BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
15 A
10

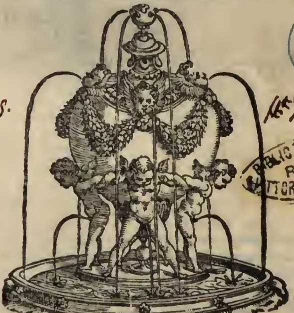
12-13-c 28

TRACTATVS
FOECVNDVS, ET PERVTILIS
de præſcriptionibus.

EDITVS PER CLARISSIMVM
IVRISCONSVLTVM
Do. Ioannem Franciſcum Balbum Taurinenſem,

CVI ACCEDIT REPETITIO
ſingularis. l. Celſus. ff. de vſucap.

CVM MVLTIS ADDITIONIBVS
& apoſtillis, vna cum dictis Hoſtien. in ſumma de
præſcrip. & vſucap. & cum ſummarijs
& repertorio nuper additis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS
MDLXIII

AD EXCELLENTISSIMVM DIVVMQVE CAROLVM SABAVDIAE DVCEM IX. ac Pedemontium Principem &c.

IOANNIS FRANCISCI BALBI I. V. D. epiſtola in Tractatum præſcriptionum cum ſui humillima commendatione.

POSTEAQVAM *ſuperexcelſæ diueque princeps tuo munere: tuique utriuſque ſplendidiſſimi ſenatus communi conſenſu & decreto ad ordinariam iuris ciuilis ueſpertinam ſedem: onus quidem humeris meis longe impar: ſuperioribus annis promotus ſum. Equum fore exiſtimaui aliquam erga te grati animi ſignificationem oſtendere, aliquaſque officii nobis crediti primitias nomine tuo offerre: vt inde aliqua mihi et aliis prodiret vtilitas. Ad quod me magnopere excitauit innata tibi prudentia: qui licet annum vigeſimumquintum non attingas. Tanta tamen eſt tibi in adminiſtranda republica regendiſque populis: ingenii vis & perſpicacia: vt iam prope ſenex & canus videaris: vt de te merito illud poeticum dici poſſit. Quid numeras annos: vixi: maturior annis. Acta ſenem faciunt hæc numeranda tibi. Et illud. Cæſaribus uirtus contigit ante diem. Ineſt enim tibi ſenectus, vt ſapientiſſimus inquit Salomon ſapientiæ. iiii. cap. non annorum numero computata: ſed ſenſu. Nam cani ſunt ſenſus hominis. Iuſtitiam vero: quam virtutum omnium reginam eſſe conſtat. & ſine qua imperia diutius conſiſtere non poſſunt, ita colis et obſeruas: vt nihil niſi rectum: niſi iuſtum, & quod rationi cōgruat, placere poſſit. Iuſtitiæ trutinam tanta rectitudine tenes: vt nullum fauori: nullum gratiæ ac potentiæ locum concedas. Non ſinis*

inopes a diuitibus: aut plebeios a nobilibus peſſundari: Optima eſt iuſtitiæ reddende ratio: quæ equalanciæ paſſim omnibus ita tenuioribus ſicut primatibus præſtatur. Facis quod bono principi congruit ſubditorũ querelas libẽter exaudis: & faciles interpellãtibus aditus præſtas. Hinc Tirus perſarũ rex vel ex eo plurimũ cõmẽdatur. Quod plures oculos et plures aures haberet Princeps bonus creditur qui oculatus ſit & auritus: vt Plutarchus affirmat. Res arduas quæ tibi plurime occurrunt pro tãti principatus adminiſtratione non niſi cũ procerum heroumq; & ſapientiſſimi tui ſenatus conſilio maturæ explicas Et omniũ votis auditis atq; perſpectis tu de illis prudentiſſime decernis. Et recte quidem. Dubium enim nõ eſt omnia omnino, quæ conſilio recte geruntur: iure meritoq; & effectu & firmitate niti. Profecto inuectiſſimo atque iuſtiſſimo principi Philippo patri tuo per omnia es ſimillimus nihilque inferior illo. Quin etiam ſi uera fatemur, nõn modo ipſius ceterorumq; inclytę famæ atque memoriæ diuorumq; & ſuperillustrium auorum attauorumque & maiorum tuorum prudentiam mores, religionem, & iuſtitiam æquas, ſed pro ætate tua ſuperas. Qualem ergo te exiſtimemus futurum ſenem quem in hoc primæuo iuuentutis flore tantis virtutibus, tantaq; prudentiã. ac morum grauitate tollere conſpicimus. Inclytam tu abaudiæ domum, quæ ex regio Cæſarum. ſanguine uetuſtiſſimam originem ducit, plurimum illuſtras & attollis. Hæc enim ſola nunc inter maiores Italiæ principatus, diuino munere tuaque prudentia inter varios caſus aliis concidentibus cernitur inconcuſſa. Adeo vt nulla extet ex, antiquis principum familiis. quæ continua ſucceſſione, aut diutius aut iuſtius imperarit. Sed hæc quæ in conſpectu patent miſſa facio. Ne aſſentatoris officio fungi videar. Si enim tam inclyte, vetuſtiſſimeq; domus laudes perſequi voluero. Ante diem clauſo componet veſper olympo. alioq; opus eſſet eloquio, quam hac noſtra inculta & ieiuna oratione. illud tamen pro veritate ſilentio non prætereo quod proprium & peculiare eſt regum ac principum. ꝙ populos et ſubditos tuos in pace & quietæ maxima regis: atque gubernas. Adeo vt circũſtrepentibus vndique bellis: totaque Italia pænæ conquaſſata. populi tui ameniſſima tranquillitate ſub dulci alarũ tuarum vmbra perfruantur. Facinoroſos homines qui publicã turbant quietem, & delinquentes accerrime perſequeris. Et in eos, vt

par

par eſt : animaduertis iuſtitiæque vigorem exerces. Sic enim ſollicite agis, vt pacatum ſit imperium tuum. maliſque hominibus careat. Sanctæq; leges: quæ ideo factæ ſunt, vt earum metu humana coherceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, ſuum locum obtineant. Nonnunquam uero, ſi res exigit, pro perſonarum qualitate clementia iuſtiiam temperas, vt humanum principem decet. Sed ut ad exordium noſtra reuertatur oratio. Quum primo lectionum mearum anno primam digeſti noui partem interpretarer. ſolennem & famoſam. l. celſus. ff. de uſucapionibus, quæ præſcriptionum materiam continet, peculiarem quidem, & profundam, ingenii exercendi gratia, diebus vacantibus, publicæ legendum aſſumpſi. Cuius materia a doctoribus noſtris, aliiſq;, qui poſt Bart. ſcripſere, & ſi fere omnes alias iuris partes, celebreſq; leges excoluerint, neglecta uidebatur. Solus enim inter nouiſſimos Magnificus præſtantiſſimuſque pater, dominus Claudius Seyſellus Sabaudianus, præceptor meus colendiſsimus, dum in hoc Taurinenſi gymnaſio publicæ legeret, pauca admodum, & ſi eleganter ſubtiliterq;, ſuper ea l. ſcripſit commentaria, nunc cum aliis ſuis commentariis in lucem ædita, quæ tamen pro tantæ materiæ amplitudine ſufficere non uidentur. Poſtea vero, quum illius ſubtilitatem vtilitatemque in quotidiano patrocinandi munere liquido cognoſcerem, rogatus etiam a pluribus, vt illius. l. repetitionem emandatam, & præſcriptionum materiam longe lateque diffuſam, quam nullus doctorum hactenus unum in corpus redegiſſet, in medium pro ferrem. Tractatum de præſcriptionibus compoſui Cui plenam dictæ l. repetitionem ſubiunxi, & ſi tenui camena. Nam vt fertur. Non venit a muſa paupere diues opus. In quo tamen me multum elaboraſſe in colligenda, diſponendaq; materia illa ampliſſima, ac fidele ſtudium, quoad potui adhibuiſſe profiteor. Sic exiſtimans aliqua ex parte publicæ vtilitati prodeſſe. Ductus exemplo Catonis illius maioris quem tantum celebrauit antiquitas. Qui dum armis inuictus eſſet, & exercitum conſul ſæpe duxiſſet, plus ſe reipublicę credidit profuturum, ſi diſciplinam militarem literis conferret. Cum unius ætatis ſint, quæ fortiter fiunt. Quæ uero pro reipublicæ vtilitate ſcribuntur æterna ſunt referente Vegetio lib. ii de re milit. Et enim ſcriptura eſt omnium rerum conſeruatio. Quod opus

princeps inuictiſſime nomini tuo dicaui: qui es lex viua in terris, vt tuis auſpiciis in publicum prodeat, & a te autoritatem fidemq; ſuſcipiat, et a detractorum morſibus ſub tui nominis gloria defendatur. Quod & ſi per exiguū munus: celſitudo tua non aſpernabitur, ſed ſeruuli potius & mancipii ſui animum quē rem ipſam exiſtimabit: Arthaxerſis Perſarum regis imitatus exemplum: cui obequitanti ſitientiq; cū agricola quidam obuiam factus aquam vtraq; manu et propinquo flumine hauſtam obtuliſſet. Rex ipſe ſubridēs iucundo vultu ſuſcepit. ebibitq;. Non enim rem ipſam, ſed dantis animum ac voluntatem meritus eſt. Det autem tibi deus iuſtiſſime princeps fęlicitatem, virtutem, diuturnitatem, vt eadem iuſtitia quæ iuuenis exorſus es, gubernaculum Sabaudiani imperii etiam ſenex teneas, tuiſq; liberis, quos ex ſplendidiſſimo coniugio, Deo dante, ſuſcipies, vt ipſe a maioribus aceepiſti, tutelam Sabaudiani nominis tradas. Vtque hæc inclyta domus in æternum propagetur, quod clementiſſimus concedat Deus.

INCIPIT REPERTORIVM TRACTATVS DE PRAE-SCRIPTIONIBVS.

De litera A:

ABBAS exemptus habēs ſub monaſterio ſuo certam parochiam populi non exempti quāto tēpore poſſit præſcribi contra epiſcopū. j.par.v.par.prin. q.xij.nu.3 car.155

Abſens vel præſens quis dicatur in materia p̄ſcriptionis. j.par. 4.par.prin.q.ij.nu.1 car.75

Abſens proprie dicitur & ſtricte qui non eſt in ciuitate.j.par.4. par.prin.q.ij.nu.6 car.76

Accidens nō poteſt eſſe ſine ſubiecto: & non entis nulle ſunt qualitates.in repeti. l. Celſus. numero 24 car.240

Acquieſcens prohibitioni alicui per lōgum tempus an poſsit in poſterum ad hoc cogi:tanquam contra ipſum acquiratur ius ꝓhibitum.4.parte v.par.prin.q. v.nu.3 car.179

Agere non poſſe quot modis quis dicatur.j.par.vj. par.prin.nume.18 car.199

Agere non valēti de iure nō currit præſcriptio. v. par. v. par. prin.q.v.nu.2 car.186

Vbi agitur de præſcribenda libertate non tractatur de conſeruando iure quęſito ſed de extinguendo libertatem.iij.parte iiij. par.principa. quæ. iij.numero.7 car.93

Vbi non agitur de præſcribendo toto iure eligendi excluſis his quibus in totum ſpectat electio tunc præſcribitur communi tēpore & abſque titulo. j. par.v. par.principa.quæſtio. viij. numero.7 car.147

Actio confeſſoria aut negatoria quæ ſit,& nu. ſeq.de præſcrip. re.immo.nu.43 car.296

Actio pignoratitia quanto tempore tollatur de præſcrip. re.immo.nu.49 car.297

Cui datur actio multofortius excep.de præſcrip. re. immo.nume.56 car.298

Actio quę non tollitur minori ſpacio præſcribi poteſt ſpacio.xl. an.v.par.5.par.prin. q.ix.nume.4 car.198

Actio nondum orta quando eſt in partis facultate illam oriri facere an poſsit præſcribi.v.par. 5.par.principa.qu. iij . numero 1. car.183

Actio perpetuatur per iuramentū pręſtationem litis deciſiui. iiij. parte vj.par. princip.quæſtio. vj.nu.3 car.230

Actio an poſsit per dationem fideiuſſoris perpetuari. iiij. par. vj. par. princip.nu.5 c.230

Actio perpetuatur per apprehenſionem poſſeſsionis rei hypotecatae. iiij.par.6.par.prin.numero 6 car.230

Actio qualiter perpetuetur : & quis ſit effectus perpetuationis. iiij.parte.vj.par.principa. nume.2 car.230

Actio perpetuatur per conteſta-

tionem & quaſi conteſtationē. 4. par. vj. par. principa. numero 2 car.ead.
Actio pro ſocio an poſsit naſci tempore ſocietatis. 4. par. 4. par.prin.q.xv.nu.2. car.113
Actio iniuriarum etiā ciuilis tollitur annali præſcriptione. 4. par.4.par.prin. q j.nu.4. c.96
Actio pro ſocio eſt perſonalis.4. par.4.par.princ. q.xv. numero 4 car.113
Actio finium regundorum non poteſt directæ tolli.4. par.4 par. prin.q.xiiij.nu. 5 car.112
Actio finium regun. quanto tempore durat vbi nihil eſt pręſcriptum.4.par.4.par.prin.q.j. numero vj. car.ea.
Actio finium regun.naſci dicitur ex quo ceperunt fines turbari. 4. par. 4. par.prin.q.xiiij. numero 2 car.112
Actio iniuriarum prętoria non datur niſi anno. 4. par.4.par. prin.q.ij.nu.6 car.97
Accuſatio ſeu actio criminalis quanto tempore regulariter tollatur.4.par.4.par. princ.q. ij. nume.1 car.95
Actio competens pro vſufructu conſtituendo non tollitur minori ſpacio.xxx.annorum.3.par. 4.par.princ.q.v nu.3 car.94
Actio perſonalis de iure ciuili ſemper p̄ſcribitur ſpacio xxx. anno ſiue cum bona ſiue cum mala fide. 4.par. 4. part.prin. q.j. nu.1 car.96
Actio ex empto competens pro emptione quanto tempore præſcribatur.4.par.4.par.prin.q. xxvij.nu.1 car.119
Actio perſonalis regulariter non præſcribitur longo tempore. j. par 4. partis princip. q.j. numero 4 car.76
Actio in factum quę oritur ex ſententia quanto temporis curſu tollatur.4.par.4.par.princ. q. xxxj.nu. 2 car. 126
Actio perſonalis quo caſu ſuccedat loco rei vendi. 4. par. 4. par.princ. quæſtio. xxxv. numero.6 car. 128
Actioni cō.diui. & fam. hercif. quanto tempore pręſcribatur. 4.par. 4. par. prin. q. xiij.numero 1 car.111
Actioni finium regun. quanto tēpore præſcribatur. iiij. par.4. partis princ. quæſtio. xiiij.numero.1 car.112
Actioni pro ſocio quāto tempore præſcribatur. 4. part. 4. part. prin.q.xv.nu.1. car.113
Actioni de dote quanto tempore pręſcribatur.4. par.4.par.pri. q.j. nume.2 car.96
Actioni confeſſoriæ & negatorię quę competunt pro ſeruitute et libertate quanto tempore præſcribatur.2.par.4.par.prin. q. vij.nu.1. car.90
In actione fami.hercif. an currat præſcriptio. de præſcri.re.immo.nu.48 car.ead.
Actiones deſcendentes ex.l.ciuili antequam per ſacras conſtitutiones eſſet meta præfinita competebant ſine temporis pręfinitione. 4.par.4.par.prin.q. xxxviij.nu.3 car.130
Actiones quę & an tempore tollatur. de præſcri. re. im. numero 46 car. 297
Actiones annales ſeu prætoriæ quomodo interrumpantur. 3. par.vj.par.prin.q. iiij.prin.numero 6 car.21
Actionibus perſonalibus non pręſcribitur minori ſpacio. xxx. anno.ij.par. 3. par.princ.q.x. numero 13 car. 34

Actor quibus caſibus & quas prę ſcriptiones poſsit intrrrumpere. 2. par. vj. par. prin. numero 13 car. 211

Actum iam perfectum & conſummatum non vitiat impedimentum ſuperueniens quod ſi ante ſuperueniſſet non potuiſſet perfici. 2. par. 3. partis. prin. q. ix. numero 5 car. 55

Adire eſt ius. 4. parte 4. partis princi. q. xix. nu. 2 car. 115

Admitti non debet in electione niſi qui ius habeat. de preſcri. re. im. nu. 47 car. 297

Aduerſarij pſuaſione ductus quomodo quis dicatur. in repeti. l. celſus. nu. 37 car. 243

Aduerſus ſupremã Pape poteſtatẽ nunquã præſcribitur. ij. par. v. par. princ. q. ij. nu. 3. car. 162

Affirmatiua illa memoria extare aut negatiua memoriam nõ extare quo probantur. ij. par. 3. par. prin. q. vj. nu. 25 car. 51

Agnati infra quantum tẽpus poſſint reuocare feudum antiquum illicite & abſque eorum cõſenſu alienatũ. 4. par. 4. par. prin. q. xij. nu. 18 car. 110

Aliena res donari nõ põt quo ad hoc vt ſtatim dominium trãſferatur, nec valet talis donatio in præiudicium veri domini facta. ti. pro dona. nu. 5. car. 280

Allegans præſcriptionem non ſolum debet eam probare ſed & omnes qualitates ad eam pertinentes. 3. par. 3. partis princ. q. iij. nu. 7 car. 73

Allegatio bonę fidei in cauſa poſſeſsio. an ſufficiat facta poſt cõclu. in cauſa. iij. par. repe. l. celſus. nu. 8 car. 255

Allegatio tituli ex longo tempore non valet niſi probetur vſus iuris 2. par. 4. par. prin. qõ. v. numero 2 car. 89

Amiſsione poſſeſsionis ciuilis interueniente interrumpitur præſcriptio naturalis. 3. par. vj. partis prin. nu. 6 car. 213

Ampliatio regulę ꝙ impedito impedimento iuris non currat prę ſcriptio quo caſu limitatur. j. parte vj. partis principa. numero 22 car. 200

Antiquitas nõ eſt negligenda ſed veneranda quæ in huius operis calce inferitur, præſcriptionis materiæ cõmendatiua. in proemio. nu. 2 car. 2

In annuis præſtationibus ſeu penſionibus nulla de iure canonico currit præſcriptio. 4. par. 4. par. princ. q. v. nu. 2. c. 108

Appellari poteſt infra x. dies in præſcriptione decẽ dierũ et ſententiæ arbitri contradici. de ꝑſcrip. re. im. nu. 3 car. 286

Appellatione ſucceſſoris põt venire tam vniuerſalis ꝙ̃ ſingularis. 2. par. 3. par. prin. q. xij. nume. 2 car. 58

Approbare & non improbare paria ſunt in repeti. l. celſus. numero 26 car. 240

Aqueductus præſcriptio inducitur per fluxum aque per ſe decurrentis. 2. par. 4. partis prin. q. iiij. nu. 3 car. 88

Aqueductus ſeu eius ſeruitus quãto tempore amittatur. 2. par. 4. partis princip. quæſtio. iiij. nume. 4 car. 89

Arbitramentum collatum in tertium quanto tempore duret. 4. par. 4. partis princ. q. xiiij. numero 2 car. 127

Arbitrator habens poteſtatẽ pronuntiandi de veritate poteſt cõdemnare reum vel poſſeſſorem ad ſolutionem vel reſtitutionẽ reiecta exceptione præſcriptionis.

nis. j. par.principa.quæſtio.v.
num.8 car.8
Argumētum optimum an preſcri
ptio poſsit dici contraria iuri
naturali.j.par. prin.quæ.v.nu-
me.1 car. 7
Argumentum de genere ad ſpe-
ciem procedit negatiue ſed nō
affirmatiue. in repeti.l. celſus.
num. 31 car.242
Argumentum a communiter acci
dentibus eſt bonum. j. par. iij.
par. principa. quæſtio. x. nu-
me.42 car.40
Argumentum de pacto ad legem
ſiue ſtatutum procedit.iiij.par.
4. par. princip. quæſtio. xiij.
num.6 car.112
Argumentum de poſsibilitate a-
ctus ad ipſum actum non tenet.
j.par.3.par.princip.quæſtio.x.
num.45 car.40
Articulus ad præſcriptionem pro
bandam qualiter ſit formādus:
& qualiter in hoc habeat te-
ſtis deponere. 4.par.repe.l.cel
ſus.q.j.num.9 car. 265
Articulus an quomodo poſsit ſuū
articulum interpretari. 4. par.
repe. l.celſus;q. j.nu.21 c.270
Aſſertio procuratoris an cauſet
bonam fidem & iuſtiſsimum er
rorem: & per conſequens titu-
lum putatiuum.in rep.l.celſus.
nume.39 car.243
Authentica male fidei.xij.modis
limitatur. 2.par. 3. par.prin. q.
12.num.7 car.59
Contra authoritatem & iura ec-
cleſiaſticę diſciplinę nunquam
præſcribi poteſt.j. par. vj. par.
prin.nu.7 car.195
Authoritate canonis pōt ex cau-
ſa rationabili & in certis caſi-
bus induci pręſcriptio cum ma
la fide.2.par.3.par.prin.quæſt.
xiiij.num.14 car.69

De litera B.

BEneficium reſtit. in integ.
an quandoque cenſeatur
excluſum.4. par.4. par.
prin.q.xxix.nu.7.c.122
Bona fides cum pſcr. xxx.anno.
an ſufficiat ad poſsidēdum res
temporales laicorum vel patri
moniales clericorum ſine titu.
de preſcriptio. re.immobi. nu-
me.33 car.293
Bona fides adeſſe debet in præ-
ſcriptione libertatis ſeu immu
nitatis non ſoluendi collectas
debitas &c.2.par.5. par.prin.
q.vij.num.5 car.170
Bona fides de iure ciuili regularī
ter attenditur in dominij tradī
tione.2.par.3.par.prin. quæ.7.
num.2 car.52
Bona fides iniuſto errore cauſata
an proſit ad præſcriptionē lon
gi temporis.in repeti.l. celſus.
num.15 car. 237
Bona fides iniuſta ratione cauſa-
ta an ſufficiat ad faciēdum fru
ctus ſuos. in repeti.l.celſus.nu-
me.16 car.eadem
Bona fides & mala ex qbus præ-
ſumantur 3.par.repet. l.celſus.
num.24 car. 261
Bona fides quando præſumatur.
3. par. repeti. l. celſus.nume-
ro 3. car.255
Bona fides authoris quo caſu non
ſit neceſſario alleganda.3. par.
repe.l.celſus.nu.5 ca.255
Bona fides ad præſcriptionem re-
rum corporalium eſt neceſſa-
ria.3.par.repetitio.l.celſus.nu-
me.1 car. 254
Bona fides regulariter præſumi-
tur in omni poſsidente. & nu-
me.9.3.par.repeti.l.celſus.nu-
me.2 car.ead.
Bona fides an ſit in omni præſcrī
ptione

ptione neceſſaria an etiam cum ea requiratur titulus.2. par. 3. par.prin.q.vj.nu.1 car.46
Bona fides requiritur aduerſus eum cõtra quem præſcribitur. 2.par.3.par. princi. quæſtio. i. num.6 car.43
Bona fides requiritur in præſcriptione ſeruitutis.2. par.4.par. prin.q.i.nu.10 car.82
Bona fides quomodo probetur aut ex quibus præſumatur in iuribus incorporalibus. 2. par. 4. par.prin.q.i.num.11 car. ea.
Bona fides requiritur tam in præſcriptione libertatis quam ſeruitutis.3. par.4.par.prin.q.iii. num.8 car.94
Bona vel mala fides quid ſit: & quis dicatur bone vel male fidei. 2.par.3.par. prin.quæſt.j. num.1 car.42
Bona vel mala fides quam recipiat diuiſionem. 2. par.3. par. prin.q.iiij.num.1 car.45
Bona fides quo ad vnum non impedit præſcriptionem quo ad alium.2.par.3.par.prin. q.iiij. num.2 car. eadem
Bona alienari prohibita fauore publice vtilitatis non poſſunt præſcribi.5.par. 5.par. princi. q.iiij. num.5 car.186
Bona in fiſcum incorporata quãto tempore præſcribi poſſunt. 2.par.5.par.princ.quæſtio.iiij. num.3 car.167
Bona omnino vacantia hoc eſt illius qui ſine ſucceſſore deceſſit poſſunt præſcribi. i. par.6. par.prin.nu.49 car. 208
Bona quando dicantur incorporata in fiſcum & quando fiat iſta incorporatio. 2.par.5. par. prin.num.5 car.160
Bona vacantia fiſco delata poſt denũtiationem an poſsint vſucapi. vel præſcribi. 2. part.5. par.prin.nu.1 car. 159
Bona ſeu iura poſsibilia iure communi iam fiſco incorporata quanto tempore præſcribantur.2.par.5.partis princip. nume. 3 car.160
Bona teſtatoris viuentis an poſſint pro hærede vſuca.titu. pro hęre.nu.2 car.279
Bonam fidem habens an cũ ſcientia rei alie. poſsit præſcribere de pręſc.re.immo.nu.16. c.288
Bone fidei poſſeſſor dicitur ꝙ putat rem eſſe tradentis. i. par.3. par.prin.q.ix.num.5 car. 28
Bone fidei poſſeſſor an pro fructibus conſumptis teneri poſsit actione perſonali. 4.par.4.par. prin.q.xxxv.nu.4 car.128
Bonorum poſſeſsionẽ petenti quãtum tempus ad hoc ſit concedẽdum. de præſcri.re.immobi.nu me.6 car.286
In bonis cõmunibus prælato & capitulo an currat præſcriptio vacante ſede.i.par.5.par.prin. q.iiij.num.3 car.138
In bonis delatis ſeu commiſsis propter vectigal non ſolutum quanto tempore contra fiſcum pręſcribatur.i.par.5.par.prin. num.4 car.160

De litera. C.

CAnon poteſt ex cauſa vrgenti & rationabili inducere præſcriptionem in certis caſibus cũ mala fide quod non poteſt lex ciuilis.i.par.prin.q.5.nu.12. ca.10
Captus ab hoſtibus non dicitur poſsidere ſed poſsideri. 3. par. 3.par.prin.num.5 car.72
Caſus in quibus præſcriptio non currit qui ſunt. i.par.6. partis princ.

princ.num. 2 car. 194
Caſu quo non obſtante guerra & hoſtilitate currat præſcriptio. 2. par. 6. par. principa. numero.4 car. 210
Caſus quidam in quo limitatur concluſio q̄ præſcriptio non ampliatur.2.par. prin. quæ.ij. num.3 car.24
Caſu quo iuſpatronatus pręſcribi poteſt quantum tempus requiratur ad præſcriptionem illius j.par.5.par.princip.quæſti. ix. num.4 car.149
Caſu quo per citationem interrūpi poteſt præſcriptio: non eſt curandum de libello male formato.3.par. 6.par. q.iiij. prin. num.16 car.221
Cauſa quælibet licet iniuſta excuſat a dolo: & conſequenter a mala fide. in repe. l.celſus. nume.14 car.236
In cauſa criminali ſola libelli oblatio ante citationem interrūpit præſcriptionem. 3. par. 6. par.princi, quæſtio.iiij.princi. num.24 car.222
Ceſſante cauſa neceſſaria vel finali ceſſare debet & effectus. ij. par. iij.par. principa.q.ix. nume.6 car.55
In certis cauſis ſolutionis tempus eſt inſpiciendum titu. pro ſolu. num.3 car.277
Cautela ad hoc vt quaſi poſſeſsio non dicatur derelicta in caſu quo conſtructum in loco publico deſtruitur.4. par.5.par.prin cipa.q.vij.num.2 car.182
Cautela pro illo qui vult vendere ſed propter alterius denuntiationem non inuenit emptorem.3. par. repe. l.celſus. nume.14 car.259
Cenſus pręſtatio vel tributum nō præſcribuntur cōtra principē: ſed bene contra priuatū.2.par. 5.par.prin.q.i. nu.5 car.168
Cenſus tributum ſeu publica punctio non differunt ſi datā ſint principi in ſignum ſuperioritatis. 2.par.5.par. princi. quæ, ſ. num.2 car. eadem
Centum anni an dicantur tantum tempus cuius initij me.non ex. j.par.5.par. principa. numero 27 car.136
Centum anni dicuntur eſſe tantū tempus de quo non extat memoria..2.par. 3.par.prin.q.vj. num. 24 car.50
Charitatiuum ſubſidium an contra epiſcopum poſsit præſcribi. j.par.5.par.prin. quæſtio. xvj. num.5 car.158
Citatio vbi actor qui fecit citari non comparet in termino habetur pro non facta: nec interrūpit præſcriptionem. 3. par. 6. par.princi.quæſtio.iiij.princi. num.22 car.222
Citatio ad hoc vt interrūpat præſcriptionem debet eſſe certa & ſpecialis. 3.par.6.par.princ.q. iiij.prin. nu.23 car.ead.
Citatio realis quæ fit per capturam perſonæ an præſcriptionē interrumpat. 3. part. 6. partis principa. quæſtio.iiij. numero 29 car.123
Citatio quæ fit per teſtamentum receptionum ad æternam rei memoriam lite non conteſtata an interrumpat præſcriptionē. 3.par. 6. partis prin.quæſt.iiij. num.30 car. 123
Citatio non inducit litis pendentiam niſi nuntius retulerit iudici vel in actis: & ſic talis citatio eſt nulla nec præſcriptione interrumpit. 3. par. 6. partis princip. quæſtio.iiij.princi. num,25 car.122

Citatio

Citatio nulla nullam facit præſcriptionis interruptionem. 3. par. 6. partis princi. quæſt. iiij. prin. nu. 27 car. 222
Citatio ſola an interrumpat præſcriptionem xxx. vel. xl. ann. cum bona fide ſine titu. per quam acquiritur vtile dominium. 3. par. 6. partis, quæſtio. iiij. prin. nu. 7. & 9 car. 219
Ciuilis poſſeſsio quæ ſit aut quomodo dicatur. 2. par. repe. l. celſus. num. 10 car. 251
Ciuilis poſſeſsio quomodo perdatur. 2. par. repeti. l. celſus. nume. 11 car. ead.
Ciuilis ratio non poteſt naturalia iura corrumpere. 2. partis principalis quæſtio. ij. numero. 4 car. 18
Ciuilis obligatio ipſo iure tollitur per præſcriptionem naturalis vero quo ad effectum. j. partis. princip. quæſtio. vj. nume. 1 car. 11
Ciuitas Venetiarum ſi deſtrueretur an poſſent Veneti prohibere alios illum locum occupare. 4. par. 5. par. princ. quæſtio. vj. num. 8 car. 128
Ciuitas etiam ſuppoſita alicui domino principi vel tyranno gaudere debet nihilominus priuilegio reip. & beneficio reſtitu. in integ. 3. par. 5. par. prin. q. ij. num. 4 car. 174
Ciuitas ſubiecta eccleſiæ Romane an poſsit præſcribere iuriſditionem in ſingulos ciues &c. j. par. 5. par. principa. numero. 26 car. 136
Ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem de iure vel de facto: dicuntur habere fiſcum et ipſamet ciuitas eſt fiſcus. 2. par. v. partis principa. quæſtio. viij. num. 4 car. 172
Clauſula non obſtante in priuilegiis inſerta quid operetur. j. par. 5. partis princi. quæſtio. j. num. 2 car. 137
Clauſula conſtituti vel præcarij paſsiue tranſit in hæredes conſtituentis. 4. par. 4. par. princi. q. xj. nu. 6 car. 106
Clerici an in rebus patrimonialibus gaudeant priuilegio quadragenaria, j. partis. v. partis principa. quæſtio. quinta. nume. 1 car. 139
Clerici in rebus patrimonialibus non gaudent priuilegiis eccleſiæ. i. par. 5. par. princi. q. v. num. 2 car. ead.
Cognitio cauſarum matrimonialium poteſt per prælatum epiſcopo inferiorem præſcribi. j. par. 5. partis princ. quæſtio. xj. num. 5 car. 153
Cognitionem ſpecierum præcedere debet cognitio generum. in tractat. j. partis principa. nume. 1 car. 4
Collectas non ſoluens per xl. an. an ſit tutus a futuris collectis. ij. par. 5. partis. prin. quæſt. vij. num. 3 car. 170
Colonus ſi domino ignorante vẽdidit fundum conductum cuius emptor domino a quo conduxit penſionem ſoluit. xxx. annis: an dominus poſsit agere cõtra emptorem rei vendicatione 4. par. 4. partis princ. q. xj. num. 7 car. 106
Colonus vel conductor præſcribere poteſt contra actionem perſonalem quæ oritur ex contractu locationis. 4. par. 4. partis principa. quæſtio. xj. nume. 2 car. 105
Colonus vel conductor præſcribere poteſt præſtationem penſionis pro tẽpore præterito. xxx. anno.

an.ſed non penſionem futuri tẽporis.iiij.par.iiij.partis princ. q.xj.nu.3 car.ea.

Comparitio ſubſequens an validet citationem nullam.iij.par. vj.partis.quęſtio.iiij.princ.numero 28 car.223

Competentia de iure gentium an præſcribi poſsint.4. par.5.partis.princi.q.vj.nu.1. c.180

Competentia de iure gentium licet non poſsint præſcribi poſſunt tamẽ conſuetudine acquiri.4.par.5. par.princ.q.vj.numero 2 car.ea.

Competentia Papæ ratione ordinis an poſsint præſcribi.j.par. v.partis princi.nu.2. car.136

Completa præſcriptio an poſsint interrumpi.3.par. vj.par.prin. q.iiij.prin.nu.52 car.229

Communitati currit tempus petẽdę reſti.a die lęſionis.4.par.4. par.prin.q.xxix.nu.11. c.123

Communione durante an currere poſsit præſcriptio. 4. par. 4. partis prin.q.xiij.nu.2 c.111

Concluſio ꝙ actioni perſonali nõ præſcribitur cum mala fide limitatur vt procedat quo ad creditorem cui actio competit: ſecus ſi nondnm competit.ij.par. 3.par.prin.q.xiij.nu.9 c.65

Concluſio ꝙ mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali non procedit vbi actio eſt perſonalis & habet tempus limitatum a lege. 2. par.3.par. prin.q.xiij.nu.5 car.64

Concluſio ꝙ indiſtincte mala fides defuncti nocet hæredi aut ſucceſſori in pręſcribendo etiã longiſ.tempo.& licet ipſe ſucceſſor ſit bo.fi. & velit a ſeipſo præſcriptionem inchoare, in ꝗbus caſibus nõ procedat.2.par. 3.partis prin.q.xij.nu.13. c.62

Concluſio illa ꝙ quomodocunq; deſinat poſſeſsio interrũpitur præſcriptio quo caſu non procedat. 3. par.vj. partis principa. nu.7 car.213

Concluſio ꝙ ex ſolo longi temporis vſu inducatur obligatio quõ intelligatur & limitetur.j.par. 3.par.prin.q.x.nu.8 c.32

Concluſio ꝙ præſcriptio . xxx. an.interrumpitur ſola citatione an extendatur ad vnicam citationem legitimę factam. 3. parte vj.partis prin.q.iiij.principio.nu.14 car.221

Concluſio dicens ꝙ bona fides in dubio præſumitur in habente titulum intelligenda eſt dũmodo allegetur.3.parte.repe.l.celſus.nu.4 car.225

Concluſio ꝙ actioni perſonali ꝑſcribatur cum mala fide reprobatur in lege.4.par.4.par.princi.q.viij.nu.3 car.104

Concluſio iſta ꝙ non requiritur titulus in præſcriptione ſeruitutis procedit in præſcribenda ſeruitute reali continua. 2.par. 4.partis prin.q.ij.nu.2. c.86

Concluſio quod ſeruitus cauſam diſcontinuam habens non præſcribitur niſi tanto tempore cuius initij memo.&c. fallit vbi allegatur titulus ſeruitutis diſcontinue & probatur de vſu vel quaſi poſ. ſeruitutis.x.an. inter preſentes & xx. inter abſentes ſciente & patiente aduerſario.2.parte.4.partis.princi.q.j.nu.3. car.81

Concluſio iſta quod res immobiles non pręſcribuntur niſi tempore.x.vel.xx.ann. in quibus fallat.1.parte.4. partis.prin.q.j.numero 6 car.75

Concluſio illa ꝙ requiritur probari de ſcientia & patientia in præ-

præſcriptione ſeruitutũ quõ limitatur.2.parte.4.partis.prin. q.j.nu.15 car.84
Concluſio illa ꝙ res immobiles præſcribuntur longo tempore cum titulo & bona fide quomodo ampliatur. 1. par. 4. par. prin.q.j.nu.3 car.74
Concluſio ꝙ aduerſus ignorantẽ currat ipſo iure p̃ſcriptio qualiter intelligatur & in quibus procedat.4.par.4.partis prin. q.xxviij.nu.5 car.119
Cõditio ex canone reintegranda quibus caſibus ſit perpetua. 4. par.4.par.prin.quæſtio.xxiiij. num.6 car.118
Conditioni ſeu actioni deſcendẽti ex l.ſi quis in tantam.l.vnde vi. quanto tempore præſcribatur. 4. parte.4.partis princ. q. xxv.nu.1 car.ea.
Concernẽtes ſupremam Papę poteſtatẽ aliquo tẽporis ſpacio nõ præſcribuntur.1.par.5. partis. prin.nu.24 car.136
Contra conceſsionem ſeu priuilegium Papæ factum de plenitudine poteſtatis an p̃ſcribi poſſit.5.par.5.partis prin. q. viij. nume.3 car.189
Condẽnandi poteſtas dicitur præſcripta vbi præſcripta eſt poteſtas abſoluendi.2.par. prin. q. ij.nu.23 car.22
Conductor vel alius recognoſcẽs alterum in dominum:an poſsit præſcribere contra eũ. 4. par. 4.partis princ.q.xj.nu.1.c.105
Confeſſoria quomodo & quo tẽpore præſcribatur 2.par.4.partis prin.q.vij.nu.3 car.90
Confirmatio tituli inualidi an ipſum reddat iuſtum ad præſcribendum.j.par. 3.partis princi. q.ix.nu.8 car.29
Coniunctio & acceſsio tẽporis & poſſeſsionis ad complẽdam pręſcriptionẽ quomodo fiat.3.par. 3.partis pрin.q.iij.nu.6. c.73
Conſiſtẽtia in animo poſſunt per iuramentum probari.in repe.l. celſus.nu.50 car.246
Continuatio poſſeſsionis an in rebus mobilibus præſumatur. 4. par.rep.l.celſus.quæſtio.j. numero 8 car.265
Cõtinuatio poſſeſsionis inter quos habeat fieri. de vſucapio. numero 19 car.277
Contractu celebrato per procuratorem & ſuppoſitum poteſtati cuius bona fides ſit attendenda.2.par.3. partis prin. quæſt. xviij.nu.1 car.70
Contrahentis bona vel mala fides ſemper attendenda eſt non domini.2.par.3. partis prin.q. xviij.nu.2 car.ea.
Aliud conſiderandum eſt in præſcriptione & aliud in conſuetudine.5.par.5.partis prin.q.xij. nume.5 car.192
Corporalium rerum præſcriptio quatuor principaliter exigit.3. par.princi.q.j. nu.1 car.25
Corporalium rerum præſcriptio quantum tempus requirat. 1. par.4. partis princ. quæſtio. j. nume.1 car.74
Conſtitutum ſimplex vtilius eſt q̃ cum clauſula precarij.2.parte repeti.l.celſus.nu.18 c.253
Conſtitutum quo caſu nullum habeat effectum.2.par.repe.l. celſus.nu.20 car.ea.
Conſenſus in pœnam non eſt verus ſed fictus conſenſus. j. par. prin.q.vij.nu.4. car. 12
Conſuetudo reprobata prædicatoribus & minoribus quo ad præſcriptionem quæ ſit. j. par. 5. partis prin.quæſt. xiiij. numero 2 car.157

Conſuetudo an extēdatur. 2.par. princi.q.ij.nu.29 car. 24
Conſuetudo cuius initij memoria non extat habet vim priuilegij & conſtituti. 2.parte. 5. partis prin.q.vj.nu.2 car.169
Conſuetudo priuilegium & præſcriptio non ſemper eandē vim dicuntur habere quia multa q̄runtur priuilegio quæ non poſ ſunt quęri pręſcriptione.5.par. 5.partis princip. quæſtio.j.nu mero 2 car.183
Cōſuetudo equiualet veritati nec poteſt dici legitima niſi ſit præſcripta.1.parte principa.qō.vj. nume.6 car.11
Conſuetudo poteſt induci a populo abſque titulo & abſque bona fide, in pręſcriptione autem requiritur bona fides. 1. par. prin.q.x.nu.7 car.15
Conſuetudo requirit tacitum con ſenſum populi vel maioris par tis.j.par.prin.q.x.nu.2. c.14
Conſuetudo dicitur lex non ſcripta & quanto tempore præſcribatur.v.par. 5.par.principa.q. xij.nu.1 car.191
Conſuetudo cōtra ius ſiue præter ius pręſcribitur. x.anno.de iure ciuili concurrentibus extre mis requiſitis. v.parte prin.q. xij.nu.2 car.191
Conſuetudo vna ſit alteri contraria an vna illarum tollatur. v. par.prin.q.xij nu.4. car.192
Conſuetudo tribuit ius eligendi. j.parte.v.partis princi.q. viij. numero 2 car. 146
Conſuetudo vel preſcriptio cui lex reſiſtit an ſit valida.v.par te v. partis prin. qō.ix. nume ro 5 car.191
Conſuetudo & priuilegium equiparantur . quinta par. v.partis princip. q.xij.nu.61 car.192
Conſuetudo quo caſu aſſumat naturam præſcriptionis. 5. parte 5.par.prin q.xij.nu.7 car.ea.
Conſuetudo eſt plenioris interpretationis quam præſcriptio: ideo tanquā fauorabilis nō eſt reſtringenda ſed amplianda. prima parte principa.q.x. numero 9 car. 15
Conſuetudo dandi maiorem vel minorem partem pro decimis an valeat ſine approbatione pape.j.parte.v.partis. prin. q. vij.nume.3 car.141
Conſuetudo excuſat a pręſtatione decimarum perſonalium. j. par.v.partis princip.q.vij.numero 4 car.ea.
Conſuetudo quod nulla ſoluatur decima de fructibus terre an ſit valida. prima parte v. partis principa.q.vij.nu.5. car.ea.
Conſuetudo dicitur lex non ſcripta.j.parte. prin. quæſtio.iiij. numero 4 car. 14
Conſuetudo minuens quotam decimarum an ſit valida. prima parte v. par. princip. quæſtio. vij.nu.8. car.141
Conſuetudo teutonicorum ſeluentium certas menſuras pro deci mis, ſiue aliquid colligant ſiue nihil an valeat.prima part. v. partis principa, quæſtio. vij. numero 9 car.142
Conſenſus tacitus quo caſu habeatur loco tituli.prima par. prin. q.x.nu. 6 car.15
Conueniri nō poteſt petitione hereditatis: habens iuſtum titulum,quarta parte 4.partis prin cip.q.xvj.nu.4. car. 113
Creditor faciens pactum cum debitore de non petendo poſt autem triginta vel quadraginta annos facit aliud ſimplex pactum de petendo an vigore ſecundi
cundi

cundi pacti poſsit petere.v.par te v. partis principalis q. xv. num.1 car.93

Creditor in agendo aſſumẽs pro ſe adminiculũ ſtatuti,& ſic executionẽ paratã inductam a ſtatuto: debet etiam contra ſe recipere exceptionem ex eodẽ ſtatuto procedentem. ij. par. iij. par. principalis quęſtio. xiiij. num.8 car.63

Creditor ſi ſcripſit ſibi ſolutum eſſe & velit contrarium dicere an & infra quod tempus audiendus ſit. de præſcrip. re immo.nu.5 car.285

Creditori contra tertium poſſeſſorem in actione hypotecaria an & quo currat pſcriptio. j. par. vj.par. princi.nu.25 car.200

Creditore poſsidente rem hypotecatam an contra creditorem tempore quo poſsidet currat præſcriptio in hypothecaria. 4. parte 4.par.prin.quęſtio.iij. nume.4 car.99

In crimine ſuppoſiti partus nunquam præſcribitur.4. parte.4. par.prin.q.ij.nu.9 car.98

Curandum non eſt de bona vel mala fide vbi habetur tantum tempus cuius in me.&c.ij.par. iij.par. princi. quæſtio.vj. numero 20 car.49

Curialis ſeu obnoxius curie non poteſt curſu temporis a curia eximi.j. par. vj. par.princi.numero 6 car.195

Currente præſctiptione decem an. ſi is cõtra quẽ pręſcribitur fuerit pro parte pręſens & pro parte abſens quid iuris. j. par. 4.partis principalis quęſtio.v. num.1 car.79

Curſu longi temporis præſcribitur vbi concurrit ius ſanguinis diuturnitas temporis & multiplicata computatio rationis.1. parte 3. par. prin. quæſtio. x. numero 16 car.34

De litera D.

DEbens annuatim dare x. ſolidos monetę nouæ: ſi per x.annos det monetam antiquam an præſcribat primæ obligationi reſpectu monetæ antiquę.4. par. 4.par. principalis quęſtio. vij. nu.1 car.102

Debens decem ſingulis annis ſi p xxx.an.iũ quinq; ſoluat an in alijs quinq; præſcribat.4.par. 4 par.prin. q.v.nu.1 car.101

Debitor elapſo tempore.xxx. annorũ pleniſsimã ſecundũ leges conſequitur liberationẽ.j.par. prin.q.vj.nu.2 car.11

Debitor non peccat: ſciens ſe debere ſi ſit paratus ſoluere. 2.p. 3.par.prin.q.xiij.nu.3 car.64

Debitor non pręſcribit in actionibus ſui natura tẽporalibus quæ potius ſunt ad intereſſe quã ad penã.2. par.3.par. prin. q.xiij. num.7 car.65

Debitor tutus præſcriptione poteſt repetere ſi ſoluit per errorem vbi exceptio præſcriptionis eſt fauorabilis & iuncta cũ bona fide. 2. partis princ.q.ij. num.30 car.25

Debitore obligante omnia bona ſua & conſtituente ſe creditoris nomine poſsidere: ſi poſtea vendat vnam rem & eam pariter conſtituat ſe emptoris nomine poſsidere an in emptorẽ tranſeat dominium vel pręſcribendi cõditio.2.par.repe.l.celſus.num.15 car.252

Debitore bona ſua hypotecante creditori ſi poſtea conſtituat

ſe poſsidere nomine creditoris: & alienauerit aliqua ex bonis hypotecatis: qualiter ſibi debeat creditor prouidere.2.par. repe.l. celſus.nu.19 car.253

Debitũ iuratum non tollitur prę-ſcriptione ſtatutaria.2.parte.3. par.prin.q.xiiij.nu.11 car.69

Decima de quibusſolui debeat de iure cõi.j.par. v. part. prin. q. vij.nu.10 car.142

Decimę pdiales emptore ſuo nõ petente an poſtea peti poſsint.j. par.v.par.pri.q.vij.n.12.c.ea.

Defectus iudicis vel rei facit prę-ſcriptionẽ dormire:ex quo ius non redditur. ij. part. vj. par. prin.nu.6 car.210

Defectus poſſeſsionis nõ interrũpit præſcriptionẽ qñ modicum tempus ſupereſt ad præſcriptionem.iij.par.vj.par. princi. numero 8 car.213

Defectus poſſeſsionis licet interrũpat pſcriptionẽ nõ tamen interrũpit defectum tituli præcedentis. iij. par.vj. par. princi. nume.13 car.214

Defectus ſuperueniens in perſona præſcribentis aut in perſona cõtra quẽ præſcribitur an interrumpat præſcriptionem. iij. par.vj.par.pri. q.iiij.n.1.c.218

Deficiẽte poſſeſsione præſcriptio nõ præcedit.v.par.v.par.prin. q.iiij.nu.2 car.184

Delinquens videtur ſe obligare ad pœnam j.par.princ.qõ. vij. nume.3 car.12

Delinquendi licentia nõ præſcribitur.4.part.4.par. prin.q. ij. nume.5 car.97

Delictũ præſupponit dolum & latam culpam.& per conſequens malam fidem.j.par.prin.q.vij. nume.7 car.12

In delictis nunquã præſcribitur. 4.par.4.part. princi. quęſt. ij. nume. 4 car.97

Denuntiatio euangelica locũ habet cognita ſcientia & mala ſide præſcribentis.ij.par.iij. par. prin.q.x.nu.3 car.57

Denũtiatio an in foro eccleſiaſtico locũ habeat vbi aduerſus ſententiã eſt præſcriptum. ij. par. iij.par.prin.q.x.nu.5 car.57

Denuntiatio per quemlibet facta dũmodo fiat cũ licentia iudicis interrũpit præſcriptionem. iij. parte.vj.par. princi. quęſt.iiij. prin.nu.15 car.221

Denuntiatio extraiudicialis nũquã interrũpit pręſcriptionẽ niſi in caſibus a iure expreſsis,et nu.ſeq.iij.par.vj. par. prin. q. iiij.prin.nu.18 car.221

Denuntiatio extraiudicialis facta cũ forma legis vt perfectius C.de an. excep. an interrũpat præſcriptionem.iij.par.vj.par. prin.q.iiij.prin. nu.20 c.222

Derogari an poſsit præſcriptioni per priuilegiũ. v.par.v.par. princi.q.viij.nu.1 car.189

Deſidia non poteſt imputari domino ſi nõ eſt vſus opera vaſalli qua non indiguit nec eo caſu contra eum currit præſcriptio. iiij.par.iiij.par.princi.qõ.xij. nume.16 car.110

Deſinere non põt quod nunq̃ incipit & præſcriptio qñq; nullo modo currit quãdoq; inchoata dormit: quãdoq; aũt currit ſed per interruptionẽ. j.par. vj. q. par.prin. nu.1 car.194

Deſinentia vnius eſt origo alterius.v.par.v.par.princi. q. vj. nume.4 car.180

Deſtructo principali per viã præſcriptionis an deſtruatur & acceſſoriũ.4.part.4.par.princ.q. xxxv.nu.3 car.128

Deten-

Detentatione poſſeſ. probata cenſetur probata poſſeſsio alio nõ edocto. iiij. part. repeti. l. celſus. car.263

Detrahi an poſsit de præſcriptione tempus quo durauit prælatus qui conceſsit exemptionẽ &c.j. par.v.par.prin.q. xij. nume.5 car. 156

Dictum teſtis dubiũ ad quid debeat referri.iiij.par.repe.l.celſus.q.j.nu.19 car.269

Dicto dicentis ſe nunq̃ habuiſſe animum amittẽdi ciuilẽ poſ. an ſit ſtandum.ij.par.repe.l.celſus nume.12 car. 251

Dicta teſtium non ſunt cauillãda: ſed interpretanda.iiij. par. repe.l.celſus.q.j.nu.20 car.270

Dictio par: in materia poſſeſsionis & præſcriptionis quid importet.iiij.par.repe.l.celſus. q. j.nume.22. car.271

Dictio citra:quid importet in materia poſſeſsionis & præſcriptionis.4.par.repe. l. celſus.q. j.nume.10 car.266

Dictio plus vel vltra:a teſte prolata nõ prodeſt in materia pręſcriptionis.4. par. repe.l. celſus.q.j.nu.15 car.268

Dies cepius in vſucapionibus & præſcriptionibus an habeatur pro completo.j. part. iiij. par. prin. q.vj.nu.6 car.80

Differẽtia eſt inter cenſum & annuã penſionẽ reſpectu priuati. ij.par.v.par.prin.q.j.n.3.c.161

Differentia eſt inter ius adeundi & bonorum poſſeſsionem. iiij. par.iiij.part. princi.quęſt.xx. nume. 2. car. 116

Differentia inter ius canonicum & ciuile non datur in præſcriptione remedij canonis reintegranda.4.part.4. par. prin.q. xxiiij.nu.6 car.118

Differentia quæ ſit inter ius canonicum & ciuile quantũ ad præſcriptionem.iij. par. iiij. part. prin.q.iij.nu.3 car.93

Differentia eſt de iure ciuili inter bonæ & malæ fidei poſſeſſorem.ij.par.iij.par.prin.q.vj. nume.3 car.46

Diffinitio p̄ſcriptionis ſcdm Ioã. And.quã ipſe tanq̃ verã approbat explicãs ſingula eius membra:& cõiter ẽt tenetur. j. par. prin.q.j.nu.3 car. 5

Diffinitio præſcriptionis vel vſucap.quę ſit. & iſtud nomẽ vſucapio quõ accipiatur j. parte prin.q.j.nu.1 car. 4

Dignitas epiſcopalis non põt pręſcribi.j.par. vj.par.princi. numero 8 car.195

Dilatio ſemper ĩ dubio intelligiẽ cõtinua niſi cautũ reperiatur ꝙ ſit vtilis.j.par.4.par.princi.q. vj.nume.7 car.80

Directũ dominiũ quo caſu præfeɾatur vtili.ij.par.iij.par. prin. q.iiij.nu.6 car.46

Diſpoſita in ciuitate an cenſeantur diſpoſita ĩ villa vel caſtro: quia caſtrum eſt mẽbrum ciuitatis.iij.par.v.par.princi.q.ij. nume.2 car.173

Diſpoſitio ſtatuti ꝙ poſsidens rẽ pro ſua ſpacio. xxx. annorum quõ ſit intelligenda.ij. par. iij. par.prin.q.xiiij.nu.3 car.67

Diſpoſitio tex §.ſi quis per xxx. an.procedat in poſſeſſore malę fidei.4.par.4.part. princi. qõ. xij.nume.3 car.107

Diſpoſitiones plures requirunt plures præſcriptiones.iiij.par. iiij. partis princi.quæſtio. iiij. nume.4 car. 101

Diſpoſitio.l. ſi quis in tantam.C. vnde vi an de iure canonico locum habeat.4. par. 4. partis

prin.q.xxv.nu.2 car.118
Diſtinctio ſuper titulo tranſactionis an ſufficiat ad præſcribendum.j.par.iij.par.princ. qō.v. nume. 1 car. 26
Diſtinctio an ſeruitus habeat interualla vel non de quibus ſeruitutibus intelligatur. iij. par. iiij par.princi.q.vj.nu.2. c.95
Diuiſio bonorum an præſumatur vbi duo fratres vel ſocij diu ſteterunt ſeparati poſsidendo quilibet vnam partem. & nume.41. j.par.iij.par.prin.q.x. nume.39 car.39
Diuiſio bonorum a minore facta tempore minoris ætatis ſine curatore vel decreto iudicis an ſit valida.j.par.iij.par. prin.q. x.nume. 40 car.39
Diuiſio bonorum non præſumitur vbi nulla in bonis ſeparatis habetur proportio. j. part. iij. par. princi. quæſtio. x.numero.44 car.40
Diutina præſtatio obligat in futurum niſi conſtet, eam non animo ſe obligandi factam vere vel præſumptiue.j.par.iij.par. prin.q.x.nu.21 car. 35
Ex diuturna præſtatione cū curſu longi temporis præſumitur titulus.j.par.iij.par. prin. q.x. nume.20 car. 35
Domicilium habens in pluribus locis præſens dicitur quo ad omnia: in materia præſcriptionis.j.par.iiij. par. princi. q. ij. nume.4 car.76
Dominium directum & vtile: & quotuplex & quæ ex hoc reſultat vtilitatis.ij. par.prin.q. ij.nume.5 car.18
Dominus feudum recuperans nō tenetur illud reſtituere primo vaſallo contra quem fuit præſcriptū.iiij.par.iiij.part. prin. q.xij.nu.7 car.108
Dominus alicuius loci de iure cōmuni poteſt cum proclama pœnali prohibere ne ſubditi venentur in ſuo dominio. & ſi ſubditi non contradicant tunc dominus terre conſtituitur in quaſi poſſeſ. prohibitionis.iiij. par. v. part.princi. quæſtio.v. nume.4 car.179
Dominus habens malam fidem an dicatur præſcribere: aut fundus ipſe ſeruiens. iij. par. iiij. par. prin.q.iij.nu.6 car.93
Domino an proſit præſcriptio vaſalli.4.part.4.par. prin.q.xij. nume. 13 car.109
Dominiū rei nō tranſit p emptionem niſi pretio ſoluto.titu. pro emptore.nu.3 car.278
Donatio inter patrem & filium vel inter virum & vxorē quæ a principio nō valuit nec morte confirmatur an præbeat cauſam præſcribendi.in repe.l. celſus.nu.7 car.235
Donatio rei alienę quo caſu teneat.tit.pro donato.nu.4.c.280
Donatio iurs ſpiritualis facta laico non præſtat iuſtum titulum præſcribendi.j. parte, iij. par. prin. q.iij.nu.6 car.26
Donatio inter virum & vxorem quo caſu non teneat.titu.pro donato.nu.2 car.280
Donatio epiſcopi ſine cōſenſu capituli an plenum ius transferat. de præſcriptio.re. immo. nume.32 car.292
Dos eccleſiæ a principio ſibi cōſtituta ſit in alienabilis. j. par. vj.qar.prin.nu.11 car.197
Dos mulieris lucratur a viro per diſſolutionem matrimonij contingentem culpa mulieris. j. par.iij.par. princi. quæſtio.x. nume.15 car.34

Dos eccleſiaſtica quanti temporis ſpacio præſcribatur. j. par. v.par. princip.nu.2 car.131

Contra dotem reſtituendam non currit aliqua præſcriptio durãte matrimonio.j.par.vj. par. princi.nu.14 car.198

Dubitatio ſeu titubatio ſuperueniens de vera poſſeſsione: an interrumpat præſcriptionem. tertia parte. vj. partis. principa. quæſtio. ij. principa. numero. 3 car.215

Dubitatio ſuperueniens ꝙ res ſit aliena non interrumpit pręſcriptionem inchoatam. ij. parte. iij.partis princi.quæſtio.ij.numero. 2 car.44

Dubitatio ſuperueniens præſcribenti fructus ſeu partum ancillę vel alterius rei empte antequam præſcribat interrumpit præſcriptionem. iij. part. vj. par. prin. quæſtio. ij. prin. numero.4 car.215

Dubitatio rei aliene an perfectã præſcriptionem ſuperueniens an noceat.ij.par.iij.par. princ. q.viij.nu.2 car.53

Dubius poſſeſſor an ſit bonę vel malę fidei.ij.par. iij. par. prin. q.ij.nu.1 car.43

Dubius & ignorans æquiparantur.ij.par.iij.par.prin.quęſt.ij. nume.4 car.44

In dubio nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere.ij.par. iij. partis princi. quæſtio. ij. nume.3 car.44

Duorum diuerſo tempore præſcribentium cum titulo & bona fide: ſi poſſeſsio ad tertium: & ambo concurrant: quis eorum præferatur in vendica.ij. par.iij. partis princi. quęſt.vj. nume.5 car.46

De litera E.

Eccleſia vacante an currat eius præſcriptio.de præſcrip.re. immo. nume.39 car.295

Eccleſia an poſsit ratione peccati leges corrigere: aut cauſas audire & diffinire. de præſcrip. rerum immobi. numero. 15. car.287

Eccleſia quanto tẽpore præſcribit contra laicum.de præſcri. re.immobi.nu.26 car.290

Eccleſia vacante non currit contra eam præſcriptio.ij. par. vj. par.prin.nu.7 car.210

Eccleſia an poſsit præſcribere cõtra eccleſiam ius decimandi & decimas percipiendi ex prædijs in parochia conſtitutis. j. parte. v.principa. quæſtio.vij. nume.13 car.143

Eccleſia an aduerſus præſcriptionem poſsit reſtitui in integrum j. part.v.part. princi.q. ij. numero. 1 car.137

Eccleſia ſuccedẽs priuato an vtatur priuilegio ſuo in præſcribendo. prima parte. v. partis principa. quæſtio. iij. numero. 1. car. 138

Eccleſia laudabiliter non debet requirere decimas vbi ſine ſcãdalo nequit exigere. j. par. v. par.principa. quæſtio. vij. numero.6 car.141

Eccleſia licet ſit exempta priuilegio aut præſcriptione tenetur tamen reuerentiam epiſcopo exhibere. j. par.v.par. prin cipa. q.xij.nu.6 car.156

Eccleſia gaudet priuilegijs fiſci j par. v.partis principa. qõ.v. nume.3 car.139

Eccleſia æquiparatẽ minori & pu-

 pillo

pillo & fiſco.j.par.v.par.prin ci.q.v.nu.4 car.ea.

Eccleſia poteſt vti & gaudere iure imperij.j.par.v.partis prin. q.v.nu.5 car.ea.

Eccleſia an poſsit aduerſus eccleſiam præſcribere quartã parochialem quam debet eccleſia non parochialis quo ad defectum eccleſię parochiali.j.par. v.par.prin.q. xiiij.nu.1. c.157

Eccleſia vna poteſt maiores decimas præſcribere:& alia minores.ij.par.principa. quęſtio.ij. numero 20 car. 22

Eccleſia vel capella longo tempore fundata an præſumatur autoritate epiſcopi fundata. 1. par. 3. partis principa. quæſt. x.nume.38 car.39

Autoritas epiſcopi requiritur in fundatione eccleſiæ.j.parte.iij. par.prin.q.x.nu.38. car.ead.

Eccleſia quo caſu excludatur quadriẽnio.j.par.v.partis prin ci.nu.11 car.133

Eccleſia ſumens fundamentũ ex aliquo ſtatuto laicorum in quo eſt certum tempus præſcriptionis præfixum: an tali tempori præſcriptionis ſubiiciatur .1. par. v.par.prin.nu.15. car.134

Eccleſia romana quot modis in præſcriptionis propoſito dicatur.j.parte.v.partis principa. numero.16 car.ea.

Eccleſiæ ſeculares quibus modis poſsint pleno iure ſubeſſe inferiori prælato.j. par. v. partis prin.q.xj.nu.3 car.152

Eccleſiæ an ipſo iure currat præſcriptio quadragenaria data ignorantia.j.parte.v.par.prin. q.ij.nu.3 car.137

Contra eccleſiam regulariter pręſcribitur xl. annis indiſtincte. 3.par.4.partis prin.quæſtio.ij. numero 1 car. 92

Aduerſus eccleſiam quanto tempore præſcribatur.1.par.5 par. prin.nu.1 car.131

Quarum eccleſiarũ bona præſcribantur iure communi. 1. parte 5.par.prin.nu.18 car.135

Effectus vſucapionis quis ſit titu. pro ſuo.nu.8 car.283

Effectus multiplex reſultat ex p̄ſcriptione.2.par.principa.quæſtio.ij.nu.1 car. 17

Effectus interruptionis præſcriptionum quis ſit 3.par. vj.par. principa.quæſtio. iiij. princi. numero 42 car.226

Emendatio importat correctionẽ in parte non in totum. 4. par. 4.par. princip.quæſtio. xxx. numero 8 car. 125

Emendatio quo caſu petatur officio iudicis aut iure actionis. 4.par.4. par. principa. quæſt. xxx.nu.10 car.ea.

Emens rem aliquam a non domino quem credidit dominum: quem ſciebat hypotec. cui præſcribat.2.par.3.par. prĩ.q.iiij. numero 3 car. 45

Emens rem ab illo qui cepit poſſidere: quo titu. eam vſucapiat titu.pro derelicto.nu.2 car.281

Empta bona fide. an ſemper vſucapiantur . de vſucapio. numero 10 car.274

Emphiteota vel vſufructuarius licet naturaliter poſsideant fundum: tamen epiſcopum ius emphiteoticum uel uſumfructũ poſſident naturaliter & ciuiliter 4. par.4.par.principa.quæſtio. ix.nu.2 car.104

Emphiteota feudatarius & ſuperficiarius præſcribunt ius emphiteoticum ſingulis ad ſingula relatis. 4.par.4. par. prin. q.ix. nu.1 car. ea.

Emphiteota an præſumatur ille qui diu tenuit rem tanquam emphiteoticam & pro ea præſtitit canonem debitum. 1 par. 3. par. prin. q. x. nu. 35 car. 38
Emphiteota nunquam pręſcribit directum dominium contra dominum directum. 4. par. 4. par. prin. q. xi. nu. 4 car. 105
Emphiteota penſionem non ſoluens per xxx. vel xl. anno. & ſemper poſſedit an præſcribat liberationem a penſione ſoluenda pro tempore iam parte ꝙ ſu tu. 4. par. 4. par. prin. q. viij. numero 1 car. 103
Non entis nullę ſunt qualitates in repe. l. celſus. nu. 2 car. 234
Epiſcopo petente quartam decimarum ab aliqua eccleſia inferiore: illa autem opponente præſcriptionem: cui incumbat onus probandi. 1. par. 5. par. prin. q. xiij. nu. 3 car. 156
Equitas in conſuetudine conſideratur: rigor autē & odium vertitur in præſcriptione. 1. par. prin. q. x. nu. 10 car. 15
Equitas ſcripta præferri debet rigori ſcripto. 1. par. prin. q. v. numero 15 car. 10
Error iuris non prodeſt in vſucapione. titul. pro donato. numero 2 car. 280
Error dicitur iniuſtus in facto proprio nulla aduerſarij ſuaſione interueniente. in repe. l. celſus. nu. 34 car. 242
Error iuſtus dicitur qui perſuaſione aduerſarij. eſt inductus. in repe. l. celſus. nu. 36 car. ea.
Error an dicatur iuſtiſsimus ſi ſit cauſatus ab aſſertione propinquorum vel ſociorum. in repe. l. celſus. nu. 44 car. 245
Error iuſtus vel iniuſtus qui dicatur. in repe. l. celſus. nu. 33 c. 242
Erroris ſpecies eſt triplex. in repe. l. celſus. nu. 31. car. ea.
Error iuris quo caſu præſcribentem non iuuet. in repe. l. celſus. numero 21 car. 239
Error iuris mixtus cum errore facti an ſit ſufficiens ad præſcribendum. in repe. l. celſus. numero 22 car. ea.
Error iniuſtus an ſufficiat ad pręſcriptionem rerum incorporalium. in repeti. l. celſus. numero 12 car. 136
Error etiam iniuſtus cauſat bonam fidem. in repe. l. celſus. numero 13 car. ea.
Error iuris non inducit bonam fidem in vſucapione vel præſcriptione longi temporis. in repe. l. celſus. nu. 17 car. 237
Error iuris licet dicatur inducere malam fidem in vſucapionibus & præſcri. longi. tempo. dicitur tamen mala fides facta. 2. par. 3. par. principa. quæſtio. iij. nu. 6 car. 44
Eccleſia vel epiſcopatus an dicatur habere fiſcum. 2. par. 5. par. prin. q. viij. nu. 5 car. 172
Error iuſtus an operatur ꝙ vſucapio ſeu præſcriptio procedat vbi non cadit titulus verius. 4. par. 4. par. prin. q. xviij. numero 4 car. 114
Error iuris cauſat bonam fidem & prodeſt ad præſcriptionem lōgiſsimi tempo. 4. par. 4. par. prin. q. xviij. nu. 7 car. ea.
Error ex parte recipientis impedit dominij tranſlationem & præſcribendi conditionem: ſecus ſi error interueniat ex parte tradentis. in repe. l. celſus. numero 54 car. 247
Error iuris aut titulus illo errore cauſatus non prodeſt ſi lex expreſſe reſiſtat in repe. l. cel-

 ſus

ſus.nu.19 car.238

Error tolleratur in facto proprio vbi agitur de damno vitando. in repe l.celſus.nu.52 car.246

Etas pupillaris ſubtrahitur in omni p̄ſcriptione longiſsimi t̄pis. 1.par.vj.par.prin.n.34. c.103

Euolat emiſſum irreuocabile verbū.3.par.rep.l cel.n.16. c.268

Executioni reſcripti quāto tēpore pręſcribatur. v.par.v.par.prin.q.xiij.nu.1 car.192

Exempti pręſcriptione vel priuilegio habent neceſſario poſtulare a proprio epiſcopo ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis. j.par.5.par.prin.q xij.nu.7 c.156

Exceptio præſcriptionis an poſſit opponi tam in vim dilatorię q̄ peremptorię:et infra quantū tempus tam in ciuilibus quam criminalibus.j.par.prin.q.ix.nume.6 car.114

Exceptio præſcriptionis pro re mobili oppoſita non dr̄ inepta. j.par.princ.q.iij.nu.2 c.6

Exceptio eſt excluſio actionis.j.par.prin.q.viij.nu.4 car.13

Exceptio pręſcriptionis an impediat litis ingreſſum.j.par.prin.q.ix.nu.1 car.ea.

Exceptio p̄ſcriptionis ſi lex ꝓhibet impedit litis ingreſſum. j.par.prin.q.ix.nu.4 car.ea.

Exceptio præſcriptionis impedit compromiſſum faciendum ex forma ſtatuti. j.par.principa. quęſtio.ix.nu.5 car.14

Exceptio non numeratæ pecunię præſcribitur biennio.4.par.4.par.principa.quæſtio.xxxvij.numero 3 car.129

Exceptio dominij non poteſt opponi in remedio can.reintegrādа.4.par.4.par.princi.quæſt.xxiiij.nu.4 car.118

Exceptio habens tractum ſucceſſiuum an poſſit opponi.4.par.4.par.princip.quæſtio.xxx.numero 5 car.124

Excommunicandi poteſtas:interdicendi & abſoluendi poteſt p̄ſcribi reſpectu clericorum & eccleſiarum ſecularium ab inferiore epiſcopo. j.par.v.par.prin.q xj.nu.10 car.154

Excommunicato an currat præſcriptio: & an excōicatus poſſit interrumpere præſcriptionē j.par.6.par.prin.nu.24. c.200

Excommunicato quo caſu currat præſcriptio.4.par.4.par.prin.q.iij.nu.8 car.100

Executio officio iudicis facta quāto temporis ſpacio præſcribatur.4.par.4.par.prin.q.xxxi.nume.1 car.126

Exēptionis vel immunitatis priuilegio in libro communis debentium deſcripto quantum tēpus detur ad appellandum.4.par.4.par.principa.qō.xxx.nume.7 car.124

Extenſio cōſuetudinis quo ad certum ſeparatum territorium an 2.par.prin.q.ij.nu.25 car.23

Extraneus alienam rem mala fide poſsidens ſi hæredē inſtituat qui non habeat conſcientiā rei alienæ an talis res poſsit vſucapi.pro hærede,titulo pro hære. numero 3 car.279

Extrema q̄ requirātur in pręſcriptione iuriſdi.meriq; & mixti imperij:& quantum tempus:& an requiratur ſcientia & patiētia ſuperioris. 2.par.5.partis prin.q.iij.nu.4 car.164

Extrema requiſita ad inducendā conſuetudinē ſunt octo.5.par.5.par.prin.q.xij.nu 3 c.192

Extremitates probans vr̄ continuū probare.4.par.repe.l.celſus;q.j.nu.5 car.263

De

De litera F.

FAcultas aliquid faciendi ſimpliciter data p nō vſū pōt cū adeſt poteſtas pdi pōt ſecus vbi eſt formaliter data.4. parte.5.par.prin.q. iiij.nu.4 car.177
Facultas quō diſtinguatur.4.par. 5.par.prin.nu.3 car.174
Facultati redimēdi contractū qui pōt argui fęneratitius ex pacto retrouendendi &c. an poſsit p̄ſcribi.4. par. 5.par.prin.q.iij. nume.5 car.177
Factum ſcd̄m leges nō debet alio euentu retractari. 2.par.3.par. principa. q.ix.nu.7 c.55
In facto arduo præſumitur mala fides continuata ēt in quoſcunque ſucceſſores. 3.par.repe. l. celſus.num.22 car.261
Fama & rumor ēt falſus inducunt iuſtā cauſam credendi.in repe. l.celſus.nu.42 car.244
Fama quō probatur & q̄ requirantur vt legitime poſsit dici probata adeo vt inde reſultet error iuſtiſsimus.in repeti.l.celſus.nu.43 car. ea.
Feudū quanto tēpore contra rēpu. p̄ſcribatur.4.par.4.par.princ. q.xij.nu.4 car 107
Feudū p̄ſcriptione q̄ſitū ſortit ordinariā naturā feudi. 4.par.4. par.princ.q.xij.nu.5 c.108
Feudū nō poſſe p̄ſcribi niſi.xxx. an. quō intelligatur. 4.par.4. par.prin.q.xij.nu.12 car.109
Contra feudatariū romanæ eccleſię pōt p̄ſcribi vtile dominium præſcriptione cōi.1.par.v.par. prin.nu. 19 car.135
Ficta poſſeſsio an tribuat cauſam præſcribendi: & an ficte poſsidens præſcribat. 3.par. 3.par. prin.q.iij.nu.4 car.73
Fictio idem operatur in caſu ficto qd̄ veritas in caſu vero. 3.par. 6.par.pri.q.iij.prin.nu.4.c.217
Filius poteſt venire ad ſucceſsionem patris ex triplici capite. 4.par.4. partis princ.quæſtio. xix.nu.5 car.115
Filius an poſsit exiſtentiam ſui iuris contra patriam poteſtatem præſcribere.3.par.4.par.prin. quæſtio.viij.num.1 car.95
Contra filiumfa.durāte patria poteſtate non currit præſcriptio ſuper bonis aduentitijs. j.parte 6.par.prin.num.15 c.198
Filia inſtituta in teſtamento matris ſi p xxx.an.ſteterit q̄ non adiuerit ex teſtamēto an infra alios xxx. poterit adire ab inteſtato.4.parte.4.par.prin.qō. xix.numero 6 car.115
Fiſcus quid ſit & vnde dicatur:et qs dicatur habere fiſcū. 2.par. 5.par. prin.q.viij.nu.3. c.172
Forenſes ad quas collectas de iure poſsint obligari. ij. par. v. par. prin. qō.vj.nu.3. c.169
Fragilitas ſexus vel fauor militię vel abſentia an ꝓſunt quominus non currat præſcriptio de præſcri.re.im.nu.45. c.297
Fratres inſtituti a patre hæredes: quorum vnus patitur alium lōgo tempore totam hæreditatem poſsidere an ille poſtea poſsit partem ſuam repetere: aut cenſeri debeat excluſus tacita repudiatione per tantam taciturnitatem.j.parte.iij.par.prin.qō x.nu.47 car.40
Fructus qui debentur regulariter officio iudicis quanto tempore & qualiter præſcribantur. 4. par. 4.par.prin.q. xxxv. numero 1 car.128
Fundans ſe ex p̄ſcriptione habet probare titulū et traditionē. ij. par.

par.repe.l.celſus.nu.21 ca.253
Fundus dotalis non poteſt longo tempore prȩſcribi.j.par.6 par. prin.num.10 car. 196
Furioſus & infans poſſunt prȩſcri bere mediante tutore vel curatore. j. par.3.partis prin.q.ix. num.3 car.28

De litera G.

GEneralis excluſio remediorum vel beneficiorũ de quibus tantum intelligi debebat.4.par.4.par tis prin.q. xxix.num. 6 c.122
Generalis titulus pro ſuo an ſuffi ciat in acceſſorijs præſcriben dis.4 par.4.par.quæſt.xxx v. num.1 car.128
Grauamine exiſtente ſucceſsiuo nunquam currit tempus appellandi. 4 parte.4.par.princi.q. xxx. num.4 car.124

De litera H.

HAbens titulum ignorans autem ſe habere nõ prȩ ſcribit : quia non dicitur habere bonam fidẽ. j.par.iij.partis princ.quȩſt.ix. num 1 car.28
Habenti ius eligendi non currit præſcriptio vbi eccleſia non vacauit infra.xl. annos.j. par. v.partis principa . quæſt. viij. num.9 car.146
Hȩreditas antequam adeatur non dicitur in bonis.2. par.3. par. prin.q.xiij.nu.11 car.65
Hæres vtroque iure præſcribere nõ poteſt eo caſu quo defunctus nõ poterat.ij.par.3.par. prin. q.xij.num.12 car.62
Hæres an debeat reſtitui ex capite præſumpte ignorantiȩ aduerſus præſcriptionem decurſam. 4.par.4.par.prin.quæſt.xxix. nume.2 car.121
Hæres præſcribere volens ex titulo quæ habuit a tertio : ſiue ante ſiue poſt mortem teſtatoris non impeditur mala fide defuncti.2.par.3.par. prin.q.xij. nume.15 car.62
Hæres fingitur vna perſona cum defuncto.2.par.3.par.princ.q. iij.nu.2 car.44
Hæredi vel legatario poteſt publiciana competere ſi defuncto cõpetebat.2.par.repe, l.celſus. nume.4 car.248
Hæreditas non adita regulariter non tranſmittitur : ſaltem ad extraneos. 2.par.3. par.princ. q.iij.nu.10 car.65
Hæreditate iacente non poteſt inchoari præſcriptio. 3. par. 3. par.prin.nu.2 car.71
Contra hæreditatem iacentẽ ſeu vacantẽ non poteſt inchoari præſciptio: licet inchoata continuetur.j.par. vj. par. princi. numero 47 car.207
Homagium ad hoc vt probetur non ſufficit probare tanto tempore fuiſſe præſtitum niſi probetur pro homagio fuiſſe præſtitum.ij.part.4.par.prin.q.vj. numero 5 car.90
Honeſtas perſonȩ tollit ſiniſtram præſumptionem quia præſumitur pro viro honeſto.in repe.l. celſus nu.46 car.245
Honor debetur his qui vltra alio rum ſcripta per eos ordinate diſpoſita et cumulata aliquid pertinenter vtiliterq; addere conati ſunt.in prœmio.nu.3 car.2
Hoſpitalia & eorum bona gaudent priuilegio quadragenarie præſcriptionis. j. parte v.par. prin.nu.6 car.132

Hoſpitalia in multis caſibus pariſicantur eccleſijs.j. parte. v. par.princi.nu.7 car.ea.

De litera I.

Ignorantia ſiue error quo caſu etiam in facto proprio ſit tollerabilis. in repe.l.celſus nume.35 car.242
Ignorantia ſeu error iuris qualiter probetur. in repe. l.celſus. nume.23 car.239
Ignorantia facti quandoque tollitur negligentia & quandoque non. 4.parte 4. par. princ.qō. xxix.nu.9 car.122
Ignorantia debet eſſe probabilis & iuſta non ſupina ad hoc vt ignorāti detur reſt. in integrū. 4.par.4.par.princip.qō.xxix. nume.8 car.ea.
Ignorantia ſeu impedimentū non impedit curſum præſcriptionis 4.parte 4.par.prin.qō.xxviij. nume.3 car.119
Immunitas non ſoluendi vectigal an præſcribatur vno diu non ſoluente cæteris autem ſoluentibus.2.par.v.par.prin.quæ.v. num.3 car.169
Impedimentum iuris vel facti an tollat præſcriptionem inchoatam vel inchoandam.1. par.6. par.prin.num.17 car.198
Contra impeditum iuſto impedimento an debeat currere præſcriptio.1. par.6.par. principa. num.26 car.200
Imperium gaudet priuilegio centenarie pręſcriptionis.1.par.5. par.princ.num.17 car.134
Imperium quibus caſibus gaudeat priuilegijs eccleſię romanę.ij.parte.v. part. princi.numero.6 car.161
Imperio vacante non pōt contra imperium præſcribi.2.par. v. par princi.nu.8 car.21t
Impetrans priuilegium an videatur renunciaſſe præſcriptioni. v.parte.v.par.princi. q.ij.numero 4 car.183
Imperator an poſsit rem eccleſiæ donare aut in præiudicium illius conſtitutionem facere. de præſcri.re.im.nu.21 car.289
Imperator qua ratione poſsit rem alienam donare. de præſcrip. re.im.nu.22. car. ea.
Impoſsibilitas habendi iudicem quo modo probetur.j. parte. 4. par.princi.q.vj.nu.5 car.79
Incolatus ſeu domicilium quāto tempore pręſcribatur.v. parte. v.par.prin.q.xiiij.nu.1. c.192
Ad inducendam conſuetudinē cō tra eccleſiam quantum tempus requiratur.j.parte.v.par.prin. nume.3 car.131
Inferior prælatus an poſsit certam partem diœceſis cum territorio contra epiſcopum præſcribere.j.par.v.par. prin. qō. xj.nu.7 car.153
Inferior poteſt contra epiſcopum præſcribere priuatiue non cumulatiue.1.par.5. par.princ.q. xj.num.8 car.153
Inferior poteſt præſcribere iuriſditionē cognoſcendi inter ſubditos.1.par.5.par. princi.q.xj. num.4 car.152
Inferior prælatus an poſsit præſcribere libertatem ſiue exemptionem: ita ꝙ nullo modo ſubijciatur epiſcopo.& nu. 4. & quantum tempus ad hoc requiratur.1.par.5. par.prin. q.xij. num.1 car.155
Inferior epiſcopo an poſsit cōtra epiſcopum pręſcribere. 1. par. 5.par.prin.q.xj.nu.1 car.152
Per ingreſſum poſſeſsionis vacātis

tis non contrahitur vitium rea le ſed perſonale. 2. par.3. par. prin.q.xij.num.6 car.58

Inquiſitio ſiue officium iudicis in quirentis tollitur. xx. annis. 4.parte.4. par.princi. quæſt.j. num.2 car.97

Inſtitutio per quam quis mittatur in poſſeſsionem beneficij ſeu per quam fit traditio curę animarum an poſsit per inferiorē prælatum præſcribi. 1. par. 5. par. princ. qō.xj.num.6 c.153

Inſtitutio quę a ratione de aliqua re ſuſcipitur debet a diffinitione proficiſci.in tractat. 1. par. nume.2 car.4

Intellectus ſe habet ad inſtar ſolis qui oritur & occidit vadit & redit & nunquam moritur ſed ſuis occultatur, in proœ. num.4 car. 2

Intereſſe principale)ſemp eſt conſiderandum: non ſecundarum. 1.par.5.par.prin.nu.10 car.135

Interpellatio facta contra reum an perpetuet actionem contra fideiuſſorem.3.par.6.par.prin. quęſt.iiij.prin.nu.49 car.228

Interruptio ciuilis quæ dicatur. 3.par. 6.par.prin.qō.iiij.prin. nume.2 car.218

Interruptio præſcriptionis an fiat per iudicium in quo agens ſuccubuit aut per litis deteſt.in eo factam.3.par.6.par.prin.q.iiij. prin.nume.37 car.225

Interruptio præſcriptionis quæ poteſt ſola citatione fieri poteſt etiam fieri per filiumfam. ſine conſenſu patris. 3. par. 6. par. princip.quæſtio.iiij.princi.numero.14 car.221

Interruptio præſcriptionis facta contra vnum ex correis prodeſt creditori quo ad alium & nocet alteri correo, 3.parte.6. par. princi.quæſtio.iiij.princ. num.50 car.229

Interruptio præſcript. facta contra principalem an interrūpat quo ad fideiuſſorem vel econtra. 3.par.6.partis prin.q.iiij. prin.num.50 car.eadem

Interruptio præſcriptiōis in vno actu an proſit in altero. 3. par. 6.par.prin. quæſtio.iiij princ. num.50 car.ead.

Interruptio præſcriptionis facta contra principalem an proſit contra fideiuſſorem ignorātem & non citatum. 3.parte.6.par. principa. quæſtio.iiij. princip. num.47 car.228

Interruptio præſcriptionis facta contra vnum ex pluribus tutoribus an & quo caſu aliis præiudicet. 3.parte.6. part. princ. q.iiij.princ.num.48 car.228

Interruptio pręſcriptionis an poſſit fieri per dationem fideiuſſoris.3.par.6.par. princi. q.iiij. prin num. 17 car.221

Interruptio præſcriptionis quomodo & quot teſtibus poſsit probari.3. par. 6. partis princ. q.iiij.prin num.53 car.230

Contra interruptionem præſcriptionis quæ fit per inundationē fluminis vel aliter abſq; facto & culpa præſcribentis: dabilis eſt reſtitu.in integrum. 3. par. 6.par.prin.num.9 car.214

Inueniens aliquid nec reſtituens furtum committit vel rapinā. de p̄ſcri.re.immo.nu.30. c.291

Iudex an poſsit repellere ex officio agente contra quem eſt præſcriptū.1. par.prin. q.viij. nume.2 car. 13

Iudex quo caſu poſsit agentem repellere.1. par.principa.q. viij. numero 3 car.ead.

Iudex habens liberum arbitrium

proce-

procedendi nõ poteſt exceptionem præſcriptionis vel aliam ex mero iuris rigore procedentem reiicere. 1. par.princ.q.v. num.9 car.8

Iudex non debet præſcribenti auferre commodum præſcriptionis. 4. par.4.par.princ.q.xiiij. num.4 car.112

Iuramentum habet vim litis conteſtationis.2.par.3.par.prin.q. xiiij.num.11 car.69

Iuſpatronatus quod eſt ſpirituali annexum an poſſit præſcribi. 1.par.5.partis prin. quæſt. ix. num.1 car.148

Ius patronatus an poſſit præſcribi contra eccleſiam non patronatam vbi non conſtat de patronatu.1.par.5.par.prin.q.ix. num.2 car.149

Ius patronatus præſcribi poteſt contra verum patronũ vbi conſtat eccleſiam eſſe patronatam. 1.par.5.par.princip. quæſt.ix. num.3 car.eadem

Ius naturale eſt ĩmutabile.1.par. prin.q.v.num.2 car.7

Ius canonicum & ciuile differentiam faciunt & quo tẽpore exigatur bona fides in præſcriptione.2.parte 3. par. princ.q.vij. num.1 car.52

Ius canonicum eo diſcrepat a iure ciuili quia non admittit præſcriptionem aliquam cum mala fide.1. par.princ.quæſtio.v. num.11 car.9

Ius patronatus quo caſu præſcribi poſſit contra eccleſiam non patronatam.1. par.5.par.prin. q.ix.num.8 car.150

Ius prælaturæ vel præbendæ præſcribi non poteſt quia eo requiritur inſtitutio canonica.j.par. 5.par.prin.q. x.num.1 car.ea.

Ius quæſitum non dicitur ante acceptationem vel agnitionẽ vel oblationem.4.par.5.par.prin. q.iij.num.3 car.177

Ius an poſſit dici acquiſitum aut cauſata præſcriptio ex his quę gratuite conceduntur : & quæ ſunt mere facultatis . 4. par. 5. par.prin.q. v.nu. 2 car.179

Ius patronatus an quęri poſſit cõſuetudine contra eccleſiam quã non conſtat eſſe patronatam. 1. par.5.par.prin.q.ix.n.7 c.150

Ius eligendi quanto tempore præſcribatur.1.par.5.par. princ.q. viij.num.1 car.146

Ius eligendi competens alicui de iure ſpeciali præſcribitur communi tempore & abſque titu.j. par.5.p.prin q. viij.n.6. c.147

Ius decimandi aut ipſe decimę an præſcribi poſſint.1. par.5.par. prin.q.vij. nu. 1 car.140

Ius eligendi in certa eccleſia præſcribens dicitur etiam præſcripſiſſe ius poſtulandi. j . par. v. par. prin.q.viij.nu.8 car.148

Ius quo vna eccleſia petit cenſum ab altera an ſit præſcriptibile. 1.p.5. p.prin.q.xiij.n.3. c.156

Ius decimandi eſt vniuerſale & indiuiduum.2. part.princ. q.ij. num.19 car.21

Ius collectandi & talleandi forẽſes aut huiuſmodi poteſtas quãto tpe præſcribatur. 2.par.5.p. prin.q.vj.num.1 car. 169

Ius exigendi herbaticum & affidandi beſtias in paſcuis percipiendo certum quid pro ſingulo capite pręſcribitur ad inſtar iuris pedagiandi:& eſt ius perſonale.2.par.5.par.prin.q.iiij. num.6 car.168

Ius ſuum nemo debet per ſolam negligentiam amittere. 1. par. 3. partis principa. quæſtio. x. num.48 car.41

Ius

Ius canonicũ & ciuile in quibus concordent vel diſcordent . 2. par.3.par.prin.q.vj.nu.9 c.47

Ius vaſallagij & ſubiectionis an præſumatur vbi alicui quis lõ go tempore ſeruiuit præſtando ſeruitia perſoualia.2. par.3. p. prin.q.x.num.34 car.38

Ius præoccupationis quod eſt me re facultatis quanto tempore perdatur.4.par.5.par.prin.qõ. vij.num.1 car.140

Ius agendi ad ſupplementum legi time tollitur quinquennio . 4. par. 4.partis prin.quæſt.xxiij. num.1 car.117

Ius ducendi aquam per locum pu blicum eſt de reſeruatis princi pi.2.par.4.par.prin.quæſt. iiij. num.2 car. 88

Ius lignandi ſeu boſcandi quãto, tempore acquiratur. 2. parte . 4 . partis principa. quæſtio. v nume.1 car.89

Ius agnoſcendi bonorum poſſeſ- ſionem de iure prętorio quanto tempore præſcribatur. 4. par. 3.par.prin.q.xx.nu. 1 car.116

Ius dicẽdi nullum quanto tempo- re præſcribatur.4.par.3.partis prin.q.xxxij. nu.1 car.126

Ius deliberandi competens hære di non ſuo quotãnale ſit quo ad tranſmiſsionem. 4.par. 4. par. prin.q xx.num. 5 car.116

Iuri operam daturus noſce primũ debet vnde nomen iuris deſcẽ- dat. in tracta. 1.par. principa. num.3 car. 4

Iuri iam quæſito poteſt per pactũ renuntiari: ſed per pactum non poteſt fieri ne præſcriptio cur- rat in futurum. 5. par. 5.partis prin.q.vj.num.5 car.188

Iuri ratificandi quanto tempore præſcribatur.4.p.5.par.princ. qõ.ij.num,3 car,176

Iuri offerendi an præſcribi poſ- ſit & quot modis diſtinguatur ius offerendi.4.par.5.par.prin. qõ.ij.num.1 car.175

Iuri introducto in odium alterius poteſt cum iuramento renuntia ri.5.par.5.par.princ. quæſt.vj. num. 3 car.187

Iuri adeundi vel immiſcendi quã to tempore præſcribatur . 4 . par.4. partis princ.quæſt.xix. num.1 car.114

Iuri immiſcendi prę́ſcribit̃.xxx. annis.4.par.4.par.prin.q.xix num.4 car.115

Iuri hypote . p̃ſcribit tertius poſ- ſeſſor contra creditorem ſpa- cio . x . an. inter præſentes & xx. inter abſentes cum titu. & bo. fi. 4. par. 4.par.prin.q.iij. num.1 car.98

Iuri agendi ad ſupplementum li- gitime quanto tempore præſcri batur. 4.par.4.par. princ. qõ. xxiij.num. 2 car.117

Iuri petendi reductionem ad arbi trium boni viri a ſententia ar- bitratoris quanto tempore præ ſcribatur. 4.par.4.par.prin.q. xxxiij.num.2 car.127

Iure communi vtitur nimis alli- bratus & grauatus. 4.p.4.par. prin.q.xxx.num.9 car.124

Iure agendi perempto an perem- ptum ſit ius excipiendi vel re- plicandi. 4.par.4.par.prin.qõ. xxxvij.num.2 car.129

Iura canonica non habent actio- nem in perſonalibus ſed tantũ in realibus locũ habent.de præ ſcri.re. im.nu.38 car.294

Iura ſpiritualia ſunt præſcripti- bilia per eũ qui illa poteſt poſ- ſidere.1.par.5.par.prin. qõ. x. num.4 car.152

Iura principi reſeruata in ſignũ priuilegij ſingularis quæ fuit

& an poſsint præſcribi.2. par. 5.par.prin.num.2 car.159
Iura plura ſunt quæ præſcribi nō poſſunt.1. par.6. partis princi. num.53 car.208
Iura præſcriptibilia per inferiorem epiſcopo ſunt nouē. 1.par. 5.par.prin.q.xj.nu.9 car.152
Iura parochialia an poſsint ab vna eccleſia contra aliam præſcribi. 1. par.5.par. princ. qō. xviij.num.1 car.158
Iura ſpiritualia & ſpirituali annexa non præſcribuntur mino ri tempore.xl.an.2.par.4.par. princ.q.j.num.7 car. 82
Iura loquētia de mala fide de quo loqui intelligātur.2.par.3.par. princ.q.iij. num.5 car.44
Iura fiſcalia: quanto tēpore præſcribantur.4.par.4.par. princ. qō.ij.num.10 car.98
Iura epiſcopalia an poſsint præſcribi.1.par.5.par.prin.qō.xj. num.2 car. 152
Iurium incorporalium videlicet ſeruitutum duplex eſt ſpecies. 2.par.4.par.prin.nu.1 car.80
Iuriſditio non vtendo quanto tēpore amittatur. 2. par.5.partis prin.q.iij.num.6 car.165
Iuriſditio quo caſu non poſsit dici pręſcripta.2.par.5.par.prin. q.iij.num. 12 car.166
Iuriſditio an accumulatiue vel priuatiue acquiratur per præſcriptionem.2.par.5. par.prin. q.iij.nu.11 car.166
Iuriſditionis præſcriptio in cauſa appellationis non extēditur ad ſimplicem quęrelam.2. par. prin.q.ij.num.24 car.23
Iuriſditionē territorij pręſcribēs punīēdo ſubditos poteſt etiam punire foreſes in territorio delinquentes. 2. partis principa. qō.ij.nume.28 car.24
Iuſtus error ſeu probabilis titulum & cauſam dat præſcribendi. titu.pro hære.nu.2 c.279
Iuſtus error uel etiam iuſtiſsimus quo caſu vnquam præbeat cauſam vſucapiendi vel præſcribendi. in repe. l. celſus. nume.9 car.235
Iuſtus error quo caſu non habeatur pro titulo. in repe.l.celſus. num.10 car. 236
Iuſtus error quo caſu titulum det præſcribendi. titu. pro ſolu. num.2 car.277
Iuſtus error licet ſufficiat circa titulū excepta venditione in qua requiritur iuſtiſsimus tamē circa traditionem non ſufficit iuſtus ſed iuſtiſsimus error.2.parte repe.l.celſus.nu.6 car.249
Iuſtus error habetur pro titulo.in repe.l.celſus.nu.6 car.235
Iuſtiſsimus error quot modis cauſeſ.in rep. l. cel.nu. 38 c.243
Iuſtiſsimus error cauſatur per rei euidentiam ſiue ex aſpectu. in rep.l.cel.nu.4 car.234
Iuſtiſsimus error cauſatur per famam & opinionem. in repe. l. cel.num.41 car.244
Iuſtiſsimus error poteſt ex aſſertione probi & honeſti viri cauſari. in rep.l.cel.nu. 45 c.245
Iuſtiſsimus error ſufficit vt profit traditio putatiua. in rep.l.celſus.num.30 car.241
Iuridicendi ſententiam nullā quāto tēpore præſcribatur. 4.par. 4.partis principa.quęſt.xxxij. num.1 car.126

De litera L.

LAicus non poteſt præſcribere ius decimandi in præiudicium eccleſię. j. par.5. partis principalis qō. vij.

quæſt.vij.num.22 car.146

Laicus an poſsit acquirere ius p̄cipiendi decimas per præſcriptionem ita q̄ ſibi ſoli ſoluantur.1.par.5.par.princi. q̄ō.vij. num. 14 car.143

Laicus qui non docet de priuilegio ad hoc vt ſe tueri poſsit prę ſcriptione aduerſus eccleſiam plura concurrere debent.1.par. 5.par.prin.q.vij.n.20 car.144

Laicus ſi habeat rem communem ſeu indiuiſibilem cum eccleſia an contra ipſum præſcribatur communi tēpore. 1. par. 5. par. prin.q iiij.nu.1 car.140

Laicus nō poteſt præſcribere ius decimandi.1.par.6.par.princ. num. 2 car.194

Laicus nō poteſt præſcribere decimas cōtra eccleſiam nec ius decimandi acquirere præſcriptione nec conſuetudine.1.par. 5.par. principalis quæſtio.vij. num.19 car.144

Laici licite tenent decimas ante concilium Lateranē. in feudum conceſſas.1.par.5.par.princ.q. vij.num.21 car. 144

Laici an conſuetudine poſsint p̄ſcribere q̄ rector eccleſiæ det in quibuſdam feſtis cādelas & ſimilia.1.par.5.par.prin.q.xv. num.1 car.157

Laici conuerſi poſſunt dici religioſi ex quo poſſunt iura ſpiritualia præſcribere quia non ſunt omnino laici. 1.par.5.par. prin.q.vii.nu.18 car.144

Laici nō poſſunt præſcribere ſpiritualia.1.par.5.p.prin. q. vij. num.15 car.143

Lapſu decennij præſumitur obliuio ex parte illius contra quē præſcribitur 1.par.3.par.prin. q.vij.nu 6 car.53

Legatum vnū vnam pręſcriptionem habet. 4.par.4.par. prin q.iiij.num.5 101

Legata præſcribuntur.xxx. annis concurrente bona fide. 4. par.4.par. prin.q.j.nu.3 c.98

In legatis annuis tot ſunt legata quot anni : limitatur num.5. 4. par.4.par. principa.quæſt.iiij. num. 3 car.100

Legalis præſcriptio inchoata cū defuncto currit contra minorē etiam pupillum : ſed datur reſtitutio.1. par.6 par. principa. num.33 car.203

Legiſlator promiſcue vtitur iſtis terminis vſucapi. & præſcrip. 1. par. prin.q.iij.nu.5 car.6

Lex ciuilis ex cauſa poteſt recedere a iure naturali vel gentium & illi derogare in aliquo caſu.1. partis principa.q̄ō.iiij. nume.2 car.6

Lex & princeps ex cauſa publice vtilitatis poſſunt alicui auferre dominium rei ſuæ.1.par. prin.q. iiij. num.3 car.6

Lex cum de in rem verſo quomodo limitetur in materia pręſcriptionis ex diutina præſtatione j.par.3.partis principa. quæſt. x.num.22 car.35

Lex ſi. C.de ſacroſan.eccle.dans priuilegium ciuitati an intelligi poſsit de Caſtro vel villa. 3.par.5.par. principa.quæſt.ij. num.1 car.173

Lex vel ſtatutum quanto tempore per non vſum vel per vſum contrarium tollatur. 5. par. 5. par. princ. q.x.nu.1 car.191

Lex iniuſta an poſsit præſcribi. 5.par.5. partis princ. quęſt.xj. num. 1 car.192

Lex poſitiua poteſt diſtinguere et modificare legem diuinam ſed non in totum tollere. j. parte. 5.par.prin.q.vij.num.1 c.142

Lex correctoria corrigẽs in vno caſu extenditur & ad aliũ qui ex lata ſignificatione comprehendi poterat ſub illa. j. parte prin.q.iij.nu.3 car.6

Lex fina.C.de pręſcrip.xxx.anno.an de iure canonico ſit correcta.iiij par.vj.par. principa. nume.7 car.231

Lex quando dicatur aſsiſtere vel reſiſtere & qñ aliquid dicatur cõtra vel præter legem. in repe.l.celſus.nu.20 car. 238

Lex bene a zenone de rebus per ſiſcum alienatis procedit tantũ in imperatore non in principe inferiore.2.par. 5. par. princi. q.viij.nu.2 car.171

Lex vel ſtatutũ loquẽs de poſſeſſione aut poſſeſſore an extendatur ad quaſi poſſeſsionẽ incorporalium.2.par.4. par. princi. nume.2 car.80

Lex canonica in quo differat a ciuili.4.par.4.par.prĩ.q.xxiiij. nume.2 car.117

Vbi per legem ſimplex tollitur præſcriptio non tollitur cõpoſitum.j.conſuetudo.4.par.5.par. prin.q.vj.nu.3 car.180

Sola libelli oblatio an ſemper dicatur pręſcriptionẽ interrũpere.3.par.vj.par. princi. q. iiij. prin.nu.24 car.222

Liber nullus tã malus reperitur qui non ex parte aliqua proſit: inquit Plinius. in proœ. numero.8 car.3

Liber homo ꝙ non poſsit p̃ſcribi quõ intelligatur.2. par.4. par. prin.q.vj.nu.2 car.90

Liber homo poſsideri non poteſt ergo nec pręſcribi. 2. parte 4. par.princi.q.vj.nu.4 car.ea.

Libero arbitrio non præſcribitur nec his quæ ex mera voluntate procedunt. 4. par. 5. partis principa. quæſtio.j. numero.5. car.175

Libertas contra prætendentes habere ius intereſſendi in electione & participandi in ea quanto tempore pręſcribatur.j.par. v.partis principa.quęſtio. viij. nume.10 car.148

Libertas non ſoluendi decimas an poſsit præſcribi. j. par. v. par. principa. quæſtio. vij. nume.2. car.140

Libertas non ſoluendi decimas an poſsit præſcribi contra laicum de ipſis infeudatum ab eccleſia.j. par.v.par.prin. q. vij. nume.7 car.141

Libertas & immunitas non ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur. 2. par.5. par. prin.q.vij.num. 1 car.170

Libertas ſeu immunitas non ſoluendi vectigal ſeu gabellã quãto tempore pręſcribatur.2.par. 5.partis principa. quæſtio. v. num.1 car.168

Libertas perſonæ quanto tẽpore præſcribatur.3. p.4.par.prin. qõ.vij.num.1 car.95

Libertas ſeruitutis an de iure ciuili poſsit præſcribi cum mala fide.3. par. 4.par. princ. q.iij. num.1 car.92

Libertas ſeruitutis præſcribitur longo tempore & negligentia non vtentis.3.par.4. par.prin. q.iij.num.2 car.92

Libertas ſeruitutis qualiter & quanto tempore præſcribatur. 3.parte. 4.par.princ. quęſtio.j. nume.1 car.91

Libertas iurium & ſeruitutũ perſonalium aut mixtarum quanto tempore præſcribatur. 3. par. 4. partis principa. qõ. v. num.1 car. 94

Liquidũ eſſe & de facili vel cito

liquidandum paria ſunt. j. par.
prin.q.ix.nu.3 car.13
Lis moueri prohibetur tuta præ-
ſcriptione ꝙ tamen duobus mo
dis limitatur.j.par.prin. q.ix.
nume.2 car.ea.
Litis conteſtatio facta coram ar-
bitratore nõ interrũpit pręſcri
ptionẽ.iij.par.vj.par.princi.q.
iiij.prin.nu.34 car.224
Litis ęſtimatio cõparatur emptio
ni . in repetitio. l. celſus. nu-
mero.25 car.240
Litis cõteſt.an ꝑpetuet p̃ſcriptio-
nẽ minoris tẽporis ꝙ̃.xxx.an.
iiij. part. vj .par. principa.nu-
mero.8. car.231
Litis cõteſtatio facta corã iudice
incõpetẽti vel nõ ſuo eſt nulla
& ideo nõ interrũpit p̃ſcriptio
nẽ. iij.par.vj.par.princ. q.iiij.
prin.nu.35 car.224
Litis conteſt.non inducit malam
fidem niſi præſumptam.iij.par.
vj.par. princi.quæſtio. iiij. nu-
mero.43 car.227
Per litis conteſt.ipſo iure interrũ
pitur præſcriptio. de præſcri .
re.immo.nu.51 car.299
Litis ęſtimatio quæ dicatur.in re
pe.l.celſus.nu.3 car.234
Litigantes in cauſa præſcriptio-
nis quando dicantur eſſe in ea-
dem prouincia.j.part. iiij.par.
prin.q.iiij.nu.5 car.78
Littus maris ſeu ius a quo an &
qũo quæratur vel quæſitũ per-
datur.iiij.par. v. part. prin. q.
vj.nu.7. car. 181
Loca publica iuriſgentium præ-
ſcribi poſſunt ſpacio tanti tẽp-
cu.initij me.non ex.iiij.par.v.
par. princi.q. vj.nu.5 car.181
Loca publica iuriſgẽtiũ vel alicu
ius ciuitatis nunꝙ̃ p̃ſcribuntur
j.par.vj.par.prin.nu.4 c.195
Loca dicũtur publica duobus mo
dis.j.par.vj.par.prin.n.5.c.ea.
Longa poſſeſsio nõ plus operatur
ꝙ̃ verus titulus cũ volũtate dñi
tradentis.iiij.par.iiij.part.prin
ci. qõ.xviij.nu.3 car.114
Longi tẽporis præſcriptio nõ ha-
bet locũ niſi titulus præcedat.
iiij.par. iiij . partis princi. qõ.
xvj . nume.3 car.113
Longi & lõgiſsimi temporis pręſ-
ſcri.poſſunt inuicem cõcurrere
et pariter allegari in proœ. 4.
par.prin.nu.3 car.74
Longi temporis præſcriptio cum
titulo & bona fide eſt potẽtior
præſcriptione longi tẽporis cũ
bona fide tantũ.ij. par. iij.par.
prin.q.vj.nu.4 car. 46
Longiſsima præſcriptio quibus
caſibus ceſſat de præſcri. re .
immo.nu.12 car.286
Longiſsimi temporis.xxx. ann.
præſcriptio currit cõtra igno-
rantem.ij. part.iiij. par. prin.
quæſtio. ij.nu.8 car. 88
Longũ tẽpus ſiue longa aut diutur
na p̃ſtatio qũo intelligatur. ij.
par.iij.par.prin.q.x.nu.33.c.38

De litera M.

MAior penſio ſoluta per
errorem emphiteo-
tis etiam per xl.an-
nos non obligat ad
præſtationẽ in futurũ.j.par.iij.
partis principa.quæſtio. x.nu-
mero.26 car.36
Mala fides ante perfectã præſcri-
ptionẽ ſuperueniẽs interrumpit
pręſcriptionẽ:ſi aũt poſt nõ no-
cet.ij.par. iij. par. prin. q. vij.
nume.3.& 5 car.52.& 53
Mala fides ante completam præ-
ſcriptionem ſuperueniens li-
cet impediat præſcriptionem:
non tamen publicianam impe-
dit.

dit.ij.par.iij.part.prin.q. viij. nume.3 car.53

Mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali ſicut in reali ij.par.iij.partis princ. q. xiij.nume. 4 car.64

Mala fides ſingularium perſonarũ de vniuerſitate an ipſi vniuerſitati noceat. in cauſa præſcriptio.ij.par.iij.par. prin. q. xvij.nu.1 car.70

Mala fides collegij vel ciuitatis occupantis aliquam rem mala fide: non purgatur ante mortẽ illorum qui ab initio ſciuerunt ij. par. iij.par. princi. q.xvij. nume.2 car.70

Mala fides prælati an eccleſiæ noceat.ij.part.iij. par. prin. q. xv.nu.1 car.69

Eccleſia dicitur bonam fidem habere vbi conuentus & capitulum ſunt bonæ fidei.ij. par.iij. par.prin.q.xv.nu.2 car.70

Mala fides tutoris an pupillo noceat.ij.par.iij.par.prin.q. xvj. nume.1 car.ea.

Mala fide medio tpe ſuperueniẽte an interrũpat pręſcriptio poſsidẽtis.iij.par.vj.par.princ. q.ij. prin.nu.6 car.216

Mala fides quo ad vnũ ſuperueniẽs an interrũpat pręſcriptionẽ quo ad plures vel aduerſus illum tantum.iij.par. vj. part. principa.quæſtio.ij.princi. numero.5 car. 116

Mala fides ante præſcriptionem completam ſuperueniẽs ſed nõ durans an eam impediat perfici.ij.par.iij.par.princi. q.viij. nume.1 car.53

Mala fides hæredis an legatario noceat.ij.par.iij.par. princi.q. xij.nu.10 car.60

Mala fides defuucti nocet ſucceſſori; quia eſt hæres vitiorum. ij.par.iij.par.princi.queſt.xij. nume.11 car.ea.

Mala fides defuncti non nocet hęredi ſi ex perſona ſua velit pręſcriptionem inchoare. ij. parte iij.par. principa. quæſtio. xij. nume.12 car.61

Mala fides probatur fama & rumore:limitatur nu.ſequenti.iij. part . repetitio . l. celſus . numero.17 car.260

Mala fides poſſeſſoris titulati quot modis probatur. iij. part. repe.l.celſus.nu.13 car.158

Mala fides quid ſit.iij.par.repe.l. celſus.nu.21 car.261

Mala fides poſsidẽtis probari põt cõfeſsione partis dicentis ſe ſciuiſſe rem eſſe alienam. iij. par. repe.l.celſus.nu.15. c.259

Mala fides ſuperueniens de iure canonico in quacunque temporis parte interrumpit præſcriptionem.iij.par.vj.par.prin.q. iiij.prin.nu.36 car.225

Mala fides eſt duplex.ij.par.iij. par.prin.q.iij.nu.1 car.44

Mala fides cauſata per lit.cõteſt. dicitur ficta niſi conſtet de ſciẽtia.ij.par.iij.par.princi. q. iij. nume.3 car.44

Mala fides ex iuris errore inducta dicitur ficta.ij.par.iij. par. prin.q.iij.nu.4 car.44

Mala fides vera defuncti nocet hæredi.2.par.3.partis prin. q. iij.nume.7 car.ea.

Mala fides interueniſſe præſumitur vbi iuris ordo vel ſolennitas debita fuit omiſſa. 2. parte 3.par.prin.q.j.nu.3 car.43

Mala fides autoris non nocet in præſcribenda hypoteca ſeu iure pignoris.4.par.4.par.prin. nume.5 car.99

Mala fides impedit præſcriptionẽ ex remedio. l. ij. C . de reſcin.

ſcin.ven.4.par.4.par. prin. q. xxvj.nu.2 car.119
Malę fidei poſſeſſore alienāte rē alienam quāto tēpore ſpectetur illius rei pręſcriptio.de vſuca. nume.17 car.260
Malæ fidei præſcriptor an teneatur obligatione perſonali ad reſtitutionē.ij.par.iij.par.prin. q.xj.nu.1 car.57
Malę fidei poſſeſſor clam vel pręcario nō poteſt longo tempore præſcribere. ij. par. iij.partis. prin. q.xij.nu.4 car.57
Malæ fidei poſ. licet non poſsit præſcribere dominiū:pōt tamē pręſcribere cōfirmationē dominij.iiij.par.v.par.princi. q.iij. nume.4 car.177
Malæ fidei p̄ſumitur qui cōtra iura mercat vel cōtrahit.ij. par. iij.par.princi. q. j.nu.3. c.43
Mādatū patris p̄cedere debet ad hoc vt filiusfa.poſsit adire hæreditatē ſibi delatā. j.part. iij. par.prin.q.x.nu.29 car.37
In materia vſucapionis licet q̄s nō putet ſe dn̄m:eſt tantum bonæfidei ſi tradēte credidit eſſe dn̄m. ij.par.iij.par.princi. q.j. nume.2 car.43
Cōtra matrimoniū nunq̄ p̄ſcribitur.j.par.vj.par.prin.n.3.c.195
Manumiſsio illa vbi quis cepit ſeruū vſucapere pro donato & ante vſucapionē cōpletā ſeruū manumiſit an valeat, titu. pro donato.nu.3 car. 273
Maxima: ꝙ iuriſditio merūq; & mixtū īperiū acquiri poſsint p̄ cōſuetudinē & p̄ſcriptionē:quo caſu nō ꝓcedat.ij.par. v. part. prin. q.iij.nu.2.& 3. car.163
Mediū eſt dabile inter ſcientiam & ignorantiam.ij.par.iij. par. prin.q.ij.nu.5 car.44
Medium eſt dabile inter bonam & malam fidem ij.par.iij.par. princ. q.j.nu.7 car.43
Memoriā nō exiare an poſsit ꝓbari a centum annis infra: & cuius ętatis eſſe debeant teſtes in hac materia.ij.par. iij. par. prin.q.vj.nu.27 car.51
Mera facultas quæ dicatur. iiij. par.v.par.prin.q. j.nu.3.c.174
Merum & mixtū imperiū:aut iuriſditio an poſsint pręſcribi.ij. par.v.par.prin.q.iij.nu.1.c.163
Ea quæ ſunt mere facultatis an pręſcribi poſsint.4.par.5.par. prin.q.j.nu.1 car. 174
Minor vel eccleſia an aduerſus lapſum inſtantię in integrū reſtituatur.j.par.v.par. princi.q. vj.nume.4 car.139
Minori nō currunt tempora præſcriptionis. j.par.v.par. prin. q.vj.nume.3 car.ea.
Minori ſępe plus reuelatur q̄ maiori & quāto eſt maior tāto cupit edoceri:in proœ.nu.5. c.2
Miſerabilis perſona cui aliquid ab eccleſia relictū eſt vel donatum gaudet priuilegio eccleſiæ quo ad præſcriptionē cōtra ipſum.j.par.v.par.prin.n.5.c.132
Miſſus in poſſeſ.ex ſecūdo decreto an pręſcribat vbi ſciuit rem eſſe alterius quā eius cōtra quē decretū eſt interpoſitum.ij.par. iij.par.prin.q.xix.nu.1.car.71
Mobilia facilius mutantur q̄ immobilia.de præſcri.re. immo. nume.54 car.130
Modi plures probandi malā fidē poſſeſſoris. iij.par. repe.l. celſus.nu.19 car. 260
Molendino vel furno quem quidam per tantum tempus cuius initij me. frequentauerunt an cenſeatur præſcriptū.iiij. par. v.par.principa.quæſtio. v. numero,1 car.178

Moleſtiam vel inquietudinem pati non debet is qui ſ. xl. an. præſcripſit. iiij. par. iiij. par. prin. q. xxix. nu. 5 car. 121
Moleſtiam pati dicitur qui iudicialiter vexatur. iiij. parte iiij. par. princi. quæſtio. xxix. nume. 4 car. 121
Monaſterium præſcribēs ius decimandi in certa terra comprehēdit omnes fructus ex illa prouenturos. ij. parte. princi. q. ij. nume. 18 car. 21

De litera N.

Natura pronominum correlatiuorū meus tuus ſuus noſter & veſter. tit. pro ſuo. nu. 5. c. 182
Naturalis poſſeſsio ſufficiens eſt ad præſcriptionē feudi. iij. par. iij. par. princi. quæſtio. iij. numero. 3 car. 73
Natura vſucapionis quæ ſit. de præſcriptio. rerum immo. numero. 57 car. 300
Naturalis poſſeſsio an ſit de per ſe ſufficiens ad præſcribendum ij. par. repetitio. l. celſus. numero. 13 car. 251
Negatoria quæ cōpetit pro tuenda libertate neceſſario extinguitur per præſcriptionē ſeruitutis. ij. par. iiij. par. prin. q. vij. nume. 2 car. 91
Nobiles & domini prætendentes ſe habere ius collectandi corū ſubditos ex præſcriptione vel conſuetudine in certis caſibus quomodo cognoſcantur habere ius ex præſcriptione. ij. par. v. par. principa. quæſtio. vj. numero. 5 car. 69
Nouum priuilegium non tollit antiquum. j. par. v. partis prin. nume. 9 car. 133
Nullitas euidens quando dicatur iiij. par. iiij. par. prin. q. xxxij. nume. 5 car. 127

De litera O.

Obedientia & ſuperioritas nō poſſunt pręſcribi. ij. par. v. par. prin. q. ij. nu. 2 car. 16
Contra obedientiam debitā ſuperiori eccleſiaſtico ſiue temporali nō præſcribitur. j. parte vj. par. prin. nu. 2 car. 194
Obligatus ſoluere perpetuum cēſum non ſoluendo per xl. an. præſcribit. iiij. par. iiij. partis prin. q. viij. nu. 2 car. 105
Obligatur quis ciuiliter & naturaliter ex maleficijs. j. p. prin. q. vij. nu. 5 car. 12
Obligatio deſcendens ex delicto an pſcriptione tollatur. j. par. prin. q. vij. nu. 1 car. ea.
Obligatio naturalis an intelligatur eſſe in delictis. 1. par. prin. q. vij. nu. 2 car. ea.
Obligatio ſeu titulus qui probatur acquiſitus ex longa præſtatione an cauſet præſcriptionē. j. par. iij. par. princi. quæſt. x. nume. 31 car. 37
Obligationi præſcripte non pōt accedere fideiuſſor. j. par. prin. q. vj. nu. 3 car. 12
Officium iudicis an recipiat perpetuationem. iiij. par. vj. par. prin. nu. 9 car. 238
Officium iudicis competens con ſanguineo ſiue agnato ratione feudi alienati reuocādi quomodo tollatur. iiij. parte. iiij. partis princi. quæſtio. xxx. numero. 11 car. 125
Officium iudicis imploratum ſuper declaratione nullitatis quātum tempus duret. iiij. par. iiij.

par.prin.q.xxxij.nu.2. c.126
Officium iudicis quo caſu anno extinguatur. 4.par. 4.par.pri. q.xxx.nu.6 car.124
Officio iudicis quanto tempore preſcribatur. 4.par. 4.par.pri. q.xxx.nu.1 car.123
Officio iudicis quibus caſibus nõ poſsit præſcribi.4.par.4. par. princip.q.xxx.nu.2. car.ea.
Opinio Bar. cõſtituentis triplicẽ ſpeciẽ poſſeſsionis reprobatur. 2.par.3.par.prin.q.ij.n.2.c.72
Oratij ſententia ſummopere notanda ad ſtudioſorum animoſitatẽ in proœ.nu.6 car.3
Ordinarius exercens iuriſdictionem in eccleſia exempta quanto tempore contra eam preſcribat. j.par.v. par. prin. qõ.xij. nume.8 car.156
Ordo eſt incipere a genere in tracta.1.par.prin.nu.4 car.4
Origo licet non preſcribatur poſſunt tamen originis commoda preſcribi. 5. par.5. par. princ. q.xiiij.nu.2 car.192
Oſtendens ſe per trienniũ ſoluiſſe tributũ vel cenſum præſumitur vſq; retro poſtea ſemper ſoluiſſe niſi probetur contrariũ. 1. par.3.par.prin. qõ.x.n.18.c.35

De litera P.

PAtientia lõgi temporis cũ præſtatione vel ſine licet præſumptionẽ inducat tñ alienari debet id qđ ex tempore præſumitur. 1.par. 3. partis princi. q.x.nu.19. c.35
Patiẽtia neceſſario includit ſciẽtiam. 2.par.repe. l. celſus.numero 2 car.147
Patientia includit in ſe neceſſario ſcientiã. 1.par.3.par.prin. q.x.nu.30 car.37
Pactũ de perpetuo ſtando in cõione induci nõ põt. 4.par.4.par. principa.qõ.xiij.nu.5. c.111
Pacto de retrouendẽdo an et quãto tempore præſcribi poſsit. 4. par.v.par.prin.quæſtio. iij.numero 1 car.176
Peccans non põt dici autoritate legis peccare pſertim canonice.2.par.3.par.principa. q.ix. nume.4 car.55
Peccatũ alicui actui annexũ ipſũ actum impedire cenſetur. de pſcri.re.immo.nu.20 car.289
Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum. de præſcri. re.immo.nu.17 car.288
Peccata ſunt tãto grauiora quãto diutius animã detinẽt alligatã. de pſcr.re.immo.nu. 14.c.282
Pena conuentionalis aut legalis & ſtatutaria ſeu conſuetudinaria quo pacto poſsint exigi. 2. parte. iij.par.principa.q.xiij. nume.6 car.64
Perditum non vtendo non recuperatur. 4.par.4.par. princ.q. xij. nu.14 car.109
Perempto iure agẽdi an perẽptũ ſit ius excipiẽdi.4.par.4. par. prin.quæſtio.ij.nu.8 car.97
Perpetuatio & interruptio pſcriptionis in quo differant.3.par. 6.par.prin.nu.1 car.230
Perpetuarum præſcriptionũ: alia xxx. alia xl.annorum.&c.4. par.prin nu.2 car.74
Perſonali præſcriptione extincta an extinguatur hypotecaria. 4.par. 4. par.princ.q.iij. nume.2 car.98
Peſtis eſt bellum diuinũ. j. parte 6.par.prin.nu.5 car.210
Petitio hæreditatis regulariter non datur contra titulo poſsidẽtem.4.par.4.par.princ.quæſt. xvj.nu.2 car.113

Petitio hæreditatis non poteſt lõgo tempore præſcribi ſine titulo. 4. parte. 4. par. prin. q. xvi. nume. 5 car. ea.
Petitioni hæreditatis quanto tẽpore p̃ſcribatur. 4. par. 4. par. prin. q. xvj. nu. 1 car. ea.
Pignoris præſcriptio currens cõtra debitorem ratione dominij non nocet creditori quo ad hypotecam. 4. par. 4. par. prin. q. iij. nu. 3 car. 99
Piſcari non licet etiam in flumine publico ſex caſibus. 4. par. 5. par. princ. q. vj. nu. 4 c. 181
Poeticum quoddã inuitãs ad placendũ doctiſq;: boniſq; ſumma quidem laus eſt diſplicuiſſe malis. in proe. nu. 7 car. 3
Populus nunquam pręſcribit ſi a principio fuit in mala fide. 2. par. 3. par. principa. q. xvij. numero 3 car. 70
Poſsideri nõ poteſt res ſub incerto conceſſa & abſq; poſſeſsione non procedit præſcriptio. j. par. 3. par. princip. quæſtio. vj. nume. 2 car. 27
Poſsidens ſine titulo præſumitur malam fidem habere ſi antiquior poſſeſſor appareat. 3. par. repetitio. l. celſus. nume. 10. & 12. car. 256. & 257
Poſsidẽs titulo putatiuo iuſto errore ductus vſucapit. ſecus ſi iniuſto. in repeti. l. celſus. numero 1 car. 233
Poſsidẽs ex conducto quãuis corporales teneat non tamen ſibi ſed domino rei intelligitur poſſidere tit. pro ſuo. nu. 7 c. 283
Semel poſsidens an & quõ dicatur ſemper poſſediſſe. 4. par. repe. l. celſus. q. j. nu. 5 car. 249
Poſsidens rem legis autoritate nunq̃ dr̃ malam fidẽ habere. 2. par. 3. par. prin. q. xix. n. 2. c. 71
Poſsidentes bona fide hæreticorũ bona quanti tẽporis poſſeſſionẽ p̃ſcribant: & an poſt quadriennium poſsint moleſtari. 1. par. 5. par. princ. nu. 21. c. 135
Iuſte poſſeſſum & acquiſitum nõ eſt reſtituendum 2. par. 3. par. prin. q. ix. nu. 3 car. 54
Poſſeſſor non eſt malæ fidei quĩ ſcit ſe actione perſonali teneri. 2. par. 3. par. prin. q. xj. n. 2. c. 57
Poſſeſsio neceſſario requiritur in corporalibus p̃ſcribendis: & quaſi poſ. in incorporalibus. 2. par. 3. par. prin. nu. 1. c. 72
Poſſeſsio quæ ſit neceſſaria ad p̃ſcriptionem. 3. par. 3. par. prin. q. iij. nu. 1 c. 75
Poſſeſsio quotuplex ſit. ij. par. 3. par. prin. quæſt. ij. nu. 1 c. 72
Poſſeſsio quid ſit & quomodo diffiniatur. 2. par. 3. par. princ. q. j. nu. 1 car. 72
Poſſeſsio quæſita per conſtitutum non dicitur ficta licet modis q̃rẽdi ſit fictus 2. par. 3. par. prin. q. iij. nu. 5 car. 73
Poſſeſsio licet non dicatur continuari de defuncto in hæredem: tamen quantum ad vſucapionẽ ſeu præſcriptionem habetur p continuata. 2. par. 3. par. princ. nume. 3 car. 72
Poſſeſsio eſt facti et animi. 3. par. 6. par. prin. nu. 12 car. 214
Poſſeſsio an probetur in ſolutione mercedis quæ ſuccedit loco fructuum. 4. par. repe. l. celſus. numero 2 car. 262
Poſſeſsio multis modis interrumpi ſiue amitti dicitur. 3. par. vj. par. prin. nu. 5 car. 213
Poſſeſſum tanto tempore cuius initij memo. non ex. præſumitur iuſte poſſeſſum. 3. par. repe. l. celſus. nu. 7 car. 256
Poſſeſsio longiſsimi temporis facit

eſt præſumi bonā fidem. 3.par. repe.l.celſus.nu.11 c.257

Poſſeſsio quæ acquiritur per conſtitutum eſt vera: licet modus transferendę poſſeſ. p̄ conſtitutum ſit ſictus. 2.par. repe.l.celſus.nu.16 c.252

Poſſeſsio an poſsit per actū ſictū transferri. 2.par. repe.l.celſus. nume.17 car.252

Poſſeſsio facilius perditur q̄ꝫ dominium. 2.par.repe, l. celſus, nume. 12 car.257

Poſſeſsio vacans an abſq; vitio poſsit apprehendi. 2.par.repe. l.celſus.nu.5 car.249

Poſſeſsio illa dr̄ vacua vt cauſet pręſcriptionem quando a nemine poſsidetur nec ciuiliter nec naturaliter. 2.par. repe. l.celſus.nu.9 car.251

Poſſeſsio. xx. an. an ſufficiat ad præſcriptionem abſq; tit. in repe.l.celſus.nu.47 car.245

Poſſeſsio a iure dānata an iuuat poſſeſſorē. 2.par.3.par.prin,q. vj. nu.16 car.49

Ex poſſeſsione de præterito præſumitur poſſeſsio in præſens cōtinuata. 4.par. repe.l.celſus.q. j.nu. 6 car.264

Poſſeſſor malefidei qui ſpacio. xxx. annorum præſcripſit an per vim poſsit expelli ſeu ſpoliari dominio.2.par.3.par.prī. q.vj. nu.7 car.47

Poſſeſſor bonæ fidei qūo poſsit vſucapere fructus induſtriales cū ſit factus dominus ſola perceptione. 4.par. 4.par.prin.q. xxv. nu.7 car.128

Poteſtas arbitri vel arbitratoris: vbi nullum tēpus expoſitū fuit in compromiſſo quanto tēpore finiatur. 4.par. 4.par.princ.q. xxxiiij.nu.1 car.127

Prælatus vel clericus qui diu tenuit beneficiū an p̄ſumatur canonice inſtitutus. 2.par. 3.par. principa.q.x.nu.37 car.39

Prælatus vnius eccleſiæ pōt certa iura parochialia in eccleſia aliena. j. par.v. par. prin. qō. xviij.nu.2 car.158

Prælatus eccleſiæ cui annuatim debentur tres ſi pluribus annis recipiat duo non præiudicat eccleſię. 4.par.4.par.prin.q.vij. nume.2 car.102

Prælatus poteſt præſcribere ea q̄ ſpectant ad capitulum. 1.par.5. par.prin.q.xvij.nu.2. car.158

Prælatus ſeu rector eccleſiæ non habētis capitulum idem poteſt quod prælatus cum capitulo in eccleſia capitulum habente. 2. par. 3.par. princ.quæſtio.xv. nume.3 car.70

Prælatus poteſt per actum iuriſdictionis contentioſę renuntiare iuri quæſito per præſcriptionem.2. par.3.par.prin. qō.xv. nume.4 car.70

Contra prælatum qui paſſus eſt p̄ſcriptionem poteſt agi ad emēdationem damni.1. par.5.par. prin. q.ij.nu.5 car.138

Præſcribere volēti totum ius eligendi excluſo penitus collegio cui competit de iure communi quæ & quantum tempus requiratur. 1.par.5.par.prin.q.viij. nume.5 car.147

Præſcribere volens iuriſdictionem in alieno territorio quibus egeat. 2.par.3.par.prin.q. vj nu.15 car.49

Præſcribere an poſsit quis rē tamquam feudalem & ius vaſſallitij ſiue feudi q nunquam de illa re fuit inueſtitus. 4.par.4.par. princ.q.xij.nu.1.& 2. car.107

Præſcribere libertatem eſt occidere ſeruitutem. 3. par.4.par. prin.

principa.nume.1 car.91
Præſcribi an poſsit feudū formatum contra priorem vaſallum qui fuit de feudo inueſtitus. 4. par.4. par. princ.quæſtio.xij. nume.6 car.108
Præſcribi non poteſt contra obedientiam in totū. 1.par.5.par. prin.q.xij.nu.2 car.155
Præſcribi an poſsit ꝙ epiſcopus vel prælatus non teneatur con ſiliū ſui capituli perquirere in gerendis per eum.j.par.5.par. prin.q.xvij.nu.1 car.158
Præſcribi nō poſſunt ea q̄ de iure cōi nō poſſunt poſsideri. j.par. 6.par.prin.nu. 55 car.209
Præſcribitur cōtra eccleſiā ſicut contra priuatū multis caſibus. 1.par.5.par.prin.nu.1. c.134
Nunq̄ præſcribitur vbi ius agendi fundatur ſuper peccato.2.p. 3.par prin q.xiij.nu.8 c.65
Ad præſcribendā ſeruitutē q̄d ſpecialiter requiratur. 2. par. 4. par.prin. nu.16 car.84
Ad præſcribendū non requiritur ꝙ appareat aliquem ſciuiſſe de titulo ſed ꝙ appareat titulū habuiſſe & poſſediſſe. 1. p.3.par. prin.q.ix.nu.4 car.28
Præſcribens dicitur acquirere dominiū reſpectu vtilitatis & diſpoſitionis:quia pōt vti re præſcripta vt vult & de illa diſponere. 2.par.prin.q.ij.nu.3.c.18
Præſcribens aliquam rem bona fide.xxx.an.an habeat utilem rei vendi. contra quēlibet poſſeſſorem.de præſcrip.re.immo. nume.53 car.299
Præſcribens dr̄ autoritate legis poſsidere ergo iuſte. 2.parte 3. par.principa. q.ix.nu.3. c. 54
Præſcribens ſimilis eſt ſoluenti. 1.par.princ.q.vj.nu.4 c.11
Solutione eius quod debetur tollitur obligatio. 1.par.q.vj.numero 4 car.ead.
Præſcribēs contra dn̄m habentē vtrunque dominiū non pōt acquirere niſi vtile dominiū præcedat. 4.par. 3.partis princip. q.xij.nu.10 car.109
Præſcribens fundum præſcribit & oīa acceſſoria. 2.par.princ. q.ij.nu.13 car.20
Præſcribens rem vr̄ eam ex titulo quo p̄ſcripſit habere. 1. p.3. par.prin.q.xij.nu.3 car.41
Præſcribens cōtra quē eſt iuris p̄ ſumptio q̄ habeat ꝓbare. 2.p. 3.par.prin.q.vj.nu.11 car.48
Præſcribens habet iuris præſumptionem pro ſe . 3.par. 4. par. princ.q.iij. nu.4 car.93
Præſcriptor malæ fidei nunq̄ acquirit.2.par.prin.q.ij.n.2.c.17
Præſcribendi cōditio & publiciana æquiparātur. 2.par.3.p.pri. q.viij.nu.4 car.55
Præſcribendi conditio ad hoc vt transferatur ſufficit ꝙ loco traditionis aliquid habeatur . 2. par.rep.l.celſus.nu.2 car.247
Ad præſcribendi conditionē quo caſu non requiratur traditio etiam in titu.putatiuo iuſto et rote cauſato.2. par.repe.l.celſus.nu.3 car.247
Præſcribendi conditio ad hoc vt transferatur requiritur ꝙ titulus & traditio procedant ab eodem. 2.par.repeti. l.celſus.numero.7 car.250
In præſcribendis iuribus negatiuis non currit præſcriptio niſi a tēpore contraditionis. 4. p. 4.par.prin.q.xiij.nu.4 c.111
Præſcribendo cenſum contra eccleſiam ſemper xl. anni requiruntur cum bona fide.4.par.4. par.prin. q.vij.nu.5 car.103
Præſcripta re principali cēſetur præſcri-

pręſcripti fructus tanquam acceſſorij.4 par. 4.par.princ.q. xxxv.nu.2 car.128
Pręſcriptio mere fauorabilis & mere odioſa quæ ſit.& quę partim odioſa. & partim fauorabilis.2.par.prin.q.j.nu.1 car.16
Præſcriptio. xxx. annorum non habet locum in feudis niſi mediante bona fide. 2. par. princ. qō.j.num.3 car.16
Præſcriptio non currit debitori niſi adueniente die vel conditione exiſtente.de præſcrip.re. im.num.41 car.295
Pręſcriptio longi temporis quę regrat.de p̄ſc.re.im.n.8. c.285
Pręſcriptio requirit probationē ſcientię & patiētię aduerſarij. In conſuetudine autem inducēda non eſt neceſſe probari de aliqua ſcientia vel patientia.1. par.prin.qō.x.nu.8 car.15
Pręſcriptio nō tollit actionem ipſo iure ſed ope exceptionis redditur inefficax & inutilis. 1.p. prin.qō.viij.num.1 car.12
Pręſcriptio multipliciter definitur p̄ſc.re.im.nu.1 car.284
Pręſcriptio cum mala fide quo caſu valeat. de pręſcri. rerum immo.num.23 car. 289
Pręſcriptio quot modis interrumpatur.de p̄ſc.re.im.n.50.c.298
Pręſcriptio currens contra ſcientem habet in ſe tacitam renunciationem.1.par.princip. qō.v. nume.6 car.7
Pręſcriptio lōgi temporis qua de cauſſa ceſſare dicatur.de p̄ſcri. re. im. num.11 car.286
Præſcriptio non currit vbi agi non poteſt. de pręſcri. rerum immo.num.42 car.296
Pręſcriptio. xxx. annorum vel longioris temporis an de iure canonico procedat cum mala fide in actione perſonali.2. par. 3.par.prin.q.xiij.nu.1 car.65
Preſcriptio in quibus differt a cōſuetudine.1.par.princ.queſt.x. num.2 car.14
Pręſcriptio introducta eſt de iure ciuili & propter bonum publicum.j.par.prin.q.iiij.nu.1 c.6
Pręſcriptio in dubio non eſt pręſumenda cum oriatur ex facto. 2.par.3.par.prin.q.iij.n.8 c.75
Pręſcriptio inchoari non poteſt ſine poſſeſsionem:ſed inchoata bene pōt perfici dummodo poſſeſsio non fuerit aliunde occupata.2.par.3.par.prin.n.2.c.71
Pręſcriptio ſtatutaria non currit cum mala fide: & ſic ꝙ ſciens ſe debere non pręſcribat quomodo exponatur 2. par.3. par. prin.q.xiiij.num.4 car.67
Præſcriptio æquiparatur pacto & priuilegio.1. par. prin.q.vj. num.7 car.11
Præſcriptio habetur pro veritate 3.par.prin.q.vj.num.5 car.11
Pręſcriptio eſt nomē verbale deriuatum a pręſcribo quod idem eſt ꝙ præfigo: ſtatuo: præfinio: vel limito.1. part. princ. qō.ij. num.1 car. 5
Præſcriptio dicitur horarum:dierum: hebdomadarum: mēſium: annorum &c. 1.par.prin.qō.ij. num.2 car. 5
Præſcriptio non currit contra eū qui longo tempore ſoluit ſine cauſa. 1. par.3.par.prin. qō.x. num.24 car.36
Pręſcriptio eſt rerum:conſuetudo vero morum.1.par.prin. qō.x. num.11 car.19
Præſcriptio dicitur illa quæ tendit ad tollendū iam in eſſe productum:conſuetudo autem econuerſo ad inducēdum de nouo. 1. par.prin.q.x.num.12 car.20.

Præ-

Præſcriptio & cõſuetudo licet in multis differant: tamen non dicuntur contraria. 1. par. princ. queſt. x. num. 13 car. 20

Præſcriptio decem vel viginti annorum appellatur vſucapio j. par. prin. q. j. nu. 2 car. 4

Præſcriptio cõuentionalis interrumpitur & perpetuatur ſola extraiudiciali interpellatione. iij. q. vj. par. prin. q. iiij. princi. nume. 21 car. 222

Ad quod non eſt præſcriptibile non poteſt per tantum tempus cuius initij me. non ex. fieri pręſcriptibile. iiij. par. v. par. princi. q. vj. nu. 9 car. 182

Præſcriptio plus poteſt quam pactum v. par. v. par. prin. qõ. vj. nume. 6 car. 188

Præſcriptio quando dicatur dormire. & nu. ſeq. ij. part. v. par. prin. nu. 1 car. 209

Præſcriptio an currat contra furioſum vel prodigum. j. parte. vj. par. prin. nu. 46 car. 207

Præſcriptio cõuentionalis currit ẽt contra hęreditatẽ iacentẽ. j. par. vj. par. prin. nu. 50 c. 208

Præſcriptio. xxx. an. in pupillo tempore pupillaris ętatis tanq̃ odioſa dormire cenſetur j. par. vj. par. prin. nu. 11 car. 111

Præſcriptio quando & qualiter interrumpi dicatur. 3. parte. 6. par. prin. nu. 1 car. 212

Præſcriptio an currat in actione hypotecaria ante factã excuſſionem. v. par. v. part. prin. q. iij. nu. 2 car. 184

Præſcriptio quando dicatur naturaliter interrumpi. iij. par. vj. par. prin. nu. 3 car. 212

Præſcriptio qualiter interrumpatur reſpectu poſſeſsionis: quæ ſemper eſt neceſſaria in pręſcribendis rebus corporalibus. iij. par. vj. par. princi. nu. 4. c. 212

Pręſcriptio qualiter interrumpatur ciuiliter. iij. parte. vj. par. prin. q. iiij. prin. nu. 3 c. 209

Pręſcriptio mere odioſa per ſolã citationem interrumpitur. iij. par. vj. par. princi. q. iiij. prin. nume. 4 car. 219

Pręſcriptio mixta id eſt partim odioſa & partim fauorabilis interrumpitur lit. conteſt. facta coram iudice compet. 3. par. vj. par. prin. quæſtio. 4. princi. numero 5 car. 219

Præſpriptio centum an. nunq̃ intelligitur per ſtatutum vel priuilegium excluſa. 5. par. 5. par. prin. q. ix. nu. 2 car. 190

Præſcriptio annexum habens cõſuetudinem quod tempus exigat. j. parte 5. par. principa. numero 22 car. 135

Præſcriptio prodeſt in his oneribus euitandis quæ ſunt præſcriptibilia. 1. par. 5. par. princ. qõ. xvj. num. 3 car. 158

Pæſcriptio cõtra cathedraticum vt nullum debeatur an currat, 1. par. 5. partis princ. qõ. xvj. nume. 4 car. 158

Præſcriptio iuriſditionis an exiẽdatur. 2. p. prin. q. ij. n. 22. c. 22

Præſcriptio nõ cadit niſi in aptis & habilibus præſcribi. 3. par. prin. qõ. j. num. 2 car. 25

Præſcriptio cepta in perſona maioris an ſemper currat contra minorem eius hæredem etiam pupillum & exiſtentẽ in vtero. 1. par. 6. p. prin. num. 35 c. 203

Præſcriptio non inchoata cũ defuncto ſed ex cõtractu defuncti an currat contra minorem hæredem. 1. par. 6. partis princip. num. 31 car. 202

Præſcriptio non extenditur quo ad extranea ſecus quo ad præambula.

ambula.2. par.princip. qō. ij. num.15 car.21

Præſcriptio partis extenditur ad totum ratione indiuidui.2.par. princ.q. ij. num.16 car.21

Præſcriptio decimarum in vna parte agriculti: ſi alia pars inculta redigatur ad culturã cenſetur in toto: licet præſcriptio inducta vno excepto ad illud non extendatur. 2.par.prin.q. ij.nume.17 car.21

Præſcriptio non currit illi qui ſi ageret repelleretur exceptione.1. par.6.partis principalis. num.20 car.199

Pręſcriptio eſt inducta ad lites tollendas.4 parte. 4.par.princip. q.xiij.num.3 car.111

Præſcriptio longi temporis quod ad ſpurios eſt prohibita. 4.par. 4. partis princip. quæſt.xviij. num.5 car.114

Præſcriptio an per exceptionem ſiue exceptionis obiectum interrumpatur.3.par.6.par.prin. q.iiij.prin.nu.38 car.225

Præſcriptio an & quomodo poſſit per filiumfa.interrumpi ſine conſenſu patris.3 par. 6.partis prin.q. iiij.prin.nu.39 car.ea.

Præſcriptio iurium incorporaliũ qualiter interrumpatur. 3. par. 6.partis princ. q. iiij.principa. nume.40 car.225

Præſcriptio libertatis qualiter interrumpatur.3.par.6.par.prin. q.iiij.prin.nu.41 car.226

Præſcriptio merę fauorabilis an per lit.conteſta. interrumpatur vt pendente lite finiatur vſuca. 3.part. 6. par.prin. quæſt. iiij. num.31 car.223

Pręſcriptio mixta interrumpitur per litis conteſtationem: dummodo ſit facta animo & intentione procedendi in lite vſque ad finem & in ſeq.3.par.6.par. prin.q.iiij.prin.nu. 32 c.224

Pręſcriptio legalis non cepta cũ minore ſed cum defuncto non currit contra minorem ſed reſtituitur.1.par.6. par. princip. num.38 car.204

Præſcriptio an impediatur vbi mala fides incepit in perſona ſucceſſoris ei bona fides erat in perſona authoris.3.par. 6.par. prin.q. ij.num.2 car.215

Pręſcriptio cepta contra eccleſiã non interrumpitur per citationem ſed requiritur lit. conteſt. 3. par.vj.par.prin.quæſtio.iiij. nnm.8 car.219

Pręſcriptio inchoata per defectũ perficitur per hæreditatem iacentem ſine poſſeſsione.iij.par. vj.par.prin.nu.12 car.214

Pręſcriptio iuris pedagiandi ſeu exigendi vectigal cauſata ex tempore ſeu conſuetudine: ad quas res extendatur. 2. par.5. par.princ.q.iiij.nu.5 car. 168

Pręſcriptio iuriſdi. merique aut mixti imperij an cenſeatur fauorabilis aut odioſa.2.par.5.p. prin.q.iij.nu.10 car.166

Pręſcriptio iuriſditionis in ciuilibus non extenditur ad criminalia. 2.par. principa. quęſtio.ij. num.34 car.22

Pręſcriptio longi temporis non habet locum in feudo. 4. parte. 4. par. principa. quæſtio. xij. num.11 car.109

Præſcriptio poteſt cauſari a priuilegio inſufficienti & inualido.5.par.5. partis princ. qō.ij. num.2 car.193

Pręſcriptio principalis an proſit fideiuſſori cum obligatio fideiuſſoris ſit acceſſoria ad principalem:& quid ſi econuerſo. 2. par.prin.qō.ij.num.14 car.22

Pręſcriptio ſtatutaria.xv. anno. non tollit præſcriptionem. x. an.iuris communis inter pręſentes cum titu. 5.par.5.par. prin. q.vij.nu.4 car.189

Pręſcriptio tanquam regulariter odioſa non eſt amplianda. 2. par. principalis, quæſtio. ij. num.11 car.19

Præſcriptio ſtatutaria an currat contra minorem.1. par. 6.par. prin.nu.43 car.105

Pręſcriptio an currat nondum natis.1.par.6.partis principalis. num.44 car.106

Pręſcriptio procedere ex pluribus cauſis ſeu titulis. 2. parte. 3.partis principa. quæſtio.xij. num.4 car.41

Pręſcriptio non procedit ex titulo ſimulato. 1. par. 3.par.prin. qõ.xij.nu.7 car.42

Præſcriptio.xxx. anno. regulariter currens in feudis an noceat nepotibus & deſcendentibus ſiue agnatis qui tempore alienationis nondum erant nati.4.par.4. par.princi. qõ.xij. num.20 car.111

Præſcriptio tanti temporis cu. ini. me.&c. nunquam cenſetur excluſa.2. parte 3. par. princ. quęſt.vj.num.21 car.50

Pręſcriptio an ſumat initium contra conditionale.4.par.4.partis principalis. quæſtio.iij. numero 7 car.99

Pręſcriptio habet vim decreti in rebus quę non poſſunt alienari ſine decreto.5. par.5.par.prin. q.iiij.num.4 car.185

Præſcriptio.xxx.anno. quo iure fuit inducta.4. par. 4.p. princ. q.xxxviij.nu.1 car.129

Præſcriptio.xxx.ann. an ſit poſt iura.ſtorum, inducta.4. par.4. partis principalis qõ.xxxviij. nume.2 car.130

Præſcriptio quadragenaria requiritur contra eccleſiam: etiã vbi vna eccleſia velit contra aliam pręſcribere.1.par.5.par. prin.num.4 car.131

Præſcriptio qualiter interrumpatur in criminalibus. 4. par. 4. partis principalis. quęſtio. ij. num.11 car.98

Pręſcriptio decurſa contra vaſallum vel emphiteotam non pręiudicat domino.4.par. 4.partis princ.quęſt.x.nu.2 car.105

Præſcriptio tam canonica quam ciuilis nunquam valet abſque bona fide.3. par.4. par. princ. q.iij.num.5 car.95

Præſcriptio procedit in vſufructu formato ideſt conſtituto ab eo quæ putabatur dominus. 2. par. 4. par. principa. quæſt.ij. num.2 car.87

Pręſcriptio ſeruitutis perſonalis vel mixte non currit ſine titulo & bona fide.2. par.4.p.princ. qõ.ij.num.3 car.86

Pręſcriptio quælibet habet tempus continuum exceptis actionibus annalibus a prætore inductis. 1.par.4.par.princ.q.vj. num.2 car.79

Præſpriptio.x. anno.cum tit. & bona fi. & cum ti.poſ.non probatur niſi probetur ambas partes fuiſſe pręſentes. 1.parte. 4. partis principalis quęſtio. iij. num.5 car.77

Pręſcriptio.x.annorum non conuenit vbi agitur de iuribus pręſcribendis.1. par. 4.par.princ. q.j.nu.5 car.75

Præſcriptio ſtatutaria an ſubrogetur in locũ pręſcriptionis iuris communis.4. par. 4. partis princ.q.xxviij.nu.4 car.119

Pæſcriptio currit aduerſum ignorantem

tantem ſiue ius ſiue factum. 4. par.4.par. principa.qō.xxiiij. num.5 car.118

Præſcriptio excludere dicitur omnem exceptionem. 4.par.4.p. prin.q.xxiiij. num.5 car.118

Præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris communis:& regulatur vt illam & eius naturam imitatur. in repe. l.celſus.nu.5 car.234

Præſcriptio longi temporis quo caſu currat contra ignorantem & quo non.1.par.4.par.princ. qō.ij. num.2 car.75

Præſcriptio inter præſentes qūo dicatur. 1. par.4. partis princ. queſt.ij. num.2 car.ead.

Præſcriptionis priuilegium non debet reportare ex eo ex quo puniri debeat. de pſcri. re.immo. nume.19 car.289

Præſcriptioni regulariter nō poteſt per pactum renuntiari: aut eius caſus impediri. 5. par. 5. par. prin.q. vj.nu.2 car.187

Per præſcriptionē acquiritur exceptio quæ omnem exceptionē excludit. de præſcrip.rerū immo.num. 55 car.300

Præſcriptionem non eſſe contra ius naturale probat Ioan.And. per hoc ꝙ infert pœnam negligentibus & imponit finem litibus & pluribus aliis mediis.1. par.prin.q.v.num.7 car.7

Ad præſcriptionem vltra titulum putatiuum requiritur traditio. in rep.l. cel.num.27 car.241

Ad præſcriptionem ſeruitutis requiritur tempus aliquando maius: aliquando minus.2.par.4. p.prin.q.j.num.8 car.82

Præſcriptione tollitur naturalis obligatio in maleficiis. 1. par. prin. q.vij.nume.6 car.12

Præſcriptione firmatur ꝙ ipſo iure irritum eſt..1.par.prin.q.vj. num.8 car.12

In præſcriptione longi temporis neceſſaria eſt continuatio temporis.de præſcri.rerum immo. num.10 car.286

Præſcriptione ſublatum dici non poteſt quod non fuit in actu & potentia cauſatum. 4.par.4.p. princ.q.xix.nu.3 car.115

In præſcriptione iuris eligendi quid eſt & quantum tempus:& quo pacto requiratur..1. par.5. par.prin.q.viij.nu.4 c.147

Præſcriptione temporis cuius initii memoria non extat acquiritur directum dominium,2.par. prin. q.ij.num.10 car.19

In præſcriptione.xxx.vel.xl.anno. de iure ciuili nō requiritur titulus nec bona fides: ſed ſola poſſeſsio.2.parte.3.part. princ. q.vj.num. 2 car.46

In præſcriptione contra eccleſiā quæ ſufficiant. 2.par. 3. partis princi.q.vj.num.10 car.48

In præſcriptione tanti temporis cuius initij &c. ſemper præſumitur titulus & bona fides. 2. par. 3.par.prin.q.vj.n.18. c.49

In præſcriptione longiſsimi temporis oportet vltimam diē ex toto eſſe completam. 3. par. 6. par.prin. num.11 car. 214

Præſcriptiones inducte per leges & cōſtitutiones nouas aut p cōſuetudinem vel ſtatuta municipalia. &c. indiſtincte currunt minori:ſalua reſtitutione. 1. p. 6.par.prin.nu.42 car.205

Præſcriptiones iudiciales an currant contra eccleſiam.1. par.5. par.prin.q. vj. nu.1 car.139

Præſcriptionum perpetuarū ſpecies quot ſint. de præſc. rerum immo.num.7 car.285

Præſcriptionum actio quæretur

tam

tam in foro canonico quam ceſareo: & quam ſit huius præſcriptionis materia vtilis & profunda quamque diligentius animaduertẽtia ex infinitis iuris partibus ſatis liquet, in proœmio. num.1 car.1
In præſens præſumitur ex præterito. 4. par. repe. l. celſus. qō. j. num.6 car.264
Præſens vel abſens quot modis & qualiter dicatur. 1. p. 5. partis princ. q. ij. num.5 car.76
Pręſens eſſe pręſumitur in ſuo domicilio niſi probetur abſentia. 1. par. 4. p. prin. q. iij. n.4 c.77
Pręſens vel abſens an quis in dubio pręſumi poſsit: & quomodo id probetur. 1. par. 4. par. prin. q. iij. nu.1 car.76
Pręſentia nõ pręſumitur niſi probetur cum ſit facti. 1. par. 4. par. prin. q. iij. nu.3 car.77
Pręſumitur quis ſcire id de quo eſt publica fama ſeu quod eſt publice notum. in repe. l. celſus. nume.51 car.246
Pręſumpta mala fides defuncti cauſata ab errore iuris non nocet hęredi in pręſcribendo. 2. par. 3. partis princ. quæſt. xij. num.14 car.62
Pręſumptio reſultans ex ſpacio tanti tempo. cuius initij memo. non extat dicit iuris & de iure. 2. parte 3. par. princ. q. vj. nume.19 car.49
Pręſumptio. l. cum de in rem ver. non habet locum in ſeruitute liberi hominis. 2. par. 4. p. prin. q. vj. num.3 car.90
Pręſumptio. l. cũ de in rem ver. quę inſurgit ex longa pręſtatione non eſt iuris: quia probari poteſt contrarium. 1. par. 3. par. principa. q. x. nu.25 car.36
Pręſtatio non plus debet operari quam ſtipulatio. 1. par. 3. par. princ. q. x. nu.23 car.36
Præſtatio vectigalis diuerſis caſibus diuerſimode pręſcribitur. 2. par. 5. par. princ. quæſtio. v. nume.2 car.168
In pręſtationibus annuis & obligationibus quanto tempore pręſcribatur et quãdo incipiat currere pręſcriptio. 4. par. 4. partis prin. q. iiij. nu.1 car.100
Princeps pręſumitur ſcire id qđ ſui officiales ſciunt. 2. par. 5. p. prin. q. iiij. num.4 car.168
Princeps poteſt derogare præſcriptioni cum clauſula non obſtãte &c. ſed non inferior. 5. par. 5. par. princ. q. viij. nu.2 c.189
Priuilegiatus an poſsit contra tenorem ſui priuilegij vel vltra ibi cõtenta pręſcribere. 5. par. 5. par. prin. q. ij. nu.3 car.183
Priuilegiatus ſuccedens alij non priuilegiato an vtetur priuilegio ſuo in alia materia quam pręſcriptionis. 1. par. 5. partis prin. q. iij. nu.2 car.138
Priuilegiũ & pręſcriptio an poſſint concurrere ſimul & ſemel: & an dicantur cõtraria. 5. par. 5. par. princ. qō. ij. nu.1 c.183
Priuilegium aut aliud ius non amittitur per non vſum quando non ſe obtulit facultas vtendi. 4. parte. 4. par. princi. quę. xij. nume.17 car.100
Priuilegium eccleſię alicui conceſſum ꝙ contra eam non pręſcribatur niſi centum annis an ſit validum. 1. par. 5. par. prin. q. j. nume.1 car.137
Priuilegium conceſſum eccleſię quanto tempore per non vſum amittatur. 4. par. 5. par. prĩnc. q. iiij. num.5 car.178
Priuilegium & conſuetudo ęquiparantur. 2. par. 3. partis principa.

cipa.q.vj.nu.14 car.49
Priuilegium immunitatis quanto tempore prękribatur.4.par. ſ.par.princ.q.iiij.num.7 c.178
Priuilegium habens largũ ſi ſtricte illo vtatur an deinceps poſſit illo vti magis large. 4. par. ſ.par.prin.q.iiij.nu.8 c.178
Priuilegium an amitti poſsit per non vſum. 4.par. ſ.par. princ. qõ.iiij.num. 1 car.177
Priuilegium datum ad aliquid faciendum quanto temporis ſpacio amitti poſsit.4. par.ſ. par. prin. q.iiij. num.2 car.ea.
Priuilegium quo caſu non perdatur per non vſum. 4.par.ſ.par. prin.q.iiij.nu.3 car.ea.
Probare dicitur quis dominium ſi probat ſe tanto tempore fructus percepiſſe:quod ſufficit ad pręſcriptionem.2.par.princip. qõ.ij.num.8 car.18
Probando curſum temporis & allegando titulum pręſcriptio dicitur completa.1.par.3.p. prin. qõ.x. num.2 car.30
Curſus temporis non ſufficit ad pręſcriptionem abſque titulo. 1.p.3.par. prin.q.x.nu.3.car.30
Probans ſe ius in re habere an et quomodo pręſumatur præſcripſiſſe. 4.par.repe.l.celſus.qõ.1. nume.9 car.9
Probata diuiſione pręſumptiue ſequitur ꝙ etiam ſit probata redditio rationis præſumptiue. 1. par.3.p.prin.q. x.nu. 43 c.40
Probata poſſeſsione tanti temporis cuius initij memo. non extat non eſt neceſſaria probatio ſcientiæ & patientiæ ſuperioris in præſcriptionibus.2. par. 3.par.prin q.vj.nu.22 car.50
Probatio de ſcientia vel patientia aduerſarij in præſcriptione ſeruitutis quo caſu requiratur vel non. 2.par.4.par.prin. q.j.nume.13 car.83
Probato ſpacio tãti temporis cuius initij memo. &c.non eſt neceſſe probare ſcientiam vel patientiam illius contra quē pręſcribitur.2. par.4. par. princi. q.j.num.14 car.84
Probatio contra fiſcũ pro re aliena per fiſcum vendita aut aliter alienata quanto tẽpore fiat. 2.par.ſ.par.princ.quęſtio.viij. num.1 car.171
Probationes in ſpecie ſemper p̄ualeant probationibus in genere. 1.par. principa.quæſtio.v. numero 14 car.10
Vbicunq; prohibetur alienatio prohibetur & vſucapio.de vſucap.nu.9 car.274
Poſſeſsio de reuendendo quanto tempore limitetur.4.par.ſ.par. prin.q.iij. nu. 2 car.176
Proprietas quid ſit : & quid differt a dominio:& an proprietatis appellatione veniat vtile dominium. ij. par. princi. qõ. ij.nu.6 car.18
Præſcribere. & præſcribere in quo differunt.1. par.princ.q.ij. nume. 3 car.ſ
Proſcriptus quis dicatur. 1. par. prin.q.ij.nume.4 car. ea.
Prouincia quot modis appellatur tam de iure ciuili quam canonico.1.parte 4.par. princ. q.iiij. num. 4 car.78
Prouincie nomine quid intelligatur.1.par. 4. part. prin. q. iiij. nume.1 car. 78
Publice functiões an vſucapi poſſint.de vſucap.nu.12. car.275
Publiciana & vſucapiendi conditio a pari procedunt & ſunt cõuertibilia. 2. par.3. par.princ. qõ.xij.nume.9 car.60
Publiciana & præſcribendi con-

ditio

dicto a pari procedēt affirmatiue.ij.par. iiij. par.princi.qō.j. num.4 car.82
Pupillus ad hoc vt dicatur malę fidei requirit̄ φ ſit doli capax & habeat ſcientiā rei alienæ. ij.par.iij.par. princi. qō. xvj. nume.2 car.70
Pupilli loco dominorū habentur. de vſuca.nu.6 car.274
Pupillo & minori.x.vel xx. an. non currit præſcriptio fallit in quibuſdam præſcriptionibus. j. par. vj. partis principa. numero.39 car.204
Contra pupillum durante pupillari ætate non currit nec inchoatur præſcriptio.j. par. vj. part. prin.nu.29 car.202

De litera Q.

Quarta canonica an poſſit præſcribi.j. par. v. p.pri.q xiij.n.1.c.156
Quaſi poſſeſsio iuſpatronatus an ex vno ſolo actu præſentationis acquiratur. j. par.v.par.princip.quæſtio.ix. num.5 car.150
Quaſi poſſeſsio totius iuris retinetur per vnū actū ſingularē. ij. par.prin.q.ij.nu.26 car.23
Quaſi poſ.iuriſdi. qualiter acquiratur aut retineatur.2.par.5.p. prin.q. iij.num.9 car.166
Quaſi poſſeſ.iurium incorporaliū qualiter acquiratur. 2. par. 4. partis prin. q.viij.nu. 1 car.91
Quaſi poſſeſ.decennalis nō datur in incorporalibus.2. par.5. p. princ.q.iij.num.7 car.165
Quaſi poſſeſ. iuriſditionis vel iuris exigendi vectigal dicitur habere cauſam continuam. 2. par.5. par. principa. quæſt.iij. nume. 5 car.165
Quærela inofficioſi quanto tēpore tollatur. 4.par.4. par. principalis. quæſtio. xxij. numero.1 car.116
Quæſtio mota iudici poſt depoſitum officium infra quantū tempus ſit terminanda. de præſcriptionum im.num.4 car. 285
Quæſibile priuilegio an ſit quæſibile præſcriptione vel conſuetudine.5. par.5.par.prin.qō. j. nume.1 car. 183
Quæſtio ſtatus perſonæ moueri non poteſt niſi infra quinquennium poſt mortē. 3. par.4. par. prin.q. vij.num.2 car.95

De litera R.

Rationes ꝓpter quas fuit introducta præſcriptio ponit Pe.de Ancha. vide.1.par. principa.quæſtio.iiij.num.4 car.6
Ratihabitio ſeu confirmatio rei alienatæ qualiter & quanto tēpore [illegible] ſilentio inducatur. j. par.5. par.prin.nu.45 car.206
In realibus ſeruitutibus non cauſatur præſcriptio ex poſſeſsione ciuili ſicut in re corporali. 2.par.4. par.princ. quæſtio.ij. num.5 car.87
Recipiens annuam penſionem ab aliquo pro eo quod ſibi faciendum conceſsit an poſsit præſcribere φ id quod conceſsit non fiat. 4.par.5.par. princi.q.iiij. num.6 car.178
Recurſus an poſsit ad eccleſiam per aliquam viam contra præſcribentem haberi. 2. parte 3. partis principalis, quæſtio. x. num.1 car.55
Recurſus ad eccleſiam per denūtiationem euangelicam datur ratione peccati. 2. parte. 3. par.

par. prin.q.x.nu.3 car.56

Redhibitoria et quãtominoris nõ mutant naturã inter eccleſiaſticos.j.p. v.par.prin.n.13.c.134

Reductio ad arbitrium boni viri vſq; ad quot annos peti poſsit. iiij.par.princ.quæſtio. xxxiij. nume.2 car.127

Regna et imperiũ vnde dicantur exordiũ habere & qđ illorum prius fuerit.ij.part.v.par.prin. q.ij.nu.6 car.162

Regula ꝙ poſſeſsio de præterito præſumēda eſt vſq; in præſens continuata quomodo intelligatur.iiij.par,repe, l. celſus. q. j. nume.7 car.264

Regula ꝙ ea quæ ſunt publica & de iuregentium communia non poſſunt præſcribi qũo intelligatur.iiij.par.v.par.prin.q.vj. nume.10. car. 182

Regula ꝙ contra viſitationem & procurationē non currat præſcriptio ſex modis limitatur.j. par.v.par. princi. q. xvj. numero.2 car.157

Regula triplex de præſcriptione legali a minore inchoata cõtra minorē currenda.j.par.vj. par. princi.nu.37 car. 204

Regula ꝙ non valenti agere non currit præſcriptio quibus caſibus procedat vel non.j.par.vj. par.prin.nu.19 car.199

Regula quod ea quæ non poſſunt alienari non poſſunt præſcribi & ecõtra an procedat. v. par. v. partis princi. quæſtio. iiij. nume.6 car.186

Regula iuris canonici ꝙ præſcriptio non currit cum mala fide quo reſpectu procedere dicatur.v.par. v.par. princi. q. iij. nume.3 car.184

Regula generalis ꝙ præſcriptio nõ extendit declaratio et limitatio.ij.par.prin.q.ij.n.12.c.20

Regula quod perempta inſtantia durat effectus p̄ſcriptionis quo limitatur. iij.par.vj.par. prin. q.iiij.prin.nu.45 car. 227

Interruptio præſcriptionis ciuilis an proſit quo ad omnes. iij. par.vj.par. prin. q.iiij. princi. nume.46 car. 228

Regula quod ſpacium tanti tēpo. cu.initij me.&c.operatur idem quod priuilegiũ quo caſu limitatur.j.par.v. par. prin. q. vij. nume.16 car.143

Regula qđ ea quę ſunt quæſibilia priuilegio poſſunt quęri pręſcriptione quo caſu nõ procedat.j. par.v. par. princi.quæſtio.vij. nume.17. car. 143

Regula ꝙ aduerſus eccleſiam & alia pia loca currat pręſcriptio quadragenaria quo caſu nõ procedat.j. par. v. par. princi.numero.8 car.132

Regula iſta quod reſtitutio detur ignoranti aduerſus ignorantem quo caſu limitet.iiij.par. prin. q.xxix.nu.3 car.121

Regula illa ꝙ ius adeundi durat. xxx.an.qualiter p̄cedat. iiij. p.iiij.par.prĩ.q.xix.n. 7. c.115

Regula ꝙ trãslatio dñij et pręſcribēdi cõditio ęquiparantur qua cauſa procedat vel nõ.in repe. l.celſus.nu.53 car. 246

Relatio citationis ãn ſit de ſubſtãtia iudicij.iij.par.vj.p. prin.q. iiij.prin.nu.26 car. 223

Relatio tertij an reddat poſſeſſorē malæfidei.iij.par,repe.l.celſus.nume.23 car.261

Remedium canonis reintegrãda competit cuilibet priori & antiquiori poſſeſſori etiam malæ fidei & ſine titu. qui cecidit de poſſeſsione abſq;ſui facto et culpa.in repe.l.celſus.n.48.c.246

Remedium

Remediũ canonis reintegranda. iij.q.j. competit perpetuo. iiij. ꝑ.iiij.ꝑ.prin.q.xxiiij.n.1.c.118
Remediũ canonis reintegranda non admittit probationes concernentes ipſum dominium. 4. par.4.par. prin. quæſt. xxiiii. nume.3 car. 118
Remedio.l.ij.C.de reſcin.vendi. quãto tpe p̄ſcribatur.4. par.4. par.prin.q.xxvj.nu.1 car.118
A quo remoueri poteſt p̄ſcribẽdi cõditio:ab eodẽ poteſt & publiciana.ij.par.iij. par. princi. q. viij.nu.5 car.53
Impedito potenti remouere impedimentũ ſed eſt negligens currit tẽpus pręſcriptionis.j. part. princi.nu.22. car.200
Remiſsio tacita penſionis per lõgum tẽpus debite excuſat ſoluere debentẽ a mala fide. 4. par. 4.par.prin.q.v.nu.3. c. 102
Renuntiari an poſsit præſcriptioni & illi per pactũ derogari.v. par.v.par.prin.q.vj.nu.1.c.187
Repudiatio a bonis nõ inducitur per diuturnũ ſilentiũ.j.par. iij. par.prin.q.x.nu.47. car.41
Repugnante cõſcientia poſsidens peccat,iij.par.vj.par.prin.q.ij. prin.nu.7 car.216
Requiſita ad præſcriptionẽ libertatis ſeu immunitatis non ſoluẽdi collectas quæ ſint.ij. par. v. par. principa.quæſtio.vij. numero.4 car.170
Res immobilis præſcribitur minori ſpacio decẽ annorũ in duobus caſibus.j. par.iij.par. prin. q.j.nume.7 car.75
Res furtiue vel vi poſſeſſe an vſucapiantur. de vſucapio. numero.5 car.273
Res vſucapi propter delictũ prohibetur.de vſuca.nu.8. c.274
Res mobiles eccleſiæ an poſsint vſucapi.de vſuca.nu.11. c.275
Res aliqua duabus ex cauſis non põt inſolidũ acquiri.de pręſcri. re.immo.nu.31 car.291
Res laicorũ facilius alienãtur ꝙ eccleſiatũ.de pręſcri.re.immo. nume.34 car.293
Res non empta an & quomodo vſucapiatur.titu. pro emptore. nume.2 car.278
Res dici nõ põt aliena poſtꝙ eſt cõpleta præſcripta.ij.p. iij. p. princi.quæſt.ix.nu.2 car.54
Quæ res præſcribi poſsint.de pręſcri.re.immo.nu.37 car.294
Res laicorum quo pacto p̄ſcribãtur.de p̄ſcri.re.im.n.24. c.289
Res laicorũ debẽt cõtinue & vſq; ad legitimũ tẽpus cõpletũ poſſideri ad hoc vt præſcribantur. de pręſcri.re.im.nu.25. c.290
Res immobiles ſpacio. xxx. annorũ cum bona fide pręſcribuntur:& acquiritur dominiũ vtile.j.par.iiij. par.princi.q.j.numero.2 car.74
Res quæ præcario ſeu nomine alterius poſsidetur nõ põt pręſcribi cõtra illũ cuius nomine poſſidetur.j.par.vj.par.princi. numero.51 car. 208
Res cuius commerciũ non hr̃ nec poteſt præſcribi.j. par. vj. par. prin.nu.9.& 13. c.196.& 197
Res fiſci vel eccleſię pueniens ad priuatũ pręſcribitur vt res priuati.j.p.v.p.pri.q.iij.n.3. c.138
Res eccleſię vt dicatur ſolita cõcedi in feudũ vel emphyteoſim quantũ tẽpus requirat & quãto tempore inducatur huiuſmodi cõſuetudo.j.par.v.par.prin. q. xx.nume.1 car.159
Res mobilis ceſaris quanto tẽporis ſpacio vſucapiantur.ij.par. v.par.prin.nu.7 car.16
Res affecta vitio reali non poteſt

vſucapi.j.par.vj.par.principa. nume.12 car.197

Res ſub cōditione debite vel obligationes cōditionales non pōt ante conditionis euentum præſcribi.j.par.vj.par.princi. numero.16 car.198

Res prohibita alienari a lege vel ſtatuto ſiue in vltima voluntate aut per cōtractū an prohibitione ỹ valida poſsit præſcribi. v.par. v.par. princi.q. iiij.numero.1 car.184

Res tacite prohibita alienari an alienata pręſcribatur.v.par.v.par.prin.q.v.nu.1 car.186

Res emphyteotica ſi ꝑueniat ad extraneū qualiter & quāto tpe præſcribatur.iiij.par. iiij.par. princi.q.viij.nu.4 car.104

Res feudalis nulliter alienata nō poteſt aliquo tpe præſcribi contra dominum.iiij.par.iiij. par. prin.q.xij.nu.9 car.108

Res in dotē date ſi ſunt æſtimate an poſsint ante nuptias vſucapi.tit.pro dote.nu.3 car.281

Res in dotē date ſi ſint inæſtimate quo titulo vſucapiantur. tit. pro dote.nu.2 car.282

Res mobilis eccleſiæ quo tempore vſucapiatur.j. par. v. partis prin.nu.10 car.133

Res alienæ ſcientia ſuperueniente poſt perfectā præſcriptionem an debeat in foro conſcientiæ res præſcripta reſtitui. ij. par. iij.par.prin.q.ix.nu.1 car.54

Rei illius pſcriptio nō ꝓcedit cuius nō pōt quis dominus fieri per traditionē a domino factā. j. part. vj. partis principa. numero.54 car.209

Rei partē habere ꝓ derelicto nō pōt cuius inſolidum dn̄s eſt. ti. pro derelicto.nu.3 car.281

Reipublicę appel.quid veniat & quot modis accipiatur.iij. par. v. par.princi. q.ij.nu.3. c.173

Re poſſeſſa ſub vniuerſitate an interrūpatur præſcriptio.iij.p. vj.par.prin.nu.14 car.215

Re non euicta nō currit præſcriptio.iiij.par.iiij.par. princi.q. xxvij.nu.2 car.119

Rem alienā donare ius eſt principis de pſcri.re. im.nu.18. c.288

Rem ſuā nemo præſcribere dr̄.j. par.iij.par.prin.q.iij.n.2. c.26

Cōtra rempubli.ſeu ciuitatē regulariter præſcribitur ſicut contra priuatum exceptis quatuor caſibus.iij.par.v.par.prin.q.j. nume.2 car.172

Rem tanquam emphyteotā recognoſcēs:& tanꝗ a domino cui longo tempore penſionē ſoluit tanꝗ domino cum nec ipſe eſſet emphy.nec aliter dn̄s an talis præſcriptio proſit. iiij. par. iiij.par.prin.q.x.nu.1. c.104

Aduerſus rempub. quanto tempore præſcribatur.iij.par.v. par. prin.q.j.nu.1 car.172

Rebus et autoritate iudicis reſtitutis requiritur regulariter ad præſcribēdū lōgo tēpore bona fides.ij.par. iij. par. princi. q. xix.nu.3 car.71

In rebus fideicōmiſſo ſubiectis an currat præſcriptio ante euentū conditionis.v.par.v.par. prin. quæſtio.v.nu.3 car.187

Reſtitutio cōtra interruptionem præſcriptionis vbi non eſt ius quæſitū non datur pro cōſequēdo lucro cū iniuria alterius.iij. par.vj.par. prin.nu.10.car.214

Reſtitutio infra quod tēpus in iudicio peti debeat.j.par.vj.par. prin.nu.28 car.201

Reſtitutio præſcribendi an detur aduerſus interruptionem præſcriptionis.iij.par. vj. par. prin.

prin.nume.9 car.114
Reſtitutio aduerſus præſcriptionem in inte. peti debet infra quadriennium a die perfectæ præſcriptionis ſiue cauſatæ leſionis et quando iſtud quadriennium currere incipiat. 4. par. 4. par. princi. quæſtio. xxix. nume.10 car.122
Reſtitutio in integrum an detur aduerſus ignorantem ex capite ignorantiæ.iiij.par. iiij. partis. principa. quæſtio. xxix. nume. 1 car.120
Reſtitutio vltra quantum tempus competat eccleſiæ a die læſionis.j.par.v.par.principa.qõ.ij. nume.2 car.137
Reſeruata principi in ſignum ſubiectionis & ſuperioritatis an poſsint pręſcribi.ij.par.v.par. prin.q.j.nu.1 car.161
Reſeruata principi in ſignũ priuilegij ſingularis ſuperioritate excepta an poſsint præſcribi. ij.par.v.par. princi.quęſt. iiij. nume.1 car.166
Romani regiones quas vincebãt appellabant prouincias quaſi procul victas. j. par. iij. partis prin.q.iiij.nu.3 car. 78
Contra romanã eccleſiam an & quãto tempore pręſcribatur.de præſcri.re.immo.nu.28. c.291

De litera S.

Scientia rei alienæ quandocũque ſuperueniẽs ſemper impedit præſcriptionem. ij.par.iij. par. principa.q. xviij.nu.3 car. 70
Sciẽtia rei alienæ ẽt ſine mala fide an impediat pręſcriptionẽ. iij.par.vj.par.princi.q.ij.prin. nume. 8 car. 216
Scientia tituli in initio poſſeſsionis nõ eſt pſcribenti neceſſaria ſed tñ quod ſciẽtia tituli ſuperueniat ante completam præſcriptionem.j.par.iij. par. prin. q. ix.nu.6 car.28
Sciẽtia & patientia ſuperioris eſt neceſſaria vbi cõtra eos pſcribitur iuriſdi.ij.p. v.par. prin. q.iij.nu.8 car.165
Sciẽtia tituli ad cauſandã bonã fidẽ eſt neceſſaria.j.p.iij. p.prin. quæſt.ix.nu.2 car.29
Sciẽtia rei alienæ etiã ſine mala fide impedit pręſcriptionẽ. iij. par.repe.l.celſus.nu.20. c.260
Scientia & patiẽtia aduerſarij an requiratur in pręſcribenda libertate ſeruitutis.iij p.iiij.par. prin.q.iiij.nume.1 car.94
Scientia ſeu patiẽtia partis an requiratur in pſcriptione. iiij. p. iiij.p.prin.q.xxviij.nu.1.c.119
Sententia iudicis an prębeat iuſtũ titulum præſcribendi.j.par.iij. par.prin.q.xj.nu.1 car.41
Sententia iudicis præſtat cauſam præſcribẽdi ſi ſit nullitas ignota & in bona fide lata. j. par. iij.par. princi.quæſtio.xj. numero.2 car.41
Sententia an plus habeat facti quã iuris aut econuerſo. iiij. parte iiij.par.princi.quæſtio. xxxij. nume.3 car.126
Sententie lata in fauorem poſſeſſoris malæ fidei non purgat ipſius malam fidem ij. parte. iij. partis princip. quæſtio. v. numero. 1 car. 45
Sentẽtia poſt multos annos põt dici & declarari nulla.4. par.4. par.prin.q.xxxij.nu.4 c.126
Senſus nõ põt pſcribi cũ mala fide nec diminui. iiij. parte. iiij. par.prin.q.vij.nu.3 car.102
Senſus vel pẽſio an poſsint diminui ue pręſcribi cõtra priuatũ

4.par.4.par.prin.quæſtio.vij. numero 4 car.103
Sequela iuris offerendi eſt pignoratitia quę non competit niſi oblaio debito. 4. par. 5. par. prin.q.ij.nu.4 car. 176
Seruitus iuris paſcendi maxime per vniuerſitatem qualiter & quanto tempore pręſcribatur. 2.par.4.par.princi. qõ.iij.numero 1 car. 88
Seruitus perſonæ an poſsit præſcribi.2.par.4.par. prin.q.vj. numero 1 car. 89
Seruitus quando dicatur formata.2.par.4. par.prin. q. j. numero 15 car.84
Seruitus: vſus & vſusfructus quadam ratione pręſcribuntur ad inſtar immobilium. 2. par. 4. par. prin.q.2.nu. 4 car.86
Seruitus formata ſiue titulata p̄ſcribitur longo tempore. 2. par.4.par.prin.q.j.nu.5. c.82
Seruitus amittitur per non uſum longi temporis licet ignoretur debita.3.par. 4. par.princ. q. iiij.nu.2 car.94
Seruitus ruſtica aut vrbana quomodo amittatur 3.par. 4. par. prin.q.j.nu.2 car.92
Seruitus naturaliter diſcontinua licet non pręſcribatur niſi tanto tempo.cu. initij. &c. tamen amitti poteſt & libertas talis ſeruitutis pręſcribi. 3. par. 4. par.prin.q.j.nu.3 car. 88
Seruitus aque ducta ſeu ius aque ducende quanto tempore pręſcribatur.2.par.4.par. prin.q. iiij.nu.1 car.88
Seruitus habēs cauſam continuā quāto tēpore p̄ſcribatur.2.par. 4.par.prin.q.j.nu.2 car.81
Seruitus diſcontinua pręſcribitur longo tempore vbi probatur verus titulus habitus a tertio non domino qui ſeruitutem conſtituiſſet inter viuos vel in vltima voluntate.2.par.4.par. prin.q.j.nu.4 car.87
In ſeruitiis & pręſtationibus perſonalibus ſufficit præſcriptio longi tempo. 2. par.4.par.pri. q.ii.nu.6 car.91
Seruitutis pręſcriptio non poteſt per ciuilem poſſeſsionem cauſari.2.par.4.par.prin. q.viii. numero 2 car. 81
Seruitutes reales quomodo pręſcribantur.2.par.4.par.princ. q.j.nu. 1 car.81
Quod ſemel eſt meum non poteſt amplius eſſe meum. 1.par.3.p. prin.q.iij.nu.2 car.26
Seruitutem præſcribere volens neceſſe habet quod vltra tēpus requiſitum vſus fuerit iure ſeruitutis. 2.par.4.par.princ.qõ. j.nu.9 car.82
Seruitutem volēs præſcribere neceſſe habet probare ſe vſum fuiſſe ſeruitute ſciente & patiēte aduerſario. 2. parte 4. par. princ. q.j.nu.12 car.83
Seruo ſi ſurripiatur res peculiaris domino ſciente neceſſe eſt & domino ſcienti recuperari. de vſuca.nu.7 car.174
Silentium continuā inducere vel remiſsionem in caſu quo non petitur intereſſe. 1. par. 3.par. prin.q.x.nu.17 car.34
Silentium annale vim habet refutationis ſcientia mediante. 4.par.4.par.princip.q.xij.numero.19 car.118
Simplici deābulatione p̄ fundū p̄bata poſſeſsio.4.par.repe.l.cel ſus.nu.3 car.263
Sociis in communione ſtantibus non currit præſcriptio in iudicio diuiſorio.4.par.4.par.prin. q.xiij.nu.7 car.112

Societate

Societate durãte an incipi poſsit præſcriptio. 4.p.4.par.prin.q. xv.nu.3 car.113

Solennitas extrinſeca quæ in facto conſiſtit non p̄ſumitur. 1.p. 3.par.prin.q.v.nu.4 car.30

Solennitas mandati nunq̃ preſumitur per diuturnitatem lõgiſſimi tẽporis etiã mille annos. 1.par. 3. part. princ. q. ix. numero 28 car.37

Solitus aliquid cõcedere ꝑ viam mere & gratuitę facultatis nõ per hoc obligatur perſeuerare. 4.par. 5.par.principa.quæſtio. j. nume.2 car.174

Solutio cenſus contra dños inferiores eſt p̄ſcriptibilis. 2.par. 5.par.prin.q.j.nu.4 car.161

Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.de pręſcrip.re. immo.nu.52 car.299

Spacium tanti tempo.cuius initij memoria non extat habetur loco tituli legitimi quo ad dominium. 2. par.3. par.princ.qõ. vj.nu.12 car.48

Spacio tanti temporis cuius initij memoria non extat tantum operatur quantum imperator in cauſa. 2.par.3.p. prin.q.vj. nume.17 car.49

Spacio tãti temporis cuius initij memoria non extat præſcribũtur etiam regalia & ea quę nõ poſſunt niſi ex priuilegio competere. 2.par.3.par.princip. q. vj.nu.13 car.48

Species præſcriptionis quot ſint. de præſcri.re.im.nu.2 c.284

Spoliato non poteſt obijci exceptio dominij per ſpoliatorẽ.2. par.3.par.prin.q.vj.nu.8.c.47

Spurius non poteſt contra patrẽ præſcribere ex titulo lucratiuo. 5. par.princi. quæſtio.iiij. nume.7 car.186

Spurius non poteſt præſcribere longo tempore relictum ſibi factum. 4.par. 4. par. princ.qõ. xviij.nu.6 car.114

Spurius qui titulo lucratiuo nihil põt a patre capere an ſibi relĩcta a patre vel donata p̄ſcribere poſsit.4.par.4.par.princ.q. xviij.nu.1 car.113

Spurius an aliquo ſpacio temporis præſcribat hæreditatẽ patris. 4.par.4.par.prin.q.xviij. nume.2 car.ea.

Statur iuri canonico vbi de materia peccati agitur.2.par.3.par. prin.q.vij.nu.4 car.52

Statutum ꝙ non petens debitum infra xx.ann.vlterius non audiatur an extẽdatur ad ſupplementum legitime vel ad legitĩmam pro qua datur petitio hæreditatis. 4.par.4.par.princ.q. xxiij.nu.3 car.117

Statutum generaliter loquens an intelligatur loqui de legitima. 4.par. 4.par. princip.q.xxiij. nume. 4 car.ea.

Statutum ꝙ ſi creditor non petierit debitum infra certum tempus cadat a iure ſuo vel ꝙ vlterius non audiatur an valeat. 2. par. 3.par. princip. q.xiiij. nume.1 car.66

Statutum ꝙ actio perſonalis realis vel mixta tollatur ſpacio xxx.annorum: vel minori quõ ſit interpretandum. 2. parte 3. partis principa. quęſtio. xiiij. nume.2 car.66

Statutum diſponens ꝙ qui non petierit debitum infra tale tempus &c. in quibus locũ habeat vel non 2.par.3.par. prin. qõ. xiiij.nu.10 car. 67

Statutum deponens ꝙ qui non petierit debitũ ſi infra tale tẽpus cadat a iure ſuo quõ diſtinguat.

2.par.3.par.prin.q5.xiiij. numero 5 car.67
Statutum permittens præſcriptionem. cum mala fide non valet niſi ex cauſa. 2.par. 3.par.pri. q.xiiij. nu.7 car.68
Statutum non poteſt eneruare rationem ſiue obligationem naturalem & verã iuſtitiã. 2.par. 3.par.prin.q.xiiij.nu.13. c.69
Statutum vel alia diſpoſitio ſimpliciter loquẽs nunq̃ trahitur ad actum iuratum niſi de iuramento faciat expreſſam mentionem. 2.par.3.par. princ.q5. xiiij.nu.12 car.69
Statutum loquens de p̃ſcriptione non trahitur ad vſucapionem.
Statutũ permittens p̃ſcriptionem cũ mala fide valet vbi poſt tẽpus præſumit contractum fictũ vel ſimulatũ. 2.par.3.par.prin. q.xiiij.nu.99 car.68
Statutum de non petendo debitũ niſi petitum ſit infra. x.an. quo modo ſit intelligendum. 3.par. 6.par.prin. quæſtio. iiij. prin. numero 13 car.220
Statutum tollens pręſcriptionem de qua præſcriptione ſit intelligendum.5. par.5. par. prin. q. ix. num.1 car.190
Statutum deponens ꝙ contra inſtrumenta dotalia non currat præſcriptio non intelligitur de centenaria. 5.par.5.par. prin. q.ix.nu. 3 car.190
Statutum tollens exceptionẽ pręſcriptionis an comprehendat p̃ſcriptionem iam cõpletam. 5. par.5.par.princip.quæſtio.vij. nume.3 car.189
Statutum de non cõueniendo aliquem de crimine poſt annum quomodo intelligatur. 4. par. 4.par.princip.q.ij.nu.7. c.97
Statutum eſt lex. 5.par. 5.partis prin.q.iiij.nu.3 car.18
Statutum an poſsit præſcriptionẽ tollere. 5. par. 5. par. prin. q. vij. nu.1 car.189
Statuto non poteſt induci pręſcriptio cum mala fide: & in quibus hęc concluſio limitatur. 2. par.3.par.prin. quæſtio.xiiij. numero 6 car.68
Stante ſtatuto ꝙ ſi creditor ſteterit per x.an. ꝙ non petierit debitum ſit excluſus an ſi in inſtrumento adſit iuramentum poſsit actio ꝑpetuari ad aliud tempus. 4.par. 6.par.prin.numero 4 car. 231
Statutaria præſcriptio an ipſo iure tollat naturalem. 2. par. 3. par.prin.q.x.nu.2 car.55
Statutaria præſcriptio ſola citatione interrumpatur niſi ſtatutum imponeret per præſcriptionem ſilentium. & nu.ſequenti. 3.par.6.par. prin.q.iiij. prin. numero 10 car.220
In ſtipulatione annua ſufficit una præſcriptio etiam pro annis ſequentibus: & a quo tempore incipiat præſcriptio. limitatur nu.4. iiij.par. 4.par. prin.q. 4. numero 2 car. 100
Subditus laici facilius præſcribatur q̃ ſubditus prælati. de præſcri.re.immo nu.34 car.293
Subditi poſſunt compelli ad faciendum ea quæ longo tempore facere ſoliti ſunt.1. par.3.p. prin.q.x. nu.6 car.31
Subiectio an vſucapiatur. de vſu cap.nu.13 car.235
Sublata p̃ſcriptione ſimplici an intelligatur ſublata conſuetudo.5. par.5.par.prin.q. vij.numero 2 car. 189
Succeſsio prætoria quo caſu vtilior ſit q̃ ciuilis. 4.par.4.par. prin.q. xx.nu.4 car. 116

Succeſſor

Succeſſor eſt duplex. 2.par.3.p. prin.q.xij.nu.1 car.58

Succeſſores iuris præſumptione cenſetur tenuiſſe & poſſediſſe eo modo & forma quibus tene bat defunctus. 4. par. 4. par. prin.q.xi. nu.5 car. 106

Sufficiens & concludens proba- tio in materia præſcriptionis quid exigat. 4. par.repe.l.cel. ſus.q.1.nu.12 car.267

Superioritas ita ꝙ quis non ſub- ſit iperatori an p̄ſcribi poſsit. 2.par.5.par.pri.q.ij.n.1.c.161

Superueniēte defectu tituli an in terrumpatur præſcriptio poſsi dentis. 3.par.6.par. prin.q.iij. prin.nu.1 car.216

Supremus prīceps pōt populo ſuo per ſuum priuilegium et reſcri ptū concedere libertatem.2.p. 5.par.prin.q.ij.nu.4. c.162

De litera T.

Tantum tēpus cuius initij me. non extat nō habet vim priuilegij in p̄ſcri bendis vbi datur incapa citas iuris vel poſſeſsionis er- ga exercentem. 2. par. 3. par. princ.qō.vj.nu.23 car.50

Temporalia ad agendū ſunt ꝑpe- tua ad excipiendū. 4.par.4.p. prin.q.xxxvij.nu.1 car.129

Tempus ſiue p̄ſcriptio appellan di cepta contra defunctū quia ſciuit in ſententiam latam an currat contra hęredem ignorā tē.1.par.6.par.prī.n.21. c.199

Tēpus appellationis proſequēdę an currat durante cōpromiſſo. 1.par.6.par.prin. nu.12. c.211

Tēpus quantū requiratur ad p̄ſu- mendū titulū iuriſpatronatus. 1.par.5.par.pri.q.ix.n.9.c.151

Tempus ſtatutum hæredi ad con ficiendum inuentarium currit pupillo & minori:ſaluo reſtitu tionis beneficio. 1.par.6. par. prin.nu.40 car.205

Tempus anni & diei præfixū va ſallo ad petendam inueſtiturā currit minori adulto ſed nō pu pillo: ſalua reſtitutione. 1.par. 6.par.prin.nu.41 car.209

Tempus petendę reſtitutionis qn̄ currere incipiat:& infra quan- tum tempus peti debeat: & ad quantum tēpus detur. 1. par.6. par.princip. nu.27 car.201

Tēpus appoſitū in vltima volun- tate currit hęredi ēt minori. 1. par.6.par.prin.nu.32. car.202

Tēpus oppo.except. nō nu.pecu. contra confeſsionē mutui de re cepto factam per defunctū cur- rit minori:& compelli pōt ad ſoluēdū.1.p.6.p.prī.n.38.c.203

Tēpus quātū requiratur ad p̄ſcri- bendū ius emphyteoticum. 1. par.3.p. prin.q.x.nu.36. c.38

Tempus xl. annorum requiritur ad præſcribendam ſeruitutem in pędio eccleſię.2.par.4.par. princ. q. j.nu.6 car.82

Tempus continuum aut vtile qd dicatur.1.par.4.par.prin.q.vj. nume.3 car.79

Tēpus vtile tria requirit ad hoc vt currat.1.p.4.par.prin.q.vj. nume. 4 car.79

Tēpus pręſcriptionis an ſit vtile vel continuū.1.p.4.par.princ. q.vj.nu.1 car.79

Tēpus petēdi bonorū poſſeſsionē nunꝙ currit ignorāti.4.par.4. par.prin. q.xx.nu.3. car.116

Tempore ſciſmatis an p̄ſcriptio currat cōtra romanā eccleſiā. 3.p.6.par.prin.nu.9 car.218

Tempore dato hæredi ad confi- ciendum inuentarium penden- te non currit p̄ſcriptio. 2.par.

vj.par.prin.nume.10 car.ea.
Tempore hoſtilitatis non currit ſed dormit præſcriptio non tamen interrumpitur ita q finita hoſtilitate tempus ſequens continuatur cum præcedenti. j.par.vj.par.prin.nu.3 c.209
Tempore communi an præſcribatur contra ciuitatem ſecutus eccleſiam in quaſi dominio & publiciani.3.par.5.par.princi.q.j.nu.4 car. 173
Tempore traditionis in quocunque contractu requiritur bona fides. in repe. l. celſus. numero 29 car.241
Tempore vehementis peſtis dormit præſcriptio.1. par. 6.par. princ.nu.5 car.210
Tempore per ſtatutum præfixo ad accuſandum non poteſt vltra illud tempus requiri fallit in multis caſibus. 4. par. 4. par.princi.q.ij. nu.3 car. 97
Tempore communi præſcribitur contra eccleſiam reſpectu dominij & publicianę. 1. par.5. par.princi.nu.14 car.134
Tempora interruptionem præcedentia an proſint præſcribenti. de præſcri.re.immo.n.13 c.287
Tempora quibus caſibus de præſcriptione ſubducantur de medio.de præſcri.re.immo.numero 40 car. 295
Temporum duplicatio an fiat in ſeruitutibus & iuribus perſonalibus vel mixtis perdendis. 3. par.4.par.prin.q.vj.n.1 c.95
Temporalia ad agendum cenſetur perpetua ad excipiendum. 4.par.4.par.prī.q.ij.n.1 c.229
Temporalium præſcriptionum alia eſt horarum. alia dierum: alia hebdomadarum:alia menſium:alia annorum.in proemio. 4.par.prin.nu.1 car.74
Terminus ſeu præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti inchoata cū defuncto an currat contra minorem etiam pupillum eius hęredem.1.par.6.par. princ.numero 30 car.202
Terminus hominis uel ſtatuti an & quando currat. 1. par.6.par. prin.nu.56 car.209
Termini ſiue præſcriptiones iudiciales contra quos indiſtincte currant.1.par. 5. par. prin. q.6.nu.2 car.139
Termini iſti præſcriptus & proſcriptus ſecundū ſubiectam materiam conſiderantur 1. parte prin.q.ij.numero 5 car.5
Teſtator mandans ſatisfieri omnibus creditoribus an comprehendere videatur præſcripta per defunctum.1.par.prin.q.v. nu.14 car.10
Teſtis habet deponere de certo & ſuper certo.4.par.repe.l.celſus.q.j.nu.14 car.268
Teſtis allegans præſcriptionem quę habeat ad eius intentionē probandam articulare. 4. par. repe.l.celſus.q.j.nu.18 c.269
Teſtis obſcure deponens debet p iudicem repeti vt dictum ſuum declaret. 4.par. repe.l. celſus. q.j.nu.16 car.268
Teſtis non deponens per aduerbium ſed per nomen an plene probet. 4. par.repe.l.celſus.q. j.numero 17 car.268
Teſtis dictum quomodo debeat articulari vt concludat in cauſa poſſeſ aut præſcript. 4. par. repe.l.celſus.q.i.n.11 car.266
Teſtis deponens cum dictione diminutiua an concludat. 4. par. repe.l.celſus.q.i. n.13 car.267
Teſtis dicens aliquem poſſediſſe per x.an.& vltra an illa adiectio

ctio aliquid operetur.4.par.re-pe.l.celſus. q.j.nu.14 car.ea.
Teſtis deponens ſuper titulo mixtionis ad pręſcriptionem probandam non tenetur de pretio. 1.par.3. par. princip.quæſt.ix. num.7 car.29
Teſtis debet eſſe de vicinis vbi probandum incumbit de tanto tempo. cu. ini. memo. non ex. 2.par. 3. partis princip. qõ.vj. num.26 car.51
Textus dicẽs φ vbi præſumptio iuris eſt contra præſcribentem requiritur titulus quomodo limitatur. 2. par. 3.par.prin.qõ. vj.num.29 car.ead.
Tex.l.fi.C.de ſacroſan.eccle.volens in quatuor caſibus poſſe contra rempub. præſcribi centenario quibus caſibus limitatur.3.par.5.par.prin.quæſtio.j. nume.3 car.175
Timens pro debito alterius grauari poteſt ante factum implorare iudicis officium.4. par. 4. par.prin.q.xxx.nu.3 car.124
Titulus pro ſuo nũquam dat cauſam pręſcribendi niſi aliquis ſuperiorum prætendatur. titu. pro ſuo.num. 6 car.283
Titulus verus aut putatiuus quo pacto ſufficiat ad pręſcriptionẽ 2.par.repe.l.cel.nu.1 car.247
Titulus putatiuus iuſto errore cauſatus idem operaẽ φ titulus verus ad vſucapionẽ vel præſcriptionem.in repeti. l.celſus. num.6 car.235
Titulus pro ſoluto vbi locum habeat.tit.pro ſoluto.nu.1 c.277
Titulus non eſt in conſuetudine requiſitus etiam ſi conſuetudo ſit contra ius: in præſcriptione autẽ contra ius ſic.1.par.princ. q.x.num. 5 car.14
Titulus pro tranſacto quid opętetur in vſucapione.titu.pro trãſacto.num.1 car.278
Titulus pro hærede an habeat locum in ſuis hæredibus.titu.pro hærede.num.1 car. 278
Titulus præſumitur allegatus ex patientia diuturna vbi in præſcribendo agitur de paruo præiudicio.2.par. 3. par.principa. qõ.vj.num.36 car.52
Titulus ex patientia longi tẽporis præſumitur allegatus ſi nulla interuenit pręſtatio: & vbi tractatur de paruo præiudicio. 1. par.3.p.princ.q.x.n.27 c.36
Titulus an requiratur in præſcriptione iuris eligendi. 1. par. 5. par.prin.q.viij.nu.3 car.147
Titulus legitimus eſt neceſſarius vbi agitur de pręſcribendo iuſpa. in præiudicium patroni. 1. par.5.par.prin.q.ix.n.6.c.150
Titulus præſcriptionis non præſumitur ex præſtatione diuturna ſeu ex curſu longi temporis vbi ius commune reſiſtat.j.par. 3.par. princ. q.x.nu.9 car.32
Titulus pręſumitur ex patientia ſi de patientis commodo & fauore tractetur.1.par.3.p.princ. qõ. x. num. 10 car.eadem
Titulus habitus a furioſo an det cauſam pręſcribendi. 1. par.3. par.prin.q.viij.num.1 car.27
Titulus habitus a iure habetur p non titulo.1. parte.3.par. prin. quæſtio. viij.nu.2 car. ea.
Titulus nunquam præſumitur ex patientia longi temporis vbi agitur de magno præiudicio. 1. par.4.par. prin.q.x. n.12. c.33
Titulus liberatorius præſumi poteſt curſu longi tẽporis.1. parte princ.q.x.num.14 car.34
Titulus ad iuſtificandam præſcriptionem pręſumitur allegatus ex curſu temporis requiſiti ad

præ-

præſcriptionem. 1. par. 3.par. princi.q.x.nu.1 car.30

Titulus habitus ab eo cui bonis erat interdictum vel ab eo quē quis ſcit male conſumpturum an prēſtet cauſam præſcribendi. 1.par.3.par.princ.q.vij.numero. 1 car.27

Titulus ſeu prbatio obligationis an præſumatur ſeu inducatur per præſtationem ſeu ſolutionem diuturnam. 1. par. 3.¡par. prin.q.x.nu.5 car.30

Titulus iuſtus cum poſſeſsione iniuſta non prodeſt ad præſcriptionem quia in præſcriptione requiritur ius & factum.3.par. prin. q.j.nu.3 car.25

Titulus iuſtus ſufficiens ad præſcriptionem quot modis dicatur. 1.par.3.par.principa.q.iij. nume.4 car. 26

Titulus lucratiuus donationis vel legati rei alienæ ſit potens ad prēſcribendum cum bona fide & de iure canonico. 1.par. 3.par.prin.q.iij.nu.5 car.ea.

Titulus diuiſionis an ſit ſufficiēs ad præſcribendū. 1.par.3.par. prin.q.iiij.nu.4 car.ea.

Titulus tranſactionis ſufficiēs eſt ad præſcribendum vbi res traditur.1. par. 3.par.princ.qō.v. num.2 car.ea.

Titulus dicitur cauſa habilis ad dominij translationem quantū ad propoſitum & quot modis ſumatur titulus. 3. par.prin.q.ij. num.1 car.25

Titulus putatiuus ſufficit ad vſucapionem caſu quo ſi ille titulus eſſet verus ſufficeret ad dominij translationem.in repe.l. celſus.nu.8 car.235

Titulus putatiuus iniuſto errore cauſatus quo caſu ſufficiat ad vſucap.in rep.l.cel,n.11, c.236

Titulus pro ſuo eſt triplex.In repet.l. celſus.nu.32 car.242

Titulus cauſatus errore iuris an cauſet bonam fidem quo ad acquiſitionem fructuum.in repe. l.celſus. num.8 car.237

Titulus : traditio : & bona fides an ſufficiant ad præſcriptionē. 4.par.repe.l.cel.nu.1. car.262

Titulus quibus poterat defunctus præſcribere iiſdem poteſt hæres.1. par.3. par.princ.qō.xij. nume.2 car.41

Titulus nō ſufficit iuſta cauſa putandi non ſubſiſtente. 2. par.3. par.princ.q.j.nu. 4 car.43

Titulus generalis pro ſuo quo caſu ſufficiat ad prēſcribendum. 1.par. 3.par.princ.quæſtio.xij. num.1 car. 41

Titulus conditionalis non ꝓdeſt ad præſcriptionem ante conditionis euentum.1. par. 3. partis prin.q.xij.nu.5 car.41

Præſcriptio procedere poteſt ex titulo etiam reuocabili. 1. par. 3.p.princ.q.xij.nu.6 car.41

Titulus non præſumitur vbi tractatur de præſumendo titulo liberatorio ex ſola patientia lōgi temporis.1,par. 3.par.princ. q.x.num.32 car.37

Titulus dicitur iuſta cauſa poſſeſſionis.3.par.princ.q.ij.n.2.c.25

Titulus qualis requiratur ad prēſcriptionem. 1. par.3.par.prin. q.iij.nume.1 car.26

Titulus quilibet an iuſto errore interueniente præbat iuſtā cauſam vſucapiendi. titu. pro lega.num.3 car. 281

Titulus pro dote locū habet vbi res aliena bona fide in dotem datur.titu.pro dote.nu.1 c.281

Titulus pro ſuo quo dicatur generalis quo ad alios titulos. titu.pro ſuo.nu.2 car.282

Titulus

Titulus an ſit neceſſarius ad pręſcriptionem ſeruitutis & iuriũ incorporalium.2.par.4. partis princip.q.ij.nu.1 car.85

Titulus an requiratur in præſcriptione libertatis aut ſeruitutis. 3.par.4.par.princ.quæſtio.iiij. num.3 car.94

Titulus pro hærede an habet locum in ſuis. In repeti.l. celſus. num.49 car.246

Titulus non eſt in præſcriptione ſtatutaria neceſſarius. in repe. l.celſus.num.5 car.234

Titulus præſcriptionis an præſumatur an ſola patientia. 1. par. 3.par.princ.q.x.nu.7 car.71

Titulo pro derelicto quę res & qualiter vſucapi poſsit.tit. pro derelicto. nu.1 car.280

Titulo pro donato quis & qualis poſsit quis vſucapere. titu. pro donato.num.1 car.280

Sine titulo non currit longi temporis præſcriptio.de pręſcr.re. im.num.9 car.286

Titulo pro legato quis poſsit vſucapere.tit.pro lega.n.1. c.281

Titulo pro emptore quis poſsit vſucapere.tit. pro emptore. numero 1 car.277

Titulo pro legato non poteſt vſucapere niſi is cum quo teſtamẽti factio eſt. titu. pro lega. numero 2 car.281

Titulo pro ſuo quæ res & qualiter poſsideri poſsint. titu. pro ſuo.nu.4 car.282

Tituli qui ſufficiant ad præſcribendum plenum dominium: aut vſumfructum aut emphyteoſim 1.par. 3.par.princ.quæſtio.iij. nume.3 car.26

Titulum iuſtum habẽti etiam ab authore male fidei competit publiciana.2.par.3.par.prin. qõ. xij.nume.8 car.60

Titulum probare qualiter quis non teneatur.de pręſcr. re.im. num.36 car.293

Qui totum dicit nihil excludit.2. par.3.par. princ. quæſtio. xiij. num.2 car.63

Traditio poſſeſ.nõ vacue an ſufficiat ad dominij translationẽ: ſeu præſcriptionem.2.par.rep. l.celſus.num.8 car.250

Traditio vera tũc requiritur quã do eſſet talis titulus ex quo ſine traditione non transfertur dominium. In repeti.l. celſus. num. 28 car.241

Traditione rei facta cum bona fide an obſtet falſa cauſa. titu. pro ſuo.num.3 car.282

Tres ſunt reges non recognoſcentes imperatorem.2.par.5. partis principalis . quęſtio. ij. numero 5 car.162

Tributa ſeu publice functiones debita imperatori in ſignum recognitionis vniuerſalis dominij non poſſunt contra imperatorem præſcribi.2. par.5. partis principalis . quæſtio . vij. num. 2 car.170

Triginta anni requiruntur ad illam pręſcriptionem quę requirit mutationẽ ſtatus vel ſubiectionem perſone.1. par. 3. par. prin.q.x.num.11 car.33

Triplici ratione titulus requiritur in pręſcriptione rerum eccleſiarum . de præſcri. re . im. num.29 car.291

Tueri ſe volẽs pręſcriptione decem aunorum inter pręſentes debet probare aduerſariũ fuiſſe pręſentem.1.par.4.par.q.iij. nume.2 car.77

Tutus præſcriptione longiſsimi temporis xxx.an.& cum bona fide ſoluit ſi repetere poteſt. 1. parte princ. q.v.nu.19 car.9

De

De litera V.

Vaſallus an poſsit dominium feudi præſcribere.xxx. an.non ſeruiẽdo.4.par. 4. par.prin. qõ.xij.num.15 car.110

Vaſallo ex facti ignorantia præſcribente vltra terminos conceſsionis an finito feudo id fiaiatur. 4.par.4. partis princi. qõ.xij.num.14 car.109

Vaſalli & nobiles de iuriſditione inueſtiti an et quas collectas poſsint ſuis ſubditis imponere. 2 parte. 5.par.principa. qõ.vj. num.4 car.169

Contra vaſallum eccleſiæ præſcribitur communi tẽpore ſaluo iure ipſius eccleſiæ. 1. par. 5.par.q.iiij.nu.2 car.138

Vectigal ſeu ius pedagiandi an præſcribi poſsit; & quæ ad ius præſcriptionem.2. par. 5. par. prin.q.iiij.nu.2 car.167

Vendens rem tanquam procurator alterius ſi de mandato non appareat ſemper pręſumitur ꝙ emptor ſit in mala fide. 2. par. 3.par.princ.q.j.nu.5 car. 43

Vendens donans vel concedens quicquid iuris habet in aliqua re an cauſet titulus iſtius venditionis donationis & conceſsionis præſcriptionem.1. parte 3. par. princ.q.vj.nu.1 car.27

Vendentis mala fides nocere nõ debet ementi.1. parte.3.partis prin.q.vj.nu.3 car.eadẽ

Venditio rei hypotecate impeditur præſcriptione contra hypotecã. 4.part. 4. par.prin.q.iij. num.6 car.99

Venditione reſoluta poteſt venditor vti acceſsione emptoris & vtriuſque tempora contingere. iij.par. vj. par.quæſt.iij. prin. nume.2 car.117

Veneti qualiter dicantur habere iuriſditionem in eorum mari. iiij.par. v par.principa. q. vj. nume.6 car.181

Vera poſſeſsio non continuatur in hæredem ſed poſſeſsionis effectus.iij. par.iij.par. prin.lnumero.4 car.72

Verbum generale non tollit ſpeciale.iiij.par.iiij.par.princi.q. xxix.nu.5 car.121

Verbum videtur importat fictionem.j.par.prin.q.v.nu.4. c.7

Verbũ vix eſt nota improprietatis.j.par.prin.q.v. nu.5. c.7

Verbum petere in aliqua clauſula appoſitũ ad quẽ debeat referri.iij.par.vj.par. prin. qõ. iiij. prin.nu.11. car.220

Verbum quomodocũq; vel aliud ſimile adiunctum verbo petere vbi intelligitur de petitione ꝗ fit per lit.conteſt.an poſsit etiã verificari in extraiudiciali petitione.iij.par.vj. par. prin. q. iiij.prin.nu.12 car. ea.

Verbum præſcriptio eſt plenum & includit bonam fidem . 4. par.repe.l.celſus.nu.6 car.255

Verbum vniuerſale vel indefinitum non dicitur liberare eum qui poteſt conueniri rei vendi. 2.par.3.par.prin.q. xiiij.prin. nume.10 car.68

Verba pro ſuo quot modis accipiantur tit.pro ſuo.nu.1 c.282

Vicarius tẽporalis alicuius pręlati ſoluens cenſum alteri eccleſiæ etiam longiſsimo tempore an præiudicet pręlato & eccleſiæ.1. par.5.par.princip.qõ.x. nume.3 car.152

Vicinus vendens poſſeſ. vicini egrediẽdo terminos an emptor præſcribere poſsit & quanto tẽpore actio tollatur. 4. par. 4. par.

par.princip.quæſtio. xiiij. numero 3 car.112
Vitium & mala fides autoris an ſucceſſori noceat in præſcribēdo.2.par.3 par.prin.quęſt.xij. num.1 car.58
Vitium litigioſi & effectus interruptionis pręſcrip.inductus per lit. conteſt. an duret perempta inſtantia.& nu. ſe. ibi.
Vitium litigioſi quia eſt perſonale non impedit præſcriptionē. 2.par.3. par. principa. qō.xij. num.5 car.58
Vitium litigioſi & effectus interruptionis præſcri.inductus per lit.conteſ. an duret perēpta inſtantia.& nu.ſeq.3.par. 6.par. prin.q.iiij.num. 44 car.227
Vitia præſcriptionem impedientia quæ ſint.2.par.3.par.princ. q.xij.nu.3 car.58
Vitiorum genera quę ſint et quot tit.pro hære.nu.4 car.279
Villa et caſtrum quo caſu poſsint vel non poſsint imponere onera fiſcalia.2.par.5. par.princi. q.v.nu.4 car.169
Viuente prælato qui bona eccleſiæ male alienauit an currat p̄ſcriptio.1.par.5.par.princ.qō. ij.num.4 car. 137
Vna eccleſia an poſsit aliā præſcribere.1.par.5.par.prin.q.x. num.1 car.151
Viſitatio & procuratio an poſsit præſcribi. 1.par.5.par. princi. q.xvj.nu.1 car.157
Vnio eccleſiarum an & quanto tēpore præſcribatur. 1. p.5. par. prin.q.xix.nu.1 car.158
Vnio eccleſiarum quomodo probetur.1.par.5, par.prin.q.xix. num.2 car. 159
Vniuerſitati qualiter acquiratur poſſeſsio.2.par.4.par. princip. qō.iij.num.2 car.88
Vniuerſitatem pręſcribēs an pręſcribat ius patronatus. 1.parte 5. partis principa. quęſtio. ix. num.10 car.151
Voluntas non interuenit in pręſcriptione.1.partis princ. q. v. num. 3 car.7
Vſucapere quis poſsit vel nō. de vſuca.nu.3 car.273
Vſucapere non poteſt qui nō poteſt poſsidere. de vſucap. numero 3 car.ead.
Vſucapi poſſunt quęcunque poſſunt poſsideri. de vſucap. numero 4 car.eadem
Vſucapio requirit continuam & bonam fidem alias nihil prodeſt.de vſuca. nu.15 car.276
Vſucapio alicuius rei requirit rē ipſam traditā vel quaſi. de vſuca.nu. 16 car.eadē
Vſucapio alicuius rei requirit titu. verum non putatiuum aut falſum.de vſuca.nu.20 c.277
Vſucapio eſt fauorabilis: pręſcriptio vero odioſa.2.par.prin.q. j.num. 2 car.16
Vſucapio pro hęrede qualiter p̄cedat. titu. pro hære. numero 5 car.279
Vſucapio ſemper eſt fauorabilis pręſcriptio vero regulariter odioſa.1. par. principa.quęſt.iij. num.4 car.6
Vſucapio qualiter impediatur. de vſuca.nu.9 car.274
Vſucapio quid ſit. de vſucap. numero 1 car.272
Vſucapio pro publica vtilitate dicitur introducta . de vſucapio. num.2 car.273
Vſucapio requirit continuationē & tempus completum. de vſucap.num.18 car.276
Vſucapio proprie reſpicit mobilia: pręſcriptio vero immobilia; quamuis large ſumēdo pręſcriptio

ſcriptio comprehendat vſucapionem.& nu.ſeq.1. par. prin. q.iij.nu.1 car.6

Vſucapio præſcribitur triennio etiam contra romanam eccleſiã.1.p.5. par. prin. nu.23.c.135

Vſucapio ſcienti competit.1.par. 3.par.prin.q. ix.nu.6 car.28

Vſucapio currit contra hæreditatem iacentem ex quo non inducitur propter negligentiam non petentis ſed fauore poſſeſſoris.5. par.6. par.prin.numero 48 car. 207

Vſucapio an interpellatur vt nõ currat ad commodum autoris vbi titulus reuertitur ad non titulum.3.par.6. par.pri.q.iij. prin.nu.3 car. 217

Vſucapio perfecta per heredem putatiuũ an proſit vero hered. 4.par.4 .par.prin.q. xvij. numero 1 car.113

Vſucapioni neceſſaria quæ ſint. de vſucap.nu.14 car.275

Ad vſucapionem vel præſcriptionem rerum corporalium requiritur titulus putatiuus iuſto errore cauſatus. in repe. l. cel. numero 4 car.248

Vſusfructuarius quomodo dicat ipſum ius vſusfructus poſsidere & quomodo ipſum fundum. 2.par.repe.l. celſus.n.14.c.252

Vſure dotis non ſolute quanto tẽpore præſcribantur. 4. par. 4. par.prin. quæſtio. xxxvj. numero 1 car. 129

Vſus partis iuris comprehenſi ſub vniuerſo cõprehẽdit vſum reſpectu alterius partis ſub eodem vniuerſo comprehenſe.2. par.prin.q.ij. nu.21 car.22

Vſus & vſusfructus quanto tempore amittatur inter præſentes vel abſentes poſtq̃ eſt creatus. 3.par.4. p.prin.q.v.nu. 2 c.94

Vtile dominium quęſitum ex pręſcriptione differt a quaſi dominio.2. par.principa.quęſtio.ij. numero 7 car.18

Vtile duntaxat dominium acquiritur præſcriptione . fallit vbi pręſcribitur cõtra ſcientẽ et patientem.2.par.prin. quæſtio.ij. numero 9 car.19

Vtile dominium non præſcribitur cõtra vaſallum minori tpe xxx.anno. 4.par.4. par.prin. q.xij.nu.8 car.108

F I N I S.

FOECVNDVS ET PERVTILIS TRACTATVS PROFVNDAE

ſubtiliſque ac quotidianæ materiæ omnis præſcriptionis tam ciuilis quam canonicæ: qui de præſcriptionibus inſcribitur:

EDITVS PER PRAECLARVM I. V. D. do. Ioan. Franciſ. Balbum de Auillianiæ ciuem Taurini in felici gymnaſio Taurinenſi lectionem ordinariam veſpertinam iuris ciuilis interpretantem feliciter incipit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptionum actio quæritur tam in foro canonico quã ceſareo: & quam ſit huius præſcriptionis materia vtilis et profunda quanque diligentius animaduertenda ex infinitis iuris partibus ſatis liquet.*

2 *Antiquitas non eſt negligenda ſed veneranda: quæ in huius operis calce inſeritur: præſcriptionis materiæ commẽdatiua.*

3 *Honor debetur his qui vltra aliorum ſcripta per eos ordinate diſpoſita & cumulata ali-*

quid pertinẽter vtiliterq; addere conati ſunt.

4 *Inuentis inuenta non obſtant. Intellectus ſe habet ad inſtar ſolis qui oritur & occidit: vadit & redit et nunquã moritur ſed ſuis vicibus occultatur.*

5 *Minori ſepæ plus reuelatur quàm maiori & quanto eſt maior tanto cupit edoceri.*

6 *Horatii ſententia ſummopere notanda ad ſtudioſorum animoſitatem.*

7 *Poeticum quoddam inuitãs ad placendum doctiſque boniſque. Summa quidem laus eſt diſplicuiſſe malis.*

8 *Liber nullus tam malus reperitur qui non ex parte aliqua proſit: inquit Plinius.*

Procemium.

PRAESCRIptionum materia q̃ ſit vtilis: q̃q̃ frequens & neceſſaria quotidiana docet forenſium cauſarũ experiẽtia rerum magiſtra. Maxime cũ in oĩbus pene occurrentibus caſibus & in quauis actione de pręſcriptione queratur tã in foro canonico q̃ ceſareo. Et non ſolũ in prophanis: verũetiam in ſpiritualibus & eccleſiaſticis negotijs. Adeo vt commendatione non indigeat. Ipſa enim ſe pro roſtris oſtendit. Ideo diligentius animaduertenda: vt inquit Paulus iureconſultus.

1 †Quã vero hęc præſcriptionũ materia late pateat: ſitq; ſubtilis & ꝓfunda: ac in varijs multifarijs & propę infinitis iuris partibus diffuſa: ſatis liquet. Nã in iure ciuili tã in digeſtorum libris q̃ in Iuſtiniano codice vigintiquatuor peculiares tituli de ipſa materia ſunt inſcripti vltra titulũ in inſtitutionibus inſertũ. In decretis vero ſpecialis habetur tractatus. xvj. q. iij. per totã illã quęſtionẽ multa capitula cõplectentẽ. In decretalibus aũt poſitus eſt ad modum diffuſus de præſcriptionibus titulus. Tenet igitur hæc materia iuris vtriuſque mixturã: magiſq; canonica q̃ ciuilis cenſeri debet. Et enim in præſcriptione nedum lucrũ & pecuniariũ commodũ: verũetiam peccatum & anime periculũ verſatur prout ex infraſcripto tractatu diffuſe patebit. Ex quo plures extãt tituli: tãto laborioſior eſt materia & magis apprehenſione difficilis. Hactenus enim ad plenum reducta & vnũ in corpus ordinatæ congeſta & diſpoſita non reperitur. Sed vltra in his ſpecialibus titulis nullo ordine traditã p totũ pene iuris corpus varijs in locis abditis & extraneis in particulas eſt diſperſa. Et q̃q̃ apud canoniſtas in titulo de pręſcriptionibus multa ĩ præſenti materia copioſe ſcripta ſint: non tñ omnia ibi collecta fuere: licet ſuper illo titulo copioſiſsimus doctor dominus Felyn, accurate ſcripſerit. Sed

deſunt

deſunt multa: ibique quam plu
ra admiſcentur extranea. Nec
in eo vel alibi congrue diſpo-
ſita & ordinatā comperitur.
Ita vt vniuerſalis & clara ac
in occurrentibus quæſtionibus
& caſibus abſque magna diffi-
cultate certa poſsit haberi do-
ctrina. Vtile igitur mihi in pri
mis & in cōi ſaltem pro nouis
tyronibus fore putaui: materiā
ipſam ordinate in vnū corpus
redigere: plenoque (vt aiūt) ma
nipulo per modum tractatus cō
prehendere. Subijciens ſatis
plenam pro ipſius materię com
plemento repetitionem ſolen-
2 nis. l. celſus. ff. de vſuca. † Poſt-
modum vero ne antiquitas ne-
glecta videatur in calce operis
inſerenda putaui ſcripta ſuper
hac materia reuerendiſsimi ac
excellētiſsimi vtriuſque iuris
monarcę ſempiterneque memo
riæ domini Henrici omnium
Hoſtienſis epiſcopi. Cardina-
liſque romanę curiæ primarij:
a ſecuſini [a] compatriote & vici-
ni noſtri in ſua celebratiſsima
ſumma: ſub rubrica de præ-
ſcrip. Qui totius huius noſtræ
pedemontanæ regionis ſplen-
dor eſt: perpetuumque decus.
Ipſe enim inter cęteros canoni
ſtas obtinet principatum. Di-
citurque alterum ex luminari-
bus magnis: vt Speculator in
procemio ſui operis ingenuæ
profitetur. Superadditis inſu-
per opportunis additionibus &
ſuppletionibus: vt quod ad ma
teriam pertineat: quantum in-
genioli noſtri penuria ſuffice-
re potuit nil deeſſe videatur.
Vt noui tyrones in hac labo-
rioſa & ardua præſcriptionis
materia: reſecatis ambagibus:
recto calle inſtruā
tur. Quid eos tam
aduocando quod
iudicando ſecun-
dum communes
doctorum ſenten-
tias: quas vbi-
que refero: ſequi
oporteat. Ne for-
te ipſos aliquan-
do ſub autorita-
te iuris pruden-
tiæ pernicioſę er-
rare contingat.
Iuxta Celſi ado-
leſcentis iurecon
ſulti ſententiam:
quam Paulus di-
ſertiſsimus non aſpernatur in
l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de ver
bo. obliga. Reliqui vero lon-
ge inquiſitionis & tot volumi-
num reuolutionis laborem ef-
fugiant: & ſaltem leuamen alī
quod noſtro ex labore ſuſci-
piant. Non eſt enim hoc multi-
plicare volumina: ſed potius
multiplicata reſecare: et ad bre
ue vtiliſsimumq; compendium
redigere. Quod hiſce tempori-
bus in tanta librorum multitu
dine opinionūque varietate &
conflictu noſcitur apprime ne-
ceſſarium. Non eſt hoc augere
laborem: ſed minuere. Adeo
vt tractatoribus qui ſparſim
a maioribus tradita diligen-
ti indagine in corpus vnum
colligere & labenti memo-
riæ noſtræ pleno aliquorum
tractatuum compendio ſuc-
currere ſtuduerunt: ſi modo
vera fatemur plurimum de-
beatur. Non quod de ſuo quic-
quam attulerim: ſed ꝙ ſuis la-
boribus perdifficilem & ſua
mole grauē ac varias in partes

a Hoſti-
ipſæ in
ſumma ap
pellat ſe-
cuſiā Tau
rinēſis dio
ceſis vil-
lam ſuam
prout re-
tuli in frō
te ſcripto
rum ſuo-
rum quæ
applican-
tur in cal
ce operis.

diffuſam ſcientię partẽ aliquã
in vnũ collegerint. Atq; maio
rũ ſcripta recẽſendo iuxta co-
micum illud. Nihil dictũ quin
prius: & bene ſcite diſpoſue-
rint. Nec quiſquam profecto ni
ſi inſanus os damnabit: imo cõ
mendabit & extollet plurimũ.
Vt nõ minus vere q̃ elegãter
inquit reuerendiſsimus & ce-
leberrimus cui noſtri doctor do
minus Prępoſitus Mediolanen
ſis poſtea cardinalis Alexan-
drinus meritiſsimus in epiſto-
lari pręfatione commenti ſui
in quartũ decreta. librũ. Quo
in loco cõtra obtrectatores ali
quid vtile ſcribẽtiũ iuſtiſsime
ſtomachatur: & acerrime inue-
hit: illoſq; manifeſtis rationi-
bus plurimũ increpat. Tanto-
magis debetur his q̃ vltra alio-
rũ ſcripta per eos ordinate di-
ſpoſita & cumulata aliquid p-
tinenter vtiliterq; addere co-
nati ſunt. Et vt obtrectatorum:
qui plerũq; pro ſola maledicẽ-
di cõſuetudine ſoloq; liuore la-
trãt: nulla rõne commotis ob-
3 ſtruatur. †Nam teſte Hierony-
mo. Is ſolus malignãtiũ linguas
euitat: qui nihil ſcribit. Placet
in mediũ adducere: qd̓ prę̧cla-
re ſcribit Bald. in prologo de-
cre. col. j. inquiens. Dicet aliq̃s
ad quid loqueris: cum tot ſcri-
pſerit: qui mundũ illuminaue-
rũt. Rñdeo. adhuc multũ reſtat
operis multũque reſtabit. Nec
vlli nato poſt mille ſecula prę-
cludetur occaſio aliquid adhuc
4 adijciẽdi. †Quia inuẽtis inuẽta
nõ obſtant teſte Señ. viij. epi-
ſtola ad Lucil. Nã inſtar ſolis
intellectus oritur & occidit: va
dit & redit: & nunq̃ moritur:
ſed ſuis vicibus occultatur. Et
alibi ait idem Seneca epiſtola
quinta in fine. Patet oĩbus ve-
ritas. Nõdũ eſt occupata. Mul-
tum ex illa ẽt futuris relictum
eſt. Refert ſolennis doctor dñs
And. de Iſer. in prologo lecturę
ſuę feudalis. colũ. j. adijciens.
5 †Ideo interdũ reuelatur mino
ri: qd̓ non maiori. C. de offi. re-
cto. prouin. l. potioris gradus.
xcv. diſt. c. eſto. in fin. Et bea-
tus Auguſt. ſenex & epiſcopus
tot annorũ ab anniculo dicit ſe
paratũ edoceri. xxiij. q. iiij. c.
ſi habes. Pluraq; alia ad excu-
ſationẽ cõmendationẽq; eorũ
qui aliquid vtile de nouo ſcri-
bunt ſi modo ſapiant adducit
Iſer. aureaſq; ſñias ex diuinis
codicibus hauſtas: quas ſilẽtio
prætereo. Ne noſtra nimis eua
getur oratio. Nã et ſi in talibus
eminens ſcientia requiratur:
mediocris tamen tolerãda eſt.
vt dicit ſummus Pontifex in c.
niſi cum pridem. §. pro defectu.
de renun. & eſt ſententia iure-
conſulti in l. ſciendum. §. illud.
ff. de edil. edict. Nec iam vltra
reſtare videbatur aliqua iuris
pars fructuoſa: quæ celeberri-
morum iureconſultorum ſupe-
rioris & noſtri cui plenis tra-
ctatibus comprehenſa nõ eſſet.
Collegerunt etenim multi viri
doctiſsimi varias vtriuſque iu-
ris materias: nõ quidem abſq;
ſummis laboribus & vigilijs.
nam alij de teſtibus: alij de ar-
bitris. alij de iudicijs: alij de
quæſtionibus: alij de ſindicatu
rectorum: alij de maleficijs:
alij de ſtatutis: alij de legiti-
mationibus: alij de vltimis vo-
luntatibus ſiue teſtamentis: alij
de emptione & venditione:
alij de vſuris: alij de duobus

fratribus & ſocijs: alij de ve-
ctigalibus & gabellis: alij de
dotibus: alij de priuilegio fiſci:
alij de iure emphyteotico: alij
nouiſsime de feudis & iure pa-
tronatus: alij vero de alijs mul
tifarijs & ꝓpe infinitis vtriuſ-
que iuris materijs ſcripſere: &
ſpeciales fecere tractatus. Ita
vt nulla videatur ſupereſſe ma
teria ſpeciali nota digna: quæ
ſpecialem tractatum non ha-
beat. Et ſi de hisvt plurimum
ſpeciales extent tituli. Mul-
taque tradantur ſparſis tamen
locis ordinarijs & extraordi-
narijs. Eorum certe: vt inquit
ſolennis doctor dominus Ioan-
nes Bertachinus firmanus in
prooemio ſui tractatus de ga-
bellis: quiſque laudandus eſt:
ac a poſteris iuris profeſſori-
bus percolendus. Quod le-
uius in addiſcendo paſſurus ſit
onus; qui collectas in vnum
materias lectabit. Sola præ-
ſcriptionum materia profun-
diſsima & late patens hacte-
nus derelicta eſt: ſpecialemq;
tractatum non habet. Hanc
igitur pertractandam diſpo-
nendamque aſſumpſi. Multis
hincinde ſparſis apum more
collectis. Non quidem am-
biendi: ſed proficiendi diſcen-
dique ſtudio. Quod & ſi dif-
ficilem prouinciam & hume-
ris meis longe imparem ado-
riri viſus ſim. Tractatuſque
ipſe pro amplitudine: digni-
tate: vtilitate: difficultateque
materiæ pœnę inextricabilis
6 alium expoſceret autorē. † Nec
me lateat illa Horatiana ſen-
tentia. Sumite materiam ve-
ſtris: qui ſcribitis equam vi-
ribus: & verſate diu; quid fer-
te recuſent: quid valeant hu-
meri. Et Perſiana. Scribi-
mus indocti: doctique poema-
ta paſsim. Et ſi inter artifi-
ces: iureconſulto teſte: longa
ſit differentia. Confiſus tamen:
non in meo tenui ſenſu: ſed in
eo: a quo eſt omne datum opti-
mum & omne donum perfe-
ctum: & qui cunctarum eſt au-
tor ſcientiarum: quique ſapien
tiam paruulis præſtat & intel-
lectum: vt Pſalmiſta inquit.
Tractatum ipſum aggredior:
diuino prius implorato præſi-
dio: quod opus: qualecunque
ſit: cum omnium bonorum &
peritorum iudicio correctio-
nique ſubijcio: quibus ſolis
placere ſtudeo: iuxta poeti-
7 cum illum. † Curandum eſt
ſemper placeas doctiſque bo-
niſque. Summa quidem laus eſt
diſplicuiſſe malis. Tum ma-
xime correctioni & iudicio ſa
cri conſultiſsimique vtriuſ-
que ducalis ſenatus: in quo ſum
mos legum vertices adeſſe con
ſpicimus ſenatoreſque clariſ-
ſimos: inter quos eminent Ma
gnifici præſtantiſsimique pa-
tres iureconſultiſsimi Anto-
nius Dynone: dominus Ber-
nardinus Parpallia: & Angeli-
nus de prouanis: digniſsimi iu-
ſtiſsimique præſides: nec non
Reuerēdus Magnificuſque pa-
ter Antonius ex Romagnani
Marchionibus: apoſtolicus pro
thonotarius: quamplurimum
eccleſiarum titulis meritiſsi-
me decoratus: ſigiliferque du-
calis: qui tanquam ſydera in
illo ſublimi ſenatu: ſcientia:
iuſtitia: prudentia: moribus:
grauitate: irradiant: atque co-
ruſcant: & vna cum aliorum

Inſignium petitiſsimorumq; ſenatorum collateralium cetu: tantum ſenatum geminũ ſplẽdidiſsime complent. quicquid enim a tantis ſenatoribus approbatum fuerit: me approbare ꝓfiteor: et reprobare: ꝙ ab eis fuerit reprobatum. Et ſi forſitam in aliquo me peccaſſe offenderint clementer veniam dabunt: non immemores: nihil perfectum humanis in rebus inueniri. Nec propterea libellum ipſum reijcient: quia
8 iuxta Plinij ſententiam† nullus eſt liber tam malus: qui aliqua ex parte non proſit. Rogo etiam: ne quis temere prius ſcripta noſtra damnet quam legerit: atq; perlegerit: vt maliuoli vel ignari facere ſolent: qui prius iudicant: quam intelligant. Teſte Boetio in topicis: Noſti inquit oblatrantis morſus inuidię. Noſti quam facillime in difficillimis cauſiș liuor iudiciũ ferat. Opus enim ipſum recte animaduerſum & examinatum: quale ſit: oſtendet. Nam cuncta legenti. Forſitã occurret. vacuas quod mulceat aures. Pęniteatq; minus ſuſcepti in fine laboris. Vt inquit ſplendidus ille poeta Franciſcus Petrarcha in principio Aphricæ. Sed iam ad rem ipſam deſcendamus.

HAEC ITA præfatus ad ipſum præſcriptionis tractatum deuenio. Et quia forma dat eſſe rei: & ordo cũcta bene diſponit. Diuido ipſum tractatum in ſex partes principales.

In prima parte ponam præludia et eſſentialia præſcriptionis: videlicet ipſius diffinitionem. Vnde dicatur. Quo iure inducta fuit: & propter quid. An tollat naturalem obligationem. Quod differt a conſuetudine. Et tractabuntur plures aliæ quæſtiones ex his dependẽtes.

In ſecunda parte tractabo de natura præſcriptionis: videlicet an ſit fauorabilis vel odioſa. & quis inde reſultet effectus: maxime an præſcriptio extendatur.

In tertia parte tractabo principaliter de præſcriptione rerum corporalium. Quæ ſit differẽtia inter ius canonicum et ciuile in hac materia præſcriptionis: & in ſpecie materiam tituli: ac bonæ & malę fidei: & de prærogatiua & effectu temporis: cuius initij memoria nõ extat latius ꝙ̃ alibi cum quæſtionibus opportunis.

In quarta parte tractabo. Quãtum tempus requiratur in omni præſcriptione cum acceſſorijs illud concomitantibus. Et quando dicatur inter pręſentes vel abſentes. & de præſcriptione iurium incorporalium præcipue ſeruitutis & libertatis: & actionum perſonalium realium & mixtarum: & aliorum iurium. tam in genere ꝙ̃ in ſpecie: præſertim de præſcriptione iuris emphyteotici: & feudalis: & an aduerſus pręſcriptionem concedatur reſtitutio ex capite ignorantiæ. & de præſcriptione fructuum & acceſſorium.

In quinta parte tractabo de pręſcriptione eccleſiaſtica: ſiue canonica & iurium ſpiritualium: & de præſcriptione contra fiſcum & rempublicam: & de præſcriptione regalium & rerum acquiſitarum a fiſco: &

an ea

an ea quæ competunt per modum facultatis: & de iuregentium poſsint præſcribi, & an præſcriptio tolli poſſit per pactum: priuilegium vel ſtatutum: ac plures alias quæſtiones ordinate connectam pro ipſius præſcriptionis materiæ cõplemento.

In ſexta & vltima parte tractabo de quatuor principaliter: videlicet in quibus caſibus & contra quos præſcriptio a principio non currat ſeu nunquam inchoetur. Secundo quando & in quibus caſibus præſcriptio iam inchoata dormiat. Tertio qualiter & quomodo interrumpatur. Quarto & vltimo qualiter actio perpetuetur.

SVMMARIVM.

1 *Cognitionem ſpecierum præcedere debet cognitio generum.*

3 *Inſtitutio quæ a ratione de ali qua re ſuſpicitur debet a diffini tione proficiſci.*

3 *Iuri operam datur noſce prius debet vnde nomen iuris deſcendat.*

4 *Ordo eſt incipere a genere.*

TRACTATVrus itaque profundam præſcriptionum materiam imitabor iureconſulti ſententiam in l. j. ff.
1 ſi cer.peta. quæ habet. †Quod ad cognitionem ſpecierum præcedere debet co-
a gnitio generum[a]: & Ciceronis primo officiorum libro inquientis.
2 † Quod omnis: q̃ a ratione ſuſcipitur de aliqua re ĩſtitutio debet a diffinitione proficiſci. Vt intelligatur quid ſit id de quo diſputetur. Refert Bal. in prælu.feu. col.iij. Et iurecõ. in l.j. in prin.
3 ff. de iuſt. & iure dicẽtis † Quod iuri operam daturum prius noſce oportet: vnde nomen iuris deſcendat. Hinc dicit Bald. in
4 rub. ff. ſi cer. peta. † Quod ordo eſt incipere a genere. Facit Glo. quæ plura ſimilia adducit in rub. de reg. iur. in vj. in prin. ibi. Si quæratur &c.

a Ad hæc vide do. Phi.Dec. ĩ rub. extra de p̃ba. col. j. ad ducẽtẽ plures gl.

PRO introducenda igitur hac materia præmitto quæ habentur per gl. magiſtrã. xvj. q. iij. in ſumma. videlicet. Quid ſit vſucapio. Quid præſcriptio. Quid inter ſe differant. Quis ſit earum effectus. Et quæ res poſſint vſucapi vel præſcribi. Quę requirantur ad præſcriptionẽ. Et qualiter præſcriptio interrumpatur. Quæ omnia permixtim tradit illa Gloſſ. & imperfectæ. Et de his omnibus infra ſigillatim dicetur per partes & quæſtiones ſuis locis diſtinctas.

PRAEMITTO etiam pro fundamentis quæ plene tradit Hoſti. in ſumma de præſcrib. maxie ſub rubr. de præſcri. re. amo. per totum: & Azo in ſumma. C. de vſucapi. pro empto. & Practi. Papi. in forma reſpõſio. rei cõuen. in verbo præſcriptionis. colum. j. & ij.

SVMMARIVM.

1 *Diffinito præſcriptionis vel vſuca quæ ſit & iſtud nomen vſucapio qũo accipiatur.*
2 *Præſcriptio decem vel viginti annorum appellatur vſucapio.*
3 *Diffinitio præſcriptionis ſecundum Io. An. quam ipſe tanquã veram approbat explicans ſingula eius membra. & communiter etiam tenetur.*

His generaliter
pręmiſsis ad ip
ſum ſpecialem
deueniens tra-
ctatum. Pri-
mamq; partem
1 eiuſdem ingrediens. † Quæro
in primis: quid ſit vſucapio ſi-
ue præſcriptio. Iurecõ. in l. iij.
ff. de vſuca. ponit diffinitionem
dicens ꝙ vſucapio eſt acquiſi-
tio vel adiectio dominij per cõ
tinuationem poſſeſsionis tem-
poris a lege diffi-
niti. Et ibi large
vſucapio pro præ
ſcriptione accipi
tur ſecũdum Glo.
& Hoſti. in ſum-
ma de pręſcrip. in
prin. dicẽtẽ ꝙ po-
nit hic vſucapio-
nis nomen: tam ꝓ
præſcriptione re-
rum immobilium
q̃ꝫ vſucapione mo
bilium Nã olim.
a vt dicit [a] Hoſt. ẽt
res immobiles di
cebãtur vſucapi.
l. furtum. & l. quã
2 rem. ff. de vſucapio. † Quod in
telligendum eſt de præſcri. lõ.
tempo. x. vel xx. annorum: quę
appellatur vſucapio: vt patet ꝑ
totum illum titulum. ff. de vſu-
cap. & per totos titulos ſequen
tes. Non autem de præſcriptio-
ne triginta vel quadraginta an
norum: quæ non erat cognita
de iure digeſtorum: vt dicit gl.
in l. q occidit. in prin. in verbo
amiſit. ff. ad l. Aquil. & in l. Iu-
lianus. alias incipit non ſolum.
ff. ex qui. cau. ma. cum alijs gl.
concor. adductis per d. Pe. Phi-
li. Corne. conſ. xxxviij. placet
mihi. col. iiij. in prin. ij. vol. vbi
b dat hunc intellectum [b] ad titu-
lum. ff. de vſuca. cum titulis ſe-
quentibus dicens ꝙ loquuntur
in vſucapione: ſub qua compre
henditur longi tẽporis præſcri
ptio: quæ iure digeſtorum fere
ſemper vſucapio appellatur: vt
eſt videre per totum illum titu
lum & titulus ſequentibus. Vn-
de hæc diffinitio non eſt vni-
uerſalis: quia non conuenit pro
prie niſi vſucapioni triennij: ꝑ
quã acquiritur directum domi
nium: & large pręſcriptioni lõ
gi tempo. cum titulo & bona fi
de: vel præſcriptioni lõgiſsimi
temporis: iũcta bona fide abſq;
titulo. Ex quibus quæritur vti-
le dominium. l. ſi quis emptio-
nis. in prin. & §. j. iuncta gl. C.
de præſcrip. xxx. anno. & late
dicetur in ij. par. princi. huius
tractatur. Sed hæc diffinitio nõ
conuenit pręſcriptioni actionũ
perſonalium & aliorum iuriũ:
nec præſcriptioni xxx. anno.
rerum immobilium cum mala
fide: ex qua paratur exceptio
tm̃ de iure ciuili. d. l. ſi qs em-
ptionis. §. j. Et ſic nõ eſt conuer
tibilis

a Et ita ante glo. & Hoſti. dixit Azo ĩ ſumma. C. de vſucap. pro empt. col. prima circa princ. ver. & ponitur.

b Adde ꝙ iſte fuit intellect. Azo. vbi ſupra.

cibilis generaliter cũ omni ſuo
diffinitio. iuxta tex. in l.j.§.do
lum ff. de dolo. Eſt ergo iſta dif
finitio ſpecialis non generalis.
Et propterea glo. xvj. qō. iij. in
ſumma latius diffinit dicens ꝙ
præſcriptio eſt exceptio ex tē-
pore ſubſtantiam capiens: quæ
actioni perſonali vel in rē op-
ponitur: quam diffinitionē ſim-
pliciter ſequitur Goffre. in ſum
3 ma de præſcri. † Sed eã impu-
gnat Ioan. An. per plura media
in c. poſſeſſor. col. iij. cum ſeq.
de reg. iu. in vj. Et tradit aliam
diffinitionem dicens ꝙ prēſcri
ptio eſt ius quoddam ex tēpore
congruens: legũ autoritate vim
capiens: negligentibus pęnam
inferens: & finem litibus impo
nens. Et hanc approbat pro ve
ra explicans ſingula eius mem
bra, referunt & ſequuntur Pa-
normi. & Feli. in rub. de præ-
ſcriptio. col. j. Et declarat Pau.
de Caſtr. conſil. ccxciij. alias
ccxcvij. viſis & ponderatis
omnibus in antiquis conſilijs:
maxime circa illa verba. pęnã
negligentibus inferēs. & ipſam
late proſequitur Ioan. Andr. in
d. c. poſſeſſor. & ibi refert & ſe
quitur Alberi. de Roſa. recitãs
aliam diffinitionem Hoſtien.
in ſumma de præſcrip. §. j. Sed
eſt ſub rubrica de præſcrip. re.
immo. in prin. Et communiter
tenetur hæc diffinitio. Ioan.
Andr. per Panormi. & Cano.
in d. rubr. de præſcrip. ideo la-
tius non inſiſto.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptio eſt nomen ver*
bale deriuatum a prēſcribo ꝙ
idem eſt quod præfigo: ſtatuo:
præfinio: vel limito.

2 *Præſcriptio dicitur horarum*
dierum hebdomadarum men-
ſium annorum.

3 *Proſcribere & præſcribere in*
quo differunt.

4 *Præſcriptus quis dicatur.*

5 *Termini iſti præſcriptus &*
proſcriptus ſecundum ſubie-
ctam materiam conſiderantur.

SECVNDO prin
cipaliter quæ-
1 ro. † Vnde dica
tur prēſcriptio.
Et licet, non in
uenerim iſtam
quæſtionem ta-
ctam per ſummiſtas: nec per
aliquem doctorem. Dico ꝙ eſt
nomen verbale. & deriuatur a
verbo præſcribere: quod ſigni
ficat idem quod præfigere: ſta-
tuere: præfinire: vel limitare:
vt probat text. in c. ij. de con-
ceſ. præben. in verbo & infra
præſcriptum terminum. i. præ-
fixum: & in capit. in ſingulis.
lxxxvj. diſtin. ibi. ne vltra prē
ſcriptum exigant. i. vltra ſtatu
tum. Vnde dicitur præſcriptio
quaſi temporis præfixio. vel
prēfinitio. Et propterea omnis
terminus poteſt appellari præ-
2 ſcriptio. † Hinc dicitur præſcri
ptio multiplex. videlicet hora
rum: dierum hebdomadarum:
menſium: & annorum: vt per
gloſ. in rubric. ff. de diuer. &
tempo. præſcr. Et latiſsime per
Hoſtien. in ſumma in titulo de
præſcriptio. rerum immob. ver
ſicul, quot ſint eius ſpecies.

a Adde ꝙ ꝓſcriptio aliquãdo exponit̃ ſ. iniuria ut in l. ꝓſes.in verbo ꝓſcriptione cũ glo. C.de pigno.aliquãdo exponitur ꝓ ſcribitur. i.cõtra ueritatẽ ſcribitur ſiue in præiudiciũ veritatis. l. ꝗ ſub conditione in verbo ꝓſcripſerit: iuncta gl. ff.de cõd. & demõ. & l. cum ea.in.verbo ꝓſcribitur cum glo.C. de tranſac.

Secundo modo accipitur præſcriptio [a] pro exceptione: vt in l.prę ſcriptione: iuncta gloſſ.C. ſi contra ius vel vti publi. & in rubri. ff. & C.de excep.et prę ſcrip. vnde præſcribere ſæpisſime ponitur pro excipere. vt in l. fin.in primis verbis.ff. de ſuſpect. tuto.& in l.ſi maritus.§. præſcriptiones.ff.de adulte.& in l. ſcio.ff. de appella.& alibi ſæpe. 3 †Differunt autem inter ſe iſti duo termini præſcriptio & proſcriptio. mutata litera e in o. Et pariter præſcribere & proſcribere.Nã præſcriptio & præſcribere accipiuntur prout ſupra. Proſcriptio vero dicitur bonorum publicatio:inde dicitur proſcri
4 ptus proprie † qui corporaliter non damnatur: ſed cuius bona publicantur:vt in rub.C.de bo. proſcrip. et in l.ſi qs intra. in verbo ſtilũ proſcriptionis: iuncta gloſ. quæ exponit idest confiſcationis:& l.ſi quis poſthac. & in auten. bona damnatorum. in primis verbis.eod: titu. & in l.j.iuncta glo.in verbo ꝓſcriptionis. C.ne ſine iuſ. princip.& in cap.legimus ibi: proſcriptione bonorum.de con ſecratio. diſtinctio. v.not. Alberic. in dictionario in verbo proſcriptus. Aliquando vero proſcribere accipitur. id eſt in publico legendum ponere: vt quando ponitur edictũ ſeu ſcriptura in loco publico & patenti ad finem quod deducatur in notitiam populi. Iuxta text.in l. ſed ſi pupillus §. proſcribere & §. præſcriptum.ff.de inſtito.
5 † Et ſic iſti termini accipiuntur diuerſimode ſecundum materiam ſubiectã: vt apparet ex his not.in apoſtilla.

SVMMARIVM.

1 *Vſucapio proprie reſpicit mobilia præſcriptio vero immobilia quamuis large ſumendo præſcriptio comprehendat vſucapionem.& nu.ſequen.*

2 *Exceptio præſcriptionis pro re mobili oppoſita non dicitur inepta.*

3 *Lex correctoria corrigens in vno caſu extenditur etiam ad alium qui ex lata ſignificatione comprehendi poterat ſub illo.*

4 *Vſucapio ſemper eſt fauorabilis præſcriptio vero regulariter odioſa.*

Statutum loquens de præſcriptione non trahitur ad vſucapionem.

5 *Legiſlator promiſcue vtitur iſtis terminis vſucap.et ꝓſcrip.*

TERTIO principaliter quæro: quæ ſit differentia inter vſucapionem & præſcriptionem. gloſ. in l. ij. ff. de vſucapio. & inſti. de vſucap. in princi. ſuper verbo vſucapiantur: & xvj. quæſtio. iij. in ſumma reſpondet
1 † quod vſucapio proprie reſpicit mobilia: & pręſcriptio immobilia quãuis large ſumpto vocabulo præſcriptio comprehendatur vſucapionem ſecundum gloſ. in dicta l. tertia. Hinc dixit Bal. in l. prima. colum. penulti. verſicul. nec tamen puto. C. de ſer.
2 fugiti. † Quod ſi pro re mobili opponitur exceptio præſcriptionis: non dicitur inepta. Ex quo infertur ꝙ in materia correctoria in qua ſit ſtricta interpretatio: & verba debẽt accipi proprie: ſtatutum loquens de præſcriptione non trahitur ad vſucapionem: licet ſublata ſignificatione vocabuli appellatione præſcriptionis veniat vſucapio. Ita dicit Areti. in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acquiren. poſſeſ. & hoc colligit ex verbis Bartol. ibi circa intellectum authen. malefidei. &c. Et refert ſimpliciter. Iaſ.
3 col. iij. † Sed obſtare videtur regula quę habet ꝙ lex correctoria corrigens in vno caſu extenditur ad alium: qui ex lata ſignificatione comprehendi poterat ſub caſu expreſſo ex idemptitate rationis: vt eſt glo. elegans. in clemen. prima in verbo eligatur: cum ibi no. de elect. & gloſ. in authenti. vt hi qui per hi. hab. oblig. res mi. in princ. in verbo ad curationem: & in authen. minoris debitor. C. qui da. tuto. poſ. per quas gl. hanc regulã tradit Alexand. in l. ij. col. j. ff. de lega. primo. & cõſi. xcvij. viſo themate ſuprascripto. & cõſ. ccxvj. nec arguendi ſumus penulti. colum. ij. volumi. & repetit alibi ſepe tam in lectura: quam in conſiliis: niſi reſpondeatur quod non eſt eadem ratio: quia
4 † vſucapio dicitur ſemper fauorabilis. Præſcriptio vero regulariter odioſa vt late dicetur in ſecũda parte principali. Et ſic ſtatutum loquens de p̄ſcriptione nõ debet trahi ad vſucapionem. Addo præmiſſa Dynus in c. ſine poſſeſsione. in princip. commen. de regul. iur. in ſex-
5 to, vbi dicit † quod legiſlator vtitur promiſcue iſtis vocabulis præſcriptionis & vſucapionis: referendo tam ad mobilia quam ad immobilia.[a]

a Adde Bartol. in l. ſeruitutes la grãde. verſicul. dicitur hic ante me. commen. ff. de ſeruit. titu. generali. vbi dicit quod olim nomen vſucapionis erat commune ad vſucapionem & pręſcriptionẽ: vt paret in diffinitione. l. iij. & l. eum qui edes. ff. de vſucapio. ſed per Iuſtinianum eſt attributa vſucapio rebus mobilibus. pręſcriptio vero rebus immobilibus: vt l. prim. C. de vuſucapio. tranſfor. Ita debet ibi Bartol.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcripio introducta eſt de iure ciuili & propter bonũ publicum.*

2 *Lex ciuilis ex cauſa poteſt recedere a iure naturali vel gentium, & illi derogare in aliquo caſu.*

3 *Lex & princeps ex cauſa publicevtilitatis poſſunt alicui auferre dominium rei ſue*

4 *Rationes propter quas fuit introducta præſcriptio ponit* Pet. *de* Ancha. *vide.*

QVARTO principaliter quæro. 1 † Quo iure fuit introducta præſcriptio:& propter qd. Reſpondeo ꝙ de iure ciuili:& propter bonum publicum.l.j.et.iij.ff.de vſucapio. not. Azo in ſumma. C.de vſucapio.pro empt.circa princip. Hic dixit Bal. in repet.l.j.colum.iij.circa me.C.de emanc.libe.ꝙ ſi ius ciuile non eſſet præſcriptiones non eſſent. Et fuit pręſcripto introducta: vt eſſet litium finis.l.fin.ff.pro ſuo. Sed opponitur ꝙ pręſcriptio ſeu lex ciuilis quę præſcriptionem introduxit: non poſsit auferre dominium: quod eſt de iuregentium.l.ex hoc iure.cum ibi plene no.ff.de iuſti,& iure: iuncto.§.ſed naturalia inſti. de iure natu. 2 † Ad hoc reſpondetur ꝙ lex ciuilis ex cã poteſt recedere a iure naturali vel gẽtium.et illi derogare aliquo caſu: ſed non in totum. Tex.eſt not.in.l.ius ciuile.ff.de iuſt. & iur. 3 † Hinc eſt ꝙ lex & princeps cum cauſa:pręſertim propter bonum publicum:& ex cã publice vtilitatis poſſunt alicui auferre dominium rei ſue.l.itẽ ſi vrbe raium. ff. de rei vendi. & l.Lucius.ff.de euic.no.gl.& Bar.in l.fin.C.ſi contra ius vel vti.pub.facit.l.ſi priuatus.ff.q & a qui. & l. antiocenſium. ff. de priuil.credi.not.Bartol.in l. omnes populi.in prima quæſtione quarte quęſtionis principalis.ff.de iuſti.& iure. Alexan. in l.j.colum. antepenul.ff.ſolu. matri.Et plene Felin.in c.quæ in eccleſiarum.colum.viij.cum ſeq.poſt Panor.& alios Cano. de conſtit. Et late domi.Iaſon. in l.Barbarius.col.viij.cũ duabus ſequen. ff.de offici.prætor. Alexand.conſi.cxc.eterni numinis.ij.& iij.colum.ij.volum.

Hac igitur ratione poteſt lex ciuilis per præſcriptionem auferre & extinguere dominium quęſitum de iure gentium.Quia præſcriptio introducta fuit propter bonum publicum. Nec rerum dominia diu eſſent in incerto.l.j.ff.de vſucapio.Et principaliter ratione publice vtilitatis ſecundum Bartol.in l. nemo poteſt. colum. iiij. verſicu. quærit Dyn.ff.de lega. j. & eſt de mente eiuſdem Bartol.in d. l. prima circa fin. vel ſaltem ſecundario ſecundum verã opinio. vt per Angel. Imol. Alexan.in dicta l.nemo poteſt.col. penulti.& vt eſſet litium finis. dicta l. fin. ff. pro ſuo ꝙ publicam vtilitatem concernit.l.properandum. in princip. cum ibi not. C. de iudic. 4 † Et rationes propter quas fuit introducta præ-

cta præſcriptio:plene explicat Pet.de Ancha.in repe.c.poſſeſſor. colum.ij.de regu.iur.in vj. poſt Ioan.And.in mercu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Argumentum optimum an præſcriptio poſſit dici contraria iuri naturali.*

2 *Ius naturale eſt immutabile.*

3 *Voluntas non interuenit in prȩſcriptionem.*

4 *Verbum videtur importat fictionem.*

5 *Verbum vix eſt nota improprietatis.*

6 *Prȩſcriptio currens cõtra ſcientem habet in ſe tacitam renunciationem.*

7 *Præſcriptionem non eſſe contra ius naturale probat Io.an. per hoc quod infert pœnam negligentibus & imponit finem litibus et pluribus aliis mediis.*

8 *Arbitrator habens poteſtatem pronuntiandi de veritate poteſt comdemnari reum vel poſſeſſorem ad ſolutionem vel reſtitutionem reiecta exceptione præſcriptionis.*

9 *Iudex habens liberum arbitrium procedendi nõ poteſt exceptionem præſcriptionis vel aliam ex mero iuris rigore procedentem reiicere.*

10 *Tutus præſcriptione longiſſimi temporis.xxx.an & cũ bona fide ſi ſoluit repetere poteſt.*

11 *Ius canonicũ eo diſcrepat a iure ciuili quia nõ admittit præſcriptionẽ aliquã cũ mala fide.*

12 *Canon põt ex cã vrgenti rationabili inducere præſcriptionem in certis caſibus cum malæ fide quod non poteſt lex ciuilis.*

13 *Præſcriptio nõ dr̃ ex toto contra ius naturale.nec ex toto cõtra illud:nã ex toto nõ recedit ab eo. nec ei ꝑ omnia deſeruit.*

15 *Teſtator mandans ſatisfieri oĩbus creditorib⁹ an cõprȩhẽdere videaĩ ꝑſcripta ꝑ defunctum.*

15 *Equitas ſcripta præferri debet rigori ſcripto.*

14 *Probationes in ſpecie ſemp ꝑualẽt probationibus in genere.*

QVINTO principaliter quæro. Vtrum præſcriptio dicatur eſſe contra ius naturale.† 1 Pro maiori huius quæſtionis enucleatione arguo pro parte affirmatiua ſic. Ius naturale diſponit neminem debere cum aliena iactura locupletari.l.nam hoc natura.ff.de condit.inde.& c. locupletari.de reg.iur.in vj.Sed præſcriptio facit præſcribentem locupletari cũ iactura eiuſ contra quem præſcribitur. l. j. ij.& iij.& per totum.ff.de vſucapio.cum titulis ſeq.l.omnes. l.ſicut l.cum notiſsimi: & l. ſi quis emptionis.C.de præſcrip. xxx.vel xl.anno. quæ iura loquuntur tam in actionibus per-

ſonalibus

ſonalibus ꝙ̃ reali
bus. Ergopræſcri
ptio eſt contra ius
a naturale:[a] & per
cōſequens non ꝓ-
b cedit [b] † quia ius
2 naturale ē immu-
tabile.§.ſed natu-
ralia.inſti.de iure
naturali. Ad iſtud
argumētum reſpō
det gl.in d.l.nam
hoc natura. & in
d.l. j. ff.de vſuca.
dicens ꝙ regula
illius l. nam hoc
natura.fallit ī om
ni vſucapione &
præſcriptione: qa
ille qui patiť vſu-
capi vel pręſcribi
patitur dānum ſui
culpa: & propter
ſui negligentiam:
cum videatur cō-
c ſentire [c] & aliena
re: patiendo vſu-
capi vel pręſcri-
bi.l.alienationis.
ff.de verbo.ſigni.

a † Et ꝙ præſcriptio ſit contra naturalem equitatē: ſecundum quam non cōuenit aliquem locupletari cum aliena iactura.d. l.nam hoc natura. firmāt Ang. & Alex. poſt antiquos. in l. poſſeſsio quoq; .§. et ſi poſſeſſio. col. j. ff. de acq̃. poſſeſ.

b Duo fortia argumenta ad probandū qd p̄ſcriptio nō ꝓcedat. & reſpōſſionem ad ea vide per Bal.in repe. l. fin. col. v. C. de p̄ſcrip. lon. tem. quæ repe. ſolet imprimi de per ſe.

c Hinc ē ꝙ p̄ſcriptio ſapere dr̄ naturā pacti cōtra eum cōtra quē decurſa eſt gl. et Bal.in l.j.col.vij.verſ. oppono ad mediū C. de ſer. fu. no.Spe.ī ti.de feud.§.qm̄.verſ. q̃ritur tñ contra.& gl. in l.j.ff. ff.fami.hærciſ.Et ꝓpter ea dicūt gl.et cano.in c.audi.de pręſcrip. Quod p̄ſcriptio vr̄ confirmari per ſcientem & patientem rem ſuam præſcrib.
ergo ſibi imputare: vtī regulæ
3 dānum.de reg iur. in. vj. † Cōtra iſtā rōnem eſt gl. no.in l.j.§. fi.ī gl.fi.ff.de dolo.q̈ dr̄ ꝙ in p̄ſcriptione nō interuenit voluntas eius cōtra quē pręſcribitur. quam no. Bald.in.§. ſi quis per triginta.circa fi. ij. col.in tit. ſi de feud.fuerit contro.Cui reſpōdetur quod præſcriptione non interuenit voluntas vera ſed ficta & præſumpta. & ita reſpondet Bart.in l.fi.col.pe.ver.item oppo.C.in qui.cau.in integ.reſti.& in l. ab hoſtibus.§.ſed qđ ſimpliciter. col. pen.ff. ex qui. cau.ma. Imo.in repe.c.fin.col. xxvj.verſi.ſed aduerte de præſcri.Io.And.ī regula poſſeſſor. in vltimo articulo & vlii. col. de reg. iur.in vj.Bal.in auten. ad hec.col. iij. C.de vſur. Pro qua reſponſione facit text.in d. l.alienationis. ibi vix eſt enim
4 vt non videatur alienare.† Nā verbum videtur importat fictionem.l.oſſa.in fin.ff. de religio.
5 cum ſi. † Facit etiam verbum vix:ꝙ eſt nota improprietatis. vel reſponde vt per Alexan.in l. filiusfa.§.diui.circa.vij.col. ff.de lega.j.quę diſtinguit inter ſcientem & patientem rem præſcribi & ille dicitur cōſentire & ignorantem:& tunc ſecus faciunt quæ habentur in c. quod ad conſultationem. de re iudi.
6 † Adde etiam ad illud quod dr̄ ꝙ quælibet præſcriptio currēs cōtra ſcientem habet in ſe tacitam renūtiationem ꝙ verū eſt in iure radicando:ſecus in iam radicato quia præſcriptio non habet in ſe conſenſum.cum pręſcribatur inuito.vt per Bald.in c.ad audientiam.circa fi.col.j.
7 de præſcrip. † Hanc quæſtionem

nem an pſcriptio ſit contra ius naturale : diffuſe examinat Io. And.in d.c.poſſeſſor.in primo articulo de reg.iur.l.vj.in mercur. Cōcludens per plura ꝙ pſcriptio a non eſt cōtra ius naturale.Sed quod potius reſpectiue cōcordat cum iure naturali: ꝙ̄ diſcrepet ab eo ſaltem ex toto: quia infert penam negligentibus & imponit finem litibus: quod eſt naturali rationi congruum. Vt ipſe probat pluribus dijs:cuius dicta refert & ſequitur Pe.de Ancha.in rep.d.cap. poſſeſſor.col.iij.iiij.& v.et Panor.in rub. extra de præſcrip. col.j.Et ſic ex toto non recedit a iure naturali: nec ei in totum deſeruit:quod eſt propriū iuris ciuilis per quod ipſum ius naturale diſtinguitur: vt dixit tex. in l. ius ciuile.ff.de iuſti. & iure : quē ad propoſitum multum notat Pe.de Ancha.in d.c.poſſeſſor.col.v.probans per plura exempla.ꝙ lex ciuilis & canonica cōſtitutio ius naturale interpretatur addendo:modificādo:declarādo:extēdendo:vt ibi plene per eum. Accedat gl.in c.ius naturale.j.diſt.diſcens. ꝙ licet vſucapio. & pſcriptio ſit contra naturalem equitatem: ꝗ habet ꝙ nemo cū aliena iactura locupletetur. Tamen talis rigor fuit inductus ex cā: & ꝓ bono pacis & publico. Et eam ſequitur ibi Dominicus dicens ꝙ̄ & ſi preſcriptio ſit iniqua reſpectu priuate vtilitatis : eſt tñ equa reſpectu publice. Et ex quo nō repugnat ſaluti animæ : ſaltem concurrente bona fide. vt habetur in c.fin.de præſcriptio.ſeruāda eſt: b quia vtilitas publica preferetur priuate.l.j.§. fin. C. de caduc. tol.quod comprobat illa gloſ. per plura exempla. Et male refert Felin. in rub. de præſcript. paulo poſt prin. illam gloſ. dicere. ꝙ præſcriptio non eſt contra ius naturale. quia dicit oppoſitum ſcilicet ꝙ rigor præſcriptionis inducitur cōtra naturalem æquitatem : licet ex cauſa & pro bono pacis & publico.Et tradit regulam generalem prædicta gloſſ.quod ſubſiſtente ratione lex poteſt inducere rigorem contra æquitatē naturalem. Et ſic limitat regulam.d.l.nam hoc natura. & d. c.locupletari. Tunc enim proprie & reſpectiue non dicitur contra æquitatem.Procedit ergo illa regula non exiſtentem cauſa rationabili. Hinc dixit Pet. de Ancha. in d. c. poſſeſſor.col.ij. quod receditur a iure naturali propter commune bonum & obſeruantiam iuris publici per text. in l. bona fides. ff. depo. Sed in contrarium : ꝙ præſcriptio ſit penitus iniqua & contraria iuri & æquitati naturali videtur text. not. in.§.habeat itaque. in authen.vt eccle Ro. colla.ij. quæ eſt.§.j.ibi.Nec iniquis hominibus impiū remaneat pſidiū.Iuncta glo.ꝗ exponit ideſt auxiliū pſcriptionis:& no. pſcriptionē eſſe odioſam : & dici iniquum præſidium.quē tex.dicit ſingularem : & ſumme not. Ange.in l. ſequitur.§.ſi viā.ff.de vſuca. Et per

a Adde domi. Phili. Frā. in d. c. poſſeſſor.col.ij.

b Adde domi. Phili. Fran.ind. c. poſſeſſor.col.ij. qui hæc verba refert.

Et per illum ſingulariter deci-
8 dit: ꝙ † arbitrator, qui habet poteſtatem pronuntiandi de veritate & equitate: poteſt condemnare poſſeſſorem vel reum cōuentum ad reſtitutionem rei vel ſolutionem debiti: reiecta exceptione præſcriptionis: & ex hoc arbitramentū non redditur iniquum nec poterit peti reductio ad arbitrium boni viri, ſecundum Ange. quem refert Felin. & imperfecte in rub. extra de preſcri. col. j. verſic. ſed aduerte. ad idem allegās eundē Angel. in. l. j. C. de præſcrip. xxx. anno. vbi nihil dicit.

Vltra quem addo Angel. in rep. l. j. circa fin. commen. C. de iudi. notantem text. in d. §. habeat. & Bald. in. dicta l. j. C. de preſcrip. xxx. anno. dicentem. Quod præſcriptio dicitur iniquum præſidium per illum tex. ex quo infert: ꝙ ſi cauſa eſt cōmiſſa arbitratori qui debet cognoſcere vt vir equus: poterit ſecundum deum & bonam conſcientiam reijcere exceptionē præſcriptionis. Et ſequitur Roma. in rub. de arbi. col. j. vbi late probat: quod exceptio præſcriptionis eſt de rigore iuris.

Sed iſtud dictū: ꝙ Felin. attribuitur Ange. & ante ipſum fuit deciſio Bald. licet non referat: impugnat ipſe Felin. vbi ſupra reprehendens Angel. & firmat contrarium. quod immo arbiter vel arbitrator nō poſsit reijcere exceptionem præſcriptionis per no. doctri. Bar. in extrauagan. ad repri. in verbo videbitur. circa fin. qui not. vult.
9 † Quod iudex habens liberum arbitrium procedendi non poteſt reijcere exceptionem præſcriptionis vel aliam procedentem ex mero rigore iuris ciuilis: quia licet ipſe iudex in his quæ habet facere: ſeu in concernentibus eius proceſſum vigore arbitri arbitrij ſibi attributi ex ſtatuto vel reſcripto non teneatur ſeruare ordinem iuris in procedendo. Tamen in his quę iam a iure facta ſeu diſpoſita ſunt: ita ꝙ eſt quęſitum ius parti: iudex non poteſt illud auferre: ſed tenetur ſequi: quod eſt a iure diſpoſitum: & de hoc dicit Bartol. eſſe caſum in l. bona fides. ff. depo. alias ſecundum Bartol. eſſet auferre ius alterius: quod eſt contra naturalem equitatem. Et hanc notabilem doctrinam refert & ſequitur Felin. in cap. j. colum. penul. de conſtitu. & Lanfranchus in loco infra allegato.

Sed male reprehendit Feli. Ang. quem non bene vidit: nec eius verba fideliter recitat. Ipſe enim optime loquitur & cum grano ſalis. Adeo quod reprehendi non meretur: dicit enim formaliter Angel. in d. §. ſi viā. quod arbiter qui habet poteſtatem pronuntiandi de veritate & equitate: poteſt condēnare reiecta exceptione præſcriptionis: & quod arbitramētum non eſt iniquum ſi de mala fide præſcribentis doceri poteſt. alias ſecus. hæc ſunt verba Aug. Et vbi præſcribens eſt in mala fide certum eſt quod nedum arbiter: ſed etiam iudex poteſt & debet reijcere exceptionem præſcriptionis etiam longiſsimo & cuiuſcunq; temporis tam in actionibus perſonalibus ꝗ̄ realibus ſecundum communem concluſionem Ca-

no. in

no.in c.ſſ.per illum tex. de prę a ſcri. Nec Roma.[a] contradicit Ang. in conſi.cxlix.concluſio nem primam. verſic. quintam aũt allegato per Feli.in d.rub. de præſcrip. ſed declarat vt ſu pra licet nõ ſit opus cum Ang. ſeipſum declaret. Et vltra Fe ly. iſtud notabile dictum Ang. ꝙ prius fuit Bal.vt ſupra retu li approbat Lanfran. de oria no.in ſuo trac.de arbi.in xxv. q.xlviij. col.vbi mouet in ter minis quęſtionẽ:an arbiter vel arbitrator debeat admittere exceptionẽ pręſcriptionis vel reijcere. Et cõcludit ꝙ hęc eſt ipſa veritas : vt diſtinguamus in hoc articulo prout diſtin guit Angel.in d.§.ſi viam.me lius ꝙ̃ alius: quod aut præſcri bens eſt in mala fide & arbi trato debet reijcere exceptio nẽ præſcriptionis. Si vero præ ſcribens eſt in bona fide non debet reijcere ſed ſtare pręſcri ptioni: quia etiam iudex ſecu laris nõ debet ſeruare pręſcri ptionem mala fide introdu ctam:vt per Bar.in l.oẽs popu li. colũ.vij.ff. de iuſti. & iu.& per Cano.in d.c.fina. Ita dicit ibi Lanfranchus ſubdens . q̃d non putat in hoc poſſe melius dici . quæ ẽt refert & ſequitur doctrinam Bar.in extraua. ad reprimen.ſupra relatam. & cũ Ang.tenet Imo. in d.§.ſi viam circa ſi.j.col.& in repe.c.1ſin. col.xiij.in ſi.ſeq. de præſcrip. vbi illud notab.dictum Angel. ſed prius Bal.plene diſcutit:& multum inſiſtit circa tex.in d. §.habeat.in auth. vt eccle. ro ma. Ad quem per præmiſſa re ſponſio patet: quia loquitur in præſcriptione malę fidei: vt aperte colligitur a ex illis verbis. Et tutus peccan di locus etiã ſciẽ tibus relinqua tur. Prout in ſpe cie põderat Ang. in d.§.ſi viam.& Ro.cõſi. pręalle. & Imol. vbi ſu pra. Et ſic appa ret quicquid in caute dixerit Fe lyn.in d.rub. de præſcri.quod de ciſio Ang. eſt ve ra & cõiter ap probata. Addo do . Pet. Philip. Corn.conſi. cclj. in hac conſulta tione colũ. ij .in prin.iij.vol. vbi concludit indi ſtincte : quod ar bitrator debet re ijcere exceptio nem præſcriptio nis : & condem nare ad ſoluen dum naturaliter debitum : prout faceret iudex ec cleſiaſticus adi tus per denuntia tionem euange licã: & eundẽ cõ ſi.cxlv.in ſupra ſcripto themate. j.colũ.ij.volumi. vbi ſimpliciter dicit ꝙ arbitra tores in quos fa ctum eſt compro miſſum de veri tate & æquita te: nõ debent ad mit-

a Adde quod etiã ita plene declarat Roma.in rub.ff. de arbit.vbi hanc quę ſtio . late examinat colũ. j. & ij. & ibi adducit do cto. Bart. hic rela tã ĩ extra ua. ad re primẽ. & alia plura & refert quod hic fuit origi nale di ctum Bal. in dicta l. j.C.de prę ſcri. xxx anno. ſed nec etiam ipſe bene viderat An gel. quæ ſeipsũ de clarat: vt hic retu li. Et ad de quod pro hoc dicto Bal. & Angel. conſuluit Raphael Fulg.con ſil. cix.in propoſita quæſtio ne.

a Quid ſi quis poſt cōpletā prę- ſcriptionē ſe ſoluturū promittit an teneatur vide per Spe.in ti. de pręſcri.in iiij.parte col. iij. ver.quid ſi qs poſt completam. vbi determinatur ꝙ ſic ſi ſciēs promiſit. Secus ſi ignorans. Et an tutus exceptione p̄ſcriptionis ſi ſoluat repetat no.idē Spec.eod.titu. colū.j.verſicu.qd ſi mihi concludēs ꝙnō.quia remanet naturalis. Sed cōtrarium communiter tenent gl.& doct. in l.fin.§.j.ff.rem rat.ha.hic alleg. Ideo dicas vt hic.

b An iura ciuilia ſint correcta in materia præſcriptionis per iura canonica. vide per Io.

mittere exceptionem præſcriptionis:quia dicit̃ iniquum compendiū per illū text. Sed tu diſtingue vt ſupra ſcđm verā et cōem opinionē.

Concludo igitur in hac qōne: quod aut præſcriptio eſt cum mala fide.& tunc dicit̃ odioſa & iniqua. Et ita procedit tex. in d.§.habeat. Ideo reprobatur de iure canonico quod magis attēdit ęquitatem: quam rigorem.c. dilecti. cum ibi not. de iudi.& quod conſiderat ſalutē animæ & bonam fidem.cap.fina. de præſcri.Quinimmò ſcđm Ang.in d.§.ſi viā cēſetur ēt reprobata de iure ciuili ꝑ tex. ſolennem in d.§.habeat.Sed Imo. in locis præallegatis ponderat illum text. contra Ang.quod lex ciuilis videatur approbare præſcriptionem cū mala fide: ex quo ponit ius ſingulare in eccleſia romana:vt ibi latius per eum. Aut vero præſcriptio eſt iuncta cum bona fide: & cenſetur fauorabilis:& naturali æquitati congruens.Iſta diſtinctio colligitur ex notabili doctri. Pau.de Caſt.in l.fin.§.j.ī ſi. cōmē.ff.rē rat.hab.quā ſequitur & cōmendat Felyn.in c.ſi.col.iiij.verſi.demum circa prædicta. de præſcrip. Et ita declarat.d.Philip. Fran. in c. poſſeſſor.col.pen.poſt Ioā.An. ibi in j.arti.de reg.iu. in vj. Et ſic debet intelligi qđ vult Bar. in extraua. ad repri. in verbo denuntiationē.verſic. ſed quid de obligatione. quę tollitur p̄ſcriptione:& glo.not.in d.l.ſi.

10 §.j.quę vult†qđ tutus præſcriptione longiſsimi tpis.xxx.anno.ſi ſoluit repetere[a] pōt. Hoc eſt enim verū:ſi præſcripſit bona fide:quo caſu dr̃ tutus exceptione fauorabili.Secus ſi mala fide:nā tūc dicitur tutus exceptione odioſa : & ideo ſi ſoluat non repetit ſecūdū Pau. de Caſt.ibi per tex.no.ī l. qui exceptionem in prin.ff.de condi. inde.De cuius intel.ponūt Cy. Bar.Bal.et alij in l.ij.C.ꝙ me. cau.in ij.oppo.dicētes ꝙ illa.l. ꝓcediti exceptione mere odioſa: vt eſt exceptio macedoniani.Secus vero eſt in exceptione partim odioſa:& partim fauorabili:ſeu reſpectiue inducta ſcđm naturalem ęquitatē:vt eſt exceptio p̄ſcriptionis cōcurrēte bona fide.

11 †Quare aūt ius canonicū diſcrepet a iure ciuili[b] in materia præſcriptionis in hoc:quia non admittit præſcriptionem aliquam cum mala fide.c.vigilanti.& c.ſi.cum

ibi

ſbi no.de p̄ſcrip. ꝓut facit ius
ciuile in præſcriptione longiſ-
ſima triginta annorū: quę cur-
rit cū mala fide.l. ſicut. & l. ſi
quis emptionis.§.j. C. de præ-
ſcrip.xxx.anno.et l.j.§.ad hęc
C. de anna. excep. Late ex-
plicat. Io. And. in d. c. poſſeſ-
ſor.in mercu.in iij.q.aſsignans
plures rationes huius diſcre-
pantiæ:& declarans qua rōne
motus fuerit vterque legislator
refert & ſequitur ibi Pet. de
Anch.col.ij. & iij.& Alb.col.
iiij.cū tribus ſequentibus.& tā
git do.Philip.Fran.ibi. col.ij.
12 †Et no.ꝙ canō ex cauſa vr-
genti & rōnabili poteſt induce
re præſcriptionem in certis ca
ſibus cū mala fide:ſed non lex
ciuilis ſecundum Panor. in c.
j.in j.not.de præſcrip.per tex.
cū glo.in c.inter hæc. xxxiij.
q.ij. Et ex his tria correla-
ria inſerūtur. Primo infertur
quod præſcriptio longiſsimi tē
poris triginta annorum non di
citur mere odioſa cōcurrēte bo
na fide: ſed potius fauorabilis
ſeu mixta. Dicetur autem me-
re odioſa: quando eſt iuncta cū
mala fide:vt latius dicam in ſe
cunda parte principali. Se-
13 cundo infertur† quod præſcri-
ptio nō dicitur expreſſe contra
ius naturale:quia ex toto ab eo
iure non recedit. Nec etiam ſe
cundum ius naturale in totum:
quia ei per omnia non deſer-
uit. Tenet ergo medium:& di
citur præter ius naturale per
text.in dicta l. ius ciuile.ff. de
iuſti: & iur. Et hoc ſentit gl.
in cap.j. in gloſſ. magna.circa
medi. de præſcrip.in vj.Ita di
cit Flori. in l.ſeruitutes.la grā
de in princ.ff.de ſerui,titu. ge-
nerali. & Areti.
in.§.ęque.colum.
v. circa fin. ver.
adducit tamen in
ſtitu.de actio. Et
ideo male locu-
tus eſt Bald. in
l.ancille. colum.
ij.verſi.confirmā
tur prædicta. C.
de fur. qui dixit
indiſtincte quod
pręſcriptio eſt cō
tra naturalē ęqui
tatem. Et idem
prius dixit Azo.
in ſum.C.de vſu
cap. pro empto.
colum.prima cir
14 ca prin. †Ter
tio infertur quod
ſi teſtator man-
det ſatisfieri om-
nibus creditori-
bus ſuis vel teſti
tui per hæredem
omnia ab ipſo te
ſtatore debita nō
tenebitur hæres
ſoluere vel teſti-
tuere præſcripta per defunctū.
Ita not.decidit Bartol. in l. ſi
is cui.§.flauius. per illum tex.
not.circa fi.ibi.quia non eſt ve
riſimile &c.ff.de ſolu. & in l.
quibus diebus.§.dominus.ff.de
condi.& demon. & in l. lega-
ui.ff.de libe.lega. quod eſt ve-
rum ſi præſcripſit bona fide:ſe-
cus ſi mala per prædicta. & ſic
limitat & declarat Imol.in dī
cto.§.dominus.& plenius in dī
cto cap.fina.colum.xviij. ver.
& per prædicta. de præſcrip.
& in l. ſequitur.§.ſi viam. co-
lum.pen.ff.de vſucap.cum con
cor,adduc.per Felyn.in d.rub.

And. poſt
Dy. in d.
cap. poſ-
ſeſſor in
v. quæſt.
Bartol.in
l.priuile-
gia. C.de
ſacroſan.
eccl. Bal.
cōſi.cccl.
vir fuit cō
feſſus cir-
ca fin. ij.
volu.not.
glo.& om
nes in di-
cto cap.ſi.
de præ-
ſcrip. vbi
communi
ter conclu
dunt can.
quod ſic
quoad ma
lam fi. Et
latius di-
cetur in-
fra.

de præſcriptio.colum.j.verſic. pro hoc quia ſi teſtator. & vltra Felyn. Angel. Areti. in tract.de teſta.in gloſ. Item mãdauit omnibus ſatisfieri ab eo recipere debentibus colum.ij. vbi attingit iſtam quæſtionem. Bene faciunt notata per Paul. de Caſt. in dicta l. fina.§. primo in fine commen.ff.rem rat.
15 habe. †Non obſt. ſi opponatur quod præſcriptio eſt inducta de rigore iuris: contra quẽ habemus ſcriptam æquitatem naturalem in dicta l. nam hoc natura. ergo æquitas ſcripta debet præferri rigori ſcripto. l. placuit. C. de iudi. nam ad hoc reſpondet Bartol. in l. j. ff.de vſucap. poſt Dyn. in cap. poſſeſſor.colum.iiij.verſic.tertio opponitur. de regu. iur. in ſexto. quod quando ambo ſcilicet rigor et ęquitas eſſent ſcripta in ſpecie: tunc procedit regula. dicta l. placuit. & præfertur ęquitas rigori:ſecusquãdo æquitas eſſet ſcripta in genere: vt neminem debere locupletari cum aliena iactura: Rigor vero eſt ſcriptus in ſpecie: vt in vſucapionibus & prę ſcriptionibus: quia tunc rigor præfertur æquitati: vt ſpecies generi. cap. generi per ſpeciẽ. de regu. iur.in vj. refert Iaſo. in dicta l.placuit circa fin.Pro qua reſpõſione bene facit tex. in l.cum de indebito.ff. de probatio. vbi notat Bartol. quod præſumptio in genere tollitur per præſumptionem in ſpecie refert Alexan. in l.ſi prius.colum.viij.ff.de ope.no. nunc.& conſi. lxxvj. in cauſa accuſationis. colum. ij. verſicu. nec prædictis. ij. volu. quod eſt repetitum conſi.lxij.iij. volumi.
16 Addens†quod probationes in ſpecie ſemper præualent probationibus in genere ſecũdum Innocen. in cap. auditis. de præſcrip. quod eſt notandum.

Et not. quod iudęus poteſt vti exceptione præſcriptionis contra Chriſtianam: licet ſit adinuenta de rigore iuris: vt eſt glo.in c.pori.in glo.j.& ibi Archid.xvj.quæſtio.iij. & gl. in l.ſi fur.§.primo.ĩ verbo vſucapere.& ibi Imo.ff. de vſuca. not. Fely.in c.ij.de iudę.& do. Iaſ.in l.ſi inſulam. in ſi.j. col. ff.de verb.oblig.

SVMMARIVM.

1 *Ciuilis obligatio ipſo iure tollitur per præſcriptionem:naturalis vero quo ad effectum.*

2 *Debitor elapſo tempore xxx. annorum pleniſſimam ſecundum leges conſequitur liberationem.*

3 *Obligationi præſcriptæ non poteſt accedere fideiuſſor.*

4 *Præſcribens ſimilis eſt ſoluẽti. Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.*

5 *Præſcriptio habetur pro veritate.*

6 *Conſuetudo æquiualet veritati nec poteſt dici legitima niſi ſit præſcripta.*

7 *Præſcriptio æquiparatur pacto. & priuilegio.*

8 *Præſcriptione firmatur quod ipſo iure irritum eſt.*

SEXTO principaliter quæro. Vtrũ per præſcriptionẽ tollatur ciuilis & naturalis obligatio deſcendens ex contractu vel quaſi. Bartol. in l. fin. §. primo. ff. rem
1 ra. habe. concludit † quod per præſcriptionem ipſo iure tollitur ciuilis obligatio: naturalis vero quo ad effectum. Quia ſi remanſiſſet naturalis: non eſſet locus repetitioni. l. iulianus. ff. de condi. indebi. Et tamen ille qui præſcripſit ſi ſoluit repetit ſecundum glo. in dicta l. fi. §. j. & ibi pulchre declarat Paul. de Caſt. circa medium commen. dicens non poſſe dici quod per prẹſcriptionem quæ eſt de iure ciuili tollatur naturalis: quæ eſt de iure gentium: ſed ciuilis bene tollitur quia procedit a pari potentia. Et licet per præſcriptionem non tollatur naturalis tamen eliditur cum leges dicant:
2 † quod elapſo tempore. xxx. annorum debitor conſequitur pleniſsimam liberationem: vt l. omnes. & l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. anno. & ſicut per pactum de non petendo: quod eſt de iure gentium tollitur naturalis & eliditur ciuilis. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pac. ita & econtra. per præſcriptionem quæ eſt de iure ciuili tollitur ipſo iure ciuilis: & eliditur naturalis. Et iſta eliſio facit vt illa naturalis non habeat effectum repetitionis impediende. Diſtinguendo tamen an ille qui præſcripſit ſit in bona vel mala fide: vt ibi latius p Paul. de Caſt. in fi. cõmen. & dixi in prẹcedenti q̃one. & ante Paul. ſic dixit Bal. in l. ſicut. colũ. j. C. de præſcrip. xxx. vel xl. an. & firmat latius ipſe in l. oẽs. col. j. eo. tit. vbi idem dicit in prẹſcriptione ſtatutaria: & in repe. l. fin. col. v. & vj. C. de præſcri. lon. temp. Hanc quẹſtionem late examinat Imo. ĩ repe. c. fi. col. vj. verſi. item aduerte inquantũ glo. de præſcrip. & cum Bart. in d. l. fi. §. j. refert tranſire Angel in repetitio. l. j. C. de iudi. vbi Angel. colum. xix. cum duabus ſequen. latiſsime diſputat iſtum paſſum: & facit tres concluſiones: quæ tamen reincidunt in idẽ. et cõcludit Imol. ꝙ tollitur naturalis per præſcriptionem in effectu: ſiue actio ſit tẽporalis ſui natura vt actio redhibitoria & quanto minoris: ſiue non per tex. not. in l. ſi quis poſtquam. ff. de fideiuſ. qui dicit
3 † quod obliga-
a tioni præſcripte [a] non poteſt accedere fideiuſſor. notat Bal. in l. tam mandatori. colum. ij. verſic. item dubitatur. C. de non nume. pecu. Ergo ſequitur

a Dicit tamen Bal.
in rubri.
C. de conſti. pec. colũ. ij. ver.
Itẽ circa.
qđ p̄ſcriptio non
obſtat cõſtituto. licet obſtet
primẹ obligationi.
Et ſic vult
qđ obligatio p̄ſcripta poſsit
deduci in
conſtitutũ
qđ vr̃ contra tex. in
d. l. ſi quis
poſtꝙ: qa
conſtituẽs
eſt ſimilis
fideiuſſori. Niſi dicat ꝙ iſtẹ
obligatur
principaliter et nõ
acceſſorie.

a Quod
pſcriptio
reddat a-
ctionē in-
efficacē.
addetex.
cum gloſ.
in l. j. C.
ſi aduer-
ſus credi.
lib.vij.

b Ad hoc
uide Bal.
in l. tam
mandato-
ri. colum.
ij. verſic.
Item du-
bitatur.
C. de non
nu. pecu.

tur ꝙ eſt in to-
tum ſublata natu
ralis ſaltem re-
ſpectu effectus.
Nā ſi ſubſiſteret
naturalis: obliga
tio illi ſoli natu-
rali accederet fi-
deiuſſor.l.fideiuſ-
ſor obligari.§. fi-
deiuſſor. & ibi
not.Bar.& Paul.
de caſt.ff. de fide-
iuſ. Idem tenet
Paul.de Caſtr. in
d.l. fina.§. j. non
faciens differen-
tiam in hoc inter
actiones tempora
les & perpetuas:
licet ibi Bar. di-
ſtinguat. Et ꝙ p̄-
ſcriptio tollat naturalem in ef
fectu firmant Abb. Panor. &
Feli.in c.ad aures.col.j.de prę
ſcrip. vbi eſt optimus text. &
dicunt per illum text.expreſſe
dicentem: ꝙ præſcriptio om-
nē prorſus actionem excludit.
Quod licet non tollatur natura
a lis remanet.inefficax.[a] & inu-
tilis:& per glo. in l.obligatio
num fere.§.placet.in glo.ij.ff.
de actio.& obliga. & per not.
per Ioan.And.in dicto cap.poſ
ſeſſor. Vbi vult ꝙ prę ſcriptio
tollat dominiū quo ad effectū:
licet non quo ad totalem era-
4 dicationem. † Eſt autem ra
tio quare præſcriptio tollat
naturalem:ſaltem quo ad effe-
ctum: quia præſcribens ſimilis
b eſt ſoluēti.[b] Vt dicit tex.not.
in l. ſi pupillus.in fin. ff.de ad-
mini.tuto.quod declara: vt ibi
per Bar.& Feli.in d. c. aures.
col. ij. qui dicunt ꝙ licet præ-
ſcribens ſit ſimilis ſoluenti: &
non tñ quo ad omnia. Cum prę
ſcriptio tollat obligationem ci
uilem tātum:ita ꝙ remanet na-
turalis ſed eliſa et inefficax.So
lutio autem tollit naturalem in
totum:quia ſolutione eius ꝙ de
betur tollitur omnis obligatio.
inſtit.quib.mo.tolli.obliga. in
princ.Sed equiparetur ſoluenti
quātum ad hoc: vt excludatur
ille cōtra quem eſt præſcriptū.
ſubdit Feli. in d.cap.ad aures.
poſt Butri. & Imo.quod parui
eſt effectus iſta remanēs natura
lis.ex quo eſt inefficax ex to-
to.& ideo nō induceret cōpen
ſationē:nec poſſet accedere fi-
deiuſſor. vt ibi latius per Imo.
Confirmatur iſta concluſio:
5 †quia præſcriptio habetur pro
veritate.glo.not.in l.j. in prin.
in gl.magna.verſi.ſed ſi egi.ff.
de eden.quā ad hoc alleg.Bal.
§.ſi quis per triginta.col.ij.in
tit. ſi de feu. fue.contro.& ibi
no. Præpo.in fin. conſi.ſed eſt
melior glo. in l.j. C. de ſer. &
6 aqua:quæ dicit. † ꝙ conſuetu-
do equiualet veritati:quam al-
legat Bal.in d.§.ſi quis per tri-
ginta.col.iij.et eā notat Alex.
in conſi.vj.viſo themate & du-
bijs.j.col.j. vol. & Bald.conſil.
clxxxvij. quia cōſuetudo.iiij.
vol.vbi ponit de priuilegijs cō
ſuetudinis: & poteſt trahi ad
præſcriptionem: quæ ineſt con
ſuetudini:quia non pōt dici cō
ſuetudo legitima: niſi ſit præ-
ſcripta: vt plene habetur in c.
fi.de conſue. & in l.de quibus.
ff.de legi. et ita per illam gl. di
cit Bal.in §.fi. in tit.de feu.da.
inui.l.cōmiſ. & idē cōſ.xciiii.
ſentētia. j. vol. vbi dicit etiam
7 †quod prę ſcriptio equiparatur
pacto

pacto per nota. in l.ij.C.de do. promiſ.Itē præſcriptio equiparatur priuilegio ſecūdum Bal. in l.j.col.v.de emanci. lib. & dicit Bal.in l.j.C.ne de ſta.de-
8 fun. † quod præſcriptio firmat quod eſt ipſo iure irritum. De hoc tñ articulo:an per præſcriptionē tollatur naturalis obligatio:vide plenius infra in tertia parte tertię partis principalis. Vbi bonis fundamentis impugno opinio. Bartol. in d. l. fina.§.j. ff. rem ra.ha. & communem & poſui nouam conſiderationem vltra ſcrip. dic. vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio deſcendens ex delicto an præſcriptione tollatur.*
2 *Obligatio naturalis an intelligatur eſſe in delictis.*
3 *Deliquens videtur ſe obligare ad pœnam.*
4 *Conſenſus in pœnam non eſt verus ſcilicet factus conſenſus.*
5 *Obligatur quis ciuiliter & naturaliter ex maleficiis.*
6 *Præſcriptione tollitur naturalis obligatio in maleficiis.*
7 *Delictum præſupponit dolum & latam culpam & per conſequens malam fidem.*

1 SEPTIMO principaliter.†Quęro vtrū per pręſcriptionem tollatur naturalis obligatio deſcē dens ex delicto.Iſtam quæſtionem tangit Bald. in auten. ad hæc.col.iij.C.de vſuris.& Ange. in repe.l.j.col.xx.C.de iudi.et latius Imol.referens iſtos in repe. d.c. fi. col.xxiij.verſ. ſed aduerte. de præſcriptio. & primo diſputant præfati doct.
2 † an in delictis intelligatur eſſe obligatio naturalis.& concludunt quod ſic per gloſſ.in l. prima §.beſtias. in verbo onerari. ff. de poſtu.& per text.in §.quia vero leonis . in verbo amatores periculi. in auten.de non alie. bene facit text. in l. j. in fin.ff.de fur. ibi quod lege naturali.et in §.j.inſtit.de obligatio.quę ex delic.& quaſdam alias glo. ad hoc adducit Imo. vbi ſupra & quamuis ipſe ſimpliciter concludat. Quod in delictis oriatur naturalis ex quodam conſenſu præſumpto
3 † quia delinquens videtur conſentire : & ſe obligare ad pœnam. Et ante ipſum Angel. in repeti. dicta l.prima, colū.xx. Bald. tamen in dicta auten. ad hæc.colum.iij.verſi.ſed hic dubitatur concludit: quod naturalis non oritur ex delictis:accipiendo obligationem naturalem ſtricte:prout oritur ex con
4 ſenſu. † Quia licet ille qui delinquit : videatur conſentire in pœnam : non eſt conſenſus verus : ſed fictus. Verum accipiendo obligationem naturalem large pro omni obligatione: quæ oritur ex equitate naturali ; hoc modo reperitur in delictis. Et ita reperio ante Bald. tenere Bart. quam Imo. non allegat in l. j. circa princ. ij.colum.verſi.præterea ex maleficijs.ff.de conditio.inde.vbi

 dicit

a Adde Bal. in l. ſi penecā. in princ. ff. de cō-ditio. indebi. Alexand. in l. final. in appo. ad Barto. ff. rem rat. ha. Bertachi. plura allegā tē in verbo pſcriptio vlt. verſicul. tertio. Et præſcriptio inducta a ſtatuto non loquente per verbū ipſo iure nō tollit actionem niſi ope exceptionis ſecundū domi. Nellū in tracta. de bānitis. ī ij. parte. ſecūdi temporis. quęſtio. v.

f dicit † quod ex maleficiis qs obligatur ciuiliter & naturaliter ex ęquitate l. non ſolum.§.j.ff.de iniu. Et tamen ille qui delinquit: & in quem delinquitur non conſentit. æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationē ſecundum Barto. ibi. Sed pro opi. Ange. imo ꝗ quod deliquens obligetur ſuo conſenſu: adduco bonū tex. in l. imperatores: ff. de iure fiſ. ibi. ipſe te huic pœnę ſubdidiſti. Ad quem poteſt reſponderi. Quod delinquens ſe ſubdit pœnæ occaſionaliter ratiōe delicti quod eſt cauſa pœnæ non autem ex conſenſu.

6 † Et redeundo ad quęſtionem ſupra formatam cōcludit Imo. in d. c. fin. quod tollitur naturalis in maleficijs per p̄ſcriptionem: quatenus actio eſt pęnalis. Inquantum vero eſt rei perſe a cutoria non tollitur ſecundum Bald. in d. auten. ad hæc relatum. per Imo. qui ſubdit quod licet non tollatur ipſo iure; faltem tollitur quo ad effectum cō currente bona fide per l. omnes. & l. ſicut. C. de præſcript. xxx. vel xl. anno. Sed videtur Imo quo ad hoc vltimum male loqui: quia non poteſt delinquens eſſe in bona fide.

7 † Quū delictum prępſupponat dolū vel latam culpam: & ſit præſumptio doli contra delinquentem. l.j. C. de ſica. & l. nec exemplum. C. de fal. notat plene Bartol. in l.j.§. non autem. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſ. fue. Nec etiā poſſumus conſiderare iſtam bonam fidem reſpectu hæredis: in quem non tranſit regulariter actio deſcendens ex delicto. l. vnica. C. ne ex deli. defun.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio nō tollit actione ipſo iure ſed ope exceptionis redditᷣ inefficax & inutilis.*

2 *Iudex an poſſit repellere ex officio agentem contra quem eſt præſcriptum.*

3 *Iudex quo caſu poſſit agentem repellere.*

4 *Exceptio eſt excluſio actionis.*

OCTAVO principaliter quæro. 1 † Vtrum p̄ſcriptio tollat actionem ipſo iure: concludo ꝗ nō: ſed ope 2 exceptionis illam reddit prorſus inutilem & inefficacem. ita Bald. in l.j. C. ſi aduer. credi. lib. vij. & in l. ſicut. colum. ij. circa

circa ſi.poſt glo.ibi.C. de præſcriptio. xxx. anno. & in l. ſi. col. ij. C.de anna.excep. notāt do.Panor. & Feli. in c. ad aures. col.j. & ij.de præſcriptio.
2 qui formant quæſtionem.† An iudex poſſit repellere ex officio agentem contra quem eſt præſcriptum.& do.Panor. ibi tenet ꝙ ſic.ſequitur Feli. ſi apparet probata præſcriptio ex actis licet non ſit oppoſita exceptio : ſed videtur implicare cōtradictionem ꝙ præſcriptio non tollat actione ipſo iure:ſed ope exceptiones . & tamen ꝙ iudex poſſit agentem ex officio repellere: quia regulariter iudex ex officio parte non petente non repellit actorem niſi prorſus actione carentem ſiue agentem de facto. Secus ſi habeat actionem quæ eliditur ex ceptione iuxta doctri. gloſſ.& Bar. cōiter approbatā in l.vbi pactum. C.de tranſac. & in l.ſi unus §.pactus ne peteret.in ver bo in opponēdo. ff.de pac.cum concordan.ibi adductis per moder. Hanc contrarietatē ſenſit Felin.in d. c.ad aures. col.j. ver.ſtantibus iſtis. dicēs ꝙ per hoc ampliatur prędicta doctri.
3 gl.† ꝙ iudex poſſit repellere nedum illū cui nulla competit actio:ſed etiam illum cui competit ſed inefficax & inutilis: & plura cumulat ibi Felin. ad iſtam concluſionem ꝙ præſcriptio nō tollat actionem ipſo iure ſed ope exceptionis. Vltra quem addo gl.Bal.et late Sali. comprobantem per plura & reſpondentem ad contraria in l. ſicut.in vj.oppo. C.de ꝑſcript. xxx. anno. in gl.in verbo habeant . & Bal.in l.omnes eodē tito. Et ad hoc pondero tex.in d.c.ad aures.dum dicit ꝙ præſcriptio actionem excludit: ergo ſequitur ꝙ ope exceptionis.
4 † Cū exceptio ſit actionis excluſio.l. j.& ij.ff.de excep.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Exceptio præſcriptionis an impediat litis ingreſſum.*

2 *Lis moueri prohibetur tuto prę ſcriptione: quod tamen duobus modis limitatur.*

3 *Liquidum eſſe & de facili vel cito liquidandum in paria ſūt.*

4 *Exceptio præſcriptionis ſi lex ꝓhibet impedit litis ingreſſum.*

5 *Exceptio præſcriptionis impedit compromiſſum faciendum ex forma ſtatuti.*

6 *Exceptio prę ſcriptionis an poſſit opponi tam in vim dilatoriæ quam peremptoriæ . & infra quantum tempus tam in ciuilibus quàm in criminalibus.*

NON principaliter qro. Quia ſupra viſum eſt ꝙ ꝑſcriptio non tollit actionē ipſo iure ſed ope
1 exceptionis. † Vtrū exceptio ſcriptionis impediat litis ingreſſum. Breuiter concludo qđ ſic: ita not. Barto. & docto.in l.fratris.C.de tranſact.pro qua concluſione eſt bonus tex. in l. fina. ff. pro ſuo. ibi : vt ſit litium finis. & ibi notat Bartol. dicens ꝑ illum tex. ꝙ exceptio

præſcriptio.

a Adde Alexand. conſilio. ccxiij. viſo & opportune. ī prin.c. ij. volu.Bal. et Alexã. in apo. in l. ſicut.in fi.C.de p̄ſcri.xxx. anno.

præſcriptionis eſt a litis finite a & honus text.in l. omnes.C.de præſcriptio.xx. annorū. ī verb.moueatur.
2 † Vbi prohibetur moueri lis tuto p̄ſcriptione. & ibi notāt Bal.et Sali. cū multis concordantiis:adhuc per Feli. ſic late concludentem & reſpondentem ad contraria.in rubr.extra de præſcriptio. col.iiij.vbi hanc concluſionē implicite limitat duobus modis. Primo ut procedat quādo exceptio præſcriptionis opponitur ad impediendū proceſſum. Secus ſi opponatur ad merita cauſe.iuxta plene nota. per Bart.in l.cum querebatur. ff.iudica. ſol. & per Doct.in l. nam & poſtea. in princip.ff.de iureiuran.habetur et notatur in cap.j.de lit. conteſta. in.vj.

Secūdo limitat dum modo ſit liqnida ex ſolo lapſu temporis vel ſtatim liquidabilis:ſecundū Bald.in l.ſi is quem. per illum text.C.ne de ſtat. defunct. Et pro hoc vltra Feli. bene faciūt nota. per Bald.& Salicet.in l. neq;.C.de compen.vbi.dicunt:
3 † quod paria ſunt ꝙ aliquid ſit liquidum vel poſsit cito: vel de facili liquidari. per l.fina.C.de compen. refert Alexan.conſil. clxj. viſo pūcto.circa fi.ij.vol. & conſil.cj. ſuper queſito.ad fi. iiij.volu.& ibi declarat quādo dicatur poſſe cito liquidari: de quo plene per Bar.& doct.in l. iiij.§.cōdemnatum.ff.de re iudica. Et his duobus modis poteſt reſponderi ſecundum Feli. ad text.in l.emptor.C.de præſcriptio.longi tempo.qui innuit probandam eſſe præſcriptionē poſt fundatā intentionem actoris.& ibi Bald.not.ꝙ eſt exceptio litis finite: & impedit litis ingreſſum: ſi opponatur in vim dilatorie.& in l.ſicut.infra allegata. Bandem concluſionē ꝙ exceptio præſcriptionis impediat litis ingreſſum firma per plura domi. Præpo.in.c.ſi quis per triginta. circa fin.j.colum. & in princip.ij.in tit.ſi de feud. fue. controuer. dicens quod eſt exceptio litis finite: & ꝙ pōt opponi tam ad proceſſum ꝙ̄ ad merita. Et vltra tex.allegatos per Felin.& Prepo. adduco tex.formalem in l. ſicut.in fin. ibi nulli litē mouendi vlterius facultatē patere cenſemus. quē ibi Bald.not.colū.ij.dicens ibi eſſe caſum rotundum.C.de præſcrip.xxx. anno. qui expreſſe tollit facultatem mouendi litē completa præſcriptione. Notat late Bald.in l.ſi.in.xiiij.oppo. C. de edic. diui. Adria.tollen.
4 vbi dicit † ꝙ ſi lex prohibet et annullat talis exceptio impedit litis ingreſſum:et pulchre idem Bald.in repeti.ij.circa.xx.col. ff.de iureiuran.declarās ad extēſum qn̄ poſsit opponi pręſcriptio ſtatutaria. & ponderat diuerſa verba ſtatutorum: vt ſi dicant non audiatur iſta impedit litis ingreſſum. Secus ſi dicunt non poſsit exigere vel ſi ſimila verba: quæ impediunt a ſententia obtinenda: vt ibi latius per eum quem refert Feli. vbi ſupra. Addo Cornel.cōſ. xlvj.in cauſa.colum.j.verſi.& exceptio,ij,volū.vbi concludit

† ꝙ

5 †ꝙ exceptio præſcriptionis impedit compromiſſum faciẽdum ex forma ſtatuti: & domi. Philip.deci.conſ.xxij.& pro tenui mea.col.iij.concludentẽ ꝙ exceptio præſcriptionis non impedit iudicium vel cõpromiſſum niſi ſit ſtatim liquidabilis vt
6 prædixi. †Et vltra prędictos an exceptio præſcriptionis poſſit opponi tam in vim dilatorie ꝗ peremptorie: & infra quantum tempus: tam in ciuilibus ꝗ in criminalibus not.plene Sali. in l.adulter.col.fi.C.de adulte.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio in quibus differat a conſuetudine.*

2 *Cõſuetudo requirit tacitũ conſenſũ populi uel maioris partis.*

3 *Ius priuato aquiritur ex præſcriptione: per conſuetudinem vero non.*

4 *Conſuetudo dicitur lex non ſcripta.*

5 *Titulus non eſt in conſuetudine requiſitus: etiam ſi conſuetudo ſit contra ius: in præſcriptione autem contra ius ſic.*

9 *Conſenſus tacitus quo caſu habeatur loco tituli.*

7 *conſuetudo poteſt induci a populo ſine titulo et abſq; bona ſide. In præſcriptione autẽ ſemper requiritur bona fides.*

8 *Præſcriptio requirit probationem ſcientię & patientię aduerſarii. In conſuetudine autẽ inducenda non eſt neceſſe probari de aliqua ſcientia vel patientia: etiam ſi agatur de præſcriptione pedagii & regalium.*

9 *Conſuetudo eſt plenioris interprętationis quã præſcriptio: ideo tanquam fauorabilis non eſt reſtringenda ſed ampliãda.*

10 *Equitas in conſuetudine conſideratur: rigor autẽ et odium uertiẽ in præſcriptione.*

11 *Præſcriptio eſt rerum: conſuetudo vero morum.*

12 *Pręſcriptio dicitur illa quæ tendit ad tollendũ iam in eſſe productum: puta dominium vel actionem. Conſuetudo autem econuerſo ad inducendum de nouo.*

13 *Præſcriptio & cõſuetudo licet in multis differant: tamen non dicuntur contraria.*

Decimo & vltimo. Pro huius prime partis cõplemento principaliter quæ-
1 ro † Quid dif-
a fert [a] præſcriptio a conſuetudine & in quibus eſt profunda & diffuſa

a De differentijs inter præſcriptionẽ et conſuetudinẽ vide remiſsiue ꝑ do. Clau. aquẽm.in l.more colũ. iiij.ff. de iuriſditio. omn. iudic. & tres differẽtias ponit Bald. in l. imperium col. vj.eod.ti. & in l. fi. in xv.oppo. colũ. ix. C. de edi. diui. Adri.tol.

& diffuſa queſtio quam format
gl. in c. fi. in gl. magna in ver-
bo legitime. verſ. ſed quam dif-
ferentiam facis. de conſuetu. q̃
ponit tres differentias : & ibi
notat do. Panor. poſt alios Ca-
no. col. penul. verſi. circa ſecun
dam partem dicẽs quod in hac
q̃ō. gl. ibi nihil perfecte loqui-
tur. Et plenius not. Hoſtien. in
tit. de conſuetu. §. fi. verſi. extra
ſummã. Et ex ibi not. ac aliũ
de collectis compendioſe colli-
go infraſcriptas differẽtias in-
ter præſcriptionem & conſue-
2 tudinem. † Prima differentia
eſt quod in conſuetudine requi-
ritur conſenſus tacitus populi
vel maioris partis: l. de quibus.
in fi. ff. de legi. Sed præſcriptio
non requirit conſenſum aduer-
ſarij : quia currit etiam contra
ignorantem. l. fi. circa fin. C. de
p̃ſcriptio. long. temp. & l. ſicut.
in fin. C. de præſcriptio. xxx.
anno. Hanc differentiam ponit
gl. in d. c. fi. not. Bald. in l. fi. in
xv. oppo. ad fi. ibi: & magis eſt
cõſuetudo. C. de edict. di. Adri.
3 tollen. † Secunda principa-
lis differentia eſt quia ex præ-
ſcriptione acquiritur ius priua
to: ſiue illud ius trahatur ex pu-
blico ſiue ex priuato. Per con-
ſuetudinem vero non acquiri-
tur ius alicui priuato: ſed in pu-
blico vndecunque cauſetur ẽt
ſi ius trahatur ex priuato: vt
in l. venditor. §. ſi conſtat. ff.
commu. prædi. vbi patet quod
poteſt introduci conſuetudo ꝙ
quiſq; poſsit dato pretio fode-
re lapides ex fundo alicuius.
Et licet iſtud ius trahatur ex
priuato: tamẽ acquiritur in pu-
blico & in communi. Et ideo
ſi acquireretur certis perſonis
priuatis non eſſet conſuetudo
4 ſed præſcriptio. † Nam con-
ſuetudo eſt lex non ſcripta. d. l.
de quibus. & ſic debet eſſe com
munis. c. erit autem lex. iiij. di-
ſtinctio. Si ergo acquiritur pri-
uato non poteſt dici lex : quia
non eſt communis. Iſtam diffe-
rentiam ponit Panormi. in d.
c. fin. cui addo Bald. in rubr. ff.
de re. diui. colum. prima circa
fi. vel ij. verſi. hic ergo quæri-
tur. & verſi. ſequen. vbi dicit
quod eſt differentia: an aliquis
habeat ex præſcriptione ali-
quod ius vel ex conſuetudi-
ne: q̃a p̃ſcriptione ius vnius
quod ab eo aufertur: alteri ap-
plicatur. Sed cum applicatur
alteri: ita quod alicui non au-
fertur: illa proprie dicitur con
ſuetudo. & ſic Veneti & Ianuẽ
ſes ſua maria habent diſtincta
ex inueteratiſsima conſuetu-
dine ſecundum Bald. ibi refert
Areti. in. §. flumina. inſti. de re.
diui. quæ verba videntur con-
traria verbis Panor. vbi ſupra
& circa hanc differentiam vi-
de quod ſubtiliter dixit Bald.
in auth. quas actiones colum.
pen. verſi. extra quæritur. C. de
ſacroſan. ec. Quandoque ta-
men vnum & idem poteſt eſſe
p̃ſcriptio reſpectu certorum:
& conſuetudo reſpectu aliorũ.
Vt pulchre declarat Io. An. in
cap. iij. de conſue. lib. vj. tra-
dens notabile exẽplum. refert
& ſequitur Panor. in d. c. fina.
5 † Tertia principalis differen
tia eſt inter præſcriptionem &
conſuetudinem: quod in conſue
tudine etiam contra ius non re
quiritur titulus: quia hoc iure
nõ cauetur: quinimmo potius
oppoſitum. Nam in conſuetudi-
ne cum

ne cum ſit quædam lex. vt dictum eſt inſpicitur ſola voluntas ſeu tacitus cõſenſus populi. Sed in præſcriptione contra ius requiritur titulus.c.j.de p̃ſcrip. lib. vj. Iſtam differẽtiam ponit Panor.in d.c.fin. & ante ipſum & vltra per eum adducta ſenſit gl.in c.ſuper quibuſdam.§.præterea in verbo memoria. de ver.ſigni.not.Arch.& Io.an.in
a d. c. j.de præſcrip.in. vj.[a] cum concor.alleg.per Iaſo in d.l.de quibus.col. xv.verſ. item dum ſupra dixi. Et vltra eum addo Bal. in rep.l.j.colum.viij.C.de eman.lib.poſita in calce octaui
6 libri codicis. Vbi dicit : † ꝙ hoc caſu tacitus conſenſus habetur loco tituli.et idem voluit ipſe Bal.in cõmento pacis conſtan.in verbo nos romanorum. col.iij.verſ. & ſcias. & in c.j. in tit.qui feu.da.poſ.& Inno.in c.cum eccleſia.verſ.Sed in præſcriptione iuris.de cauſa poſ.& propri. & Alex.conſi.cxxiiij. ſuper primo. ij. col.iiij. vol.& conſil. vj. viſo themate.j.col.j. vol.& conſ.xvj.in cauſa & lit.
7 iiij.colũ. v.volum. † Quarta differentia inter præſcriptionẽ et conſuetudinem eſt quod ſicut in præſcribenda conſuetudine non requiritur titulus: vt ſupra dixi. Ita nec etiam bona fides. Et ſic populus poſt inducere cõſuetudinẽ ſine titulo et cum mala fide ſed Angel.in d.l.de quibus.quem ibi refert Iaſ.colum. xv. Sed in præſcriptione ſemper requiritur bona fides. cap. poſſeſſor.de reg.iur.in vj. & c. fin.de pręſcrip.Sequitur Alex. conſil. vj. viſo themate & dubijs.j.col.j.vol.vbi dicit vtrunque.ſcilicet quod in cõſuetudine non requiritur titulus nec tituli allegatione : nec etiã eſt neceſſe docere de aliqua bona fide. Quinta differentia eſt.
8 † Quod licet in p̃ſcriptione iurium incorporaliũ debeat probari de ſcientia & patientia aduerſarij.l.ij. C. de ſeruitu. & aqua: & plene dicetur in ij. parte quartæ p̃tis huius tractatus in materia pręſcriptionis ſeruitutum:tamen in cõſuetudine inducenda non eſt neceſſe ꝓbari de aliqua ſcientia & patientia : etiam ſi agatur de præſcriptione pedagij & regalium : vt late per Alexand.in præallega. conſil. vj. j. volum. & conſil. xvj. in cauſa & lite colum. iiij. verſic. poſſet etiam declinari.v. volu. remiſsiue tangentẽ de iſtis differentijs inter præſcriptionem & conſuetudinem : de quibus latius ſcribit Hoſtien in ſumma in titul. de conſuetu.§.fin. verſicul. extra ſummam. cum pluribus concor.adductis in apoſt. ad Panormi. in dicto cap. fin. & Panormi. conſil. xviij. in cauſa & quæſtione.colum. pen. Notat plene Felin. pręd icta tamen aliquibus exceptis non allegans nec ordinans illas differẽtias in c.auditis. col.xj.verſ. quinta & vltima declaratio : de præſcrip. vbi dicit ꝙ cõſuetudo

a Vide ibi Francum referentẽ columna iij. in fin. & ꝙ pręſcriptio conſuetudinis abſque titul. procedat firmat Berach. plura adducẽs in verbo præſcrip. ſecunda columna. iij. verſicul. præſcriptio conſuetudinis.

tudo ſe habet ad ius commune
& vniuerſale. Præſcriptio ve-
ro ad particulare priuatum.

Item quod conſuetudo tanq̃
fauorabilis non eſt reſtringen-
da ſed dilatanda. Præſcriptio
9 vero debet reſtringi: quia † con
ſuetudo eſt plenioris interpreta
tionis: q̃ pręſcriptio. allegat. c.
cum olim. de conſuet. Inno. &
Butri. in cap. dilecto de ofic. ar-
chi. Car. in cle. j. de ſupplen. ne-
gli. prela. & alia de quibus ibi
10 per eum. † Subdit ꝙ in cō-
ſuetudine conſideratur equitas.
Sed in præſcriptione vertitur
rigor & odium ſecundum Bal.
in l. de quibus. col. xxiij. verſi.
reſtat videre. ff. de legi & in l.
ſcimus. prope fin. princip. C. de
inoffi. teſta. & dicit idem Bald.
in l. non dubium colū. iij. verſi.
tu potes. C. de leg. ꝙ licet con-
ſuetudo & ſtatutum interdum
extendantur: tamen ſecus eſt in
pręſcriptione. Et dicit Pau. de
Caſt. in l. cum de conſuetudine.
ff. de legi. ꝙ ſuper hac differen-
tia inter præſcriptionem & cō-
ſuetudinem Cano. dicunt infini-
11 ta verba. † Sed breuiter ſecun-
dum eum pręſcriptio eſt rerum:
conſuetudo vero morum. Item
per præſcriptionem priuatus
acquirit. Per conſuetudinē autē
reſpublica acquirit ius quoddā:
quo ſubditos regat. Cano. tamē
interdum ſumunt cōſuetudinem
pro pręſcriptione: vt ipſe dicit.
& de hac materia pulchre ſcri-
bit Areti. conſil. xxiij. in pre-
ſenti conſultatione ad ſi. confir-
mans dictum Panor. ſupra rela-
tum in prima differentia: quod
actus geſti a priuato poſſunt in-
ducere conſuetudinem: quando
acquiritur in publico per. d. l.
venditor. §. ſi conſtat. Modos
autem cognoſcendi: quādo ali-
quid competat ex conſuetudine
vel ex præſcriptione tradit gl.
in c. ſeruitium. xviij. quæſtio.
ij. & Hoſtien. ſolenniter vbi ſu-
pra videlicet in ſumma. in titu.
de conſue. §. fin. verſicu. extra
ſummam. colū. penulti. & vlti.
late tractans de hac materia: &
ibi omnino videatur cum mul-
tis concor. allega. per Felin. in
dicto cap. auditis. culum. xj. vl-
12 tra medium. † Vltra præmiſ-
ſas addo ſextam differentiam
fundamentalem: videlicet quia
præſcriptio dicitur illa: quæ
tendit ad tollendum iam in eſſe
productum puta dominium vel
actionem. Conſuetudo vero ten
dit ad inducendum de nouo:
quod non eſt: vt per Iaſo. in d.
l. de quibus. colum. xiij. verſic.
ſecunda eſt opinio. vbi refert
Pe. Cyn. & Angel. & ibi plene
vide per eum poſt gloſ. Bartol.
& alios: quæ dicatur conſuetu-
do præſcripta. Et quantum tem
pus requiratur ad inducendam
ſeu præſcribendam conſuetudi-
nem tam de iure ciuili q̃ cano
nico in illa colū. xiij. cum dua-
bus ſequentibus. & per Bald.
in authen. C. de ſacroſanct. ec-
cleſ. & per Panor. poſt gloſſ.
& alios Cano. in c. fin. colum.
vij. verſicu. quantum vero tem-
pus. de conſuetudi. Et ibi etiam
habetur quantum tempus requi
ratur ad eam tollendam. Et
de iſtis differentijs inter præ-
ſcriptionem & conſuetudinem
vide Alexan. in l. more. colum.
ij. ad fin. & colum. iij. de iur.
omn. iudic. vbi ponit duas dif-
ferentias & dat plures remiſ-
ſiones. Vltimo not. ꝙ licet

præ-

præſcriptio & conſuetudo differant in multis: vt ex prædictis apparet. Tamen præſcriptio & conſuetudo nō dicuntur contraria. Ideo ſimul poſſunt allegari ſecundum Bald. in l, j.colum.vj.C.de ſer, fugi.

Sequitur ſecunda pars tractatu præſcriptionum.

VENIO ad ſecundam partē principalē huius tractatus in qua videndum eſt de natura præſcriptionis: & quis inde reſultet effectus.

SVMMARIVM.

1 *Præſcrptio mere fauorabilis & mere odioſa quæ ſit. & quæ partim odioſa: & partim fauorabilis.*

2 *Vſucapio eſt fauorabilis: præſcriptio vero odioſa.*

3 *Præſcriptio.xxx. anno. non habet locum in feudis niſi mediāte bona fide.*

1 QVERO igitur primo. † An præſcriptio ſit fauorabilis vel odioſa. Dic ꝙ p̄ſcriptionum aliqua eſt mere fauorabilis vt vſucapio: quæ eſt introducta mero fauore poſſeſſoris. Alia mere odioſa vt præſcriptio longiſſimi temporis. xxx. vel xl. annorum introducta principaliter propter negligentiam non petentis & eius odio: quando eſt mala fide. Si vero ſit cum bona fide cenſetur: potius mixta: vt infra dicetur: alia eſt mixta: partim odioſa & partim fauorabilis vt præſcriptio longi tēporis decem vel viginti annorum. Hanc diſtinctionem facit text. cum gloſ. not. in l. fina. in verbo ex vna parte. & in verbo ex vtroque. C. de edict. diui Adria. tollen. & text. not. in c. placuit. cl. ij. §. præſcriptionum. xvj. q. iij. & gl. inſti. de vſucap. in princip. in verbo per trien-
2 nium dicens † ꝙ vſucapio eſt fauorabilis & pręſcriptio odioſa: & ibi Io. Fab. col. ij. & Are. col. pe. Notant Dy. in c. poſſeſſor. de reg. iur. in vj. & Bart. in l. ij. §. fin. ff. pro empt. & in. l. fi. in princ. ff. de eo p quē fac. erit. ibi late Iaſo. & Bart. in l. naturaliter colum. j. ff. de vſucapio. & in l. ſicut. C. de pręſcrip. triginta vel quadriginta annorū. Panor. in c. illud. col. ij. de pręſcrip. Prædicta concluſio fallit in feudis: quia ibi præſcriptio triginta annorum: de qua in. §. ſi quis per triginta. in titu. ſi de feu. fue. controuer. reputatur fauorabilis ſecundum Bal. not. in. §. ſi quis de manſo. colū. iij. circa fin. in verſ. opponitur iſta litera. in titu. de controuer. inueſt. Refert et cōmendat. Iaſ. in l. fin. in prin. col. ij. de eo per quem fac. er. & in l. iij. §. genera. ad ſi. cōmen. ff. de acquiren.
3 poſſeſ. † Sed aduerte: quia cū iſta pręſcriptio triginta annorū locum nō habeat in feudis: niſi concurrente bona fide faltem

quo

quo ad dominij acquiſitionem: vt concludunt communiter gl. & docto. in d. §. ſi quis per triginta. & de iure canonico ſemper requiratur bona fides: vt ibi per docto. maxime domi. Præpo. nihil ſpecialitatis videtur habere per ea quæ infra dicentur,

SVMMARIVM.

1 ☞ *Effectus multiplex reſultat ex præſcriptione.*

2 *Præſcriptor male fidei nunquam acquirit.*

3 *Præſcribens dicitur acquirere dominiũ reſpectu vtilitatis & diſpoſitionis: quia poteſt vti re præſcripta vt vult & de illa diſponere.*

4 *Ciuilis ratio non poteſt naturalia iura corrumpere.*

5 *Dominium directum & vtile: & quotuplex & quæ ex hoc reſultat vtilitas.*

6 *Proprieptas quid ſit: & quid differt a dominio et an proprietatis appellatione veniat vtile dominium.*

7 *Vtile dominium quæſitum ex præſcriptione differt a quaſi dominio.*

8 *Probare dicitur quis dominiũ ſi probat ſe tanto tempore fructus percipiſſe quod ſufficit ad præſcriptionem.*

9 *Vtile duntaxat dominium acquiritur præſcriptione.*

Fallit vbi præſcribitur contra ſcientem & patientem.

10 *Præſcriptio temporis cuius initii memoria non extat acquiritur directum dominium.*

11 *Præſcriptio tanquam regulariter odiosa non eſt amplianda.*

12 *Regula generalis: quod præſcriptio non extenditur declaratio & limitatio.*

13 *Præſcribens fundum præſcribit & omnia acceſſoria.*

15 *Præſcriptio principalis an proſit fideiuſſori cũm obligatio fideiuſſoris ſit acceſſoria ad principalem: & quid ſi econuerſo.*

15 *Præſcriptio nõ extẽditur quo ad extranea ſecus quo ad præambula.*

16 *Præſcriptio partis extenditur ad totum ratione indiuidui.*

17 *Pręſcriptio decimarũ in vna parte agri culti ſi alia pars inculta redigatur ad culturam cenſetur in toto: licet præſcriptio inducta vno excepto ad illud non extendatur.*

18 *Monaſterium præſcribens ius decimandi in certa terra comprehendit omnes fructus ex illa prouenturos.*

19 *Ius decimandi eſt vniuerſale & indiuiduum*

20 *Eccleſia vna põt maiores decimas pſcribere & alia minores.*

21 *Vſus partis iuris comprahenſi ſub vniuerſo comprahendit*

vſum

vſum reſpectu alterius partis ſub eodẽ vniuerſo cõpræhenſe.

22 *Præſcriptio iurisdictionis an extendatur.*

23 *Condemnandi poteſtas dicitur præscriptas vbi præscripta eſt poteſtas abſoluendi.*

24 *Iuriſdictionis præſcriptio in cauſa appellationis non extenditur ad ſimplicem quęrelam. Præſcriptio iuriſdictionis in ciuilibus non extenditur ad criminalia.*

25 *Extenſio conſuetudinis quo ad certum ſeparatum territoriũ an poſſit fieri.*

26 *Quaſi poſſeſſio totius iuris retinetur per vnum actum ſingularem.*

27 *Caſus quidam in quo limitatur concluſio quod præſcriptio non ampliatur.*

28 *Iuriſdictionem territorii præſcribens puniendo ſubditos poteſt etiam punire forenſes in territorio delinquentes.*

29 *Conſuetudo an extendatur.*

30 *Debitor tutus præscriptione poteſt repetere ſi soluit per errorem vbi exceptio pręscriptionis eſt fauorabilis & iuncta cum bona fide.*

1 SECVNDO quęro.† Quis inde reſultet effectus dico quod multiplex. Primus effectus eſt quod per vſucapionem eum ſit fauorabilis: acquirit [a] directũ dominiũ: per pręſcriptionem vero. xxx. vel xl. anno. tanquã mere odioſã quia eſt inducta in

a An ex pręſcriptione quęratur vtile vel directũ dominiũ: vide per gl. Bar. Bal. & Saly. in auth. niſi tricẽnale. C. de bo. mat. Io. Fab. Bal. Chriſto. Porc. Are. et d. Iaſ. Inſti. de vſucap. i pri. in glo. in verb. dñia doct. oẽs ĩ l. traditionibus. C. de pact. vbi Alexã. col. ij. gl. in l. ſi quis emptionis. §. j. in verbo creditoris & ibi Saly. C. de præſcrip. xxx. anno. late Imol. in repe. c. ſi. col. xxiiij. de pręſcrip. gl. & Ang. in auth. vt eccle. ro. &c. Archi. in c. ſeruitium. xviij. q. ij. Maria. Soci. in rub. de cauſa poſ. et proprie. verſicu. decimoctauo. Panor. in cap. ad aures & in rub. de præſcrip. Alexan. conſi. lxxxviij. eximie domine vicarie. colũ. iij. in princi. verſic. probauit. ij. volu. pract. Papi. in forma libel. in actio. reali. in verbo iure dominij. Bartol. in l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. gloſſ. & Bald. in l. iij. ff. de vſucap. & Bartol. in l. ſticho. ff. de vſufru. lega. Inno. & Panor. in c. cæterum. prope ſi. commẽ. de iud. Bal. in auth. hoc ius porrectũ. col. ij. C. de ſacroſ. ec. & infra late dicet. & vtrũ ex præſcriptione acquirat dñium: & quale vide late per Io. And. in mercu. & poſt eum per Alber. de Roſ. in c. poſſeſſor. in iiij. q. de reg. iur. in vj. & vtrũ ex pręſcriptione quæratur directum vel vtile dñium: et an pſcriptio

 tollat

tollat dominiũ ipſo iure vide Alex. in l. fina. colũ. vlti. ff. de eo ꝑ quem fac. erit. Et plura not. Berta. in reperto- rio in verbo pręſcriptionis effectus. verſi: pręſcripto acquirit.

in odium negli-
gentium quæri-
tur duntaxat vti-
le dominium: ſi
pręſcribens ha-
bet bonam fidẽ.
Alias acqrit ex-
ceptionem tantũ
contra dominum
ſi eſt in mala fi-
de. Nec habet
actionem. ſi ca-
dat a poſſeſsione
l. ſi quis emptio-
nis. §. j. C. de pre-
ſcrip. xxx. anno.
Per pręſcriptio-
nem autem longi
temp. x. vel xx.
anno. in qua ver-
ſatur fauor gratia poſsidentis:
quia bonam fidem habet: &
odium ex parte non petentis
ſeu petere negligentis eligitur
quędam media via quia ex ea
parte qua eſt inducta in fauorẽ
poſſeſſoris: queritur vtile do-
minium poſſeſſori. Ex ea vero
qua dicitur inducta in odiũ ne
gligentis facit directum domi-
nium penes ipſum negligẽtem
remanere: cuius prętextu age-
re poteſt actione in rem dire-
cta contra alium poſſeſſorem.
Non contra eum qui pręſcrip-
ſit. d. l. ſi quis emptionis. in prin
ci. iuxta regulã quę habet odia
reſtringenda: & fauores am-
pliandos. c. odia. de reg. iur. in
vj. Iſta ſunt verba Dy. in d. c.
poſſeſſor. vlt. col. circa me. Et
in effectu: ſi eius verba conſide
rentur: non eſt differentia quo
ad acquiſitionem dominij in-
ter pręſcriptionem longi: vel
longiſsimi temporis: quia ex
vtraque quęritur duntaxat vti

le dominium cõcurrente bona
fide. bene eſt differentia reſpe
ctu tituli: qui requiritur in præ
ſcriptione longi tempo. ſed nõ
in longiſsimi. d. l. ſi quis em-
ptionis. Et latius dicet' in ſeq.
parte. Et ſic colligitur intelle-
ctus ad verba Dyn. & Bartol.
dum ſimpliciter dicunt ꝙ præ
ſcriptio. xxx. anno. eſt mere
odioſa: quia verum eſt: ſi ſit cũ
2 mala fide. † Ideo tunc non ac-
quirit præſcriptor mala fidei:
niſi duntaxat exceptionem &
non dominium vel actionem.
Sed quando eſt iuncta cum bo-
na fide æquiparatur præſcri-
ptioni longi tempo. & eundem
operatur effectum quia per ip-
ſam acquiritur vtile dominiũ
& ius agendi abſque titulo. Nã
curſu maioris tẽporis ſupplet
defectum tituli. pro hoc eſt bo
nus tex. in §. poteſt. xvj. qõ. iij.
ita declarat Panor. in c. illud.
ad fin. ij. col. verſi. præterea du-
bitatur. de præſcript. & firmat
Paul. de Caſt. in l. fi. §. j. ff. rem
ra. ha. vbi vult ꝙ præſcriptio.
xxx. anno. cum bona fide di-
catur potius fauorabilis: quam
odioſa. Et retuli in præceden-
ti parte. & propterea gloſſ. &
Bartol. in l. iij. ff. de vſuca. ſim-
pliciter dicunt ꝙ per vſuca-
pionem quæritur directum do-
minium: & per præſcriptionẽ
vtile. idem dicunt glo. Bart. &
communiter doc. in authen. ni-
ſi tricennale. C. de bo. mater.
& glo. inſti. de vſucap. in prin.
ſuper verbo dominium. & ibi
not. Areti. in fin. prin. quæ atte
ſtatur hanc eſſe communẽ opi.
quæ concluſio procedit in præ
ſcriptione longi temporis cum
titulo & bona fide: vel longiſ-
ſimi

ſimi temporis cum bona fide tã
tum:vt prędictum eſt. Et hũc
articulum: an per præſcriptio-
nẽ acquiratur dominiũ:& qua-
le late diſputat Ioan. And. &
poſt eum Alb. de Roſ. in d.c.
poſſeſſor.col.viij.verſi. quarto
proponebatur.cum duabus ſeq.
vſque ad verſi. quinto &c. vbi
poſt adducta hincinde motiua
3 concludit† ꝙ reſpectu vtilita-
tis & diſpoſitionis præſcribẽs
acquirit omne dominiũ quia po
teſt vti re præſcripta vt vult et
de illa diſponere:vt de re ſua:
Sed capiendo dominiũ directũ
prout deſcendit a iure natura-
li illud non præſcribitur quia
non poteſt tolli iure ciuili qđ
eſt naturali ratione quæſitum.
Sequitur do. Panor. in d. rub.
de præſcri.col.ij. quæ ſatis in-
culcate refert Ioan. And. Et
ꝙuis non allegent.pro hoc vl-
timo eſt bonus text. in l. eas.
alias incipit.has obligationes.
4 ff.de capi. dimi. ibi. † Quia
ciuilis ratio naturalia iura cor
rumpere non poteſt. & in l.ij.
ff.de vſufr.ea.re. quæ vſu con-
ſu.ibi. Nec enim naturalis ra-
tio autoritate ſenatus commu-
tari potuit. quem text. not. d.
præpo. in rub. de appel. colũ.
x.& hos tex. ad hoc propoſitũ
adducit Bald.in auth. ad hæc.
col.iij.C.de vſur. Hanc ma-
teriam latiſsime explicat do.
Fely.in d.rub.de præſcrip.col.
j.ver.directum dominium cum
tribus ſeq. vbi facit regulã ſe-
cundum communem opi.ꝙ per
præſcriptionem nõ acquiritur
directum dominium:ſed vtile[a]
tantum: quam limitat nouem
modis: in vj. limitatione di-
cit quod fallit in vſucapione,
per quam acqui-
ritur directum.et
in v.ſequitur opi
nio. Ioan. Andr.
in dicto cap.poſ-
ſeſſor: quod re-
ſpectu facultatis
vtendi & diſpo-
nendi præſcri-
bens acquirit to
tale dominium.
Et de hac mate-
ria ponunt doct.
in l. traditioni-
bus. C. de pact.
vbi Iaſo. colum.
iij. ſummarie re-
fert ſex limita-
tiones ad prædi-
ctam regulam.
5 † Verum pro
vberiori pręmiſ-
ſorum declara-
tione operepre-
tium eſt videre:
quid ſit dominiũ
directum: & vti-
le: & quotuplex:
& quæ ex hoc re
ſultet vtilitas: ꝙ
ex præſcriptione
acquiritur vtile
tantum. Bartol. in l.ſi quis vi.
§.differentia.circa fin. verſic.
quæro vtrum vtile dominium.
ff.de acquirenda poſſeſ.dicit ꝙ
duplex eſt dominium. Vnum
quod opponitur:& contradicit
vero dominio. Nec illud reco
gnoſcit: ſed potius elidit:vt do
minium quæſitum ex præſcri-
ptione. Aliud eſt: quod ve-
rum & directum dominium re
cognoſcit: vt illud quod com-
petit emphyteote. feudatario:
ſuperficiario: & ſimi. Et ibi
Bartol.verſicu. quæro quid ſit

a Adde
plene Bal.
in ſua re-
petitio. l.
fina.colũ.
v. & vj.
C.de præ-
ſcrip.lon.
temp. vbi
firmat: ꝙ
præſcrip.
non tollit
dominiũ:
ſed effectũ
dominij tã
tum & ꝙ
hæc eſt cõ
munis opi
nio. gloſſ.
& doct.
in authẽ.
niſi tricẽ-
nale.C.de
bon. ma.
& in l. ſi
quis em-
ptionis.in
princ. C.
de pręſcr.
xxx. an-
no.

a Vide Bart. ibi: qui declarat iſtud procedere in præſcriptione ſecus in vſucapione: qa illa nõ occidit dominiũ ſed tranrfert ſecundum Bart. quẽ ſequitur Paul. de Caſt. & declarat circa fin. com. dicens hoc eſſe ſubtile.

dominium decla-
ratur quotuplex
ſit dominiũ. No-
tat Bald. in l. cũ
res.C. de proba.
& Alexand. in
dicto.§. differen-
tia. colum.iiij.&
ibi declarant.
6 †Quid ſit pro-
prietas: & quid
differt a dominio
& an appellatio
ne proprietatis
veniat vtile do-
minium. Refert
Iaſo. tacito tamẽ
Alexan. in.§.om
nium col. xviij.
in anti. impreſ.
& xij. in noua, in
ſti. de actio. et quę
ſit differentia in-
ter proprietatem
& dominium la-
te declarat Iaſo.
in dicta l. tradi-
tionibus. colum.ij.cir.fi. & ſe-
quen. C. de pact. Vel aliter
dic ꝙ duplex eſt vtile domi-
nium. quoddam verum: vt eſt
illud quod perimit directum:
quale eſt hic quod quæritur ex
præſcriptione q extinguit an-
tiquum dominium vt ſtatim
dicetur quoddam eſt vtile do-
minium non verum vt eſt il-
lud quod recognoſcit domi-
nium directum tanquam ſupe-
rius. ſecundum Bartol. in l.j. in
prin. col. iiij. vel. v. ff. de acqui-
ren. poſ. & ibi no. Iaſ. & idẽ in
l.iij.§.ex contrario. colum.iiij.
7 cir.fi.eo.ti. †Et no. ꝙ vtile do
miniũ quęſitũ ex pręſcriptio-
ne differt a quaſi dñio: vt decla
rat Bar. in l. ſi minor.§.fi. ff. de
eui. dicẽs ꝙ deducto in iudicio
directo dñio: vr̃ etiam deductũ
vtile ex pręſcriptione quęſitũ:
ſed non quaſi dñium: & eſt de
mente Inno. in c. cęterũ. de iu-
di. & ibi refert Panor. col. pen.
vbi ex hoc infert: ꝙ ſi agẽs rei
vẽdicatione exprimit cauſam
quia dñs: & probet ſolũ pręſcri
ptionẽ obtinebit. dicẽs ſe obti-
nuiſſe de facto. refert Felyn. in
rub. de pręſcri. col. iij. in prin.
& vltra eũ idem voluit Pan. in
c. cum contingat. j. not. per illũ
tex. de deci. vbi dicit ꝙ verbũ
pertinere cõprehendit ẽt domi
niũ ex pręſcriptione quęſitũ &
ideo cũ quis dicit rẽ petitã ad
ſe pertinere ſatis eſt ꝙ probet
de dominio ex præſcriptione
cauſato. & facit ſcd̃m Paul. ibi
ꝙ no. Bart. in l. ad probationẽ.
8 C. loc. †vbi cõcludit quã pro-
bare dominiũ: ſi probat ſe per-
cepiſſe fructus tanto tempore.
quod ſufficiat ad pręſcriptio-
nẽ. Sed vr̃ ꝙ nullus ſit effe-
ctus: an ex pręſcriptione quęra
tur vtile vel directũ quia cũ do
miniũ nihil aliud ſit: ꝙ̃ ius de
re corporali perfecte diſponen
di: vt diffinit Bar. in d. l. ſi quis
vi.§. differentia. non refert an
quis habeat directũ vel vtile tã
tum ex quo ille qui præſcribit
habet liberã diſpoſitionem: &
vtile ex pręſcriptione quæſitũ
opponitur directo: vt prædictũ
eſt quinimo præſcriptio extin-
guit antiquũ dominiũ vt dicit
gl. no. in l.iij.§.ex pluribus. in
verbo poſsideo. ff. de acq. poſ.
a & in l. ſi edes.[a] la j. in glo. fi. ff.
de ſer. vrb. prædi. quas glo. de-
clarat Alex. ĩ d.§.ex pluribus.
col.iij. dicẽs ꝙ p̃ſcriptionẽ dr̃
occidi dominiũ: ꝙ̃uis dręſcri-

bens

bẽs directũ nõ acquirat:ſed vti le quia illud vtile pferẽ directo & eo potẽtius eſt cum dñs primus per hoc excludatur & ex hoc dr̃ occidi dominiũ antiquũ & directum: breuiter dico ꝙ duo reſultant effectus. Primus eſt ꝙ vbi remanet directum penes eũ contra quẽ pręſcribitur põt ille rõne directi dñij ꝙ penes eum remãſit intẽtare actionẽ contra tertiũ & rẽ vẽdicare a tertio poſſeſſore actione directa:ſed nõ ab eo vel cõtra eum qui præſcripſit.d.l. ſi quis emptionis.§.j.C.de pręſcri. xxx. anno. & hunc effectum tangit Dyn.in dicto cap.poſſeſſor.circa fin.j. colum. Secundus effectus eſt: quia ſi res præſcripta deueniat ad primum dominiũ ille qui pręſcripſit bona fide ſpacio.xxx.an. abſq; titulo & ſic quęſiuit duntaxat vtile:nõ põt rem ab eo vendicare ꝗuis actionẽ habeat cõtra quẽlibet aliũ:caſus eſt in d.l. ſi qs emptionis.§.j. C. de pręſcrip. xxx.an. ſcdm intel. Io.& glo. ibi cõiter approbatũ. Cuius.l. intel.latius excutiã in iij.parte.ſed iſtud non videtur hoc caſu operari illa ratio ꝙ quæſiuerit vtile tantum ſed defectus tituli vt dicam ibi. Tertius effectus eſt. Quia illis caſibus quibus acquiritur directum dominium exceptio præſcriptionis impedit litis ingreſſum tanquã inferens actionẽ non competere alias nõ ſecundũ Bald. et Saly.in auth.niſi tricennale. in fi. cõmẽ. C. de bon. ma. ſed hunc effectum impugnat Fely. in rub.de præſcri.col.iiij. circa med. firmans indiſtincte ꝙ exceptio præſcriptionis poteſt opponi ante litem conteſt. ad impediendum proceſſum & dixi in j. parte. quæſtio. ix.

9 †Et inter cæteras limitationes quæ dantur ad communem conclu. quod ex præſcriptione quæritur duntaxat vtile dominium not. bene illam quod fallit vbi præſcribitur contra ſcientem & patiẽtem quia tũc ex tacito illius conſenſu præſcribens acquirit directum dominium. Ita limitat not. Bald. in authen. niſi tricennale. in fin.cum. C.de bon.mat. & firmat Felyn. in d. rub. de præſcriptio.colum.j.ad fin. & ſeq. in j.fallen. Addo vltra Fely. in d.rub.de præſcriptio.& Iaſon. in d.l. traditionibus duas not.fallen.ad prædictam communem concluſionem.

10 †Prima eſt in præſcriptione tanti temporis. cuius initij non extat memoria:quia ex ea acquiritur directum dominium ſecundum Bald. Saly. Alexan. & Moder. in d. l. traditionibus. Secunda fallen.eſt vt cõmunis theorica procedat.quãdo præſcribitur contra dominum habentem vtrunque dominium: quia tunc non pręſcribitur niſi vtile. Secus ſi præſcribatur contra habentem directum tantũ:quia tunc per præſcriptionem acquiritur directũ ad hoc: vt præſcriptio aliquid operetur. Ita limitat Alua. in j.c.colum.ij.circa me.in tit.de feu.non ha.propri.na.feu. Referens ita tenere Rayn.& ſeq. in dicta authen. niſi triceunale & Nicol. de Neapo. in dicto c. primo. Secundus principalis reſultat effectus ex prædicta doctrina: an præſcriptio ſit

a Dixit tamen Bald.in §.ſi qs per triginta col.j. in titu.ſi de feu.fue.contro. ꝙ præſcriptiones non fuerunt inductę in pœnam ſed propter libertatē ſubditorum: ne de iure ſuo ſemp dubitēt ut not.elegā ter glo. q̄ non eſt alibi ſecundum eum in auten. de temp. non ſolu. pec.ſuper do.§.j. qđ non vr̄ benedictum: qa p̄ſcriptio triginta an. cenſet̄ mere inducta in odiū negligentis: vt late dictum fuit. ſupra circa princ. huius ij. partis. Et ſic dictum Albe. debet reſtrīgi ad vſucapionem triennij vel præſcriptionē long. tēp. tantum p ea: q̄ late dicta ſunt ſupra.

fauorabilis vel a odioſa [a] reſpectu interruptionis: vt late per Bart.in l.fin.in prin.ff.de eo per quem fac. erit:et in l.ij.§.fi. ff. pro empto. & in l. naturaliter. col.j.ff.de vſuca. & in l.ſicut.C. de præſcri.xxx.an. Cuius doctrinam refert & declarat Iaſ ī.d.l.fi. in prin. & in §.pœnales.col.pen. & vlti.poſt Are.īſti. de actio. Et latius dicetur in ultima parte huius tra- 11 ctatus. †Tertius principalis reſultat effectus ex p̄dicta diſtinctione: quod præſcriptio tanq̄ regulariter odioſa non eſt amplianda: ēt ad iura ſimilia: ſed reſtringenda. cap. odia. de regu. iur. in vj. & ibi glo. dicens ꝙ præſcribens viſitationem non acquirit procurationem. Notat Dy. ī c.poſſeſſor. col. vlt.de reg.iur. in vj.& eſt gl.ī c.auditis ſup verbo interruptionē. in fin.de p̄ſcrip. q̄ dicit:ꝙ licet p̄ſcribatur in vno capitulo nō pręſcribitur in alio:et ibi Inn. dicēs: ꝙ pręſcriptio ſuper vno iure non extenditur ad aliud. Et latiſsime Felin.col.vj. cum quinq; ſequen. cumulans infinitas deciſiones: & facit regulā ꝙ pręſcriptio non extenditur cū quinq; declarationibus. ſed in pluribus loquitur ſatis obſcure:& nimis diffuſe. Et ideo conabor hanc materiam extēſionis pręſcriptionis difficilem & periculoſam a nullo moderno integre examinatam: vt atteſtatur.Feli.vbi ſupra ad breue & clarum compendium redigere.quo ad fieri poterit: addendo plura vltra Feli. Facio igitur regulam generalē: ꝙ præſcriptio non extenditur per præallegata: quam per plura comprobat Feli.in d.c.auditis.col.vj.de præſcrip.hinc dici ſolet.Quantum poſſeſſum:tā tum præſcriptum.l.quod meo. §.ſi.et ibi no.doct.ff.de acqui. poſ.& probat text. cum gloſſ. in l.j.§.ſi quis hoc interdicto. verſ.iulianus.ff. de iti. actuq; priua.vbi hæc not.Bar. & expræſſius Ang. ex quo inferunt ꝙ ſi quis dicit ſe præſcripſiſſe ius colligendi pedagium: quis probat quod ſi conſuetus eſt colligere de talibus rebus: in illis tm̄ quęſiuit ius:in quibus apparet vſus.& idem dixit Bar.vltra Fel.in l.ſi publicanus.§.fi. ff. de pub. in l. tẏtiū.& meuiū §.altero.colum. fin. in fin. ff. de admi. tuto. & pulchre in l. cum de in rem verſo. col. fin. verſicu.breuiter aduerte.ff. de vſur.vbi dicit: quod vſus præ-

ſtationis

ſtationis non producit effectum niſi ad illud tantum quod eſt factum vel ad id quod neceſſario infertur ex illo per tex. in d.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.et ibi ponit exēplū & dicit Bar. in auten.qui rē.circa fin.cō.C. de ſac.ſan.eccl.qđ p̄ſcriptio & cōſuetudo nō extēduntur vltra id quod agitur. Et hanc regulam firmat Panor.in d.c.auditis.col.ij.circa fi.in pen.not.di cens ꝙ im̄ præſcribitur quantum poſsideiur. per illum tex. cum glo. & per text. in c.cum olim. & in c. cum contingat. vbi idem ipſe notat de deci. & in repe. c. ſi quis contra clericum. col.antepe. de fo.compe. dicens quod præſcripta inſtitutione vel confirmatione non præſcribitur deſtitutio: quia p̄ſcriptio in vno non extenditur ad reliquum:et in c.cum in tua. in iij. not. per illum text. de deci.vbi etiam dicit ꝙ tantum præſcribitur quantum poſsideatur [a] vt in c.ſine poſſeſsione.de reg. iur. in vj.& eſt bo.tex. ſecundum eum in l. deniq;. cum l.ſeq. ff. ex quib.cau. maio. & dicit idē Panor.in d.c.cum cō tingat.circa fi.de deci.quod licet quis præſcripſerit decimas omniū prædiorum alicuius parochie vno excepto præſcriptio ad illud non extēditur de quo latius dicetur infra. Hinc eſt ꝙ præſcriptio certorum iurium de præſenti non extenditur ad futura omnino conſimilia iuribus præſentibus pręſcriptis.vt probatur in d.c.cū contingat. vbi licet decimæ nouallum ſint eiuſdem iuris cuius ſunt antiquæ tamen ad pręſcriptionem antiquarum non ſequitur præſcriptio futurarū. & ibi no. Panor. in vlt.no. aſsignans rationē quia in præſcriptione debet fieri ſtricta interpretatio: cum veniat ad detractationē iuris alterius.

Addo Ioā. An. in addi. ad Spec. ſuper rubr.de his quæ fi. a præla. abſque ma. parte cap. ante fin.magne apoſt.vbi dicit:ꝙ præſcriptio eſt reſtringibilis intātum ꝙ per illam ſeparātur de connexa & vnita vt ipſe probat ꝑ plura. Prędictā regulam late con firmat Alexand. conſil. cxxij. viſo puncto ad fi. iiij.volu. Dicens ꝙ præſcriptio nō operatur niſi in illo actu: in quo quis fuit vſus. & idem Alex.conſ. xvj.in cauſa & lite vertente. col. vj.circa princ.& conſi.xxxiij.ponderatis his col.ij. circa med. v.volumi.Et Soci.con ſil.lxxiiij.in præ ſenti conſultatione circa fi. referens Inno.in cap. cum dilectus. de reli.domi.vbi dixit

a Addo do. Iaſo.in l. imperiū. col. xiiij. verſic. ſecūdo not. limita. ff. de iuriſd. omn. iud. & do.Iacob. de S. Geor. in ſuo tract. feud. in gl.in verbo cū mero & mixto imperio. colū. iiij.dicentes. Eatenus præſcriptum: quatenus poſſeſſum & domi. Philip. Deci.con ſi.lxxxv. & diligen ter pro tenui: qui firmat ꝑ plura. ꝙ præſcriptio eſt limitata: ita quod de vno ad aliud non extenditur.

xit ꝙ prꝗſcriptio
in vna re:quando
alius eſt in quaſi
poſſeſsione gene-
rali:non extendi-
tur ad reliqua. &
conſil. cclxxv. in
cauſa fratrum. co
lum. iij. verſic. ſed
poſito. Cōcludēs:
ꝙ præſcriptio nō
extenditur de ſi-
milibus ad ſimi-
lia. a † Hanc ge
12 neralem regulã
primo limita: &
declara: vt non ꝓ
cedat quo ad ac-
ceſſoria & connexa rei princi-
pali præſcriptæ inſeparabili-
ter: quia iſta præſcribuntur cũ
principali. Et ſic præſcriptio
ad ea extenditur: caſus eſt in l.
eos. iuncta glo. C. de vſur. et ibi
notant Bal. & Doc. vbi ſubla-
ta actione principali per præ-
ſcriptionem reſpectu ſortis: cen
ſetur etiam ſublata acceſſoria
reſpectu pœnæ & vſurarum.
Quam concluſionem late com-
probat Felyn. in dicto capit. au
ditis. columna decima in iiij.
declara. Et firmat domi. Petr.
Philip. Corne. conſil. xliiij. in
hac cōſultatione. ij. col ij. vol.
Addo bonum tex. in l. longe.
iuncta gl. ff. de diuer. & tempo.
præſcri. & in l. ſi aliena. §. j. ff.
de vſuca. Per quem dixit Bar.
in repet. l. de quibus ſiue in ij.
13 lectu. col. ij. ff. de leg. † ꝙ præ-
ſcribens fundũ præſcribit om-
nia acceſſoria vt ſeruitutes: vt
ibi dicitur. Et vltra Fely. pul-
chre Bal. qui ad hoc dat intel-
lec. in repe. l. fin. col. xx. C. de
præſcr. long. tempo. Et bene di
ctum eſt: ꝙ præſcriptio exten-
ditur ad acceſſoria & connexa
inſeparabiliter. Non autem ad
ſimpliciter connexa quia illa
ſeparantur per præſcriptionē:
ſi poſſunt ſeparari: vt pulchre
dixit Ioan. Andr. de quo non
meminit Fely. in addi. ad Spe-
cul. ſuper rubri. de his quæ ſi.
a ma. par. cap. circa fin. ma-
gnæ apoſt. Ex quibus infero
13 ad quæſtio. vltra † Felyn. An
præſcriptio principalis proſit
fideiuſſori: cum obligatio fi-
deiuſſoris ſit acceſſoria ad prin
cipalem. l. fideiuſſor obligari.
in princip. & ibi plene notat
Bartol. ff. de fideiuſſ. Iſtam quæ
ſtio.

a Hinc dixit Bald. in c. j. in
verbo abbatiſſa. in titu. qui
feu. dare. poſ. quod præſcriptio
& conſuetudo non debent ex-
tendi: quia tantum habent de
potentia
quantum
de actu.
per text.
in d. l. j.
. §. ſi quis
hoc inter
dicto. ver
ſic. iulia-
nus. ff. de
iti. actuq;
priua. per
quem ēt
dixit Fe-
li. in c cũ
acceſſiſ-
ſent col.
xij. de cō
ſtitu. quod
actus taci
ti non ſunt interpretandi vl-
tra quam ſe extendant. Et vl-
tra prædictos addo Bald. in l.
quod conſtitutum. C. ne de ſta-
tu defun. vbi pulchre dixit: ꝙ
verba ſtatutorum ſunt multum
ponderanda: in quo caſu loquã
tur: quia etiam ſi præſcriptio
fauorabiliter diſponit: tamen
ad ſimilia non extenditur. per
illum tex. & Are. conſ. xxxij.
in cauſa q̃ vertitur. circa prin.
vbi dicit ꝙ conſuetudo non de-
bet extendi de perſona ad per-
ſonã nec de re ad rem: ſicut nō
extēditur prꝗſcriptio. Et ſic pa
rificat conſuetudinē & prꝗſcri
ptionē reſpectu extenſionis: de
quo dicetur infra colũ. x. ver.
tertio principaliter. Et hoc con
ſilium adde ad ibi dicta vltra
Feli. in d. c. auditis.

ſtio. pulchre decidit Bald. in l.
tam mandatori. colum. ij. circa
fin. alias iij. verſi. item dubita-
tur. C. de non nume. pecun. &
diſtinguit: vt ibi per eum.
14 † Quid autem econuerſo: ſi
fideiuſſor præſcripſit: & non
reus: Puta quia præſcriptio
fuit interrupta contra reum: &
non contra fideiuſſorem: an
proſit reo. Tangit ibidē Bal.
colum. fin. verſic. ſed quæro ſi
fideiuſſor. & hæc faciunt ad
propoſitum: quia his duobus ca
ſibus tractatur de extendenda
præſcriptione de perſona ad p-
ſonam. Prædictā limitationē
ſublimita: & declara: vt pul-
chre per Ro. ſingul. ccccccvij.
incipien. tu habes regulam fo-
lio xvij. vbi dicit: tu habes re-
gulam. quod præſcriptio facta
de principali trahitur ad ac-
ceſſorium: caſus eſt in l. eos. C.
de vſur. in l. ſi aliena. §. primo
ff. de vſuca. quod eſt verum: ſi
acceſſorium ab initio inchoatę
præſcriptionis inerat principa
li. Secus: ſi ex poſtfacto cœ-
pit ineſſe: quoniam tūc eſt opus
quo ad illud noua præſcriptio-
ne. Caſus eſt ſingularis & non
alibi: quem not. dicit Roma.
quia de eo habebis honorem.
in l. qui fundum. §. j. ff. de vſu-
cap. pro emp. & bene facit. l.
rerum mixtura, in fin. ff. de vſu
ca. hęc ſunt verba Roma. vbi
ſupra. Sequitur Fely. non alle-
gans Roma. in d. ſingulari: ſed
in d. l. qui fundum. §. j. in d. cap.
auditis. colum. x. in iiij. decla-
15 ra. † Secundo principaliter
limita: & declara prædictam
regulam: ꝙ præſcriptio non
extenditur: vt procedat quo ad
extranea. Secus quo ad pręam-
bula: vt pulchre declarat Ro-
man. conſil. ccxliij. ſad prædi-
ctorum corroborationem: vbī
concludit: quod qua ratio-
ne conſuetudo ſeu præſcriptio
conferens iuriſdictionē in vno
cenſetur contuliſſe in eius con
ſecutiuo ſeu acceſſorio: vt eſt
tex. optimus ſecundū eum in d.
l. ſi aliena. §. j. eadem ratione
conſuetudo ſiue præſcriptio:
quæ confert iuriſdictionem in
vno videtur contuliſſe in eius
antecedenti ſiue præambulo.
Ex quo infert quod præſcri-
pta iuriſdictione exequēdi lau
da: videtur præſcripta iuriſ-
dictio pronunciandi ſuper exe
cutione. Refert & ſequitur Fe-
lin. in d. cap. auditis. col xj.
16 † Tertio limita et declara p̄
dictam regulam: niſi præſcri-
batur pars indiuiſibilis ab ip
ſo toto: quia tunc præſcriptio
partis extenditur ad totum ra-
tione indiuidui: id quod not. in
c. cum in tua. de deci. & per In
no. in c. delectus. de capel. mo-
na. Ita notat domi. Corſe. in
cap. bone. el ij. in apo. ad Pa-
normi. ſuper. iij. not. de poſtu.
præla. Pro qua limitatione
ſiue declaratione vltra eum
eſt caſus. in l. ſi ſtillicidi. §.
fin. cum l. ſequen. ff. quemad.
17 ſerui. amit. † hinc eſt quod
licet præſcriptio decimarum
inducta in omnibus prædiis
parochie: vno excepto: ad il-
lud non extendatur ſecundum
Innocen. in cap. tua. de deci.
Archi. in cap. quicunque xvj.
quęſt. j. Panor. in c. cū contin-
gat. circa fi. ff. de deci. quos re
fert Feli. in d. cap. auditis. col.
vj. Et vltra eum not. Panor.
in c. cum in tua. in iij. not. per
illum

BIBLIOTECA NA

illum text.de deci. Tamen qui præſcribit decimas in vna parte agri culti: ſi alia pars inculta redigatur ad culturam: cenſetur præſcripſiſſe in toto: ex quo alius nõ poſſedit decimas in ea. Ita eleganter conſuluit Panor. conſi. lxxj. caſus talis eſt quidam clericus. ij. volum. Pariter qui prçſcripſit ius decimandi in prçdio: in quo toto tempore prçſcriptionis fuit decimatum triticum: ſi completa pſcriptione ſeminetur milium: de ipſo debet decima. ne eadẽ res diuerſo iure cenſeatur contra. l. eum qui edes. ff. de vſuca. Ita decidit Io. And. poſt Hoſt. in c. cum in tua. de deci. Et ibi refert et ſequitur. d. An. de Bu. verſ. vnde dicit Ioan. And. & Panor. in verſ. ſed quçro de ratione. & in conſi. proxime relato. Et idem ſecundum Ioan. And. & d. Ant. ſi de arboribus forte nouiter plantatis prouenirent aliqui fructus. Et ſatis probat text. in d. c. cum in tua. ſecundum ſecũdam lectu. vbi eſt
8 caſus † quod monaſterium vel eccleſia præſcribens ius decimandi in certa terra videtur præſcripſiſſe quo ad omnes fructus: qui poſſunt ex illa terra ꝓuenire: licet tempore præſcriptionis ſolum receperit decimam de certis fructibus: quia alij fructus nõ fuerunt inde collecti. Secus autem: ſi fuiſſent alij fructus percepti: ex quibus iſte non percepiſſet decimam: vt declarat Panor. in d. c. bone. el. ij. col. ij. in. iij. no. de poſtu. præla. Quod intellige qñ decima aliquorũ fructuũ præceptorũ fuit ſoluta alteri quã huic. Sed ſi nulli alij ſoluta fuit: tunc debetur illi qui præſcripſit decimam certorum fructuum decima omnium aliorũ. Nam ſi fuiſſet ſoluta decima de alijs fructibus eccleſiæ prçdiali: tunc decima deberetur I. de illis fructibus eccleſiæ prædiali et reliquorum fructuũ ipſi eccleſiæ quç prçſcripſit: vt no. Panor. in d. c. cum in tua. in ij. lectu. Ex quo infert: quod vnũ prædium poteſt eſſe parti decimale vni eccleſiæ: & parti alteri. Puta reſpectu tritici vni eccleſiæ: & reſpectu vini alteri. quod refert Panor. placere Hoſt. & Io. An. ibi. licet Inno. videatur diſcrepare: et reſpondet poſt eos ad regulam: quæ facit in oppoſitum: quod vna et eadem res diuerſo iure cenſeri
19 non debet. † Ex quo infero quod ius decimandi eſt vniuerſale & indiuiduũ: vt dicit Corſe. vbi. ſupra licet nõ declaret: videlicet quando decima debetur: & ſoluitur vni & eccleſiæ tãtum reſpectu eiuſdem fundi. Secus ſi debeatur: & ſoluatur duabus eccleſijs. vt prædixi.

Vnde in propoſito eſt conſtituenda differentia: an ſit vnus vel plures fundi. Nam ſi fundi ſunt plures: quamuis in eadem regione: præſcripto iure decimandi in vno: præſcriptio nõ extenditur ad alios fundos: in quibus nunq̃ fuit percepta decima ſeu cauſata præſcriptio. Non ſic autem contingit in eodem fundo vbi datur vnitas terminorum: quia tunc poſſeſsio vel præſcriptio in parte extenditur ad totum: vt pulchre declarat Pan. in prçal. cõſi. lxxj. circa fin. ij. volu. Et bene facit text. in l, iij. in princ. iuncta. l. quod

quod meo.§.fin.cum ibi no. ff. de acquiren.poſ. Et iſtud apertius quam faciat Panor.dicunt & declarant Ioan.And.& do. Anto.de But.in d.c.cũ in tua.
20 dicit enim Ioan.And.ibi.†qđ bene poteſt vna eccleſia præſcribere maiores decimas & alia minores etiam ex fructibus eiuſdem prædij. Sicut per pactum hoc poteſt induci c. ex multiplici.eod.tit. & licet.hoc non placeat Inno. dicit Ioan. An.quod placet Hoſt.& ſibi et ſubdit.ſed pone quod prædium colitur in quo ſunt etiam vites vinum ferentes: vna eccleſia ſemper percepit decimam bladi:altera ſemper decimam vini:vna de aridis alia de liquidis:quare non valet non video dicit Io. Andr. ſed.d.Anto.de but.ibi adhuc plenius loquitur licet obſcure in.j. not. dicens. no. quod præſcriptio extenditur ad particularitatem iuris comprehenſi ſub vnico iure vt vniuerſali.& licet præſcriptio ſit inextenſibilis ratione acceſſorij:vt notatur ĩ reg.odia. lib.vj.ſi tamen habet vſum iuris:& quid vnicum & vniuerſale ad ſpeciem vt partem in iure vniuerſali comprẹhenſam fit præſcriptionis extenſio . ne contingat eadem rem diuerſo iure cenſeri quando habent ſe vt partes ſeparate diuerſo iure cenſentur. Ideo non fit extenſio p̄ſcriptionis. Vnde ius decimale prẹſcriptum in vna re non extenditur ad aliam. Sed ius decimale præſcriptum in vna re ex vſu decime groſſe extenditur ad minutam in ea-
21 dem re. †Et ex hoc no.quod ex vſu partis iuris comprehẽſi ſub vniuerſo videtur etiam datus vſus reſpectu alterius partis ſub eodẽ vniuerſo compræhenſe.Et hoc ideo:quia ibi dãtur quædam contiguitas ſaltẽ reſpectu generis.Ideo pro tanto fit extenſio. Allegat plene no.per Inno.in d.cap.dilectus. de cap.mo. Subdit do. Anto. in d. c. cum in tua.circa med. doc.noſtri ſic intelligunt decretalem iſtam inquantum dicit. Ex præſcriptione groſſas & minutas decimas deberi : hoc eſſe verum quando nõ apparet decimas minutas per aliam eccleſiam vel perſonam fuiſſe perceptas : quo caſu ex perceptione decimarum groſſarum ſub nomine decime ſimpliciter ſunt decime ipſe groſſe & minute vnum & id maius. Et ideo etiam quantum ad minutas cenſetur prẹſcriptum ſed ſi alia eccleſia percepiſſet minutas eſſet interrupta prẹſcriptio quo ad minutas. Ideo tunc colligenti groſſas dicuntur groſſe & minute colligenti minutas non eſt enim abſonum eandem rem diuerſo iure cenſeri propter diuerſum accidens concurrens. Et ſicut ex pacto poſſunt he decime ſeparari & diuerſis deberi : ſic & poſsibile eſt ex præſcriptionis actu. Et ſic arguunt ibi Io. Andr.& do.Ant. de pacto ad præſcriptionem . Hec ſunt formalia verba do. Anto. licet lectu. ſua ſit multũ corrupta: quæ reduxi ad bonũ ſenſum vt melius potui.Et prædicta ſunt bene notanda. Nec de ipſis facit mentionem Feli.
22 in d. c. auditis. † Secundo principaliter quo ad hunc articulum prædicta regula quæ habet

habet ꝙ prǽſcriptio non debet extendi inducitur ad arduam q. verũ præſcriptio iuriſdictionis extendatur. in qua Bart.in d.l.j.§.ſi qs hoc interdicto.ff.de iti. actuq; priua. determinat ꝙ non.dicens quod in iuriſdictione præſcribēda probata quaſi poſſesſione certi actus: in illo tantum actu præſcribit ſecus eſt ſi habere concesſionem ab alio:qui habet ius concedendi. Nam tunc ſi vtitur iuriſdictione in vno actu: retinetur in oĩbus:vt ibi latius per Bar.& in l.ſi publicanus.§.fi.de publica. & in l. tytium aut meuium.§. altero.in fin. ff. de admi. tuto. Cuius dicta refert & ſequitur do.Bertachi. firmanus.in j.parte ſui tract.de gabel.col. vj.circa fin.& ſequen.in xj.q. Et vltra allegata per eum not. Bar. in l.cũ de in rem verſo.col. fina.verſi. item ſi volo probare. ff.de vſur.vbi dicit quod ſi volo probare iuriſdictionem ex vſu non probabitur : niſi circa ea circà quę fuit vſus.Eandem concluſionem firmat Panor. in d.c.auditis.colum.ij .circa fin. de prǽſcrip.Not. Innocen.in d. c.dilectus de capel.mona. Iſtã quæſtio. examinat per vnam cõcl.do. Iaſ.in l.Imperiũ.col. xv. verſ.tertio circa prædictã materiã.ff.de iur,om. iud. Referens doctri.Innocen.in c. dilecto.de offi. archi.vbi tenet ꝙ talis præſcriptio iuriſditionis non extenditur: licet extendatur conſuetudo.Et tandem concludit Iaſon.veram eſſe opi.& communem ſententiam : quod cum tres ſint ſpecies iuriſditionis: videlicet merum mixtum imperium & ſimplex iuriſdictio. ſi quis eſt vſu vna ſpecie : intelligitur præſcripſiſſe quo ad omnes actus: qui ſunt eiuſdem iuriſdictionis & ſpeciei. Sed non intelligitur præſcripſiſſe in alia ſpecie iuriſdictionis. per l. ſi prius. in princip. ff. de aqua plu. arcen. Et ibi not.Docto.& iſta fuit doctrina Cyn. & Saly. in l.j.in fin. C. de eman.lib. Bald,& Paul. de Caſt. in dicta l. imperium. quã latius declarat ibi Iaſo.qui tãgit circa fin.xiij.colum.an prę ſcribens iuriſdictionem prǽſcribat modicam cohertionem:cũ ſit diuerſe ſpeciei.& concludit quod non ſecundum deciſionẽ do.Cardi.& Panor. in c. cum contingat.per illum tex. de foro compe. quam ſequitur Alexan.in l.ij.poſt prin. ff. de iur. om.iud.Et firmat Fely. in d.c. auditis.colum.vij.circa fi.ver. prǽſcriptio ſuper iuriſdictione de preſ.dicens ꝙ tex. in d.cap. cum contingat. non reperitur alibi quo ad hoc ſecundũ Car. di.& Imol.in c. paſtoralis. in prin.de offic.deleg. & in cap. ex literis.j.no.eo.tit. Et idem Fely.in d.c.auditis.col.x. circa fi.qui refert & ſequitur.deciſionem Bald.in d.l.imperiũ. in j. cõm. ver.circa vltimum.

23 col.iiij.†ubi dixit:qd ꝑſcripta poteſtate abſoluẽdi:eſt ꝑſcripta poteſtas cõdemnãdi : quia ſunt eiuſdẽ ſpeciei:vt ibi latius p Felin.& faciũt plene not. per eũ in cap.non poteſt. de re iudic. Vbi late tractat: an condemnatio & abſolutio a pari procedant. Et vtrum: cui competit vnum: compeiat aliud. Et notant Aretin. & Sozin.in rubri.ff.de acquiren.poſſeſ. li-

eet conſtatium tenuerit Pa-
normi.in cap. cum olim.colū.
ij. verſicu. ſed iuxta prædicta.
de præſcrip. & concorda : vt
per Feli. vbi ſupra. Et vltra
eum:& Iaſon.addo: quod hanc
quæſtio. late examinat Alex.
conſi.lxviij.viſo & dudum di-
ſcuſſo penul. colum.ij. volum.
Et ſequitur doctri.Cy. & Sali.
in dicta l. j. cap. de emanc. li.
Cōcludens poſt eos: quod ſi per
conſuetudinem aliquis vſus eſt
vna ſpecie iuriſdictionis. puta
ſimplicis iuriſdictionis : aqui-
rit iuriſdictionem quo ad om-
nes actus qui compræhendun-
tur ſub illa ſpecie iuriſditionis
ſimplicis : argu. l. ſi ſtillicidij
.§.fin.ff. quemad. ſeruit. amit.
Non autem quantum ad diuer
ſam ſpeciem iuriſdictionis:vi-
delicet quo ad ea quæ ſunt me-
ri imperij : argumen.dicta l. ſi
prius. in princi.ff.de aqua plu.
arcen. Et ibi not. Docto.& in
dicto c. ij.de capel.mona. cum
pluribus concord. adduc. per
Alexand. vbi ſupra. Et ita
procedat vltra præfatos doct.
quod voluit Panormi.in capit.
cum in tua.in ij.not. & in ver-
ſicul.ſed quæro ex mente Ioā.
And.ibi de decim.vbi videtur
impugnare dicta Bartol. in d.
l. j.§. ſi quis hoc interdicto. di-
cens:quod ſi in aliquo loco ali-
quis exercuit actus iuriſdictio-
nis occurrentes animo ſcilicet
vtendi iuriſdictione vniuerſali:
quod poſt præſcriptionem com
pletam poterit vti iuriſdictio-
ne in alijs caſibus occurrenti-
bus in quibus non fuit vſus .
Finge enim : dicit Panormi.ꝙ
homicidium non fuit ibi com-
miſſum per quadraginta an-
nos : ſed in eo loco commiſſa
fuerunt alia ſcelera : quæ iſte
tanquā ſuperior puniuit ſi poſt
præſcriptionem contingat per-
petrari homicidium certe po-
terit iſte qui pręfato modo prę
ſcripſit iuriſdictionem illud pu-
nire ſecundum Panormi. arg.
illius text. Et eſt ratio. licet
ipſe non dicat : quia tunc non
ſit extenſio ad aliam ſpeciem
iuriſdictionis ſed ad alios actus
eiuſdem ſpeciei: videlicet me-
24 ri imperij. † Sic etiam pro-
cedit : quod not. voluit Flori.
in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſer.
vendi.vbi dixit ꝙ præſcriptio
iuriſdictionis in cauſa appella-
tionis non extenditur ad ſim-
plicem querelam. Et ꝙ præ-
ſcriptio iuriſdictionis in ciuili-
bus non extenditur ad crimi-
nalia . Et hoc vltimum refert
Felin. in d. cap. auditis. circa
medi.de pręſcrip.Ro.quia iſta
25 ſunt diuerſe ſpeciei. †Sed ſi
quæratur : an poſsit fieri ex-
tenſio conſuetudinis quo ad cer
tum ſeparatum territorium :
concludit Alexand. vbi ſupra
quod non:& ita procedunt no-
tata per Inno. in cap. fin. de
offi. arch. & idem eſt quando
iuriſdictio eſſet quæſita pręſcri
ptione:ſicut quando eſt quæſita
cōſuetudine:vt ibi per Alex.et
in d.conſ.xvj.in cā & lite.col.
vj.v.vol.vbi concludit:qd prę
ſcriptio iuriſdictionis in certa
parte hoīum ville nō extendit
ad totā villā.& cōſ.xxxiij.pō
deratis his.ij.colū.v.vol.Not.
Soz.cōſ.cxvj.abūde et ſubtili-
ter circa ſi.ij.col. verſ.ſolū. er-
go reſtat:dicēs:ꝙ ſi pſcripſi iu-
riſdictionem in certis actibus :
nō poſſum extendere ad alios
actus

actus quod intellige ſecundum prædictā doctrinam: videlicet reſpectu diuerſe ſpeciei. Et ſic vult Alex.prǫal.conſil.xvi.ꝙ præſcripta iuriſditione in certas perſonas non extenditur ad alias. De quo articulo: an pręſcriptio iuriſditionis in vna perſona extēdatur ad alias dic vt plene patet in j. c. dilectus. col.j.& ſuper verbo poſſeſſoriū de capel.mona.& Butri.ibi:& per Ro.conſil.ccclxvij.ad fin. Et pulchre per Panor. in ſua diſputatione inci. duo clerici. col. vlt.& late per Feli.in d.c. auditis.col. ix. verſ. tertia declaratio. Prædictam concluſionem quæ habet ꝙ præſcriptio iuriſdictionis non extenditur ad diuerſam ſpeciem:vt prę dixi:limita: & declara primo: vt ꝓcedat in iuriſdictione acqrenda. Sed ſecus eſt iuriſdictione retinenda: quia tota retinetur per exercitum vnius actus ſecundū Bart.in l.arboribus.§. de illo. ff. de vſufru. per illum

26 text.vbi probatur † quod per vnum actum ſingularem retinetur quaſi poſſeſsio totius iuris in vniuerſo. Et ita ſummat ibi Bartol.ideo ſi quis exercet iuriſdictionem in accuſando: ſed non in inquirēdo:dicitur quaſi poſſeſsio totius iuriſditionis retineri: vt nō currat cōtra eum pſcriptio.Ita Bart. in l.ſi vnus. ff. de ſeruit.ruſti. prædi. & ibi notat Flori.& idem Flori. in l. vna eſt via. eod.titu. & fuit de mente Spe.in ti.de præſcrip.in iiij.parte col.pe.verſ.ſed pone miles.vbi videtur concludere. ꝙ ſi habens iuriſditionē in vniuerſo vſus eſt ipſa in certis capitulis; & retinuit iuriſditionē in totum:adeo ꝙ ſibi nō obſtat pſcriptio in his.in quibus vſus nō eſt.et ita limitat:declarat d. Bertach. Firmanus dicta Bar. in d.§.ſi quis hoc interdicto.in j. par.tract.de gabel. col. viii. in princ.in xj.q. Vltra quem addo Bal.in l. is qui vſumfructum.ff.quēad. ſerui. amit. vbi dixit per illum tex.ꝙ qui non vtitur iuriſditione in totū: ſed in parte:retinet quaſi poſſeſsionem totius. & ante omnes hoc aperte voluit Inn.in d. c. dilectus.col. ij.in glo. ſuper verbo poſſeſſorium. de capel. mona. vbi formaliter dicit: ꝙ ſi epiſcopus vel quicunque alius qui habet iuriſditionem vel aliud ius generale a iure vel a conſuetudine vel ſtatuto in aliqua loca vel perſonas:quantocunq; tempore ſtet:quod in aliquo illorum locorum vel perſonarū non vtatur iuriſditione vel omni iure: quod in eis habet vel aliquo capitulo:non tamen cōtra eum præſcribitur:quia ſemper poſsidet. Nam exercendo illud ius vel vnum capitulum illius iuris generalis in vno ſolo loco:in omnibus locis perſonis & capitulis retinere videtur:niſi amittat poſſeſsionem: vel quia expellatur vel reuertes,non admittatur:vel ſuſpicetur ſe poſſe repelli. Nam cum hec iura ſint contingua:ſufficit in vno prædictorū retinere poſſeſsionem.ff.de acqui.poſ.l.poſſideri,in princi. Immo nec præſcriptio eius temporis:cuius nō extet memoria: currit. De quo no.in c.q̄d per noual.de verb. ſigni.quia ſemper poſsidet. & ſi contrarium diceretur: ſequeretur abſurditas;vt ibi late probat

bat Inno. cuius hec ſunt verba. idē tenet d. Signorel. cōſi. lxx. in q. vertente inter commune Parme. col. vij. verſi. venio ad quartum: vbi concludit: ꝙ ex retentione & vſu in vna parte rei indiuiduę impeditur pſcriptio in omnibus: & bene facit tex. in præallegata. l. ſi ſtillicidijs. §. fin. cum l. ſeq. ff. quemad.
27 ſerui. amit. †Secundo limita & declara prædictam concluſionem & dicta Barto. in d. §. ſi quis hoc interdicto procedere quando alius eſt in poſſeſsione vel quaſi vniuerſali certi loci. Tunc enim præſcribens cōtra eum in certis actibus in his ſolunt acquirit ius. Sed nullo alio exiſtente in quaſi poſſeſsione iuriſditionis quaſi poſſeſsio vnius actus cauſat ius vniuerſale. Ita ſolenniter declarat Inn. in c. dilecto. col. fi. de offi. archi. per text. optimum. in. c. j. de relig. domi. vbi. ipſe idem tenet cum concor. adduc. per Feli. in d. c. auditis. colū. vij. in. iij. declara. comprobantē per plura.

Vltra quem addo ꝙ idē voluit Innocen. in. c. dilectus. col. j. de capel. mona. & in c. cum dilectus. de reli. domi. quē refert & ſequitur Panor. in prealle. conſi. lxxj. vltra med. verſicu. tertio ad idē. ij. vol. vbi dicunt ꝙ exercens iuriſditionem vniuerſalē in loco videtur iuriſdictionē in totum acquirere dummodo alius non ſit in poſſeſsione generali. Nam tunc tantum acquirit reſpectu capitulorum ſeu actuū quos exercuit & hoc caſu pōt procedere dictum Bar. in. d. §. ſi quis hic interdicto. ſecundum Panor. vbi ſupra qui idem ſentit in c. cum in tua. in iij. not. de deci. & in d. cap. auditis. ad fin. ij. colū. in pen. not.
28 †Hinc eſt quod pręſcribens iuriſditionem territorij punienᷣo ſubditos poteſt punire etiam forenſes in territorio delinquētes licet in eis nunquā ſit vſus iuriſditione. vt no. Flori. in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſerui. vendi. Bald. in addi. ad Spe. in titu. de iuriſ. om. iud. §. fi. quos refert & ſequitur Feli. ī d. c. auditis. col. ix. verſic. ſic etiam intellige.

Tertio principaliter in hoc articulo videndum eſſet: an cōſuetudo extendatur. Sed quia hic nō intendo tractare niſi de præſcriptione & non de conſuetudine niſi incidenter: inquantū habet in ſe incluſam præſcriptionem tangam ſuccincte. Dico igitur quod iſtum paſſum attingit Feli. in d. c. auditis. col. vij. verſic. conſuetudo. dicens:
29 †quod conſuetudo regulariter non extenditur. vt no. Bald. in c. j. in fin. princ. in titu. de feu. cogni. & hanc concluſionem comprobat per plura quam poſtea ipſe Feli. ibi latius declarat col. ix. dicens quod conſuetudo tanꝗ fauorabilis non eſt reſtringenda ſed dilatanda ſaltem ad ea quæ ſunt ſimilia & eiuſdem rationis: vnde & ſi pręſcriptio non extendatur ad noua monaſteria conſuetudo tamen extenditur. c. cum olim. de conſue. Et late notat Inno. in c. dilecto. prope fi. et ibi clare bu. de. offic. archi. Nam in conſuetudine conſideratur ęquitas ſed in præſcriptione vertitur rigor & odium ſecundum Bald. in l. de quibus. col. xij. verſi. reſtat videre. ff. de legi. & in l. ſcimus prope. fin. princip. C. de inoffi.

teſta.

a Adde ꝙ ꝓ iſta cõcordia bene faciũt plene no. ꝑ moder. in l. fina. columna v. ff. de cõſti. princ. vbi in beneficijs et gratijs ſit latiſsima interpretatio niſi quatenus præiudicant iuri alterius: quia tunc reſtringũtur vt nõ lędant ius tertij.

teſtamen. & in l. non dubium. colum. tertia, verſicul. tu potes. C. de legib. Vbi dicit: quod licet conſuetudo & ſtatutum interdum extendatur: tamen ſecus eſt in præſcriptione: q̃a præſcriptio conſiſtit in actibus limitatis. & non egreditur formã illorum actuum: allega. Innocen. in dicto cap. dilecto. Subdit deinde Felin. vbi ſupra quod multi non faciunt differentiam inter prę ſcriptionẽ & conſuetudinem: quo ad extenſionem per plura ibi adducta. & ideo concorda: vt ibi per eum: qui concludit prædictam declarationem procedere in conſuetudine non præiudicante iuri alterius. Nam tunc debet extendi. Contraria autem loquuntur ſecundum eum in conſuetudine præſcripta p̃iudicante iuri alterius: quia illa non extenditur: & videtur a bona concordia.[a] Et idem dixit Feli. in dicto cap. auditis. colum. ix. verſi. ſic etiam tranſeat: quia conſuetudo poteſt extendi ex identitate rationis: quando non habet legem contrariã ſecundum Panormita. in capitulo tranſlato. in fin. de conſtitu. & ita procedit glo. in l. de quibus. ff. de legib. extendens conſuetudinem. quę excludit canonicum regularem a feudo ad perſonam ſimilem cum ibi not. per Bald. qui trahit conſuetudines ad caſus ſimiles ponendo plura exempla. Et vltra Feli. an conſuetudo extendatur de ſimilibus ad ſimilia tangit Bartol. in repeti. ſiue in ſecunda lectura. dicta l. de quibus. colum. prima circa fin. & ij. & ibi nota. late Iaſon. colum. ſecunda & quarta. qui poſt omnes late tractat: an attendatur ſimile conſuetudinis vt vincat legem. Vltimo an præſcriptio extendatur de tempore ad tempus: de re ad rem: de loco ad locum: de perſonis ad perſonas: de rebus ad res vltra Felin. in dicto capitulo auditis. tradit latiſſime Bald. in repetitio. l. prĩma in tribus vlti. colum. C. de emancipa. lib. poſita in calce ſui commenti octaui librĩ codicis. Et de iſtis quatuor extenſionibus in ſimili circa prorogationem iuriſdictionis eſt gloſſ. ordi. in l. prima C. de iuriſdictio. omnium iudic.

Et per hæc remanet expedita hæc difficilis periculoſa materia extenſionis præſcriptionis: vt atteſtator Felin. in dicto capitulo auditis. colum. ſexta in princip. verſicu. cęterum pro ordinanda. & ſi quis viderit ſcripta Felin. comperiet me clarius loquutum fuiſſe in hoc laborioſo articulo & plura addidiſſe vltra eum licet ibi cumulauerit prope modum infinita. Quartus principalis reſultat effectus ex prædicta doctrina: an præſcriptio ſit fauorabilis vel odioſa: q̃a vbĩ

exceptio

exceptio pręſcriptionis eſt fa-
a uorabilis [a] vt quia iuncta cum
30 bona fide † debitor tutus præſcriptione ſi ſoluat per errorem repetit. Secus quando præſcriptio eſſet odioſa: quia iuncta cū mala fide: vt declarat Paul. de Caſt. poſt glo. in l. fi. §. j. ff. rem ra. habe. per l. qui exceptionē. ff. de condi. inde. Refert & cōmendat Fely. in c. fina. col. iiij. verſi. demum. circa prædictā. de præſcrip. Et dixi in j. parte principa. in v. q. colum. vij. circa med. Sed erit difficile dare caſum: in quo currat præſcriptio in actione perſonali de iure cano. propter malam fidē debitoris vel defuncti: quæ nocet hæredi: vt latius dicetur in ij. parte. iij. partis principalis proxime ſeq.

NVNC tranſgrediamur ad tertiam partē principalem huius tractatus: ī qua principalit̃ videndum eſt de præſcriptione rerum corporalium: & habet tres partes. In prima tractatur de titulo. In ſecunda de bona & mala fide & tit. permixtū. In tertia & vltima tradi-tione & poſſeſsione

SVMMARIVM.

1 ☞ *Corporalium rerum præſtriptio quatuor principaliter exigit.*

2 *Præſcriptio non cadit niſi in aptis & habilibus præſcribi.*

3 *Titulus iuſtus cum poſſeßione iniuſta non prodeſt ad pręſcriptionem: quia in præſcriptione requiritur ius & factum.*

PRIMO igitur quęro: capiēdo primam partē huius tertię partis principalis.
1 † Quot requirātur ad pręſcriptionem rerum corporaliū. Dico ꝙ quatuor principaliter requirūtur: titulus: bona fides traditio vel aliquid: quod habeat loco traditionis: et poſſeſsio cōtinuata abſq; interruptione ꝑ tēpus a lege diffinitū: videlicet triennio in mobilibus: & decē annis inter præſentes & viginti inter abſentes in immobilibus: cum titulo & bona fide. Ita not. Bartol. in l. vnica. C. de vſucap. transfor. per illum text. & Pet. de Ancha: in capit. poſſeſſor. in fi. com. de reg. iu. in vj. Hęc probātur in l. ij. & in l. diutina. et l. ſuper longi. C. de p̄ſcri: lon. tēp. et in l. nullo. C. de rei vēdi. iuncta. l. iij. & l. ſine poſſeſsione. ff. de vſucapio. et inſtitu. de vſucapio. in princip. & eſt gloſ. magiſtra. in rub. ff. de diuer. & tēp. præſcrip. quæ ponit

a Quod p̄ſcriptio. xxx. annorum dicatur potius fauorabilis ꝙ̄ odioſa data ignorantia & bona fide prout ſupra concluſi. in princip. huius. ij. partis. colū. ij. ſentit aperte Panor. in c. fin. col. v. circa fi. de pręſcriptio.

D

ponit aliud requiſitum: ꝙ res nō ſit prohibita præſcribi. Sed
2 videtur ſuperfluū: † quia præſcriptio non cadit niſi in aptis & habilibus præſcribi: vt in ſimili notat d. Iaſ. in l. j. in prin. col. vj. circa fi. ff. de acqui. poſ. dicens: ꝙ diffinitio ſemper intelligitur loqui de habilibus ꝑ l. vt gradatim. §. j. ff. de mune. et hono. Et plene notant Bald. & Ang. in d. l. ſuper lōgi. in prin. colligētes ſeptē requiſita ad pręſcriptionē longi temporis: quæ in effectu cōprehēduntur in prędictis quatuor: & quinq; ponit Paul. de Caſt. in l. celſus. circa fi. ff. de vſuc. Hinc dixit Bal. in repe. l. j. col. iiij. C. de eman. li. ꝙ in præſcriptione requiritur ius & factū idest titulus & poſſeſsio: & in vtroque debet
3 adeſſe iuſtitia. † Et ideo titulus iuſtus cū poſſeſsione iniuſta nō prodeſt ad pręſcriptionē. l. nec ex vera. & ibi not. Bar. C. de acqui. poſ. & l. ſtipulationē: & ibi not. ff. eo. tit. Et requiſita in omni pręſcriptione: iam in rebus corporalibus ꝙ̃ iuribus incorporalibus: ſummatim colligit practi. Papi. in forma reſpōſio. rei conuen. in gl. in verbo exceptionē pręſcriptionis. col. j. & ij. quę latius infra ſigillatim declarabuntur ſuis in locis. Et quę requirãtur ad pręſcribendū res corporales: plene no. Hoſti. in ſumma de præſcrip. ſub tit. de præſcrip. rerum immobi. & Azo. in ſum. C. de vſucap. pro emp. Sed hoc loco principaliter videndum eſt de titulo & de bona & mala fide. De traditione autē & poſſeſsione ac eius continuatione: & qualiter probetur; plene dicetur in repe. l. celſus. in tertia & quarta parte: & ibi videbimus in prima parte poſt Bartol. qualis titulus requiratur: & an error iuris vel facti cauſet iuſtum titulum: & quis dicatur error iuſtus circa titulū: & in ij. & iij. parte qualiter probetur: vel præſumatur bona vel mala fides: & ex quibus hic autem ſolum attingam ea quæ non dicentur; ne habentur in d. l. celſus. De tempore vero requiſito ad præſcriptionē cum acceſſorijs dicetur in iiij. parte principali huius tractatus: quæ proxime ſequitur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus dicitur cauſa habilis ad dominij translationem quantum ad propoſitū & quot modis ſumatur titulus.*

2 *Titulus dicitur iuſta cauſa poſſeſsionis.*

SECVNDO quęro. In ſpecie: quid ſit titulus? & breuiter † titulus dicit̃ cauſa habilis ad
1 dominij trãslationē quantū ad propoſitū: licet multis alijs modis ſumatur titulus ſcdm Cyn. in l. cogi. C. de peti. hære. Refert Pau. de Caſt. in d. l. celſus. circa fi. cōm. ver. vlt. ex omnibus notãt Gl. & d. Card. in cle. j. circa princ. de cenſi. Et dicit Bal. in l. ancille in iiij. oppo. C.
2 de fur. † ꝙ titulus dicitur iuſta cã poſſeſsionis. Et quot modis in iure

in iure accipiatur titulus: tradit glo.magiſtra.in l.non eſt.in glo.j.C.fam.herc.& alia gl.in auth.de eccl.ti. ſuper rub. Et qui ſint tituli habiles ad dominij translationem: enumerat tex.in l.j.cum ſeq.ff.de public. & habetur in pluribus titulis poſitis poſt ſub.ff.de vſuc. vſq; ad titulum de re iudicata.

SVMMARIVM.

1 *Titulus qualis requiratur ad præſcriptionem.*

2 *Rem ſuam nemo præſcribere dicitur. Quod ſemel eſt meum non poteſt amplius eſſe meum.*

3 *Tituli qui ſufficiāt ad præſcribēdū plenū dominiū: aut vſum fructum aut emphyteoſim.*

4 *Titulus iuſtus ſufficiēs ad præſcriptionē quot modis dicatur.*

5 *Titulus lucratiuus donationis: vel legati rei alienæ ſit potens ad præſcribendum cum bona fide & de iure canonico.*

6 *Donatio iuris ſpiritualis facta laico non præſtet iuſtum titulū præſcribendi.*

1 TERTIO quęro † Qualis titulus requiratur ad præſcriptionem. Dic quod talis q eſſet ſufficiēs ad transferendū dominiū ſi tradens eſſet dñs: qui habitus a nō dño transfert vſucapiendi ſeu pręſcribēdi conditionem l. clauibus.in fi.ff.de contrahen. emp. Alias; ſi ille a quo habitus fuit titulus: & qui tradidit fuiſſet dñs: translatū fuiſſet dñium per titulū & traditionē.§.per traditionē.inſti. de re.diui. & l. traditionibus.C. de pact.

a Adde eūdem Bar. in l.iij.colum. fina. ver.ad tertiū. C. qđ met. cauſa.

Nec eſſet de pręſcriptione tra-
2 ctandū: †quia nemo pręſcribit rē ſuā.l.ſequit.§.lana.ff.de vſucap.p regulā quę habet. Quod ſemel eſt meū: nō pōt amplius effici meū.l.& an eadē.§.actiones.ff.de exce.rei iu. ita declarat Imo.in repe.c.fin.col. viij. ver.qualis aūt titulus. de præſcrip.& Aret.inſti. de vſucap. in prin.ver.not.ēt ꝙ requiritur tituli habilitas. Quod eſt verum qñ res eſt ſua irreuocabiliter. Sed ſi eſt ſua reuocabiliter: quia ille tenetur alteri reſtituere: ſiue pōt ab eo auocari ꝛ pręſcribere tūc pōt quis rē reuocabiliter ſuā l. in bello.§.ſi quis ſeruū.& ibi not.Bar.ff.de capti.Et Bart. in l. ſequitur.§. fructus.ad fi.ff.de vſuca. Ade pulchre Bal.in rub. de præ-
3 ſcri.circa prin.vbi dicit†ꝙ ad præſcribendum plenum dominium ſufficit habere titulum ſuper proprietate.ad præſcribendū vſumfructū ſufficit habere titulū ſuper vſufructu.ad pręſcribendū emphyteoſim ſufficit habere titulū ſuper emphyteoſi et
a ſic de ſimilibus.[a] †Et dicit gl. in c.ſi diligēti in glo.magna in verbo iuſtus titulus.circa med. de pręſcriptio. ꝙ titulus iuſtus ad præſcriptionem dicitur: qñ quis habet cauſam a non domino: ſi tamen præſcribēs credidit tradentem eſſe dominum,

Item dicitur iuſtus titulus:
qui tendit ad dominij transla-
tionē ceſſante ſcientia rei alie-
ne.l.iuſto.in prin.ff.de vſucap.
Item omnis titulus: quem præ-
tor tuetur etiam cum rei aliene
ſcientia: dicitur iuſtus. Caſus
eſt not. in l. & generaliter. ff.
de noxa.no.Firma. in reperto
rio in verſi.titulus iuſtus. Et
de illius tex.intellect.et an pro
cedat de iure canonico no. ple
ne Alexan.poſt Bart. & Imol.
in l. ſi finita.§. ſi de vectigali-
bus.colum.iij.et iiij.ff.de dam.
infec. & dicam in vlt.quæſtio.
ij. partis proxime ſequē. Et
ſufficit titulus verus vel puta-
tiuus cauſatus iuſto errore: vt
l.celſus cum materia: vbi late
5 dicetur.ff.de vſucap. †Et an
titulus lucratiuus puta donatio
nis vel legati rei aliene ſit po-
tens ad præſcribendum cum bo
na fide de iure canonico not.Fe
lyn.in c.ſi diligenti. colū. vlt.
de præſcrip.vbi cōcludit:quod
ſic reprobata opin. Aret. in l.
apud Iulianum.§.conſtat.colū.
penul.ff.de lega.j.Sequitur.do.
Claud.Aquen.in l.naturaliter.
colum.ij.circa finem.ff.de vſu-
6 cap. †Et nota quod donatio
iuris ſpiritualis facta laico nō
præſtat iuſtum titulum præſcri
bendi:vt per Panormi.in cap.
dudum.circa princi.de decim.
Succeſsiue eſſet hic tractan-
dum an & quādo titulus ſit ne-
ceſſarius ad præſcribendum:
tam de iure ciuili: quam cano-
nico. Sed quia iſta quæſtio eſt
connexa cum materia bonæfi-
dei: videlicet an ambo ſcili-
cet bona fides & titulus requi-
rantur ad præſcribendum: vel
alterum ſufficiat. Ideo reſer-
uo dicendum in ſequen. parte
huius tertiæ partis: vbi tracta-
bitur materia bonęfi. & ibi vi-
de.in v.q.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus diuiſionis an ſit ſufficiēs ad præſcribendum.*

QVARTO quæ-
1 ro.† An tit. di-
uiſionis ſit ſuffi
ciens ad pręſcri
bendum.de hoc
eſt caſus not.in
l.j cum glo.C. commu. vtriuſ.
iudi.Et ibi not. Bald. & Saly.
in l.cum ſolus ſecūdum vnum
intelle.ff.de vſuca.vbi Bartol.
ponit doctri.in j.colum.verſic.
Sed extra gloſſ. Quam ibi de-
clarant & ſequuntur Angel. &
Imol.circa princi.commē.No.
Alexan.conſi.cxxxvij. in cau
ſa & lite vertente. colum. iiij.
verſic.nec etiam probatur. ij.
vol. & cōſi. xxiiij.ponderatis
his q̄ in thema.vlt.col.v. vol.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Diſtinctio ſuper titulo trāſactionis an ſufficiat ad præſcribendum.*

2 *Titulus trāſactionis ſufficiens eſt ad præſcribendum vbi res traditur.*

QVINTO quæro
1 †Quid de titu-
lo tranſactio-
nis. An ſit ſuf-
ficiens ad præ-
ſcribēdum. De
hoc

hoc eſt caſus repu.ſing.in l. pro fundo.C.de tranſac.Et ibi not. glo. Bart. & docto. Vbi ſingulariter diſtinguitur: ꝙ aut res dimittitur penes poſſeſſorem: & tunc tranſactio non habetur pro titulo:nec transferri dominium vel præſcribendi conditionem. Aut vero res traditur a parte:& tunc habetur pro legitimo titulo.Et ex tranſactione transfertur dominium:ſi tradens erat dominus: alias præſcribendi conditio. Et ita per illum text.diſtinguit gloſ. not. in l.j.& ibi Bart.ff.de vſucap. pro emptore.Et ſequuntur cōmuniter doct.in d.l.ſi pro fundo:vt ibi per Alex.& Iaſ. col. vlti. Vltra quos addo Bald. in c.j.in prin.in tit. de contro. inter vaſal. & alium de beneſi. Alex. præalleg. conſi. xxiiij. ponderatis his col.ſi.ver.accedit etiam titulus. v. volumi.

2 † Et quod titulus tranſactionis ſit potens ad præſcribendū vbi res traditur: eſt caſus in l. ex cauſa trāſactionis.C. de vſu cap.pro emp.not. Corn. conſi. xvj.viſo primo themate. circa princi. ij.volu.

SVMMARIVM.

1 Vendens: *donans vel concedens quicquid iuris habet in aliqua re an cauſet titulus iſtius venditionis donationis & conceſsionis præſcriptionem.*

2 *Poßideri non poteſt res ſub incerto conceſſa et abſque poſſeſſione non procedit præſcriptio.*

3 *Vendētis malæ fides nocere nō debet ementi.*

SExto quæro. † Quid ſi quis vendit: donat: vel cōcedit qcquid iuris habet in tali re. An iſte titulus cauſet præſcriptionem.Iſtam quæſtionē attingit Bar.in l.ſi ſic.§.j.in ſi.commen.ff. de leg. j. & plene in l. emptor.ff.pro empto. Vbi not. decidit: ꝙ talis conceſsio ſiue titulus nihil operatur: & ꝙ nō ſufficit ad præſcribendum: niſi conſtet de iure concedentis propter incertitudinem: & ſequitur Alexand.in d.l. ſi ſic.§. j.colum.vlt. adducens pro concluſione Bartol.text. not. in l. quod ſi in venditione. & in l. quod ſi ſic. ff. de hære. vel ac. vendi. & idem Alexan. conſi. xxviij.viſis & accurate pōderatis.col.iij.verſ. ad prędictorū.j.vol.& cōſi.xiiij.viſo et cōſiderato themate.col.ij.& cōſi. clxxxvij.in hac cauſa col. ij. ver.circa primū.ij.vol. Rom. conſi.clxiiij. viſo priuilegio. Felyn.in c.ij.col.v. de reſcrip. Hanc concluſionem limitat not. Bartol. in dicta l. emptor. vt procedat: quando venditio fuit facta hoc modo. Vendo quicquid iuris habeo. Item tibi trado quicquid iuris habeo:

2 † tūc enim non poteſt ſic poſſideri propter incertitudinem. l. tertia.§.incertam. & l. locus.ff. de acquiren. poſſeſsio. Ideo non procedit præſcriptio ſine poſſeſsione.l.ſine poſ-

 ſeſsione.

feſſione. ff. de vſucap. Sed ſi vendo quicquid iuris habeo: & trado fundum totum: tunc procedit pręſcriptio: quia emptor credit ſe totum emiſſe. arg. l. ij. §. ſed ſi fundum. ff. pro empt. ita dicit Barto. vbi. ſupra. Et limitationem iſtam ſequitur Alexand. in d. l. ſi ſic. §. j. vbi aliam tradit Paul. de Caſtr. quem ad præmiſſorum declarationem omnino vide: & pulchre Alexand. in d. l. locus qui ponit an vẽdens quicquid iuris habet teneatur de euictione: vel ad prætii reſtitutionem: ſi apparet eum nullum ius habere: & ibi examinat dicta Bar. in d. l. empor. & ſequitur. Ex-
3 cepto inquantum vult † ꝙ ma
la fides vendentis modo prædicto non nocet emptori. dicens hoc hodie non procedere per auten. male fidei. C. de præſcri. longi tempo. Adde de titulo donationis an ſufficiat ad præſcriptionem Bald. decidentem quod ſic in c. ſi diligenti. col. penul. de præſcri. & ibi an per clauſulam non obſtan. conferatur iuſtus titulus vel per verba enuntiatiua.

SVMMARIVM.

1 ☞*Titulus habitus ab eo cui bonis erat interdictũ vel ab eo quẽ qs ſcit male conſumpturũ an p̃ſtet cauſam pręſcribendi.*

1 SEPTIMO quæro: † Quid de titulo habito ab eo: cui bonis erat interdictũ: vel ab eo quum quis ſciuit conſumpturũ in aliquos malos vſus. An talis titulus pręſtet cauſam præſcribendi. Dic vt per Bart. in l. ſi quis cum ſcire. vbi tex. ff. de vſuca. pro empto. Et ibi vide de titulo habito a ludente: per glo. & Panor. in c. ſi diligenti. col. v. de pręſcrip. Vbi inuenies de titulo habito a prodigo vel luxurioſæ uiuente. Et ibi not. Felyn. colum. iiij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus habitus a furioſo an det cauſam præſcribendi.*

2 *Titulus habitus a fure habetur pro non titulo.*

1 OCTAVO quæro. † Quid de titulo habito a furioſo pupillo vel adulto abſque decreto & ſolennitatibus requiſitis. An præſtet cauſam præſcribendi. Dic vt habetur in l. ij. §. ſi a furioſo. & §. ſi a pupillo. ff. de vſucap. pro empto. Vbi Barto. dat plenam doctrinam. No. Panormi. & Felyn. in d. capitu. ſi diligenti. colum. iiij. & v. Et dicetur aliquid in repetitione. l. celſus. & in prima parte vltimæ partis huius tractatus. Quid autem de titulo habito a fure, Bald. in l. in ciuile. verſic. concluſiue er-
2 go. C. de fur. dicit. † Quod ti-
tulus habitus a fure habetur pro non titulo. Nec patrocinatur emptori. Et ſic non præſtat vſucapiendi cauſam. Nec mirum,

mitum. Quia res eſt effecta vitio reali. §. furtiue. inſtitu. de vſucapio.

SVMMARIVM.

1 Habens titulum. ignorans aũt ſe habere non p̃ſcribit quia non dicitur habere bonã fidem.

2 Scientia tituli ad cauſandam bonam fidem eſt neceſſaria.

3 Furioſus & infans poſſunt præſcribere mediante tutore vel curatore.

4 Ad præſcribendum non requiritur quod appareat aliquẽ ſciuiſſe de titulo ſed quod appareat titulum habuiſſe & poſſediſſe.

5 Bonæ fidei poſſeſſor dicitur qui putat rem eſſe tradentis.

6 Scientia tituli in initio poſſeſſionis non eſt præſcribenti neceſſaria ſed tantum quod ſcientia tituli ſuperueniat ante completam præſcriptionem.

Vſucapio ſcienti competit.

7 Teſtis deponens ſuper titulo emptionis ad præſcriptionẽ probandam non tenetur deponere in pretio.

8 Confirmatio tituli inualidi an ipſum reddat iuſtum ad præſcribendum.

1 NONO quæro. † Vtrum ille q̃ habet titulũ & ignorat ſe habere præſcribat. Dic quod non: quia nõ dicitur habere bonam fidem. Et hoc vbi titulus eſt neceſſarius ad præſcriptionem. Ita dicit Bald. in l. prima. col. j. verſicul. nunc venio. C. per quas perſo. Et ibi ſequitur Salice. allegans pro caſu text. in l. poſſeſſio quoque. §. & ſi poſſeſſio. ff. de acquiren. poſſeſſio. ibi ſcienti vſucapio competit refert Fely. in c. illud. colum. j. de præſcrip. Et ante ipſum Alex. in l. naturaliter. in apoſtil. ad Barto. colum. iij. ff. de vſucapio. Sed Bald. etiam allegat illum text. ante Salicet. & aſſignat rationem. Quia ad præſcriptionem requiritur bona fides: quæ non cadit in igno-
2 rante. † Et ſic exigitur ſcientia tituli ad cauſandam bonam fidem. Addo text. in l. j. vbi eſt caſus: & ibi gloſſ. in verbo interuenerit. quæ aſſignat prę dictam rationem. C. de acquiren. poſſeſ. Et ibi not. docto. & Alexand. in d. §. & ſi poſſeſſio primis verbis. Et vltra ibi not. adde Dyn. in c. ſine poſſeſſione. colum. ij. de reg. iur. in vj. vbi tractat: an quis poſſit p̃ſcribere p procuratorem et negotiorum geſtorum. Non obſtat: ſi opponatur de furioſo & infante: qui non poſſunt ſcire. l. in negotijs. ff. de regul. iur. Tamen præſcri-
3 bere poſſunt. † q̃a præſcribunt: mediante perſona tutoris vel curato-
a ris:[a] per quos poſſunt poſſeſſionem acquirere: & iam quæſitam continuare. Et ſic exigitur ſcientia tutoris

a Circa quod not. quod pupillus: ſi tutore autore cępit poſſidere vſucapit: vel præſcribit ſine

ne tutore: aut ſi habet animum poſſidendi: poterit ꝑſcribere. Furioſus autem nõ põt incipere poſſidere ꝓ ſe: & ita nõĩcipit vſucapere. Quod autem ante furorẽ ĩcepit poſſidere: poteſt vſucapere vel præſcribere. l. ſequitur. §. j. ij. & iij. ff. de vſucapio. no. Azo. in ſumma. C. de vſucap. ꝓ empto. col. j. ver. vſucapere poteſt.

toris vel curatoris: vt declarat Areti. in l. locus: circa fi. commen. ff. de acqui. poſſe. Sed licet Fely. ita ſimpliciter tranſeat cum d. Bald. & Salice. in d. l. j. C. per quas perſo. Reperio vltra eum quod Bar. voluit totum contrarium, in l. ij. §. ſi ſub conditione. in fi. commen. ff. de vſucapio. pro ẽm pto. Vbi dicit hęc verba. Ex his cõ-

4 cluditur † quod ſufficit ſi apparet titulũ me habuiſſe: & poſſediſſe: licet nõ appareat me ſciuiſſe de titulo in initio poſſeſsionis. Quod eſt not. Et loquitur ad effectũ præſcribendi: vt ex præcedentibus patet: & ibi ſequitur Imo. dicens.

5 † Item not. quod bonæfidei poſſeſſor dicitur: qui putat rem eſſe tradentis: licet non putet ſe adhuc factum dominum quod eſt nota. dignum. Et nota bene: quia talis vſucapit: ſi verus titulus adſit: licet ipſe ignoret eum adeſſe: & conſequenter ex illo titulo non poſsideat: quod eſt etiam ſingulariter notandum. Hæc ſunt verba Imo. Et idem tenet

ibi Angel. dicens quod ſi re vera apparet titulus: & eſt facta traditio: & recipiens habuit bonã fidẽ tempore traditionis: licet titulũ ignorauerit: hęc ignorantia ſibi non nocet. Non eſt ergo neceſſe: dicit Angel. vſucapientem ſcire de titulo in poſſeſsionis initio. Et hoc eſt ſecũdum eum quod dicit ille tex. Subijciens. Nec obſtat: quod ꝗ ignorat titulum: non poſsidet cogitatione domini: ergo non bona fide. l. apud antiquos. C. de fur. Quia quantum ad vſucapiendi potentiam conſiderare debemus hoc modo qđ credat tradentem dominum: qua credulitate interueniente: licet ignoret titulum: illa ignoran-

6 tia non nocet ſibi. † Vnde ex verbis Bar. dum dicit: licet non appareat me ſciuiſſe de titulo in poſſeſsionis initio &c. & Angel. colligi videtur concordia: videlicet quod non requiritur: quod præſcribẽs ſciat titulum in initio ſuę poſſeſsionis: ſed ſufficit quod ſcĩa tituli ſuperueniat ante completam ꝑſcriptionem. Et talis ſcientia ſuperueniens trahitur retro: ſicut dicimus in ratihabitione: ex quo exterma ſunt habilia ad tempus tituli. quem per talem ſcientiã ratificare videtur poſſeſſor. ex quo tendit ad acquiſitionem: & ſic ad commodum ſuum: & poſſedit ſtatuto tẽpore. Et vltra ſcientiam interuenit factũ continuãdo poſſeſsionem: vt not. gl. & doct. in l. ſi abſentis. C. ſi cert. peta. & pulchre Bart. in l. quo enim. in principio. ff. rem rat. haberi. & ita procedat text. in d. l. poſſeſſiǫ quoque. §. et ſi poſſeſsio. dum dicit

dicit quod vſucapio ſcienti cō
petit.& in d.l.j. cum glo. C. de
acquiren.poſſeſſ.& miror quod
Alexand. & doctor. in d.§. &
ſi poſſesſio.nullam faciant mē-
tionem de dictis Barto. Imo.
& Angel. in d.§. ſi ſub condi-
tione. Et credo quod iſta fuerit
7 mens ipſorum. † Et circa p̄-
dicta not.quod quando teſtis de
ponit ſuper titulus emptionis
ad probandam præſcriptionē:
non eſt neceſſe quod deponat
de pretio. quia non inducitur
principaliter ad probandum ti
tulum. Ita ſingulariter decedit
Bald.in l.j. C. de reb. ali. non
ali. Refert:et ſequitur Alexan.
in l.ſciendum.colum. iij. circa
princip.ff.de verbo.obligatio.
8 † Quid autem ſi apparet de
nullitate primi tituli confirma
ti vel non apparet de titulo cō
firmato. An cōfirmatio p̄beat
iuſtum titulum præſcribendi:
vide per Panormi. in cap. du-
dum. colum.ij. vel.iij.verſicu.
ſed quæro iuxta prædicta . de
decim. Et faciunt plene not.
per Bart.& in l. more.ff.de iu
riſdi.om.iudi.

SVMMARIVM.

1 *Titulus ad iuſtificandam præſcriptionem præſumitur allegatus ex curſu temporis requiſiti ad præſcriptionem.*

2 *Probando curſum temporis & allegando titulum præſcriptio dicitur completa.*

3 *Curſus temporis non ſufficit ad præſcriptionem abſque titulo.*

4 *Solennitas extrinſeca quæ in facto conſiſtit non præſumitur.*

5 *Titulus ſeu probatio obligationis an præſumatur ſeu indicatur per præſtationem ſeu ſolutionem diuturnam.*

6 *Subditi poſſunt compelli ad faciendum ea quæ longo tempore facere ſoliti ſunt.*

7 *Titulus præſcriptionis an præſumitur an ſola patientia.*

8 *Concluſio quod ex ſolo longi temporis vſu inducatur obligatio quomodo intelligatur & limitetur.*

9 *Titulus præſcriptionis non præſumitur ex præſtatione diuturna ſeu ex curſu longi temporis vbi ius commune reſiſtat.*

10 *Titulus præſumitur ex patiētia ſi de patientis commodo & fauore tractetur.*

11 *Triginta anni requiruntur ad illam præſcriptionem quæ requirit mutationem ſtatus vel ſubiectionem perſonæ.*

12 *Titulus nunquàm præſumitur ex patientia longi temporis vbi agitur de magno præiudicio.*

13 *Actionibus perſonalibus non præſcribitur minoris ſpacio xxx. annorum.*

14 *Titulus liberatorius præſumi poteſt curſu longi temporis.*

15 *Dos mulieris lucratur a viro per diſſolutionem matrimonii*

contin-

contingentem culpa mulieris.

16 Curſu longi temporis præſcribitur vbi concurrit ius ſanguinis diuturnitas tēporis & multiplicata computatio rationis.

17 Silentium continuam inducere videtur remiſſionē in caſu quo non petitur intereſſe.

18 Oſtendens ſe per triennium ſoluiſſe tributum vel ſenſum pręſumitur vſq; retro poſtea ſemper ſoluiſſe niſi probetur contrarium.

19 Patientia longi temporis cum præſtatione vel ſine licet præſumptionem inducat tamen allegari debet id quod ex tempore præſumitur.

20 Ex diuturna præſtatione cum curſu longi temporis præſumitur titulus.

21 Diutina præſtatio obligat in futurum niſi conſtet eam non animo ſe obligandi factam vere vel præſumptiue.

22 Lex cū de in rem verſo quō limitetur in materia præſcriptionis ex diuturna præſtatione.

23 Præſtatio non plus debet operari quam ſtipulatio.

24 Præſcriptio non currit contra eum qui longo tempore ſoluit ſine cauſa.

25 Præſumptio. l. cum de in rem verſo. quæ inſurgit ex longa præſtatione non eſt iuris: quia probari poteſt contrarium.

26 Maior penſio ſoluta per errorem ab emphyteotis etiam per xl. annos non obligat ad præſtationem in futurum.

27 Titulus ex patientia longi tēporis præſumitur allegatus ſi nulla interuenit præſtatio: & ubi tractatur de paruo præiudicio.

28 Solennitas mandati nunquam præſumitur per diuturnitatem longiſſimi temporis etiam per mille annos.

29 Mandatū patris precedere debet ad hoc ut filiusfa. poſſit adire hereditatem ſibi delatam.

30 Pati etiam includit in ſe neceſſario ſcientiam.

31 Obligatio ſeu titulus qui pbatur acquiſitus ex lōga pſtatiōe an cauſet præſcriptionem.

32 Titulus non præſumitur ubi tractatur de præſumendo titulo liberatorio ex ſola patientia longi temporis.

33 Longum tempus ſiue longa aut diuturna præſtatio quomodo intelligatur.

34 Ius uaſallagii & ſubiectionis an præſumatur ubi alicui quis longo tempore ſeruiuit præſtando ſeruitia perſonalia.

35 Emphyteota an præſumatur ille quæ diu tenuit rem tanquā emphyteoticam & pro ea præſtitit canonem debitum.

36 Tempus quantum requiratur

tur ad præſcribendum ius emphyteoticum.

37 *Prælatus vel clericus qui diu tenuit beneficium an præſumatur canonicæ inſtitutus.*

38 *Eccleſia vel capella longo tempore fundata an præſumatur autoritate epiſcopi fundata. Autoritas epiſcopi requiritur in fundatione eccleſiæ.*

39 *Diuiſio bonorum an præſumatur vbi duo fratres vel ſocii diu ſteterunt ſeparati poſſidendo. quilibet vnam partem. & numero. 41.*

40 *Diuiſio bonorum a minore facta tempore minoris ætatis ſine curatore vel decreto iudicis an ſit valida.*

41 *Argumentum a communiter accidentibus eſt bonum.*

43 *Probata diuiſione præſumptiue ſequitur quod etiam ſit probata redditio rationis præſumptiue.*

44 *Diuiſio bonorum non præſumitur vbi nulla in bonis ſeparatis habetur proportio.*

45 *Argumentum de poſſibilitate actus ad ipſum actũ nõ tenet.*

46 *Fratres inſtituti a patre hęredes quorum vnus patitur aliũ longo tempore totã hæreditatẽ poſſidere an ille poſtea poſſit partẽ ſuã repetere: aut cenſeri debeat excluſus tacita repudiatione per totam taciturnitatem.*

47 *Repudiatio a bonis non inducitur per diuturnum ſilentiũ.*

48 *Ius ſuum nemo debet per ſolam negligentiam amittere.*

1 DECIMO quæro. † Vtrum ex diuturnitate ſeu curſu temporis præſumatur titulus allegatus: licet non probetur ad iuſtificãdam præſcriptionem. glo. not. in c. dilectio tua. in verbo offerre. xvj. q. iij. dicit quod ſi quis probat curſum temporis requiſiti ad præſcriptionem: & allegat titulum: præſumitur titulus

a ex curſus temporis: [a] niſi præſcriptio iuris ſit contra eum.

2 † Et ſic probando curſum temporis: & allegando titulum præſcriptio dicitur completa. & cum illa gloſ. tranſit ibi Archid. Sed non eſt ita indiſtinctę intelligenda: quia diceret contra text. in l. celſus. ff. de vſucap. & in l. nullo. C. de rei vendi. & in l. diutina. & in l. ſuper longi. C. de præſcrip. longi tempo. cũ ſimilibus. Vbi ad pręſcriptionem requiritur titulus verus uel putatiuus cauſatus iuſto errore cum curſus legitimi temporis. Ergo ſolus curſus temporis nõ ſufficit abſq; titulo vero vel putatiuo.

a An titulus præſumat ex patientia & curſu temporis: vide p Bertahin. in reptorio i verbo titulus. ver. titulus pſumitur ex patientia: & verſ. titulus præſumitur licet non pbetur.

3 tiuo. † Hinc dicit gloſſa notabilis in c.duo ſimi-
liter de offi.ord.ꝙ præſcriptio
& conſuetudo non cauſatur ex
ſolo tempore niſi habeant ſuos
debitos comites & ꝙ titulus in
dubio ex ſolo temporis curſu
non præſumatur. firmat Bart.
in l.cum de in rem verſo. col.
1 iij.circa princip. & circa fin.
ff.de vſur.& Barba.conſi.xli.
illud afferam xj.colum. per iu
ra præallegata. Et eſt ratio
4 † quia titulus eſt facti & ſolen
nitas extrinſeca: quę in facto
conſiſtit non pręſumitur.l.quę-
cunque.§.penult.ff.de publici.
not.plene,in l.ſciendum.ff. de
verbo.obliga. Et ideo in hac
quæſtione concluſione diſtin-
guo ex mente Bar.in d.l.cū de
a in rē verſo.[a] col.ij.&.iij. ver-
ſicu.veniamus ad tertium paſ-
ſum.& verſ.& ideo diſtingue.
& in l.j.§.ff.ff.de aqua plu.ar-
cen.& in aliis locis de quibus
infra ſecundum communiter
5 doctor. † quod aut quęritur an
per pręſtationem ſiue ſolutio-
nem diuturnam præſumatur ti-
tulus ſeu inducatur probatio
obligationis: & communiter
concluditur quod ſic per text.
in dicta.l. cum de in rem ver-
ſo.cum glo.& ibi late no.Bar.
& per tex.in l.litibus.in prin.
& ibi Ioan.de Pla.circa fin.j.
col.& ſeq. Colligens breuiter
tria membra ex dictis Bar.vbi
ſupra C.de agri.& cenſi. libr.
xj.Et plene Bart. in l.ſolēt.§.j.
ff.de offi.procō. & lega. Quæ
concluſio procedit ſecundum
Bartho.ſi agens non fundat ſim
pliciter intentionem ſuam ex
præſtatione ſed ex promiſſio-
ne & titulo & ad probationem
promiſſionis ſeu tituli inducit
& probat præſtationem diutur-
nam

a Ad materiam.l.cum.de in rē
verſo.vide.Butr.in repe. c. p-
uenit. col.ij.de cenſi.vbi tāgit:
an ex ſolo longo tēpore acqui-
rat obligatio pſonalis:& latiſ-
ſime materiā iſtā
explicat
ibi: colū.
xv. verſi.
ad ſecundū principale cū qua-
tuor ſeq.referens & examinās
dicta Bar.in d.l.cum de in rem
verſo.maxime quātū tps requi
ratur:& an ſit alleganda cauſa
ſpecifica:& an ſit alleganda in
libello:vel ſufficiat:ſi poſtea al
legetur:& an ſufficiat allegare
cauſam in genere:& an admit-
tatur probatio in cōtrarium:&
qualis ſit pſumptio iuris in ca-
ſu.d.l.cū de in rē verſo.& an ſit
iuris tantū:vel iuris & de iure.
vide ibi col.xviii.Et iterū ītel.
illius.l.& formā libelli reaſſu
mit col.xix.& iterū quantum
tps requiratur vt cā pſumatur:
vide col.xx.& ibi col.xx.cir-
ca fin.an in.d.l.cū de in rē ver
ſo.locū habeat in ruſtico:& qñ
pſtatio non eſt annalis:ſed ha-
bet interualla maiora & proli
xius tps vt de triennio in triē-
niū:an ſufficiant decē anni cum
tribus pſtationibus:vide p Bu-
tri.in.d.c.peruenit. col.xxi.de
cenſi.& vtrū in iuribus mix-
tis ex diutina præſtatione vel
vſu cauſa ſiue titulus præſuma
tur:vt in præſtatione tributi
decimarum & in electione de
gremio alterius eccleſie: vide
colum.xxij. vbi circa fin. di-
cit: quod quando agit de ma-
gno præiudicio. vt de præſcri
ptione corporalium ex patien
tia longi temporis vel vſu non

nam allegando titulum & cauſam efficacem præceſsiſſe alias vero ſi fundaret intentionem ſuam ex ſolo curſu temporis ſiue ex ſola prꝑſtatione vel allegaret cauſam in efficacem non obtineret. Quia ſolus temporis curſus non eſt potens ad inducēdam obligationem nec ad inducendum titulū: vt late per Bar. in d.l.cum de in rem verſo.col. j. & ij.circa med. ver. veniamus ad ſecundum.& in d.l.ſolent.§.j.Not.plene. Fely. multa ſolito more cumulans.in c.cum Bertoldus.col.x. & xj.de re iu di. Et ſequitur Alexan. conſil. cxxiiij.ſuper primo quæſito.i. &.ij.col.iiij.volu.vbi per hoc
6 not. decidit † quod homines & ſubditi poſſunt compelli ad faciendum & præſtandum dominis terrarum ea quæ longo tempore præſtiterunt & quæ ſoliti ſunt facere & præſtare ex longeua conſuetudine:ſi allegatur aliqua cauſa ſpecifica & legitima quamuis aliter de veritate ipſius non probetur: & illud eſt valde elegans conſilium pro nobilibus & dominis terrarum qui conſueuerunt percipere operas ſeu roydas & alia ſeruitia a ſubditis ſuis:& non poſſunt probare de titulo:quia ſufficit ꝙ probent præſtationem diuturnam ſeu longam conſuetudinem: allegando aliquem legitimum titulum ſiue obligationem validam præceſsiſſe cōcurrentibus tamen his de qui-
7 bus infra. † Aut vero ſecundo caſu quæritur: an præſumatur titulus ex ſola patientia: non interueniente aliqua præſtatione & tunc ſi tractatur de modico præiudicio:vt de indu-

prꝑſumitur titulus: nec pariter in vſufructu:quia eſt pars dominii. Sed in his quæ ſunt leuis prꝑiudicii prꝑſumitur vt in ſeruitutibus. Fallit prima con-
clusio ſecū
cēda vel p̄ſumēda dū ipſum
ſeruitute p̄ſumit qn̄ vltra
titu- pati inter
uenit præ
ſtatio:quia tunc etiā in his quæ ſunt grauis præiudicii præſumitur titulus:vt ſi quis longo tp̄e tenuit rem vt emphyteoticam me ſciente & patiente vel vt vaſallus per longū tp̄s ſeruitia prꝑſtitit.requiritur tn̄ ſecundum eum ꝙ allegetur ius feudi vel emphyteoticū & ſic titulus præſumptus mouetur per text. in l. iuris emphyteotici.& in l.fi.C. de fund.patrimo.lib.xj.& quid ſi quis collegit pedagiū per decenniū an præſumatur cauſa allegata vide per But.in d.c. peruenit.col.xxiij.circa fi.& ſeq. & ibi quid rector parochialis eccleſie paſſus eſt decimas in eccleſia ſua colligi ab alio per longum tempus & quid in cenſu & quid in iure eligendi: & quid in iuribus epiſcopalibus an præſumatur titulus ex diuturnitate temporis & an tēpus confirmet titulum inualidum: tangit ibi col.fi.& ad materiā. d.l.cum de in rem verſo. vide Panor.in c.fin.de cā poſ. & ꝓprie.& Cepol.in tract.ſerui.vrba.prꝑdi.c.xx.col.ij.in fin. & ad id quod dixi,ſupra de pedagio ſi quis collegit per longum tempus an præſumatur titulus vide pulchre per Ioan. Andr.in addi.ad Specu.in titu.de cauſa poſ.& propri.§.quia vero,ver. quid de colligentibus.

titulus ex curſu longi tẽporis: ſi allegetur: talis titulus preſumptus ſufficit ad preſcriptionem & acquiſitionem ſeruitutis: licet ſit ſeruitus diſcõtinua: & ſeu ex curſu longi temporis cum allegatione tituli præſumitur legitime conſtituta ſecũdum gl. in d. l. cum de in rem verſo. in gloſſ. magna: quæ ita procedit: & ibi plene no. Bar. col. iij. & eſt melior gloſ. in l. ſeruitutes la grande. in princ. in gl. magna circa fin. vbi late no. Bart. Flori. & Pau. de caſt. ff. de ſeruit. tit. generali. & ibi Pau. col. vlt. optime declarat: & atteſtatur hanc eſſe cõmunẽ opin. cano. & legiſt. Et has glo. ſequitur etiam Bart. in l. quæ in aliena. §. j. circa ſi. ff. de acqui. he. & ibi late per Alex. col. ſi. quę relatis varijs opinionibus tenet opi. glo. & Bart.

Randem concluſionem firmant Albericus in l. ii. C. de ſeruitu. & aqua. & Ange. Are. in. §. eque. col. v. verſ. cautela. inſtit. de actio. dicens: ꝙ ita cõmuniter tenetur. Et late Cepo. in tracta. ſerui. vrba. præd. ca. xix. incip. octauo. principaliter. col. ij. qui etiam atteſtatur hanc eſſe communem opi. & ꝙ ſemper vidit obſeruari opin. gloſ. in practica. Feli. in c. de quarta. col. xiiij. & ſeq. ver. fallit ſecundo. de præſcrip. vbi diffuſe tractat iſtam materiã: & refert hanc concluſionẽ eſſe communem. & late examinat Alex. in l. ſi certis annis. col. penul. & vlt. C. de pact. cõcludens relatis opi. omnium hanc opin. eſſe veriorẽ: & quod iſta opi. ſeruaretur in practica: maxime propter autoritatem prædictarum gl. & refert. quod pro illa conſuluit: videlicet cõ ſi. lxviij. circa primum dubiũ colum. j. vel. ij. verſi. præterea poteſt. v. volu. vbi plura allegat. Aut vero & tertio caſu tractatur de magno prȩiudicio: vt de præſumendo titulũ tranſlatiuum dominum ſiue habilẽ ad dominii translationem. Puta emptionis: donationis: & alium ſimilem. Et tunc non præſumitur ex ſolo curſu longi tẽporis. Sed requiritur quod ꝓbetur titulus verus vel putatiuus iuſto errore cauſatus: alias præſcriptio non procedit: nec quæritur dominium vel præſcribendi conditio. Tex. eſt in l. celſus. ff. de vſuca. & in l. nullo. C. de rei vendi. Per quæ iura ita concludit Bart. in d. l. cũ de in rem verſo. col. iij. & in l. j. §. ſi. col. pe. ver. contra hoc tamen dictum. ff. de aqua plu. arcen. & in ſua. q. incipien. mulier habens amplum patrimonium. colum. vlt. & in d. l. ſeruitutes. dicẽs. Quod in his quæ ſunt magni præiudicii non habet locum. l. cum de in rẽ verſo. Sicut eſt in acquiſitione dominii vel partis eius. Ex quo infertur quod ſi poſsiderem rẽ tuam tanquam meam per longum tempus. te ſciente & patiẽte: vel etiam vſumfructum eius: qui eſt pars dominii. l. iiij. ff. de vſufruct. Et poſtea dicerem te mihi eam vendidiſſe vel conceſsiſſe: nõ probaretur per hoc venditio vel conceſsio. Sed in his quæ ſunt parui præiudicii ſicut ſunt ſeruitutes prædiales per quas non acquiritur dominiũ nec pars eius procedit opi. gl. in d. l. ſeruitutes. vt eſt de

mente

mente Bar. vbi ſupra per tex. a in l. ſi filius. C. de pet. her. & l. qui in aliena. §. j. ff. eo. tit. & in l. quam tuberonis. §. ſunt quædam. ff. de pecu. & per gloſſ. not. in ſimili. in l. penulti. C. commu. diui. vbi contra patientem præſumitur titulus diuiſionis: quia eſt parui præiudicij: vt ibi not. & ita declarat Paul. de Caſt. in l. ſeruitutes. colum. fi. circa me. Et ſic colligitur limitatio ad gl. or. & cōmuniter approbatā in d. l. ſerui a tutes. vt procedat in ſeruitute prædiali: quia illa ex patientia & vſu lon. tēpo. bene præſumitur conſtituta: ſiue præſcribitur longo tpe: ſi titulus allegetur cū ſit modici præiudicij. Sed locū non habet in ſeruitute perſonali: vt in vſufructu: quia ibi verſatur magnum pręiudicium: vt ſentit Bar. in d. l. ſeruitutes. circa me. commen. verſi. non obſtant. l. cū de in rem verſo. vbi dicit ꝙ patiente idem eſt quod in faciente ſeu præſtante in his quæ non ſunt magni præiudicij hoc eſt in his in quibus nō vertitur amiſsio dominij per iura præalleg. & in d. l. j. §. fi. verſi. contra hoc tamen dictum. ff. de aqua plu. arcen. & in d. q. mulier habens &c. col. fi. Sequitur & declarat Cæpo. prout ſupra in d. c. xix. col. ij. circa fin. in tract. ſer. vr. prædio. & Are. in d. l. §. eque. col. v. Paul. de caſt. in d. l. ſi filius. circa me. per illū tex. verſ. & per iſtam. l. dicit. Bart. & doct. communiter ſequuntur. vt dicam infra quamuis ipſe Bart. in. d. l. cū de in rē verſo. col. iij. verſ. ſed mihi dicat expreſſe contrarium ꝙ in præſcriptione ſeruitutis realis vel etiam perſonalis vt vſufructus ex diuturna patientia titulus p̄ſumatur & male: quia hic tractatur de magno prę- a iudicio[a] cū vſufructus ſit pars dominii vt prędixi: & declarant præfacti doct. & firmat Bald. in l. fi. C. ne de ſtatu de-
8 fun. † Præterea prædicta concluſio gl. communiter approbata debet intelligi & limitari quādo apparet quod ille vſus fuiſſet tanꝗ ex cauſa ſeruitutis ibi debite: aduerſario ſciente & patiente. Alias non procederet: ſi ſimpliciter de vſu probaret vt per Alex. in d. l. ſi certis annis. cir fi. commen. poſt Sali. ibi in fin. Et idē firmat Alex. conſi. cviii. in cā & lite vertente. circa fin. ij. vo. vbi

a Vide latius in ij. q. prin. ſecūdæ partis quartæ principalis. verſic. tertio limita. & plene Butri. in rep. c. peruenit. colū. xxii. circa fin. de cenſi. vbi dicit ꝙ in caſu no. p gl. in l. pe. C. cōmu. diui. ex patientia p̄ſumet diuiſio: et pariter in l. ſi ſeruus. & in l. qui in aliena. §. j. hic adductis. quia ibi agit de modico præiudicio. Secus ſi d̄ magno ꝗa tunc non præſumit vt ibi per eum. colū. xxiij. q limitat hoc vltimum dictum in duobus caſibus ibi p eum notatis videlicet in poſſeſsiōe beneficiali & matrimoniali quia ſecūdum eum ex lōgo tēpore in his præſumitur titulus licet agatur de graui p̄iudicio ibi rōne aſsignat.

vbi dicit ꝙ oportet vt fiat probatio ita qualificata ſcilicet ꝙ vſus eſt ſeruitute ex illa cauſa allegata per decem annos inter præſentes.& Felyn.in c.de quarta.col.xiiij.circa fi.verſi. vel concorda. de præſcr. vbi reſpondent poſt Paul.de Caſtr. in d.l.ſeruitutes.colum fin.motiuis contrarijs. Et hoc modo concordant contrarias opiniones. Et ex his colliguntur duæ limitationes ſeu declarationes ad prædictam coucluſionem vltimo relatam quã Pau. de Caſt.& Fely.vbi ſupra atteſtantur eſſe communem Cano. & Legiſt.& Alexan.præalle. conſi.lxix.col.ij. verſic.prętera. v.volu. vbi late comprobat.& de hac materia latius dicam in ij.parte iiij. partis principalis in materia præſcriptionis ſeruitutum. Nunc generaliter limita totam prædictã do-
9 ctrinam prout infra. † Primo limitatur prędicta doctrina ex mente Barto. vt non procedat vbi ius cõmune reſiſteret pręſcribenti:quia tunc nunꝗ pręſumitur tit.ex præſtatione diuturna ſeu ex curſu longi temporis: vt ſi vnus prælatus probaret ſe longo tempore percepiſſe decimas in parochia alterius:ex quo ius commune reſiſtit. Sed tunc requiritur tempus: cuius initij &c.c.j.de pręſcrip.in vj.iuncto.cap.ad decimas. de reſtitutio. ſpolia. eodẽ lib. & l. competit. C. de præſcriptio. xxx. annorum.ita ſe ipſum declarat Bart. in d.l.cũ de in rẽ verſo.colũ.iij.& in locis præallega. & in decimis ſentit Felyn. in d.c.de quarta. col.penulti,verſi,conſidera ſecundo. & loquitur ſub dubio forte. quia ibi non meminit de Barto. not.do.Iaſ.in d.l.ſi certis annis.prope fin. in xj.limi-
10 ponens aliud exemplum. †Secundo limitatur prædicta doctrina ex mente Bartol.in d.l. cum de in rem verſo. col.iij.vt non procedat: vbi principaliter tractatur de præſumendo titulum ad commodum & fauorem patientis:quia tunc ex ſola patiẽtia titulus præſumitur: licet præſtatio non interuenerit:et quãuis tractetur de acquiſitione dominij vel partis eius: per tex.in d.l.ſi filius.C.de peti. hære.quem Barto.& Docto. ibi reputant ſingularem:& per text.not. in l. qui in aliena.in princ. verſi. ſed ſi non adiecit. vbi Alexan. plene tra.de intellec.illorum iurium.ff. de acquiren. hæred. Et text. in d.l.ſi filius. facit ſingularem idem Alexan.& per illum dicit plura notanda.conſil.lxxix.circa primum de quo quæritur. col. ſed præmiſsis omnibus non obſtantibus.j.vol. Et intelle.d. l.ſi filius. late explicat d. Iaſ. in l.j.colum.v.C.qui admit.& limitat quinque modis. & declarat Alex.in l. ſciẽdum. col. iij. vel iiij.ver.itẽ fallit ſecundum Ange. ff.de verb.obl.vbi limitat illum tex.procedere in terminis ſuis, ſcilicet quando non tractatur principaliter de præiudicio alterius: quia tunc non ſufficeret longum tempus decẽnij:ſed requiretur tempus. xxx.anno.per tex.not. qui nõ alibi ſecundum eum.in c. peruenit.in verbo.xxx. annis cũ gloſſ. de empto. & ven. quem ad hoc ibi ponderat Imo.& refert

fert Alexan.ita tenere Pet.de Ancha.conſi.cxxvij.ex conſilijs excellentium doctorum & Paul. de Caſt. conſi. xlviij. in cauſa quæ dicitur dicens: ꝙ eſt ſingularis limitatio ad d.l.ſi filius. Et idem firmat ipſe Alexand. conſi. lxxix.præalleg. col.ij. circa fin.ver. fortificantur.j.vol.refert Iaſ.in d.l.ſi certis annis.col.fi.in v.limi:& late not.in d.l. ſciendum, colum. vj.& vij.& in d.l.j. colũ. v. in iij.limi.C. qui admit. Vbi dicit:ꝙ Alex.in d.l. qui in aliena.in prin.col.iij.ver.ſed contra prædicta tenet contra iſtã limitationem per d. l. ſi filius. vbi tractabatur de præiudicio patris.& propterea dicit Iaſo. ꝙ Alexan.in hoc fuit ſibi contrarius.Sed ipſe Alex.ibi ver. ſed reſponde:ſoluit hãc difficultatẽ:& reſpõdet quod in d. l.ſi filius.& in d.l.qui in aliena.in prin. tractabatur de modico p̄iudicio:ideo tũc præſumitur cõſenſus.Et ſic non eſt Alex.ſibi contrarius recte intuenti.quicquid dixerit Iaſ.Et hanc limitationẽ ſeu declarationẽ refert & pungit Fely.dicens eã nõ elici ex text. in d.c.peruenit. quẽ põderat in c. ſicut.col.xv. vel xvj.ver.ſecundo aduerte.de re iudi.Et eã ſequitur d.Frã.Cur. conſi.lxxvj.ſuper motiuis.col. ij.circa me. Confirmat̃ iſta limita. ſeu declaratio Imol. & Alex.ex no.per Bar.poſt antiquos.in l.litibus.C.de agri. & cẽſi.& in l.ſolent.§.j.circa fin. cõmen.ff.de offi. procõ. & per Cy.& Bal.i d.l.ſi certis annis. col.fi.& ibi refert Iaſ.colum.
11 vlti.in vj.limi.† Vbi volunt: ꝙ qñ agitur de obligando aliquem ad ſeruitiũ perſonale puta ad ius vaſallagij:vel ſubiectionis: tunc requiruntur triginta anni licet etiam interuenerit præſtatio : ex quo agitur de mutuatione ſtatus & ſubiectione perſonæ & ſic de maximo præiudicio.ſecundum Bart.vbi ſupra & latius dicam in j.q.proxime. ſeq. Et intellec. d.l. ſi filius.excutit Alex. in d.l. quẽ in aliena.circa fi.ij.col. verſi. extra glo.& conſi. cxiiij. viſo & diligenter conſiderato themate.col.pen.verſi.quarto cõprobatur.iij.vol. & conſi. xij. viſo proceſſu .col.fin.iiij.volu. Qui vbique dicit:quod in caſu d.l.ſi filius.tractabatur de modico præiudicio. [a] & idẽ Alexan.conſi.ponderatis his. col. pen.circa prin.v. volu. ibi dicit quod illa iura nõ habent locum vbi tractatur de præiudicio iuris dominij : ſed alterius minoris.& fuit intellec. Bart. in d. l. cum de in rem verſo. colum.iij.& in præallega.qõ. mulier habens amplum patrimonium. colum. vlti. vbi late declarat.& Paul.de Caſt.in d. l.ſi filius. Sequitur Fely.in d. c.ſicut colum. xvj. verſicu.ſecundo aduerte. de re iudi. fir-
12 mans poſt Bartol. †quod nunquam præſumitur titulus ex patientia longi temporis : vbi agitur de magno præiudicio t & Iaſon.in l. prima colum. v. in quarta limitatio.C. qui admit.quæ declarat poſt Bartol. vbi ſupra: quomodo in caſu dicta lege ſi filius . dicatur agi

a Adde do. Franciſc. Cur. conſil.lxxvj. ſuper motiuis. colum.ij.circa mediũ.

de modico præiudicio filij li-
cet alij intelligãt: quod ibi tra
ctabatur de modico p̄iudicio.
patris:& nõ filij: vt per Alex.
in d.l.qui in aliena.colum. iij.
verſi.ſed hęc limitatio.Et etiã
declarat Alexan.in d.l. ſi cer-
tis annis.colum.fin. Et vidẽ-
tur Bartol.et docto.variare cir
ca intellec.illorum iuriũ: quia
aliquando dicũt:ꝙ in l.ſi filius.
tractatur de præiudicio filij.
Aliquando de præiudicio pa-
tris &c.& ꝙ in d.l.qui in alie
na.§.j. tractabatur de præiudi-
cio filij: & tamen recte intuen-
ti videtur vnus & idem caſus.
d.l.ſi filius.& l.qui in aliena.§.
j.reſpectu affectus:licet diuerſi-
ficentur.in facto.Nam vtroque
caſu commodum quæritur pa-
tri: vt declarat Paul. de Caſt.
in d.l.ſi filius.circa princ. No.
Bal.in l.j.colum.penul. verſi.
not. glo.C.de fideicom. dicens
ꝙ in caſu.d.l.qui in aliena.§.j.
tractabatur.de commodo patiẽ
tis: non de incommodo: licet
alij aliter dicant. Alium no-
tabilem intellectum ad illam l.
ſi filius. & l. qui in aliena. in
prin.vltra Iaſ. in locis præal.
poſuit Alex.conſi.ix.viſo the-
mate ſupraſcripto.colum. fina.
verſi.non obſtat.ſi diceretur.et
melius.verſi. poteſt etiam ali-
ter reſponderi prope fin.iij. vo
lu.vbi dicit ꝙ ideo ibi præſu-
mebatur pręceſsiſſe iuſſum pa-
tris ex illa diuturna patientia
patris:quia pater allegat ſe iuſ-
ſiſſe filium adire hæreditatem.
Nam tunc præſumitur ꝙ ſuc-
ceſſerit adeo ꝙ patri acquiri-
tur commodum & incommo-
dum illius hæreditatis delate
filio. Secus dicit ipſe quando
pater negaret ſe iuſsiſſe quia
tunc non præſumeretur in caſu
illius.l. cum ſimili. præceſsiſſe
iuſſum: licet interuenerit diu-
turnitas temporis quia ſolennĩ
tas extrinſeca non præſumi-
tur.l.quecunque.§.pe.ff. de pu-
bli.& refert Alexan. quod iſte
fuit intellec.Salyce.in d.l. ſi fi-
lius.vbi hoc voluit Saly. licet
non loquatur tam late in j. qõ.
& dicit ſecus eſſe quando pa-
ter ipſe poſſediſſet. vt in caſu.
d.l.qui in aliena.§.j. vbi idem
ſenſit Alex.poſt Paul. de Caſt.
col. vlti. circa med. declarans
quomodo ibi patientia allege-
tur contra patientem. Et ſe-
cundum prædicta non videtur
probari limitatio ſupra relata:
quæ elicitur ex verbis Bart.
in d.l.cum de in rem verſo. co
lum.iij.in d.l.ſi filius. per quã
mouetur Bartol. quia ibi non
tractabatur ſimpliciter de me-
ro commodo: vt ſentit Bartol.
vbi ſupra. Sed etiam de præiu-
dicio: licet modico: prout vult
Bart.in eademmet.l. cum de in
rem verſo:& in locis pręalleg.
& communiter volunt docto.

Procedit tamen proculdu-
bio hæc limitatio: quia ſi præ-
ſumitur conſenſus ex patientia
diuturna: vbi tractatur de mo-
dico præiudicio: tanto magis
vbi agitur de commodo: per
doct. Bartol.in l.quæ dotis. co
lum.penul.ff.ſolu.matri. Sed
pro pleniori intellec. d. l. ſi fi-
lius.moueo dubium.Nam vide
tur:ꝙ ibi nõ tractaretur de ali-
quo præiudicio: ſed de commo
do tantum. Ita probat ille tex.
in illis verbis commodum ac-
quiſiuiſſe videtur. Et firmat
Alexan.in l.ij.§. voluntatem.

princip.ff.ſolu.matri. & Bald. ante eum. licet non alleget. in d.l.j. colum.pen.verſi. not. dicit glo.alibi.C. de fideicõmiſ. Et ſic probat limitationẽ Bar. ſupra relatam. Ergo non procedit prædictus intellec.Bart. & docto.ꝙ ibi tractabatur de prȩiudicio patris: quamuis modico. Vnde videtur ſecus eſſe: qñ hæreditas delata filio eſſet oneroſa: quod tunc non ſit præſumendus conſenſus patris in caſu.d.l.a contrario ſenſu: iuncta doctrina Bartol.in d.l. quæ doctis.colum.penul. vbi concludit quod facilius præſumitur conſenſus quando tractatur de fauore & commodo alicuius: ꝙ vbi tractetur de ꝑiudicio ſuo. Iſtum intellect. ſenſit Bald. in d.l. ſi filius. ad fin. Et deinde reprobat per illam l. quia hæreditas in ſe habet commoda & incommoda. & ideo etiam ſi hæreditas eſſet damnoſa: locum habet illa.l.ſecũdum Bal. per tex. in l.ſi hæreditatem.ff. man.& ibi idem ſentit Salyc. circa med.com.ver. & hæc faciũt ad quæſtionem.& ſecundũ iſtum intel,non erit ſimpliciter verum dicere ꝙ ibi tractaretur de modico præiudicio: nec videtur procedere alius intel. Saly.& Alexã. ſupra relatus. Niſi dicatur ꝙ ibi pater allegabat ſe iuſiſſe: quo caſu ſibi quȩritur cõmodum & incõmodum vt ipſi dicunt. Vel dic ſecundum Bal.no.in l.ij. C. de legi. hære.ꝙ in caſu.d.l.ſi filius.agebatur principaliter de fauore patientis: videlicet de acquiſitione. & ideo licet in cõſequentiã poſſet redundare damnũ ex aditione hæreditatis damnoſæ tñ hoc non attẽditur per regulã l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet.ad quam plura not. Alex. cõſi.j.viſo ꝓceſſu.col.pen.ver. item reſpondeo.iij.vol.& bene facit tex.in l.j.ff. de auto.tuto. licet Bart.habuerit aliũ intel. ad illam l.in d.l. cũ de in rem verſo.colum.iij.& in d. q. mulier &c.col.ſi. Et rõnẽ.d.l.ſi filius.aſsignat Bald. in d.l. ij. in ſi.commen.C. de leg. hære. Alex.in d. l. qui in aliena.§.j. circa prin.iij.col.& in d. l.ij. §.voluntatem.circa prin.commen. Vel dici poteſt vltra docto.ꝙ ibi hȩreditas poterat ita afferre commodum: ſicut incõmodum ratione dubij facilius prȩſumitur cõſenſus per not.doctri.Bart.in l.quo.n.in prin.ff. rẽ ra. ha. Et bene facit ꝓ hoc intel. tex. in l. ſi pr̃ puelle. C. de inoffi.teſta.& in l. de fideicom.C.de tranſ.cum ibi not.in ratione ſui. Et pondera: quod in caſu.d.l.ſi filius.interueniebant duo: videlicet diuturnitas temporis:& longa poſſeſsio: vt ibi põderat Bal.& Alex. in d. l.qui aliena.col.iij.circa prin. ver. præterea. Tertio limitatur prædicta doctrina ex mente Barto.in d.l.cum de in rẽ verſo.circa ſi.iij.col.vt non procedat: vbi tractatur de præſumendo titulo liberatorio: quia tunc ex ſola patientia lon.temp. nõ prȩſumitur titulus per legem libertis.§.j.ff. de ali.& cib.lega. Et patet in omnibus legibus q̃

13 dicunt † quod actionibus perſonalibus non prȩſcribitur minori ſpacio.xxx.an.l.ij. C. de conſti.pec.cũ concor. Secus ſi cũ patientia lon.tẽpo.alia interueniãt: vt in caſu.l.procula. ff.

de proba. De cuius intelle. di-
cet infra. Fallit hęc cõcluſio:
niſi agatur de liberatione lucri
14 odioſi: vt vſurarij: † quia tunc
ex curſu lon. tẽp. prę ſumitur ti-
tulus liberatorius. vt l. cũ qui-
dã. §. diuus. ff. de vſur. & l. cum
poſt. in princ. ff. de iure dot. Ita
colligitur ex verbis Bart. vbi
ſupra & in l. quæ dotis. col. ij.
ver. opponitur. de l. ꝓcula. &c.
ſolu. ma. Et intellec. d. §. diuus
excutit Alex. cõſi. xvj. in præ
ſenti cõſultatione. col. vlt. ver.
nunc reſtat. & conſi. lxiiij. ſtan-
tibus his col. iiij. verſi. non ob-
ſtat. ẽt ꝙ alimentis ꝑſcriptũ ſit.
iiij. vol. Et plenius Rom. conſi.
cccccxvij. in caſu ꝓpoſite con
ſultationis. col. v. ver. ſecũdo ta
men. vbi dicit ꝙ ille tex. loqui
tur in vſuris quę veniũt vt me-
rũ lucrum. Secus aũt in vſuris:
quæ debentur tanꝗ intereſſe:
vt in vſuris dotis propter ſup-
portata onera matrimonij do-
te nondũ ſoluta q̃a ille nõ intel
liguntur remiſſe licet maritus
nõ petierit & tacuerit ꝑ decen-
nium. Et ibi facit Roma. cõclu
ſionem: q̃d ſola tpis diuturnitas
ad prę ſcriptionẽ nõ ſufficiẽs ſeu
taciturnitas in non petẽdo de-
bitũ nõ inducit remiſsionẽ de-
biti per caſum. in d. l. libertis
quos. §. j. Fallit in tribus caſi
bus ſecũdũ Rom. vbi ſupra. Pri
mo in debito odioſo ſeu lucro
penali: vt vſurario. d. l. cũ qui-
dã. §. diuus. & licet Rom. nõ al-
leget: ita intelligit expreſſe
Bar. in locis prędictis. & ſequi
tur Alex. in prę alle. conſilijs:
vbi ẽt intelligit illũ tex. in ver
bo lõgi tpis: loqui de decennio:
reprobata glo. quę intelligit de
15 triẽnio vel quinquẽnnio. † Se
cũdo fallit ſcd̃m Rom. in lucro
dotis: quã vir lucratur propter
diſſolutionẽ matrimonij cõtin-
gentẽ culpa mulieris: vt eſt ca-
ſus in l. cũ poſt. in prin. ff. de iu
16 re dot. † Tertio fallit: q̃n cõ
currũt hęc tria. ſ. ius ſanguinis:
diuturnitas tpis: & multiplica-
ta computatio rõnis. vt in caſu
no. in l. procula. ff. de proba. &
hæc tria requiruntur copulati-
ue: vt locũ habeat diſpoſitio il-
lius. l. ſcd̃m gl. & Bart. in d. li-
bertis quos. §. j. & no. doc. præ-
ſertim Are. in l. recuſari. ff. de
acqui. hęr. Et plene Alex. cõſ.
xlvj. viſis & accurate cõſidera-
tis. in ſi. j. vol. & cõſi. lvj. in prę
ſenti conſultatione. ad fin. iiij.
vol. vbi bene explicat intel. d.
17 l. procula. † Subdit Rom. prę-
al. conſi. cccccxvij. col. v. vltra
med. ꝙ ſi vir per totũ tp̃s durã-
tis matrimonij tacet quia non
petit vſuras ſeu intereſſe dotis
ſibi nõ ſolute ipſum ſilentiũ cõ-
tinuũ inducit tũc tacitã ipſarũ
vſurarũ ſeu intereſſe remiſsio-
nẽ. Iſte eſt text. ſing. ſcd̃m Ro.
iũcta gl. ij. in l. vir vſuras. ff. de
dona. inter vir. et vxo. q̃ ad hoc
probandũ alleg. optimũ tex. l.
j. cũ oportet. §. ſin autẽ res. C. de
bon. quę li. vbi ſi pater in vita
ſua nõ petijt vſumfructũ bono-
rũ aduentitiorũ filij ſibi debitũ
vr̃ remiſiſſe nec hęredes p̃ris
poſſunt petere: ſed Bar. in d. l. q̃
dotis. col. ij. vr̃ intelligere tex.
in d. l. vir vſuras. ꝙ loquat̃ in
vſuris quę non petebãtur tanꝗ
intereſſe: ſed tanquã promiſſe:
certa quãtitate expreſſa: & ſic
ĩ lucro odioſo: vt refert Alex.
prę all. cõſ. lxiiij. col. iij. vel iiij.
ver. ſimilit̃ nõ obſtat. l. vir vſu
ras. iij. vol. vbi dat alios intel-
lectus

lectus ad illũ no.tex.ſcdm quos nõ pôt ,pcedere p̃dicta cõcluſio Rom.iii pręalleg. cõſi. qui impugnat quãdã opi. Bal.in quodã ſuo cõſi. vbi tenuit ꝙ maritus videat remiſiſſe vſuras ſeu intereſſe dotis nõ ſolute tacẽdo p decenniũ. Verũtñ non inuenio quicquid dicat Alexã.vbi ſupra ꝙ Bar.ĩ d.l.quę dotis.faciat aliquã mentionem de tex.
18 in d.l.vir vſuras. †Quarto fallit vltra Rom. in caſu ſingu.l. quicũq;.C.de appo.pub.lib.x. vbi ille q tribus annis ,pximis oſtẽdit ſe ſoluiſſe tributũ vel cẽſum:p̃ſumitur vſq; retro poſtea ſemper ſoluiſſe niſi ,pbetur cõtrariũ.& illũ tex.ad hoc ibi reputat ſing.Bar.& dicit aureum Bal.in c.litere.ad fi.de dila.& ita per illũ tex.determinat gl. ĩ emphyteota ꝙ p̃ſumit̃ ſemper retro ſoluiſſe ſi probat de ſolutione triũ annorũ proximorũ in l.ij.in glo.magna.C.de iure emphy. Not.Iaſo. in d.l. ſi certis annis.circa fi.j.col.ver.ad de ſimiliter. Et illũ not. tex. limita & declara vt p Alexã. cõſi.cvj.magnifice pętor. col. j.circa fi.& ſeq.iij.vol. & plenius p Iaſ.in trac. iur. emphy. col.lxxiij.& ſeq.vbi ponit: an procedat generaliter in quolibet qui tenetur ad annuã pẽſionẽ:& refert plures extollentes illũ tex.& eũ multum exornat & limitatur illæ ſolennis tex. in d.l. quicunque. vt procedat dummodo probetur de tribus ſolutionibus ſeparatis quolibet anno:ſecus ſi eſſet facta vna apoca vel cõfeſſio ſimul pro tribus:vt per Alexan.in d.l.quicunque . in apo. ad Bartol. & per Iaſo.ibi ſupra & in l.ſi certis annis.colum.ij. in princ.C.
19 de pac. †Et not. quod licet ex patientia lõgi temporis cũ præſtatione vel ſine aliquando inſurgat præſumptio iuxta prędicta: debet tamen allegari id quod præſumitur ex tempore: vt titulus vel conſenſus. Alias non reſultaret præſumptio: ex eo quod fuit allegatum licet probarentur extrema ex quibus inſurgit ſecundum Paul.de Caſt. in dicta l.ſi filius. per l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idẽ pollioni.ff.de adulte.& per doctri. Bartol.in l.cum quid. colum.vlti.ff.ſi cert. peta. Et ibi late not. Iaſo. colum. penulti. & vlti.Et plene Felyn. in cap. cum ordinem.colum.penul. de reſcrip. Alex. in l.a diuo pio. §.ſi ſuper rebus.colum. vij.ff. de re iudi. Et in terminis notat Bald. in dicta l.ſi certis annis. & ibi refert Iaſo. colum. fina.in iiij.limita.C.de pac.& Paul.de Caſt.in d.l.qui in aliena.§.j.& fuit de mente Bartol. ibi circa prin.vbi Alexan.not. colum.pen.ver. extra glo. Fely.in c.de quarta. colum. fina. circa prin.verſi.& iſtis addendum de præſcriptio. & hoc vltra Alexan.& Moder.expreſſe ſenſit Bartol. in d.l. cum de in rem verſo.colũ.ij. circa fin. ver.veniamus ad tertiũ.& col. j.in ij.opi.licet Bald.in d. l.ij. C.de legi.hęred.dixerit cõtrariũ & male:et plene dicetur de hoc in repetitio.l.celſus.in iij. parte. Prędicta doctrina cum tribus principalibus limita ſupra relatis elicitur ex verbis. Bartol. in dicta l. cum de in rẽ verſo.col.iij.verſi. ideo diſtingue. & in l.prima.§.fina. ff. de

aqua plu. arcen. & plenius in ſua diſput.incipit quędam mulier.col. vi. vbi principaliter diſtinguit an tractetur de magno vel modico præiudicio ad præſumendum titulum ex curſu temporis cõtra patiẽtem.& ſequitur Fely.in d.c.ſicut. col. xvj.ver.ſecundo aduerte de re iu.& late Iaſ.in l. j. col. v. in iiij.limit.C.qui admit. & plene no. Alex.in d.l.ſi certis annis.col.pen. & vlt. C.de pac. vbi Iaſ.plura cumulat ad materiam. d.l.cum de in rem verſo. ff. de vſur. & limi. duodecim modis. & in §. præiudiciales. in tribus vlt.col.inſti.de actio. ſed non ponit claram & perfectam doctri. Vnde ex omnibus pręmiſſis vt clarior habeatur doctrina circa diffuſam & intricatam materiam.d.l. cum de in re verſo.facio infraſcriptas breues concluſiones.

20 † Prima concluſio eſt.Quod vbi interuenit diurna p̃ſtatio cũ curſu. longi tẽp.præſumitur titulus vt ex pręd ictis apparet. & hæc non diſtinguit: an tractetur de modico vel magno præiudicio: vt aperte ſentit Bart.in locis præal.& Pau. de Caſt.in d.l.ſi filius. circa me. & expreſſe vult. d. Ant.de But.ĩ rep. c. peruenit. colũ. xxij.circa fin.de cenſi. Iſtam concluſionem limita pricipaliter et vtiliter tribus modis & longe plenius q̃ referat,d. Iaſo.vbi ſupra vltra quem ad-

a Quod hoc caſu debeat allegari cauſa ſpecifica & legitima p̃ſtationis ĩ libello ut p̃ſumat̃ titulus allegatus late firmat Alex. cõſi. 124. j colum. iiij. volu,

21 dã multa. † Primo limita: vt non procedat:vbi conſtare poſſet aliquem ſoluiſſe non animo ſe obligandi vere vel præſumptiue:puta per proteſtationem:vel aliter.Quia tunc diutina præſtatio obligat in futurum.Ita no.limitat Bal.in l.fi. C. ne de ſtatu defun.ſequit̃ Alexan. conſi.cxc.mature digeſtis ad fi.ij.vol.Et ẽt ratio:quia illa p̃ſumptio quę inſurgit ex lõga præſtatione:non eſt iuris & de iure: ſed recipit probationẽ ad oppoſitum: vt infra dicetur. Vel ſi appareat ſaltem per aliquas præſumptiones:ꝙ præſtatio facta fuerit non animo obligandi: ſed gratis. Vnde ſi quis prætendit titulũ donationis nõ probat ipſum virtute.d.l.cũ de in rem verſo.Quia pręſumptio iuris eſt in contrariũ : ꝙ nemo velit donare & iactare ſuum.l. cum de indebito.ff.de proba.ſecundũ Bal.no.in d.l.fi.per gl. ord.in l.ſolẽt.§.fi.in gl.fi.ff.de offi.procon. Refert hic vltimũ & ſequitur Iaſ. in d. l.ſi certis annis. prope fi. cõmen.in xij.

22 limi. † Secundo limita.d.l. cum de in rem verſo.cum materia procedere dũmodo capituletur:& probetur per actorẽ: ꝙ ſingule pręſtationes dicti lõgi temporis factę fuerunt ex cã & titulo allegatis in libello:in quo debet in ſpecie allegari et exprimi cã valida a tituli & obligationis talis annue pręſtationis. Ita ſingulariter limitat Sali. in d.l.ſi certis annis.in j. q.& clarius in d.l.cum de in rẽ verſo.in j.et iiij.q.vbi dicit:ꝙ hoc erit difficilis probationis: & pulchre refert & ſequitur Alex.

Alex.conſi.cxiij. ſuper primo dubio.j.vol.vbi multum elegãter declarat intellec. d. l.cũ de in rem verſo. cum materia: & illud cõſiliũ oĩno vide. Et Iaſ. ſuccincte & in confuſo. in d.l.ſi certis annis.col.iiij.circa fi.in ij.limi.& vltra eũ Alex.conſi. cviij.in cã & lite vertente inter dominos.circa fin.ij.vol.& conſi.lxxv.viſis & ponderatis col.iij.circa fi. iiij.vol.dicens iſtud eſſe de mente Bart.in d.l. cũ de in rem verſo. col.fi. vbi dicit hæc verba.Sed ſi non ſoluiſſet ſimpliciter ſed reſpectu certe cauſę:verbi gratia,ꝓ laborerio: ꝙ teneo a te domino meo vnũ par caponum tunc pſu mitur titulus ẽi pro futuro tẽpo re:quatenus teneat laboreriũ: & cogetur ad ſoluendũ:ſicut in l.noſtra. dicit Bar.pro tempore: quatenus teneo ſortẽ cogor ad præſtationem vſurarũ. Ad idem.l.litibus.C.de agri.& cẽ ſi. Et eodem modo apparet: ꝙ non pręſumitur vaſallus nec titulus vaſallatus: niſi aliqua cõ templatione ſoluiſſet. Et ſic intellige.l.ſolent.in fin.ff.de offi. procon. Hæc ſunt verba Bart. ex quibus apparet quod Bart. vult ꝙ præſtatio fuerit formis & facta contemplatione certæ cauſæ:vt obliget in futurum.

Et hanc limitationem ſeu declarationem refert & ſequitur Felyn.in c.cauſam quę.col.iij. verſi.ſed aduerte. quia oportet ꝙ allegãs titulum de præſcrip. & ibi reſtringit:vt non procedat quando probaretur de tanto tempore cuius initij memoria non extat. Quia tunc non eſt opus: ꝙ quis probet præſtationem fuiſſe factam ex illa cã allegata cõtra Alex.in d.cõſ. lxxv. Et fuit de mente Bar.in d.l. cũ de in rẽ verſo.col ij.Et vltra Fely. hoc voluit Panor. conſi.xciiij. vr primo circa fi. j.col.ij vol.& in c. fi.col.ij.de cã poſſeſ.& proprie. Et iſtam materiam ante Sali. licet nullus alleget ſic declarauit Bal. in terminis in §. ſi qs ꝑ triginta.col.ij.verſi. & hoc modo.in tit.ſi de feu.fue. contro.vbi dicit ꝙ l.cum de in rem ver. locum habet in præſtatione formi.i.facta inſerta cauſa.Secus in informi:quia non debet plus operari pręſtatio ꝙ̃ ſtipulatio: quæ non valet ſine cauſa.l.ij.§. 23 circa ff.de excep.doli. † Item quia legum pręſumptiones non adaptantur ad ea quæ habent incertã formam errogationis. Alleg.ad hoc tex. in l.ſeio.ff. de an.lega. & ibi ſequitur Alua. formaliter referens verba Bal.col.j.& idem ſenſit Albe. de Roſa. vltra præfatos doct. in ſuo dictiona. in verbo præſcriptio.in ver. an currat præ-
24 ſcriptio.vbi dicit † ꝙ non currit præſcriptio contra eum:qui longo tempore aliquid ſoluit ſine cauſa ꝑ l.litibus. C.de agri. & cenſi.Et ſic innuit expreſſe: ꝙ præſtatio debet eſſe formis & cum cauſa. & ratio põt eſſe licet pręfati docto.non dicant: quia alias ſi non conſtat præſtationem fuiſſe formam & factam ex aliqua legitima cauſa pręſumeretur facta in dubio ex curialitate ſeu vrbanitate quo caſu nunꝙ̃ currit præſcriptio nec tunc habet locum.d.l.cum de in rem verſo. vt not.Specu. in tit.de pręſcript. in iiij.parte col.fin.verſi. hoc etiam not.Et

not. Inno. & Cano. in c. cum ec cleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie & eſt gloſſ. ordi. in l. ſolent. §. fin. ff. de offi. procon. in gloſſ. fin. quæ dicit quod id quod ſit gratis: non debet ad neceſsitatem deduci: & inducit ad quæſtionem de ruſtico: qui aliquid præſtitit aliquãdiu &c. Et dicam in v. q. quartæ partis quintæ princip. huius tract.

Tertio not. limita. d. l. cũ de in rem verſo cum materia: vt procedat dummodo non probetur de cõtrario ſecundum Cy. in d. l. ſi certis annis. in x. q. Bald. & Paul. de Caſt. in l. ij. C. de dot. promiſ. Io. And. in c. ſi. de cauſa poſ. & proprie. Et eſt de mente gloſſ. & Archi. in c. ſeruitium. xviij. q. ij. Et voluit. d. Anto. in c. peruenit. col. xviij. de cenſi. Et pulchre ſequitur Alex. per alleg. conſ. cxiij. vlti. col. j vo. Refert Iaſ. in d. l. ſi certis annis. col. fin. in prin. in iij. limit. Vltra quem addo. gloſſ. in c. fin. in gloſ. magna vltra med. de conſue. & ibi But. Cepo. in tracta. ſerui. vrb. prædio. c. xix. col. iij. vbi
25 dicit † ꝙ præſumptio. d. l. cũ de in rem verſo. quæ inſurgit ex longa præſtatione: non eſt præſumptio iuris & de iure: qa poteſt probari contrarium: vel per confeſsionem partis. facien do poſitiones de non titulo: aut probando: quod ſolutum fuit per errorem vel ex falſa cauſa ſeu rem aliter ſe habere: vt ꝑ Alexand. not. præalleg. conſil. cxiij. col. vlt. verſ. pro confirmatione prædictorum. j. vol.
26 vbi determinat not. † ſi emphyteote ſiue homines ſubditi ſoluerũt: nedũ ꝑ decẽ: ſed ẽt per xxx. & xl. annos maiorem pẽſionẽ vltra modum in inueſtituris deſcriptũ: quod non poſſunt cogi ad ſoluendũ in futurũ: qa per tenorem inueſtiturarũ conſtat de cõtrario. & ꝙ maior pẽſio fuit ſoluta per errorẽ: quod eſt bene notandũ. Quarto limita ꝑdictam concluſionẽ: vt non procedat qñ tractaretur: nedum de magno: ſed de graui & maximo præiudicio: vt de mutatione ſtatus & ſubiectione perſone. Quia tunc licet præſtatio interuenerit: non ſufficeret lon gũ tẽpus: ſed requiruntur xxx. anni ſecũdum Bar. in l. ſolẽt. §. j. circa ſi. cõmen. ff. de offi. procon. & in l. litibus. C. de agric. & cenſi. & plenius dicam in j. q. proxime ſequen. Quinto limita. d. l. cum de in rem verſo. cũ materia vt procedat dũmodo præſtationes factæ per decẽniũ fuerint ſeparatæ: & ſic vbi ꝑſtatio fuit annua. Secus ſi fuerit facta vna ſolutio pro decem annis vel pluribus ſcdm Cy. in d. l. ſi certis annis. & Cyn. & Bald. in l. ij. C. de dot. promiſ. Bar. in l. eum qui. ff. de an. leg. et not. Iaſ. in d. l. ſi certis annis. col. ij. circa prin. Secũda prin
27 cipalis cõcluſio eſt: † ꝙ ſi nulla interuenit præſtatio: præſumitur titulus allegatus ex patiẽtia longi temporis: vbi tractatur de modico ꝑiudicio. vt de ꝑſumenda ſeruitute. Et ita ꝓcedit gl. ordi. in d. l. ſeruitutes. la grande. cũ ibi not. Et idẽ ſi tractetur principaliter de mero commodo & fauore patientis per l. ſi filius. cũ ibi not. C. de peti. hære. & plene dixi ſupra ꝙ iſta concluſio eſt cõis: vt late patet ex præmiſsis. Tertia

tia concluſio eſt. Quod ex ſola patientia cum curſu longi temporis non interueniente præſtatione aliqua non præſumitur titulus allegatus: vbi tractatur de magno prǫiudicio: vt communiter concludunt Bar. & docto. in d.l. cum de in rem verſo. & in l. ſi certis annis. & in locis prǫ alleg. Hanc concluſionem limita vt procedat vbi ſolum intercesſsit ſpacium longi temporis. x. vel xx. annorũ Secus ſi intercesſsiſſet ſpacium longisſimi temporis. xxx. vel xl. annorum: quia tunc præſumitur titulus licet tractetur de magno præiudicio alterius: & ita procedat tex. reputatus ſingularis cũ glo. in c. peruenit in verbo triginta annis. de empti. & vẽ. & ibi no. Imo. col. iij. & Alex. in l. ſciendũ. col. iiij. ff. de verb. obli. & in terminis decidit do. Franciſ. Cur. cõſi. lxxvj. ſuper motiuis. col. ij. circa med. adducens plura: & late retuli ſupra. Et cõprobatur ex his quæ dicẽtur in q. proxime ſeq. Prǫdictǫ oẽs concluſiones gñaliter limitatur vt non procedant: vbi probaretur de contrario: quia iſta non eſt præſumptio iuris et de iure: vt plene dixi ſupra.

28 † Secundo gñaliter limitatur vt non procedant in p̃ſumenda ſolennitate mandati: quia ſolẽnitas mandati nunq̃ prǫſumit̃ propter diuturnitatẽ alicuius tẽporis ẽt p mille annos nõ adhibita diſtinctione an tractet̃ de cõmodo vel incõmodo magno vel modico p̃iudicio. Iſtud fuit not. dictum Bal. in l. ij. C. ſi ex fal. inſtr. & in l. j. C. de re. alie. non alie. & ibi Sali. Quod ſequtur Alex. in l. ſciẽdum. col. iiij. verſi. vnum tamen ſciatis. ff. de verbo. obliga. & in d. l. qui in aliena. in princip. col. iij. & cõ ſil. j. ponderatis his vlti. colum. circa fin. iiij. volu. Felyn. in d. c. ſicut. col. xvij. verſ. ſexto aduerte. de re iudica. vbi hoc dictũ nouiter limitat duobus modis. Sed illud impugnat Iaſo. in d. l. ſciendum. col. ij. circa princip. verſi. ſed aduerte. & in l. j. colũ. v. in ij. limi. C. qui admitt. dicẽs: quod licet nemo contradixerit putat contrarium per tex. cui nunquam vidit bonum reſponſum in d. l. ſi filius. C. de

29 peti. hæredi. † vbi ad hoc vt filiusfamilias poſsit adire hæreditatem ſibi delatam oportet quod præcedat mandatum patris. l. ſi quis mihi bona §. iuſſum. ff. de acqui. hæredi. Et tamen ex diuturnitate temporis decem annorũ prǫſumitur mandatum præceſsiſſe: ſed videtur facilis reſponſio. Quod ibi tractabatur de modico præiudicio vt late declarat Bar. in præallega. diſputa. incip. mulier habens amplum patrimonium: in tota vlti. colum. quem ſequitur Fely. in d. c. ſicut. col. xvj. & ſǫpe dixi. Et ſic iſtud dictũ Bal. videtur duntaxat procedere. vbi tractaretur de magno præiudicio. Secus ſi de modico.

Vel poteſt aliter dici ꝙ in caſu. d. l. ſi filius. interuenerat ſcientia & patientia patris: vt per Barto. in dicta l. cum de in rem verſo. columna tertia vbi expreſſe intelligit in duobus aut tribus locis: quod ibi interuenit patiẽtia diuturna præſertim in verſicu. videtur &c. Et clare notant Salicet. & Paul. de Caſtr. in dicta l. ſi filius.

lius. Et plene Alexand. conſi. ix. ſupra allega. vlti. colũ. iij. volumi. Si enim interuenit patientia in caſu dicte. l. vt dicũt Barto. & omnes: ergo & ſcien-
30 tia. † Quia patientia neceſſario includit ſcientiã. l. quotiens. la. ij. ff. de ſerui. tit. generali. Per quem tex. ſic dixit domi. Anto. de Butr. in c. peruenit. colum. v. circa finem. de cẽſi. Et patientia facit præſumi mandatũ. l. qui patitur. ff. manda. Not. plene Bart. in l. quę dotis. colum. penul. & vlti. ff. ſol. matrimo. Sed dictum Bal. procedit quando non apparet de ſcientia & patientia. Quo caſu mandatum nunquam præſumitur per mille annos. Et ita intelligo hoc dictum procedere: & ſatis hoc vult Alexand. in conſi. ix. proxime allegato. colum. fin. Verumtamen iſtud dictum Bal. latiſsime impugnat per plura domi. Franciſ. curti. in præallegato conſil. lxxvj. ſuper motiuis. verſ. ſed premiſſis non obſtãtibus per quatuor colum. Referens plura de præſumptione inſurgente ex antiquitate temporis: quæ nõ proſequor. Not. plene Fely. multa cumulans in d. c. ſicut. col. xv. cum. v. ſeq. de re iud. late tractans an & quando ſolennitas extrinſeca: ſiue ea quæ conſiſtunt in facto: præſumantur ex diuturnitate ſiue antiquitate tẽporis: nihilominus hoc dictum videtur communiter approbatum & tenendum cum prædi-
31 ctis declarationibus. † An autem obligatio ſeu titulus qui acquiritur: ſeu acquiſitus probatur ex lõga pręſtatione cauſet præſcriptionem. Et an ille qui pręcipuit pręſtationem annuã: dicatur in poſſeſsione vel quaſi illius iuris: declarat Bar. in d. l. ſolent. §. j. col. vlti. verſi. iuxta hoc quæro. Facit tex. in l. litibus. cum ibi no. per Bar. C. de agrico. & cenſi. & in ca. quęrelam. & ibi late not. Can. de elect. Et not. plene & vtiliter Fely. in c. cum Bertoldus. col. x. circa finem. verſ. perceptio penſionis. & col. xj. de re iudica. Et an illa. l. cum de in rem verſo. cum materia locum habeat in ruſticis. no. Alexan. cõſi. l. in cauſa & lite vertente. ad fin. v. volu. dicens ꝙ in ruſtico requiritur tempus xxx. anno. & alleg. Spec. ita tenere. Sed hoc non eſt verum vt late per Iaſ. in d. l. ſi certis annis. col. pe. ver. tertio extẽde: quæ concludit: ꝙ illa. l. cum de in rem verſo locum habet in ruſtico & in muliere. & videtur magis communis opi. vt apparet ex ibi not. & ita tenet Bart. in d. l. cum de in rem verſo. col. iij. circa medi. verſi. Item glo. videtur dicere. & ſecundũ hanc opi. conſuluit Alexandr. ſibi. contrarius. conſil. cxxiij. ſuper primo quæſito j. vol. & atteſtatur eam veriorẽ.
32 † Tertia principalis cõcluſio eſt in hac materia: quod vbi tractatur de præſumendo titulo liberatorio: ex ſola patientia longi temporis non pręſumitur titulus per l. libertis. §. j. ff. de ali. & ciba. leg. & firmat Bart. in d. l. cum de in rem verſo. col. iij. circa fin. & in l. quę dotis. col. ij. ver. opponitur de l. procula. ff. ſolu. ma. Niſi concurrat tempus ſufficiens ad p̃ſcriptionem: vt ibi per Barto. & in

& in d.l.cum de in rem verſo.
col.ij.verſi.veniamus ad ſecun
dũ paſſum. Fallit in tribus ca
ſibus no. p Ro.con.cccccxvij.
in caſu propoſite conſultatio-
nis.colum.v.verſi.ſecundo ta-
men.quos ſupra retuli ad ex-
tenſum in.iij.princi. limi. do-
33 ctrinæ Bart. † Et not. ꝙ in
propoſitum longum tempus ſi-
ue longa aut diuturna præſta-
tio intelligitur de.x. annis per
tex.in l.ſi cum fideicommiſſa-
ria.§.ariſto.ff.qui & a qui. &
inſti.de vſucap.in prin.ver.&
ideo.No.glo.& doct.in rub.C.
que ſit longa conſue.Et in ter-
minis firmat Ale.in l.ſciendũ.
col.iij.vel.iiij.ff.de verb.obli.
dicens ꝙ diuturnitas in propo-
ſito accipitur pro longo tempo
re.i.decennio.vt per glo.& do
cto.in d.l.ſi filius.C.de peti.he
redi.& plene no.Fely.in d.c.ſi
cut.col.xv.circa fin.verſi. &
primo aduerte.de re iudica.

Nunquid autem ſubſequens
præſtatio cõfirmet titulum nul
lum.Dic vt plene per Bartol.
in d.l.cum de in rem verſo.co.
ij.ver. verumtamen. quia iſte
paſſus & per omnes doct.in l.ſi
certis annis.C.de pac.vbi ex-
cutitur plene intellect.caſus ſin
gularis.l.j.C.de fideic. maxi-
me per Iaſ.col.j.circa fi. & ij.
ponentem octo limita.ad illam
l. Et prædicta inducuntur in
ſpecie ad plures no. quæſtio.

34 † Et primo.quid ſi aliquis
ſeruiuit alicui longo tempore
tanquam vaſallus præſtando
ſeruitia perſonalia an præſu-
matur ius vaſallagii & ſubie-
ctionis. Breuius eſt concluſio:
ꝙ ex quo hic tractatur de ſub
iectione perſone; & de muta-
tione ſtatus: & cõ
ſequenter de gra
ui & maximo p̄-
iudicio:non ſuffi-
cit longum tẽpus
decẽ annorũ: ſed
requirũtur trigin
ta anni[a] Itẽ Bar.
in dicta. l.ſolent
.§.j. ad fi.cõmen.
ff.de offi.procon.& in d.l.liti
bus.circa med.ver. ex prædi-
ctis apparet.C.de agrico. & cẽ
ſibus.Et ibi ſequitur Ioan. de
pla.col.ij.circa prin.cum con
cor.adduc.per Iaſo.in d.l.ſi cer
tis annis.vbi idem tenent Cy.
& Bal.colum.vlt.in vj. limit.
Eandem concluſionem late fir
mat idem Iaſ.in tracta.iur.em
phy.colum.lxxxij.verſi.quar
to quæro.Et bene faciunt quæ
ſupra dixi per c.peruenit. cum
ibi not.de emptio.& venditio.
Et no.ꝙ per talem longiſsimã
præſtationem non præſumitur
quis vaſallus:nec titulus vaſal
latus:niſi aliqua contemplatio
ne ſoluiſſet.Et ſic oportet qđ
præſtatio fuerit facta contem-
platione certe rei & cauſę.Ita
not.declarat Bart.in d.l. cũ de
in rem verſo. circa fin.cõmen.
Refert & ſequitur Alex.conſi.
cviij.in cauſa & lite vertente.
circa fi.ij.volu.& ibi Bartol.
colum.vlt.videtur ſentire: qđ
tunc ſufficiat tempus.x. anno-
rum.Sed communis opi. eſt in
contrarium:quod requirantur.
xxx.anni: vt ex prædictis ap
paret.& in hac.q.vide quæ di
xi in.viij.q.ſecũdę partis quar
35 tæ principa.huius trac. † Se
cundo prædicta faciunt ad q.
quid ſi quis diu tenuit rem tan
quam emphyteoticam; & pro
ea

a Vide ple
ne de hac
q.d. Iaco.
de ſanct.
Geor. in
ſuo tract.
de homa.
colum.iij.
& iiij.

ea præſtitit debitum canonem:
an præſumatur emphyteota.
Quia.q.tangit gloſſ. not.in l.
ij.in gloſſ. magna ad fin. C.
de iure emphyteo. & ibi late
not.Iaſon. in ſuo tract.iur.em
phy.colum.xxxij.& ante ip-
ſum Alexand.in l.qui in alie-
na.in princ.col.iij.verſi.Item
inferebat hic Angel.ff. de ac-
quirend.heredi.& cōſi.lxxix.
circa primum de quo quęritur.
col.iij.verſi.ad idem.j.vol.Fe-
lyn.in c.ſicut.col.xv.de re iu-
dica. Et ex ibi not. apparet
magis communem concluſionē
eſſe:quod ſi quis diu poſſedit rē
vt feudalem vel emphyteoticā
præſumitur conceſsionem rei
emphiteotice vel feudalis in
perpetuum ſolenniter præceſ-
ſiſſe: & inducitur præſcriptio
conceſsionis feudi vel emphy
teoſis reſpectu priuati. Sed re-
ſpectu eccleſie non p̄ſumitur fa
cta conceſsio emphyteoſis niſi
vſq; ad tertiam generationem
ſecundum formam.§. emphy-
teoſim. in auten. de non alie.
vt per Alexand. in d. l. qui in
aliena.& firmat late Iaſ. in d.
trac.iur.emphy.colū. lxxxij.
verſic.ſexto quæro. & ſeq. li-
cet Alexan. non alleget. vbi
concludit quod emphyteoſis ec
cleſie præſcripta non extendi-
tur vltra tertia generationem
licet emphyteoſis priuati præ-
ſumatur perpetua & plura ad-
ducit.Et ad ꝓpoſitū plura no-
tat Felyn.in c.cum Bertoldus
col.xj.circa fin.& ſequē.de re
86 iudi. † Sed eſt dubium quan
tum tempus requiratur ad præ
ſcribendum ius emphyteoticū
Bart.in l. competit. per illum
text. C. de pręſcrip.xxx. vel
xl.an.& gloſſ.in d.l. ij. in fin.
videntur velle quod requiritur
tempus.xxx.vel xl.annorum
vt præſumatur contractum em
phyteoticum præceſsiſſe ſiue
ad præſcriptionem iuris em-
teotici d.Anto. de Butr.in c.
peruenit.de cenſi. tenet quod
ſufficit tempus decem annorū.
& ſequitur Alexand.in conſi.
cxiij.viſo.& diligenter conſi-
derato.circa fi.iiij.vo.vbi re-
fert ſic tenere Bald. in duobus
locis. Sed Iaſ.in d.tract. iure
emphy. colum. lxxxj. refert
communem opinio. eſſe cum
gloſſ.& Bartol.ꝙ requirantur
triginta vel quadraginta annī
ad præſcriptionem iuris em-
phyteotici. Contrariam par-
tem ꝙ ſufficiant decem annī
pluribus autoritatibus firmat
Fely.in d.c.cū Bertoldus. col.
xj.circa fin.& ſequen. Vnde
pro concordia videtur diſtin-
guendum. ꝙ aut quæritur: an
poſsit præſcribi contra aliquē
tanquam contra emphyteotam
vel tanquam contra colonum:
ſi per longum tempus præſtitit
penſionem. vt ex hoc pręſuma
tur emphyteota vel colonus:
ita vt in futurum poſsit cōpel-
li ad ſoluendum tanquam em-
phyteota:& tunc ſufficit longū
tempus:licet ſit ſecus in vaſal
lo:quia ibi agitur de mutatio-
ne ſtatus perſonæ:quę non mu
tatur ex diutina præſtatione
ſecundum Bar.in l.litibus. per
illum tex.C. de agri. & cenſi.
Et ita procedat deciſio.Bal. in
in l.j.poſt.med.C.de fideicom.
& in l.j.col. ij.ff. de re. diui.
Sic etiam procedāt deciſiones
allegate per Felyn.in d.c. cum
Bertoldus.& not. per Alex.in

præal.

præallegatis conſiliis. Si vero quæratur ecōtra:an aliquis præſcribat ius emphyteoticū: ita quod præſumatur contractus emphyteoticus præceſsiſſe contra dominum: ſi diu poſſedit rem tanquam emphyteoticam:& tunc requiruntur triginta vel quadraginta anni: vt vult gloſſ.in d.l.ij. C. de iure emphy.& Bart.in l. competit. C.de præſcrip.xxx. anno. cū concor. adduc. per Iaſo.in d. trac.iure emphy.col.lxxi. Et hæc diſtinctio colligitur ex ibi not.& col.ſeq. verſicu. quarto quæro licet prædictæ diſtinctioni videtur contrariari deciſio Bald.in d.l.j.colum. ij. circa fin.verſi.pone quidam:vbi determinat ꝙ ſufficit decennium ad præſumendum rem emphyteoticam:quando quis ſoluit eccleſie cenſum pro quadam re tanquam emphyteotica:ſiue agat:ſiue conueniatur a ſoluente quam forte eccleſia negat emphyteotam ſecundum Bald. ibi. Vel dic:ꝙ aut loquimur reſpectu ſoluentis:& ſufficiunt decem anni. Aut reſpectu tertii:& tunc requiruntur triginta anni:vt late ꝑ Ro. prẹalleg. conſil. cxxvij.poſito quod dominiū vbi ad hoc allegat Specu.in tit.de loca.§.nūc aliqua. verſicu.liij.& verſic.lvij.& alia plura maxime Ioan. And. in c.qui agendum.de reg. iur. in vi. Et quod ſufficiat ſolutio decem annorum reſpectu eccleſie: cui ſoluitur penſio ꝓ aliqua re tanquam emphyteotica:niſi probetur contrarium: firmat Paul. de caſt.in l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur vltra med. capit. commen. verſicu.& per prædicta patet.ff.ſi ſer. vendi.

37 †Tertio præmiſſa faciūt ad not.q. Vtrum prælatus vel clericus qui diu tenuit beneficiū: præſumatur canonice inſtitutus. Et ſic an ex curſu longī temporis pręſumatur titulus & canonica inſtitutis in beneficio:quæ eſt neceſſaria:vt licet teneatur.c.j.de reg.iur. in vj. Hanc q. late examinant Hoſtien.Ioan. and. & omnes Cano.in c.illud.& ibi late not.Felyn.de præſump.& Alex.præalle. conſi.lxxix.iiij.col.j.volu.ſecundum Bart. inter conſilia Alex.conſ.vl. clementisſimi dei.iiij.col.iij.vol. vbi quā plura refert circa præſumptionem ſurgentem ex diuturnitate temporis.Et plene Felyn.in d. c.ſicut.colum.xv.& xvj. de re iudica. dic vt ibi copioſe per eum qui ponit plures declarationes.

38 †Quarto pręmiſſæ faciunt ad not.q.vtrum eccleſia vel capella longo tempore fundata præſumatur fundata autoritate epiſcopi ſine qua non eſt licita fundatio.c.nemo de cōſecra.di.j. Arch.ibi decidit ꝙ ſic.& ſequitur Barba. præallega.conſi.vlt. adducens plura.& conſil.xxxv. ſapienter ſcribitur col.viij.ij.vol. & Iaſ.in d.l.ſi certis annis.circa princip.iij.colum. non allegās prædicta conſilia.& plene no. Fely.in d.c.ſicut.colum.xv.de re iudi.

39 † Quinto præmiſſæ faciunt ad no.& vtilem.q. quę quotidie contingit.Quid ſi fratres vel ſocii ſteterunt diu ſeparati: poſsidendo quilibet vnam partem. An præſumatur facta diuiſio: & ſic titulus diuiſionis ex curſu temporis. Iſtam

Iſtam.q.decidit gloſ.notabi.& reputata ſingularis in l. penul. C.commu.diui. quæ dicit quod ſi quilibet ſociorum poſſedit partem propriam per decem annos inter præſentes & viginti inter abſentes:& ſolus ſubiuit onera pro illa parte: & ſolus ſenſit commodum veriſimile eſt diuiſionem fuiſſe factam. argu.d.l.cum de in rem verſo. & eam ibi ſequitur Bartol. & mandat perpetuo notari. & ſequuntur Bartol.Bald.Ange.& alij in l.qui in aliena.in princip.ff.de acquiren.hered. Pau. de caſt.in l.ſi filius.circa med. commen.C.de peti.hęred. Iaſ. in l.ſi certis annis. colum. vj. verſic.ſexto facit. C. de pact. Roma.conſi.ccv.in pũcto propoſito.& conſilio ccccxviij.in eo quod quæritur: vbi dicit, illam gloſ.ordi. & Alexand.in pluribus conſiliis infra relatis in limitatione illius glo.& Sozi.in conſi.clxiiij. viſa bulla Bonifacij. colum. vlti. prope fi.qui atteſtatur prædictã gloſ. eſſe communiter approbatam. & d.Phili.decius cõſi. lxxix. & pro tenui in iij.& vlti.dub. & ad eam dat plures remiſsiones antiquas domi. Iaſo.in.§. quædam.colum.xj.in antiqua impreſsione.& vij.vel.viij. in

40 noua.inſti.de actio. † Et illam gloſ.pulchre ſequitur Bal. conſi.cl. proponitur quod minor.j.volu.dicens quod illa eſt gloſ.ordi. vera & communiter approbata per quã decidit no. quod ſi minor diuiſit bona cum fratribus ſuis tempore minoris etatis ſine curatore vel decreto iudicis:quo caſu diuiſio non valet præſuppoſito ſi erat pubes : quod non iurauerit ad formam.aut.ſacramenta &c.l. penulti.C.de prædio.mino.& l.j. §.ſi cõmunis.ff.de reb.eo. Tamen ſi poſt maiorem etatem tacuit per decem annos poſſidendo pro diuiſo : cenſetur inducta tacita & ſolennis diuiſio: adeo ꝙ non poteſt amplius retractari.Et dicit Bald. ꝙ iſtud eſt melius fundamentum q̃ illud:quod aliqui faciebant per l.fin.C.ſi maior fac.quæ habet

41 varios intellectus. † Prædictam gloſ. ſequitur etiam Pau. de caſt.conſil.xciij. non ſequẽdo ordinem circa med. in antiq.conſiliis: vbi plus ſingulariter determinat:ꝙ nedum præſumatur facta diuiſio: quando fratres vel ſocii ſteterunt ſeparati & diuiſi per longum tempus :ſed etiam ex taciturnitate tanti temporis: ſi nunquã fuit petita redditio rationis: præſumendum eſt: quod omnia in dicta diuiſione fuerunt inter eos terminata & rõ hincinde reddita. Alias credendum non eſſet: ꝙ tãto tempore tacuiſſent vel ꝙ diuiſionẽ feciſſent. Mouetur per l.procula.ff.de ꝓba. iuncta gloſſ. in d.l.penul. C.cõmu.diui.quam dicit ord.& cõmuniter teneri:& eſt valde notabilis deciſio:quia ſepe cõtingit de facto quando nõ ſunt cõfecta inſtrumenta diuiſionum. nec conſtat ꝙ fuerit reddita ratio inter fratres vel ſocios ſed longo tẽpore quilibet poſſedit partẽ ſuam:& ſteterunt ſeparati: & poſtmodum alter frater vel ſocius petit ſibi reddi rationem de fructibus & aliis adminiſtratis ab altero fratre vel ſocio qui forte inſolidũ adminiſtrauit

ſtrauit bona fructus percepit durante communione nec aliquã quietationẽ de redditione rationis. Et cum hęc quęſtio hoc anno de facto mihi occurriſſet conſului ꝙ pręſumeretur reddita ratio per d. l. procula. & iuxta conſilium Pauli ſupra relatum. Et adducebam aliud motiuum videlicet ꝙ ſcd̃m cõmuniter accidentia anteꝗ̃ fratres vel ſocij perueniãt ad diuiſionem cõſueuerunt inuicẽ calculare rationes: & reddere cõputum de datis & receptis & diſcutere quis eorum remaneat debitor iuxta modum traditũ in l. cum ſeruus. ff. de condi. &
42 demõ. † Et a cõiter accidẽti bus bonum eſt argumentum gl. not. in l. neq; natales. C. de ꝓba. quę dicit qđ ſi ſunt duo talia quorum vnum nõ eſt ſine altero: vel raro eſſe ſolet vno probato. probatur & reliquum. & eam ſequuntur Bal. & Salicet. ibi & Alex. in l. non hoc. iiij. no. C. vnde cogna. vbi late Iaſ. col. v. in ij. & iij. limita. Et adducit Alex. aliã gl. in l. cum dotẽ. cum ibi not. per Bal. C. de iure doti. dicens ꝙ lex præſumit pro eo quod cõiter & fre-
43 quenter eccidit. † Ergo probata diuiſione præſumptiue: eo quod ſocij vel fratres ſteterunt longo tempore ſeparati: poſſidendo quilibet partem vt cõiter tenetur ſequitur ꝙ ẽt eſt ꝓbata præſumptiue redditio rationis quæ eſt ſeu eſſe conſueuit præambula diuiſionis: & ſine qua raro fieri ſolet diuiſio per
44 illam gl. † Nunc limita no. dictam gl. ordi. in d. l. penul. C. commu. diui. cõiter approbatã ut ꝓcedat qñ partes eſſent equales ſeu qñ eſſet in partibus proportio quæ poſſet ad equalitatẽ diuiſionis adaptari ſecus ſi in illis rebus ſeparatim poſſeſsis nulla eſſet proportio: ſeu debita congruitas partium: ſed magna diſportio: quia tunc nõ pręſumitur diuiſio. argu. l. cum de indebito. ff. de proba. Ita no. declarat: & limitat illam gloſ. Bald. in d. l. pen. & ibi ſequitur Paul. de Caſt. & Alexã. conſi. xxv. attentis narratis in themate col. iiij. verſic. confirmo. v. volumi. vbi dicit qđ illa gl. non procedit ſi ex alijs coniecturis comprehendi vel pręſumi poteſt quod fratres ſeu ſocii non habuerunt animum diuidendi: quia tunc non præſumitur facta diuiſio licet ita ſeparatim poſſederint per longũ tempus: vt ſi portiones quas ſeparatim poſſederunt erant valde diſpares & male conuenientes. Cum Bald. etiam tenet Felyn. allegans plures doct. qui ſequũtur in c. ſicut. col. xiiij. vel xv. verſi. hanc fallentiam. de re iudi. Comprobatur iſta limitatio vrgenti fundamento: quia ratio propter quam pręſumitur facta diuiſio in caſu poſito per glo. in d. l. penul. eſt: quia ibi tractabatur de modico præiudicio. vt declarat Paul. de caſtr. in l. ſi filius. circa med. C. de peti. hered. & late Bar. a ante eũ in prealleg. q. mulier habens amplum patrimonium. co. vlt. & in d. l. cum de in rem verſo. colum,

a Vide Bar. in l. ſolẽt. §. ſ. colũ. vlti. circa pri. ff. de offi. procon. vbi aſſignat aliã rationem ad illam gloſſ.

col.iij. & Iaſo.in l.j.colum.v. in iiij.limi. C. qui admit. quæ ratio ceſſat:vbi reſultaret magna diſportio. nam tunc verteretur magnum prçiudicium alterius partium:& non modicū. Ideo non debet eo caſu induci præſumptio diuiſionis:ceſſante ratione modici præiudicij. l. adigere.§. quāuis.ff.de iurepatro. cum concor. Contrariam opinionem tenuit Sali. in d. l. penulti.relata opi. Bal.in verſicu.quidā peruſini. dicēs quod credit glo. ibi ſimpliciter eſſe veram: quam Iaco.But.Bar.& cęteri patres noſtri communiter ſunt ſecuti. & ſequitur Alexan.ſibi contrarius.cōſ.xcij. viſo & diſcuſſo laborioſo proceſſu: per totum ſecundū volu. vbi late comprobat illam glo. & eam ſimpliciter tenet. cōclu dens quod non attēditur diſportio: & conſil. iij. viſo proceſſu cauſę principalis ad fi. iij.vol. Et Areti. in §.fi.inſtit.de ſoci. tenens cum Salice. ꝙ illa gloſſ. indiſtincte procedat. Et inuehit contra dilapidantes partem ſuam: qui poſtea reuertūtur ad petendum diuiſionem alijs fratribus: quia non debent audiri ſecundum eum: quando ſteterunt longo tempore ſeparati: et qlibet ſeparatim poſſedit vnā partem per illam glo. etiam data inequalitate. Mouetur: quia licet partes ſint inequales: tamen alter frater vel ſocius potuit recipere compenſationem in pecunia. Sed iſtud motiuum non videtur bonum: nec cōclu-

45 dit. † Non enim ſequitur potuit recipere. Ergo recepit. l. non hoc cum ibi not. C. vnde cog.& l.ad probationem. la ij. C.de probatio. vbi Bald. not. quod probatio nunꝗ concludit per poſsibile: ſed debet concludere per neceſſe uel probabile. Tamen quia: vt prædixi: iſta præſumpta diuiſio inſurgit ex diuturnitate temporis: quo ſeparatim fratres vel ſocij poſſederunt.Ita demum ſic tractetur de modico præiudicio ſecundū Barto.et communiter doctores in locis præallegatis.ergo vbi agitur de magno prçiudicio ceſ ſat iſta præſumptio. Concludo igitur prædictam limitationem Bal. tanꝗ veram & communem eſſe tenendam conſulendo & iudicando. Hinc infertur ꝙ vbi reſultat magna inequalitas: quia res quas ego poſſedi: valeat longe pluſquam ille quas tu poſſediſti non præſumitur diuiſio ex ſeparata poſ ſeſsione longi temporis: vnde potes petere: ꝙ diuidātur equaliter. Ita dicit Paul.de Caſt.in d.l.penul.C.commu.diuidun.

46 † Sexto præmiſſa faciunt ad nota.quæſtionem. pone: ꝙ erāt duo fratres a patre hæredes inſtituti: vel qui ſucceſſerant patri ab inteſtato: vnus ipſorum altero ſciente & patiente inſolidum poſſedit omnia bona paterna et fructus percepit longo tempore puta decem vel viginti annis: modo alter petit partem ſuam. Quæritur nunquid poſsit:et an cenſeatur excluſus tacita repudiatione: ex quo paſ ſum eſt fratrem inſolidum omnia bona paterna poſsidere tāto tempore. Hanc quæſtio.attingit Bald.in l.licet.in princ. commen. C. de iure delibe. & late diſputat: & tandem concludit: ꝙ non ſit excluſus: ne

videatur

videatur tacito repudiaſſe. Eādem concluſio firmant Angel. Imo. Aret. & communiter doct.in l. recuſari.ff.de acquirē.
47 hęredi. vbi determinãt:† quod ſi ſoror habeat hæreditatē communem cum fratribus: & diu ſtetit: quod non petijt portionē ſuam ſed paſſa eſt ipſos fratres ſuos totam hæreditatem poſsidere: ſi aliud non interuenit: nō inducitur repudiatio ꝑ diuturnum ſilentium: niſi concurrant ea de quibus ibi per eos: qui referūt ꝙ fuit deciſio Bar. licet in lecturis communiter
48 non inueniatur. † Comprobatur iſta concluſio vltra præfatos doct. per id quod no.Bar. in l.ſolent.§.j.circa.fin.ij. col. ff.de offi.procō.vbi tradit not. regulam quod ex ſola negligētia quis nunquam amittit ius ſuum: niſi vbi in iure reperitur expreſſum per text. not.in l.in filijs.C. de decur. libr. x. Et huius deciſionis duplex ratio poteſt aſsignari. Prima eſt quia hic tractatur de magno præiudicio & de amiſsione dominij. Ergo nō debet ex ſola patientia diuturna præſumi titulus remiſsionis per ea quæ late ſupra dicta fuerūt circa materiam l. cum de in rem verſo.ff.de vſur. Secunda ratio eſt: quia hic reſultaret præſumptus titulus donationis: quo caſu non habet locum d.l. cum de in rem verſo. cum materia: ex quo militat præſumptio iuris in contrarium quod nemo præſumitur donare. vt not.decidit Bald.in l.fin.C.ne de ſtatu defunct.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Sententia iudicis an prębeat iuſtum titulū pręſcribēdi.*

2 *Sententia iudicis pręſtat cauſam præſcribendi ſi ſit nullitas ignota & in bona fide lata.*

VNDECIMO principaliter q̃ro
1 † an ſentētia iuris prębeat iuſtum titulū pręſcribendi: ita ꝙ facta reſtitutione ex ea trāſferatur vſucapiendi vel præſcribendi cōditio: ſi reſtituens non ſit dominus: vide caſum.in l.Pomponius §.ſi iuſſu.ff.de acqui.poſ.& ibi not. Bar.& do-
2 ct. †Quid autem in ſententia nulla: an pręſtet cauſam pręſcribendi.gl.no.in c.ſi ſacerdotes.xvj.q.iij.in glo.magna vltra med.tenet quod ſic: dūmodo quis ignoret eā nullam.et ſit in bona fide quod depēdet ex no. in cap. de quarta. de præſcriptio.& in l.celſus. vbi dicam. ff.de vſucapio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus generalis pro ſuo quo caſu ſufficit ad præſcribendum.*

2 *Titulus quibus poterat defunctus ꝑſcribere iiſdē pōt hæres.*

3 *Præſcribens rem uidetur eā ex titulo quo præſcripſit habere.*

4 *Præſcriptio procedere poteſt ex pluribus cauſis ſeu titulis.*

5 *Titulus conditionalis non prodeſt an præſcriptionem ante cõditionis euentum.*

6 *Præſcriptio procedere poteſt ex titulo etiam reuocabili.*

7 *Præſcriptio non procedit ex titulo ſimulato.*

DVODECIMO
1 quæro. † Vtrũ
generalis titu-
lus pro ſuo: de
quo eſt glo.ma-
giſtra.io rub.ff.
pro ſuo aliquo caſu ſufficiat ad
pręſcriptionem. Iſtam.q.tan-
git Bal.in.§. ſi quis per trigin-
ta.col.fi.in tit.ſi de feu ,fue.cõ-
tro.vbi pulchre dicit ꝙ aliquã-
do ipſa proprietas habetur lo-
co tituli ad pręſcribendum: vt
no.Guil.de Cu.iu l. ſi quis em-
ptionis.in ij.q.C. de præſcrip.
xxx.anno. vbi etiam dixit ꝙ
aliquando dominus præſcribit
titulo pro ſuo: & ponit talem
caſum: vt refert Bald. Quidam
pręſcribit contra dñm. Poſtea
cecidit à poſſeſsione: & reuerſa
eſt poſſeſsio ad dñm. Nam do-
minus ratione proprietatis pręſcribit titulo pro ſuo. Nec eſt
neceſſarius alius titulus. Re
quiritur tamen etiam bona fi-
des hoc caſu ſcdm Bal qui ſub
dit qd iſta quæſtio eſt vtilis ẽt
in materia feudi: quod domi-
nus poſsit econtra præſcribere
contra præſcriptorem ex ſola
proprietate ſine alterius tituli
adeptione. Nam non pręſcribit
ſecundum Bald. vtile dominiũ
ſed eius amotionem & conſoli
dationem proprietatis. Et qñ
titulus pro ſuo ſufficiat ad pręſcribendum dicetur plenius.in
l.celſus. vbi glo. & Bart.not.ff.
2 de vſucap. † Et not. pro cõ-
plemento materiæ tituli quod
hæres poteſt præſcribere ijſdẽ
titulis quibus poterat defun-
ctus. Sozi. conſi.cclj.col. pen.
vbi allegat Paul.de Caſt.con-
ſi. cclxxxviij. viſa ſupraſcri-
3 pta facti narratione. † Item
ꝙ pręſcribẽs rẽ videtur eã ha-
bere ex titulo quo præſcripſit
non ab eo contra quem eſt præ
ſcriptum. vt eſt caſus not.in l.ſi
extraneus.& ibi not. Bart. ff.
de dona.inter virum & vxorẽ.
& in l.qui alienam.ff.de dona-
4 tio.cauſa mor. † Itẽ ꝙ poteſt
præſcriptio procedere ex plu-
ribus cauſis ſeu titulis ſecundũ
gloſ. Bart. & communiter do-
ctores.i l.iij.§.ex plurimis. per
illum text.ff.de acquiren. poſ-
ſeſsio.& ibi Alexand.in prin.
v.colũ. aſsignat vtilitatem vi-
delicet: quod ſi quis incepit ex
vna cauſa poſsidere: & ſuper-
uenit mala fides: poterit incipe
re poſsidere ex noua cauſa bo
na fide: & ita præſcribetur: vbi
ex prima cauſa nõ pręſcripſiſ-
ſet de iure canonico ſecundum
quod requiritur continua bona
fides.c.fin.cum ibi not.de præ-
5 ſcriptio. † Itẽ not. ꝙ tit. con-
ditionalis non prodeſt ad præ-
ſcriptionẽ ante cõditionis euen
tum.l.ij.§.ſi ſub conditione.ff.
pro empto.ſed titulus purus li-
cet reſoluendus in euentum cõ-
ditionis bene cauſat præſcri-
ptionem,l.ij.et l.iiij.ff.de in di.
6 adiectio. † Et ſic ex titulo re-
uocabili procedit præſcriptio:
vt etiam caſus in l. ſi alienam.
ff. de dona.cauſa mor. Et dũ
ſupra in ij. quæſtio. poſui: quot
modis

accipiatur titulus in iure:& allegaui duas gloſ. iuris ciuilis. Adde meliorem gloſſ. de iure in cap.dudum.ij.in verbo intitulatam.de electio. quæ in propoſito dicit quòd dicitur titulus omnis cauſa acquirendi dominij. Vt titulus pro emptore:pro donato &c. & qui aliquem talem habet titulum. habet cauſam præſcribendi:& ponit omnes ſignificationes huius nominis. Et qui ſint tituli habiles ad dominij tranſlationem: vltra ibi allegata enumerat tex. melior de iure in l. iij.§.genera.ff.de acquirẽ.poſſeſ. †Addo etiam ꝙ præſcriptio nõ procedit ex titulo ſimulato: ſed ex vero:vt eſt caſus in l.fin.ff.pro donatio. Et dum dixi ſupra: in iij. quæſtio.quod poteſt quis præſcribere rem ſuam reuocabiliter per l. in bello.§. ſi quis ſeruum.ff. de capt. Addo gloſ. in l.in acceſsione.ff. de diuer. & tempo.præſcrip.

VENIO nunc declarata materia tituli ad materiam bonæ & malęfidei:et ſic ad ſecũdũ principale requiſitum in præſcriptione:& per conſequens ad ſecũdam partem huius tertiæ partis principalis. Hanc materiam bonæ & malæfidei late tradunt Bald.& Angel.in l. ſu per longi. colum.ij.& iij. verſicu. dixi ſecundo. C. de præſcriptio.long.tempo. & Bart. in l.celſus.colum.iiij.ff. de vſucapio. vbi reſeruo dicenda ea quæ non dicam hic ad materiam pertinẽtia maxime qualiter probetur: aut quando: & ex quibus præſumatur bona vel mala fides. Hic vero ſolum attingam ea quæ conferũt ad fundamenta & declarationem materiæ: & quæ ibi non habentur. Et in hac parte tractabo etiam permixtim de titulo:quando exigatur in præſcriptione vel non: & in quo differant in hac materia præſcriptionis ius ciuile & canonicum.

SVMMARIVM.

1 *Bonæ vel malæ fides qd ſit: & quis dicatur bonæ vel malę fidei.*

2 *In materia vſucapionis licet quis non putet ſe dominum eſſe tantum bonefidei ſe tradentem credidit eſſe dominum.*

3 *Malefidei præſumitur qui contra iura mercaт̃ vel cõtrahit. Mala fides interueniſſe præſumitur vbi iuris ordo vel ſolennitas debita fuit omiſſa.*

4 *Titulus non ſufficit iuſta cauſa putandi non ſubſiſtente.*

5 *Vendens rem tanquàm procurator alterius ſi de mandato non appareat ſemper præſumitur quod emptor ſit in mala fide.*

6 *Bona fides requiritur aduerſus eum contra quem præſcribitur.*

7 *Medium eſt dabile inter bonã & malam fidem.*

a Quis dicatur malęfidei poſſeſſor Panor.in c.graue. de reſti. ſpo. not.glo.Bar.& doc.in l.ex diuerſo.ff.de rei ven.Cy.& doćto.in l.certū.C.eo.tit.Ioan.de Plat. in l. quēadmodū. verſi. vlt.no.C. de agri.et cēſi. Pan. conſi.lxxvj.in vlt.du.j.vol. Et qūo probetur bona vel mala fides no.plene Bart. in l. celſus. col.iiij.circa fi.& ſeq.& ibi late dicam.ff.de vſuc.& Pan.cōſi.lxxxj.j.col.Ang. conſi. clx. alias. clxij. pro deciſione. Et quis dicatur eſſe in bona fidę per d. Phi.Fran.poſt glo. in c. poſſeſſor.col.pe. de reg. iur. in vj.et per Albe.de Roſ.in ſuo dictionario in verbo pręſcriptio. ver.ſine poſſeſsione.& ibi: an dubitans dicatur in bona fide. vide per d.Philip. Franc. poſt glo.in c.poſſeſſor.colū. pen. de reg. iur. in vj.& per Albe. de Roſ. in ſuo dictionario in verbo pręſcriptio.ver. ſine poſſeſſione.Et ibi an dubitās dicatur in bona fide. & quod ſi prælatus habet malam fidē & eccleſia ſiue capitulū bonā.vide ibi ver.quid ſi quis dubitat.

b Quod per ſcientiam inducatur mala fides:adde bonū tex. in l.item veniunt.§.petitam.de peti.hæredi.

c Et propterea dixit Bald.in l. cū res.colum.ij.C.de probatio. quod non procedit præſcriptio abſque animo præſcribendi: quia alias præſcribens eſſet in mala fide. Adde Panor. in capitu. conſultationibus. de iurepatrona.

QVAERO igitur primo.
1 † In hac ſecūda parte tertiæ partis principalis: quid ſit bona vel mala fides:& conſequenter quis dicatur bonæ vel malæfidei poſſeſſor.[a] Breuiter dico ꝙ bona fides dicitur ignorantia rei alienę ſeu iuris alieni.& ecōtra mala fides ſcientia vel notitia rei alienæ & ſic bonæfidei poſſeſſor dr̄: qui ſe poſsidere ignorat alienū. Malæ fidei vero:qui ſcientiam habet rei alienę.Ita dicit tex.no. cū gl.in c.ſi virgo. xxxiiij.q. ij.& eſt bonus tex. in l.bonę fidei.ff.de ver.ſignī. vbi dicitur quod bonę fidei emptor eſſe vr̄ qui ignorauit rē alienam eſſe
2 aut eum qui vendidit: putauit ius vendendi habere. Ad idem eſt text. in l. ſi exiſtimans. & ibi not. Bartol.ff.pro ſolu.not.gloſſ.Panormi.& Cano.in cap. ſi diligenti. colum. iij.ver.ſecundo glo. quærit. de præſcrip.& plenius Dyn. in c. poſſeſſor.circa prin.de reg.iur. in vj. declarans per exempla.

Ad idem adduco bonū tex. in l.ſi quis fundū.ff.de acquir. poſ.vbi expreſſe dicitur ꝙ mala fides eſt ſcientia[b] rei alienę. Et declarat Bar.in l. furtum.§.fundi.ff.de vſucap. dicēs ꝙ ille qui ſcit rem ad ſe nō pertinere dicitur habere malā fidem:vt ibi:& in l.cum quærebat. C.vnde vi. vbi dicit tex. quod omnes ſcire debent quod ſuum non eſt hoc ad alios modis omnibus pertinere. Bonam fidem vero ſecundū Bart. habere dicitur:qui domini cogitatione poſsidet.[c] Allegat l. manifeſtiſsimi.C.de furt.et corrupte.quia voluit allegare tex. in l.apud antiquos in verbo domini cogitatione.C. de fur. & ibi

ibi not. Bartol.in ij.not.docto.
ꝙ reincidit in idem cum eo :
quod eſt dictum ſupra vt dixit
Bartol.in d.l.ſi exiſtimans.
2 †Quod tamen limita: & de-
clara: vt per no. in l.ij.§. ſed ſi
ſub conditione.circa med.com
men.verſi. oppono ꝙ iſto caſu.
ff.pro empto.vbi dicit.ꝙ in ma
teria vſucapionis: licet quis nõ
putet ſe dominum : tamen eſt
bonæ fidei ſi credidit dominũ
eſſe tradentem per duo iura :
quæ allegat & ibi ſequuntur
Angel. & Imo. Et dicit Azo
in ſumma.C.de vſuca. pro em-
pto.colum.iij.verſi.quid eſt bo
na fides. Quod bona fides eſt :
ꝙ quis credat tradentem eſſe
dominum vel habere ius diſtra
hendi. per text.in d.l. bonæ fi
3 dei emptor. †Et qui mercatur
vel contrahit contra iura præ-
ſumitur in mala fide : ſeu dici-
tur non habere bonam fidem.c.
qui contra iura. de regu.iur.in
vj. & l. quemadmodum. C. de
agri.& cenſi. lib. xj. Hinc eſt
ꝙ mala fides præſumitur inter-
ueniſſe : quando ſolennitas fuit
omiſſa: & ordo debitus nõ fuit
ſeruatus.gloſ.not.in l.j.in ver-
bo mala fide. quam ibi not.
Bar.in fi.com.C.de fide inſtru
men. & iure haſte fiſ.lib x. Et
iſta eſt præſumptio iuris & de
iure: ex quo ſciens mercatur.
Ita ſingulariter dicit gloſſ. fin.
in d.l. quemadmo. Ex quo ſe-
quitur. quod nõ admittitur pro
batio in contrarium: vt ibi no.
Ioan.de Pla.col.fin. prope fin.
verſi. & not. Quam regulam
pulchre declarat Calde. conſi.
iiij. ſub rub.de pręſcri. Et ideo
error iuris circa validitatem
tituli non inducit bonam fidem
ſed malam in vſucapionibus
& præſcriptione longi tempo.
l.nunquam in princ.& l.ſi fur.
4 .§.j.in fi.ff.de vſucapio. †Ex
quo not. ꝙ non ſolum dicitur
malæ fidei quæ ſcit vel ſcire de
bet rem non eſſe vendentis: ſed
etiam qui credit eam eſſe ven-
dentis: tamen ſcit: vel ſcire de
bet venditionem vel contractũ
non valere : quia titulus non
ſufficit non ſubſiſtẽte iuſta cau
ſa putandi.l.celſus.ff.de vſuca.
Et error iuris non eſt iuſta
cauſa : ita dicit Paul. de Caſt.
in dicta l. nunquam. per illum
text. Et qui putat ſe nõ poſſe
vſucapere vel pręſcribere cum
poſsit: errando in iure: dicitur
malæ fidei: & non vſucapit: vt
eſt caſus in dicta l. ſi fur.§.j. &
ſic potius inſpicitur hoc caſu
quod eſt in opinione: quã quod
in veritate. Aliquando econ-
tra. De quo dic vt habetur. in
l.ij.§. ſi ſub conditione. ff. pro
empto.vbi Bart.circa hoc tra-
dit diſtinctionem. Et not. di-
xit Bartol.in l. cum vir. ad fi.
commen. ff. de vſucap. vt re-
fert Alexand. in l. qui in alie-
na, in princip.colum.iij.verſi.
plus dixit.ff. de acquiren. hæ-
5 re. †Quod ſi quis vendidit rem
tanquam procurator alterius
niſi appareat de mandato: ſem-
per præſumitur ꝙ emptor fue-
rit in mala fide. Sed Bart. vbi
ſupra hoc non dicit licet forte
poſsit elici ex verbis ſuis dum
innuit: quod talis venditio non
cauſat publicianam vel præ-
ſcribendi conditionem niſi con
firmetẽ ratihabitione vel ſucceſ
ſione quo caſu trahitẽ retro quo
ad dominiũ ſi ille cuius nomi-
ne vendidit: & cui iſte qui vẽ-

didit tanquam procurator ſuc ceſſit: erat dominus: alius quo ad publicam & præſcribendi conditionem. Contrarium tamen firmant: Ange.& Imo. in d.l.cum vir. circa fi.com.dicẽtes quod ſi contraho cum aliquo tanq̃ cum nego. geſto. qa ſcio eum non habere poteſtatẽ vendendi. Ideo interim ſum in mala fide: anteq̃ dñs ratum habeat.& ſic interim non vſucapio. Sed qñ contraho cũ aliquo vt ꝓcuratore: qui aſſerit ſe ꝓcuratorem:fui ductus iuſto errore:& ſic videor eſſe in bona fide & per conſequens habere vſucapiendi potentiam: per not.in l.celſus.ff. de vſucap.Et dicit Imo.ꝙ hoc etiam ſatis vr̃ fuiſſe de mente Bar.ſi pondere

6 tur. † Et not. ꝙ bona fides requiritur aduerſus eum contra quẽ p̃ſcribitur nõ aduerſus ſoluentẽ ſeu cã ſolutionis.Et ideo licet qs recipiat ſcienter indebitũ tñ præſcribit aduerſus dominiũ: ſi ſibi ſoluatur pecunia vel res aliena:qa dr̃ bonefidei reſpectu veri dñi ex quo credit ſoluẽtẽ vel tradẽtẽ dñm.ita dixit not.Bar.in l. indebiti.§. ſed ſi nummi.in ij.oppo. tertiæ

7 partis.ff.de cond.inde. † Addo ꝙ inter bonã & malã fidẽ eſt dare mediũ ſcilicet non bonam fidem: quæ cadit in dubitante. text. eſt eum gloſſ. in l. iij.§. genera.in verbo non bona. ff.de acquiren.poſ. & in l. j.C. illo.eo.ti.not. Bart.in d.l. furtum.§.fundi.ff.de vſucapio. & late Iaſo. in d.§. genera. col.ij. & iij. in vj.not. Poteſt etiam iſta non bona fides aliquando cadere in ignorante vt in eo qui acquiſiuit per procuratorem ante notitiam: & per eum poſſidet : vt declaret Alex.in d.§.genera.col.ij. Et dicit not.Bal.in c. vigilanti.colum.ij.de præſcrip.ꝙ vbi nõ eſt bona fides nec mala potius præſumitur bona per tex. ſingu. ſecundũ eum cum gloſſ. parua.in l. eius qui in prouincia. verſi. ꝙ ſi ſtipulatus. ff. ſi cert. peta. Et quomodo debet intelligi illa concluſio. ꝙ dubio præſumitur bona fides. l.penult.& ibi not.C.de euict. declarat not.Dyn. per modum diſtinctionis.in d.c. qui contra iura. & plene dicam poſt Bar. in l.repetitio.l.celſus.in tertia parte.ff.de vſucap.vbi late traditur ex quibus & qñ præſumatur bona vel mala fides.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Dubius poſſeſſor an ſit bonæ vel malæ fidei.*

2 *Dubitatio ſuperueniens ꝙ res ſit aliena non interrumpit prę-ſcriptionem inchoatam.*

3 *In dubio nemo tenetur ius ſuũ indiſcuſſum relinquere.*

4 *Dubius & ignorans equiparantur.*

5 *Medium eſt dabile inter ſcientiam & ignorantiam.*

SECVNDO quęro. In hac ſecũda parte: † vtrũ ille dubitat cẽſeatur eſſe bonæ vel malę fidei poſſeſſor. & ſic cui extremorum

morum applicetur iſtud mediũ gl.& Inno.in c.ſi diligenti. & in c.fin. de præſcrip. tenent ꝙ dubius dicatur potius bonę ꝗ
2 malę fidei. † Ex quo inferunt: quod ſuperueniẽs dubitatio:quod res ſit aliena non interrumpit pręſcriptionem inchoatam etiam de iure canonico ſecundum quod exigitur continua bona fides abſque ad præſcriptionem completam. d.c.fin.& infra dicetur.ſequitur Bald.in l.naturaliter. col. ij.circa fin.verſi.& ex hoc dico ſi quis cęperit dubitare. ff. de vſucap.dicens: quod ab initio talis non pręſcriberet quia non habet bonam fidem licet habeat malam.Sed ex poſtfacto talis titubatio non nocet: quia requiritur quod firmiter credat ſe malęfidei poſſeſſorẽ vt extinguatur ſiue interrumpatur præſcriptio.& ſequitur Panor.in d.c.ſi.col.pen. ver. tertio gl.quęrit. & plenius Fely. col. antepe. & pe.atteſtantes hãc opi.eſſe cõem & d. Alex. in d.§.genera.col. ij.in iij.no. & ibi late d.Iaſ.col.ij.& iij.in vj.not.Referens ẽt poſt Alex. ꝙ iſta opi. eſt cõis quam comprobat tribus medijs & plene diſcutit hũc articulum.Et prin
3 cipalis ratio eſt † quia in dubio nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere.l.illud.ff. de peti.hære. Et ꝙ a principio requiratur bona fides: & non ſufficiat medium inter bonam & malã tenet ẽt Bar. in l. ſed ſi lege §.ſcire.circa ſi.ff.de pet. hær. Hunc articulum late examinat Imo.& tenet cõmunem in repe.d.c.ſi.col.iiij.ver. an aũt pręambula. de præſcri.

4 † Nec ob.ſi dicatur quod dubius & ignorans ęquiparantur l.ſi. C.de condi.ind. Et ſic videtur ꝙ dubitans:an res ſit aliena: ita dicatur habere bonã fidem ſicut ignorãs rem alienã. Nam reſpõſio patet ex no. per gl.in d.l.ſi.quæ dicit:quod quãtum ad illam materiam conditionis indebiti non eſt differentia inter ignorantiam et titubationem ſiue ignorantem & titubantem. Sed bene quo ad alia. vt not.gl.magiſtra.in rub.ff.de iur. & fac.igno.de quo per Iaſ. in l.quandiu.C.qui admit.referentem Bar.in d. l.naturaliter. & ibi inaduertenter dicit quod dubitans dicit habere bonam fidem:ſicut ignorans.& idẽ ſentit in d.§.genera.col.iij.dũ dicit:ꝙ dubitans et ignorãs equiparantur &c. Sed in hoc male:
5 vt patet ex prædictis. † Et qs dicatur dubitare ſeu titubare. Et quod ſit medium inter ſciẽtiam & ignorantiam plene declarat Gemin.in c.in fidei fauorem. circa me.com.de hæredi. in vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mala fides eſt duplex.*
2 *Hæres fingitur vna perſona cum defuncto.*
3 *Mala fides cauſata per lit. conteſta. dicitur ficta niſi conſtet de ſcientia.*
4 *Mala fides ex iuris errore inducta dicitur ficta.*
5 *Iura loquentia de mala fide de quo loqui intelligantur.*
6 *Error iuris licet dicatur inducere malam fidem in vſucapioni-*

pionibus & præſcript. longi tẽpo. dr̃ tamen mala fides ficta.

7 *Mala fides vera defuncti nocet hæredi.*

TErtio quęro. 1 † Quotuplex ſit mala fides dic quod ẽ duplex: videlicet vna vera & ꝓpria: qñ quis ſcit rem alienam eſſe. Alia ficta: quando quis ex perſona alterius ideſt autoris cenſetur malęfidei. Et hæc etiam diſtinguit inter hæredem & ſin- 2 gularem ſucceſſorem. † Fingitur enim hæres vna perſona cum defuncto: vt in auten. de iureiurã. a mori. præſti. in princip. Non ſic ſingularis ſucceſſor. l. an vitium. in prin. & l. cum hæres. cũ ibi no. in gl. vlt. ff. de diuer. et tẽp. præſcr. Ita declarat Io. An. in addi. ad Spec. in ti. de pręſcri. §. j. colum. pen. ver. quid ſi debitor. in addi. magna poſita ſuper verbo alienari. But. & Panor. in c. ſi deligẽti. col. vj. ver. contrarium concludit de præſcri. qui non allegant Io. And. vbi ſupra latius iſtas duas ſpecies malę fidei declarantem. gloſſ. tamen in l. poteſt pluribus. in gloſſ. j. ff. de vſucap. dicit: ꝙ hęres ſuccedẽs in locum defuncti qui ſciebat rem alienam: dicitur habere non bonam fidem. Non autem malam. Et ſic vult illa gloſſ. quod idem ſit non bona fides: qđ ficta mala fides licet de ipſa 3 doc. nõ faciat mentionẽ. † Et not. quod mala fides cauſata ꝑ litis conteſtationem dr̃ ficta: niſi cõſtet de ſcientia quia tunc diceretur vera ſecundum Bar. in l. illud ff. de peti. hære. Itẽ mala fides inducta ex errore iuris dr̃ ficta: vt dicam infra.

4 † Effectus autem hui diuiſionis ſeu diſtinctionis ẽ duplex.

5 † Primus eſt: ꝙ iura loquentia de mala fide intelliguntur loqui de vera & non de ficta ſecundum Are. in l. Põponius. §. cum quis. ff. de acqui. poſ. & refert ibi. d. Clau. aquen. col. vlt. circa med. pro quo dicto facti regula. l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. geſ. & l. fi. C. de his ꝗ ve. eta. impe. cum concor.

6 † Secundus effectus not. eſt quia licet error iuris dicatur inducere malam fidem in vſucapionibus & pręſcriptione lõgi temporis. l. nunquã. in prin. & ibi not. ff. de vſucap. & per Dy. in c. poſſeſſor. de reg. iur. in vj. tamen dicitur mala fides ficta. Ideo non nocet hæredi bonæfidei licet 7 † mala fides uera defuncti bene noceat hæredi. l. ſequitur. §. hæres. ff. de vſucap. Ita voluit ſingulariter gl. in l. tutor rerum. in gloſ. magna. ff. de admi. tuto. Et ita per illam gloſ. dicit Paul. de Caſt. in d. l. nunquam. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Bona vel mala fides quã recipiat diuiſionem.*

2 *Bona fides quo ad vnum non impedit præſcriptionem quo ad alium.*

3 *Emens rem aliquã a non domĩno quem credidit dominũ: quã ſciebat hypote. cui præſcribat.*

QVARTO

1 QVARTO quæro. † Vtrum bo
na vel mala fi
des recipiat di-
uiſionem: dicas
ꝙ ſic: quia po-
teſt quis habere bonam fidem
reſpectu vnius & malam reſpe
2 ctu alterius ideo † bona fides
quo ad vnum non impedit præ
ſcriptionem quo ad alium. Sed
aduerſus illum tantum cuius re
ſpectu quis habet malam fidẽ.
tex. eſt cum gl. in l. ſi quis fun-
dum. ff. de acqui. poſ. vbi idem
dicitur rõne rei quia põt quis
habere bonã fidem quo ad vnã
partem rei & malam reſpectu
alterius partis. Et adduco
not. text. in l. emptor. ff. ꝑ em-
pto. qui diſtinguit an quis ſciat
partem fundi eſſe alterius pro
diuiſo: & non nocet iſta ſcia
quo ad alias partes. Si vero
ſcit partem eſſe alterius ꝑ diui
ſio dr̃ male fidei quo ad totum
fundũ. no. Bar. in d. l. naturali-
ter. col. iij. ver. q̃ro quid ſupue
nerit mala fides. ff. de vſucap.
& not. Bal. & Ang. in d. l. ſup
longi. col. iii. circa fi. & Imo.
ĩ repe. d. c. ſi. col. xxxiiij. ver.
& aduerte. de p̄ſcr. addo text.
in l. ſi edes. & ibi not. Bar. alle
gãs alia iura. ff. de ſer. vrb. p̄d.
3 † Hinc eſt ꝙ ſi qs emerit rem
aliẽ̃ à non domino: quem cre-
didit dominum: quam ſciebat
hypothecam alteri præſcribet
quo ad dominium: quia non ha
buit ſcientiã rei alienę. Sed nõ
quo ad hypothecã. text. eſt in
d. l. ſi quis fundum. in fi. iuncta
gl. fi. ff. de acqui. poſſ. not. gl. in
l. ſicut. in verb. poſſidẽte. C. de
præſcri. xxx. an. Spec. in tit. de
pręſcr. in iiij. parte prope fi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in fauorem
poſſeſſoris malę fidei nõ purgat
ipſius malam fidem.*

1 QVINTO quæro. † An ſenten
tia lata in fauo
rem poſſeſſoris
malę fidei pur-
get ipſius malã
fidem. Concludo ꝙ non. vt per
Alex. conſi. lxxv. viſis & pon
deratis. vlti. col. iiij. vol. vbi
ad hoc allegat But. & Pet. de
Ancha. in c. conſultationibus.
de iurepatro.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides an ſit in omni
præſcriptione neceſſaria an etiã
cum ea requiratur titulus.*
2 *In præſcriptione. xxx. vel xl.
annorum de iure ciuili non re-
quiritur titulus nec bona fides:
ſed ſola poſſeſſio.*
3 *Differentia eſt de iure ciuili in
ter bonę et malę fidei poſſeſſorẽ.*
4 *Longi temporis præſcriptio cũ
titulo & bona fide eſt potentior
præſcriptione longi temporis
cum bona fidei tantum.*
5 *Duorum diuerſo tempore præ
ſcribentium cum titulo & bo-
na fide: ſi poſſeſſio ad tertium:
& ambo concurrant quis eorũ
præferatur in vendi.*
6 *Directum dominium quo caſu
præferatur vtili.*

Poſſeſſor

7 *Poſſeſſor male fidei qui ſpacio xxx.annorum præſcripſit an per uim poſsit expelli ſeu ſpoliari dominio.*

8 *Spoliato non poteſt obiici exceptio dominii per ſpoliatorem.*

9 *Ius canonicum et ciuile in quibus concordent uel diſcordent.*

10 *In præſcriptione contra eccleſiam quæ ſufficiant.*

11 *Præſcribens contra quem eſt iuris præſumptio quæ habeat probare.*

12 *Spacium tanti temporis cuius initii memoriæ non extat habetur loco tituli legitimi quo ad dominium.*

13 *Spacio tanti temporis cuius initii memoria non extat præſcribuntur etiam regalia & ea quæ non poſſunt niſi ex priuilegio competere.*

14 *Priuilegium & conſuetudo equiparantur.*

15 *Præſcribere uolens iuriſditionem in alieno territorio quibus egeat.*

16 *Poſſeſſio a iure damnata an iuuat poſſeſſorem.*

17 *Spacium tanti temporis cuius initii memoria non extat tantum operatur in cauſa quantum imperator.*

18 *In præſcriptione tanti temporis cuius initii &c.ſemper p̄ſumitur titulus & bo. fides,*

19 *Præſumptio reſultans ex ſpacio tanti tempó. cuius initii memoria non extat dicitur iuris & de iure.*

20 *Curandum non eſt de bonæ uel mala fide ubi habetur tantum tempus cuius in me &c.*

21 *Præſcriptio tanti temporis cu. in me. &c. nunquam cenſetur excluſa.*

22 *Probata poſſeſſione tant. tempo. cu.in me. &c.non eſt neceſſaria probatio ſcientiæ & patientiæ ſuperioris in præſcriptionibus.*

23 *Tantum tempus cuius initii me. non extat non habet vim priuilegii in præſcribendis vbi datur incapacitas iuris vel poſſeſſionis erga exercentem.*

24 *Centum anni dicuntur eſſe tã tum tempus de quo non extat memoria.*

25 *Affirmatiua illa memoria extare aut negatiua memoriam nõ extare quomodo probantur.*

26 *Teſtis debet eſſe de vicinis vbi probandum incumbit de tãto temp.cu.init.me non eſt.*

27 *Memoriam nõ extare an poſſit probari a cẽtum annis infra: & cuius ætatis eſſe debeant teſtes in hac materia.*

28 *Præſcriptio cẽtenaria uel poſſeſſio ſeu quaſi centum annorũ quomodo poſſit probari.*

29 *Textus dicens ꝙ vbi pręſumptio iuris eſt cõtra præſcribẽtẽ*

requiritur

requiritur titulus quo limitatur.

3 o *Titulus præſumitur alle. ex patientia diutur. vbi in præſcribẽdo agitur de paruo præiudicio.*

SExto quęro. † An in omni præſcriptione ſit neceſſaria bona fi. & an ſola ſufficiat ad præſcribendum: vel requiratur etiam titulus ſimul cum bona fide: & quando circa iſtam qõnem faciẽda eſt diſtinctio inter ius ciuile & ius cano. Nam de iure ciuili in vſucapione triẽnij & in pręſcriptione. x. anno. inter præſentes & xx. inter abſentes requiritur titulus & bona fides: ſ. titulus verus vel putatiuus interueniente probabili errore facti. l. nullo. C. de rei ven. l. celſus cum materia ſua. ff. de vſuc. l. diutina. iuncta. l. ij. & l. ſuper longi. C. de præſcri. lon. temp. & inſti. de vſuca. in princip... Et in hoc vtrunque ius cõcordat. Et ex tali præſcriptione cum titulo & bona fide acquiritur dominium. videlicet per vſucapionem directum. in ſti. de vſucap. in prin. & in l. iij. ff. de vſucap. & vtile per p̄ſcriptionem lon. temp. per qđ excludit antiquus dominus: ſi agat: pręſcribens contra ipſum & quemlibet alium: ſi de poſſeſſione cadat. l. ſi quis emptionis. in prin. & ibi gl. Cy. Bald. & Sali. C. de præſcrip. xxx. anno. & dixi. plene. ſupra in

2 ij. parte principali. † In præſcriptione vero xxx. vel xl. anno, de iure ciuili non requiritur titulus nec bona fides: ſed ſufficiat ſola poſſeſſio cum curſu tanti temporis. Nam tanto tempore omne ius & omnis actio tollitur: & præſcribũt etiam fures & p̄dones. l. ſicut l. omnes. & l. cum notiſsimi. C. de p̄ſcrip. xxx. an. iuncto text. in l. j. §. ad hæc. C. de anna. excep. quæ iura ſunt regiſtrata i. §. poteſt. xvj.

3 q. iij. † Eſt tamen differẽtia de iure. ciui. inter bonæ & malæ fidei poſſeſſorem in præſcriptio-

a ne. xxx. an. quia poſsidẽs [a] rẽ bona fide ſine titulo ſpacio. xxx. an. præſcribit dominium ſaltem vtile: ita ꝙ nedum habet exceptionem contra antiquum dominum: ſi agat. Sed ẽt habet actionem: ſi cadat de poſſeſſione aduerſus quẽlibet tertium ad vendicandam ſed non contra antiquum dominum vel creditorem contra quem præſcripſit ſi poſſeſsio perueniat ad eum ſecundum opi. Ioan. cõmuniter approbatam. Et hoc operantur reliquie directi dominii vel actionum: quæ remãſerunt penes antiquum dominum vel creditorem. poſſeſſor vero malefidei: quæ dicitur iniuſtus licet poſsiderit. xxx. an. non acquirit aliquod dominium ſed duntaxat ius excipiendi contra antiquum dominum

a De hac materia: & an præſcriptio. xxx. vel. xl. anno. ſufficiat ad vendicãdam rẽ a quocunque poſſeſſore etiã ſi primo dominus fuerit vide p Paulum de ca. cõſil. cccl. viij. circa primum quæſitum in nouis.

nũ vel creditorẽ & ſi cadat de poſſeſsione nullã habet actionem ad rem vendicandam nedum contra dominum ſed nec contra tertium. quinimo poteſt antiquus dominus a quolibet alio tertio rem vendicare vel creditor per hypotecariam auocare non obſtante præſcriptione primi poſſeſſoris bonæ vel malefidei de qua tertius opponere non poteſt niſi ipſe præſcripſerit quia opponeret de iure tertii. iſte eſt caſus. in d.l.ſi quis emptionis.§.j. C. de præſcrip.xxx.an.iuncta gloſ. ſuper verbo ſimili cum qua trãſeunt.Cyn.Bartol.Bald. Ang. & communiter doct. maxime Sali.referens opi.Ioan. quam ibi firmat glo.eſſe communem.

4 Vnde infertur † quod præſcriptio longi temporis cum titulo & bona fide eſt potentior pręſcriptione longiſsimi temporis cum bona fide tantum: quia per primam acquiritur actio etiam contra antiquum dominum vel creditorem d. l.ſi qui emptionis. in princip. iuncta gloſſ.ſuper verbo etiam: & ibi not.doct. maxime Salic. qui atteſtantur opin. Ioan.& Guil. relatam in gloſſ. eſſe communem: ſed non per ſecundam: licet ſit cum bona fide. titulus enim debet aliquid plus operari. vt ibi dicit Sali. quamuis dici poſſet: quod prolixitas maioris temporis deberet ſupplere defectum tituli: tamẽ titulus pręualet tẽpori.ar.eorũ quæ habentur in l. obligationum fere.§.placet.ff. de act.& obl.& in l. ſi certis annis.C.de pac.licet Panor.in c.illud. circa ſi.ij.col.de p̃ſcrip. dicat: ꝙ curſus maioris tp̃is ſupplet de-

5 fectũ tituli. † Sed quæritur: ſi duo diuerſo tp̃e præſcripſerunt cũ titulo & bonafide: & deinde poſſeſsio perueniat ad tertiũ: & ambo concurrũt: quis præferatur in vendicando. iſtã qõnẽ attingit gl. in d.l. ſi quis emptionis.in prin.in verbo etiam.& concludit ꝙ ſecundus pręſcriptor debet proferre primo.quia per ſecundã præſcriptionẽ eſt in totũ extinctũ ius primi: & cũ illa gloſſ. tranſeũt ibi Cy.Bal.Sal.& cõiter doc.

6 † Quid autem ſi ille qui p̃ſcripſit ſpacio longiſsimi temporis.xxx.an. cum bona fide abſq; titulo cecidit de poſſeſſione: & res peruenerit ad tertiũ: & contra illũ concurrant dominus antiquus reſpectu directi dominii: & p̃ſcriptor reſpectu vtilis: quis præferatur. ſi enim ipſe dominus poſsideret: non eſt dubiũ ꝙ directũ pręfertur vtili vt d.l. ſi quis emptionis.§.j.ver.ita tñ iũcta gl. Sed dubiũ eſt: quid ſi tertius poſsidet: quæ nullũ ius habet & concurrant dominus habẽs directũ: & præſcriptor habens vtile: quis debet pręferri. iſtam q.mouet Sali.in d.§.j.in. iij.q. & concludit poſt Cy.& Ia.de aret. illum qui præſcripſit debere præferri domino: non obſtante concurſu domini directi: tertio poſsidente: quia habet actionẽ contra omnes præterquã contra dominũ d.§.j.& ita firmant. And.de iſer.& Alua.in.§.ſi quis p xxx. ad ſi.ij. col.in ti.ſi de.feu.fue. contro. Concludentes p̃ſcribentẽ debere pręferri: ſi fuit bonę fidei. Si vero p̃ſcribens fuiſſet malæ fi-

dei:

dei:tunc deberet præferri dominũ.& nimirũ: quia eo caſu præſcriptor nõ habet dominiũ nec actionẽ.d.l. ſi quis emptionis.§.i.ad quã l.gl.format quatuor qõnes ĩ d.§.ſi quis p xxx. quas ibi explicat Sali. col.ii.
7 & fuerunt relatæ ſupra. †Et quãuis malæ fidei poſſeſſor qui præſcripſit ſpacio.xxx.an.acquirat ſolũ ius excipiendi & non dominiũ aliquod.& nullã habeat actionẽ ad rẽ vendicandã:ſi cadat de poſſeſsiõe:& ſic nullũ habeat remediũ petitoriũ.Tñ ſi de facto & per vim expellatur ſeu ſpolietur poſſeſſione habet proculdubio remediũ poſſeſſoriũ:videlicet interdictũ vnde vi.& debet reſtitui tanquã ſpoliatus:nec poteſt ſibi obiici:ꝙ nõ ſi dominus nec de dominio ſpoliatoris.l. ſi qs ad ſe fundum.C.ad l.iul.de vi. Sed fortius habet rei vendicationẽ contra violentũ reſpectiue.Nec põt violentus referre qõnẽ dominii:etiã ſi agatur petitorio:vt eſt caſus no.in d.l.ſi quis emptionis.§.ſed hæc ſup illis. quẽ Bar.ibi dicit ſingularẽ & mandat perpetuo notari. Et ſic eſt ibi caſus: in quo rei vendicatio datur contra dominiũ pp violentiã cõmiſſam.Nã ſi ageretur poſſeſſorio recuperande:nullũ eſſe dubiũ: ꝙ non obſtaret exceptio dominii d.l. ſi quis ad ſe fundũ vt ibi dicit Bal.niſi cõuentus pateretur fieri ꝓbationes de dñio c.j.de reſti.ſpoli.& in caſibus ſpãlibus no.p Alex.in l. naturaliter.§. nihil cõe.col.x.cũ ſeq.ff.de ac
8 qui.poſſ. †Ex quo infero eſſe caſum valde ſingularẽ in d.§. ſed hæc ſup illis.ꝙ ſpoliato nõ põt obiici exceptio dñij p ſpoliatorẽ:nedũ ſi agat poſſeſſorio recuperãdæ ſiue interdicto vñ vi.ſed ẽt ſi intentet petitorium & rei vendicationẽ:vt aperte probat ille tex.in verbo vẽdicare:& ita vult ibi gl.quã ſequtur Sali.dicẽs:ꝙ in caſu illius. §.male fidei poſſeſſor ſpoliatus vendicat rẽ de facto reſpectu violentie & a violẽto ꝗuis nullũ habeat dñiũ.Nec ipſe põt opponere de dñio pp violentiã ab eo cõmiſſã.Sed Bal.in d.§. ſed hæc ſuper illis. intelligit: qđ in caſu illius.§. male fidei poſſeſſor ſpacio xxx.an.p̃ſcripſerit vtile dñium:cui p̃fertur directũ: ſi cecidit de poſſeſsione aliter quã p violentiã. Sed vbi dñs rẽ violẽter occupauit: clauditur ſibi os:& non põt excipere de dñio pp violentiã: q̃ intellectus ſtare non põt:quia cõis eſt opi.ꝙ male fidei poſſeſſor nullũ acquirat dñiũ vt plene no.in d.l.ſi quis emptionis. §.j.vñ Bal.alibi ponit verũ intellectũ ad d.§.ſed hæc ſuper illis.in l.vis eius.C.de ꝓba.Et de eius intelle. tradunt Bar.& doc.in l.iiij.§.catho.in iij.opp. col.iij.ff de ver.obl.vbi Bart. ſingulariť ampliat illũ.§.ſed ex ſup illis.vt ꝓcedat:nedũ in ipſo ſpoliatore:ꝙ cõuentus petitorio non poſsit referre agenti ſpoliato qõnẽ dñij:ſed etiam in herede eius:& ibi vide p Iaſo. col.x.in iiij.& v.conclu. poſt Alex.&Are.& p iſta remanet declaratus ĩ el.illius difficilis & no.l.ſi qs emptionis:quæ eſt tota ſingularis ſcdm Bart. ibi.
9 † Hæc oĩa ꝓcedũt de iure ciuili:vbi agiť de p̃ſcribẽdo cõtra priuatũ.Sed de iure canoni.aliter

ter cautum eſſe videtur. Partim enim in hac materia diſpoſitio iuris canonici & ciuilis concordat: partim vero diſcordat. Nam in vſucapione & pręſcriptione longi temporis quo ad res prophanas & inter laicos ius canonicum & ciuile cōcordant. Vnde ſi priuatus pręſcribat contra priuatum: vel eccleſia contra priuatum indiſtincte locum habent iura ciuilia: quorum diſpoſitio recitatur in.§.poteſt.xvj.q. iij.vt. ſ. diſtinguatur in corporalibus: an quis præſcribat cum titulo: aut ſine titulo & per tempus a lege diffinitum. In incorporalibus vero vt in ſeruitutibus: an habeant cauſam continuā vel diſcontinuam iuxta materiam.l.ſeruitutes la grande.ff. de ſer.ti.generali. Sed diſcordat ius canonicum a iure ciuili in præſcriptione longiſsimi tēporis.xxx.an.quatenus ius ciuile admittit præſcriptionem. xxx.an. cum mala fide: ſaltem vt proſit ad retinēdum: & ſi non ad agēdum.l.ſi quis emptionis.§.j.C.de præſcri.xxx. an. quia de iure canonico nulla præſcriptio cuiuſcunque tēporis procedit cū mala fide. & c.vigilanti.&.c.fin.de præſcr. &.c.poſſeſſor. de regu.iur. in. vj. Si vero priuatus vult p̄ſcribere contra eccleſiam rem præſcriptibilem: vel eccleſia contra aliam eccleſiam. de iure cano.in rebus immobilibus vel iuribus habentibus cauſam continuā requiritur tempus. xl. an. cum bona fide nec exigitur titulus: dummodo ius cōe non reſiſtat: ſeu p̄ſumptio iuris non ſit contra præſcribentem. & ſic regulariter ſufficit. tempus xl.an.cū bona fide an præſcribendum contra eccleſiam.c.de quarta.c. ad aures. & c.ſi diligenti.& ibi plene not.gl.& cano.de præſcrip. & eſt caſus in c. j. de præſcri. in vj.& ibi plene no gl. Arch. Io.An.& Gemi. & quod idem iuris ſit qn̄ vna eccleſia pręſcribit aduerſus aliam: eſt caſus in d c.de quarta.c. illud. & c. ad aures. vbi not.Panor.Et ita declarat ipſę Panor.in d.c.de quarta.col. iiij.verſic.his præſuppoſitis. Et ꝙ ius ciuile remaneat incorrectū reſpectu uſucapionis & præſcriptionis longi temporis inter priuatos; & qn̄ eccleſia præſcribit contra priuatum.firmat Gemi.in d.c. j.in prin.col.iij.de præſcri. in vj.& ibi.d.Philip. Fran.col. j.vltra med. Et quod laicus p̄ſcribat rem temporalem eccleſiæ ſpacio xl. ann. firmat expreſſe gloſſ.fin.in c. ſi. de præſcrip. in vj.& in c. facultates, xiij.qō.ij.in verbo.xxx. ann.

Vnde clarius & breuius in hoc articulo ſi quæratur: an ſit differentia inter ius ciuile & canonicum dici poteſt ſecundū Panor. in d.c. de quarta. colū. iiij.in prin. verſi. ſed quantum ad principalem articulū quod regulariter inter ius canonicū & ius ciuile quo ad pręſcriptionem inducendam nulla eſt differētia [a] præter illam: quia ius ciuile admittit pręſcriptionem cum mala fide. d. l. ſi quis emptionis.§.j.C.de præſcri.xxx. anno.

[a] Adde Panor. in. c. paſtora.§. præterea. ſuper gl. pen.de of ſic.ordin.

anno.quam ius canonicũ damnat.c.vigilanti.& c.fi.de præſcrip. Alia enim differentia iure non probatur. Nec obſt.ſi dicatur ꝙ canonica iura expoſcunt indifferenter tempus. xl. an.d.c.de quarta.& c.illud.cũ ſimi.Secus de iure ciuili.l.fin. C.de præſcri.long.tempo.quia dicit Panor.ꝙ ius canonicum ſemper non requirit illud tempus:ſed ſolum quando præſcribitur contra eccleſiam:& in fauorem eccleſiæ fuit inductũ. Et idem eſt de iure ciuili:vt in authen.quas actiones.C.de ſacroſanct.eccle.& quemadmodum contra eccleſiã romanã de iure cano.non admittitur niſi pſcriptio cẽtenaria.c.cũ nobis. de præſcrip.Ita & de iure ciuili d.aut.quas actiones. vnde eccleſia contra priuatũ:& priuatus cõtra priuatũ bene præſcribit minori tempore: & ſicut a iure ciuili diſponitur:ita concluſiue dicit Panor. in d.c.de quarta.colũ.iiij. cuius verba refert & ſequitur Cepol.in tracta.ſer.vrb.præd.c.xxiiij.col.iij.circa fi.& ſeq.& firmat domi.Cardi.conſi.xxxviij. primo rationes.colũ j.ver. tertio quia certũ, dicens ꝙ eccleſia præſcribit ius laicorũ tanto tempore:quanto laicus contra laicum:& vide per Dyn. in c. poſſeſſor.col.iij.ver.quęrendũ eſt vtrum de iure canonico. de regu.iur.in vj.vbi tradit an & quando tam de iure ciuili ꝙ̃ canonico in præſcriptione requiratur titulus & bona fides: vel alterum ſufficiat: & quando requiratur titulus ad pſcribendũ tam de iure ciuili ꝙ̃ cano.not.Imol.in repe.c.fi.colũ. vij.& .viij.de pſcri.But.in repe. c.puenit.col.x.de cẽſi.vbi aſsignat rõnem quare exigatur titulus in caſibus:in quibus de iure requirit[a] & de pſcriptione eccleſiaſtica ſeu canonica & contra clericos plenius dicã p plures quæſtiones in quinta parte principali huius tractatus: vbi diffuſe cumulaui materiam d. aut.quas actiões.

10 † Stat ergo ex præmiſsis firma concluſio: quod de iure canonico in pſcriptione cõtra eccleſiã non requirit titulus: ſed duo ſufficiũt: vcʒ bona fides & tempus.xl.an.Sicut etiam de iure ciuili in præſcriptione.xxx. vel xl.anno. non requiritur titulus: ſed bona fides ſufficit ad acquiſitionem vtilis dominij d.l.ſi quis emptionis.§.j.cũ ibi nota. Limita iſtam concluſionem vt non procedat: quãdo ius commune reſiſtit pręſcribẽti[b] vel iuris præſumptio eſt contra eum: tunc

a Videas l. in l.fi. C. ne de ſta. defunct.

b Quando requiratur titulus vel ſuffi ciat bona fides: & quãdo pſumptio iuris dicatur eſſe cõtra pſcribentẽ declarat d. phi. fran. poſt Ioã. and. in c. j.de præſcrip. in vj.hic alleg. colũ. ij.vbi tangit pulchrum dubiũ: quid ſi præſumptio iuris ſit contra vtrunque videlicet cõtra præſcribentẽ & contra impugnãtem præſcriptionẽ:& concludit qd debet attendi fortior præſumptio: quia illa excludit aliã

alium magis debilem: & ibi vide generaliter an & quando requiratur titulus: vel ſufficiat bona fides tā in corporalibus ꝙ in incorporalibus. Et quando ſit neceſſarius titulus in ꝑſcriptione: & in quibus caſibus non requirat̃. vide Bertachi. i repertorio. i verb. titulus. verſic. titulus in pręſcriptione. & not. ꝙ licet alias de iure canonico regulariter ſufficiat ꝑſcribenti bona fides abſq; titulo: vt plene legitur & nota. in d. c. ſi diligenti. de præſcrip. tamen ille q habet contra ſe præſumptionē ſententię inter alios late nō poterit præſcribere ſine titulo. arg. d. c. j. iūctis ibi not. per Archidiaco. & Ioan. And. de præſcriptio. in vj. ita cōcludit Alexā. in repeti. l. ſæpe. col xviij. circa prin. ver. item fallit ſecū do. ff. de re iudi.

tunc enim bona fides & tempus ꝑdictum non ſufficerent: vbi ius cōmune reſiſtit: ſed eſt neceſſarius titulus: qui poſſeſſori cauſam tribuat præſcribendi: niſi allegetur & probetur pręſcriptio tāti temporis: cuius initij memoria non extat.

11 † Et ſic præſcribens cōtra quem eſt iuris præſumptio debet probare tempus xl. an. & iuſtum titulum vel tantum tēpus cuius initij &c. tex. eſt in d. c. j. de pręſcrip. in vj. vbi ponitur caſus in prælato vel eccleſia: qui vel quę allegat ſe præſcripſiſſe decimas in parochia alterius eccleſię. Nam diſpoſitio et præſumptio iuris eſt in contrarium: quod decimæ pertineant ad illam parochiam: infra cuius limites prædia conſiſtunt. Ideo præſumitur in dubio eas occupaſſe: & poſſeſsio fuiſſe iniuſta. c. ad decimas. de reſtit. ſpoliato. eo. lib. vnde opus eſt vltra tēpus xl. anno. ꝙ doceat de titulo vel de præſcriptione tanti temporis &c. quo caſu nō requiritur titulus. ita dicit tex. in d. c. j. not. domi. Cardi. conſi. cxiiij. dico Petrum non audiēdum circa finem. & plura adducit Fely. in c. ſi diligēti. col. vij. in nona reſtric. de ꝑſcript.

12 † Et ratio eſt quia ſpacium tanti temporis: cuius initij memoria non extat habetur loco tituli legitimę conſtituti. l. hoc iure. §. ductus aque. & ibi gloſ. ff. de aqua quotidia. & ęſtiua. et habet vim priuilegij. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. iuncta gl. ſuper verbo non extent. de verbo. ſigni. [a] & vicem legis. l. j. §. fin. ibi. vetuſtatem vicem legis obtinere: & in l. in ſumma. in princip. ibi: vetuſtas quę ſemper pro lege habetur. ff. de aqua plu. arcē. no. domi. Cardi. conſi. lxxxvij. capitulum ciuitatenſe. Alias. Ego Franci-

13 ſcus &c. † Hinc eſt ꝙ nedum impium & iuriſdictio: ſed etiā regalia [b] & ea quæ non poſſunt competere niſi ex priuilegio præſcribuntur ſpacio tanti tēporis. d. c. ſuper quibuſdā. §. præterea. & ibi gl. & cano. no. & Bal.

a Adde Panor. conſi. lxxj. clericus quidam. ij. volu.

b Adde Fran. Cur. conſ. xxiiij. col. ij. & pariter fines & limites epiſcopalium præſcribuntur tanto tempore: vt per eundē Cur. conſi. lvj. col. xj. ad fi.

& Bald. in cap. j. colum. j. in
titu. quæ ſint regalia. cum plu-
ribus concordan. ad hoc colle-
ctis. per domi. Bertachi. fir-
ma. in ſuo tracta. de gabel. in
j. parte. colum. vj. vbi late ſcri
bit de effectu & priuilegijs prę
ſcriptionis tanti temporis: cu-
a ius initij memoria non extat.[a]
Et dicit Bald. vbi ſupra quod
præſcriptio tanti temporis ha-
bet vim priuilegij expreſſe cõ
ceſsi a principe. Refert Iaſo.
in l. de quibus. colum. xiij. ff.
de legi. & plures not. effectus
huius temporis colligit Ale-
xand. conſi. vj. viſo thema-
te. j. colum. j. volumi. & conſi.
lxxiiij. videtur quod tota dif-
ficultas. colum. ij. verſicu. & ſi
dicatur. iiij. volu. allegans bo-
nam glo. in cap. ſeruitium. viij.
quæſtio. ij. & adducens plura
14 ad hoc † quod priuilegiũ & cõ
ſuetudo æquiparantur. not. Pa-
normi. in cap. cum nobis olim.
colum. j. de præſcrip. & in cap.
per venerabilẽ. col. iij. qui fil.
ſint leg. Et late Felyn. in c. ſi
diligenti. col. vij. verſi. nona &
vlt. reſtric. de pręſcrip. plura
adducens: maxime Bal. in l. fi.
col. xij. ver. attẽde. C. de ędi. di
ui. Adri. tol. & eſt in xv. oppo.
15 col. vj. in meo. dicerẽ. † Quod
qñ-quis vult pręſcribere iuriſ-
dictionẽ in alieno territorio:
opus eſt titulo: cũ ius cõe reſi-
ſtat. d. c. ad decimas. vel initio
tanti tpis &c. & Bald. in l. vis
eius. C. de ꝓba. & in l. ij. verſi.
quęro nũquid. C. de ſen. vbi di
16 cit. † quod poſſeſsio a iure
damnata non iuuat poſſeſſorẽ:
niſi probet de priuilegio vel
titulo aut poſſeſsione tanti tem
17 poris: cuius initij &c. † Et

a Et an ſpaciũ tanti tẽporis cu-
ius initij &c. inducat obliga-
tionem: vide per But. in repe. c.
peruenit. colum. ij. de cenſi. di-
centem ꝙ tanto tempore quæ-
ritur ius ſi
dicit Andræ. de ue ius cõ-
Iſer. in c. j. in ver mune reſi
bo flumina publi- ſtat ſiue
ca. colum. iij. in non: ſiue
titu. quæ ſint re- ſit tale ius
gal. ꝙ ſpacium tã quæſibile
ti temporis cuius priuile-
initij &c. tantum gio: ſiue
poteſt quantũ im- non. Et in
perator cũ cã. re- præſcri-
fert Iaſ. in repe. l. ptione tã-
quo- ti tempo-
ris cuius initij &c. non requiri-
tur ꝙ iuſtificetur poſſeſsio ex
titulo: licet ius cõe ſit contra
præſcribentẽ: vt eſt caſus in d.
c. j. de pręſcri. in vj. & ibi not.
do. Philip. Franc. colũ. vlt. poſt
Gemi. & Io. And. & not. ſing. li
mita. ad illum text. vt tunc de-
mũ requiratur titulus qñ ius cõ-
mune eſt cõtra pręſcribentem:
& fundat intentionẽ agentis. Se
cus vbi ius cõe eſſet cõtra præ-
ſcribentem: tñ non fundaret in-
tentionẽ agentis: quia tũc non
procedit tex. in d. c. j. ſecundum
glo. ibi in gloſſ. magna: circa
med. Archi. & Ioan. And. & de
clara: vt per eos. Contrarium
tenet ibi Franchus. col. ij. Poſt
Panor. in c. ſi diligenti. circa
fi. de pręſcrip. Sed prima opin.
videtur ſuffulta maioribus au-
toritatibus. & de priuilegijs &
effectu huius temporis late no.
Barba. conſi. xxxv. v. colum.
ij. volu. dicens ꝙ tantũ tempus
ęquiparatur priuilegio indulto
a Ceſare vel a Papa. & d. Phi.
Deci. conſi. lxxxv. & diligẽter

colū.j. & ij. verſic. his tamen non obſtantibus. vbi plura dicit de p̄ſcrip.tanti tēporis cuius initij &c. p̄ſertim ꝙ tanto tpe præſcribitur imperiū & iuriſdictio &c. & ꝙ pro veritate hī. & d.Franci. Cur. ī ſuis conſi. poſitis poſt tract. feudo. conſi. xx. præſupponitur in facto, & do. Rochus. Curt. in ſuo elegāti & nouo tracta. de iurepatr. circa finem.

a Adde do. Iacob. de ſan.Geor. in tracta. de homa. colū. iiij. ī fi. vbi refert iſtud dictum.

quominus.col.xj. ff.de flumi. Et dicunt Cy. Ang. v. Pau.de Caſt. in l. ſi certis annis.C. de pac. ꝙ ex poſſeſſione vel quaſi tanti tēporis: cuius initij non extat memoria: indiſtinctę pręſumitur titulus: etiā ꝙ non allegetur. Et ibi refert Iaſ.colum. vlt.in x. limi. Et fuit de mēte Bar. in l.cū de in rem verſo.col.ij. ver. veniamus ad ſecū dum paſſum.ff.de vſur. cum cōcor. adduc.per Iaſ. vbi ſupra idem firmat do. Sozin. conſi. cxxvij. adducens vltra Iaſ. glo.expreſſam in d.c.ſuper quibuſdam.§. prçterea. in verbo non extat. de verb.ſigni. Bald. in commen. pacis conſtan.in verbo. ſicut ab antiquo: & alia plura. Et dicunt Bal.& Saly.in l.traditionibus.C. de pac.& ibi referunt Alexan.& Mod.col. iij. ꝙ ex præſcriptione tanti temporis &c. quæritur nedum vtile: ſed etiam directū dominium. & do. Sozin.conſi. prę-

18 alleg. †Et dicunt ſingulariter Inno.& Bald. in d.c. ſi diligenti.in fin. commen.de pręſcrip. ꝙ in prçſcriptione tanti temporis cuius initij &c. ſemper prçſumitur titulus & bona fides: ēt ſi non allegetur: quia tā to tempore poſſeſſum præſumitur ab autoribus ſuis iuſte poſſeſſum.[a] quod eſt bene notandū.

Et pulchre dicit Pan. conſi. lxxj. clericus quidam.ij. volu. quod etiam in his quę ſunt regulariter impreſcriptibilia quādo quis non ſoluit tanto tempore: cuius initij &c. præſumendū eſt ex aliqua cauſa legitima fuiſſe exemplum. Et ſingulariter dicit Felyn.in c.cum nobis.

19 col.iij.de præſcri. †quod præſumptio reſultans ex ſpacio tāti temporis: cuius initij &c. dr̄ iuris & de iure. Adeo ꝙ non recipit probationem ad oppoſitum licet admittetur probatio. ꝙ non ſit lapſum tātum tempus

20 quod bene not. †Et pulchre dicit Salyce.in l. ij. C. de ſerui. & aqua. ꝙ vbi habemus tantum tempus: cuius initij memoria &c. non eſt curādum de bona vel mala fide. refert dominus Iac.in ſuo tract.de homag. colum.iiij. ante finem. Sed cō trariū quod etiā in præſcriptione tāti tēporis: cuius initij &c. requiratur bona fides: firmat dn̄s Phili.Franc.in c.j.col.fin. de prçſcrip.in vj. & hoc colligit ex glo. ibi ſuper verbo niſi.in fin.iuncto tex. quāuis referat Pe. de Anch. velle oppoſitum quod tunc non requiratur bona fides. Eandem opinionē ꝙ in præſcriptione tanti temporis exigatur bona fides: firmat Bertachi.in repertorio. in

verbo

verbo præſcriptio. ij. col. iiij. referens ita tenere Ioan. And. & Canoni. in dicto cap. ſi diligenti. de præſcriptio. Et pro hac opinio. quam credo verã: ꝙ vbi conſtat de mala fide: nõ procedat præſcriptio: etiam tãti temporis: cuius initij &c. bene facit text. in cap. fina. ibi vt nulla valeat abſque bona fide prẽſcriptio. de præſcriptionibus. quæ vtitur vniuerſali negatiua. Et qui totum dicit: nihil excludit. c. ſi romanorum. xix. diſtinct. cum concor. quod intelligo vbi aperte conſtat de mala fide. Alias in dubio præſumeretur bona fides ex curſu tanti temporis etiam ſi non allegetur per præallegata. Quinnimmo etiam ex curſu temporis. xxx. anno. vt late dicetur poſt Bar. in repetitio. l. celſus.
21 in iij. par. ff. de vſucap. †Et not. ꝙ præſcriptio tanti temporis cuius initij &c. ſiue centũ anno. nunꝙ cenſetur excluſa: quantumcunque lex vel ſtatutũ vtatur verbis generalibus. vt plene no. Fely. in rub. de prẽſcrip. colum. vlt. verſi. conſidera ſecundo. & late dixi in viij. q. v. partis prin. huius tract. vbi
22 vidẽdum. †Eſt & alius notabilis effectus quod probata poſſeſsione vel quaſi tanti temporis. cuius initij &c. nõ requiritur probari de ſcientia & patientia ſuperioris in præſcribẽdis regalibus iuriſditione: pedagio & ſimilibus & in alijs incorporalibus: vt in ſeruitutibus in quibus requiritur ſcientia & patientia ad prẽſcriptionem inducendam. l. ſeruitutes. la granda cũ ibi not. ff. de ſeruitu. titu. generali. & l. ij. cum materia. C. de ſeruitu. & aqua. ita concludit Alexan. conſi. vj. viſo themate. penul. colum. j. volu. vbi atteſtatur: ꝙ ſic communiter tenent docto. & ſequitur Iaſo. in l. imperium. colum. ix. in fin. & xij. verſi. circa prĩmum. ff. de iuriſ. om. iudi. Bandem concluſionem late firmat Felyn. in c. cum nobis. colum. j. & ij. de prẽſcrip. & do. Philip. Deci. conſi. lxxxv. & dilĩgenter. col. j. & ij. verſi. his tamen non obſtantibus. & dicit eſſe communem & veram. Et ſic eſt tenendum: licet Panor. in d. cap. cum nobis. colum. j. tenuerit contrarium: & Alex. ſibi contrarius cõſi. xvj. in cauſa & lite. col. iij. & iiij. ver. nec
23 ob. v. vo. †Prædicta limitantur: vt procedant: niſi detur incapacitas iuris & poſſeſsionis reſpectu perſonæ ſiue in exercẽte. quia tunc tantum tempus cuius initij &c. nõ habet vim priuilegij: nec habilitat incapacem. Et ideo quantocunque tempore laicus exercuerit actum collationis beneficiorum & ſic autem ſpiritualem: nunꝙ tamẽ poteſt illum actũ ſiue illud ius præſcribere: quia non eſt in eo capacitas poſſeſsionis illius actus: vt ſingulariter not. Ioã. Mona. & Ioan. An. in c. ij. de præb. in vj. & ſequuntur not. Panor. & Felyn. in c. cauſam. col. j. de præſcri. Et vltra per Fely. adducta hoc dictum ſequitur: & commendat Pan. in c. ſi. col. viij. ver. viij. &c. & pulchre in c. quanto. j. no. de conſue. & Alex. in conſi. lxxv. viſis & põderatis. col. iij. circa ſi. iiij. vol. vbi cõprobat per dictũ Bal. in l. j. col. ij. C. de emã. lib.

a Adde cor
neũ cõſſ.
ccciiij. rẽ
arduã.co.
iiij. & v.
ỹ. vr̃ tñ.
iij.vol.&
Bertach.i
rept.ĩ ver
bo p̃ſcrip.
iij.in ỹ.p̃
ſcri.c.an.
no. vbi di
cit:qđ prę
ſcriptio cẽ
tũ annorũ
nõ põt ꝓ
bari p̃ te
ſtes:niſi cõ
currãt alia
adminicu
la. alleg.
But. in c.
ſi diligẽti.
de p̃ſcri.
ſed nõ cre
do verũ,
& de præ
ſcriptione
tanti tpis
cuius ini
tij.&c. &
qualiter ꝓ
bet vide
p̃ d.Signo
ro. conſi.
lxx.in q̃
ſtione ver
tẽte inter
cõe par
me. vbi
tradit: q̃
liter ha
bẽt depo
nere teſtes
vt eã pro
bent.

dicẽtis ꝙ ſi laicus a
per mille annos
exercuiſſet officiũ
ſacerdotis: nõ per
hoc efficit ſacer
dos: quia eſt inca
pax. Et latius di
cã in v.par.prin
ci.huius trac. qõ.
vij.in ij.prin. arti
cu. prime partis.
24 †Quod aũt dica
tur tantũ tp̃s cuius
initij memoria nõ
extet tradit Cyn.
in l.ij.q.x. C.de
ſerui. & aqua di
cẽs ꝙ centũ anni
dicuntur eſſe ſpa
ciũ tãti temporis
de quo non extet
memoria. not. Cę
po. in tracta. ſer.
vrba.pręd.c.xix.
in prin.ij.col.alle
gãs plura loca &
remiſsiue tangens
qualiter probetur
& Bertachi.in re
pertorio in verbo
pręſcriptio.ij.col.
iiij. licet cõtrariũ
dicat Fely. ĩ c. ad
audientiam. colũ.
vi.in v.limi. de p̃
ſcrip. firmans: ꝙ
ſpacium centũ an
norum non dici
tur tantum tẽpus
cuius initij &c.
& forte malę per
autoritates præ
dictas: de quibus
Felyn.ibi non me
minit. Sed quę
ro qualiter pro
betur præſcriptio
a tãti temporis cuius initij &c.
gloſſ. eſt ordi. & not. in dicto
cap. primo in gloſſ. fina. de
pręſcrip. in vj. quæ tradit mo
dum & practicam probandi
memoriam non extare vel ex
tare. dicit enim ꝙ teſtes præ
ſcribentis ſiue allegantis præ
ſcriptionem tanti temporis de
ponere debent quod ſemper ui
derunt & audiuerunt contra
rium: quod communis eſt: &
ſemper fuit opinio quod ſic fue
rit ꝙ non extet contrarij vel
initij memoriæ. Si autem con
tra hoc aduerſarius probare
vellet: teſtes ſui de ipſorum
conſcientia fuerit debent dice
re quod viderunt tali tempore
contrarium: quodque audiue
runt a ſuis ſuperioribus vel
maioribus cõtrarium eius fuiſ
ſe. Hæc ſunt verba illius glo.
Et plene not. Hoſtien. Innocẽ.
Ioan. And. & latius domi. An
to.de But. in cap. quid per no
uale. colum.iiij & v. de verb.
ſignifica: referens plures mo
dos & practicam probandi me
moriam non extare:& memo
riam extare, & latiſsime no
tat Specu. in titu. de proba.
verſicu.vlti.quæritur vſque ad
fin.§. vbi tractat per quinque
colum.& remiſsiue tangit Fe
lyn. in dicto cap. ſi diligenti.
colum.vij. verſicu.ſimiliter. de
præſcri. Et ex his quæ late
habentur in prædictis locis &
ſecũdum formam traditam per
glo.in d. j. c. ſupra relatam col
ligitur concluſio ꝙ ad proban
dum memoriam nõ extare nõ
ſufficit ꝙ teſtes ſimpliciter de
ponant quod nunquam viderũt
vel audiuerunt contrariũ. Sed
etiam debent deponere de com

muni

muni opinione & de publica voce & fama.& ſic firmat Aretin.in cap.licet ex quadam.colum.j.verſi. tu autem aduerte. de teſti.dicens in ij.colum.verſicu. et aduerte &c. ſufficere formam poſitam per gloſſ. in dicto capit. primo. quam dicit bene notandam: quia eſt communiter approbata per docto. & ita conſuluit Raphael. Cuma.conſi.lxxvij. viſo libello. colum.j.vltra medi. verſic.ad ſecundum. Quam concluſi. declara vt per Butr. in d. c. quid per nouale.& per Specu.vbi ſupra dicunt: quod non requiritur:quod teſtes deponant de cõmuni opinione & fama populi ſed ſufficit quod deponãt de cõmuni opinione & fama eorum: qui veriſimiliter ſcientiam talis rei habuerunt:vel ſcire potuerunt:vt latius per eos maxime domi. Ant.vbi ſupra quem omnino vide. Et in materia not.tex. cum gl.in l. ſi arbiter. circa fi.verſi.ſed cum omnium. ff. de proba. qui ponit modum probandi hanc communẽ opinionem memoriam non extare.

25 † Modus vero probandi affirmatiuam ſcilicet memoriã extare traditur in l. ij.§. idem labeo. el ij. & ibi not. Bartol. circa fin. ff. de aqua plu.arcen. & Alexand.conſi.xvj. in cauſa & lite.iiij.col.v. volu. Et not. ꝙ iſta negatiua memoriã non extare non poteſt probari per inſtrumentum ſecundũ Ioã. And.in c.j. de præſcrip. in vj. quem ibi refert:& ſequitur Gemi.col.iiij.circa fi.& Alexan. conſi.prællega. Sed eius contrarium videlicet memoriam extare & ſic affirmatiua bene poteſt probari per inſtrumentum ſecundum Ioan. Andre. vbi ſupra & refert ibi domi. Philip. Francus. colum. fina.

26 †Subdit Ioan. Andrę. in dicto cap.j. & ſequitur Geminia.ꝙ teſtes deponentes ſuper hac materia debent eſſe circunuicini: quia ſcientia talis rei cadit in eos: & ipſi melius ſcire præſumuntur.l. prima.§. primo.vbi text.not.ibi. Exiſtimatione circuncollentium. ff. de flu.faciũt plene not. per Bartol.& alios in l.j.colum.iij. ff. ſi cert.peta. Quod intelligo verum quando eſt talis materia: cuius ſententia veriſimiliter non cadit niſi in vicinos. Secus ſi eſſet quęſtio de tali re ſeu materia quæ tranſire conſueuit in ſcientiam multorum etiã extraneorum: vt de iuriſdictione pedagio & alijs regalibus: quæ communiter præſcribuntur tanto tempore:cuius initij &c. cap. ſuper quibuſdam.§.præterea. de verbo. ſignificatio.& dicam plene in ſecunda parte quintæ partis principalis in iij.quæſtio.argu.not.in

27 d.l.j.ff.ſi cert.pet. †Cuius vero ætatis debeant eſſe teſtes deponentes ſuper hac materia. Et an memoriam non extare poſſit probari a centum annis infra: vide pulchre per Geminia. in dicto cap. primo. in fin.iiij.colum.de pręſcip.in vj.

Quid autem ſi vtraque pars probat:videlicet vna memoriã extare:& alia memoriam non extare:qui teſtes præferantur. Hanc quæſtio. mouet glo. fina. in dicto cap.j.circa fi.poſt Specu.in titu. de probatio.§.j. colum.vj. verſic. quid ſi teſtes.&

concludit quod debent præfer-
ri teſtes deponentes ſe vidiſſe
contrarium & ſic memoriam
extare:cum alij ſatagant nega
tiuam.vult ergo illa not.gl.ꝙ
teſtes deponẽtes ſuper affirma
tiua præferantur deponentibus
ſuper negatiua:de quo eſt glo.
quam legiſte dicunt ſingularẽ:
licet ſit vulgata in l. diem pro
ferre.§.ſi plures. in gloſſ.mag.
ff.de arbi.quæ dicit:quod ma-
gis creditur duobus teſtibus aſ-
ſerẽtibus affirmatiuam: quam
decem aſtruentibus negatiuã.

Ad cuius intel. vide Barto.
ibi & in l.hæredes palã.circa
fi.princ.ff.de teſtamen. cũ ple-
na appo.Alex. vbi Bar. limi-
tat iſtam concluſionem proce-
dere:qñ teſtes deponunt ſuper
negatiua non cohartata & quę
nõ cadit in ſenſum teſtis.Alias
ſecus:vt ibi per eum:& ꝑ Ale-
xand.conſi. cx. viſis acutiſſi-
mis. vlt.col. j.volu. & conſil.
cviij.in cauſa & lite.pe.col.ij.
vol. Et ſic colligitur conclu-
ſio ex prædictis : quod proba-
tio memoriam extare affirma
tiua prefertur probationi me-
moriam non extare negatiue:
quã firmat Franchus. in d.c.j.
circa fi.commẽ.de præſcrip.in
28 vj. †Qualiter aũt ꝓbari poſ-
ſit præſcriptio centenaria ſeu
poſſesſio vel quaſi centũ anno-
rũ:cum cõiter homines vltra
non viuant: & non poſsit quis
recordari de tãto tempore.tra-
dit gloſ.repu.ſingu. in c. j. de
cleri. egro . lib . vj. in verbo
non obſtante. in ij. parte ipſius
gloſſ.not.Panormit. poſt alios
cano.in c. cum nobis.col. j. &
ij.verſicul. ſed circa hanc par-
ticulam de præſcrip.& ibi tra
dunt Cano. an ad probandum
præſcriptionem vel poſſesſio-
nem centum annorum ſufficiat
probare de tẽpore cuius initij
memoriã nõ extat. Not. Bal.
in auten.quas actiones.col. ij.
C.de ſacroſan.eccle. Et hæc
omnia ſunt bene notãda circa
materiã temporis: cuius initij
&c. quia quotidiana nec forte
29 alibi ita plene reducta. †Re
deundo nunc ad intellect.d. c.
j.de præſcrip.in vj. videtur qđ
ille tex. non procedat dum di-
cit:ꝙ vbi præſumptio iuris eſt
contra præſcribentem requiri
tur titulus.Nam in contrarium
vrget tex.in l. ſi quis diuturno
ff.ſi ſer.vendi.vbi ſeruitus cõ-
tinua;præſcribitur ſpacio lon-
gi temporis ſine titulo:& tamẽ
iuris præſumptio eſt contra
præſcribentem quia omni res
præſumitur libera: niſi de ſer-
uitute probetur . l.altius & l .
ſi in edibus . C. de ſeruitu. &
aqua. Not.plene Bartol. in l.ſi
prius . in iij. parte principali.
colum.ix.ff.de ope.no.nuncia.
Et ſic videtur neceſſe dicere
quod aliud ſit de iure canoni-
co : & aliud de iure ciuili : vel
quod ille text. non procedat.

Iſtud contrarium ſenſit gloſ.
in d.c.j.ſed non ſoluit ſufficien
ter : & illud format Imo.in c.
de quarta. circa fin. commen.
& in repe.c.fina.colum.vij.&
viij.de præſcri.& in c.cum ec
cleſia.colum.fin. de cauſa.poſ.
& proprie.poſt But. ibi: & in
pluribus locis.infra notatis &
ſoluit vbiq;: ꝙ illud.c.j.proce-
dit vbi agitur de magno ſeu
graui præiudicio.vt de preſcri
ptione dominij iuris decimarũ
& ſimilium,Secus quando agi-
tur

tur de leui prǫiudicio: vt de prǫſcriptione ſeruitutis. argu. eorum: quǫ habentur in l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. et dixi ſupra in x. q. huius tertiæ par-
30 tis: vbi habetur: † ꝙ quando agitur de modico præiudicio: vt de præſcribenda ſeruitute: pſumitur titulus allegatus ex patientia diuturna. Secus ſi de magno no. Dyn. in c. fine poſſeſsione. col. pe. de regu. iur. in vj. Et hanc ſolutionem repetit Imo. in plerisq; locis relatis p Fely. in c. ſi diligenti. col. v. in j. reſtric. de præſcrip. qui illam ſequitur: & defendit a quibuſdam impugnationibus Panor. in d. c. cum eccleſia. col. penul.

Iſtud contrarium mouent ēt Flori. in l. ſeruitutes. la grande. in ſi. princip. & Pau. de Caſtr. col. penulti. verſicu. ſed contra fortiter. ff. de ſeruitu. titu. generali: et aliter ſoluunt: vt ibi per eos. Et ſolutionem Pauli impugnat Felyn. in d. cap. ſi diligenti. colum. iiij. in princ. firmans contra Paul. Quod non ſit ſpeciale in eccleſia: vt requiratur titulus. & quod illud. c. j. locū habet etiam in rebus laicorū. & Aretin. in §. eque. colum. v. verſicul. aduertas. inſtitu. de actio. vbi poſt relatas plures ſolutiones tenēt prædictam ſolutionem Imole pro meliori.

Et ante Imo. iſta fuit ſolutio But. in d. cap. cum eccleſia. colum. penulti. & vlti. in c. peruenit. de cenſi. & Petr. de Ancha. in c. poſſeſſor. colum. viij. de regul. iur. in vj. vbi formar hoc contrarium. Aliam ſolutionem tradit Panor. in d. cap. ſi diligenti. colum. iiij. verſic. aduerte tamen dicens: ꝙ text. in dicto cap. primo procedit in prǫſumptione vrgenti: ſed non habet locum in præſumptione leui ſeu modica: qualis eſt ꝙ res præſumatur libera. & ita procedit text. in dicta l. ſi quis diuturno. vt ibi latius per eū. & hoc dictum Panormi. ſequitur & dicit aureum Fely. in c. de quarta. colum. pen. de præſcrip. & illud commemorat in d. capitu. ſi diligenti. colum. iij. circa fin. & colum. v. in j. reſtrictio. vbi latiſsime excutit intel. dicto cap. j. de prǫſcri. in vj. per duas col. Et ampliat primo illum tex. duobus modis deinde limitat: & reſtringit nouem modis: vt ibi per eum. Addo quod intel. illius tex. diſcutit plene Imol. in repe. cap. final. colum. vij. & viij. de præſcri. tradens: quando ad præſcribendum ſit neceſſarius titulus: & examinat ibi prædictum contrarium. d. l. ſi quis diuturno cōtra illud c. j. et aliud forte de. c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. & ibi late not. Butri. & Panormi. colum. antepenul. & penulti. & Imo. colum. fina. & Butri. in repe. cap. peruenit. colum. xiij. circa fin. & ſequen. de cenſibus: qui etiam examinat prædicta duo contraria & ſequitur ſolutionē ſupra relatam de leuitate præiudicij ponens intel. d. l. ſi quis diuturno. & intel. d. c. j. examinat d. Phil. deci. cōſ. cxxxiiij. viſo puncto. colum. penul. & fin. vbi tres ſolutiones accommodat ad illum tex. Et ſic remanet expedita quinta quæſtio principalis huius tertiæ partis.

SVMMARIVM.

1 *Ius canonicum & ciuile differentiam faciunt quo tempore exigatur bona fides in prę ſcriptione.*

2. *Bona fides de iure ciuili regulariter attenditur in dominii traditione.*

3 *Mala fides ante perfectam prę ſcriptionē: ſi autem poſt non nocet. & nu 5.*

4 *Statur iure canonico ubi de materia peccati agitur.*

6 *Lapſu decennii præſumitur obliuio ex parte illius contra quem præſcribitur.*

SEPTIMO quę
1 ro. † Quo tem-
a pore exigatur[a]
bona fides in p̄
ſcriptione. dic
ꝙ in hoc eſt dif
ferentia inter
ius ciuile & canonicum. Nam
de iure ciuili ſufficit bonam fi-
dē adeſſe in initio præſcriptio-
nis: adeo ꝙ ſuperueniens mala
fides non interrumpit præſcri-
ptionē. l. j. §. hoc
tantummodo. C.
de vſucap. tranſ-
for. & l. ſequitur
§. de illo. ff. de
2 vſucap. † bona fi
des enim de iure
ciuili regulariter
attenditur tempo
re traditionis. l. ſi
aliena res in prin
cip. ff. illo. eo. tit. excepto con-
tractu emptionis: in quo requi-
ritur bona fides duobus tempo
ribus ſcilicet contractus & tra
ditionis. l. ſi exiſtimans. ff. pro
ſolu. cum concor. allegatis per
gloſſ. in l. Celſus. ff. de vſucap.
Sed ſecundum canones requi-
ritur quod bona fides adſit om-
ni tempore vſque ad completā
3 præſcriptionem. † Et ideo quo-
cunque tēpore ſuperueniat ma-
la fides ante perfectam pręſcri
ptionem interrumpitur pręſcri
ptio. Caſus eſt in cap. fina. de
præſcri. vbi text. dicit expreſ-
ſe quod oportet vt qui præſcri-
bit in nulla temporis parte rei
habeat conſcientiam alienę. &
ibi plene notant gloſſ. Imol. &
omnes Cano. gloſſ. Dyn. &
Ioan. And. in cap. poſſeſſor. de
regul. iur. in vj. Bartol. in l. na-
turaliter. colum. ij. verſic. quæ-
ro vtrū ſuperueniens defectus.
ff. de vſucap. Bald. & Angel. in
l. ſuper longi. colum. ij. verſic.
dixi ſecundo. C. de præſcrip.
4 long. tempo. † Et quia hic
agitur de materia peccati ſta-
mus iuri canonico vt conclu-
dunt glo. & Ioan. And. in mer-
cur. in dicto capitu. poſſeſſor. in
gloſſ. ij. in vlti. oppoſi. & com-
muniter cano. in d. cap. fin. præ
ſertim Panor. & Imol. col. ij.
qui late firmant quod iura ci-
uilia ſunt correcta per ius ca-
nonicum quatenus permittunt
præſcriptionem cum mala fi-
de. Et plene not. Hoſtien. in
ſumma. in tit. de præſcr. re. im-
mo. §. verum. colum. j. & ij. no.
Bald. & Ange. in dicta l. ſuper
longi. col. ij. & domi. Matheſi.
in notabilibus ſuis. fol. xiij.
colum. iiij. vbi dicit quod leges
& ſta-

a Vide DY. in c. poſſeſſor. colum. pen. de regul. iur. in vj. & ibi apoſtil. nouiter factā.

& ſtatuta permittentes præſcriptionem cum mala fide ipſo iure non valens tanquam nutriētes peccatum, faciunt quæ habentur per cano. in cap. primo de oper. no. nun. & in c. eccleſia. de conſti. & gl. in §. fi. inſti.
5 tu. de gradi. † Si vero mala fides ſuperueniet poſt perfectā præſcriptionem nihil nocet vt plene no. in d. c. fi. no. Dy. in c. poſſeſſor. col. ij. in fi. de reg. iu. in vj. & ibi gl. & Imo. in l. ſequitur. §. ſi viam. col. vlt. ff. de vſucapi. reprobando circa hoc quędam dicta Ange. in rep. l. j. C. de iudic. & plene not. Ioan. And. & Albe. in d. c. poſſeſſor. in vj. & vlti. qõ. col. pe. & vlt. vbi formant & examināt quęſtionem: vtrum mala fides ſuperueniens completa præſcriptione ne tollat præſcriptionē: et obliget ad reſtituendum: & concludunt ꝙ non. Sed d. Iaſ. in l. iij. §. genera. col. iij. in ſin. & iiij. verſi. ſed aduerte. ff. de acquiren. poſ. ponit nouam opi. dicens quod vr̄ poſſe attemptari & teneri in fauoribus terminis quod habens a principio ſcientiam rei alienæ poſſit tamen præſcribere etiam de iure ca-
6 nonico: † quia per lapſum decennij inducitur obliuio. l. ſi id quod. in prin. & l. ſi de eo. ff. de acquiren. poſſeſſ. not. gloſſ. magna & approbata. in l. j. in glo. magna. in fin. C. de ſer. fugi. Et ſic poſt cauſatam obliuionem poterit poſtea inchoari ꝑſcriptio de iure canonico, & nihil erit quod impediat. Et ſi dicatur quod iſtud ſit contra tex. in d. l. fi. de præſcriptio. q dicit: oportet vt qui præſcribit in nulla parte temporis cõſcientiam rei habeat alienę: ponderando illam vniuerſalem negatiuam. In nulla parte temporis &c. Reſpondet: vt vbi per eum qui iſtam nouam opinionē late proſequitur quaſi per vnā col. & licet ipſe non dicat repe rio: ꝙ iſta ante autem fuit opi. & conſideratio. d. Ant. de But. in repe. c. peruenit. col. xxvj. de cenſi. Sed quicquid dicat iſta opi. aperte confunditur per limitationes: quę dantur ad regulam: quæ habet ꝙ in facto proprio pręſumitur ignorantia, et obliuio poſt longum tempus. l. peregre. in princ. & ibi not. ff. de acquiren. poſſeſ. quas nor. Alexan. in l. ſi res obligata. in princ. ff. de leg. j. poſt Bart. ibi: & late dicam in repe. l. celſus. in j. parte.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mala fides ante præſcriptionem completam ſuperueniens ſed non durans an eam impediat perfici.*

2 *Dubitatio rei alienæ ante perfectam præſcriptionem ſuperueniens an noceat.*

3 *Mala fides ante completam ꝑſcriptionem ſuperueniens licet impediat præſcriptionem: non tamen publicam impedit.*

4 *Præſcribendi conditio & publiciana equiparantur.*

5 *A quo remoueri poteſt præſcribendi conditio: ab eodem poteſt & publiciana.*

OCTAVO

OCTAVO quæ-
1 ro. † An mala
fides ſuperue-
niens[a] ante pręſcriptionē com
pletam ſed non
durans interrūpat præſcriptio
nem:& impediat eam perfici:
vt ſi medio tempore putaui:&
credidi rem alienam: poſtea
putaui meā. Panor. in d.c.ſi.cō
cludit contra gloſſ. ibi: ꝙ præ-
ſcriptio interrumpitur:& perfi
ci impeditur. De quo dic vt
ibi latius p Fely.
col. antepe. verſi.
item dum probat
efficaciter Ab-
bas:& latius dicā
in ſexta & vlti-
ma parte princi-
pali. huius tracta-
tus in materia in
terruptionis: vbi
proprie cadit.
2 † Quid autem:
ſi ſuperueniat[b] du
bitatio:& nō cer
ta credulitas rei
alienæ: an inter-
rumpat præſcri-
ptionem. dixi. ſu-
pra in. ix. q. & di
cā in vltima par-
te in materia in-
terruptionis.
3 † Circa premiſ
ſa notandū eſt qđ
licet mala fides
ſuperueniēs de iu
re canonico im-
pediat pſcriptio-
nem. d.c.ſi. tamē
non impedit pu-
blicianā. Et ideo
ſufficit: ꝙ ille qui
intentat publicia
nam: habeat iuſtum titulum a
non domino & bonam fidem
tempore traditionis: vt poſsit
auocare rem a tertio non habē
tē dominium neque titulum: li-
cet mala fides ſuperuenerit poſt
titulum & traditionem quia p
ius canonicū non eſt in aliquo
derogatum publicianæ. Ita con
cludit Bald. in l. ancille. in fin.
j. col. & ſeq. ver. ſed an per ius
4 canonicum. C. de fur. † Et ſic
colligitur limitatio ad regulā
l. eum qui. in princ. ff. de pub.
vbi parificantur pręſcribendi
conditio & publiciana quia il
la regula procedit ab initio: ſe
cus ex poſtfacto. vel dici pōt
ꝙ procedit affirmatiuæ: vide-
licet cui competit vſucapien-
di vel præſcribendi conditio:
competit publiciana. Ita pro-
priæ loquitur ille tex. ſed non
5 negatiue: ſiue ecōtra. † A quo
remouetur præſcribendi condi
tio: remouetur publiciana: vel
cui non competit præſcriben-
di conditio: non competit pu-
bliciana ſecundum Bald. no. in
l. nihil. C. pro here. & latius in
fra dicetur quamuis Bal. in. d.
l. ancille. in prin. v. oppo. ar-
guat de vno ad aliud affirma-
tiue quam negatiuæ.

a Vide Are. inſti. de vſuca. in princi. colū. j. in fi. & ſeq. & ibi no. in ij. col. qđ ſi poſt perfectā præſcriptionē ſuperuenit mala fides quod non nocet: & qđ de iure canonico in præſcriptiōe requirit bona fides de momento ad momētū: donec ſit perfecta.

b Vide Aret. iſti. de vſuca. in princ. col. ij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Rei alienæ ſciētia ſuperueniente poſt perfectam præſcriptionem an debeat in foro conſcientiæ præſcripta reſtitui.*

2 *Res dici nō poteſt aliena poſtquam eſt complete præſcripta.*

3 *Præſcribens dicitur autoritate legis poßidere ergo iuſte.*

Iuſte

Iuſte poſſeſſum & acquiſitum non eſt reſtituendum.

4 *Peccans non poteſt dici autoritate legis peccare præſertim canonicæ.*

5 *Actum iam perfectum & conſummatum non uitiat impedimentum ſuperueniens quod ſi ante ſuperueniſſet non potuiſſet perfici.*

6 *Ceſſante cauſa neceſſaria uel finali ceſſare debeat et effectus.*

7 *Factum ſecundum leges non debet alio euentu retractari.*

1 NONO iuxta p̄dictā q̄ro. † qd ſi mala fides id eſt rei alienæ ſcientia ſuperueniat poſt pfectam & completam præſcriptionem an ille quæ præſcripſit teneatur reſtituere in foro conſcientie rem præſcriptam.

Iſta eſt ardua & antiqua q̄ſtio quam multum ventilarūt tam theologi q̄ cano. Et in primis eam mouet gl. in c. fin. & latius in c. vigilāti. vbi omnes Can. antiqui & moder. mouent de præſcri. Et tandem concludit gl. per plura media & optima iura q̄ ille qui præſcripſit ſit tutus in conſcientia nec teneatur reſtituere rē prę ſcriptam ſuperueniente mala fide & ſcientia rei alienæ poſt præſcriptionem bona fide perfectam. & hæc eſt communis opi. Cano. quam tenuerunt Inno. Hoſti. gl. & ferme omnes cano. vt atteſtatur Panor in d. c. vigilanti. & poſt eum Felyn. col. vlti. verſi. ſi peruenientia malæ fidei adducens plures gl. & autoritates pro iſta communi opi. Cano. qui late probant in hoc non differre forum conſcientiæ a foro contentioſo: & communiter ſequitur Bal. in d. c. vigilanti col. vlt. ibi relatus per Fely. per plura maxime p tex. meliorem de iure & gloſ. incognitam ſecundum eum in l. j. §. fin. cum l. ſeq. ff. de iti. actuq; priua. ibi neque enim corrumpi aut mutari poteſt ſuperueniente delicto: quod legitimæ factum eſt. Et hanc partem per plura firmat Hoſtien. in ſumma. in tit. de pręſcript. re. immo. §. verum. verſi. quid ſi iam completa. vbi fortius p bat q̄ præſcriptio cum bona fide procedit nedū de iure humano: ſed etiam de iure diuino per autoritates veteris teſtamenti. Hunc articulū diffuſe diſputat Ioā. and. in c. poſſeſſor. de reg. iur. in vj. in vlt. articu. vbi tandem concludit poſt relatas varia. opin. q̄ ille qui præſcripſit non tenetur reſtituere ſuperueniente mala fide poſt præſcriptionem perfectam in foro conſcientiæ niſi habeat conſcientiam læſam & remordentem. Et ita dixit Hoſtien. vbi ſupra refert Panor. in d. ca. vigilanti. Sic etiam poſt longam diſcuſsionem concludit Pet. de anch. in repe. d. c. poſſeſſor. referens verba Io. and. col. iiij. & v. concluſiue dicens q̄ acquiſitis ciuilis eſt iuſta p præſcriptionē concurrente bona fide. & ſequitur ibi d. Franc. col. iiij. in fin. & ſequē. Hanc. q. plene examinat Imol.

in repe.d.c.fin.de præſcri.col. xxiij.xxiiij.cum. iiij.ſeq. & procedit multum inuolute & ꝓlixe & atteſtatur col. xxiiij. ꝙ communis opi.legiſt.& cano.eſt;ꝙ qui præſcripſit bona fide poſt completam præſcriptionem: non teneatur ad reſtitutionem.licet mala fides ſuperueniat:& refert omnes opi. tam theologorum ꝙ̄ cano. numero ſeptem: & reprehendit opi.Bald.in aut.ad hæc. colū. ij.C.de vſur. diſtinguens inter præſcriptionem actionis realis & perſonalis.Sed Bald.videtur bene loquutus & melius ſenſiſſe quam alii ſenſerint: vt dicam in ſeq.q. Iſtum paſſum latiſsime examinat Angel. in repe.l.j.in quinque vlt.col.C. de iudi.& in penul.col. refert ꝙ communis opi. eſt ꝙ ſalua conſcientia quis retineat poſt completam præſcriptionē. Et cum iſta communi opi.ipſe reſidet. Pro qua inter cætera adducit rationem: ꝙ licet ſuperueniat ſcientia completa p̄ſcriptione non poteſt quis dici in mala fide: quia cum mala fides nihil aliud ſit ꝙ̄ ſciētia rei aliene.vt plene dixi ſupra in princi. huius tertiæ partis

2 principalis: † non poteſt dici res aliena poſtquam eſt præſcripta:ſed cenſetur propria præſcribentis:& ſic non dicitur habere ſcientiam rei alienæ ſaltē de præſenti:ſed ꝙ olim fuit aliena. Et licet Ang.non referat:hæc fuit originalis ratio Goffre.in ſumma. & Hoſtien. vbi ſupra.& gloſſ.in d.c.vigilanti. Quā rationē latius explicat Ioan.de imo.in d.c.fin. col.ij.de præſcri. Et in hac.q.vj.de ſemper Hoſti. in ſumma loco præallega.qui melius ceteris attingit iſtum paſſum & plene ſatisfacit conſcientię ſcrupuloſæ. Confirmatur & ſecundo iſta communis opin. alia ratione:quia ſicut lex poteſt transferre dominium rei alienæ etiam non conſentiente domino vere.vel fictę ex cā vt apparet in ſpoliis hoſtiū capris in bello iuſto: facta prius diſtributione per ducem exercitus:& ea nullo iure qui reſtituere tenetur: vt not. Bartol.in l. ſi quid bello.ff. de capti. & poſtli.reuer.& eſt bonus text. in l.ſi quis pro redemptione.§. j.C.de donatio. & in. c. dicat aliquis.cum gloſ.xxxiij.q.v. & in c.ius militare.j. diſtinct. & in.§.item ea quæ ex hoſtibus.inſti.de re.diui.Et ibi no. Are.& in l.in princi.ff. de acquiren.poſſ.vbi Are. & Alexand.not.col.ij.† Sic etiā de-

3 bet eſſe tutus ille qui præſcripſit:quia poſsidet legis autoritate. Ergo iuſtæ poſsidet. l. iuſte poſsidet.ff.de acqui.poſſ.Et conſequenter non tenetur reſtituere iuſte poſſeſſum & acquiſitum.c.quid dicam.xij.q.iiij.

Iſta etiam fuit ratio Hoſtiē. vbi ſupra & gloſ.in d.c. vigilanti.licet per alia iura: videlicet per tex.in l. lucius.ff. de euict.cum concor. adductis ſupra in.iiij.q.primę partis principalis:vbi habetur quod lex cauſa poteſt auferre dominium rei vni & dare alteri. Et hanc opin.eſſe veram & communem atteſtatur etiā d. Præpo. in.§.ſi quis per triginta in fin.in titu.ſi de feu. fuer. contro. & Reuerendus pater fra-

ter Ange. de Clauaſio in ſumma ſua in verbo præſcriptio. §. xlvi. incip. vtrum tutus præſcriptione &c. Dicens iſtā opi. eſſe veriſsimam nedum in foro contentioſo ſed etiam in foro conſcientię: & refert ita tenere Ioan. ſcot. in iiij. ſentent. diſtinct. xv. Addo ꝙ eandē opi. tenuit Roma. in rub. ff. de arb. col. j. & ij. & d. Petrus philip. corne. cōſi. clxxvij. in hac re. col. j. in fin. ij. volu. dicentes ꝙ bona fide præſcripta poſsūt ſalua conſcientia retineri. & Ioan. Fabr. inſti de vſucap. in princ. circa fin. j. col. vbi dicit quod re præſcripta bona fide poteſt licite retineri ſicut ex pacto: licet mala fides ſuperue-

4 niat. † Confirmatur & tertio vltra doct. iſta communis opi. tali ratione: nā ille qui p̄ſcribit cū mala fides facit hoc lege tam ciuili quam cānonica permittente & approbante. c. de quarta. c. ad aures. c. vigilāti & c. fin. cum ſi. de præſcrip. Ergo non peccat: quia qui peccat legis autoritate non peccat & præſertim canonis. c. q̄ peccat. xxiij. q. iiij. facit l. gracchus. C. de adulter. Cuius regule intellect. ponit Felyn. in c. eccleſia. col. xiiij. de conſtit.

Si ergo non peccauit pręſcribendo reſtituere non tenetur ꝙ præſcripſit etiam in foro cōſcientię quia non detinet alienum ſed id quod factum ſuum autoritate legis. Non enim alienum dici poteſt quod iure poſſidetur vt dicit text. Auguſtini. in dicto cap. quod dicam.

5 xiiii. quæſtio. iiij. † Confirmatur & quarto communis opi. quia licet ſit regula quod vitiatur actus: quando peruenit ad caſum a quo incipere non poteſt. l. exiſtimo. ff. de verbo. obliga. Tamen illa regula nō procedit quando actus eſt tam perfectus & conſumatus: tunc enim impedimentum ſuperueniens non vitiat neque nocet. Tex. eſt qui ponit regulam & fallentiam. in l. pluribus. §. & ſi placeat. in fin. & ibi expreſſe not. Bart. & doct. ff. de verbo. obliga. & idem Bart. in l. ex facto. in princ. col. ij. verſicul. vltimo hęc. l. ff. de vulga. & pupilla. poſt. Dyn. in cap. factum legitime. de reg. iur. in vj. Ergo mala fides ſupueniens poſt completam præſcriptionē obeſſe non debet. Confirmatur & quinto: quia licet bona fides ſit cauſa neceſſario concurrens ad pręſcriptionē ita quod poſſeſsio & curſus temporis de per ſe non ſufficiunt. dicto cap. vigilanti. & cap. final.

6 † Et vulgata regula quod ceſſante cauſa neceſſaria vel finali ceſſare debet & effectus: cap. cum ceſſante. cum ſimilib. de appella. Bartol. in l. ſecunda. §. final. ff. de dona. Et quando plures cauſæ tendunt ad eundem effectum & ſunt conexe requiritur omnium concurſus. vt not. gloſſ. Canoni. cap. ſecundo de reſcrip. Bartol. in extrauagan. ad reprim. in verbo. ne quid eorum & not. in l. liberorum. §. primo. ff. de his qui nota. infam. Tamen illa regula fallit. quando diſpoſitio iam eſſet ſortita effectum: tunc enim licet ceſſet cauſa: non ceſſat effectus.

Ita limitat & declarat Bartol. in l. titia. §. imperator. circa

circa fin. commen. verſic. nec obſtat. ff. de lega. ij. dicens: ꝙ illa regula ceſſante cauſa &c. ꝓcedit ante effectũ cõſumatum. Secus ſi effectus eſſet iam conſumatus: quia tunc quamuis ceſſet cauſa non ceſſat effectus: vt probatur. in l. qui res. §. areã. ff. de ſolu. & in l. ſancimus. ibi.

7 † Non enim debet qđ ſecũdũ leges factũ eſt ex alio euẽtu retractari. C. de admi. tuto. Bene facit regula. c. factũ legitime: de regu. iur. in vj. Not. Alexã. in l. ſi cõſtãte. circa fi. prin. ff. ſol. ma. Ergo ſequit ꝙ defectus bonæ fidei ſupueniẽs p̃ſcriptione completa nihil nocet.

SVMMARIVM.

1 *Recurſus an poſſit ad eccleſiam per aliquam viam contra præſcribentem haberi.*

2 *Statutaria præſcriptio an ipſo iure tollat naturalem.*

3 *Recurſus ad eccleſiam per denuntiationem euangelicam datur ratione peccati.*

4 *Denuntiatio euangelica locũ habet cognita ſcientia & mala fide præſcribentis.*

5 *Denuntiatio an in foro eccleſiaſtico locum habeat vbi aduerſus ſententiam eſt præſcriptũ.*

DECIMO quęro pertinenter iuxta prędictã quęſtionem.

1 † An contra eum qui præſcripſit haberi poſsit recurſus ad eccleſiam poſt perfectam præſcriptionem per viam denuntiationis euangelicæ vt compellatur ea via reſtituere vel ſoluere quod pręſcripſit iuxta notata in c. nouit. de iu. Iſtam q. mouet Bart. in extrauag. ad repri. in verbo per denuntiationem. verſi. ſed quid de obligatione quæ tollitur præſcriptione. & decidit ꝙ non quando præſcriptionem eſt ſublata naturalis quo ad effectũ iuxta notata per ſe in l. fin. §. j. ff. rem ra. ha. & ſupra dixi. in j. parte prin. in. vj. q. vbi concluſi poſt Panor. & Felin. in c. ad aures. de præſcrip. & Io. de imo. in c. fin. eo. tit. quod naturalis tollitur in totum per præſcriptionẽ ſaltẽ reſpectu effectus quod latiſsime examinat Ang. in rep. l. j. colum. xix. cum tribus. ſeq.

2 C. de iu. † vbi etiam tangit: an pręſcriptio ſtatutaria tollat naturalem ipſo iure. & in. xxiiij. colum. circa fi. in verſi. ex prædictis elicio quæſtionem. & in ſeq. col. late diſputat præſentẽ. q. cõcludens ꝙ ſtatutum poteſt diſponere quod præſcriptionis lapſu oĩs obligatio naturalis & ciuilis ipſo iure extinguatur & ꝙ poſtea non poterit haberi recurſus ad curiam eccleſiaſticam pro tali debito præſcripto conſequendo quod probat vt ibi per eum. Sed Bal. in auth. ad hec. colum. iij. ver. ſed ponamus. C. de vſur. & in c. ſi quis per triginta. col. ij. ver. ſed quęro nunquid ſtatutum, in titu. ſi de feu. fue. contro. firmat oppoſitum; quod ſtatutum non poſsit tollere naturalẽ: & ꝙ nõ obſtãte ſtatuto locum habebat denũtiatio. Et opin. Bald. eſt verior:

rior:quia tale ſtatutum non valet tanquã nutritiuum peccati propter malam fidem præſcribentis ſecundum communem opi.vt plene dicam in iiij.q.huius partis. ergo ſi non valet: non poteſt tollere naturalem. Et opi. Angel. reprobat expreſſe Imo. in l. ſequitur .§.ſi viam.colum.pe.ff. de vſucap. Breuiter ex his quæ dicta fuerunt in præcedenti.q.patet de-
3 ciſio huius.q.quia cum † recurſus ad eccleſiam per denuntiationem euangelicam detur ratione peccati: vt habetur in dicto cap.nouit.ſi ille qui præſcripſit eſt tutus in conſcientia: prout eſt quando bona fide præſcripſit ſecundum communem opin. Sequitur ꝙ non habebit locum denũtiatio ceſſante peccato. Et ita per hanc rationẽ cõcludit Panor.in c.ſi. col.v.verſic.puto tamen.de ꝑſcri. Et hæc eſt vera & communis opin. vt apparet ex ibi no.per eum: pro qua conſuluit d. Corne. peruſ.conſi.clxxvj. ad euidentiam pe.col. j.vol.licet contrarium cõſuluerit ipſe conſi.cclj.in hac conſultatione col.ij.in prin.iij.vol.vbi dicit: ꝙ præſcriptio non tollit naturalem obligationem: & ꝙ ille qui præſcripſit: poteſt cogi ad ſolutionem poſt habitam notitiam: quia peccat non ſoluendo. Et procedit ſine dubio iſta concluſio in actione reali: in qua præſcriptio procedere poteſt cum titulo & bona fide. Sed in perſonali nõ video quõ procedat:cum illi pręſcribi nõ poſsit: nec ab ipſo principali debitore nec ab hęrede eius ꝓpter malam fidem ſecundum cõmunem opin.vt infra dicam.

Hinc eſt ꝙ Bal. in d.auten. ad hæc.col.iij.cum ſeq.ver.itẽ dubitatur de debito: quod eſt præſcriptione ſublatum. C. de vſur. diſtinguit inter actionem perſonalem & realẽ vt primo caſu habeat locum denũtiatio: quia naturalis obligatio nõ tollitur per præſcriptionẽ ex quo durat vinculum æquitatis quo ſuſtentatur. Secundo vero caſum in præſcriptione reali ſecundum Bal. dominiũ eradicatur a primo domino & eius effectus attribuitur præſcribenti.per not. in l. at qui natura.§. cum me abſente.ff.de neg.geſt. ideo non habet locum denuntiatio.ſecus in obligatione perſonali quæ oſsibus inhæret & ideo non poteſt ab ipſis ſeparari.l. iij. ff. pro ſocio. Subdit Bald.ꝙ doc. communiter tenẽt ꝙ naturalis non tollatur ꝑ præſcriptionem. Sed licet remaneat naturalis ſecundum communem opin. tamen remanet inefficax ex inutilis in effectu: vt plene dixi in vij. qõ. primæ partis princ. Et mihi placet opi.& diſtinctio Bald. quæ videtur neceſſario tenenda de iure canonico: licet Imol. reprobet in repe. c.ſi.col. xxxiij.de præſcrip.vt retuli in dicta.vij. qõ. primæ partis: videlicet ꝙ in actione perſonali non extinguatur naturalis obligatio etiã in effectu per præſcriptionem: vt ſentit Bal. in primis verbis. ſupra relatis:quamuis in ſequẽtibus ſibiipſi contradicat: quia de iure canonico nulla præſcriptio currit cum mala fide & iura ciuilia ſunt in hoc correcta ſecundum communem opi. cano.

no. in d.c.fi.de præſcrip. per illum tex. reprobata opi. Bar. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. quæ communiter reprobatur: vt plene dicā infra in xiij. quæſtio. huius partis. Et ſic ipſe debitor principalis nunq̄ præſcribere poteſt: nec etiā hæres eius in quem paſsiue trāſit obligatio perſonalis ꝓpter malam fidem defuncti: quæ nocet hæredi ſuccedenti in vitium defuncti. Adeo ꝙ etiam non poteſt inchoare pręſcriptionē ex perſona ſua cum teneatur exonerare conſcientiam defuncti ſecundum communem opi. ꝓut late videbimus in xj. q. huius partis in ij. membro. Vnde tenendo has communes concluſiones quibus contradici non poteſt nullo modo poteſt procedere doctrina Bart. in l. fi. §. j. ff. rem rat. hab. quam retuli in prædicta vj. qō. primæ partis prin. vbi concludit quod præſcriptio tollit naturalem in effectu: adeo quod remanet ineſficax. procederet enim ſecundum eius opi. erroneam. & cōiter damnatam quam tenuit in d. §. ſi viam. Et miror quod doc. tam antiqui quā moderni circa hoc non aduertant quinimo communiter tranſeant cum Bar. in d. l. fin. §. j. pręſertim cano. in d. c. ad aures. & Imo. in d. c. fi. concludentes poſt Bart. ꝙ pręſcriptio tollat obligationem naturalem in effectu: quia de iure canonico illa concluſio ſtare non poteſt deſtructa opi. Bart. in d. §. ſi viam. Et ideo Bal. in d. auten. ad hæc. primo impugnat illam opi. Bart. quia ſublata neceſſe eſt corruat alia doctrina eiuſdem in d. l. fi. ff. rē rat. habe. tanq̄ acceſſoria & veniens in conſequentiā. deinde Bal. facit prædictam diſtinctionem. Et ꝙ pręſcriptio nō tollat naturalem data ſcientia & mala fide firmat Panor. in c. fin. colū. v. vltra medium de præſcrip. Et ideo videtur neceſſario diſtinguendū prout diſtinguit Bal. in d. autē. ad hęc. quia in reali tertius poteſt præſcribere cum bona fide. Et ſic tollitur & eradicatur effectus directi dominij. Sed in perſonali nec principalis debitor nec hęres poſſunt regulariter præſcribere. Ergo non tollitur naturalis niſi daretur caſus in quo quis ignorans obligaretur alicui: vt ex facto procuratoris vel ex negotio vtiliter geſto per alium pro aliquo ignorante quia tunc etiam in perſonali diceretur quis in bona fide: & præſcribere poſſet ſecundum domi. Anto. in d. c. fin. de præſcrip. quem refert Imol. in d. l. ſequitur. §. ſi viam. colū. ij. poſt med. Quo caſu non haberet locum denuntiatio: vt dicit Panormi. in d. c. fi. col. v. circa fin. verſi. vbi tamen: concludēs ꝙ quando concurrit ignorantia debitoris tollitur effectus naturalis: & non ſic quando cōcurrit ſcientia quia primo caſu pręſcriptio inducitur non ſolum propter odium negligētis: ſed etiam propter bonum & equum: vt xvj. quæſtio. iij. §. poteſt. Secundo vero caſu eſt mere odioſa. Ideo cum equitas concurrat data ignorantia: & non ſic data ſcientia: eliditur effectus naturalis hoc caſu duntaxat: & non in altero. vbi deficit omnis equitas; & verſatur

ſolum odium ſecundum Panor
mi. ibi. qui in effectu conclu-
4 dit† quod denuntiatio locũ ha-
beat data ſcientia & mala fide:
ſecus vbi cõcurrit ignorãtia &
bona fides debitoris. Confir-
matur hæc concluſio: quia da-
to ꝙ lex vel ſtatutũ poſsit tol-
lere ciuilem: tamẽ remanet na
turalis: quæ oritur ex naturali
æquitate. l. ſtichum. §. natura-
lis. ff. de ſolu. & l. inuitus. §. is
natura debet. ff. de reg. iur. Et
de iure canonico eſt efficax ad
agendum. vt plene notatur. in
c. j. de pac. & maxime per viã
denuntiationis euangelicæ: vt
latius per Bal. in d. authen. ad
hęc. col. iij. Et firmat Panor. in
d. c. fi. col. v. vltra med. Hinc
dixit Bal. in. §. item ſi quis per
triginta. in titu. ſi de feud. fuer.
controuer. quod ille qui præ-
ſcripſit non poteſt denũtiari ec-
cleſiæ niſi fuerit in mala fide
prout refert Panor. vbi ſupra
Sed aliter loquitur ibi Bal. co.
lũ. ij. ver. Sed quęro. vbi cõclu-
dit ꝙ non obſtante ſtatuto tol-
lẽte obligationem poſt tempus
vel diſponente quod creditor
non audiatur poterit haberi re
curſus ad eccleſiam per viam
denuntiationis niſi iuſta cauſa
eum repelleret. Verbi gratia.
Dicit ſtatutũ ꝙ qui non ſolue-
rit gabellam non audiatur. nã
hoc ſtatutum eſt factum fauore
publice vtilitatis principali-
ter & ſecũdario. Et ideo debet
ſeruari in quolibet foro ſecun-
dum Bal. vt in c. quod clericis.
de fo. competen. & idem dicit
Bal. in l. j. C. de pręſcrip. xxx.
vel xl. anno. ꝙ ratione pecca-
ti in quo præſcriptio nutritur
cum dicatur iniquum pręſidiũ,
vt in authen. vt eccle. Roma.
poteſt haberi recurſus ad eccle
ſiam quod procedit quãdo præ
ſcribens eſt in mala fide prout
ſonant verba Bald. Et plene
declaraui in vj. q. prime partis
princi. ſed tunc non eſt neceſſa
ria denũtiatio: quia de iure ca-
nonico nulla præſcriptio pro-
cedit cum mala fide. d. c. fin. &
ſecundũ cõem concluſionẽ do-
cto. ibi vt in ꝓpoſito dicit Imo.
in d. §. ſi viã. col. vij. Ideo Bal.
& Panor. incaute loquuntur in
locis præalleg. Per prædicta
igitur reſideo cum opi. Bald. in
d. auth. ad hæc ſit vt ſupra enu-
5 cleata. † Quid autem ſi ad-
uerſus ſententiã ſit præſcriptũ:
an locum habeat denũtiatio in
foro eccleſiaſtico: tangit Pan.
in d. c. fin. col. vj. de pręſcrip.
& ibi latius Fely. col. iij. ver.
tertia declaratio. poſt Bald. in
d. §. ſi quis per triginta. dic vt
ibi per eos. Et quanto tempo
re præſcribatur aduerſus ſentẽ
tiã dixi plene in iiij. parte prin
cipa. q. xxxj.

SVMMARIVM.

1 *Malæ fidei pręſcriptor an teneatur obligatione perſonali ad reſtitutionem.*

2 *Poſſeſſor eſt malæ fidei qui ſcit ſe actione perſonali teneri.*

VNDECIMO quæro. In hac
materia malæ
1 fidei† vtrũ illæ
tenetur obliga
tione perſonalĩ

Adde Bal. in rubri. extra de pſcri. colū. pen. ver. quęro an ille ſcit ſe tenere vbi not. text. hic alleg. & ponit aliud exēplum in l. ſi debiti. §. fi. ff. de cō di. inde. et in l. qui alienam. ff. de dona. cauſa mor.

ad rem reſtituendā dicatur in mala fide. dic quod non. Sed poteſt rē præſcribere quo ad dominium non obſtāte quod poſſit perſonaliter cō ueniri ad rem reſtituendam. Caſus eſt no. in l. pignori. §. fin. quem ibi not. Bartol. ff. de 2 vſucap.[a] vbi dicitur quod ſi aliquis mandet titio vt emat fundū nomine ipſius mandantis: & ille titius acquirat nomine proprio ipſius titij a non domino: quem credebat eſſe dominum & ſic bona fide & fuerit fundus traditus ipſi titio q̄uis poſſit conueniri actione mandati per eum: qui mandauerat emi nomine ſuo: vt illam ſibi rem tradat: nihilominus ſi poſſederit tempore requiſito præſcribit dominium illius rei contra tertium qui erat dominus. Vnde Bar. ſummat illum tex. hoc

2 modo† qui ſcit ſe actione perſonali teneri non eſt poſſeſſor malæ fidei, quod bene not. Et ita per illū text. cōſuluit Bal. cōſi. ccccxxxvij. iſte maritus. j. vol.

SVMMARIVM.

1 *Vitium & mala fides autoris an ſucceſſori noceat in pręſcribendo.*

Succeſſor eſt duplex.

2 *Appellatione ſucceſſoris poteſt venire tam vniuerſali quam ſingularis.*

3 *Vitia præſcriptionem impediētia quæ ſint.*

4 *Malæ fidei poſſeſſor clam vel pręcario non poteſt longo tempore præſcribere.*

5 *Vitium litigioſi quia eſt perſonale non impedit pręſcriptionē.*

6 *Per ingreſſum poſſeſſionis vacantis non contrahitur vitiū reale ſed perſonale.*

7 *Autentica malæ fidei. xii. modis limitatur.*

8 *Titulū iuſtū habēti ēt ab authore malę fidei cōpetit publiciana*

9 *Publiciana & vſucapiendi cōditio a pari procedunt & ſunt conuertibilia.*

10 *Mala fides hæredis an legatario noceat.*

11 *Mala fides defuncti nocet ſucceſſori quia eſt hæres vitiorū.*

12 *Mala fides defuncti non nocet hæredi ſi ex perſona ſua velit præſcriptionem inchoare.*

13 *Concluſio quod in diſtinctæ mala fides defuncti nocet hæredi aut ſucceſſori in præſcribendo etiam long. temp. & licet ipſe ſucceſſor ſit bo. fi. & velit a ſeipſo præſcriptionem inohoare in quibus caſibus non pcedat. hæres vtroq; iure præſcribere non poteſt eo caſu quo defunctus non poterat*

14 *Præſumpta mala fides defun-
cti cauſata ab errore iuris non
nocet hæredi in præſcribendo.*

15 *Hæres præſcribere volens ex
titulo quem habuit a tertio: ſi-
ue ante ſiue poſt mortem teſta-
toris non impeditur mala fide
defuncti.*

DVODECIMO
q̃to circa hanc
ſecundam par-
tem tertiæ par-
tis principalis.
1 † An vitiū vel
mala fides autoris noceat ſuc-
ceſſori in præſcribendo. Et
ad euidentiam præmitto pri-
mo: ꝙ duplex eſt ſucceſſor vni
uerſalis.ſ.& ſingularis. Vni-
uerſalis ſucceſſor dicitur is q
ſuccedit titulo vniuerſali & hę
reditario: quia hæreditas eſt
ſucceſsio in iūs vniuerſum. l.
nihil aliūd eſt hæreditas. ff.de
verb.ſignifi. Singularis vero
ſucceſſor dicitur ille qui ſucce-
dit in aliqua re titulo particu-
lari:& in quem non tranſit vni
uerſitas iuris vt tit. emptionis:
2 donationis vel ſimili. † Et
ideo appellatione ſucceſſoris
poteſt venire tam vniuerſalis
quā ſingularis. tex. eſt melior
de iure in l. fluminum.§. adij-
citur.ff.de dam.infec. & in l.j.
§.illud.ff.quo.leg.Sed nunquid
in dubio appellatione ſucceſſo-
ris veniat vniuerſalis vel ſin-
gularis late notant Alexan. &
Iaſ.in l.quædam.§. nihil. colū.
j.& ij.per illum tex.ff. de edī.
Alexan.conſi.clxxxiij.ex the
mate.j.col.ij.vol.& plene Fe-
ly.in c.quia Gul.col.vi. de iu.
vbi facit cōcluſionē cū fallen-
tijs. Et quid ſi diſpoſitio di-
cat pro ſe & ſucceſſoribus qui-
buſcunque:tangit Alex.in d.§.
nihil.col.j.& ī l. quod dicitur.
3 col.xx.ff.de verb. ob. † Se-
cundo præmitto: ꝙ quædā ſunt
vitia impedientia præſcriptio-
nem: quorum aliqua ſunt rea-
lia. Aliqua vero perſonalia:vt
plene notatur in l. vitia. vbi
gloſ. magiſtra.C. de acquire n.
poſ.& in .§.quod ante. &.§.fur
a tiue[a]:inſti.de vſucap. Realia
autem ſunt vt violentia & fur-
tiuitas. Nam ſi res eſt per vim
expluſiuā poſſeſſa:illa res vio-
lenta non poteſt præſcribi: do-
nec fuerit purgatum vitium: &
res peruenit ad antiquum poſ-
ſeſſorem & dominum: & ſic in
re furtiua: quæ eſt in vſucapi-
bilis:donec peruenerit ad anti-
quum dominū. l. ſequitur .§.ꝙ
aūt.& .§.ſi tu vi me.ff.de vſuc.
& d.§.furtiue & not. glo. in d.
l. vitia. Secus in re vendita
per metū & ſic per vim com-
pulſiuā:q̃a illa nō afficit rē vi-
tio reali:nec impedit vſucapio
nē dūmodo concurrāt alia ex-
trema.l.iij.& ibi not.gl.Bart.
& doct.præſertim
Alex.col.fi.C.qđ
met.cauſa. Et di
cuntur iſta vitia
realia: q̃a ad quē-
cunq; trāſeat res:
tranſit cū iſto vi-
tio impediēte præ
ſcriptionē: donec
purgatū fuerit vi-
tiū per reuerſio-
nem in poteſtate
domini. d.§.furti-
ue. Quæ conclu
ſio procedit in re
mo-

a Videare.
in d.§.fur
tiue. vbi
declarat:
quæ vitia
dicantur
realia: &
quę perſo
nalia: &
q̃ noceant
ſucceſſori
tam vni-
uerſali ꝙ
ſingulari.

mobili furto ſubtracta vel per
vim rapta quia in his non pur-
gatur vitiũ:niſi per reuerſionẽ
in poteſtatẽ domini. Secus eſt
in re immobili vi poſſeſſa:quia
ad hoc vt purgetur vitium vio
lentie: ſufficit ꝙ res reuertatur
in poteſtatem poſſeſſoris expul
ſi:licet non ſit dñs prout decla-
rat not. Bartol.in l. certe.§.Iu-
lianus. ff. de præca. per illum
tex.& in l.ſequitur.§. ſi domi-
nus. ff. de vſucap. Not. Cyn.
Bartol.& Bald. in l.ſi partem.
C.pro empto. Quædam vero
ſunt vitia perſonalia:vt ſi quis
mala fide poſsidet rem: non ta-
men per vim vel per furtũ: ſed
alias in ea habet malam fidem:
vt quia ſcit eam ad alium per-
tinere. Iſtud appellatur vitium
perſonale. Item vitium clan-
deſtinitatis & vitium precarij
4 dicuntur perſonalia. † Nã qui
mala fide poſsidet clã vel præ-
cario: non poteſt præſcribere
longo tempore ſcilicet decem
annis inter præſentes & vigin
ti inter abſentes. Sed bene præ
ſcribit ſpacio longiſsimi tem-
poris triginta annorũ: quia ta-
lis præſcriptio currit cum ma-
la fide de iure ciuili. l. ſicut l.
omnes.& l. ſi quis emptionis.
.§.j.C.de præſcrip. xxx.an.&
iam dixi ſupra. Iſta haben-
tur in l. Pomponius.§. cũ quis.
vbi no.glo.Bar.& alij: præci-
pue Alexan.col.j.ff.de acquir.
poſ.& in d.l.vitia. Circa prę
dicta not. duas concluſiones.
5 Prima concluſio eſt.†Quod vi
tium litigioſi non eſt reale: ſed
perſonale. Ideo non impedit
præſcriptionẽ inchoari de no-
uo i perſona ſingularis ſucceſ-
ſoris. Caſus eſt no.in l.j. & ibi
not. Bar. & doct.C. de pręſcri.
lon.tempo.No.glo. magna.cir-
ca med.in d.l.vitia. & Bar. in
d.§.cum quis.in pen.q.& in l.
j §.j.per illum text. ff. de liti-
gio. Ang.in auth. de litigio. in
prin.& Iaſ. in l.ij.col. fina. C.
6 de eden. †Secũda concluſio
eſt. ꝙ per ingreſſum poſſeſsio-
nis vacantis non contrahitur
vitium reale:ſed vitium perſo-
nale. Et ideo nõ impeditur ille
ad quẽ res peruenit cum titu.&
bona fide: licet cauſam habeat
ab ingrediente rem præſcribe-
re:vt eſt text. in l. ſi nulla. &
ibi not. Bald. & doc.C.de ac-
qui.poſ.& text. magis clarus.
in.§.quod ante.inſti. de vſuca.
Et licet glo.ibi teneat illum.
§.eſſe correctum.per l.fina.C.
vnde vi.tamen contrarium de-
terminat glo.in d.l.fi. in glo.ij.
C.vnde vi.quam ibi tenent &
communiter approbant docto.
licet Bar. diſtinguat:maxime.
Saly.col.ij.in v.q. Et refert
Are. in d.§.quod autem. circa
fin. ſeruata tamen diſtinctione
auth.malę fidei.C.de præſcrip.
long.temp. Et not. doc.in l.ſe-
quitur.§.item ſi occupauerit.ff.
de vſucap. His ſic præmiſsis
redeundo ad quæſtionem ſupra
formatam: an mala fides vel
aliud vitiũ autoris:noceat ſuc-
ceſſori in præſcribendo: ſiue
impediat ipſum ſucceſſorẽ præ
ſcribere. Dico ꝙ ſi eſt vitium
reale impedit præſcriptionem
in perſona cuiuſcunque ſucceſ-
ſoris vniuerſalis vel ſingula-
ris quia concomitatur rem ad
quẽcunque tranſeat d.l. vitia.
donec vitium fuerit purgatum
per reuerſionem rei in poteſta-
tem domini vel poſſeſſoris: vt
prædixi.

prædixi. Quam concluſionẽ limita procedere in præſcriptione longi temporis decem vel viginti annorum non autẽ in præſcriptione triginta annorum: & ſic longiſsimi temporis. Nam illa locum habet in rebus etiam inuaſis violentis vel furtiuis quia per tantũ tempus purgatur vitium reale. Ita tenet glo.ij. in d.§.furtiue.& glo.in l.j.in glo. magna. C.de ſer. fugi. & in l. ſicut. in glo.fi.C.de præſcrip.xxx. an. quæ pro hoc allegat bonũ tex. in l.j.§.ad hæc.C.de anna. excep.vbi tanto tempore tollitur actio furti. & vi bonorum raptorum.Ergo etiam tollitur vitiũ & qualitas furtiuitatis vel violentiæ. Et idẽ firmat Bart. in l.ſequitur.§.ſi fundum. in finalibus verbis.ff. de vſuca. referens ita tenere Azo. in ſumma. Notat Imo.in.§.item ſi occupaueris.ea.l. Panor.in c.nihil.col.ij.de præſcri. Alexã. in d.l.Pomponius.§. cũ quis. col. v.ſuper glo.in verbo vitijs. & idem in l.iij.col.fi.C.quod me. cauſa. Et hoc verum de iure ciuili.Sed de iure canonico iſta concluſio nõ procederet reſpectu inuaſoris:furis: raptoris: vel hęredis propter malã fidẽ per ea quę dixi ſupra & dicetur infra. Procederet tñ reſpectu tertij poſſeſſoris qui poſſediſſet triginta annis cũ titulo & bona fide vel bona fide tantum in l.ſi quis emptionis.§. j. quæ non eſt correcta de iure canonico quatenus loquitur de præſcribente bona fide ſine titulo. vt plene dixi in v.q.huius partis. Quod eſt verum dũmodo iſte ſingularis ſucceſſor inchoet pręſcriptionem ex perſona ſua nõ vtẽdo acceſsione tẽporis autoris ſui malæ fidei prout declarat Panormi.in d. c. nihil. colum.ij. Si vero ſit vitium perſonale vt mala fides clãdeſtinitas vel precariũ quæ ſunt ſpecies malę fidei facio duo mẽbra principalia. Primũ mẽbrũ eſt in ſucceſſore ſingulari. Secundum eſt in vniuerſali.

Circa primum membrum dico quod ſucceſſor ſingularis de iure antiquo poterat præſcribere inchoando pręſcriptionem ex perſona ſua non obſtante mala fide autoris. Si vero vtebatur acceſsione & adminiculo poſſeſsionis autoris ſui malæ fidei non poterat præſcribere: nec etiam poteſt de iure hodierno.d.l. Pomponius.§.cũ quis.& l.an vitium. in princi. vbi glo.bene declarat.ff. de diuer. & tempo. pręſcrip. Hodie vero in primo caſu eſt immutatum. per §.rurſus. in authen. vt ſponſa. largi. qui eſt tranſſumptus in authen. malę fidei.C.de pręſcrip.long. tempo. vbi dicitur ꝙ mala fides autoris nocet ſucceſſori ſingulari in pręſcriptione longi. tẽporis.x.vel xx. annorũ domino ignorante ius ſuum & alienationem factã. Sed non nocet in pręſcriptione.xxx. an. Si vero dñs cõtra quẽ ꝑſcribiť nõ ignorauerit ius ſuũ:& ſciuerit alienationẽ factã: & tertiũ ſingularem ſucceſſorẽ bonę fidei habentem titulum & cauſam a malę fidei autore rẽ quã pręteñdit ſuã poſsidere:& tacuerit decem annis inter pręſentes: & viginti inter abſentes currit præſcriptio contra eum: non

obſtante mala fide autoris pro
6 pter talem ſcientiam. †Vbi autem ſucceſſor ſingularis rem poſſedit ſpacio xxx. annorum eſt in totum excluſus antiquus dominus non obſtante mala fide autoris: ſiue ſciuerit: ſiue ignorauerit. Salua tamen reſtitutione ex capite iuſte ignorãtie: vt plene dicetur infra. Iſte eſt tex. explanatus in d.authẽ. malę fidei. Et hęc vera qñ ſingularis ſucceſſor nõ vtitur adminiculo & acceſsione poſſeſſionis ſui autoris malæ fidei. Si enim vtitur tali acceſsione debet vti cum ſua cauſa & vitijs: & eo caſu ſibi ſemper nocet mala fides autoris etiam in p̃ſcriptione longiſsimi temporis. d.l.pomponius.§.cum quis & ibi plene not. gloſſ. Bart. & docto. Et declarat gl. in d.l.an
7 vitium.in prin. †Et ex his remanet bene declarata.d.auten. malęfidei. quo ad textũ. Quam limita.xij.modis: & tres limitationes ponit Bar.in d.l.pomponius.§. cum quis. Et alias quinq;: & ſic vſque ad numerũ octo ponit ibi Alexan. col.iii. & iiij. Et xij. colligit Areti. in §.ſed iſte colum. vij. & viij. verſic. quæro ab extra. inſtitu. de actio. Quas repetit. in §.furtiue.colum. fin. inſtit. de vſucap. ex quibus plures tradit Imol.in l.furtum.§. fundi. circa fin.commen. de vſucap. vbi examinat intellect. illius autẽ. Referam ſolum aliquas vtiliores quę frequenter uerſantur in practica. Primo limitatur illa auten. vt locum habeat in p̃ſcriptione rerum immobiliũ. Non autem in vſucapione mobilium: ibi quia nihil cauetur: niſi de præſcriptione longi tẽporis: & de vſucapione nullum fit verbum. Et ſic iura antiqua in hoc remanẽt incorrecta ſecundum Bart.in d.§.cũ quis. cuius opin.eſt communis: licet Sali. conetur impugnare in d. authen. malæ fidei: vt atteſtatur Alex.in d.§. cũ quis & ſalua. vt ibi per eum: & Iaſ.in ſi. iij. col.propter cõtrarium.d §. furtiue.inſti.de vſucap. Cũ res mobilis nunq̃ videatur poſſe alienari a malæ fidei poſſeſſore: quin eam contractet: & furtum committat: vt ibi. Et ideo tanq̃ affecta vitio furtiuitatis reali non vr̃ poſſe vſucapi. ideo dic vt per Alex. & Iaſ. vbi ſupra. Ex hac prima limitatione Bart. colligit Are.in d.§.cũ quis. quod in materia correctoria ſtatutum loquens de præſcriptione non trahitur ad vſucapionem: licet ex lata ſignificatione vocabuli vſucapio appelletur præſcriptio vt in multis legibus tituli. ff. de vſucap. Et ibi ſequitur Iaſo.colum.iiij. comprobans ex not.per Bald. in l.quod conſtitutum.C.ne de ſta. defun. vbi not.q̃ ſtatutum inducens præſcriptionem fauorabiliter non extẽditur ad aliã præſcriptionem ſimilem. De quo dixi in iij. q. primæ partis princi.huius tracta. Secundo limitatur illa authen. vt procedat domino ignorante: ſed eo ſciente nihil eſt mutatum ſecũdum Bart.in d.§.cum quis. quæ limitatio expreſſe colligit̃ ex tex. qui ſe ita declarat.in d.authen.malæ fidei. Tertio limitatur.d.authen. malæ fidei: vt procedat in primo emptore ſeu ſingulari ſucceſſore q̃ emit vel

alias

alias cauſam habuit a malæ fidei poſſeſſore. Secus in eo qui cauſam habet a primo emptore bonę fidei habente cauſam ab alio autore malæ fidei: & ſic in ſucceſſore mediato. Nam tunc ſecundus emptor vel cauſam habens præſcribit rem lõgo tempore non obſtante mala fide primi autoris:quia non nocet niſi immediato ſucceſſori.

Has tres fallẽtias tradit Barto.in d.§.cum quis.& communiter ſequuntur docto. Quarto limitatur vt procedat quo ad præſcriptionem dominij.Secus vero in pręſcriptione actionis hypotecariæ: quia emptor vel ſingularis ſucceſſor pręſcribit aduerſus hypotecariam cũ bona fide & aduerſus creditorem non obſtante quod cauſam habeat a debitore malæ fidei.

Item determinat Specul. in titu.de præſcrip.§.j. colum.vlti.verſic.quid ſi debitor.& verſic.ſed nunquid hodie.& ſequitur Ioan.Andr. ibi in addi.late comprobans iſtam limitationem:& ſequuntur Alexand.& communiter docto.§. cum quis.

8 † Quinto limitatur.d.authẽ. malæ fidei:vt nõ procedat quo ad publicianam: quia habenti titulum iuſtum ab autore malæ fidei competit publiciana:dum modo ipſe fuerit in bona fide tempore traditionis ſecundum Barto.Bald.& Ange.in l.eum qui.§.prætor. ff.de publi. Reprobata opi.glo. & late Salic. in d.authen.malę fidei:qui hoc nititur pluribus rationibus cõprobare.Sequitur Aret.in d.§. ſed iſte. & in d.§.furtiue.in vltimi.& Alex. conſi.xxxix.viſis ſcripturis. verſi. præterea. quo ad materiam.ij.vol. Et ſic remanet incorrectus tex. in d. l.eum qui.§.prætor ait. vbi eſt caſus not.ꝙ mala fides autoris non nocet emẽti bona fide quo ad publicianam. Et conſequenter nihil erit hodie immutatũ in publiciana.per d.authẽ.malæ fidei. Et iſta eſt communis opin. vt atteſtatur Alexand.in præal.conſi.et in l.Pomponius §.ſi iuſſu.circa fin.commen.ff. de acquir.poſſeſ. & in l.rem q̃ nobis. col.iij. vltra med. ff.de acqui.poſ. Quam opi. etiam tenuit glo.in c. abbate. in glo. magna poſt med.de re.iu.in vj. Bal.in l.ancille.col.j.C.de fur. Et eam eſſe veram & communẽ late firmat Iaſ.in §.ſed iſte. col.xxvij.cum ſeq.in antiq.impreſ. & col.xix. in noua.ver. iuxta hanc partem glo.inſti.de actio. Hinc dixit Bal.in d.l.ancille. in fi.v.oppo. ꝙ ſi per ſtatutum eſſent alterata omnia tẽpore ꝑſcriptionis:tamen publiciana remanet in eſſe ſuo.Refert Iaſ.vbi ſupra q̃uis Bar.tenuerit cõtrariũ.in d.l.rem quę nobis. vbi reprehenditur cõiter per doc.vt ibi late per Alexan.col.iij. circa med. qui conatur defendere Bart.a cõtrarietate aliquo modo. Nã cõem tenuit ipſe in d.§.pretor ait.&
9 ſic fuit ſibi contrarius. † Ex prædictis colligitur intel. & limitatio ad regulam.l.eum qui.in prin. ff. de publ. quę habet quod a pari procedũt publiciana [a] & vſucapiendi conditio: vt procedat affirmatiue & nõ nega-

a An hæc ſint cõuertibilia:cõpetere publicianã ꝑ aliqua re & eam poſſe pręſcri-

ſcribi:vide pulchre per Bal. in repe.l.ſi.co. xv.in fin. C.de præſcript. lõ. tempo.

a Vide late Paul. de Caſt.cõſi. ccxcij. viſa ſupraſcripta in antiq. & Barb.cõſil.ix.ſupremi dei col. vj.& conſi.xij. præclare ſcribitur. col.xij.

negatiue. Item limitat Bal. nihil C. pro hære. Sequitur Alex.in l. iij.§.ex pluribus. in ſi. commen.ff. de acqui. poſ. Nã licet mala fides autoris impediat præſcriptionẽ lõgi temporis non tamen impedit publicianam: vt ex præmiſsis patet. Ergo non proceditur illa regula negatiue. Iſtam limitationem refert Iaſ.in d.§.ſed iſte. circa iiij.ſeu v.colum.in ij.euidentiali: & eam impugnat firmãs ſatis incaute ꝙ regula.d.l.eum qui. in prin. procedit tam affirmatiue ꝙ̃ negatiue.per tex. rotundum ſecundum eum in d.l.eum qui.§.hęc actio. Sed do.Iaſo. in hoc non modicum fallitur: quia ibi eſt caſus rotundus contra eum.iuncta.l.ſi ſeruus.ff.de publi.quos tex.pro hac limitatione adducit Alex.quem forte tunc ipſe non viderat in l.j. §.hæc quæ de ſeruis.in ſi.commen.ff.de acquiren. poſſeſ.vbi ſequitur hanc limitationẽ Bal. & probat per illa iura quę ſic induco contra Iaſo.ad probandum hanc concluſionem de directo.Nam licet per ſeruũ proprium acquiratur poſſeſsio domino ignoranti : etiam quo ad vſucapionem ex cauſa peculiari. Extra tamen cauſam peculiarem: & ſi acquiratur poſſeſſio dño ignoranti per ſeruũ:nõ tñ acquiritur vſucapiendi conditio.vt habetur in l.j.§.itẽ acquirimus. ff.de acqui.poſſ.iuncta l.poſſeſsio quoq;.§.& ſi poſſeſsio illa.eo.tit.vbi dr̃ ꝙ & ſi poſſeſsio per procuratorem acquiratur ignoranti:non tñ vſucapiendi ſeu præſcribendi conditio quia vſucapio tm̃ ſcienti competit. Et nihilominus ſi res fuerit vendita & tradita ſeruo vel procuratori ignorante domino quanuis non acquiratur præſcribendi conditio ipſi domino: ſibi tamen competit publiciana. Caſus eſt apertus. in dicta l. eum qui.§. hæc actio. iũcta d.l.ſi ſeruus. Ergo ibi eſt caſus rotundus pro hac limitatione Bal.contra Iaſ.ꝙ cõpetit publiciana:licet non competat vſucapiendi vel præſcribendi conditio. Et ſic reſtat vera cõcluſio:ꝙ regula.d.l.eum qui ꝓcedit affirmatiue:prout loquitur:ſed non negatiue. Confirmatur per ea quæ ſupra dixi poſt.vij.q.huius partis.verſic. circa præmiſſa. Vbi concluſi ꝙ mala fides ſuperueniens:licet de iure canonico interrum pat præſcriptionem:non impe
10 dit publicianam. † Nunqd autem mala fides hæredis noceat legatario vide per Alex. & moder. in l.Põponius.§.ſed & legatario.ff.de acqui. poſſ.

Et per hæc remanet expeditum primum membrum: an mala fides autoris noceat ſucceſſori ſingulari. Secundũ principale mẽbrum eſt: an mala fides autoris noceat ſucceſſori vniuerſali:id eſt hęredi:in quo
11 ſit breuis concluſio † quod ma
a la fides defuncti[a] ſibi indiſtincte no-

cte nocet: quia hæres eſt ſucceſſor vitiorũ.l.cũ hæres.in prin. ff.de diuer.& tempo.pręſcrip. Et quia cenſetur eadem perſona cum defuncto: vt in authen. de iureiur.a mori.pſti.in prin. Et hoc non habet dubium: quã vtitur acceſsione temporũ defuncti. d. l. cum hæres.& l. an vitiũ.& ibi declarat glo.ff. de diuer.& tẽp.præſc.et d.l.Põponius.§.cũ quis.& ibi per gl.
12 & doct.ff.de ac.poſ. †Sed dubitatur quid ſi hæres non velit vti acceſsione defuncti:ſed inchoare pſcriptionẽ ex perſona ſua: vtrũ præſcribat non obſtãte mala fide defuncti: cuius tẽpora non iungit cũ tẽpore ſuo. Dyn.in c.poſſeſſor.col.vlt. de reg.iur.in vj.dicit: q de equitate canonico mala fides defuncti non nocet hæredi: ſi vult inchoare præſcriptionem ex perſona ſua. Sicut in ſingulari ſucceſſore dr in d. l. Põponius.§. cum quis. Sed rigor iuris ciuilis ſecundum Dy.qui malam ſidem defuncti transfundit in hæredem: hoc non patitur per d.l. cũ hęres.vbi Bar.vr ſequi opi. Dy. & ibi late notat Alex. in apo.& latius ipſe in d.l.Pomponius.§.cum quis in vj.& vij. col. vbi refert Cy.& Bar.in l. vitia.C.de acqui.poſ.et quoſdã alios ſequi opi. Dy.,p qua ipſe Alex.aliquando conſuluit: & cõſuluerunt alij relati in calce quæſtionis. Bald.vero diſtinguebat inter præſcriptione longiſsimi tẽporis in qua nõ requiritur titulus: vt in ea mala fides autoris non noceat hæredi inchoanti pręſcriptionem ex perſona ſua & ſic procedat opin. Dy.& inter pręſcriptionẽ lõgi tẽporis in qua requiritur titulus et ſic oportet q vtatur adminiculo autoris ſui.Et tũc proprie loquitur tex.in d.l.cũ hæres: qui debet intelligi de pręſcriptione longi temporis ſecundũ ius digeſtorũ: quo iure non fuit cognita præſcriptio. xxx. annorũ: vt dicit gl.in l.Iulianus. ff.ex quib. cauſ.ma.& in l.qui occidit.alias occiderit.in prin. in verbo amiſit. ff.ad l.Aquil. Notat Bar.in l.tutor rerum.in fi.ff.de admini.tutor. Ita tenet Bald.in l. eum qui.§.in hac.& in l.ſi ego.§.partus. ff. de pub. & in l.nihil. C.de vſucap.pro hære. Et hanc diſtinctionem Bald. ſequitur Are.in d.§.cum
a quis.[a] pro qua eſt glo. in cap. cum quis in ius. de regu.iur. in vj. Breuiter communis opin. eſt contra Dyn. & ſequaces quod indiſtincte mala fides defuncti noceat hæredi in pręſcribendo: et in præſcriptione longiſsimi tempor. adeo q hæres vtroque iure præſcribere non poterit eo caſu quo defunctus non poterat: licet ipſe ſit in bona fide: & velit a ſe ipſo præſcriptionem inchoare. Iſtam concluſionem firmant Butr. & Panor. in c.ſi diligenti. col.v. verſi.ſed circa prędicta.de pręſcri. Qui mouentur duabus rationibus. Primo quia hæres tenetur exonerare conſcientiã defuncti.c.fina.de ſepul. & aliter exonerare non poteſt niſi rem reſtituat: vel debitum ſoluat cum defunctus eſſet in mala fide ſecundum eos.

a Vide ibi. d. claudiũ Aquẽ. quę nouiter diſtinguit in hoc ar. & refert Aretin.

Secundo

Secūdo mouetur Panor.quia omne ius ſuum cauſatur a defuncto:& cenſeri debet eodem iure vt ibi latius per eum. Ex quo inferunt:quod ſicut defunctus malæ fidei nullo tempore potuiſſet pręſcribere.c.de præſcrip.ita nec ſuus heres poterit.d.l.cum heres. quod dicit Panor. eſſe bene notandum.

Eandem opinio. firmat ipſe Panor.in c.nihil.col.ij. verſi. ſucceſſor vero vniuerſalis. vbi vide de pręſcrip. Ex quo ſequitur ꝙ cum ſecundum commune opi.vt dicetur in.q. ſeq. de ſpon.d.c.ſi.de præſcrip.locum habeat:& corrigat ius ciuile tā in actionibus realibus ꝙ̄ perſonalibus:vt nulla præſcriptio currat cum mala fide: ꝙ ſicut principalis perſona habens malam fidem puta debitor vel poſſeſſor male fidei nullo tempore pręſcribere potuiſſet: ita nec heres eius: ſiue in actione reali: ſiue in perſonali. Iſtam partem firmat etiā Io.de imo.in repe.d.c.ſi.colū. ij.& iij.de præſcri. Et in hac opin.tanquā vera reſidet Alexand.in d.§.cum quis.colū. vj. ſeu.vij. vbi domin.Iaſ. colum. penul.& vlti. plene examinat iſtum articulum: & concludit quod iſta videtur magis communis opinio. Et hanc quæſtionem late proſequitur Fely. in d.c.ſi diligenti.col.iiij.& v. referens plures autoritates ad vtranque partem. Et tandem concludit ꝙ pauci ſunt qui recedant ab opi. Ant.de but. contra Dy.quia eſt communis ſecundum eum. Et hanc cōcluſionem tanquam veram & cōmunem contra opin. Dyn. firmat Ale.in pleriſq; conſilijs: videlicet conſ.lxxxiiij.in cauſa vertente inter cameram.j. colum.j.vol.& conſil.iiij.videretur inſpectis vl.col.& conſi. lxxxix.viſo puncto.iij.col.& conſil.ccxiij.viſo & opportune diſcuſſo.colum.pe. verſicu. ſecunda ratione. ij.vol.& plene conſi.lxiij.ſtātibus his col. ij.ver.præſuppoſito.& conſil. xcix.videtur prima facie dicēdum vlt.col. iiij.vol.& conſi. v.videretur pro deciſione circa fin.ij.col.v.vo.vbique concludens quod mala fides defuncti impedit heredem præſcribere:& inchoare præſcriptionem ex perſona ſua: ſiue in actione reali:ſiue in perſonali: quamuis ipſe habeat iuſtā ignorantiam & præſumptam bonā fidem:per.l.qui alterius. ff.de regu.iur.de vtroq; iure & hanc partem eſſe ſeruandā in vtroq; foro:& vbique dānat opinio. Dyn.in d.c.poſſeſſor. Eandē concluſio.contra Dyn. firmat late Rom.conſi.ccj.pro deciſione:& Panor.conſi.cx.nitar in præſenti cauſa in.xiiij.q.& cō ſil.cxxv.facti contingentia ſic proponitur:vbi dicit quod ſemper legendo & conſulendo tenuit contra Dyn. Eandē opinio.confirmat Areti. in.§.ſed tamen.inſt.de vſuca. Sed pro contraria opi.Dyn.in d.c.poſſeſſor.colum.fin.quod mala fides defuncti non noceat heredi volenti inchoare præſcriptionem ex perſona ſua: conſuluit Alex.ſibi contrarius cōſi. cx.viſis acutiſsimis dubitationibus prope fin.j.volu.& conſil.xxxix.viſis ſcripturis.j.colum.& conſil. cxxxiiij. & in

cauſa

cauſa & lite vertente inter Albertinum circa fin. ij. volu. & Pau. de caſtr.conſi.ccxij.alias cclxxxviij. viſa ſupraſcripta facti narratione. Et do.Petrus phi.corne.conſi.clxxvj.ad euidentiam.ij.& iij.col.j.volu. & conſi.cxxxviij. videtur per totum: & conſil.xvj.viſo primo themate.col.ij.in fin.& ſeq.ij. vol.& conſ.ccciiij.rem arduã. xiiij.col.iij. volum. & conſil. xciij.qa cã.& conſ.cclxxvij. ad euidẽtiam.pe. col.iiij.volu. & Io.de Imo.conſ.xliiij.in caſu præmiſſo. verſi.circa ſecundum. Sed propterea non videtur in iudicando & conſulendo recedendum ab alia opi.contra Dy.pro qua frequentius & plenius conſuluit Alexã.& quam doct.atteſtantur communem & quę fulta eſt longe pluribus autoritatibus vt ſupra patet. Limitatur iſta communis concluſio contra Dy.vt non procedat in tribus caſibus in quibus ſal-
13 uatur opi.Dyn. † Primo igitur limita: vt non procedat in ſucceſſore vniuerſali in prelatura & dignitate ſiue in beneficio:quia licet prædeceſſor ſuus fuerit in mala fide:non impeditur præſcriptio ex ſua perſona: vt no. glo. & docto. in c.cura. de iurepatro. Sequitur Alexã. in.d.l. pomponius.§.cum quis colũ.vj.vel.vij.ff.de acquiren. poſ. Alexan.preallega.conſil. lxxxix.iij.col.ij.vol.& conſ. lxiij.ij.colum.iiij.volu. Et firmant gl.& Panor.in c.de quarta.col.ij.& ibi Feli. col.vj. ad fi. de pręſcri. vbi tangunt : an ſucceſſor in prælatura bone fidei poſsit cõplere præſcriptionem inchoatam per prædeceſſorem ſuum cum mala fide: & ſic iungendo tempora autorũ: & concludunt quod non. Secundo limita: vt prædicta concluſio non procedat in hærede qui feciſſet inuentarium ſolẽne ad formam l. fi.cum ibi no.C. de iu. delibe. & poſſediſſet triginta annis cũ bona fide. Tunc enim pręſcribit rem etiam ſine titulo ex ſua perſona: quia titulus non erat neceſſarius. Et inuentarium ipſum conſeruat: ne ſibi noceat mala fides defuncti: cum non velit vti titulo defuncti. Nec quo ad dominium nec quo ad poſſeſsionem. Ita decidit. no. Alexan.in d.l.pomponius.§.cum quis. colum. vj. ſeu. vij.circa med. verſicu.tamen in vno caſu. Tertio limita: vt prædicta concluſio nõ procedat in præſumpta mala
14 fide † præſumpta mala fides defuncti cauſata ab errore iuris non nocet hæredi in præſcribẽdo.glo.eſt no.in l.tutor rerum. in glo.magna.in fi.ff.de admi. tutor.quam dicit ſingularem et multum commendat. Pau. de Caſt.in l.nunquam. in prin.ff. de vſucap. & declarata vt ibi per eum:& per Alexan.in d.§. cum quis colũ.vj.vel.vij.verſ. vnum addatis. vbi mãdat iſtud perpetuo notari. Et in tribus caſibus ſaluari poteſt opi. Dy. communiter reprobata. Has duas vltimas ſaluationes refert & ſequitur Feli. in d. c. ſi dili-
15 genti.col.v. † Quarto limita: & ſalua opi.Dyn.vltra Alex. vbi ſupra in alio caſu. videlicet quando hæres vellet præſcribere ex titulo quem habuit a tertio: ſiue illũ habuerit ante mortẽ teſtatoris:ſiue poſt. Tũc enim

a Adde Paul. de Caſt. cõſ. ccxcij. viſa ſupraſcripta in antiqui. vbi plene tractat: an mala fides autoris noceat ſucceſſori vniuerſali: & an hæres bonæ fidei poſſit præſcribere ex titul. defuncti: qui erat in mala fide. Sed non puto: quod bene loquatur per ea quę dixi. ſupra in hoc articulo.

enim mala fides defuncti ſibi non nocet: quia etiam ſi non eſſet hęres: pręſcriberet. tex. eſt no. in l. an vitium. §. ti. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. Ratio eſt. quia quo ad illã rẽ ſucceſsit in locum extranei: nõ autẽ in locum defunctj habẽtis malam fidem vt dicit ille not. text. quem pro ſingulari no. Bal. ad hoc in l. eum qui. §. in hac. ff. de pub. & Ang. in. §. ait prætor. ea. l. & not. Ludo. Roma. & Iaſ. in d. l. pomponius. §. cum quis. colum. iiij. verſi. limita dupliciter.

Et vltra Iaſo. addo Alex. conſ. lxxix. viſis ſcripturis. j. colũ. ij. volumi. vbi dicit: quod hæc limitatio eſt etiam de mente glo. in c. cum quis in ius. de regul. iuris in vj. quæ ſentit expreſſe quod vbi hæres non ſe fundat in titulo & iure defuncti: ſibi eius mala fides non nocet.[a]

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio triginta annorum vel longioris temporis an de iure canonico procedat cum mala fide in actione perſonali.*

2 *Qui totum dicit nihil excludit.*

3 *Debitor non peccat: ſciens ſe debere ſi ſit paratus ſoluere.*

4 *Mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali ſicut in reali.*

5 *Concluſio quod mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali non procedit vbi actio eſt perſonalis, & habet tempus limitatum a lege.*

6 *Pœna conuentionalis: aut legalis & ſtatutaria ſeu conſuetudinaria quæ pactum poſſint exigi.*

7 *Debitor non præſcriptionibus ſui natura temporalibus quæ potius ſunt ad intereſſe quam ad pœnam.*

8 *Nunquàm præſcribitur vbi ius agendi fundatur ſuper peccato.*

9 *Concluſio quod actioni perſonali non præſcribitur cum mala fide limitatur vt procedat quo ad creditorẽ cui actio competit: ſecus ſi nondum competit.*

10 *Hæreditas non adita regulariter nõ tranſmittitur ſaltem ad extraneos.*

Hæreditas

11 *Hæreditas antequàm adeatur non dicitur in bonis.*

DECIMOTERTIO principaliter
1 quæro. † vtrum de iure canonico p̄ſcriptio triginta annorũ vt longioris temporis procedat cum mala fide in actione perſonali. Nam de iure ciuili certum eſt quod tanto tempore tollitur omnis actio realis & perſonalis non attenta bona fide quæ non conſideratur in perſonalibus actionibus: ſed ſolus tẽporis curius triginta vel quadraginta annorum l. ſicut l. omnes. l. cum notiſsimi. C. de præſcrip. xxx. vel. xl. anno & l. ij. C. de conſti. pecu. quinimmo tanto tempore etiam fur. & raptor præſcribunt ſecundum leges: vt eſt caſus in l. j. §. ad hec. C. de anna. excep. Sed maxima eſt dubitatio an iura canonica in hoc corrigant iura
a ciuilia [a] Bartol. in leg. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucapio. & in l. hec autem iura. ff. de ſerui. vrbano. prædio. tenuit quod l. ſicut. & l. cum notiſsimi & cet. non corriguntur: quatenus loquuntur de perſonalibus: quia vt ipſe dicit: iura canonica: videlicet text. in capit. vigilanti. & in cap. fina. de præſcrip. & in cap. poſſeſſor. de regulis iuris. in vj. loquuntur de poſſeſſore male fidei & in actionibus perſonalibus nõ datur poſſeſsio ſecundum Bartol. ideo non requiritur bona fides: quia ex parte debitoris non eſt poſſeſsio. Sed pręſcribit potius per negligentiam non petentis. Et ideo concludit: quod prędicta iura canonica loquuntur in præſcriptione rei corporalis quę ex poſſeſsione procedit. Non autem in perſonalibus: quę non poſsidentur. l. ſeruus. §. in corporales. ff. de acquiren. re. domi. & tandem Bart. ſe ſubmittit determinationi ſanctę matris eccleſiæ & theologorum. Et ante Bartol. iſta. fuit opin. Hoſtienſ. de quo ipſe nullam facit mentionem: in ſumma in titu. de præſcrip. re. immo. §. quæ res. colum. prima verſicu. actiones vero perſonales. vbĩ firmat quod per iura canonica non derogatur legibus antiquis quo ad actiones perſonales quia non in perſonalibus: ſed in realibus tantum locum habent: vt patet ex lectione ipſorum iurium ſecundum Hoſtien. qui ibi late proſequitur hunc articulum & latius quam Bartol. Et opinio. Bartol. in dicto. §. ſi viam ſequi videtur Bald. in foro ciuili. in. §. ſi quis per triginta. colum. iij. in titul. ſi de feu. fue. controuer. dicens quod in foro iuſtiniani vera eſt opinio. Bartol. licet ſecus ſit de iure canonico: quia cũ ille qui ſcit ſe debere ſemper peccet præſertim ſi dies vel creditor interpellauit. l. dolus. ff. mã. merito nõ debet in ſuo delicto

foueri

a Adde ꝙ opinio Bar. in. §. ſi viam. ſequit' Bal. conſilio. ccccxx. q̄dam ſcriptura circa med. ſecunda colum. in iij. volu.

ſoueri.c.fi.de conſuetu. Et hãc opinio.Hoſtien.& Bart.pertinaciter defendit Prac. papi.in forma reſponſio.rei conuen.in gloſſ.in verbo præſcriptionis: quamuis non alleget Hoſtien. vbi plus auſus eſt dicere quod indiſtincte ſeruari debet ius ciuile in materia præſcriptionis in foro ſeculari: & quod leges ciuiles permittentes præſcriptionem cũ mala fide non ſunt correcte. Afferens qd iſta opi. tanq̃ verior cõmuniter practicatur tam in pſonalibus: q̃ in realibus nõ conſiderata diſtinctione Bar.in d.§.ſi viã.quæ vt ipſe dicit non attenditur nec practicatur nec facit differentiam inter reales & perſonales in foro ciuili: & temere loquitur contra eccleſiam & mouetur ſatis debili fundamento: & erat aperte. Et pro iſta parte conſuluerunt aliqui moder.relati in calce huius.q. Contrariam partem.quod iura ciuilia quæ permittunt præſcriptionẽ cum mala fide ſint in totum correcta per iura canonica.nedum in actionibus realibus & rebus corporalibus ſed etiam in perſonalibus & iuribus incorporalibus cõmuniter tenent docto. tam cano.q̃ legi.& hec primo fuit opin.Inno.& gloſſ.in c.fi. de præſcrip. quã ſequuntur ibi omnes cano. maxime. Butr.& Imo.qui hunc articulum latiſſime diſputat ad vtramque partem in repe. illius.c.fi.col.xj. & xij. cum quinque ſeq. in eo multum ſe inuoluens & ad fin. xiij. colũ. atteſtatur quod opi. Bar. eſt communiter damnata. & idem Imo.in d.l.ſequitur.§. ſi viam hunc articulum diſputans per tres.colũ.& ibi refert circa fi. ij.col. ꝙ cõmunis opi. eſt contra Bar.& contra ipſum de facto conſuluit. Cuius opi. confutat etiam per plura Panor. in d.c.fi.col.ij.cum tribus ſeq.poſt longam diſcuſsionem, cõcluſiue diſtinguens.An præſcribens ſit in peccato: vel nõ:vt ibi per eum: et late in c. quod clericis. col.pe.de fo.cõpe. & eius diſtinctionem ſequitur ſolennis doct.domi.Bap.de ſan. Seue.in repe.l.omnes populi.in viij.char.colum.j.cum ſeq.verſi.ſecundo infert Bart. ff.de iuſti.& iur.& ſecundum opin. Panor. conſuluit Cuma. conſi. lxxvij. ſtatuto ciuitatis Vincentiæ.col.j.ver.mihi autem: & videtur eandem opin. tenere Alexan.conſil.lxxxij. videtur prima facie dicendum ij.colum.iiij.vol. Contra Bar. tenet etiam Angel.in repe.l.j. in fi.commen. C.de iudi.& in d.§. ſi viam. Bald. in l.j.C.de ſerui.& aqua.& in d. authen. ad hæc.in fi.ij.col. C.de vſur. dicens ꝙ cano.communiter tenent oppoſitum. & idem in l.j. C.de præſcr.xxx.an.Et opin. Hoſtien.& Barto.confutat per plures rationes Pet. de Anch. in cap. ſine poſſeſsione.colum. viij.de re iu. in vj.concludens ꝙ iura ciuilia corrigantur per iura canonica tam in perſonalibus q̃ in realibus:vt pręſcriptio non habeat locum cum mala fide. Hunc articulum diffuſe explicat Fely. in d.cap.fi.col. j.& ij.cum ſeq.de præſcri.adducẽs plures autoritates ad vtrãque partẽ:& demum concludit hãc eſſe cõem opi. cõtra Hoſt. & Bar.et reprobat diſtinctionẽ

Panor.

Panor.ibi probans ꝙ ſua opin. implicat contradictionẽ. Et iſtã partẽ tanꝗ veram & communem.ꝙ mala fides impediat præſcriptionem in actionẽ perſonali & iuribus incorporalibus contra Hoſt.& Bart. & ꝙ ſit ſeruanda in vtroque foro: firmat Alex.in pleriſq; conſilijs. videlicet conſi.clxxxv. viſo tit.q.ij.du.antep.col.ij.vol. & conſi.xxxiij.viſo proceſſu cauſe.j.col.iij. vol. & conſi.lxiij. ſtantibus.iij.col.et conſi.xcix. videtur prima facie.j.& ij.col. iiij.volu.& conſi. lj. videretur pro deciſione.j.& ij.colum. v. vol. Et in his duobus vltimis conſi.latius examinat & comprobat hanc partem bonis rationibus & fundamentis:confutando per plura partem contrariam. Eandem opin. contra Hoſt.& Bart.ſequitur: & dicit communem do. Præpo. in.§.ſi quis per.xxx.circa fi.cõmen. in titu. ſi de feu. fue. contro.& domi. Philip. Franchus in c. poſſeſſor.col.ij.de re. iu.in. vj. a dicens ꝙ hec opi.contra Bar.[a] videtur verior: & vt tutior tenenda: licet opin.Bartol.forte procederet de iure in foro ciuili ſecundum eum : quod tamen eſt verum : vt ex præmiſsis liquet. Et hanc partem contra Bart.in d.§.ſi viam. tenet etiã Fulg.conſ.cxxiij.S.et P.ciues. j.colum.referẽs. ꝙ ſic ſe habet communis opin. can. Et pro iſta parte adducit Feli. in d. c. fin. duas efficaciſsimas rationes : quæ fuerunt Imo.in d.§.ſi viam.colum.iij.& iiij.quas latius deducit Alexan. in conſilijs ſ̄palleg. maxime conſi.lib. quinti. volu. Et potiſsimum fundamentum ſumitur ex tex. in d. c.fi.qui vtitur vniuerſali negatiua vt nulla valeat abſq; bona fide præſcriptio tam canoni.ꝗ ciuilis. † Nam qui totum dicit : nihil excludit.c. ſi romanorum.xix. diſtinc.& c. ſolite. de maio.& obe.l.iulianus. in prin.ff.de lega.ij. Nec diſtinguit ille text.inter actionem realem & perſonalem ſed generaliter loquitur: ergo generaliter & indiſtincte debet intelligi.l.j.§.et generaliter.ff. de lega.præſtan.l.ſi quis ſic. & ibi no. Alexan.ff.ſolu.mat. Ad quam regulam plura cumulat Iaſ. in l. quamuis. ff. de in ius voca. Secundo quia ratio peccati ſuper qua fundatur diſpoſitio. d. c.fi.quæ eſt expreſſa in tex.ita militat in actione perſonali : ſicut in reali. Ideo ex quo concernit ſalutem anime diſpoſitio illius c. licet correctoria:debet extendi. vt latius per Imo.& Alex.vbi ſupra.Et ſic eſt tenendum.

Pro parte tamen contraria & ſecũdum opin. Hoſti. vbi ſupra & Bar. in d §.ſi viam.late cõſuluit d.Mari. Sozin. conſil. cciij.circa primũ conſultationis articulum per totũ : quã conatur ſubſtinere per plura: et ibi col.ij.auſus fuit affirmare: ꝙ opi.Hoſt. & Bar. eſt communis: & eandẽ opin.tenuit ipſe Maria.in repe.rub. de cauſa poſ

a Adde ꝙ iſtam partẽ contra Bart. firmat Bertachin.& cõprobat pluribus ĩ reperto rio in verbo præſcrip.ij.in fi.ij. colũ. & ſeq. & Raph.Cuma. cõſi. cxlvij.do minia commiſſa.

poſ.& propri. licet veritas ſit in contrarium. vt ex permiſsis patet. Et pro opi. Hoſti. & Bar. & conſuluit etiam d. Petrus Phi. corne. conſi. clxxvj. ad euidentiam col. ij. & iij. & conſi. cxxxviij. videtur per totum. j. vol. & conſi. ccvj. circa thema. ij. vol. vbi concludit
3 † quod debitor non peccat: ſi ſciens ſe debere paratus eſt ſoluere: maxime in his quæ debẽtur officio iudicis. & late idẽ Corne. conſi. cclj. in hac conſultatione: & conſi. cclxxv. ꝙ ꝙ colum. j. ver. & dato. & col. pe. verſi. ceſſat ergo iij. volu. & conſi. cclxxvij. ad euidentiam. per totum iiij. vol. ubi conatur dare nouum intellec. ad tex. in d. c. ſi. de præſcrip. & ad § habeat. in authẽ. ut eccle. ro. col. penu. Et opi. Bar. videtur ſequi. d. Phil. Fran. in d. c. poſſeſſor. col. ſi. de reg. iur. in vj. Sed propterea recedendum non eſt ab opi. communi contra Hoſtien. & Bar. Et ſic re
4 manet firma concluſio † ꝙ mala fides impedit pręſcriptionẽ in actione perſonali ſicut in reali ſecundum veram & communem opi. Hanc communẽ concluſionem limitat et reſtringit Felyn. quatuor modis in d. c. ſi. col. ij. & iij. de præſcrip. Referam ſolum duas limitationes. videlicet primam & vltimam aliqua addendo: omiſsis alijs reſtrictionibus quas Fely. non firmat: & quæ ſunt modici
5 effectus. † Primo limitatur prędicta concluſio: vt non procedat vbi actio eſt ſpecialis: & habet tẽpus limitatum a lege vt actio furti ad duplum vel quadruplum; actio vi bonorum ra-

ptorum iniuriarum & ſimiles: nam iſte actiones finiuntur & præſcribuntur per debitorẽ ẽt ſcientem lapſo anno: vel alio tempore a lege ciuili diffinito quia ceſſat ratio peccati et iniuſte retentionis cum pęnæ legales non ſint debite in foro conſcientiæ vt vult. gl. repu. ſingu. in c. fraternitatis. xij. q. ij. Quã plene diſcutiunt Panor. & Felyn. in c. j. colum. xij. cum ſeq. de conſti. No. Panor. in proe. decreta. ſuper verbo rex pacificus. colum. iiij. & Iaſ. in. §. ſed iſte. in vlti. char. inſti. de actio. Ita limitant Panor. & Fely. in d. cap. ſi. col. ij. Sed moueo dubium. Quid in pęna conuentionali? An illi præſcribatur per debitorem ſcientẽ tempore legali & ſpacio triginta anno. quo ſpacio regulariter tollitur omnis actio perſonalis. hæc. q. dependet ex hoc. An talis pęna cenſeatur appoſita in fraudẽ vſurarum: & ſic an exigi poſſit de iure canonico. Quem articulum examinant gl. & doct. maxime Bal. in l. cum allegas. C. de vſur. & late no. Alexan. conſil. cix. titulus quæſtionis iij. col. iij. dub. ij. vol. & conſil. xlix. paucis. vtar: quod eſt conſilium d. Anto. de prato veter. ij. iij. & iiij. col. & quaſi per totum. & conſi. l. viſo inſtrumento trãſactionis. quod eſt Alex. & conſi. ſeq. quod eſt alterius. iiij. volu. & Alex. conſi. xcvij. viſo inſtrumento. eo. vol. et pulchre Roma. conſil. cxliij. licet
6 varie. † vbi ponit de pœnis conuentionalibus legalibus ſtatutarijs: & conſuetudinarijs an poſsint exigi. & plene no. Are. & Iaſ. in §. omnes. col. antepe. & pe.

& pen.inſti. de actio. & com-
muniter concluditur quod aut
pœna conuentionalis eſt adie-
cta facto & poteſt exigi & den
tur etiam in foro canonico.
Aut vero eſt appoſita dationi
quantitatis:& præſumitur adie
cta in fraudem vſurarum: vt
probatur & not. in d.l. cum al-
legas. per gloſſ. & doc. & in l.
Iulianus.§. idem Papinianus.
ff.de ac.em. vbi bona glo. Et
hanc materiam late tradit Ale
xand.poſt alios.in l. ſtipulatio
iſta.§.alteri.col.iij.& iiij.ff.de
7 verb.oblig. †Secundo limi-
tatur prædicta concluſio: vt nō
procedat ī actionibus quæ ſunt
ſui natura tēporales:nec conti-
nent pœnam ſed potius dantur
ad intereſſe:in quibus lex præ-
fixit certum tempus ab initio:
qa ſic viſum fuit expedire rei-
publice: vt in actione de dolo
l.fi.C.de dolo.& quanto mino-
ris redhibitoria & ſimilibus
enumeratis per gl.inſti.de per-
pe.& tempo.actio.in princ.ſu-
per verbo plerunque: quia in
iſtis non ſunt correcta iura ci-
uilia:nec habetur diſtinctio bo
nę vel malę fidei ſecundū Pau.
de Caſt.in d.l.ſequitur.§.ſi viā.
ff.de vſuca. Tunc enim:vt ipſe
dicit proprie loquēdo: debitor
non pręſcribit ſed ipſe actiones
ſui natura intereunt cum fue-
rint introducte cum certa tem-
poris meta. Et no. latius Pa-
nor.in c.fi.col.iij. ver. ſed ego
dubito.de præſcri.vbi conclu-
dit ꝙ licet in foro ciuili non
poſsit agi poſt tempus quia non
dat amplius actio & ius ciuile
potuit tollere quod dedit vel
potius nō dedit vltra tēpus præ
finitum. Tamen non potuit tol-
lere quin iuſtitia ſaltem ratio-
ne peccati miniſtretur. Ex
quo ſubeſt æquitas iuris natu-
ralis iuxta not.per Innocen.in
c. quæ in eccleſiarum. de con-
ſti.Et ideo poterit ſecundum eū
ratione huius æquitatis natu-
ralis & peccati agi in foro ca-
nonico per viam denunciatio-
nis iudicialis. iuxta not. in c.
nouit.de iudi. ſecus autem vbi
lex introduxit actionē tempo-
ralem ex ſuo arbitrio:ita quod
nulla culpa ſeu delictum repe-
ritur ex parte alterius:quia tūc
poſt tempus agi nō poteſt: cum
non ſubſit cauſa agendi nec ma
teria peccati ſecundum Panor.
8 †Et pro hoc ꝙ poſsit poſt tē-
pus haberi recurſus ad eccleſiā
ratione peccati adducit gloſſ.
ſingu.in cap.admonere. xxiij.
ij. quæſtio. quæ vult quod vbi
ius agendi fundatur ſuper pec-
cato nunquam præſcribitur. Et
notat idem plene.in c.licet cau
ſam.col.xij.& xiiij. de proba.
Et cum hac opi. Panor.tranſit
Fely.in d.c.ſi.col.ij. ver. reci-
pit tamen &c. cum modifica-
tione dūmodo cōcurrat dolus:
quo ceſsāte tenet ipſe:ꝙ currat
ꝑſcriptio legalis in iſtis actio-
nibus tēporalibus. Confirma
tur iſta cōcluſio per id quod vo
luit gloſſ. communiter appro-
bata in authen. quas actiones.
in verbo durantibus. C.de Sa-
croſan. eccle. & Panormi. in
c.cum cauſam.colum.ij.vel iij.
de emptio. & vend. Notat Fe-
lyn.in c. de quarta ad fi.de prę
ſcri. vbi volūt quod circa iſtas
quas lex ab initio introdu-
xit cum certa præfixione tem
poris nihil ſit immutatum de
iure canonico: ita ꝙ illo tem-

pore præſcribitur etiam con-
9 tra eccleſiã & clericos. †Ter
tio limitatur ſingulariter vltra
Fely.& omnes in d.c.fin. præ-
dicta cõmunis concluſio : quæ
habet ꝙ actioni perſonali non
pręſcribitur cum mala fide: vt
procedat quo ad creditorem:
cui act io competit. ſecus ſi nõ-
dum competit : ſed competere
poteſt acceptando: vt in lega-
tario quantitatis vel ſpeciei.
Ante enim quam acceptet hę-
res contra eum pręſcribit in
actione perſonali : licet ſciat
legatum factum:nec tunc dici-
tur pręſcriptio malę fidei:poſt-
quam non apparet legatarium
agnouiſſe legatum. Ita ſingu
lariter limitat : vel potius de-
clarat Pet. de Ancha. in cap.
ſine poſſeſsione. colum. ix. de
regu. iur. in vj. vbi dicit hoc
eſſe nouum dictum: & ꝙ ita re-
perit conſuluiſſe Bald. refert
& ſeqnitue.do.Sozi.cõſi.lxiij.
in cauſa vertente inter domi-
nam Catherinam.col. iij. ver.
pręterea.quod eſt perpetuo no-
tandum. Ex quo infero.quod
prędicta cõis cõcluſio procedit
vbi agitur de iure iam quęſito
tollendo.ſecus ſi agatur de iu-
re quærendo:quia tunc mala fi
des non impedit pręſcriptionẽ.
Tunc enim proprie non eſt da
re malam fidem vbi adhuc nõ
eſt ius quæſitum parti: quæ eo
caſu nõ dicitur damnum pati:
ſed non acquirere & non ſunt
paria lucrum perdere & dam-
num pati: vt ſunt iura vulgata.
& facilius tollitur ius queren-
dum ꝙ̃ ius quæſitum & radica
tum: vt plene.no. in l. non am-
plius.in prin.ff.de leg.j.& in l.
filius,& in l.ſeruus, C. de pact.

Vnde ſequit̃ ꝙ in iure adeũ-
di:qđ tollitur & p̃ſcribitur tri-
ginta annis vt cõiter cõcludũt.
doct.in l. licet.C. de iure deli.
mala fides nõ impedit præſcri-
ptionẽ: quia nõ põt dici q̃ſitum
re ante acceptationẽ ſiue agni-
10 tionẽ. †Hinc eſt ꝙ regulari-
ter hęreditas nõ aditã nõ trãſ-
mittitur ſaltẽ ad extraneos l.j.
.§.in nouiſsimo.C.de cadu.tol-
len. & l. cum antiquioribus cũ
materia ſua.C. de iure delibe.
11 †Quia hęreditas antequã adea
tur:nõ dr̃ in bonis.Nec ius adeũ
di. vt eſt caſus repu.ſingu. in l.
p̃tia rerũ.in ver.eſt.n.abſurdũ.
ff.ad l.fal.& ibi per doct. Not.
Iaſ.in l.emancipata.col. ij. C.
qui admit. Alex.cõſi.ij.viſa co
dicillis legitimatione.v. col.j.
vol.& conſi.cxiiij.pro deciſio
ne ſupradicta.vlt.col. iij. volu.
Et idẽ in pręſcriptione legiti
me & in iure offerẽdi: in pacto
de retrouendẽdo & alijs quę nõ
competunt:niſi acceptãtur: vel
quæ cõſiſtunt in facultate par-
tis: vt latius dicã in quarta par
te quintę partis huius tractatus
in iij.q.vbi omnino vide. Et
duos no.caſus in quibus de iu-
re canonico procedit præſcri-
ptio cũ mala fide:notat pulchre
Bal.cõſi.ccliij.ad euidẽtiã.vlt.
dub. ij.vol.& verũ dicat: vide
vbi ſupra & miror quod Fely.
non ponat iſtam ſingularẽ de-
clarationẽ.in d.c.fi. quę eſt ad-
modum neceſſaria & peregri-
na & bene ſignanda.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Statutum quod ſi creditor
non petierit debitum infra cer-
tum tempus cadat a iure ſuo*

vel

vel quod ulterius non audiatur an valeat.

2 *Statutum quod actio perſonalis realis vel mixta tollatur ſpacio. xxx. anno. vel minori quomodo ſit interprætandum.*

3 *Diſpoſitio ſtatuti quod poſſidẽs rem pro ſua ſpacio. xxx. anno. quomodo ſit intelligenda.*

4 *Quod preſcriptio ſtatutaria non currit cum mala fide. & ſic quod ſciens ſe debere non p̃ſcribat quomodo exponatur.*

5 *Statutum diſponens quod qui non petierit debitum infra tale tempus cadat a iure ſuo quomodo diſtinguatur.*

6 *Statuto non poteſt induci præſcriptio cũ mala fide: & in quibus hæc concluſio limitatur.*

7 *Statutum permittens præſcriptionem cum mala fide non valet niſi ex cauſa.*

8 *Creditor in agendo aſſumens pro ſe adminiculum ſtatuti: et ſic executionem paratam inductam a ſtatuto: debet ẽt cõtra ſe recipere exceptionem ex eodem ſtatuto procedentem.*

9 *Statutũ permittens preſcriptionem cum mala fide valet ubi poſt tẽpus præſumitur cõtractum fictum vel ſimulatum.*

10 *Statutũ diſponẽs ꝙ q nõ petierit debitũ infra tale tẽpus &c. in quibus locum habeat vel nõ. Verbum vniuerſale vel indefinitum non dicitur liberare eum qui poteſt conueniri rei vendi.*

11 *Debitum iuratum nõ tollitur præſcriptione ſtatutaria. Iuramẽtum habet vim litis conteſtationis.*

12 *Statutũ uel alia diſpoſitio ſimpliciter loquẽs nũquã trahitur ad actũ iuratũ niſi de iuramẽto faciat expreſſam mentionẽ.*

13 *Statutũ nõ poteſt eneruare rationem ſiue obligationẽ naturalem & veram iuſtitiam.*

14 *Autoritate canonis põt ex cauſa rationabili et ĩ certis caſibus induci p̃ſcriptio cũ mala fide.*

DEcimo quarto principaliter q̃ro † Vtrũ valeat ſtatutum quod ſi creditor non petierit debitum infra certum tẽpus cadat a iure ſuo. vel ꝙ vlterius non audiatur: adeo ꝙ ſciens ſe debitorem præſcribat. et ſic an ſtatutum [a] poſsit inducere præſcriptionem cũ mala fide Bart. in l. ſequitur. §. ſi viam. circa medi. verſi. et idem puto. ff. de vſucap. tenet tale ſtatutum valere dicens ꝙ primo caſu: qñ dicit ſtatutũ cadat a iure ſuo tollitur obligatio ciuilis & effectus naturalis iuxta no. per eũ in l. ſi.

a An præſcriptio ſtatutaria procedat cum mala fide vide p Pau. de Caſt. conſi. cclxxxv. alias. cclxxxviij. hereditas ĩ antiqui. Matheſi.

in notabilibus.fo. xiij. colum. iiij. vbi cõcludit ꝙ leges & ſtatuta permittentes præſcriptionem cũ mala fide: ipſo iure non valent tanquam nutrientes peccatum & ff. rem ra. ha. Secũdo vero caſu qñ dicit ſtatutũ. Non audiatᷓ: nulla obligatio tollitur: ſed via agendi prçcluditur. Ideo remanet tunc via agendi per remedium denũtiationis euãgelicę iuxta not. in c. nouit. de iud.

Abb. Panormi. cõſi. lxxvij. circa primum breuiter dico vlti. du. vlti. colum. j. volu. & Rapha. Cuma. conſi. lxvij. ſtatuto ciuitatis et an tale ſtatutum valeat vide per eundem cõſi. xc. viſa copia præcepti. & ſu. conſi. cxx. iij. S. et P. ciues col. j. vbi firmant ꝙ præſcrip. ſtatutaria ſcientibus non prodeſt.

a Vide late do. Bap. de ſan. Seueri. ĩ ſua repeti. d. l. oẽs populi. colum. xxxij.

Eandem opi. tenuit Bart. in l. j. ff. de vſucap. & in l. nemo poteſt. col. iiij. de leg. j. vbi intantum hoc ſtatutũ approbauit. quod dixit illi nõ poſſe per pactũ renũtiari. quia ſecũdũ eũ eſt introductũ principaliter fauore publico: & in odium negligẽtis. Et ꝙ tale ſtatutum valeat ſenſit idem Bar. in l. ait prętor. §. hi plane. ff. ex quibus cauſis maio. & in l. legaui. ff. de liber. lega. & in l. cum mulier. ff. ſo. lu. matri. & in l. ambitioſa. in iiij. colum. ff. de decre. ab ord. faciẽ.

Et opin. Bart. ſecutus eſt Ange. in repet. l. j. char. penul. C. de iudi. examinans hanc. quęſtio. per duas colum. vbi plus voluit: quod per tale ſtatutum indiſtincte tollatur naturalis & ciuilis obligatio ipſo iure. Ita ꝙ non poterit haberi recurſus ad eccleſiam contra debitorem poſt terminum ſtatuti per viã denuntiationis euangelicæ & male vt infra dicetur. Et hãc opin. tenuit. do. Petrus Philip. Cor. conſi. cclxxvij. ad euidentiam per totum. iiij. vol. Cõtrariam partem: ꝙ tale ſtatutũ non valeat in vtroque foro tanquam nutritiuũ peccati firmat Io. And. in c. ij. de excep. in vj. & Bar. ſibi contrarius in l. omnes populi [a] in ij. q. iij. prin. circa. vij. vel viij. colũ. verſi. ecce alia. ff. de iuſt. & iu. decidens nõ valere ſtatutũ: qđ qui per x. annos debitũ non petierit: cadat a iure ſuo: quia nec valeret lex imperialis: quę hoc diceret: ſed ſi ſtatutum dicat ꝙ contractus ſeu inſtrumentum ficitium præſumatur: ſi debitum non fuerit petitum infra tale tempus: tunc valeret: quia talis cauſa excludit peccatum ſecundum Bart. Bal. vero in auth. ad hæc. col. iij. verſi. ſed ponamus ꝙ ſtatuto. C. de vſur. dicit ꝙ ſtatutum per quecunq; verba loquatur: ſiue diſponendo: ſingendo: non poteſt tollere naturalem obligationem & ipſam veritatem ſeu naturalem iuſtitiam in qua fundatur euangelica denuntiatio. ex quo concludit ꝙ poterit ſemper haberi recurſus ad eccleſiã: non obſtãte ſtatuto. Sed aliter in hac q. locutus eſt ipſe Bal. in. §. ſi qs per triginta col. ij. ver. ſed quęro nũquid per ſtatutum.

tutū.in tit.ſi de feu.fue.contro. Iſtam q. latiſsime examinat Imol. in dicta l. ſequitur.§. ſi viam.colum.ij.in fin.cum duabus ſequen. concludens veriorem eſſe opinio. Bartol. in d.l. omnes populi. in primo dicto & tale ſtatutū indiſtincte nō valere: & reſpōdet ad motiua cōtraria:reprobādo opi.Bart.ibi in vtroque mēbro: & Angel. in d.l.j.C.de iudi. Et dicit ꝙ cōiter doc.tenent contra Bar.ibi.

Et contra Bar.in d.§.ſi viā. tenet etiā ibi Ang. ſib contrarius per text.in auth. vt eccle. Roma.§.j. vbi imperator appellat præſcriptionem iniquum præſidiū: & dicit quod præſtat materiam peccati ſcientibus: & ſic habētibus malam fidem. De quo tex.plene dixi in prima parte princi.q.vj. Et illum commemorat Panor.in c.ſi. in prin.iiij.col. de prſcri. Paul. de Caſt.in d.§.ſi viā. diſtinguit in hoc articulo: vt ibi per eū. Et eandem diſtinctionē repetit in l.hęc autē iura. ff.de ſer. ru. prædi. Verū ſua diſtinctio non procedit vt infra patebit. Et quod tale ſtatutū nō valeat:data mala fide: tenent cōiter Cano.in c.ſi. de præſcri. maxime But.& Panor.col.iij.Et idem But.in repe.c.peruenit.colum. xxvij.de cenſi.dicens:ꝙ etiam ſtatutum principis inducēs præſcriptionem non procedit cum mala fide. Et hanc partem late firmat Alex.conſi. clxxxv. viſo titulo quęſtionis.col. pen. ver. nec prędictis habet obſtare ſtatutum ciuitatis.ij.vol. adducens quamplurimas autoritates. †Et amplius concludit quod ſi ſtatuto ſimpliciter ca-

ueatur: quod omnis actio realis: perſonalis: vel mixta tollatur ſpacio triginta annorum vel minori: tale ſtatutum debet interpretari ſecundum ius commune:quando præſcribens eſſet in bona fide:ne quis indebite damnū patiatur. Referens ita conſuluiſſe Pau.de Caſt. cōſi.ccxcvj.venditio iſta in antiqua. Et idē voluit Sozi.cōſi. lxxxvj.ī cauſa cōitatis caſtrimontis.col.pen.circa ſi. verſi. nec obſtat ſtatutū:quod eſt repetitum cōſi.clxv.vbi decidit:ꝙ

3 ſi ſtatutū diſponat†ꝙ poſsidens rem pro ſua ſpacio triginta annorum prſcribat debet tale ſtatutum intelligi ſecundū ius cōe concurrente titulo & bona fide: ne poſſeſſor cum aliena iactura locupletetur. & alius indebite damnum patiatur.

Et tale ſtatutum non valere data mala fide firmat etiam d. Præpo. in.§.ſi quis per triginta.colum.j.in titu.ſi de feu.fue. contro. Et pro hac parte late conſuluit Ioan. de Imol. conſi. cxxiij. in cauſa quæ vertitur. colum.j.& ſequen. verſic.item non obſtat quarta exceptio. Et do.Pet.Philip.Cor.cōſi.lv.viſis & diligenter ponderatis.iij. colum.iij.volumi.& latius conſi. cclxiiij. in hac conſultatione.j.vol.& cōſi.cccxxxviij.videtur ī præſenti cōſultatione ꝑ totum. j. volumi.

vbi concludit ꝙ præſcriptio ſtatuaria non currit cū mala fide [a] †Et ideo quod ſciens ſe debere non prę ſcribit, & ſic tale ſtatutum debere in-

a Adde cōſilia ſupra allegat. in capite huius quæſtionis.

2 4 5

intelligi ſecundum ius commu
ne: quando ceſſaret mala fides.
et ꝙ ſi ſtatutū diſponat expreſ-
ſe ꝙ ēt ſciens ſe debitorem prę
ſcribat non valet: quia non po-
teſt ſtatuto induci: ꝙ præſcri-
ptio currat cum mala fide in
actione perſonali: etiam in ter
ris imperij: præſertim quando
interueniſſet iuramentum: etiã
ſi præſumat dolum vel fraudē.
Et in prælega. conſil. 338.
col. vlti. dicit quod tale ſtatu-
tum ſimpliciter loquens debet
diſtingui ſecundum ius canoni
cum videlicet dummodo debi
tor ſit in bona fide: & ſic quan
do debitor ignoraret: & nō eſ-
ſet in peccato: vt ibi late per
eum. & idem dicit ipſe Cor-
ne. conſi. clxxx. multū diffuſe
per totum maxime in ij. colū.
iij. volu. & in dictis conſilijs
atteſtatur: quod opinio. Barto.
in d. §. ſi viam. eſt communiter
damnata: licet contra commu-
nem alibi conſuluerit ipſe Cor
ne. pro opinio. Barto. reproba-
ta conſil. cclxxvij. ad euiden-
tiam per totum iiij. volu. vbi
nititur illam multum colora-
re: & dare nouum intel. ad c.
final. de præſcrip. maxime in
penul. colum. Eandem con-
cluſionem quod non valeat ta-
le ſtatutum late firmat ſolen-
nis doct. d. Ioan. Bapti. de San-
cto Seueri. in repeti. d. l. omnes
populi. colum. xxij. vbi dicit
hanc partem eſſe tenendam tã
5 quam communem. † Ex prę-
miſsis tres concluſiones corre-
larie inferuntur. Prima eſt
quod ſtatutum diſponens quod
qui non petierit debitum infra
tale tempus: cadat a iure ſuo
aut quod vlterius nō audiatur.
Si ſimpliciter loquatur debet
intelligi & reſtringi ſecundū
ius commune ſcilicet dummo-
do præſcribent non peccet &
per conſequens ſi ſit in bona fi
de: vt concludunt Imo. Alex.
Sozi. & Cor. in conſilijs pręal
leg. & d. Philip. Franchus in
c. poſſeſſor. col. iiij. de reg. iur.
in vj. Secunda concluſio eſt:
ꝙ tale ſtatutum valet: data bo
na fide præſcribentis: vt quia
ignorabat ſe obligatum puta
ex contractu procuratoris ha-
bentis ſpeciale mandatum: quī
ſibi poſtea nō denuntiauit obli-
gationem per eum contractam
virtute mandati: vel ex facto
negotiorum geſtoris: qui vtili-
ter geſsit negotium ignorantis:
& eū ſibi obligauit ex tali ne-
gotio vtiliter geſto. l. ſoluēdo.
ff. de nego. geſt. & per totum: et
eſt glo. magiſtra. in l. ſi pupilli.
§. quid ergo. eod. titul. Potuit
enim dominus ꝓbabiliter igno
rare factum ipſorum: vt eſt ca-
ſus in l. quod vulgo. ff. de vſu-
cap. pro empto. no. Alex. conſ.
lxix. in cauſa & lite vertente
iij. col. iij. volu. Nam hoc caſu
dari poteſt bona fides in actio-
ne perſonali in ipſo principalī
debitore ſecūdum do. Anto. in
c. fi. de pręſcrip. et Imol. in d. §.
ſi viam. col. ij. vltra med. verſ.
ſi autem loquimur. & Paul. de
Caſt. in l. fi. §. j. in fin. commen.
ff. rem ra. ha. Et firmat d. Phil.
Franc. in d. c. poſſeſſor. col. iij.
ver. tertio limita. de reg. iur. in
vj. referens verba But. et Imo.
& eſt de mente Panor. in d. c.
fin. col. v. circa finem: & tenet
d. Bapti. de Sancto Seue. in Re
pe. d. l. oēs populi. colū. xxxij.
ver. quarto &c. Sed non pro-
cederet

cederet iſta concluſio in hærede vniuerſali. Quia licet ipſe dicatur habere bonam fidẽ prę ſumptam propter probabilem ignorantiam: tamen mala fides defuncti ſibi nocet: & impedit eum præſcribere: vt ſupra late cõcluſi in ix. q. huius partis in ij. membro: licet præfati doct. vltimo allegati ſentiant oppoſitum in hærede debitoris non aduertentes ad concluſionẽ prę dictam. Tertia concluſio eſt: quod tale ſtatutum non valet: data ſcientia & mala fide debitoris. nec poteſt ſtatuto induci præſcriptio cum mala fide: vt communiter concludunt doct. in locis præalleg. & confirmat Imo. conſi. xxvij. in ca-
6 ſu præmiſſo. † Primo limita hanc communem concluſionẽ: vt procedat in vero debito. Secus quando eſſet debitum pęnale. Quia tunc valeret ſtatutum quod pęna peti non poſſit poſt tale tempus. Et hoc caſu ſciẽs præſcribit: cum mera pœna nõ ſit debita in foro conſcientiæ. iuxta gloſ. in cap. fraternitatis xii. quæſtio. ij. Nam tunc ceſſat ratio peccati: ſuper qua fundatur diſpoſitio. c. fina. de præſcrip. & per conſequens mala fides prout plene dixi in præcedenti. qõ. Et ſic non eſt propria limitatio ſed declaratio. Ita limitat d. Philippus Franchus in cap. poſſeſſor. colum. iij. verſicul. ſecundo limita. de regul. iur. in vj. referens ita tenere. d. Anto. in cap. fi. de præſcrip. & Imo. in d. l. ſequitur. §. ſi viã. Et hanc limita. ſequitur d. Bapti. de San. Seueri. in repe. d. l. omnes populi. colum. xxxij.
7 † Secundo limita iſtam concluſionem: quod ſtatutum permittens præſrriptionem cũ mala fide non valet niſi ex cauſa: vt contra perſonam odioſam: & contra quam ius præſumit: vt contra fœneratorẽ. Ita Bal. in ſua q. incip. ſtatuto cauetur: ꝙ fœnerator vbi decidit valere ſtatutum diſponens quod fœnerator poſt quinquennium nõ audiatur: etiam ſuper ſorte. Refert & ſequitur Pet. de Ancha. in repe. d. c. poſſeſſor. colũ. xix. & ſeq. concludens valere tale ſtatutum: ꝙ qui per decem annos non petierit debitum cadat a iure ſuo dummodo ſit fundatum in aliqua rationabili cã vel ſi præſumit dolum aut fraudem de quo vltimo ſtatim dicetur in iiij. limita. Et iſtam limita. ſequitur Butri. in d. c. fin. & d. Bap. de Sanc. Seueri. d. l. omnes populi. col. xxxij. ad fi. verſic. quinto & vltimo &c.

Contrarium tenet Imo. in d. l. ſequitur. §. ſi viam. referens opin. Bal. et Pet. de Anch. Motus quia licet fœnerator peccet: tamen debitor qui ſortem vult retinere videtur etiã peccare. Et nõ debet quis in ſeipſo peccatum committere vt peccatum alterius puniatur per id quod habetur in tex. & glo. in c. verum. xiij. diſt. Et ideo ſecundum Imo. non videtur tuta prędicta deciſio etiam in fœneratore reſpectu ſortis. Et opi. Imo. ſequitur do. Philip. Fran. in d. c. poſſeſſor. col. iij. verſic. item ſecundo quęritur. de reg. iur. in vj. & ibi late tractat de
8 materia huius ſtatuti. † Tertio limita. Niſi ſtatutum inducat executionem paratã in inſtrumentis vel alijs ſcripturis. & di-

& diſponat quod ad impediendam executionem poſsit opponi exceptio debiti non petiti infra decẽ annos : vel quod talis executio non poſsit fieri nĩ ſi petatur infra tale tempus:qa tunc non debet diſtingui an debitor ſit in mala fide vel non: quia ex quo creditor in agendo aſſumit pro ſe adminiculũ ſtatuti & ſic executionem paratam inductam a ſtatuto debet etiam contra ſe recipere exceptionem eſt eodem ſtatuto procedentem. vt eſt de mente Bartol.in l. plene.ff. quod falſo tuto. au. & Ioan. de Imola, poſt Petrum de Ancha.in cap. fina. de vita & honeſtate clericorum. Quod declara vt per Bart.& clarius Bald.in d. l.plane. & latius per d. Phili. Franchum.in d.cap. poſſeſſor. col.iiij.vbi hunc articulum late examinat. Et quinq; limitationes ſeu caſus in quibus ſaluatur opi.Bart.colligit do.Bapti.de ſancto Seueri.in repe.d. l.omnes populi.col.xxxij.

9 † Quarto limita prædictam concluſionem. Niſi ſtatutum poſt tempus præſumat contractum fictũ & ſimulatũ. Nã tunc valet ſecundum Barto. in d. l. omnes populi. loco præalleg.

Quem articulum latiſsimæ explicat Fely.in d.c.ſi.colum. iiij.& v.verſi.quarta declaratio. Sed non examinat dicta Bartol. in d.§. ſi viam quando ſtatutum ſimpliciter diſponeret:quod qui non petierit debitum infra tale tempus: deceteto nõn audiatur: & nihil ſcribit de prædictis Et in præſenti articulo Felyn. allegat primo aliquas autoritates ꝓ opin. Bartol. quod tale ſtatutum valeat: quando præſumitur contractum ſimulatum poſt tẽpus. Deinde firmat cõmunem opin. eſſe in contrarium. Et tenendo primã partem affirmatiuam ſub conditione:ſi vera eſt:limitat eam tribus modis ponens tres caſus in quibus non currit præſcriptio ſtatutaria etiam ꝑ ſuppoſita validitate talis ſtatuti quos breuiter referam aliqua vtiliter addendo.

10 † Primo limitat Fely. hanc concluſionem Bart.vt procedat in petente rem ſibi debitam. Secus ſi petat rem ſuam & ſic in agẽte rei vendicatione ad rem: quia tunc ſtatutum diſponens ꝙ qui non petierit debitum infra tale tempus non audiatur non vendicat ſibi locum ſecundum Roma.conſ.ccj. pro deciſione in princip. Quia ſtrictæ ꝙ meum eſt: non dr̃ debitum. Gloſſ.ordi. inſtitu.de actio. in princ.in verbo debetur. Et pro hoc allegat text.ſingu. in l. aurelius.§.meuia. ff. de lib. leg. vbi probatur ꝙ in generali liberatione ſeu diſpoſitione non veniunt ea quæ poſſunt vendicari. Ad quem text. vide Alex.conſi.xlvj.viſis & accurate conſideratis.col.ij. & conſi. ſeq. circa primum.iii. col.j. vol. quod eſt repetitum conſil. cij.ij.vol.& conſi. clxx. circa primum dubium ij. colum. ij. vol.in qbus locis allegat Bal. in l.cum neceſsitate.C.de fideicom. licentem : quod per verbum vniuerſalem vel indefinitum non videtur relicta liberatio ei qui poteſt conueniri rei vendicationem & de hoc dicit eſſe tex.ſing.cum gloſſ. in d.§. meuia.

meuia. & alia plura adducit Alex. in dictis cōſilijs, No. Ia. inſtit. de actio. in prin. col. ante pe. in antiq. impreſ. & col. pe.
11 in noua. † Secundo limitat Fely. vbi ſupra ꝑdictam cōcluſionem non ꝓcedere: qñ debitum eſſet iuratum: quia nō tollitur præſcriptione ſtatutaria ꝙuis ſtatutū præſumat poſt tēpus fraudem vel dolū ſiue contractum ſimulatū per no. ꝑ Bar. in l. nam & poſtea .§. ſi is qui temporali. ff de iureiur. per illū tex. Nam iuramentū habet vim litis conteſtationis; vt probat ille tex. per ꝙ actio perpetuatur in quadraginta annos. l. fin. C. de præſcrip. xxx. ann. Et iſte eſt mirabilis effectus iuramenti ēt delati extra iudiciū ſcdm Bar. quē ibi referūt et ſequūtur Alex. & Moder. ita in terminis decidēte poſt Ang. & Roma. Addo vltra Felyn. &
12 alios efficacē rationē. † Quia ſtatutum vel alia diſpoſitio ſimpliciter loquens nunquam trahitur ad actum iuratū [a]; niſi de iuramento faciat expreſſam mentionem. gloſſ. eſt not. & re pu. ſing. in c. cum non deceat. in verbo effectus de ele. in vj. & eſt bonus. tex. in cap. conſtitutus et ibi late Fely. col. ij. de reſcrip. not. Rom. ſing. inci. quod diſpoſitio. col. j. Alex. plene cōſi. cxxv. viſis & conſideratis. col. vlt. ver. confirmo. j. vol. & cōſi. ccv. viſis his quę narrātur in ſi. ii. vo. & cōſ. xxix. pōderatis. co. pe. uer. ad quartā. iij. vo. et cōſ. cij. cū ſtatutū. in x. arg. poſt med. iiij. vo. Tertio limitat Fely. ꝑdictā cōcl. Bar. ꝓcedere dummodo ſtatutū ꝑſumatur ſimulationē ex aliqua iuſta

a Quid autem ſi ſtatutum laicorum diſponeret ſuper viribus contractus iurati: & ſic faceret expreſſam mentionem de iuramento an valeat tangit incidē-

cā ſecundum Panor. in c. ꝙ clericis. pe. & vlt. col. de fo. cōpe. vbi latius per eū. Poſtea Felyn. in d. c. ſi. col. v. firmat cōclu. contra Bart. ꝙ imo ſtatutū nō poſſit inducere ꝑſcriptionem cum mala fide etiam præſumendo ſimulationem vel dolum. Bandē conclu. firmat late. d. Petr. Phil. Corn. conſil. cclxxiiij. in hac cōſultatione pe. & ſi. col. j. volu. præſertim quādo interueniſſet iuramentum: & domi. Bapti. de San. Seue. in repe. d. l. omnes populi. colū. xxxij. vbi dicit hāc partem tenēdam tanquā communiorē ſci

ter Fely. vbi ſupra & vide Bar. in d. l. oēs populi. in ij. qō. iij. qō. princ. ad fi. ff. de iuſti. & iur. & latiſsime ſcribit Iaſ. ī l. ſi. ꝑ tres co. ff. qui ſat. cog. & in authen. ſacramenta puberum. pe. et vlt. colū. C. ſi aduer. vē. & vide Panor. in c. cum cōtigat. xiij. col. de iureiu. Alexan. cōſi. xxvij. viſo libello vlt. col. et

conſi. lix. viſo inſtrumento per totum j. volu. vbi tangit quid ſi tale ſtatutum laicorum diſponens ſuper iuramento fuerit cōfirmatum per ſedem apoſtolicā & conſi. cxxv. viſis & conſideratis iiij. & v. colum. j. volu. qđ eſt repetitum conſil. ciij. iij. volu. & conſil. cij. ſupra alleg. iiij. volumi.

ſcilicet tale ſtatutū non valere inquantum propter ſui generalitatem: aut expreſſe vellet debitorē eſſe tutū p̄dicta præſcriptione. Deinde Feli. vbi ſupra ponit octo ſaluationes ad dictū Bar. ſed nullā firmare vr̄ excepta.ij.& iij.ad quā vide Cepo. caute.xv.inci.vidimus.in c.fi. &c. Sed eam reprobat Feli.vbi ſupra. Et cōtrariū aperte ſentit Bal. in auten.ad hec col.iij.

13 C.de vſur. Dicens† ꝙ ſtatutum per q̄cunq; verba loquatur: ſiue diſponēdo: ſiue fingendo nō pōt eneruare rationem ſiue oblationem naturalem & veram iuſtitiam. Et vltra Fel. hunc articulū latius examinat.d.Phili. Fran.in c.poſſeſſor.col.iij.ver. ſed q̄ritur.de reg.iur.in vj.poſt Pe.de Anc.ibi.col.xix.& ſeq. vbi concludit ꝙ etiam in foro iudiciali non valeret tale ſtatutum: quādo appareret de mala fide: cū videretur eſſe factū ſtatutum in fraudē iuris canonici p̄ viā indirectā contra l. fraus. ff.de legi.et per no.in regula.c. cum quid vna.de re: iur.in vj. Et ſic de facili; poſſet elidi diſpoſitio iur.cano. ſcd̄m Imol. in d. l. ſequit̄.§.ſi viā: et in c.fi.de p̄ſcri. dicit tn̄ Imo.prædicta ꝓcedere: niſi aliter ꝓbaretur de fraude vel ſimulatione. quia tunc haberet locum dictum ſtatutum conſtito de mala fide p̄ veras ſiue p̄ſumptas ꝓbationes vt ibi p eū quem refert et ſequitur d.

a Adde cal. conſi.iiij. ſub rubri. de p̄ſcri. vbi ponit: an tēpus quo viuūt clerici: q poſsident ex minus iuſto titulo: de præſcriptione detrahatur.

14 Phil.Frā.vbi ſupra. †Quarto limita vltra Feli.prædictā principalem conclu.vt non ꝓcedat qn̄ præſcriptio induceretur per ſtatutum canonis: quia autoritate canonis ſeu Pape ex cā rationabili poſſet induci in certis caſibus præſcriptio cum mala fide. Lex aūt ciuilis & ſic ſtatutum laicorū nō poſſet hoc inducere. Ita dicit Pan.in c.j. in j.no.de p̄ſcri.per tex.cū gl. no.in c.inter hec. xxxij.q. ij.

Addo Bal. in §.ſi qs p xxx. circa prin.cōmē: in tit.ſi de feu. fue.contro.vbi refert Inn.in c. cura. de iurepa. dicere ꝙ tutus autoritate canonis p̄ſcriptionē inducētis nō debet dubitare de conſcientia. Et per iſta remanet expedita iſta xiiij. prin.q. An ſtatutū poſsit inducere præſcriptionē cum mala fide. Quī aūt econtra: an ſtatutum poſsit tollere præſcriptionem dicetur infra in v. par.princip.

SVMMARIVM.

1 ℞ *Mala fides prælati an eccleſiæ noceat.*

2 *Eccleſia dicitur bonam fidem habere vbi conuentus & capitulum ſunt bonæ fidei.*

3 *Prælatus ſeu rector eccleſiæ nō habentis capitulum idem pōt quod prælatus cum capitulo in eccleſia capitulum habente.*

4 *Prælatus poteſt per actum iuriſdictionis contentio ſe renuntiare iuri quęſito p p̄ſcriptionē.*

1 Decimo quinto principaliter quęro† vtrū mala fides prælati [a] noceat eccleſię

cleſiæ. Iſtam quæſtio. mo-
uent gloſſ. & Canon. in cap. fi.
de præſcri. & maxime Imo. in
repe. col. pen. & Felyn. in ver.
ad illud de prælato. & Panor.
in ver. iiij. gloſ. quęrit: qui re-
fert tres opi. Et mihi placet
opi. Imol. diſtinguentis quod
aut prælatus habet conueutum
2 vel capitulum. Et tunc: † ſi con
uentus vel capitulum habet bo
nam fidem: dicitur eccleſia ha
bere bonam fidem: licet præla
tus habeat malam. Et faciunt
ſecundum Imo. not. per Inno.
& Io. And. in c. cura. de iure-
pa. & quæ habẽtur. in c. requiſi
ti. de teſt. vbi autem eccleſia
non habet conuentum nec capi
tulum: tunc ſi pręlatus ſeu re-
ctor habet malam fidem ſatis
videtur. quod etiam eccleſia
dicatur habere. malam. Et ſic
quod mala fides prælati ſibi no
ceat per id quod vult gloſſ. re
pu. ſing. in c. potuit. in gloſ. ma-
gna. in verbo expelli. circa
med. in ver. ſed ſi ſolus. de loca.
3 † Ex qua colligitur quod id
quod poteſt prælatus cum capi
tulo in eccleſia habente capitu
lum: poteſt ſolus pręlatus ſeu re
ctor eccleſie non habentis capi
lum. Quam gloſſ. exornat la
te Felyn. in c. edoceri. col. pen.
de reſcri. et in c. cũ uenerabilis
col. v. de exce. & in c. verum.
4 col. vi. de fo. compe. † Et no.
quod prælatus poteſt renuntia
re iuri quæſito per præſcriptio
nem per actum iuriſdictionis
contentioſe: vt probat text. in
c. veniens circa fi. & ibi not. de
præſcrip. Qualiter autem cõ
ſulatur prælato tali caſu habẽ-
ti conſcientiã leſam & an prę
latus habẽs ſcientia rei alienę
poſsit vel teneatur illam reſti-
tuere: & quem modum tenere
debeat vide plene per Panor.
Imo. & alios Cano. in d. c. fin.
poſt gl. col. pe. & vlti.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mala fides tutoris an pu-
pillo noceat.*
2 *Pupillus an hoc vt dicatur ma
læ fides requiritur quod ſit do
li capax et habeat ſcientiam
rei alienę.*

DECIMOSEXTO
1 quæro. † Quid
in tutore: an ma
la fides ipſius
noceat pupillo.
Iſtam. q. attin-
git Bald. in authen. ad hec col.
pen. verſ. vlterius quæritur. C.
de vſur. vbi concludit ꝙ non ſe
quitur Imo. in repe. c. fi. colum.
2 xxix. de præſcri. † Et nota
ꝙ ad hoc vt pupillus dicatur
habere malam fidẽ requiritur
ꝙ ſit doli capax & habeat ſciẽ
tiam rei aliene ſecundum Bal.
vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mala fides ſingularium
perſonarum de vniuerſitate an
ipſi vniuerſitati noceat in cau
ſa præscriptionis.*
2 *Mala fides collegii vel ciuita-
tis occupatis aliquam rem ma-
la fide; non purgatur ante mor
tẽ illorũ q ab initio sciuerunt.*
3 *Populus nunquã præscribit a
principio fuit in mala fide.*

DECIMO

1 DECIMO ſeptimo q̄ro. † Vtrū in præſcriptione alicuius vniuerſitatis vel collegii mala fides ſingularium de vniuerſitate noceat ipſi vniuerſitati. Concludo quod ſic. Ideo ſi quæratur: an aliqua vniuerſitas: populus: vel collegium præſcripſerit nunq̄ præſcriptio incipit donec viuit aliquis de vniuerſitate populo vel collegio qui habeat ſcientiam rei alien.

Iſta fuit ſingularis deciſio Inn. in c. cura. de iurepa. quod refert & ſequitur Bar. in l poſt pluribus. in fi. ff. de vſuca. vbi determinant not. quod ſi collegium vel ciuitas occupauit ali
2 quam rem mala fide & † quod hec mala fides non purgatur niſi mortuis hominibus qui ab initio ſciuerunt. Et ita conſuluit dom. Sozi. cōſ. clxxxvij. in controuerſia. colum. ſi. verſ. præterea. & domi. Pet. Philip. Corne. conſil. xxij. videtur in hac conſultatione. iiij. culum. j.
3 volum. vbi fortius tenet † q̄ populus nunquam præſcribit quando a principio fuit in mala fide etiam mortuis omnibus his qui habebant malam fidē. Sed in iudicando non eſſet recedendum ab opinio. Innocen. & Bartol.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Contractu celebrato per procuratorem & ſuppoſitum poteſtati: cuius bona fides ſit attendenda.*

2 *Contrahentis bona vel malæ fides ſemper attendenda eſt non domini.*

3 *Scientia rei alienæ quandocūque ſuperueniens ſemper impedit præſcriptionem.*

1 DECIMO OCTAVO quæro † Quid ſi contractus fuerit celebratus p procuratorē vel ſuppoſitū poteſtati noſtre: cuius bona fides attendatur: an cōtrahentis vel domini. Iſtam quæſtionem mouent Bald. & Angel. in l. ſuper longi. col. iij. circa fi. verſ. vltim. circa iſtam materiam. C. de præſcrip. lon. tempo. vbi
2 concludunt † quod ſemper attenditur bona vel mala fides contrahentis: non autem dñi. Et de hoc dicunt eſſe caſum no. in l. eum qui. §. in hac. ff. de publi. Not. glo. in l. huiuſmodi. ff. de contrahen. empt. & in l. cum mancipium ff. de edil. edic. Sed non puto iſtam concluſionem
3 procedere canonico: † quia ſciētia rei aliene quandocunq; ſuperueniens ſemper impedit præſcriptionem. c. fi. cum ibi plene not. de preſcriptio. Et quia ſi dominus ſcit: licet procurator ignoret militat ratio peccati: ſuper qua ſe fundat ille text. Poſſet autem concluſio iſta procedere quando non perueniſſet ad notitiam domini actus geſtus per procuratorem vel aliū, nec ſcientia iuris alieni: tunc enim cenſebitur in bona fide. Et de hoc articulo vltra Bal. & Ang. in d. l. ſuper lōgi. cuius ſciētia ſeu bona vel mala fides attenda

attendatur an domini vel pro-
curatoris: aut ſerui contrahen-
tis. Not. late Azo in ſumma. C.
de edil. edict. colum. pen. circa
prin. & præcedenti circa fin.
verſ. ſed ſi quęras. Et prædi-
cta concluſio eſt vera reſpectu
acquiſitoris: ſed reſpectu auto-
ris malitia ſeu mala fides pro-
curatoris vēdentis rem alieno
nomine non nocet emptori: vt
dicatur habere cauſam a male
fidei autore. Sed attenditur bo-
na fides domini non autem pro
curatoris. vt probat. text. in l.
qui fundum. §. procurator. ff. ꝓ
empto. & ibi not. Bart. in ſum-
mario. Et ita per illum tex. di-
cit Alexan. in l. Pomponius. §.
cum quis. colū. iiij circa princ.
ff. de acquiren. poſſeſ.

SVMMARIVM.

1 *Miſſus in poſſeſ. ex ſecun-*
do decreto an præſcribat vbi
ſciuit rem eſſe alterius quam
eius contra quem decretum eſt
interpoſitum.

2 *Poſſides rem legis autoritate*
nunquam dicitur malam fi-
dem habere.

3 *Rebus etiam autoritate iudicis*
reſtitutis requiritur regulari-
ter ad præscribendum longo tē-
pore bona fides.

DECIMONONO
1 quęro. † vtrum
miſſus in poſſeſ
ſionem ex ſecū
a do decreto [a] p̄-
ſcribat: ſi ſciuit
rem eſſe alterius quam eius
contra quem eſt interpoſitum
decretum gloſ. in l. ſi finita. §. ſi
de vectigalibus ff. de dam. in-
fect. tenuit ꝙ ſic per tex. in l. et
generaliter. ff. de noxa. vbi eſt
2 caſus not. † ꝙ poſsidens rem
quam ſcit alienam non dicitur
habere malam fidem quando
poſsidet legis autoritate. Ideo
præſcribit non obſtante ſcien-
tia. Sed dubium eſt: an iſtud
procedat de iure canonico:
Bartol. in dicto. §. ſi de vectiga
libus. tenet quod ſic. Referens
ita velle gloſ. pen. in cap. pa-
ſtoralis. de offi. ordi. & ibi ca-
nonici. not. & dicit Bartol. quod
autoritas iudicis hoc ſpeciali-
ter operatur in cauſa damni
inffecti & noxa. In alijs vero
ſecundum eum ſecus eſt per l.
qui fundum. §. qui bona. ff. de
dam. infect. vbi
3 patet † ꝙ etiam
quādo iudicis au-
toritate res reſti-
tuitur requiritur
regulariter ad p̄-
ſcribendum lon-
tempore bona fi-
des: vt latius per
Barto. vbi ſupra.
De quo articulo
dic vt late per
gloſſ. & doct. in
cap. contingit. de
do. & contu. &
plene per Imol.
in repet. cap. fin.
colum. xix. de
præſcri. & latius
per Alexan. poſt
Imo. in dicto. §. ſi
de vectigalibus.
colum. iij. & iiij.
vbi relatis va-
rijs opinionibus
concludit

a An miſ-
ſus in poſ
ſeſsionem
ex ſecun-
do decre-
to prçſcri
bat com-
muni tem
pore. vi-
de per Pa
normi. in
cap. quo-
niam fre-
quēter. §.
quod ſi ſu
per. vt lit.
non con-
teſt. adde
etiā Bal.
in c. ſi dili
genti. col.
penul. cir-
ca me. de
præſcri.

a concludit [a] vt ibi per eum. Et per præmiſſa eſt expedita materia tituli ac bone et male fidei quantum pertinet ad hanc partem. Reliqua quæ hic deſunt dicentur in repeti.l.celſus.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio neceſſario requiritur in corporalibus præſcribendis: quaſi poſ. in corporalibus.*

2 *Præſcriptio inchoari non poteſt ſine poſſeſſione. ſed inchoacta bene poteſt perfici dummodo poſſeſſio nõ fuerit aliũde occocupata. Hereditete iacente non poteſt inchoari præſcriptio.*

3 *Poſſeſſio licet non dicatur continuari defuncto in heredem: tamen quantum ad vſucapionem ſeu preſcriptionem habetur pro continuata.*

4 *Vera poſſeſſio non continuatur in hæredem ſed poſſeſſionis effectus.*

5 *Capitus ab hoſtibus non dicitur poſſidere ſed poſſideri.*

TERTIVM & quartum principalia requiſita ad preſcriptionem rerum corporalium ſunt traditio: vel aliquid quod habeatur loco traditionis & poſſeſsio continuata abſque interruptione. deueniendo ad tertiã & vltimam partem huius tertie partis princi. Et licet ſupra in princi. huius partis remiſerim ad d.l.celſus. vbi late tradit Barto.& ibi oportune dicetur preſeftim circa practicam: tamen pro maiori diſcuſsione materie aliqua hic fundamentalia attingã.

1 † Et præmitto ꝙ poſſeſsio in corporalibus neceſſario requiritur ad præſcriptionem: & quaſi poſſeſsio in corporalibus.l.ſine poſſeſsione ff.de vſucap.& c.ſine poſſeſsione

b [b] de regu. iur.in vj. Et ibi plene declarat Dy. col.j. iſtam regulam procedere tam in corporalibus ꝙ̃ incorporalibus.

Hinc dixit Bald.in repe.l.j. col.iij. in prin.C.de eman.lib. ꝙ id quod nõ eſt non poteſt poſſideri: neque preſcribi.

2 †Nõ obſtat ſi opponatur de text. in l.ceptam.ff.de vſucap.vbi hæreditas iacens præſcribit ſeu perficit præſcriptionẽ iam inchoatam: & tamen non poſsidet: cum non habeat animum: per quem ciuiliter poſsidetur: & ciuilis poſſeſsio retinetur: ꝗ cauſat præſcriptionẽ. vt infra dicam.l.j.§.Sceuola. ff. ſi quis teſt.li.eſſe iuſ. fue. Ad hoc.n.

reſpondet

a De hoc articulo vide p gl. i c.poſſeſſor.de regu. iur.in vj. & per Imo. in l. ſequitur. §. ſi viã in fi.vlti. colũ.ff.de vſuca.

b Intellectus huius regule et caſus in quibus præſcriptio procedit abſque poſſeſſione vide per d. Berta. firma in reperto. in verbo preſcriptio. ij.colum. iiij. verſ. præſcriptio ſine poſſeſsione.

reſpondet Dy. vbi ſupra ꝙ ſine poſſeſsione non poteſt inchoari præſcriptio: ſed inchoata bene perfici poteſt: dummodo poſſeſſio ab alio nõ fuerit occupata. Et ita declarat gl. iij. d. l. ceptã. dicens. Secus ſi non cepta eſſet præſcriptio &c. quia hæreditas iacens non poteſt eam inchoare. per text. in l. fin. §. fin. eod. titul. & plura alia iura quę allegat. Et eſt ratio in caſu d. l. ceptam. ſecundum Dyn. in dicto c. ſine poſſeſsione. Quia poſſeſsio eſt apta immediate continuari ſi non fuerit apprehenſa per alium in hæredem qui eſt eadem perſona cum defuncto fictione iuris: vt in auten. de iureiur. a mori. præſti. §. j. nam ſi per alium apprehenderetur impediretur continuatio poſſeſsionis defuncti in perſonam hæredis. l. Pomponius. §. quæſitum. ff. de acquirend. poſſeſ. & l. poſſeſsio teſtatoris. ff. de vſuris. Et ideo non fuerit per alium apprehenſa pro continuata debet haberi. arg. l. ſi filius. ff. de teſta. quia in vſucapione continuatur poſſeſsio defuncti. vt in præalleg. l. patet. & in l. cum miles. circa princip. ff. ex quibus cau. ma. & in l. ij. §. filium. ff. pro hęred.
3 hæc ſunt verba Dyn. † Ex quo infertur quod licet alias poſſeſsio non dicatur continuata de defuncto in hæredem niſi appræhendatur. l. cum hæredes. in principio. ff. de acquir. poſſeſsio. tamen quãtum ad vſucapionem ſeu præſcriptionem habetur pro continuata ſecundum Dyn. & Ioan. And. in dicto cap. ſine poſſeſsione. quos ibi refert & ſequitur. d. Phili. Franchus circa prin. commen.
4 qui dicunt † quod proprie vera poſſeſsio nõ continuatur in hæredem: ſed poſſeſsionis effectus. not. Bar. Alex. & doc. in d. l. cum hæredes. in princ. Nec etiam obſtat ſecundum Dy. in d. cap. ſine poſſeſsione. contra regulam illius text. ſi opponatur
5 de capto ab hoſtibus † qui nihil poſsidet cum ab alio poſſideatur. d. l. cum hæredes. §. in his. ff. de acquire. poſ. & tamen vſucapit. l. iuſto. §. fin. ff. de vſuca. quia ad hoc reſpondet Dy. quod non vſucapit ſeu præſcribit per ſe: ſed per alium: quem habebat ĩ poteſtate tẽpore quo captus fuit: vnde ſi redeat poſt liminio: videtur omni tempore poſſeſsionem continuaſſe fictione poſtliminij & eiuſdem fictionis virtute vſucapione ſiue præſcriptionem continuaſſe & dominium per vſucapionem quæſiuiſſe. Sed vbi poſsideret per ſe & capitur ab hoſtibus perditur poſſeſsio. Et licet poſtea poſtliminio redeat: fictio poſtliminij non extenditur ad poſſeſsionem quæ in facto conſiſtit: & conſequenter nec ad vſucapionem ſiue præſcriptionẽ quæ ſolet ex poſſeſsione procedere. Et hæc probantur aperte ſecundum Dyn. in l. in bello. §. factæ. ff. de cap. & in l. ſi is qui pro emptore: & ibi plene not. Bart. ff. de vſucap. & in l. ſciendum. & in l. nec vtile. ff. ex qui. cau. ma. Et quę ſit ratio diuerſitatis inter vnũ caſum & aliũ quare operetur fictio poſtliminij vbi quis poſsidet p aliũ ſed nõ per ſe notat plene Bar. ĩ d. l. ſi is qui pro emptore. col. iiij. & v. & in d. l. nec vtile & late

late Alexã. poſt Roma. in d.l. cum hæredes. §. in his. Areti. in §. ſi ab hoſtibus. inſtit. qui. mo. ius pat. pote. ſolui. Et de hoc articulo an captus ab hoſtibus vel ignorans præſcribat per alium tangit etiam gl. vlti. in d.c. ſine poſſeſsione.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poſſeſſio quid ſit & quomodo diffiniatur.*

HIS SIC præmiſsis quæro.
1 † quid ſit poſſeſſio: quam etiam prudentes diffinire non ſunt auſi. vt dicit gloſſ. in l. ſtipulatio iſta. §. hoc quoque. ff. de verbo. obliga. Multiplex diffinitio poſſeſsionis recitatur per gloſſ. in l.j. in princip. in gloſſ. mag. ff. de acqui. poſ. Et licet doc. varie loquantur & quilibet pro capite ſuo voluerit dare diffinitionem vt apparet ex varijs diffinitionibus ibi relatis per Alexan. & moder. tamẽ communiter approbatur diffinitio Ioan. ibi relata in glo. vt late per Areti. Alex. & Mod. ibi quæ talis eſt poſſeſsio eſt ius quoddam rem retinendi ſibi. Quam declara: & expone: vt plene per doc. ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poſſeſſio quotuplex ſit.*
2 *Opinio Bart. conſtituentis triplicem ſpeciem poſſeſſionis reprobatur.*

SECVNDO quæro.
1 † Quotuplex ſit poſſeſſio. Concluditur communiter: quod ſit duplex ſpecies tãtum. ſ. ciuilis: & naturalis: vt plene not. gloſ. in d.l.j. in prin. in verbo ait ſecundum opinio. Ioan. quam doct. communiter ſequuntur: & late Dyn. in c. ſine poſſeſsione. col. ij. cum duabus ſequen. de regu. iur. in vj.
2 † & communiter reprobatur opinio. Bartol. qui conſtituit triplicem ſpeciem: vt diffuſe per Areti. Alexand. & alios in d.l.j. in princ.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poſſeſſio quæ ſit neceſſaria ad præſcriptionem.*
2 *Contra ciuiliter poſſidentem non currit præſcriptio.*
3 *Naturalis poſſeſſio ſufficiens eſt ad præſcriptionem feudi.*
4 *Ficta poſſeſſio an tribuat cauſam præſcribendi. & an fictæ poſſidens præſcribat.*
5 *Poſſeſſio quæſita per conſtitutum non dicitur ficta licet modus quærendi ſit fictus.*
6 *Coniunctio & acceſſio temporis & poſſeſsionis ad complendam præſcriptionem quõ fiat.*
7 *Allegans præſcriptionem non ſolum debet eam probare ſed & omnes qualitates ad eam pertinentes.*

Præſcriptio

8 *Præſcriptio in dubio nō eſt præſumenda cum oriatur ex facto.*

1 TERTIO quęro. † Quę poſſeſsio ſit neceſſaria ad præſcriptionem an ciuilis tantum an naturalis tantum: vel vtraque ſimul breuis eſt concluſio quod neceſſaria eſt vtraqne poſſeſſio ad præſcribendum vel ſaltem ciuilis: quæ ſola ſufficit: quia eſt illa quæ cauſat pręſcriptionem. Sola vero naturalis de per ſe non ſufficeret dum ciuilis eſt penes alium & donec illa vacet: & conſolidetur naturali. Et ideo contra ciuiliter poſsidentem non currit præſcriptio: donec ciuilis poſſeſſio ſit amiſſa: vt probat text. in l. j.§.per ſeruum qui in fuga.& ibi not. Bart. in fin. commen.& in l.iij.§.ex contrario. colum.ij. & ibi plene per doct. præſertim Alex. ff. de acquir. poſ. firmat Dyn. in dicto cap. ſine poſſeſsione. de regu. iur. in vj.& vult glo. not. in l.j. in glo.
a magna ad fin. vbi not. doct.[a] C. de ſer. fugi. no. Bart. in l. celſus. colum. iij. verſic. procedo. ff. de vſucap. vbi latius dicam.

2 † Et procedit hęc concluſio: quo ad acquiſitionem dominij. Sed quo ad acquirēdum ius inferius dominio vt vſumfructum vel ſuperficiem ſufficeret ſola naturalis poſſeſ. ſecundū Bart. in d.§.ex cōtrario. cuius opi. cōmuniter reprehēditur per Imo. Aretin. Alexan. & omnes Moder. ibi: & refert Iaſo. colum. v. circa med. verſi. tertia &c. Quia dato quod vſufructuarius vel ſuperficiarius nō poſſideant niſi naturaliter fundum: tamen ipſum ius vſufructus vel ſuperficiei poſsident ciuiliter & naturaliter: vt vult But. in l. naturaliter. in princi. vbi ad hoc allegat tres gloſſ. ff. de acquiren. poſſeſ. Et ſic concurrunt ciuilis & naturalis in præſcriptione huius iuris. Et ita firmant Bal. Angel. Imol. Paul. de Caſt. & communiter doc. quos refert Iaſon. vbi ſupra. Pro qua concluſione eſt bonus text. in l. qui vſumfructum. ff. ſi vſufru. peta. Probatur in l. fina. ff. vti poſſ. & vltra Iaſon. addo Paul. de Caſt. ſic declarantem in l. fina. in fin. commen. C. de præſcrip. long. tempo. & Calde. conſil. v. ſub rubric. de præſcrip. vbi ſequendo Bartol. in d.§.ex contrario. concludit
3 † qđ ad præſcriptionē feudi ſufficit ſola naturalis poſſeſso: vt p̄dixi. Sed

a Adde Iaſon. in.§. rurſus. colum.x. in antiq. impręſsio. & viij. ī noua iſti. de actio. & plene Corneum in conſilio. xvj. viſo primo themate. iij. colum.ij. volumi. & Aret. in.§.j. inſtitut. de vſucapio. Et quanto tempore perdatur ciuilis: vide poſt Bartol. in l. celſus. ff. de vſuca. & de his vide per do. Francū. in d. c. ſine poſſeſsione. col.ij. Et an ciuilis abſq; naturalis ſufficiat ad p̄ſcribēdū vide p Felyn. in c. cauſam. col. pe. ver. & q̄uis naturalis circa mediū. poſt Pan. ibi col.ij. de pręſcri.

Sed cōis eſt in contrarium. Et
de materia dic vi pleneper om
nes in d.§.ex cōtrario:vbi Iaſ.
colum.v.facit quinque conclu-
ſiones: quas ſigillatim exami-
nat per quatuor ſeq.col. & eas
4 non tranſcribo. † Nunquid
autem ficte poſsidens præſcri-
bat.& ſic:an ficta poſſeſsio tri-
buat cauſam præſcribendi: vt
in caſu.c.contingit. de dolo &
contu. Vide per glo. in c.ſine
poſſeſsione. in gloſ. fina. circa
mediū.de regu.iur. in vj.& per
Fely. in c.illud. colum.penulti.
& fin.in princip.in vj. conclu-
ſio.de præſcript. Roma. in ſin-
gularibus.fol.xj.colum.iij.vel
iiij.ſingulari incipiente lex ꝙ-
uis &c.quod eſt nu.ccccxxiij.
5 † Et not. quod poſſeſsio quæſi-
ta per conſtitutum iuxta l.quod
meo.in prin.ff.de acqui.poſſeſ.
non dicitur ficta: ſed vera:licet
modus quærendi ſit fictus. Ita
declarat Bart. in l.ab emptio-
ne.circa fi. com.ff.de pac.& l.
ſi is qui pro emptore.in vlti.q.
ff.de vſucap.per tex.in l.certe
6 §.j. ff. de præca. † Qualiter
autem fiat coniunctio.& acceſ-
ſio temporis & poſſeſsionis ad
complendam præſcriptionem:
dic vt plene habetur & not.in
l. Pōponius.§.cū quis.ff. de ac-
qui.poſſeſ.& in l.ei a quo.ff.de
vſucap.& in l. ſi rem alienam.
ff.de pig.act. vbi habetur an ſi
quis locat rem: quam præſcri-
bit cum titulo & bona fide ve-
ro domino præſcribat & per
eum retineat poſſeſsionē. Cir-
ca quod eſt notandum ꝙ inter
media iniuſta poſſeſsio impedit
tempora coniungi ad præſcri-
ptionem complendam. gl. not.
in l.ij.§.ſi ſub cōditione.ff.pro
7 empto. † Poſtremo not.circa
iſtam partem ꝙ allegans præ-
ſcriptionem eam probare de-
bet & oēs qualitates ad illum
neceſſarias: vt ſunt titulus bo-
na fides & poſſeſsio continua.
Ita probat tex.in c. j. & ibi
hoc not.do. Philip. Francus in
j.not.de præſcrip.in vj. dicens
idem probari in c. veniens. &
8 in c. auditis. de præſcrip. † Et
eſt ratio quia præſcriptio in du
bio non eſt ꝙ præſumenda cū
oriatur ex facto:vt per Panor.
conſi. lxxxij. conditoris om-
nium &c.ꝙꝙ in his dubijs.ij.
col.j. volumi. Et per hæc re-
manet expedita hæc tertia &
vltima pars tertie partis princi
palis concernens materiam ti-
tuli bonæ & malæ fidei ac poſ-
ſeſsionis. Reliqua dicētur in
repe.l.celſus cuius materia pro
prie reſpicit iſta tria non repe-
tendo ibi quæ hic dicta fuerūt.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Temporalium præſcriptio
num alia eſt horarū: alia die-
rum: alia hebdomarum: alia
menſium:alia annorum.*
2 *Perpetuarum præſcriptionum:
alia.xxx.alia.xl. annorū &c.*
3 *Longi & longiſſimi temporis
præſcriptio poſſunt inuicem cō
currere & pariter allegari.*

QVARTA pars principalis hu-
ius noſtri tra-
ctatus occurrit.
In qua princi-
paliter viden-
dum

dum eſt quantũ tempus in omni præſcriptione requiratur. & de circunſtantijs illud neceſſario concomitantibus quo ad priuatos tam circa præſcriptionem rerum corporalium quam incorporalium. Et vt clara habeatur doctrina diſtinguo quod alia eſt præſcriptio rerum corporaliũ: alia eſt iurium & actionum incorporalium. Et circa iura incorporalia. Alia eſt pręſcriptio quæ reſpicit ſeruitutes tam reales quam perſonales. alia vero quę reſpicit actiones perſonales reales ac mixtas. Vnde ſubdiuido iſtam quartam partem principalem in quatuor partes. In prima videbimus quanto tempore præſcribantur res corporales cum ſuis acceſſorijs. In ſecunda de pręſcriptione ſeruitutum tam realium quam perſonalium. In tertia de pręſcriptione libertatis & actionum competentium tam pro ſeruitute quam pro libertate. In quarta & vltima de præſcriptione iuriũ & actionum perſonalium realium & mixtarum tam in genere quam in ſpecie, præſertim iure emphyteotici & feudalis necnon & officij iudicis ac fru-
1 ctuum & acceſſorium. †Et pro euidentia de multiplici pręſcriptione ſeu tempore præſcriptionis videlicet trium: decem: viginti: triginta: & quadraginta annorum & tanti temporis cuius initij memoria non extat: vide per domi. Petrum Philip. Corne. conſi. cxxxvj. licet ſatis in princip. colum. j. vltra medium. ij. volumi.

Et quotuplex ſit ſpecies præſcriptionum & de temporibus
2 earum vide late per Hoſtien. in ſumma rub. de præſcrip. re. immo. §. quot ſunt eius ſpecies. colum. j. & ij. vbi dicit quod principaliter duplex eſt ſpecies præſcriptionis: videlicet temporalis & perpetua. Et temporalium præſcriptionum alia eſt horarum: alia dierum: alia hebdomadarum: alia menſium: alia annorum. & ibi enumerat omnes terminos a iure diffinitos horis diebus hebdomadis & menſibus: vſque ad
2 vigintiquinq; annos. † Perpetuarum vero alia eſt triginta alia quadraginta. vt l. ſicut l. omnes. & l. cum notiſsimi C. de præſcrip. xxx. anno. alia quinquaginta annorum vt in l. greca allearum vſus: alia ſexaginta annorum: alia centum vt ibi per eum & per Albe. enumerantem has præſcriptiones temporales & terminos legales & canonicos in ſuo dictionario in verbo præſcriptio. in
3 ver. quot ſint eius ſpecies. †Et not. quod pręſcriptio longi & longiſsimi temporis: & pariter triginta vel quadraginta annorum poſſunt inuicem concurrere: & ſimul allegari. Nec dicitur quis contrarius. vt late per do. Philip. Deci. conſi. xxix. & pro tenui facultate. colum. pen. & ſi. verſi. vlti. non obſt. allega. Bald. in. §. ſi quis per triginta. in prin. in ti. ſi de feu. fue. contro. & pleraq; alia.

SVMMARIVM.

1 *Corporalium rerum præſcriptio quantum tempus requirat.* 2 — Cuius ſcripta in calce operis ſunt inſerta.

2 Res immobiles ſpacio.xxx. annorum cum bona fide præſcribuntur: & acquiritur dominium utile.

3 Concluſio illa ꝙ res immobiles præſcribuntur longo tẽpore cũ titulo & bona fide quomodo ampliatur.

4 Actio perſonalis regulariter non præſcribitur longo tẽpore.

5 Præſcriptio decem annorũ non conuenit ubi agitur de iuribus præſcribendis.

6 Concluſio iſta ꝙ res immobiles nõ pſcribũtur niſi tẽpore decẽ vel xx.annorũ ĩ quibus fallat.

7 Res immobilis præſcribitur minori ſpacio decem annorum in duobus caſibus.

CAPIO primam
partem huius
quarte partis.
1 †Et primo quęro: quantum tẽpus requiratur
ad præſcribendum res corporales. Et vulgata eſt concluſio.qđ
res mobiles pręſcribuntur triẽnio cum titulo & bona fide. Et
hæc proprie dicitur vſucapio.
Res vero immobiles pręſcribũtur decem annis inter præſentes:& viginti inter abſentes cũ
titulo & bona fide.& iſta appellatur præſcriptio longi temporis:vt inſti.de vſucap. in prin.
l.ij.l. ſuper longi. & quaſi per totum.C.de præſcri.lõg. temp.
& l.j.C.de vſucap. transfor.
2 †Sine titu.autem res immobiles præſcribuntur ſpacio triginta annorũ cum bona fide:&
acquiritur dominium vtile.l. ſi quis emptionis.§. j. & ibi not.
gl.Cyn.Bal.& Sali. C.de præſcri.xxx.anno. Et iſta appellatur præſcriptio longiſsimi temporis.not.gloſſ.magiſtra. inſtitu.de perpe. & temp. actio. in
princ. ſuper verbo conſtitutiones.& iſta tempora a lege ciuili diffinitiua ad præſcriptionẽ
recitantur in.§.poteſt. & ſeq §. xvj.q. iij. Et hæc vera inter
priuatos.quo vero ad eccleſiã clericos ciuitatem ſeu rem publicam & fiſcum quæ tempora
requirantur in præſcribẽdo plene dicam in quinta parte principali. Et quæ requirantur in
præſcriptione rerum corporalium.& quæ ſit differentia inter ius ciuile & canonicũ plene dixi ſupra in ij.parte.iij.par
3 tis princi.in vj.q. † Ampliatur prædicta concluſio quæ habet quod res immobiles pręſcribuntur longo tempore cum tit.
& bona fide:& per conſequens actio realis: vt rei vendicatio
& publiciana:vt procedat etiã in actione perſonali in rẽ ſcripta:quia illa præſcribitur longo tempore:ſicut ipſa res. Ita
determinat glo. not. in l.iij. in verbo munitus.per illum text.
C.quod met. cauſa. & ibi not. Bart.col.fin.in ver. ad tertium
opponunt.& ſequuntur commu
4 niter docto.† ꝙuis regulariter actio perſonalis non præſcribatur longo tempore:vt dicit tex.
in l.neque.C.qui.non ob.long. tempo. præſcrip.Sed requirantur ad eius pręſcriptionẽ.xxx.
anni.l.ij.C.de conſti.pecu. not. Iaſo. licet non alleget iſta iura:in l.licet.colum. ij.in princ.

C.de

C. de iure delibe. vbi dicit † qđ præſcriptio decem annorũ non conuenit: vbi agitur de iuribus pręſcribendis: & ideo diſpoſitio loquens de præſcriptione: quando agitur de præſcriptione iuriũ debet intelligi de pręſcriptione triginta annorũ. vt ibi latius per eum. & loquũtur in ſpecie. glo. & doct. in d. l. ſiij. in actione quod metus cauſa: quæ eſt in rem ſcripta. & idem dicũt generaliter in omni actione in rem ſcripta. Et ſunt plures actiones ſcripte in rẽ: quas enumerat glo. magiſtra in l. ij. §. eſt autẽ perſonalis. ff. ad exhiben: no. doct. in rub. ff. ſi cer. peta. quod procedit ſecundum Alex. in d. l. iij. colum. ij. circa fin. poſsidentem cum titulo & bona fide: & ſic cõcurrentibus extremis requiſitis ad præſcriptionem longi tẽporis nec obſtet text. in l. hæreditatis. C. de pet. hære. vt ibi latius per Alexan. Et ratio eſt: licet ibi doc. non dicant: quare actio perſonalis in rem ſcripta pręſcribatur longo tempore propter mixturam: quam habet cum reali. Ideo ſortitur eius naturã. ar. l. qui patri. ff. de acquiren. hære. & not. per Bart. in l. iiij. §. catho. in ſi. ij. col. ver. item Dyn. bene dicit. ff. de verbo. obl. vbi per text. in d. l. qui patri. dixit ꝙ vnio actionis perſonalis & realis hoc operatur vt vna trahatur ad naturam alterius.

6 † Prædicta cõcluſio ꝙ res immobiles non præſcribuntur niſi longo tempore decem vel viginti annorum: primo fallit in prædijs tributarijs: in quibus eſt ſpeciale quod eo ipſo quod quis negligit per biennium perditur poſſeſsio ciuilis & naturalis & etiam dominium. Caſus eſt not. in l. qui agros. C. de omni agro deſer. libr. xj. not. Bart. in l. rem quæ nobis circa ſi. commẽ. ff. de acquirẽ. poſ. ꝙ procedit etiam ſi agri ſint tributarij. Nõ de iure communi: ſed ex forma ſtatutorum vel cõſuetudinis: ſicut ſunt agri peruſini ſcdm Bal. in c. j. de præſcrip. & hoc expreſſe ſentit Bar. vbi ſupra & in l. ſi de eo. §. ſi forte. in fin. com. ff. de acqui. poſſeſsio.

Hanc fallentiam: & in d. l. qui agros reſtringe: vt ſolũ procedat in predijs tributarijs deſertis & incultis: qa in his ſolo biennio perditur eorũ dominiũ & poſſeſsio. Secus ſi non eſſent inculta. Nam tunc requiritur longum tempus vt in alijs.

Ita declarat not. Bartol. in dicta l. ſi de eo. §. ſi forte. circa fin. verſicu. ſciatis vnum vos Peruſini. Et ita procedit tex. ſecundum eum in l. prima. C. de vſucap. transfor. vbi dicitur quod ſublata eſt differentia prædiorum tributariorum & non tributariorum in præſcribendo ſcilicet quo ad prædia culta. Secus quo ad inculta & deſerta & ſequuntur ibi Angel. Imol. & domi. Alexan. circa fin. commen. verſicu. tertio limita. & refert Felyn. in dicto cap. ij. colum. ij. verſicu.

7 ſubdit Bald. † Secundo fallit in caſu cap. j. de præſcrip. fauore fidei: vt ibi not. Bald. hi ſunt duo caſus ſpeciales: in quibus præſcribitur res immobilis minori ſpacio decem annorum: videlicet biennio in caſu dicta l. qui agros. & triennio in caſu dicto capit. j. quos

a Vide Iaſ. in §.curſus. colum.j. inſti.de actio. poſt gloſſ. & docto.& ibi plene Bal. in repeti. l.fi.col.fi.C.de præſcrip.long. tempo.vbi late declarat quando & qualiter dicatur p̄ſcriptio inter præſentes & quid ſi ille qui rē poſſidet nō habet domiciliū vbi rem poſſidet: tamen ille contra quem prę ſcribitur habet ibi domicilium nunquid dicatur præſcriptio inter pręſentes & concludit Bal.ꝙ ſic ex quo p̄ſcribens cogitur ſortiri forum in loco ſitus rei: & ibi reſpondere. l.fina.C. vbi in rem actio. Et ſic dicetur vterque quo ad illam rem fouere domicilium in eodem loco.& ibi format quæſtionem econtra. Quid ſi reus in loco in quo poſſidet rem habet domicilium & ille contra quem præſcribitur non habet ibi domicilium an dicatur pręſcriptio inter præſentes.& concludit ꝙ non.colum.vlti.circa fin.in vlti.quęſtio.

notat Fely.in rubri.: de præſcrip. colum. iiij. verſicu.fallit nono.Et ante eum Bald. in dicto cap.j.de pręſcrip.et ibi refert Felyn. colum.ij. verſicul. ſubdit Bald.

SVMMARIVM.

1 *Abſens vel præſens quis dicatur in materia p̄ſcriptionis.*

2 *Præſcriptio inter præſentes quomodo dicatur.*

3 *Præſcriptio lōgi tēporis quo caſu currat cōtra ignorantem & quo non.*

4 *Domicilium habēs in pluribus locis præſens dr̄ quo ad oīa in materia præſcriptionis.*

5 *Præſens vel abſens quot modis & qualiter dicatur.*

6 *Abſens proprie dicitur & ſtricte qui non eſt in ciuitate.*

1 SECVNDO principaliter quęro † Quando dicatur quis pręſens vel abſens in materia p̄ſcriptionis [a] vt ſciamus quando p̄ſcriptio procedat inter præſentes vel abſentes. Et ſic an ſufficiant decem anni cum titulo et bona fide: vel requirantur viginti. Et connexe an requiratur ſcientia aduerſarij in præſcriptione longi temporis. Iſtā dubitationem decidit tex. in l. fina.C.de præſcrip. long.tem-
2 po.vbi dicitur † quod pręſcrip. dicitur inter præſentes quando his qui pręſcribit:& ille cō tra quem præſcribitur fouent domicilium durāte tempore p̄ſcriptionis in eadem prouincia licet res quæ præſcribitur ſit in alia. Nec requiritur ſcientia aduerſarij ſed ſufficit præſentia in eadem prouincia. Ita dicit ille tex. circa fin. in ver.
3 nulla. † Et ſic præſcriptio lōg. temp. currit contra ignorantē.

Quæ concluſio fallit ſecundū Bald.& Angel.ibi. col.ij. ver. vnus caſus ſolus eſt in caſu. authen.malę fidei. C.illo eo.titu. videlicet qn̄ ſingularis ſucceſſor habens tit.& bonam fidem ſucceſsit autori malæ fidei qa non

nõ prẹſcribit longo tẽpore: niſi ille contra quẽ p̃ſcribitur hoc ſciat. vt habetur in d. authẽ. ma lẹ fidei. de cuius intell. ſatis dixi in p̄cedenti parte. Sed an detur reſtitutio aduerſus p̃ſcriptionẽ ex capite ignorantiæ di cetur infra. Alias: ſi ambo. ſ. qui præſcribit: & aduerſus quẽ præſcribitur nõ degunt: ſiue nõ habent domicilium in eadẽ ꝓuincia dr̃ præſcriptio inter abſentes & iſta præſentia vel abſentia non cõſideratur ratione perſonẹ: ſed ratione domicilij: videlicet an vterq; foueat domiciliũ in eadẽ prouincia. Et ideo ſufficit: ꝙ quis foueat domiciliũ in eadem prouincia: in qua prẹſcribens: licet abſit quo ad præſentiã corporalẽ. vt habeatur pro p̃ſente quo ad p̃ſcriptionẽ cõplẽdam: vt ꝓbat tex. in d. l. fi. circa me. vbi ſolũ tex. cõſiderat domicilium vtriuſq; partis in eadẽ prouincia. Nã p̃ſentiã corporalem: ut p̃ſcriptio dicatur inter præſentes. Nec ẽt attenditur vbi res ſita eſt: ſed vbi habent domiciliũ: vt ibi dr̃ & declarãt gl. & doc. maxime Bal. & Ang. circa prin. dicentes: ꝙ in hoc articulo præſcriptionis cõſideramus præſentiã vel abſentiam ſecundũ idẽtitatem & diſtinctionem domicilij vtriuſq;: licet alter alijs caſibus abſentia & præſentia iudicetur ſecundũ ſubiectã materiã.

Ex quo inferunt ꝙ ſi is cõtra quẽ præſcribitur habitet in ꝓuincia præſcribentis ſi tñ ibi domiciliũ nõ habet ſed in alia prouincia diſtincta non prẹſcribitur contra eum tanꝗ contra præſentem ſpacio decem anno. Ita ẽt declarant Inno. & cano. maxime Panor. in c. de quarta. col. fi. ver. tertio ad declarationẽ. de præſcrip. & Practi. papi. in forma reſponſio. rei conuen. in gl. in verbo præſcriptionis. col. ij. ver. deinde ad declarationem.

4 †Et vbi dicatur quis habere domicilium declarat gl. in d. l. fi. in verbo inter. & ibi gl. quærit quid ſi quis in pluribus locis habeat domicilium & determinat quod dicitur præſens quo ad omnia domicilia. Quæri t ẽt illa gl. qd de vagabundo qui in nullo loco habet domicilium: & decidit ꝙ habetur pro prẹſente quo ad omnes: quãuis Bal. & Ang. ibi. col. j. aliter dicant videlicet ſi præſcribens & is contra quem præſcribitur ſint eiuſdẽ prouinciæ ratione domicilij: et is contra quem præſcribitur incipiat peregrinari & de domicilio ſuo recedere quo ad oẽs habetur pro abſente: & ideo ſecundum eos non præſcribitur contra eum minori ſpacio viginti annorum. & referunt ꝙ in hac opi. reſidet gl. in l. fin. ſuper verbo inter quẹ incipit nominatim domicilium &c. & bene dicit ſecundum eos quia tales peregrinantes appellantur vagabũdi. vt dicit gl. in l. iiij. §. totiens. ff. de dam. infec. & tanꝗ vagabundi poſſunt vbiq; conueniri: gl. in l. j. in gl. fi. C. vbi de cri. agi. opor. cum concor. ibi per eos allegatis. Vltra quos ad hoc vltimum addo glo. in l. hæres abſens. §. j. in gl. fi. magna. ſuper verbo debebit. ff. de iudi. Sed pace ſalua Bal. & Ang. in d. l. fi. infideliter referunt gl. quæ dicit contrariũ. Hẹc enim ſunt verba glo. Sed quid ſi in nullo

nullo loco habeat domicilium. Reſponde quo ad oẽs pro præſente habetur ſecundum Ioan. & nihil vltra dicit & ad hoc faciunt rationes allegate per Bal. & Ang. quæ retorquentur in eos quia ſi vagabundus pōt vbiq; conueniri ergo cenſetur vbiq; habere domicilium ſaltem reſpectu fori. & ſic habetur pro pręſente quo ad omnes. not. Specul. in tit. de præſcrip. in quarta parte. col. j. verſicu.
5 quando aliquis. †Et quot modis & qualiter quis dicatur p̄ſens vel abſens not. gloſ. magiſtra. in d. l. fina. ſuper verbo inter. & alia gloſ. plenior. in authen. de fideiuſſo. in princip. in verbo præſentes. & eſt bo. tex. cum gloſſ. in l. abſentem. ff. de verborum ſignifi. et plene ſcribit Felyn. in cap. quoniam frequenter. in princip. colum. penulti. & vlti. verſicu. circa ſextam quæſtionem: vt lite non cõteſta. concludens quod non poteſt dari certa doctrina. Sed ſecundum diuerſam materiã vario modo dr̃ qs p̄ſens a vel abſens vt tradunt gl. p̄allegate. & ibi plura not. Felyn. de pręſentia et abſentia ſubiiciens: ꝙ licet multis modis quis dicatur
6 abſens †tamen ꝓprie & ſtricte ille dicitur abſens qui non eſt in ciuitate ſecũdum Gemi. poſt Ioan. An. in c. vbi periculũ §. j. colũ. vlti. de elec. in vj. Quod dicit eſſe notandum ad ſtatuta quæ proprie intelligi debent l. iij. §. hæc verba. cum ſimi. ff. de nego. geſt. Et de materia iſta no. Iaſ. poſt gloſſ. & alios. in §. curſus. col. j. inſti. de actio.

a Quis dicatur præſens vel abſens: vide p Alexan. in l. j. in prin. ff. de ver. ob. et in l. ij. §. volũtatem. circa fin. ij. col. ff. ſol. matr. vbi dat plures remiſsiones.

SVMMARIVM.

1 Præſens vel abſens an qs in dubio præſumi poſſit. & qũo id probetur.

2 Tueri ſe volens præſcriptione decem anno. inter pręſentes debet probare aduerſarium fuiſſe præſentem.

3 Præſentia non pręſumitur niſi probetur cum ſit facti.

4 Præſens eſſe pręſumitur in ſuo domicilio niſi probetur abſẽtia.

5 Præſcriptio x. anno. cum tit. et bo. fi. & conti. poſ. non probatur niſi probetur ambas partes fuiſſe præſentes.

TERTIO quęro. Pro intellectu pręmiſſorum.
1 † An in dubio quis præſumatur præſens vel abſens & cui incũbat onus probandi. Bald. in l. fi. §. neceſſitatem. C. de bo. quæ lib. dicit ꝙ in dubio quis p̄ſumitur abſens: niſi probetur præſens. Et ſic alleganti præſentiam incũbit onus probandi: Et iſtud fuit no. dictum Spec. ꝙ Bal. refert in ti. de actio. §. j. ver. quid ſi iſte. Sequitur Fely. in d. c. qm̃ frequenter. in prin. col. vlti. circa fi. & Alex. in conſilijs. infra rela.

2 relatis. † Ex quo infertur ꝙ
ille q vult ſe tueri præſcriptio-
ne decē annorum inter præſen-
tes debet deducere:& probare
aduerſarium fuiſſe præſentem:
ſeu habuiſſe domicilium in ea-
dē prouincia:& circa hoc cau-
tus eſſe debet aduocatus vt fa-
ciat articulos & ꝓbationes de
præſentia . alias ſuccumberet:
3 † quia præſentia:cū ſit facti nō
præſumitur niſi probatur. l. in
bello.§.facte. ff. de capti. Ita
in ſpecie decidunt no. Bald. &
Ang. in l.præſcriptione.C.qui
non ob.long.temp. præſcri.&
Bal.in l.emptor.ver.ſed pone.
C.de præſcri.lon.temp. vbi di
cit ſe ita vidiſſe de facto:& cō-
ſuetudine milies obſeruari. Se
quitur Alex.conſi.xcij.viſo et
oportune.in fi.v.volumi.conſi.
xcviij.cū & lite vertente inter
Antonium in col.pe.in fi.ij.vo
lu.vbi ad propoſitū allegat no-
tabilē doctrinā Bar.in l.relega
ti.ff.de interdic.& releg.& re
fert notabile dictū Spe. de quo
ſupra. Eandem concluſionem
firmat Paul.de Ca.in l.titia.§.
idem reſpondit.el ij.ad fi.ff.de
verb.ob.dicens: ꝙ non præſu-
mitur pſentia niſi probetur ex
ceptio ſi ſit talis actus q nō con
ſueuit fieri niſi inter præſentes
vt eſt inueſtitura feudi vel em-
phyteoſis.Secus ſi ſit actus qui
poſsit fieri inter abſentes. Et
per hoc determinat ſingulari-
ter quod ſi continetur in inſtru
mento ꝙ talis donauit tali : &
non dicitur præſenti & recipiē
ti:cū donatio poſsit fieri inter
abſentes:non præſumitur præ-
ſentia.Et ſi non apparet ꝙ ille
acceptauerit: donatio nō valet
per not.per gloſſ.in l.illud.C.
de ſacroſanct.eccle. & per ea
quæ habentur in l. abſenti. ff.
de do. Et refert Paul. ſe alias
ita reſpōdiſſe de facto ſubdens.
Tene menti : quia lucraberis
adhuc ſi recordaberis. Et ea-
dem verba repetit idem in d.l.
illud.ante fin.verſi.vltimo al-
legatur. Et notat late Felyn.
poſt Panormi.in c.tenor.verſi.
ad aliud.de re iudic.vbi plene
proſequitur an & quando præ-
ſumatur præſentia in actu vel
non:& diffuſe examinat prædi
ctam cōcluſionē & eam firmat
limitando tribus modis: cui ad
do Bal.in rub.de contrahendi
emp. in xviij.q. Aret.in l. iij.
in prin. quē ibi refert. d.Clau.
Aquen.col.j.ver.addit ēt Are.
hic.ff.de acqui.poſ. In quibus
locis refertur deciſio Io. And.
in addi.ad Spe.in titu.de emp.
& vendi.§.nunc videndū. ver.
vnam formam.quam corruptè
allegat Paul. de Caſt.in d.§.itē
reſpondit. Sed vltra pręfatos
docto. reperio quod Ang.in ꝓ-
poſito facit not. diſtinctionem.
in l.emptor. C.de præſcrip.lō.
temp.Quod qn̄ uterq; eſt de eo-
dem domicilio & hoc conſtat
tunc qui allegat abſentiam de-
4 bet probare. † Quia quis pſu-
mitur eſſe præſens in ſuo domi
cilio niſi probetur abſentia ſe-
cundū Bart.no. in l.is pōt.col.
v.ver.qn̄q;.ille q dicit.& ver.
aliquando ille qui dr. vbi hoc
vult expreſſe.ff.de acqui.hęre.
Sed ſi non conſtat quod vterq;
ſit de eodē domicilio:tūc inni-
tens præſcriptioni decē anno.
inter præſentes debet probare
præſentiam. Alias requiruntur
viginti anni tanꝙ inter abſen-
tes ita concludit not. Angel.
in d.l.

in d.l.emptor. Quam doctrinã notabilem ſequitur conſulendo d.Petrus Phili.Cor.conſ.lxvj. in cauſa vertente inter Giliũ. col.iiij.in fin conſi.l. in cauſa vertente.inter Thadeum.col. fi.in verſ. & licet.ij.vol. Et hec diſtinctio videt̃ mihi multum conſona iuri & rationi & elicitur ex mẽte et verbis Bar. in d.l.is poteſt.& ſecundũ illã debent prẹallegata declarari & limitari. Adde etiam vltra prædicta quis dicatur præſens vel abſens & qualiter cõſideretur prouincia & quæ dicatur prẹſens vel abſens & qualiter conſideretur prouincia & quæ dicatur præſcriptio inter præſentes vel abſentes late diſputat.d.Mar.Lau.in quadam diſputatione poſita ad fin.ſuorũ tract. qui imprimi ſolent cum tract.de prin. & poſt tracta.de legit.per tres col.vbi concludit cum opi.glo.in l.fi.C.de præſ. long.temp. Adde etiam ꝙ ille qui dicit ꝙ requiritur prẹſcriptio vt inter abſentes debet ꝓbare ꝙ habitauerunt ſub diuerſis prẹſidibus prouinciarum vt probat Ang.in d.l.emptor.vbi dicit ꝙ ita vidit milies de facto obſeruari & licet probaret quod habitauerunt in diuerſis locis ſi tamẽ habitauerunt ſub eodem præſide vel eodem ducatum ſufficit ad præſcriptionem decem anno.l.fi.et ibi hoc no. Ange.ad fin.C.de præſcri. lon.temp.qui declarat gloſ.ibi poſitam habere locum in ciuitate habente ſuum regnum proprium diſtrictum non ſuppoſitũ de facto iuriſditionis ſuperioris prout dicit eſſe Peruſium et ciuitatem Senarum.ſecus ſi ſint plures ciuitates ſub eodem imperio quia adhuc habet locum diſpoſitio.d.l.fi.& ita etiã no. Bart. in l.j.C. de metropo. be. li. xj.& Angel.in d.l.emptor.

5 †Not. tamen ꝙ non probatur præſcriptio lon. temp.x.anno. dato ꝙ probetur titulus bona fides.& continuata poſſeſsio ⁊ niſi ꝓbetur ꝙ ambe partes fuerint præſentes toto iſto tempore.ideſt ꝙ habuerint domiciliũ in loco in quo agitatur iudiciũ iſtud fuit ſingulare dictum Iac. But.in l.fi.C.de prẹſcrip. lon. tem.quod ſequitur ibi Ang. & refert Flor. & multum cõmendat in repe.c.quoniam contra. col.xxiiij.circa me.de proba. vbi dicitur ꝙ pauci ſunt qui ad hoc aduertant. & aſsignat rationem quia cum lex requirat in præſcriptione.x. an. poſſeſſionẽ inter p̄ſentes requiritur ꝙ ille q̃ ſe fundat ex tali p̄ſcriptione.x. an. ꝓbet poſſeſsionẽ continuã.x. an. inter p̄ſentes ⁊ ſed tu dic vt dixi ibi ſupra.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Prouinciæ nomine quid intelligatur.*

2 *Prouincia debet accipi ſecundum communem & vulgarem vſum loquendi.*

3 *Romani regiones quas vincebãt appellabant prouincias quaſi procul victas.*

4 *Prouincia quot modis appellatur tam de iure ciuile quàm canonico.*

5 *Litigantes in cauſu præſcri-*

*ptionis quando dicantur eſſe in
eadem prouincia.*

1 QVARTO oppor
tune quęro † ꝓ
intellectu præ-
miſſorū & ma-
terie quæ dica
tur prouincia :
vt ſciamus quando vtraq; pars
dicatur præſens in eadem pro-
uincia ad intel.d.l.fi.C.de prę-
ſcrip.long.temp.gloſ.ibi repu.
ſing.in verbo ideſt qua doc.cō-
muniter ſequuntur determinat:
quod dicatur eadem prouincia
quando eſt ſub eodem præſide
ſeu regimine. facit text.in l. ſi
in eadē. ff.de offi.aſſeſ. Hinc
infert illa gloſſ. ꝙ cum ſingule
ciuitates hodie habeant ſua re
gimina: vt olim ſingule prouin
cie debent ambo eſſe in eadem
ciuitate:vt dicatur præſcriptio
inter præſentes. Salice. in d.l.
fina. refert varias opin.præci-
pue Goffre. & Hoſti. qui dixe-
2 runt † ꝙ prouincia debet acci-
pi ſecundum cōmunem & vul-
garem vſum loquendi : & ita
tenet ibi Cyn. & tandem con-
cludit Sali.ꝙ inter clericos ea
dem prouincia dicatur reſpectu
eiuſdem archiepiſcopatus. Sed
inter laicos:quādo ſunt ſub eo-
dem præſide : vt ibi latius per
eum. Et quæ dicatur prouin-
cia late not. Imo.in c. penulti.
col.iij.& iiij. verſicu.aduerte.
quia iſtud nomen prouincia de
teſti.ponens multos modos: qui
bus ſecundum varias materias
capitur hoc verbū prouincia.
& refert Feli.in c. Rodulphus.
colum.xiij. verſic.ceterum: de
reſcrip.referens etiam deciſio-
nem, Gemi. in c. j. colum.j.de
tempo. ordi. in vj. quam dicit
ſingulariſsimā dicentis ꝙ vbi
ſit mentio de certa regione vel
prouincia non comprehendun-
tur habitantes in confinibus.
Et vnde ſit dicta prouincia
pulchre not.do.Card.in clemē.
dudum.verſi.extra ciuitates in
j.q.& j.colum.de ſepul.vbi po-
nit quid ſit ciuitas : quid dio-
ceſi:& quid prouincia:& vnde
3 dicatur. † Et dicitur prouin-
cia ſecundum eum quaſi procul
victa.Cum enim Romani vin-
ciſſent aliquas regiones appel-
labant prouincias quaſi regio-
nes procul victas:& ſic dicitur
a procul: ꝙ eſt longe:& victa:
quaſi longe victa & extra ter-
minos vrbis Rome ſiue extra
Italiam Omnes enim regiones
præter italiam appellabantur
prouincie.Italia vero non dice
batur prouincia:ſed prouincia
rum regina:vt dicit gloſſ.in l.
fi.in gloſ.j.C.ſine cen. vel re-
liq.& in authen.qua in prouin
cia: ſuper verbo in prouincia.
C. vbi de crimi.agi opor.
Hinc dicuntur prędia italica
& prouincialia.l.j.§.fin.C. de
vſucap.transfor.& l.in prouin
ciali ſolo.in prin.ff.de ope.no.
nun. Et dicitur prouincia ſe-
cundum Cardi. vbi ſupra poſt
Pe.de eleaza.per modum com-
prehenſiuum ad ciuitates: quia
plures ſub ſe continet. Et quæ
proprie dicatur prouincia de-
clarat Bar.in extrauag.qui ſint
rebel.in verbo lombardie.poſt
medium. verſicu. prouincia.
4 † tradens quot modis accipia-
tur prouincia tam de iure ciui-
li ꝗ̃ canonico : & concludit ꝙ
vnus prędidatus dicitur vna ꝓ-
uincia:

uincia: ex quo ei ſubſunt plures ciuitates ſiue plura loca. Si vero vna ciuitas habeat ſeparatã iuriſdictionem & non ſubeſt niſi vni prçſidi: tunc quelibet ciuitas habens ſuum regimen diſtinctũ dr̃ vna prouincia. Et ita ꝓcedit gl. in d. l. fi. ſecundũ Bart. vbi ſupra qui ẽt tractat: q̃ dicatur ciuitas: vel quod dicatur caſtrum. Et de vrbe oppido et territorio eſt bonus tex. in l. pupillus. §. vrbs. cũ ſequen. ff. de verbo. ſigni. uo. Barto. & docto. in l. j. §. ſiue autem. & ibi Alexan. in apoſt. & lectu. ponẽs plenas remiſsiones. ff. de ope. no. nuntia. Et de his omnibus vide per Fely. latiſsime, in d. c. Rodulphus col. x. cũ quinq; ſequen. de reſcript. tradentem qualiter accipiatur territoriũ. diſtrictus comitatus ciuitas villa patria prouincia oppidũ municipiũ vicus burgus & de pluribus alijs. Cõcludo igitur in propoſito ꝙ licet ꝓuincia diuerſimode accipiatur ſecundũ ſubiectam materiã vt habetur in locis prææallegatis tamen in materia præſcriptionis dicetur vtraq; pars eſſe in eadem prouincia: vt procedat prçſcriptio longi temporis inter præſentes quando vterq; ſcilicet qui prçſcribit: & contra quẽ præſcribitur habet domiciliũ ſub eodẽ p̃ſide. Si autẽ domiciliũ habeat ſub diuerſis præſidibus videlicet vnus ſub vno & alter ſub alio: licet ſub eodem dominio non dicetur eſſe in eadem prouincia: ſed in diuerſis ꝓuincijs. & ſic præcedet præſcriptio vti inter abſentes. Nec attenditur quod res quæ præſcribitur ſit alibi ſita ſiue in aliena prouincia quã præſcribentis & eius contra quem præſcribitur. vt dicit text. in d. l. fina. Hec fuit opin. Bar. vbi ſupra. & Salice. in d. l. fi. & declarat optime. Io. Fabr. inſtit. de vſucap. in prin. 5 colũ. ij. & iij. † vbi plene examinat hunc articulum quando dicantur partes eſſe in eadem prouincia: vt dicatur præſcriptio inter prçſentes & concludit quod dicuntur eſſe in eadem prouincia & habentur pro prçſentibus: quãdo partes ſunt ſub eodem præſide vel ſeneſchallo ſeu ſuperiore q̃uis ſint de diuerſis territorijs & iuriſditionibus: quia ex quo coram vno maiore vel ſuperiore videlicet eorum ſeneſchallo: vel præſide litigare poſſunt dicuntur præſentes. arg. d. l. fi. C. de prçſcri. long. temp. quæ ſecundum Ioã. Fab. loquitur de præſidatu non de qualibet ciuitate. Et tamen certum eſt ꝙ in qualibet ciuitate de iure ſunt ſingulares iudices ſubiecti præſidibus. vt apparet in authen. de defen. ciut. & C. eo. tit. per totum. ita dicit Ioan. Fab. tangens plures alias quæſtiones ad hanc materiam pertinentes maxime: quid ſi domicilia actoris & rei ſunt de diuerſis præſidatibus ſunt tamen vicina quia ambo ſunt in finibus cuiuslibet prouincie: & quid ſi domicilia ſint in diuerſis prouincijs & res contentioſa eſt in prouincia actoris: & quid ſi prçſcribens ſit exemptus: qui non poteſt in illa prouincia conueniri ex aliquo ſpeciali priuilegio, & alia plura ſcribit in dicto princip. inſtitu. de vſucap. colum. penul. et vlti. ad intel. d. l. fin. & poſt eũ

Ang.

Ange. Are. etiam col. penul. & vlti. ſuper gloſ. in verbo præſentes. referens dicta Salic. in d. l. fin. Et concludit in effectu cum Sali. ꝙ inter laicos ambo dicuntur pręſentes quãdo ſunt ſub communi præſide eiuſdem prouincie. Sed inter clericos vel inter laicum dominum & clericum poſſeſſorem attenditur an ſint ſub eodem archiepiſcopatu: vt latius per eos. Et iſta eſt vera & communis opi. & tenenda in hac materia vt ſupra patet.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Currente præſcriptione decem. an. ſi is contra quem præſcribitur fuerit ꝑ parte p̄ſens & pro parte abſens quid iuris.*

1 QVINTO iuxta præmiſſa quæro. † Quid ſi is contra quē præſcribĕ fuit parte temporis pręſens in prouincia ſiue loco domicilium & pro parte abſens durante decennio: dic ꝙ currit præſcriptio: vt inter pręſentes: duplicato tempore abſentie. Caſus eſt not. in authen. quod ſi quis. C. de pręſcrip. lon. temp. & in corpo. vnde ſumitur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Tempus præſcriptionis an ſit vtile vel continuum.*

2 *Præſcriptio quælibet habet tēpus continuum exceptis actionibus annalibus a p̄tore inductis.*

3 *Tempus continuum aut vtile quod dicatur.*

4 *Tempus vtile tria requirit ad hoc vt currat.*

5 *Impoſſibilitas habendi iudicem quomodo probetur.*

6 *Dies ceptus in vſucapionibus & præſcriptionibus an habeatur pro completo.*

7 *Dilatio ſemper in dubio intelligitur continua niſi cautum reperiatur quòd ſit vtilis.*

1 SEXTO ET vltimo quæro. Pro huius primæ partis quartæ principalis complemento † an tempus præſcriptionis ſit vtile vel continuum. Et glosſ. not. in rubri. ff. de diuer. et tempo. præſcrip. in fin. glo. magne dat not. regulã ꝙ omne tempus pręſcriptionis eſt cõ-

2 tinuum [a] niſi inueniatur lege cautũ ꝙ ſit vtile. & ſequitur ibi Barto. in verſi. quæro an tēpus pręſcriptionum: qui conclu-

2 dit † ꝙ omnis pręſcriptio habet tēpus continuũ exceptis actionibus annalibus a p̄tore inductis. Eandē regulã tradit gl. in l. prima in glo. pe. in ſi. eo. titu. & gl. inſti. de vſuca. in princ. in verbo per triēnium. Et pro iſta regula allegat

a Vide Bertachi. i repertorio i verbo pręſcriptio vij. verſi. præſcriptio currit ēt tpe. Et an pręſcriptio currat tempore quo iudex ē excommunicatus: vide per Panor. in c. j. verſ. extra quęro. de p̄ſcrip. Bertachi. vbi ſupra in verſic. p̄ſcriptio currit ēt tpe quo iudex.

allegant bonum tex. in l. nunquam §. in vſucapionibus. ff. de vſucap. & ibi not. Pau. de Caſtr. dicens: quod regulare eſt in omni præſcriptione legali vel ſtatutaria quod dicatur habere tempus continuum niſi lege vel ſtatuto contrarium caueatur: vt ſunt quędã præſcriptiones annales inductę a prætore: in quibus tẽpora ſunt aliquando vtilia a principio tantũ: et non ex poſtfacto poſtquam inceperunt currere. Aliquando vero in prin. & ex poſtfacto. vt eſt gl. magiſtra & ſingularis ſecundũ. Pau. in rubri. ff. de diuer. & tempo. prẹſcrip. circa fin. quam ibi ſequitur Barto. fere in omnibus. Eandem concluſionem firmat ipſe Paul. conſil. ccxciiij. ego Pau. & conſi. ccxcvij. viſis & ponderatis omnibus circa medi. in antiqui. vbi dicit quod regulariter omnis præſcriptio iuris communis vel ſtatutaria dicitur habere tempus continuum niſi lege vel ſtatuto talem prẹſcriptionem inducẽte caueatur expreſſe contrarium. Tempus enim regulariter currit & cõputatur de momento ad momẽtum. vt late per Ang. & conſi. antep. Pau. Centolini. & per. Bal. conſ. ccclxxij. proponitur quod dictum compromiſſum. ij. vol. Barba. conſi. xlj. circa primum dubium.

3 † Quod autem dicatur tempus vtile vel continuum declarat glo. magiſtra in cle. j. in verbo in integrum: de reſt. integ. quæ dicit quod tempus continuum dicitur quod cõtinuum dicitur quod continue currit diebus feriatis & nõ feriatis in prẹſentia ſiue in abſentia & ſiue ſit copia iudicis ſiue non. Tempus vero vtile non currit diebus feriatis diebus abſentie & quibus non eſt agendi copia. Et ad hoc eſt tex. no. in l. j. ff. de diuer. & tem. prẹſcript. licet illa gl. non alleget vbi dicitur quod tempus vtile non currit: niſi quando quis habet poteſtatem exercendi ſeu agendi & hec duo paria ſunt vt ibi declarat gl. j. ſcilicet habere poteſtatem exercendi et diem vtilem currere.

4 † Et ad hoc vt tempus vtile currat tria requiruntur. vt dicit ille tex. videlicet quod non ſit impedimentum agẽdi nec ex parte rei nec actoris nec iudicis. Et hec tria requiſita colligit ibi gl. ſuper verbo agendi. Et ideo tale tempus non currit tempore feriato: vel iudice non reddente ius: vt ibi declarat glo. fin. Et vltra gl. eſt bo. tex. in l. ij. §. dies. ff. quis or. in bon. poſ. ſer.

5 † Qualiter aut probari poterit quod non põt haberi copia iudicis declarat no. Bart. in d. l. j. in fin. ff. de diuer. & temp. præſcri. dicens: quod ſufficit quod actor ſe præſentet ante tribunal ſeu in loco iuris ſolito. Nec habet neceſſe iudicem alibi perquirere. per text. not. in l. j. §. adeundi. ff. quando ap. ſit. Quod intelligo vbi tempus eſt iuridicum & comparet hora iuris ſolita & ſic tempore congruo per text. in §. ſedebunt. in authẽ: de iudi. & teneo quod in hoc ſit ſeruanda conſuetudo loci et fori. p tex. in l. fi. in fi. ĩ verbo. Saluoq; more maiorum. ff. de iuſt. & iure. cum ibi no. Accedat prædictis glo. in §. rurſus in verbo annum. inſtit. de actio. & in l. fi. in glo. j. & ibi not. docto. C. de temp. in integ.

6 ſnteg.reſt.peten. †Circa hoc
dubitatur an in vſucapionibus
& prǽſcriptionibus dies ceptus
habeatus pro completo: dic ꝙ
eſt differẽtia inter vſucapionẽ
& præſcriptionẽ longi tempo-
ris: in quibus requiritur poſſeſ-
ſio continua vſque ad vltimam
diem & ſufficit ꝙ tacta fuerit
licet non completa quia in eis
verſatur fauor & inter prǽſcri
ptionẽ triginta annorũ in qua
verſatur odium vbi requiritur
tempus completũ vſque ad vlti
mum momentum vltime diei
præſcriptionis. l. in omnibus.
la.j.ff.de actio. & obli. & in l.
in vſucapionibus.ff.de vſucap.
& in l.ih vſucapione. in prin.
ff. de diuer. & temp. prǽſcrip.
Et vbique hanc diſtinctionẽ
facit gl. & ſequitur Bar. & ple
ne no.glo. & doct.in l. iij.§.mi-
norem.ff.de mino.vbi glo.aſsi-
gnat rationẽ quia præſcriptio
eſt odioſa. Ideo in ea computa-
tur temps de momento ad mo-
mentum. & glo. magna in rub.
ff.de diuer. & tem.præſcrip. &
Bart.in l.ab hoſtibus.§.ſed qđ
ſimpliciter.ver.venio ad quar-
tam.ff.ex qui. cau.ma.vbi di-
cit ꝙ præſcriptio nou operatur
effectum niſi toto tempore com
pleto non facta diſtinctione an
ſit fauorabilis vel odioſa. Sed
tenenda eſt prædicta diſtinctio
quam tenent glo. & Barto.vbi
ſupra licet Pau. de Caſtr. in d.
l.in vſucapionibus.ff.de vſuc.
dicat illam.l. ſolum debere in-
telligi in vſucapione triennij:
quæ eſt mere fauorabilis. Non
autem in præſcriptione mere
odioſa vel mixta: & dicit illã
l. procedere tam a parte ante.
videlicet in qua fuit incepta
vſucapio ꝙ ex parte poſt: ideſt
de die vltima qua finitur vt
ipſe latius declarat. Imol.ibi
ponit aliam diſtinctionem in-
ter actiones reales & perſona-
les. vt ibi per eum. Sed non re-
cedo ab opin. gloſ. & Bartol.
7 †Quando autẽ tempus in alijs
materijs puta in dilationibus
intelligatur in dubio vtile vel
continuum. vide per Bald.in l.
annus. cum ibi no.per gl. ff. de
calum. & omnino.Bal.in l.ge-
nero.ff.de his qui not. infa. &
in l.j.col.vlt.C.de dila. & eun-
dem in l. ſiue pars.eod.iiii. &
Pau.de Caſtr. conſil. ccxciiij.
ego Paulus in antiquis vbi po-
nit de intel. d.l.annus. & l. ge-
nero. Et quomodo ſumatur tẽ-
pus vtile notat Bal. in d.l.fin.
col. vlti.C.de tem.in integ.re-
ſti.peten. Et dicit Pe.de Anch.
in clem.j.de reſtitu. in integr.
quod in dubio omnis dilatio
intelligitur continua niſi repe-
riatur cautum quod ſit vtilis.
Et quid in dilationibus ad
probandum an tempus ſit vtile
vel continuum poſuit Bal.in l.
ſi quando.in ij.q. & melius in
v. C. de teſta Angel. Bald. &
Paul.de Caſtr. in l.j. ff. ſi quis
cau.cum concor. alle.per Iaſ.
in dicto §.rurſus.colum.xviij.
in antiqui. impreſ. & colum.
xiiij.in noua.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iurium incorporaliũ vide licet ſeruitutũ duplex ẽ ſpecies*
2 *Lex vel ſtatutum loquens de poſſeſſione aut poſſeſſore an extendatur ad quaſi poſſeſſionem incorporalium.*

TRAN

TRANSEO ad
ſecundam par-
tem huius quar
tæ partis prin-
1 cipalis † in qua
videdum eſt de
præſcriptione iurium incorpo-
raliũ: videlicet ſeruituiũ qua-
rum duplex eſt ſpecies realiũ
& perſonalium.l.j.cum ibi.no.
ff. de ſer. ritu. generali. in qui-
bus proprie non cadet poſſeſsio
l.ſeruus.§. incorporales. ff. de
acqui.re.domi. & l.iij.in prin.
ff.de acqui.poſ. Sed quaſi poſsi
dentur: vt ibi dicit glo.& in l.
ait prætor.§.item ei.ff.ex qui.
cau.maio.not. Panor.in c.ſi.in.
prin.ij.colum.de iu. Hinc ſo-
2 let dubitari † vtrum lex vel
ſtatu. loquẽs de poſſeſsione aut
de poſſeſſore extendatur ad
quaſi poſſeſsionem incorpora-
lium: quam q. late examinat
Are. in rubric. ff.de acqui.poſ.
col.vlt.& conſi. xxx. viſo the
mate.col.iij. vbi decidit ꝙ ſta-
tutum diſponens ꝙ ſi quis poſſe
derit aliquam rem pro ſua per
certum tempus eam pręſcribat
extenditur ad præſcriptionem
ſeruitutis continue & ſic ad
quaſi poſſeſsionem: ꝙ no.

SVMMARIVM.

1 *Seruitutes reales quomodo ſcribantur.*

2 *Seruitus habens cauſam continuam quanto tempore præſcribatur.*

3 *Concluſio quòd ſeruitus cauſam diſcontinuam habens nõ p̃ſcribitur niſi tãto tẽpore cuius initii memo. &c. fallit vbi allegatur titulus ſeruitutis diſcontinue & probatur de vſu vel quaſi poſ. ſeruitutis .x an. inter præſentes & xx. inter abſentes ſciente & patiente aduerſario.*

4 *Seruitus diſcontinua præſcribitur longo tempore vbi probatur verus titulus habito a tertio non domino qui ſeruitutem conſtituiſſet inter viuos vel in vltima voluntate.*

Publiciana & præſcribendi conditio a pari procedunt affirmatiue.

5 *Seruitus formata ſiue titulata præſcribitur longo tempore.*

6 *Tempus xl. annorum requiritur ad præſcribendam ſeruitutem in prędio eccleſiæ.*

7 *Iura ſpiritualia & ſpirituali annexa non præſcribuntur minori tempore xl. an.*

8 *Ad præſcriptionem ſeruitutis requiritur tempus aliquando maius aliquando minus.*

9 *Seruitutem præſcribere volens neceſſe habet ꝙ vltra tempus requiſitum vſus fuerit iure ſeruitutis.*

10 *Bona fides requiritur in præſcriptione ſeruitutis.*

11 *Bona fides quomodo probetur aut ex quibus præſumatur in iuribus incorporalibus.*

12 *Seruitute volens præſcribere*
neceſſe

neceſſe habet probare ſe vſum fuiſſe ſeruitute ſciente & patiente aduerſario.

13 *Probatio de ſcientia vel patiẽtia aduerſarii in præſcriptione ſeruitutis quo caſu requiratur vel non.*

14 *Probatio ſpacio tanti tẽp. cu. ini. me. &c. nõ eſt neceſſe probare ſcientiã vel patiẽtiam illius contra quem præſcribitur.*

15 *Concluſio illa quod requiritur probari de ſcientia & patientia in præſcriptione ſeruitutum quomodo limitatur.*

Seruitus quãdo dicat̃ formata.

16 *Ad præſcribendã ſeruitutem quid ſpecialiter requiratur.*

1 PRIMO igitur quæro. Circa iſtam ſecũdam partem quaſtæ partis principalis† qualiter et quomodo præſcribantur ſeruitutes reales. Iſtam materiã plene tradunt glo. ordi. & magiſtra. in l. ſerui tutes. la grande. in princ. ff. de ſerui. titu. generali. Bart. & oẽs ſcrib. pcipue. d. floria. & Pau. de Ca. colum. pen. & vlti. glo. & doct. in l. ij. C. de ſerui. & aqua & Bartol. poſt gl. in l. j §. denique. ff. de aqua plu. arcen. & doc. omnes. in. §. æque. inſti. de actio. videlicet Nic. de Neapo. colum. iiij. circa fin. & ſequen. qui format tres oppo. ad probandum quod ſeruitus non præſcribatur & reſpõdet vt ibi per eũ in iiij. & v. & vj. oppo. & Io. Fab. colum. v. cum tribus ſeq. Are. col. pen. & vlti. Et late Panor. in c. de quarta. colũ. pe. & vlt. & latius Fely. in tribus vlt. co. poſt Inno. But. Imo. & alios cano. de pręſcri. Ant. de But. in repe. c. peruenit. col. iiij. de cenſi. vbi in vj. col. tangit quantum tempus requiratur de iure canonico ad pręſcriptionem ſeruitutum realium & an quaſi poſſeſsio cauſet præſcriptionem in incorporalibus.

Et hãc materiam diffuſe tractat Pet. de Anch. in cap. fine poſſeſsione. col. vij. de regu. iu. in vj. Et latius. Cępo. in tract. ſer. vrb. pręd. c. xix. & xx. colligens omnia requiſita ad pręſcriptionẽ ſeruitutis. no. Alex. conſ. cviij. in cauſa & lite. ij. & iij. colum. ij. volu. In quibus locis gloſſ. & doct. plene declarant quando ſeruitus dicatur habere cauſam continuam vel quaſi aut diſcontinuam: præſertim Bart. & Bald. in d. l. ij. colum. ij. C. de ſerui. & aqua. & Bartol. in d. l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. & Pet. de Ancha. in d. c. fine poſſeſsione. colum. vij. Felyn. in d. c. de quarta. colum. antepen. Cępo. in d. cap. colũ. j. Et hęc in ſumma eſt communis doctri. glo. et omnium doct. antiquorum & modernorum ex mente iuriũ col-

2 lecta † ꝙ ſeruitus habens cauſam cõtinuã quia ad eius vſum non requiritur ſemper factum hominis ſucceſsiuum & continuum quãuis requiratur a principio: vt in ſeruitute aqueductus præſcribitur decem annis inter pręſentes: & viginti inter abſentes exẽplo rerum immobilium,

bilium.l.ij.& ibi plene no.glo. & doc.C.de ſerui.& aqua.& l. ſi quis diuturno.ff.ſi ſerui. ven di.Idem iuris eſt: ſi ſeruitus ha beat cauſam quaſi cõtinuam vt in ſeruitute ſtillicidij.l. foramen.ff. de ſerui. vrb. præd. Si vero ſeruitus habet cauſam diſcontinuam: quia ad eius vſum ſemper requiritur factum hominis ſucceſsiuum vt in ſeruitute vie & itineris nõ pręſcribitur niſi per tantum tempus cuius initij memoria non extat.ſecũdum glo.& doct.in d.l. ſeruitutes.& in l.j.§.ſi.ff.de aqua plu. arcen. per illos text. Et hęc vera de iure ciuili.Sed de iure canonico ſecundum do. Anto. in d.c.peruenit.col.iiij.de cenſi.Si quis habet titulum ſeruitutis realis diſcontinue vel talem ſcientiam ſiue credulitatem quę iuſtificet poſſeſsionem ſeu quaſi ſufficiunt quadraginta anni. Alias requiritur tantũ tempus cuius initij &c. prout de iure ciuili: vt ibi latius per eum:ſed tũc inter priuatos ſufficerent decem anni concurrẽte titulo. vt infra dicetur in ij. fallen. Et rationem quare ſeruitus diſcontinua non pręſcribatur regulariter:niſi tanto tẽpore cuius initij &c. aſsignat Pet.de Anch.in d.c.ſiue poſſeſſione.col.vij.poſt Bart.in l. iuſto.§.non mutat.ff.de vſucap.et not.Bart.& doc.in d.l. ſeruitutes.la granda. Fallit hęc vltima concluſio in quatuor caſi-

8 bus. † Primo quando quis allegaret titulum ſeruitutis diſcontinue & probaret de vſu vel quaſi poſſeſsione ſeruitutis decem annorũ inter pręſentes vel viginti inter abſentes ſciente & patiente aduerſario. Tunc enim ex vſu tanti temporis prę ſumitur titulus allegatus ꝗuis aliter non probetur. & iſto caſu ſeruitus diſcontinua præſcribitur ſpacio lõgi temporis. Ita firmant glo.& Bart. in d.l.ſeruitutes.in glo.magna ad fin. & hæc eſt communis opin.Cano. & Legi.vt ibi atteſtatur.Paul. de Caſt.colum.vlti. optime declarans: & Cæpo. in d.c. xix. colum.pen.dicens ꝙ opin. glo. eſt communis: & ꝙ eam ſemper obſeruari vidit in practica.Et Fely. in d. cap.de quarta.colum.pen.Et ſecundum iſtã communem concluſionem late conſuluit Alexan.conſi. lxix. circa primum.colum. ij. verſi. præterea.v. volu. Et pro eadẽ conſuluit magnus practicus. d. Iacobus. de ſan. Geor. præceptor meus:vt refert d.Lancel. Deci.in l. ſi certis annis. prope ſi.com.C.de pac.Hæc fallentia venit reſtringenda: dummodo quis probet ſe fuiſſe vſum ſeruitute ex illa cauſa allegata.vt pulchre per Alex.præalleg.cõſi.cviij.in ſi.ij.vol.Et plene dixi ſupra in iij.parte prin.q. x. circa materiam.l. cum de in rẽ verſo.ff. de vſur. in ij. limita. colũ.xij. Sit ergo cautus ille qui eſt vſus aliquo iure ſeruitutis diſcontinue:vt ſemper alleget aliquem titulum habilem ad conſtituẽdum ſeruitutem ſibi fuiſſe conceſſum: & probet ſe vſum fuiſſe illo iure ſeruitutis per decem annos inter præſentes & viginti inter abſentes ſciente & patiente aduerſario: quia ſic obtinebit. Sit etiam cautus in hoc: vt alleget ſe titulum habere ab aduerſario

ſario ſiue ab eo qui poſsit ſerui tutem imponere rei: & ſic a vero domino. Nec alleget ſe titulum habere ab aliquo tertio nõ domino: quia hoc non ſufficeret. Scientia enim & patientia non domini non faceret reſultare præſumptionem tituli in facto alieno:ſed in facto proprio ſic. Ita declarat Paul. de Caſt.in dicta l.ſeruitutes. colũ. vlti.& ſequitur Cępol.in dicto cap.xix. colum.pen.tract. ſerui.vrba. prædio.
4 † Secundo fallit prædicta concluſio: quando quis probaret verum titulũ habitum a tertio non domino fundi: qui conſtituiſſet ſeruitutem inter viuos vel in vltima voluntate iuxta.§.fin. inſti. de ſeruitu. Nam tunc ſeruitus licet diſcontinua acquiritur: & præſcribitur longo tempore cõcurrente titulo & bona fide. Ita pulchre decidit Paul. de Caſt. in dicta l. ſeruitutes. in princip.circa ſi.commen. ver. eſt & alius caſus fallentię. per l. fina. in fin. C. de præſcrip. long.temp. & per text. in l. ſi ego.§.j.ff.de publici. vbi dicitur ꝙ publiciana datur pro ſeruitute conſtituta a non domino & per patientiam tradita. Ergo tunc præſcribitur communi tempore. Quia publiciana & præſcribendi conditio a pari procedunt affirmatiue l.eum qui.in princi.ff.de publi. quod dicit Paul.eſſe ſingulare. Et id quod habetur in d.l.ſeruitutes: debet intelligi ſecundum eum quando ille qui volebat præſcribere ſeruitutem non habebat verum titulum a tertio. Refert & ſequitur Cæpo.in dicto cap.xix.colum.pen. circa fin. verſi. tertius caſus. Et addo. quod ante eos ita determinauit Io.Fab.in.§.æque.col.v.in
5 ſti.de actio.Concludens † quod ſeruitus formata ſiue titulata præſcribitur longo tẽpore mediante titulo exemplo immobilium. & intellige vt dixi de titulo habito a non domino. Nõ autem a vero domino: quia tũc nõ eſſet opus præſcriptione ſed incontinenti eſſet quæſita ſeruitus.l.clauibus.ff. de cõtrahẽ. empt. & l. ſequitur.§. lana. ff. de vſucapio. & declarat Cæpo.in d.c xix.colum.fin.verſi. & intellige &c. xx.circa fin.
6 ij.col. † Tertio fallit prædicta concluſio in eccleſia. Quia ad præſcribendam ſeruitutem in prædio eccleſiæ & ſic contra eccleſiam etiam ſi habeat cauſam continuam ſemper requiritur tempus quadraginta annorũ ſicut in præſcriptione dominij ſecundum Inno. & Cano.in c.ſi diligenti. de pręſcri. & ſequitur Pau.de Caſt.in d.l. ſeruitutes.colum.iij.ver.tertio requiritur. Si vero ſeruitus ſit diſcontinua requiritur tempus cuius initij &c. prout in priuato quia non debet eccleſia in hoc eſſe deterioris conditionis ꝙ̃ priuatus.Nam præſcriptio quadragenaria fuit introducta in fauorẽ eccleſiæ eo caſu quo minori tempore præſcribitur contra priuatum. & ſic non debet in eius odium retorqueri. Ita declarat Paul. in d. cap. de quarta. colum. iij. ver.ſecundo eſt dubium &c.Et
7 ibi alij ſequuntur. † Quarto fallit prædicta concluſio in iuribus ſpiritualibus: quia datur regula ꝙ omnia iura ſpiritua-

lia vt ius eligendi & ſpiritualitati annexa vt ius patronatus.c.quanto.de iudi. non pręſcribūtur minori tempore quadraginta an.non attento an habeant cauſam continuam vel diſcontinuam.ꝑ.d. c. de quarta.cū ibi plene not.de pręſcrip. Et faciunt not. in c.conſultatio nibus.de iurepatro.Iſtam regulā tradit Bal.in l.ij.col.ij.ver. quero ergo.C.de ſerui.et aqua. Sequitur Are.in.§.eque. col.v.
8 inſtit. de actio. †Primo ergo requiritur tempus ad præſcriptionē ſeruitutis aliquando maius:aliquando minus ſecundum
9 diſtinctionē prædictā. †Secūdo ad præſcriptionem ſeruitutis inter alia requiſita quę enumerat Cæpo.in d.cap.xx. poſt Paul.de Caſt.in d.l.ſeruitutes. colū.pen. in princi. requiritur vltra tēpus ꝙ volens præſcribere fuerit vſus iure ſeruitutis. id eſt credens ſe vti iure ſuo: alias nunquā pręſcriberet.l.ſi. vbi text. not. & ibi not. Paul. de Caſt. ff. quemadmo. ſerui. amit.dicēs ꝙ eſt neceſſe vt vtatur tanꝙ̄ ſeruitute ſibi debita: alias non acquirit ſeruitutem: etiam ſi vſus fuiſſet tanto tēpore cuius initij &c.et vltra Pau. de Caſt.& Cæpo. adduco bonū tex.ꝓ hoc in l.j.§.Ariſto. ibi. qui ſe putat ſuo iure vti. ff. de aqua quoti. & ęſti. Qualiter autem probetur quod quis vſus fuerit iure ſeruitutis tradunt cano. maxime Imol. in c.bone.el ij.de po ſtu.præla.& in c. cū eccleſiæ ſutri na.ſuper gl.in verbo affuiſſe.de cau. poſ. & proprie. Et not. plenè Bar.in l.j.§.hoc interdicto.col. ij.ver.venio ad ſequentem glo. vſque ad verſi.vlterius quero. ff.de iti. actuque priua. quē ſequitur Pau.in d.l.ſeruitutes.& Alex.conſ.l. ponderatis verbis.circa ſi.ver.& pręḋicta.iij.
10 volu. † Tertio requiritur in præſcriptione ſeruitutis bona fides vt not. gloſſ. Bartol. & docto.in dicta l.ij.C. de ſeruitu.& aqua. & in dicta l. ſeruitutes. la granda. gloſſ. & Bartol. in l. prima.§.hoc interdicto.colum.vlti.ff.de itine.actuque priua. Panormi. & cano. in cap.ſi diligenti. colum. iiij. verſicu. venio ad ſecundum. vbi Felyn. de præſcrip. Nico. de Neapo. in.§.æque. in xj. q. & Ioan. Fab. colum. v. vij. & viij.inſti.de actio.Et plene Cępo.in d.c.xx.de ſerui.vrb.prę. col. j. Et communiter concludunt Bart.& doct. ſupra & infra allegati: ꝙ in præſcriptione ſeruitutis agens debet probare bonam fidem: quia habet iuris præſumptionem cōtra ſe: ꝙ quælibet res præſumitur libera niſi de ſeruitute probetur l.altius.C.de ſerui.& aqua. Et firmat Aret. conſil. xxx. viſo
11 themate.col.ij. † Et qualiter probetur: & ex quibus præſu-
a matur bona fides [a] in iſtis iuribus incorporalibus tradunt docto.in locis præalleg. maxime Bar.in dicto.§. hoc interdicto. colum.vlti.poſt glo.& Ioā.Fa. in d.§.æque.colum.vij.& viij. ver. ſed quæritur.& verſi.quis ergo erit modus. vbi not. dicit ꝙ quamuis in pręſcriptione rerum incorporalium ſufficiat habere bonam ſidem ab initio.l. j.§.

a Add Bal. in repe.c. ſi. colum. xviij. C. de ꝑſcri. long.tempo.

j.§.& hoc tantummodo. C. de
vſuca. trãsfor. Tamen in prę-
ſcriptione ſeruitutis. & incor-
poralium requiritur omni tem
pore. Ex quo infert quod ſi
quis fuerit vſus ſeruitute vno
vel pluribus annis bona fide
& ante præſcriptionem com-
pletam ſuperuenerit mala fi-
des:quia prohibitus fuit per do
minum fundi ſeruientis nõ præ
ſcribit.l.ij.C.de ſeruit.et aqua.
& ibi Ioan. Fab. aſsignat ra-
tionem diuerſitatis: quod ma-
xime procedit de iure cano-
nico: ſecundum quod omni præ
ſcriptioné requiritur bona fi-
des continuata vſque ad com-
pletam præſcriptionem. cap.
fina. cum ibi plene not. de præ
ſcript. Et in materia vide
quæ latius not. docto. vbi ſupra
præſertim Panormi. in dicto c.
ſi diligenti. & Cæpo. in dicto
cap. xxx. de ſerui. vrba. præd.
per totam. j. colum. vbi late tra
dit ex quibus præſumatur bo-
na fides in propoſito & quali-
ter probetur. Et vltra eos la-
te no. do. Anto. de But. in repe.
cap. peruenit, colum. vij. viij. &
ix. verſic. circa tertium. de cen
ſi. vbi concludit ꝙ bona fides
non præſumitur in incorpora-
libus niſi probetur. Et circa
modum probandi bonam fidẽ
quando non adeſt titulus ſequi
tur doctrina Bartol. in dicta
l.j.§.hoc interdicto. Et dicitur
quis habere bonam fidem in
iſtis incorporalibus ſecundum
eum quando credit ſe vti iure
ſuo:& ibi dicit quod debet al-
legari. De quo latius dicam in
l. celſus. in iij. parte. ff. de vſu-
cap. Et ante eum plene not.
Pet. de Ancha. in cap. ſine poſ-
ſeſsione. colũ. vj.
de regu. iuris. in
vj. qui etiam ſe-
quitur Bartol. in
dicta l.j.§.hoc in-
terdicto. dicens
quod eſt differen-
tia in hoc inter
corporalia in qui
bus regulariter
præſumitur bona
fides & incorpo-
ralia: quia in ip-
ſis regulariter prę
ſumitur mala fi-
des eo quod iuris
præſumptio eſt in
contrarium vide-
licet quod quæli-
bet res præſumi-
tur libera & cæt.
Niſi illæ qui prę-
tendit ſibi com-
petere ſeruitutem
ꝓbet aliquid pro-
pter quod motus
fuerit ad ſic cre-
dendum: vbi la-
tius per eum poſt
Bartol. vbi ſu-
12 pra. Quarto† re
quiritur in præ-
ſcriptione ſeruitu
tis: quod quis pro
bet ſe vſum fuiſ-
ſe ſeruitute ſcien-
te & patiente[a] ad-
uerſario. l. ij. &
ibi glo. Bartol. &
docto. C. de ſerui.
& aqua. iuncta l.

a Et not. ꝙ in pręſcriptione ſer
uitutis requiritur ſcientia eius
qui poſſet expreſſe conſtituere
ſeruitutem in re. Et ideo ſi poſ-
ſeſsio vacat: nõ requiritur ſciẽ
tia vel pa
tiẽtia ali-
cuius ĩ iu
ribus pri-
uatorum:
ſed ĩ iuri-
bus eccle
ſiarũ req-
rit̃ ſcĩa cu
ſtodis vel
ſuperioris
ad quẽ ſpe
ctat cõceſ
ſio iuris.
Itẽ reqrit̃
ſcĩa oĩum
qñ agitur
de p̃ſcri-
bẽdo ſer-
uitutẽ cõ-
tra plures
imo igno
rantia v-
nius pro-
deſt omni
bus æque
poſsidẽti-
bus: niſi
iura ſint
diuerſa et
non ſuffi-
cit ſciẽtia
poſsiden-
tis vi clã
vel præ-
cario: &
ſic iniuſti
poſſeſſo-
riȩ. vide
ad hæc la
te Berta-
chi. fir-
ma,

ma. in repertorio. in verbo præſcriptio. ij. col. j. ver. pſcriptio iuris.

Et not. ꝙ ſciētia & patientia cōductoris nō nocet domino in pſcribēda ſeruitute: vt pulchre per Paul. de Caſt. conſ. cclxvj. videtur quod non poſsit. uer ſicul. non cōſtat. in antiq.

quoties. la ij. ff. de ſerui. titu. generali. Et in hoc differt præſcriptio ſeruitutum a præſcriptione rerum corporaliū in qua non exigitur ſciētia aduerſarij: ſed procedit etiam cōtra ignorātem. l. fin. verſi. nulla. C. de præſcri. long. tempo. Et ratio quare in pręſcribendis ſeruitutibus requirat ſciētia & patientia aduerſarij eſt: qa ad hoc vt præſcribatur ſeruitus requiritur quaſi poſſeſsio ſeruitutis. l. ſine poſſeſsione. ff. de vſucap. quæ haberi non poteſt niſi mediante patientia aduerſarij dicta l. penul. ff. de ſeruitu. Hæc autem patientia eſſe non poteſt niſi duobus concurrentibus: videlicet vſu ſeruitutis: & ꝙ aduerſarius ſciat neceſſario: ergo requiritur ſcientia: quia quaſi poſſeſsio in ſeruitutibus & in iuribus incorporalibus cōſiſtit in ſcientia & patientia aduerſarij Si ergo ignoraret non procederet præſcriptio: quaſi poſſeſsione deficiente. d. l. ſine poſſeſsione. Iſtam rationem aſsignat Bar. in l. ij. col. vlti. ver. tu dicas. C. de ſerui. & aqua. & in d. l. ſeruitutes. in fin. prin. dicens. Sis cautus ꝙ ſemper facias articulum de ſciētia et patientia: et ꝙ talis vſus eſt ſciente & patiēte aduerſario. & ibi aſsignat aliam rationē. Et idē Bar. in l j. §. fi. de aqua plu. arc. Sequuntur Panor. et Fely. in d. c. de quarta col. vlt. refert Iaſ. et declarat in l. imperiū. colū. xij. ff. de iuriſdi. om. iudi. Et vltra eos not. Ioan. Fab. in §. eque. col. vj. ver. ſed quæro. inſti. de actio. dicens ꝙ præſcriptio ſeruitutis incipit a die ſciētiæ. & ꝙ in ſeruitute negatiua non incipit niſi a die prohibitionis. vt not. glo. & doct. in l. qui luminibus. ff. de ſerui. vrb. præd. & in l. j. C. de ſerui. & aqua. & ibi ponit practicam ꝓbandi ſciētiam aduerſarij. col. viij. Et a quo tempore currere incipiat præſcriptio ſeruitutis latius declarat Panor. in d. c. de quarta. col. pe. verſi. venio ad primum poſt Innocen.

Et ad prædicta vide domi. Anto. de But. in repe. c. peruenit. col. v. circa fin. de cenſi. & Bal. in repe. l. fi. col. xiij. C. de præſcript. lon. tempo. vbi etiā aſsignat rationem quare requiratur ſcientia & patientia in præſcriptione iurium incorporaliū & non requiratur in pręſcriptione rerum corporaliū.

13 † Primo ſingulariter limita hanc cōcluſionem vt procedat quando quis ſolum probaret de vſu longi temporis decem vel viginti annorum. Secus ſi probaret de vſu longiſsimi temporis triginta vel quadraginta annorum. Tunc enim non requiritur ꝙ probet de ſcientia & patientia aduerſarij: quia ſicut operatur titulus: vt poſsit quis præſcribere ſeruitutē aduerſario ignorante vel non patiente

tiente. vt in proxima ſequen.
limita. dicetur. Ita etiam ope
ratur longiſsimum tēpus quan-
do titulus non interuenit. Ita
ſingulariter decidit Pau. de Ca
ſtr. in d. l. ij. in vlti. apoſtillatio
ne. C. de ſerui. & aqua. dicens
quod ſcientia & patientia ad-
uerſarij non requiritur in prę-
ſcriptione ſeruitutis lōgiſsimi
tēporis ſed ſufficit ſolus vſus.
In præſcriptione vero longi tē
poris bene eſt neceſſaria ſcien
tia & patientia. Et ita intelli-
git illum tex. & ad hoc alleg.
Inno. in cap. bonę. el ij. de poſt.
præla. refert & ſequitur Cepo.
in d. c. xx. colum. ij. ver. quar-
tum. in tract. ſeruitu. vrba. præ-
dio. Sed Felyn. in c. de quarta.
colum. vlti. verſi. dum ſubdit
Abb. de præſcrip. aliter refert
dicens ꝙ in præſcriptione iu-
rium incorporalium non requi
ritur ſcientia aduerſarij quan-
do probatur præſcriptio tanti
temporis cuius initij &c. alle.
Paul. de Caſtr. in d. l. ij. C. de
ſerui. vbi dicit quod ſufficit lō-
giſsimum tempus. vt ſupra re-
tuli. Et ſic ibi non dicit id ad
quod Fely. alleg. Sed bene hoc
dicit Paul. in d. l. ſeruitutes. la
granda. colum. vlti. circa prin.
vbi refert Barto. ſentire con-
trarium. in l. j. §. ſi. ff. de aqua
plu. arcen. quod dicit ipſe Pau.
eſſe verius: & tranſit cum Bar-
tol. & ſic tenet oppoſitum eius.
ad quod alleg. Felyn & ibi aſ-
ſignat rationem. Et iſtam par-
tem ꝙ requiratur probari de
ſcientia & patientia partis con
tra quam prę́ſcribitur in incor
poralibus licet probetur de tā-
to tempore cuius initij &c. te-
net Alex. conſi. xvj. in cauſa et
lite. col. iiij. verſi. poſſet etiam
declinari. v. vol. referens Bar.
ita tenere. in l. ſi publicanus. ſu
pra fin. ff. de public. & plures
alios. Et ibi limitat no. hoc ꝓ-
cedere quando quis ſe fundat
ſimpliciter ex præſcriptione.
Secus ſi fundaret ſe in conſue-
tudine tanti temporis cui ini-
tij &c. quia tunc ſecundum eū
non requiritur probari de ſciē-
tia nec patiētia aduerſarij per
tex. in cap. ſuper quibuſdam. §.
præterea. cum ibi no. de verb.
ſignifi. Sed quicquid teneant
præfati docto. communis opin.
14 eſt † ꝙ vbi probatur de ſpacio
tanti temporis cuius initij &c.
non requiritur ſcientia eius cō
tra quem præſcribitur nec pa-
tientia. vt firmat Alexand. ſibi
contrarius conſil. vj. viſo the-
mate & dubijs penul. colum. j.
volumi. vbi atteſtatur ꝙ hæc
opin. eſt communis. & d. Iaſ. in
l. imperium. col. ix. in fin. & la
tius. col. xj. verſic. circa primū.
ff. de iur. om. iud. qui quamplu-
res autoritates adducunt. Hanc
partem ſequitur Fely. in d. cap.
de quarta. col. vlt. & d. Claud.
Aquen. in l. more. colum. iiij.
ante fin. ff. de iur. om. iud. Con-
clude igitur ꝙ vbi probatur de
tanto tempore cuius initij me-
moria non extat. in contrariū
non exigitur in præſcriptione
ſeruitutum & iurium incorpo-
ralium probatio de ſcientia &
patientia aduerſarij. Alias ve-
ro ſic quādo probaretur de mi-
nori tempore quicquid tenue-
rit Paul. de Caſtr. qui ſibi fuit
contrarius vt ex præmiſsis pa
15 tet. † Secundo limita prædi-
ctam concluſionem quæ habet
quod requiritur probari de ſciē-

 tia

tia & patientia aduerſarij in
præſcriptione ſeruitutum: vt
non procedat quando quis ha-
beret titulum ſeruitutis quodã
tertio non domino: qui putaba
tur dominus fundi: & cõſtituit
ſeruitutem in ipſo fundo quem
forte poſsidebat licet eſſet alie
nus: quia tunc nõ exigitur ſciẽ-
tia & patientia domini. Sed
præſcribitur ſeruitus exemplo
immobilium contra ignoran-
tem. per tex. in l. fin. in fin. C.
de præſcri. long. tempo. Ita no.
decidit Cyn. poſt Pe. in d. l. ij.
in vij. quæſtio. C. de ſerui. re-
fert & ſequitur Paul. de Caſtr.
ibi in vlti. apoſtil. text. in fin.
commen. & clarius. in d. l. ſer-
uitutes. la grande. colum. pen.
verſ. quarto quæritur. dicens ꝓ
hoc eſſe tex. no. in l. ſi ego §. j.
ff. de publici. Et hæc eſt ſin-
gularis limitatio ſecundũ Pau.
de Caſ. ad id quod communiter
dici ſolet ꝙ in iuribus incorpo
ralibus non eſt dare quaſi poſ-
ſeſsionem niſi per ſcientiam &
patientiam aduerſarij quod po
teſt contingere in multis: vt in
paſcuis aqueductibus & in iu-
riſditionibus & in iure boſchã
di de quibus quotidie oriuntur
lites in partibus iſtis & pauci
ſunt: qui ad hoc aduertant. Et
communiter dicunt quod non
poteſt præſcribere quia non ꝓ
bauit de ſcientia & patientia
aduerſarij. Tu autem aduer-
te: an habeat titulum: vel ne:
quod perpetuo tene menti. Hęc
ſunt verba Pau. in d. l. ſeruitu-
tes. refert & ſequitur Cæpo. in
d. cap. xx. col. ij. & Felyn. in d.
c. de quarta. col. vlti. Vltra
quos addo Anto. de Butr. ſic fir
mantem in repe. cap. peruenit.
colum. v circa fin. de cenſi. vbi
dicit ꝙ ſciẽtia & patientia exi
gitur in ſeruitute formanda.
Sed in iam formata non. per
text. in d. l. fin. C. de præſcrip.
long. temp. Et dicitur forma-
ta ſecundum Butr. quando fuit
mihi conſtituta ab aliquo quẽ
puto dominum. Et ſic dicit ipſe
quando quis habet titulum non
exigitur ſciẽtia in præſcriptio
16 ne ſeruitutis. †Quinto requi
ritur ad pręſcribendum ſerui-
tutem: quando eſt negatiua vt
ſeruitus altius nõ tollendi ꝓhi-
bitio & a die prohibitionis in-
cipit præſcriptio. vt no. glo. &
docto. in l. qui luminibus. ff. de
ſeruitu. vrba. præd. & in l. j. C.
de ſer. & aqua. & gloſ. iij. in c.
abbate. de verb. ſigni. Cæpo. in
dicto cap. xx. colum. iij. vltra
medium.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus an ſit neceſſarius ad præſcriptionem ſeruitutis et iurium incorporalium.*

2 *Concluſio iſta ꝙ non requiritur titulus in præſcriptione ſeruitutis procedit in præſcribẽda ſeruitute reali continua.*

3 *Præſcriptio ſeruitutis perſonalis vel mixte non currit ſine titulo & bona fide.*

4 *Seruitus: vſus & vſusfructus quadam ratione pręſcribuntur ad inſtar immobilium.*

5 *In realibus ſeruitutibus nõ cauſatur præſcriptio ex poſſeſſione ciuili ſicut in re corporali.*

In

6 *In ſeruitiis & præſtationibus perſonalibus ſufficit pręſcriptio longi temporis.*

7 *Præſcriptio procedit in vſufructu formato ideſt conſtituto ab eo qui putabatur dominus.*

8 *Longiſſimi tēp.xxx.anno p̄ſcriptio currit contra ignorantem.*

SECVNDO principaliter q̄ro. Circa hanc ſecūdam partem quartæ princi-
1 palis † vtrū ad præſcriptionem ſeruitutis et iurium incorporaliū requiratur
a titulus. [a] Concludo quod non regulariter.tex. eſt in l.ſi quis diuturno.& ibi no. glo.& doc. ff.quemad.ſerui.amit.glo.Bar. & omnes in d. l. ſeruitutes. la granda.& in d.l.ij. C.de ſerui. gloſſ.in l.j.§.fin.in verbo quā diu.ff.de aqua plu.arcen. Bart. in l.fin.ff. quemad. ſerui,amit. Innoc.in c.ſi diligenti.de præſcri. & Cæpo.in d.c.xx.tract. ſerui. vrba.præd.colum.ij.circa fin.verſic.ſed nunquid. Nec etiam titulus debet de neceſsitate allegari ſecundum Innoc. in d.cap. ſi diligenti. & ſequitur Paul.de Caſt. in d.l.ſeruitutes.circa med.ver. dic ergo reprobata opin. Angel. tenentis quod neceſſaria eſſet allegatio tituli licet non probatio in pręſcriptione ſeruitutis continue: quia vt dicit Pau.ſi ſic eſſet nulla foret ſpecialitas inter ſeruitutem continuam &. diſcontinuam. Nam ſeruitus diſcontinua præſcribitur ſpacio longi temp.cum allegatione tituli vt ibi vult glo.communiter approbata. & dixi ſupra. refert & ſequitur Cæp. in loco pręalleg. Et ſic ſtat concluſio quod in præſcriptione ſeruitutis continue non requiritur titulus nec tituli allegatio. Et hanc concluſionem vltra præfatos doc. firmant Nico. de Neap. in §.eque. colum. vj.in vj.et vij. q.& Io.Fab. col.vij.inſtitu.de actio. Et duplex ratio redditur p doct.quare in pręſcriptione ſeruitutis et iurium incorporaliū de neceſsitate non req̄rat titulus. Prima ratio eſt quia iſte ſeruitutes reales quęruntur rei. l. qui alieno.§.fi. ff.de neg. geſt.cū concor.ibi ſignatis in glo. quæ res ſibi non poteſt de titulo prouidere cum ſit inanimata: ſed iura corporalia quæruntur perſonę quæ ſibi poteſt de titulo prouidere.

Secunda ratio eſt quia in corporalibus agitur de maiori pręiudicio ſcilicet de acquiſitione dominij: quam in incorporalibus in quibus ſola res afficitur & eius tantum conditio grauatur. Iſta fuit ratio Dy. in capitul. poſſeſſor. columna iiij. de regul. iur. in vj. quam

ſequitur

a Adde Bal. in c. ſi diligēti. cope.de præſcrip. vbi concludit q̄ non in ſeruitutibus p l. ſi qs diuturno vbi tractatur de modico p̄iudicio ſed iuribus incorporalibus iuriſditionū q̄ ſunt magni p̄iudicij p̄ſcribēdis requirit̄ titulus excepta p̄ſcriptiōe cētū annorum: vel cuius memoria non extat in contrarium.

ſequitur Cyn.in l.ij. in v.q.C. de ſerui.& Bario.in d.l.ſeruitutes.circa princi.verſic.quod ſunt neceſſaria. Panor.in c.de quarta.col. vlti.& ibi pulchre declarat Felyn.colū.pen.circa princ.de pręſcrip. Iſta etiam eſt ratio ſecundum Dyn. in d. c.poſſeſſor.colum.pen.quare in præſcriptione ſeruitutis perſonalis vt vſufructus requiratur titulus: quia cum vſufructus ſit pars dominij. l.iiij. ff. de vſufruct. & per conſequens in eo pręſcribendo tractetur de magno præiudicio. Ideo requiritur titulus ad pręſcriptionem ipſius & aliorum iurium perſonalium.prout requiritur in pręſcriptione rerum corporalium.

Et has rationes refert & approbat Cepo. in d. c.xx. colū. ij.in fi.ſeq.in tract.ſerui.vrba. prædi. Et vltra eum do. Anto. de Butri.in repeti.c.peruenit. colum. iiij. & ſeq. de cenſi. & Petr.de Anchara.in c.ſine poſſeſsione.colū.vj.& vij.de reg. iur.in.vj.vbi plene declarant. Sed contra fortiter arguitur ꝙ immo in præſcribenda ſeruitute verus titulus requiratur: qȝ ille qui ſeruitutem præſcribit habet contra ſe diſpoſitionem ſeu præſumptionem iuris cōis quoniam omnis res præſumitur libera:niſi de ſeruitute probetur.l.altius.& l.ſi in edibus. C.de ſerui.& aqua:ergo videtur ꝙ non ſolum allegatio: ſed etiā tituli probatio ſit neceſſaria.arg.c.j. de præſcri.in vj. vbi dicitur ꝙ quando ius commune reſiſtit præſcribenti vel præſumptio iuris eſt contra eū: ſemper in pręſcriptione requiritur titulus vel tempus; cuius initij &c. Iſtud contrarium mouet Innocen. in d. c. ſi diligenti. & ſoluit vt ibi per eum. refert Pau.in d.l.ſeruitutes.circa med.verſicu.dic ergo & dat aliam ſolutionem. dicens ꝙ d. c. j. loquitur de præſcriptionibus currentibus contra eccleſiam vel res eccleſie. Secus eſt contra priuatū.quę ſolutio non eſt vera: vt ſtatim dicam.ꝗuis Cepo.ſimpliciter referat:& ſequatur in d. cap.xx.colum.iij. circa med. Vnde ad iſtud cōtrarium reſponde: vt plene dixi in iij.parte princi.huius tractat.colum. xxxij. verſi.redeo nūc ad intelle.&c.& per Fely. in d. c. ſi diligenti. vbi latiſsime explicat intellec. d. cap. j. colum.iiij.cum duabus ſequen. & in d.c.de quarta.colum pe. circa princip.qui reſpondet ꝙ non omnis pręſumptio facit qđ ſit opus titulo ſed debet eſſe vrgens: puta in ſeruitio graui:ſecus in leui vt ꝙ res præſumatur libera. Communis eſt ſolutio ꝙ text.in d.c. j. procedit vbi tractatur de magno præiudicio. ſecus ſi de modico vt in aquiſitione ſeruitutis:prout dixi plenius vbi ſupra. Et vide Pe.de Ancha.in c.ſine poſſeſſione.colum.viij. de regu. iur. in vj. vbi hoc contrarium late deducit.& d.Ant.de But.in repet. c. peruenit. colum.iiij. & v.de cenſi.Et iterum.col.xiij. circa fi.& xiiij.vbi etiam examinat aliud contrarium d. c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. Et conludit ꝙ in corporalibus: vbi agitur de leui præiudicio patientia eſt loco tituli:ſecūs ſi de magno et iterum.colū.xiiij.circa fi. vbi

reaſſumit

reaſſumit intel.d.l. ſi quis diu-
2 turno. † Primo limita & re ſtringe concluſionem prædictã quæ habet ꝙ in præſcriptione ſeruitutis nõ requiritur titulus vt procedat in pręſcribẽda ſeruitute reali continua: quia tunc vt præſcribatur ſpacio longi tempo. requiritur verus titulus vel ſaltem allegatio tituli vt dixi ſupra in primo requiſito circa fin. Secundo limita vt procedat vbi agitur de præſcribendo contra priuatum: ſecus ſi agatur de pręſcribenda ſeruitute in prædio eccleſiæ: tunc enim requiritur titulus ſecundum Paul. de Caſt. in d.l. ſeruitutes. circa med. ver. dic ergo. Et ſimpliciter ſequitur Cepo. vbi ſupra per text. in d.c.j. de præſcri. in vj. Sed hoc non puto verum. quia non reperitur cautũ: ꝙ aliud ſtatuã ſit in prædio eccleſię ꝙ̃ in p̃dio priuati rõne tituli. Bene verũ q̃d eſt differẽtia quo ad tẽpus inter priuatũ & eccleſiam: quia contra eccleſiam requiritur tempus quadraginta anno. in p̃ſcribenda ſeruitute continua. vbi contra priuatum ſufficit longum tempus x. vel xx. anno. vt dixi in iij. fallentia primæ concluſionis huius materie. Nõ obſtat tex. in d.c.j. quia non procedit vbi tractatur de modico præiudicio: vt in pręſcriptione ſeruitutis ſecundum communem ſolutionem docto. vt modo dixi.

Vnde ſuccedit regula quod de iure canonico in omni præſcriptione ſufficit tempus. xl. anno. cum bona fide abſque titulo. c. de quarta. & c. ſi diligẽti. de præſcri. Et ita in termi nis firmat Panor. in d. cap. de quarta. col. iiij. in princi. & in fi. commen. vbi concludit quod leges ciuiles diſponentes de p̃ſcriptione ſeruitutis & libertatis non ſunt correctę per ius canonicum niſi reſpectu eccleſiæ quo ad quadragenariam præſcriptionem & reſpectu male fidei. Vnde ſecundum eum in foro eccleſiaſtico & in terris eccleſiæ prædicta ſeruabuntur ad vnguem. Et ſequitur alibi Cep. ſibi contrarius videlicet in c. xxiiij. incip. decimo &c. col. iij. in fi. & ſeq. dicti tra. ſer ui. vrba. prædi. vbi referendo verba Panor. in d.c. de quarta. ad fin. formaliter dicit quod interius canonicum a ciuile etiã quo ad eccleſiam nulla regulariter eſt differentia in materia pręſcriptionis: et maxime q̃tũ ad propoſitũ præſcribende ſeruitutis. Quia vtroque iure non currit contra eccleſiã: niſi pręſcriptio quadragenaria: authẽ. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccleſ. & d. cap. de quarta. Sed in vno tantum regulariter eſt differentia: vt dicit ipſe quantum ad præſcriptionem inter ius canonicum & ciuile: quia ius ciuile admittit præſcriptionem cum mala fide. l. ſi quis em ptionis §. j. C. de præſcri. xxx. anno. Quod ius canonicum nõ admittit. c. fin. de præſcri. Et in hoc ſtandum eſt iuri canonico: quia tractatur de materia peccati: vt ibi not. glo. & doct.

Ideo concludit Cepo. cum d. Abb. Panor. p̃dicta omnia ſeruanda eſſe tam de iure canonico ꝙ̃ ciuili: & tam in terris eccleſiæ ꝙ̃ imperij: & ita tenendum. Addo ꝙ opi. Panor. in d.l. ſeruitutes, reprobat expreſſe Fely.

ſe Fely. q̄uis prędicta non adducat in cap. ſi diligēti colum. iiij. de preſcri. cōcludens quod vbi agitur de præſcribēda ſeruitute contra eccleſiam nō requiritur titulus, & quod tex. in d. cap. j. de præſcrip. locum habet etiam in rebus laicorum.

3 † Tertio limita prædictam cōcluſionem vt procedat in præſcriptione ſeruitutis realis. Secus eſt in pręſcriptione ſeruitutis pſonalis vel mixte. vt vſus & vſuſfructus: quia in iſtis pręſcribendis requiritur titulus & bona fides ad inſtar immobiliū. vt eſt caſus not. in l. fina. in fin. C. de pręſcri. lon. tem. & in l. ſi ego. §. j. ff. de publici. not. Dyn. in cap. poſſeſſor. col. pen. de regu. iur. in vj. & Pan. in c. de quarta. colum. pen. de pręſcrip. Et ratio eſt quia in his tractatur de magno pręiudicio: ex quo vſuſfructus dicitur pars dominij. l. iiij. ff. de vſuf. l. recte dicimus. cū gl. ff. de verbo. ſigni. Not. plene Bart. in l. qui vſumfructum. ff. de verb. oblig. Ideo requiritur titulus prout in pręſcriptione dominij. Iſtā rationē aſsignat Paul. de Caſt. in d. l. ſeruitutes. in fin. in prin. dicēs ꝙ iō vſuſfructus requirit titulum quia eſt pars dominij vt dictū eſt. Sed ſeruitutes prædiales continue ideo non requirunt titulum in præſcriptione longi temporis quia non ſunt dominium nec eius pars: cum ſeruitus prædialis ſit quedam qualitas fundi l. quid aliud. ſunt iura cum gl. ff. de verbo. ſigni. Et ſic. non dicitur tractari de magno præiudio: ſed de leui.

Et hec ratio colligitur ex mente Bartol. in l. ſeruitutes la granda. vltra med. ff. de. ſeruit. tit. generali. dum aſsignat rationem: quare in pręſcriptione rerum corporaliū duo ſunt neceſſaria: titulus & bona fides: ſed in præſcriptione rerum incorporaliū vnum ſufficit ſcilicet bona fides: & eiuſdem Bar. in l. cum de in rem verſo. col. iij. verſic. & ideo diſtingue. ff. de vſur. dū diſtinguit: an tractetur de magno vel modico præiudicio ad pſumendum titulū. & in l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. Et plene dixi. ſupra in x. q. primę partis tertię principalis tractando materiam d. l. cum de in rem verſo. Eandem rationem aſsignat domi. Anto. de Butri. in repe. c. petuenit col. x. de cenſi. vbi generaliter tradit: quando in præſcriptione requiratur titulus præſertim circa iura incorporalia tam de iure ciuili q̄ canonico: & diſtinguit principaliter: an agatur de magno: vel modico præiudicio vt ſupra: & rationē iſtam dilatat. Et ante omnes hec fuit ratio Dyn. in proprijs terminis in dicto cap. poſſeſſor. colum. penulti. verſi. item nunquid in præſcribendo vſumfructum. vbi in ſpecie tractat de præſcriptione vſuſfructus: & quæ requirantur: & plene not. Petr. de Anchara. in cap. ſine poſſeſsione. colum. vj. & vij. de regu. iur. in vj poſt. Cyn. in l.
4 ij. in vlti. q. C. de ſerui. † Secūda ratio: quare ſeruitus vſus & vſuſfructus præſcribatur ad inſtar immobilium eſt: quia cum talis ſeruitus: vſus vel vſuſfructus debeatur perſone cenſetur habere cauſam continuā. Nam licet actus ſint diſcōtinui:

tinui: poſſunt talia iura perſonalia animo poſsideri & retineri: qui continuus eſſe poteſt. Ideo ad inſtar rerum corporalium & immobilium longo tēpore præſcribuntur: in quibus ciuilis poſſeſsio: quæ præſcriptionem cauſat: animo retinetur: & ad inſtar dominij.

Ita not. declarat Bartol. in l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſucapio. & Pau. in dicta l. ſeruitutes. in fin. princip. vbi dicunt idem eſſe in quaſi poſſeſsione iuriſditionis: vel in iure exigendi vectigal. Quia in his iuribus perſonalibus quaſi poſſeſsio retinetur animo:& dicũtur habere cauſam quaſi continuam. ſequitur Cepol. in cap. xix. tracta. ſer.vrba. prædio. colum. fin. Et vltra eum late notat Petr.de Ancha.in d.cap. ſine poſſeſsione. colum. vj. & vij.not.Bald.& Ange.in l.fin. colum.ij.C.de præſcrip. long. temp. qui tenent. cum Bartol. reſpectu vſusfructus:ſed quo ad iuriſditionē tenent contra Bar. quod non dicatur habere cauſam continuam: De quo per Alexan.conſil.xvj.in cauſa & lite.colum.antepenulti. v. volumi. & latius dicetur in j.parte quinte princip.q.iij. Secus eſt in ſeruitute reali: quæ debetur fundo.l.qui alieno.§.fin. ff. de nego. geſt. quia fundus non habet animum per quem poſſeſsio retineatur.Vnde non poteſt dici ſeruitus continua: niſi ſit vſus continuus. Ita dicit Bartol.in l. prima in prin. colum.iiij.verſicu.quæro quid de poſſeſsione iuriũ realium. ff. de acquiren.poſ. Cum ergo in his ciuilis poſſeſsio non retineatur animo: pręſcribit ipſe fundus.l.qui fundum.ff. quemadmod.ſer.amit.& non perſona. & ſic non exigitur titulus: quia non potuit fundus ſibijpſi prouidere de titulo vt dixi ſupra circa princ. huius vlt. q.

5 † Et ideo in ſeruitutibus realibus non cauſatur præſcriptio ex poſſeſsione ciuili ſicut in re corporali. vt vult Bartol. vbi ſupra. Et clarius Bald.in .§.ſi quis de manſo.colum.iiij.in ti. de contro. inue. per text. in l. qui fundum. ff. quemad. ſerui. amit.& latius in ſua repe.d. l. fin.C.de præſcrip.lon.tem.col. penul.quę imprimi ſolet de per ſe vbi late examinat an ſit date ciuilem quaſi poſſeſsionem in ſeruitutibus et iuribus incorporalibus.& ſequitur Bart.in d.l.j.ff.de acqui.poſ.& ibi plene tractat de præſcriptione vſusfructus. colum.xv. & xvj. & firmat prædictam concluſionē quod vſusfructus præſcribitur longo tempore. per text.in d.l.fina.in fine quia dicitur habere cauſam continuā & vſuſfructuarius poſsidet ius vſusfructus ciuiliter animo vt prædixi. Stat igitur concluſio quod vſus & vſusfructus præſcribitur ſpacio longi temporis cum titulo & bona fide ad inſtar immobilium. dicta leg. fin. in fin.Cod. de præſcriptio. long. tempo. per quem dixit Bald. in l. ſecunda colum. ſecunda verſicul.quæro ergo.C.de ſeruitu. & aqua: quod in iuribus perſonalibus præſcribendis non requiritur tempus: cuius initij memoria non extat: ſed ſufficit illud tempus: quod requiritur in ꝑſcriptione

rerum

rerum corporalium. Nec in tali præſcriptione requiritur ſciẽtia & patientia aduerſarij, put. nec in præſcriptione immobilium: vt ibi probatur. Et hanc concluſionem firmat Areti. in §. eque. col. pe. verſicu. quæro quanto tempore. inſti. de actio. & ante ipſum Nico. de Neapo. in vij. q. ō. & Ioan. Fab. col. vij.
6 licet Areti. non referat. †Et dicit ibi Ioan. Fab. col. v. quod in ſeruitijs & præſtationibus perſonalibus ſufficit præſcriptio longi temporis per l. litibus. C. de agri. & cenſi. lib. xj.

Quod intellige mediante titulo & bona fide: prout in vſufructu. Sed ſine titulo præſcribuntur vſusfructus & ſimilia iura perſonalia cõcurrente bona fide ſpacio triginta an. exẽplo dominij. iuxta l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. anno. Ita decidit Cyn. in d. l. ij. in vj. q. C. de ſerui. & ſequuntur Bal. & Ange. in d. l. fi. col. ij. C. de præſcri. long. tempo. Pau. de Caſt. in d. l. ſeruitutes. & Cepol. in d. c. xix. colũ. fin. vbi plene declarat: quæ ſit differentia inter ſeruitutem prædialem & perſonalem quo ad præſcriptionem: & concludit quod concurrente titulo nulla eſt differentia: quia ita præſcribitur ſeruitus prædialis diſcontinua cum titulo: ſicut ſeruitus perſonalis: & titulus ſufficit in vtraque habitus a non domino cum poſſeſsione vel quaſi lon. tempo. Sed vbi non interuenit titulus bene eſt differẽtia: quia ſeruitus realis diſcontinua regulariter non præſcribitur: niſi per tãtum tempus ꝙ non extat memoria in cõtrarium. Sed in ſeruitute perſonali ſufficerent triginta anni: & ſic longiſsimũ tẽpus. vt no. Cy. in d. l. ij vj. q.

Et intellige: vt dixi de titulo habito a non domino. Quia non eſſet opus præſcriptione: ſi a vero domino titulus haberetur: ſed ſtatim ſeruitus quęſita vel vſusfructus quæſitus eſſet. l. ſequitur. §. lana. ff. de vſucap. Et declarat Cepo. vbi ſupra. et in d. c. xx. circa fi. ij. col. De qua materia vltra p̃fatos doct. vide plenius ꝙ̃ alibi per d. Anton. de Butr. in ſep. cap. peruenit. colum. ix. & x. de cenſi. vbi late tractat: qualiter: & quanto tempore pręſcribantur iura incorporalia perſonalia vel mixta: vt vſus: vſusfructus
7 et ſimilia. † Et dat pulchrũ intellectum ad tex. in d. l. fi. in fi. C. de pręſcri. lon. temp. dicens ꝙ procedit in vſufructu formato ideſt conſtituto ab eo qui putabatur dominus. Tunc. n. talis vſusfructus formatus ſiue titulatus pręſcribitur ſpacio lon. tẽp. cum titulo & bona fide ad iſtar immobilium: non adhibita diſtinctione ſcientie vel ignorantie: ſed in vſufructu formando ideſt non titulato nec conſtituto: quę præſcribitur annis triginta. vt vult Cy. vbi ſupra bene exigitur ſcientia ſecundum Butri. ibi. quod tamen nõ puto verum per id quod no. Pau. de Ca. in l. ij. in vlti. apoſt. C. de ſeruit. & aqua. vbi vult. ꝙ longiſsimum tempus ſupplet defectum tituli: & operatur idem quod titulus in pręſcribẽda ſeruitute: vt nõ requiratur ſciẽtia & patientia. Et ſequitur Cep. in d. c. xx. col. ij. & iam dixi ſupra. Tũ q̃a ex quo vſusfructus

præ-

ꝑſcribitur ad inſtar immobiliũ videlicet longo tempore cum titulo & bona fide d.l.fi. in fi. & longiſsimo ſine titulo cum bona fide d.l.ſi quis emptionis. §.j.vt vult Cy. in d. l.ij.in vj. quęſtio.C.de ſeruitu.& dixi ſu
3 pra. Certum eſt † quod pręſcriptio lõgiſsimi temporis triginta anno.currit contra ignorantem l. ſicut. C. de præſcri. xxx. anno. & ibi not. Bald.in ſpecie:ſalua tamen reſtitutione in integrum vt dicetur infra in q.xxix. Sed ſolet dubitari ꝓ intellec.tex.in d.l.fi.in fi.C.de præſcri.long.temp.vtrũ loquatur de ꝑ̃ſcriptione vſusfructus extinctiua vel acquiſitiua.Bar. in d.l.iuſto.§.non mutat.et in l. iij.§.ex contrario.ff.de acquiſ. poſ.tenet quod loquatur de præſcriptione acquiſitiua. Et hec eſt cõmunis opi. vt ibi atteſtatur Iaſ.colũ.iij.circa fi. & ſeq. verſi. circa ſecundã concluſionem.vbi hoc dubium late examinat poſt Areti. vario modo ponderans illum tex.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seruitus iuris paſcendi maxime per vniuerſitatem qualiter & quanto tempore præſcribatur.*

2 *Vniuerſitati qualiter acquiratur poſſeſſio.*

TERTIO principaliter quæro. In ſpecie circa hanc materiam præſcriptionis
1 ſeruitutũ.† Qualiter & quãto tempore præſcribatur ſeruitus iuris paſcendi maxime per vniuerſitatem & qualiter acquiratur quaſi poſſeſsio talis ſeruitutis ſeu iuris paſcendi vniuerſitatis. Iſtam q.quotidianam pulchre examinat Cep.in trac.ſerui.ruſti.prędio. ſub rub.de ſer.iur.paſcen. colum.vij.& viij.vbi ſingulariter loquitur. Dic vt ibi per
2 eum. † Et qualiter poſſeſsio acquiratur vniuerſitati.Et quæ requirantur vltra ibi not. vide eleganter ꝑ Bal.conſi.ccclxx. præmittendum eſt.iij. volũ. & per d.Petrum Phil.Corne.cõſ. xlvj. in cauſa vertente inter vniuerſitatem caſtri. iiij. colũ. iij.vol.et eundem Corne. conſ. cxlviij. viſo quodam prothocollo.vlt. col.j. volũ.& Cuma. conſi.clviij.viſiis inſtremento. col.ij. circa fi.& ſe.& pulchra verba Bald.poſt glo.in l.ſicut. in fi.ff.ꝙ cuiuſ.vniuer.no.quæ refert et ſequitur Fran.cur.cõſ. lxxvj.ſuper motiuis,col.fi.poſt med.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seruitus aqueduct. ſeu aque ducende quanto tempore præſcribatur.*

2 *Ius ducendi aquam per locum publicum eſt de reſeruatis principi.*

3 *Aqueductus præſcriptio inducitur per fluxum aque per ſe decurrentis.*

4 *Aqueductus ſeu eius ſeruitus quanto tempore amittatur.*

QVARTO

1 Quarto quæro. † Quanto tẽpore præſcribatur ſeruitus
2 aqueductę [a] ſeu ius aqueducendæ. in hac quæſtione concludo ꝙ ſi aqua ſit priuata et ducatur ex priuato ſeu per locum priuatum iure ſeruitutis præſcribitur ſpacio long. tempo. abſq; titulo cum bona fide quia dicitur habere cauſam continuam. l. ij. & ibi plene not. glo. & doc. C. de ſeruitu. & aqua: & l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruitu. ven di. Si vero aqua ſit publica: & ducatur ex publico: requiritur tantum tempus: cuius initij memoria non extet in contrarium. Caſus eſt not. in l. vſum aque. C. de aquedu. lib. xj. & ibi no. Bar. & in l. diligenter. eo. titu. Item ius aque ducendę acquiritur conſuetudine. vt l. j. §. deniq;. & ibi glo. & doct. ff. de aqua plu. arcen. Iſtam doctrinam tradit Cæpo. in tract. ſerui. ruſti. prædi. ſub rub. de ſerui. aquedu. in iiij. q. prin. colum. vij. et plenius col. xxij. verſi. quot autẽ. vbi ponit omnia requiſita ad iſtam præſcriptionem. Dic vt ibi per eum. Qui etiam ponit quid ſi ſeruitus aqueductus non habeat cauſam continuam: quia aqua non ducitur quotidie: nec duci põt: ſed per interualla. Concludens ꝙ tunc requiritur tm̃ tempus cuius initij &c. ꝑut in alia ſeruitute diſcontinua: niſi allegetur titulus p̃ſumptus ex curſu & patientia lon. tẽp. vt dixi ſupra in j. quæſtio. huius partis & materiæ. Idẽ eſt: ſi agatur de præſcribendo iure ducendi aquam per locum publicum: ſicut ſi aqua ducatur ex publico: quia vtroq; caſu requiritur tantum tempus: cuius initij &c. vt conſuluit Areti. conſi. xxx. viſo themate. col. iij. ver. ſed quia forte. vbi con-
2 cludit † ꝙ cũ ius ducendi aquã per locum publicum ſit de reſeruatis princip. vt l. ſi in publico. §. ſi. ff. de aqua plu. arcẽ. No. plene Bar. in l. quominus. in xiij. q. ff. de flumi. Ideo non præſcribitur niſi ſpacio tanti temporis cuius initij memoria non extat. Et de hoc eſt caſus: ſecundum eum in l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. & æſti. iuncta l. permittitur. eo. tit. Et declarat gloſ. in d. l. ij. C. de ferui. & aqua. Et late diſputat Bar. in d. l. quo minus. in ij. qõ. Et hanc concluſionẽ confirmat Are. per regulam quæ habet quod reſeruata ſoli principi in ſignum priuilegij non præſcribuntur niſi ſpacio prædicti temporis. cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verbo. ſig. Et plene declarat Panor. in c. cum nobis. col. pen. & fin. de præſcri. No. Bar. in l. ſi publicanus. §. ſi. ff. de publica. Et plenius Bal. in c. j. col. ij. quæ ſint regal. & plene dicetur. in j. par
3 te quinte prin. q. iij. † Et nota ꝙ præſcriptio aqueductus inducitur per fluxum aque per ſe decurrentis: vt eſt caſus no. in l. qui fundum. ff. quemad. ſeruit. amit. & in l. j. §. quæſitum. ff. de aqua quoti. & ęſti. No. Cæpo. in tract. ſeruitu. ruſtic. pręd. ſub rubri. ſeruit. aqueduc. col. viij.

a Adde Bal. in repe. l. ſina. col. xix. C. de pręſcrip. lon. tempo.

Quod

Quod eſt verum ſi aqua a principio fuit ducta iure ſeruitutis. Si autem aqua labatur vel ducatur iure facultatis nunquam præſcribitur etiam per mille annos: vt plene per Cæp. in loco præallegato. colum. xxj. & xxij. vbi late declarat quando dicatur aquam diſcurriſſe iure facultatis: & non iure ſeruitutis: & dicit ꝙ quando aqua per ſeipſam fluit ſeu diſcurrit nec interuenit aliqs hominis vſus vel factum. Puta quia per venas ſubterraneas aqua de fundo ſuperiore diſcurrit ad fundum meum inferiorem. Dicitur tunc fuiſſe ducta. vel competere ius facultatis. Et hoc caſu ſi duceretur etiam per mille annos: non diceretur mihi ſeu fundo meo acquiſita aliqua ſeruitus: quia aqua per ſe fluẽs nõ poteſt inducere præſcriptionẽ ſeu conſuetudinem cum in præſcriptione ſeu conſuetudine requiratur ꝙ interueniat aliquis actus hominis. Quo principiato: ſufficit aquam per ſe fluere.

a d. l. qui fundum [a] vt eleganter dicit Bal. in c. j. §. ſi quis de mãſo. col. iij. in titu. de controuer. inueſti. Et ſequitur Cæp. vbi ſupra. Quãdo aũt dicatur quis eſſe in poſſeſſione aque ducendę vide per Cęp. in loco præalleg. col. xxj.

4 †Quãto autẽ tpe amittatur ſeruitus ſeu eius aqueductus & ſic præſcribatur extinctiue: no. plene Bart. in l. quominus colum. antepenul. ff. de flumi.

SVMMARIVM.

1 *Ius lignandi ſeu boſcandi quanto tẽpore acquiratur.*

2 *Allegatio tituli ex lõgo tpe non valet niſi probetur vſus iuris.*

QVINTO quæro. 1 †Quanto tẽpore acquiratur ſeu præſcribatur ius lignãdi ſeu boſcãdi. Iſtam. q. late examinat. d. Petrus Phi. Corn. conſi. ccxciiij. multa in medium. viij. ix. x. & xj. col. iij. vol. vbi in x. colum. ver. eſt inſuper aduertendũ cõcludit ꝙ non præſcribitur niſi ſpacio tanti temporis: cuius initij memoria non extat: quia habere dicitur cauſam diſcontinuã.

2 & †ꝙ vbi quis ſe fundat ex longo tempore allegatione tituli non valet niſi probet qđ fuerit vſus illo iure lignãdi vel paſturandi communi vel commune repreſentantibus ſcientibus & patientibus &c. vt ibi latius per eum.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus perſonæ an poſſit præſcribi.*

2 *Liber homo ꝙ nõ poſſit præſcribi quomodo intelligatur.*

3 *Præſumptio l. cũ de in rẽ ver. non habet locũ in ſeruitute liberi hominis.*

4 *Liber hõ poſſideri nõ poteſt ergo nec præſcribi.*

5 *Homagiũ ad hoc*

a Adde ꝙ illũ text. pulchre declarat Paul. de Caſt. in l. ſi ædes. §. libertas. ff. de ſer. vr. pdio. & dicã in ſeq. membro præſcriptionis libertatis. i iij. quęſtio.

vt probetur non ſufficit probare tanto tempore fuiſſe præſtitum niſi probetur pro homagio fuiſſe præſtitum.

1 SExto principaliter quęro †poſtquam viſum eſt de pręſcriptione ſeruitutum quę cōcernunt res: an poſsit pręſcribi ſeruitus perſonę. Puta ꝙ qs ſit homo meus. d. Petrus Iacobi in ſumma ſeu' practica ſua in forma libelli de pręiudiciali in rem actione. col. ij. determinat: quod ex pręſcriptione alicuius temporis non poteſt acquiri. Quod quis ſit homo meus etiā per tantum tempus: cuius initij memoria non extat: per l. cum ſatis. §. cum autem. C. de agri. & cenſi. & l. eū qui. C. de fund. rei priua. lib. xj. Pro qua concluſione vltra eum facit tex. in l. vſucapionem. ff. de vſuca. vbi dicitur. ꝙ liber homo vſucapi non poteſt: & in l. fi. C. de præſcrip. long. tempo. quæ pro liber. &c. vbi videtur caſus iuncta glo. Sed contrarium late decidit. d. Iacobi. de ſan. Geor. in ſuo tract. de homag. col. iiij. vltra med. & ſeq. licet de prædicta deciſione. d. Petri mētionem non faciat vbi concludit. quod ſi de homagio antiquo nō apparet aliquod inſtrumentum & teſtes deficiunt. Sed allegatur cōſuetudo ſeu vſus cū lapſu temporis. Puta quod talis res ab antiquo cōſueuit teneri ſub homagio talis domini: vel ꝙ talis. Puta Petrus & ſui deſcendentes ab antiquo reputati fuerunt ſemper homines talis dn̄i. Tunc eſt aduertendum ſecundū eum: ꝙ aut allegatur tēpus cuius initij memoria nō extat in contrarium. Et tunc facta probatione de tanto tempore: erit ſufficiēter probatum homagiū: quia tale tempus habet vim tituli ſeu priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. & æſti. & c. ſuper quibuſdā. §. præterea. de verb. ſig. Aut allegatur tempus ſolum. xxx. vel xl. anno. quod talis tanꝗ homo meus præſtitit mihi ſeruitia. Et tunc facta probatione de tanto tempore videtur eſſe ſufficienter probatum homagium. l. cum ſatis. §. cum autē. C. de agri. & cenſi. lib. xj. & l. eum qui. C. de fund. rei priua. & l. iubemus. C. de fund. reipu. eo. lib. xj. facit ſecundum eum regula. l. ſicut. & l. omnes. C. de præſcript. xxx. vel xl. anno. & habetur per Specu. in titu. de feudis. §. quoniam ſuper homagijs. verſi. tertio quæritur. Nam & tanto tempore acquiritur ius vaſalliticum. c. ſi quis per xxx. in titu. ſi de feu. fue. contro. Subdit præfatus doctor hæc verba. Eſtote tamen cauti in practica: quia non ſufficeret articulare vel probare ꝙ talis. p. xxx. vel xl. annos p̄ſtitit mihi ſeruitia. Sed oportet articulare & probare ꝙ illa ſeruitia mihi præſtitit tanꝗ homo meus ratione homagij vel ratione feudi. Alioquin nō eſſet cōcludens probatio. Quia potuiſſet mihi præſtare tanquā amicus. Facit optime quod not. Inno. in c. cū eccleſia. de cauſa poſ. & propri. Aut allegatur minus tempus puta, x. vel xx. anno.

anno.& dubitatur an probatio tanto tempore dicatur ſufficiēter probatū homagiū.et in hoc prȩfatus doc.refert varias opi. Nam glo.in d.l.cum de in rem verſo.in gl.magna.in fi.ſub dubio tñ forte.ff.de vſur. dicit ꝙ iſtud tempus.x.an.ſufficit dummodo allegetur titulus homagij. Et ad probādum ipſum homagiū inducatur tempus.x.an. quia probato tanto tpe præſumitur titulus allegatus per illā l.cum de in rem verſo. Sed vt ipſe refert gloſ. tenuit contrarium.in l.ij.C. de inge. manu. & Cyn. in l. ſi certis annis. in ix.q.C.de pac.dicit ꝙ iſta gl. vlt. eſt verior. Bartol. autem in d.l.cum de in rem verſo. in vlt.q.tenet glo.ibi Quod ſufficiat tempus.x.an.per l.ſolent. in fi.ff.de offi.procon. & lega. Et faciunt ſecundum eum not. per Bar.in l.litibus.C.de agrico.& cenſi.& per Bald. in l.j. circa.iij.col.ver.pone ego tanquam vaſallus.C.de fideicom.

Et tandem concludit præfatus doct. quod conſulendo teneret opin.Bart.attento ꝙ glo.in d.l. cum de in rem verſo. idem tenet. Nam ex quo per x. annos prȩſtitit mihi ſeruitia tanquam homo meus ego conſtituo in quaſi poſſeſsione illius homagij:et illa prȩſumptio fundat intentionem mei agentis: niſi reus conuentus probet ſe liberum hominem l. circa.ff. de probatio. & l. moueor. ff. de ſer.expor. facit quod habetur in c.quærelam.de electio. Ita concludit domi. Iacobi.vbi ſupra. Addo circa hoc vltimū. quod contrarium tenuit Bart. in d.l.ſolēt.§.j.in fi.com. & in d.l.litibus.videlicet qđ requirātur triginta anni ad præſcribendum homagiū quia hic tractatur de mutatione ſtatus: & ꝑ conſequens de magno præiudicio. Et hæc eſt communis opin. vt concluſi. in iij. parte princi.col.xvj. ver. & primo.

2 † Non obſt.ꝙ liber homo præſcribi nō poſsit.d. l. vſucapionē.ēt quāuis longinquitate temporis.vt dicit tex.in d.l. fi. C. de prȩſcriptio. quȩ pro liber.

Ad hoc.n.reſpōdeo. ꝙ verū eſt ratione totalis ſeruitutis:vt in totum amittat libertatem & fiat ſeruus:ſecus ratione homagij:quia homo alterius non eſt ſeruus ſed dicitur liber homo & ingenuus & pōt teſtari de bonis proprijs niſi aliter ſe habeat cōſuetudo.vt pulchre no. Bal.in l.j.C.de cre.decuri.lib. vj.codicis: allegans ad hoc gl. ſingula.ſecundum eum. inſtitu. de iure perſo. Et hȩc dicit eſſe bene notandum & ſic poterit præſcribi homagium: ſed nō libertas liberi hominis. quia liber homo nulla tēporis longinquitate prȩſcribitur:vt efficiatur ſeruus.d. l.fina. C.de præſcrip.long.temp.quæ pro libe. etiam per mille annos ſecundū glo.in l.ingenuum.C. de inge. manu. Et late firmat Sali.in d.l. fin. concludens per plura

3 circa fi. †quod præſumptio. l. cum de in rem verſo. non habet locū in ſeruitute liberi hominis.vt ibi latius per eum.Et not. optime Bald. in l. j. paulo ante finem.C.ne rei domi. vel templo.vbi aſsignat rationem quia præſcriptio ſine poſſeſsione non procedit.

4 †Sed liber homo poſsideri non poteſt. l.

liber homo. ff. de acquir. rer.
do. Ergo nec præſcribi. & ſe-
quitur Ioan.de Pla: in l.ſi quis
decurio.la.iij.ad fi.commenti.
C.de decur. lib.x. Adde vltra
prædicta. ꝙ aliquis non poteſt
præſcribi in monachum in ſer-
uum: quia nec poſsideri. Bald.
in c.ſi diligenti. circa fin. pen.
colum.an poſsit præſcribi ho-
magiũ. Et iſtam q.late tractat.
Spe. in tit. de feu §.quoniã ſu-
per homagijs.col. ij. & iij. in
iij.q.vbi format.q.vtrum tem-
poris longinquitate quis homo
alterius efficiatur puta recipiẽ
do ab illo per triginta annos
ſeruitia per an. xxx. præſta-
ri ſolita: vbi fortiter arguit ad
partes. & tandem concludit ſe
cundum Martinũ de Fano. ꝙ ſi
ad probandum homagium ſola
tẽporis longinquitas inducitur
aut inducit tẽpus. xxx. vel xl.
an. & eo caſu ſufficit dũ tamẽ
tãquam ab homine meo & nõ
tanꝙ̃ ab amico ſeruitia recepe
5 rim. † Verũtamẽ ad probandũ
homagium non ſufficit proba-
re tanto tempore fuiſſe præſti-
ta: niſi probetur pro homagio
præſtita fuiſſe per iura ibi per
eum allegata. et ratio quare ho
magiũ præſcribatur. xxx. an.
eſt ſecundum Spe. quia licet ho
mo vel vaſallus non ſeruiat cõ
tinuæ ſeruit tñ quaſi continue.
Ex quo enim homo legitimus
ſemel præſtitit debita ſeruitia:
quia in ea cauſa eſſe videtur.
vt quandocũque requiratur de-
beat ſeruire & ſic quaſi conti-
nuã cauſam habet vnde pręſcri
bi põt. ſi aũt inducitur tp̃s decẽ
vel viginti an. ad probationẽ
homagij: hoc non ſufficit qa ta
lis p̃ſcriptio ſine titulo nõ pro-
cedit q̃ non põt haberi in hoĩe
libero qa eius nullũ eſt cõmer-
ciũ: ſubdit Specu. ſi tñ aliquis p̃
x. vel xx. an. pręſtitit mihi ſer
uitia tanꝙ̃ homo ligius poſſum
allegare cãm interueniſſe. dicẽ
do: tu es homo meus & per ſti-
pulationẽ promiſiſti mihi ſer-
uitia facere quæ hoĩes ligij do-
minis ſuis facere debent & ꝙ
ita fuerit probo ex tẽpore: qa
non eſt veriſimile ꝙ tanto tem
pore præſtitiſſes: niſi cauſa ho-
magij interueniſſet. & ita ex
curſu temporis pręſumetur cau
ſæ præſumptio.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Actioni confeſſoriæ & ne
gatoriæ quæ competunt ſerui-
tute & libertate quanto tempo
re præſcribatur.*
2 *Negatoria quæ competit pro
tuenda libertate neceſſario ex-
tinguitur per præſcriptionem
ſeruitutis.*
3 *Confeſſoria quomodo & quo tẽ
pore præſcribatur.*

SEPTIMO quę-
1 ro. † Quanto tẽ
pore pręſcriba
tur actioni con
feſſorię et nega
torię: qui com
petunt pro ſeruitute & liberta
te. Dic vt plene hr̃ per gloſ. &
doc. in l. corruptionẽ. C. de vſu-
fruc. et in l.j.§.ad hoc. C. de an-
na. excep. vbi etiam traditur
quanto tp̃e amittatur actio per-
ſonalis cõpetens pro ſeruitute
conſtituenda: & per glo. Bart.
Pau. de Caſt. & alios in l.ij. ſu-
per

per verbo quæſt.C.de ſeruit.et
aqua.Et veritas vr̄ ꝙ duret ne
gatoria:donec ſeruitus ſit legi
2 time præſcripta.†quia per prę
ſcriptionē ſeruitutis neceſſario
extinguitur negatoria quæ cō-
petit pro tuenda libertate. Et
de præſcriptione cōfeſſoriæ &
actionis perſonalis cōpetentis
pro ſeruitute conſtituenda not.
Iaſ.in.§.æque.col.vj.& vij. in
antiq.impreſ.& v.& vj.in no-
ua.inſti.de actio.& ibi Nic.de
Neap.in ix.quæſt.concludens:
3 †quod confeſſoria pręſcribitur
decem annis inter præſentes et
viginti inter abſentes ab habē
te bonam fidem:poſt gl. in d.§.
ad hæc.Et eam opi. tenet But.
in repe.c.peruenit.colū. xxvj.
de cenſi . Et de præſcriptione
negatorię tangit Nic. de Nea-
po.in d §.æque.colū.vij. circa
fin.verſic. vlterius quæro. vbi
plura adducit.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſ.iurium incor
poralium qualiter acquiratur.*
2 *Seruitutis præscriptio non pōt
per ciuilē poſſeſſionem causari.*

OCTAVO iuxta
præmiſſa quæ-
1 ro. † Qualiter
acquirat̄ quaſi
poſſeſsio iuriū
incorporalium
quæ neceſſario requiritur ad
illorum præſcriptionem : ſicut
poſſeſsio in corporalibus.c. ſi-
ne poſſeſsione. & ibi in ſpecie
declarat Dy.col.j.de regu.iur.
in vj. Iſtam materiā plene tra
dit Bar.in l.j.§.hoc interdicto.
col.ij.ver.ſecūdo not.ff.de iti.
actuq; priua.Bal.in l.ij.col.vj.
C.de ſeruit.& aqua.vbi etiam
tractat qualiter perdatur iſta
quaſi poſſeſsio.Et de hac mate
ria late not.Inno.But. Panor.
Cano. in c. cum eccleſia ſutri-
na.de cauſa poſ.& proprie.In-
no.& Cano.& c.bone. el ij. de
poſtu.præla.vbi tangunt in ſpe
cie qualiter acquiratur quaſi
poſſeſsio iuris eligendi . not .
Areti.in.§.æque.colum.penul.
inſtitu.de actio. & diffuſe Cæ-
po.in tracta.ſeruitu.vrba.præ-
dio.c.xx colum.iij.verſi.quin
tum &c. & vide bonum text.
in cap.j.§.ſi vero in illis ver-
bis duabus ſeu tribus acceptio
nibus quietis quaſi poſsideat .
in titu. quid ſit inueſti. & ibi
not. Bald. & do. Præpo. Et
vltra prędictos plene not. Pet.
de Anch.in cap. ſine poſſeſsio-
ne colum.vj.& vij. de reg.iur.
in vj. vbi late ſcribit qualiter
acquiratur quaſi poſſeſsio iu-
rium incorporalium & an ſer-
uitutibus & iuribus incorpora
libus pręſcriptio procedat ex
quaſi poſſeſsione ciuili & natu
rali.de quo per Bal.in.§.ſi quis
de manſo.in titu.ſi de feu. fue.
2 controuer.qui dicit† ꝙ pręſcri
ptio ſeruitutis nō cauſatur per
poſſeſsionem ciuilem prout in
re corporali : ſed ex naturali:
quia fundus ipſe pręſcribit qui
nō habet animum.l. qui fundū.
ff.quemad.ſeruit.amit. De cu-
ius.l.intel. vide in iij.q.partis
proxime ſequentis. & de hoc
latius notat ipſę Bald. in repe.
l.fina. colum.xv.& xvj.C. de
pręſcrip. long. tempo.vbi late
examinat an in ſeruitutibus &
incorporalibus ſit dare ciuilē

a De præſcriptione ſeruitutis et libertatis: et quare in acquirenda ſeruitute diſcontinua requiratẽ tẽpus: cuius initij &c. & in perdenda ſufficiant decẽ vel uiginti anni: vide p̃ Bal. in repe. l. ſi. co. ſi. C. de p̃ſcri. lõ. tẽ.

quaſi poſſeſſionẽ ex qua præſcriptio cauſetur & refert varias opi. dic vt ibi. Et qualiter acquiratur quaſi poſſeſſio ſeruitutis ĩ ſeruitutibus tã affirmatiuis quã negatiuis: maxime aqueductus et iuris eligendi: & notat plene idem Bald. in repe. d. l. ſi. col. xvij. verſi. venio ad q̃ſtiones. Et q̃d operetur quaſi poſſeſſio ſeruitutis vide ibi p eũ. colum. xviij. Et per hoc remanet expedita ſecunda pars huius quartæ partis principalis in qua non impertinenter tractari potuiſſet de pręſcriptione aliorum iurium incorporalium vt iure dictionis iurepatronatus iuriſeligendi & ſimilium. Sed reſeruo de iſtis congruentius pertractandũ in quinta parte principali huius tractatus in qua ſigillatim informabo quæſtiones in ſpecie.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcribere libertatem eſt occidere ſeruitutem.*

POSTQVAM ſupra late vidimus de præſcriptione ſeruitutis ſequitur videre de eius cõtrario videlicet de præſcriptione libertatis. 1 † Præſcriptio enim libertatis eſt occidere ſeruitutem ſcdm gl. & Bar. in l. ſi edes. §. libertas. ff. de ſeru. vrb. prædi. & ſic capio tertiã partẽ huius quartę principalis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Libertas ſeruitutis qualiter & quanto tempore præſcribatur.*

2 *Seruitus ruſtica aut vrbana quomodo amittatur.*

3 *Seruitus naturaliter diſcontinua licet non præſcribatur niſi tanto tempo. cu. ini. &c. tamen amitti poteſt & libertas talis ſeruitutis præſcribi.*

1 ET PRIMO q̃ro. † Qualiter præſcribatur libertas ſeruitutis & quanto tẽ
2 pore.[a] Dic: ꝙ aut agitur de ſeruitute cõſtituẽda ſeu formanda & tunc: quia pro ipſa cõpetit actio perſonalis: non põt amitti anteꝗ̃ ſit cõſtituta: nec præſcribitur huic actioni pſonali minori ſpacio triginta annorum ſecundũ metam actionum perſonalium: vt eſt tex. cũ gl. in l. ſi partem. in princ. ff. quemad. ſerui. amit. & plene not. glo. & doct. in l. corruptionem. C. de vſufru. bene facit. l. itinere. iuncta glo. ff. de ſerui. ruſt. pręd. & tex. in l. titio vſusfructus. in prin. ff. de cond. & demõ. vbi dicitur ꝙ non põt deſinere. q̃d non incepit: et tex. in c.

in c.ad diſſoluẽdum. cum gl.in
verbo accuſari. de deſpon.im-
pu.quæ adducit multa ſimilia.
& ita declarat d. Ant.de Bu.in
repe.c.peruenit.col.xvij.de cẽ
ſi. Aut vero agitur de tollen
da ſeruitute iam conſtituta &
tũc aut ſeruitus habet cauſam
cõtinuam ideſt in propoſito:qa
quis quotidie vti poſsit ſine al-
terius diebus aut noctibus ex
forma conſtitutionis quia non
habet interualla annorum mẽ-
ſium vel hebdomadarum:licet
habeat interualla dierum vel
horarum & ſui natura ſit diſcõ
tinua vt ſeruitus itineris & vie
& amittitur decem annis inter
præſentes & viginti inter ab-
ſentes per non vſum. Aut ve-
ro ſeruitus habet cauſam diſcõ
tinuam ideſt in propoſito inter
ualla annorũ mẽſium vel heb-
domadarum ex forma conſtitu
tionis quo ad vſum: & tunc
amittitur duplicato legitimo tẽ
pore non vtẽdi ideſt viginti an
nis:tã inter p̄ſentes q̄ inter ab
ſentes. Et iſtud tempus ſuffi-
cit: licet aliqui dixerint quod
hoc caſu inter abſentes requi-
runtur quadraginta. Sed com
munis opi.gl. & doct. eſt quod
ſufficiant ſemper viginti iſto
caſu. Sed propter interualla
dierum vel horarum non fit du
plicatio. Iſta habentur in l.pe.
& fi.vbi tex.cum glo.C.de ſer-
ui.& aqua. & in l. ſi ſic.& ibi
notãt gl.& doct. maxime Pau.
de Caſt.ff. quemad.ſerui.amit.
Et ibi eſt glo.no.de ſeptimana
in gl.fi.quam doc.communiter
2 ſequuntur. † Hæc procedunt
in ſeruitute ruſtica ſimpliciter:
quia illa amittitur p non vſum
ſola negligentia non vtentis tẽ
pore legitimo iuxta prædicta.
Sed in amittenda ſeruitute vr-
bana:& ſic in præſcribenda lĩ
bertate talis ſeruitutis requiri-
tur aliud:quia illa per nõ vſum
ſola negligentia non amittitur
quouis tẽpore. niſi interueniat
contrarium factum præſcriben
tis libertatem. Hanc differen
tiam inter ſeruitutem ruſticam
& vrbanam facit tex no.in l.
hæc autem iura.quæ eſt.l.iij.ff.
de ſerui.vrba. prædi.& ibi po
nit exemplum:& notant Bart.
& omnes. Hæc omnia late tra
duntur licet magis inuolute In
no. & Cano. in d.c.de quarta.
maxime Panor.circa fi.de præ
ſcrip. vbi primo tractant qua-
liter ſeruitutes & conſimilia
iura incorporalia acquirãtur.
Secundo qualiter perdantur.

Et notat diffuſe Cæpol.in ſę
pe alleg.tracta.ſer.vrb.prædi.
c.xxiiij.incip.decimo & vlti-
mo principaliter &c.Referens
dicta Cano.in d.c.de quarta.&
plura alia.col.j. verſi.item ſer
uitus. cum tribus colũ.ſequen.

Et vltra eum plene d.Anto.
de But.in repe. c.peruenit.col.
xvij. de cenſi. vbi dicit ꝙ ex
parte præſcribẽtis libertatem
non attenditur: an ſeruitus ſit
continua vel diſcõtinua ſui na-
tura. Sed an habeat interualla
vel non: vt dictum eſt ſupra. Et
hoc modo in propoſito dicitur
habere cauſam continuam: ſi
nõ habeat interualla prędicta.
vel diſcõtinuã:ſi habeat:& ita
loquitur tex.in d.l.ſi ſic.ff.quẽ
ad.ſerui.amit.Et ſic loquuntur
Cano.in d.c.de quarta:vbi per
Panormita.ad fin.commen.
3 † Ex quo not.quod licet ſer
uitus naturaliter diſcontinua

non præſcribatur: niſi tanto tẽpore: cuius initij &c. vt plene notant glo. & docto. in l.ſeruitutes la granda. ff.de ſerui.tit. generali:tamen perditur:& libertas talis ſeruitutis præſcribitur long.temp. Ita dicit Pau. de Caſtr. in d.l.ſi ſic.& refert Cæpo.in d.c.xxiij.col.ij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Contra eccleſiam regulariter præſcribitur xl annis indiſtincte.*

1 SECVNDO quæro. † vtrũ iſta duplicatio temporum fiat quo ad eccleſiam in pręſcribẽda ſeruitute habente prædicta interualla. Cano. in hoc varie loquuntur. Sed magis cõis concluſio eſt quod iſta duplicatio non fiat reſpectu eccleſiæ: quia contra eccleſiã regulariter p̃ſcribitur quadraginta annis indiſtincte abſq; aliqua duplicatione: vt concludit Panor.in d.c.de quarta.col.iij. & iiij.poſt relatas opi. & longam diſputationem:& ſequitur Felyn. col. antepenul.& firmat Cæpo.in loco præallegato.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Libertas ſeruitutis an de iure ciuili poſſit præſcribi cum mala fide.*

2 *Libertas ſeruitutis præſcribitur longo tempore & negligentia non vtentis.*

3 *Differentia quæ ſit inter ius canonicum & ciuile quantum ad præſcriptionem.*

4 *Præſcribens habet iuris præſumptionem pro ſe.*

5 *Præſcriptio tam canonica quã ciuilis nunquam valet abſq; bona fide.*

6 *Dominus habens malam fidem an dicatur præſcribere:aut fundus ipſe ſeruiens.*

7 *Vbi agitur de præſcribenda libertate non tractatur de conſeruando iure quæſito ſed de extinguendo libertatem,*

8 *Bona fides requiritur tam in præſcriptione libertatis quàm ſeruitutis.*

1 TERTIO quæro. † Vtrum libertas ſeruitutis poſsit præſcribi cum mala fide iure ciuili. Caſus eſt clarus ꝙ ſic in l. ſequitur.§.ſi viã.ff.de vſucap.qa lex ciuilis cõſiderat ſolã negligentiã non vtentis: vt ibi not. Bart.& in d.l.hæc aũt iura. & Bal.in l.ſicut.col.ij.vltra med. C.de p̃ſcrip.xxx.vel xl.an.di
2 cẽs p tex.in d.§.ſi uiã:† ꝙ libertas ſeruitutis ſemper præſcribitur lõgo tẽpore:& ꝙ ſufficit ſola negligẽtia non vtẽtis. Sed dubitatur an procedat de iure canon. Iſtud dubiũ mouet d. Anto.de But.in repe. d.c.peruenit col.xxvj.de cenſi.et concludit ꝙ quamuis de iure ciuili libertas ſeruitutis pręſcribatur cum

mala

mala fide. Tamen de iure ca-
nonico requiritur bona fides ꝑ
generalē regulam.c.fi.de præ-
ſcrip. Et ibi late impugnat opi.
Bar. in d.§.ſi viā.& in d.l.hęc
autem iura: dum diſtinguit: an
requiratur poſſeſsio ex parte
præſcribētis: vel non: & mala
fides noceat: quā oēs Cano.im-
pugnant in c. fi.de præſcri. Pa
nor. in d.c.de quarta.in fi.com
men. dicit ꝙ prædicta de præ-
ſcriptione ſeruitutis & liberta
tis procedūt nedum ſecundū le-
ges: ſed ēt ſecundū canones, qa
in hoc canones non reperiūtur
contrariū diſponere niſi reſpe-
ctu eccleſiæ. Vndę ſcđm eū in
foro canonico prædicta ſerua-
buntur ad unguem. Nec dicit ꝙ
exigatur bona fides ad pręſcri
ptionē libertatis. Sed ipſe Pa
nor. in eo.c.de quarta.col.iiij.
in prin.ver.ſed quātum melius
3 ſe declarat dicens † ꝙ regula-
riter inter ius canonicum & ci
uile quantum ad præſcriptionē
inducenda nulla eſt differentia
præter illam. quia ius ciuile
admittit præſcriptionem cum
mala fide. l. ſi quis emptionis.
C.de præſcrip. xxx. an. quam
ius canonicum damnat.c.vigi-
lanti.& c.fi.de præſcrip. Sen-
tit ergo Panor. ꝙ nulla pręſcri
ptio currat cum mala fide tam
in corporalibus quam in incor
poralibus de iure canonico qđ
aperte dicit tex. in d.c.fi. ibi.
Vt nulla valeat &c. Et hanc
partem. quod in præſcriptione
libertatis requiratur bona fi-
des: tenet apertius idē Panor-
mi. in c. ſi diligenti. colū. iiij.
ver.ſecundo caſu principali de
pręſcri. vbi dicit ꝙ cum agitur
de præſcribenda libertate cōi-
ter tenetur ꝙ pręſumatur bona
4 fides: † quia præſcribens ha-
bet iuris præſumptionem ꝓ ſe.
Debuit enim credere rem eſſe
talē qualis naturaliter eſſe de-
bet: & ſic liberā. Allegat Cy.
in l.j.C.de ſeruit. Poteſt tamen
ex aduerſo ꝓbari mala fides:
vt ibi per eum. Vult ergo ꝙ
in pręſcriptione libertatis exi
gatur bona fides. Eandē con-
cluſionem firmat Cæpo. in d.c.
xxiiij.de ſeruit. vrb. pręd. col.
iij. circa fi.& ſeq. ver. ſed cer-
te licet implicite: & Imo. in c.
fi.col.x.de pręſcri. & Alex. cō
ſi.cxxxvj. in cā & lite verten-
te inter Iacobū. pe. col.ij. vol.
allegās Bart. in pluribus locis.
Et hæc opi. videtur vera & te
nenda conſulendo & iudican-
do propter generalitatem regu
5 læ. c. fin.de præſcrip. † quod
nulla valeat abſque bona fide
præſcriptio tam canonica quā
ciuilis vt expreſſe dicit text.
quę regulat vendicat ſibi locū
tam in rebus corporalibus quā
iuribus & actionibus & incor-
poralibus ut ibi concludunt gl.
& omnes Cano. Contrariam
opinio. quod text. in dicta l. ſe-
quitur. §. ſi viam. non ſit corre-
ctus de iure canonico tenet ibi
expreſſe Paul. de Caſtr. mo-
tus quia in hac præſcriptione
libertatis non conſideratur bo
na vel mala fides: ſed vſus vel
non vſus ſeruitutis. Mouetur
etiam: quia vt ipſe dicit do-
minus qui habet malam fidem:
non dicitur proprie præſcribe-
6 re libertatem. † Sed ipſe fun-
dus ſeruiens eſt qui præſcribit
in quo non eſt bona vel mala
fides. ſicut etiam ipſe fundus
de per ſe præſcribit & retinet
ius

ius ſeruitutis: vt eſt text. no. in l. qui fundum. ff. quemad. ſerui. amit. Per quem ita dicit Bald. in. §. ſi quis de manſo. col. vlt. verſi. extra not. ꝙ in realibus in ti. de cōtro. inue. Sed iſtud fundamentum videtur erroneū & contra tex. expreſſum in l. ſi edes. §. libertas. ff. de ſeruit. vrb. præd. qui dicit ꝙ libertas ſeruitutis non præſcribitur niſi quis poſsideat fundum ſeruientem: & ſi deſinat poſsidere ante ſtatutum tempus pręſcriptio libertatis interrumpitur ergo ſequitur ꝙ ipſe fundus per ſe nō pręſcribit libertatem: ſed ille qui poſsidet fundum licet Bar. ibi reſtringat illum tex. ad pręſcriptionem libertatis ſeruitutis vrbane in qua ſecundum eū requiritur factum & bona fides pręſcribentis. d. l. hec autem iura. Merito dicit Bar. ſi non poſſidet domum non habet neque bonam neq; malam fidem nec aliquid facit. Iō libertas non pręſcribitur: et ita loquitur ille tex. Secus putat ipſe in pręſcribendo libertatem prędij ruſtici quia tunc perditur ſeruitus ex ſola negligentia non vtentis. p d. l. ſequitur. §. ſi viam. Quę opi. cōiter reprobatur: vt ſtatim dicam. & ſtante pro vera opinio. Bart. adhuc male dicit Pau. de Caſt. vbi ſupra indiſtincte lo-
7 quitur in omni ſeruitute. †Nō obſtat tex. in d. l. qui fundum. quia loquitur in præſcriptione ſeruitutis non libertatis: vel melius in retentione ſeruitutis iam quæſite que retinetur per fundum: ſi aqua ſpōte defluxit: etiam nullo poſsidente: ſiue de præſcriptione ſeruitutis cauſate & formate mediante aliquo titulo habito a nō domino iuxta. l. ſi ego. §. j. ff. de publi. & l. ſi. in ſi. C. de præſcrip. lon. tēp. vt dixi ſupra in vij. qō. huius partis circa præſcriptionē ſeruitutis aqueductus. Sed vbi agitur de præſcribenda libertate non tractatur de conſeruādo iure quæſito ſed de extinguēdo ſeruitutem. Et ita tex. in d. l. qui fundum. pulchre & latius declarat Pau. de Caſt. in d. l. ſi edes. §. libertas: vbi opponit de illo tex. dicens ꝙ poſtq̄ libertas vel etiā ſeruitus eſſet acquiſita fundo procedit contrariū. ꝙ ipſe fundus eam retinet ſine facto hominis & ſi p mille annos ea nō vteretur: quia ex quo fundus ea vtitur cōſeruatur talis acquiſitio nec perderetur licet quis deſineret fundum poſſidere vt in cōtrario. Sed tex. in d. §. libertas loquitur ſecundum Pau. in libertate nondum acquiſita ſed quæ veniebat aqrenda per præſcriptionem in qua requiritur poſſeſsio cū bona fide. Fundus autem non habet nec bonam nec malam fidem. Vnde non dicitur poſsidere quantum ad hoc vt poſsit eā acquirere. Sed eſt neceſſe ꝙ poſsideatur per hominem. Et homo non dicitur poſsidere eā per ſe niſi cum fundo: vt ibi latius per Pau. qui cōtradicit his quæ dixit in d. §. ſi viam. Bart. vero in d. l. hęc autem iura. & in d. l. ſi edes. §. libertas, diſtinguit inter ſeruitutem ruſticam, & vrbanam, dicens ꝙ licet in præſcriptione libertatis ſeruitutum ruſticorum prædiorum non requiratur bona fides præſcribentis. d. l. ſequitur. §. ſi viā tamen in præſcriptione libertatis

tatis ſeruitutum vrbanorũ præ-
diorum requiritur. Et fuit opi.
& diſtinctio glo. in d.l.fina.ff.
quemad. ſerui. amit. & quam
ibi ſequuntur Bart. & Paul.de
Caſt.in d.l.hæc autem iura. &
Imo.in d.l. ſequitur.§.ſi. Et aſ-
ſignant rationem: quia in præ-
ſcribenda libertate ſeruitutis
ruſticę non requiritur aliquod
factum pręſcribentis:prout re-
quiritur ad præſcribendam li-
bertatem ſeruitutis vrbanæ.d.
l.hæc autem iura. Quod di-
cit Imol. debere intelligi: vbi
agitur de pręſcriptione longi
tẽporis. Sed vbi allegatur prę-
ſcriptio longiſsimi tẽporis tri-
ginta anno. videtur ſecundum
eum ꝙ procedat etiam cum ma
la fide in ſeruitute vrbana: vt
voluit gl.in l.j. C.de pręſcrip.
long.tem.quę pro liber. quam
ſequitur. Cyn. in l.ij. in vij.q.
C.de ſerui.& aqua. Et ſecundũ
prędicta dicit Imo.in d.l.ſequi
tur §.fin.debere intelligi illum
tex. Et hanc opinio. ſecutus eſt
Alex.in l.ſi.in prin.col.iij.cir
ca ſi. ff. de eo per quẽ fac.erit.
dicens ꝙ libertas ſeruitutis ru-
ſticæ præſcribitur etiam ſine ti
tulo & bona fide ſpacio decem
ann.in odium mere negligentis
vti & petere ſeruitutem per d.
l.ſequitur §.ſi viam,& not.per
Bar.in d.l. hęc autem iura. Et
videtur ſequi Fely. in c.illud.
col.ij.verſ.primam partem.de
pręſcript. Et vltra eos eandẽ
opi.tenuit Bal.in repe.l.ſi.col.
ſi.vltra me. ver. vlterius quæ-
ro.C.de pręſcri. lon.tempo.

Sed hanc differentiam an re
quiratur factum præſcribentis
vel non, reſpectu bonæ fidei,re
probat,d.Anto.de Butr.in d.c.
peruenit, col.xvj.& ſe. Et re-
probant communiter Cano. in
d.c.ſi.de pręſcri. Concludo igi
tur cum Cano.vt ſupra. Quod
8 † ſemper requiritur bona fides
in præſcriptione libertatis ſi-
cut in pręſcriptione ſeruitutis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Scientia & patientia ad-*
uerſarũ,an requiratur in prę-
ſcribenda libetate ſeruitutis.
2 *Seruitus amittitur per non*
vſum longi temporis,licet igno
retur debita.
3 *Titulus an requiratur in præ*
ſcriptione libertatis,aut ſerui-
tutis.

QVARTO quęro.
1 † Vtrum in pręſcribenda liber
tate ſeruitutis
requiratur ſciẽ
tia & patientia
aduerſarij, ſicut requiritur in
præſcriptione ipſius ſeruitutis.
l.ij.C.de ſerui.& aqua. Bre-
uiter concludo ꝙ non,per tex.
not.in l.ſi partem.§.j. ff.quẽad.
2 ſerui.amit.vbi eſt caſus † quod
ſeruitus amittitur per nõ uſum
longi temporis, licet quis igno
rauerit eam ſibi debitam. Not.
glo.per illum tex.in l.ſi ſic,in
gl.magna. ff.quemadmo. ſerui.
amit. Nec diſtinguo, an ille cui
debetur via ſciuerit ſeruitutem
ſibi debitam vel non, quia ſer-
uitus amittitur, etiam ſi nõ poſ-
ſit alicui negligentia imputari
d.l.ſi partẽ.§.j. vbi bonus tex.
licet forte de equitate per re-
ſtitutio-

ſtitutionem in integrum ſubue
niatur per l.& attilicinus.ff. de
ſeruit.ruſti.prædi. & ibi ſequũ
tur Bar.& Doc.pręcipue Pau.
de Caſtr.multum commendans
illam glo. in hoc vltimo dicto,
quatenus vult dare reſtitutio-
nem ignoranti, quod dicit eſſe
perpetuo notandum,de quo la-
te dicetur infra.Not. Are.in.§.
eque.col.fi.inſtitu. de act.Pau.
de Caſt.conſi.ccxciij.ego Pau-
lus,& d.Anto. de But.in repe.
d.c.peruenit.col.pe. in prin.de
3 cenſi. Addens aliud,† ꝙ in p̄-
ſcriptione libertatis non requi
ritur titulus, prout nec exigi-
tur in præſcriptione ſeruitutis.
d.l.ſi quis diuturno. Et ante
ipſum ita dixit Dyn. in c. poſ-
ſeſſor.in fin.commen.de regul.
iuris.in vj. Et pro hoc addu-
co text. cum gloſ.in l.ſecunda.
C.de præſcrip.long.temp.quæ
pro liber.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Libertas iurium & ſerui-
tutum perſonaliũ aut mixtarũ
quanto tempore præſcribatur.*
2 *Vſus et vſusfructus quanto tẽ
pore amittatur inter præſentes
uel abſẽtes poſtquã eſt creatus.*
3 *Actio competẽs pro vſufructu
conſtituendo non tollitur mino
ri ſpacio.xxx.annorum.*

1 QVINTO quæro.
† Quia prædicta
procedunt in præ
ſcriptione liber-
tatis iuriũ & ſer-
uitutum realium, Quanto tem-
pore præſcribatur libertas iu-
rium & ſeruitutum perſonaliũ,
ſiue mixtarum,vt vſus & vſuſ-
fructus. de hoc eſt caſus in l.
corruptionem,& ibi gl. & om-
nes Docto.not. C. de vſufruct.
2 vbi dicitur,† ꝙ vſus vel vſuſ-
fructus amittitur.x.annis inter
pręſentes,& xx.inter abſentes
poſtq̄ꝫ eſt cõſtitutus & creatus,
& pariter actio perſonalis pro
eo competens, licet ſui natura
ſit perpetua, tamen tollitur in
cõſequentiã ſpacio.x. vel.xx.
ann.prout realis. Et ratio eſt
propter vnionem quam habet
cum reali, & ex hoc eius natu-
ram imitatur ſecundum Bar.et
Doct.ibi.præſertim Saly.in ij.
not. Ad quod faciunt not.per
Bar.in l.iiij.§.catho. in iij.op-
po.ver.item Dy. bene dicit.ff.
de verbo. oblig. Hanc con-
cluſionem limita, vt procedat
in vſu vel vſufructu iam conſti
3 tuto & formato. † Sed tacito cõ
petens pro vſufructu conſtituen
do non tollitur minori ſpacio
xxx. anno. ſecundum gloſ. in
d.l.corruptionem,quam ſequũ-
tur communiter Docto. vt ibi
atteſtatur Salyc.vltra med.cõ
men.verſi.venio ad ſecundum.
defendens opi. gl. & communẽ
ab oppugnationibus antiquo-
rum, & cõfirmans per tria fun
damenta.Idem tenet gl.in l. ſi
partem, in prin.ff.quemad.ſer.
Et prædicta firmat Bal.in rep.
l.fin.col.xix.& xx.C.de præ-
ſcri.lon. temp. vbi late tractat
de p̄ſcriptione libertatis vſuſ-
fructus formati, & formãdi,&
ſic de pręſcriptione vſusfructus
extinctiua. Et de iſta materia
plene ſcribit But.in d.c.perue-
nit.col.xix.& xx.de cenſi.

Tempo-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Temporum duplicatio an fiat in ſeruitutibus & iuribus perſonalibus vel mixtis perdendis.*

2 *Diſtinctio an ſeruitus habeat interualla vel non, de quibus ſeruitutibus intelligatur.*

1 SExto quæro. † An in ſeruitutibus & iuribus perſonalibus ſeu mixtis perdendis, & amittendis: & ſic vbi agitur de illorum libertate præſcribenda fiat duplicatio temporum: ſi habeat interualla annorum vel menſium, prout fit in realibus, vt dixi in j. q. huius materiæ.

Iſtam q. format Panor. poſt Butr. & alios Canon. in d. c. de quarta. col. iij. cum concor. ibi ſignatis in apoſt. Et quicquid ipſe teneat: videtur vera & cõ
2 munis opin. † quod illa diſtinctio an ſeruitus habeat interualla, vel non ſolum vendicet ſibi locum in realibus & nõ in perſonalibus, quia in illis ſemper locum habet præſcriptio communis ſecundum Bar. in l. iuſto §. non mutat, ff. de vſuca. cum multis cõcor. adductis per Fely. ita firmantem in d. c. de quarta. col. xiij. Sed pro cõtraria opin. Pan. adduco tex. in l. pe. C. de ſerui. & aqua. vbi proprie ĩ hac materia præſcriptionis libertatis ſeruitutum, ſiue amiſsionis earũ. tex. equiparat ſeruitutes perſonales & reales. Ergo eadem diſtinctio eſt adhibenda in vtriſque. Poteſt reſpõderi ſubſtinendo cõem, quod illa equiparatio ſit ſolum reſpectu communis & legitimi temporis non quo ad duplicationẽ, licet repugnet ille tex. in finalibus verbis dicens. Vt ſit in omnibus huiuſmodi rebus cauſa ſimilis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Libertas perſonæ quanto tempore præſcribatur.*

2 *Queſtio ſtatus perſonæ moueri non poteſt niſi infra quinquennium poſt mortem.*

1 SEptimo quęro. † Quãto tempore pręſcribatur libertas perſonę, dic ꝙ viginti annis cum bona fide etiam abſque titulo, ſiue inter præſentes: ſiue inter abſentes. Ideo ſi quis fuerit. xx. annis moratus in ſtatu libertatis, & ſe publice geſſerit pro homine libero per tm̃ tps p̃ſcribit libertatem: licet eſſet ſeruus. Caſus eſt in l. ij. C. de præſcript. long. temp. quæ pro liber. Et ibi not. glo. & Docto. maxime Bal. & latius Saly. Et idem videtur dicendum in hominibus talliabilibus cum ſint quodam modo ſerui. Quia quælibet exiſtentia ſui iuris præſcribitur illo ſpacio ad inſtar libertatis vt dicit gloſ. notabi. in dicta l. ſecunda. in gloſ. fina. in fi. & dicã in ſequenti quæſtione.

1 Fallit iſta concluſio in curiali. Nam licet curia pręſcribat aliquem in curialem ſuũ quaſi poſsidendo illũ. xxx. annis ad

ſeruitia

ſeruitia curiæ, vt eſt caſus in l. eum. C.de fund. priua.libro.x. 1
Tamen ſecus eſt ecõuerſo:quia curialis diſcedens a curia non præſcribit ſe vllo tempore in libertatem, vt ſit ſolutus a curiali conditione. Caſus eſt in l. præſcriptione. C.de præſcript. long.temp.& l.ſi quis decurio, la.iij.& ibi plene not. Ioan.de
2 Pla.C.de decurio. † Et nota ꝙ quæſtio ſtatus perſonæ moueri non poteſt niſi infra quinquennium poſt mortem. Et ſi quis vixit vt ingenuus tempore mortis non poteſt quæri de ſtatu ſuo vltra quinquennium a die mortis ad effectum conſequendi eius bona ab hęredibus eius. Nec etiam poſſunt deſcendentes ex eo ſuper ſtatuto inquietari ex pſona illius qui prætenditur fuiſſe ſeruus, vel ancilla effluxo quinquennio a die mortis ſuæ, vt in toto titulo C.ne de ſtatu defunct. poſt quinquẽ. quæra. in rubro & nigro.

Et ſic iſto caſu libertas perſonæ præſcribitur quinquẽnio, reſpectu deſcendentium, vt in pluribus legibus illius titul. & ad hanc preſcriptionem quinquennalem tria requiruntur.

Et hæc præſcriptio currit ẽt aduerſus pupillum, fiſcum & rẽpublicam abſque ſpe reſtitutionis, vt eſt caſus not. in l.ſi mater, & in l.ſeq.eo.ti.& ibi glo. notabi. fallit in caſu. l. ſi. eiuſdem tituli.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Filius an poſſit exiſtentiã ſui iuris contra patriam poteſtatem præſcribere.*

OCTAVO q̃ro. † An filiusfamilias poſſit præſcribere exiſtẽtiã ſui iuris cõtra patriam poteſtatem? Reſpõdeo ꝙ ſic, ſi ſe geſſit per viginti annos pro patrefami. ſciẽte & patiẽte patre. Tunc enim preſcribit ſuam poteſtatem, ſicut ſeruus ſuam libertatẽ, text. eſt cum gl. in l.j. in verbo cum diu, & ibi not.doct.C. de patri. poteſta.& glo. in l.ij. in glo. ſi. in ſi. C.de præſcrip.long.temp. quæ pro liber. Et has duas proximas quęſtiones uide Bal. conſi.ccxxix.ſuper eodem.iij. vol.& Barba.inter conſi.dom. Alex.conſi. vlt. Clementiſsimi Dei patris Domini noſtri Ieſu Chriſti &c.& quidem viſo pũcto.iiij.col.iiij.vol.

NVNC venio ad quartam partẽ huius quartæ partis principalis, in qua vidẽdũ reſtat de prę ſcriptione actionũ perſonaliũ, realium, & mixtarum, ſiue in rem ſcriptarum tam in genere quam in ſpecie, exceptis his de quibus iã ſupra tractatum eſt: nec non officij iudicis, ac fructuum & acceſſoriorum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actio perſonalis de iure ciuili ſemper præſcribitur ſpacio xxx.ann. ſiue cum bona, ſiue cum mala fide.*

Actioni

2 *Actioni de dote quanto tempore præſcribatur.*

3 *Legata præſcribuntur triginta annis concurrente bona fide.*

4 *Actio iniuriarum etiam ciuilis tollitur annali ꝑſcriptione.*

PRimo igitur
1 quęro. † Quanto tēpore actiones perſonales præſcribantur. Et datur regula generalis de iure ciuili. quod omnis actio ꝑſonalis ꝑſcribitur ſpacio xxx. annorum ſiue cum bona: ſiue cū mala fide. l. ij. circa medi. C. de conſti. pecu. & l. j. §. ad hæc. C. de anna. exce. l. ſicut. & l. cū notiſsimi. C. de præſcri. xxx. vel xl. an. ſiue actio ſit ciuilis: ſiue prætoria rei tantum perſecutoria. l. in honorarijs. ff. de actio. & oblig. Et de huiuſmodi præſcriptione actionum perſonaliū tractat Butri. in repe. c. perue-
2 nit. col. xxiiij. de cenſi. † Et hæc præſcriptio ciuilis xxx. annorum obſtat etiam in debito dotali ſiue in dote a die: quo peti potuit. l. in rebus. §. omnis. C. de iure doti. no. d. Corn. cōſi. xciij. quia cauſa eſt parui regni & tenuis merces vltra medi. ver. & conſtat. iiij. volu. Et ꝙ actioni de dote præſcribatur xxx. annis conſuluit Bal. conſil. cxxv. actio de dote præſcribitur. iiij. vol. licet fundus dotalis non præſcribatur l. ſi fundum. ff. de fun. dota. Et plene dicetur in j. articu. vlti. partis prin. huius tracta. in xvj. caſu
3 vbi videndum. † Legata etiā præſcribūtur. xxx. annis: prout præſcribitur in cæteris perſonalibus ſecūdum Pau. de Caſt. cclxxxv. alias. cclxxxix. hæreditas dicte puelle. in iij. rub.

Quæ regula hodie procedit cōcurrente bona fide. Sine qua nulla præſcriptione currit de iure canonico. c. fi. cum ibi plene not. de præſcrip. cuius diſpoſitio locum habet etiā in actionibus perſonalibus: vt ibi concludunt communiter Cano. Et plene dixi in iij. parte princi.

Et ſi quæ actio dici poſsit aliquo excogitato ingenio nō pręſcribi ſpacio. xxx. anno. tunc ſaltem præſcribitur ſpacio xl. anno. l. omnes. C. de præſcrip. xxx. anno. de cuius intel. dixi in ix. q. quartæ partis quintæ principa. circa fin. quæſtio. vbi vide. Primo fallit prædicta regula in actione iniuriarum: quæ licet ſit ciuilis quando deſcendit ex l. cornelia. non durat niſi anno. l. ſi non conuitij. C. de iniur. ſecundum gloſ. inſti. de perpe. & tempo. actio. in princ. ſuper verbo conſtitutiones. circa fi. quæ ponit aliā fallentiam. Sed ſecundum magis veram & communem opinionem actio iniuriarum ciuilis eſt perpetua. vt not. glo. & doc. præcipue Salice. in d. l. ſi con-
4 uitij. † Adde prædictis quod actio iniuriarum etiam ciuilis tollitur annali præſcriptione: niſi intra annum a tempore irrogatæ iniuriæ computandi lis fuerit conteſtata. d. l. ſi non cōuitij. ita late cōcludit Io. And. contra Cy. in d. l. ſi non conuitij. in addi. ad Specula. in titu. de iniu. & Rom. deci. ccxl. pro iniurijs vbi eſt longa additio in

a De præſcriptione in criminalibus vide per Ang. Are. i tracta. malefi. in gl. in verbo. inchoata & facta. Et de ſtatuto diſponente qd non poſsit cognoſci de maleficijs commiſsis a ſex menſibus retro: qualiter debet intelligi: vide p Bar. et doct. in l. eum qui §. in popularibus. circa me. ff. de iureiurã.

in nouis. Secundo fallit quo ad prætorias in reſciſſoria redhibitoria & quanto minoris & i actione de dolo: qa iſtę ſolum dantur ad tempus limitatũ: videlicet reſciſſoria olim infra annum vtilem: hodie. infra quadriẽnium continuum a die leſionis redhibitoria infra ſex menſes. quanto minoris infra annũ actio de dolo infra bienniũ: quamuis iſte ſint rei perſecutorie: vt no. glo. magiſtra inſtit. de perpe.& temp. actio. in princ. in verbo conſtitutionibus: & in verbo plerunq;.& in d. l. in honorarijs. q allegat caſus legũ hic dicentium in ſingulis actionibus. Pęnales vero prætorie ſemper ſunt annales: vt late habetur in d. l. honorarijs.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio ſeu actio criminalis quanto tempore regulariter tollatur.*

2 *Inquiſitio ſiue officium iudicis inquirentiſ tollitur xx. annis.*

3 *Tempore per ſtatutum præfixo ad accuſandum non poteſt vltra illud tempus inquiri: fallit multis caſibus.*

4 *In delictis nunquam præſcribitur.*

5 *Delinquendi licentia non præſcribitur.*

6 *Actio iniuriarum prętoria non datur niſi anno.*

7 *Statutum de non conueniendo aliquem de crimine poſt annum quomodo intelligatur.*

8 *Perempto iure agendi an peremptum ſit ius excipiendi.*

9 *In crimine ſuppoſiti partus nũquam præſcribitur.*

10 *Iura fiſcalia quanto tempore præſcribuntur.*

11 *Præſcriptio qualiter interrumpatur in criminalibus.*

SECVNDO quęro. † Quanto
1 tẽpore pręſcribatur actio ſiue accuſatio criminalis: [a] quæ
a eſt perſonalis: quia deſcendit ex delicto vel quaſi §. j. cũ materia. inſtit. de actio. Dic quod accuſatio vel actio criminalis regulariter tollitur ſpacio xx. ann. Caſus eſt no. in l. querela. C. de fal. quem Bal. & Angel. ibi dicunt ſingularẽ: exceptis aliquibus ſpecialibus delictis ibi enumeratis per gloſ. quorũ accuſatio finitur. vel durat minori vel maiori tempore. Per quam l. dicit Bald. in l. ij. col. j. C. de

C.de conſti. pec. ꝙ accuſationes ſemper ſunt perpetuæ, ex quacunque lege vel edicto deſcendant.i.durant. xx.ann.refert Iaſo.in §.penales. colū. v. in antiq. impreſ. & col.iiij. in noua.inſt.de act. Et ante ipm Alex.in l.i honorarijs. ī apoſt. ad Bar.ff.de act.& ob. Et p illā.l.querela.dixit in ſpē.gl.ī l. in cognitione.in gl.magna circa fi.ff.ad Sill.ꝙ de homicidio non pōt quis accuſari poſt.xx. annos,quia regula illius.l.ē generalis in oī crimine publico, vt ſonāt uerba tex.quā gl.alle. Ang.in d.l.querela. in fi.com. & ſic per eā determi.no. Pan. in c.cum hēret.in iij.not.extra de eo qui dux.in matri.ꝙ pol.

2 per adul. †Amplia iſtā regulā vt procedat nedū ī accuſatione

a ſed ēt in inquiſitione, [a] quę fit per officiū iudicis in caſibus a iure permiſſis,quos late no.gl. & Bar.in l.ij.§.ſi publico,ff.de adul.& plene Are.in maleſ. in gl.ſuper verb.hæc eſt quędā in qſitio.Quia ſicut accuſatio tollitur.xx.annis,ita et inquiſitio ſiue officium iudicis inquirētis quod ſuccedit in locū accuſationis.c.qualr & qñ.el.ij. de acc. ſcdm Bar. Ang.Saly.& cōiter oēs ī d.l.querela. Qui reprobāt opi. gl.tenentis contrariū. Ex

3 quo infert Bar.†ꝙ ſi per ſtatutū pręfigatur certū tps ad accuſandum:ultra illud tps non poterit amplius inquiri,quod dicit eſſe perpetuo menti tenendū.Et ibi ſequūtur Ang.et Sal.Ang.Are. d. Ang.in tract.maleſi.in gl.in verb.hæc eſt quædā inquiſitio,

4 col.xij. † Primo limita regulā.d.l.querela.vt procedat quo ad forum temporale, & ſic reſpectu penæ temporalis et publicę vid:ēt ſed quo ad pęnitētiā peragendā: & in foro conſcientię nullū tps eſt pfixū: & nūꝙ pręſcribit in delictis.gl. eſt ſing. in c. admonere. xxxiij.q.ij. quā refert Pan.in c.fi. col.iij.& ibi Fel. col.ij. de pręſcri. not.idē Pan. in c. cū haberet.in iij. no. extra de eo q duxit in matri.dicens p illā gl. qd de iure canonico nō currit pręſcriptio in peccatis quominus ſalté in foro animę imponat pęnitētia p delicto. Ex qua gl.infert Bal.ī l.j.col.xx.C.q accu. nō poſ.qd ī mere ſpiritualibus nunꝙ currit pſcriptio. Et dicit Pan.ī d.c.cū haberet qd quo ad Deū & forū aīe diuturnitas tpis auget peccatum:ēt ſi nō ſit reiteratū:qa tāto grauiora ſunt peccata quanto diutius infelicē animā detinēt alligatā:vt dicit tex.in c.fi. de conſue. Sed de iure ciuili: ſi delictū fuit momētaneū vt homicidiū: tūc lōginquitas tēporis alleuiat pœnā. vt eſt tex.no.in l.diutino.ff.de pę.& quādoq; ex toto tollit.vt in caſu.d.l. querela. ſecundum

5 Pan.in d.c.cū haberet. †Secūdo limita regulā. d.l. querela.vt pcedat reſpectu delictorū preteritorum. Secus reſpectu futurorū quia delinquēdi licētia nō pſcribitur ſcdm Bal. ī rep.l.j.co.ij.circa fi.C,de emā.

a De pſcriptione ſtatutaria ꝙ non poſſe pcedi p delictis cōmiſſis añ annū ingreſſis officij. Et q liter tale ſtatutū debeat itelligi:vide p Bar.et do cto.ī l. cū qui.§.ī popularibus ff.de iure iur.

lib.per d. l.ſi diutino. ff.de pe.

Hinc eſt quod nõ valet ſtatutũ ꝙ non corrigantur exceſſus ſecundum Inno.in c. ad noſtrã. in fi.de appel.quẽ ſequitur Bal. in repe.l.de quibus. colũ. xij. ver.ex prædictis. ff. de legi.

Ad quod facit tex.in l.iuriſgentium.§.illud.ff. de pac. vbi dolus de pręterito remitti põt: ſed non dolus de futuro: ne detur occaſio delinquẽdi.

6 † Tertio no.limita regulã. d.l. quęrela.vt non procedat vbicunque actio penalis ciuilis ſeu ciuiliter intentata deſcendens ex delicto finitur anno vt eſt actio iniuriarum pretoria quę nõ datur niſi anno.l.ſi non conuicij. C.de iniur.quia tunc actio criminalis quę non oritur ex eodẽ delicto iuxta .§. in ſumma. inſti.de iniur.pariter finitur anno.& idem in alijs delictis ex quibus regulariter oritur duplex actio: ciuilis & criminalis.l.fi.ff.de priua. delict. & l. fin.ff.de fur. Iſta fuit ſingularis doctri. Iac.Bu.quã ſequitur Ang. in d.l. quęrela. in princ. commen.& Saly.in fin. qui latius declarat faciens not. concluſionem.quod de crimine nõ põt criminaliter quæri vltra tempus infra quod põt de eo ciuiliter agi. & ſic extincta ciuilis erit extincta criminalis cũ crimina ſint odioſa.& ideo eorum meta regulariter minori tpe cohartatur ꝙ̃ ciuiliũ actionum: quę durãt triginta annis: & in his eſt viginti.d.l. quęrela.Vbi ergo extinguitur ciuilis minori tempore tãtomagis debet extingui criminalis.

Ex quo infert Sal.poſt Iac. Bu.quod cum actio de dolo ciuilis hodie cohartetur biennio continuo.l.fi. C.de dolo.nõ poterit agi de dolo criminaliter puniẽdo pœna ſtellionatus vltra bienniũ.& pariter in actione iniuriarũ prętoria quę durat anno eius criminalis tolletur anno. Sed qñ actio iniuriarum eſt ciuilis vt in tribus caſibus poſitis in l.lex cornelia.i prin. ff de iniur. Tunc quia hæc ciuilis duraret.xxx. annis in illis caſibus ſecundũ verã opin. vt volunt glo.& doct.in d. l.ſi non conuiti eius criminalis durabit, xx. annis. d.l.quærela. quæ verba dicit Saly.tene perpetuo cordi:quia debẽt demulcere aures auditorum. Bene facit not.dictum Bart. in l. j.§. quod ait prætor.ff. de alleato.

7 Vbi ſingulariter decidit. † qđ ſtante ſtatuto ꝙ de delicto quis non poſsit conueniri poſt annũ intelligitur tam ciuiliter quam criminaliter. Quæro limita regulam.d.l.quęrela.vt nõ procedat quo ad excipiendum in crimine falſi quia poteſt perpetuo excipi de falſo: licet accuſatio ſit temporalis etiam poſt vigeſimum annum. Ita tenet glo.in d.l.quærela.per regulã: quæ habet quod temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum.l. pure. in fin. ff.de exceptio.doli. & l. licet. cum glo.C.de excep. Quam copioſe examinat Fely.poſt Pan. in c.ſi autem.colum.iiij. cum ſeq. vſque in fi.ver. temporalia ad

8 agendum.de reſcri. † late tractans an perempto iure agendi ſit peremptum ius excipiendi & ibi quid de replicatione: an ſit perpetua ſicut exceptio.

De quo tñ an poſsit ꝑpetuo

excipi

excipi vel replicari de falſo
dic vt per Angel.& latius per
Saly.in d.l.quærela. Quinto
limita.d.l.quęrela. vt non pro
cedat reſpectu eccleſię contra
quam nunq̄ præſcribitur cri-
mē falſi. vt per Rom. ſing. ſuo
clxxxviij.incip.tu ſcis ꝙ cri-
9 men falſi.col. vj. †Sexto li-
mita vt non procedat in crimi
ne ſuppoſiti partus quia in illo
nunq̄ præſcribitur ſecundum
Spec.prout refert Berta. in re-
perto.in verbo pręſcriptio. vj.
in vlt.ver. Septimo limita re
gulam.d.l.quærela. vt nō pro-
cedat in crimine adulterij in
quo ſunt præfixa certa tempo-
ra ad accuſandum de quibus in
l.adulter. & ĩ l.mariti.vbi gl.
& do.plene not.præſertim Sa-
ly.C.de adul. Sed an de adul
terio poſsit excipi perpetuo cō
tra mulierem repetentem dotē.
vt illa perdat licet non fuerit
accuſata per maritũ tangit pul
chre Bal.in repe.l. cũ mulier.
col.iiij.in xiij.q.ff.ſo.ma. vbi
determinat ꝙ ſic contra Bart.
in l.miles.§.ſocer.ff. de adult.
& ibi plene not. Alex.col.fin.
dicens opi.Bal. in puncto iuris
videri veriorē & magis com-
munem. Octauo limita regu-
lam.d.l.quærela.vt probat dũ-
modo opponatur exceptio præ
ſcriptionis per accuſatum vt
inquiſitum.Alias tenet iudiciũ
ſi non excipiatur de præſcri-
ptione & valet accuſatio ſiue
inquiſitio ſecundum Bar. in l.
j.§.accuſationē.ff.ad Turpi. &
in l. abſentē vlt. col.ff. de pen.
Nono limita prędictā regu-
lā vt nō procedat in aliquibus
caſibus ſpiritualibus ibi nota-
10 tis per gl. †Generaliter aũt
quanto tpe iure fiſcalia pręſcri
bantur:eſt materia. l. in oibus.
ff.de diuer.& tēpo.pręſcri. vbi
datur meta.xx. anno.qñ mino
ra tpa non ſtatuantur expreſſe.
Et illa fuit ratio.d.l. quærela.
ſecundũ Bal.ibi circa princ.de
qua materia oportune dicetur
in v.par.prin.& per regulam.
d.l. in omnibus decidit in ſpe-
cie Bal.in l.data opera.colum.
xxv.C.qui accu.non poſ.ꝙ bā
num pecuniarum ſiue pœna fi-
ſcalis præſcribitur ſpacio.xx.
11 an. †Qualiter autem interrũ
patur præſcriptio in crimina-
libus no.Bar.in l. naturaliter.
in fi. commen.ff.de vſuca. vbi
cōcludit ꝙ præſcriptio de qua
in d.l.quærela. interrumpitur
per ſolā oblationē libelli cri-
minalis factam iudici & ꝙ nō
requirit citatio vel litis cōte-
ſtatio:de quo dicetur in vltima
parte ĩ materia interruptionis.

SVMMARIVM.

1 *Iuri hypothe. præſcribit
tertius poſſeſſor cōtra credito-
rem ſpacio.x.an.inter præſen-
tes. & xx. inter abſentes cum
titu.& bo.fide.*
2 P*erſonali p̃ſcriptione extincta
an extinguatur hypothecaria.*
3 P*ignoris p̃ſcriptio currēs cōtra
debitorē rōne dominii nō nocet
creditori quo ad hypothecam.*
4 *Creditore poſſidēte rē hypothe
catam an contra creditorem tē
pore quo poſſidet currat præ-
ſcriptio in hypothecariam.*
5 *Mala fides autoris nō nocet in*

a Adde Ang.cõſi.ccxxj. in qõne Ioã.Lanfre. vbi decidit. q. an ſtãte ſtatuto. quod nulla currat præſcri.minor.xxx. annis locum habeat in hypothecaria:et q̃ꝓtum tẽpus requirat ĩ pręſcriptione hypothecarie vide per Paul. de Caſt. cõſi.iij.in cauſa quę vertitur. co.iij.circa me.ỽ. nec videt pars ĩ nouis conſilijs Bald. cõſi. 125. actio. de dote præſcribitur. iiij.vol.

præſcribenda hypotheca ſeu iure pignoris.

6 *Venditio rei hypothecate impeditur præſcriptione cõtra hypothecã.*

7 *Præſcriptio an ſumat initiũ cõtra conditionale.*

8 *Excõicato quo caſu currat præſcriptio.*

TERTIO principaliter quæro. 1 †Quia ſupra viſum eſt qd actioni perſonali pſcribitur ſpacio xxx. an l.ij. circa med.C.de conſti.pecu. cum concor. quãto tẽpore præſcribat actioni hypothecarię[a] quæ eſt acceſſoria ad perſonalẽ licet ſit realis:vt eſt text. in l. ſi legati.ff.de pigno.& not.Bar. in l. ſolutum.§.per liberam. in iij.oppo.ff.de pig.actio.& in l. fideiuſſor obligari. ff. de fideiuſ.& Alex.in l.poſſeſsio quoque.§.& ſi poſſeſsio.col.j.ff. de acqui.poſ. In hac.q. cõclude ꝙ tertius poſſeſſor præſcribit iuri hypothecę[b] contra creditorẽ ſpacio.x.annorũ inter pręſentes & xx.inter abſentes cũ titulo & bona fide. caſus eſt in l.j.& ij.C. ſi aduer. credi. lib. vij. Si vero ille tertius nõ habet titulum & bonam fidẽ vel caret altero præſcribit contra hypotheca ſpacio xxx. annorũ.l.cum notiſsimi.in prin.C. de præſcri. xxx.an. Niſi ipſe prætendat cauſam pignoris ab eodem debitore quo caſu ſecũdus creditor non præſcribit cõtra primum niſi ſpacio xl. an. viuẽte debitore & eo mortuo. xxx. d.l. cũ notiſsimi.§.j.vbi glo.declarat & Spec.in tit. de præſcri.col.vlt.verſi. ſed quid de hypo. Sed ipſe principalis debitor vel eius hæres præſcribit iuri hypothecæ per xl. annos tantum[c] d.l. cum notiſsimi.§.j.Et hæc vera de iure ciuili.Sed de iure cano.principalis debitor vel hæres eius nullo tẽpore præſcribit ꝑpter malam fidem. c.ſi.cum ibi.not.de præſcri. Et circa hunc articulũ præſcriptionis hypothecariæ: vt habeatur perfecta doctrina no.quinque cõcluſiones.

2 †Prima cõcluſio eſt qd extincta perſonali non extinguitur hypo-

b Quod titulus requiratur ĩ præſcriptione hypothecarię vt pſcribatur longo tpe:notat Spec. in tit.de præſcri.col.l.ver.ſed nũ quid in præſcriptione.

c Quæ ſit ratio quare debitor principalis vel eius hæres præſcribat de iure ciuili per triginta annos principali debito & obligationi: & tamen non præſcribat hypothecarie quo eſt acceſſoria:niſi per xl.ann. vide ſubtiliter per Bald. in repetitio.l.fin. colum.v.C. de præſcri.lon.tem.quæ ſolet imprimi de per ſe.

hypothecaria: vt patet ex diſtinctione prædicta. Nam aliquãdo hypothecaria durat xl. annis poſsidente debitore vel hęrede aut ſecũdo creditore & tñ perſonalis tollitur de iure ciuili ſpacio. xxx. anno. l. ij. C. de conſti. pecu. cum concor. Et de hoc eſt caſus in l. ij. C. de lui. pigno. & ibi not. glo. & doct. licet igitur ab initio hypothecaria tanq̃ acceſſoria nõ poſsit ſtare abſq; principali tñ expoſtfacto ſecus. vt ibi probatur & not. Bart. in l. fideiuſſor obligari. in princ. ff. de fideiuſ. ſic econtra. extincta hypothecaria per pręſcriptionem lõgi temp. tertio poſsidente rem hypothecariã cum titulo & bona fide ſalua remanet perſonalis cõtra debitorẽ. vt dicit text. in d. l. j. C. ſi aduer. cred. lib. vij.
3 †Secunda concluſio eſt. quod pręſcriptio pignoris currẽs cõtra debitorem ratione dominij non nocet creditori quo ad hypothecam. l. præſes. & ibi not. glo. & Bar. C. de pig. quod declara vt ibi per gloſ. Ad idem eſt text. in l. vſucapio & ibi late not. glo. & doct. C. de pig.
4 Dic vt ibi. †Tertia cõcluſio eſt: q̃d creditore poſsidẽte rem hypotecatam nunquã pro tẽpore quo poſsidet currit præſcriptio in hypothecaria cõtra creditorẽ quinimmo interrumpitur: ſi nondum fuerit completa vt eſt caſus in d. l. cum notiſsimi. §. immo. Quam concluſionem limita procedere quãdo creditor poſsidet iure pignoris & hypothecæ: & ſic iure creditoris. alias ſecus ſi ex alia cauſa vel alio iure poſsidet. vt late declarat. do. Petr. Philip. Cor. conſi. xx. in præſenti conſultatione. j. volumi.
5 †Quarta cõcluſio eſt. q̃d licet mala fides autoris noceat ſingulari ſucceſſori in pęrſcriptione longi temporis quo ad præſcriptionẽ dñij: tñ non nocet in pręſcribenda hypotheca ſeu præſcribendo iure pignoris: quod eſt inferius dñio: vt dixi in tertia parte princi. circa intellec. auth. malæ fidei. C. de præſcri. long. temp. Et vltra ibi dicta addo Io. Fab. in. §. item ſeruiana. col. vlt. & ibi Iaſ. col. antepe. & pe. inſti. de act.
6 †Quinta concluſio eſt. q̃d pręſcriptio contra hypothecã impedit rei hypothecatæ venditionem quæ vendi poterat ante præſcriptionem. Caſus eſt in l. ſi a creditore. & ibi not. Bald. in ij. no. C. de actio. & ob. Old. conſi. xix. thema tale quidam paterfamilias. Sexta concluſio eſt & valde notabilis: ſi ſit vera. Quod iura quæ dicunt: ꝙ hypothecaria tollitur ſpacio decem vel viginti annorum loquuntur eo tempore quo erat licitum creditori agere contra tertium poſſeſſorem etiam non excuſſo principali. l. perſecutione. C. de pig. Sed hodie ex quo per auth. hoc ſi debitor eod. ti. non poteſt agere creditor contra tertium poſſeſſorem niſi primo debitore excuſſo & reperto. non ſoluendo ſibi ante excuſsionem non currit pręſcriptio per vulgatam regulam: quæ habet ꝙ non valenti agere nõ currit pręſcriptio. l. j. in fi. C. de anna. excep. præſertim cũ quis eſt impeditus impedimẽto iuris quo caſu ipſo iure p̃ſcriptio nõ currit ſcd̃m Bart.

in l.j.§.ſi quis autem propter. ff.de tri.actuq; priua. Ita ſingulariter determinat Alex.conſ. viij. viſo & perlecto. ad fin.v. vol. Nec obſt.ſecundum eũ ſi dicatur ꝙ iſtud nõ poſſe agere proceſsit culpa & negligentia creditoris qui potuit excutere debitorem pro libito vnde debet ſibi imputare: quia reſpondet Alex.ꝙ hoc ſibi obijci nõ põt per caſum quẽ ad hoc reputat ſingularẽ in c.qui diuerſitatẽ.de cõceſ præben. vbi nõ currit tempus impedito licet impedimentum ſui culpa proceſſerit & eſt valde ſingularis limitatio ſi vera eſt quia per eã quaſi ſemper dabitur occaſio euadendi præſcriptionem in hypotecaria ex qua ſequeretur ꝙ quodammodo hodie eſſet correcta. l.j. & ij. C. ſi aduer. credi.

Sed puto ꝙ iſta deciſio Alexand. non ſit vera quia profecto tex. in d.c.quia diuerſitatẽ non probat opi. Alex.ſecundũ intel.gl.ibi in uerbo ſuſpenſionis.in ſ.quæ intelligit illũ tex. dicentem ꝙ prælato ſuſpenſo vel excõicato non currit tẽpus conferendi præbendas ad eius collationem ſpectãtes durante tẽpore ſuſpenſionis: ex quo fuit impeditus conferre. & ſic quãuis impedimentum prouenerit culpa ſua intelligi procedere quando ille non fuit negligens in petenda abſolutione quia ſtatim poſt ſuſpenſionem iuit ad curiam pro illa habenda. alias ſibi imputaretur et curreret tẽpus ſi non curauit petere. ſecundum gl.ar.c.quoniam.c.diſtin. & l.q poteſt. ff.de reg. iur. vbi dicitur ꝙ qui poteſt facere vt poſsit: iam poſſe videtur. Facit text. not. in l. labeo ſcribit. ſi mihi bibliothecam. ff. de contrahen.emp. vbi conditio habetur pro impleta: quantum ad illum per quẽ ſtat quominus impleatur. Et cum illa gl.tranſit ibi Io. And.in nouella, in prin. vlt.col. & Ant.de But.col.vlt. qui pro ea adducit tex.in d.c. ſi.de elect. & poſt eum Panor. licet non referat circa ſi.commen.verſic.in eadem glo. Et ſecundum hũc communẽ intel. ille tex.in d.c.quia diuerſitatẽ ſuper quo ſe principaliter fundat Alex.non probat eius opi.

Concludo igitur iſtam deciſionem Alexã.non eſſe de iure veram. Et hanc concluſionẽ contra Alex.confirmo per plura. Primo quia vera eſt concluſio ꝙ tempus currit impedito agere de iure qui potuit impedimentum remouere. vt eſt tex.in d.c.fin.de elect.not.Roma.conſi. ccclij. quæritur pri-
7 mo.col.iij.in prin. † Secundo per ea quæ late ſcribit idẽ Roma.conſi.lxxxiiij.circa id quod quæritur circa med.verſ. ſecundo per id quod dicimus: vbi dicit ꝙ licet præſcriptio non ſumat initium contra conditionale debitũ niſi demũ poſt conditionis euentum. l.cum notiſsimi.§.illud. C.de præſcrip. xxx.an.& l.ſi.§.ſinautem auaritiæ.C. commu.de lega. Attamen illud eſt verum: niſi eſſet talis conditio: cuius implementum foret in poteſtate creditoris: vtputa quia poteſtatiua: tũc enim ſi impedimentum per creditorem negligentẽ differatur: præſcriptio ſumit initium etiã conditione pendente. l.j.§.qui ſub conditione. ff.ſi quis omiſ.

causa

cauſa teſta. Et ita ibi per illum tex. not. Bal. poſt Guil. de Cu. Et refert Roman. vbi ſupra. Tertio confirmatur hæc concluſio contra Alexand. per id etiam ꝙ pulchre conſuluit ipſe Roma. conſ. ix. quod pars condemnata vbi ad propoſitum determinat quod non auditur petens reductionem ad arbitrium boni viri poſt terminum ſtatuti: licet dicat ſe fuiſſe impeditum petere reductionē propter iuramentum de nō petendo appoſitum in compromiſſa: cum pendente termino potuerit petere abſolutionem a iuramento: & ſi non fecit ſtetit per eum. Et ibi Roma. limitat per plura communem regulam: ſuper qua ſe fundat Alex. quod non valenti agere non currit præſcriptio: vt procedat: niſi talis impotētia cauſetur culpa & negligentia ſua. Iſte deciſiones ſunt in terminis contra limitationem ſupra relatam: quibus iudicio meo congrue reſponderi non poteſt.
8 † Quarto contra Alexā. adduco deciſionem Bal. in c. j. in fi. de præſcri. vbi dicit ꝙ præſcriptio currit excommunicato quāuis nō potuerit agere ſi potuit petere abſolutionem: & nō curauit. Et hoc aperte voluit gl. in d. c. quia diuerſitatem in verbo ſuſpenſionis. Sic in propoſito debet currere creditori præſcriptio reſpectu tertij in hypotecaria ante factam excuſsionem: cum ſit in poteſtate ſua agere: quando velit contra principalem debitorem: & illum excutere. l. pure in fin. ff. de excep. doli. Et ſi nō curauit facere ſibi imputet: quia ſtetit per eū per prædicta.

Poſtremo confirmatur iſta concluſio contra Alex. per plura quę ad propoſitum no. Fely. in c. ex tranſmiſſa. col. j. de præſcrip. vbi refert plures ex deciſionibus ſupra adductis. Sed diſputationis gratia ſuſtinendo deciſionem Alex. poſſet reſponderi ad prædictā regulam quæ habet. Quod qui poteſt facere vt poſsit iam videtur poſſe: vt ſubtiliter per Bal. in repe. l. fi. col. x. & xj. C. de præſcri. lon. temp. vbi in terminis tangit q. an præſcribatur actioni nondū ortæ nec in eſſe producere quādo eſt in poteſtate partis facere ꝙ oriatur & in eſſe producatur & videtur concludere pro prædicta deciſione Alex. licet ipſe non alleget. Sed iudicando & conſulendo puto ꝙ non ſit illa deciſio tenenda per p̄dicta.

SVMMARIVM.

1 ☞ *In præſtationibus annuis & obligationibus quanto tempore præſcribatur & quando incipiat currere præſcriptio.*

2 *In ſtipulatione annua ſufficit vna præſcriptio etiam pro annis ſequentibus: & a quo tempore incipiat præſcriptio: limitatur. nume. 4.*

3 *In legatis annuis tot ſunt legata quot anni. limitatur. nu. 5.*

4 *Diſpoſitiones plures requirunt plures præſcriptiones.*

5 *Legatum vnum vnam præſcriptionem habet.*

QVARTO principaliter quęro
circa hāc quartā
1 tā partē. †Quāto tempore prę-
a ſcribat annue[a]
vel menſtrue obligationi & p̄ſtationi vel alterius ſingularis
temporis vel menſtrue & quando incipiat currere præſcriptio
in iſtis. Iſtam q. decidit tex. no.
in l. cum notiſsimi. §. in his. C.
de præſcri. xxx. an. vbi dicitur ꝙ in obligationibus & præſtationibus annuis præſcribitur annis xxx. & incipit currere præſcriptio ab initio cuiuſque anni vel menſis aut alterius ſingularis temporis: videlicet quo ceſſatū
eſt. vt ibi declarat gl. j. dicens, ꝙ
in præſcriptione
annua non duplicatur tēpus prout
alias fit ī pręſcribēda libertate ſeruitutis habētis tēporum interualla
l. ſi ſic. ff. quēad.
ſer. ami. & ibi gl.
magiſtra. in verbo cuiuſcunque.
quæ diſtinguit inter ſtipulationes
& legata: cuius
doct. eſt communiter approbata p
docto. & eam ibi
approbant Bart.
Bal. & Ang. Et
ex ea eliciuntur
due concluſiones.
2 † Prima cōcluſio eſt ꝙ in ſtipulatione annua qa
vnica eſt ſtipulatio et obligatio ſufficit vnā prę
ſcriptio pro oībus annis ēt ſequentibus & incipit præſcriptio currere a tempore quo ceſ
ſatum eſt nedum pro præterito
ſed ēt aduerſus futuras præſtationes. pro qua bene facit tex.
in c. de quarta. de præſcr. quem
pro iſta cōcluſione adducit Panor. in c. auditis. col. fi. eo ti. &
Iaſ. in §. ſi pluribus infra alle-
3 gato. col. j. circa fi. †Secunda
concluſio eſt ꝙ in legatis annuis tot ſunt legata quot anni.
Quia legatum annuum pro primo anno eſt purum & pro ſequentibus conditionale. l. ſi ſtichum. §. ſtipulatio. ff. de verbo.
oblig. & ſic quot ſunt anni tot
ſunt actiones: & tot pręſcriptiones. Nec ſufficit vna præſcriptio pro omnibus annis. Et
ideo nō pręſcribitur legato annuo niſi de anno in annum et p
illis annis pro quibus ceſſatur
xxx. annis. Sed pro ſequentibus annis non currit p̄ſcriptio.

Inde etiam eſt ſecundum gl.
ꝙ legatum annuum non admittitur non vtendo vt eſt caſus in
l. fin. vſusfructus alternis annis. ff. ſi vſusfru. amit. Iſtam
doctrinam tradunt glo. & communiter doct. in d. §. in his. &
ibi glo. reſpondet ad illum tex.
qui equiparat legata & ſtipulationes. Et eam firmant Bar.
Alex. & moder. in l. de pupillo. §. ſi pluribus. colum. j. & ibi
Alexan. late examinat. col. j.
& tuetur opi. glo. & Bar. ff. de
ope. no. nun. Panor. & Fely. in
c. auditis. col. fi. de præſcri. Io.
Andr. Panor. & communiter
cano. in c. olim cauſam. in fi. de
cenſi. Alex. & moder. in d. l. ſi
ſtichum. §. ſtipulatio. Et ſecundum

a Quanto tēpore p̄ſcribatur debito annuo ex cōtractu vel ex ultima voluntate vide plene p d. Anto. de Bu. in repe. c. peruenit. col. xxv. & ſequē. decem. & plura per Bertachi. in reperto rio in verbo p̄ſcriptio. quinto. col. ij. in fi. verſ. p̄ſcriptio contra annuum.

dum iſtam doctrinam plene cō
ſuluit.d. Petrus Phil.Cor.& at
teſtatur hanc eſſe communem
opin.conſi.xxij.videtur in hac
conſultatione.ij.col.in prin.&
conſi.xliiij.in hac conſultatio-
ne j. colum.circa fin.& conſil.
clxxxj.viſis nonnullis.colum.
xxix. verſ. quod & tertio vi-
detur ij.volu.& latiſsime.con-
ſil.xxij.in præſenti cōſultatio-
ne.per totū. & pręcipue.iiij.v.
& vj.col.iiij.vol.& Ful.conſi.
clxiiij.circa primum per totū.

4 †Primam concluſionem limi
ta vt procedat niſi in ꝓmiſsio-
ne annua eſſet adiectū diſtribu
tiuū quandocunq;. Tunc enim
cenſentur plures diſpoſitiones
& ſic requiruntur plures præ-
ſcriptiones ſecundum Ange.in
d.l.ſi ſtichum.§.ſtipulatio. quē
ibi ſequuntur Alex.& alij.Be-
ne facit quod vult not. Bart.in
l.ſicut in annos.in fin.quā legit
pro prima.ff.quib.mo.vſusfru.
amit. vbi determinat ꝙ ſi ali-
cui pio loco fuerit legatum ali-
quid ita ꝙ poſsit petere quan-
docunq; illa dictio quandocun
que efficit ꝙ dicantur plura le-
gata.& ideo licet quædam ſint
ſublata præſcriptione. Tamen
cum non incipiant alia legata
competere illa peti poterunt;ſe
cundum Bart.ibi.& ſequuntur
Moder. in d.l.de pupillo.§.ſi
pluribus.& Alex.in l.nemo po
teſt.col.vlti.verſi. quid ſi dixi
promitto quandocunq;. ff.de le

5 ga. j. †Secundam concluſio-
nem de legato annuo limita vt
non procedat quando alimenta
ſimpliciter eſſent legata alicui
vel vſusfructus ſimpliciter le-
gatus abſq; diſtributione tem-
poris. Quia tunc vnum eſt le-
gatum:& vna præſcriptio ſuf-
ficit ſecundum Bal. in l.j.circa
fi.in penul.q. C.de ſenten.quæ
ſine certa quanti. vbi reputat
hoc notabile.et ſubtile.et in §.
j. circa fi. in titu.de l.corra.ſe
quntur Alex.& moder.in d.l.
ſi ſtichum.§.ſtipulatio. col.j.

Et propterea dici poteſt ex
mente Bar.in d.§.in his. in fi.
cōmen. ꝙ non ſit differentia in
ter legatum & ſtipulationem.

Sed debemus in vtraque a-
nimaduertere: an obligatio ſit
orta de præſenti:licet dilata ſit
exactio. an vero obligatio ſit
in diem prout latius declarat
Panor.in d.c.auditis.in fi.com
men. de præſcrip. vbi ponit
exemplum: quando in legato
annuo dicatur orta obligatio
de præſenti. Hinc eſt quod
ſicut in legatis annuis non cur
rit præſcriptio: niſi de tempo-
re ad tempus. Ita & in ſtipu-
latione conditionali: quæ ſub
cōditione multiplicatur. prout
late declarat domi. Petrus Phi
lip. Corne.conſi.xliiij. in hac
conſultatione. ij. & iij.colū.ij.
volu. Et hanc materiam ple-
nius alijs examinat Salic. in
d.§.in his.colum.pen.& vlt.&
conatur ſuſtinere opin.Pe.Cy.
& antiquorum.ꝙ in promiſsio
ne annua non ſufficiat vnica
præſcriptio: ſed requirantur
plures.per tex. in d.§.in his, in
verbo in initio cuiuſque anni
&c. & per quædam alia moti-
ua: quibus reſpondet Alexan.
in d.§.ſi pluribus. col.j.& ibi
inſiſtit circa tex. in c.de quar-
ta. de præſcrip. quem adducit
Panormi. in d.cap.auditis. in
fi.cōmen. ꝓ primo mēbro Bar.
ꝙ non probet; vt ibi latius per

cum;

eum, quem ſequitur Fel. in d. c. auditis. col. ſi.

SVMMARIVM.

1 *Debens decem ſingulis annis ſi per. xxx. an tantum quinque ſo!uat, an in aliis quinque præſcribat.*

2 *In annuis præſtationibus ſeu penſionibus nulla de iure canonico currit præſcriptio.*

3 *Remiſſio tacita penſioni per lõgum tempus debite excuſat ſoluere debentem a mala fide.*

QVINTO quæro. De pulchra, & quotidiana quæſtio.
1 †Pone quod aliquis ſingulis annis debet decem, & quolibet anno ſoluit tãtum quinque ſpacio. xxx. annorum, & vltra, an præſcribat in alijs quinque. Iſtam queſtionem format gl. in l. cum notiſsimi. §. in his, in glo. j. in fi. C. de præſcrip. xxx. anno. & determinat quod non: quia ſoluendo partem, videtur agnoſcere totum debitum. per l. cum fidem. C. de non nu. pec. Sed Saly. ibi col. j. circa medium, diſtinguit, ꝙ aut debitor ſoluit minorem penſionem, vt partẽ debiti: & tunc nullo modo pręſcribit, quin teneatur ad ſolidum, quia omni anno recognoſcit debitum. Et ſic tempus creditori non currit. d. l. cum fidem. Immo ſi quod tempus cucurriſſet, interrumpitur pręſcriptio per recognitionem debiti d. l. cum notiſsimi. §. ſed et ſi qs. Aut vero ſoluit minorem pẽſionem, non vt partem, ſed vt totum, quaſi vltra nõ teneatur, & tunc ſecundum Saly. debitor præſcribit in maiori tam de iure ciuili, quam canonico, ſi putat vltra non debere. Vbi autem ſciuit de iure canonico nõ præſcribit propter malam fidẽ c. fi. de pręſcri. licet de iure ciuili. ſic l. ſicut, C. de præſcript. xxx. anno. Nec currat Saly. ꝙ recipiens ignorauerit, quia pręſcriptiones iſtæ currunt cõtra
2 ignorantem. d. l. ſicut. † Sed videtur mihi ꝙ nulla currat pſcriptio in iſtis annuis præſtationibus ſeu penſionibus de iure canonico, ſiue mihi ſoluatur, vel minus reſpectu promittentis propter ipſius malam fidem vel eius a quo relictum eſt legatum annuum in teſtamento, ſi ſciuit, & legatum fuit agnitum, & ſit talis qui potuit grauari, & ſic vbi legatum incipit deberi. Nec reſpectu hæredis cui nocet mala fides defuncti, quia tenetur exonerare eius cõſcientiam ſecundum communẽ opin. vt late dixi in tertia parte prin. col. xliiij. & ſeq. Vnde non video ꝙ de iure canonico poſsit procedere concluſio Saly. reſpectu actionis perſonalis cui nõ poteſt præſcribi, nec per principalem debitorem, niſi forte data iuſta ignorantia, puta, quia obligatus ex facto procuratoris, vel ex teſtamento aliquo quod ignorauit, prout declarat Bu. in c. fi. de præſcr. &c. Imo. in l. ſequitur. §. ſi viã. col. ij. circa fin. ff. de vſu. nec per hęredem. Poteſt ergo procedere concluſio Saly. reſpectu tertij ſingularis ſucceſſoris ad quem perueniſſet res ſuper qua erat aſſignata penſio

annua

annua vel allocatus cenſus. Ita ꝙ ſit onus reale. Tunc enim nõ præſcribitur actioni perſonali ſed iuri reali quo caſu non exigitur præſcriptio. xxx. anno. ſed ſufficerent.x.vel. xx.vt dixi ſupra in iij. q. huius partis, circa præſcriptionem hypotecariç. Et vltra Sal. iſtam. q. not.format Bar.de quo ipſe nõ meminit.poſt Dy. in l.ſi prius, in prin. ff. de aqua plu. arcen. & diſtinguit aut erant plures obligationes,vel erat vna obligatio,& tunc facit differẽtiam inter recipientem ſcienter, vel ignoranter minorem penſionẽ: vt ibi per eum. Et ante Barto. hanc quæſt. plene diſputat Io. And.in c.plus ſemper, de regu. iur.in vj.in mercu.vbi quærit, quid ſi eccleſia debet alteri eccleſiæ annua.xx.& per xl.annos ſoluit ſolum.x. an poſtea petere poſsit eccleſia integra viginti & refert quod fuit quęſtio dominicalis Bart,Brixienſis, & tandem recitat Io. And. diſtinctio.Dy.quam poſuit Cy. in d.l. cum notiſsimi.§. in his, latius quã faciat Bar. in d.l. ſi prius, in prin.& cũ ea videtur tranſire. Et forte in practica obtineret opin.Dy.Cyn.Ioan. And.& Bar. tanquam communis quaſi recipiens ſcienter vi-
3 deatur remittere & ſic † tacita remiſsio excuſat ſoluentem a mala fide,vt dicetur infra.in vij. q. Et iſtam quęſtionem remiſsiue tangit Alexã. in l. ſi certis annis. circa finem pen. col.verſicu.& an econtra.C.de pact. vbi dat plures remiſsiones,ſed nihil decidit.Not.Spe. in titul.de locat.§.nunc aliqua, colum. xij.circa fin. ver,xlij. & in tit.de pręſcr.col.iij.verſ. quid ſi cui deberem.

Sexto qvaero. Quid ſi vnus qui debebat decem annua deceſsit relictis duobus hæredibus,& vnus tantum ſoluit alter ceſſauit tempore cõſtituto. Vel econuerſo. Creditor deceſsit relictis duobus hæredibus & vni tantum ſolutũ fuit. Hanc quæſtionem mouet Bartol.in d.l.ſi prius,in ſi.prin.ff.de aqua plu. arcen. & determinat ꝙ his caſibus vnus pręſcribitur: ſiue contra vnum præſcribitur, ſicut ſi ab initio eſſent duæ obligationes,per.l.nam ſatis non ſortem §.j.ff.quemad.no.ſer.amit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Debens annuatim dare.x. ſolidos monetæ nouæ, ſi per.x. annos det monetam antiquam, an præſcribat primæ obligationi reſpectu monetæ antiquę.*

2 *Prælatus eccleſiæ cui annuatim debẽtur tres ſi pluribus annis recipiat duo non præiudicat eccleſiæ.*

3 *Cenſus non poteſt pręſcribi cũ mala fide nec diminui.*

4 *Cenſus vel penſio an poſſint diminutiue præſcribi cõtra priuatum.*

5 *Præſcribendo cenſum cõtra eccleſiam ſemper.xl.anni requirũtur cum bona fide.*

Septimo quero de alia ſimili & vtili. q. quæ ſæpius occurrit de facto. Quidam

a Ad intel. d.c.olim. de cenſ.et quãdo ſol uitur minor moneta,an præſcribatur in maiori vide Corne.conſil. clxxxj. viſis nonnullis.colũ. xxix. ver. ꝙ & tertio videtur. iij. uol.Iaſ.in ꝟ. præiudiciales, col.vlt.in ſti.de act.

1 †Quidam tenetur mihi dare quolibet anno decẽ ſolidos monete antiquæ & ſoluit per decem annos decem ſolidos monetæ nouæ quæ eſt minoris valoris, & magis debilis, an ſit præſcriptũ primæ obligationi reſpectu antiquæ monetæ.

Bartol. format iſtam.q. in d. l. ſi prius, in princ ff. de aqua plu. arc. & diſtinguit, vt in præcedenti.v. q. inter recipientem ſcienter, vel ignoranter. Sed Bal. & Saly.in l. aduerſus, C. de vſur. determinant per illum tex. ꝙ ſi debitũ ſit fauorabile, vt cenſus licet quis recipiat minorem penſionem pluribus annis ſibi nõ præiudicat.per tex.in c.olim cau-

a ſam. de cenſi.[a] vbi eſt caſus de hoc.ſi vero debitũ eſt odioſum vt vſura,& tunc percipiẽdo minorem penſionem per trienniũ præſcribitur ĩ maiori.per tex. in l.qui ſemiſſes, in princ.ff.de vſur.& in d.l.aduerſus. ſecũdũ Cy.Bal.& Sal.ibi qui concludunt ſufficere triennium in liberatione debiti odioſi, & ita intelligunt illum text. & fuit opin. Azo. ibi relata in glo.

2 †Ex quo inferunt Bal.& Saly.ꝙ prælatus eccleſiæ qui debet habere nomine cenſus tres denarios quolibet anno recipiendo duos pluribus annis nõ præiudicat eccleſię cum cẽſus ſit fauorabilis. d. c. olim cauſam,ſequitur Alex.cõſi.v.ſi uera ſunt ea.col.iij. ſeu iiij.in vj. arg.v.vol. Contrariũ videtur ſenſiſſe Ant.de Bu.in rep.c.per uenit.in ſi.cõm.de cenſi.vbi dicit ꝙ ſi quis pro feudo ſoluerit oĩ anno durantibus decẽ annis centũ & ſecundum rei veritatẽ debebat ducenta ſi deducit illud tẽpus ad probandum ꝙ nõ debet niſi centum allegando cãm renuntiationis, ſeu amiſsionis pro reſiduo ꝙ probabitur talis remiſsio per lapſum decenniũ cõcurrente illa minori ſolutione niſi ius cõe reſiſteret. per c. j.de præſcr.in vi. Quod videtur contra cõcluſionem Bal.& Saly.in d.l.aduerſus,& contra tex.in d.c.olim cauſam,vbi decidit ꝙ non præſcribitur per ſolutionẽ minoris cenſus & pẽſionis in maiori niſi per ſpaciũ quadraginta annorum concurrentibus alijs requiſitis ad pręſcriptionẽ, vt ibi volunt Hoſt. Io. And.& Bu.circa ſi.commẽ.

3 qui concludunt † ꝙ ſicut cẽſus præſcribi non poteſt cum mala fide:ita nec diminui, ſeu diminutiue præſcribi ab habẽte malam fidem,licet Pan.ibi in fin. commen.dicat & communiter tenetur oppoſitum.Sed puto,ꝙ male dicat,quia opi.Hoſt.tenẽt Io.An.& Bu.& non reperio cõtradicentem præter eũ qui allegat gl.pro ſe in c.quicũq;.xvj. q.ij.quæ non facit. Sed poſſet ad tex.in d.c. olim cauſam reſpõderi quod loquitur in eccleſia,& non in priuato. Vnde concordando opi.puto fore diſtinguẽdum ꝙ aut loquimur in præſenti articulo de præſcriptione

ptione contra priuatum, vel cõtra eccleſiam.

4 † Primo caſu ſi quæratur an cenſus vel pẽſio poſsit diminutiue præſcribi cõtra priuatum diſtinguo. ꝙ aut loquimur in ipſo principali debitore qui tenetur ex propria obligatione ad penſionẽ annuã & ipſe pręſcribere non poteſt, quocunque temporis ſpacio ſoluendo minorem pẽſionem quin teneatur in maiori, vel ſoluendo de pecunia noua magis debili, vbi tenebatur ſoluere de antiqua plus valente propter malam fidem c.fi.cum ibi not. de præſcrip. Quoniam ita militat ratio peccati ſuper qua ſe fundat ille tex. reſpectu partis, ſicut totius. ar. l. qui de tota, in prin. ff. de rei vẽd. Et ita procedat deciſio Hoſti. Io. And. & Butr. in d.c. olim cauſam. circa fi. commen. dum volunt ꝙ cenſus non poſsit diminutiue præſcribi cum mala fide. Et idẽ dico in hærede eius ſucceſſore uniuerſali, cui nocet mala fides defuncti ſcdm cõem opin. Cum teneatur eius cõſcientiam exonerare. c. fi. de ſepul. & late dixi in iij. parte prin. col. xliiij. & ſeq. Niſi eſſet ſucceſſor i pręlatura vel beneficio, cui non nocet mala fides pręde ceſſoris. c. cura. & ibi glo. & cano. no. de iurepatr. & dixi vbi ſupra. Nã ſi talis ſucceſſor habeat bonã fidem, præſcribet ſpacio xl. annorum. Et ita procedat text. in d.c. olim cauſam, a cõtrario ſenſu iunctis ibi no. per gl. pe. de cenſi. Aut vero loquimur. in ſucceſſore ſingulari, & puto diſtinguendum an habeat titulum & bonam fidem, quia fundus fuit ſibi venditus cum expreſsione cẽſus minoris, & re vera debebatur maior. Tũc teneo ꝙ indiſtincte p̃ſcribat ſpacio x. annorũ inter pręſentes, & viginti inter abſentes. etiam ſi habeat cauſam a malę fidei autore, q̃a aut. malæ fidei. C. de p̃ſc. lon. tẽ. non habet locũ niſi in pręſcriptione dñij, non autẽ alterius iuris minoris præiudicij. vt cõcludunt cõiter doc. in l. põponius. §. cum quis, ff. de acqui. poſ. & dixi in iij. par. prin. col. xlij. ad fi. Si vero nullũ habet tit. ſed bonã fidem tantũ, p̃ſcribet ſpacio xxx. annorum de iure ciuili, per regulã. d.l. cũ notiſsimi. l. ſicut. & l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. an. circa quã nihil eſt immutatũ de iure canonico concurrẽte bona fide, vt ẽt plene dictũ fuit in ij. par. iij. prin. q. vj. Puto tamen, ꝙ iſte ſingularis ſucceſſor habens bonam fidẽ præſcribet ſpacio decem annorũ in maiori abſq; titulo, ſi ſoluat minorem penſionem tanto tempore, & ille cui debetur ſcienter receperit allegando cauſam remiſsionis, ſeu renũtiationis. Si vero ignoranter, ſecus. Et idẽ forte dici poſſet in ipſo debitore principali, vel hærede eius ratione pręſumptę remiſsionis.

Et ita procedãt no. per Bar. in d.l. ſi prius, in princi. & per But. in d.c. peruenit, circa fi. bene facit tex. in l. cũ de in rẽ verſo. cum materia. ff. de vſur. iunctis his quæ plene dixi in x. q. iij.

5 partis prin. † Scdo caſu principali qñ agitur de p̃ſcribendo cenſum cõtra eccleſiã, cõcludo ꝙ requiritur ſemper tp̃s xl. annorum cum bona fide. per tex. in d.c. olim cãm, cũ ibi no. &

per

a Adde eũdem Spe. in titu. de prę́ſc. col. iij. verſic. quid ſi colonus.

per ea quæ habentur in c. de quarta & in c. illud, de præſcript. Et ita procedant no. per Bal. & Saly. in d. l. aduerſus. dum dicunt ꝙ prælatus recipiens minorem penſionem pluribus annis non præiudicat eccleſiæ. Iſtud enim debet intelligi, prout habetur in d. cap. olim cauſam. quod ipſi allegãt.

Et hæc diſtinctio poteſt etiã adhiberi ſi tractetur de præſcriptione totius cenſus, quia non eſt differentia, an agatur de pręſcribendo cenſum in totum vel diminutiue ſecundum Ioan. Andræ. & Butr. in d. c. olim cauſam. circa finem. de cenſib.

Non obſt. ſi opponatur quod cenſus præſcribi non poteſt. l. competit. C. de præſcri. xxx. annorum. quia ille text. procedit in cenſu debito in ſignum recognitionis vniuerſalis dominij & ſuperioritatis, vt latius dicã in j. q. ij. partis. v. princip. & faciunt quę dicam in. q. proxime ſeq.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Emphyteota penſionem nõ ſoluens per xxx. vel xl. ann. & ſemper poſſedit an præſcribat libertatem a penſione ſoluenda pro tempore tam præterito, quam futuro.*

2 *Obligatus ſoluere perpetuum cenſum non ſoluendo per xl. an. præſcribit.*

3 *Concluſio quòd actioni perſonali præſcribatur cum mala ſide reprobatur in lege.*

4 *Res emphyteotica ſi perueniat ad extraneum qualiter & quãto tempore præſcribatur.*

OCTAVO quęro. 1 † Quid ſi emphyteota ceſſauit per. xxx. vel xl. annos, quod pẽſionem non ſoluerit, & ſemper poſſedit: nũquid dicatur pręſcripſiſſe liberationem a penſione ſoluenda pro tempore tam præterito quam futuro. Iſtam quæſtionem ſuccinte tangit. d. Iaſ. in d. tracta. iur. emphy. colum. xlvj. q. xxviij. & colũ. lxxxj. verſic. primo quęro. Allegans Specul. in titu. de loca. §. nunc a aliqua. verſi. xliiij. [a] & Bart. in l. ius emphyteoticum, et in l. iubemus. C. de fund. patri. lib. xj. & in l. competit. C. de præſcriptio. xxx. vel xl. anno. vbi determinat ꝙ ſic, quia omnis actio tollitur tanto tẽpore per l. ſicut. & l. omnes, C. de pręſcript. xxx. ann. Et dicit d. Iaſ. in d. quæſt. xxviij. Quod iſta deciſio indubitanter procedit quantum ad penſionem præteritam, ſed quantum ad futuram videtur hæc deciſio dura ſecundum eum: & ſic relinquit in ambiguo, & nõ determinat.

Eandem opi. tenuit d. Petrus Philip. Corne. conſi. cxlij. videtur prima facie. col. pe. verſ. accedat. iij. volu. Concludens 2 † ꝙ qui tenetur ſoluere perpetuum cenſum, præſcribit nõ ſoluendo per xl. annos. & adducit duo conſilia Bal. Sed non pu-

to iſtam concluſionem ita ſimpliciter intellectam poſſe procedere. Vnde pro veritate concludo in præſenti quęſtione quod ſi emphyteota habet malã fidem: vt ille cui fuit cõceſſa emphyteoſis, vel qui ipſam emphyteoſim recognouit, nullo tempore præſcribit propter malã fidem: cũ teneatur actione perſonali: cui non præſcribitur cum mala fide de iure canonico aliquo temporis ſpacio ſecundum communẽ opi. Cano. in c. fi. de ſepul. & ſatis dixi in ij. parte iij. prin. q. xiiij. nec pariter præſcribit hæres emphyteote: cui nocet mala fides defuncti: vt ẽt ibi late dixi. Et hoc aperte ſenſerunt Io. An. & But. in c. olim cauſam. circa fi. cõmen. de cenſi. vbi dicunt: ꝙ præſcriptio cenſus non currit cum mala fide. Ex quo infero quod Bar. in locis præalle. male loquitur: licet Iaſ. ſimpliciter referat. & ſequatur. Nam ſecutus eſt Bar. eius erroneã opi. quam poſuit in l. ſequitur. §. ſi viã. ff. de vſucapio. & in l. iij. ff. de ſer. vrb. prædi. vbi voluit
3 † quod actioni perſonali præſcribatur cũ mala fide: quę eſt cõiter reprobata tã per legiſt. quam cano. vt ad plenum dixi
4 vbi ſupra. † Si vero res emphyteotica peruenit ad extraneum tũc ille præſcribet domi niũ directum ſaltem in effectu & reſpectu priuati: ſpacio decẽ vel viginti annorum ſicut præſcriberetur plenum dominium cum titulo & bona fide: & habita diſtinctione: an poſſeſſor cauſam habeat ab autore bonę vel malæ fidei. Sed ſine titulo præſcribet ſpacio xxx. annorum cum bona fide. d. l. ſi quis emptionis. §. j. Cum mala fide vero nullo tẽpore præſcribit. c. fi. de præſcri. & c. poſſeſſor. de regu. iur. in vj. Et vbi quis allegat ſe non ſoluiſſe penſionẽ vel cenſum per xl. annos continuos ad inducendam præſcriptionem: cui incumbat probatio plene diſcutit Ioan. And. in c. ſine poſſeſsione. de regu. iur. in vj. quem ſequitur Aret. in l. in illa. colum. iiij. in prin. ff. de verbo. obliga.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Emphyteota feudatarius & ſuperficiarius præſcribunt ius emphyteoticum ſingulis ad ſingula relatis.*

2 *Emphyteota uel uſufructuarius licet naturaliter poſſideãt fundum tamen ipsum ius emphyteoticum uel uſumfructum poſſidẽt naturaliter et ciuiliter.*

1 NONO quæro. † An ille qui ſoluit canonem tãquam emphyteota per xxx. vel xl. annos, & tanto tempore rem aliquam poſſedit vti emphyteoticã præ-
a ſcribat ius emphyteoticum[a] vt vtile dominium ſalua canonicis pſtatione quã-uis iura emphyteotica nunquam fuerint ei conceſſa, Bart. in d. l. cõpetit. determinat ꝙ ſic. & in l. iij. §. ex cõtrario. col. j. vel

a AddeBal. in l. male agitur. in fi. cõmen. C. de pręſcr. xxx. anno.

a Et per illũ tex. infert ꝙ ſi fundus alienus fuerit conceſſus in emphyteoſim p̃ſcribitur longo tempore cum titulo et bona fide tãquam emphyteoticus cõtra tertium.

vel ij. verſi. ſecundo contra Dy. & ibi no. omnes doctο. ff. de acquirẽ. poſſeſſio. vbi dicit Bar. ꝙ emphyteota feudatarius & ſuperficiarius p̃ſcribunt ius emphyteoticum vel aliud ſimile ſingulis ad ſingula relatis. per d. l. competit. ex quo poſſident naturaliter & de hoc dicit ẽt ſe dare caſum in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infec. Dicit inſuper. ꝙ eſt tex. de hoc recte intelligendo in l. cum ſponſus. §. ſi de vectigalibus. cum gl. iuncta. l. eum qui. in princ. eodem titu. Quæ iura ſic inducuntur. Iſta ſunt conuertibilia. Competit publiciana: ergo vſucapio. Et econtra d. l. eum qui. in princ. ſed in d. l. cum ſponſus. §. ſi de
a vectigalibus [a] dicitur, ꝙ emptori fundi vectigalis ſiue emphyteotici competit publiciana: ergo ipſi poſſunt præſcribere tale ius. Et ita inducit Iaſ. late firmans concluſionem prędictam in tract. iur. emphy. col. lxxxj. Sed hæc inductio nõ videtur bona per ea quæ late dixi in iij. parte prin. circa intel. regulę. d. l. eum qui. in prin. col. xxxiiij. & xliij. vbi concluſi ꝙ prædicta regula procedit negatiue. non affirmatiue: vnde adduco meliorem ratio-
2 nem. † Quia licet emphyteota vel vſuſfructuarius ſolũ poſſideant naturaliter fundum tamen ipſum ius emphyteoticum vel vſumfructum poſſident naturaliter & ciuiliter. Ita declarat Barto. in l. naturaliter. in princ. ff. de acqui. poſſ. & ad hoc allegat glo. no. in l. ſi plures. §. deiectum. ff. de vi & vi arma. & in l. ait prætor. §. item ei. ff. ex qui. cau. ma. & in l. fi. ff. vti poſ. Sic etiam declarat Paul. de Caſtr. non faciens mentionem de Bar. in l. fi. C. de præſcr. long. tempo. Et declarant Imo. Are. & Alex. in d. §. ex contrario & ibi Iaſ. colum. iiij. Tangit etiam Iaſo. in d. trac. iur. emphy. col. lxxxj. an præſumatur emphyteota: qui tanto tempore ſoluit: de quo plene dixi in iij. parte princ. col. xvj. & ſeq. verſic. ſecundo prædicta faciunt ad quæſtionẽ & ibi dicta non repeto quę bene adaptantur hic. & pro repetitis habeantur.

SVMMARIVM.

2 ☞ *Rem tanquam emphyteota recognoſcens: & tanquam a domino cui longo tempore penſionem ſoluit tanquam domino cum nec ipſe eſſet emphy. nec alter dominus an talis præſcriptio proſit.*

2 *Præſcriptio decurſa contra vaſallum vel emphyteotam non præiudicat domino.*

DEcimo quæro. Iuxta proximam q.
1 † quid ſi iſte tanq̃ emphyteota rẽ ab aliquo recognouit

nit tanquam a domino:& ei lõgo tempore pẽſionem ſoluit tã quam domino: cũ nec ipſæ eſſet emphyteota: nec ¦ille quem recognoſcebat eſſe domiuus:an præſcriptio iſtius poſsidentis proſit illi: cui ſoluit. Iſtam quæſtio. mouet Spe.in titu, de loca.§.nunc reliqua.ver.liij.et ver.lvij.Et vr̃ concludere talem præſcriptionem prodeſſe illi cui ſoluit:eũ in dominũ recognoſcendo ſi poſſederit triginta annis & ex hoc infert ad duos effectus: vt ibi latius per eum. Et hanc deciſionẽ Spe. ſimpliciter refert & ſequitur. Iaſ.in præalleg. tract. iur. emphy.colũ.lxxxij.verſi. quinto quæro. Et vltra eum ſic late firmat Rom.conſi.cxxvij. poſito ꝙ dominiũ adducens plura maxime Ioã.And. in c. qui ad agendum, de regu. iur. in vj.

a Et not.† ꝙ præſcriptio decurſa cõtra vaſallum vel emphyteotam non præiudicat domino. Ita Bald.in.§.quid ergo. in ti.de inueſti. de re alie.fac.per illum tex.

a An & qñ currat p̃ſcriptio contra locatorem: vide per Paul. de Caſt.conſi.286.videtur dicendũ breuiter & conſi. ſequen. videtur dicẽdum dictũ actorẽ & conſi. ccxcj. in quæſtione quę vertitur in antiq. & vide in prima parte ſextæ & vltimę p̃tis princ. huius tractatus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Conductor alius recognoſcens alterum in dominum: an poßit præſcribere contra eum.*

2 *Colonus vel conductor præſcribere poteſt contra actionẽ perſonalem quæ oritur ex contractu locationis.*

3 *Colonus uel cõductor p̃ſcribere poteſt præſtationẽ penſionis pro tp̃e præterito.xxx. an. ſed non penſionem futuri tẽporis.*

4 *Emphyteota nunquã præſcribit directum dominiũ contra dominũ directum.*

5 *Succeſſores iuris præſumptione cẽſentur tenuiſſe & poſſediſſe eo modo & forma quibus tenebat defunctus.*

6 *Clauſula conſtituti uel precarii paßiue tranſit in hæredes conſtituentis.*

7 *Colonus ſi domino ignorante vendidit fundum conductũ cuius emptor domino a quo conduxit penſionẽ ſoluit.xxx. annis: an dominus poßit agere contra emptorẽ rei vendicatione.*

1 VNDECIMO quæro. † Vtrũ conductor vel alius recognoſcens alterũ in dominũ poſsit

a præſcribere cõtra eũ[a]. Cõclude ꝙ non ẽt ſi mille annis poſſideret:ex quo illũ in dñm recognoſcit:vt eſt caſus in l.male agit.C.de p̃ſcri.xx.an. vbi gl. & oẽs no.Bar.& alij.in authẽ.ꝑpetua.C.de ſacroſan.eccl.

O glo.

glo. Bart. & doc.in l. cõperit.
C.de pręſci.xxx.an.Bal. Sal.
& Pau.de Caſt.in l.neq:.C. de
vſuf.per iſtũ text. vbi aſsignãt
2 rationẽ huius deciſionis. †Et
ꝗuis colonus vel cõductor nõ
præſcribat dominiũ rei contra
dominũ:quẽ recognoſcit:p̄ſcri-
bit tamẽ cõtra actionẽ pſonalẽ:
quę oritur ex cõtractu locatio-
nis. Poterit tñ cõueniri ad re-
ſtitutionẽ rei actione in rẽ quæ
nõ eſt præſcripta: ſcd̃m glo. &
doc.in d.l.male agitur : qd̃ de-
clata : vt ibi plene per Angel.
3 †Pręſcribit ẽt colonus vel cõ
ductor præſtationem penſionis
pro tẽpore præterito triginta
annis:quia tanto tempore tolli
tur oĩs actio perſonalis: ſed nõ
præſcribit penſionem futuri tẽ-
poris : vt eam ſoluere non te-
neat:niſi interpelletur : vt ſol-
uat & recuſet ſoluere . Vel ſe-
cundũ aliã opin.niſi actualiter
poſſeſsionẽ interuertat : vt late
declarat Ang.in d.l. male agi-
tur.col.ij. circa princ. Et hæc
vera de iure ciuili:quod admit
tit præſcriptionem longiſsimi
tẽporis.xxx. annorũ cũ mala
fide l.ſicut. cum concor. C. de
præſci.xxx.an. Sed de iure ca
nonico ipſe cõductor nullo tẽ-
pore præſcribit propter malã
fidem:nec cõtra actionẽ realẽ :
nec perſonalẽ.c.ſi.cũ ibi plene
no. de præſcri. nec pariter hæ-
res eius quẽ mala fides defun-
cti impedit p̄ſcribere:vt cõclu-
dunt cõiter cano.
in c.ſi diligẽti.de
pręſcrip. vbi late
Felyn.col. iiij. &
seq.[a] †Ex præ
4 dicta cõcluſione
infertur qd̃ ſi fun-
dũ meũ tenuiſſes per tẽpus legi
timũ nõ tanꝗ dñs directus: ſed
tanꝗ fructuarius vel tanquam
emphyteota:vel tanꝗ feudata-
rius & habuiſſes titulũ a quo-
dã tertio:& ignoraſſes me eſſe
dominũ directũ: præſcribis ius
vſusfructus alias vtile dñium
contra me: ſed directũ nunꝗ:
quia non poſſediſti eo animo:
vt illud acquireres:arg.l.ſi. ff.
quemad.ſer.amit.& l. ſi ego.§.
j.ff.de public.& l.ſi.circa ſi.C.
de pręſcri.lon.temp. & ſine ti-
tulo præſcribens.xxx. annis:
vt in.§.ſi quis per xxx.in titu.
ſi de feu.fue.contro. Poſtꝗ aũt
incepiſſes poſsidere tanꝗ dñs
directus:quia interuertiſti poſ-
ſeſsionẽ:extunẽ ſpolias me ci-
uili poſſeſsione:& incipis præ
ſcribere longiſsimo tempore
ſicut fur violentus poſſeſſor. de
iure ciuili.l.j.§.ad hæc. C. de
anna.except. ſecus de iure ca-
nonico:cum ſit male fidei.c. ſi.
de pręſcri. Ita declarat Pau.
de Caſt. in d.l. neque fructua-
riũ.Et in emphyteota idem fir
mat Iaſ.in tract.iur.emphy. co
lum.lxxxij.ver.tertio quæro.
vbi concludit ꝙ emphyteota
nunꝗ præſcribit directũ domi
niũ contra dñm directum : etiã
ſi mille annis poſsideret prout
dicit Bal.in d.l.neque.niſi em-
phyteota interuertiſſet poſſeſ-
ſionẽ:quam tñ non poteſt inter-
uertere ſola animi deſtinatio-
ne ſed opus eſt:ꝙ factũ interue
niat.iuxta.l.cũ fundum.& l.co
lonus. ff. de vi & vi ar. Not.
Cy.in d.l.cõpetit. in iij. quęſt.
Addo Alua.in.§.licet. col.j.
in ij.no.in ti.ſi de feu.fue. con-
tro.vbi not.ex illo text.ꝙ va-
ſallus.qui eſt paratus præſtare
ſeruitia:

a Et dixi plene in tertia parte princi. co.xliiij. & ſeq.

ſeruitia: vt præſumitur: niſi interpellatus negauerit nunquã præſcribit cõtra dñm ſuũ: & videtur dñs eſſe in quaſi continua poſſeſsione ſeruitiorũ. arg. l. ar boribus. §. idẽ tractat. ff. de vſufruc.

5 † Ampliatur prædicta concluſio vt procedat nedum in ipſo fructuario emphyteota vel vaſallo: ſed etiam in eorũ ſucceſſoribus: vt eſt tex. no. in d. l. neque. in verbo neque ſucceſſores eius: vbi Paul. de Caſt. reputat iſtud mirabile: quia per mortem fuit finitus vſusfructus: ergo ſucceſſores nõ tenuerunt tanq̃ vſufructuarij: ſed tãq̃ proprietarij: & ſic habuerunt animũ acquirendi dominiũ: ſi non habebãt: ergo ſaltem debuerunt præſcribere ſpacio. xxx. anno. per iam dicta.

Sed reſpondet not. Paul. de Caſt. ꝙ ſucceſſores iuris præſumptione quantũcunque aliũ habeãt animũ: cenſentur & finguntur tenuiſſe & poſſediſſe eo modo & forma quibus tenebat defunctus. arg. l. cũ hęres. ff. de diuer. & tẽpo. præſcri. quia hæres reputatur eadẽ perſona cũ eo. Cum igitur ille defunctus teneret tanq̃ fructuarius: & ipſi hæredes cenſentur eodem modo tenuiſſe: licet re vera tenuerunt vt dñi: quia non ſuperueniente noua cauſa ſicut defunctus ſolo animo non poterãt ſibi mutare cauſam poſſeſsionis. l. nemo. C. de acquir. poſſeſ. ita nec hæredes eius: ſi domino repoſcente non interuertant poſſeſsionem.

6 † Subdit Pau. de Caſt. ꝙ in d. l. neque eſt caſus de vno in quo illis diebus conſuluit: & de illa l. non meminit: quia quidam incepit quædã bona poſsidere precario ſiue alieno noĩe: puta per clauſulã precarij vel cõſtituti. de qua plene no. i l. quod meo. in princip. ff. de acquir. poſſeſ. poſtea mortuus eſt: & hæredes eius per xxx. annos & vltra ignorãtes precariũ poſſederũt proprio nomine quęrebatur: an pręſcripſerint. Conſtat. n. ꝙ defunctus ſi centũ annis: vixiſſet cum teneretur alio noĩe nunq̃ pręſcripſiſſet: ſed dubiũ erat de hæredibus: qui poſſederunt ſuo nomine. Reſpõdit Pau. ꝙ nec illi pręſcripſerunt per rationẽ de qua ſupra. Et de hoc dicit eſſe caſum in illa l. neq; ſi bene conſideretur põderando illud verbũ nulla tẽpora. licet quædã gl. in vſibus feudorum ſecundum Pau. vʒ in. §. præterea. de cap. cor. licet ipſe non allegat: ꝙ ſub iſta generalitate nõ venit præſcriptio longiſsimi temporis ſed longi tm̃: ſed illud verum dicit ipſe niſi ſubiectę materiæ natura ſuadeat cõtrariũ. Hæc ſunt verba bene notanda Paul. de Caſt. in d. l. neque. C. de vſufruc. Ex quibus colligo not. concluſionẽ: ꝙ clauſula conſtituti vel precarij paſsiue tranſit in hæredes conſtituẽtis: quia cenſentur & finguntur tenuiſſe & poſſediſſe eo modo & forma quibus defunctus tenuit.

Et hoc maxime procedit qñ eſſet facta mentio de hæredibus. per text. in l. cũ precario. §. j. ff. de preca. quod bene not. ad materiam d. l. quod meo. in princ. ff. de acquiren. poſſeſsio.

7 † Quid autem ſi colonus vel emphyteota dño ignorãte vendidit: & tradidit fundum cõductum: tamẽ domino a quo cõdu

xit penſionē ſoluit emptor iſte triginta annis. Nunc ipſe colonus in præſtatione ceſſauit debite penſionis. Dn̄s vero agit rei vendicatione cōtra emptorem: quæritur an poſſit. Iſtā quæſtionem mouet Spec. in tit. de præſcri. col. iij. verſi. quid ſi colonus. & determinat ꝙ ille emptor præſcribit cum titulo & bona fide: ſed dominus reſtituitur ex clauſula generali: ſi fuit in iſta ignorantia. Et ibi monet aliam quæſtionem quid ſi emptor fundi emphyteotici offerat penſionem poſt præſcriptionem completam an videatur renuntiare præſcriptioni. & concludit ꝙ ſic ſi ſcienter obtulit. Secus ſi ignoranter.

DVODECIMO principaliter quæro. In hac quarta parte quartæ partis princi. Poſtq̄ viſum eſt ſupra de præſcriptione iuris emphyteotici: quanto tempore præſcribatur feudum ſeu ius feudale: quod æquiparatur emphyteoſi: & de vno ad aliud arguitur: vt plene not. Iaſ. in trac. iur. emphy. col. xj. & xij. Et hæc quæſtio diuiditur in plures.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcribere an poſſit quis rē tanquam feudalem & ius vaſallitii ſine feudi qui nūquā de illa re fuit īueſtitus. et nu. 2*

3 *Diſpoſitio tex. §. ſi quis per triginta an procedat in poſſeſſore malæ fidei.*

4 *Feudum quanto tempore cōtra remp. præſcribatur.*

5 *Feudum præſcriptione quæſitū ſortitur ordinariam naturam feudi.*

6 *Præſcribi an poſſit feudū formatū cōtra priorē vaſallū qui fuit de feudo inueſtitus.*

7 *Dominus feudū recuperās non tenetur illud reſtituere primo vaſſallo contra quem fuit præſcriptum.*

8 *Vtile dominium non præſcribitur cōtra uaſallum minori tēpore. xxx. ann.*

9 *Res feudalis nulliter alienata non poteſt aliquo tempore præſcribi contra dominum.*

10 *Præſcribēs cōtra dominū habētē vtrūq; dominiū nō pōt acquirere niſi utile dominiū ꝓcedat.*

11 *Præſcriptio longi temporis nō habet locum in feudo.*

12 *Feudum non poſſe præſcribi niſi. xxx. an quō intelligatur.*

13 *Domino an proſit præſcriptio vaſalli.*

14 *Vaſallo ex facti ignorātia præſcribēte vltra terminos cōceſſionis an finito feudo id finiatur.*

Perditum non utendo non recuperatur.

15 *Vaſallus an poſſit dominum feudi præſcribere. xxx. an. non ſeruiendo.*

16 *Deſidia nō pōt imputari domino ſi non eſt vſus opera uaſalli qua non indiguit nec eo caſu contra eum currit præſcriptio.*

Priul.

17 *Priuilegium aut aliud ius nõ amittitur per non uſum quãdo non ſe obtulit facultas utendi.*

18 *Agnati infra quantum tempus poſſint reuocare feudũ antiquum illicite & abſque eorũ conſenſu alienatum.*

19 *Silentiũ annale uim habet refutationis ſcientia mediante.*

20 *Præſcriptio.xxx.an.regulariter currẽs in feudis an noceat nepotibus & deſcẽdentibus ſiue agnatis qui tẽpore alienationis nondũ erant nati.*

PRimo igitur quæro. † Vtrũ
1 quis præſcribere poſsit aliquã rem tanquã feudalem ei ius vaſallitij ſiue feu-
a di [a] licet nunquam de illa re fuerit inueſtitus. Iſtam.q. decidit tex.not.in.§.ſi quis per triginta.in titu.ſi de feu.fue. controuerſia. vbi dicitur ꝙ ſi quis per triginta annos rem aliquã tanquam feudum poſſedit: & pro ea ſeruitium domino exhibuerit:licet de ea nõ fuerit inueſtitus:præſcriptione triginta annorum ſe tueri poteſt: & ſic tanto tempore rem in feudum pręſcribit:& efficitur vaſallus illius cui ſeruicium præſtitit.

Quod verũ intellige: ſi poſſedit vt feudũ:vt ibi dicit tex.nõ ſufficit ergo ꝙ probetur poſſeſſio xxx.an. niſi probet ſe poſſediſſe.vt feudũ:et ſic ꝙ poſſeſſio fuerit formis.i.habita ſemp tanq̃ feudalis.& ita ibi declarãt Bal. Alua.& d.Præp.col.j.

Vnde plura requiruntur ad talẽ præſcriptionem. Primo ꝙ rem poſſederit per xxx.annos continuos abſque interruptione. Secundo ꝙ tanq̃ feudum:& ſic ꝙ iſta poſſeſsio triginta annorum fuerit formis ideſt habita ſemper tanquam feudalis. Tertio ꝙ præſtiterit ſeruitia domino vel ſoluerit vti pro feudo. Et hęc tria colliguntur ex illo tex.& ibĩ no.Bal.& doc.maxime Alua. colligens iſta tria requiſita. Et declarat gloſ.magna. in fin.in .§.fin.in ti.de feu.dato inuicem legis commiſ.& Alexan. conſi.clxix. viſo themate.j.colũ. ij.volu.& conſi. cxiij. viſo & diligenter conſiderato themate. vlii.colum.iiij.volu. & do. Philip. Deci. conſi. cxliiij.& mature col.iij.verſi.ſed his nõ obſtantibus. Et ſufficit ſemel præſtitiſſe ſeruitiũ domino vti pro feudo & quod poſtea poſsiderit p xxx. an.quia præſumitur ſucceſsiue poſſediſſe vt feudum per not.in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſ. & propri. & eſt bonus tex.in ſimili. in c.cum de bene
b ficio [b] de præbẽ. in vj.Ita declarãt Andræ. de Iſer. Alua.& do. Præpo. in d.§.ſi quis per xxx. colũ. j.
2 † Et pro intel.d. §.ſi quis per triginta

a De præſcriptione feudi. vide qđ no. Alua.ĩ ti. de feu. nõ hab. propri.feu.natu. col. ij.

b Ad illum text. vide Alex. cõſi. lxx. in cauſa vertẽte inter dominum Beldeſarem. iij. volu. rotam deci. xxxij. in nouis.

ginta not. quod prædicta locũ habent: quando nulla eſt facta inueſtitura: nec aliquid probat vaſallus de ipſa inueſtitura: ꝗ allegat vaſallus:ſed eam plene probare non poteſt: tunc ſi mediãte ea aſſerta inueſtitura ipſe vaſallus ſteterit in poſſeſsione ipſius feudi per annum ſciẽte domino & non contradicente: tunc ſtabitur ſacramento vaſalli de dicta inueſtitura facta: & per ſacramentum probabitur dictum feudum: vt eſt caſus. in c.ij.in fin.titu. ſi de inue.inter domi. & vaſal. lis oria. & iſto caſu ſufficeret ſola poſſeſſio anni: vt ibi. Et hoc modo poteſt etiam intelligi tex.in §. ſimiliter. in titu.de contro. inue. Et ita declarat Alua.in d.§. ſi quis per triginta. in prin.ij.
3 col. † Sed dubitatur: nunquid diſpoſitio tex.in d.§.ſi quis per triginta procedat in poſſeſſore malę fidei glo. & communiter docto. ibi tenent quod ſic de iure ciuili. Ex quo ille text.dat ſolum exceptionem: non actionem. & ſic non acquirit poſſeſſor. niſi ius excipiendi: vt ibi declarant gl. & Alua. Ex quo infertur, quod ſi cadat de poſſeſsione non poteſt rem ab alio vendicare. Secus ſi præſcripſiſſet cum bona fide: tunc enim acquirit vtile dominiũ. & poteſt rem vendicare. l. ſi quis emptionis.§.j.C.de præſcri. xxx.vel xl.an. ſecundum gloſ.Alua.& alios in d.§. ſi quis per triginta. Sed de iure canonico nõ procederet pręſcriptio cum mala fide in caſu illius.§. aliquo modo. cap. fin. cum ibi plene no.de præſcri. Prout in terminis firmant Bald.& d. Præpo. in d.§. ſi quis per triginta. col. j. & Panor.in c.ad audiẽtiam. col.fi. verſi.aduertendum tamẽ de præſcri. vbi dicit quod ſine bona fide pręſcribi non poteſt: nedum directum dominium: ſed nec ſolum vtile. quod ſcilicet res teneatur in feudum præſtando ſeruitium. vt no. Bal. in d.§. ſi quis per triginta: licet gloſſ. ibi aliter ſentiat & minus bene ſecundum Panor. per d.c.fi. de præſcrip.
4 † Limita tex. in d.§. ſi quis per triginta vt procedat in priuatis. Sed quo ad eccleſiam & rempublicam requiritur tẽpus quadraginta annorum per regulam generalem reſpectu eccleſię. c. de quarta. c. illud. & c.ad aures. de præſcri. & authen. quas actiones. C. de ſacroſan.eccle.& quo ad rempublicam per tex. in l.omnes.& in l. competit. C.de pręſcri.xxx.anno. & in l.j.C.ne rei domi.vel templo. Per quæ iura dicit And.de Iſer.in d §.ſi quis per triginta, quod contra rempublicam non præſcribitur feudum niſi ſpacio quadraginta annorum & illum text. procedere in priuatis: ergo idẽ erit in eccleſia. Ita limitat et declarat domi.Præpo. in d.§.ſi quis per xxx. col.ij.verſic.ſed pulchrum eſt dubium. Et firmat Bal.in §.fin.in titu.de feudato inuicem legis cõmiſ. vbi dicit ꝙ in eccleſia romana requiruntur tempus centum annorum. vt eſt caſus in cap.ad audientiam. & ibi not.Cano. de præſcript. vbi cõtra romanam eccleſiam quis non præſcribit tanquam vaſallus niſi per centum annos. & plene not. Alexan, præallega. conſi. clxix.

viſo

viſo themate ſupraſcripto. ſ.
5 colum. ij. volumi. † Et not. ꝙ hoc feudum præſcriptione quæſitum ſortitur ordinariam naturam feudi. ſecundum Bal. in l. liberti. C. de ope. liber. & in l. j. q. xxxj. ff. de re. diui. Alua. & d. Præpo. in d. c. ſi quis per xxx. colum. ij. vbi d. Præpo. alleg. Ang. conſ. cvj. ſanctiſ ſima. Pan. conſi. clxxxij. conditor omnium. Hinc infertur vltra Præpo. quod in tali feudo præſcripto ſuccedunt deſcẽdentes maſculi tantum ſecundũ naturam recti feudi. Ita decidit no. Bald. in §. fin. in titu. de feu. dato inuicẽ legis commiſ. per illum tex. & in d. l. liberti. & in alijs locis adductis p Alexan. conſil. xv. viſis narratis. vlti. col. v. volu. vbi concludit quod vbi apparet ſolum de acquiſitione feudi ex longiſsima poſſeſsione ſeu præſcriptione: non tranſibit tale feudum niſi ad illos: ad quos tranſit feudum vel emphyteoſis informiter cõceſſum vel conceſſa. Eandem concluſionem vltra Alexã. firmat. d. Marti. Lauden. in c. j. in ti. qui. mo. feu. conſti. poteſt. Refert ſolennis docto. d. Iacob. de ſan. Geor. in ſuo tracta. feu. in verbo ita ꝙ ipſi inueſtiti habeant. circa fin. ij. colum. verſi. an autẽ filius. non allegans Alexan. Prædicta procedunt quando nulla præceſsit inueſtitura feudi: & ſic vbi nunꝙ fuit formatum feudũ per inueſtiturã, in perſonam illius: qui pręſcrip ſit neque in alio.

6 SECVNDO quęro. † Quid ſi alius fuit de illa re dudum inueſtitus in feudum an præſcribi poſsit tale feudum formatum contra priorem vaſallum: qui fuit de feudo inueſtitus. Ita quod iſte qui præſcripſit: ſubintret in locum illius: & ipſe efficiatur vaſallus excluſo alio: & quanto tempore.

Iſtam quæſtio. tangunt gloſ. Hoſtien. & communiter Cano. in cap. ad audientiam. de præſcrip. & etiam ibi late examinat Panormi. colum. iij. vel iiij. verſi. ex his infertur. vltra medi. & ſeq. concludens cum gloſ. ꝙ quis poteſt pręſcribere feudum reſpectu vtilis dominij quod eſt penes vaſallum: directo remanente pęnes dominum data ſcientia & patientia domini. Nam ſicut poteſt dd nouo acquirere per huiuſmodi patiẽtiam ius feudale: licet nũquam habuerit inueſtituram. vt in §. ſi quis per xxx. in ti. ſi de feu. fue. contro. fortius patiente domino poteſt ius feudi iam formatum & cõſtitutum & in aliũ tranſlatũ pręſcribere ſi dominus ſciuit. Sed vbi ignorauit et poteſt prętendere aliquod intereſſe in mutatione vaſalli. Poſſet forte procedere ſecundũ Panot. opi. Hoſtien. tenentis contrarium ne cõtingat dominum habere vaſallum quem nollet vel quem ſibi non expedit habere. Sed nihilominus licet hoc videatur equum dicit Panor. quod putat cõtrarium eſſe verius vt hoc ex caſu non poſſit dominus iſtum qui pręſcripſit ad minus ſpacio xxx. anno. moleſtare. per tex. apertum iuncta gl. in §. j. de capi. corra. vbi concludit glo. quod contra dominum directum & in ſui iuris præiudicium currit præſcriptio. xxx. anno. Nec diſtinguit

ibi ſcientia vel ignorantia ex quo non agitur de præſcriptio ne proprietatis ſecundũ Pan. licet quo ad hoc nõ videatur bene dicere: quia ibi agitur de excludendo dominum in totum. vt dicam infra in iiij. q. huius materię: & ſentit Pan. in d. c. ad audientiam. col. pe. vel fin. verſi. ſed quęro. mouetur etiam Panor. quia contra ignorãtem in ſui præiudicium currit præſcriptio maxime xxx. anno. vt in l. fin. C. de præſcrip. long. temp. quæ non probat quia loquitur in præſcriptione longi temporis cum titulo & bona fide quæ non cenſetur odioſa. & in l. fi. C. de præſcrip. xxx. anno. quæ non facit. Melius facit text. in l. ſicut. in fin. & ibi no. Bal. C. eod. titu. Poſtea refert Panor. Ioan. And. ſentire contrarium in additio. ad Specul. in tit. de feudis ſuper rubrica. cuius motiuis reſpondet & non recedit ab opin. prædicta ſubdens hæc verba. Dico tamen quod tenendo præſcriptionem currere daretur reſtitutio domino ignoranti: ne cogatur habere vaſallum: quem noluit. Opin. tamen diſtinguens inter ſcientiam & ignorantiam eſt multum equa ſecundum eum.

Et addit ex mente Ioan. And.

7 ibi ſupra † quod dominus feudum recuperans non tenetur illud reſtituere primo vaſallo: contra quem fuit pręſcriptum. Et iſtam concluſionem late firmat Roma. conſi. clxv. viſa diligẽter: vbi voluit indiſtincte, quod etiã ſi dominus ignoret: præſcribatur vtile contra vaſallum ſine damno domini. per c. j. §. quid ergo. in ti. de inueſti. de re alie. fac. & per tex. cũ gl. in d. c. ad audientiam. in verbo principaliter damnat opi. Hoſtien. quia ſequeretur ex eadẽ, quod feudum vel emphyteoſis nunquam præſcribi poſſet. contra tex. in d. §. ſi quis per triginta. & ſequitur Felyn. in d. c. ad audientiam. col. vj. declarans verba Panormi.

8 Tertio quæro. †Quanto tempore præſcribatur cõtra ipſum vaſallum reſpectu iuris ſui: & ſic quo ad vtile dominiũ Panor. format hãc q. in d. c. ad audientiam. col. fin. verſic. ſed quæro: & poſt adducta aliqua motiua concludit quod non pręſcribitur vtile dominium contra vaſallum minori tempore xxx. annorum: licet poſſeſſor habeat titulum & bonam fidem: quia eſt ſpeciale in feudo: vt non præſcribatur minori tẽpore xxx. anno. Et ſic ibi non habet locum præſcriptio long. temporis: ſed longiſsimi. per text. in §. j. iuncta gloſ. in verbo pręſcriptione. in tit. de capi. corra. Et ibi not. Bald. Alua. & d. Prępo. colum. ij.

Eandem concluſionem quod contra feudatarium non præſcribatur niſi triginta annis: firmat Bal. conſi. cxvij. verba in ueſtiture. ij. colum. j. volumi.

Et de præſcriptione aduerſus vtile dominiũ vide per domi. Signo. conſi. x. in quæſtione vertente inter Huguetum. col. ij. in fi.

9 Quarto quæro. † An poſsit tertius præſcribere contra directum dominum feudi in quem forte feudum fuit alienatum abſq; conſenſu domini: & ſic vbi alienatio feudi eſt

nulla

nulla a principio. vr̃ prima facie dicendum quod res feudalis nulliter alienata non poſſit aliquo tempore præſcribi cõtra dominum per textum. in §.præterea. in titulo de capi. Corrad. vbi dicitur: quod liceat dominis omnes alienationes feudi factas ſine ipſorũ conſenſu nulla obſtante præſcriptione reuocare. Ad idem eſt tex.in §.j.verſic. nos autem.in titu.de prohi. feu. alie. per Fede. & in c.j.§.quid ergo ſi pretio,in titu.de inueſti.de re alie. fac.vbi gloſſ. Per quæ iura: ita tenent quidam antiqui feudiſte: & Andr. de Iſer. in d.§. præterea. Eandem concluſionẽ firmat Sozi. conſi.lxxxvj. in cauſa cõmunitatis caſtri mõtis.colum.iij. verſicu. tertio & vltimo:quod eſt repetitum conſil.cxlv. circa primum conſultationis articulum.Sed gloſ.in d.§.præterea. in verbo prǽſcriptione.de capitu. corra. determinat contrarium:dicens illa iura debere intelligi de prǽſcriptione longi temporis decem vel viginti annorum:in qua requiritur titulus & bona fides. Non autẽ de præſcriptione longiſsima triginta vel quadraginta annorum inducta in odiũ negligentium: quæ currit abſque titulo:q̃a illa non cenſetur excluſa: ſed currit contra dominum. Et ſic elicitur cõcluſio ex illa gloſſ. quod dominũ rei feudalis nulliter alienare præſcribitur contra dominum directum ſpacio longiſsimi temporis triginta vel quadraginta annorum. per l.omnes. & l.ſicut. C.de præſcrip.triginta annorum. Pro qua concluſione eſt bonus tex. in §.porro. in tit. qualiter olim feu. pote. alie. Cum qua concluſione tranſeunt Bal.Nicol. de Neapol. Alua. & Præpo. in dicto §. præterea.

10 †Et in dubio eſt adherendũ glo.ſecundum Alua. Cum melior teſtis haberi non poſsit: quam ſit a gloſſ. ordin. [a] vt ait Bald. in cap. primo de natu.ſucceſ.feu.& in l.ij. C.de ſenten. quæ ſine cer.quanti. & in l.ſi. C. de pœna iu. qui male iu.

Et opinio. gloſſ. comprobat Prępo.ibi vno medio. Et adde quod hoc caſu per præſcriptionem acquiritur nedum vtile:ſed etiam directum dominiũ ſecundum Alua. poſt Nico. de Neapol.in capit.j. colum.ij.de feu.non hab. propri. feu.natu. vbi dicunt ꝙ communis theorica glo.et docto.in l.ſi quis emptionis.in princ.C.de præſcri. xxx.anno.quę habet quod per prǽſcriptionem non quæratur niſi utile dominium procederet quando præſcriberetur contra dominum habentem vtrunque dominium: quia tunc non præſcriberetur:niſi vtile. Secus ſi præſcribatur cõtra habentem directum tantum:vt in caſu noſtro:quia tunc per præſcriptionem acquiritur directũ ad hoc vt præſcriptio aliquid operetur. Et ita dicit Alua. tenere Ray.et ſequaces in authen.niſi tricennale. C.de bon. mater.

a De autoritate gl. vide plura quæ accumulant Mod. in repe. l.vt vim. col. vlti.ff. de iuſtit. & iur. & d. Corſet. in calce ſui repertorij ſuper Panor.

Eandem opin. vltra Præpo.
ibi tenuit Panor. in d.c. ad au-
dientiam.col.fi. verſi.ſed quæ-
11 ro. de præſcri. † vbi facit con
cluſionem generalem quod ſit
ſpeciale in feudo: vt non præ-
ſcribatur minori tempore tri-
ginta anno. Et quod in feudo
non habet locum præſcriptio
longi temporis:ſed longiſsimi
ſic. Et iſtam opin.late firmat
do. Franciſcus Curtius ſenior
conſi.pe.capio primum.in quo
quæri videtur colum. j. vltra
med.& in fi.ij.col.& in princ.
vbi firmat concluſionem gene
ralem. quod indiſtincte in feu-
dis currit præſcriptio triginta
annorum.per tex.in d.§.ſi quis
per triginta.in tit.ſi de feu.fue.
contro. Addo ꝙ hoc fuit de
mente gloſſ. ibi: quæ aſsignat
rationem ad illum text. Quod
illud merito accidit:quia tanto
tempore tollitur omnis actio:
vt l. omnes. C. de præſcript.
xxx.anno. &c. Et idem ſenſit
gl.in §. Titius ad fin.gloſ.vni-
12 ce.eo.tit. † Ex prædictis in-
fertur quod ſicuti feudum præ-
ſcribitur contra dominum re-
ſpectu vtilis dominij: vbi nulla
pręceſsit inueſtitura.d.§.ſi quis
per triginta. Ita etiam poteſt
præſcribi pleno iure tam reſpe
ctu vtilis quam directi per ter-
tium poſſeſſorem: ad quem per-
uenit res feudalis: qui non re-
cognouit directum dominium:
nec poſſedit rem tanquam feu-
dalis ſed tanquam propriam &
allodialem præſcriptione lon-
giſsima xxx.annorum.pręſcri
ptio vero longi tempo.licet cũ
titul. & bona fide locum non
habet in feudo ſecundum gloſ.
& docto.in d,c.j.§.præterea de
capit. corra. Eſt enim ſpe-
ciale in feudo quod feudum nõ
præſcribatur niſi triginta an-
nis.ſecundum Panor.in d.c.ad
audientiam.col.vlti. Et præ-
dictam concluſionem intellige
concurrente bona fide per re-
gulam generalem. c.fi.de præ-
ſcri.no. Bald. & Præpo.in §.ſi
quis per xxx. col.j in tit.ſi de
feu. fue. contro. Poſſet tamen
cõpetere reſtitutio domino vel
priori vaſallo: aduerſus quos
eſt præſcriptum ex capite iu-
ſte ignorantię: vt plene dicetur
infra in xxix. quæſtione hu-
ius partis.
13 QVINTO quæro. † Vtrũ
pręſcriptio vaſalli proſit domi
no. Iſtam qõ.explicat Bald.
no.per tres quæſtiones in §.rur
ſus.colum.ij.verſicu. ſed iuxta
hoc quæro.in titu.de contro.in
ueſti. Vbi Bal.primo format
qõ. pone quod ſecundus vaſal-
lus acquiſiuit:non per viam in
crementi:ſed præſcribendo:q̃a
tam primus quam ipſe fuerunt
inueſtiti de re aliena. Modo q̃-
ritur vtrum mortuo primo va-
ſallo redeat ad dominum:an re
ſideat penes præſcribentem &
eius filios. Reſpondet Bald.
quod præſcriptio eſt acceſſoria
prioris tituli. vt ff.de dona.cau
ſa mor. l.ſi alienam. & l. qui
alienam. Et ideo quo redijt ter
minus redijt & præſcriptio.ff.
de conditio. inde. l.indebiti.§.
14 fin.& quod ibi notatur. † Se-
cundo quærit Bald. in d.§.rur-
ſus. pone quod vaſallus ex fa-
cti ignorantia præſcribit vltra
terminos cõceſsionis nunquid
id finitur finito feudo. & vide-
tur quod non dicit Bald. quia
in eo non habet ius per titu-

lum

lum autoris : ſed per errorem. argu. ff. ad treb. l. debitor. in fin. Tertio quærit Bald. pone quod conceſſum eſt quoddã territorium. duobus in feudum pro diuiſo. Sed vnus per iuſtum errorem præſcripſit fines alterius: vtrum vno mortuo ſine hærede: iſtud præſcriptum redeat ad dominum. an ad alium vaſallum: & concludit Bald. quod conſolidatur proprietati. ad eum autem qui amiſit reuerti non poteſt: vt ff. quib. mod. vſufruc. amit. l. ſicut in annos. Nam quod eſt non viendo perditum poſtea non recuperatur. argu. l. fina. C. de remiſ. pigno. ſecundum Bald. in dicto. §. rurſus. cuius verba formalia refert & ſequitur in omnibus prædictis Alua. ibi: colum. ij. Et ad hanc quęſtio. faciunt quæ dixi in noua quæſtio. princi. huius partis in emphyteota. an eius præſcriptio ſi poſſedit & præſcripſit rem alienam tanquã emphyteota recognuſcendo in dominium eum qui non erat dominus proſit illi.

15 SEXTO QVAERO. † Nunquid vaſallus poſsit præſcribere libertatem & directum dominium feudi triginta annis non ſeruiendo & conſe-
a quēter liberationem.[a] Iſtam quæſtio. attingit Panormita. in dicto cap. ad audientiam. colum. vlti. verſicu. ſed iuxta prædicta quæro de notabili quæſtione. Referens: quod hæc fuit quæſtio Vberti. de Bobio : recitat Ioan. And. in addttio. ad Specula. ſuper rubrica. de feud. qui dicebat poſſe diſtingui an deberet vaſallus certas penſiones domino ſeruitia determinata ; puta tenere vnum equum pro feudo ; & tunc ſit imputandum domino: ꝙ illa nõ exegit tanto tēpore. Si autem erat feudũ honorificum: nõ eſt: ꝙ dño poſsit imputari: cũ nihil potuit exigere. & hoc ſatis placet Ioan. And. Vel aliter diſtinguebat Vbertus: an infra illud tēpus. xxx. anno. euenerint negotia: ad quę vaſalli eſſent vocandi: & veriſimile eſſet ꝙ vaſallum hunc vocaſſet ſi vaſallus fuiſſet vt in militia & in vxore ducenda. & ſimilibus. In talibus enim ſi alijs euntibus non iuit interpellaſſe videtur ius domini & ſic poſſet libertatem pręſcribere. Nã & libertas ſerui ſi mala fides nõ obſtat longo tempore pręſcribitur. l. j. & ij. C. de præſcrip. lon. tēpo. quę pro liber. Et hæc dicta ſatis placent Panor. dũmodo vaſallus ſit in bona fide : vt puta quia credebat id nõ eſſe feudũ quia alteri ſucceſsit. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. Aut vero caſus nõ euenit ꝙ dñs eguerit ſeruitio vaſalli; & tũc non currit pręſcriptio cõtra dñm ſecundũ Pan. et Imo. in d. c. ad audiẽtiã. poſt Io. An. vt ſupra. Et ſic elicit breuis cõcluſio qđ ſi dñs nõ indiguit ſeruitio vaſalli nõ cõſiſtente in pręſtatione annua non currit præſcriptio contra eum : quę liberet vaſallum. Secus ſi eo vſus nõ eſt qñ indiguit: & vaſallus fuit in bona fide.

a Qualiter liberatio pręſcribatur vide per Butr. in repetiti. cap. peruenit. colum. ſi. de cenſi.

ſide. Et hanc concluſionem
firmat Fely. ibi poſt Panormi.
& Imol.col.vj.ver. & inquan-
tum Abbas. Et addit Bal. in c.
ex parte adæ.col.iij. de teſtib.
vbi dicit quod vaſallus, qui lõ
giſsimo tempore non ſeruiuit
domino, quia non fuit opus, nul
lam libertatem præſcribit, &
dicit eſſe caſum mirabilem in
c.ſancimus, de feud. ſine culpa
non amit.circa ſi. in verſi. niſi
16 neceſſe fuerit. †. Subdit Fel.
ꝙ etiam ſi occurrit caſus in
quo dominus poterat vti ope-
ra vaſalli, tamen non fuit v-
ſus, quia non oportuit cum au-
xilium aliorũ ſufficeret adhuc
prædicta locum habent, quia
nulla deſidia poteſt imputari
domino, ſi non vocauit illum,
quo non indiguit. per id quod
no. voluit Bar.in l.cum ſcimus
circa medium, C. de agri. & cẽ
ſi. vbi dicit ꝙ ſi terræ recom-
mendatæ tenentur dare ciuita-
ti ſubſidium in caualcatis, &
exercitibus extra ciuitatem
euntibur, & per centum annos
ſteterunt, ꝙ non pręſtiterũt ex
eo, quia ciuitas non requiſiuit,
licet caſus euenerit cum eſſet
copioſa nimis gentibus ſuis, nõ
ꝑp hoc dicte rectę recommen-
datæ vel ſubiectæ præſcripſe-
runt libertatem dicti ſeruitij,
quia nulla culpa poteſt ciuitati
imputari ex quo neceſsitatem
dicti ſubſidij non habuit.

Hæc ſunt verba Barto. qui
de hoc dicit eſſe caſum notabi-
lem. in l.in filijs. C.de decur.in
illis verbis, quæ onera, & ſibi
neceſsitas non exigit tamen pa
tria nõ remittit. & ibi no.Bar.
& ponit eandem deciſionem,
quam late comprobat Fely. in
c. cum acceſsiſſent, col.ix. & x.
de conſti. & Iaſ. in l.ſi.col.xij.
& xiij.ff.de conſti.prin. firmã-
17 tes per plura concluſionẽ, † ꝙ
priuilegium aut aliud ius non
amittitur per non vſum quan-
do non affuit occaſio vel neceſ-
ſitas vtendi, vel non ſe obtulit
facultas. Vltra quos addo ad
propoſitum pulchram deciſio-
nem Bal.in l.arboribus.§.nam
& ſic per illum text. ff. de vſu
fru. vbi dicit quod per erectio-
nem furcarum retinetur poſſeſ
ſio meri imperij, licet de facto
non occurrerit caſus per cen-
tum annos quod quis fuerit ibi
ſuſpenſus, quia ſecundum eum
non requiritur actus, ſed apti-
tudo & ſufficit ſignum, licet
deficiat ſignatum. Mouetur per
tex.in d.l.in filijs, cum ibi no.

Addo etiam Alua.in termi-
nis, in §.licet, col.j. in ij.not.in
tit.ſi de feu.fue.contro. vbi no.
ex illo tex. quod vaſallus qui
eſt paratus præſtare ſeruitia, ꝙ
pręſumitur, niſi interpellatus
negauerit, nunquam præſcribit
contra dominum ſuum, & vide
tur dominus eſſe in quaſi conti
nua poſſeſsione ſeruitiorum. d.
l.arboribus.§. idem tractat, ff.
de vſufru.

18 SEPTIMO quæro. † Pro
complemento huius materiæ p̄
ſcriptionis feudalis infra quan
tum tempus agnati poſsint re-
uocare feudum antiquum illici
te alienatum, & abſque eorum
conſenſu iuxta ea quę haben-
tur in c.j.de alie. feu.pater.

Dic breuiter ꝙ huic iuri re
uocandi præſcribitur anno a
die ſcientie. vt eſt caſus in c.ij.
in ſi.in ti. ſi de inueſti.inter do
minum, & vaſal.lis.oria. & in

c. Titius filios. in fi. in tit. ſi de
19 feud. fuerit contro. † Quoniã annale ſilentium habet vim refutationis ſcientia mediante. c. j. §. porro. & ibi glo. & doct. in tit. qualiter olim feu. pot. alie. & ibi Alua. allegat multa iura. Subijciens iſtud procedere in lapſu lemporis. anni. Secus ſi eſſet tempus triginta annorũ. quo caſu præiudicaretur non ſolum ſciẽtibus, ſed etiam ignorantibus & tolleretur ius in totum negligentibus tanto tempore cum tale tempus ſit inductum mere in odium negligentium iuxta glo. in l. fin. in fi. C. de edict. diui Adria. tollen. facit quod no. glo. in c. j. §. præterea, in titu. de cap. corr. Ita formaliter inquit Alu. in d. §. porro. Et hoc ſentit Alexan. conſi. xxx. quoniam omne datum optimum. colum. penulti. in reſponſione ad vj. argum. j. volu. Et ſic late firmat do. Fran. Cur. ſenio. conſi. lxxxij. quod eſt penult. capio ptimum. colum. prima. vltra medium. Quę concluſio procedit, quando alienatio feudi facta eſt in remotiorẽ agnatum. Secus ſi feudum fuerit alienatum in extraneũ, tũc enim poteſt reuocari per agnatos proximiores qui non conſenſerunt alienationi vſque ad triginta annos, vt concludit gl. nota. in d. §. Titius, quæ in hoc eſt communiter approbata, vt atteſtatur Alexã. conſi. xv. ſuper primo quæſito. vltima colum. v. volumi.

20 Octavo quæro. † Vtrum præſcriptio triginta annorum, q̃ vt ſupra concluſi, regulariter currit in feudis noceat nepotibus, & deſcendentibus nondum natis tempore alienationis, ſiue agnatis, qui tempore alienationis nondum erant nati, vel concepti. And. de Iſer. in. §. hoc quoque, in titu. de ſucceſ. feud. & ibi Aluar. colum. vlti. determinant ꝙ non, dicentes, ꝙ contra eos non poteſt opponi de prǽſcriptione poſsidentium, per l. alienationis. ff. de verbo. ſignificat. & per nota. in l. vbĩ lex. ff. de vſuca. niſi alienatio dicti feudi fuiſſet facta per pſonam, quæ non erat prohibita, vt quia erat perſona extranea, & cui non erat lex impoſita, quia tunc talia bona vendita eſſent effecta præſcriptibilia. argumen. not. per Baldum. in l. ij. C. de vſucap. pro empt. cum concor. ibi ſignatis. Quam concluſionem limitat, & declarat do. Franc. Cur. ſenior. præallega. conſil. penul. colum. iij. circa finem, & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Actioni commu. diuidun. & famil. erciſcun. quanto tempcre præſcribatur.*
2 *Communione durante an currere poſſit præſcriptio.*
3 *Præſcriptio eſt inducta ad lites tollendas.*
4 *In præſcribendis iuribus negatiuis non currit præſcriptio niſi a tempore contradictionis.*
5 *Pactum de perpetuo ſtando in communione induci non poteſt.*
6 *Argumentum de pacto ad legem ſiue ſtatutum procedit.*

Socijs

7 ***Sociis in communione ſtantibus non currit præſcriptio in iudicio diuiſorio.***

DECIMO tertio
principaliter q̃
1 ro. †Poſtquam
ſupra viſum eſt
de p̄ſcriptione
iurium & actio
num realium & perſonaliū quã
tõ tempore prɇſcribatur actio-
2 ni communi diuidundo & [a] fa-
miliæ ercifcundɇ quɇ dicuntur
mixtɇ.§.quædam.inſt.de act. et
ſic iudicio diuiſorio. Iſtam quɇ
ſtionē tangunt Cy. Bar.& Sal.
in l.j.§. ad hoc.vbi tex.cū glo.
C.de anna.excep. & late exa-
minant Ange. Areti. & Iaſ.in
d.§. quædam.col.vj. inſtitu.de
actio. Referentes varias opin.
Glo.& Docto. † Et commu-
nis eſt concluſio, ꝙ durante cõ
munione non currit præſcri-
ptio. Et ideo ſi fratres, vel ſo-
cij ſteterint in cõ
munione [b] etiam
per triginta an-
nos,& vltra ꝙ nõ
petierint diuiſio-
nem nihilominus
non præſcribitur
communioni quo-
minus poſsit diui
ſio peti,& poſsint
iudicia diuiſoria
intentari contra
opinionem glo.&
ſequacium. Et
pro iſta concluſio
ne quamplures ra
tiones adducunt
Cy.&Saly. in iij.
q.in d. l. j.§. hæc
& Bal.in l.ſi.cir-
ca fi.C.commu.diui.inter quas
maxime vrgent infraſcriptæ.

Primo, quia donec ſocij ſtãt
in communione,& donec poſsi
dent ſimul,vnus recognoſcit al
terum in ſocium.Ergo impoſsi
bile eſt,ꝙ currat prɇſcriptio.l.
cū notiſsimi.§.ſed & ſi quis.&
l.male agitur.C.de p̄ſcr. xxx.
3 ann. †Secundo,quia p̄ſcriptio
eſt inducta ad lites tollēdas, &
dirimēdas.l.ſi.ff.pro ſuo.Sed ſi
per præſcriptionē induceretur
perpetua cõio. ita ꝙ quis non
poſſet petere diuiſionē, præſcri
ptio operaretur effectum con-
trarium,quia non eſſet lites tol
lere, ſed augere, quas commu-
nio ſolet excitare. l. cum pa-
ter.§.dulciſsimis.ff. de lega.ij.
& l.ſi non ſortem.§.ſi centum.
4 ff.de cõd.ind. †Tertio quia in
præſcribendis iuribus negati-
uis non currit præſcriptio, niſi
a tempore contradictionis, vt
notant glo.& doct. in l.qui flu-
minibus. ff.de ſerui.vrba.præ.
& in l.j.C. de ſer. & aqua. Sed
ſola communio non parit ad-
uerſarium,niſi quis faciat ſe ad
uerſarium, contradicendo diui
5 ſioni.Ergo &c. †Quarto pro
hac parte adducit Are. aliud
fundamentum. in d.§.quædam.
col.j.quia pacto induci non po-
teſt,ꝙ perpetuo ſtetur in cõmu
nione.Secus ſi ad certum tēpus
limitatum,vt eſt tex. nota.in l.
in hoc iudicio.§. ſi conueniat,
ff.commu.diui. Ad quem vi-
de Iaſ.in d.l. ſi non ſortem §.ſi
centum,col.iij.Fel. in c.ſi dili-
genti.col. vj.de fo. compe.Ale
xan. conſi. xviij. viſis capitu-
lis.j.col.ij. volumi. vbi deter-
minat quod pactum de nunquã
diuidendo etiam iuratum non
valet

a Quid in feudis an prɇſcribatur actioni cõi diuidundo: Bal. i c.j. .§.itē ſciēdum.in ſi. commen. in titu. de na. feud. per illum text.

b Adde Cur.conſ. lxviij. colum,xij.

valet quinimmo non valet diſpoſitio teſtatoris, quod eius hæredes ſtent perpetuo in communione. Sed bene poteſt diſponere ſeu prohibere, ꝙ non perueniant ad diuiſionem ante certum tempus, caſus eſt nota. in l. iiij. in prin. ff. de cond. inſti. Et no. Iaſ. in d. §. ſi centũ. Si ergo non poteſt induci per pactũ vel per vltimam volũtatem, ꝙ nũquam fiat diuiſio. Ergo nec per præſcriptionem, & ſic per le-
6 gem, † cum procedat argumẽtum de pacto ad legem ſiue ſtatutum gl. in rub. C. de decre. decur. lib. x. glo. & Bart. in l. non impoſsibile. ff. de pactis. bonus tex. in l. fi. ad fi. & ibi Bart. & Bal. C. de fideicom. Sed iſtud argumentũ non valet, quia procedit affirmatiue & non negatiue ſecundum Bar. & doc. in l. alia. §. eleganter, ff. ſol. matr. Et no. moder. in rep. l. vt vim. col. iij. ver. ꝙ autẽ. ff. de iuſt. & iur. Alexan. conſil. lix. viſo titulo
7 quęſtionis. ij. col. iiij. vol. † Et ſic firmatur concluſio, ꝙ donec ſocii ſtant in communione nulla currit pręſcriptio in iudicio diuiſorio. Non obſtat tex. in d. l. j. §. ad hæc. vbi videtur caſus in contrarium, quia ad illum tex. reſpondet Bal. in l. fi. C. fin. regund. ꝙ ille text. procedit altero tantum ex conſortibus poſsidente. Tunc enim ille qui poſsideret, bene pręſcriberet. xxx. annis cõtra alium non poſsidentem. Sed vtroque poſsidente, prout in terminis noſtris pręſupponitur, nulla currit præſcriptio, vt ſupra cõcluſum eſt. Et hoc vltimum, quando alter tantum poſsidet, intellige concurrente bona fide per generalem regulam. cap. fin. cũ ibi not. de præſcrip. [a]

a Adde Saly. i iij. q. v. ar. quĩ ponderat cũ gl. ibi dum dicit ꝙ nõ currit pręſcrĩptio, vt poſsidẽti dñium p̄ſcribatur Et ſic eĩ non p̄ſcrĩbitur, quatenus poſſidet, vnde medietatẽ nõ p̄ſcribit ſed medietatẽ quam, vt ſuã poſsidet p̄ſcribit, nedũ cõtra tertiũ, ſed cõtra eũ quĩ ſecũ communionẽ p̄tendit ſi ille ſolus dñs fuiſſet ſcdm Salĩce. ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actioni finium regun. quã to tempore præſcribatur.*

2 *Actio finium regundorum naſci dicitur ex quo cœperunt fines turbari.*

3 *Vicinus vendens poſſeſ. vicini egrediendo terminos, an emptor præſcribere poſſit, & quanto tempore actio tollatur.*

4 *Iudex non debet præſcribenti auferre commodum præſcriptionis.*

5 *Actio finium regũdorum non poteſt directe tolli.*

6 *Actio finium regundorum quãto tempore durat vbi nihil eſt præſcriptum.*

1 DECIMO quarto quæro. † Quãto tempore præſcribatur actioni finium regũdorum, quæ eſt etiam

etiam mixta & cognata prædi
ctarum.d.§.quędam. Iſtam q.
decidit tex. in l.fi.C.fin.regū.
& ibi no.gl.et doct.vbi dicitur
ꝙ huic actioni pręſcribitur ſpa
cio.xxx. annorum. & incipit
præſcriptio ex die qua fuit mo
ta actio : & ideo ſi habemus
duos fundos vicinos & termi
ni ſteterunt nō turbati ꝑ xxx.
annos. poſtea turbantur ex tūc
oritur actio finium regundorū
quæ prius proponi non potuit
pro finibus dirigendis cum fi
nes ſtabant vt debebant: & ex
eo tempore præſcriptio incipit
ſecundum Iaco.But. Referente
Bal.in d.l.fin. circa fin.verſic.
2 extra quæritur. † Et ꝙ iſta
actio naſcatur: ex quo cęperūt
fines turbari firmat glo.et Bal.
declarat.in ij.q. Ergo antequā
ſit orta actio non currit pręſcri
ptio.l.in rebus.§. omnis. C.de
3 iure dot. † Sed contra iſtam
concluſionem & tex. in d. l.fi.
fortiter obſtat tex.in l.ij.§.hęc
ſi fundus.& in l.qui fundum.§.
j.ff. pro emp. vbi dicitur ꝙ ſi
vicinus meus vendidit aliquid
de meo egrediendo terminos
agrorum ꝙ emptor præſcribit
ſpacio x. anno. & ſic tollitur
hæc actio ſpacio longi tempo
ris. Hanc oppo.formant glo.
& Bal.in d.l.fin. C.fin.regun.
& reſpondent ꝙ ibi pręſcribi
tur dominio non actioni quia
adhuc competit actio finium re
gundorum vt termini commo
dius diſtinguantur. Sed ſibi re
manebit id quod pręſcripſit.
4 † Hoc eſt dicere secūdum Bal.
ꝙ actio finium regundorum du
rat in ſe:ſed iudex commodum
præſcriptionis nō debet aufer
5 re præſcribenti. † Vel aliter
in l. contraria actio finium re
gundorum non tollitur directe
ſed indirecte quia cum pręſcri
bitur dominium indirecte præ
ſcribitur contra actionem finiū
regundorum quotiens pręſcri
ptum eſt ſicut not. in ſimili. in
l.ij.C.de ſerui. & aqua.facit qđ
no. in ſimili.in l. vſucapio.C.
6 de pigno. † Et hanc appro
bat Iac.But.vt Bal.refert vbi
ergo nihil de meo eſt pręſcri
ptum durat iſta actio. xxx. an
nis. Sed vbi aliquid eſt pręſcri
ptū indiſtincte tollit̃ iſta actio
ſecundum iſtam vltimam ſolu
tionem vel reducitur ad formā
pręſcriptionis ſecundū primā
ſolutionem & ſic magis modi
ficatur quam tollitur. Et ſic
vtraque ſolutio vera. Et de
præſcriptione vtriuſque actio
nis communi diuidundo & fi
nium regundorum tractat do.
Pet.de Vbal. in ſuo ſolēni tra
ctatu de duo.fratri.in xiij.par
te prin.in ij.q.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actioni pro ſocio quanto tempore præſcribatur.*
2 *Actio pro ſocio an poſſit naſci tempore ſocietatis.*
3 *Societate durāte an incipi poſſit præſcriptio.*
4 *Actio pro ſocio eſt perſonalis.*

1 DEcimo quinto quæro. † Quāto tempore pręſcribatur actioni pro ſocio ſeu iuri petēdi redditionem

ditionem rationis inter ſocios. Iſtā.q.mouet.d. Pet. de Vbal. in præalle.trac.de duo. fratri. in xiij.parte prin.in j.q. & cō
2 cludit† ꝙ cum actio pro ſocio vt reddatur ratio adminiſtrationis non ſit nata durante ſocietate ſed demum ea finita. l. actione.ff.pro ſocio & l.tādiu. & ibi no.Bald. C. eo. & in l.j. C.vt actio. ab hære. & contra
3 hęre. † durante ipſa ſocietate non incipit currere pręſcriptio ſed demū ea finita.nec pōt obiici cur non renuntiauit ſocietati ex quo renuntiare potuit ſecundum glo.in d.l.j. in verbo pro ſocio ibi durante ſocietate C. de anna.excep.idem voluit Bald.in l.in rebus.§.omnis.C. de iure doti.& in l.quoties. C. de præci.imper. offe. hæc ſunt verba domini Petri vbi ſupra.
4 †Sed cum actio pro ſocio ſit perſonalis ego puto ꝙ ipſe principaliter vel hæres eius nunꝙ pręſcribit propter malam fidē. vt plene notatur in c.ſi.de præſcrip.& in c.ſi diligenti.eo.tit. & plene dixi in iij.parte princip.col.xliiij. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Petitioni hęreditatis quāto tempore præſcribatur.*
2 *Petitio hæreditatis regulariter non datur cōtra titulo poſſidentem.*
3 *Longi temporis præſcriptio non habet locum niſi titulus præcedat.*
4 *Cōueniri nō pōt petitione hæreditatis:habēs iuſtū titulum.*
5 *Petitio hæreditatis non poteſt longo tempore præſcribi ſine titulo.*

DECIMO ſexto principaliter q̄ro † quanto tēpore pręſcribatur petitioni hęreditatis.[a] Breuiter dic ꝙ licet ſit realis.l.ſed ſi lege.§.petitio.ff.de peti. hære.& l.ſinautē.§.ſed & is.ff.de rei ven. tamen quantum ad præſcriptionē ſequitur naturā perſonaliū: quia nō præſcribitur longo tēpore decem vel viginti ſed tm̄ xxx.annis.vt eſt caſus in l.hęreditatis.C. de peti. hęre. vbi text.appellat iſtā actionē mixtā. & ibi glo. quā ſequūtur Bar. & docto. aſsignat viuā ra-
2 tionem. †Nam petitio hæreditatis non datur regulariter cōtra titulo poſsidentē.l.regulariter.ff.de peti.hęre.& l.hęreditatē.& ibi gloſ. C.in qui.cau.ceſ. lon.tēp.præſcrip. & plene no.gl. & doc.in l.ſi. in fin. C.d edic.di. adri.
3 tol. † Sed præſcrip. lon. tēporis nō pōt habere locū: niſi præcedat titulus.l.nullo.C. de rei vendi.& l. diutina.C. de prę-ſcrip.long. temp.

a Vide Io. Fab. inſtitu.de vſucap. col. j. & ibi Are. col. ij.& Ange.conſi. lxxx.viſis q̄buſdā actis: & late ꝑ Bal.in repe.l.ſi.colū. ix.C. de præſcri.habetur vbi in ſpecie tāgit qualiter ꝑſcribatur cōtra extraneos hæredes.

vnde nimirum ſi petitio hæreditatis ſpacio longi temporis tolli non poteſt. quia ſi aliquis
4 habet iuſtum titulum† non poteſt conueniri petitione hæreditatis. Ergo tunc non eſt opus
5 quærere de præſcriptione.†Si autem nõ habet titulum: tunc non poteſt præſcribi petitio hæreditatis longo tempore: cum in præſcriptione longi temporis requiratur titulus: vt modo dixi. Neceſſario ergo requiritur præſcriptio triginta annorum: quæ currit ſine titulo. l. ſicut l. omnes. & l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. vel xl. an. Et iſta ratio ſatis colligitur ex text. in d. l. hæreditatem. C. in quib. cau. ceſſ. long. tempo. præſcrip. & vide Ang. Areti. in. §. quædam. col. j. & ibi Iaſo. colum. vj. & vij. inſti. de actio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Vſucapio perfecta per hæredem putatiuum an proſit vero hæredi.*

1 DEcimo ſeptimo quęro.†An vſucapio perfecta per hæredẽ putatiuum proſit vero hęredi: & an vſucapio perfecta per hæredem ſcriptũ: qui deſinit eſſe hæres deſtituto teſtamẽto: proſit hæredi venienti ab inteſtato. Glo. no. in l. & non tantũ. §. j. in verbo ab hærede. & ibi in ſpecie not. Ang. in fin. commen. ff. de peti. hæred. determinat quod non.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Spurius qui titulo lucratiuo nihil poteſt a patre capere an ſibi relicta a patre donata præſcribere poſſit.*

2 *Spurius an aliquo ſpacio temporis præſcribat hæreditatem patris.*

3 *Longa poſſeſſio non plus operatur quã verus titulus cũ voluntate domini tradentis.*

4 *Error iuſtus an operatur ꝙ vſucapio ſeu præſcriptio procedat vbi nõ cadit titulus verus.*

5 *Præſcriptio lõgi temporis quo ad ſpurios eſt prohibita.*

6 *Spurius nõ põt ꝑſcribere longo tempore relictum ſibi factum.*

7 *Error iuris cauſat bonam fidẽ & prodeſt ad præſcriptionem longiſſimi temporis.*

1 DEcimo octauo quæro† An ſpurius qui nihil a patre capere poteſt titulo lucratiuo: authen. ex cõplexu. C. de inceſt. nup. et l. j. C. de natu. lib. no. plene Bart. in l. fin. ff. de his qui. vt indi. poſſit præſcribere ſibi relicta vel donata a patre. Bart. conſi. cxix. dominus Dominicus magiſtri Theobaldi. col. j. circa med. verſicu. nec obſtat decidit. quod ſi ſpurius ſciebat ſe non poſſe capere tũc tanꝗ malæ fidei poſſeſſor non præſcribit vllo tempore. cap. poſſeſſor. de regu. iur. in vj.

Aut credebat ſe poſſe capere: & apud eum iuſte eſſe poſſeſſionem & tunc errauit in iure: qui error iuris nunq̃ in vſucapione prodeſt. l. nunquam. in prin. ff. de vſucap. & quantum ad præſcriptionem habetur error iuris pro mala fide: vt not. per Dyn. in d. c. poſſeſſor. Hęc ſunt verba Bar. in præalle. cõſi. de quo meminit Alexan. in apoſt. ad Bar. in d. l. ſi. col. iij. in apoſt. poſita ſuper verbo propter voluntatem. referens Bar.
2 ibi determinare † ꝙ ſpurius nullo temporis ſpacio præſcribit hæreditatem patris ſed Bartol. formaliter loquitur vt ſupra.

Et vltra Bartol. propoſitam quæſtionem decidit text. cum glo. not. in l. nemo. ff. pro lega. vbi habet ꝙ ſpurius vel alias incapax non poſſunt præſcribere tali præſcriptione in qua requiritur titulus prout in vſucapione & præſcrip. long. tempo. ſi voluerint pręſcribere tãquam ſibi relictum ab eo a quo capere non potuerunt. Et ita tenet Bald. in l. id quod pauperibus. colum. fina. C. de epi. & cle. & in l. nullo. verſi. ſecundo quæro. C. de rei vendi. vbi intelligit hoc eſſe verum: etiam
3 ſi putaſſet ſe legitimum: † quia non plus operatur longa poſſeſſio quam verus titulus cum voluntate domini tradentis. allegat glo. ſecundum eum ſingularem in d. l. nemo. Eandem concluſionem firmat Saly. in d. l. nullo. dicens iſtud procedere etiam ſi iuſto errore putaſſet ſe eſſe legitimum. & ita intelligit glo. præallegatam. & idẽ Saly. in l. ij. C. pro hære. Et cõſulendo ſequitur Alexã, conſi. lxxiiij. circa primum dubium ad fin. iij. volu. vbi concluſionẽ prædictam comprobat duo-
4 bus medijs. † Primo quia vbi non cadit titulus verus ibi nec iuſtus error operatur ꝙ vſucapio ſeu præſcriptio procedat. l. j. ff. pro hære. Secundo quia ex quo lex prohibet omnem alienationem ſaltem quæ fieret titulo gratuito ĩ iſtos ſpurios ſeu natos ex eis. l. j. cum ibi not. per Bartol. C. de natu. libe. & per Bart. & alios in l. ſi is qui ex bonis. ff. de vulga.
5 & pupil. Sequitur † ꝙ etiam dicta præſcriptio longi temporis inter eos videtur prohibita l. alienationis verbo. ff. de verbo. ſignifi. Et iſta pars videtur verior ſecundum Alexan. licet Angel. in dicta l. nemo. ff. pro lega. tenuerint contrarium quando errore facti iuſto putaſſent ſe legitimos. per not. per gloſſ. in l. j. ff. pro dote. cuius opinio, reprehendit Rapha. Cuma. in dicta l. nemo. qa ſecundum eum in caſu notato per gloſſ. in d. l. j. non cenſetur
6 ibi proprie incapax. † Et ſic concludit Alexan. ſpurium nõ poſſe præſcribere longo tempore relictum ſibi factum: nec per cõſequẽs. hęreditatẽ patris titulo ꝑ hærede licet crediderit ſe legitimũ: puta quia legitimatio erat inualida. Contrariã partem. ꝙ ſpurius: qui veriſimiliter credere habuit ſe legitimatũ iuſto errore: ꝓſcribere poſſit longo tempore: firmat Paul. de Caſt. conſil. ccxxvij. alias, ccxxv. ſuper primo dubio. col. iiij. verſi. vlterius. in antiq. Et videtur ſequi Sozi. conſi. cclj. quoniam in præſenti colum, penul.

a Sed an p̃ſcriptio cauſet ius accreſcẽdi: vide p Bal. in l. j. col. iij. in j. q. C. qñ nõ pet. par. Et ibi. colũ. iiij. verſi. vnde etiã dicit: ꝙ præſcriptio non facit hæredem eũ q nõ eſt.

pen. verſi. ſuccedit nũc ſexta difficultas. Sed nõ puto recedendum ab opi. Bal. & Saly. quam Alexan. atteſtatur veriorem. Limita prędictam concluſionẽ procedere quo ad præſcriptionẽ longi temporis: et ita loquũtur Bal. Saly. & Alexan. Sed ſi ſpurius poſſediſſet ſpacio triginta annorũ: dicit Bal. in d. l. nullo ſe credere. qđ pręſcripſiſſet ius excipiẽdi. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcrip. xxx. anno.

Ego vero teneo. ꝙ tunc data bona fide: qa veriſimiliter habuit credere ſe legitimũ: præſcribat vtile dominium: cum in hac longiſsima præſcriptione non requiratur titulus: ſed ſufficiat poſſeſsio cum bona fide ad pręſcriptionem vtilis dominij. d. l. ſi quis emptionis. §. j. & ibi not. glo. & doct. Et puto
9 hoc caſu † ꝙ error iuris cauſet bonam fidem: & proſit ad præſcriptionem longiſsimi temporis licet non proſit ad præſcriptionem longi temporis: vt firmat Paul. de Caſt. in l. celſus. col. j. ff. de vſucap. vbi plene dicam: licet Bar. in hoc videatur voluiſſe contrarium in conſi. præalleg. in princi. quæſtio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuri adeundi uel immiſcẽdi quãto tẽpore p̃ſcribatur.*
2 *Adire eſt ius.*
3 *Præſcriptione ſublatum dici nõ poteſt quod non fuit in actu & potentia cauſatum.*
4 *Iuri immiſcendi præſcribitur triginta annis.*
5 *Filius poteſt uenire ad ſucceſſionẽ patris ex triplici capite.*
6 *Filia inſtituta in teſtamẽto matris ſi per xxx. ann. ſteterit ꝙ non adiuerit ex teſtamento an infra alios. xxx. poterit adire ab inteſtato.*
7 *Regula illa ꝙ ius adeũdi durat. xxx. an. qualiter procedat.*

DEcimo nono principaliter q̃ſito † quanto tempore præſcribatur iuri adeundi vel immiſcẽdi. Et circa ius adeundi communis eſt concluſio ꝙ huic iuri pręſcribatur ſpacio triginta an
a norum.[a] Tex. eſt iuncta glo. quã cõmuniter approbãt doct. in l. licet. C. de iure delib. vbi Bald. iſtã. q. late diſputat in iij. q. & plura ſubtilia argumenta adducit: & tandem cõcludit cũ gl. ver. in contrariũ &c. dicẽs. Et ita cõiter tenemus. ꝙ poſt triginta annos hæreditas delata non poſsit adiri. Et iſtã concluſionẽ probat pluribus medijs.

Et hanc eſſe cõem opi. atteſtatur Alex. in d. l. licet in princi. cõmen. & Iaſo. col. ij. ꝙuis Saly. ibi p plura media tenuerit contrariam opi. quibus late reſpondet d. Petrus Philip. Corn. tenens cõem conſi. cccv.

circa

circa primum.col.iij.in princ.
iij.vol. Eandē concluſionem
firmant ipſe Corne. dicēs eam
eſſe communem conſi.xvij.cir
ca præſentē conſultationē. vij.
col.& conſi.lxx. duo veniunt.
col.ij.ver. his tñ non obſtan-
tibus.iij.vol. & Pau. de Caſt.
cōſi.cccxcij. ſuper primo quę-
ſito.in ij.dub.& conſi.ſeq.viſis
dubijs propoſitis. Et late Imo.
poſt gl.in l.iij.ff.de acqui.hęre.
Roma.conſi.lxxj.viſis dubijs.
colū.ij.cui conſi. ſe ſubſcripſit
Paul.de Caſt.& eſt ad literam
inter conſilia Paul. conſi. ccc-
lxxix.viſa inquiſitione in an-
tiq. vbi aſsignat rationem.
2 †Quia adire eſt ius quod pro-
bat per tex.in l.iij.ibi ius adeū
di.C.de inſtitu.& ſubſti.ſub cō
di.fac.ergo pręſcribitur trigin
ta annis.l.ſicut in verbo ius.C.
3 de præſcri.xxx.an. alias†non
poſſet dici pręſcriptione ſubla
tum:quod non fuit in actu & po
tentia cauſatum.vt ibi per Ro
ma.Refert Fely.qui etiam atte
ſtatur ꝙ hæc eſt cōmunis opi.
in c.de quarta.col.vj. verſi. &
ſcias.de præſcrip. Et pro iſta
rōne addo pulchre Bald.in re-
pe.l.fi.col.viij.C. de præſcrip.
long.tempo. vbi ſtricte probat
ꝙ id demum præſcribitur: qđ
eſt ius:& demū illud ius: qđ eſt
in rerum natura productum &
formatum.licet ibi teneat con-
tra cōem. ꝙ non præſcribatur
iuri adeundi:quaſi ſit mera fa-
cultas.& non ius:contra id qđ
ipſe tenuit in d.l. licet vbi ſe-
quitur cōmunem. Et ꝙ adi-
re ſit ius: & præſcribatur tali
iuri contra Bal.in loco præal-
legato:firmat Bart.in l. is pōt.
circa fi.iij.col.verſi.cōtra hoc
videtur.ff.de acq.
hęre.& in l.j.col.
iij.ver. iuxta præ
dicta quęro. ff. de
condi. ex lege.
Et iſtā concluſio-
nē eſſe cōem con-
tra Saly. atteſtat
etiam Sozi. con-
ſi. lxiij. in cauſa
quæ vertitur in-
ter dominam Ca-
therinam. col. ij.
& iij. & conſil.
lxxxj.in præſen-
ti conſultatione.
4 col.j.in fi. †Et
pariter iuri immi
a ſcendi[a] præſcribi
tur.xxx.annis ſe
cundū glo.& com
muniter doc. in d.
l.licet. ꝙuis Iaſ.
ibi.col. ij. teneat
oppoſitū in pūcto
iuris per vnū mo
tiuū quod fuit An
gel.& Alex. in l.
j. C. quando non
pet.par.vbi vide
tur glo.contraria
& ibi late diſpu-
tat Alex. col. iij.
Tangens an præ-
ſcribatur exiſten
tię ſuitatis:ex qua
ꝓuenit ius immi-
ſcendi:poſt Bal.ibi. Et iſtam
eſſe communem opi. atteſtatur
Raph.Cuma.conſi.xxix. qui-
dā Gonterius. Currit aūt di-
ctum tempus xxx. annorum a
die:quo reatum eſt ius: & orta
adeundi vel immiſcendi facul-
tas. Antea nō ideo hæredi ſub
conditione inſtituto nō currit:
niſi cōditione impleta. Ang.in

a Adde v-
trum ius
immiſcē-
di pręſcri
bat Bal.
cōſi. xij.
col. ij. in
iij. volu.
vbi dicit
quod iſte
paſſus eſt
dubius.et
tandē cō-
cludit cū
opin.glo.
in l.licet.
C.de iure
deli.quod
tollatur ꝑ
præſcri-
ptionē lō-
giſsimi tē
poris: &
ibi etiam
concludit
ꝙ licet ꝑ
ſcribere-
tur ius a-
deūdi:vel
immiſcē-
di poſſunt
tñ bona
ꝑſcribi a
legitimo
poſſeſſo-
re.

l. ſi ſeruus. ff. de bon. au.iudi.
poſ.Niſi eſſet conditio poteſta-
tiua ſecundum Bal.in l.eũ qui.
ff.ſi quis omiſ.cauſa teſta. Re-
fert Fely.in d c.de quarta.co-
5 lum.vj. † Et not.ꝙ licet iuri
adeundi vel immiſcendi præ-
ſcribatur triginta annis ſecun
dum communem opinio. gloſſ.
& docto.in d.l.licet. Tamen
filius poteſt venire ad ſucceſ-
ſionem patris ex triplici capi-
te: videlicet per caput vnde
liberi:vnde legitimi, & vnde
cognati.Et ſi eſt excluſus tem-
pore a primo capite:poteſt ve-
nire per ſecundum.Et ſi eſt ex-
cluſus a ſecundo: poteſt venire
per tertium. Caſus eſt in l.j.§.
ſed videndum.ff.de ſuc.edic.

Et ſi filius veniat de iure prę
torio ex quocunque capite ve-
niat ſemper habet annum. vt
dicit text. in l. pen.§.filius. ff.
quis or. in bon. poſ. ſer.notant
glo.& doct.in l.j.in gloſſ.ſi. C.
qui admit.vbi late Iaſ. colum.
viij. Si autem venit de iure
ciuili habebit triginta annos,
quia ſicut ſe habet annus de iu
rę prætorio, ita ſe habent tri-
ginta anni de iure ciuili, ſecun
dum Bald. Angel. & Paul. de
Caſtr.in d.l.licet.vbi referunt
per hoc conſuluiſſe Barto,de fa
6 cto † ꝙ ſi filia inſtituta in te-
ſtamento matris ſteterit per tri
ginta annos ꝙ non adiuerit ex
teſtamento poterit infra alios
triginta annos adire ab inteſta
to. Plus refert Bald.in d.l.li
cet.in iij.qõ.conſuluiſſe Barto.
ꝙ etiam ſi ab inteſtato ſteterit
per triginta annos ꝙ non adiue
rit & ſi ſit excluſa a primo ca-
pite liberorũ poterit adhuc ex
alio generali capite legitimo-
rum infra alios triginta annos
adire. Et ſic hoc caſu iuri
adeundi vel immiſcẽdi nõ erit
in effectu pręſcriptum niſi vſq;
ad ſexaginta annos. Et ita li
mitatur communis cõcluſio gl.
& doct.ſupra relata. Hanc de
ciſionem ſequũtur omnes in d.
l.licet, excepto Saly.Paul.de
Caſt. & Raph.in l.quandiu.la
j.ff.de acqui.hære.vbi Pau.de
Caſt. reputat iſtam deciſionem
mirabilem. Referẽs ſe habuiſ-
ſe de facto & conſuluiſſe cuius
cõſilia refert d.Iaſ.in d.l.licet.
circa fin. Et vltra eum iſtam
deciſionem firmat Alex.conſi.
lxxxix.viſo puncto.col.ij.vbi
atteſtatur. ꝙ iſta opi.eſt verior
et concor.& reſpondetur moti
uo Sali.dicentis ſe dubitare de
hac deciſione in d.l.licet.& cõ
ſil.ſeq.in cauſa & lite vertente
j.col.ij. vol. Et per hoc ſin-
gulariter decidit Bal.in d.l.li-
cet.in iiij.qõ.C.de iure deli.&
ibi docto.communiter ſequun-
tur maxime Alexand. circa
med.commen.& Iaſ.circa fin.
ꝙ ſi filius ſtaret per xxx. an-
nos quod non adiret hæredi-
tatem patris de iure ciuili cen-
ſetur ſolũ excluſus a primo ca-
pite & poteſt venire ad ſucceſ-
ſionem ex ſecundo capite infra
alios xxx.annos.Et ſi fuit ex-
cluſus a ſecundo:lapſu aliorum
xxx.annorum põt adhuc veni
re infra alios triginta annos
ex tertio capite. & ſic admitti-
tur vſq; ad nonaginta annos.

7 † Prędictã communem conclu
ſionem: quæ habet ꝙ ius adeun
di durat triginta annis: limita
et declara procedere: quo ad
bona hæreditaria non præſcri-
pta, Nam ſi poſſeſſor bonæ fidei
præ-

præſcripſiſſet rem.hæreditariā longo tempore cū titulo: videlicet decem annis inter præſentes:et viginti inter abſentes:puto ꝙ poſſet ſe tueri præſcriptione: & ēt ante lapſum triginta annorum aduerſus filium: quia licet non eſſet filius excluſus a iure adeundi ſeu veniēdi ad hęreditatem:eſſet tamen præſcriptū dominio & actioni: & per conſequens tolleretur per indirectum illud ius adeūdi:quo ad bona præſcripta vt in ſimilibus terminis concludit Bald. poſt gl.in l. fin. C.fini.regun.

Et idem putarem ſi quis præſcripſiſſet aliqua bona hæreditaria longiſsimo tempore triginta annorum cum bona fide abſq; titulo: & ſic acquiſiuiſſet vtile dominium iuxta.l.ſi quis emptionis.§.j. C.de præſcript. xxx.anno. Et hoc aperte ſentit Alexand. præalleg. conſil. lxxxix.colum.iij.circa princip.verſicu. aut volumus dicere.ij.volumi.vbi præſupponit, quod licet filius non ſit excluſus a iure veniendi ad ſucceſſionem:excludatur tamen pręſcriptione a iure agendi petitione hæreditatis ad rem poſſeſſam per tertiū ſpacio triginta annorum.iuxta l. hæreditatis. cum ibi not. C. de petitio. hæred.& in l.hæreditatem.C. in quib.cau. ceſſ. long. tempo. præſcriptio, vel a iure agendi rei vendicatione vel publiciana: quia poſſeſſores rei quæ petitur: illam poſſederunt ſpacio triginta annorum: & ſic acquiſiuerunt dominium ſaltē vtile: niſi mala fides vel quid aliud obſtat præſcriptioni: & ſalua reſtitutione in integrum ex capite ignorantiæ vbi competit.vt ibi latius per Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ius agnoſcendi bonorū poſſeſſionē de iure prætorio quanto tempore præſcribatur.*

2 *Differentia eſt inter ius adeundi & bonorum poſſeſſionem.*

3 *Tempus petendi bonorum poſſeſſionem nunquam currit ignoranti.*

4 *Succeſſio prætoria quo caſu vtilior ſit quàm ciuilis.*

5 *Ius deliberandi competens hæredi non ſuo eſt annale quo ad tranſmiſſionem.*

VIGESIMO quęro.
1 †Quanto tēpore præſcribatur ius agnoſcēdi bonorū poſſeſſionem de iure prætorio:dic ꝙ pręſcribitur anno quo ad liberos & deſcendentes,quo vero ad agnatos & cognatos ſpacio cētū dierū vtiliū.l.j.§.largius. ff.de ſuc.edic. & §.fi. inſti. de bono.poſ. Et iſtud tēpus petendi bonorū poſſeſſionē eſt vtile:nō ſolū in principio:ſed in medio et fine: et incipit currere a tēpore ſcientiæ mortis defuncti.l.ij. in prin. ff. quis or.in bono.poſ.ſer. & l.ij. C.quæ admit. & ibi plene not. doct. Et in hoc eſt differentia inter bonorum poſſeſsionem
2 & ius adeundi † quia tempus xxx.annorum; qd habet hęres

a Adde Bal. in conſil. cccxv. pũctus quęritur. in iij. volu.

ad adeundum de iure ciuili: eſt cõtinuum: & currit ignoranti. d.l. licet. vbi text. expreſſus in verbo ignorantes: iuncta glo. qnam cõmuniter appro
3 bant doct. † Sed tempus petendi bonorum poſſeſsionẽ nunquam currit ignoranti etiam ſi ſtaret per centum annos. Ita declarat Bald. in d.l. licet. & in rubri. C. qui admit. in vj. Et ſequuntur Alex. & Iaſ. in l. ij. eo. tit. & d. Petrus Philip. Corne. conſi. cccxxj. de pluribus. iiij.
4 col. iij. volu. † Et iſto reſpectu eſt magis vtilis ſucceſsio prætoria: quã ciuilis data ignorantia. Sed data ſcientia magis vtilis eſt ciuilis per prædicta.
5 † Ius autem deliberandi cõpetens hæredi non ſuo eſt annale quo ad tranſmiſsionẽ. Ita ꝙ ſi intra annũ hæres decedat ſciens hæreditatem ſibi delatã: tranſmittit facultatem adeundi ad hęredes ipſius hæredis. l. cum antiquioribus. C. de iure delib. Et dic vt ibi plene per glo. & omnes doct. & plene per Bar. in l. qui duos. ff. de reb. du. vbi ponit. quæ requirantur vt fiat tranſmiſsio ex beneficio illius. l. & format plures quęſtiones circa eius materiam.

SVMMARIVM.

1 *Ius dicendi nullum quanto tempore præſcribatur.*

VIGESIMO PRIMO quęro. † Quanto tẽpore præ-
2 ſcribatur [a] iuſdicendi nullum. Barto. in l. filio præterito. col. antepe. ſeu pen. verſic. ſed quãdo ſe immiſcuit. ff. de iniu. rup. determinat. ꝙ tollitur ſpacio xxx. annorũ, ſicut ius adeũdi vel immiſcendi. Mouetur per rationes de quibus ibi per eum, & ſequitur ibi Paul. de Caſt. & Alex. in l. j. C. quando non pet. par. in ij. col.

SVMMARIVM.

1 *Querela inofficioſi quanto tempore tollatur.*

VIGESIMO ſecundo quero. † Quãto tempore tollatur querela inofficioſi. Tex. eſt clarus, ꝙ præſcribitur quinquennio. in l. ſi quis filium. in fin. C. de inoffi. teſta.

SVMMARIVM.

1 *Ius agendi ad ſupplementum legitime tollitur quinquennio.*
2 *Iuri agendi ad ſupplementum legitime quanto tempore præſcribatur.*
3 *Statutum ꝙ non petens debitum infra xx. an. vlterius non audiatur an extẽdatur ad ſupplementum legitime vel ad legitimam pro qua datur petitio hæreditatis.*
4 *Statutũ generaliter loquẽs an intelligitur loqui de legitima.*

VIGE-

1 VIGESIMO tertio q̃ro. †Quanto tempore pręſcribatur iuri agendi ad ſupplemētum legitime. de quo in l. omnimodo. C. de inoffic.teſt. Iſta.qõ.eſt quotidiana & eam mouet Bar. in l.ſi quis filium.in ſi.& decidit ꝙ tale ius tollitur quinquēnio ſicut querela inofficioſi. Moueiur Bart.quia ius agendi ad ſupplementum ſuccedit loco querele. d.l.omnimodo. & cõſequenter debet ſortiri eius naturam. in l.j. hæc actio. ff.ſi quis teſt.lib. eſſe iuſ.fue.& l.ſi eum §.qui iniuriarum.ff.ſi quis cau. Sed opi. Bart.reprobant ibi communiter doct.videlicet Bal.Saly.& Pau.de Caſt. qui optime reſpondēt ad motiuum
2 Bar.& firmant concluſionē†ꝙ iuri agendi ad ſupplementum legitime non præſcribitur minori ſpacio xxx. anno. vt in cæteris actionibus pſonalibus.

Et eandem concluſionem cõtra Bar. tenuit Ang.in l.Papinianus §.ſi cõditioni.ff.de inof ſi.teſta.& Bal.conſi.xx.ſi pecunia.in ſin.ij.volu.Et hanc eſſe communem atteſtatur Paul. de Caſt.conſi.cxxij.alias cxxiij. dubia de quibus quęritur in antiq.conſilijs. & eam confirmat per plures rationes.Et late cõſuluit Alex.ꝓ iſta concluſione affirmans ēt eã eſſe cõem.conſ. cxxviij.conſideratis verbis inſtrumenti. col.iij.& iiij.verſi. præterea poſito ꝙ lapſum eſſet quinquennium.j. volu.& conſ. viij. viſis ſubtiliſsimis dubitationibus.vlt.col.iij.vol.Eandē opi.ſequitur Ang. Are.& dicit cõem.inſti.de inof.teſt.in prin. col.ij. & late do.Petr.Philip. Corne.conſi.cclxiiij.in hac cõſultatione pe.& vl.j.vol. reſpõdendo motiuis Bar.& Bene.de Peru.conſi. xl.circa quę Fulg. conſi.lxxxiij.bonacurſus.col. ij. Primo ampliatur iſta cõcluſio vt procedat nedũ in ſupplemento legitime: ſed ēt in ipſa legitima iure naturæ debita filio, & pro qua competit petitio hæreditatis: non enim præſcribitur petitioni legitimæ niſi xxx.annis, ſecundum Bal.Salice.& Pau.de Caſt.in d.l.ſi qs filium.& Ang.in d.l. Papinianus.§.ſi conditioni.quos ſequitur Alex.ꝑallegat.conſil.viij.
3 vlti.col.iij. volu. † Secundo ampliatur prædicta concluſio vt procedat etiam ſi extaret ſtatutum:ꝙ qui non petierit debitũ infra viginti annos vlterius non audiatur. Nam tale ſtatutum non extenditur ad ſupplementum legitime vel ad legitimam pro qua datur petitio hæreditatis. Ita concludit domi. Petrus Philip. Corne. conſil. cclxxiiij.in hac conſultatione
4 j.& ij.colum.j.volu. † Confirmatur iſta concluſio:quia ſtatutum generaliter loquens non intelligitur loqui de legitima niſi de ipſa faciat ſpecialē mētionē.arg.tex.in l.ſi q̃n §.& generaliter. C.de inoffi. teſt. vbi plura cumulat Iaſ. De validitate autem prædicti ſtatuti late dixi in xj. qõ. ſecundæ partis tertiæ princi.

SVMMARIVM.

1 *Remediũ canonis reintegrãda.iii.q.i.competit perpetuo.*

2 Lex canonica in quo differat a ciuili.

3 Remedium canonis reintegranda non admittit probationes cõcernentes ipſum dominium.

4 Exceptio dominii non poteſt opponi in remedio cano. reintegranda.

5 Præſcriptio excludere dicitur omnem exceptionem.

6 Differentia inter ius canonicum & ciuile non datur in pręſcriptionẽ remedii canonis reintegranda.

7 Conditio ex canone reintegranda quibus caſibus ſit perpetua.

VIGESIMO quarto principaliter q̃
1 ro † quanto tempore præſcribat
vtiliſsimo & quotidiano remedio.c.reintegranda.iij.qõ j.de quo late ſcribunt Panormi. & Cano. in c. ſæpe. de reſtitu.ſpoliato. Alexan.& alij in l. rem quæ nobis. ff.de acqui.poſſeſ. & plene Alex.in conſilijs infra allegatis. Et aliquid dicã in repe. l. Celſus.ff. de vſucapio. Gloſ in c.ſollicite.de reſtitu. ſpo.dicit quia remedium canonis reintegranda competit perpetuo Vnde dicũt ibi Goffre.& Ioan.And.in fi. commen. quia licet interdictũ vnde vi tanquam prætoriũ ſit temporale.l.j.§.annus ff.de vi & vi arma. Tamen conditio ex illo canone reintegranda eſt ꝑpetua:quod intelligit Imo. ibi:ſcilicet ꝙ non pręſcribitur
2 etiam triginta annis. †Et in hoc ſecundum eum differt lex canonica a ciuili:qa actio ſpacio xxx.annorum tolleretur l. ſicut. C. de præſcript.xxx.anno.cum ſimi.& refert ita tenere do. Ant.de But.et male:quia d. Anto.declarando dicta Goffre. dicit quia ex quo competit conditio ex canone & nõ actio prætoria:ꝙ ſit perpetua: id eſt duret xxx.annis.inſti. de perpe.& tempo,ac. in princ.& ſic vult ꝙ conditio ex illo canone præſcribatur ſpacio xxx. anno. Et ita firmat Panormi. in d.c.ſollicite. colum. vj.ver. gloſ. vlti.quærit. Et iſtã opi. ſequitur: & dicit eſſe verã Sozi.in repeti.d.l.rem quæ nobis colum.xj.in viij.q.principa.et confirmat ratione:quia ſi præſcribitur dominium tanto tempore: quod eſt magis præiudiciale a poſſeſſore bonę fidei:vt per Bar.in l.rem alienã. ff. de pigno. actio. & per cano. in c. fi.de præſcrip. Item ſi præſcribitur actionibus perſonalibus quæ competunt ad dandum ꝓpter bonam fidem debitoris:ut not.in d.cap.fin.& per doct. in l.ſequitur.§.ſi viam. ff.de vſucap. igitur fortius debet poſſe pręſcribi conditioni ex illo canone a poſſeſſore bonę fidei ſpacio xxx.annorum:ex quo hoc eſt minus præiudiciale. Eandem opinio. videtur tenuiſſe Are. in §. quadrupli.colum.x. & xj.verſi. ſeptimo principaliter.& verſi ex quibus.inſtit. de actio. Addo vltra Sozin. licet ita ſimpliciter tranſeat: quia contrariam partem videtur tenere Alexan. conſil. cc. viſo & diſcuſſo. penulti. colũ. ij. dub.

ij. dub.ij. volu. vbi concludit quia contra agentem remedio dicti canonis non obſtat exce-
3 ptio dominij:& ideo† q in tali remedio non debent admitti probationes concernentes dominium. Et expreſsius idem Alexan.conſi. vj.circa proceſſum cauſę vertentis. colū. iiij. vel v. verſi. non obſtat etiam ſi dicatur quod Guido Paulus. vſque ad verſi.item quia poſito q reus.iij.volu. vbi videtur ſibi contrariari. Dicit enim primo:quia remedium dicti canonis eſt perpetuū: id eſt q nō excludit minori ſpacio. xxx.
4 anno. † Poſtea ſubdit: quia in illo non poteſt opponi exceptio dominij.Fruſtra ergo curreret præſcriptio:ſi non poſſet opponi.Idem ſenſit ipſe Alex. in l.iij.§.genera.circa.fi. commen.ff.de de acquir. poſſeſ. & conſi.cxviij. viſo themate. & conſi.ſeq.ij.volu. & conſi. xc. viſo proceſſu.cū duobus ſeq.v. volu. In quibus locis concludit:quia in re medio dicti canonis debet prius reſtitui poſſeſsio antiquo poſſeſſori : antequā audiatur poſsidens in aliqua exceptione:& in dictis cōſilijs late tractat de natura & priuilegijs remedij illius canonis reintegranda. Sed his nō obſtantibus non recedo ab opi. But.& Panor. quam approbat Sozi.pro vera. Non ob. quia non poſsit opponi exceptio dominij:quia cum conditio ex illo canone perpetua:id eſt duret xxx. annis : & tanto tempore præſcribatur vt cōmuniter cōcludunt glo.& cano.in d.c.ſollicite. fruſtra vt dixi præſcriberetur ; ſi non poſſet opponi præſcriptio. Et contrarium debet intelligi de dominio aliter cauſato:q ex præſcriptione.nam vbi eſt decurſa pręſcriptio: tale remediū non compe-
5 tit:cū ſit extinctum. †Præſcriptio.n.omnem prorſus actionē excludit:vt dicit text.in c. ad aures.& ibi not.Panor. & Fely.de præſcrip. Et exceptio præſcriptionis eſt litis finitę: & impedit litis ingreſſum l.fi. & ibi not. Bart.ff. pro ſuo. & not.Bart.& docto.in l. fratris. C.de tranſac.Bal.& Ang.in l. ſicut.& in l.omnes.C. de præſcrip.xxx.anno.per illos tex. qui prohibent litem moueri iuto præſcriptione. & Felyn. in rub.de præſcrip.col. iiij.circa med.verſi.& illis caſibus. Et præſcriptio tollit actionem ſaltem ope exceptionis.gl.in d.l. ſicut.in prin.& ibi not.Bal.& late Saly. & plene dixi in prima parte.q.ix. Concludo igitur:quia remedio dicti canonis reintegrāda pręſcribitur.xxx. annorum, concurrente tamen bona fide: etiam ſi res eſſet affecta vitio reali: quia tanto tempore purgatur omne vitiū. l.j.§.ad hæc. C. de anna.excep.gloſſ.in.§.furtiue. inſti. de vſucap. Et dixi in iij. parte principa. Et hæc cōcluſio vera in priuatis. Sed quo ad eccleſiam requiritur ſpacium xl. annorum. authenti. quas actiones.C. de ſacroſanct. eccle. & cap. de quarta.de præſcrip. cū ſimili, Quinimo videtur de iure concludendum : quia tali remedio præſcribatur ſpacio decem annorum inter præſentes & viginti inter abſentes quo ad priuatas perſonas

cum

bet cauſam a male fidei auto-
re: vel res non ſit affecta vi-
tio reali, concurrentibus ex-
tremis requiſitis, ex quo iſtis
concurrentibus de iure ciuili
quæritur dominium ſaltem vti
6 le. † Et in præſcriptione hu
ius remedij non eſt differen-
tia inter ius ciuile, & canoni-
cum, vt dicit Panormita. in di-
cto cap. ſollicitè. ſuper glo. fin.
immo nulla eſt differentia in-
ter ius ciuile, & canonicum,
in materia pręſcriptionis, data
bona fide, vt concludit Panor-
mita. in capitu. de quarta, co-
lum. iiij. circa principium, de
pręſcriptio. & in capit. perue-
nit. in ij. nota. de emp. & vend.
7 † Non obſtat, quia conditio
ex illo canone ſit perpetua, id
eſt, duret ad triginta annos ſe-
cundum gloſ. & Panormi. in di-
cto capitul. ſollicite. Hoc eſt
enim verum regulariter, vbi
poſſeſſor non eſſet titulatus, vel
quando res eſſet affecta vitio
reali, vel vbi poſſeſſor habe-
ret titulum a male fidei auto-
re, in quibus caſibus non pro-
cedit pręſcriptio longi tempo-
ris iuxta diſtinctionem auten.
male fidei, C. de pręſcrip. lon.
tempo. Et late dixi in tertia
parte principa. colum. xlij.
alias ſequeretur, quia hodie
nunquam haberet locum præ-
ſcriptio decem, vel viginti an-
norum, quia antiquus poſſeſſor
qui non alienauit, nec aliena-
tioni conſenſit, & ſic abſque fa
cto ſuo de poſſeſsione cecidit
ſemper haberet actionem vſq;
ad triginta annos. Et ſic in ef-
fectu eſſet ſublata præſcriptio
longi temporis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Conditioni ſeu actioni de-
ſcendenti ex l. ſi eius in tantam,
C. vnde vi quanto tēpore præ
ſcribatur.*
2 *Diſpoſitio l. ſi quis in tantam.
C. vnde vi, an de iure canoni-
co locum habeat.*

VIGESIMOQVINTO quę
1 ro. † Quanto tempore præ
ſcribatur conditioni, ſeu
actioni deſcendenti ex lege ſi
quis in tantam. C. vnde vi.
Dic, quia eſt perpetua. Et ſic
pręſcribitur ſpacio triginta an
norum. glo. eſt in l. prima, in
princip. in verbo annum, ff. de
2 vi & vi arma. † Et an di-
ſpoſitio illius legis locum ha-
beat de iure canonico, vide per
gl. & Cano. maxime Panor. in
c. j. in gl. in verbo rigor. de do-
lo & contuma.

SVMMARIVM.

1 ☞ R*emedio. l. ii. C. de reſcin-
den. vendi. quanto tempore pręſcribatur.*
2 *Mala fides impedit pręſcriptio-
nem ex remedio l. ii. C. de re-
ſcin. vend.*

VIGESIMO
ſexto quæro.
1 † Quanto tem-
pore præſcriba
tur remedio. l.
ij. C. de reſcin-
dend.

dend.venditio. Dic quia triginta annis, prout in cæteris perſonalibus. Nam in caſu illius legis competit actio ex vendiio ad reſciſsionem contractus. Ita concludit ibi gloſſ. ij. magna in princip. Et ſequuntur Bartol. & communiter doct. & dominus Petrus Philip. Corne. conſil. xvij, circa præſentem conſultationem. colum. vj. & vij. verſi. circa ſextum.
2 iiij. volumi. concludens † quia illi remedio præſcribitur ſpacio triginta annorum, niſi probetur mala fides. Addo gloſ. in cap. cum cauſa. in gloſ. magna circa medium. verſicu. alij dicunt, & ibi per Cano. de empt. & vendit. Quam concluſionem limita procedere quo ad emptorem. Sed tertius in quem res eſſet translata per emptorem, contra quem etiam datur conditio illius legis, quia licet ſit actio peſonalis, eſt tamen in rem prȩſcripta, vt concludunt gloſ. & Bartol. in dicta l. ſecunda. præſcriberet longo tẽpore cum titulo & bona fide. Nec ſibi obeſſet mala fides autoris, ſi venditor ſciuit alienationem, ſecus ſi ignorauit. auth. malæ fidei. C. de prȩſcri. long. tempo.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actio ex empto competens pro emptione quanto tempore præſcribatur.*

2 *Re non euicta non currit præſcriptio.*

1 VIGESIMOSEPTIMO quæro. † Quanto tempore præſcribatur actio ex empto, quæ competit pro euictione. Dic: quod triginta annis ſicut cæteræ perſonales.
2 † Sed non currit præſcriptio, antequam naſcatur, id eſt, antequam res fuerit euicta. text. eſt iuncta glo. in l. empti. & ibi not. Salyc. C. de euict. Sed cum ſit perſonalis de iure canonico principalis, vel eius hæres nunquam prȩſcriberet propter malam fidem, per ea quæ late dixi in tertia parte. colũ. xliiij. & ſequen.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Scientia ſeu patientia partis, an requiratur in præſcriptione.*

2 *Præſcriptio currit aduerſus ignorantem ſiue ius, ſiue factum ignoret.*

3 *Ignorantia, ſeu impedimentum non impedit curſum præſcriptionis.*

4 *Præſcriptio ſtatutaria an ſubrogetur in locum præſcriptionis iuris communis.*

5 *Concluſio quod aduerſus ignorãtem currat ipſo iure præſcriptio qualiter intelligatur & in quibus procedat.*

1 VIGESIMO OCTAVO principaliter q̃ro. † Vtrũ in prȩſcriptione requiratur ſcientia, & patientia partis,

tis, & ſic an præſcriptio currat cõtra ignorantem.

Paucis concludo, quia præſcriptio ipſo iure currit contra ignorantem ſiue in rebus corporalibus.l.ſi na.circa ſi.de prę ſcrip.long. temp. ſiue in actionibus perſonalibus.l.ſicut.C.de præſcri. xxx. anno.& ibi not. Bal.col.j.di-
2 cens, † quia præſcriptio currit aduerſus ignorantẽ, ſiue ignoret ius ſiue factum. Iſtã concluſionem fir-
a mat [a] Barto.in l.j.§. ſi quis autem propter,ff.de itine.actuque priua. Panor.in capit.j. in fin.& in capit. vigilanti,col.j.& in cap.ad audientiam. colũ. iij.de præſcri. & Prac. Papien. in ſuo opere in forma reſponſio. rei conuen.in verbo prę ſcriptionis, colũ. iiij.& d. Petrus Philip.Corne. conſil.clxiiij. me ſubſcripſi.ij. volumi.& late d.Philip.Dect. conſi.xxix. & pro tenui facultate.Et Pau.de Caſt.in l.ſi ſic, ff.quemadmod.ſeruit.amitti.& conſ.cccxxv. in cauſa quę vertitur Parmæ.col.ij.verſic.iiij.
3 videtur in anti. dicens,†quia ignorantia ſeu impedimentum non impedit curſum præſcriptionis, ſed eſt iuſta cauſa concedendi reſtitutionem, de quo late dicam in quęſtio.proxime ſequent. & idem Paul. conſil. ccxcvij. viſis & ponderatis, circa medium in antiq. Amplia iſtam concluſionem ſecundum Paulum vbi ſupra.procedere etiam in præſcriptione ſtatutaria, vt currat cõtra ignorantem,quia ſuccedit loco prę ſcriptionis introductę de iure communi, & ſic debet ſortiri eius naturam.argumen.l.in cõtractibus,in princip.C.de non nume.pecu.& ibi not.Bal.in j. notabi.dicens,quia vbi breuis præſcriptio ſubrogatur loco maioris præſcriptionis: ſapit eandem naturam. Et facit ſecundum eum ad ſtatuta,quę minuunt præſcriptiones legales.

Idem dixit Bart. in l.fin.C. de temp.in integr. reſtitu. pet. cum concord. adductis per Felyn.in capitu.illud,colum.ij.de præſcript.& per Iaſ.in l.nemo poteſt,in ij.lectu.colum.antepenult.circa finem, ff.de legat.j.

4 † Et quia præſcriptio ſtatutaria ſubrogetur in locum prę ſcriptionis iuris communis, & ſapiat eandem naturam,late firmat. d.Petrus Philipp.Corne. conſi. clxxx. multum diffuſe, colum.ij. verſic.& alias.ij.volumi.& plene not. Bertachi.in repertorio, in verbo,præſcriptio.vj.colum.v.verſi. præſcriptio ſtatutaria cum tribus ſeq.
5 verſicu. † Primo limita prædictam concluſionem, vt non procedat in prę ſcriptione ſeruitutũ & iuriũ,in quibus nõ cauſatur quaſi poſſeſsio, niſi concurrente ſcientia, & patientia aduerſa

a Contrarium voluit Bartol. in l.ſi quis. C. qui milit. non poſſ. libro.xij. vbi dicit, quod præſcriptio nõ currit ignoranti in commodum, per illum textum ſed bene ad eius commodũ, & ꝙ ita debet intelligi.l. genero ff.de his qui nota. infa. ſed illud debet intelligi de alia præſcriptione, quam longi vel longiſsimi temporis.

aduerſarij, quia in illis neceſſario non currit prȩſcriptio, niſi contra ſcientem & patientem. c.ij.& ibi not.declarant Bart. Bal.C.de ſerui.& aqua.& late dixi ſupra ij.parte huius quartæ partis princip. Secundo limita,& declara prædictam cõclusionem,quæ habet,quia prȩſcriptio currit aduerſus ignorantem ipſo iure, vt procedat in eo qui ignorat alterum præſcribere, & ſcit ius ſibi competere. Secus ſi ignorat ius ſibi cõpetere. Idem ſi ſcit ius ſibi cõpetere, & ignorat factum, ex quo cauſatur illud ius, & quo mediante competit ſibi exercitium ſui iuris, quia tunc non currit præſcriptio aduerſus eũ Ita dixit eleganter. d.Petr.de Peruſ.in ſuo tract. quartæ epiſcopalis.c.ij.ad. fin.vbi dicit, ita debere intelligi tex.in d.l. fin.circa fin. C.de præſcr.lon. temp.& ſequitur d.Petrus Philip.Corne.conſil. cccxxxviij. videretur in præſenti conſultatione.circa fi.j.vol. Sed iſtud dictum late impugnat Fely. in c.vigilanti.col.iij.de prȩſcrip. Et latius do. Sozi.in l.cum filius.§.in hac.col.v.& vj.verſi. ſed aduerte.ff.de verborum obligatio.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum an detur aduerſus ignorantem ex capite ignorantiæ.*

2 *Hæres an debeat reſtitui ex capite præſumptæ ignorantiæ aduerſus prȩſcriptionẽ decurſam.*

3 *Regula iſta* ꝙ *reſtitutio detur ignoranti aduerſus ignorãtem quo caſu limitetur.*

4 *Moleſtiam pati dicitur qui iudicialiter vexatur.*

5 *Moleſtiam vel inquietudinem pati non debet is qui xl. ann. præſcripſit.*

Verbum generale non tollit ſpeciale.

6 *Generalis excluſio remediorũ, vel beneficiorum, de quibus tãtum intelligi debeat.*

7 *Beneficium reſt.in inte. an quãdoque cenſeatur excluſum.*

8 *Ignorãtia debet eſſe probabilis & iuſta non ſupina ad hoc vt ignorãti detur reſti.in integrũ.*

9 *Ignorantia facti quandoq; tollitur negligentia, & quandoque non.*

10 *Reſtitutio aduerſus præſcriptionem in integ.peti debet infra quadriennium a die perfectæ præſcriptionis,ſiue cauſatȩ læſionis, & quando iſtud quadriennium currere incipiat.*

11 *Communitati currit tempus petendæ reſti.a die læſionis.*

VIGESIMO nono principaliter quæro. 1 † ſtante concluſione prædicta, quod p̃ſcriptio currat cõtra ignorantẽ, vtrum ipſe ignorans contra quem eſt legitime præſcripium, reſtituatur in integrũ aduerſus præſcriptionẽ decurſam ex capite iu-

a Adde ꝙ hunc articulum an aduerſus pręſcriptionem detur reſtitutio ex capite ignorantię latiſsime exanimat Sozy. in l. cum filius §. in hac. col. iiij. cū multis ſequē. ff. de verb. ob. no. Cæp. in tracta. ſeruit. vrba. præd. c. ij. colū. iiij. vbi firmat iſtam concluſionē Barb. cōſil. viij. ſcribitur præclare colū. iij. verſi. venio nunc ad ſecūdā & conſil. xlj. illud afferā. colum. xv. ver. & ſi quiſpiam j. volu. & Raph. Cuman. conſi. cxlvij. do. comitiſſa: vbi an detur reſtitutio ex generali clauſula aduerſus præſcriptionem: & Paul. de Caſtr. conſi. ccxciiij. ego Paul. in antiq. vbi an concedatur reſtitutio communitati aduerſus præſcriptionem ex capite ignorantiæ, & quando incipit currere tempus petendę reſtitutionis.

a ſtę ignorantiæ.[a]

Iſta eſt quotidiana & vtilis. q. quam determinat Bar. in l. j. §. ſi qs autem propter. ff. de iti. actuq; priua. vbi concludit: qa ſi cōtra me cucurrit pręſcriptio xxx. anno. & erā ignorans ius mihi competere: debeo in inte. reſti. arg. illius text. Et ita intelligit Bartol. tex. in d. l. fin. circa fin. C. de præſcrip. long. temp. vbi dicitur quia nō habetur diſtinctio ſcientiæ & ignorātiæ quo ad præſcriptionem. verum eſt: dicit ipſe: quia pręſcriptio currit: ſed in inte. reſti. competit. & ibi Alexā. ponit latam apoſtillam: & refert multos tenere .p & cōtra Bar. & tandem concludit cum Bar.

Iſtam concluſionem firmat ēt Panor. referens dicta Barto. in c. vigilanti. in vlti. no. de præſcrip. & pro ea allegat bonam gloſſ. in l. j. C. de patri. pote. & idem Panor. in c. j. col. pe. eo. tit. & in c. ſi de terra. in fin. de priui. & conſi. xxxiij. quidam iam defunctus. j. vol. pro qua facit bonus text. in l. & attilicinus. ff. de ſerui. ruſt. prædi. vbi impedito currit tempus: ſed reſtituitur: & eſt bona glo. in l. ſi partem. §. j. in verbo non vtendo: & in l. ſi ſic. in gloſſ. pen. ff. quemad. ſer. amit. & ibi not. Pau. de Caſt. mandans hoc perpetuo notari, & pro eadem concluſione facit etiam bonus tex. in l. panthonius. in prin. v. ibi not. Imo. & Pau. de Caſt. ff. de acqui. hęre. Eandem conclu. firmat Roma. conſi. cxlix. concluſionem primam circa fin. & late conſil. clxvj. viſo diligenter. col. pen. & cōſi. cccclxxvj. in caſu propoſite conſultationis. col. fin. Pau. de Caſt. conſi. ccxc. viſis his q̃ ſuperius narrantur: in antiq. Et hæc opi. eſt communis: vt atteſtatur Fely. in d. c. vigilanti. col. de præſcrip. Allegans pro illa parte copioſas autoritates & Cæpo. in trac. ſer. vrb. præd. c. xxiiij. col. iij. Et pro iſta concluſione frequenter et diffuſe conſuluit Alex. videlicet. conſ. lxxj. videretur prima conſideratione dicendum j. & ij. col. conſil. lxxxiij. in cauſa vertente inter cameram. ij. col. j. volu. & conſil. iiij. videretur inſpectis his. vij. col. & conſil. lxxxix. viſo puncto. iij. colū. & conſil. clxix.

clxix.viſo thema. ſupraſcrip.
pen.col.ij.vo.& conſi.viij. vi-
ſis ſubtiliſsimis dubitationibus
vlt.col.& conſi.lxxix. cauſa
& late vertente vlt. col. in iij.
vo.& conſi.lxiij. ſtantibus his
col.iij.vel iiij. ver.& licet cõ-
pleta fuerit.iiij.vo.conſi.iij.ex
his quæ in themate narrantur
circa fin.& conſi. lj. videretur
pro deci.col.pen.ver.poſſet eſ-
ſe reſtitui & conſi.lxxxiij. re-
uocatur in dubium. v. volu.
2 †Et in d. conſi. lj. concludit.
quia hęres debet reſtitui ex ca
pite præſumptæ ignorantiæ ad
ſeruus præſcriptionem decur-
ſam.Et do.Pet. Philip.Corn.
conſi.c.conſuluit.j.vol.& cõſi.
clxiiij. me ſubſcripſi. ij. volu.
Contrariam partem:quia re
ſtitutio nõ detur ignoranti ad-
uerſus præſcriptionem tenent
aliqui quos refert Fely.in d.c.
vigilanti circa prin.Et eã ſub-
tiliter defendit per plura. do.
Fran.de Are.conſi.ciiij.breui-
tas in conſulendo. tñ ibi nihil
determinat. Et omnibus ſuis
motiuis & alijs:quæ adducun-
a tur in contrarium reſpondet [a]
Fely. in d.c.vigilanti. colũ. ij.
vbi hanc.q.examinat per qua-
tuor col.& firmat opi.Bart.&
partem affirmatiuam eſſe verã
& cõem. Eandem.q. excu-
tit latiſsime Sozi.in l. cum fi-
lius.§.in hac.col. j. cum tribus
ſeq.ff.de verb.ob.qui etiã atte
ſtatur opin. Bart. eſſe cõem:&
adducit decem motiua in oppo
ſitum:quibus reſpondet. Am-
plia prędictã cõem cõcluſionẽ:
vt procedat ẽt in pręſcriptione
ſtatutaria:qa aduerſus eã datur
reſtitutio ex capite iuſtę igno-
rãtię ſicut aduerſus pſcriptionẽ
iuris cõis.Ita Pau.de Ca. in d.
l.ſi ſic.ff.quẽad.ſeruit. amit. &
ſequitur Cępo.ĩ trac.ſer. vrb.
præd.c.xxiiij.col.iij.& firmat
Imo.ĩ repe.c.ſi.col.xxxj. ver.
ſed aduertendum. de præſcrip.
3 † Prædictam concluſionẽ li-
mitat Fely.in d.c.vigilãti.col.
ij.ſeptẽ modis: & referã ſolum
tres limitationes magis vtiles
omiſsis alijs. Primo limita-
tur concluſio prædicta:quia re-
ſtitutio detur ignoranti aduer-
ſus præſcriptionẽ: vt procedat:
niſi eſſet decurſa præſcrip. xl.
anno.quia aduerſus eam nõ da-
tur reſtitutio ꝑ tex.in l.fin.C.
de fun.patri.lib.xj.& ad hanc
limita.tendunt ſubtilia motiua
Areti.in d.conſi. ciiij. licet eã
non firmet. Sed illam firmat
Alex.cõſi.clj. viſo themate.&
conſi.clxiij.viſo proceſſu cau-
ſæ vltra medi.ver. ſecũdo non
deberet concedi.ij.vol. Pri-
mo mouetur Alex. per text.in
l.oẽs.in ſi.C.de præſcri. xxx.
ann.vbi dicitur:quia talis præ
ſcriptio præbet pleniſsimã ſe-
curitatem. Et pleniſsima ſe-
curitas dr̃ eſſe : qñ non põt peti
reſtitutio in integrũ.vt no.glo.
in l.ait pretor.§.permittitur.in
verbo imputandũ. ff. de mino.
Secũdo mouetur Alex.per tex.
in d.l.fin.in verbo nullã mole-
ſtiã vel inquietudinẽ.C.de fun.
4 patri.lib.xj. †Ille.n. dicitur
pati moleſtiã: qui iudicialiter
vexat:vt ꝓbat tex.in l.j.et.ibi
not.Bal.C.de nũ-
di.& in auth.de fi-
deiuſ. in princip.
Eandẽ limita.ĩcõ-
ſulendo firmat d.
Maria.Sozi.cõſi.
clxiiij.viſa bulla
Q Boni-

a Vide Deci. conſi. xxix. & pro tenui facultate per totũ.

Bonifacij in fi. & cõſi. cxciiij. ſubtiliter.colũ.iij.& do. Fran. Cur.ſenior per plura conſi.pe. col.iij.ponderans tex.in d.l.fi. C.de fun.patri.et in d.l.omnes. vbi dicit eſſe deciſionem apertiſsimam: quę cauillari non poteſt:ſi quis leges intelligat. Põderat etiam tex.in c.volumus. xvj.q.iiij.ibi.Sed quietem eorum inconcuſſam modis omnibus procurate: & dicit ſe hanc partẽ ſępius defenſaſſe & fuiſſe plurimum lętatum vidiſſe aureum docto. Moder.d. Alex.de Imol. in conſilijs pręallegatis ſic firmantẽ. Iſtam etiam limita. multum late & pulchro ſtilo ſuſtinet & defendit domi. Phi.Dec.cõſi.xxix.et ꝓ tenui facultate.per totũ vbi poſt longam diſputationem & adducta hincinde motiua concludit qđ non detur reſtitutio aduerſus quadragenariam pręſcriptionẽ reſpondẽdo fundamẽtis oppoſitis. Contrariam opi. late firmat Alexan.ſibi contrarius conſi.lxxj.videret prima cõſideratione.ij.col.& cõſi.84. in cauſa vertẽte.ij.col.j.vol.et cõſi.clxix. viſo themate. col.fin. ver. non obſtat & quod aduerſum præſcriptionẽ.ij. vol. vbi refert cõem opi.eſſe:quia detur reſtitutio ignoranti ẽt aduerſus præſcriptionẽ.xl.anno. & allegat multos doct.tenẽtes iſtã partẽ.& idẽ conſi.cxvj.perſpectis põderatiſq; omnibus.v. volu. Roma.conſi.cxlix. cõcluſionẽ primã in fi.& ſequitur Fely. allegans vnũ tm̃ conſiliũ Alex. in d.c.vigilanti.colũ. ij. vltra medi. Et iſtã partem late defendit.d.Bar.Soz.cõſ.lxxxvj. in cauſa cõitatis caſtri montis.

in fi. vbi atteſtatur. qđ hæc eſt communis opi.& conſi.clxvj. in cauſa cõitatis caſtri montis. circa fi.conſi.ccxcix.capio primo conſultationis articulũ circa fi.ver.confirmant prædicta: & reſpondet ad tex. in d.l.oẽs. dum dicit quia præſcriptio. xl. anno. parit pleniſsimam ſecuritatem: ad tex.in d.l. fi. C. de fun.patri.lib. xj. vbi dicitur : quia qui.xl. annis præſcripſit nullam moleſtiã vel inquietu-
5 dinẽ pati debet.†Quia per hęc verba generalia nõ tollit ſpeciale beneficiũ reſtitutionis argu.tex.not.cum glo.in l. decurionibus. C.de ſilen. lib. xij. vbi per generalẽ diſpoſitionem nõ videtur tolli priuilegia ſpecialia. Quam concluſionem comprobat Felyn. per plura in c.j.col.vij.de reſcrip.Iaſ. in l. ſicut certi.col.vlti.C. de teſta. mili.Et eam firmat Alexan.in pleriſque conſilijs præſertim. conſi. cj. viſis inſtrumentis. in prin.ij. col.et melius pe.& vlt. colũ.j.vol.& conſi.ccxvj. nec arguendi ſumus.j.col.ij.vol.& Barba.inter conſilia Alex.cõſi. cxxiiij.ſuper primo quæſito iij.col.& cõſi.vlt. clementiſsimi Dei.vlt.col.iiij. vol. Ad idem quia per verba generalia non cenſeatur excluſa reſtitutio in integrum:alleg.Sozi.gl. no.in.§.pterea ſi quis.in verſi. anni.quæ bene probat in tit.de prohi.feu.alie.per Fede. quam ibi ſequuntur communiter doct. & ſequitur Alex.conſi.lxxix. circa primũ.vlt.col.j.volu. Et ita conſuluit Bal. vt refert Sozi. Addo gloſ.repu. ſingu. in l.poſtquam liti.in glo.fin.C. de pact. Ad quam multa ibi poſuit

6 fuit Iaſo. col. vlti. †Ex qua colligitur not. regula. quia generalis excluſio remediorum vel beneficiorum intelligitur de his quæ competunt de iure communi: non autem de iure
7 ſpeciali. †Et ſic infertur: q̃a nunq̃ cenſetur excluſum beneficium reſtitutionis in integrũ.

Concludo igitur: quia etiam aduerſus pręſcriptionem longiſsimi temporis quadraginta anno. datur reſtitutio ex capite iuſtę ignorantiæ. & hanc eſſe magis cõmunem opi. vt atteſtantur doc. præallegati. & ita tenet Imo. in repe. c. ſi. colum. xxxj. ver. ſed aduertendum. de pręſcri. Et in hac opin. videtur reſidere Sozi. in l. cum ſilius. §. in hac. ad ſi. commẽ. vbi hunc articulum diſputat in vi. col. ff. de verbo. obli. licet pro parte contradicat ſæpius vidiſſe cõſulium per doctiſsimos
a viros.[a] Secũdo limitatur prędicta cõcluſio: vt non procedat in caſu. c. ij. de præſcrip. in vj. propter illa verba. Non eſſe vlterius moleſtandos ſecundũ Panor. in c. cum nobis. col. iij. verſic. ego dico. de præſcrip.
8 †Tertio limitatur prædicta communis concluſio quia aduerſus pręſcriptionem datur reſtitutio in integrum ex capite
b ignorantiæ.[b] vt procedat dũmodo ignorantia ſit probabilis & iuſta: & non ſupina ſecundũ Imo. in repe. c. ſina. col. xxxj. ver. ſed hic eſt aduertẽdum de præſcrip. vbi hunc articu. late examinat. per l. nec ſupina. ff. de iur. & fac. ignor. Et concludit cum opi. Bar. in d. l. j. §. ſi quis autẽ pp. quia competat cũ modificatione pręd icta. Et ideo qñ militaret pręſumptio ſcientiæ: nõ deberet cõcedi reſtitutio: vt declarat Felyn. in d. c. vigilãti. ver. limita tertio. referans Areti. conſi. xv. reuerendiſsime pater. i ſi. vbi dicit not. quia qñ qs fundat ius ſuũ in iuribus antiqs & inſtrumentis: q̃ habuit cõtinue penes ſe & in ſuo arbitrio non credit. Quia poſsit allegari iuſta ignorãtia quia quilibet præſumitur ſcire facultates ſui patrimonij. l. quiſquis. C. de reſcin. vendi. & ſunt verba multum importantia ſecundũ Fely. vbi ſupra. Et vltra iſtam limitationẽ firmat Alexan. conſi. clxiij. viſo proceſſu cãæ circa med. ij. vol. vbi dicit: quia qñ militat pręſumpta ſcientia vt in coniunctis qui præſumitur ſcire facta coniunctorum. l. octaui. ff. vnde cogna. & l. de tutela. ff. de in integ. reſtitu. & plene not. per Bartol. & docto. in l. j. colum. iij. ff. ſi cert. peta. non debet cõcedi integrum reſtitutio aduerſus præſcriptionem: etiam ſtãte pro vera opi. Bart. in d. §. ſi quis aũt propter. & alleg. Pet.

a Adde ꝙ ita ꝙ conſuluit Barba. conſi. viij. ſcribitur pręclare col. iiij. & cõſi. xv. circa dubia. x. colũ. j. vo. Anto. But. cõſi. xxvj. & conſi. 73. Imo. cõſi. xxxvij. char. cõſ. xl. facto pro veritate &c.

b Adde late Mart. Lau. in diſpu. poſita ad ſin. ſuorũ tracta. q̃ imprimi ſolẽt. cũ tractã. d princi. & poſt trac. de legiti. i iij. et vltimo dub.

de Anch. conſi.clviij.rationes
quę ſuperius. Prędictā limi-
tationē tenet ēt do.Fran, Curt.
ſenior.cōſi.lxxxij.Deus pius.
col.ad fi.& ſi forte. Idē voluit
Pract.Papi.in forma reſpōſio.
rei conuen. in verbo exceptio-
nē pręſcriptionis.col. iiij. ver.
ego puto,dicens quia nō omnis
ignorantia præbet reſtitutionē
aduerſus pręſcriptionem.Nā ſi
ſic faciliter daretur: non eſſe
differentia quantum ad effectū:
vt ipſe dicit inter pręſcriptio-
nē rerum corporaliū & incor-
poraliū:quam iura facere vo-
luerūt. Sed ſi aliqua iuſta cau
ſa ex h is quæ traduntur in ma
teria.l,quod tempore.de reſtit.
mili. & in.§.rurſus. inſtitu. de
actio.interueniret:quę cauſam
præſtitiſſet ignorātię:bene cre
derē ęquū reſtitutionē dari: &
ita puto intellexiſſe Bart.ī d.§.
ſi quis aūt ꝓpter.hæc ſunt ver-
9 ba ſua. †Addo Bal. quē nul-
lus allegat in repe.l. fi. colum.
xiij.ver. ſed iuxta hoc quæro
de qua ignorātia.C.de pręſcri.
lon.tempo. vbi pulchre decla-
rat:quomndo veniat intelligē-
da prædicta concluſio ꝙ ex ca-
pitę ignorantię detur reſtitutio
& qualis eſſe debeat ignoran-
tia:dicens:ꝙ quædam eſt igno-
rantia facti: quæ nō tollitur ne
gligētia.verbi gratia.Ego ſcio
fundū eſſe meū: ſed ignoro ip-
ſum poſsideri per tertium:ipſa
ignorantia non tollit negligen
tiam:quia licet ignorem ipſum
poſsideri per tertiū: ſum in ne-
gligentia non eundo ad poſſeſ-
ſionem naturalem.& ſi iſto lon
go tempore amitto ciuilem: &
habebam.l. ſi de eo.§. ſi forte.
& ibi not.ff. de acquir. poſſeſ.
& tunc non obſtante iſto erro-
re facti p̄ſcriptio procedit con
tra me ipſo iure & in effectu:
hoc eſt aduerſus reſtitutionem.

Quædam eſt ignorantia fa-
cti:quæ impedit negligentiam:
verbi gratia. Ignoro aliquam
rem meam: quæ eſt mihi lega-
ta: & ignoro legatum iſta res
poſsidetur bona fide & titulo:
& tunc iſto caſu iſtæ error nō
impedit præſcriptionē ipſo iu-
re:ſed ipſo errāte in tali facto:
cum non ſit in negligentia ex
errore facti: aduerſus præſcri-
bentē dabitur beneficiū in in-
tegrū reſtitutionis ex clauſula
generali,ſi qua mihi &c.argu.
l.j.§.ſi quis propter.ff.de itine.
actuque priua. & l. & attilici-
nus.ff.de ſer.ru.præd. Et ideo
dicas ſic ſecundum Bal. Inter-
dum quis non interrumpit præ
ſcriptionē ex negligentia ſua.
& tunc currit præſcriptio cum
effectu per tex.in d.l.fi. Circa
fi.C.de pręſcrip.lon. temp.in-
terdum quis non interrumpit
præſcriptionem:non ex negli-
gētia ſua:ſed impeditus aliquo
iuſto impedimēto facti:vt quia
in facto vel aliquo impedimen
to errabat impeditus: & tunc
contra ipſum currit. & tamen
ipſi dabitur beneficiū reſtitu-
tionis in integrū. d.l. & attili-
cinus.Hæc ſunt verba Bal. ita
declarantis: de quibus doct. in
locis præallegatis mentionem
10 non faciunt. †Et promiſſorū
intellectu not. vtiliter. ꝙ licet
reſtitutio aduerſus pręſcriptio-
nē peti debeat infra quadrien-
nium a die perfectę pręſcriptio
nis ſiue cauſate læſionis.l. fin.
C.de tempo.in integ.reſti. pe-
ten. Tamen iſtud quadrien-

nium

nium non incipit currere niſi a die ſcientiæ: & ſic eſt vtile in initio ſed cõtinuũ in progreſſu.

Et ideo ſi quis ignorans pręſcriptionem eſſe decurſam: ſtaret centum annis. ꝙ non peteret ſe reſtitui: nũquam ipſi probabiliter ignoranti currit tempus petende reſtitutionis ſecundum Bald.not. in l. iij.C. ſi ex fal. inſtru. & do.Card. in cle. j.xxv.q.de reſti. in integrum.

Et quod nõ currat niſi a die ſcientię: probatur in d. l. fina. & firmat Alexan.conſi. lxxj. videtur prima conſideratione. vlt. colum. & conſi. lxxxiiij. in cauſa vertente. ij. colum. j. volu.& cõſi.iiij. videretur inſpectis.vij.col.et cõſi.lxxxix. viſo puncto.iij.colum.& conſi. clxix.viſo themate.pen. colũ. ij.volu.& conſi.lxxxiij.reuocatur in dubium.circa fi.v.volu. & in omnibus alijs cõſilijs pręallegatis: in quibus conſuluit. ꝙ datur reſtitutio aduerſus pręſcriptionem ex capite ignorantię:& conſi.j.ponderatis his.col.iiij.circa prin. iiij. vol.& Are.conſi.xv. reuerendiſsime pater. colum.fina.not. Iaſ.in auth. quas actiones.col. ix.verſi.vnum tamen tene per perpetuo cordi.C.de ſacroſan.eccle.& plene Felyn.in c.j.colũ. pen.verſi.ad illud.poſt Panor. ibi circa fin. commen. de pręſcrip. Eandem concluſionem ſequitur dñs Pet.Philip.Corn. conſi. clxiiij.me ſubſcripſi. ij. volu.& propterea vr̃ malę locutus Pau.de Ca.cõſi.ccxciiij. ego Paulus circa fi.in antiquis

11 †vbi vult ꝙ cõitati currit tẽpus petendę reſtitutionis a die lęſionis:licet ignorauerit,alias nunꝙ diceretur ſcire ſecũdum eũ: quia debet attendi ſcientia adminiſtratoris.arg.l.municipibus.ff.de condi.& demon.& no.per Cępo.in tract.ſer. ruſti. prędi.ſub rub. de ſerui.iur.paſcen.col.vij. Quid autẽ: vbi quis fuit impeditus impedimento facti:an reſtituatur aduerſus pręſcriptionem:dicam in ſexta parte princi. in j.articu.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Officio iudicis quanto tẽpore præſcribatur.*

2 *Officio iudicis quibus caſibus non poſſit præſcribi.*

3 *Timens pro debito alterius grauari poteſt ante factum implorare iudicis officium.*

4 *Grauamine exiſtẽte ſucceſſiuo nũquam currit tempus appellandi.*

5 *Exceptio habens tractum ſucceſſiuum an poſſit opponi.*

6 *Officium iudicis quo caſu anno extinguatur.*

7 *Exemptionis vel immunitatis priuilegio in libro communis debentium deſcriptio quantum tempus detur ad appellandum.*

8 *Emẽdatio importat correctionem in parte non in totum.*

9 *Iure cõmuni vtitur nimis allibratus & grauatus.*

10 *Emẽdatio quo caſu petatr̃ officio iudicis aut iure actionis.*

11 *Officium iudicis competens*

conſanguineo ſiue agnato ratio ne feudi alienati reuocãdi quo modo tollatur.

TRIGESIMO principaliter quæro.
1 † Quanto tẽpore præſcribatur officio iudicis.[a] quod licet nõ preſupponat obligatio nẽ.l.qui per colluſionẽ. in fi.ff. de act.emp.tñ large continetur verbo actionis.l. actionis verbo.ff.de act.& obli.no.gl.et do cto.inſti.de actio. in prin.ſuper ver.debetur. dic breuiter ꝙ officio iudicis pſcribitur ſpacio xxx.anno.gl.not. in l.ſicut. in prin.in verbo perſecutione.C. de preſcrip.xxx.vel xl.anno. quã Bal. ibi:vt refert Iaſ.in lo cis infra alleg.reputat ſingula rem:dicens non reperiri alibi.

Sed non eſt verũ quia Bal.ibi col. pe. in verbo extraordinaria,allegat gl. conſociam.in l. querela. C. de fal.Bal.tñ alibi facit illam gl.ſingularẽ.in l.ij. vlt.col. circa prin.C.de execu. rei iudi. Dicens illud no.ꝙ officium iudicis perpetuum eſt ſupra de preſcrip.xxx.anno.l.ſi cut,& ibi gl. ſingularis. Iſtã concluſionem firmat Bart.in l. prætor.§.fin. ff.de ope.no.nun. allegans illas duas glo.& in l. ſi ſocietatem.§. arbitrorũ. col. v.verſic. quero infra quantum tempus. ff.pro ſocio : vbi circa hoc tradit not. do ctri. dicens quod aliquando officiũ iudicis ſuccedit loco actionis: & tũc tanto tempore durat : quanto durat actio quan doq; vero officium iudicis proponitur loco exceptionis: & ꝑpetuo durat : ſicut exceptio.

a Adde Bal. in rubri. de præſcript.colum fina. ver. dubitatur,

Et prædictas glo.no.Iaſ.non allegans Bart. in prædictis locis in §.rurſus. col.ij.vel iij.& in §.fuerat.col.viij.ĩ antiq.impreſ.inſti. de actio. Et vt habeatur clara & perfecta doctri na:facio regulam ꝙ officio iudicis præſcribitur xxx. annis
2 per præallega. † Primo limita iſtam regulam:vt nõ procedit : quando officium iudicis ſuccedat loco exceptionis : qꝛ tunc perpetuo durat,vt p Bar. in d.§. arbitrorum. Secundo limita prædictam regulam: vt procedat quando officium iudi cis habet cauſam ex iure de pterito.Secus ſi ex iure:quod in futurum ſemper inſtat quia cũ iſtud officium ſemper naſcatur: durat etiam poſt xxx. annos. dato ꝙ officium iudicis ſuccedat loco actionis per glo.not. in l.ij.in glo. magna.C.de ſer. & aqua. Ita limitat Bart. in d.l.prætor.§.fin. cum quo tranſeunt Imol.& Roma.& ibi cõprobat Iaſ. per plura quæ fere omnia ante ipſum cumulauit Alex. in d.l. ſicut in apoſt. ad Bart.in apoſt.magna.licet Iaſ. nõ referat.Et quia ſunt vtilia, aliqua ſuccincte referam:addẽdo multa. Et prima comprobat Iaſo. poſt Alexã. in d.l. ſicut hanc limitationem per id quod volunt Bal. & Ang.in l. præſcriptione.C.de præſcript. xxx. an. vbi tenent ꝙ officio iudicis cauſato a timore nullo vnquam tempore preſcribitur: 3
vt in eo qui timet ruinam domui ſuę ex vicina domo minitẽ rui-

te ruinam. Ex quo vltra Iaſ. infero not.ad id quod not.Bal. Salic. Alexan. Moder. in l. ſi ſuper poſſeſsione,& per illũ tex. C. de tranſac. vbi dicunt ꝙ ſi aliquis eſt in poſſeſsione alicuius fundi: & timet moleſtari: & ſibi vim inferri, poteſt implorare officium iudicis: per quod prouideatur:ne ſibi inferatur vis. Facit tex.in l. ſi ſeruus ibi. Autoritate competentis iudicis protegeris. C.ꝙ cũ eo:& tex.no. in l.fin.in princ. & ibi not. Barto.ff.quod mei. cauſa. Et in ſimili tradit Barto.no.practicam.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.vl col. ff.de ope.no.nun. facit tex.no. in l.ſi pater. C.q bon.ced.poſ. per quem not.ibi Bal.
3 † ꝙ ille qui timet ꝓ debito alterius grauari,poteſt ante factum implorare officium iudicis:quatenus iudex hoc inhibeat: quod alibi non reperitur ſecundum eũ.

Pariter ſi quis dubitat offendi in perſona: poteſt implorare officium iudicis: & eo mediante cogere aduerſarium, vt ſibi pręſtet ſecuritatem de non offendendo.l.denuntiamus.vbi Bar.C.de his qui ad eccle.confu.& plene no.Bart.in l.illicitas.§.ne potentiores.ff. de offi. præſi.& late Iaſo.in d.l.ſuper poſſeſsione. vlti.col.in iiij.no. Alexan. conſi. cxxx.in cauſa ſtrazarolorum.j.col.iiij.volu. latiſsime Fely.in rubr.de treu. & pace.col.iiij.cum ſeq.verſi. qui timet &c.Certe tali officio iudicis,cum cauſetur a timore, & habeat tractum ſucceſsiuũ, nullo tempore præſcribitur.

Secundo pro dicta limitatione adducit Iaſ.in d.l.prætor.§. fin.ff.de ope.no.nun.quod vult Bar.in l.j.in fi.prin.ff.vii poſ. vbi tenet ꝙ põt agi perpetuo: etiam poſt xxx.annos: ne quis turbetur in poſſeſsione:eo quia
4 turbatio ſemper inſtat. †Tertio facit pulchrum ſimile ſecundum Iaſ.ꝙ qñ grauamẽ eſt ſucceſsiuum: nũquam currit tẽpus appellandi: vt qñ quis detinetur in carceribus iniuſtę. Nam continue põt appellare, quia cõtinue grauatur ſecundum Spe. in tit. de appel.§. reſtat.ver.& no.et eſt bonus tex.in c.ex parte.el j.in verbo quoties.de appel. & ibi not. Butr. & Cano. Idẽ tenet Bal. in l.ij.in ij.q.C. de epi. au.& in alijs locis alle.
5 per Iaſ.vbi ſupra. †Quarto facit aliud ſimile ꝙ exceptio habẽs tractum ſucceſsiuum ꝗuis dilatoria: vt loci non tuti:põt opponi qñcunq; ẽt poſt litẽ conteſta. Dictum eſt famoſum Archi. in c.hortamur iij. q. ix.ꝙ pro elegãti cõmendat Alex. in l.de ætate.col.iiij.ff.ad Treb. Idem tenet Bal.in l.peremptorias.col.ij. C.ſenten.reſcin.nõ poſ.cum concor.alleg.per Iaſ. vbi ſupra. Et ad hæc duo vltima ſimilia:de grauamine et exceptione habentibus tractũ ſucceſsiuum: addo late Feli.in c. accedens. el ij.vt lite non conteſt. & d. Præpo. in c.ex parte el j.appel. Tertio limita dictam regulam generaliter, vt non procedat ratione ſubiectę materię, quia licet officium iudicis regulariter duret xxx. annis vt dicũt gl.præallegatę, tñ conſiderandum eſt ſcdm Iaſ. ĩ d.l.ꝑtor.§.ſi.ꝙ ſcdm ſubiectã materiã pro qua cõpetit officiũ iudicis,aliquando ꝓrogatur in lon-

longius tempus: vt eſt in caſu p̄ dictę limitationis. Bar. vbi prorogatur in perpetuum ratione materiæ: q̄ in futurũ ſemper inſtat: & vltra Iaſ. hoc voluit expreſſe Bar. in d. l. ſocietatẽ. §. arbitrorũ. col. v. ver. quęro infra quantũ tempus &c. dum vult꧰ vbi officiũ iudicis proponitur loco exceptionis: duret perpetuo ſicut ipſa exceptio pro qua datur: & ſic reguletur ſecundũ ſubiectam materiã. Aliquãdo vero multo breuius durat. Hinc eſt ꝙ officium iudicis: quod cõpetit ꝓ fructibus: non durat niſi triennio: vt eſt gl. ſingularis in l. ſequitur. §. fructus. in glo. magna in fi. ff. de vſucap. quã Bar. & alij. ibi circa fi. ad hoc multum no. Bar. & doct. in l. iij. C. quod met. cau. vbi per Alex.

6 † Aliquando officium iudicis extinguitur anno. vt in caſu ſingulari: de quo per Bar. in l. forma. §. fi. ff. de cenſi. vbi ſingulariter determinat ꝙ ſi quis prætendat ſe allibratũ in regiſtro ſeu cathaſtro cõi vltra debitũ: põt implorare officiũ iudicis: vt emendetur eius cathaſtrũ: & debet hoc implorare & petere infra annũ: alias lapſo anno ſibi præiudicat: & non auditur. p tex. no. in l. qui ſe grauatos. C. de agri. & cenſi. lib. xj. & Bar. ſimpliciter ſequitur Roma. in d. l. p̄tor. §. fi. vt ibi refert Iaſo. col. vlt. Addo eundẽ Roma. in ſingularibus ſuis fo. xiij. colũ. iiij. ſingulari inci. ius petendę: licet cõtrariũ teneat. d. Panor. in c. quia iudicante iij. q. de pręſcrip. Sed Fely. ibi vr̃ tenere cum Bar. dicens ꝙ illa l. qui ſe grauatos multũ facit pro eo. dũ dicit ꝙ qui prætendunt ſe grauatos a peręquatoribus onerari: debent conqueri infra annum. Emerſo autem eo tẽpore: actio denegabitur exceptis minoribus: qui fuerunt indefenſi: & his qui abfuerunt reipublicæ cauſa. Et pro hoc dicto Iaſo. vbi ſupra dicit ſe allegare bonũ text. in l. j. §. ſi quis tutor. ff. q̃n appel. ſit, quẽ ibi multũ not. Ange. in verbo cauſa immunitatis: & dicit eſſe caſum in terminis: licet communiter ignoretur

7 † ꝙ ſi quis habet priuilegium exemptionis vel immunitatis ab omnibus collectis: datijs & ſimilibus: ſi deſcribatur in libro communis debentium ſolueret: & ſciat debet appellare infra decẽ dies a die ſcientiæ, alias ſibi præiudicat: & ꝑdit priuilegium quod eſt valde notandũ ſecundũ eum, quod dictũ ſimpliciter ibi ſequitur Ange. Areti. & confirmat Alexã. conſi. cj. viſis inſtrumentis exceptionis. col. pe. verſ. tertio principaliter: & cõſi. cxxxvj in cã & lite vertente inter Iacobũ. iij. col. ij. vol. dicens pro hoc dicto eſſe bonum caſum in l. j. in princ. ff. de vaca. mune. ibi aut paſsim ſine tẽporis præfinitione. Illud ẽt ſequitur Fely. in c. cũ acceſsiſſent. col. xj. de conſti. Sed aduerte, ꝙ licet Iaſo. transeat cum hoc dicto in d. l. p̄tor. §. fi. ff. de ope. no. nun. tamẽ in l. beneficiũ. col. vlti. in fi. cõmen. verſic. poſtremo no. ff. de conſti. prin. impugnat iſtud dictum Ange. per id quod voluit Bar. in d. l. forma §. fi. vbi dicit prout ipſe refert ꝙ ſi ille qui eſt immunis ſcribatur in libro debentium ſoluere: poteſt dicere ſe grauatum: & contradicere: &

re:& habet annum ad contradi
cēdum.ergo per decem dies nō
excluditur. Verum Iac.ibi ma
le refert Bar.prout etiam in d.
l.prætor.§.fi.col.vlt. qa Barto.
ibi iſtud non dicit. Hæc enim
ſunt verba formalia Bart. no.
hūc §.ex quo habes quod quis
poteſt petere: vt emendetur ca-
thaſtrum eius. Sed quæro: infra
quod tempus. Reſpondeo: infra
annum: vt l.qui ſe grauatos.C.
eo.Nihil aliud dicit Bartol.&
Alex.ibi in apoſt. dicit facere
in contrarium dictum Ange. in
d.l.j.§. ſi quis tutor. Sed quic-
quid dicāt Alex.& Iaſ.iſta di-
cta Barto.Ange.ſi recte ponde-
rentur non ſunt contraria : ſed
diuerſa,& vtrumq; procedit in
caſu ſuo: & poſſunt inuicē opti-
me concordari quia Barto.non
loquitur in caſu Angel. videli-
cet in exemplo a collectis &
muneribus : ſed in eo qui præ-
tendit ſe fuiſſe allibratum plus
iuſto & nimis oneratum. Iſte
enim petere poteſt infra annū:
vt emendetur cathaſtrum eius:
præcipue ſi dictum Bar. refera-
tur ad tex.ibi:qui vtitur verbo
emendare: prout etiam Barto.
8 † Et emēdatio importat cor
rectionem in parte,& non in to
tum iuxta no. in l.edicta.C.de
eden. Et ſi Bart. loqueretur in
exemplo: non eſſet emendatio:
ſed correctio in totum, vel ve-
rius abolitio cathaſtri. Ang.
vero loquitur in habente priui
legium exemptionis, quod ſi
patitur ſe deſcribi: videtur re-
nuntiaſſe priuilegio: niſi appel-
let infra decem dies. Et ſic in
caſu Barto.ille qui petit emen
9 dationem cathaſtri: † quia ni-
mis allibratus & grauatus; vti

tur iure communi, ideo habet
annum. d.l.qui ſe grauatos. In
caſu vero Ang. ille prætende-
bat ſpeciale priuilegium immu
nitatis contra ius commune.l.
vacuatis. C. de decurio.lib.x.
propterea debet appellare in-
fra decem dies: poſtq̄ ſciuit ſe
deſcriptum: vt dicit Ang. quia
facilius tollitur priuilegiū quā
ius commune. l. eius militis.§.
militia miſſus.ff.de teſta.mili.
Et in caſu Bart. ille tractat de
damno vitando: ſed in caſu An
ge. prætendens immunitatē tra
ctat de lucro captando. Et non
eſt par ratio lucri & damni.l.
fin.C.de codicil.cum concor.
Secundo Iaſ.in d.l.beneficiū
circa fi.reprehendit illud dictū
Ang.alio fundamento: quia ſe-
cundum eum in propoſito non
cadit appellatio: ſed per officiū
iudicis peti poteſt: ꝙ prouidea-
tur allegat Bald.in l.hi qui ad
ciuilia. C.de appel.& Spec.in
ti. de cenſi.§. ij. ver. porro.qui
loquuntur in alijs terminis: vi-
delicet quando vltra vires col
lecta imponitur. Non autē vbi
exēptus patitur ſe deſcribi in
extimo & cathaſtro. Et dum
dicit: ꝙ non competit appella-
tio: videtur dicere cōtra caſum
in d.§. ſi quis tutor. Nec ob-
ſtat aliud motiuum ipſius, ꝙ of-
ficiū iudicis durat triginta an-
nis, vt ſupra concluſum eſt: qa
fallit: qn̄ ſuccedit loco appella
tionis : tunc enim præſcribitur
ſpacio decē dierum ſicut appel
latio, vt eſt caſus ſecundū vnā
lect. in l. arbitrio. ff.qui ſatiſd.
cog.& ibi notāt doct.& Alex.
in d.l.ſicut in apo. magna in fi.
10 C.de præſcrip.xxx.an. † Nō
obſtat tex. in d. l.qui ſe graua-
tos.

tos, quia ibi non petitur emendatio officio iudicis, ſed potius iure actionis cõditione ex illa l. ita illũ tex. declarat no. Bar. ambitioſa, col. pe. verſi. quæro quo iure petatur, & verſic. ſeq. ff. de decre. ab ordi. facien. & ſic videtur ille tex. male allegari per Iaſ. vbi ſupra contra dictum Angel. & ante ipſum per Alex. in d. l. ſicut, in apoſt. ꝙ in caſu d. l. qui ſe grauatos, & de quo per Bart. in d. l. forma, §. fi. officio iudicis præſcribatur anno, quia ibi nõ cõpetit officiũ iudicis. Nec Bart. dicit ꝙ petatur emendatio cathaſtri per officium iudicis. Sed ſimpliciter quod quis petere poteſt, vt emendetur infra annum, beneficio. d. l. qui ſe grauatos.

Et per præmiſſa licet nõ ita deducta reprehendit Iaſonem prçſtantiſſimus doctor. d. Clau. Aquen. in d. l. beneficium. vlti. colũ. ſub breui verborum compendio. Et ſic remanet defenſatum vtrunq; dictum tam Bar. quam Ang. quæ ambo dicta ſin-
11 gulariter notanda ſunt. †Addit Iaſ. i d. l. prætor. §. fi. ꝙ ſimiliter officium iudicis, quod cõpetit conſanguineo ſiue agnato ratione feudi alienati ad aliud reuocãdum tollitur per lapſum anni. per text. in §. Titius, in tit. ſi de feu. fuer. contro. quem text. Roma. in d. §. fi. dicit eſſe ſingularem in iure. Sed Iaſ. addit duos alios ſimiles, videlicet text. in cap. j. §. fina. in titu. ſi de inueſti. inter domin. & vaſal. lis ori. & in c. j. §. porro. in titu. qualiter olim pote. feud. alie. Et per tex. in d. §. Titius deciđũt ibi not. Bal. Alua. & d. Marti. Laude. quos refert Iaſ. vbi ſupra ꝙ agnatus ꝓximior vel cõſors, qui habet facultatẽ reuocandi alienata per agnatũ forte ex ſtatuto vel cõſuetudine, iuxta tex. cũ gl. in c. conſtitutus, de reſti. in inte. & in l. dubiũ cum materia, C. de cõtrah. empt. & in l. j. C. non lic. habi. metro. li. xj. perdit tale ius reuocandi, niſi illud proſequatur infra annum, & ſic tali iuri reuocandi alienationẽ ꝑſcribitur annó. vbi competit iure feudi, vel ex ſtatuto, uel conſuetudine ideo ſecundum Bal. ibi oportet agnatos eſſe cautos ne patiantur labi tempus anni. refert Iaſ. in d. l. prætor. §. fin. Et not. ꝙ text. in d. §. Titius. locũ habet quãdo alienatio eſt facta in remotiorem agnatũ. Secus ſi eſſet facta in extraneum, quia tunc poſſet alienatio reuocari infra triginta annos. vt ibi not. gl. in verbo per annum, quæ eſt communiter approbata per doct. vt atteſtatur Alex. conſi. xv. viſis narratis i themate. vlt. col. v. vo. & de hoc dixi plenius ſupra. Sed eſt aduertendũ, ꝙ in caſu d. §. Titius, vř potius dari actio ſeu conditio ex lege quã officium iudicis, & pariter vbi competit reuocatio ex ſtatuto, ſeu conſuetudine, vt apparet ex not. Bar. in l. j. ff. de condi. ex l. & in l. omnes populi, in vlti. q. ff. de iuſti. & iur. & in l. de quibus, col. fi. ff. de legi. in j. lectu. & ſic non videtur bonum ſimile. tamẽ hoc inſerui, quia facit ad materiam prçſcriptionis.

Addo ꝙ p tex. in d. §. Titius decidit no. Rom. in d. l. prçtor, §. fi. & in repe. rub. de arbi. colum. xix. & conſ. lxx. viſis themate, & quæſtione. circa fi. ij. col.

col. ꝙ officium iudicis quod habet ſucceſſor finita emphyteoſi per generationem, vt ſibi potius quã alij remouetur, vt no. Bar. in l. j. §. permittitur, per illam gl. ff. de aqua quot. & æſti. & in l. j. ff. de priuile. cred. tollitur ꝑ lapſum anni. & ſequitur d. Præp. in d. §. Titius, circa fi. ij. col. licet Iaſ. in d. l. prętor. §. fi. videatur impugnare, ſed ipſe alibi ſequitur i tra. iur. emphy. col. xxj. vbi late tractat qualiter debeat intelligi dictum Bar-
a to. in d. §. præmittitur. [a]

SVMMARIVM.

1 ☞ *Executio officio iudicis facta quanto temporis ſpacio prę ſcribatur.*

2 *Actio in factum quæ oritur ex ſententia quanto temporis curſu tollatur.*

TRigeſimo primo quæro iuxta quęſtionem proxime formatam.
1 † Quanto tẽpore præſcribatur aduerſus ſniam, & eius executionẽ, & ſic infra quantũ tẽps peti poſsit executio ſnĩæ, qua in rem tranſiuit iudicatam. rñdeo ꝙ cũ talis executio fiat officio iudicis, vt no. Bar. & docto. in l. iudex poſteaꝗ̃. ff. de re iud. præſcribitur ſpacio. xxx. annorum, ſicut ipſum officiũ iudicis, iuxta gl. in d. l. ſicut, C. de præſcr. xxx. an. & cõcluſi. late
2 ſupra. † Idem eſt in actione in factum, ꝗ oritur ex ſnĩa. l. actori. C. de re cred. cum ibi no. &

a Et vltra ibi not. vide Alexã. conſi. lxxx. viſo & opportune animaduerſo iiij. colum. j. vol. & conſil. ix. viſis themate. iiij. colum. ij. volumi. vbi dicit no. quod talis renouatio fieri debet, etiam ſi per alienationem res ſit cõmiſſa i hęredes emphyteote, no. Pano. in c. bonæ el. ij. col. antepe. & vlt. de poſtu. prę la. ubi latiſsime de hoc dicto Bar. in apoſti. & ꝑ Alexan. conſi. x. ponderatis his, circa fi. vbi ponit duas limitatiões notabiles iij. volu.

b Adde Bal. in conſil. cccxv. in capi. punctus quæritur, in iij. vol. & in rub. de ꝑſcri. col. fi. ver. dubitatur.

l. miles. §. qui iudicati, ff. de re iudi. quia tanto tempore tollitur oĩs actio. d. l. ſicut, cũ cõcor. ita decidit Bal. in rub. extra de ꝑſcri. col. vlt. & conſ. xciiij. ſententia in fi. ij. vol.

Quã concluſionem limita, & declara ex his ꝗ̃ habẽtur per Panor. in c. fi. col. vj. verſi. ſed circa prędicta quæro de præſcri. vbi ponit, nũquid habeat locũ denũtiatio ĩ foro eccleſiaſtico, ſi ſit ꝑſcriptum contra
b ſniam. [b] dic vt ibi

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuridicendi ſententiam nullam quanto tempore præſcribatur.*

2 *Officium iudicis imploratũ ſuper declaratione nullitatis quantum tempus duret.*

3 *Sentẽtia an plus habeat facti quã iuris*

a Adde Bal. in conſil. cccxv. pũctus quæritur i xj. volu.

iuris, aut e conuerſo.

4 *Sentẽtia poſt multos annos poteſt dici & declarari nulla.*

5 *Nullitas euidens quando dicatur.*

TRIGESIMO ſecundo quæro.
1 † Quanto tempore præſcribatur iuri dicen-
a di ſententiam a nullam. Iſtam quæſtionem monet Bal.in l.data opera.col.antepen.verſ.ſed qui.l ſi bannitus C.qui accu.non poſſ. Et primo arguit, ꝙ de nullitate agi non poſsit, niſi vſq; ad triginta an-
2 nos, † quia iudicis officium quod imploratur ſuper declaratione nullitatis non durat niſi triginta annis, vt no.per gloſſ. in l.ſicut.C.de præſcrip.xxx.anno.& in l.quærela.C.de fal. & in c.vnde quæritur,in gl.magna,in ſi.xxxv.q.ix.ſed verus eſt ſecundum Bal. ꝙ actor poteſt dicere ſententiam nullam donec actio,vel accuſatio durat reus autẽ perpetuo, quia in reo agere de nullitate in effectu idẽ eſt ꝙ excipere.l. ſi contendat. cum glo. ff. de fideiuſ. & l. non diſtinguemus.§. cũ quidam, ff. de arbi. Et hoc ſi nullitas eſſet vellata, ſed ſi apparet ex ſentẽtia, non conualeſcit ſententia: qui vitium habet nullitatis in forma ipſius, quia vitium conualeſceret,ſicut ſententia. Sed hoc implicat contradictionem. Igitur tempore non conualeſcunt per tex.in l.ex initio.C. de fal.& in d. c.vnde quęritur
3 xxxv.q.ix. † Subdit Bald.ꝙ ſententia plus dicitur habere iuris,quam facti.vt not.glo.in cap.nullius. ij.q.ij.quæ incipit ſed quæritur. At ſententia nulla nihil iuris habet, nec ex ſolo tempore vires acquirit. l. ſi expreſsim.ff.de appel.& notatur in l.j.C. de ſent. aduer. fiſ. la.lib.x.& expreſſum, vt ipſe dicit in l. quædam mulier,ff.fa-
4 mi.erciſ. † ꝙ ſententia etiam poſt multos annos dicitur nulla,& declaratur nulla. Hæc sũt notabilia verba Bal.in d.l.data opera.col. antepe. Ex cuius verbis colligo diſtinctionẽ in præſenti quęſtione,quod aut nullitas eſt vellata,& tunc nõ poteſt agi de nullitate, niſi vſq; ad triginta annos. Si vero nullitas apparet ex ſententia, & ſic eſt euidens, poteſt perpetuo de nullitate dici. Et hoc eſt,qđ vulgo dici ſolet, quod nullitas nunquam tranſit in rem iudicatam. ſed Sal.in l.ſi vt proponis. la. ij. C. quomodo & quando iudex ſimpliciter dicit ꝙ ſentẽtia nulla non confirmatur taciturnitate, nec aliquo temporis curſu. Et hoc eſt generale in quolibet actu nullo ſecundum eum,vt in c.non firmatur,de re gu.iur.in vj. Fallit in caſibus a iure expreſsis, vt in l.ſancimus, C. de teſta. cum ſimi. vbi teſtamentum minus ſolenne & nullum confirmatur per curſum decem annorum. ita Saly. ibi. Eandem opin.tenet Alexan.conſi. ix. viſo titulo quæſtionis.col.pe.verſi.& ſi opponeretur de ſecunda.iiij.volum. vbi dicit ꝙ de nullitate perpe-

tuo dici poteſt per gl. in d.cap. vnde quæritur, in fi.magnę gl. xxxv.q.ix. & refert ita tenere Ang.in d.l.ſicut.qui expreſſe dicit contrarium in prin.ij. colum. ſcilicet, ꝙ ius dicendi ſententiam nullam,quia iudicis officio nobili explicatur, non durabit niſi triginta annis, ſicut ipſum officium iudicis tanto tempore excluditur, vt eſt ibi glo.ordi.allegat etiã Bald. & Sal.in locis pręalleg.& Bal. in l.ſcire oportet.§.fi.ff.de exe cu.tut. cuius verba non multũ faciunt ad propoſitum.Ideo tenenda eſt diſtinctio Bal.in d.l. data opera,quam ſequi videtur Alex.conſi.pręalle. illum ſimpliciter allegando. & per quã opiniones reducuntur ad concordiam. Quam concluſionẽ intelligo procedere concurrente bona fide, per ea quæ dicta ſunt in præcedenti quæſtione, & per generalem regulam.c.fi.
5 de præſcrip. † Quando autẽ dicatur euidens nullitas,vt ſic perpetuo de ipſa dici poſsit,declarat Alex.in præalleg.conſi. lix.iiij.vol.in prin.vlt.colum. & conſi. lxxvij. viſis dubitationibus.iij.col. & conſi.cvij. viſo themate,in fi.iij.vol.& in l.iiij.§.condemnatum,col.ij.ff. de re iudi,& in l. de pupillo.§. qui opus,ff. de oper.no.nun.& in conſ.lxxvij. in cauſa & lite vertente corã reuerẽdo patre, pe.col.ij. vo.in quibus locis referendo plura concludit,ꝙ nullitas dicitur euidens, quod apparet ex actis qui inducunt notorium,vt not. Inno. & Cano. in cap.per tuas,de teſt.cum cõcord.per eum adductis, & miror ꝙ d.Philip.Peru.& d.Prępo.in c.dilecto,de appel.vbi late explicant materiam nullitatis, iſtam quæſt.non attigerint.

SVMMARIVM.

1 *Iuri petendi reductionem ad arbitrium boni viri a ſententia arbitratoris quanto tempore præſcribatur.*

2 *Reductio ad arbitrium boni viri, vſque ad quot annos peti poſſit.*

1 TRigeſimotertio quæro. † Quanto tempore pręſcribatur iuri petendi reductionem ad arbitrium boni viri a ſententia arbitratoris,& ſic infra quantum tempus hæc reductio peti poſsit,cum petatur officio iudicis nobili,vt per Bar. in loco infra allegato. Iſta eſt ardua quæſtio. quam mouet Spec.in titu.de arbi.§.ſequitur verſicu. ſed infra quod tempus, concludens quod peti debet infra decem dies,ſicut in appellatione auth.hodie. C.de appell. quia iſta eſt quędam ſpecies appellandi.l.non diſtinguemus.§. cum quidam.ff. de arbit. Iſtã quæſtionem latius examinat Bar.in l. ſi ſocietatem.§. arbitrorum,col.v.ver.quæro infra quantum tempus, ff.pro ſocio. vbi impugnat opi. Spe.dicens, ꝙ iſta quæſtio tanquam ardua & indeciſa requirit deciſionẽ principis & demum diſtinguit vt ibi per eum, ſed Ang.in d.l. ſicut,col.ij.C.de pręſcri.xxx.
2 anno. decidit, † ꝙ reductio ad arbitrium boni viri peti poſsit vſque

vſque ad xxx.annos . eandem concluſionem firmat ipſe Ang. in l. ij. C. de arb. cum concor. adduc. per Alex. in d.§. arbitrorum . in apoſt. ſuper verbo officio iudicis . & idem Angel. conſil.cxxxvj.ſtatuto cauetur: & Bal.conſi.cclxv.quia ex facto.ij.col.j.vol. & iſta eſt communis opi.,put atteſtatur Alex. conſil. xcv. viſis proceſsibus vlti.col.ij.vol. & d. Lanfran. in ſuo trac.de arb.in xx.q.col. xliij. & ſeq. vbi iſtam q. late examinat : dicens ꝙ hæc vltima opin. communiter approbatur & merito: quia eſt veriſsima & refert Albe. de Ro.& plures alios tenentes hãc opi.& atteſtãtes illã eſſe cõmunẽ & ibi vide pulchre. praticam & modum petendi talem reductionẽ idem etiam affirmat Sozi. conſil.cxx.viſis compromiſſo.col. iij.& d. Feli. in c.quod ad conſultationem . col.ij. de re iudi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poteſtas arbitri vel arbitratoris vbi nullum tempus appoſitum fuit in cõpromiſſo quãto tempore finiatur.*

2 *Arbitramentum collatum in tertium quanto tempore duret.*

1 TRigeſimoquarto quæro:† quanto tempore finiatur ſeu præſcribatur poteſtas arbitri vel arbitratoris:vbi nullum tempus appoſitum fuit in compromiſſo. iſtam q. late examinãt Bar.& oẽs ſcrib.in l.ſi quis arbitratu.ff.de ver.ob.vbi plene Alex.col.v.& vj.& Iaſon. col.xij.cũ duabus ſe. ver.quarto principaliter.& in hoc articulo cõis concluſio: vt apparet

2 ex ibi no.eſt cõtra Bar. † ꝙ tale arbitramentũ collatũ in tertiũ perpetuo duret ex quo nõ inuenitur tempus a iure limitatũ. vbi autem confertur arbitrium in vnum ex contrahentibus circa ſubſtantialia contractus: vt videtur cõmunis opi. eſſe cum Bar. ꝙ arbitramentum tunc duret ſexaginta diebus.per text. no. in l.ꝙ ſi nolli.§.ſi quid ita. ff.de ædil. edic.de quo text.dic vt per Iaſ.in d.l. ſi quis arbitratu.col. xiij . Et infra quantũ tempus peti debeat: vt cogi poſſit arbitrator ad arbitrandum : vide per glo.& Doc. in l. itẽ ſi vnus.§.j.ff.de arbi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Fructus qui debentur regulariter officio iudicis quanto tẽpore et qualiter preſcribantur.*

2 *Præſcripta re principali cenſentur præſcripti fructus tanquã acceſſorii.*

3 *Deſtructio principali per viam præſcriptionis an deſtruatur & acceſſorium.*

4 *Generalis titulus pro ſuo an ſufficiat in acceſſoriis præſcribendis.*

5 *Bone fidei poſſeſſor an pro fructibus conſumptis teneri poſſit actione perſonali.*

6 *Actio perſonalis quo caſu ſuccedat loco rei vendi.*

Poſſeſſor

7 *Poſſeſſor bone fidei quomodo poſſit vſucapere fructus induſtriales cum ſit factus dominus ſola perceptione.*

1 TRIGESIMOQVINto quero.† quanto tempore & qualiter pręſcribantur fructus: qui debentur regulariter officio iudicis l. certum & ibi no. C. de rei vendi. no. plene glo. & Bar. in l. ex diuerſo. in princi. ff. eo. titu. Breuiter dico ꝙ bone fidei poſſeſſor vſucapit fructus triennio. adeo ꝙ amplius non tenetur illos reſtituere ſiue conſumptos ſiue extantes. glo. eſt repu. ſing. & communiter approbata per Bar. Ange. Imol. Paul. de Caſtr. & omnes ſcrib. in l. ſequitur. §. fructus in gloſ. magna. in fi. ff. de vſucap. quam ibi in ſpecie approbat Bar. circa fi. commen. & valde commẽdat dicens ꝙ per illam limitantur omnes leges quæ volunt ꝙ bone fidei poſſeſſor tenetur reſtituere fructus extantes quia intelliguntur. niſi per trienniũ poſſederit. & no. Bart. in l. iij. circa fi. C. ꝙ met. cauſa. vbi dicit: & hoc tene menti quia milies practicabis. & ibi per Alexan. col. ij. ver. in ea. glo. not. Bal. in l. ancille. C. de fur. & in l. eos. in v. oppo. C. de vſur. cũ concor. adductis per Alexan. Et vltra per eum adducta ſequitur Bal. in c. vigilanti. col. fin. vltra medi. de pręſcrip. & Panormi. in c. quarta. colum. penulti. circa fin. eod. titu. & in c. grauis. colum. iij. circa fin. vel iiij. verſicu. aduertendum tamen eſt vbi declarat dicta Bar. in dict. §. fructus. de reſtitu. ſpolii. Ex quo infert Alexand. in dict. l. iij. C. ꝙ met. cauſa. quod licet officio iudicis regulariter non præſcribatur niſi ſpacio. xxx. annorum. l. ſicut in verbo perſecutione. cum gloſſ. C. de præſcript. xxx. annorum & dixi plene ſupra tamen fallit iſto caſu ꝙ eſt diligenter notandum ſecundum eum. & dicit Paul. de Caſtr. poſt Angel. & Imol. quod ipſe non refert in d. §. fructus ꝙ licet bone fidei poſſeſſor ſola perceptione ſit factus dominus fructuum induſtrialium, tamen ſi extant: vel effectus ſit locupletior ex eis: tenetur eos reſtituere vel officio iudicis mercenario vel conditione ſine cauſa, vt plene notatur in l certum. C. de rei vendi. & in l. ex diuerſo. ff. eo. titu. Nam hoc eſt verum: niſi a die perceptionis bone fidei poſſeſſor ſteterit per triennium, ꝙ non fuerit conuentus ad reſtitutionem fructuum: quia tunc illos vſucapit: & facit ſuos irreuocabiliter per gloſſ. ibi: quam dicit perpetuo notandam: quia per eam limitantur omnia iura dicentia bone fidei poſſeſſorem teneri ad reſtitutionem fructuum non conſumptorum: vel etiam conſumptorum quatenus locupletior factus eſt: iuxta plene no. in dict. l. certum. & l. ex diuerſo. & hæc ſunt de mente Bar. in d. l. iij. C. ꝙ met. cauſa. & plene firmat. d. Franciſ. Cur. conſ. lxxj. princeps defunctus. col. iiij. ver ſi. ſexta concluſio: & circa finem. illius conſilij, vbi late tractat quaſi per totum illud conſilium: an & quando bone fidei

næ fidei poſſeſſor faciat fructus ſuos, & an illos præſcribat.

2 †Subdit Pau.de Caſt.in d.§. fructus, ꝙ etiam ſi non tanto tẽpore tenuit: ſi tamẽ rem ex qua percepit fructus tenuit tanto tẽpore, ꝙ ipſam præſcripſit non poteſt conueniri ad fructus: qa præſcripta re principali: cẽſentur præſcripti fructus tanquam acceſſorij: vt eſt caſus no.in l. eos.in princ. C. de vſur.& ibi not. Bal.in j. no.licet Pau.non referat. Colligens ex illo text.

3 †quod destructo principali per viam prçſcriptionis: deſtruitur & acceſſorium, ſiue loquamur de acceſſorio odioſo: vt de vſuris, ſiue de acceſſorio fauorabili, vt de fructibus: ꝙ eſt menti tenendum circa materiam prçſcriptionis ſecundum Bal. ibi. & in l.terminato.col.j.verſic. modo quæro. C.de fruc.& lit. expen. vbi quærit vtrum ille qui præſcripſit rem cenſeatur præſcripſiſſe fructus penultimi & vltimi anni prius ſeparatos ab agro. Et primo arguit ꝙ non, quia non poſſedit oẽs triennio, deinde cõcludit contrariũ per d.l.eos.in princ. Nam ex quo reſcriptum eſt in principali: capit ſecum acceſſorium, ꝙ eſt eadem re. vt l.cum quæreba tur.in fi. C. vnde vi. Hæc ſunt verba Bal. Prædictam concluſionem glo.& Barto.in d.§. fructus ſequitur idem Bal.in l. j.col.j.verſi. quęro nunquid fructus. C. de vſur.& fruc.leg.dicens ꝙ eſt priuilegium bonæ fidei poſſeſſoris, ꝙ præſcribit fructus extantes ſeparatos a ſo

4 lo ſine alio titulo ſpeciali.† qa in acceſſoriis præſcribẽdis ſufficit generalis titulus pro ſuo. l.ſi ego §.partus. ff. de publici. & ibi plene no.ipſe Bald.referens verba Oldr. in l. ancillæ. C.de fur.vbi etiam per eum.

Quod declara vt per Sozin. conſi. cclj. quoniam in præſenti conſultatione.col.fina. De cõſumptis vero bona fide dicit Bal. in d.l.j.non eſt quæſtio, qa eos lucratur bonæ fidei poſſeſſor.& nihil reſtituit etiam ſi locupletior ſit. Et eſt ratio ſecũdum eum, quia officium iudicis mercenarium non durat, fructibus in rerum natura non extantibus. Fallit in petitione hæreditatis, vbi tenetur quatenus locupletior factus eſt.l.item veniunt.§.fructus.ff.de peti.hære. & ibi gloſſ.aſsignat rationem. ita Bal.in d.l.j.refert & ſequitur Roma.conſi.cxlix.concluſionem primam col. vbi plene tractat iſtam materiam prçſcriptionis fructuum. Et vide per Sozi. in prææallegato conſilio. vbi concludit, ꝙ ad huiuſmodi vſucapionem requiritur titulus

5 & bona fides. † Non obſtat, ſi dicatur ꝙ bonæ fidei poſſeſſor pro fructibus conſumptis tenetur actione perſonali: videlicet conditione ſine cauſa, quatenus eſt factus locupletior. d. l. certum. & l. ex diuerſo, cũ ibi no. quę ſolet durare triginta an nis tanquam perſonalis. l. ij.C.

6 de conſti. pecu. † quia iſto caſu actio perſonalis ſuccedit loco rei vendicationis: quæ competeret ꝓ fructibus extãtibus. Vnde ſicut illa tolleretur trien nio: ita & iſta, qd eſt ſingulare & mirabile ſecundum Paul.de Caſt.in d.§.fructus.circa med.

7 commen. † Et ſi dicatur, quomodo poteſt bonæ fidei poſſeſ-ſor

ſor vſucapere fructus induſtriales:cum ſit factus dñs ſola ꝑceptione:& faciat illos ſuos pro cultura & cura:vt hr̃ in d.l.ex diuerſo.& in.§.ſi quis a nõ domino.inſt.de re.diui.& ſic non cadit pręſcriptio in re ſua. d.l. ſequitur.§.lana. Rñdet Bart. in d.§.fructus.circa fin. & poſt eũ Pau.de Caſt. ꝙ illos vſucapit: quia nõ ſit dñs irreuocabilis cũ teneatur illos extãtes reſtituere:vel quatenus eſt factus locupletior:ſi cõſumpti ſint: vt hr̃ in locis præallegatis. & licet non poſsidet ꝑ ſcribere rem meã irreuocabiliter:poſſum tamẽ pręſcribere.ſi non eſt irreuocabiliter mea:quia teneor reſtituere. Nã tunc contra illam actionẽ:per quã cogor reſtituere:pręſcribo rem. quod probat Bar.per text.in l. in bello.§.ſi quis ſeruum.vbi ipſe hoc no.ff. de cap.ſequitur Panor. in d.c. grauis.circa fi.iij.col.verſi.aduertendum.de reſti.ſpoli.& eſt bona gl.in l.longe.ff. de diuer. & tẽp. pręſcri. & vide Roma. præalleg.conſ.cxlix. col.j.ponentẽ tres caſus:in quibus bo-
a næ fidei poſſeſſor [a] tenetur de fructibus conſumptis:quatenus eſt locupletior factus. In iſtis enim tribus caſibus procedit ſecũdum Roma.deci.gl. & Bar. in d.§.fructus : vt non teneatur poſt trienniũ quia lapſu triẽnij: nedũ tollitur vẽdicatio quo ad fructus extãtes: ſed ẽt conditio ob cauſam pro cõſumptis:cum ſuccedat loco rei vendicationis hoc caſu:vt prædixi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Vſurę dotis non ſolutę quanto tempore præſcribãtur.*

Trigesimo ſexto quęro.† Iuxta præcedentẽ quæſtionẽ:quãto tẽpore pręſcribantur vſurę dotis nõ ſolutæ:quę debentur tanquã intereſſe ratione onerum matrimonij ſupportatorũ propter morã dotis non ſolutæ: vt plene habetur in l. titia.§. vſuras. ff.ſolut. ma. & in c. ſalubriter. de vſur. Bal.in quodã ſuo cõſi.incip. titius promiſit dotẽ tenet ꝙ pręſcribuntur ſpacio decẽ annorum:quaſi videantur tacite remiſſe: ſi tanto tempore petite nõ fuerint: de cuius dicti veritate vide per do. Bertachi.firma.in repertorio. in verbo vſura. colũ.x. circa princ. ver. vſure pro alimentis &c. & dixi ſupra in tertia parte. q.x.colum.xj. ver.ſubdit Rom.

a Quando bonę fidei poſſeſſor teneat reſtituere fructus : vel faciat illos ſuos vide per Alex. cõſi.xxj. domini redẽptoris. circa fin.iiij. vol.et latiſsime ꝑ do. Fran. Cur. cõſi. lxxj. priceps defunctus ꝑ totũ maxime. colũ. iij. circa fin.& iiij. & ibi : ꝙ in dubio nõ pręſumitur factus locupletior:ſʒ allegantí incumbit onus probandi. colum. iiij. verſi. ſexta concluſio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendũ.*

2 *Iure agendi perẽpto an perẽ-*

ptum ſit ius excipiendi vel replicandi.

3 *Exceptio non numeratæ pecuniæ præſcribitur biennio.*

1 TRigeſimo ſeptimo q̃ro† poſtquã ſupra late viſum eſt de pſcriptione actionũ & officij iudicis: an præſcribat̃ iuri excipiẽdi. Dic breuiter ꝙ nõ: quia regula eſt ꝙ ea q̃ ſunt tẽporalia ad agendũ: ſunt perpetua ad excipiendũ. l. pure. in ſi. ff. de excep. doli. et eſt tex. cũ gl. i l. licet. C. de excep. & plene not. Cano. in c. ſi aũt. vbi late per Panor & Fely. ver. tẽporalia ad agendũ. col. iiij. vſque ad ſi. cõmẽ. de reſcri. vbi vide

2 † an perempto iure agendi ſit peremptũ ius excipiẽdi vel replicandi. Et vltra Fely. iſtã cõcluſionẽ ꝙ nunq̃ præſcribatur iuri excipiendi: firmat Bal. in repe. l. ſi. xj. col. C. de pſcrip. lon. tẽp. & in prin. xij. vbi aſſi-

3 gnat duplicẽ rationẽ. † Fallit ſecũdum eũ in exceptione nõ numeratę pecunię: quę pręſcribit̃ biẽnio. l. in cõtractibus. in prin. C. de non nu. pecu.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio. xxx. an. quo iure fuit inducta.*

2 *Præſcriptio. xxx. anno. an ſit poſt iura ff orum inducta.*

3 *Actiones deſcendentes ex l. ciuili antequam per ſacras conſtitutiones eſſet meta præfinita competebant ſine temporis præfinitione.*

1 TRigeſimo octauo &† vltimo quęro ꝑ cõplemento huius quartę ptis principalis: quo iure fuit inducta pręſcriptio xxx. anno. de qua in toto titu. C. de præſcri. xxx. vel xl. anno. Reſpõdeo ꝙ de iure digeſtorũ erat incognita: & fuit introducta de iure codicis ſecundũ gl. in l. qui occidit: alias qui occiderit. in princ. in verbo amiſit. ff. ad l. aquil. & i l. iulianus. ff. ex quib. cau. ma. Not. Bar. in l. ſi. in princi. ff. de eo per quem fac. erit. & in l. in omnibus. ff. de actio. & obliga. Imo. i c. de quarta. ver. & ſcias de pręſcri. & in repeti. c. ſi. eo. tit. in pluribus locis. Alex. conſi. xlviij. q̃m per excellentiſſimũ. iiij. volu. & do. Iaſ. in l. licet. col. vlt. C. de iure deli. et in l. nã & poſtea. §. ſi is qui temporali. ff. de iureiur. Fely. in c. de quarta. col. xj. de præſcri. Corne. cõſi. xvj. viſo primo themate col. j. in ſi. & conſi. cxxxvj. licet ſatis. ij. col. ij. vol. adducẽs aliquas gl. contrarias: ſed dicit pręallegatis veriores. Et idem Corne. conſi. ccciiij. viſo proceſſu. viij. col. viij. vol. Io. Fab. inſti. de vſucap. in prin. vbi dicit ꝙ præſcriptio longiſsima nõ erat cognita nec de iure digeſtorũ: nec de iure inſtitutionũ. In cõtrariũ adduco tex. cũ gl. in l. ſi pupillus. in verbo tẽpore. ff. de admi. tuto. vbi glo. exemplificat illũ text. qui eſt de iure digeſtorũ in pręſcriptione.

ne.xxx.anno. Pariter de iure digeſtorum actiones perſonales rei perſecutoriæ ſunt perpetuæ. l. in honoratijs. ff. de actio.& obliga.ideſt durant triginta annis. inſti. de perpe. & tempo.actio. in princi. Ergo apparet quod præſcriptio triginta annorum erat cognita de
2 iure digeſtorum. † Sed quod iſta præſcriptio triginta annorum ſit inducta poſt iura digeſtorum videtur tex. in loco proxime allegato ibi donec ſacræ
3 cõſtitutiones† & ſic antequam eſſet præfinita meta per ſacras conſtitutiones: actiones deſcendentes ex lege ciuili erãt perpetuæ: hoc eſt competebant ſine temporis præfinitione. Sed difficultas eſt reſpondere ad text. in d. l. ſi pupillus. in fin. in verbo tẽpore liberatus eſt: qui loquitur in actione tutelæ. & ſic in actione perſonali: & gloſſ. ibi exponit ideſt. xxx. annis. Hanc difficultatẽ ſentit ibi Bartol. circa fin. commen. & ſoluit duobus modis: licet cum violentia & diuinatiue. Et tenendo ſolutio Bartol. eſt neceſſe dicere ꝙ glo. ibi male exponat.

Et per hæc remanet expedita tota quarta pars principalis huius tractatus.

NVnc ſe offert quinta pars principalis. In qua videndum eſt de pluribus pro cõplemento materiæ præſcriptionis inducendæ.

Et ſubdiuiditur in quinque partes. In prima videbimus qualiter procedat præſcriptio aduerſus eccleſiam: & de præſcriptione iurium eccleſiaſticorum & ſpiritualium: & per conſequens de præſcriptione canonica. In ſecunda de præſcriptione aduerſus fiſcum.

In tertia de præſcriptione aduerſus rempublicam. In quarta an præſcribãtur ea quæ ſunt mere facultatis: & qualiter. In quinta tractabuntur plures extrauagantes quæſtiones vtiles & quotidianæ circa materiam præſcriptionis: quæ ſub prioribus partibus commodæ locari non potuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Aduerſus eccleſiam quanto tempore præſcribatur.*

2 *Dos eccleſiaſtica quanti temporis ſpacio præſcribatur.*

3 *Ad inducendam conſuetudinẽ contra eccleſiam quantum tempus requiratur.*

4 *Præſcriptio quadragenaria requiritur contra eccleſiam: etiã vbi vna eccleſia velit contra aliam præſcribere.*

5 *Miſerabilis perſona cui aliquid ab eccleſia relictũ eſt vel donatum gaudet priuilegio eccleſiæ quo ad præſcriptionem contra ipſum.*

6 *Hoſpitalia & eorũ bona gaudent priuilegio quadragenariæ præſcriptionis.*

7 *Hoſpitalia in multis caſibus parificantur eccleſiis.*

8 *Regula ꝙ aduerſus eccleſiã &*

aliæ pia loca cur rat pſcriptio qua dragenariā quo caſu nō procedat.

9 *Nouum priuilegium non tollit antiquum.*

10 *Res mobilis eccleſiæ quo tempore vſu capiatur.*

11 *Eccleſia quo caſu excludatŭ quadriennio.*

12 *Præſcribitur cō tra eccleſiam ſicut contra priuatū multis caſibus.*

13 *Redhibitoria & quāto minoris nō mutant naturam ĩter eccleſiaſticos.*

14 *Tēpore cōi præſcribiť cōtra eccleſiā reſpectu domi nii et publicianę.*

15 *Eccleſia ſumens fundamentum ex aliquo ſtatuto lai corū ĩ quo eſt certū tempus præſcriptionis præfixum an tali tempori præſcriptionis ſubiiciatur.*

16 *Eccleſia romana quot modis in præſcriptionis propoſito dicatur.*

17 *Imperium gaudet priuilegio centenariæ præſcriptionis.*

18 *Quarū eccleſiarum bona præſcribantur iure communi.*

19 *Cōtra feudatariū romanę eccleſiæ poteſt præſcribi vtile dominium præſcriptione cōmuni.*

20 *Intereſſe principale ſemper eſt conſiderandum non ſecundarium.*

21 *Poſſidentes bona fide hæreticorum bona quanti temporis poſſeſſionæ pſcribāt & an poſt quadrieniū poſſunt moleſtari.*

22 *Præſcriptio annexam habens cōſuetudinē qđ tēpus exigat.*

23 *Vſucapio præſcribitur trienio etiam contra romanā eccleſiā.*

24 *Concernentes ſupremā papæ poteſtatē aliquo tēporis ſpacio non præſcribuntur.*

25 *Competentia papæ ratione ordinis an poſſint præſcribi.*

26 *Ciuitas ſubiecta eccleſiæ romane an poſſit pſcribere iuriſditionem in ſingulos ciues &c.*

27 *Centū anni an dicātur tantū tēpus cuius initii me. non ex.*

VEniens itaq; ad primā partē huius quintæ 1 †quæro primo pricipaliter q̄to tempore præ a ſcribatur aduerſus eccleſiam[a] circa iſtam quæſtio. valde diffuſam: vt plana poſsit haberi doctrina:

a Quātum tēpus requirat in præſcriptione rerū mobilium vel immobiliū eccleſiæ romanę et aliarū eccleſiarū: vt poſsint p̄ſcribi vide Saly. in l. ij. C. commu. de vſuca. colum. ij. Alex. no. conſi. 84. in cauſa vertente. colum. j. ver. ij. dicimus. j. volu. & cōſi. 169. viſo themate. col. j. ver. nā et ad hoc ij. volu. tex. Abb. & Fel. in c. ad aures. ĩ princi. de præſcrip. & Felyn. in c. ad audictiam. verſi. vlt. facias regulam colum. viij: ca-

doctrina: facio tres regulas.

Prima eſt affirmatiua quod contra oẽs eccleſias ſola romana excepta: quæ gaudet p̃ſcriptione centenaria generaliter præſcribitur ſpacio quadraginta annorum: tam de iure ciuili authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. & in corpore vnde ſumitur: q̃ꝑ de iure canonico. c. de quarta. c. ad aures. & c. illud. de præſcri. & ideo laicus poſsidendo rem eccleſię vt propriam bona fide ſpacio quadraginta annorum præſcribit cõtra eccleſiam: vt firmat expreſſe glo. fina. in c. fin. de præſcrip. in vj. & in c. facultates. ĩ verbo triginta annorũ. xiiij. quęſt. ij. & Pau. de Caſt. conſi. ccxciij. viſo puncto. in princi. ij. colum. in antiq. & plenius dixi in tertia parte principali in v. q. in verſi. ſed diſcordat

2 ius canonicum. † Amplia primo iſtam regulam: vt procedat: etiam ſi agatur de præſcribenda dote ipſius eccleſię: quia illa præſcribitur ſpacio longiſsimi temporis. xl. annorum: & ſeu fundus dotalis eccleſiæ ſecundum Bald. nouel. in ſuo tracta. de dote. colum. ij. qui refert ita conſuluiſſe collegiũ Peruſinum: ſequitur Felyn. in d. cap. ad aures. in princi. commen. Addo quod eandem cõcluſionem firmat idem Bald. in præallega. tracta. de dote. in vij. parte. colum. vij. circa princip. Et ratio quare res eccleſiæ ſint pręſcriptibiles: eſt quia ipſarum alienatio nõ eſt prohibita ſimpliciter: ſed cum certa ſolennitate: de qua in c. ſine exceptione. vij. qõ. ij. & not. in cap. nulli. de rebus eccle, non eodem tit. & Bal. cõſi. clxxxj. caſus talis eſt in fine. iij. volu. & Roma. conſi. lxix. viſo quęſtionis themate. col. ij. ver. vlt. præmitto. & Pau. de Caſt. cõſi. ccxv. viſo pũcto. colũ. j. in antiq. Aretin. & Bal. in. §. res fiſci. et ibi Iaſ. ĩ addi. ad alie. quo caſu nõ cẽſetur prohibita p̃ſcriptio vel vſucapio: licet ſecus: vbi prohibitio eſſet ſimplex: vt no. glo. Panor. inſti. de vſucap. vbi habes de præſcriptione rerũ mobiliũ eccleſię. & per Bal. in l. ij. C. ne rei domi. vel tẽplo. & per doct. moder. in c. fi. de præſcri. in vj. & per Ang. de Peru. in l. j. C. de anna. excep. Arch. in. §. quas actiones. xvj. qõ. ij. Bal. in c. vigilanti. col. pen de p̃ſcri. Abb. pulchre poſt Cal. & Imo. in c. j. col. vj. de ĩ integ. reſti. Imo. late ĩ c. illud. col. ij. de pręſcrip. & ibi Bal. in princip. & Saly. in l. j. C. de vſuca. transfor. poſt principium. & Felyn. in cap. de quarta. colum. vlti. de præſcrip. & Abb. conſi. xcviij. attingam &c. vlti. colum. j. volu. & quanto tempore pręſcribatur aduerſus eccleſiam & imperium vide per Bald. in l. ſicut. circa fin. de præſcrip. triginta annorum per Aretin. in. §. res fiſci. vltra med. commen. verſicu. quid in reb. eccle. inſtitu. de vſucap. & de præſcrip. contra romanam eccleſiam & alias inferiores vide plenas remiſſiones per domi. Berta. in repertorio. in verbo pręſcriptio. ij. colum. iij. vol. in fi. & ſeq. licet prædictas non adducat.

gl.Bar. & doc.in l.ff.C. in qui.cau. in integ.reſti.non eſt neceſ. Iſtam rationē aſsignant But.& cano.in c. cum nō liceat. de pręſcrip.& refert d. Bald. nouel.in præallega.tracta. in vij. parte. col. iij. in princip.

3 † Amplia ſecundo iſtam regulā: vt procedat nedū in ſimplici p̄ſcriptione: ſed etiam in conſuetudine, quia ad inducendam cōſuetudinē contra eccleſiam requirūtur xl.anni,vt dicatur conſuetudo legitimæ præſcripta ſecundum Bald.in d.c. authē.quas actiones. col.pen.verſic. extra quæro, vbi declarat quid differat præſcriptio a conſuetudine,[a] et latius not. Panor. poſt alios canon.in cap.fin. col. vij. ver.quantū vero tempus, extra de conſue.

4 † Amplia tertio:vt iſta regula procedat: nedum in priuato p̄ſcribere contra eccleſiam: ſed etiam ſi vna eccleſia præſcribat cōtra aliā ga ſemper requiritur præſcriptio quadragenaria:vt concludunt communiter glo.& docto.in d. authen.quas actiones. Et de iure canonico ſunt tex. expreſsi in d. cap. de quarta. & in c. ad aures,[b] & ibi not. Panor.& in c. illud.& in c.quia iudicāte.de pręſcrip. qui tex.loquuntur,quando vna eccleſia præſcribit aduerſus alteram.Et dicit expreſſe tex.in d. c. illud quod eccleſia ſe pōt aduerſus eccleſiam quadragenaria temporis præſcriptione tueri licet quidam canones cōprobant triennale per quē tex. patet reſponſio ad alium text. quē in contrarium adducit do. Iaſ. in d.authen.quas actiones. col.iij.circa princ.videlicet in c.placuit.el ij.circa fin.xvj.q. iij. dicens ꝙ eſt mirabilis tex. contra prædicta, ꝙ ſi eccleſia pręſcribat cōtra eccleſiā xxx. anni ſufficiunt & quod non videt, ꝙ poſsit reſponderi: niſi dicere, quod ille text. ſit Gratiani. Poſtea relinquit cogitandum ſuper illo tex. Ad idem potuiſſet allegare text.in cap. ſanctorum,de pręſcrip. & plures alios, quos allegat gloſſ cū prædictis in d. cap.illud.in gl. ij. Et miror ꝙ d.Iaſo.formet iſtud contrarium, cum text. in d. c.illud. det reſponſum quod canones antiqui pręallegati cōcedentes præſcriptionem triennalem eccleſiæ aduerſus eccleſiam ſunt hodie correcti ita ꝙ locum non habet niſi quadragenaria tantum,& ibi hoc clare dicit gloſſ. ij. Si vero eccleſia præſcribat contra priuatum : vtitur iure communi: & præſcribit quemadmodum pręſcriberet quilibet priuatus contra

a Vide de differentijs pluribus inter p̄ſcriptionē & conſuetudinē ſupra in j. parte prīcipali, in vlti.q.

b Ibi vide p Panor. an priuilegiatus utatur ſuo priuilegio cōtra pariter priuilegiatum quo ad p̄ſcriptionē & an eccleſia pręſcribat cōtra eccleſiā,& quāto tēpore, vide per Abb.pau. conſi. 93. vſ primo vlt. col.j. volum. et quomodo & quanto tempore pręſcribatur contra locum religioſū, vide per eundē cōſil.xxxij. videt primo ij. colū.j.vol,

tra

a tra alium priuatum, [a] vt con-
cludũt cõiter gl. & doc. in d. au-
then. quas actiones, in glo. ma-
gna circa princ. & late firmat
Io. And. in c. qui ad agendũ. de
regu. iur. in vj. in mercur. Et
hanc concluſionem plene com
probãt Panor. & Fely in c. ſan
ctorũ. de præſcrip. vbi Panor.
reſpondet ad motiua, quæ fiunt
in contrarium. Et eandem fir
mat ipſe in d. c. de quarta. col.
iij. ver. ſed quantum ad princi-
palem articulum, & dixi in ter
tia parte principali. in v. q. ver
ſic. ſed diſcordat ius canonicũ.
5 † Amplia quarto iſtam regu-
lam, vt procedat etiam in pau-
peribus & miſerabilibus perſo
nis, quia quo ad hoc gaudẽt pri
uilegio eccleſię, ꝙ ſi aliquid eſt
eis relictum vel donatũ aut ali-
ter debitum, non præſcribitur
contra tales minori tẽpore xl.
annorum, vt eſt tex. in §. pro tẽ
poralibus, in authen. de ecc. tit.
& in c. ij. vbi no. Cano præci-
pue Panor. & Fely. de præſcri.
no. Iaſ. poſt Bald. in d. authen.
quas actiones circa prin. & in
§. ex maleficiis. col. xvij. in an
tiqua impreſsione, & xj. in no.
inſti. de actio. faciens regulam
generalẽ ꝙ miſerabiles & pau
peres perſonæ gaudent priuile
gijs eccleſiæ. Sed an præſcri-
batur cõtra pauperes incertos,
puta ſi ſit relictum factum pau
peribus Chriſti, & an habeant
beneficium reſtitutionis, vide
per Panor. & Fely. in d. c. ſan-
ctorum, vbi concludunt ꝙ ſic,
ſalua reſtitutione, vt ibi latius
6 per eos. † Amplia quinto: vt
procedat in hoſpitalibus, quia
hoſpitalia & eorum bona gau-
dent priuilegio quadragenarię
præſcriptionis ſe-
cũdum Panormi.
in cap. accedenti-
bus, in ij. not. per
illum tex. de pri-
ui. & in cap. j. col.
pen. & vlti. circa
princ. de reſtit. in
integ. vbi dicit ꝙ
omnia priuilegia
tributa eccleſijs
extẽduntur ad ho
ſpitalia & omnia
loca pia, & quod
pariter collegium
gaudet talibus pri
uilegijs, ſi eſt piũ.
Et ſignanter di
xit pium, quia
ſunt aliqua colle-
gia, quæ licet vi-
deantur pia, tamẽ
non ſunt, vt cõfraternitates lai
corũ ſecundũ Bal. in authẽ. hoc
ius porrectum. col. ij. verſi. ſecũ
do quęro. C. de ſacroſan. eccle.
& in l. id quod pauperibus. in
xxj. q. C. de epi. & cleri. vbi di
cit ꝙ corpus fraternitatum põt
libere res ſuas vendere abſque
alia ſolennitate, quia nõ eſt col
legium pium, ſed ſeculare, &
7 omnino prophanum. † Et ꝙ
hoſpitale gaudet priuilegio ec-
cleſiæ maxime quo ad præſcri-
ptionem firmat Bal. in l. gene-
ro. in fi. ff. de his qui no. infam.
per text. in d. §. pro temporali-
bus. et Panor. in d. c. de quarta.
col. j. de pręſcri. vbi Fely. latiſ-
ſime comprobat hanc conclu-
ſionẽ col. j. & ij. cũ multis ſeq.
plenius quã alibi tractãs de na
tura hoſpitaliũ, et an gaudeant
priuilegijs eccleſię, & colligit
decẽ nouẽ caſus in qbus hoſpita
lia parificant eccl'ijs, et gaudẽt

a Adde q̃d vt ſtatutũ factũ per laicos, q̃d eccleſia nõ poſsit pręſcribere res immobiles laicorum: nec dicitur contra libertatẽ eccleſiæ, vt de Iaſ. in l. filiusfa. §. diui. colũ. xviij. in ij. lect. ff. de leg. primo.

a Quando autem hoſpitale prę-
ſumatur fundatū auctoritate epi
ſcopi declarat ibi pulchræ Fe-
ly.col.iiij.ver. iij. declaratio.
& vide late d.Franci.Cur.con
ſil.xx.ſæ

penumero
animo re
uolui, &
qn̄ hoſpi-
tale dica-
tur locus a
religioſus
& gau-

eorū priuilegijs.
Poſtea ſubdit tres
declarationes. Et
intellige de hoſpi
tali fundato auto-
ritate epiſcopi. a
Alias ſecus:ut ibi

deat immunitate, vel non:vide
p Fel.in d.c.de quarta.in prin.
iiij.col.in ij decla.& ſigna co-
gnoſcendi hoſpitale publicum
vel priuatū tradit ibi Fel. col.
iiij.circa me.& alia prope infi
nita de hoſpitalibus reducit Fe
ly.i d.c.de quarta. maxime an
dicantur beneficia: & veniant
appellatione beneficiorum: de
quo eſt tex.no.in cle.p literas.
de pben. dic vt ibi per Fel.col.
iiij.et v.in c.in noſtra.in xxij.
correla.& ſeq.de reſcri.& illū
locum Fely. ſigna ad cle. quia
contingit de reli.domi.vbi eſt
tex. principalis iuris canonici
de hoſpitalibus, & vide Alex.
conſi.cxx.ſuper eo ꝙ quęritur
col.j.& ij.ver.poſſet ēt reſpon-
deri.j. vol. repetitio in conſil.
xc.iiij.vol.& conſi.ix.viſis di
cto themate col.j.circa prin.&
col.iiij.in ij.dub.& conſ.ccix.
ſtatutis accurate perſpectis. in
prin.& col.ij.circa fi.ij.vo. In
quibus locis firmat quod hoſpi
tale dicitur venerabilis et pius
locus ſicut eccleſia. Et qd ſubeſt
epiſcopo:& eſt ſub eius cura p
tex.in c.de xenodochiis. de re
li.domi. & quod omnia priui-
legia conceſſa eccleſijs trahun
tur

per eum circa fi.j.col. adducen
te plura conſilia Alex. ſecun-
dum antiquum numerum Pa-
nor.& aliorū. Amplia ſexto
pdictam regulam, vt procedat
generaliter in relictis & lega-
tis factis ad pias cauſas: vt pro
redemptione captiuorum & ſi-
milibus vt tex. in d.§.pro tēpo
ralibus.in anthē.de eccle. titu.
et plene not.Panor.in c ij.col.
8 pe.& vlti.de præſcri. †Nunc
limita & reſtringe primo hanc
primam regulam affirmatiuā,
quæ habet ꝙ aduerſus eccleſiā
& alia pia loca currit præſcri-
ptio quadragenaria, vt non pro
cedat viuo rectore ſeu prælato,
qui male alienauit rē eccleſię,
quia in vita illius prælati nun
quam currit pſcriptio cōtra ec
cleſiam, ſed incipit tempore ſui
ſucceſſoris.tex.eſt cum gl.in c.
ſi ſacerdotes xvj.q iij.& gl. in
c.ij.in gl.fi.de præſcrip. & ibi
Imo.& gl.in c.j.in gl. fi.de re-
ſti.in inte.lib.vj.et firmat Inn.
in c.cum ex literis de reſti. in
integ. Bar.in l.qui fundum.§.ſi
tutor.ff. de vſucap. pro empto.
& Ang.Are. in §.j.ver. & idē
in prelato.inſti.qui ali li.& in
.§.res fiſci.vltra med. in verſi.
aduertas tñ.inſti. de vſuca. Ad-
do Bal.in l.j.col.pe.ver. itē in
prælato.C de bon.ma. Secū-
do limita prædictam regulam
affirmatiuam: vt procedat vbi
ius ciuile ſtatuit, minus tempus
ad præſcribendum in priuatis,
vt in præſcriptione longi & lō
giſsimi temporis triginta vel
quadraginta annorum. Sed in
illis caſibus in quibus contra
priuatum requiritur maius tē-
pus quadraginta annorū, puta
in præſcribenda ſeruitute di-
ſcontinua,

ſcontinua,in qua requiritur tẽpus, cuius initij memoria non extat, vt plene not. in l.ſeruitutes la grãde. ff.de ſeruitu.ti. generali, non pręſcribitur contra eccleſiam minori tempore: ne ſit deterioris cõditionis quam priuatus: quia ſi tantum tẽpus requiritur contra priuatum nõ priuilegiatũ, multo fortius con tra eccleſiam, quæ eſt priuilegiata. Non enim debet priuilegium p̄ſcriptionis quadragenarię introductũ in fauorẽ eccleſiæ in eius odium retorqueri. l. quod fauore. C. de leg. & c.qđ ob gratiam.de regu.iur. Ita declarat Panor.in d. c.de quarta. col.iiij. verſi.ſecũdo eſt dubiũ.

Confirmo iſtam concluſionẽ p id quod vult no. Bar.in l.non tm̃.§.ſi emancipatus. in fi.ff.de bo.poſ.contra tab. vbi decidit quod ſi ſtatuto cauetur, ꝙ ſcholares tractentur vt ciues in omnibus:non per hoc perdunt priuilegium quod habent vltra ciues, quod dictum refert Alex. in l.j.col.iij.in fin. ſeu iiij.ff.de leg.j.& in l.ſi ruphinus. ij. no.

9 C.de teſta.mili. † late probãs: ꝙ priuilegium nouum non tollit antiquum. Pro quo eſt bonus text. in l.ij.in verbo minime defraudata.C.de conſti.pecu. quem ad hoc ibi ponderat Bald.bene facit tex.in l.iij C. de digni.li.xij. & in l.pe.ff.de ſenato.& in l. per adop. ff. de adop.vbi dignitas vel priuilegium ſuperueniens non tollit aliud priuilegium ad incommodũ priuilegiati,et plene no. Alexan. conſi.xxxij.viſa conceſſione.v.vo. Si ergo vnum priuilegium non tollit aliud ad incõmodũ priuilegiati:tãtominus tur ad hoſpitalia per tex.optimum in l.oĩa priuilegia. C. de epi.& cleri.& in §.fi.in authẽ. de eccle.tit.& in d.c.le.quia cõtingit.cum gl.& in l.oẽs.§.pro

debet tollere ius cõmune, quod difficilius tollit. argu.l. eius militis. §.militia miſſus. ff. de teſta. mili. Accedant plene no.per Fely.in c. dilectus. el ij.col. iiij. ver.tertio facit. de reſcri. vbi multa cumulat ad regulã. d.l.qđ fauore, & in ſpecie ſequitur deciſionẽ Bar. in d.l.iij.§.ſi emãcipatus. Pręterea ſi aliquo caſu p̄ſcriberet minori

pter nullas in verbo nullũ ius. C. de epi.et cle. vbi not. bal.qđ ita ſunt exẽpta hoſpitalia ſicut eccleſiæ qđ procedit dũmodo hoſpitale ſit fũdatum au toritate ep̄i vel habentis poteſtatem. Alias ſecus ſcdm

Alex.in conſi. pręalle. per no. in c. ad hoc de reli.do.cum pluribus concor.ad præmiſſa p eũ addu. Et dicit Ale.in præalle. conſi.ix. ij.dub.ij.vol.ꝙ eadẽ ſolennitas requiritur in alienatione rerum hoſpitalis ſic fundati, q̃ requiritur in alienatione rei eccleſiæ p text.in §.nos igitur,in authen.de non alie.et in authẽ.hoc ius porrectũ.C.de ſacroſan.eccle. & ibi no.Bart. & Bal.Pan.& Cano. in c. nulli.de re. eccle. non alie. & ad iſtam conclu. quod hoſpitalia parificentur eccleſijs, & gaudeãt priuilegijs earum accumulat plures autoritates Corſe. in reperto. in Abb. in verbo eccleſia.

a Vide Dy. in ca.poſſeſſor. colum. ij.de regul.iur. in vj. Bertach.in reper.in verbo vſucapio.in verſic. vſucapio contra eccleſiam.

nori tempore contra eccleſiam quã contra priuatum ſequeretur ꝙ inducta ad augmentũ operarentur diminutionem contra regulam l.legata inutiliter.ff. de leg.j. Ex his remanet expedita prædicta regula affirmatiua, q̃ habet ꝙ cõtra eccleſiam præſcribitur. xl. annis. Secunda eſt regula negatiua in hac materia pręſcriptionis eccleſiaſticę ſeu canonicæ, quæ colligitur ex tex.in dicta auth.quas actiones cum concor.præalle.ꝙ cõtra eccleſiam non pręſcribitur regulariter minori tẽpore.xl. annorum. Iſta regula negatiua patitur aliquas fallentias.

10 † Primo fallit in vſucapione a triennij,[a] quia res mobilis eccleſiæ ita vſucapitur triennio ſicut res priuati. Iſta fallen.ponitur expreſſe in d. authẽ.quas actiones.&in corp.vñ ſumitur.

Sed dubitatur.an procedat de iure canonico. d. Iaſ.ibi circa prin.ver.quæro ex.ij. par. innuit,ꝙ ſic, dũ allegat pro concor.& male. tex.in c.illud de præſcri.quę de directo facit ad oppoſitũ,quia indiſtincte dicit, ꝙ aduerſus eccleſias canones nõ admittunt niſi pſcriptionem quadragenariã, nõ diſtinguẽdo inter mobilia vel immobilia. Et ita pro parte contraria illũ tex.adducit Pan. in loco infra alleg. Vnde licet Iaſ.ſicco pede tranſeat.in d. authẽ.quas actiones.reperio hũc articulum plene diſcuſſum per Can. in c. j.de reſt.in integ.præcipue per Imo.& Pan.col.ij. circa fin.& iij.verſi.circa primum, & per Imo.in d.c.illud.col.ij.vbi cõcludunt, ꝙ res mobilis eccleſiæ vſucapitur triennio etiã de iure cano.Et ſic ꝙ remaneat in correcta diſpoſitio. d.aut.quas actiones. Et dicit ibi Panor. ꝙ iſta opi. videtur communior & illam tenendo poteſt reſponderi ſecundum eum ad d. c.illud.ꝙ loquitur in præſcribendis rebus immobilibus,in quibus proprie cadit præſcriptio.

Et hanc opin. per vera approbat Fely.in d. c. de quarta, circa ſi.commen. & confirmat multis autoritatibus. Tangit Sal. in d.authẽ. quas actiones. circa fin.& in l.j. poſt gloſ.C.

11 de vſuca.transfor. †Secundo fallit in præſcriptione quadrienij,de qua in l.bene a zenone. C.de quadrien.præſcrip. videlicet quando fiſcus venderet rẽ eccleſię tanquam ſuã,quia tunc eccleſia excluditur quadriennio, ſicut quilibet priuatus per tex.in d.auth.quas actiones,in verbo quadriennij præſcriptione. Iſta limitatio procedit de iure ciuili, ſed non de iure canonico, quod ſeruari debet in eccleſia,tex.eſt cũ glo.in c.quicunque militum xij.q ij.in verbo conſenſu.Not.glo.& doc.in c.ij.de reb.eccle. non alie.vbi dicunt ꝙ illa l. bene a zenone non habet locum ſecundum Cano. Et ideo ecõtra ſi princeps vel Imperator donaret vel vẽderet rem alterius vni eccleſię non gaudet eccleſia beneficio. d.l.bene a zenone. Et ſic quadriennio nõ excludetur dominus

nus, ſi eccleſia habeat cauſam a fiſco ſiue a principe. gloſ. eſt no. in c. ij. xvj. q. ij. in verbo triginta. Facit ratio, quia eccleſia eſt cultrix & amatrix iuſtitie. Ideo non patitur in ſe vel in alterum aliquid iniquum fieri, vt dicit tex. not. in c. j. de alie feu. not. Iaſ. in d. auth. quas actiones, col. j. verſi. tertio pondera.

12 † Tertio generaliter fallit in omnibus præſcriptionibus annalibus vel ſemeſtribus ſiue tẽporalibus, vt ſunt regulariter omnes actiones prætorię pœnales. l. in honorarijs. ff. de act. & obliga. & prout eſt actio de dolo. l. fi. C. de dolo. Item actio quanto minoris, redhibitoria, et ſimiles, quia in omnibus iſtis ita præſcribitur contra eccleſiam, ſicut contra priuatum. gl. eſt not. iuncto tex. in c. cum cauſa. de emptio. & vendi. quam extollit Panor. ibi. & dicit ſingularem. col. iij. & eam eſſe notandam pro intel. totius tituli de præſcript. verum, vt dicit Iaſ. in d. authen. quas actiones, col. j. ille tex. cum gl. nihil probat. Addo gloſ. expreſſam, ad quam ipſe non aduertit, licet haberet ante oculos, in d. auth. quas actiones, in verbo durantibus: quæ dicit ꝙ quælibet pręſcriptio minor decennio: vt in redhibitoria & quanto minoris currit contra eccleſiam, allegat tex. expreſſum in auth. hæc conſti. Inn. &c. vbi hoc di-

13 citur in verſi. penulti. † Et hanc fallentiam firmat Felyn. in d. c. de quarta, ad ſi. commẽ. de præſcrip. adducens ſimile ꝙ etiam inter clericos procedunt tempora præfixa a lege ciuili ad exceptionem non numeratę pecuniæ: ſicut etiam redhibitoria, & quanto minoris nõ mutant naturam inter eccleſiaſticos ſcdm Abb. in d. c. cum cãm no. plenius idẽ Fel. in c. ſi cautio. col. xv. verſi. ſcda regula,

14 de fide inſtru. † Quarto fallit prædicta regula: quando ageretur de pręſcribendo rem ſpectantem ad eccleſiam iure quaſi dominij tantum: & ſic pro qua competeret eccleſię publiciana: & non rei vendicatio: quia licet reſpectu dominij nõ currat contra eccleſiam pręſcriptio minor quadragenaria: tamen reſpectu quaſi dominij & publicianę præſcribitur contra eccleſiam communi tẽpore [a] vt colligit ex mente Dy. & Bar. in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus, col. j. ff. de dã. inf. & ibi expreſſe not. Io. de Imo. & ita firmat Bal. ĩ l. ſiue aũt. §. ſi duobus ff. de publ. & idem in l. j. col. j. ver. vltimo cõcludẽ. C. de ann. exce. & no. Ang. & Imo. ĩ l. vſucapione, ff. de vſuca. ſequitur. d. Pet. Phil. Corne. conſ. xvj. viſo primo. vlti. col. & conſi. cxvij. multa. vl. co. ij. vo. & cõſ. cxlij. videretur prima facie. col. iiij. ỹ. & licet. iij. vo. In q̃bus locis ipſe Corne. aſsignãt viuã rõnẽ huius limitationis, quã ẽt tenet Areti. ĩ. §. res fiſci. circa me, iſt. de vſuc. et d. Iaſ. in d. auth. quas

15 actio. circa pri. † Quinto fallit qñ eccleſia ſumeret fundamẽtũ ex aliquo ſtatuto laicorũ, ĩ quo eſſet pręfixum certum tempus. Nã tũc poteſt ſibi obijci exceptio p̃ſcriptionis ſtatutariæ, qa ex quo aſſumit pro ſe adminiculũ ſtatuti: dẽt etiam

a Adde ſal. in c. vigilanti. circa fin. de præſcrip.

etiam recipere contra exceptionem ex eodem ſtatuto prouenientem. Iſta limitat ſingulariter Bal.in l.omni nouatione circa fi C.de ſacroſan. eccleſ. dicens quod licet alias contra eccleſiã non currat minor præſcriptio.xl.anno.d.c.de quarta tamen ſi eccleſia agendo ſumit adminiculum & fundamẽtum ſtatuti diſponentis quod inſtrumentum habeat executionem paratam poterit ſibi obijci exceptio præſcriptionis decem annorum ab eodem ſtatuto inducta, vt ſi diſponat, ꝙ inſtrumenta mandentur executioni infra decem annos, & non vltra.

Bene facit quod alibi not. dixit idem Bal. in l.j.in fin.C. de contrahend.emptio. ꝙ licet alias ſtatuta laicorum non ligent clericos vel eccleſias. c. eccleſia, cum ibi plene not. de conſti. Tamẽ ſi clericus vel eccleſia vult vti adminiculo ſtatuti diſponentis ſuper ſummaria executione inſtrumenti, obſtabit clerico, vel eccleſiæ exceptio non ſolutionis gabellæ ex eodem ſtatutuo præueniens, vt ibi per eum. faciunt etiam notata per Bald.& in l.plane, ff.quod fal.tu.aut.& facit tex. in l.cum quęritur, ff. de admi. tut.& in l.ſi ita ſtipulatio,ad fi. ff. de op. lib. vbi dicitur quod quis debet aut in totum acceptare, aut in totum reprobare.

Et hanc limitationem plene firmat d.Phili. Fran. in c.poſſeſſor.col. iij. de reg.iur.in vj.

16 † Tertia regula eſt, ꝙ contra Romanam Eccleſiam currit præſcriptio centenaria, & non minor. d.auth. quas actiones,cap.ad audientiam, c.cum nobis.& c.ſi diligenti,de præſcrip.& in authen. vt eccleſiæ Roman.in rubro, & nigro.

Et Romana Eccleſia dicitur in propoſito tribus modis, vt declarat Bal.in d.authen.quas actiones.col. pen.circa finem. & in princ.vlti. col. Hinc dixit Bal.in l.ij.circa v.co.ver. ſexto quæro,C.de ſer.& aqua. ꝙ Florentini præſcripſerunt quędam oppida ſpacio centum annorum bona fide contra Romanam eccleſiam. Iſtam regulam latiſsime explicat Fel. in cap.ad audientiam, col.antepen.circa finem.verſ.vltimo facias regulam,cum duabus ſequen.col. de præſcrip.vbi primo illa ampliat quatuor modis, & deinde limitat ſex modis,& referam ſolum magis vtilia,aliqua addendo.

17 †Primo igitur ampliat Felyn.hanc regulam,vt procedit etiam in imperio, quia gaudet priuilegio huius præſcriptionis centenariæ ſecundum Ange. in l.ſicut, C.de præſcrip.xxx.annorum, qui allegat glo. in.§.vt autem. in authen. de non alie.Probatur aperte in l.fin. C.de ſacroſ. eccle.quia ſi ciuitas ſeu reſpublica gaudet cẽtenaria præſcriptione vt ibi tanto magis imperium,cum illa l.fi.non ſit correcta per authẽ. quas actiones, vt ibi communiter concludunt glo.& docto. Et idem tenuit Ange.in l.cum pridem,C.com mu.de vſucap.& ſequitur Alexan.cõſi.xxxiiij. in cauſa vertente inter cameram.col.j.ver. ſecundo dicimus.j. vol.vbi dicit ꝙ contra imperatorem vel cameram imperialem,ſeu principem non recognoſcentem ſuperiorem

periorem non currit hodie, ni-
ſi centenaria præſcriptio, & la
tius dicam in ij.q.princi. huius
partis proxime ſequenti.
18 † Primo limitat Fel. vbi ſu-
pra dictam regulam procedere
in eccleſijs, quę ſunt proprium
patrimonium Romanæ eccle-
ſię, & de orto eiuſdem, vt ſunt
omnes eccleſiæ Marchiæ, &
Ferrariæ ſecundum eum. Sed
ſecus eſt in eccleſijs ſubiectis
Papę iure exemptionis tantum
quia bona talium Eccleſiarum
pręſcribuntur iure communi,
ſecundum Bald. in d. auth. quas
actiones, col. pen. circa fi. & vl-
ti. verſi. venio ad vltimam par
tem. Nam ad hunc effectum nõ
dicuntur res Romanę eccleſię.

Quam concluſionem decla-
ra, vt latius per Felin. poſt Pa-
no. in c. ad audientiam, col. vj.
19 in princ. † Secundo limitat
Fely. niſi præſcriptio tãgat ius
Romanę Eccleſiæ ſecundario,
& non principaliter, vt eſt glo.
aurea ſecundum eum in d. c. ad
audientiam, in verbo principa
liter, quæ dicit ꝙ contra feuda
tarium Romanæ eccleſiæ po-
teſt pręſcribi vtile dominium
præſcriptione communi, adeo
ꝙ iſte præſcribens teneat ter-
ram, & ſic feudatarius eccleſię
Romanæ, & non ille, quia per
hoc non præiudicatur eccleſię.
Allegat in arg. tex. in c. volu-
mus. xvj. q. iiij. vbi bona gloſ.
& in c. ij. de capel. mona.

Procedit ergo iſta limitatio,
quando alius pręſcribit ſolum
vtile dominium, quia illud prę
ſcribitur iure communi contra
priorem vaſallum recognoſcẽ-
do papam in dominium dire-
ctum. Si enim præſcribere vel-
let directum dominium contra
Romanam eccleſiam, opus eſ-
ſet centenaria præſcriptione,
per tex. cum glo. in d. c. ad au-
dientiam, vt ibi latius decla-
rat Fel. col. pe. & Bal. in d. aut.
quas actiones, col. vlt. ver. ſecũ
do quęro. & Pano. in cap. cum
dilecta, circa finem .j. col. in no
tabili, quod colligit ſuper ver-
bo quia vero, de confir. vti. vel
inuti. Dicens no. ꝙ contra exẽ
ptum & immediate Pape ſu-
biectum poteſt præſcribi ſpa-
cio quadraginta annorum. qua
tenus præiudicat ipſi priuile-
giato. Sed quatenus præiudicat
papæ requiritur ſpacium cen-
tum anno. & allegat glo. de qui
bus ſupra. Et hanc conclu-
ſionem late firmat Alex. conſi.
clxix. viſo themate. j. & ij. col.
ij. vol. vbi plene tractat. quan-
to tempore præſcribatur cõtra
vaſallum Eccleſiæ, & quæ re-
quirantur. & Bart. Sozi. conſi.
cclxvj. in cauſa quæ vertitur
inter col. xvj. in princip.

Addo Bar. in l. cum ſpõſus,
.§. in vectigalibus, ff. de public.
vbi dicit per illum tex. ꝙ licet
iuriſditio contra Romanam ec
cleſiam non præſcribatur, niſi
ſpacio centum annorum, ta-
men contra habentem iuriſdi-
ctionem ab eccleſia præſcribi-
tur legitimo tempore. Eandẽ
concluſionem firmant Ang. &
Imo. in l. vſucapionem. & in l.
quamuis, ff. de vſucap. Bald. &
Ang. in l. ſicut. col. fi. C. de præ
ſcrip. xxx. anno. per d. §. in ve
ctigalibus. Pet. de Ancha. con-
ſil. v. pro parte nobilis viri d.
20 Roberti. † Et pro iſta con-
cluſione vltra Fely. & doct. fa-
cit regula, quę habet ꝙ ſemper
conſi-

conſideramus intereſſe principale, & nõ ſecundarium, vt probat tex. not. in l. j. §. pe. ff. de vẽ. inſpi. & eſt glo. no. in l. de vno quoq;. in verbo quos. & ibi per Alex. ff. de re iudi. no. ple. Iaſ. qui hanc regulam limitat & declarat in l. ne quicquam. §. vbi decretum, in ix fallen. ff. de offi. procon. & Fel. in c. cum M. col. xiij. de conſti. vbi probat, ꝙ non dicitur verum detrimentum, & præiudicium eius qui ſe

21 cundario leditur. † Tertio limitat Fely. in d. cap. ad audientiam. prędictam regulã, vt non procedat in caſu. c. ij. de præſc. in vj. videlicet in bonis hæreticorum, qui dum viuerẽt, catholici putabantur, quorum bona fuerunt a catholicis eorũ filijs, vel deſcendentibus, aut quibuſcunq; extraneis bona fide poſſeſſa ſpacio xl. anno. quia licet talia bona cenſerentur confiſcata ipſo iure a die lapſus in hæręſim, c. vergentis, de hære. & c. cum ſecundũ leges. eod. ti. lib. vj. Tamen etiam ſi talia bona ad Romanam eccleſiam deberent peruenire poſſeſſores catholici & bone fidei tanti tẽporis, etiam ſi fuerint hæredes illorum, vlterius non ſunt moleſtandi. quanq̃ illi quorum bona fuerant, nunc hæretici detegantur extitiſſe, & ipſorũ memoria damnetur etiã poſt mortem: vt ibi declarat gl. in fi. & iſte eſt caſus ſpecialis ſecũdum gl. ibi in verbo hoc caſu. Sed regulariter bona cõmiſſa ſine confiſcata eccleſiæ extra hunc caſum: exigentibus culpis vel exceſſionibus eorum: qui illa recognoſcebant ab eccleſia, nõ preſcribuntur minori ſpacio cẽtum anno. contra Romanã eccleſiam. vel xl. contra alios, vt dicit tex. in d. c. ij. in prin. Ad cuius declarationem & intell. vide plene Panor. & Fel. in c. cum nobis. col. iiij. & v. verſi. item inquantũ Abb. de præſcri. vbi late tradunt infra quãtum tempus poſsit quis dãnari poſt mortem, & etiam infra quantum tempus poſsint bona alicuius confiſcari ſeu confiſcata declarari, & de intelle. l. ij. C. de apoſta. vbi dicitur quod de crimine hęreſis quis damnari non poteſt, niſi poſt quinquennium a die mortis, & latius dicetur in ij. quæſtio. principa. proxi-

22 me ſequen. † Quarto limitat Felyn. vbi ſupra prædictam regulã procedere, niſi præſcriptio habeat annexam conſuetudinem, quia tunc ſufficiunt quadraginta anni. c. fi. cum gl. de conſuetud. etiam contra papam & Romanam eccleſiam, ſecundum Butr. in repe. d. c. fi. per cle. ne Romani. de elec. vt latius per Fely. in d. c. ad audiẽtiam, col. pen. verſi. limitat ter-

23 tio &c. † Quinto limitat Fely. in d. c. ad audientiam. iſtam tertiam regulam, vt non procedat in vſucapione, in qua ſufficit triennium etiam contra Romanam eccleſiam ſecundũ Angelum in auth. vt eccle. Rom. circa me. per d. auth. quas actiones, quia in hoc ius antiquum non corrigitur. Contrarium tenet Sal. & plus, ꝙ res mobilis Romanæ eccleſię nõ poſsit vllo tẽpore vſucapi in l. j. circa med. verſi. ex his, C. de vſucap. transfor. Mouetur, quia Romana eccleſia habet fiſcum ſicut Imperator, & in rebus mobilibus

mobilibus fiſci imperialis non currit vſucapio.§.res fiſci.inſti tu.de vſucap.Cuius opi.appro bat Fely.in d.c.ad audientiam in iiij. limita. ſub dubio forte: quicquid etiã dixerit Panor. ſecundum eum. c. cum dilecta. colum ij.de confir. vti.vel inuti. Sentit ergo Fely.ꝙ Panor. ibi teneat contrarium,et male. Nam reperio ꝙ Panor. in d.c. cum dilecta.col.ij. verſi.itẽ no. ibi poſſeſsiones &c. tenet expreſſe hanc ſecundam partem. Dicit enim Panor. & colligit ex illo tex.ꝙ romana eccleſia gaudet præſcriptione centũ annorum:non ſolum in rebus priuatis ipſius romanæ eccleſiæ: ſed etiam in omnibus iuribus & poſſeſsionibus,quæ ſibi competunt ratione datę libertatis. Et ſentiunt doct. ſecundum Panor. ex iſta generalitate verborum hoc procedere tã in rebus mobilibus quam immobilibus: corporalibus & incorporalibus,qđ bene notabis dicit ipſe.

Ex hoc enim infertur ꝙ vſucapio triennalis in rebus mobilibus nõ habet locum cõtra eccleſiã romanam. Nunquid aũt in eccleſijs inferioribus locum habeat, dicit plene notaſſe in c.j.de reſtit. in integ hæc ſunt verba Pan. Et ſic aperte tenet pro iſta vltima parte, quæ tanquam cõmunis tenenda eſt. Sed non reſpondetur ad auth. quas actiones. vbi nihil immutatur circa vſucapionem. Reſponderi poteſt ꝙ in illa parte loquitur in eccleſijs inferioribus,vt ſatis apparet ex text.

34 † Sexto limita prædictã regulam, vt non procedat in his quæ concernunt ſupremam po- a teſtatem papæ,quia illa non ꝑſcribũtur aliquo temporis ſpacio ſecundum glo. & doc.in c. cum nobis,de præſcri.vbi late Pan.col.j.& vlt.poſt Bui.& latius Fel.col.j.& ij. qui concludunt,ꝙ plenitudo ſupremæ poteſtatis papæ ab aliquo vllo tẽpore præſcribi non poteſt, vt no.Innoc. in c. bonę. el.ij.poſt prin.de poſtu.præl.& Bal.in d. auth.quas actiones,col.vi.ver. tertio q̃ritur cum infinitis concor.alle.per Fel.in d.c.cũ nobis,circa princi.comen.ex hoc inferentem poſt Domi.de San. Gemi.quod græci ſe defendere non poſſunt contra ſuperioritatem Romanæ eccleſię ratione cuiuſcunque temporis, quia præeminentia Romanæ eccleſiæ eſt a Deo, & de iure diuino.capitu. ij.xxij.diſtinctio. Sed quilibet ſcit vel ſcire debet ius diuinum. gloſſ.in cap.qui contra. de regul.iuris, in vj. Ergo allegans pręſcriptionem eſt in mala fide, & ſic non pręſcribit.

Addo meliorem rõnẽ, quia contra a ius diuinum, ſiue cõtra ea quæ ſunt de iure diuino nulla currit pręſcriptio ſaltem vt tollantur in totum, ſecundum gloſſam & docto. in capit. in aliquibus. de decim.Et licet ſuprema poteſtas papę ſit impręſcriptibilis. Secus tamen eſt in ſpectantibus ad eum[a] ex quodam priui-

a An Papa præſcribat cõtra alias eccleſias inferiores, vel alię præſcribant contra ipſum Specul. in ti. tu. de prę ſcript.co. lũ.ſi. ver. ſi.illud autem.

priuilegio ſpecialis prorogatiue, non in ſignum ſupreme poteſtatis, quia talia præſcribũtur, vt per Panor. in d.c. cum nobis in duobus locis cum multis concor. ibi adduc. per Fely. Quod procedit duobus concurrentibus, videlicet ſcientia papæ & ſpacio tanti temporis, cuius initij &c. ſecundum Panor. ibi: & in c. ſuper quibuſdam. colum. j. de verbo. ſignific. & in c. quo ad tranſlationem. de offic. leg. & Are. in l. more. col. ij. verſi. tu dic. ff. de acqui. hære. Sed primum reprobat Fely. concludens ꝙ ſufficit ſpacium tanti tẽporis, cuius initij &c. abſq; eo ꝙ probetur de ſcientia & patiẽtia, quia ex illo inducitur conſuetudo, quę eſt loco conſtituti. gl. in l. hoc iure. §. ductus aque, quam ad hoc põderat. Ang. ff. de aqua quoti. & æſti. quæ hoc expreſſe ſentit, reſpondendo ad cõtrariũ. l. ij. C. de ſer. & aqua. Nec mirum, quia præſumptio, quæ hoc ex ſpacio & diuturnitate tanti temporis, cuius initij &c. eſt iuris & de iure, nec admittit probationem in contrarium, licet admittatur probatio ꝙ tantum tempus non ſit decurſum. Ita ſingulariter dixit do. Anto. de But. in repe. c. peruenit. in x. char. verſi. ad tertiam qualis ſit hæc præſumptio. de cenſi. refert & ſequitur Fely. in d. c. cũ nobis. col. iij. ver. ſcias etiam. Et dixi plene ſupra in iij. parte princip. colũ. xxviij.

25 cũ duabus ſeq. † Subdit Fely. in c. cum nobis, ꝙ ea quæ cõpetunt papæ ratione ordinis nõ poſſunt præſcribi, quinimmo ẽt id quod eſt ordinis non præſcribitur contra epiſcopos. licet vſus inſigniorum põtificalium poſsit prẹſcribi per inferiorem epiſcopo, vt ibi per Panor.

Et ita tenet Butr. in d. c. peruenit, & Panor. in c. j. vt lite penden. Sicut ſi quis mille annis exercet officium ſacerdotis nunquam efficeretur ſacerdos. Et idem in tabellionatu & matrimonio ſecundũ Bald. in l. j. col. ij. verſic. item probatur. C. de emen. lib. Præſumuntur tamen tales qualitates in eſſe in illis quãdiu habiti ſunt ꝓ talibus ſecundum Inno. in cap. illud, de præſumpt. cum cõcor. vt latius per Felyn. in d. c. cum nobis. colum. ij. verſic. ſecunda declaratio. Et de iſtis vltimis vide quæ plenius dixi in j. articulo. vj. partis. in vltimo ca-

26 ſu † Reliqua circa iſtã pręſcriptionem centenariam: qua gaudet Romana eccleſia, dic vt per Felyn. in d. c. ad audientiam, col. pe. & vlti. vbi ponit quaſdam alias declarationes, quas non refero. Et ibi in ſpecie tangit: an ciuitas ſubiecta eccleſiæ Romanæ poſsit præſcribere iuriſditionem in ſingulos ciues & in loco & territo-

27 rio, dic vt ibi. † Et circa pmiſſa notandum eſt ꝙ centum non dicuntur tantum tempus, cuius initij &c. vt declarat Fely. in d. c. cum nobis. col. vlt. in v. limita. Allegans Cardi. in c. ſi diligenti. in fi. eod. tit. vbi idẽ refert Felyn. ad fin. commen.

Addo rationem vltra ipſum: quia dato ꝙ ſit lapſum tempus centum annorum, poteſt adhuc haberi memoria ex auditu vel per famam & ſiue communem opinionem. Et ſic non dicetur tm̃ tempus: cuius initij &c.

per

per text. in l.ſi arbiter.in cap. ſina. ff. de proba. De quo tamen me remitto ad ea quæ plenius dixi circa hoc ſupra in iij.parte princ.col.xvj. verſic. quod autem.

Nunc venio ad aliquas ſpeciales quæſtiones concernẽtes materiã præſcriptionis eccleſiaſticæ & canonicæ.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium alicui eccleſiæ conceſſum ꝙ contra eã non præſcribatur niſi centum annis an ſit ualidum.*

2 *Clauſula non obſtan. in priuilegiis inſerta quid operetur.*

1 PRimo igitur quæro † Quia ſupra viſum eſt ꝙ cõtra eccleſias inferiores currit præſcriptio quadragenaria an valeat priuilegiũ cõceſſum alicui eccleſiæ quod contra eã non præſcribatur: niſi centum annis prout olim: iuxta l.ſi. C. de ſacroſan.eccle.Glo. magna in d.authen.quas actiones.ver. item nunquid concludit ꝙ ſic: & refert ꝙ tale priuilegiũ fuit alias conceſſum eccleſię Nonantulanę: & eã cõiter ſequuntur Bar.& doc. cũ reſtrictione: dummodo in priuilegio ſit appoſita clauſula. Non obſtante: & non aliter: vt ibi late per Iaſo.col.vij.circa med.& ſeq.& per Fely.in c.nõnulli. in prin. col.xiiij.ver.ſexto facit. de re ſcrip.vbi concludit per ea quæ habentur in d.auth. quas actiones.maxime per Bald.col. iij. ver.ſed iſta gl.& ver. quid ergo &c. nõ valere priuilegium ꝙ nulla præſcriptio currat cõtra priuilegiatum: niſi habeat
2 clauſulam.Non obſtante †Notandum tamẽ eſt ꝙ ſi Imperator concederet alicui eccleſiæ priuilegiũ pręſcriptionis centenarie: valet ſtatim quo ad laicos: ſed nõ contra alias eccleſias: quin poſſint præſcribere contra illam xl.annis: niſi Papa confirmaſſet illud priuilegium. Ita decidunt Archid. & Gemi.in c. quo iure. circa fin. viij.diſt. quos refert & ſequitur Fely.in c.ad audientiã. col.fin. ver.demum not.de præſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia an aduerſus præſcriptionem poſſit reſtitui in integrum.*

2 *Reſtitutio vltra quantũ tempus competat eccleſiæ a die læſionis.*

3 *Eccleſiæ an ipſo iure currat præſcriptio quadragenaria data ignorantia.*

4 *Viuente prælato qui bona eccleſiæ male alienauerit an currat præſcriptio.*

5 *Contra prælatum qui paſſus eſt præſcriptionem poteſt agi ad emendationem damni.*

1 SEcundo quęro. † Vtrum eccleſia. reſtituatur in integrum aduerſus præſcriptionẽ. Gl. & doct.

& docto. in d. authen. quas actiones. cōiter concludūt ꝙ eccleſiæ cō ceditur reſtitutio aduerſus præſcriptionem perfectā infra quadrienium a tempore læſionis & completæ præſcriptionis. Hanc concluſionem tenet ibi Bart. colū. vlt. & Bald. col. ij. verſi. ſexto q̄rit glo. & Sali. colum. iij. verſi. quærit glo. an cōtra has præſcriptiones. Et firmant Cano. in c. j. de præſcri. maxime. Panor. col. penul. & vlti. qui iſtam. q. plene ꝓſequitur: & diſputat ad vtranque partem: & ibi late Fely. plura pro iſta cōcluſione adducēs. col. v. ver. dū ſolenniter: præſertim tria conſi. a roma.[a] Et not. Iaſo. in d. authen. quas actiones. colū. viij. circa fi. referens eundē cōſi. Eandem concluſionem firmat Panor. in c. audiſtis. col. iij. de reſti. in integ. vbi atteſtatur iſtam eſſe magis cōmunem: & do. Cardi. in cle. j. in viij. q. col. iiij. & v. de reſti. in integ. Et late Alex. cōſ. lxxxj. reuocatur in dubium. colum. ij. vltra med. v. vol. Et ꝙ nō cōpetat eccleſiæ reſtitutio vltra quadriennium a die læſionis eſt caſus in cap. j. de præſcrip. in vj. & in cle. j. eo. titu.

2 †Sed eſt notandū ꝙ iſtud quadriēnium eſt vtile a principio: ideſt quia non incipit a die læſionis ſeu complete præſcriptionis: ſed a die ſcictiæ. & ſic nunquam currit ignoranti. & ideo appellatur vtile in initio: ſed continuum in progreſſu ſecundum Bald. not. in l. iij. C. ſi ex fal. inſtru. [b] Not. plene Felyn. in d. c. j. colum. pen. verſi. ad illud. de præſcri. poſt Panor. ibi circa fin. commen. Iaſo. in d. auth. quas actiones. col. ix. ver. vnum tamen tene perpetuo mēti. & pulchre. d. Franc. de Aret. in proprijs terminis conſi. xv. Reuerendiſsime domine. colū. vlt. vbi firmat

3 † ꝙ eccleſiæ nō currit ipſo iure tempus quadrienij: data ignorantia. Et hoc ſatis probat text. ſecundum eum in c. j. de reſtitu. in integ. in vj. vbi in curſus quadriennij ponderatur negligentia eccleſiæ: quæ non cadit: vbi datur ignorantia. Et clarius in ſi. dum dicit ꝙ ſi iuſta cauſa mouet ſuperiorē: poteſt non obſtante lapſu quadriennij reſtitutionē concedere. Iuſta autē cauſa eſt ignorātia probabilis: ergo eccleſiæ non currit quadrienniū: vt ibi latius per eum. Eandem concluſionem firmat Alex. in terminis. conſi. lxxxj. reuocatur in dubium. v. volu.

4 †Subdit Fely. vbi ſupra ꝙ viuente prælato qui male alienauit: nō currit dictum quadriennium: & dicit ita tenere ſingulariter Abb. in c. j. de reſti. in integ. cum concor. ibi per eum adduc. Adde glo.

a Vide plene eundē Roma. cōſi. cccvij. cū præſupponatur ꝑ totum. & Abb. Panor. cōſi. xxxij. videtur primo dicendum. ꝙ p̄ſcrip. iij. colum. j. vol.

b Vide plenius ſupra in iij. parte. iiij. ꝑtis princ. q. xvij. in calce illius queſt. vbi ꝓ hac no. cōcluſio. adducūtur plura conſil. Alexā. & Abb. Panor. cōſi. xxxij. vē primo dicēdum ꝙ p̄ſcriptio. iij. col. j. vo.

glo. expreſſam:de qua Fely.nõ meminit in cap.j.in gloſ.fin.de reſti. in integ. in vj. quam approbant communiter docto. vt ibi per Gemi.colum. iij. verſi. gloſſ.fin.quærit:qui refert opi. Archid. & aliorum. Sed iſta concluſio nõ videtur poſſe procedere tanquam ſuperflua: ſtante alia concluſione pro vera ꝙ viuo prælato : qui male alienauit non currat præſcriptio contra eccleſiam : vt firmaui ſupra in prima limita . primæ regulæ affirmatiuę pręſcriptionis eccleſiaſticę per tex.cũ gl. in c.ſi ſacerdotes.xvj. q. iij. cũ concor.ibi adduc.Ergo impoſſibile eſt: quod iſtud quadriennium currat: viuente illo:ſi pręſcriptio non currit. & ſic non eſt opus reſtitutione: vbi non eſt cauſata lęſio. l. fina. C. in quib.cau. in integ. reſtitu. non eſt neceſ. Et aduerte ꝙ Panor.in dicto cap.j.de reſtitu. in integ. per totum non dicit id ad quod Fely.allegat.Bene di-
5 cit †ꝙ contra pręlatum:qui paſſus eſt præſcriptionem: ſeu contra eius hęredes poteſt agi ad emendationẽ damni:vt eſt glo. ſingula. ſecundum eum in cap. placuit.el ij.xvj. quęſt. iij. quã etiam no. Panor. idem repetẽs in cap. auditis. colum. fina. de præſcrip.& in cap. ſi de terra de priuil. cum concor. adduc. per Fely.in d.c.j.colum.penul. verſi.cæterum quando lapſum eſſet:de præſcrip.Et hoc debet neceſſario intelligi de alio pręlato : quam de illo qui alienauit:præſuppoſito prædicta concluſione pro vera. quod in vita pręlati qui male alienauit : non currat pręſcriptio.

SVMMARIVM.

1 ℞ *Eccleſia ſuccedens priuato an utatur priuilegio ſuo in præſcribendo.*

2 *Priuilegiatus ſuccedens alii nõ priuilegiato an utatur priuilegio ſuo in alia materia quam præſcriptionis.*

3 *Res fiſci vel eccleſiæ peruenięs ad priuatum præſcribitur ut res priuati.*

Tertio quęro.
1 †Quid ſi eccleſia ſucceſsit priuato: an vtatur priuilegio ſuo in præſcribendo. Iſtã qõnem tãgunt gl. Cy. Bar.& alij ĩ d.auth.quas actiones:vbi late Saly.col.iij.verſi. quęrit gl.quid ſi eccleſiæ:faciẽs longam diſtinctionem: & ſatis plene Iaſ.col.pe.verſum in vltima parte gl. Et ibi cõiter cõcluditur reprobata gl.ꝙ eccleſia pro tpe prę terito vtatur iure priuati. Sed pro tpe futuro vtitur iure eccleſiæ:& ſic priuilegio ſuo:diſtinguendo:& diuidendo tẽpora per tex. not.in auth. quod ſi in quibuſcunque. C.de præſcrip.long.temp.Not. Pan.in d.c.quarta.colum. iiij. circa fin. verſicu. ſed quæritur quid ſi eccleſia ſucceſsit laico de præſcrip. vbi refert & ſequitur doctri.Bartol.& doct. in d.auth.quas actiones. Quid autem in alio priuilegiato quã 2
in eccleſia: contra quem omnino non currit præſcriptio: vel habẽte priuilegiũ:per quod

præſcriptio differtur:ſi ſuccedit in locum alterius non priuilegiati iam inchoata præſcriptio ne:quo iure vtatur. Bart. circa hoc ponit doctri.in d.auth. quas actiones.in ſi.comē.quam doc.communiter ſequuntur: vt ibi per Iaſ.col.ſi.et per Panor.
2 vbi ſupra. †Quid autem iuris ſit in alia materia quã præſcriptionis:ſi priuilegiatus ſuccedat alij non priuilegiato: an vtat̃ priuilegio ſuo. Et quid ecōtra:ſi priuatus ſuccedat priuilegiato:an vtatur priuilegio eius:cui ſuccedit. Dic vt late habetur in d. auth. quas actiones:maxime per Saly. col. iij. & per Iaſ.col.pe.& vlti.& vide bonum text. in l.ſiſcus cum in priuati.ff.de iur. ſiſ. & in l. Paulus.alias incipit per procuratorem.in fin.ff. de acquiren. hære. Per quem text.not.ibi
3 Bart. ꝙ ſi res ſiſci vel eccleſiæ perueniat ad priuatū pręſcribitur vt res priuati: & ſequitur Sozin.conſi.cvj.non poteſt negari circa prin.

SVMMARIVM.

1 Laicus ſi habeat rem communem ſeu indiuiſibilem cum eccleſia an cōtra ipſum præſcribatur communi tempore.

2 Contra vaſallum eccleſiæ præſcribitur communi tempore ſaluo iure ipſius eccleſiæ.

3 In bonis communibus prælato et capitulo an currat præſcriptio vacante ſede.

1 QVARTO quęro.†Vltra quæſtiones tactas in d.authen.quas actiones. Quid ſi laicus habet rē cōem & indiuiſibilē cū eccleſia puta ſeruitutē vie:an cōtra laicū præſcribatur cōi tpe. Rñdeo ꝙ non: ſed conſeruatur ius ſuū propter eccleſiã datur indiuiſibilitas iuris.arg.tex.no.in l.ſi cōem. in prin.ff.quem ſer.amit.& eſt bona glo.in ſimili in c.j.in gl. ſi. de iure patro.lib.vj.vbi ita decidit in terminis Io.And.in nouella. Dicit tñ ꝙ vbi poſſet præſcribi cōtra laicū iure eccleſiæ illeſo:ꝙ ſufficeret præſcriptio cōis. Sequitur Panor.in d.c.de quarta.colū.iiij. ver.ſed circa prædicta:& facit ſecundū cū quod notatur in c. volumus.xvj.q.iiij.in c.ad au-
2 dientiam.de pręſcri.†vbi contra vaſallū eccleſię præſcribitur cōi tēpore:ſaluo remanente iure ipſius eccleſię: & dixi ſupra in ſecūda limi. tertię regulę. Ex quo infert Panor. in d.c.ad audiētiã.ꝙ cōtra priuatum habētē rem cōem cū eccleſia romana currit ſolū præſcriptio centenaria. & ante ipſum hæc fuit deciſio.Inno.ibi:& dicit idem Panor. in c.j. de præſcrip.per tex.in d.l.ſi cōmunē
3 †ꝙ in bonis cōibus prælato & capitulo non currit pręſcriptio vacante ſede:& ibi pulchre & copioſe ſcribit Fely. col.iij.& iiij.circa text. in d. l. ſi cōem: quē appellat aureū: & per illū ponit multifarias deciſiones peculiares:et vltra Fely.prędictã cōcluſionē firmat p plura Alex.ã.cōſ.cxxij.viſo puncto. iiij. col.iiij.volu.vbi p̄dicta refert.

SVMMARIVM.

1 Clerici an in rebus patrimonialibus

*monialibus gaudeant præſcri-
ptione quadragenaria.*
2 *Clerici in rebus p̃rimonialibus
nõ gaudẽt priuilegiis eccleſiæ.*
3 *Eccleſia gaudet priuilegiis fiſci.*
4 *Eccleſia æquiparatur minori
& pupillo & fiſco.*
5 *Eccleſia poteſt vti & gaudere
iure imperii.*

1 QVINTO quæro. † An clerici in
rebus patrimo-
nialibus gau-
deant præſcri-
ptione quadra-
genaria. & ſic priuilegio eccle
ſiæ. dic breuiter ꝙ nõ quia cõ-
tra clericus in patrimoniali-
bus bonis præſcribitur iure cõ
muni: nec in his gaudet cleri-
cus præſcriptione quadragena-
ria. glo. eſt not. & repu. ſing. in
c. poſſeſsiones. xvj. q. iiij. not.
Panor. & Fely. in c. ij. in fin. de
præſcrip. & Panor. in c. j. col.
iij. de conſue. & plenius in c. ſi
diligenti. in vlt. q. de præſcrip.
Sali. in d. auth. quas actiones. ĩ
fi. commẽ. & do. Philip. Fran.
in c. j. col. j. in fi. de pręſcrip. in
vj. & Roma. in notabilibus fo-
lio. xiiij. col. j. eandẽ concluſio-
nẽ firmat Imo. in repeti. c. fi. co-
2 lum. v. de pręſcrip. † Ex quo
infertur qđ clerici pro bonis
patrimonialibus non gaudent
priuilegio eccleſiæ. De quo vi-
de per Panor. in c. venerabilis
col. ij. de iudi. & plene per eũ-
dem: & alios Cano. in c. eccle-
ſia: & ibi latiſsime Felyn. col.
iiij. & v. de conſtitu. per Rom.
in ſingularibus ſuis. fol. xiiij.
colum. j. incip. tu ſcis: vbi mi-
nus perfecte loquitur. In qui-
bus locis fit communis conclu-
ſio, quod clerici ĩ patrimonia-
libus non gaudetur priuilegijs
eccleſiæ: niſi in caſibus a iure
expreſsis contra Roma. vbi ſu
3 pra. † Poſtremo not. ꝙ eccle-
ſia gaudet priuilegijs fiſci: vt
per Panor. in c. pen. col. iij. de
iudi. Nam bona eccleſiæ dicũ-
tur publica. c. quid ergo. xxiij.
q. iiij. & ibi eſt tex. cũ gl. ꝙ ec-
cleſia appellatur reſpublica. &
ideo eccleſia et reſpublica a pa
ri procedũt: vt ibi probatur: &
in l. fi. C. de ſacroſan. eccle. No.
Fely. in c. nonnulli in prin. col.
xxj. de reſcrip. dicens ꝙ bona
eccleſiæ appellantur eſſe reipu
blicæ: & ꝙ fauor qui reipubli
cæ debetur: & maior debetur
4 eccleſię. † Addo ꝙ eccleſia
æquiparatur minori & pupil-
lo. glo. not. in l. reſpublica: &
ibi not. Bart. & alij. C. ex qui.
cau. ma. & text. cum gloſ. in c.
auditis. in fi. in verbo minoris.
& ibi per Cano. de reſt. in in-
teg. Et ꝙ æquiparetur pupil-
lo: vult glo. no. in l. libertos. in
verbo adminiſtrauerint. C. de
excu. tut. licet gloſ. in d. c. audi-
tis. dicat qđ eccleſia bene ęqui-
paratur minori vigintiquinq;
annis: ſed nõ pupillo. Sed quod
imo ęquiparetur pupillo: volũt
glo. iuris ciuilis præallegatæ:
& firmant Io. Fab. Ang. Are. &
d. Iaſ. in. §. ex maleficijs. colũ.
iiij. vbi late de hoc inſtitu. de
actio. Item eccleſia ęquipara
tur fiſco. Glo. repu. ſing. in l. ſi
procurator. §. fina. in verbo. ſo-
luto. ff. de iur. fiſ. No. Iaſo. vbi
5 ſupra. † Adde fortius quod
eccleſia gaudet & poteſt vti ẽt
iure imperij. vt vult gloſ. in d.

c.auditis. in verbo iure minoris. Et ſic omnia priuilegia tributa imperio debent extendi ad eccleſiam ſecundum Panor.ibi circa fi.ij.col.verſi.ſecundo nota.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptiones iudiciales an currant contra eccleſiam.*
2 *Termini ſiue præſcriptiones iudiciales contra quos indiſtincte currant.*
3 *Minoris currunt tempora præſcriptionis.*
4 *Minor vel eccleſia an aduerſus lapſum inſtantiæ in integrum reſtituantur.*

SExto quæro.
1 † & iſta q. non tãgitur in d.authen.quas actiones,an cõtra eccleſiam currãt præſcriptiones iudiciales, vt decẽ dies dati ad appellandum.authen. hodie.C. de appel. vel inſtantia triennalis, de qua in l.properãdum.in prin. C. de iudi. cũ ibi not.vel tẽpora fatalia appellationis,de quibus in authẽ. ei qui.C.de tẽpo.appel.& in c.ex ratione,de
2 appel. † Concluſiue dico ꝙ termini ſiue pręſcriptiones iudiciales indiſtincte currunt cõtra eccleſiam: contra minores, & contra oẽs. Sed minor & eccleſia reſtituũtur in integrũ ad appellandũ & aduerſus iſtas p̃ſcriptiones iudiciales, ſi petatur:excepta tamen inſtantia iudiciales, vt infra dicã.text.eſt quo ad minores. in l. j. & ibi no.Bart.C.ſi ſepi.in integ.reſti.poſtu & in d.l.properandũ. §.fi. & ibi not. docto. pręcipue Alex.& Iaſ.C.de iudi.& in authen.de appel. & infra quæ tẽpo.§.j. vbi dicitur ꝙ tempus appellationis currit minoribus, & plene not.glo. & docto.in l. fi.C.ſi aduer.rem iudi. Idẽ eſt in eccleſia per caſum.in c. coram.& in c. auditis.de reſti.in integ.& ibi not.Panor.in vj.et vij.no.& in c.fin.col.vlt.in ij. not.eo.tit.& in c.cum inter.de re iudi.dicens ꝙ eccleſia reſtituitur aduerſus præſcriptiones iudiciales, ideſt aduerſus terminos excluſiuos probationis fiendæ ſeu exceptionis proponendæ: licet currant mero iure. Pro qua concluſione eſt bonus tex.in clementi.j.et ibi gl. de reſti.in integr. Nec prædictis obſtat text.in l. fina. C.in quib.cau.in integ.reſti.non eſt
3 neceſ. vbi dicit † ꝙ minori nõ currunt tempora præſcriptionis, quia ille text.loquitur in præſcriptionibus extraiudicialibus,& non habet locum in p̃ſcriptionibus iudicialibus. Ille enim indiſtincte currunt aduerſus oẽs: licet detur reſtitutio minori & eccleſiæ ſecundum Bart. & Panormi.vbi ſupra & glo.& docto.in l.fin.C. ſi aduer.rem iudi. & no.Ange. Alexan.& doct.Iaſ.in d.l.properandum in fin. in ij. notab.
4 † Fallit prædicta concluſio in vno caſu: videlicet reſpectu inſtantię iudicialis, quia minor et eccleſia non reſtituuntur in integrum aduerſus lapſum inſtantię. Sed habent actionem

contra

contra ipſorum adminiſtratores, niſi in ſubſidium, illis exiſtentibus non ſoluendo. text. in d. l. properandum. §. fin. & ibi not. docto. qui text. procedit et in eccleſia ſecundum do. Cardi. in clem. j. in x. q. de reſti. in integ. Saly. & Alexan. & do. Iaſ. ibi in ij. not. De qua materia, quomodo tempora currant minoribus, & an in hoc minor & eccleſia a pari procedant, dicam latius in vlti. parte principali proxime ſequen. in j. articu. in xxiij. caſu. Nūquid autem contra eccleſiam vacantem currat præſcriptio, dicam etiam in ſequen. parte. ij. arti. in iiij. caſu. Ex præmiſsis te manet plene diſcuſſa materia authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. In qua moder. ibi ſatis ſicco ueſtigio tranſiuerunt reſpectu præſcriptionis eccleſiaſticę: de qua principaliter tractat ille text. intenti magis ad materiam extēſionis, quam ibi tradunt Bartol. & docto. & quia hic melius cadit, ſubijciā alias quęſtiones concernentes iura ſpiritualia & eccleſiaſtica extra materiam d. authen.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ius decimandi aut ipſe decimæ an præſcribi poſſint.*

2 *Libertas non ſoluendi decimas an poſſit præſcribi.*

3 *Conſuetudo dandi maiorē vel minorē partem pro decimis an ualeat ſine approbatione Papę.*

4 *Conſuetudo excuſat a præſtatione decimarum perſonaliū.*

5 *Conſuetudo quòd nulla ſoluatur decima de fructibus terræ an ſit valida.*

6 *Eccleſia laudabiliter non debet requirere decimas vbi ſine ſcandalo nequit exigere.*

7 *Libertas non ſoluendi decimas an poſſit præſcribi contra laicum de ipſis infeudatum ab eccleſia.*

8 *Cōſuetudo minuens quotam decimarum an ſit valida.*

9 *Conſuetudo teutonicorum ſoluētium certas menſuras pro decimis, ſiue aliquid colligant ſiue nihil an valeat.*

10 *Decimæ de quibus ſolui debeat de iure communi.*

11 *Lex poſitiua poteſt diſtinguere & modificare legem diuinā ſed non in totum tollere.*

12 *Decimæ p̄diales tēpore ſuo nō petite an poſtea peti poſſint.*

13 *Eccleſia an poſſit præſcribere contra eccleſiam ius decimandi & decimas percipiendi ex prædiis in parochia conſtitutis.*

14 *Laicus an poßit acquirere ius percipiendi decimas per præſcriptionem ita quòd ſibi ſoli ſoluantur.*

15 *Laici non poſſunt præſcribere ſpiritualia.*

16 *Regula quòd ſpacium tanti tēporis cuius initii memo. &c. operatur idem quod priuilegium quo caſu limitatur.*

17 *Regula ꝙ ea q̃ ſunt q̃ſibilia priuilegio poſſunt q̃ri præſcriptione quo caſu non procedat.*

18 *Laici cõuerſi poſſunt dici religioſi ex quo poſſunt iura ſpiritualia p̃ſcribere: quia non ſunt omnino laici.*

19 *Laicus non poteſt præſcribere decimas contra eccleſiam: nec ius decimandi acquirere præſcriptione nec conſuetudine.*

20 *Laicus qui non docet de priuilegio ad hoc vt ſe tueri poſſit præſcriptione aduerſus eccleſiam plura concurrere debent.*

21 *Laici licite tenent decimas ante conciliũ Lateran. in feudum conceſſas.*

22 *Laicus non poteſt præſcribere ius decimandi in præiudicium eccleſiæ.*

SEPTIMO igitur
1 quæro. † An decime ſeu ius decimandi [a] præſcribi poſsint. Iſtam q. ſubdiuido in tres. Prima eſt an poſſit ſpacio alicuius temporis acquiri libertas a ſolutione decimarum conſuetudine vel præſcriptione in totum vel in parte, & ſic an ius decimandi tolli vel minui poſsit præſcriptione vt non ſoluatur decima, vel minus ſoluatur. Secunda quæſtio eſt, an eccleſia poſsit præſcribere decimas ſeu ius percipiendi decimam in parochia alterius. Tertia quæſtio eſt an laicus poſsit acquirere decimas: hoc eſt ius decimandi per præſcriptionem, vt ſibi ſoluatur decima, & non eccleſiæ cui de iure debetur. Prima quæ-
2 ſtio eſt valde ardua. † an poſſit præſcribi libertas non ſoluẽdi decimas, quam q. diffuſe examinat Hoſtien. in ſumma de decim. §. & vtrum præſcribi poſſit. ver. ſeptimo quæro. colũ. x. cum multis ſeq. & tangitur per Butr. & Imol. in c. ſtatuimus. ad fi. de transa. per Panormi. in rub. de deci. & in cap. in aliquibus. vbi tex. cum gloſ. eo. titu.

Hanc q. late diſputat do. Anto. de But. in cap. parochianos. de decim. per plures col. et examinatur iſta q. in pluribus alijs locis adductis per Felyn. in c. cauſam quæ, in prin. commen. de præſcrip. In quibus locis abunde diſputatur, an decime hodie debeantur eccleſijs iure diuino vel poſitiuo: & concludit Fely. vbi ſupra ꝙ in decimis perſonalibus, quæ non ſunt debite

[a] De præſcriptione decimarũ vide per Butri. in repe. c. peruenit. colum. x. de cenſi. & p Cæpol. in tract. ſer. vr. præd. c. ix. & p Paulũ de Caſt. cõſi. 288. alias ccxcj. in q̃õne quę vertitur. & an procedat pręſcriptio ĩ ſpiritualibus, vide per Inno. in c. contingit. circa princ. de dolo et contuma. et ibi an ĩ illis cadat titulus, & per Bertachi. in reperto. in verbo p̃ſcriptio quĩto. ỽ. p̃ſcriptio in ſpiritualibus.

debite de iure diuino: ſed introducte de iure poſitiuo, de quibus iu c. non eſt in poteſtate. & c. ex transmiſſa. de deci. & late per Hoſtien. in ſum. de deci. §. quot ſint. & §. ſeq. & §. & qualiter, conſuetudo non ſoluendi illas excuſat: dum modo rationabilis. Sed in his quæ ſunt de iure diuino, vt prædiales quas deus ſibi reſeruauit in ſignum vniuerſalis dominij. c. tua nobis, & c. cum non ſit in homine. de decim. & c. reuertimini xvj. q. j. nulla conſuetudo excuſat: nec etiam tollerãtia papę, vt per Fely. in d. c. cauſam. circa prin. poſt Pet. de Ancha. cõſil. xcij. Magnificę & illuſtris princeps. j. col. & videtur Fel. in d. c. cauſam. col. j. reprobare opin. illorum qui dicunt ꝙ valet conſuetudo ſuper quota, & non ſuper tota. ſ. vt ſoluatur vigeſima vel trigeſima loco decime, ſed non valet cõſuetudo, ꝙ nihil ſoluatur: & fuit opi. beati Tho. de Aqui. qui dixit decimas non poſſe præſcribi in toto ſed in tanto, & ſic poteſt præſcribi quota, ſed non tota ſecũdum eum, vt refert Bal. in l. cõperit. C. de præſcri. xxx. ann. licet Fely. nõ adducat: quę opi. etiam diſplicet Hoſt. in loco p̃allega. vt ipſe refert. Et vltra Fely. iſtam opi. reprobat gl. in d. c. in aliquibus, quę dicit ꝙ ſi conſuetudo eſt ꝙ detur duodecima pars vel minor talis conſuetudo non ſufficit niſi ſit appro-

8 bata a Papa. † Fallit ſecundum Felyn. in clericis ſeu in eccleſijs habẽtibus prædia in parochia aliena: quia licet de iure teneantur illi parochie ſoluere decimas excepta dote eccleſiæ. c. vbi gl. repu. ſing. de decim. & c. dilecti. c. ſuggeſtum c. ex parte. c. commiſſum, cũ multis ſimi. de deci. in quibus apparet ꝙ eccleſia & quicunque religioſi tenentur ſoluere decimas alteri eccleſiæ pro p̃dijs: quæ poſsidẽt in eius parochia, niſi ſint exempta vel exempti per priuilegiũ. Tamen poſſunt clerici & religioſi ſeu eccleſię præſcribere libertatem nõ ſoluendi: vt no. gl. fi. in fi. in d. c. in aliquibus. de deci. & in c. quia cognouimus. x. q õ. iij. quæ glo. dicũt ꝙ clerici vel eccleſia cõtra clericos, nedum partem prę ſcribere poſſunt ſed etiam totã decimã, & ita ſimpliciter tranſit Fely. in d. c. cauſamq;. col. j.

Sed pro veritate plenius diſcutienda huius quotidiani articuli facio tres concluſiones.

4 † Prima concluſio eſt ꝙ cõſuetudo excuſat a pręſtatione decimarum perſonalium: cum non ſint debite de iure diui. vt concludit Fely. in d. c. cauſam. & hoc dummodo cõſuetudo habeat ſua eſſentialia requiſita, de quibus in c. fi. de cõſuetu. licet aliqui teneant ꝙ ẽt perſonales ſint de iure diui. vt per Pan. in d. c. in aliquibus. col. pen. Tamẽ communiter theologi tenẽt oppoſitum, vt apparet ex ibi no. & per But. in d. c. parochianos. Et iſtam concluſionem firmat Arc̃hi. in c. quicunq;. et

5 j. xvj. q. vij. † Secunda cõcluſio eſt ꝙ non vꝫ conſuetudo, ꝙ nulla ſoluatur decima de fructibus ſeu frugibus terræ, & ſic ꝙ non põt pręſcribi tota ſeu in toto quo ad decimas prædiales, ita vt nihil ſoluatur, quia ſunt debitę de iure diuino, quod nõ

poteſt

poteſt in totũ tolli, vt late per Bar.& Pan.in d.c.in aliquibus col.vlt.& in d.c. parochianos. col.vlt.qui iſtam concluſionem cõprobant per autoritates quatuor doctorum eccleſiæ Gregorij, Ambroſij, Hieronymi, & Auguſtini, quæ habẽtur in c.reuertimini.xvj.q j.& in c.maiores,& in c.quicũq;. xvj.q.vij. & in cap.apoſtolicis. xvj.q.j.

Eandem cõcluſionem firmat Alex.in conſi.lx. Romana eccleſia.iiij. vol. Et ita procedit quod voluit Bar. in l.cõperit,in prin.commen. per illum tex.C.de præſcri.xxx.an.vbi dicit ꝙ cõtra præſtationem decimarum nõ præſcribitur, quia debet intelligi,uidelicet in totũ vt nihil ſoluatur.Et ideo dixit Gemi.in c.ij.de præben. in vj. ꝙ licet laicus non ſoluerit decimas per centũ annos,ꝙ nihilo minus tenetur ſoluere, quia nõ præſcripſit,refert Barb. conſil. xxxv.ſapienter ſcribitur. col. vij.ij. vol. Iſtam concluſionẽ firmat etiam Fulg.conſi.clxvj. in q.quæ vertitur, colũ.j.circa med. Sed eſt notandum ſecũdũ opi.beati Tho. de Aqui. & aliorum theo.quã refert Arch. in locis proxi.alle. & ſolennis cano.Henri. Boich.in c.peruenit.col.fi.de deci.ꝙ vbi de cõſuetudine decimæ non ſoluuntur,non peccant non ſoluentes, niſi pp obſtinationem animi,ut ſi haberent animum obſtinatũ ad non ſoluendum, etiam ſi eccleſia peteret, vel præciperet, quia tunc tales peccarent mortaliter.Erunt ergo excuſati nõ ſoluentes propter conſuetudinẽ ratione præteritarum decimarum,& futurarum,quouſque petantur. Et dicit Pan. in d.c. i aliquibus circa fi. ꝙ hęc opi. multũ ſibi placet,ne tanta multitudo pereat. 6 † Dicit etiam beatus Tho.ij.ij.q.lxxxvij.ꝙ licet eccleſia poſſet requirere decimas,ubi de cõſuetudine nõ ſoluuntur, tamen laudabiliter non requirit, vbi ſine ſcandalo requiri non poſſunt, refert Arch.in d.c.quicunq;.& Alber. de Roſat.in ſuo dictionario, in ver.x.col. vj. Et hæc proce-7 dũt reſpectu eccleſiæ. †Sed an libertas non ſoluendi decimas poſſit præſcribi contra laicum de ipſis infeudatum ab eccleſia vel habẽtem ex priuilegio,aut conſuetudine ius percipiẽdi decimas,& quanto tempore. vide pulchre per Raph.Cu.conſ.83. quia cauſa decimalis per totum vbi decidit. dubitatiue tamen ꝙ contra laicum libertas non ſoluendi decimas præſcribitur decem vel xx.annis,vt in cæteris ſeruitutibus pręcipue in vſufructu. Vel ſaltem ſine dubio per tantum tempus, cuius initij &c.& ibi cõcludit ꝙ cauſa decimalis poteſt agitari in foro ſeculari, & ꝙ ſubiicitur ſtatutis laicorum,quando decima petitur per laicum. 8 †Tertia concluſio eſt ꝙ videlicet cõſuetudo minuens quotam decimę,& ſic ꝙ poteſt pſcribi quota, ſed non tota, vt ꝙ ſoluatur xx.xxx.vel l.loco decimę,vt decidit beatus Tho. de Aqui. relatus per Cy. & Bald.in d.l. cõperit.C.de præſcri.xxx.an. & hęc concluſio videtur probari per tex.in d.c. in aliquibus, de deci.vbi dicitur ꝙ illæ decimæ neceſſario ſunt ſoluendæ,ꝗ debentur ex lege diuina, vel

loci

loci.conſuetudine approbata,et licet gl.ibi & Inno.teneant cõtrarium reſpondendo ad illum tex. & dando intellectum vt p eos. Tamen Pan. ibi col.vlti. verſi.ſed & pro contraria parte:dicit ꝙ iſta pars videtur benignior & equior, ſaltẽ, vt tot homines dãnentur: & dici põt ſecundum Pan. ꝙ cũ Papa expreſſe non reprobet talẽ conſuetudinem locorum,iura canonica quæ dicunt ꝙ decime debẽt ſolui cum integritate. locũ habent in locis vbi ꝓ maiori parte decimæ integre ſoluuntur,&
9 non in alijs. † Ex quo infert Pan.in d.c.in aliquibus,ĩ ver. aliqui fuerunt in opi.ꝙ videlicet cõſuetudo Theutonicorum qui pro decimis ſoluunt certas mẽſuras,ſiue coloni aliquid recolligant, ſiue non, & ratione incertitudinis cũ eccleſia poſſit ſe habere ad damnũ,et lucrũ talis conſuetudo eſt tolleranda & hoc fuit originalis opi. Vicentij in d.c. in aliquibus, ita intelligentis tex. vt refert Panor. qui ſubdit not. bene hanc opi. quam non reperio per aliquem reprobatam. Addo ꝙ iſtam opi.Vinc.ante Pan.referunt & ſequuntur Ioã. And.in d.c.in aliquibus,in fin. com.& d.Ant. de But. Et viget talis conſuetudo in aliquibus locis Pedemontium, in quibus ſolui conſueuit certa mẽſura pro quo libet aratro nomine decimæ,et valet ſecundum prædictã opin. quam omnes approbant. Et ꝙ decima poſsit minui per conſuetudinem, & ꝙ non ſint ſoluẽdæ decimæ, niſi conſuetæ.probare videntur multa iura, maxime tex.in c. commiſſum, in verbo. cum ea integritate ſoluant qua prius. & in c. dilecti, in verbo de quibus conſueuerunt. & in c.cum ſint,in verbo ad conſuetudinem duximus recurrendum,& in d.c.in aliquibus,in fi. ibi ſecundum loci cõſuetudinem approbatam,extra de deci. Per quæ iura Soz.firmat hanc concluſionem pro laicis conſi.cxlv.circa primũ conſultationis articulũ in fi.ij.col. Ex quibus iuribus maxime ex tex.in d.c. cõmiſſum apparet reſponſio ad iura,quæ dicũt ꝙ decimę debent ſolui cum integritate, quia intelliguntur de conſueta,& qua prius ſoluebantur. Eandem concluſionem ꝙ conſuetudo poſsit minuere decimã,confirmat idem Soz. con ſi.ccxcvij. viſo priuilegio conceſſo ordini.col.j. & ij.vbi no. concludit in ver.iij. iſta cõcluſio ꝙ quando in loco conſueta eſt ſolui certa menſura non cõmenſuranda ad aliquam quotã fructuũ loco decimæ,& nõ decima,per tantum tp̃s, cuius initij &c. videtur pręſumendũ ꝙ ex conſenſu & conuentione inita cũ parochianis talis menſura fuerit ſoluta, ſiue ꝙ ſuper hoc fuerit facta legitima cõpoſitio ad formam.c.ſtatuimus.de trãſac.cum ibi no. quia tantum tẽpus habet vim conſtituti,& priuilegij.l.hoc iure.§.ductus aquę ff.de aqua quoti.& eſti.& c.ſuper quibuſdam.§. pręterea, de verbo.ſignifi.cum concord.Et idem dici poteſt vbi ſoluitur xx.vel xxx. loco decimæ per tempus. de quo ſupra vt ex lapſu tanti temporis legitima cõpoſitio pręceſsiſſe præſumatur ad formã d.c.ſtatuimus.Eandẽ opi.

opi.tenet Pau.de Caſtr.conſil. ccccxxiiij. in cauſa decimali. 10 circa mediū in antiq. †vbi dicit ꝙ de iure communi decima non debet ſolui niſi de his, de quibus.& prout ſolui conſueuit ad hoc allegans Bart. in l.litibus.C.de agri.& cenſi.libr.xj. Eandem etiam firmat Fulg.cōſi.clvj.in quæſtione quæ vertitur.col.j. vltra me. dicens, ꝙ ſicut per priuilegium poteſt minui decima. c.a nobis,de deci. & ibi no.ita etiam per lapſum tanti temporis, cuius initij non extat memoria.quod equiparatur priuilegio.d.cap.ſuper quibuſdam.§.prętere a.cum ibi no. bene facit tex.not. in l.imperatores.§.fi. ff.de pollici. ibi etenim tollerabilia ſunt, quæ vetus conſuetudo approbat. & in l.cum ſatis.verſic. caueant, C. de agri.& cenſi.lib.xj. vbi dicitur quod contra antiquam cōſuetudinem in præſtandis cenſibus nihil debet innouari.

Tandem iſtam partem approbat beatus Pater frater Ange.de Clauaſ.in ſumma ſua, in verbo decima.§. fin. circa fin. concludens ꝙ ſi miniſter eccleſiæ indiget propter ſuſtentationem & petit decimam, ꝙ non excuſantur parochiani propter conſuetudinem contrariam, ſi autem non indiget,tenentur ſoluere, ſecundum ꝙ conſuetudo ſe habet,vel decem,vel viginti aut triginta,aut ſi nihil ſoluitur excuſantur, dummodo conſuetudo ſit præſcripta. Quod vltimum debet intelligi a decimis præteritis, ſed non a futuris,vbi nihil ſoluitur loco decimæ,per ea quæ dixi in j.cōclu.

11 †Confirmatur iſta concluſio tali fundamento, quia dato quod decimæ debeantur de iure diuino, tamen lex poſitiua poteſt diſtinguere,& modificare legem diuinam, licet non in totum tollere,vt volunt glo.& Docto.in l.fina.C.ſi contra ius vel vti.publ. & in terminis eſt caſus in c.a nobis,& ibi no.de decim.vbi per priuilegium poteſt remitti,quota decimę,ergo pariter hoc poterit conſuetudo quæ equiparatur priuilegio, vt late per Alex.conſi.lxxiiij.videtur quod tota difficultas. ij. col.iiij.volu.vnde ſequitur, ꝙ per conſuetudinē legitimæ præſcriptam, & habentem ſua requiſita,de quibus in cap. final. de conſue. poteſt minui decima licet non tolli in totum, & ex quo eſt contra ius requiruntur quadraginta anni.vt plene no. in d.cap.fin.& maxime cōcurrente tanto tempore, cuius initij non eſt memoria, quod habet vim priuilegij,vt modo dixi. Bene faciunt not.per Petrum de Ancha.in c.poſſeſſor, colum.v.de regu.iur.in vj.vbi per plura probat ꝙ lex ciuilis & canonica conſtitutio interpretatur ius naturale quod dicitur ius diuinum.c.ius naturale.j.di. addendo, modificando, diſtinguendo,declarando, extēdendo,vt ibi late per eum. Ergo idem poteſt conſuetudo,quę dicit lex non ſcripta. l. de quibus.cum concor.ff.de legi.

12 †Sed eſt vnum perpetuo, & ſingulariter notandum pro laicis in hac materia præſcriptionis decimarum, ꝙ ſi decimæ prædiales ſuo tempore,id eſt recollectionis fructuum non fuerint petitę non poſſunt amplius

peti

peti,quia ad ipſas quis non tenetur, niſi ſuo tempore petantur, iſtud fuit ſingulare dictum Archi.in cap.j.de decim.in vj. quod referunt Domini de Rota ſub titul.de decim.deciſ.j.in antiq.incipien.no.quod vbi petuntur decimę.& eſt colum.vj. in impreſsis, & licet Rota ibi non bene videatur firmare,tamen non impugnat opi.Archi. niſi argumentatiue.Ex quo ſingulariter decidit quod ſi petantur decimæ temporis præteriti quis non tenetur ſoluere,niſi eccleſia oſtēdat quod decimæ fuerint petitæ. Et ſic quis non tenetur pro decimis præteritis: niſi a tēpore petitionis, ſiue interpellationis. Et hoc ſingulare dictum refert, & ſequitur Fely.in cap.ſi autem,colū. iiij. ante medium.de reſcript.

Non ob. licet ipſe non dicat quæ habentur in c. reuertimini & in cap.quæſti. xvj. q.j. vbi habetur ꝙ decimæ ſunt inferēdæ in horrea clericorum, quia hic debet intelligi dummodo petantur tempore ſuo, vel quando ſic ſe habet conſuetudo ſecundum Hoſt. in ſum. de decim.§.xvj.circa finem,vbi pręadictam opi.firmare videtur,licet Fely.non alleget. Et hoc dictum intelligo procedere vbi adeſt conſuetudo quod non ſoluantur decimę, niſi petantur et requirantur, alias obſeruanda eſſet conſuetudo loci per iura pręallegata,facit tex.in l.ſi publicanus.§.fin.ff.de publica.

Quando autem de conſuetudine non conſtaret haberet locum pręadicta deciſio. & ex his remanet expedita prima quæſtio an decimæ poſsint præſcribi extinctiue in totū vel in pte.

13 †Secūda qō eſt an eccleſia poſſit p̄ſcribere contra eccleſiam ius decimandi & decimas percipiēdi ex prædijs in parochia alterius conſtitutis. In qua q. concludo ꝙ ſic concurrentibus requiſitis, vt per Hoſt.in ſum. de deci.§. & vtrum præſcribi poſsit, vbi ponit an eo caſu exigatur titu. & eſt caſus in c. j.de præſcri.in vj.& ibi not. glo.& doc.quod vna eccleſia pręſcribit ius percipiendi decimas cōtra alteram & in aliena parochia ſpacio.xl.anno.cum ti.& bona fide. & idem probatur in c.apoſtolicæ,& in c.cum cōtingat.vbi no.Pan.in ij.no.& rōnē aſsignat de deci.uel p tm̄ tp̄s cuius initij memoria nō extat, qa ius cōe reſiſtit vt dicit tex.ī d.c. a j.& in c. ad decima.de reſt.ſpo.li. vj. & no. d. Car. cōſ.88.cōſultus ego Frā. circa pri. Addo Sp.in ti.de p̄ſc.col.ij. ver.itē ꝫ laicus in iiij. par. vbi dicit, ꝙ q̄uis laicus nō poſſit p̄ſcribere decimam, quia nō pōt poſsidere,tn̄ eccleſia bn̄ p̄ſcribit cōtra eccleſiā, ſi hꝫ ti. & bonam fidē.

14 †Tertia q. ē,an laic' poſsit acq̄rer ius pcipiendi decimas pp̄ſcriptionē ita ꝙ ſoluātur ſibi et nō eccſiæ.tex. ī c.cām q̄.de p̄ſc.[a] decidit, ꝙ laicus non

a Adde Rapha.cu.cōſi.64.titi' & ſempro ni', vbi loq̄tur de decima ēpta p laicū a laicouaſal lo eccleſię ſine cōſenſu ep̄i an p̄ſcribat cōtra eccleſiā, & concludit ꝙ non pp malā fidē, & nullitatē tītu. & ex quo poſſeſſio decimarum nō cadit in laicum.

non poteſt præſcribere deci-mas:cũ illas poſsidere non poſ-ſit tãquam ius ſpirituale. cuius laici ſunt incapaces.c.meſſana & c.fac.ſan.de ele.& dicit. Pa nor.in v.c.cauſam.in j.no.per illum tex.ꝙ nulla tẽporis prę-ſcriptio iuuat laicũ in iſtis ſpi-ritualibus ponderando illam literam:quæ non reſtringit ſe ad præſcriptionem certi tem-poris ſed dicit indiſtincte. non obſtante temporis præſcriptio-ne.& illum tex.inducit ad pro bãdum not.dictũ Io. Mo.& Io. An.in c.ij. de præben. lib. vj.
15 vbi dicunt† ꝙ laici non poſ-ſunt præſcribere ſpiritualia:ẽt per tantum tempus de cuius ini tio memoria non extat. & eſt ratio: quia cum illa poſsidere non poſsint: vt ibi: ergo nullo temporis curſu poſſunt præſcri bere.quia ſine poſſeſsione non procedit præſcriptio:vt in c.ſi ne poſſeſsione. de regu. iur. in vj.quod dictum refert etiam & ſequitur idem Panor. in pluri-bus alijs locis ibi relatis per Fely.col.j.ver. ſigna theoricã. & ſequuntur communiter doc. quos refert Felyn. Vltra quẽ addo Pan.in c.ſi.col. viij. ver. quinto requiritur. de conſue. vbi hoc ſingulare dictum Ioã. Mo.& Ioã. An.bene explicat dicens quod ſicut ex præſcri-ptione laicus non poteſt acqui-rere ius ſpirituale. ita nec ex conſuetudine: etiam per tantũ tempus cuius initij &c. Hinc dicit dñ.Card.relatus per Fel. in d.c. cauſam.conſi.lxxxviij. capitulum ciuitatenſe. quod li-cet eccleſia præſcribat alienas decimas cum titu. vel ſolo tem pore, cuius initium &c. cap.j. de præſcript. in v. non tamen laicus, quia illud tempus non poteſt eum facere capacem,& per hoc ſingulare dictum limi-
16 tantur duæ regulæ. † Primo limitatur regula quæ habet ꝙ ſpacium tanti temporis cuius initij &c. operatur idem quod priuilegium. c. ſuper quibuſdã §.præterea.de verbo.ſignific. & late dixi ſupra in iij. parte principa.col.xxviij. cum dua. ſequen.quia fallit quando præ-ſcribens eſt incapax, & ita li-mitat Fely.in d.c.cauſam. col. j.& iſtud vltra Panormi.& Fe lyn. fuit de mente Hoſtien. in ſumma de deci.§.& vtrum.ver ſic.tertio quæritur. colũ.ix.in prin.vbi tradit intel.ad tex.in d.c. ſuper quibuſdam.§.præte-rea. Et ante Felyn.ſic decla-rat Barb. conſi.xxxv. ſapien-ter ſcribitur col. vij.in prin.in ij.parte dicens ꝙ illud quod eſt quæſibile priuilegio: eſt quęſi-bile tempore cuius initij &c. data capacitate poſsidentis. vt probatur in d. c. ſuper quibuſ-dam.§.præterea. alias ſi poſsi-dens non eſſet capax licet per mille milia dierum poſſediſſet non præſcriberet:nec acquire-ret ius in ea re cuius eſt inca-pax.vt probatur in d.c.cauſam quæ.& ibi circa me.illius.vij. col. ponit intellectum & reſtri ctionem ad illud ſingulare di-ctum Io.Mo.& Io.And.in d.c.
17 ij.de præben.in vj. †Secũdo limitatur alia regula quæ ha-bet. quod ea quæ ſunt quæſibi-lia priuilegio poſſunt quæri præſcriptione cap. duo ſi nul. de offic. ordin. quia non pro-cedit in his quæ de iure poſsi-deri non poſſunt. nam data in-capacitate

capacitate poſsidentis pōt operari priuilegiū principis,& nō præſcriptio. Primum probatur ex no. in c.quanuis ſit graue.& in c.prohibemus, de dec.

Secundum probatur in d.c. cauſam . & ibi latius declarat Pan.& aſsignat ratione͂ diuerſitatis,& declarat Barb. conſi. præalle.xxxv. de qua regula.an quęſibile priuilegio ſit q̄ſibile præſcriptione , & qualiter procedat.vide plene per Fely.in c. accedentes . col.iiij.cū ſeq.de pręſcri.& ſpecialiter in iij.fallen. vbi ponit quādo lex expreſſe reſiſtit pręſcriptioni. an tunc procedat illa cuius initij non extat memoria. Ex p̄dictis colligitur concluſio ſeu regula generalis quod laicus non poteſt pręſcribere iura ſpiritualia,quia illa poſsidere nō poteſt , ergo nec præſcribere, vt in c. ſine poſſeſsione &c.

Ampliat Pan.in d.c.cauſam iſtam concluſionem procedere etiam in nō mere ſpiritualibus vt in iure patronatus,de quo dicetur in ij.q.ſeq.
18 †Poſtea limitat prædicta procedere , in puris laicis conuerſi autem laici ſecundum eum,licet non debeant tractare cum clericis ſpiritualia,tamen poſſunt iura ſpiritualia pręſcribere , quia non ſunt omnino laici,ſed poſsūt dici religioſi . Ad hoc allegat tex.not.cum glo. in c.ex eo.de elec.li.vj.& no.per Inno.in c. ij.de inſti. Addo bonum tex. cum gl.in c.non dubiū,de ſen. excom.vbi gl. concludit quod conuerſi cuiuslibet eccleſiæ,ſiue regularis ſiue ſecularis dicuntur perſonæ eccleſiaſticę.

Contrarium voluit Baſt. in authen.ingreſsi. col. j.ver.expeditus de contrarijs.C.de ſac. ſan.ecc. dicens φ conuerſus eccleſię ſecularis,quanq̃ dediſſet ſe & ſua,nō efficitur religioſus & pro hoc dicit eſſe tex.cū gl. in c.vt lex continentię.xxvij. q.x.ſed illa glo. vult potius cō trarium, quando conuerſus renuntiauit proprijs tranſeundo ad eccleſiam ſecularem , dedicando ſe & ſua . Ideo pro cō cordia dic, vt per Pan.in d.c. non dubium. circa ſi. referente͂ d. Hoſti. & per Felyn.poſt Panor.in cap.in præſentia.col. ij. ver. in text. ibi obtulit ſe &c. de probat. qui ponit de multis generibus conuerſorum & oblatorum, & quæ ſit differentia inter conuerſos & oblatos.

19 † Stat ergo firma concluſio per prædicta quod laicus non poteſt præſcribere decimas cō tra eccleſiam, nec ius decimandi acquirere preſcriptione,vel conſuetudine, ita vt ſibi ſoluantur,& non eccleſiæ , etiam ſpacio tanti temporis , cuius initij memoria non extat , licet ſibi poſsint ex priuilegio apoſtolico competere, ſi ei vel maioribus ſuis conceſſæ fuerint per ſedem apoſtolicam vel ſi fuerint laico per eccleſiam in feudum conceſſæ ante concilium Lateranenſe. cap. prohibemus,& c. quamuis ſit graue.de deci.& c.cum apoſtolica de his quæ ſi.a præl.& ſic poſ ſunt quæri priuilegio,& nō pręſcriptione.vt prædixi. Limita iſtam concluſionem duobus modis. Primo niſi cum poſſeſſione tanti temporis concurrat forma priuilegij, φ laico fuerint conceſſæ decimę, vel φ de

ipſis

ipſis fuerit infeudatus ante con
cilium, quia tunc præſumitur
pro priuilegio, nec tamen ſuffi-
ceret probare tempus, niſi etiã
probaretur de fama priuilegij,
ſecundum Butr. Car. & Imo. in
d. c. cum apoſtolica, de his quæ
ſi. a præla. refert Felyn. in d. c.
cauſam. col. j. ver. limita dupli
citer. Sed aduerte qđ ad hoc
vt laicus qui non docet de pri-
uilegio habito ante concilium
Lateranenſe poſsit retinere de
cimas & ſe tueri præſcriptio-
ne aduerſus eccleſiam illas vẽ-
dicantẽ debent concurrere duo
ſecundum Panor. in d. cap. cum
apoſtolica referẽtem quod iſta
20 fuit opin. Ioan. And. † Pri-
mo enim requiritur quod ipſe
laicus poſſederit decimas tan-
to tempore cuius initij &c. tan-
quam vaſallus eccleſię, & ſic
oportet quod doceat de aliqui-
bus inueſtituris obtentis ab ec
cleſia ſiue epiſcopo, & ſe vel
maiores ſuos fuiſſe aliquando
inueſtitos vti vaſallos eccleſię
de ipſis decimis, licet poſt con-
cilium, & hoc ſufficit, quamuis
non doceatur de prima inueſti-
tura obtẽta ante concilium, qa
tunc non eſſet aliquod dubium.
Secũdo requiritur ꝙ probetur
fama ꝙ eas habuerit ante con-
cilium, & cũ hac opi. vt refert
Panor. transeunt vt plurimum
doct. & dicit ꝙ iſta opin. eſt ſa-
tis equa, quia alias propter dif-
ficultatem probandi laicus ſę-
pe priuaretur iure ſuo ſubdit
Panor. eſſe bene notandum ꝙ
ſimplex detentio etiam per tẽ-
pus: de cuius initio non extitit
memoria, non habet vim tituli
quo ad laicos, vt late per Ioan.
And. in c. ij. de pręben. in vj. &
retuli ſupra, & quia articulus
eſt valde vtilis & queſtio ar-
dua, quæ plerunque contingit
de facto in dominis terrarum
& alijs laicis qui in pleriſq; lo
cis conſueuerunt percipere de-
cimas ab antiquo ſeu partẽ de-
cimarum, & ſuper quibus ec-
cleſia perſępe ipſis mouet con-
trouerſiam, intendo circa hunc
articulum latius inſiſtere. Nã
videtur magna difficultas, &
ferme impoſsibile probare ꝙ
laicus fuerit inueſtitus & poſſe-
derit per tantum tempus cuius
initij &c. Item & de communi
opi. & fama ꝙ laicus habuerit
decimas ante concilium q̃ duo
copulatiue requiruntur, ſecun-
dum Panor. & Felyn. ſed quia
Fely. infideliter & imperfecte
refert opi. illas, referam diſtin-
cte in hoc arduo & difficili ar-
ticulo: & prout re vera ſe ha-
bent. Vnde reperio in pri-
mis, ꝙ Ioan. An. in d. c. cũ apo
ſtolica. colũ. vlti. refert Hoſt. in
21 hæc verba † quærit Hoſti. quia
hic dicitur ꝙ laici decimas cõ
ceſſas ante concilium Latera-
nenſe in feudum licite retenent,
ſecus ſi poſt ꝙ concilium, vt re
fert Ioan. An. fuit celebratum
annis domini Mclxxxix. ab
Alexandro tertio qui fuit Se-
nenſis, quo tempore referente
cronica Martiniana Mediola
nenſes Cremanenſes & Placẽ-
tini contra Papiam conſtruxe-
runt Alexandriam, quam ab
ipſo Alexandro Papa ſic voca
runt quid ſi laicus eſt in quaſi
poſſeſsione feudi decimarũ ali
cuius eccleſiæ, quia ſunt in eius
parochia, & ſic eccleſia habet
intentionem fundatam de iure
communi. c. ad decimas. de re-
ſtitu.

ſtitu. ſpo. in vj. eccleſia vult vẽdicare iſtas decimas. & dicit conceſsionem factam eſſe poſt concilium laicus ante: quis habeat probare: ſi nõ apparet. an prius vel poſt habuerit illas in feudum: tamen non eſt memoria ꝙ alius poſſederit]: vel perceperit: an probabit eccleſia ꝙ poſt: an laicus ꝙ ante. Io. An. primo arguit pro laico ſeu pro vaſallo ꝙ pro eo præſumatur ratione tanti tpis quod habet vim priuilegij. d. cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. Secundo quia non eſt veriſimile ꝙ tantũ ſtetiſſet eccleſia ad petendum. arg. c. ſi quis. de reb. eccle. non alie. poſtea refert opin. Hoſti. præciſe determinantis contra laicum quod eſt cogẽdus ad decimam reddendam eccleſię: niſi probet tale ius ante conciliũ fuiſſe conceſſum: vel poſt autoritatem Papæ quinque rationibus: potiſsime quia eccleſia habet intentionem ſuam fundatã de iure communi. Itẽ quia talis poſſeſsio non cadit in laicum. d. c. cauſam. tandem Io. And. cõcludendo ſic dicit. ſatis videtur contrarium tenendum per prædictam decretalem primam. de præſcrip. in vj. per quã reſpondetur ad primã rationẽ: ad alias ãũt dic ꝙ ille procederent: vbi non poſſediſſet vt vaſallus: & hoc intelligo qñ cõis opi. in tali præſcriptione tanti tẽporis: cuius initij &c. probari neceſſe eſt: vt not. in d. cap. j. in fin. hæc ſunt verba formalia Io. An. in nouel. in d. c. cũ apoſtolica. quę ſi bene põderentur nõ vult Io. An. ꝙ ſit neceſſariũ ꝓbari de fama ꝙ laicus habuerit decimas ante cõciliũ: nec de hoc dicit verbũ. Sed ſatis eſt ꝙ cõis opi. probetur ſuper antiquitate feudi. & ſic ꝙ illas decimas ab antiquo tenuit per tm̃ tẽpus cuius initij &c. iuncto tpe maiorum: tanꝗ vaſallus eccleſię. & hoc clarius ibi vult do. Ant. de Bu. col pe. circa prin. declarando verba. Io. And. dicẽs videte ſi laicus põt ꝓbare poſſeſsionẽ tanti tp̃is cuius initij memoria nõ extitit: ꝓbando iſtam quaſi poſſeſsionẽ ſic antiquã & allegãdo titulũ ante cõcilium. dicit Io. And. ꝙ releuabitur ab onere probandi & præſumitur titulus & iuſtus. arg. de præſcri. c. j. in vj. vbi caſus ſecundum eũ. & ſic cõtrariũ procedit. vbi poſſeſsio eſt recens: vel licet ſit antiqua non tñ in tm̃ ꝙ nõ extet memoria initij: ſecus vbi nõ extaret memoria maxime acclamante fama: facit quod vidi ſtis de inſti. c. cum veniſſent. & hoc habetis tenere hæc ſunt verba. do. Ant. in d. c. cũ apoſtolica. Ioan. de Imo. ibi in vij. q. refert primo opi. Hoſtien. & poſtmodum Ioã. An. & Ant. de But. qui volunt. vt ipſe refert ꝙ ſi laicus poteſt probare poſſeſsionem tanti temporis cuius initij memoria non extitit ꝙ ſemper decimas tenuerit in feudum tanto tẽpore ei ꝙ non eſt memoria in contrariũ: quodq; cõis opi. ſeu fama ẽt ſic eſt ſecũdum no. per glo. in c. j. de præſcrip. in vj. tunc debebit obtinere per not. in d. c. j. & in c. ſuper quibuſdam. de verbo. ſig. & aduerte, dicit Imo. quia põt intelligi dictum Ioã. And. in quantũ dixit ꝓbari debere opin. cõem ſeu famã ꝙ intellexerit de cõi opinione & fama ꝙ ſemper te-

fuerit in feudū pōt ēt intelligi ꝙ intellexerit: de cōi opinione ſeu fama ꝙ habuit ante cōcilīū. Et ſic intelligēdo: iſtud forte non de facili probabit. Ideo do. Ant. de But. vr̄ dicere: vt refert Imol. licet eius lectura ſit corrupta ꝙ ſufficit ꝙ probat præſcriptionem tpis cuius initij &c. & alleget titulum ſibi fuiſſe conceſſum ante cōciliū lateranenſe. Nā tunc præſumeret poſſeſsionē tāti tpis facit quod notatur in c. peruenit. de cenſi. & in l. cū de in rem verſo. ff. de vſur. Et iſtam opinio. tenet etiā ibi do. Flori. quem refert Imo. qui ſubdit de cautela tñ vr̄ eſſe ꝙ eccleſia vendicet decimam tanq̄ ad ſe ſpectantē cum ſit in ſua parochia: nec dicat illam conceſſā ꝙ laico poſt conciliū: ne videat ſe aſtringere ad hoc probandum cū ſit in ſua parochia quia laicus ſuccūbet: niſi probet illam conceſſam autoritate Papę: vel niſi probet illam conceſſam ante cōcilium Lateranenſe: vel niſi probet p̄ſcriptionē tanti tēporis cuius initij memoria nō extat & alleget fuiſſe cōceſſam ante cōcilium. Nec ob. prædictis ſecūdum Imol. ſi dicatur ꝙ laicus nō poſsit præſcribere decimas per tantū tēpus: cuius initij &c. cū illarum ſit incapax. vt prædictū eſt: quia rñderi pōt ſecundū do. Flori. ꝙ hoc caſu laicus non tenebit decimas ex vi præſcriptionis: ſed ex vi præſumptionis: quia pręſumitur adeptus tempore permiſſo. ſ. ante cōciliū: ex quo tāto tpe poſſedit. Et ꝓ hoc facit: q̄a nō eſt veriſimile: ꝙ tāto tpe fuiſſet ꝑmiſſus in poſſeſsione ſi ius nō habuiſſet. facit quod not. Ioan. Andr. poſt Innocen. & Hoſtien. in ca. illud. de præſcri. Et per prædicta patet reſponſio ad rationes Hoſt. q̄a ꝓcederēt vbi poſſeſsio eſſet recēs. Non antiqua: vel licet antiqua nō tñ tāti tpis. cuius initij memoria nō extaret. Secus vbi non extat memoria: q̄a illa tueē poſſeſſorē. licet ius cōe ſit cōtra eū d. c. j. de p̄ſcri. in vj. ita dicit Imo. ī d. c. cū apoſtolica. Et ſic concludūt But. & Imo. ꝙ ſufficit ꝓbare de poſſeſsione tāti temporis cuius initij &c. & allegaret ti. fuiſſe cōceſſum ante cōciliū: q̄a præſumiē: nec erit neceſſe ſcdm eos ꝓbare de aliqua fama priuilegij: vel ꝙ laicus poſſedit decimas tanq̄ vaſallus eccleſię: q̄a volunt ipſi ꝙ ſufficiat tm̄ tēpus cuius initij &c. cū allegatione tit. ante cōciliū. Bandē cōcluſionē firmat Albe. de roſ. in ſuo dictionario. ī verbo decimoſexto circa ſi. ver. q̄d ſi neſcit. vbi dicit hęc verba. Quid ſi neſcię de decima quā tenet laicus. an ſit de antiquis datis ante cōciliū lateranēſe vel poſt: dic ꝙ ſi a tpe quo non extat memoria laicus quiete & pacifice tenuit eas recognoſcens eccleſiā ſicut decet pręſumitur de antiquis: licet Hoſti. teneat contrariū. xij. diſt. c. illa. & hanc partē ꝙ laicus q̄ poſſedit decimas per tp̄s cuius initij &c. pręſumaē de ipſis inueſtitus ante cōcilium vel eas habere ex priuilegio. firmat Rapha. Cu. conſi. lxxxiij. quia cauſa decimalis circa fi. & latius Alex. cōſi. vj. viſo themate & dubijs circa fin. j. vol. qui refert ꝙ Ioā. An. Anto. de But. & communiter alij in d.

c. cum

c. cum apoſtolica. volunt in ter minis illius decretalis dicentis quod laici decimas conceſſas ante concilium lateranenſe licite tenent. Sed non cõceſſas poſt: ꝙ ſi laicus eſt in quaſi poſſeſsione feudi decimalis alicuius eccleſiæ: & eccleſia vendicat illas decimas tãquam poſitas in ſua parochia: iuxta no. in c. ad decimas. de reſti. ſpo. in vj. & dicit conceſsionem in feudum eſſe factam laico poſt concilium lateranenſe: laicus vero dicit ꝙ conceſsio fuit facta ante: quod ſi laicus poteſt probare poſſeſsionẽ tanti temporis cuius initij memoria non extat obtinebit: ac ſi appareret conceſsionem fuiſſe factam ante cõciliũ: prout ipſe laicus allegat. ita dicit Alex. vbi ſupra & pro eadem parte in fauorem laici conſuluit latiſsime do. Andræ. Barb. conſi. xxxv. ſapientes ſcribitur Paralipomenon per totum ij. volu. vbi. col. ij. refert ꝙ communis opi. doc. in d. c. cũ apoſtolica. eſt ꝙ ſi laicus probat ſe tenere & poſsidere ius percipiendi decimas: aut redditus exiſtẽtes in parochia eccleſiæ per tempus tam vetuſtũ ꝙ initij memoria non extat: & allegat ꝙ ante concilium lateranenſe fuerunt ſibi conceſſe: ſtatur ſuę allegationi & aſſertioni. fortius concludit ibi. colum. vij. & ix. ꝙ præſumetur: nedum titulus & conceſsio: ſed etiam præſcriptio ante concilium. & ſic tempore habili: probata antiqua poſſeſsione: de cuius initio non extat memoria: videtur ergo communis opin. quod ſufficit ſi laicus probet te nuiſſe & percepiſſe decimas per tantum tempus cuius initij memoria non extat: cum allegatione titu. ante concilium: præſertim quando tales decimas recognoſcit in feudum ab eccleſia. & in hac opi. reſideo: quicquid dicat Fely. in d. c. cauſam quę. col. j. qui i hoc articulo refert doc. in d. c. cũ apoſtolica. vt ſupra patet. & ideo non erit neceſſe probare de aliqua fama priuilegij ante cõciliũ cõceſsit: cuius ꝓbatio eſſet valde difficilis & quaſi impoſsibilis. & iſtam partem ſequitur ſolennis doc. do. Iac. de San. Geor. in trac. feu. in verbo cum mero & mixto imperio. in ſi. allegãs ſimpliciter not. per Ioã. An. & docto. in d. c. cum apoſtolica.

21 †Secũdo limita prędictã concluſionẽ: vt procedat reſpectu eccleſiæ: in cuius præiudicium laicus non poteſt præſcribere ius decimandi. Sed non reſpectu priuati. vnde ſi ſint tales decimæ quas laicus iuſte poſsidet: vt quia de ipſis fuit inueſtitus ante concilium: alius laicus poteſt eas præſcribere contra ipſum tempore communi: ex quo de illis paciſci poteſt ſecundum domi. Cardi. conſi. cxlvj. notum ſit vniuerſis. Felyn. in d. cap. cauſam. colum. j. circa ſi. & ij. ver. limita ſecũdo vbi dicit ſe alibi hoc nõ legiſſe. Addo vltra Fely. ita conſuluiſſe Cuma. conſi. lxxxiij. quia cauſa decimalis circa fin. vbi firmat iſtam concluſionem ſub dubio forte ꝙ ſufficiunt. x. vel xx. anni ad præſcribendũ decimam contra laicum: vel vt cenſeatur remiſſa decima. Sed vbi concurreret tantum tẽpus: cuius initij &cæt. dicit

nullũ eſſe dubiũ licet contrariũ faciat quod cõſuluit idẽ Cuma. cõſ.xliiij. Titius & Sẽptonius.

SVMMARIVM.

1 Ius eligendi quanto tempore præſcribatur.
2 Conſuetudo tribuit ius eligẽdi.
3 Titulus an requiratur in præſcriptione iuris eligendi.
4 In præſcriptione iuris eligendi quid & quantum tempus et quo pacto requiratur.
5 Præſcribere volenti totum ius eligendi excluſo penitus collegio cui cõpetit de iure cõi quæ & quantũ tempus requiratur.
6 Ius eligẽdi cõpetens alicui de iure ſpeciali præſcribitur cõi tempore & abſque titulo.
7 Vbi nõ agiẽ de pſcribẽdo toto iure eligendi excluſis his quibus in totũ ſpectat electio tunc præſcribitur communi tempore & abſque titulo.
8 Ius eligendi in certa eccleſia præſcribens dicitur etiam præſcripſiſſe ius poſtulandi.
9 Habẽti ius eligendi non currit præſcriptio vbi eccleſia non vacauit infra xl.an.
10 Libertas contra prætendentes habere ius intereſſendi in electione & participandi in ea quanto tempore præſcribatur.

1 OCTAVO quæro. †Quanto tẽpore præſcribatur ius eligendi Inno.& Ioã. An.in c. de quarta. colũ.j. circa me. de præſcri. concludunt ꝙ ius eligendi pſcribitur xl.an. quia dr̃ habere cauſam quaſi continuã. ad quod facit bonus text. iuncta gl.in c. cũ de beneficio. de præben.lib.vj. Eandẽ opi. tenuerũt Io. An.d. Ant. Imo.& cõiter Cano.in c.cũ eccleſia ſutrina ſuper.gloſ. in verbo tpis: alias pp.breuitatẽ de cauſa poſ. & propri.& probatur. in c. cu. vbi glo. & doct.de ele. vbi hr̃ 2 †ꝙ cõſuetudo tribuit ius eligẽdi.& firmat Bal.in l.ij. col. ij. ver.quæro ergo ſi volo pſcribere ius eligẽdi.C.de ſerui. & aqua.vbi dicit:ꝙ ius eligendi. & oĩa iura ſpiritualia vel annexa ſpiritualibus præſcribuntur ſpacio.xl.anno. nõ attenta cauſa cõtinua vel diſcontinua: per c. de quarta. de præſcri. & per no.per Inno. in c.conſultationibus.de iurepatro.et ſequitur do. Io.Bertachi.in ſuo tracta.de epõ.in iij.parte.j.lib. in vj.q.qui allegat idẽ tenere Flori.in l.ſeruitutes.ff.de ſeruitu. ti.generali. Quã concluſionẽ limitat ipſe pcedere: ſi electiones per dictũ tps factæ fuerint cõfirmatæ per ſuperiorẽ omnes vel ſaltem vnica tm̃:quia ſola electio ſine confirmatione non acquirit electoribus ius eligendi ſeu poſſeſsionẽ dicti iuris:ſed ſaltẽ vnica cõfirmatio requiritur in cõtradictorio iudicio ſecũdum Inno.in c. cũ veniſſent. de reſti.in integ.et Bal.in margarita. in verbo electio. ver.j. Idem etiam tenet Bal.in.§.ſi vaſallus.in tit.quid ſit inueſti. in vſi.feu. vbi dicit vnicã electionem confirmatam acquirere quaſi

re quaſi poſſeſsionem iuris eli-
gendi: aut duas vel tres non eſ-
ſe cõfirmatas: vt ibi latius per
Bal. ſed idem Bal. in d. l. ij. cir
ca. viij. col. C. de ſer. & aqua. te
net non requiri confirmationẽ:
ſed ſufficere: ꝙ canonici habeãt
eũ pro electo: vel paſsi ſint eli-
gi ſecundũ Inno. in c. in literis.
de reſtitu. ſpo. Et ꝙ ſufficiat
vnicus actus: vt dicatur quęſita
quaſi poſſeſsio iuris eligẽdi te-
net glo. in d. c. cum eccleſia. ſu-
per verbo trium: & ſequuntur
ibi cõiter cano. præſertim Pa-
nor. circa fi. v. col. verſ. quæro
iſti clerici. poſt Io. An. & alios
qui dicunt ꝙ ſufficit vnicus &
vltimus actus ad acquirendam
quaſi poſſeſsionẽ huius iuris ꝑ
c. ex literis. & c. conſultationi-
bus. de iure patro. & dicit Io.
An. ꝙ hoc eſt expreſſum in d.
c. cum de beneficio. de pręben.
lib. vj. nec dicunt aliter præfa
ti doct. ꝙ requiratur confirma-
3 tio electionis. † Sed dubium
eſt non leue: an requiratur titu-
lus in præſcriptione iuris eli-
gendi. quod late examinãt om-
nes ca. in d. c. cũ eccleſia ſutri-
na, maxime Panor. col. antep.
& pe. referens varias opi. præ-
ſertim opi. Ant. de Bu. conclu-
dentis ꝙ ſi agitur de præſcribẽ
do: vt quis interſit electioni cũ
alijs: ad quos ſpectat ius eligen
di: nõ requiritur tit. quia tũc dr̃
agi de leui præiudicio. Sed ſi
ageretur de præſcribendo totũ
ius eligendi contra ius commu
ne: non procedit præſcriptio
4 abſque titu. † quia tunc dicitur
agi de graui pręiudicio ſecun-
dum do. Anto. qui hoc modo re
ſpondet ad cap. j. de pręſcrip. in
vj. cuius opi. impugnat Panor.
in d. c. cum eccleſia. col. ante-
pen. circa me. & ſolutionem da
tã. ad d. c. j. reprobando illam
differentiam: an agatur de mo-
dico vel magno pręiudicio: gã
tit. requiritur: vbi ius commu-
ne vel præſumptio iuris eſt in
contrarium: vt tollatur pręſum
ptio malę fidei. d. c. j. quę quidẽ
ratio indiſtincte procedit ſiue
in re magna ſiue parua. argu.
C. de appellationibus. extra de
appel. Et ex quo tex. in d. c. j.
loquitur indiſtincte. Et ideo di-
cit Panor. eſſe tenendam ſolu-
tionem per eũ datam ſupra in
ver. iiij. ſolutio. vbi concludit
ꝙ in pręſcriptione iuris eligen
di requiritur tit. cum curſu xl.
anno. vel tantum tempus cuius
initij &c. Ex quo iſta pręſcri-
ptio eſt contra ius. & ita intel-
ligit illum tex. dum dicit ꝙ ibi
non fuerat peruentum ad pręſ-
criptionem legitimã propter
temporis breuitatem: quod ibi
non cucurrerat tantum tẽpus:
nec ſuberat titulus & ideo ibi
non dicebatur pręſcriptio legi-
tima: ex quo non habebat qua-
litates a iure requiſitas. Et di-
cit ꝙ hæc eſt vera ſolutio & ſi-
ne ſcrupulo: & tenẽdo eam ceſ-
ſabunt multa: quæ ibi ſcriban-
tur per doc. ſecundum eum: ſed
Pan. male recitat verba domi.
Ant. quia ipſe nõ tenet ſolutio-
nẽ ſupra relatam ꝙ in d. cap. j.
ageretur de magno præiudi-
cio. Quinimo illam impugnat:
vt ibi refert Imo. col. fi. qui tñ
illam ſuſtinet: vt latius per eũ.
Addo ꝙ hanc quæſtionem la-
tius examinat. do. Anto. in re-
pe. c. peruenit. col. xiij. & xiiij.
de cenſi. vbi multum ſe inuol-
uit. & tandem concludit ꝙ ſi

agatur de pręſcribendo toto iu re eligendi excluſo penitus col legio, ad quod ſpectat electio) de iure communi, non poteſt præſcribi abſq; titulo vel niſi tanto tēpore cuius initij &c. quia tunc ius cōe fortiter reſiſtit, & non eſt hoc leuis p̄iudicij. Si vero agatur de præſcribendo ius eligendi ab alio de iure ſpeciali vel cōſuetudine quęſitum: putat do. Anto. ꝙ præſcribi poſſit communi tempore abſq; ti. quia ex toto non reſiſtit ius, & quia non reputatur grauis pręiudicij abdicare, quod cōpetit iure ſpeciali. Et in hoc tertio mēbro quāuis multum ſe inuoluat, videtur tamen concludere ꝙ ſufficiat pręſcriptio cōis temporis, quia hoc non eſt in totū cōtra ius, ꝙ alius participet in electione: ex quo non reijcitur collegium ſiue capitulū cui ſpectat electio. c. cum vintoniēſis. de elec. tunc enim patientia iuſtificat poſſeſsionem, vt ibi latius ꝑ eum, & iſta fuit per prius opi. Io. And. in d. c. cum eccleſia, quam etiam ibi ſequuntur do. Anto. & Imo. col. fi. quæ vr̄ magis cōis & tenenda quicquid dicat Panor. & vt clara habeatur doctrina ex p̄dictis:

5 facio tres concluſiones. † Prima concluſio eſt ꝙ ſi agatur de præſcribendo toto iure eligendi excluſo penitus collegio cui competit de iure communi, tale ius non præſcribitur abſq; tit. cōcurrente ſpacio xl. anno. vel niſi per tantum tempus: cuius initij &c. & ſic tunc requiritur titulus & tempus xl. anno. vel cuius initij memoria nō extat.

6 † Secunda cōcluſio eſt ꝙ ius eligendi competens alicui de iure ſpeciali præſcribitur cōmuni tempore abſq; titu. & ſic tunc ſufficit curſus xl. anno. ex quo ius cōmune non reſiſtit ex toto, ſecundum do. Anto. & no. in ſimili glo. in d. c. j. in glo. magna circa fin. verſi. pone &c. & ver. & ſecundum hoc. de præſcrip. in vj. licet enim ius commune faciat contra præſcribentem, non tamen facit pro petente ſeu prætendente habere ius eligendi de iure ſpeciali, puta ex priuilegio vel cōſuetudine, vt ibi dicit glo. cum qua tranſit Imo. in c. fi. col. xij. de pręſcri. & ſequitur Paul. de Caſt. conſ. cclxxxvij. in q. quæ vertitur, licet Fely. impugnet in c. ſi dilligenti. col. v. verſi. amplia ſecūdo de pręſcrip. poſt Panor. ibi, qui referunt Io. And. tenere cōtrarium in addi. ad Spec. ſuper rubri. de reſtitu. ſpo. Pro qua concluſione facit regula, quæ habet ꝙ facilius tollitur ius ſpeciale quam ius commune. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſta. mili. & §. quia vero veriſimile. in fin. in authen. de

7 alie. & emphyteo. † Tertia concluſio eſt ꝙ vbi non agitur de præſcibendo toto iure eligēdi, ita ꝙ capitulum vel collegium ad quod ſpectat electio excludatur in totum, ſed vt qs participet in electione, & illi interſit, tale ius præſcribitur communi tempore abſq; tit. ex quo hoc non eſt in totum contra ius, ſed potius ſecūdum vel præter ius, vt dicit Ioan. And. in d. c. cum eccleſia. col. fin. per text. in c. obeuntibus. lxiij. diſtin. Et ad c. j. de pręſcrip. in vj. poſſunt accommodari multæ ſolutiones, de quibus per Felyn.

lyn.poſt Panor. in d.c.ſi diligẽti.col.iij.ad ſi.& ſeq.verſ.dum ſubdit Abb. & latius col. v.& vj. vbi ponit octo reſtrictiones ad illum tex.et ibi col.iiij.poſt prin.verſi.non ob. c.cum eccleſia,firmat expreſſe,quod in caſu illius.c.illa præſcriptio non erat contra ius, quia non præſcribebatur ius eligendi ad excluſionem capituli ,illud enim eſſet contra ius, vt per Inno.in c.ij.de reſtit.in integr.ſed erat præſcriptum, vt fieret electio ſimul ab extraneis et capitulo: & ibi Felyn.col.v. vltra med. defendit ſolutionem & limitationem But. & Imol.ſupra relatam quod nõ procedat in his quæ ſunt leuis præiudicij, & bene adaptatur ſolutio Felyn. poſt Pan.in d.c.ſi diligenti.colum.iij.circa fin.pręalleg.verſ. dũ ſubdit,& col.vj.circa med. in iiij. reſtrictione ꝙ illud.c.j. procedit dummodo pręſumptio iuris ſit vrgẽs,ſecus ſi leuis, vt ibi latius per Panormi.& Fel.

8 † Addo ꝙ præſcribens ius eligendi in certa eccleſia dicitur etiam præſcripſiſſe ius poſtulandi ſecundum Bal. & Panor. in c. bonę memorię.el ij. per illum tex. in iij.no. de poſtu.prœla. Sed quæritur,quãto tempore amittatur ius eligẽdi,dic ꝙ per xl,annos a tẽpore quo immineret caſus electionis faciendę ſi ab illo tempore non vtitur ſuo iure vſq; ad xl. annos illud perdit ſecundum Hoſti. & Inno.in c.de quarta.per illum tex.de præſcri. & ſequitur Anto.de But.in c.peruenit. col.pen. de cenſi. Et qualiter perdatur poſſeſſio iuris eligendi.no.Inno.in c.ij.de reſtitu.in integr.& in c. querelã.de elec. Flori. in l.ſi ſic. ff. quemad.ſer. amit.& in l.locis corpus.§.ſciẽdum.ff.ſi ſer. vendi. & do.Ioã. Bertachi. in trac. de epiſcopo in iij. parte primi libri col.j.

9 † Et ꝙ non currat pręſcriptio habenti ius eligendi, ſi eccleſia non vacauit infra xl.annos, & ſic vbi caſus nõ euenit: firmat Ioan. And.in c.ſi. de cõſue.in vj.& Bart.in l. cum ſcimus.C.de agrico. & cenſib.

10 †Quanto autẽ tempore præſcribatur libertas contra prætendẽtes habere ius intereſſendi in electione, & participandi in ea,tangit Anto. de But.in d. c.peruenit.in ſi.commen.& cõcludit quod pręſcribitur decẽ annis: ſi canonici probant ſe ſolos elegiſſe decẽ annis, excluſis alijs, & allegant renuntiationem iuris, quia pręſumitur titu.liberationis,ex quo talis libertas fomentatur a iure communi ſecundum do.Anto.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus quod eſt ſpirituali annexum an poßit præſcribi.*

2 *Iuſpatronatus an poßit præſcribi contra eccleſiam non patronatam vbi non conſtat patronatam.*

3 *Iuſpatronatus pſcribi põt cõtra verum patronum vbi conſtat eccleſiam eſſe patronatam.*

4 *Caſu quo iuſpatronatus præſcribi poteſt quãtũ tẽpus requiratur ad præſcriptionẽ illius.*

5 *Quaſi poſſeſsio iuſpatronatus an ex vno ſolo actu præſentationis acquiratur.*

6 *Titulus legitimus eſt neceſſarius vbi agitur de pręſcribendo iuſpatro.in pͤiudicium patroni.*

7 *Iuſpatronatus an q̃ri poſſit cõſuetudine contra eccleſiam quã non conſtat eſſe patronatam.*

7 *Iuſpatronatus quo caſu præſcribi poſſit contra eccleſiã non patronatam.*

9 *Tempus quantũ requiratur ad pͤſumẽdũ titulũ iuſpatronatus.*

10 *Vniuerſitatem præſcribens an præſcribat iuſpatronatus.*

NONO quæro † An iuſpatronatus quod eſt ſpirituali annexum.c. quanto. de iudi.cum ibi not.poſsit præſcribi. Iſta eſt ardua q. quam attingunt doct. in pleriſq; locis. Et eam plene examinauit Archi. in c.hortamur. lxxj.diſtinc.vbi poſt multa concludit, q̄ non poſsit præſcribi per fundamẽta per eum adducta. Bandem opi.tenuit Panor.in diſputatione ſua. incip. Augerio.col.vj.& in cap. querelam.col.iij.de elect. Mouetur ratione inconuincibili ſecundum eum: quia ſicut laicus non poteſt poſsidere ius ſpirituale, & per conſequens nec præſcribere.c. cauſam.de præſcrip.pari modo idem eſt dicendum in iure annexo ſpiritualitati: ſicut eſt ius præſentandi, vel iuſpatronatus:quia de connexis idẽ eſt iudiciũ.d.c.quanto.de iudi.& c.præterea.de trãſac.cũ alijs concor.per eum adductis. Si ergo laicus non põt mero iure illud poſsidere:ergo nec præſcribere. c.ſine poſſeſſione.de reg.iur.in vj.& reſpõdet ad cõtraria: vt ibi late per eum, maxime ad tex.in d.cap. querelam. Bandem opi.tenuit ipſe Panor.in c.cauſam.de pręſcri.& conſi.cvj.caſus. verſi.ſecundo principaliter.ij.vol.vbi dicit q̄ opi.Archi.ſibi videtur veriſsima, & Alex.cõſi.lxxv. viſis in fi.iiij. volu.Et hãc opi. ſequitur Felyn. in d.c.cauſam. col.iij.q̃n allegaretur ſola præſcriptio,et in eandem opi.inclinat do. Philip.Dec.in rub. de iudi.col.antepe. Contrariam opi.q̄ iuſpatronatus præſcribi poſsit tenuit Ioan. And. vehementer inſurgẽs cõtra Archi. in c.q̄ alicui.de reg.iur.in vj. in mercu.vbi concludit in effectu q̄ ſi apparet eccleſiam eſſe patronatam, contra patronum currere poteſt præſcriptio. Secus contra eccleſiam liberam, quia contra illam vel in eius præiudicium non põt acquiri iuſpatronatus per præſcriptionem. Et ſic in hoc ij. mẽbro cõcordat cum opi. Archi.licet ipſe in d.c.querelam. ſuper verbo populus.de elec.& in c.j.de iure patro.lib. vj.dicat indiſtincte q̄ poſsit pręſcribi iuſpatronatus,& late comprobat Ioan. And.hanc ſuam opi. in d. c. q̄ alicui reſpondendo ad motiua partis contrarie, & ibi amplo loquitur. Et iſtam opi. Ioan. And.ſequuntur do. Ant.& cõiter Cano. in d.c.querelam.& do.Cardi.in cle.ij.in v.q.eo.

titu.

titu.vbi dicit ꝙ ſi cõſtat eccleſiam eſſe patronatam, põt præſcribi iuſpatronatus,ſecus ſi nõ conſtat. Quando autem dubitatur, an eccleſia ſit patronata, vel non dicit ꝙ præſcribi põt iuſpatronatus per tempus cuius initij memoria non extat,ſubijciens ſe ita tenuiſſe. in d.c.querelam. Eandem opin.ſecutus eſt Panor.in c. ſane.de priuile, & conſi.lxxvj. inuocato Chriſti auxilio plura ſunt examinã da.verſi.circa primum.ij.vol. dicens ꝙ iſta opi.Ioan.And.tã quam communis ſeruaretur in iudicando,prout etiã dicit ipſe. in d.c.querelam.col.iij.de ele. licet ibi aliter concludat, vt ſupra retuli. & Fely. in trac.ſuo qñ litere apo.noce.patro.eccl. col.vlt.vbi dicit ꝙ in conſulẽdo & iudicando non eſſet recedendum ab opi.Io.And. Pręmiſſam etiam opin. ꝙ vnus patronus contra alterum præſcribere poſsit,tenet Lud.Ro.cõſi. ccclxviij.præſens conſultatio. & in eandem videtur inclinare Alex.cõſi.lxxv.viſis & põ deratis.ij. & iij.col.iiij.volu.

1 Prædictam q.latiſsime examinant Moder.papi.in ſuo tractã.iuſpatro.in vlti.q.in tribus vlt.char.vbi diffuſe loquũtur.

Sed vt clara & ordinata habeatur doctrina,facio ex dictis docto.in locis pręallega.infraſcriptas concluſiones.

2 † Prima concluſio eſt ꝙ vbi non cõſtat eccleſiã eſſe patronatã: tũc contra eccleſiam non patronatam & liberam non põt pręſcribi iuſpatronatus, & ita procedat opi.Archidiaco.in d.c.hortamur,& hoc voluit Ioan.An. in d.c.ꝙ alicui. cum cõcor.pãl leg.& firmat Alex. prælleg. conſi.lxxv.col.ij.verſ.nec obſtat ſi allegarent ſe præſcripſiſſe.iiij.volu.& ſenſit Spec.in titu.de iurepatro.circa fin. & in eandem opi. videtur inclinare Aret. in rub.de iudi.in illa q: an iuſpatronatus ſit temporale vel ſpirituale,& ita procedat, quod dixit Bald.in l.ij. col.ij. verſ.quęro ergo.in ff.C.de ſer. & aqua.vbi concludit ꝙ oĩa iura ſpiritualia vel ſpiritualibus annexa præſcribuntur xl. annis: non attento an habeantur cauſam continuam,vel diſcontinuam,allegat.c.de quarta.de præſcri.& no. per Innoc.in c. conſultationibus.de iurepatro.

Idem etiam ſenſit Gemi.poſt Goffre. in qõnibus ſuis, in c.j. in ſi.de iurepatro.in vj.

3 † Secũda concluſio eſt ꝙ vbi conſtat eccleſiam eſſe patronatam poteſt iuſpatronatus præſcribi cõtra verum patronum,& ita ꝓcedat.ij.opi.Ioan.And.in d.c. ꝙ alicui.de regu.iur.in vj.cum concor.prællega. cuius opin. eſt communis, vt ſupra retuli, & hanc diſtinctionem inter eccleſiam patronatam & non patronatam ſenſit ibi Ioan.And. & eam facit do.Card.in d.cle. plures. in v. q. & ſequitur Panor.in locis prællega. & pro hac concluſione plene cõſuluit idem Panor.prællega.conſil. lxxvj. inuocato Chriſti auxilio plura ſunt examinanda. in j.dub.ij. volu. & late do. Philip.Deci.conſil.cxxxiiij. viſo puncto. colum.pen. & fin.licet ibi non diſtinguat,ſed ſimpliciter aſſerat cõem opi.eſſe ꝙ iuſpatronatus ꝑ laicos præſcribi poſsit,& reſpondet ad obiecta.

Tertia

4 † Tertia concluſio eſt ꝙ ad præſcriptionem iuſpatronatus in caſu quo pręſcribi poteſt requiritur tempus:cuius initij nõ extat memoria, ſecundum Panor.conſ.cvj.pręalle.ij.col.qa ius commune reſiſtit,& ideo requiritur titulus, vel tẽpus cuius initij &c.c.j.de pręſcrip.in vj. & idem firmat Alexan.conſil. lxxv.pręalleg.iij.col.in prin. iiij.volu. & ſenſit Fely.in d.c. cauſam.col.iij. Sed ꝙ imo ſufficiat minus tempus & pręſcriptio communis, videlicet xl. anno.tenet Bal.in d.l.ij.col.ij. C.de ſerui.et aqua.vbi dicit ꝙ omnia iura ſpiritualia præſcribuntur ſpacio xl.anno.non attenta cauſa continua vel diſcõtinua,per c.de quarta. de præſcrip.& not.per Innocen. in c. conſultationibus.de iurepatro. & eſt de mente Alex.in d.conſil.lxxv.in vlti.verbis. & firmat Roman.pręallega. conſil. cccxlviij. pręſens conſultatio.

Et pro iſta parte bene facit tex.cum gl.in c.cum de beneficio,de pręben. lib. vj vbi eccleſia quę conſueuit teneri per religioſos, poteſt præſcribi:vt ibi inſtituantur clerici ſeculares:ſi per xl.annos recta fuerit per ſeculares clericos.ergo ex idemptitate rationis idem videtur dicendum in iurepatronatus. Tertiam opin. ꝙ ſufficiant.x.vel xx. anni ad præſcribendum iuſpatronatus contra laicum: tãquam habeat cauſam continuam vel quaſi. In eccleſia vero requiratur tẽpus xl.anno.ſentiunt expreſſe Ioã. And.& Gemi.in c.j.in fi.de iurepatro.in vj.poſt Goffre.in q̃ſtionibus ſuis,q xviij. Et fuit de mẽte Inno. in c. cũ dilectus. circa fin.de conſue.vbi dicit ꝙ qñ illud ius quod præſcribitur habet cauſam continuam vel quaſi continuam iuxta.l. foramen.ff.de ſer. ruſti. prædio. in eccleſia requiritur tempus.xl. anno.in alijs ſufficit tempus x. vel xx.anno. Et iſtam cõcluſionem comprobant per plura Moder.papi.in præalleg. trac. iuſpatro.i pe.char.iiij.col.maxime per doctri.gl.Bar. & docto:in l.ſeruitutes.la grãda. in prin.ff.de ſerui.titu. generali. vbi not. in ſpecie Flori. ꝙ ius præſentandi ſiue iuſpatronatus dicitur habere cauſam quaſi continuam,& quia etiam ſi ius præſentandi diceretur habere cauſam diſcontinuam,prout aliqui dicunt de iure eligendi . in l.ij.C.de ſer.& aqua. tamen ad præſcribendum hoc ius contra laicum ſufficerent decem vel xx.anni,quia differentia inter cauſam continuam & diſcontinuam non ſit, niſi in ſeruitutibus realibus. Non autem in his iuribus qui debentur a re perſonæ,vt eſt ius eligẽdi,& pręſentandi,vt dicit Panor. in c.cum eccleſia ſutrina.ſuper gl.in verbo propter breuitatem.in prin. pe.col. de cauſa poſ.& propri. no. Bar.in l.iuſto.§.non mutat. ff. de vſuca. & in pluribus locis relatis per Fel.in c.de quarta.col.xiij.de præſcr. Cõmunis tamen opi. videtur eſſe ꝙ requirantur xl.anni,vt ex præmiſsis apparet. Et hæc vr̃ verior opi. ex quo juſpatronatus eſt ſpiritualitati annexum . Et ſic debet iudicari de eo,ut de iure ſpirituali.d.c.quanto.cũ con cor.de iud,& non reperitur iure

re cautum.quod in iuribus ſpiritualibus & eccleſiaſticis præſcribatur minori tēpore.xl.anno.d.c.de quarta. cū ibi plene no. Nec obſtant allegata in cōtrarium per mod. Papi.in præalleg.trac.quia loquūtur in mere prophanis. addo ꝙ iſtā partem ꝙ iuſpatronatus prſcribatur.xl.annis. firmat d.Pet.Phili.Cor.conſi. xlvij.in præſenti conſultatione. ij. & iij.colū.

5 iij.volu. †Quarta concluſio eſt ꝙ quaſi poſſeſsio iuſpatronatus ex vno ſolo actu præſentationis acquiritur, vt tradit Oldrad.conſi.cccxij.thema quæſtionis circa ſi.ver.& dato ſine præiudicio, vbi allegat tex.in d.c.cū eccleſia ſutrina.et per illum tex.idem dixit Fede.conſ.ccxciiij.ſuper primo.in ij.dub. & Pan.conſi.liiij.videtur primo.ij.col.j. volu.dicens ꝙ per præſentationem ſecuta inſtitutione probatur quaſi poſſeſsio allegat.c.conſultationibusq́. de iurepatro.& cap. querelam,de elec.& quod not.Innoc.in c.ij. de reſti.in inte. hoc idem tenet & probat Cald. conſi. xij. ſub rub.de iurepatr. refert & ſequitur do.Phili.Deci. prealle.cōſi.cxxxiiij.circa prin. Et vltra eandem concluſionē firmat d.Cor.prealle.conſil.xlvij. iij. colum.vol. dicens ꝙ ex vnico actu præſentandi quæritur quaſi poſſeſsio iuſpatronatus,& ex tūc incipit currere præſcriptio quadragenaria. Eandem cōcluſionem tenet etiam Panor. poſt glo.& Io.And.in cap.cum eccleſia ſutrina.colum. viij.de cauſa poſſ.& proprie.vbi dicit ꝙ ſi clerici ſemel interfuerunt electioni epiſcopi vel xl. annos,ex iſto actu ſolo electionis præſcriptum videtur omne ius eligendi per tex.in d.ca.cū de beneficio,vbi no.Pet.de Anch. & idem conſi.clxj.in q.eccleſiæ.col.ij.refert Deci.in præal. conſi.circa fin.j.col.& ſeq.

6 †Quinta concluſio eſt, ꝙ in præſcriptione iuriſpatronatus in caſu quo præſcribi poteſt,vt quando agitur de præſcribendo in præiudicium patroni,requiritur titulus legitimus,puta donationis vel legati a non patrono, interueniente conſenſu dioceſani, ſi donatio vel legatum fiat laico alias laicus iuſpatronatus legitime poſsidere non poteſt,vt no.in cap.j & in c.ꝙ autem . & in c. ex literis, et in c.cum ſeculum.& plenius in c.illud.de iurepatro.ergo et per conſequens ſi nō poteſt poſſidere abſque tit.canonico non poterit prſcribere, etiā ſi poſſideret per tātum tempus cuius initij &c. ratione incapacitatis.vt pulchre per Io. An.in c. ij.de preb.in vj. & per Pan.in c.quanto per illum tex.de conſuetud.& ad hoc plura adducit Alex.præallega.conſi.lxxiiij. ij.col.iiij. volu. & ita firmant moder. Papi.in præalle.tract. iuriſpatron.in pe. char.ij.col. ad fin.& ſequen. Vltra quos bene facit tex.in c.j.de preſcr. in vj.vbi quando ius commune reſiſtit,ſeu præſumptio iuris eſt contra præſcribentem,ad præſcriptionem canonicam requiritur ti.cū curſu.xl.ann.vel tātum tēpus cuius initij &c.et ita per illum text. in terminis firmat Pan.præalle.conſi.lxxvj. caſus ſuper quo. iij. col.ij. vol.

Contrariam partem ꝙ non requiratur

requiratur titulus, ſed ſufficiat ſpacium quadraginta annorum abſque titul. vt dicatur præſcriptum ius patronatus, ſeu præſcripta conſuetudo præſentandi, late firmat Domi. Philipp. Deci. in præallegato conſilio cxxxiiij. in ſecundo dub. & colum. penult. & vlti. vbi reſpondet pluribus modis ad dictum capitu. j. de præſcript. in vj.

Vltra quem addo Federi. de Senis tenentem iſtam concluſionem. conſil. ccxxxiiij. ſuper primo puncto. col. ij. circa finē. vbi reſpondet aliter ad dictum cap. j. quod licet habendo reſpectum ad iura antiquiſsima, videlicet x. quæſt. j. cap. decretum, & cap. nouerit. conceſſio iuriſpatronatus fuerit gratioſa, & contra ius commune quo ad laicos. Hodie tamen cum per iura noua talis gratia ſit redacta in corpore iuris, dicemus, quod laicus præſcriben do ius præſentandi in capella bona fide: non dicitur præſcribere contra ius commune. Ita

7 dicit ibi Federi. † Et firmare videtur. d. Decius vbi ſupra nouam concluſionem quod licet iuſpatronatus non poſsit quæri præſcriptione contra eccleſiam, quam non conſtat eſſe patronatam, quod tamen poſſit quæri conſuetudine per plura: quæ allegat tamen non probant concluſionem in terminis in quibus loquitur, & illa retulit ſupra pro maiori parte.

Præterea non videtur in propoſito quod poſsimus loqui de conſuetudine, in qua conſideratur ius quoddam vniuerſale, quod omnibus, & contra omnes competit. In præſcriptione vero conſideratur ſpecialiter ius præſcribentis, & illius contra quem præſcribitur vt not. Paul. de Caſtr. in l. cum de conſuetudine. verſicu. vltimo quæritur. ff. de leg. & refert ipſe. d. Deci. præallegato conſil. circa finem. Sed vbi agitur de præſcriptione iuriſpatronatus, ſemper agitur de præiudicando iuri priuati, ſeu priuato. Non autem iuri vniuerſali, nam ſi eccleſia eſt patronata agitur de præſcribendo contra patronum. Si vero non ſit patronata agitur de præſcribendo contra liberam poteſtatem collatoris, qui tenetur inſtituere præſentatum, dūmodo ſit idoneus, vt habetur in c. quod aūt, & in c. cum autem, & in cap. paſtoralis, de iurepatrona. ergo non poteſt dici conſuetudo, ſed proprie eſt præſcriptio, & ad hoc adduco in terminis. Panormita. in capi. cum eccleſia ſutrina. colum. penult. circa principium. verſi. ego fateor de cā poſſeſ. & ꝓprie. vbi dicit quod in caſu illius capituli non eſt conſuetudo, ſed potius præſcriptio cum per eum detrahatur iuri certarum perſonarum, ſeu certi loci. & tendat in commodum certarum perſonarum ſeu certi collegij. vt not. in cap. fin. de conſuetu.

Et hoc caſu quando inducitur conſuetudo, vt præſcriptio neceſſarius eſt titulus ſecundū Panormitanum, qui dicit de hoc eſſe text. nota. iuncta gloſſ. in cap. iij. de conſuetu. lib. vj.

8 † Sexta concluſio eſt quod licet contra eccleſiam non patronatam non poſsit præſcribi iuſpatronatus, tamen hoc eſt verum

verum, ſi allegetur ſola præſcriptio, & vendicans iuſpatronatus ſe fundat ſuper mera præſcriptione. Sed ſi allegatur titulus, & ad illum probandum, vel præſumendum adducit pręſentationes plurimas, & temporis curſum, iſtud ſufficeret ad probationem iuriſpatronatus. Iſtam concluſionem firmat Panormita. in d. capit. querelam.iij.colum.& in præallega.diſputatio.ſua incipien. Augerio. Et ſequitur Felyn.in dicto cap.cauſam.colum.iij.& domi.Præpo.in dicto cap.hortamur.lxxj.diſtin.vlti. & hoc voluit Bald.in l.cum ſuper, C. de rei vendica, vbi dicit quod ad probandum iuſpatronatus antiquiſsimum valet antiquiſſima poſſeſsio.& ſequitur Barba. conſil.xlj. illud afferam.j.
9 volu. † Sed dubitatur quantum tempus requiratur ad præſumendum titulum iuriſpatronatus.Felyn.in dicto capi.cauſam.colum. iij. dicit quod requiritur tempus cuius initij nõ extat memoria, & refert ita decidere Federi. de Senis.conſil. cccxiiij. ſuper primo puncto,quod eſt conſil.ccxxxiiij. circa medium, & Cardi.in clemen.ij.in quinta quęſtio. de iurepatrona. niſi probaretur eccleſiam ab initio eſſe liberam ſecundum eum. Quod dicit Felyn. eſſe notandum. Et iſtud ſequuntur, & comprobant per plura moder.Papi.in præallega.tracta.iuriſpatrona. colum. antepenult.& penult. Sed eſt aduertendum ꝙ oportet, quod allegans titulum probet pręſentationes fuiſſe factas ex cauſa illius tituli allegati, vt firmat Alexan.in terminis in pręallega.conſi.lxxv. viſis & ponderatis iij.colum. iiij. volumi.

Quod tamen impugnat Fely.in dicto cap.cauſam.colum. iij.cuius opi. comprobatur per plura quæ ſupra adduxi in iij. parte principali, colum.xxv.
10 verſic.eſt et alius. † Septima & vltima concluſio eſt, quod pręſcribens vniuerſitatem, puta hæreditatem, vel villam præſcribit etiam iuſpatronatus: ſiue quis præſcribat vniuerſitatem ex titu. in quo requiritur traditio ſpecialis, ſiue non, vt plene firmat Fely.in dicto cap.cauſam.colum. iiij. vbi poſt multa relataſque varias opiniones,in calce quęſtio. atteſtatur hanc opinionem eſſe magis communem, & ſequuntur moder.Papi.in præallega.tracta.iuriſpatron.colum. penult.vbi in pręſenti quæſtione ſatis inuolutæ procedunt, & præter ordinatam materiam plura adduxi ſupra. vltra.eos.

Sed nunquid ille qui præſcripſit ius præſentandi in aliquibus eccleſijs tanquam ſenior de domo cenſeatur etiam præſcripſiſſe ius præſentandi in alijs eccleſijs, quæ ſunt de iure patronatus ipſius domus,& an qui præſcripſit ius præſentandi in aliqua eccleſia cenſeatur etiam pręſcripſiſſe in alia ſub iure patronatus incluſa, & per conſequens integrum ius patronatus: vide plene Roman. conſil. cclxviij. præſens conſultatio.notant præfati moder. Papi. in pręallega. tracta. circa finem.

a Adde Pan. in c. dudum, de deci. vbi dicit ꝙ eccleſiæ poſſunt præſcribi iure proprietatis, dũ modo habeatur tit. præſcribendi, ſed ſine tit. non poſſunt pręſcribi.

b Adde Bal. in. §. ſi qs per triginta. in titu. ſi de feu. fuer. controu. vbi dicit, ꝙ beneficiũ eccleſiaſticum etiam longiſsimo tempore præſcribi non poteſt per tex. in c. ex parte. de teſt. ꝙ intellige. vt hic. & vide Panor. in c. epiſcopi. de re. ec. nõ ali. & an pręſcribere poſſint qui eccleſiam habuerũt a laicis: vel eorũ ſucceſſores. vide per Panormita. in c. cura. de iurepatrona.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Vna eccleſia an poſſit aliã præſcribere.*

2 *Ius prælaturæ, vel præbendæ p̃ſcribi non poteſt, quia eo requiritur inſtitutio canonica.*

3 *Vicarius temporalis alicuius prælati ſoluens cenſum alteri eccleſiæ etiam longiſſimo tempore, en præiudicet prælato & eccleſiæ.*

4 *Iura ſpiritualia ſunt præſcriptibilia per eum qui illa põt poßidere.*

DECIMO, iuxta p̃miſſa q̃ro. † con- 1
tinuando pręſcriptionem canonicam ſiue eccleſiaſticam, an vna eccleſia poſsit præſcribere aliam.

Dico ꝙ ſic, tex. eſt in c. cura. de iurepatro. vbi no. Io. And. Pan. & alij cano.

Quod intelligunt doc. ibi procedere, vt poſsit præſcribi iure
a proprietatis [a] ſcilicet ꝙ eccleſia præſcribens habeat eccleſiam præſcriptam ad proprios vſus tanquã ſubiectam vel vnitam. Pro qua concluſione eſt glo. no. vltra doct. ibi in c. j. in verbo ad menſam, de exceſ. p̃la. in vj. & no. Ioan. And. in c. qui contra. de reg. iur. in mercur. Non autem poteſt pręſcribi reſpectu tituli, ſcilicet vt qs habeat eccleſiam tanquam pręlatus ſeu rector. Quia beneficia & tituli beneficiorum eccleſiaſticorum non habentur ſine inſtitutione canonica. c. j. de reg. iur. in vj. & c. ex frequentibus
2 de inſti. † Hinc eſt ꝙ ius pręlaturę vel præbendæ pręſcri-
b bi non poteſt, [b] vt eſt glo. ſing. in c. contingit. in gl. magna. circa med. ibi quid ergo, de dolo & contuma. quod eſt verum reſpectu ſuperioris, ſed cõtr alios bene præſcribit, vt vult illa glo. Et ibi declarant cano. maxime Panor. col. iij. ver. ij. ex dictis glo. vbi per illam gl. ſingulariter infert, ꝙ ſi clericus bona fide et titulo colorato poſſideat beneficium alterius per decem annos inter præſentes, & viginti inter abſentes, ꝙ pręſcribit illud in pręiudicium veri rectoris. §. licet ius prælaturę ſibi nõ acquiſiuerit, & quod ſufficiat tantum tempus, videtur colligi ſecũdum Panor. ex no. in ſimili per Io. And. in c. ſine poſſeſsione. de regu. iur. in vj. in mercur. & pro hoc adducit vnam rationem, & vnũ ſimile, vt ibi per eum, qui ſubdit et

no.

no.hoc,quia ſi eſt verum,eſt nouum & mirabile dictum, & ſatis coloratũ ex pręcedentibus.

3 † Et not. ꝙ vicarius temporalis alicuius prælati , ſoluendo cẽſum alteri eccleſię etiam longiſsimo tempore , non præiudicat prælato & eccleſiæ.ita determinat Io. And.in c.fin.de offi.vica.lib.vj.in nouel.ſequitur Ro.cccxxvij. in caſu pręſuppoſitæ conſultationis.col.fi.

4 † Poſtrema adde circa iſtam q. ꝙ vna eccleſia poteſt pręſcribere aduerſus aliam nedũ iura temporalia ſed ſpiritualia ſpacio.xl.anno. & ſic iura ſpiritualia ſunt præſcriptibilia ꝑ eum qui illa poteſt poſsidere, ſed non per laicum qui illa poſſidere non poteſt . ita not. Panor.in ca.ad aures. de pręſcri. dicens ꝙ eccleſia ſuper ſpiritualibus rebus poteſt ſe ſola præſcriptione tueri .

SVMMARIVM.

1 *Inferior epiſcopo an poſſit contra epiſcopum præſcribere.*

2 *Iura epiſcopalia an poſſint præſcribi.*

3 *Eccleſiæ ſeculares quibus modis poſſint pleno iure ſubeſſe inferiori prælato.*

4 *Inferior poteſt præſcribere iuriſditionem cognoſcendi inter ſubditos.*

5 *Cognitio cauſarum matrimonialium poteſt per prælatum epiſcopo inferiorem præſcribi.*

6 *Inſtitutio per quam quis mittitur in poſſeſſionem beneficii ſeu per quam fit traditio curæ animarum, an poſſit per inferiorẽ prælatum præſcribi.*

7 *Inferior prælatus an poſſit certã partem diœceſis cum territorio cõtra epiſcopũ præſcribere.*

8 *Inferior poteſt contra epiſcopum præſcribere priuatiue non cumulatiue.*

9 *Iura pręſcriptibilia per inferiorem epiſcopo ſunt nouem.*

10 *Excommunicandi poteſtas, interdicendi & abſoluendi poteſt præſcribi reſpectu clericorũ & eccleſiarum ſecularium ab inferiore epiſcopo.*

VNDECIMO 1 quęro.† An inferior epiſcopo vt Abbas, vel præpoſitus exiſtens in dioceſi poſsit præſcribere contra epiſcopum iura epiſcopalia in aliquo loco ſiue in parte diœceſis, & ſeu in certis eccleſijs diœceſis , cum epiſcopus de iure communi habeat ſuam intentionem fundatam in tota diœceſi , & ſit ſuperior in omnibus ſpiritualibus exercendis infra diœceſim c.omnes baſilicæ . xvj.q. ij.& c.placuit.x.q.j.facit tex. in c. cũ venerabilis.de reli.do.& in c.cũ ẽps.de offi. ordi.li.vj.vbi dicitur ꝙ epiſcopus in tota ſua diœceſi habet iuriſditionẽ ordinariam in ſpiritualibus,et cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpe-
2 ctantibus. † Concluſiue reſpondeo ꝙ Abbas vel alius inferior

ferior p̄latus poteſt præſcribere a iura epiſcopalia.[a] Sed in his tātum obtinet, quæ pręſcripſit: ideo poteſt prælatus inferior præſcribere in certis eccleſijs diœceſis totū ius epiſcopale, vt probatur in c. auditis, & in c. cum olim. de pręſcrip.

a De hac materia, an poſſit pręſcribi iura epiſcopalia, & quę, & in ſpecie an archipresbyter cum capitulo cathedralis eccleſiæ poſſunt præſcribere cū aliquo colorato titulo iura epiſcopalia & iuriſditionē epiſcopalem in aliquibus eccleſijs, vide pulchrum cōſil. Calde. conſil. ij. ſub rubr. de præſc. & ibi quæ iura retineat epiſcopus tanquam impreſcriptibilia in eccleſijs in quibus capitulū vel inferior præſcripſit epiſcopalia. Et an & quando iura epiſcopalia præſcribi poſsint. not. docto. in cap. bone. de poſtu. præla. Innocen. & docto. in capit. conquerente. de offic. ordin. vbi not. an archiepiſcopus poſsit ex præſcriptione ſibi quærere ius deferendi crucem in prouincia alterius: de quo per gloſſ. in cap. primo vt lit. penden. & in cap. quicunq; epiſcopus. xvj. quæſtio. iij. & quod capitulum non poſsit præſcribere contra epiſcopum ſede vacante renuntiationem beneficiorum Rota deci. cccxij. in nouis.

b Adde Roma. in notabili. fol. xiij. colum. iiij. vbi concludit quod præſcribit inferior iuriſditionē cognoſcendi inter ſubditos. & ibi plene notant canoni. pręcipue Panormi. & Fely. & pręſcribitur ſpacio. xl. anno. cum titulo colorato, ex quo ius commune reſiſtit, vel ſpacium tanti temporis cuius initij &c. abſq; titulo, vt probatur in d. c. auditis. iūcto. c. j. de pręſcrip. in vj. iunctis etiam notatis in cap. de

3 quarta. eod. titu. † & ideo Panor. in d. c. auditis. in iiij. not. notat duos modos, quibus eccleſię ſeculares poſſunt pleno iure ſubeſſe abbati uel inferiori pręlato, ſcilicet per priuilegium Romani pontificis: & per pręſcriptionem: & dicuntur ſubiectę pleno iure ſecundum eū: quādo epiſcopus nullum ius epiſcopale in illis exercet, ſed vtraq; lege ſubijciuntur abbati, vt habetur & notatur in capitu. quoniam. de priuileg. ex quo dicit, ſingulariter notandum quod totum ius epiſcopale in certis eccleſijs eſt præſcriptibile per inferiorem, de quo ibi latius in gloſſ. iij. Eandem concluſionem firmat ipſe Panormi. in c. auditis. in iiij. nota. de reſtit. in integ. per illum tex. vbi not, ꝙ prælatus citra epiſcopum poteſt præbere omnes eccleſias exiſtentes in certa parte diœceſis quo ad totale ius epiſcopale, vt ſic ipſe prælatus inferior &

b non epiſcopus ibi iuriſditionē[b] exerceat epiſcopalem, per illū

4 tex. i verbo pleno iure. † Quod procedit nedum in prælato ſecularí, ſed etiam in regulari, vt ibi per eum, & in c. accedentibus, de exceſ. prelato. & in c. paſtoralis, in princ. vbi gloſſ. j. col. ij. de offi. ordi. & plene no. idem Panormi. in c. cum cōtingat. colū. iiij. de fo. compe. vbi concludit

concludit in ver. ſed quæro ꝙ
inferior epiſcopo poteſt præ-
ſcribere iuriſditionem cum ter
ritorio contra epiſcopum: ita
tamen ꝙ ſubſit epiſcopo vt epi
ſcopus habeat vniuerſalem iu-
riſditionem ſaltem habitam: &
iſtæ inferior prælatus habeat
quaſi ſub eo: licet in exercitio
excludatur epiſcopus: ſed non
poteſt quærere territorium vt
ſeparatum ab epiſcopo vt fa-
ciat caput in eadē ciuitate ſeu
dioceſi. Et operabitur iſtæ ha-
bitus iuriſditionis: qui reſerua-
tur epiſcopo ſecundum Panor.
ibi in princi v. col. multos effe
ctus: quos ſpecialiter enumerat.
maxime ꝙ poterit ab ipſo infe
riori appellari ad ipſum epi-
ſcopū. arg. c. romana. §. j. de ap-
pella. in vj. item ꝙ data negli-
gentia inferioris prælati pote
rit epiſcopus iuriſditionē exer
cere: quam illæ præſcripſerat.
refert & ſequitur Fely. in cap.
irrefragabili. circa. princi. de
5 offi. ordina. † Et deſcenden-
do magis ad ſpeciem: cognitio
cauſarum matrimonialium prę
ſcribi poteſt per prælatum in-
feriorem epiſcopo: etiam regu-
larem: vt probatur in dicto c.
auditis. in verbo cauſarum ma
trimonialium. iuncta gloſſ. iij.
in fin. & ibi not. in ſpecie Pa-
a nor.[a] vj. colum. in vj. not. repro
bando opin. Hoſtien. qui tenuit
contrarium. in c. literas. de re-
ſtitu. ſpoliato. vbi hanc opi. te-
nuit Ioan. And. & pro concor.
adducit Panor. tex. in c. acce-
dentibus. iuncta glo. fin. de ex-
ceſ. præla. vbi ipſę not. & in c.
j. iuncta gloſ. iiij. de conſan. &
affini. Ex quo primo infert
Panormi. ꝙ nedum ea quę ſunt
ſimplicis iuriſdi-
tionis: poſſunt per
inferiorem præ-
ſcribi: ſed etiā ſi
ſint dignitatis epi
ſcopalis. Nam co-
gnitio cauſarū ma
trimonialium eſt
epiſcopalis digni
tatis vt in d. c. ac-
6 cedentibus. † Se-
cundo infert Pa-
nor. ꝙ inſtitutio
etiam autorizabi
lis per quā fit tra-
ditio curę anima-
rum: ſeu quis mit-
titur in poſſeſsio-
nem beneficij: po-
teſt per inferiorē
prælatum pręſcri
bi: cum hoc non
ſit ordinis epiſco-
palis: & ſic ceſſat
cōtrarium. c. quā-
to. de conſuetu. quā-
uis contrariā opi.
tenuerit Hoſtien.
quā reprobat Pa-
nor. & dic vt la-
tius per Felyn. in
dicto cap. auditis.
colum. iiij. cū ſeq.
verſic. inquantum
Abb. &c. & per
Panormi. in c. cū
venerabilis. de cē
ſi. & not. ipſæ. in
cap. auditis. ij. colum. in iiij.
7 not. de reſtitu. in inter. † Ter
tio infert Panormi. in dicto
cap. auditie. & no. ex illo tex.
aliud ſingulare dictum quod vt
ipſæ dicit alibi ita bene non
probatur quod inferior præla-
tus poteſt præſcribere certam
partem dioceſis cum territo-

a Adde eū-
dem Pa-
nor. in c.
cū ex offi
cij. col. j.
de p̄ſcrip.
Calde. cō
ſi. ij. ſub
rub. de p̄-
ſcrip. vbi
dicit quod
poteſt prę
ſcribi co-
gnitio cau
ſarum ma
trimonia-
lium per
inferiorē
epiſcopo:
quæ ſpe-
cialit̄ ſpe
ctat epi-
ſcopo §. j.
de cōſan.
& affi. p.
d. c. audi-
tis. & c. li
teras. de
reſti. ſpo.
fortius er
go iſtud p̄
cedit in a-
lijs cauſis
inferiori-
bus: vt ibi
late p̄ eū.

rio: excludendo prorſus epiſcopum in illo loco ab exercitio iuris epiſcopalis. de quo dic vt plenius per eundem in d. cap. cum contingat. de foro compe.

8 †Quarto colligit et infert Panor. aliud ſingulare eſt text. in d.c. auditis. ꝙ exercens iuriſditionem in aliquo loco, vniuerſaliter vel in certis articulis videtur illam pręſcribere: excludendo illum ad quem pertinebat iuriſditio. Non autem vt in exercitio cum illo concurrat. Et ſic ſecundum Panormi. inferior præſcribit contra epiſcopum priuatiue non cumulatiue tantum: & idem tenuit Calderi. conſi. ij. ſub rubri. de pręſcrip. Eandem concluſionem firmat Panor. in c. irrefragabili. in prin. in pen. no. & in c. paſtoralis. in prin. col. ij. de offic. ordi. & ibi late per Fely. facietem regulam ꝙ iuriſditio competens alicui iure ſpeciali venit accumulatiue ad vniuerſalem: cum octo limitationibus: & per Felyn. in d.c. auditis. in fi. v. col. vbi addit ꝙ ſicut Abbas poteſt præſcribere facultatem autorizandi permutationibus: ita etiam vniendi. vt ibi per eum. & pro pleniori doctri. vide Panor. in d. c. cū olim. in viij. not. de præſcript. vbi colligit nouem iura præſcriptibilia per inferiorem epiſcopo.

9 †Primo ius inſtituendi in eccleſia & capellis quod intelligit Panormi. procedere etiā quo ad curata beneficia: vt in illis præſcribatur inſtitutio autorizabilis: vt prædictum eſt.

Secundo pręſcribi poteſt ius deſtituendi. nam ad eum ſpectat deſtitutio ſeu priuatio beneficij: ad quem ſpectat inſtitutio. cap. cum ex iniuncto. in fi. & ibi glo. de hære. c. j. & ij. de capel. mona. c. cum & plātare. §. in eccleſijs. de priuileg. Tamen præſcripta inſtitutione nō eſt præſcripta deſtitutio: vt dixi allegando Panor. in ſecunda parte princi. colum. vij. vltra medium: licet ipſe ſupra ſentiat oppoſitū. Tertio pręſcribi poteſt ordinatio clericorum quo ad minores ordines: quos præſcribens iure communi poteſt conferre: vt in abbate qui poteſt dare minores ordines. c. abbates. de priuileg. in vj. & cap. j. lxviij. diſtinctio.

In alijs vero maioribus non cadit præſcriptio: quia ea quę ſunt ordinis epiſcopalis: & ſpecialiter epiſcopis reſeruata nō pręſcribuntur: nec poſſunt alij cōpetere ex præſcriptione vel conſuetudine. c. quanto. & ibi not. Panor. j. not. de conſuetudi. Not. plene. do. Cardi. cōſi. cxxxj. videndum eſt plene.

Sed aduerte quod ſi poteſt conferre iure communi: non cadit pſcriptio. Ideo ſecundo modo poteſt hoc intelligi ſecundū Panor. quod poteſt præſcribi ordinatio clericorum per inferiorem puta abbatem: vt faciat ſuos clericos ordinari per quem voluerit epiſcopum: & ſic per alium quam per ordinarium. Hoc enim eſt præſcriptibile. c. veniēs. de præſcrip. vbi alias ceſſante præſcriptione: licet forent abbas & monachi exempti tenentur accipere ordines a dioceſano: vt habetur in d.c. veniens. Quarto præſcribi pōt per inferiorē prælatū cōtra epiſcopū ius pœnitētiæ iniungendę

iniungendæ quo ad grauiores culpas:& quo ad caſus reſeruatos epiſcopo: de quibus per gl. magiſtrã.in c.ij.de pœniten.& remiſ.in vj.& per Oldra. conſi. clvj. primũ de quo quæritur an interuenerit:qa omnia quæ ſunt iuriſditionis & dignitatis epiſcopalis poſſunt per inferiorem nomine ſuæ eccleſiæ præſcribi ſecundum Pan.in d.c.cũ olim. licet contrarium ibi velit Butri.per illum text.cui reſpondet Panor.col.ij.quæ idem tenet in c.cum non liceat.in fi. de præſcrip.& late firmat Cal de.conſi.ij.ſub.rub. de pręſcri. Quinto præſcribi poteſt baptiſmum.ideſt vt habeat rector in eccleſia ius tenendi baptiſmum. Simile habetur in c. ij. de capel. mona. Sexto præſcribi poteſt decimarum perceptio: videlicet vt inferior prælatus non tradat quartam epiſcopo ſibi iure communi debitam: ſeu ꝙ nullam partem tradat.c.de quarta.de præſcri. requiritur tamen titulus: vt ibi habetur: ex quo ius commune reſiſtit: vel tantum temporis: cuius initij &c.c.j. de præſcri. in vj. Septimo præſcribi põt ius celebrandi diuina in eccleſijs epiſcopo ſubiectis.Quod declara: vt per Pan. in d.c. cum

10 olim. †Octauo pręſcribi poteſt poteſtas excõicandi:interdicendi & abſoluendi reſpectu clericorum & eccleſiarũ ſecularium. nam ſubditos ſuos poteſt Abbas de iure cõmuni excommunicare:vt habetur in c. ſicut.de ſimo.& in c.cum in eccleſijs.de maio.& obe. & in c. cũ ab eccleſiarum. & ibi plene notatur de offi.ordi.requiritur tamen in tali præſcriptione titulus cum curſu xl.anno.vel tãtum tempus cuius initij &c. ex quo ius commune reſiſtit.c.j.de pręſcri. in vj. Prædictam cõcluſionem limita: vt procedat in habente iuriſditionem eccleſiaſticam.Secus in non habente:quia abſque iuriſditione pręſcribi non poteſt poteſtas excõmunicandi nec interdicẽdi eccleſias. Sed habens prærogatiuam in alios: vt archidiaconus vel præpoſitus poſſunt pręſcribere poteſtatẽ excõicandi & interdicendi ſecũdũ Io. An. in c.auaritię.de ele.in vj.in nouel.refert Panor.in c. quæſiuit de his quę fiunt a præla. Sed an requiratur ſcientia & patiẽtia epiſcopi: patet ex his quæ habentur infra in iij.qõ.ij.partis huius v.verſi.ij. quæſt. &c. circa præſcriptionem iuriſditionis:quia iſta quæ præſcribũtur ſunt iuriſdictionis epiſcopalis.& per Pan.& Cano. in d.c. cũ contingat.de fo.compe. Nono vltra Panor. præſcribi põt ius vniendi eccleſias ſubiectas: quod competit ſoli epiſcopo:vt in c.ſicut vnire.de exceſ.pla. ꝑ inferiorẽ prælatum. vt per do. Car.in cle.j.§.ad hęc.de ſta.mona.in vij.& vlt.q.Pan. in d.c. ſicut vnire:vbi cõcludũt ꝙ tale ius ꝑſcribitur cũ titulo & bona fide ſpacio xl.anno.vel per tm̃ tẽpus cuius initij &c. Et de materia: an & qñ poſsint iura epiſcopalia præſcribi:vide per d.Car.cõſi.cxxxij. videndum eſt plene:& pulchre Calde. cõſi.ij.ſub rub de ꝑſcri.vbi cõcludit qd archipresbyter cũ capitulo cathedralis eccleſiæ poſſunt ꝑſcribere cũ aliquo colo-

a De hac. qõ. an prelatus inferior preſcribat exemptionẽ cõtra epiſcopũ. vide do. Bertach. firma. in ſuo tract. de epiſcopo in xxj. q. ij. partis illius trac. et an de tali pſcriptione detrahi debeat tẽpus quo vixit prælatus. qui conceſsit exẽptionẽ Cal. cõſi. ij. ſub rub. de pſcri. & conſi. ſeq. & an inferior epiſcopo poſsit cõtra eũ preſcribere iura ſuperioritatis. vide per Ioan. An. in c. abbates de priuii. li. vj. in nouel. & ibi an Abb. poſſit preſcribere poteſtatẽ benedicendi populũ ſolenniter. & quod poſsit præſcribi exemptio. firmat Panormitan. conſi. xciiij. videtur primo. ſ. volumi. vbi dicit quod priuilegiũ & preſcriptio equiparantur. & ſicut aliquę eccleſiæ poſſunt eximi p priuilegiũ ita & per præſcriptionem.

rato titulo omnia iura epiſcopalia et iuriſditionẽ epiſcopalem in aliquibus ſuis eccleſijs & monaſteri s ac prælatis. rectoribus: clericis & quibuſcunque perſonis: & non ſolũ accumulatam: ſed etiam ſeparatam & diſtinctam: vt ibi latius per eũ: exceptis quæ ſunt ordinis epiſcopalis & quibuſdam alijs iuribus imprẽſcriptionibus: quæ ipſe enumerat per ordinem.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Inferior prælatus an poſſit prẽſcribere libertatẽ ſiue exemptionem ita quod nullo modo ſubiiciatur epiſcopo. & nu. 4. quantum tẽpus ad hoc requiratur.*

2 *Præſcribi non poteſt cõtra obedientiam in totum.*

3 *Abbas exemptus habẽs ſub monaſterio ſuo certam parochiam populi non exempti quanto tempore poſſit præſcribi contra epiſcopum.*

5 *Detrahi an poſſit de præſcriptione tempus quo durauit plætus qui cõceſſit exẽptionẽ &c.*

6 *Eccleſia licet ſit exẽpta priuilegio aut præscriptione tenetur tamen reuerentiam episcopo exhibere.*

7 *Exempti præscriptione uel priuilegio habent neceſſario poſtulare a proprio epiſcopo ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis.*

7 *Ordinarius exercens iuriſditionem in eccleſia exempta quanto tẽpore contra eã præſcribat.*

DVODECIMO
1 quæro. † An inferior prælatus poſsit præſcribere libertatẽ ſiue exemptionẽ: ita ꝙ non ſubijciatur epiſco
a po: ſed ſit in totum exemptus.[a] Iſtam q. mouent gloſ. & Cano. præſertim Pan. in c. cum nõ liceat. col. iiij. ver. venio ad tertiam & vltimã partem. de prẽſcri. & determinant: ꝙ eccleſia inferior põt præſcribere libertatẽ & exemptionẽ contra epiſcopum & alios ſuperiores: vt ipſis non ſubſit: ſed immediate

ſubijciatur

ſubijciatur eccleſię romanę per
tex.in c.cū olim.de priuile. &
in c.cū perſonę.eo.li.vj.vbi va
let pręſcriptio contra epiſcopū
in iure ſuperioritatis: vel etiā
poteſt ſubditus pſcribere:ꝙ nō
ſubſit ordinario : ſed alteri: &
pręſcribit libertatē contra ſupe
riorem ſuū. Sed nō pōt quis p-
ſcribere ſimpliciter qd non ſit
ſubiectus ſuperiori ſuo nec al-
teri:quia non poteſt præſcribi
a contra obedientiā [a] in totū. Et
ita loquitur text.in d.c.cū non
liceat. Sed quod obedientia
debita vni debeatur alteri. vel
ꝙ quis immediate ſubſit papæ.
iſtud bene præſcribi poteſt. d.
c.cum olim.& c.cum perſonæ.
vbi Ioan. And. in nouel. col.j.
poſt Ioan.Mona.pondera. ibi
tex.in verbo libertate quod nō
dicit exemptione : quia plena
exemptio per ſubditum pręſcri
bi nō pōt d.c.cum non liceat.ta
men pręſcribi pōt:vt ipſe dicit
ſubditus ab alio.c. cum ex offi
cij. de præſcriptis.& c.cum ſu-
per.de re iudica.& ipſæ etiam
ſubditus bene poteſt præſcribe
re certas libertates. allegat c.
audiuis.de præſcri.& c. accedē
tibus.de exceſ.prælato. & c.j.
de conſangui.& affini. Addo
ꝙ iſtam. qō. diffuſe examinat
Io.An.in addi.Spe. ſuper rub.
de pręſcri.vbi adducit pulchra
argumenta hincinde.quibus re
ſpondet : & tandem approbat
pręditam diſtinctionem ſeu do
a ctrinam.† ꝙ contra obedientiā
præſcribi nō poteſt: vt quis ne-
mini ſubſit : & ſit accephalus
ideſt ſine capite cap. nullam.
cxiij. diſtin. ſed obedientiæ
certæ perſonæ vel certæ di-
gnitatis bene pręſcribitur ſe-
cundum eum d. c.
cum perſonæ. Et
ibi vide per Ioan.
And.practicam et
modum articulan
di ſuper præſcri-
ptione exemptio-
b nis . [b] hinc deci-
dunt. domini de
Rota deciſio cc-
xxvj.et refert Pa
nor. in d. c. cum
olim. ꝙ ſi ſubdi-
tus epiſcopo iure
communi format
articulos contra
epiſcopum: ꝙ eſt
exemptus ab om-
ni ſua iuriſditio-
ne : & ꝙ præſcri-
pſit omnimodam
libertatē tales ar-
ticuli non ſunt ad-
mittendi : ſecus ſi
dicit:ꝙ alter pręſ-
cripſit hāc iuriſ-
ditionē:vel ꝙ ipſe
præſcripſit ꝙ eſ-
ſet alteri ſubie-
ctus. Et hāc do-
ctrinā refert & ſe
quitur Fely. in d.
c. cum non liceat.
col.iiij.circa prin
ci.& eā dicit ele-
gantem.Et pro il-
la adducit plura
conſilia Oldra.&
Rotam ſub titu.de
præſcrip. deci. j. in nouis: &
eſt illa quam ibi allegat Pa-
normi. ſub alio numero. Quā
doctrinam proſequere vt ibi la
tius per Panormi. colum. vlti.
reſpondentem ad quædam mo-
tiua contraria & tradentem in-
tellectum ad regulā.l. ſine poſ-

a Adde do.
Car.ī cle.
fin.in vij.
q. de cēſi.
vbi dicit
ꝙ obediē
tia pſcri-
bi poteſt
actiue:ſed
non paſsi-
uæ.

b Adde ꝙ
allegās ſe
exemptū
a iuriſdi-
tione or-
di. & ſe
fuiſſe &
eſſe ī poſ-
ſe huiuſ-
modi exē
ptionis a
tanto tpe
cuius ini-
tij res non
auditur ni
ſi probet
ꝙ alius p-
latus ī eo
huiuſmo-
di iuriſdi
tionē pſcri
ſit Rot.de
ciſio. cc-
xxxix. ſi
decanus. ī
nouis.

ſeſsione.ff.de vſucapio.& c.ſi ne poſſeſsione.de regul. iur.in
3 vj. †Et ibi in ver. poteſt etiam decidi circa fin.commen.determinat idem Panor. q. ꝙ abbas exemptus habens ſub monaſterio ſuo certam parochiam populi non exempti:in qua exercuit curam animarum per monachos ſuos nunc vni,nunc alteri committendo,prout ſibi videbatur expedire,nec vnquam ipſe recepit curam ab epiſcopo,nec ab eo fuit ipſe abbas inſtitutus, vel cure præpoſitus, nec pariter per eum viſitatus, & hoc durauit per tantum tempus cuius initij &c.præſcripſit contra epiſcopum,vt ipſe committat curam, & vt ipſe viſitet & corrigat præpoſitum cure, qa poteſt præſcribere iura epiſcopalia,vt in d.cap.auditis,& in c.cum olim. eod.titu.& per Ioan. And.in c.cum epiſcopus, de offic.ordin.in vj.& reſpondet ibi Panor.ad contraria cōcludens ꝙ etiam præſcribi poteſt inſtitutio , ſeu commiſsio curæ animarum. De quo dicit plene no. in cap.cum ſatis,de offi.ordi. Prædictam concluſionem quæ habet quod exemptio poteſt præſcribi cōtra epiſcopum ita quod quis ſubſit immediate papæ limita & declara,vt pulchre per Fely. in d.c. cum non liceat,col.vj.circa finem, verſi.modo ſi ad hoc. vbi dicit ex mēte Cardi. ibi ꝙ hoc debet intelligi dummodo tales allegantes exemptionem ex p̄ſcriptione fuerint a papa habiti & tractati, vt immediate ſubiecti.Sed ſola generalis pręeminentia papę non redacta ad actos ordinario pręiudicantes non ſufficit,quia alias ſequeretur quod ſemper valeret omnis p̄ſcriptio libertatis contra epiſcopum,nam præſcribens diceret. Sum ſubiectus Papæ , non tibi,& ſic tex.in dicto cap.cum non liceat,ſeruiret de vento,& iſtud forte ſenſit abbas Panor. vnico verbo ſecundum eum in cap.quod ſedes. colum.iij.verſicu. an autem iſta poſsint. de offi.ordi. dum declarat,cap.in archiepiſcopatu.de rapto.Quā conſiderationem dicit Fely.nō inuenies in tuis ſcartapacijs : ideo eſt bene notanda pro limitatione præmiſſorum,& pro defenſanda iuriſditione ordinariorum.
4 †Sed opportune quęritur, quantum tempus requiratur ad præſcribendum huiuſmodi libertatem ſiue exemptionem . Hanc quæſtionem non tangunt Abb. Panor. & Fely. vbi ſupra : licet ſit neceſſaria, dic ergo ꝙ cum ti.vtputa cum priuilegio:licet inualido,quod ſit tale quod ſaltem cauſam prębeat præſcribendi:iuxta plene not.per glo.& Cano.præcipue Abb.Panormi.& Fely.in cap. de quarta. de præſcri.præſcribitur talis libertas ſiue exemptio ſpacio xl.anno.Sed ſine titulo requiritur tempus cuius initij &c.ex quo ius commune reſiſtit huic præſcriptioni.cap. primo de præſcrip.in vj. Iſta diſtinctio colligitur in terminis ex tex.iuncta glo.in d.cap. cum perſonę.verſic.quod ſi talis,de priuileg. in vj.& ibi no. Ioan.And.colum.j.in nouel.& Gemi.in ij.oppo.verſi.ſed quęro.vbi declarant quando priuilegium dicatur dare cauſam præſcribendi,& ponunt exemplum:

plum, vt quia priuilegium apoſtolicum, per quod dabatur libertas vel exemptio, erat ſubrepticium, quia impetratum lite pendente. Et ſic non valebat. cap. fin. vt lite pendente. Dedit tamē ſucceſſori impetrātis cauſam pręſcribendi, qui habet bonam fidem & iuſtam ignorantiam cum titulo colorato. Et de hoc dicunt eſſe caſum in c. cum olim. de præſcrip. vbi bo-
5 nus text. † Sed nunquid de præſcriptione detrahi debeat tempus quo durauit prælatus: qui conceſsit alicui eccleſiæ exemptionem, vel tempus quo viuūt clerici qui incipiunt pręſcribere exemptionem ex minus legitimo titulo, vide per Calde. conſil. iij. & iiij. ſub rubric. de præſcrip. vbi determi-
6 nat quod non. † Circa prędicta nota duo. Primo ꝙ licet eccleſia ſit exempta priuilegio vel præſcriptione tenetur tamen exhibere reuerentiam epiſcopo, & ire ei obuia proceſſionaliter more aliorum. Et pręcedet epiſcopus in loco exēpto exiſtenti in ſua dioceſi, qa ius reuerentiæ nunquam tollitur per exemptionem. Ita dicit not. Bald. in l. fina. per illum text. bene probantem in verſi. reuerentia. C. de bo. lib. Et ita reſpondit Oldr. Archiepiſcopo Rauenatenſi: vt ipſe dicit: refert & ſequitur domi. Fely. cōprobans hoc dictum per plura in dicto cap. cum non liceat. colum. j. Subdit tamen ꝙ forte valeret præſcriptio, quam probaret eccleſia inferior quod p̃latus ipſius præcederet in ſua parochia, quia iſtud non eſt præſcribere reuerentiam, ſed partem reuerentiæ. Et ita reſponderi pōteſt ad illum text. ſecundum Felyn. Addo Roma. in ſuis ſingularibus fo. xiij. ſingulari incipiē. epiſcopus, ubi facit tex. in d. l. fi. in verſi. reuerentiam ſingularem ad hoc ꝙ nūquam cenſetur remiſſum ius
7 reuerentię. † Secundo nota ꝙ exempti præſcriptione vel priuilegio habēt neceſſario poſtulare, & requirere a proprio epiſcopo ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis, non obſtante exceptione, ut criſma, oleum ſanctū, conſecrationes baſilicarum, & ordinationes clericorum, et his ſimilia, niſi aliud in ipſorū priuilegijs concedatur. Caſus eſt in cap. veniens, & ibi no. Abb. Panor. col. ij. in vj. not. de pręſcrip. vbi remiſsiue tradit quæ ſint ordinis epiſcopalis. no. Io. And. in cap. j. colum. fi. de priuile. in vj. in quo tex. ponuntur caſus in quibus ordinarius habet iuriſdictionem in exēptos. Et alios caſus ponit ibi remiſſiue Ioan. Andr. colum. vlti.
8 † Quid autem econtra poſito ꝙ aliqua eccleſia ſit exempta per priuilegium vel legitimam pręſcriptionem quanto tēpore ordinarius exercens iuriſdictionē in eccleſia ſuę dioceſis exempta præſcribat, ſeu acquirat iuriſdictionem amiſſam, & ſic contra huiuſmodi exemptionem et libertatem, vide per domi. Anto. de But. in repeti. c. peruenit. colum. xv. circa medium. verſicul. ex hoc infertur. de cenſib. & per domi. Bertachi. firma. in ſuo tract. de epiſcopo. in xx. quæſtio. ſecundæ partis.

SVMMARIVM.

1 *Quarta canonica an poſſit præſcribi.*

2 *Epiſcopo petente quartam decimarum ab aliqua eccleſia inferiore: illa autem opponente præſcriptionem: cui incumbat onus probandi.*

3 *Ius quo vna eccleſia petit cenſum ab altera an ſit præſcriptibile.*

1 DEcimo tertio q̃ſto. † An pſcribi poſsit quarta Epiſcopalis vel parochialis: quę vocatur

2 quarta canonica. [a] Nám epiſcopus iure communi debet habere quartam omnium oblatio num & decimarum eccleſiarũ inferiorum & mortaliciorum ab eccleſijs inferioribus, vt eſt tex. in c. conquerente. de offic. ordi. vbi enumerantur iura epiſcopalia: quæ habet epiſcopus in eccleſijs ſibi ſubiectis. Et de quarta mortaliciorum & relictorum eſt text. in c. officij, & in c. requiſiſti. de teſta. Vtrum ergo eccleſię inferiores poſsint præſcribere aduerſus epiſcopũ quod non ſoluant iſtam quartã. Iſtam q. decidit tex. in c. de quarta. iunctis ibi not. de pręſcri. vbi habetur quod præſcribit iſta quarta ſpacio xl. annorum, concurrẽte titulo colorato vel putatiuo iuſto errore cauſato cum bona fide, & ibi plene not. glo. & omnes Cano. præcipue Panormi. & Fely. et glo. in c. j. de ſta. regu. alias deficiẽte titulo, requiritur tantum tẽpus: cuius initij &c. cum iſta p̃ſcriptio ſit contra ius commune. c. j. de præſcri. in vj. no. glo. & doct. in c. ſi diligenti. de pręſcrip. & in ſpecie domi. Cardi. conſ. xxvj. pro euidentia. in fi.

[a] De præſcriptione quartę canonicę, ui de per Panor. conſi. xxxj. circa fi.

2 † Et quando epiſcopus petit quartam decimarum ab eccleſia inferiore, & eccleſia opponit præſcriptionem, cui incumbat onus probandi. Et an debet eccleſia probare negatiuã quod non ſoluit per tempus requiſitum ad pręſcriptionem, vide pulchre per Ioan. And. iſtã q. late examinantem in c. ſine poſſeſsione. de regu. iur. in vj. in merca. & Alberi. ibi poſt

3 eum. † Et circa materiam d. c. de quarta annecto aliam qõ. vtrum eccleſia contra eccleſiã præſcribat penſionem præſtari ſolitam ſpacio quadraginta annorum, quam vide deciſam per Pau. de Caſt. conſ. ccxcj. in antiq. & per Butri. in repe. c. peruenit. col. x. de cenſi. vbi quærit, quid ſi vna eccleſia petit cẽſum ab altera, an hoc ius ſit p̃ſcriptibile, & an cenſeatur reale vel perſonale, & ſatis deciditur ex prędictis. Et decidit Pau. de Caſt. præallegato conſ. ccxcj. quæſtionem facti. ꝙ Abbas qui recognouerat, & cõduxerat quartam cuiuſdam decimæ a capitulo eccleſiæ Tridẽtine in perpetuum ſub certa pẽſione: licet per quadraginta vel quinquaginta annos non ſoluerit, non præſcripſit aduerſus

ipſum

ipſum capitulum, ne in futurũ ſoluere teneatur per fundamenta, de quibus ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia an poſſit aduerſus eccleſiam præſcribere quartam parochialem quam debet eccleſia non parochialis quo ad defunctum eccleſiæ parochialis.*

2 *Conſuetudo reprobata prædicatoribus & minoribus quo ad præſcriptionem quæ ſit.*

1 DEcimo quarto quæro. † Vtrũ eccleſia aduerſus eccleſiã poſſit præſcribere quartam paro-
a chialem, [a] quam debet eccleſia non parochialis quo ad defunctũ eccleſiæ parochiali de omnibus relictis ſibi factis & de funeralibus defuncti & ad quam tenentur etiam mendicãtes, vt in cle.dudum.§. verum. de ſepul. vbi gloſſ.& do.Card. decidunt plures quæſtiones occurrentes circa iſtam quartam, ita ꝙ non teneatur illam decetero ſoluere. Concludo ꝙ ſic, concurrente aliquo titul. licet non efficaci, ſed colorato, & iuſto errore cauſato: puta ex priuilegio inualido, per text.in dicto cap.de quarta.cum ibi no. tatis per glo.& docto.alias requiritur tantũ tempus cuius initij &c.cum talis præſcriptio ſit contra ius.capit. j. de præſcriptio. in vj.ita determinat Alexand. conſil.cxcvj. viſo teſtamento. colum.pe. & vlt.verſi.de pſcriptione autem. ij. volumi. ſola vero conſuetudo, in qua non requiritur titulus, ſed tempus xl. anno. quando eſt contra ius vt dicatur legitime præſcriptã cap.fina. cum ibi no. maxime per Abb. Panor.col. vij. verſic. quantum vero tempus. de conſue.non excuſaret prædicatores & minores
2 †quia in prædicatoribus & minoribus talis conſuetudo eſt expreſſe reprobata, per text. in d. cle. dudũ.§. verum. ibi de quibus etiam quarta ſiue canonica portio dari ſiue exigi non conſueuit. Et intelligitur reprobata tam præterita quam futura, ut concludit Alexã. conſil. proxime allegato. colum. ij. verſicu. præterea non ob. &c. ideo in prædicatoribus & minoribus requiritur neceſſario

a De iſta quarta parochiali ſatis ample tractat Alexan.conſil.cxcvj. infra allega.ij.volu. vbi tractat de quibus relictis ſolui debeat, & Bald. conſil. ciiij. j. volumi. & diffuſe d. Petr. de Peruſ. in ſuo tracta. quem edidit de quarta canonica ꝑ totũ. Nec poteſt teſtator diſponere, quod iſta quarta nõ ſoluatur, vt eſt caſus in c. officij. de teſta.et late per Frede.de Senis conſil. cliiij. Ioãnes ſeruus, vbi plura ponit ad declarationem. cle. dudum.§. verum de ſepultu. et ibi interſeritur tenor cuiuſdam bullæ apoſtolicæ.

ceſſatio præſcriptio quadraginta annorum, cum titulo. licet inualido colorato tamen vt ſupra, vel tantum tempus cuius initij &c. quod habet vim priuilegij & exemptionis. c. ſuper quibuſdam. §. præterea, de verbo. ſignifica. & capi. j. de præſcript. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Laici an conſuetudine poſſint præſcribere quòd rector eccleſiæ det in quibuſdam feſtis candelas & ſimilia.*

1 Decimoqvinto quæro. † Vtrum laici poſſint præſcribere ꝙ in feſto purificationis beatę Marię virginis præsbiter ſeu rector parochialis eccleſię debeat eis dare candelas benedictas de cera noua, & quid in ſimili. Iſtam quæſtionē decidit Oldra. conſi. clv. quæro an laici, vbi concludit ꝙ talis conſuetudo eſt pręſcriptibilis ſpacio quadraginta annorum, cum ſit modicum præiudicialis eccleſijs, & idem dici poteſt in ſimilibus. Adde Fely. poſt Card. in c. cauſam. verſi. dicit etiam hic de pręſcript.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio & procuratio an poſſit præſcribi.*

2 *Regula quòd contra viſitationem & procurationem non currat præſcriptio ſex modis limitatur.*

3 *Præſcriptio prodeſt in his oneribus euitandis quæ ſunt præſcriptibilia.*

4 *Præſcriptio contra cathedraticum, vt nullum debeatur an currat.*

5 *Charitatiuum ſubſidium an cõtra epiſcopum poſſit præſcribi.*

1 Decimo ſexto quęro. † An poſſit præſcribi viſitatio & procuratio. De iſta materia vide plene in c. cum ex officij. vbi text. & ibi Innoc. Panor. Fely. & omnes Cano. late tradunt de pſæſcript. & eſt etiam text. in c. cum inſtantia, de cẽſi. vbi notatur, & in dictis locis habetur, an procuratio poſsit præſcribi ex toto, vel in quota, & an poſsit expreſſę remitti per ſuperiorem, vel in aliud commutari. Et refert Fely. in d. c. cum ex officij. duos tractatus de materia Viſitationis & procurationis dominorum Mariani Sozini, & Franciſci Pauini, & ibi col. iiij. cum tribus ſequen. late explicat iſtam mate-
2 riam faciens regulam, † ꝙ contra viſitationem & procurationem non currit pręſcriptio per illa iura quam limitat ſex modis. Et pręſertim quando præſcriptio viſitationis & procurationis allegaretur ab alio ꝑlato, qui diceret ſe præſcripſiſſe poteſtatem viſitandi ſubditum alterius, quia poteſt induci talis præſcriptio illius excluſiua per tex. in d. c. cum ex officij. ver. & ſi alius. Et poteſt iſta præſcri-

præſcriptio induci nedũ a prælato extraneo,ſed etiam a prælato ſubdito ipſius epiſcopi, vt ibi per Panor.in v. not. & per Fel.in iij.limi. col.iiij.& pulchre dixit Pan.conſi.xciiij.videtur primo.j. volu. ꝙ licet in procuratione legatorum & nũciorum ſedis apoſtolicæ nõ currat præſcriptio contra ipſos legatos, vt in cap. accedentes, de prǽſcript. Tamen contra reſiduum cleri bene currit, vt reliqui clerici ſeu eccleſiæ teneãtur ad integram procurationem legatorum & nũciorum illa eccleſia excepta. Iſtud fuit ſingulare dictum Io. de Lig.in d.c.accedentes. vt refert Abb. Panor.in prædicto cõſi. Quod an ſit verum vide plene per Fely.in d.c.accedentes.col.v. circa fi.& ſeq.verſi.cæterum limitauit &c. & declara:vt ibi per eum.dicit etiam Panormi.prę alleg.conſi.ꝙ fortius debet admitti præſcriptio libertatis cõtra omnes eccleſias quam contra vnam eccleſiam particularem.vt not.Innoc. in c.cum
3 dilectus. de conſue. †Subdit Abb.Panor.in præallegato cõſi.ꝙ præſcriptio prodeſt in his oneribus euitãdis quæ ſunt pręſcriptibilia. In alijs vero non. vt eſt caſus in cle.j.iuncta glo. in verbo legitima. de cenſi. & ibi ponit in quibus oneribus nõ currit pręſcriptio videlicet in cathedratico: procuratione: & in alijs ibi enumeratis. Eandem concluſionem firmat Calde.conſi.ij.ſub rub. de pręſcri. vbi etiã enumerat: quę & qualia iura epiſcopalia pręſcribi
4 poſsint: & quę non. †Sed eſt notandum ꝙ præſcriptio contra cathedraticum. vt nullum debeatur non currit.Sed ꝙ minus debeatur:ſic.gloſ.in c. quicunque.xvj.q.vij.no.d.Car.in cle.j.in prin.in iij.q. de iurepatro.& in cle.j.in xij.q.de cẽſi. Et vide per Abb. Pan.in d.c. accedentes.col.iij.de præſcr.et ibi an cenſus præſcribatur.
5 †No.etiam ꝙ charitatiuũ ſubſidium,quod eſt ius epiſcopale, vt in c.conquerente,de offi.ordi.non præſcribitur contra epiſcopum,vt no.Io.And. in c.cũ venerabilis,de cenſi.& Archi. x.q.j.ſuper glo.ſumme, cũ concord.adduc.per Brixienſem in reperto.in verbo præſcriptio, col.v.ver.charitatiuum. Qualiter autem pręſcribatur taxa beneficiorum, vide per Cardinal.in clemen. ij.in viij. quæſtio.de deci.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcribi an poſſit ꝙ epiſcopus vel prælatus non teneatur conſilium ſui capituli perquirere in gerendis per eum.*

2 *Prælatus poteſt præſcribere ea quæ ſpectant ad capitulum.*

1 DECIMOSEPTIMO quæro. †An poſsit p̄ſcribi, ꝙ epiſcopus, vel prælatus non teneatur requirere cõſiliũ ſui capituli in gerendis per eum maxime in corrigẽdis exceſsibus ſubditorum, prout de iure communi tenetur. c.q̃to, & c. nouit, de his quæ fi. a pręla.vel cõtra pręſtationẽ conſenſus alias neceſſariam.

ceſſariam. Iſtam quęſtionem determinat tex. in c.pe.de con ſue.lib.vj.& ibi no.Io. And.& Gemi. vbi dicitur ꝙ in hoc va let conſuetudo canonice præſcripta,dic vt ibi habetur,& ꝑ Inno.& Ioan. And.in c.paſtoralis.de dona. & in c.ea noſcitur.de his quæ fiunt a præl.vbi tangunt doct.an epiſcopus, vel prælatus ex præſcriptione poſſit acquirere poteſtatem alienā di bona eccleſię ſine conſenſu capituli.& determinant ꝙ ſic: licet glo. tenuerit contrarium in cle.ſi vna.de reb. eccle. non alien.in verbo conſentiente ad fin. ſed eam reprobant communiter doct.& vide ibi d. Card. in viij.q.qui concludit ꝙ in ta li pręſcriptione requiritur tem pus cuius initij &c. ex quo ius commune reſiſtit. & vide Bertachi.in reperto.in verbo præſcriptio quinto.col.iij. verſic. pręſcriptio contra præſtationē

2 et ratio pręmiſſorum eſt,†quia prælatus præſcribere poteſt ea quę ſpectant ad capitulum, & e contra vt probatur & notatur in c. irrefragabili.§. exceſſus, de offi.ordi.no. Panor.in c. ea noſcitur.col.ij.de his quæ fiunt a prælat.

SVMMARIVM.

1 *Iura parochialia an poſſint ab vna eccleſia contra aliā præſcribi.*

2 *Prælatus vnius eccleſiæ poteſt certa iura parochialia in eccleſia aliena præſcribere.*

1 DECIMOOTAVO quæro. † An vna eccleſia contra aliam poſsit præſcribere iura parochialia. glo. & do.Card.in cle.quia contingit §.fi.in ij.q.de reli.domi.determinant ꝙ ſic,& concludunt ꝙ in tali præſcriptione requiritur tempus quadraginta annorum cum titulo & bona fide vel ſaltem tantum tempus, cuius initij &c.cum ſit contra ius per c.j.de preſcrip.in vj.eandē concluſionem firmat Panor. licet de prædictis mentionē nō faciat in cap.cum contingat.in iij.not.de deci.vbi not. per illum tex. ꝙ vna eccleſia poteſt præſcribere certa iura parochialia infra limites alterius eccleſię, & etiam decimas cohærentes limitibns præſcriben do eas totas, vt ibi latius per

2 eum & in ſpecie, † an prælatus poſsit præſcribere in aliena parochia ius audiendi confeſsiones & miniſtrandi eccleſiaſtica ſacramenta not.Inn.in c.conquerente,de offi. ordi.Io. And.in c.quia nonnulli,de cleri.non reſi.Butr.in c.ex tranſmiſſa.de præſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Vnio eccleſiarū an et quanto tempore præſcribatur.*

2 *Vnio eccleſiarum quomodo probetur.*

1 DECIMONONO quæro. †An poſsit pręſcribi vnio eccleſiarum, & quāto tempore. Iſtam quæſtionem determinat Io.an.in.c. qui contra.de regul. iur. in vj. in

in met. vbi dixit ꝙ ad inducendam vnionem duorum beneficiorum curam animarum habentium neceſſaria eſt præſcriptio tanti temporis cuius initij in contrarium memoria non extat, & ad hoc adducit plures rationes, & ita refert tenere Hoſtien. in ſum. de ſup. negli. præla. §. quot modis. Et ſequitur Alex. conſi. lxx. in cauſa vertente. j. col. circa prin. iij. volu. referentes idem tenere dominus de Rot. in deciſ. ſuis deciſio. ccix. incip. Item not. Dicit tamen pulchre Ioan. Andr.
2 vbi ſupra ꝙ † licet nullo ſpacio temporis poſsit induci vnio eccleſiarum, niſi per tempus, cuius initij &c. tamen ſi probatur ꝙ eccleſiæ fuerunt diu poſſeſſæ, vt vnitę probata eſt vnio præſumptiue. Et ita eleganter conſuluit Oldra. conſil. ccxcvj. de iure domini Guliermoni. & Pet. de Ancha. conſil. clxj. in quæſtione eccleſiæ. in fin. Et refert Fely. in c. cauſam quæ. col. j. verſi. limita dupliciter. de præſcrip. vltra quem addo. Alex. præalle. conſi. ꝙ ipſe non adducit & corrupte alleg. Pet. de Ancha. conſi. clvij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Res eccleſiæ vt dicatur ſolita concedi in feudum vel emphiteoſim quantum tempus requirat & quanto tempore inducatur huiuſmodi conſuetudo.*

VIGESIMO quarto,
1 † Quantum tempus requiratur vt res eccleſiæ dicatur ſolita concedi in feudũ vel emphyteoſim, & ſeu quanto tempore inducatur conſuetudo infeudandi res eccleſiaſticas vel emphyteoticandi, quã vide plene diſcuſſam per d. Prępo. poſt glo. Bal. & Alua. in c. i. in prin. col. vj. & vij. in ti. qui feu. dar. poſ. Alex. conſi. v. ſi vera ſunt. col. ij. verſi. fortificantur. v. volu. vbi concludit poſt Bald. & Io. de Imo. ibi relatos per eum, ꝙ requiritur ſpacio quadraginta ann. infra quos ſaltem bis res fuerit certo modo cõceſſa in feudum ab eccleſia ad hoc vt dicta res dicatur conſueta per eccleſiam concedi in feudum, vt ſic poſsit poſtea concedi ſine ſolẽnitatibus requiſitis in vera alienatione, per id quod habetur in c. ij. de feu. & arg. c. de quarta. de præſcri. cum ſimi.

CAPIO ſecundam partem huius quintæ partis principalis, quæ concernit pręſcriptionem ſticatem.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Bona vacantia fiſco delata poſt denuntiationem an poſſint vſucapi vel præſcribi.*
2 *Iura principi reſeruata in ſignum priuilegii ſingularis quæ ſint & an poſſint preſcribi.*
3 *Bona ſeu iura poſſibilia iure communi iam fiſco incorporata quanto tẽpore præſcribantur.*

In

4 *In bonis delatis ſeu commiſſis propter vectigal non ſolutum quãto tẽpore contra fiſcũ prẹſcribatur.*

5 *Bona quando dicantur incorporata in fiſcum, & quando fiat iſta incorporatio.*

6 *Imperium quibus caſibus gaudeat priuilegiis eccleſiæ Romanæ .*

7 *Res mobilis Cæſaris quanto temporis ſpacio vſucapiantur.*

1 ET PRIMO q̃ro. † Quanto tempore p̃ſcribatur contra fiſcũ. a In hãc materia iura varie loquuntur. nã tex.in.§.res fiſci, inſti.de vſuca.dicit ꝙ bona vacantia fiſco delata poſt denuntiationem non vſucapiũtur vel præſcribuntur. Sed antequam denũtientur fiſco præſcribi poſſunt, qui tex.in primo dicto intelligitur dẹ præſcriptione cõmuni. præſcribuntur tamen huiuſmodi bona ſpacio. xl.an.vt ibi no. glo. per l. omnes . C.de prẹſcr.xxx.an.bene facit tex. in l.cõperit.eo.tit.text.vero in l.in omnibus.ff.de di.& temp. præſcri.tradit regulam generalẽ ꝙ in omnibus fiſci q̃onibus præſcribitur ſpacio xx.an.exceptis caſibus in quibus minora tempora ſunt conſtituta.per quẽ tex. decidit Bald.in l.data opera.col.xxv.C.qui accu.nõ poſ. ꝙ bannũ pecuniarium ſiue pena fiſcalis p̃ſcribitur ſpacio xl.an.& ſunt pleraq; alia iura in hac materia vario modo loquentia, quæ adducit gl. in d.l. in oibus.et plenius refert Abb. Pan.ĩ loco infra relato.&Pau. de Caſ.in l.fi. col.pe.C.de ſac. ſan.ec.poſt gl. ſuper verbo centum an. Et ideo Bar.in d.l.in oĩbus tradit doctrinã, quã refert et ſequitur Ang.Are.in d.§.res fiſci.circa prin. & latius Abb. Pan.in c.cũ nobis.col. pe.ver. nunc quæro.de prẹſcr.vbi plenius diſtinguit quã faciat Bar. qui vt ipſe dicit omnes ſcribentes veritate & equitate prẹceſſit, prout infra poſt relata multa iura in materia varie loquẽtia, dicens ꝙ aut quæritur an currat præſcriptio in bonis, ſeu iuribus reſeruatis principi in ſignum ſubiectionis vt in tributo ſeu cenſu. & in his nullo tempore currit præſcriptio. l. cõperit. C.de præſc.xxx.ann.

Idem

a Quanto tempore præſcribatur contra fiſcum. vide per Dy. in c.poſſeſſor, col.ij.de reg.iur. in vj.& quanto tempore res fiſcales præſcribantur. no.Ioan. fa.et Are. in.§. res fiſci. inſtit. de vſuc.et ibi Porc. & Iaſ.qui ponit duas limitationes Alex.conſi. lxxxiiij. j.volu. & quãdo bona confiſcata delata præſcribantur ponit Bald. conſilio xxxviij. ante fi.iij. vol.Paul. de Ca.cõſi.cccv.alias cccxij. in antiq. Bald. Angel. & ſcrip.in l. ij.C.commu. de vſuc. Io.de Plat. in l. iubemus. verſic.ſed qualiter. C.de fund.patri.lib.xj.& vide Are.in d.§.res fiſci. circa prin. vbi alleg. Bar.in l.penul.& in l.fin.C.de fund.patri.lib.xj.& Bal. conſi.cccviij. quidam Lucanus.iij.volu.

Idē & fortius ſecundū Abb.
Pan.in ipſa ſubiectione vt acti
ue præſcribi non poſsit, ne qs
ſit accephalus, vt habetur in c.
cū non liceat.eo.ti.& latius di-
2 cetur infra. † Quędam vero
ſunt iura reſeruata principi in
ſignum priuilegij ſingularis vt
legitimare ſpurios, creare ta-
belliones, exigere vectigalia,
pedagia & ſimilia, & in iſtis
currit præſcriptio. Sed requi
ritur ſcientia ipſius principis,
& tantum tempus de cuius ini-
tio non extat memoria, vt eſt
tex.ſecundū eū.in c. ſuper qui-
buſdā.§.ꝑterea.de uerb.ſig.no.
Inno.in c. cū P.tabellio.de fi.
inſtr.& Bar.in l.ſi publicanus.
.§.in uectig.qui eſt §.fi. alias in
cipit in omnibus.ff.de publi.et
in l.j.§.fi.ff.de aqua plu.arcen.
Et vltra Abb. Pan.ibi quæ
ſint de reſeruatis principi,vide
per Bar.in l.imperium.colum.
pen.verſi.quęro quot ſunt gra-
dus.ff.de iuriſd.om.iud. & ibi
latius per Bal.in ij. lectu.colū.
iij.ver.circa tertiam quæſtio-
nem, qui enumerat ſexdecim
ſpecialiter reſeruata principi,
& tradunt ibi Alb. & plenius
Ro.& Bal.in l.j. C.de iu.aur.
anul. & in l. reſcripta. C.de
pręc.impe.offer. Reſeruata
autem papæ enumerat glo.ma-
giſtra.in cap. ꝙ translationem
de offi.leg. & in c. ſicut vnire.
de exceſ.prælato. & Bal.in d.
l.reſcripta.caſus vero epiſcopo
reſeruatos colligit glo. magi-
ſtra.in c.ij. in verbo reſeruan-
tur.de peni.& remiſ.lib.vj.
3 † Quædam autem ſunt bona
& iura poſſeſsibilia, ſeu quæ
poſſunt poſsideri iure commu-
ni,& ſi iſta ſint iam fiſco incor
porata requiritur pręſcriptio 5
xl.ann.d.l.comperit.& ita pro
cedit gl.in d.§.res fiſci. Fallit
ſecundum Bar.in d.l.in omni-
bus in caſibus poſitis in l.fi. C.
de ſa.ſan.ec. & in l. eum.C.de
fun.reipu.& l.pen.& l.fi.C.de
fun.patri.li.xj. In quibus caſi-
bus nulla currit ꝑſcriptio con-
tra habētem fiſcum & regalia,
& non recognoſcētem ſuperio-
rē prout declarat Sozi.conſ.86
col.fi.ver.v.hec cōcluſio.& cō
ſi.clvj.col.fi.ver.ſed clarum,ꝙ
intelligo excepta præſcriptio-
ne centenaria per caſum in d.
l.fi.C.de ſa.ſan.quia illa nunꝗ
cenſetur excluſa gl.Bal.& An-
ge.in l.j.C.ne rei domi. vel tē-
plo. cum concord. adduc. per
Alex.in l.nemo poteſt.colum.
vlti.ff.de leg.j. Et late dicetur
in viij.q.vltimæ partis v.prin-
4 cipalis. Si vero non ſunt in-
corporata, ſed duntaxat dela-
ta tanquam vacantia, ſeu ex
cauſa publicata, tunc in bonis
delatis, ſeu commiſsis propter
vectigal non ſolutum præſcri-
bitur contra fiſcum quinque
an.adeo ꝙ vltra vendicari nō
poſſunt,vt eſt tex.not.in l.ij.C.
de vectiga.quem facit Rom.ſin
gu.ſuo conſil. ccclviij.quod eſt
fol.xiij.col.iiij.incip.ius peten
di &c. Alex.in l.forma.§.fina.
in apoſt.ad Bar.ff. de cenſi.no.
Bart. in l. commiſſa.in vlti.q.
ff.de pub. & Bald. in l.iij.C.ſi
propter pub.pen. Alexan.con-
ſi.xxxj.ponderatis his.in fi.v.
volu. dicentes per illum text.
quod fiſcus excluditur quin-
quennio a vēdicatione rei, quę
incidit in cōmiſſum. Idē dicit
Pan.ī d.c.cū nobis,in bonis de-
latis fiſco ꝑ hęreſim,quia non

poſſunt

a Adde bal. in l.ſicut. col. fi.C. de p̄ſcri. xxx. an. vbi dicit ꝙ eadẽ p̄rogatiua gaudet ĩperiũ contra p̄ſcribentẽ qua gaudet ecclesia, allegat gl. ĩ §.vt autẽ lex in authẽ. de nõ alienan.

poſſunt vendicari
vltra quinquẽniũ
a tempore mortis
hæredi, vt eſt tex.
& ibi not. Bar. in
l. ij. C. de appo. &
bona gl. ĩ l. manicheos. C. de hęre.
In alijs vero ſi p̄ceſsit denuntiatio
bonorũ vacantiũ
ſufficit tẽpus iiij.
anno. l. intra quatuor. ff. de diuer.
et tẽp. p̄ſcrip. & l.
j. C. de quadri. pręſcri. Sed ſi denũtiatio non interuenit & tunc aut qs
illa bona poſſedit
bona fide tantum
ſine titulo & requiritur tempus
xx. an. & ſic loquitur. d. l. in
omnibus, aut vero poſſedit cum
titulo & bona fide & ſufficit p̄
ſcriptio. xx. an. & ſic loquitur
text. in l. quamuis. ff. de vſuca.
Iſta doctrina colligitur ex
dictis Bar. in d. l. in omnibus.
& Panor. in d. c. cum nobis, ampliantis dicta Bar. & eſt cõmuniter approbata per Cano. ibi,
& eam ſequitur Pau. de Caſtr.
in l. fin. col. pe. C. de ſacroſan.
eccle. Are. conſi. cliij. conſulta
5 tio præpoſita. col. vlti. †Quãdo autem bona dicantur incorporata in fiſcum, & qualiter
fiat iſta incorporatio pro declaratione prædicte doctri. traditur plene in l. ſi quando. la ij. et
in l. ſi vacantia. C. de bo. vacã.
lib. x. Aliam doctrinam in
hac materia tradit Bal. in d. l.
fin. col. j. ver. venio ad gloſſ. C.
de ſacroſan. eccle. qui cõſtituit
differentiam inter fiſcum Romanæ eccleſiæ, & fiſcum Imperij dicens ꝙ licet cognitio maleficiorum non duret vltra xx.
an. quo ad fiſcum Imperialem.
l. querela. C. de fal. tamen exactio condemnationum quæ fiũt
iure Romanæ eccleſiæ durat
vſq; ad c. an. per tex. in authẽ.
quas actiones. in fin. ꝙ videtur
verum dicit ipſe contra condẽnatos, & eius ſucceſſores vniuerſales, ſed non contra bonę fidei emptores, vt ſentit vna gl.
parua in d. l. fin. ꝙ tamen Bal.
non affirmat. Vnde videtur
indiſtincte verum ꝙ contra fiſcum Romanæ eccleſiæ nõ currat minor præſcriptio centenaria per tex. in c. ij. de pręſcrip.
in vj. excepto ſpeciali caſu ibi
expreſſo ſupra, prout firmat
Pau. de Caſt. in d. l. fi. C. de ſacroſan. col. ver. pro declaratione gloſ. dicens ꝙ hoc procedit
in fiſco Romanæ eccleſiæ ſiue
bona fuerint incorporata ſiue
non, & ibi ponit doctr. circa
hujuſmodi pręſcriptionẽ fiſcalem ſequens Bar. in d. l. in omnibus, aliquibus additis. Sed
Ange. in l. iãpridẽ. C. cõmu. de
vſuca. id quod dictũ eſt in fiſco
Romanę eccleſiæ, extendit ad
fiſcum Imperialem dicens ꝙ ſicut hodie de iure autenticorum
contra Romanam eccleſiã non
currit minor præſcriptio centẽnaria. d. authen. quas actiones,
ita nec contra cameram Imperialem ſiue Romanũ Imperiũ a
quia gaudet prærogatiua Romanæ eccleſiæ: ſequitur Alexand. conſi. lxxxiiij. in cauſa
vertente, col. j. verſ. ij. dicemus
j. volu. Quod dictum non videtur verum nec de iure procedere quia eſt cõtra communem

doctrinam

doctrinam Bar.& doc.ſupra re
latã:niſi forte in quatuor caſi-
bus ſpecialibus de quibus in d.
l.fi.C.de ſa.ſan vt vult Bar. in
d.l.in omnibus.& ideo male ſe
fundat Alex.in pręal. conſi.in
d.l.fi. quia illa l. non procedit
niſi in quatuor caſibus ſpecia-
libus in ea expreſsis ſecũdum
gl.ibi ſuper verbo vendiderit.
& cõiter doc. & dicetur latius
in ſequenti tertia parte huius
quintus partis principalis: vbĩ
examinabitur intellectus. d. l.
6 fi. †Et ad motiuũ Ang. quod
imperiũ gaudet priuilegijs ec-
cleſiæ Romanę: reſpondetur ꝙ
eſt verum in caſibus a iure ex-
preſsis:& non in alijs:per ea q̃
habentur in l.ſi quis ſeruo per-
ſuaſerit. C.de fur.& per not. ꝑ
gl.in c.j.in verbo declaramus.
ne cler.vel mo.lib.vj.& plene
Iaſ.in l.ij.col.iiij.in prin.ff.de
7 iureiu. †Sed nunquid res mo-
bilis Ceſaris vſucapiantur triẽ
nio vide per Bald.in l.j. circa
fin.C.ne rei do.vel tẽp.& in d.
l.iampridẽ.C.cõmu. de vſuca.

Et vt clarior habeatur
doctrina:procedã in hac mate-
ria ꝑ quæſtiones particulares.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reſeruata principi in ſignum ſubiectionis & ſuperioritatis an poſſint præſcribi.*

2 *Cenſus tributum ſeu publica functio non differũt ſi data ſint principi ĩ ſignũ ſuperioritatis.*

3 *Differẽtia eſt inter cenſum & annuam penſionem reſpectu priuati.*

4 *Solutio cẽſus cõtra dominos inferiores eſt præſcriptibilis.*

5 *Cenſus præſtatio vel tributi non præſcribitur contra principẽ:ſed bene cõtra priuatum.*

PRIMA quęſtio
1 eſt. † Vtrum re
ſeruata princi-
pi in ſignũ ſubie
ctionis & ſupe-
rioritatis: vt tri
butũ vel cenſus præſcribi poſ-
ſint. In hac qõ. ex doctrina
Pa. in d.c.cũ nobis ſupra reci-
tata hr̃ deciſio ꝙ talia nõ præ-
ſcribuntur.per text. in l.cõpe-
rit.C.de pręſcri.xxx.ann. no.
Bal.in l.ſicut.col.fi.C.eo.ti.di-
cens ꝙ eccleſię Romanę et im-
perio nõ pręſcribitur ĩ his quæ
ſunt reſeruata in ſignum vni-
uerſalis dominij. Idem latius
firmat Pan. in c. ad audientiã.
ad fi.commen. de præſcri. di-
2 cens † ꝙ inter cẽſum & tributũ
ſeu publicã functionem non eſt
differentia:qñ pręſtantur prin-
cipi in ſignũ ſupreme poteſta-
tis:vt notãt glo.& Bar.in l.j.§.
j.ff.de publica.ſed vbi præſta-
tio fit priuato: bene differunt.
3 vt ibi per Bar.† ponentẽ diffe-
rentiam inter cenſum & annuã
penſionem reſpectu priuati: de
quo eſt glo.no.in c.conſtitutus.
& ibi no.Inno.& Cano. de re-
li.domi.& no.plene Fely.in d.
c.ad audientiam.col.vj.& vij.
ver.inquantũ habẽs:rñdens ad
tex.in d.c.cõſtitutus.qui vr̃ fa-
cere in cõtrariũ:& ponẽs intel-
lectũ. Fit ergo cõcluſio ꝙ ea
quę cõpetunt principi in ſignũ
ſuperioritatis ſiue vniuerſalis
recognitionis: vt p̃ſtatio:cenſus

vel tributi: nunquam
poſſunt p̄ſcribi:ni
ſi immunitas p̄ſta
tionis cenſus eſſet
cōceſſa a princi-
pe:& inuiolata ꝑ-
mãſerit per xl.an
nos:vt notatur ĩ l.
fi.C.de fun. patri-
mo.lib.xj.Ita no.
Bal.in d.l.j.cōpe-
rit:et plene Iaſ.in
l.Imperiũ. col.x.
in fi.ff. de iuriſdi.
4 om.iud. †Limi
ta iſtã cõcluſionẽ:
vt ꝓcedatur reſpe
ctu Papę vel ſupre
mi principis:nam
a cõtra inferrores[a]
dños ſolutio cẽſus
bene eſt p̄ſcripti-
bilis ſcd̃m Pan.in
d.c.ad audiẽtiã.in
fi.Et vltra Fel. &
Iaſo.de iſta mate-
ria: an p̄ſcribatur
aduerſus p̄ſtationẽ
cẽſus:& quãto ipe
& qñ currere inci
piat vide plene ꝑ
Raph. Cum. cõſi.
cxlix.ĩ quodã ca-
ſtro ꝑ totũ. & per
Fulg.cõſi.clxvj. I
q q̃ vertitur.col.j.
circa med. vbi fir
mãt cõcluſionẽ p̄-
5 dictam†ꝙ p̄ſtatio
cenſus vel tributi
nõ præſcribit̃ con
tra principẽ: ſed
cõtra priuatũ ſic:
& Pan. conſi. cij.
co.ij.j.vo.vbidicit
ꝙ p̄ſcriptio cẽſu ẽ
p̄ſcripta ſubiectio.

SVMMARIVM.

1 Superioritas ita ꝙ qs nõ ſub
ſit imperatori an p̄ſcribi poſſit.
2 *Obedientia & ſuperioritas*
non poſſunt præſcribi.
3 *Aduerſus ſupremã papæ pote-*
ſtatem nunquã præſcribitur.
4 *Supremus princeps põt populo*
ſuo per ſuũ priuilegiũ et reſcrĩ
ptum concedere libertatem.
5 *Tres ſunt reges nõ recognoſcen*
tes imperatorem.
6 *Regina & imperium vnde di-*
cantur exordiũ habere et quod
illorum prius fuerit.

SECVNDA quę-
1 ſtio eſt. † Vtrũ
ſuperioritas p̄-
ſcribi poſſit:ita
ꝙ quis nõ ſub-
ſit imperatori.
& ex doctrina Pan. ĩ d.c.cũ no
bis ſupra relata deciditur ꝙ non.
Hãc cõcluſionẽ latius firmat ip
ſe Pan.in c.cũ non liceat.ꝑ illũ
tex.col.fi. ver.& per hũc tex.
de p̄ſcri.cõcludẽs ꝙ nullus prin
ceps nulla reſpublica põt p̄ſcri
bere cõtra Romanũ imperium:
vt ſit ab illa iuriſditione vel in
totũ exẽptus vel exẽpta: ita ꝙ
ſit loco imperatoris in ſuo ter-
ritorio ſiue dñio:& nullũ ſupe-
riorẽ recognoſcat. Iura tñ im-
perij ſcd̃m Panor. p̄ſcribi pñt
ſuperioritate ſalua. Sed non
eſt poſſibile vt qs p̄ſcribat ꝙ
nemini ſubſit:quia diceretur ac-
cephalus contra tex.in c.nulla
lxxxiij.diſt. Tum quia obediẽ
b tia[b] & ſuperioritas nõ eſt prę-
2 ſcriptibilis:vt ibi. †Et quod
contra

a An pro-
cedat præ
ſcriptio
contra nõ
recogno-
ſcentẽ ſu-
periorem
habẽtem
fiſcũ & re
galia. vi-
de Sozi.
cõſ.86. co
lũ.fi. ver.
v. hæc cõ
cluſio: &
cõſi. 156.
col. fi. ỽ.
ſed clarũ.

b Quod cõ
tra obe-
dientiam
non cur-
rat præ-
ſcri. vide
per Old.
cõſi.284.
& cõſ.153
Cardi. in
cle.fin.in
vij.qõ.de
cenſi. Io.
An.in ad-
di.ad Spe
cu.ĩ rub.
de p̄ſcri.
colũ.j. Et
an p̄ſcri-
bat̃ ſupre
me pote-
ſtati ꝑ tẽ-
pus:cuius
initij &c.
vid ꝑ Pet.
de Anch.
cõſi.cxlj.
clarior et
breuior.

contra ſupremam poteſtatem principis non procedat pręſcriptio: tenet gloſ. in c. volumus. xvj.q.iiij.no.Bal. i l.j.col.iiij. C.de eman.li.& in c. j. colū.ij. quæ ſint rega. & ideo contra obedientiam principis nunquā præſcribitur.c.cū inter de con ſuetu.vbi not.glo.& doc. Hic decidit not.Bal.in authen.quas actiones.colū. vlt.C. de ſacroſan.eccle.ꝙ non pōt pręſcribi: ne appellet ad principem: quia iſtud pertinet ad ſupremam iuriſditionem: licet poſsit pręſcribi: ne appelletur ad alium inferiorē puta epiſcopū. c. venientes. de iureiur. ſequitur do. Philip.de Peruſio in c.dilecti.col.
3 viij.de appel. †Similiter aduerſus ſupremā poteſtatē Papę nō præſcribitur d. c. cū non liceat.cū ibi no.No.glo.in c.j. in verbo nō obſtante.in ſi. de cleri.egro.lib. vj.& not. Cano. in c.cum cōtingat de foro compe.

Immo collegiū cardinalium nō pōt pręſcribere ſupremā poteſtatē Papę ſecundum Inno.in c.bonę.el ij.de poſtu.pręla. no. Panor.in c.ij.de cleri.non reſi.

Et iſtam partē per plura firmat Iaſ.in d.l.imperiū.col.xj. & late Sozi. conſi. cclxxv. in cauſa fratrū.col. ij. & iij. Et propterea dicit Bald.in l.ij. in vj.C.de ſerui.& aqua. ꝙ præſcriptio cōtra Papā non procedit in his quę tangūt poteſtatis plenitudinē.not.Bertachi.in repertorio in verbo pręſcriptio. vj.ver.pręſcriptio cōtra Papā.

Contrariā ſententiā ꝙ immo poſsit aliquis princeps vel populus præſcribere plenā libertatē:ita ꝙ in nullo ſubſit Romano imperio: nec imperatorē in aliquo recognoſcat: tenuit Bar. in l. hoſtes.col.ij.ff.de cap.& i l.infamē.circa ſi.ff.de pub.iud. cuius opi.multi ſequūtur.& maxime Bal.in l.j.C.ne rei domi. vel tēplo.circa ſi.j.co.vbi dicit ꝙ cōtra imperiū & Romanam eccleſiā pſcribitur ſpacio cētū annorū: et in his q̄ ſunt reſeruata in ſignū ſpālis pręlationis & pręeminētię. Ex quo infert ꝙ populus Romanus pręſcribit libertatē: qa ſcdm eū non eſt du-
4 biū†ꝙ princeps ſupremus pōt cōcedere libertatē populo Romano per ſuū priuilegiū & reſcriptū:& ei cōcedere oīa iura regalia & merū imperiū. Ergo & eodē modo p patientiam tribuere: vt ibi latius p eū.et pluri mos ſequaces hꝫ iſta opi.vt īfra
5 dicā. †Hāc arduā.q.latiſsime examinat Fely.in d.c.cū nō liceat.co.iiij.vſq; ī ſi.cōm.p ſex. col.& ibi enumerat tres reges nō recognoſcētes Imperatorē: vcꝫ regē Francię:Hyſpanię: & Anglię:de primisduobuseſt gl. in c. Adrianus.el ij.lxiij.diſ.de tertio eſt tex. in c. cām.el ij. q filij ſint legi.& de rege Frācię eſt tex.in c.p venerabilē.eo.ti. Et cōcludit Fely.ꝙ iſti nō recognoſcētes ſuperiorē ſunt Imperatores ſeu loco Imperatoris in regnis ſuis.De quo ſcribit ipſe latius poſt Pan.in c.q̄ in ecl'iarū. colum.xj.& xij. de conſti. vbi tradit de poteſtate ducum marchionum et comitum:ac do minorū:& populorum eccleſię Romanę ſubiectorum. Et vltra Fely.quod princeps non recognoſcēs ſuperiorē ęquiparetur Imperatori in ſuo dñio: firmat Alex.cōſi. j. pſpectis ṽbis iiij. co.j.vo.et cōſ.xv.viſis narratis

v. volu. Et in pñti quęſtione Fely. in d. c. cum non liceat adducit ad vtranque partem exuberantes auctoritates: & tandem dicit ꝙ opinio affirmatiua approbatur de facto ꝙ præſcribatur libertas cõtra imperiũ per reges principes ciuitates & populos: vt ei non ſubſint per ſpacium tanti temporis cuius initij &c. ſecundũ opi. Bar. in d. l. hoſtes & multorum: quos ipſe refert & videtur magis cõis: vt apparet ex autoritatibus prope infinitis adductis per Fely. vbi ſupra qui iſtam partẽ affirmatiuam firmare videtur declarando & limitando multis modis: vt ibi per eum colũ. pen. & vlt. Eandem opi. firmat ipſę Fely. in c. j. colũ. iij. de conſti.

Et maxime limitatur iſta cõcluſio per Fely. vbi ſupra vt ꝓcedat quo ad imperatorem: ſed nõ reſpectu Papæ: quia pręſcribi nõ põt ꝙ quis non ſubſit Romanæ eccleſiæ & Papæ vicario Ieſu Chriſti. vt in extrauagan. Bonifacij octaui: quæ incipit vnam ſanctã: & per ea quæ dicta ſunt ſupra. & quæ no. idẽ Fely. in d. c. cum non liceat. co

6 lũ. iiij. ad fi. †& ibi vide colũ. vlti. vnde imperium & regna habuerint exordiũ: & ꝙ prius fuerit: an Papatus vel Imperiũ.

Iſtam partem dicit videri cõmunem d. Præpo. in c. per venerabilem. in v. oppo. qui filij ſint legi. Et tenendo eam: nõ poteſt procedere quædam deciſio Bart. in d. l. hoſtes. colũ. j. ff. de capti. dum vult ꝙ ſi ſint aliqui populi exempti ab imperio ex priuilegio: poteſt Imperator reuocare priuilegium: & eos reducere in ſubiectionem & aduerſus iſtã poteſtatẽ reuocandĩ nunquã põt præſcribi ſecundũ Bal. in c. ſicut. lo vlti. col. iij. de iureiuran. & ſimpliciter refert Iaſo. in d. l. imperium. colũ. xj. Sed iſtas deciſiones reprobat Fely. in d. c. cum nõ liceat. col. v. concludens ꝙ Imperator nõ poteſt reuocare priuilegiũ exẽptionis: poſito ꝙ poſsit concedi: per no. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. vbi habetur ꝙ princeps non põt tollere ius tertij abſque rationabili cauſa: melius faciunt quæ habentur in l. dignã vox. C. de legi. & plenene not. per Panor. & Cano. in c. nouit. vj. & vij. col. de iudi. & ibi late Fely. col. vj. cũ duabus ſeq. vbi diffuſe tradit an princeps poſsit reuocare priuilegium ſuũ conceſſum tã ſubdito quã non ſubdito: maxime qñ tranſiuit in contractũ & ex ibi notatis depẽdet veritas huius deciſionis: in quo articulo plene conſuluit Alexan. conſi. ccxvj. nec arguendi ſumus per totum. ij. volu.

SVMMARIVM.

1 *Merum & mixtũ Imperium aut iuriſdictio an poſſint præſcribi.*

2 *Maxima: qđ iuriſdictio merũq; & mixtũ imperiũ acquiri poſſint per cõſuetudinẽ & præſcriptionem quo caſu nõ procedat. & nu ſeq.*

4 *Extrema quæ requirantur in præſcriptione iuriſdi. merique & mixti imperii & quantum tempus & an requiratur ſcientia*

tia & patientia ſuperioris.

5 *Quaſi poſ. iuriſditionis vel iuris exigẽdi vectigal dicitur habere cauſam continuam.*

6 *Iuriſditio non utendo quanto tempore amittatur.*

7 *Quaſi poſ. decennalis nõ datur in incorporalibus.*

8 *Sciẽtia & patiẽtia ſuperioris eſt neceſſaria vbi cõtra eos præſcribitur iuriſdi.*

9 *Quaſi poſ. iuriſdi. qualiter acquiratur aut retineatur.*

10 *Præſcriptio iuriſdi. meriq; aut mixti imperii: an cẽſeatur fauorabilis aut odioſa.*

11 *Iuriſdictio an accumulatiuæ vel priuatiuæ acquiratur per præſcriptionem.*

12 *Iuriſdictio quo caſu non poſſit dici præſcripta.*

TERTIA eſt quæ
ſtio difficilis &
1 ardua† an iuriſ-
ditio merum &
mixtum impe-
rium præſcribi
a poſsint. [a] Quã.q. latiſsime di
ſputat Bald. in repet. l. j. C. de
eman. lib. poſita in calce. vij. li
bri codicis & in ſua. q. incip.
Roma. appullus per totam illã
repetitionem & quæſtionem. &
idem Bald. in repe. l. Imperiũ.
colum. iiij. & v. verſi. ſed quæ-
ro an Imperium. ff. de iuriſdi.
om. iudi. & ibi late Albe. poſt
antiquos: & diffuſe. domi. Iaſ.
col. ix. cum quinque ſeq. qui in
hac. q. refert fundamenta prin-
cipalia & opi. antiquorum ad vtrã-
que partem: præci
pue Bart. in l. j. §.
deniq;. ff. de aqua
plu. arcen. & in l.
ſi publicanus §. fi.
ff. de publi. Et de-
mum concluditur
com-

a Vide de hac quæſtione. an iuriſditio merum & mixtum imperium præſcribi poſsint latiſsime Bald. in repe. l. j. C. de emanci. lib. & in quæſtio. Romanus appullus etc. hic allegatis: vbi dicit plura notabilia. & maxime in ij. colum. quod qui non eſt ſacerdos nõ poteſt præſcribere ſe in ſacerdotem etiam ſi mille annis faceret officium. Et ꝙ qui nõ eſt prætor: nullo tẽpore poteſt præſcribere præturam per l. herennius. ff. ad municip. Item ꝙ qui non eſt tabellio non præſcribit tabellionatum curſu longi temporis: imo de falſo punitur. Itẽ ꝙ nemo præſcribit matrimonium illegitimum quamvis diuturnitate temporum. per l. qua in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nupt. quia eſt quid ſacrum ſecũdum Bald. in repeti. d. l. j. colũ. ij. & an ius creandi tabelliones & alia reſeruata poſsint præſcribi: tangit ibi col. iij. Et an poſsit præſcribi ſuperioritas. Et nunquid inferior præſcribat iuriſditionẽ ſuperioris maxime appellationis: vide ibi col. iiij. & ibi. colum. iiij. quod contra principis poteſtatẽ nemo præſcribit per gloſ. ordin. in c. volumus. xvj. quæſtio. iiij. & poſt adducta argumenta pro parte negatiua ꝙ poſsit præſcribi merum imperium & iuriſdictio fortiter arguit. col. v.

cum ſeq. & ita concludit & ibi dicit Bal. col. vij. ꝙ cōſuetudo eſt oīum iuriſdictionū origo, forma & principiū, & quot modis p̄ſcribatur iuriſdictio, & qualiter, & an extinctiue, vel accumulatiue, vide per Bald. ibi co. vij. circa fin. vbi dicit ꝙ iuriſdictio facilius p̄ſcribit̄ a pſona publica, q̄ꝫ a priuata, qa ī habētibus ſymbolū facilior eſt tranſitus, & per quantum tempus, et per quales actus præſcribatur merum imperium, vide ibi colū. viij. & qualiter iuriſdictio præſcribatur in feudum, & de iuriſdictione & an ſubditus p̄ſcribat exēptionem cōtra principem, vide Panormi. in c. nimis. de iureiuran.

a Adde ꝙ præſcribi poteſt iuriſdictio abſq; emolumento, ſed non econtra ſecundum d. Card. in cle. ſtatutū, in xiij. q. de ele. & quomodo præſcribantur ciuitates & caſtra contra eccleſiam & Imperatorem, vide per Abba. Pa. cōſ. lxxxij. quamq̄ꝫ in his dubijs. j. et ij. col. j. vol. et de p̄ſcriptione meri & mixti imperij ac iuriſdictionis. Vide late Pet. de Ancha. conſi. cxlj. clarior & breuior per totum.

b An ciuitates ſiue communitates poſsint, præſcribere reſeruata principi maxime ius legitimandi

timandi

cōem eſſe ſnīam ꝙ iuriſdictio [a] merumq; & mixtū imperiū, nedū per conſuetudinē, ſed ēt p p̄ſcriptionem acquiri poſsint.

Et pro hac parte adducit plurimas autoritates et bona iura adducta p antiquos, videlicet bonus tex. in l. viros. vbi gl. & Bar. C. de diuer. offi. lib. xij. & in l. ij. C. de fun. limit. lib. xj. & in c. irrefragabili. §. j. de offic. ordi. & in c. cum contingat. de fo. compe. vbi Panor. plene attingit iſtam quæſtionem. col. j. in vl. not. & ſeq. dicit in iij. colum. ꝙ alibi melius non probatur in iure adducitur etiam bonus tex. in d. c. ſuper quibuſdā. §. præterea. de verbo. ſignifi.

2 † Primo limitat Iaſo. in d. l. imperium. col. xj. hac communem concluſionem, vt non procedat in his quæ cōpetunt principi in ſignum ſupreme poteſtatis aut vniuerſalis recognitionis: de quo dictum eſt plene ſupra in j. & ij. qō. huius materię.

Et retenta hac opi. pro vera ꝙ ſuprema poteſtas pręſcribi non poſsit: licet contraria videatur magis cōmunis concurrente ſpacio tanti temporis cuius initij non extat memoria tamen dato ꝙ non poſsit præſcribi ſuprema poteſtas ſiue ſuperioritas poſſunt p̄ſcribi alia inferiora quæ ſunt meri imperij, vt habere gladij poteſtatē, prout plene habetur in locis præallegatis. not. Panormi. in cap. peruenit. de cenſi. etiam ſi ſint de reſeruatis Papę & principi, quia talia præſcribuntur per tantum tempus: cuius initij memoria non extat, d. c. ſuper quibuſdam. §. pręterea. qui tex. loquitur in impoſitione collectarum nouorum vectigaliū & ſimiliū quę ſunt reſeruata principi in ſignum ſupreme poteſtatis, & tamen poſſunt præſcribi per dictum tempus: ideo per inferiorem a principe poteſt pręſcribi poteſtas legitimādi [b] et creādi tabelliones quę ſunt de reſeruatis

reſeruatis

reſeruatis principi, vt ibi per Panormi. & late per Iaſo. in dicta l. imperium. colum.xj.

Et ita plene conſuluit Bald. vltra adducta per Iaſo. conſil. lxiiij. caſus eſt talis reuerēdus pater.j. volu. vbi tenet ꝙ talia reſeruata & regalia præſcribūtur priuatiue & non cumulatiue contra ſuperiorem: adeo ꝙ ſuperior non poteſt decetero illa exercere in locis vbi fuit ꝑſcriptum.
3 † Secundo limitat Iaſo. vbi ſupra hanc communē concluſionem quæ habet ꝙ merū imperium & iuriſdictio poſſunt præſcribi: vt procedat in habente caſtrum vel territoriū quo ad ſibi ſubditos tantum, & non quo ad alios, ſecundum do. Anto. in d. cap. cum contingat, & Roma. in l. j. §. deniq;. ff. de aqua pluuia. arcen. Sed contrariū eſt verius, licet Iaſ. tranſeat cum hac limitatione ꝙ iuriſdictio præſcribitur reſpectu territorij etiam in non ſubditos ibi contrahentes vel delinquentes, vt ille qui eſt dominus territorij: ratione iuriſdictionis pręſcriptę dicatur iudex cōpetens reſpectu dilecti vel contractus. iuxta cap. romana. §. contrahentes. de fo. compet. in vij. cum concor. per not. per Barto. & doct. in l. j. vlt. col. ff. de iuriſd. om. iudi. & Alexan. conſ. xxv. viſo proceſſu cauſę. j. & ij. col. iiij. vol. vbi concludunt ꝙ iuriſdictio coheret territorio materialiter & paſsiue: ergo ratione territorij cenſetur præſcripta iuriſdictio nedum quo ad ſubditos, ſed etiā in non ſubditos: ſi ibi contrahant vel delinquant. Et ita expreſſe firmat Flor. in l. ſi

timādi, vide per d. Ant. de Roſel. in ſuo tracta. legitimatio. fol. xiij. col. ij. et iij. d. Ludo. de ſardis etiam in ſuo tracta. legitimatio. fol. xij. in xij. quęſtio. & an poſsit pręſcribi ſuprema poteſtas principis & ſibi ſpāliter reſeruata, vide Pan. in c. p venerabilē, q filij ſint legiti. & in c. ꝙ trāſla. de offi. leg. i pri. Inn. in c. bonæ. el ij. de poſtu. pręlato. Pan. in c. ſuper quibuſdā. §. præterea. de verbor. ſignifica. Signorel. conſ. cclj. in princip. iiij. colum.

quis diuturno. ff. ſi ſer. vēd. & Bal. in addi. ad Specu. in titu. de iuriſdi. om. iudi. verſi. pe. quos refert Bertachi. in reperto. in verb. pręſcriptio. viij. ver. præſcribens iuridictionē, qui dicunt ꝙ præſcribens iuriſdictionem territorij poteſt punire etiā forenſes, & ſequitur Fely. in c. auditis. col. ix. verſic. ſic etiam intelligē. de pręſcrip.

Sat ergo firmat & communis concluſio ſecundū Iaſo. qđ iuriſdictio ac merū & mixtū imperiū [a] ꝑſcribi poſſunt ſalua ſuperioritate et ſuprema

a De pręſcriptione iuriſdictionis ac meri & mixti imperij vide late But. in repe. c. peruenit. colum. xj. de cenſi. vbi tangit in ſpecie an poſsit præſcribi ius carceris. Et ibi dicit quod caſtrum eſt præſcriptibile per l. ij. C. de fun. limi. libr. xj. ergo & appenditia, & per cōſequēs iuriſdictio, et quantū tempus requiratur ad præſcribendum

bendū ea quæ ſunt imperij. vide ibi col. xj.& xij.et iſtā materiā explicat do. Clau. Aquē. in l. more. colū. iiij. & v.ff.de iuriſdi. om. iudi. licet non ſatis clare.

ma ptāte. Sed aduerte, quia Iaſ.in d. l. imperiū. ſibi cōtradicit expreſſe in illa j.limita. ſupra relata. col. x. in fin.& xj.

Nam primo limitat communem concluſionem, vt non procedat in his quæ competūt in ſignum ſupremę poteſtatis vel in ſignum vniuerſalis recognitionis; quia vt ipſe dicit talia nunꝗ̄ poſſunt præſcribi contra principem.d.l.competit C.de præſcri.xxx.an.vbi no. Bald. ſecundum eum. Poſtea vero circa med.xj.col.dum allegat tex.in d. c.ſuper quibuſdam §.præterea.dicit ꝙ reſeruata principi in ſignum ſupremę poteſtatis præſcribi poſſunt per tm̄ tempus cuius initij &c. Ex quo infert ꝙ per inferiorē a principe poteſt præſcribi poteſtas legitimandi et creandi tabelliones:& tamen iſta ſunt de reſeruatis principi ſecundum Panor. in d.c. cum contingat. col.iiij. vel v. Et ideo rectius dicendū videtur ꝙ ea quæ ſunt reſeruata principi in ſignū recognitionis vniuerſalis dominij,non præſcribuntur vllo tēpore,vt præſtatio cēſus vel tributi,& ita ꝓprie loquitur tex. in d.l.comperit.& Bal. ibi qui nihil dicit de reſeruatis in ſignum ſupreme poteſtatis,prout eum allegat Iaſo. Alia vero quæ non competunt in ſignum recognitionis dominij vniuerſalis,ſed ſunt reſeruata principi in ſignū ſupreme poteſtatis tm̄,nō autem ſuperioritatis ſeu verius in ſignum ſpecialis prerogatiue & ſingularis priuilegij:vt dicit Panor.in c.cum nobis olim.de p̄ſcrip. bene p̄ſcribuntur per tm̄ tempus cuius initij &c.ſecundū omnes,vt ex p̄miſsis patet, alias prædicta implicarent cōtradictionem. Videtur ergo pro veritate per prędicta concludendū: ꝙ indiſtincte reſeruata in ſignum ſuperioritatis et ſubiectionis ſeu ſupreme poteſtatis,aut ſpecialis prerogatiue & ſingularis priuilegij præſcribi poſsint per tantū tēpus cuius initij memoria non extat, & ita firmat Bald.vltra præallegata in l.j.ver.ſed tu tene.C.ne rei do.vel tēp.vbi concludit ꝙ præſcriptio centū annorum currit contra imperium in his quæ ſunt præeminentię & iuriſdictionis. Non obſtāt tex.in l.comperit, & allegata ad oppoſitum, quia non loquūtur de præſcriptione tanti temporis,quæ non remanet in nudis terminis pręſcriptionis,ſed potius innititur priuilegio.d.c. ſuper quibuſdam.§. præterea. cum ibi not.

PRAESVPPOSITA igitur hac concluſione pro cōmu-
4 ni et vera†ꝙ iuriſdictio & imperium p̄ſcribi poſsint dubitatur quæ extrema requirātur in hmōi præſcriptione iuriſdictionis.Et primo quantū tempus requiratur.Secūdo an requiratur ſcientia & patiētia ſuperioris.

CIRCA primam quæſtionē varie et diuerſe fuerunt opiniones doctorum,quas refert Iaſo. in d.l.imperium,col.iiij. verſi, ij.cir-

ii.circa prædicta pſertim opi. Pau.de Caſt.ibi tenentis, ꝙ in præſcribendo mero & mixto imperio requiritur ſpacium tãti temporis cuius initij &c.Et demum concludit Iaſ. ꝙ ſi agit̃ de pſcribendo mero vel mixto imperio contra imperatorẽ abſentem & ignorantem neceſſario requiritur ſpacium tanti tẽporis cuius &c. Sed ſi agatur de pſcribendo contra Papã vel Imperatorem pſentem,ſcientẽ, & patientem,vel contra aliquẽ ducem vel marchionem pręſentem &c.communior eſt ſententia, vt ipſe refert ꝙ ſufficiat tẽpus x.an.per tex.no.in l.viros cũ gl.C.de diuer.offic.lib.xij.

5 †Confirmo iſtam concluſionem vltra Iaſ.autoritate Bart. in l.iuſto.§.non mutat. in fi.ff. de vſuc.vbi no.decidit ꝙ quaſi poſſeſsio iuriſdictionis vel iuris exigẽdi vectigal dicitur habere cauſam cõtinuam,ex quo iſta competunt perſone, & illa diſtinctio,an quaſi poſſeſsio habeat cauſam continuã vel nõ, vt ipſe dicit locum habet in ſeruitutibus & iuribus realibus. Non autem in perſonalibus,qa iura perſonalia ſemper cenſent̃ habere cauſam cõtinuam, cum eorum quaſi poſſeſsio retineatur animo, & ideo præſcribuntur longo tempore cum titulo & bona fide ad inſtar vſusfructus.l.fin.in fi. C.de præſcript. lon.temp ſecũdum Bar. in d.§. non mutat.in fi.cuius opin.firmat Pet.de Anch.in c.ſine poſſeſsione,col.vij.de regu.iur.in vj. Et hæc opin.Bar.eſt communis,vt atteſtatur Fely. in c. de quarta.col.xiij.de pręſcrip. qui refert Bart, idem velle in alijs locis per eum adductis,te probata opi.Panor.ibi.iij.col. qui ſolus,vt dicit Fely.tenet cõtra Bar. Et vltra Fely. addo Bal.in l.fi.C ne de ſta.defunc. vbi dicit ꝙ iuriſdictiones non præſcribuntur longo tempore ſine titulo,quia dominio equiparantur, vult ergo ꝙ pręſcribantur cum titulo longo tẽpore. Eandem concluſionem vltra Fely. & Iaſ. firmat Alexã. conſi.xvj.in cauſa & lite vertẽte inter magnificam communitatem.vij.col.v.volu.vbi affirmat hanc eſſe communem opi. ꝙ in pręſcriptione iuriſdictionis meri & mixti imperij ſufficit tempus. x. annorum ſi agatur de pręſcribendo contra inferiores dominos,excepto Papa & Imperatore, & ibi refert Pet.de Ancha.ita plene cõcludentem conſil. cxxxij.clarior & breuior vbi ſecutus Bald.in ſua diſpu.incip.appullus romanus &c.concludit ꝙ ſepoſito articulo , an in præſcribendo ſupremam poteſtatem contra Papam vel Imperatorem debeat concurrere præſcriptio temporis cuius initij &c.tamen cõtra inferiores dominos prætendentes iuriſdictionem in caſtro ſufficit præſcriptio communis tẽporis per ea quę habentur in c. ad audientiã.& in c.auditis.de pręſcri.& reſpondet ad contraria,vt ibi latius per eum. Eandem cõcluſionem tenet ẽt Are. conſi.cliiij. conſultatio propoſita.vlti. col. vbi ſequitur Bart. in d.§. non mutat.

6 † Subdit Alex.in præal. conſil.xvj.vij. colũ.v.volu. ꝙ iuriſdictio non vtendo amittitur ſpacio xl. annorũ, & excluditur cõmunitas

vel alius per non vſum tanti temporis ab omni ſuo iure: vt concludit Bar. ſuo conſ. inci. q̃ritur vtrum iuriſdictio. vi. col. & in l. licitatio. §. earũ. ff. de publica. per l. oẽs. C. de præſcrip. xxx. an. Idem ẽt firmat Are. in d. conſi. cliiij. vi. col. Et in hoc vr̃ inaduertenter locutus. d. Clau. Aquen. in l. more. col. v. ver. ſed tunc operepretiũ eſt intelligere. ff. de iuriſ. om. iudi. dum dicit ꝙ non reperitur iure cautum: ꝙ iuriſdictio non poſſit præſcribi decennio, quia ſecũdum eum in incorporalibus

7 nõ eſt dare quaſi † poſſeſsionẽ decennalem. Nam dicit contra tex. in d. l. fi. in fi. C. de præſcri. long. temp. & in l. ij. cum ibi no. C. de ſer. & aqua. & contra notata per Bart. in d. l. iuſto. §. non mutat. Et circa prædicta not. ꝙ præſcripto caſtro præſcribitur iuriſdictio ſecundum Bar. no. in l. ſi aliena res. §. hoc iure. ff. de vſuca.

SECVNDA quæſtio eſt.

8 † An requiratur ſcientia & patientia ſuperioris in præſcriptione iuriſdictionis ac meri et mixti imperij. Bar. in l. j. §. deniq;. ff. de aqua plu. arcen. & in l. ſi publicanus. §. fi. ff. de publica. concludit ꝙ requiritur ſciẽtia & patiẽtia imperatoris ſeu principis. contra quem præſcribitur etiam dato curſu tanti tẽporis cuius initij memoria non extet. Sed Iaſo. in d. l. imperium. col. xij. ver. circa primũ reprobat opi. Barto. concludẽs ꝙ in præſcriptione temporis cuius initij &c. non requiritur ſcientia & patientia, quia iſta præſcriptio habet fomentum a lege & vim conſtituti ſeu priuilegij, & ſic non ſtat in terminis præſcriptionis proprie. d. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. & l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quot. & æſti. & adducit plures tenentes contra Bar. poſt Alexan. conſi. vi. viſo themate & dubijs. j. volu. vbi dicit circa fi. ꝙ opi. Barto. eſt in hoc cõmuniter damnata. Procederet ergo opi. Barto. ſecundum Alex. & Iaſ. in præſcriptione minoris temporis. Et contra Bar. late tenet Sal. in l. ij. C. noua vectig. inſt. non poſ. cum alijs cõcor. addu. per Alexan. & Iaſ. vbi ſupra. Et vltra Iaſ. iſtam concluſionem firmat Alex. cõſ. xvj. in cauſa. et lite. iii. & iiii. col. & conſi. 24. ponderatis his. ij. col. v. volu. vbi concludit ꝙ in præſcribenda iuriſditione requiratur ꝙ quis probet ſe exercuiſſe iuriſditionem ſciente & patiente illo ad quem ſpectat, niſi probet de tanto tẽpore cuius initii &c.

Idem tenet ſolẽnis Doct. do. Iaco. de Sanc. Georg. in ſuo tracta. feudo. in glo. in verbo cum mero & mixto imperio, colũ. iii. vbi ponderat quod eſt magna vis, an quis fundet intentionem ſuam ex præſcriptione, vel ex conſuetudine. Et vide plenius in ſeq. q. Sed dubitatur, an ſufficiat ſcientia & patientia officialium Imperatoris ſeu principis aut comitatũ, vel Marchionum inueſtitorum ab Imperatore in caſu vbi requiritur ſcientia & patientia.

Iſtam. q. mouet Bar. in d. l. i. §. denique. ff. de aqua plu. arcẽ. & non decidit. & in l. ſi publicanus. §. fin. ff. de publica. vbi videtur tenere ꝙ ſufficiat ſciẽtia

tia rectoris ſeu præſidis pro-
uinciæ.& ſequuntur Car.Imo.
& Pan.in c.cũ contingat. iiij.
col.de fo.cõp. Are. conſ.cliiij.
conſultatio propoſita. Alex.p̄-
allegato conſi. vj.j.vol. & Iaſ.
in d.l.imperium.col.xiij.verſ.
circa aliud.& vltra ipſum Pa-
nor.in c.quæ in eccleſiarũ.col.
j.de conſti.& Alex.in præalle.
conſi.xvj.iij.& iiij.col.& con
ſi. xxiiij.iij.col.v.vol.& d.Ia-
co.in loco prgallega. Nunquid
autem vacante Imperio quo tẽ-
pore ſuccedit eccleſia. c. licet,
ex ſuſcepto.de fo.compe.ſuffi-
ceret ſcientia papę.tangit Bar.
in d.§. denique : & non decidit
Concluſio eſt ꝙ non.Quinim
mo ſi prgſcriptio eſſet inchoa-
ta contra Imperatorem patien
tem & ſcientem mortuo Impe-
ratore licet eccleſia ſuccedat
in adminiſtratione interim prę
ſcriptio dormiret ſecũdũ Bart.
in l.naturaliter.col.fi.ff.de vſu
ca.& ſequitur Bal. in l.cum no
tiſsimi.§.immo.C.de præſcrip.
xxx.anno.cum concor.adduc.
per Iaſ. in d.l.imperium.colũ.
xiij.in fi.& prin. ſeq.& per d.
Iac.vbi ſupra. Et de hac ma
teria præſcriptionis, iuriſdi-
tionis & imperij remiſsiue no.
Alex.in d.l.imperium.col.iiij.
vel v.verſic.videntur iſti præ-
ſupponere. & incidenter Fely.
in d.c.cum non liceat. col. pe-
nult. circa prin. & col.fi.circa
fi.& do.Iac. vbi ſupra. Et ea
quæ dicta fuerũt in ij.q.ij.par.
iiij.prin.col. xvj. ad fi.cũ dua-
bus ſeq. circa præſcriptionem
vſusfructus & iurium perſona
lium qualiter prgſcribãtur poſ-
ſunt adaptari ad huiuſmodi prę
ſcriptionẽ iuriſditiõis & impe
rij per notata per
Bar.in d. l.iuſto.
§.non mutat ex-
cepto quando agi
tur de prgſcriben
da ſuperioritate,
ſeu ſuprema pote
ſtate aut de præ-
ſcriptione rega-
lium in quibus re
quiritur tantũ tẽ-
pus cuius. ſ̄niti
&c.d.c.ſuper qui
buſdã.§.prgterea
9 † Qualiter aũt
acquiratur quaſi
poſſeſsio iuriſdi-
tionis,& retinea-
tur, ſine qua p̄ſcri
bi non poſſet, de-
clarat pulchre In
no.in c. dilectus.
& ibi videndum
ſemper extra de
capel.mona.
Tertio dubi
tat circa hãc ma
10 teriã. † Vtrũ p̄-
ſcriptio iuriſditio
nis ac meri & mi
xti iperij cenſeat
fauorabilis, vł o-
dioſa,& ſic an ſit
extẽdẽda,[a] ita ꝙ
præ-
prgſcriptio ĩ omnibus alijs.fir-
mat d.Signorelus conſi.lxx.in
quæſtione vertente inter com-
mune Parmę.col.ij. verſic.ve-
nio ad quartum.

a Adde ꝙ præſcriptio iuriſdi
tionis in vno articulo non ex-
tenditur ad alium. nec de ciui-
libus ad criminalia, nec de cau
ſa appellationis ad ſimplicem
querelam
Flori.in l.
ſi quis diu
turno. ff.ſi
ſer.vendi.
Et vtendo
iuriſditio
ne in vno
articulo
tinetur in
alijs. Flo-
ri. in l.v-
na eſt via.
ff.de ſerui
tu.ruſti.p̄-
dio. Et an
præſcrip-
ta iuriſdi
tione cen-
ſeatur p̄-
ſcripta po
teſtas co-
ercẽdi. vi
de per So
zin.conſi.
cclxxv.
iij.col.uer
ſic.confir-
mantur p̄
dicta. Et
quod ex
retentio-
ne, & vſu
in vna par
te rei in-
diuiduæ i-
pediatur

preſcriptio vno gradu iuriſditionis, aut meri mixti imperij præſcriptio extēdatur ad alios gradus. Iſtud dubium late explicat.d. Iaſ.in d.l. imperium. col.xiiij.ver.decimo circa prędictam materiam per totam illam col. & latius Fel.in d.c.auditis.col. viij. cum tribus ſeq. de præſcript. dixi plene in ſecunda parte princip.huius tractatus.colum.vj.cum duabus ſequen. verſicu. ſecundo principaliter.

QVARTO dubitatur.
11 † Vtrum per præſcriptionem acquiratur iuriſditio accumulatiue vel priuatiue. Iſtud dubium examinat late Fely. in c. paſtoralis col.j. & ij.de offi.ordi. & illū tangit Pan. & vltra Fely.addo Bal.conſi.lxiiij.caſus eſt talis reuerendus pater &c.j.volu. vbi plene conſuluit in hoc articulo. Et per hæc remanet expedita materia præſcriptionis iuriſditionis merique & mixti imperij. Cui ſub annecto incidentem quæſtionē. An minor vel inferior poſsit pręſcribere inſigna ſuper forū, & ſeu nunquid vſus inſigniorū quæ competunt ratione ſuperioris dignitatis poſsit pręſcribi per non habentem illam dignitatem vel minorem. Iſtā quęſtionem decidit Roma. in ſingu.cclxiiij. nunquid vſus inſigniorū.fo.viij. vbi allegat Io.
12 And.dic vt ibi. † Et not.q̄ iuriſdictio non dicitur præſcripta, nec currit præſcriptio contra eum, qui longiſsimo tempore iuriſditionem non exercuit, ſi caſus non occurrit, in quo iuriſditionem exercere potuiſſet ita Spe.in ti.de iuriſd.om.iud, verſi. & ſunt hæc in argumentum,refert d. Io.Berta.in trac. de Epiſcopo. in iij.parte prin. primi libri.col.ij.ver.illud tamen.bene faciūt no.per Bar. in l.cum ſcimus.C. de agric.& cenſi.lib.xj. & in l.in filijs per illum tex.C.de decurio.eo.lib. & quæ ad propoſitum plene dixi in iiij.par.prin.q.vj.colum. xlvj.ver.ſubdit.Fely.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruata principi in ſignum priuilegii ſingularis ſuperioritate excepta an poſſint præſcribi.*

2 *Vectigal ſeu ius pedagiādi an præſcribi poſſit, & quæ ad eius pręſcriptionem.*

3 *Bona in fiſcū incorporata quanto tempore præſcribi poſſint.*

4 *Princeps præſumitur ſcire id quod ſui officiales ſciunt.*

5 *Præſcriptio iuris pedagiandi, ſeu exigendi vectigal cauſata ex tempore ſeu conſuetudine, ad quas res extendatur.*

6 *Ius exigendi herbaticum et affidandi beſtias in paſcuis percipiendo certum quid pro ſingulo capite pręſcribitur ad inſtar iuris pedagiandi, & eſt ius perſonale.*

QVARTA quęſtio elicitur ex doctrina Pan. in d.c.cū nobis. olim ſupra
1 recitata, † vtrum reſeruata

reſeruata principi in ſignum a priuilegij ſingularis,ſuperioritate excepta, vt legitimare ſpurios,creare tabelliones,exigere vectigalia & pedagia,& ſimilia præſcribi poſsint. Et concludit Pan.talia poſſe præſcribi per tantum tẽpus, cuius initij &c.concurrente ſcientia & patientia ipſius principis, ꝑ tex.in d.c. ſuper quibuſdam.§. præterea. Idem firmat ipſe Panor.in c.cum contingat. colũ. iiij.vel v.de foro compe. Are. conſi.xxx.viſo themate.colũ. iij.& Franci.Cur.conſi.xxiiij. ſuper eo ꝙ a me requiritur.colum.ij.& Iaſ.in d.l.imperium, col.xj. verſic. ſed alia.& dixi in præcedente q. Sed in vno caſu non bene dicit Panor. in quantum vult ꝙ requiritur ſciẽtia & patientia principis cum curſu tanti temporis,quia vt ſ̄. dixi communis opinio eſt in contrarium reprobata opi.Bartol. ꝙ ſufficiat de per ſe curſu tanti temporis,cuius initij &c.

2 †Sed hic quæro magis ĩ ſpecie,quia facta eſt mentio de præſcriptione vectigalis, vtrũ poſſit præſcribi vectigal ſeu ius a pedagiandi.[a] Et quæ requirantur ad eius præſcriptionem. Iſtam quæſtionem mouet Bar. in l.ſi publicanus.§.fin.ff.de pu b blica.[b] & concludit quod exactio vectigalium præſcribitur per tempus cuius initii memoria non extat:quãdo agitur de præſcribendo perceptionem uectigalis:quæ nulli competit. Sed ſi competeret alicui nobili vel priuato ex conſuetudine, vel priuilegio illud præſcribitur minori tempore cum titulo & bona fide,ſicut præſcribitur vſusfructus, & ſic longo tempore, iuxta.l.fin.in fin. cum ibi not.C.de præſcri.lon. tem. Et dixi plene in iiij.par.prin.col. xvj. cum duabus ſequen. Sed quia vt ibi dicit Bart. in præſcriptione iſtorum iurium incorporalium requiritur ſcientia eius contra quem præſcribitur.l.ij. C.de ſer.& aqua. vbi Bar. aſsignat rationem. & in l. i.§.denique.col. vltim.ff.de aqua plu.

a An ius pedagiandi poſſit præſcribi per inferiorẽ, vide per Bu.in repe.c.peruenit.col.xij. de cenſi. Et de præſcriptione iuris pedagiãdi, vide ibi latius per eũ.colũ. xxiij. circa fin. & ſeq.ubĩ tangit, an ſi quis colligit pedagium per decẽnium præſumatur ius pedagiandi, & concludit quod ad præſcriptionẽ huius iuris requiritur tantũ tempus, cuius initij &c. quando tale ius non eſſet adhuc creatum, ſed creandum, ſed vbi eſt iã creatum ſiue formatum, quia alius habet tale ius,tunc concludit Butr.ꝙ præſcribitur ſpacio communi, vel ſi ſoluit aliquam partem longo tempore principi ſeu domino, vel communi cui ſpectabat & de præſcript. iuriſpeda. Adde Iaſ.in l.de quibus.colum.xiiij. ff.de legi. vbi concludit ꝙ requiritur tempus cuius initij. &c.quia eſt de reſeruatis principi.

b Adde Bal.cõſi.cxxv.quæſtio vertens.j.vol.& conſi.clxxx.vij. quia conſuetudo equiualet veritati.iiij.volu.

a Adde ꝙ ſi hoc eſt verum nõ videtur ꝙ requiratur ſcientia & patientia aduerſarij in præſcriptione horum iuriũ prout non requiritur in vſufructu, vt probatur in l. fin. circa finẽ. C. de prçſcript. lon. temp. & plene dixi i iiij. par. prin. colũ. xvj. verſi. tertie limitatur &c. cũ duabus colum. ſeq.

plu. arcen. dubitatur cuius ſcientia requiratur in præſcribendo vectigal. & reſpondet Bar. ꝙ ſi prçſcribitur contra priuatum qui illud ius habebat requiritur ſcientia illius priuati. alias ſecundum Bar. requiritur ſcientia illius iudicis, in cuius territorio vectigal ſeu pedagium exigitur. Ille enim eſt vt ipſe dicit ad cuius curam pertinet, & cui hoc commiſſum eſt per tex. in l. iij. C. de vectig.

Et deciſio Bar. eſt vera, & communiter approbata excepto inquãtum videtur velle ꝙ requiratur ſcientia & patientia etiam in præſcriptione tanti temporis cuius initij &c. quia in hoc opi. Bar. eſt communiter damnata, vt late per Alex. in prçalleg. conſi. vj. circa med. verſi. ex præmiſſis. vſque ad fi. j. volu. vbi tractat in terminis de præſcriptione vectigalis. & per eundẽ con ſi. cxxv. viſo titulo quæſtionis. j. q. ij. volu. & per Aret. conſil. cliiij. conſultatio propoſita. vlti. col. vbi concludit cum Bar. ꝙ ius exigendi vectigal et ſimilia iura quæ competunt perſonç præſcribuntur eo modo quo res immobiles, quia cenſentur habere cauſam continuam ex quo eorum quaſi poſſeſsio animo retinetur, & inter immobilia computantur. vt per Bar. in d. l. ſi publicanus. §. fi. & in d. l. a iuſto. §. non mutat. ff. de vſuca.[a]

Fallit iſta concluſio ſecundũ Aret. quando ageretur de prçſcribendo iure vectigalis, vel
3 alio incorporato in fiſcũ, † quia pro bonis in fiſcum incorporatis ſemper requiritur præſcriptio. xl. anno. Nec diſtinguitur an præſcribens habeat titulum vel non. l. quamuis. & ibi notant glo. & Bart. ff. de vſuca. & l. omnes. C. de præſcri. xxx. anno. Hanc quçſtionem quanto tempore vectigal regulariter prçſcribatur, plene examinat Sal. in l. vectigalia. C. nouã vectig. inſti. non poſ. & in pluribus tenet cum Bart. & concludit ꝙ quando quis acquirit, vel præſcribit ius vectigalis in nullius perſona formatũ, id eſt quod nulli competebat, prçſcribitur ſiue acquiritur tempore cuius initij memoria non extat. Sed ſi eſſet iam formatum, quia alicui nobili competeret ex priuilegio vel conſuetudine minus tempus requiſitur ad p̃ſcribendum habita diſtinctione, an quis poſsideat titulo, & bona fide, vel non, vt in vſufructu. Bandem concluſionẽ firmat Anto. de But. in repe. c. peruenit. col. xxiiij. circa fin. & ſequen. de cenſi. Circa vero ſcientiam & patientiam Saly. concludit contra Bart. poſt longam diſputationem & relatas opiniones ꝙ non ſufficiat ſcientia iudicis, ſed requiritur ſcientia principis quando agitur de præſcribendo ius vectigalis

galis ꝙ nulli competit, vbi ve-
ro agitur de prȩſcribendo ius
formatum alteri competēs res
eſt clara quod ſcientia illius re
quiritur, ſecundum Salyce. qui
confirmat in ver. concludo igi
tur ꝙ vbi probatur de tanto tē-
pore cuius initij &c. non requi
ritur probari de ſcientia & pa
tientia alicuius. Dicit tamē tu-
tius eſſe in practica ꝙ titulis al
legetur. Ad cuius probationē
inducatur exactio vectigalis
tanti temporis &c. Et opinio-
nem Salyce. quod non ſufficit
ſcientia officialium ſeu iudicis
contra Bar. tenet Alexan. con-
ſi. lxxxiiij. in cauſa vertente.
circa medium. verſic. nec præ-
dictis. j. volu. Mouetur, quia
licet Bar. in l. ne quid. ff. de in-
4 incen. rui. naufra. velit. †quod
princeps præſumitur ſciuiſſe
id quod officiales ſui ſciuerunt
cuius uerba reaſſumit. d. Anto.
de Butr. in cap. j. de reſtit. ſpol.

Tamen hoc non eſt verum.
Sed contrarium probatur in ca
pit. cum ad ſedem. cum glo. in
verbo interdictum. de reſtitut.
ſpolia. & in l. quod vulgo. ff. de
vſuca. pro empto. vbi habetur,
ꝙ dominus habet probabilem
cauſam ignorandi factum pro-
curatoris. Sed communis opi.
videtur cum Barto. quod ſuffi-
ciat ſcientia officialium, vt pa
tet ex his quȩ ſupra dixi in ij.
q. iij. q. prin. verſic. ſed dubita-
tur &c. Iſtam quæſtionem la
te tractat do. Iac. de San. Geor.
in tracta. feud. in verbo, cum
mero & mixto imperio. colū.
penult. & fi. Et poſt relatas va-
rias opiniones concludit ꝙ vbi
probatur de tanto tempore cu-
ius initij &c. nō requiritur pro
bari de aliqua ſcientia & pa-
tientia ſuperioris, nec de ali-
quo titulo, quia tantum tempus
habet vim conſuetudinis & iu-
ris conſtituti per l. j. §. fin. ff. de
aqua plu. arcē. & l. hoc iure. §.
ductus aquæ. ff. de aqua. quot.
& eſti. & per text. in d. c. ſuper
quibuſdam §. præterea. & con-
tra Barto. refert tenere Butri.
in repet. d. c. peruenit. col. xx.
& xxiiij. Angel. in d. §. ductus
aquȩ. & Imo. in d. l. ſi publica-
nus. §. fi. vbi contra Bar. addu-
cit quatuor motiua, & illud po
tiſsime quod vſus tanti tempo
ris cuius initii &c. eſt proprie
conſuetudo, quia non agitur de
detrahendo iuri ſingularis per
ſonæ tantum, ſed iuri vniuerſa
li omnium tranſeuntium. Et
iſta dicitur proprie conſuetu-
do. Non autem præſcriptio, &
ad inducēdam conſuetudinem
non requiritur patientia ſupe-
rioris, vt ibi per eum. Ean-
dem quȩſtionem plenius exa-
minat domi. Ioan. Bertachi. in
ſuo tracta. de gabel. quæſt. x. j.
partis. colum. vj. & vij. refe-
rens dicta Barto. in d. §. in om-
nibus. vbi concludit ꝙ ſemper
requiratur ſcientia Imperato-
ris ſeu Principis quādo agitur
de præſcribendo iure vectiga.
quod nulli competit, nedum ſe-
mel & in principio prȩſcriptio
nis, ſed etiam ſemper & perſe-
uerans. Communis tamē opi-
nio eſt in contrarium, vt ſupra
patet ſaltē vbi probatur de tan
to tēpore cuius initij &c. & re
fert ibi d. Berta. cautelā Sal. in
d. l. vectigalia. ꝙ allegetur titu
lus ſeu priuilegium conceſsio-
nis a principe habente pote-
ſtatem concedendi; deinde

ꝙ quis probet exactionem x.
vel xx. an. quia licet titulus al
legatus non probetur ſufficit ꝓ
bare quaſi poſſeſsionem exigē-
di per tantum tempus, per nota
ta per glo. & Bar. in l. ſeruitu-
tes la granda. ff. de ſerui. titulo
generali, & in l. cum de in rem
verſo. ff. de vſur. quamuis Sa-
ly. in d. l. vectigalia, cum alle-
gatione tituli exigat ꝙ probe-
tur vſus tanti tēporis cuius ini
tij &c. Et de huius concluſio
nis intellectu plene dixi in iij.
parte prin. in x. q. vbi late exa
minaui materiam. d. l. cum de
in rem verſo. Et dicit Berta.
vbi ſupra ꝙ conſuetudo exigē-
di gabellas et pedagia acquirit
ius territorio, non perſonis.

Conclude igitur in hac q. cū
Barto. in d. l. publicanus. §. fin.
cuius opin. eſt communis exce-
ptio inquātum exigit ſcientiā,
etiam in præſcriptione tanti tē
poris cuius initij &c. vt prædi-
5 xi. †Sed eſt notandum ꝙ p̄-
ſcriptio iuris pedagiādi & exi
gendi vectigal. cauſata ex tem
pore ſiue ex conſuetudine non
extenditur ad alias res præter
q̄ ad eas de quibus eſt conſue-
tū exigi & ſolui vectig. & ideo
de alijs exigi non poteſt. vt no.
Bar. in l. j. §. ſi quis hoc interdi
cto. ff. de iti. actuq;. priua. & in
d. l. ſi publicanus §. fi. in fi. et ſe
quitur d. Berta. in prædicto tra
cta. de gabel. q. xj. j. partis. col.
vij. in fin. & viij. & dixi latius
ſupra in pen. q. ij. partis princ.
6 †Quanto autem tempore p̄-
ſcribatur ius exigendi herbati
cum & affidandi beſtias in pa-
ſcuis percipiendo certum quid
pro ſingulo capite uel grege: vi
de pulchre per Arc. in d. conſi.
cliiij. colum. fin. vbi dicit quod
tale ius eſt perſonale, & præ-
ſcribitur ad inſtar iuris peda-
giandi.

SVMMARIVM.

1 *Libertas ſeu immunitas nō
ſoluendi vectigal ſeu gabellā
quanto tempore præſcribatur.*
2 *Præſtatio vectigalis diuerſis
caſibus diuerſimode præſcri-
bitur.*
3 *Immunitas non ſoluendi vecti
gal an præſcribatur vno diu nō
ſoluente cæteris autem ſoluen-
tibus.*
4 *Villa et caſtrum quo caſu poſ-
ſint vel nō poſſint imponere one
ra fiſcalia.*

QVINTA quæ-
ſtio eſt. Poſtquā
vidimus de pręſ-
ſcriptione iuris
pedagiandi.
1 †Quid ecōtra
quāto tempore pręſcribatur li-
bertas ſiue immunitas non ſol-
uendi vectigal vel gabellam.

Hanc qō. format Bal. in l. li-
citatio. §. earum. ff. de pub. &
cōcludit quod aut exactio per-
tinet ad priuatum ex priuile-
gio vel conſuetudine, & ſuffi-
cit eſſe ceſſatum x. an. aut per-
tinet ad fiſcum, vel ad rem pu-
2 blicam, † & tunc præſtatio ve
ctigalis præſcribitur xl. annis
per l. omnes. C. de pręſcript.
xxx. vel xl. ann. requiritur ta-
men bona fides ad pręſcriben-
dam huiuſmodi libertatem ſeu
immuni-

immunitatē nō ſoluēdi vectigal
vt dicet in vij.& vlt. q. huius
partis. Et hanc doctrinā ſe-
quūtur Ang.& Pau. de Caſt.in
d.§.earū.& Bal.conſi.cxxv.q.
vertens.j.vol.& cōſi.cccclxv.
ſi pater filio.iiij.vol. & Corn:
conſi.xliiij.in hac cōſultatione
j.col.ij.vol.& cōſi.xxij.in præ
ſenti cōſultatione.v.col.iij.vo-
3 lu. †Quid aūt ſi aliquis priua
tus tāto tpe ceſſauerit cū omnes
alij ſoluerint: an ſit prę́ſcripta
immunitas dic vt per Bar.in d.
§.earū.cuius dicta doc.ibi cōi-
ter ſequūtur: & declara vt ibi
per Imo. Adde ēt prædictis
qualiter præſcribatur immuni-
tas a collectis contra villā vel
caſtrum & aduerſus impoſitio-
nē collectarum.Bald. in conſi.
cxxv.queſtio vertens.in j.vol.
4 & ibi† ꝙ villa & caſtrum non
poſſunt imponere onera fiſca-
lia niſi quatenus haberent ex
conſuetudine tāti tēporis cuius
initij &c. per c. ſuper quibuſ-
dam.§.præterea.de ver.ſig.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ius collectādi & tallean-*
di forenſes aut hmōi poteſtas
quanto tempore præſcribatur.

2 *Conſuetudo cuius initii memo*
ria non extat habet uim priui
legii & conſtituti.

3 *Forenſes ad quas collectas de*
iure poſſint obligari.

4 *Vaſalli & nobiles de iuriſdi-*
ctione inueſtiti an & quas col-
lectas poſſint ſuis ſubditis im-
ponere.

5 *Nobiles & domini prætenden-*
tes ſe habere ius collectādi eorū
ſubditos ex præſcriptione vel
conſuetudine in certis caſibus
quomodo cognoſcantur habere
ius ex præſcriptione.

SExta quæſtio
eſt cognata præ
1 cedētibus †quā
to tpe prę́ſcriba
tur poteſtas ſiue
facultas impo-
nenda collectas & talleas forē
ſibus ſeu ius collectandi & tal-
a leandi forenſes.[a] Iſtā q. val.
de vtilē & quotidianā in practi
ca mouet Bart.in l. cū neq;. C.
de inco.& in l.j.C.de mul. & i
quo lo.col.iiij.ſeu. v. verſi.ſed
quæro cui poſſit imponi lib.x.
cōcludens ꝙ ad hoc vt ciuita-
tes vel oppida poſ
ſint imponere col
lectas forēſibus ꝓ
rebus quas poſſi-
dēt in illa ciuita-
te vel oppido ſiue
eius territorio re
quirit ꝙ hoc ha-
beāt ex cōſuetudi
ne: cuius cōtrarij
memoria nō ex-
2 tet † quæ habet
vim priuilegij &
cōſtituti.l.hoc iu-
re.§.ductus aquæ.
ff.de aqua quot.et
c.ſup q̄buſdā.§.p̄-
terea.de ver. ſig:
Sed do.Alex.cō-
ſi. lxviij. viſo &
dudū diſcuſſo pro
ceſſu.iij.co.ij.vo.
tenet ꝙ ſufficit tē
b pus.x.an.[b] ad prę
ſcribēdum talem
fa-

a De hac q. vide ꝑ Are.cōſi. cxxxij. ī cauſa quę vertitur vbi examinat an poſſit præſcribi cōſuetudo collectandi forenſes. et Iaſ. in l. de q̄bus. colū. xiiij. ff. de lega.

b Contrariū tenet Aret. cōſi.xxxij. col.iij.

a Contrariū tenet Areti. in conſi. 32. col. iij. li. cetē Bal. nō faciat mētionē.

facultatem colle-
ctandi forēſes: qa
tanto tpe præſcri-
bit: & inducit cō
ſuetudo ſaltē de iu
re ciuili: etiā ſi ſit
cōtra ius. nec re-
quiritur ſecundū
Alexā. tp̄s cuius
initij &c. niſi ad præſcribendū
ea quæ ſunt reſeruata principi.
Et ſic loquitur tex. ī d. c. ſuper
quibuſdā. §. præterea. Sed impo
nere collectam nō ſubditis ſiue
forenſibus pro rebus quas poſ-
ſidēt in alieno territorio & di-
ſtrictu nō eſt de reſeruatis prin-
cipi. Quādoq; iſtud poſsit indu-
a ci per ſtatutū inferioris [a] vt de-
cidit ſingulariter Bal. in l. j. co
lū. vj. circa me. in ver. ſed quē-
admodū. &c. C. de ſen. quæ pro
eo ꝙ intereſt. Hinc dixit no.
Bar. in l. j. C. de auro coro. lib.
x. per illū tex. ꝙ ſi de antiqua
cōſuetudine ſeruatū eſt ꝙ forē-
ſibus imponantur onera perſo-
nalia poterūt ad illa impoſterū
cogi. at cōſuetudo inducta ſpa-
cio requiſito ad cōſuetudinē ꝑ-
ſcribendā dr̄ antiqua: vt no. gl.
in c. generali. in verb. deuotio.
& ī verbo antiqua. de elec. lib.
vj. ergo in tali cōſuetudine non
erit neceſſarium tp̄s cuius ini-
tij &c. Iſtud eſt motiuū vrgēs
Alex. in præal. conſi. & ideo ſe
cundū eū licet Bart. vbi ſupra
dicat ꝙ forēſibus collectas im-
ponere pn̄t ciuitates quæ hoc
habent ex cōſuetudine tāti tp̄is
cuius initij &c. nō per hoc intel
lexit excludere ꝙ minus tp̄s nō
ſufficeret: vt ibi latius p eū: cu-
ius dicta refert & ſequit. d. Iaſ.
in l. de qbus. col. xv. ff. de leg.
vbi col. xvj. verſi. vlt. ex hac
parte no. ex illo tex. ꝙ cōſuetu
do. x. an. dr̄ inueterata & anti-
3 qua ſiue antiquata. †Ad quas
vero collectas forenſes de iure
teneātur pulchre declarat Ale-
xā. in p̄al. cōſi. lxviij. j. col. ij.
vo. & cōſi. cj. viſis inſtrumētis.
iij. col. j. vol. vbi ſequit deciſio-
nē Bal. in d. l. j. C. de ſen. q̄ pro
eo ꝙ intereſt. ꝙ per ſtatutū poſ-
ſit induci ꝙ collecte forenſibus
imponant: & plene cōſi. lij. vi-
ſis his quæ in themate. v. vol.
vbi cōcludit ꝙ de cōſuetudine
pōt induci ius collectādi & im-
ponēdi onera forenſibus q̄uis
alias de iure non liceret & ibi
plene declarat: q̄ & quales col-
lectę & qualia onera poſsint de
iure forēſibus imponi. & idem
Alex. pulchre conſi. cxxxiiij.
ſup primo. j. col. iiij. vol. cōclu-
4 dens no. †ꝙ vaſalli & nobiles
de iuriſditione inueſtiti nō pn̄t
hominibus & ſubditis ſuis col-
lectas & onera īponere niſi eas
& ea quę conſueuerunt imponi
de antiqua cōſuetudine. vt not.
Bar. ī l. j. C. de excu. mu. lib. x.
& pulchre Bald. in l. cū multa.
C. de bo. quę lib. et dicit Alex.
in ſimilibus antiquas cōſuetudi
nes eſſe ſeruādas. vt p Bal. ī cō-
mē. pacis conſtā. in verbo ſicut
ab antiquo quę oīa velut quo-
5 tidiana ſunt bn̄ notāda. †Quid
aūt ſi nobiles vel dn̄i prętēdant
ſe habere ius collectādi eorum
ſubditos ex p̄ſcriptione vel cō
ſuetudine in certis caſibus qua-
liter cognoſcat an tale ius cōpe
tat ex p̄ſcriptione vel cōſuetu-
dine. & qd ſi collectauerint ali
quos an poſsint collectare oēs.
& dicantur acquiſiuiſſe ius col
lectandi vniuerſos, & quid ſi
hoīes allegāt ſe nunq̄ fuiſſe ꝑ
ſimili

ſimili collectatos, vide iſtam q. plene examinatam per Alb. de Ro. in rub. ff. de mu. & ho. & p do. Iacob. de ſan. Geor. in ſuo trac. de homag. col. ix. & x.

SVMMARIVM.

1 Libertas & immunitas nõ ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur.

2 Tributa ſeu publicę functiones debita imperatori in ſignũ recognitionis vniuerſalis dominii: non poſſunt contra imperatorem præſcribi.

3 Collectas nõ ſoluẽs per xl. an. an ſit tutus a futuris collectis.

4 Requiſita ad præſcriptionẽ libertatis ſeu immunitatis nõ ſoluendi collectas quæ ſint.

5 Bona fides adeſſe debet in præſcriptione libertatis ſeu immunitatis non ſoluendi collectas debitas &c.

SEPTIMA quęſtio eſt. Quid ecõtra.
1 †quãto tpe ꝑſcribat li-
a bertas.[a] & immunitas nõ ſol-
b uẽdi collectas.[b] Hãc.q. examinat Alex. cõſ. xxx. põderatis narratis ĩ themate circa me. in v. dubio. v. vol. cõcludens ꝙ ſufficit tp̃s. xl. ann. ſi dicto tpe fuerũt impoſite collectę gñales & nõ fuit aliqd ſolutũ p allegãtes immunitatẽ: qa tãto tpe vñr iuri. per l. oẽs. C. de ꝑſcri. xxx. an. & not. per Bartol. in l. licitatio. §. earum. ff. de pub. præſertim ſi intercesſit cõceſsio immunitatis licet inualida: & ſic titulus coloratus: qa ſuffĩcit ad ꝑſcribendũ cũ ſpacio. xl. an. per tex. no. in l. fi. cũ gl. in verbo canone. C. de fun. primo. lib. xj. Et ibi rñdet Alex. ad
c tex. in l. cõperit.[c] C. de pręſcr. xxx.
2 an. †ꝙ eſt ſpãle ĩ tributis ſeu publicis functionibus debitis imperatori in ſignum recognitionis vniuerſalis dñij: vt non poſsint pręſcribi cõtra imperatorẽ. vt no. Bar. & alij. & no. doc. poſt gl. ĩ c. cũ nõ liceat. de pręſcri. & apparet ex no. ꝑ Bar. & doc. in d. l. licitatio. §. earũ. Præterea ſecundũ Alex. id qđ hr̃ in d. l. cõperit. locũ nõ habet qñ ſuper hoc intercesſit cõceſsio immunitatis q̃uis inualida: qa ſufficit ad prę ſcribẽdũ ſpacio. xl. an. p tex. iũcta gl. in d. l. fi. & no. Ang. et Saly. ĩ d. l. cõperit. rñdet ẽt Alex. ad tex. in l. vacuatis. C. de decur. lib. x. ꝙ loquitur qñ illę q vult ſe tueri nõ habebat priuilegiũ immunitatis ſeu cõfirmationis factę a principe ſed volebat ſolũ ſe tueri ex liberatione facta expreſſe vel tacite a ciuitate. nã nõ poteſt p illã. l. vacuatis: ſed ſi habet cõceſsionẽ a prĩcipe ẽt ſi ĩ ea eſſet aliquis defectus tũc põt ſe tueri mediãte lapſu tp̃is. xl. an. per d. l. fi. cũ gl. Et vltra Alex. pro hac cõclu-

a An ꝑſcriptio ꝓſit ĩ oneribus euitãdis vide p Pan. in c. accedẽtes. iij. col. & de pręſcrip.

b Vid Alexã. late ĩ cõſ. xxx. põderatis etc. ĩ v. vo.

c Ad intel. d. l. cõperit. vide Bal. in l. j. col. ij. C. de anna. excep.

ſione adduco Bar. in ſuo conſi. incip. commune ſpolleti. in ordine. cxxv. vbi dicit † ꝙ qui ſtetit per xl. annos ꝙ nõ ſoluit collectas eſt tutus per xl. an. ꝙ nõ ſoluit collectas eſt tutus a futuris collectis. refert & ſequitur do. Petrus Phil. Cor. cõſ. xliiij. in hac cõſultatione. col. j. circa me. ij. vo. & conſi. xxij. in præſenti conſultatione. v. colũ. iij. vo. dicens ꝙ hæc eſt potius cõſuetudo ꝙ̃ præſcriptio. Eandem concluſionem firmat Ro. cõſi. cclij. pro deciſione in iiij. dubio. licet præfatus do. Corn. fuerit ſibi contrarius conſi. cc. lxviij. in hac conſultatione. colum. j. in fi. & ij. iiij. vol. vbi cõcludit ꝙ libertas non ſoluendi collectas nõ præſcribitur: niſi per tantum tempus cuius initij non extet memoria: & mouetur ſatis debilibus fundamẽtis.

3

Sed Alex. conſi. cxxxvj. in cauſa & lite vertente. col. pen. & vlt. ver. item ad hoc vt dicti cathanei. ij. vol. vbi latius tractat hanc materiã: concludit ꝙ ad hoc vt poſſit præſcribi libertas ab onere collectarũ: requiruntur plura: quæ in proceſ-

4 ſu probari oportet. † Primo ꝙ prætendens talẽ præſcriptionẽ probet ſe fuiſſe aliquo tpe requiſitũ: vt collectas ſolueret. alias nunꝙ̃ præſcribit libertatẽ ſeu immunitatẽ non ſoluẽdi per l. cũ ſcimus: iunctis ibi not. per Bar. C. de agri. & cẽſi. lib. xj. cũ alijs cõcord. adductis per eum. Secundo requiritur ad hoc vt præſcribatur huiuſmodi libertas & immunitas aliquod factũ præſcribentis idest contradictio & recuſatio ſoluẽdi. ſecũdum Alex. per l. hęc autẽ iura. ff. de ſerui. vrb. prædio. bene faciũt vltra eũ no. p glo. & doc. in l. qui luminibus. ff. de ſerui. vrba. prędio. & in l. j. C. de ſerui. & aqua: vbi hr̃ ꝙ in pręſcribẽdis iuribus negatiuis nunꝙ̃ currit p̃ſcriptio niſi a tẽpore contradictionis. Tertio requirit̃ bona fides in pręſcriptione libertatis ſiue immunitatis quę ſaltem debet allegari.

Quarto requiritur ꝙ probetur de ſciẽtia & patientia cõis ſecundũ Alex. in pręalleg. cõſi. & ideo pro habenda clara doctrina in hoc notabili articulo vr̃ ex pręmiſsis ita fore diſtinguẽdũ ꝙ aut̃ interuenit titulus coloratus vt cõceſsio immunitatis: licet inualida: & ſufficit tempus xl. anno. concurrẽte eo qđ dicto tpe fuerit aliquãdo collecta generaliter impoſita: et nũquam ſoluta: licet requiſitio ſeu interpellatio non interuenerit. & ita procedat prima opi. Alexan. ſupra relata in cõſi. xxx. v. vol. Et intelligo ꝙ tempus xl. anno. incipiet currere a tẽpore impoſitionis prime collectę. per no. per gl. & Can. in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. Aut vero non interuenit aliquis titulus coloratus: & tũc ad pręſcribendũ libertatem ſeu immunitatem nõ ſoluendi collectas requiruntur illa quatuor ſupra recitata: de quibus per Alex. pręalleg. cõſi.

5 cxxxvij. ij. vol. † Addo aliud requiſitũ videlicet ꝙ adſit bona fides: quæ requiritur in præſcriptione libertatis ſaltem de iure canonico: vt late dixi in iij. q. partis iiij. princi. colum. xxiiij. quę tñ pręſumitur in dubio ex curſu longiſsimi temporis.

ris. xxx.|vel xl. anno. vt per
Bar.in l.cum quęrebatur. ante
fi.C.vnde vi.cū concor.adduc.
in repeti.l.celſus. in iij. parte.
ff.de vſucap.& ita vř tenendū.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Probatio cōtra fiſcū ꝑ re aliena per fiſcū vendita aut aliter alienata quanto tēpore fiat.*
2 *Lex bene a zenone.de rebus per fiſcū alienatis procedit tantum in imperatore non in principe inferiore.*
3 *Fiſcus quid ſit et vnde dicatur: & quis dicatur habere fiſcum.*
4 *Ciuitates nō recognoſcentes ſuperiorem de iure vel de facto: dicuntur habere fiſcum: & ipſamet ciuitas eſt fiſcus.*
5 *Eccleſia vel epiſcopatus an dicatur habere fiſcum.*

OCTAVA quæ-
1 ſtio eſt.†Quāto
tempore proba
tur contra fiſcū
pro re aliena p
fiſcum vendita:
aut aliter alie-
nata.iſtam.q.decidit text. in l.
bene a zenone. C. de quadri.
pręſcri.& in §.fi. inſtit. de vſu-
cap.vbi dř ꝙ habēs a fiſco titu
lum vēditionis :donationis: aut
aliū ſtatim fit ſecurus:ſed aduer
ſus fiſcū datr̃ actio infra quadriē
niū tm̄ ratione dñij vel hypo-
tecę ꝙ vel quā alius ꝑtendit in
rebus a fiſco alienatis.& lapſo
quadriēnio vlterius nō auditur
ſed illa l. bene a zenone. reci-
pit plures notabiles & ſingula-
res limitationes. Et quinque
ponit Fely.in c.quę in eccleſia
rum.col.xij.vel xiij.ver.ſed ꝓ
intel.d.l.bene a zenone.de cō-
ſti.& ſeptē colligit do.Iaco. de
ſan.Geor.in trac.feu. in verbo
princeps pedemōtiū.co.v. ver.
ſed aduerte: vbi plenius ꝙ̃ ali-
bi enumerat oīa ſpecialia in
principe vſq; ad ſexagintaſex
et aliquas ex ꝑdictis limitatio-
nibus refert Iaſ.in authē. quas
actiones.col. j. verſi.iij.limita.
C.de ſacroſanct.eccle. & ꝙ̃uis
iſti patres nō referāt has oēs li
mitationes ad d.l.bene a zeno
ne.et plures vſq; ad octo vel no
uē per prius aggregauit ſolem.
doct.do.Marii.Laud. in tract.
ſuo de princ.ij.col.xj.no.inci.
2 notandū eſt ſingulariter. †Pri
mo igitur limita.d.l.bene a ze-
none:vt procedat in Imperato-
re nō aūt in principe inferiore:
niſi princeps inferior haberet
regalia ab Imperatore:vel ex
conſuetudine ſeu pręſcriptione
tāti temporis cuius initij memo
ria non extat:ſecundum Bal.in
c. ad apoſtolicę. de re iudi. in
vj. iunctis notatis per eum in
proe. decretal. prout latius re-
fert.do. Marti. Laudē. & poſt
eū do.Iaco.vbi ſupra. Secun-
do limita.d.l. vt ꝓcedat inter-
ueniente traditione: & non ali-
ter.Ita limitat eleganter Bald.
in c.j.§.fi.vlt.col.in tit. de no.
for.fide. Tertio limita. d. l.
vt procedat qñ princeps vel fi
ſcus rem quā alienauit poſſide
bat tpe contractus & traditio-
nis:alias ſecus ita illam l. intel
ligit not. Bart. in l.fina. circa
med.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.
& firmat Bal.in l.j.colum.j.C.

de hære. vel ac. ven. & in l.ij. C.commu.re.alie. poſt Pet. & Cy.& ibi tradit,an fiſcus in du bio præſumatur poſſediſſe rem quam alienauit referunt Fely. in d.l.quæ in eccleſiarum. in j. limita.& Iaſ.in d.authen.quas actiones. Quarto limita illã l.bene a zenone,vt demum lo cum habeat quando princeps vel fiſcus bona fide vendidit rem,quam propriam eſſe crede bat: licet in veritate eſſet alie na, ſecus ſi vendat mala fide, quia ſcit eam alienam eſſe.glo. eſt not. in d. l. ij.C.de com.re. alie.quam Bal.& doct.ibi com muniter ſequuntur Bal. in d.l. j.col.j.C.de hære. vel ac.ven. Panor.in c.ij.prope fin.de reb. eccl.non alie. Fely.in d.c.quæ in eccleſiarum. col. xij.in j.li mi.adducens.aliam gl.in l.j.in verbo diſtrahatur. C. de vendẽ.reb.fiſca.lib.x. Quinto li mita illam l.vt procedat quan do princeps vendit rem alienã iure proprio,ſecus ſi iure credi toris, nam tunc emptor non fit ſtatim ſecurus. Ita dicit not. Bald.in ij.proe. decre.iiij.col. adducens tex.in l. fundus qui. ff.de reſcin.vendi.& alia iura.

Sexto limita illam l. bene a zenone, vt non procedat in eccleſia, quia ſi princeps vel imperator donaret, aut venderet eccleſiæ rem alienam, eccleſia nõ fit ſtatim ſecuta, nec gaudet beneficio. d.l. bene a zenone. glo.eſt notabilis.in c.quicunq; militum.in verbo cõſenſu. xj. q.ij.quæ pro hoc alleg.bonum tex.in c.placuit el.j.& ibi etiã no.gl.xvj.q.iij.& gl.in §.quas actiones.in verbo quadriennij. ea.cauſa & qõ. Septimo limi ta illam, l. bene a zenone, vt demum locum habeat, concurrentibus tribus. Primo quod princeps vendiderit rem quam poſsidebat. Secundo ꝙ eam vendat bona fide. Tertio ꝙ præceſſerint ſolẽnes ſubhaſtationes iuxta.l.j.et l.ſi tempora. & l.duplex ratio. C.de fide in ſtru. & iure haſte fiſca.lib.x.

Ita ſunt verba Bal.in l.j.col. ij.C.de hær.vel ac.ven.qui refert do.Iaco. vbi ſupra, & dicit ſe dubitare de hoc dicto Bal.inquãtum loquitur de ſubhaſtatione,quia de illa nullum fit verbum.in d.l.bene a zenone. Præterea vt ipſe dicit,illa l. habet locum etiam quando princeps donat & tamẽ nemo dixerit ꝙ in donatione requiratur ſubhaſtatio. Octauo limita illam l. bene a zenone, vt non procedat de iure canonico.gl.eſt repu.ſing. in c.ij.in verbo irrita.de reb. eccle.non alie. ꝙ intelligunt hoc verum eſſe quo ad præiudicium eccleſiarum, ſed inter laicos etiã in terris eccleſiæ bene procedit il la l. vt ibi declarat Panormi.

Nono limita illam l.vt procedat,dummodo princeps vendat,vel donet rem alienam,dicẽdo ſe facere de poteſtatis ple nitudine: ſecundum Bal.in pꝛal lega.proe. decretal. ij.col.vbi dicit ꝙ omnis modicus error rũpit illã l. de his duabus limitationibus vltimo relatis dic vt per Felyn.in d.c.quæ in eccleſiarum. xij.col.in iiij.& v. limita. Decimo limita illam l. vt non procedat in præiudicium minoris & in rebus ſuis: quia ipſe habet reſtitutionẽ in integ.vt no,gl.& doct.in l.fin.

C.ſi

C.ſi aduer. fiſc. & has limitationes : velut aureas dicit eſſe notandus domi. Martin. Lauden.vbi ſupra. Vndecimo limita vltra oẽs.d.l.bene a zenone,vt non procedat in præiudicium dotis ſeu iurium dotaliũ, quia lex vel ſtatutum generaliter loquens non intelligitur loqui in cauſa dotis. Ita ſingulariter decidit Bald.cõſ.cccxxiij. quemadmodum imperator, qđ dictum refert & multum commendat Iaſ.dicens ſe alibi non legiſſe in l.j.col.iij.ff.ſol. mat. et confirmatur per plura ibi cu
3 mulata per Iaſ. †Et quia plene ſupra tractatum eſt de præſcriptione fiſcali , operepretiũ eſt videre,quid ſit fiſcus,& vnde dicatur,& quis habeat fiſcũ de quibus omnibus vide plenã & vtilem apoſtil. Alexã.in l.j. in apoſt.ad Bar.C.de bo.vacã. lib.xj.& dicit Bald.in rub.C. de priuil.fiſci.ꝙ fiſcus eſt ſaccus Cęſaris vel Regis ſiue Reipublicę. refert Are.in §,ſi.circa prin.inſti.de vſucap.ver.& præmitte. & dicit Bal.vbi ſupra ꝙ municipia non habent fiſcum, nec epiſcopatus eccleſiaſtici,& ibi ponit quæ ſint Cæſaris de per ſe, & quę fiſci , de quo an ciuitates vel municipia dicantur habere fiſcum, vide p Bar.in rub.C. de iure fiſ.& ibi Alexã.in apo.col.ij.vbi traditur an fiſcus & reſpublica dicãtur idem,& per Iaſ.in §.rurſus colum. ix. & x. in antiq. impreſ.& vj.& vij. in noua.inſti. de actio.& dicit Bar.in l.item veniũt.§.ait ſenatus. ff.de peti.
4 hære . † ꝙ ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem de iure vel de facto dicuntur habere fiſcum:nam ipſamet ciuitas eſt fiſcus, ex quo infert ꝙ in marchia & in alijs prouinciis eccleſiæ omnia quæ dicuntur de fiſco, intelliguntur de eccleſia, in illis vero ciuitatibus quæ nõ recognoſunt aliquem in dominum, quæ dicuntur de fiſco, intelliguntur de ſuo communi ſecundum Bartol. vbi ſupra.
5 † Et an eccleſia vel epiſcopatus dicatur habere fiſcum , ſcribit plene Fely. in cap.cæterum.col.pen. de offic. ordi. & no.Panor.& Cano.in c.quia diuerſitatem,de conceſ. præben.

Et per hæc remanet expedita materia præſcriptionis fiſcalis, & ſic. ij. pars iſtius quintæ partis princip.

VENIO ad tertiam partẽ huius quintæ partis principa.in qua videndum eſt de præſcriptione contra rempublicam.

SVMMARIVM.

1 *Aduerſus rempub. quanto tempore prędcribatur.*
2 *Cõtra rẽpu.ſeu ciuitatẽ regulariter ꝑſcribit̃ ſicut contra priuatũ exceptis quatuor caſibus.*
3 *Tex.l. fin.C.de ſacroſan.eccle. volens in quatuor caſibus poſſe contra rempub.præſcribi centenario quibus caſibus limitatur.*
4 *Tẽpore cõi en ꝑſcribatur cõtra ciuitatẽ ſicut contra eccleſiã in quaſi dominio & publiciana.*

ET PRImo quęro 1 † Quanto tempore ꝑſcribat̃ aduerſus a rempublicã.ᵃ tex. in l. fin. C. de ſacroſan. eccle. videtur determinare ꝙ non præſcribitur minori ſpacio centum annorum quod eſt longiſsimum tempus vitæ hominis.

Sed ille tex. ſecũdum cõmunem intellectum procedit in quatuor caſibus tantum ibi expreſsis in verſ. ſiue itaq; : vt not. ibi gl. ſuper verbo vendiderit, & ſequuntur communiter doct. maxime Salyc. in vlti. not. & clarius Pau. de Caſt. col. pe. dicens ꝙ in ciuitatibus particularibus non habẽtibus iura fiſcalia in quatuor caſibus, de q̃bus ibi nõ præſcribitur minori ſpacio centum annorum, & ſic ſunt in his caſibus melioris cõditionis ꝙ fiſcus ſecundum Pau. de Caſ. quia in alijs fiſcus eſt melioris, vt ibi no. glo. extra vero illos tres caſus contra ciuitates pręſcribitur, ſicut contra priuatos, quia inſtar priuatorũ obtinẽt, vt in l. eum qui. ff. de verb. ſig.

Idem firmat Bal. in d. l. fin. col. j. ver. quarto ſingularis ſucceſſor, qui fortius dicit ꝙ cõtra ciuitates non habentes iura fiſcalia ꝑſcribitur ſicut contra priuatos, ẽt in quatuor caſibus ibi notatis ſaltẽ reſpectu tertij, vt ſtatim dicetur, & ſequitur Are. conſi. cliiii. conſultatio ꝓpoſita. col. fin. ver. tertio ꝑmitto.
2 †Facio igitur regulã ꝙ cõtra rempublicã ſeu ciuitatẽ regulariter præſcribitur, ſicut cõtra priuatũ, exceptis illis quatuor caſibus notatis in d. l. fi. vĩdelicet in venditione, donatione, inſtitutione, vel relicto factis reipublice ſecundum communẽ intel. gl. & doc. in d. l. fi. & fuit de mẽte Bar. in l. oĩbus. ff. de diuer. & tẽpo. præſcr. vbi non facit differentiã in pręſcribendo quo ad illos quatuor caſus inter fiſcum & rempublicã quãuis Pau. de Caſt. in d. l. fi. dicat rempublicã in hoc eſſe melioris conditionis fiſco, quod intellige vt infra dicam. Bandẽ concluſionẽ tenuit Bal. in l. j. circa med. C. de an. excep. & in l. vniuerſas. C. ne rei domi. vel templo. & Alex. conſi. xvj. col. vj. v. volu. infra latius allegato, vbi dicit ꝙ ẽt iuribus ciuitatis & contra ciuitatẽ ꝑſcribit̃ ſaltim ſpacio xl, an. ꝑ text. in l.

a No. ꝙ præſcriptio contra vniuerſitatem ſiue rẽpublicam ꝓcedit ex negligẽtia adminiſtratorum ſecũdum Bar. in l. imperatores. ff. de pac. & quanto tẽpore præſcribatur in rebus ciuitatis, vide per Are. in §. res fiſci. circa mediũ. j. col. verſ. quid ĩ rebus ciuitatis. in ſtitut. de vſucap. et no. ꝙ pręſcriptio territorij rerum ciuitatis: ẽt cum ſcientia & patientia tyranni nõ procedit contra ciuitatẽ ſecũdũ Flori. in l. ſeruitutes colũ. xvij. ff. de ſeruitu. not. Bertachi. in reperto. in verbo præſcriptio. ij. colum. ij. & quanto tempore præſcribatur contra eccleſiam & ciuitatem, & qualiter. vide per Bald. in l. vniuerſas. C. ne rei do. vel templo, & in l. j. circa med. C. de anna. excep.

in l. omnes. C. de præſcr. xxx. an. ibi. Neq; publicum &c. & notata in l. iampridem. C. com mu. de vſucap. prætereꝗ in illis quatuor caſibus, & idem fir
3 mat Are. conſi. præalle. † Primo limitat tex. in d. l. fin. dum vult ꝙ in illis quatuor caſibus currat præſcriptio centenaria tm̃ contra rempublicam, vt ꝓcedat in ipſo principali debitore, vel eius ſucceſſore vniuerſali, ut quia præſcribens eſſet ille qui vẽdidiſſet, vel donaſſet uel hæres eius qui vendidit, donauit, vel reliquit ciuitati. Si vero eſſet ſucceſſor ſingularis vel alius tertius, indiſtincte pręſcribit contra rempublicam cõmuni ſpacio ſicut præſcriberet cõtra priuatum, etiã in illis quatuor caſibus. Ita not. limitat et declarat Bal. in d. l. fi. verſ. p̃al leg. & ſequitur Alex. in conſilio ſupra & infra allegato dicens ꝙ illa lex non loquitur quo ad tertium. Reſtringuntur ergo illi quatuor caſus ſecundũ eum quo ad actionem perſonalem, quæ non poteſt competere niſi contra venditorem, donatorẽ, aut eius ſucceſſorem vniuerſalem. Non autem contra tertium. Ideo talis actio perſonalis contra iſtos bene durat cẽtum annis, vt latius per Alex. in præallega. conſil. licet contrariam opinionem ꝙ illa l. fi. procedat contra quemlibet indiſtincte, teneat ibi Salyc. col. pe. verſ. quæro quid ſi eccleſia. Sed propterea recedendum nõ eſt ab opin. Bal. & Alex. tanꝗ magis communi. Secundo limita. d. l. fi. vt diſpoſitio illius. l. requirentis ſpacium centum annorum in illis quatuor caſibus procedat, quando poſt donationem, venditionem, inſtitutionem, aut relictum factum ciuitati nunquam fuit res tradita ciuitati, alias ſufficeret tẽpus xl. annorũ. Ita voluit not. Guil. de Cuno. in l. j. C. ne rei do. vel templo. facit ad hoc qđ not. gl. parua in d. l. fi. in verbo donata. Tertio limita, vt diſpoſitio. d. l. fin. requirentis ſpacium centum annorum in illis quatuor caſibus procedat in rebus quæ vere ſpectarent ad ciuitatem iure dominij. Secus ſi iure quaſi dominij, quia tunc contra ciuitatem currit pręſcriptio communis, vt not. Barto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. colum. j. ff. de dam. infect. per illum tex. & Ange. in quibuſdam lecturis in l. ij. C. ne rei domi. vel templo. Has tres limitationes ad illam l. colligit Alexan. conſi. xvj. in cauſa & lite vertente inter magnificam communitatem. col. vj. verſic. nam poſito, & verſi. quinimmo fortius. v. volu. vbi plene explicat intel. d. l. fin. Et ad vltimam limitationem vltra Alexan. addo. Bal. in l. ſiue autem §. ſi duobus. ff. de publ. Angel. Are. in §. ſi res fiſci. circa med. commen. inſtit. de vſuca. et hãc firmat domi. Petrus Philip. Corne. conſi. xvj. viſo primo. vlti. colum. & conſi. cxvij. multa. vlt. colum. ij. volu. & magis in terminis conſil. cxlij. videtur prima facie. col. iiij. ver. & licet. iij. volu. concludens ꝙ cõtra ciuitatem ſicut cõtra eccleſiam præſcribitur in quaſi dominio & publiciana tempore communi, & in his locis aſsignat viuam rationem huius limitationis.

a Adde Angel. Aret. in .§. res. de reſcri. col.j. circa mediũ. inſtitu. de vſuc. Alexan. conſi.j.iiij, volumi.

mitationis. Et hæc procedunt & in ciuitate ſeu republica non habente iura fiſcalia. Si vero habeat iura fiſcalia dicendum eſt prout dictum fuit in præſcriptione fiſcali in præcedenti parte. & per Bar. in prædicta l. in omnibus. ff. de diuer. & temp. præſcript. & late per d. Pa. in c. cum nobis. de præſcri. & quando ciuitas, ſeu reſpublica dicatur habere fiſcum & iura fiſcalia dixi in calce partis pręcedentis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Lex fina. C. de ſacroſanct. eccle. dans priuilegium ciuitati an intelligi poſſit de caſtro, vel villa.*

2 *Diſpoſita in ciuitate an cenſeantur diſpoſita in villa vel caſtro, q̃a caſtrũ eſt mẽbrũ ciuitatis.*

3 *Reipublicæ appel. quid veniat & quod modis accipiatur.*

4 *Ciuitas etiam ſuppoſita alicui domino, principi, vel tyranno gaudere debet nihilominus priuilegio reipub. & beneficio reſtitu. in integ.*

1 SEcundo quæro. † Vtrum priuilegium datum ciuitati. in d. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. a competat caſtro, vel villæ.[a] Bar. ibi in j. col. ij. opp. & Bal. in j. col. verſic. ſecundo quæro. Sal. in ij. col. & Pau. de Caſtr. in fin. commen. & communiter 2 doc. determinant, † quod diſpoſita in ciuitate cenſentur diſpoſita in villa vel caſtro, quia caſtrum eſt membrũ ciuitatis, l. qui ex vico. ff. ad muni. & quia caſtrum & ciuitas nõ differunt, niſi ſicut parua ciuitas a magna ciuitate, & hoc procedit, etiam ſi talis villa, vel caſtrum non ſubijciatur ciuitati. ſecundũ Bar. in d. l. fi. in ij. opp. qui dicit ꝙ illa l. habet locum pro rebus cuiuslibet caſtri in quatuor caſibus ibi nota. Hunc articulũ plene examinat Ale. ĩ l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus col. ii. & iii. & ibi no. glo. Bar. & alii, ff. de dam. infec. vbi atteſtatur communem opin. eſſe, quod illa l. fi. locum habeat in omni caſtro & municipio.

Bene faciunt notata per Barto. & alios pręcipue Alexã. in d. l. ſi finita §. ex hoc edicto. Vbi mouent q. an priuilegia conceſſa ciuitati trahantur ad villam ſibi ſubiectam, vel propinquam. Accedant nota. per Bar. Bal. Sal. & doc. poſt gl. in l. reſpublica. C. ex qui. cau. ma. qui omnes communiter concludunt veram & communem opinionem eſſe ꝙ omnis ciuitas et quodlibet caſtrum gaudet priuilegio reipublice, & debet reſtitui in integrum ſicut reſpublica, dummodo tale caſtrum vel villa habeat multitudinẽ hominum, & rogatur per ſuos adminiſtratores, & tractet negotia ſua tanquam cõmunia, non vt priuata, licet parua vniuerſi 3 tas. † Et refert Alex. in d. §. ſi de vect. et plene not. Iaſ. in. §.

ruſſus.col.viij.& ix. ĩ antiqua
impreſ.& vi.& vii. in noua in
ſti. de actio. declarans quæ di-
catur reſpublica. quid veniat
appellatiõe reipublicę,& quot
modis capiatur,& ibi bona gl.
4 ſuper verbo reipublicæ. †Sub
dit Saly.in d.l. reſpublica.cir-
ca medium.vet.quæro ciuitas.
ꝙ licet ciuitas ſit ſuppoſita ali
cui domino principi vel tyran
no nihilominus gaudet priuile
gio reipublicæ & beneficio re
ſtitutionis in inte. Et qualiter
reſpublica ſeu communitas in
integrum reſtituatur aduerſus
præſcriptionem, dic vt dixi in
eccleſia in ij.q.primę partis hu
ius quintæ principalis. Et in
fra quantum tempus communi
tas reſtituatur aduerſus præ-
ſcriptionem, vide per Paul.de
Caſt.conſi. ccxciiij. Ego Pau-
lus in antiquis.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Ea quæ ſunt meræ faculta*
tis an præſcribi poſſint.
2 *Solitus aliquid concedere per*
viam meræ & gratuitæ facul-
tatis non per hoc obligatur per
ſeuerare.
3 *Mera facultas quæ dicatur.*
4 *Facultas quõ diſtinguatur.*
5 *Libero arbitrio non præſcribi-*
tur nec his quæ ex mera volũ-
tate procedunt.

CAPIO QVARtam partem huius quintę partis principalis.

1 ET PRIMO quæro. † An
ea quæ ſunt mere facultatis p̄-
ſcribi poſsint. Vera conclu-
ſio eſt ꝙ talia non præſcribun-
tur per tex.in l.viam publicã,
& ibi notant glo.& Bart.ff.de
via pub. vbi dicitur ꝙ nunquã
præſcribitur facultati eũdi per
viam publicam:quia iſtud poſ-
ſe ire non eſt ius: ſed quædã fa-
cultas. Hanc concluſionem
firmat Panormi. in c. ex parte
aſtenſis.circa fin.j.col. de con-
ceſ.præben.& in cap.Ioan..de
cleri.coniug.& in c.piſanis ad
fi.de reſti.ſpo.& in c. inter cæ-
teras.circa fi.de reſcrip.dicens
ꝙ in his quæ ſunt mere faculta
tis:ex longæua obſeruantia nõ
introducitur conſuetudo neque
præſcriptio.& do.Card. conſi.
xxxviij. primo rationes. col.
j.in verſicu.ij. quia. concludẽs
ꝙ ea quæ competunt iure fa-
cultatis non præſcribuntur.no.
remiſsiue Fely.in c.cum acceſ-
ſiſſent.colum.xj verſi. ſecundo
2 declaratur. de conſtit. † Ex
hoc infertur quod ſi aliquis
per viam meræ & gratuitę fa-
cultatis aliquid ſit ſolitus con-
cedere, per hoc non obligatur
perſeuerare, ac ſi firmata eſ-
ſet conſuetudo,vt declarat Pa-
normi. poſt alios in cap. quod
translationem. colum.ij.de of-
fic.leg. per id quod not.Innoc.
in cap.cum eccleſia ſutrina.de
cauſa poſſ.& proprie. vbi dicit
quod ſi milies aliquis hoſpita-
retur aliquem amicum ſuum in
domo, per hoc non eſt indu-
cta conſuetudo, vt teneatur
eum in futurum hoſpitari, cum
fuerit profectus ad illam ciui-
tatem, & concordat Cyn. in
l. ſecunda, C. quæ ſit long.
conſue.

conſue. Ioan. And.in c. Ioan.
de ele. coniug. Bar.in l.cum de
in rem verſo . ff.de vſur.& in
l.ſolent.§.j.ff.de offic. procon.
Arch.in c.ſeruitutum.xviij.q.
ij.Gemi. in c. conſuetudo.j.di-
ſtin. Et late firmat Pet.de An-
cha.in c.ſine poſſeſsione. ad ſi.
de reg.iur. in vj. niſi id factum
fuiſſet tanto tempore cuius ini-
tii non eſſet memoria. ſecundũ
Io. And. in c.peruenit.de cenſ.
& Barto.in d.l.cum de in rem
verſo.& Ang. in l.ſi certis an-
nis.C.de pac.refert & ſequitur
Fel. in c.cum M, Ferrarien.co
lum. iij. verſi. tertia declaratio
de conſti. vbi tradit remiſsio-
nes de materia. Sed contra
iſtud vltimum q etiam per mil
le annos non præſcribantur ea
quæ ſunt mere facultatis, vide-
tur tenere Cepo. in tracta. ſer.
vrb.præd.ſub rubr.de ſer.aquę
du.col.xxiij.niſi reſpondeatur
q loquitur in hiſ, in quibus a
principio nullum interuenit fa-
ctum hominis , vt in aqua quæ
per ſeipſam fluit , ſeu diſcurrit
5 abſque facto hominis. † Sed
operæpretium eſt intelligere,
quando aliquid dicatur eſſe me
re facultatis.Bar. in l.j.col.iij.
verſi.iuxta prędicta.ff.de con-
di.ex l.tradit. circa hoc ſingu-
larem doctrinam dicens q ali-
quando lex permittit alicui fa-
cere aliquid pro cõſeruatione
ſui iuris iam quæſiti, & iſtud
non eſt ius ſed facultas quædã
l.in re mandata. C.mandat.&
l.ſi conſtante.§.ſi maritus, ff.ſo
lu.mat. Quandoque lex per-
mittit aliquid facere p acqui
ſitione alicuius iuris de nouo.
& tunc eſt ius : vt ius adeundi
hæreditatem, & hoc apparet
ſecundum Bar.ex eo q tali iu-
ri pręſcribitur.l.licet.cum gl.
C.de iur. deli. facultati autem
quæ facti eſt non pręſcribitur,
quia leges quæ loquũtur de prę
ſcriptione, vt l. ſicut.l.omnes,
& l.cum notiſsimi. C. de præ-
ſcrip.xxx.anno. loquuntur de
præſcriptione contra iura tan-
tum,non contra facultates quæ
facti ſunt,& ideo ſecundũ Bar.
& docto. in illa q. vtrum præ-
ſcribatur iuri offerendi, reuol-
uunt ſe in hoc vtrum poteſtas
offerendi ſit ius vel facultas, de
quo in ſpecie dicetur infra. Sic
etiam in effectu concludit An-
ge.conſi.liiij.Iulianus & Fran
4 ci.circa medium dicens†quod
quædam eſt facultas, ex qua p
explicationem actus quęritur
nouum ius , vt actio vel exce-
ptio prout ſuadet ratio ſubie-
ctæ materię & tali poteſtati ac
quirendi iſta iura ita eſt equũ
pręſcribi ſicut ipſis iuribus iã
quæſitis. Sed vbi eſt talis fa-
cultas ex qua per explicatio-
nem actus nullum ius nulla a-
ctio nulla exceptio quęri poteſt
ſed ſolum inſurgit explicatio
eius quod in libero explican-
tis arbitrio conſiſtebat , ſicut
eſt ire ad eccleſiam, vel p viã
publicam, & tunc illi liberta-
ti arbitrii nunquam præſcribi
tur.dict.l.viam publicam.ff.de
via public. ita dicit Angel. in
præallegat.conſil.& ſecundum
prædicta plene conſuluit Barb.
conſi.lj.ſcripſit ſapientiæ fons
x.& xi.col.ii.vol.vbi refert,
& ſequitur doc.Bart.ſupra re-
citatam. Et an poſſe adire
ſit ius vel facultas late exami
nant Bal.& Saly.& aliis in d.
l,licet. & communis opin. eſt

quod

quod ſit ius & ideo præſcriba-
tur triginta annis, vt ibi per
Alex. et moder. et dixit i iiii.
1 parte. col. ij † Stat ergo fir-
ma concluſio ꝙ ea quæ ſunt me
ræ facultatis non præſcribun-
tur. d. l. viam publicam. niſi for
te per tantum tempus cuius ini
tij. &c. vt prædixi. Hinc di-
cit Ioan. And. in c. non eſt. de
conſue. in vj. vt refert Alex. in
l. cum notiſsimi. §. ſed cũ illud.
in apoſt. ad Bar. C. de præſcri.
xxx. ann. ꝙ illæ quę conſiſtũt
in mera voluntate, non ſunt p̄-
ſcriptibilia. Pro quo dicto eſt
glo. no. in l. j. in verbo commu-
ni diuidundo. C. de anna. exce.
quæ vult ꝙ libero arbitrio nõ
præſcribatur, nec in his q̃ ex
voluntate proficiſcuntur, & ibi
not. Bar. in ſpecie. & idem Bal.
in l. cum notiſsimi. in fi. princ.
C. de præſcript. xxx. anno. &
confirmat plene Barb. prælle
ga. conſi. 1j. col. x. & xi. verſic.
6 pręterea adduco ij. vol. † Et
ideo iuſi declarandi nunquam
præſcribitur, etiam mille an-
nis. Ita dicunt Bal. & Salyc. in
l. petens, per glo. ibi. C. de pac.
& refert Iaſ. ibi col. iiij. verſi.
ex iſta glo.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuri offerendi an præſcribi poſſit & quot modis diſtinguatur ius offerendi.*

2 *Temporalia ad agendum cenſentur perpetua ad excipiendũ.*

3 *Iuri ratificandi quanto tempore præſcribatur.*

4 *Sequela iuris offerendi eſt pignoratitia, quæ non competit niſi oblato debito.*

SECVNDO quæro in
ſpecie.
1 † Verũ pręſcribatur iuri of-
ferẽdi[a] hanc quæ
ſtionem mouent
glo. Bart. Saly. &
omnes docto. in l.
cum notiſsimi. §.
ſed cum illud, C.
de præſcri. xxx.
ann. & Bar. Imo.
& Pau. de Caſtr.
in l. pignori. ff. de
vſucap. vbi refert
Bar. & doc. com-
muniter dicunt ꝙ
eſt quoddam ius
offerendi, quod cõ
petit per modum
iuris, puta ſecun-
dus creditor ha-
bet ius offerendi
primo. & confir-
mandi ſibi pignus
l. ij. & iij. & l. cũ
ſecundus. ff. de di
ſtrac.

a De hac quęſtione vide do.
Corne. conſ. clxxvij. in hac cõ
ſultatione. ij. col. iij. vol. vbi te
net ꝙ tale ius non pręſcribitur
ſequendo theoricam Bar. in d.
l. cum no-
tiſsimi. §.
j. & refert
ſe latius
dixiſſe in
l. licet. C.
de iu. deli
be. et late
d. Signo.
cõſ. cxlvj
caſus. col.
j cum ſeq.
Bald. con
ſi. ccxcij.
ſuper eo.
iij. vol. &
ibi an pręſcribatur
cõditioni
poteſtati-
ue, vel iu-
ri excipiẽ
di & late
Bal. in d.
l. cum no-
tiſsimi. in
princip.
col. fin. &
latius i re
pe. l. fi. co-
lum. ix.
C. de præ-
ſcri. long.
tempo. &
ibi not. de
præſcrip.
pignoraticiæ probans ſtricte,
& ſubtiliter quod id demum
præſcribitur, quod eſt ius, & de
mum illud ius quod eſt in rerũ
natura productum, & formatũ,
vt ibi late per eum.

ſtrac. pig. hoc ius tollitur ſpacio xxx. vel xl. anno. Quoddam eſt ius offerendi, quod competit per modum cuiuſdam facultatis, verbi gratia, debitor poteſt quandocũq; vult offerre debitũ creditori & pignus luere. §. fi. inſti. qui. mo. re cõtrah. obl. & l. ſi in rem. §. omnis. ff. de pig. actio. Iſta facultas nunquam poteſt pręſcribi, ſicut nec alia facultas, puta eundi per viam publicam, quia licet per mille annos non iueris, ſemper poteris ire. d. l. viam publicam & hanc doct. ſequitur in effectu Pau. de Caſt. in d. l. pignori. ſic clarius diſtinguens ꝙ aliquod eſt ius offerendi, quod competit pro actione nondum nata, vt debitori contra creditorem ratione pignoraticiæ. iuxta. l. ſi in rem. §. omnis. ff. de pignora. actio. & tex. in. §. fi. inſtit. quib. mo. tolli. obliga. & ſic vt faciat eam naſci, & tunc dicitur potius quædam facultas, cui non præſcribitur. d. l. viam publicam. quam ius. ſed ſi competeret pro actione iam nata, vt cõtingit quando ſecundus creditor agit contra primum, & offert illi qđ ſibi debetur, tũc. n. dicitur ius non facultas mera, & ideo ſicut actio nata tollitur ſpacio. xxx. anno. ita & ius offerendi quod eſt ſequela ipſius, ſed actio nondum nata præſcriptione non tollitur. Eandem doctrinã effectualiter ſequitur idem practi. Papi. in forma reſpon. rei conuen. in verbo præſcriptionis circa fi. qui breuius diſtinguit quod aut ius offerẽdi eſt ius formatum, ſicut eſt illud quod competit ſecundo creditori, vt poſsit offerre primo, & huic iuri poteſt pręſcribi, ſicut cæteris iuribus. Aut eſt ius nõdum formatũ, ſed in ſimplici facultate conſiſtens, ſicut illud qđ competit debitori, vt poſsit debitum offerre, & pignus luere, & liberare, & tali facultati nõ præſcribitur. d. l. viam publicã cum ſimi. Sed Ange. in præalleg. conſi. liiij. tenet indiſtincte ꝙ præſcribatur iuri offerẽdi. Hunc articulũ plene examinat Aret. in. §. actionum. colum. xxvj. & xxvij. inſtitu. de act. referens varias opi. Cõcluſiue dico ꝙ communis opi. eſt cum gl. in d. l. cum notiſsimi. §. ſed cum illud. alias. §. eodem iure. in verbo conatur, quæ tenet quod pręſcribat iuri offerendi, quando competit per modũ actionis, vt atteſtatur Aret. in d. §. actionum. circa fi. huius articuli. col. xxviii. in prin. cõcludens ꝙ cuilibet iuri offerẽdi, etiam quod competit debitori contra ſuum creditorem præſcribitur xxx. annis iuxta metam aliarum actionum. l. ſicut. l. omnes. et l. cum notiſsimi. §. j. C. de præſc. xxx. an. quãdo cõpetit per modum actionis. per not. per Bar. in l. j. ff. de condi. ex l. Si vero ius offerendi competat per modum exceptionis, puta ſi creditor agat hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, ille poteſt offerre debitũ ad excludendum eum. l. Paulus §. j. ff. quib. mod. ius vel hypo. ſolui. Certe huic iuri nunquam
2 pręſcribitur: ratio eſt, † quia quę ſunt temporalia ad agendum, cenſentur perpetua ad excipiẽdum. l. pure. in fi. ff. de excep. l. licet. cum glo. C. eo. titu. not. plene Fely. poſt Panor. in cap.

cap.ſi autem.verſi.temporalia
ad agendum. de reſcri. Hinc
dixit Bal.per iura prædicta in
repe.l.ſi.in ſi.xj.col.C.de præ-
ſcrip.lon.temp.ꝙ ius excipien
di nunꝙ̃ præſcribitur. Et ita ĩ
propoſita qõne cõcludit Saly.
in d.l.cum notiſsimi.§. eo autẽ
tempore.circa ſi.Cuius opi. at-
teſtatur communem Aret. vbi
3 ſupra. †Et no.ꝙ iuri ratificã
di præſcribitur.xxx. an. ſicut
cætera iura.ita Bald. in conſi.
xij.quidã.d.Matthæus. in col.
ij.in iij.volu.videtur tamen ve
ritas in contrarium ex quo cõ-
ſiſtit in mera facultate per ea
quæ dixi in præce.q.limita no
tabiliter prædictã concluſionẽ
quæ habet ꝙ iuri offerendi præ
ſcribitur qñ cõpetit per modũ
actionis:vt non procedat: quã-
do in pignore eſſet appoſitum
pactum legis cõmiſſoriæ quod
eſt in pignoribus reprobatum
l.j.& ij.C.de pac.pig.declaran
do & limitando:vt per Bar.no.
in l.ꝙ̃uis.alias incipit callipo
dius.ff.de ſol.& in l.Titius.ff.
de pig.act.per Pan.& Cano.in
c.ſignificãte.vbi tex.de pig.nã
tunc odio creditoris iuri offerẽ
di nõn præſcribitur. ita ſingu-
lariter limitat Bal.in c.j.in ti.
de feu.da. inuicem legis com-
miſſo.refert & ſequitur.domi.
Alex.in d.l. cum notiſsimi. ad
ſi.princi.in apoſt.ad Bar. Et
circa hanc. q. an præſcribatur
iuri offerendi vide longam do
ctrinam Bald.per viam diſtin-
ctionis.ĩ rub.extra de præſcri.
colum.pen.ad fin.& colũ. vlti.
4 †Et per hæc remanet deciſa
quæſtio,an præſcribatur pigno
ratitiæ, quia illa eſt ſequela iu
ris offerẽdi,& non cõpetit niſi
oblato debito,vt no.gl.Bar.&
doct.in d.l.ſi in rẽ.§. omnis.ff.
de pig.ac.vbi ponitur hęc.q.&
no.per gl.in l.j.§.ad hęc.C.de
anna.excep. & ibi per Bal.&
Saly.col.vlti.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Pacto de retrouendendo, an & quanto tempore præſcribi poſſit.*

2 *Promiſſio de reuendendo quanto tempore limitetur.*

3 *Ius quæſitum non dicitur ante acceptationem vel agnitionem vel oblationem.*

4 *Malæ fidei poſ. licet non poſſit præſcribere dominiũ,poteſt tamen præſcribere confirmationẽ dominii.*

5 *Facultati redimendi contractũ qui poteſt argui feneratitius ex pacto retrouendendi &c.an poſſit præſcribi.*

TERTIO quęro
de vtili & quo-
tidiana quæ-
1 ſtione, †vtrum
pręſcribatur pa
ctọ de retrouen
dendo,& ſic iuri & facultati re
emendi ſeu recatandi, & quãto
tempore. Ang. in præall.conſi.
liij.alias.lv. Julianus & Frãc.
vendiderunt Bonifacio &c.no.
decidit ꝙ iuri, & facultati re-
catandi ſeu pacto de retrouen-
dẽdo pręſcribitur ſpacio xxx.
anno. ſicut iuri offerendi etiam
ſi in pacto ſit expreſſe dictũ ꝙ

emptor

emptor promiſit retrouendere, quotieſcunq; pretium redderetur vel omni tempore, etiã cum iuramento, quia in tali promiſſione ſubintelligitur iſta conditio ſi retrouẽditio petita fuerit infra xxx.an. & pariter in iuramento appoſito, quod recipit conditionem & naturam actus ſuper quo interponitur. l. ſi. C. de non nu. pecu. plus dixit Pe. de Ancha. conſi. cccxxxij. viſis diligenter actis & actitatis. colum. j. circa ſi. & ij. verſi. tertio aduertendum &c. ꝙ pacto ſiue promiſsioni de vendendo ſeu retrouendendo etiam factę cum verbo quandocunque præſcribitur ſpacio x. an. mouetur quia ex quo ille cui fuit facta talis ꝓmiſsio: vult per aliquod implementum, quod facere debet, quærere contra aliũ actionem, debet implere quãprimũ poteſt conditionem poteſtatiuã dandi vel faciendi, per text. in l. hæc conditio. ff. de condi. & demon. has deciſiones ſimpliciter refert & ſequitur Iaſ. in d. l. petens. col. iiij. verſ. circa iſta C. de pac. & in l. iij. in ſi. C. de inſti. & ſubſti. Felyn. in c. cum acceſsiſſent. colum. xj. vel xij. verſi. ſecundo declaratur. de cõſti. qui tamen non affirmat prędictam deciſionem Pet. de Ancha. videtur ergo verior & tutior opi. quod tali facultati recatandi ſeu promiſsioni de retrouendendo non præſcribatur niſi xxx. an. prout cõſuluit Ange. cuius opi. ſequitur etiam Fely. in rub. de præſcrip. col. ante pe. circa ſin. & ſeq. † dicens ꝙ promiſsio de reuendendo habet vitã ſolum xxx. annorum & conditionem tacitam, ſi reuẽditio petita fuerit infra illud tẽpus, ita etiam iuramentum interpoſitum ſuper ea, referendo illud conſilium Angel. & idem Felyn. in c. ſi diligenti. col. iiij. verſic. ſecundum correlarium. de fo. compet. nec tunc obſtabit regula. c. fina. de præſcrip. ꝙ nulla præſcrip. currit cum mala fide, quia illa conditio de qua ſupra ſubintellecta in promiſsione, prout declarat Ang. in prædicto conſi. excuſat promiſſorem a mala fide. Item q̃a iſto caſu intelligitur potius prę ſcribi facultati & iuri offerendi, q̃ actioni vel obligationi, ſecundum Angel. in prædicto conſi. & vltra Fely. & Iaſ. adduco Bald. in terminis. conſil. ccliij. ad euidentiam. vlti. dub. ij. volumi. decidentem, ꝙ licet emptor fecerit pactum de retrouendendo venditori ad imperpetuum & abſque temporis pręfinitione, nihilominus tali facultati ꝑſcribitur ſpacio xxx. an. non obſtante mala fide, vt ibi pulchre per eum ponentem duos caſus, in quibus mala fides non ob. de iure canoni.

Confirmatur iſta opin. per id quod ſingulariter no. Pe. de Ancha. in c, ſine poſſeſsione. colũ. ix. de regu. iur. in vj. vbi dixit ꝙ id quod dicitur ꝙ præſcriptio non currit cum mala fide nedum in realibus, ſed etiam in perſonalibus actionibus de iure cano. vt plene habetur et no. in d. c. fin. de præſcri. verum eſt contra creditorem cui actio cõpetit, ſecus ſi nõdum competit, ſed poteſt competere acceptando, vt in legatario quantitatis vel ſpeciei, ante enim q̃ acceptet hæres contra eum pręſcribit,

bit:nec dicitur eo caſu præſcriptor malæ fidei poſtq̃ non apparet legatariũ agnouiſſe legatum quod eſt nouũ dictum ſecũdũ eũ: qui refert q̄ ita reperit cõſuluiſſe Bal.& hoc ſingu.dictum ſequitur Sozi.conſi. lxiij. in cauſa vertente inter dñam Catharinã. col. iij. ver. præterea. pro quo facit † quia ante
3 acceptationem vel agnitionem aut oblationem non dicitur ius quæſitum ſed quærendum:& ſic non dicitur illæ qui acceptando: agnoſcendo vel offerendo acquirere poterat perdere: ſed non acquirere. Inter quæ longa eſt differentia l. qui autem. in princi.ff.de his quæ in frau. credi. Hinc eſt q̄ non iudicatur idem de lucro q̄ de banno niſi poſtq̃ lucrum eſt quæſitũ et radicatum gloſ.in l. ij.§.j.ff.ne quid in lo.pub.& in l.j.§. ſi qs aũi propter inũdationem.ff. de iti.ac.priua.& gloſ.in l. ſi quis vxori.§.pe.ff. de fur.not. Bald. Ang.Imo.& Alexan.in l. non amplius.in princi.ff. de leg.j.

Quod dictũ perpetuo not. ad intellectũ & limitationẽ tex.in d.c.fi. cum ibi not. & duos caſus:de quibus per Bal.in præal-
4 le.conſi.vbi dicit†q̄ licet malæ fidei poſſeſſor nõ poſſit præſcribere dñium: poteſt tñ præſcribere cõfirmationẽ dominij per l.in bello.§.ſi quis ſeruum. ff.de capti.cum ibi no. Itẽ ſecũdũ eũ põt malæfidei poſ.pſcribere cõtra ius qđ competit alicui de iure ſpãli:et nõ de iuregẽ.vt patet i reſtitutione in integ.cui pſcribit quadriẽnio.l. fi. C. de tẽp.in integ.reſti.petẽ. Sed tũc pprie nõ dr malæ fidei: ex quo ius erat ſibi iã quæſitum; licet reuocabiliter: & hoc cõſilium Bald.referi ad literã d. Fab.de mõte ſancti Sauinicõſiſtorialis aduocatus. in ſuo trac. de emp. & vend.in iij.q.vij.q. prin. & per plura impugnat:firmãs opi. cõtrariã q̄ pacto de retrouendendo non poſſit præſcribi: qñ fuit actum. q̄ emptor qñcunq; & imperpetuũ teneatur retrouẽdere:per plura maxime pter malã fidem emptoris: qui ſcit ſe teneri ad retrouendendũ: & ibi reſpondet ad motiua Bald. ſed præcedens opi.vr verior & cõior & tenẽda in iudicãdo & conſulendo per prædicta. Nec viderat iſte d.Fabia.cõſi.Ang. & Pe.de Ancha. de quibus ſu-
3 pra. †Hanc concluſionẽ not. limita non procedere: qñ contractus poſſet argui fenerati- tius ex pacto retrouẽdendi iuncta modicitate pretij: iuxta plene no.in c.illo vos.de pigno.& in c.ad nrãm.de emp. & vẽdi. & latiſsime per Cæpo. in ſuo trac.de ſimula.contract.in vlt. parte:& ſunt de hoc q̃plura cõſilia quæ omitto: quia tũc nunquam præſcribitur tali iuri & facultati redimẽdi ſeu recatandi:ſiue dicendi illum contractũ ſimulatũ et feneratitiũ.vt plene cõſuluit Barb.cõſ.lj.ſcripſit ſapientiæ fons.x.& xj.co.ij. vol.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Priuilegiũ an amitti poſſit per non vſum.*

2 *Priuilegium datum ad aliquid faciendum quanto temporis ſpacio amitti poſſit.*

3 *Priuilegium quo caſu nõ perdatur per non vſum.*

a Adde domi. Ant. d But. in repeti. cap. peruenit. colum. pen. cir. fin. & colum. fina. i princi. de cen ſi. vbi tangit: quãdo agitur de perdendo vel præſcribẽdo iure quæſito ex priuilegio q̃tum tẽpus requiratur.

Adde etiam q̃ q̃ per xxx. ann. non eſt in poſ. beneficij vel priuilegij non tamẽ perdit illud ex quo alius interim non pſcripſit. Bal. in c. ad audiẽtiam. colum. j. circa fin. de præſcrip.

4 *Facultas aliquid faciẽdi ſimpliciter data per non vſum cũ adeſt poteſtas perdi põt: ſecus vbi eſt formaliter data.*

5 *Priuilegiũ cõceſſum eccleſiæ quãto tpe p nõ vſum amittatur.*

6 *Recipiẽs annuam penſionem ab aliquo pro eo quod ſibi faciendũ conceſſit an poſſit pſcribere quod id qđ cõceſſit nõ fiat.*

7 *Priuilegiũ immunitatis quãto tempore pſcribatur.*

8 *Priuilegium habens largũ ſi ſtricte illo vtatur an deinceps poſſit illo vti magis large.*

QVARTO quæro. 1 † Vtrum priuilegium amittatur per nõ vſum ex quo vſus priuilegij videtur mere facultatis. Iſtã quæſtionẽ plene attingunt glo. & Cano. in c. accidẽtibus. extra de priuil. a [a] Bart. & doct. in l. fin. ff. de conſti. princi. vbi late Iaſo. colũ. xiij. & ſeq. verſi. tertio principaliter: & eã latiſsime examinat Fely. in c. cum acceſsiſſent. col. ix. & x. cũ duabus ſeq. poſt Panor. & alios de conſti. & ad ea quę ibi habentur me remitto. referam ſolum vnam concluſionem not. quam in his locis ponunt doc. cum aliquibus limitationibus.

2 † Concluſio eſt q̃ priuilegium per quod cõceditur aliqua facultas: ſeu datum ad aliquid faciendũ perditur ſpacio. x. an. ſi priuilegiatus eo nõ vtiť: vt eſt caſus no. in l. j. ff. de nundi. vbi dř q̃ ſi princeps concedit ciuitati priuilegium nundinarũ: & ciuitas nõ vtitur eo per decennium: illud perdit. Et per illum tex. decidit Bart. ibi q̃ ſi princeps dat alicui ciuitati priuilegium ſtudij generalis vel doctorandi. & ciuitas eo nõ vtitur per decennium: illud perdit. & ſic priuilegium aliquid faciendi perditur per nõ vſum decennij. Et hanc concluſionem Felyn. vbi ſupra per plura confirmat: ſed eam limita tribus modis.

3 † Primo limita. vt procedat quando quis non eſt vſus priuilegio per decennium volũtarie. cum potuerit vti: ſecus ſi per ipſum non ſtetit. quominus vteretur priuilegio: ſed non potuit: quia occaſio ſe non obtulit. Nam tunc per nõ vſum non perdit priuilegium. ar. l. & Attilicinus. ff. de ſer. ruſt. prædio. iper quem text. ſic decidit glo. ord. in c. abbate ſancti Siluani. in verbo ibidem. ante fi. de verb. ſig. vbi But. & Panor. circa fi. no. q̃ non vſus priuilegio voluntarie perdit illud per

lapſum

lapſum decennij. ſecus ſi neceſſario non eſt vſus: qa qui nequit vti: non eſt in culpa vel mora. Confirmatur ex not. per Bar. i a l. in filijs[a] per illũ tex. C. de decur. lib. x. qui not. decidit qđ ſi aliqua ciuitas tenet facere exercitũ quia princeps facit. & per c. annos ſtetit princeps ꝙ nõ fecit exercitũ: quia nõ fuit neceſſarium. per hoc non perdit ius ſuum. Hoc ẽt firmat Bart. in l. cum ſcimus. poſt princi. C. de agri. & cenſi. lib. xj. dicẽs idem eſſe: ſi occurrẽte neceſſitate prĩceps nõ requiſiuit: quia ſufficiebãt ſibi gẽtes ſuæ. Vnde nulla deſidia põt ei imputari: ſi alios obligatos nõ requiſiuit quibus non indiguit: cũ multis cõcor. adduc. per Fely. & Iaſ. vbi ſupra prædictã limita. cõprobantes per alia plura. et dixi in vj. q. iiij. partis princi. colũ. xlvj.

4 †Secundo limita prædictã cõcluſionem vt procedat quando eſt data ſimpliciter facultas aliquid faciendi. Tunc enim non vtendo: cum poteſt: perditur. Secus vbi facultas faciendi eſt poſita formaliter in expreſſa et libera voluntate eius: cui fit cõceſsio: quia illi nullo tempore præſcribitur glo. eſt peregrina in c. vt priuilegia. in gloſ. pe. in fi. extra de priuile. Quã ibi do. Ant. dicit auream & multũ no. do. Fely. in d. c. cũ acceſsiſſent. col. x. verſi. limita ſecundo. & per eam decidunt no. Ioã. And. Gemi. & alij in c. fi. de conſue. in vj. ꝙ canonici non vtẽdo facultate optandi meliores præbendas: cum vacant: data eis facultate ex conſuetudine vel ſtatuto non perdunt ipſam facultatem vllo temporis ſpacio. & ſequitur Fely. vbi ſupra approbans hanc limita. licet Iaſo. reprobet in dicta l. fina. de conſtitu. princi. Addo Calde. conſi. primo. ſub rubric. de præſcrip. Et per illam gloſ. not. infert Felyn. not. ꝙ ſi princeps concedat vni nobili facultatem faciendi vnum molendinum in flumine publico iuxta ea quæ habentur in l. quominus. ff. de flu. ad libitum voluntatis ſuæ: & ipſæ per multos annos vltra decenniũ non eſſet vſus hac facultate: illam non perdit. & dicit de facto vidiſſe determinatum & in ardua quæſtio. Faciunt quæ dixi ſupra in prima quæſtio. huius. iiij. partis ad fin. vbi concluſi. quod in his quæ conſiſtunt in mera voluntate ſeu libero arbitrio non currit præſcrip.

5 †Tertio limita

a Adde quod Bart. ibi decidit ꝙ ſi quis habet ius eligendi rectorem in certa eccleſia: & ſtetit per c. an. quod non elegit: quia caſus ſe non obtulit ꝙ non dicit perdidiſſe ius ſuũ. & hoc dicta refert & ſequitur ibi. Io. đ Pla. & ad propoſitũ adde no. deciſionem Bal. in l. arboribus. §. nã et ſi per illum tex. ff. de vſufr. vbi decidit ꝙ p erectionẽ furcarũ retinet poſſeſsio meri imperij: licet de facto nõ occurrerit p centũ an. ꝙ qs ibi fuerit ſuſpẽſus: qa hic non regritur factũ ſed aptitudo et ſufficit ſignum licet deficiat ſignatum.

prædictam concluſionem vt ꝓcedat in priuatis. Secus in eccleſia:quia priuilegium conceſſum eccleſiæ per non vſum non perditur minori tempore. xl. an.ſecundum Ioã. An. & alios in d.c. cum acceſsiſſent per generalem regulam c .de quarta: & c.illud.cum concor. de præſcri.refert & ſequitur Fely. ibi colum.x.reſtringens vt procedat in eccleſia. ſecus ĩ clericis: quia in hoc non gaudẽt priuile-
6 gio eccleſię. †Quarto limita ſingulariter prædictam concluſionẽ:vt nõ procedat: ſi recipio a te annuam. pẽſionẽ pro eo ꝙ tibi faciendũ conceſsi: quia nũꝗ̃ pręſcribam: vt non facias:licet eo iure nunꝗ̃ vtaris. Ita ſolenniter limitat Albe.in repe. l.de quibus.col.lvij.ff.de legi. ponẽs late ꝙ ſi rex cõceſsit comiti pedagium:& de hoc recipiat ab eo annuam mercedem: nõ perdit comes ius pedagij ꝑ diuturnum non vſum: quia illa præſtatio videtur interrũpere præſcriptionem . refert ſequitur & extollit Fely.in c.illud. colum.fina.conclu.xj. de præ-
7 ſcri. †Quinto limita prædictã cõcluſionẽ. vt nõ ꝓcedat in pręſcribẽdo cõtra priuilegium ĩmunitatis:qa requirunť. xxx. anni. Alex.cõſi.xxiij. v. volu.
8 †Poſtremo circa pręſentẽ articulũ no. pertinẽter ꝙ ſi quis habet priuilegiũ largũ: & eo vtiť ſtricte ſibi pӡiudicat:et deinceps non põt vti magis large.ita dicit no. Bar.ĩ l. vſum aquę.C. de aqueduc.l.i.xj.per illũ tex. not. Alex.cõſ.xxxiij.ij.col.iiij.volu.Quod dictũ qualiter intelligi debeat:vide per Iaſo.in l. ſi. col,antepe.ff.de conſti.prin.

SVMMARIVM.

1 *Molendino vel furno quẽ quidã per tantũ tẽpus cuius initii me.&c frequentauerunt an cenſeatur præſcriptum.*

2 *Ius an poſſit dici acquiſitũ aut cauſata præſcriptio ex his quæ gratuite conceduntur: & quæ ſunt mere facultatis.*

3 *Acquieſcẽs prohibitioni alicui per longũ tẽpus an poſſit in poſterũ ad hoc cogi tanquã cõtra ipſum acquiratur ius prohibitiuum.*

4 *Dominus alicuius loci de iure cõi poteſt cum proclama penali prohibere ne ſubditi venẽtur in ſuo dominio & ſi ſubditi non contradicant tũc dominus terre conſtituitur in quaſi poſſeſ. prohibitionis.*

1 QVINTO iuxta præmiſſa quęro de no.q.†Pone quod aliquis habet molendinũ vel furnũ in aliqua villa.& homines dicti loci iam longiſsimo tẽpore iuerunt ad molendũ in dicto molẽdino: vel ad coquendũ in ipſo furno: per tm̃ tempus:cuius initij &c. vtrum cenſeatur præſcriptum: quod illi homines non poſsint molere vel coquere in alio loco.Vel an poſsit ille prohibere alium volẽtem facere nouũ molendinũ vel furnũ : ceſſante priuilegio vel ſtatuto. Iſtam quæſtio-

quæſtionem examinant Cano. maxime Panormi.& d. Præpo ſi.in c. ſignificante. vbi bonus text.de appel. & in locis infra
2 allegatis. †Et in hac quęſtione concludunt communiter doctores.& hęc eſt veritas ꝙ ex his quę ſunt mere facultatis:vel ex his quæ gratuite conceduntur nõ poteſt dici acquiſitũ ius:nec præſcriptio cauſata. nec p hoc naſcitur in futurum obligatio. c.poſſeſsiones.xvj.q.j. notant glo.in l.ſolent.in gloſ.fi.in fin. ff. de offic.procon.& lega. & Bar.in l.cum de in rem verſo. col.vlti.ff.de vſur. Et hãc rationẽ decidunt in ſpecie Cyn. Bald.& alij ſcrib. in l.j.C. de ſer.& aqua. ꝙ ſi per lõgiſsimũ tps iri ad molendũ ad tuũ molendinũ: propter hoc in futurũ me compellere nõ potes:vt ibi molã propter reddiũ tui molẽdini:eo quia iſtud ire ad molendum fuit per modum facultatis.Et idem tenet Cy.in l.ij.C. quæ ſit lon.conſue. Et late firmat Panor. in c. abbate ſancti Siluani.colũ.ij.de verb ſig. Et notant Panor.d.Præpo.& cõiter Cano. in c. ſignificante per illum text. de appel. & plene Cæpo.in trac.ſer.vrba.præd.c. ij.ſub rub.de furno. in ij. q. & do.Iaſ.in repe.l.quominus.col. viij.verſi.tertio principaliter. ff.de flu. vbi iſtam q. late examinat:& d.Iaco.de ſan.Ceorg. in ſuo tract.feu. in glo. in verbo.& cum molendinis. colum. ij.vltra med. Sicut ſi aliquis multis annis & ipſæ & maiores ſui fuiſſent hoſpitati in domo aliquem nobilem vel epiſcopum: non per hoc cauſaretur conſuetudo vel pręſcriptio: per quam in futurum ad hoc teneretur.Ita dicit Inno. in c.cũ eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. ſequitur Panor. in c.quod trãslationem.colum.ij. de offic. leg. & in d.c. abbate ſancti Siluani:& conſi.cxiij.in qõne quæ vertitur inter reuerendum patrem.j.vol. & referunt.do.Iaſ.& do.Iaco.vbi ſupra.Et dixi ſupra in.j.q.huius. iiij.partis.v.prin. i qua ſumus.
3 † Hanc concluſionem limita: niſi interueniſſet prohibitio: quia ſi volentes ire ad molendum fuerunt a me prohibiti:& acquieuerunt prohibitioni per tempus longiſsimum & ſufficiens ad præſcriptionem complendam: tunc bene acquiritur mihi ius: vt poſsint in futurum ad hoc cogi per not.per glo.& doc. in l. quæ luminibus.ff. de ſer.vrb.prædi.& in d.l.j.C.de ſer.& aqua.Ita decidunt communiter doc.in locis prælleg. præcipue Panor.in d.c.ſignificante.in j.no.& in d.c.abbate.

Quod procedit etiam dato: ꝙ prohibitio fuiſſet facta extraiudicialiter:& quod ei fuiſſet obtemperatum pro bono pacis:tamen inducitur conſuetudo & ius: ita extendit Panor. in d.cap.abbate. colum. ij. dicens eſſe ibi text. de hoc quem neſcit alibi. Et voluit Bald.in l.item lapjlli.in iij.quæſt.ff. de re. diui. vbi quærit: nunquid aliquis poſsit pręſcribere quod ipſe ſolus & poſteri ſui habeãt molendinum in tali villa ita quod alius non poſsit ibi facere molendinum. & dicit videri quod ſic: per l. ſi quiſqua m. ff.de diuer. & temp. præſcrip. Quod dicit eſſe verum: ſi pro-

hibuit alios facere, & illi acquieuerũt nam a tempore ꝓhibitionis incipit currere tẽpus præſcriptionis & ſine prohibitione acquiri non poteſt ſecundum eum, & per hoc infert ꝙ tali modo poteſt quis ſibi acquirere ius in præiudicium vicinorum, ꝙ ipſe ſolus poſsit habere molendinum, & erit ſeruitus prædialis. Subdit Bal. ꝙ ex cã publicæ vtilitatis poterit infringi illa ſeruitus ꝙ ſolus habeat molendinum per l. fi. in fi. ff. de vſuca. & ſequitur Cæpol. vbi ſupra, videlicet in tracta. ſer. vr. prędi. c. j. q. ij. ſub rubr. de furno. Et ſic debet intelligi quod dixit Bal. in d c. ſignificante in j. nota. poſt Innoc. de appel. dum no. ex illo text. ꝙ poteſt prǫſcribi quod ciues ſiue homines loci nõ poſsint ire ad molendum niſi in meo molendino, vel quod ego ſolus habeã

a molendinum, [a] & quod nõ poſſit aliud conſtrui in mei præiudicium, & in repe. l. de quibus. col. xxj. ff. de leg. vbi tenet qđ vȝ conſuetudo quod oẽs volentes molere teneantur venire ad meum molendinum, quãuis nõ ſit cõſuetudo rationabilis ſecũdum eum, per tex. in d. c. ſignifi cante, cum ibi not. per Innoc. Nam hæc oĩa procedunt ſecundum pręmiſſa, videlicet ſi interuenerit ꝓhibitio cũ vſu patientia longi tẽporis, & iſta refert & ſequitur do. Iaſ. in d. l. quominus. col. ix. Ac cedant ad propoſitum not. per do. Iac. de ſan. Geor. in d. trac. feu. in glo. in verbo & cum venationibus, colum. j. vbi decidit.

a Adde do. Ia. de ſancto Geor. i ſuo trac. feu. in gl. in verbo. & cũ molendinis. col. ij. vltra medium.

4 †Quod licet de iure commu ni dominus loci non poſsit ꝓhibere ſubditis ne venentur, dãdo intel. ad text. in §. nemo retia. in titu. de pa. iura. fir. Tamẽ cautela eſt pro dominis terrarum ꝙ faciant tales prohibitiones per proclamata pœnalia, quibus ſi ſubditi non contrẽdicant, & propter talia proclamata deſiſtant a venãdo, dominus terrę cõſtituitur in quaſi poſſeſsione prohibendi, & ſi ꝑ longa tempora ſubditi acquieſcant: dominus præſcribit tale ius prohibendi: per no. per gl. & docto. in d. l. luminibus. ff. de ſer. vbr. prœd. & in l. j. & ij. C. de ſer'. & aq. Cautela etiam pro ſubditis eſt: vt immediate. cum habuerint notitiam de ꝓclamate: ſe opponent & appelent ſecundum eum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Competentia de iuregentium an præſcribi poſſint.*

2 *Competentia de iuregentiũ licet nõ poſſint præſcribi, poſſunt tamen conſuetudine acquiri.*

3 *Vbi per legem ſimplex tollitur præſcriptio non tollitur compoſitum, ideſt conſuetudo.*

4 *Piſcari non licet etiam in flumine publico ſex caſibus.*

5 *Loca publica & iuriſgentium præſcribi poſſunt ſpacio tanti tempo. cuius initii me. non ex.*

Veneti

6 *Veneti qualiter dicantur habere iuriſdictionem in eorum mari.*

7 *Littus maris ſeu ius a quo an et quomodo quæratur vel quęſitum perdatur.*

8 *Ciuitas Venetiarũ ſi deſtrueretur an poſſent Veneti prohibere alios illũ locum occupare.*

9 *Id quod non eſt præſcriptibile non poteſt per tantum tempus cuius initii me. non ex. fieri præſcriptibile.*

10 *Regula ꝙ ea quæ ſunt publica & de iuregentium communia non poſſunt præſcribi quomodo intelligatur.*

11 *Occupans id quod in loco publico conſtruxit an acquirat dominium in illo loco.*

1 SEXTO quęro. † Virũ ea quæ cõpetunt de iuregentium pręſcribi, poſsint hanc qõ. mouet Bart. in l. quominus. in xv. qõ. col. pen. ff. de flu. vbi quęrit, an præſcribatur facultas ducendi aquam ex flumine publico non nauigabili, & decidit ꝙ ex quo iſtud competit per modum cuiuſdam facultatis, etiam ſi per mille annos quis non ducat, tamen ſemper illam facultatem retinet.

Plus dicit ibi Bart. no. quod præſcriptio longi temporis x. vel xx. ann. non adaptatur ad flumina vel ad alia quæ ſunt iuriſgentium, per tex. in d. l. ſi, in princ. ff. de vſuc. vbi eſt caſus no. quod loca publica iuriſgentium quę occupanti conceduntur, longo tempore poſt occupationem nõ pręſcribuntur, quominus ceſſante occupatione redeant in priſtinam cauſam, & iterum concedantur occupanti, quem tex. Pau. de Caſt. ibi dicit eſſe pulchrum notabilem & ſingularem, & eius intellec. late examinat Iaſ. in d. l. quominus, col. xxvij. In contrarium quod præſcriptio adaptetur ad ea quæ ſunt iuriſgentiũ, uidetur tex. in l. ſi quiſquam. ff. de diuer. & tempo. præſcri. vbi ius piſcãdi in flumine publico, quod eſt iuriſgentium, præſcribitur longo tempore. Ad hũc tex. reſpondet Bart. vbi ſupra poſt gloſſ. in d. l. fin. & in d. l. ſi quiſquam, ꝙ illud ideo ibi eſt, quia ille erat in quaſi poſſeſsione piſcandi. Ego data poſſeſsione vel quaſi, ſine qua pręſcriptio non procedit, ſequitur dicendum pręſcriptionem longi temporis competere etiam ad ea quę ſunt iuriſgentium, quod eſt contra tex. in d. l. ſi. de vſucapio. & prædicta, & ſic videtur quod Bar. in d. l. quominus, col. penul. ſibijpſi contradicat.

Et hanc contrarietatem perpendit Iaſo. ibi. colum. xxviij. verſi quarto aduerte, & relinquit cogitandum ſuper veritate dictorum Barto. Sed profecto Barto. poteſt optime ſaluari a contrarietate, & concordari tex. in d. l. fin. & in d. l. ſi quiſquã, quia non dicit Bar. ꝙ in l. ſi quiſquam, procedat præſcriptio ratione quaſi poſſeſsionis iuris piſcandi. Sed dicit quod quãdo qs eſt in quaſi poſ-

 ſeſsione

ſeſsione piſcandi ſolus in diuerticulo ſeu parte fluminis publici poteſt præoccupationis iure alium prohibere, & ita loquitur dicta l. ſi quiſquam. Si vero non eſt in dicta quaſi poſſeſsione non poteſt alium occupantem prohibere, quantuncũque tempore retro poſſederit, et ſic loquitur tex. in d. l. fi. Patet igitur ꝙ in d. l. ſi quiſquam, non requiritur præſcriptio. x. vel xx. ann. vt quis poſsit ꝓhibere alium piſcari, quinimmo ſufficit ſola præoccupatio & quaſi poſſeſsio iuris piſcãdi de præſenti, vt ſonant verba illius l. vbi de præſcriptione nullũ fit verbum. Et tali quaſi poſſeſsione amiſſa ceſſat ius prohibendi: quia res rediijt in priſtinam cauſam: vt in his terminis dicit tex. no. in l. quod in littore, circa fi. ibi rurſus in priſtinam cauſam recedit. ff. de acqui. re. domi. & iſte eſt verus intellec. d. l. fina. in princ. prout colligitur ex mente & verbis Bar. in d. l. quominus. col. pen. ver. patet ergo quicquid ibi dicat Iaſ. & aperte ſentit Pau. de Caſt. in d. l. fi. ff. de vſuca. cuius dicta infra referam in ij. limita. & Angel. in conſi. infra relato in iij. limita. vbi vide. Stat ergo regula ꝙ ea quæ ſunt iuriſgentiũ non præſcribuntur. Primo limita iſtam regulam, vt procedat ratione præſcriptionis, ſed non reſpectu conſuetudinis.

2 †Nam licet ea quæ competunt de iuregentiũ pręſcribi nõ poſſint. d. l. fi. tamen conſuetudine poſſunt acquiri. ita limitat Io. Fab. & Are. in §. flumina. inſtitu. de re. diui. Ex quo infertur, quod ſi pluribus annis vnus ſolus in certa parte fluminis publici piſcatus fuerit, & alios prohibuerit, ſciente populo & non cõtradicente, ꝙ eſt ſibi ius queſitum ex tacito conſenſu populi: adeo quod decetero ipſe ſolus piſcari poterit, & alios ꝓhibere, & ſic aliud eſt cõſuetudo, & aliud eſt p̃ſcriptio. Et hoc voluit Bal. quam refert Areti. in rubr. ff. de re. diui. verſi. hic ergo quæritur. colum. j. dicens quod eſt differentia, an aliquis habeat aliquod ius ex præſcriptione, vel ex conſuetudine. Quia ex p̃ſcriptione ius vnius quod ab eo aufertur. alteri applicatur. Sed cũ aliquod ius applicatur alteri, ita quod alicui non auferatur, tunc illa ꝓprie dicitur conſuetudo. Sed in caſu iſto applicatur ex cõſuetudine prohibenti. licet aliquid proprium alicui non auferatur, ergo non dicitur præſcriptio, nec iſtud ius ex pręſcriptione inducitur. ita procedit tex. in d. l. fi. de vſucap. Sed ex conſuetudine, patientię populo, quod dicit Bal. eſſe bene notandũ. Addo in terminis glo. not. et forte ſingula. in l. ſane ſi maris. in glo. j. & ibi not. Bar. ff. de iniur. quæ expreſſe dicit ꝙ in caſu. d. l. ſi quiſquam ius piſcandi competebat ex priuilegio vel conſuetudine. Bene faciunt not. in c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignifi. vbi habetur ꝙ imprеſcriptibilia poſſunt acquiri conſuetudine. Et dixi plene in ij. parte prin. in vlti. q. ponendo differentias inter præſcriptionem & conſuetudinem.

Confirmatur iſta limitatio:
3 † quia vbi per legem tollitur ſimplex præſcriptio, non tollitur

tur compoſitum.i.cõſuetudo ſecundum Io.Ray.in c.imperialem.§.habito.circa xxiiij.col. in ti.de prohi.feu. alie.per Federi. quē refert do. Ia.in trac. feu. in verbo. & cum pacto de non alienando.col.v.circa medium. Et ad inducendam talem cõſuetudinem opus erit ꝓbare ꝙ quis fuerit piſcatus longo tempore ſaltem per x.an.in tali parte fluminis publici, & ꝙ alios prohibuit piſcari durãte illo tempore, ſaltem bis,ſciēte & patiente populo ſeu maiori parte & non contradicente, vel quod veriſimiliter trãſiuit in notitiam populi aut maioris partis, quia iſta requiruntur adeſſe ad probationem conſuetudinis,vt plene not.in l.de q.bus. ff. de legi. & in l. j. & ij. C.quæ ſit longa conſue. & per Canoni. maxime Panor.in c.ſi

4 na. extra eo. † Alios caſus in quibus non licet piſcari in flumine publico, ad intellectũ prædictarum legum & quando liceat piſcari, & quando non: vide per Cæpo.in tract.ſer.ruſti.prędi.ſub rubri. de piſca.in vlti.char.vbi enumerat ſex caſus,in quibus piſcari non licet, & repetit.d.Iac.in tract.feu.in verb. fluminibus,prope fin.eo. non relato. Et inter certa ponunt caſum, quando illud ius piſcãdi eſſet priuatum puta ꝗa princeps vendidit alicui certã piſcariã in certo loco talis fluminis.ar.c.j. circa fi.ibi piſcationum redditus,in tit.quæ ſint rega. & pro hoc adduco bonũ tex.in l.iniuriarum, la grãda. §.fin.iuncta l.ſeq. ff.de iniur.

Regulariter autem cuilibet licitum eſt piſcari in flumine publico,ſed non in lacu vel flumine priuato, qui eſt dominij alterius,vt ibi per eos. Secũdo limita prædictam regulam vt procedat in præſcriptione communi vel longiſsimi temporis, ſed non procedit in pręſcriptione tãti temporis. cuius

5 initij &c. † quia licet loca publica & iuriſgentium non præſcribantur x.xx.vel xxx.annis.d.l.ſi.ff.de vſucap.præſcribuntur tñ tanto tempore cuius initij memoria non extat in cõtrarium, ita limitat Angel. in d.l.ſi.per tex.no.cum glo.in l. vſum aque. C. de aqueduc.lib. xj.vbi infert ꝙ Veneti pręſcripſerunt tanto tempore gulfum maris. Eandem concluſionem firmant Ioan. de Pla.& Ang. Are.in d.§.fluminum.inſtit.de re. diui. qui pariter dicunt ꝙ Veneti & Ianuenſes per tantũ tempus præſcripſerunt gulfum eorum maris. Addunt tamen ibi. ꝙ hoc procedit ſciente & patiente principe,ſed non videtur verum, quia in pręſcriptione tãti tēporis cuius initij &c. non requiritur ſcientia nec patientia alicuius ſecundum communem opi.vt per Alex. conſi. vj.circa fi.j.volu.& dixi ſupra in iij.q.ij. partis huius v.prin. col.xlij.in fi. cum duabus ſeq. niſi dicatur ꝙ requiritur ſcientia & patientia ſuperioris,etiã in præſcriptione tãti temporis cuius initij &c. vbi lex reſiſtit pręſcriptioni & afficit rem, vt declarat Fely.in c.accedentes. col.v. de pręſcrip.allegans ad hoc Panor. conſi.xcv.quędam eccleſia non curata.j. volumi. et ita dicit aperte voluiſſe But. & Panormi.in d.cap.accedentes.

a De Venetis, & eorũ gulfu ac eorum exẽptione prę ſcripta, vide Iaſ. in l. ex hoc iure. col. v. ff. de iu. & iur.

tes. Addo Bar. in l. iniuriarum, la granda. §. fina. ff. de iniur. vbi dicit illum tex. iuncta l. ſane ſi maris, quam ſimul legit facere pro Venetis, qui ex longa conſuetudine dicunt ſe habere iuriſditionem in eorum mari. & Ang. conſ. cclxxxix. thema tale eſt inter cætera capitula pa
6 cis. col. ij. & ſeq. dicẽtẽ, † ꝙ ex
a quo Veneti [a] & eorum dñium per longiſsima tpa fuerunt, & ſunt in quaſi poſſeſsione gulfi maris, ratione dictæ poſſeſsionis longiſsime poſſunt Veneti Ianuenſibus, & alijs quibuſcunque interdicere potentiam nauigandi nauigare volentibus per eorum gulfum. per d. l. ſane ſi maris, & ibi eſt caſus ſecũ dũ Ray. de Forl. qui expreſſe ponit exẽplum in gulfo Venetorum refert Iaſ. in d. l. quominus. col. xj. Vltra quem vide Io. de Ana. in c. j. & ij. de cle. vena. vbi plene tractat, quo iure Veneti & Ianuenſes acquiſiuerũt ius maris, ita vt aliis prohibere poſsint ius nauigandi, & do. Cardi. ſuo conſi. xl. dominus comes, qui late cõſuluit ꝙ ius nauigandi in aliena aqua non præſcribitur ſine titulo, vel ſpacio tanti temporis, cuius initij &c. ſicut nec alia iura regalia, quia iura regalia de iure communi non pertinent niſi ad principem, vel ei cui conceſſum eſt a principe. c. j. cum ibi no. quæ ſint rega. & ius nauigãdi cenſetur de regalibus. l. quominus. ff. de flu. & l. ij. §. viarũ. & ibi gl. ff. ne quid in loc. pub. & ſic dicta pręſcriptio eſt contra ius commune, ergo requiritur titulus, vel tantum tempus &c. c. j. de præſc. vbi latius per eũ in d. conſi. & ſequitur Fel. in c. de quarta. col. vlti. de p̃ſcrip. Sed Pau. de Caſ. ĩ d. l. ſi. de vſucap. repræhendit Ang. dicẽs ꝙ Ang. non bene intelligit, qa q̃tum ad hoc vt faciat quis aquã publicam ſuam vel locũ publicum ſuum ſaltem quantum ad vſum non requiritur præſcriptio, ſed ſufficit occupatio, quã do eſt aqua publica non deſtinata ad vſum publicum, vel eſt littus maris, ſicut ſufficit in his quæ cęlo terra marique capiũtur. l. j. in prin. ff. de acqui. poſſ.

Addo vltra Paul. caſum expreſſum de hoc in l. quod in littore. ff. de acqui. re. do. ubi tex. expreſſe facit iſtam equiparationem. Quando vero aqua non eſt publica, ſed priuata habet locum ſecundum Paul. illa l. vſum aquæ, quã allegat Ang. quia tunc ſecundum eum ſeruĩtus aquæ ducendæ ſeu capiẽdæ per hauſtum, cũ nõ habeat cauſam continuã, nõ acquiritur, niſi tãto tpe cuius initij &c. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quo. & eſti. ſed in d. l. ſi. vt dicit
7 Pau. nõ quæritur de hoc. † An dicatur ius aquę quęſitũ ſeu littus maris. Sed quæritur, poſtꝙ talia loca publica de iuregentium ſunt acquiſita per occupationem, ſi deſinat occupatio per deſtructionem loci vtrũ ille qui primo occupauerat, habeat ius prohibendi aliũ ne occupet de nouo illum locum. Et ibi deciditur ꝙ nõ, etiam ſi per mille

mille annos duraſſet occupatio
8 ſecundum Pau. †Ex quo in-
fert ꝙ ſi ciuitas venetiarũ de-
ſtrueretur non poſſent Veneti
prohibere alios illum locũ oc-
cupare. cum illa ciuitas ſit fun-
data in mari ſiue in littore ma
ris. Interueniẽtibus tñ duobus.
videlicet ꝙ ædificia eſſent pe-
nitus diruta:& cõcurrente ne
gligentia reficiendi: vt probat
tex. in d.l.fi.in verbo funditus
diruto ędificio: & vltra eum
bonus tex. in d.l. quod in litto-
re. circa fi. ita declarat Pau. de
Caſt. in d.l. fina. ff. de vſucap.
Cuius verba cõfirmant ea quę
dixi ſupra in corpore quęſtio-
nis ad intellec. l. ſi quiſquam.
ff. de diuer. & tẽpo. præſcrip.
licet Iaſo. in d.l. quominus non
aduerterit. Et quãuis iſta ſint
vera: tamẽ communiter tenetur
opi. Ang. ꝙ ea quę ſunt iuriſgẽ-
tium præſcribantur ſpacio tan
ti temporis cuius initij &c. quã
tenent Ioan. de Pla. & Are. in
d. §. flumina. & Cæpo. & do. Ia-
co. vbi ſupra: qui dicunt ꝙ ius
piſcandi præſcribitur tanto tẽ
pore cuius initij &c. quia tan-
to tempore pręſcribuntur etiã
loca publica. d.l. hoc iure. §. du
ctus aquæ, & etiam regalia, &
ea quæ ſunt reſeruata princi-
pi. cap. ſuper quibuſdam. §. prę-
terea, de verborum ſignific. Et
dixi plene ſupra in ij. parte hu
ius quintæ partis. Quod de-
clara vt per Fely. in d.cap. ac-
cedentes. col. v. verſi. poſt hæc.
9 & ſequen. de præſcrip. † vbi di
cit ꝙ per tantum tempus, cu-
ius initij &c. id quod non eſt
pręſcriptibile non efficitur pręſcriptibile, ſed tanto tempore
præſumitur cauſa, vel titulus
qui debet allegari, & in eo fie-
ri fundamentum. Et ad ipſum
præſumptiue probando eſt pro
bandum dictum tempus, ſed
non eſt dicendum, quod ipſum
tempus inducat præſcriptio-
nem, & faciat rem præſcripti-
bilem quæ non eſt, vt ibi la-
tius per eum reprobantem opi-
nio. Panor. tenẽtis contrarium
conſi. xxvj. in quæſtione quæ
ad præſens vertitur. ij. volum.
licet in fine relinquat cogitan-
dum. Et confirmatur opin.
Angel. per ea quæ vult Cardi.
conſil. ſupra relato. & per præ-
10 allega. † Tertio limita præ
dictam regulam, vt per Ange.
not. conſil. cclxxxix. thema ta
le eſt inter cætera capitula pa-
cis. colum. ij. & ſequen. vbi di-
cit quod hæc regula quæ ha-
bet quod ea quæ ſunt publica,
& in vſu publico, & quæ de iu-
regentium communia ſunt non
poſſunt præſcribi vel vſucapi.
d.l. fin. ff. de vſucap. procedit ſi
ex hac longiſsima poſſeſsione
velimus acquirere dominium
eorum quę nobis iuregentium
communia ſunt, ſed per ipſam
talem poſſeſsionem, vel qua-
ſi bene acquirimus ius quod-
dam excipiendi, vt de poſſeſ-
ſione non expellamur. Cu-
ius poſſeſsionis effectus eſt du-
plex. Primus eſt, quia ſi turba
mur in ea agere poſſumus con-
tra turbantem. l. ſane ſi maris
vbi caſus. ff. de iniurijs. Secun
dus eſt: qa anteꝙ̃ expellamur,
ꝓhibere poſſumus, ne quis in-
tret locum nobis inuitis, vn-
de prohibere poſſumus ratio-
ne poſſeſsionis nauicationem,
& piſcationem maris, & flu-
minis; quæ alias nobis ſunt
commu-

communia de iuregentium, & tex. eſt ſecundum opinionẽ approbatam, & verã. in l. ſi quiſque. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. hoc tenet glo. in. §. flumina, in verbo omnibus. inſtit. de re. diui. Hanc opinionem approbat Bar. in d. l. fi. de vſuc. ſecundum Ang. in prædicto cõſi. & ſequitur Iaſ. in l. quominus. col. xxviij. ver. v. pro limitatione. ff. de flu.

11 Et not. † ꝙ licet p̃ occupationẽ quis non conſequatur dominiũ loci publici de iuregentium conſequitur tamen dominium eius quod conſtruxit, vel edificauit in illo loco publico, puta in mari vel in littore maris, donec durat, accedente decreto prætoris. text. eſt no. in d. l. quod in littore, & in l. quamuis. ff. de acquiren. rerum domi.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Ius præoccupationis quod eſt meræ facultatis quanto tempore perdatur.*

2 *Cautela ad hoc vt quaſi poſſeſſio non dicatur derelicta in caſu quo conſtructum in loco publico deſtruitur.*

SEPTIMO quæro de q. connexa præcedenti.

1 † Quanto tempore perdatur, ſeu p̃ſcribatur ius præoccupationis quod eſt mere facultatis, vt eccle. Licet cuilibet edificare in littore publico, & edificium conceditur occupanti. l. quod in littore. ff. de acquir. rer. domi. Licet etiã cuilibet conſtruere molendinũ in flumine publico, præcedente licentia principis. d. l. quominus. cum ibi plene no. per Bar. ff. de flum. Pone ergo ꝙ aliquis habebat molendinum in flumine publico vel edificium in littore, quod impetu aquæ deſtructum eſt, ego differo reficere, alius interim occupat aquam, vel locum illum, ita ꝙ mea refectio impeditur. Quæritur, an iſtud ius præoccupationis per me factę præſcribatur, & perdatur, & quanto tempore.

Iſtam quęſtionem plene examina Bar. in d. l. quominus. colum. antepen. q. xv. & Iaſ. ibi latiſsime. col. xxvij. cum duabus ſeq. & Bart. in l. fi. in prin. per illum tex. no. ff. de vſuc. & dic vt ibi late per Iaſonem.

2 † Et no. cautelam quam tradunt Ang. & Paul. de Caſtr. in d. l. fin. & refert Iaſ. vbi ſupra ꝙ ad hoc vt non dicatur quaſi poſſeſsio aquæ derelicta, vel ille locus derelictus ꝙ edificio, ſeu molendino diruptoris ad quem ſpectat incontinenti proteſtetur, & de proteſtatione cõficiatur inſtrumentum publicũ ꝙ non obſtante deſtructione non intendit habere illum locum pro derelicto, ſed reficiet quamprimum poterit, & in ſignũ faciat imponi aliquos pallos ligneos in aliquibus partibus clauſurę molendini, tunc enim eo inuito alius ibidem edificare non poteſt. Et per hæc remanet expedita quarta pars huius quintæ partis principalis.

DEVENIO ad quintam partē huius quintæ partis principalis, in qua reponam plures quęſtiones extrauagantes vtiles & quotidianas circa materiam pręſcriptionis, quæ ſub prioribus partibus commode locari non potuerunt.

SVMMARIVM.

1 Quæſibile priuilegio an ſit quæſibile præſcriptione vel cõſuetudine.

2 Conſuetudo priuilegiũ & pręſcriptio non ſemper eandẽ vim dicuntur habere, quia multa quæruntur priuilegio quæ non poſſunt quæri præſcriptione.

1 ET PRIMO quęro. † Vtrum q̄ſibile priuilegio ſit quæſibile præſcriptione vel conſuetudine. Regula eſt ꝙ ſic. c. duo ſimul. de offi. ordi. & c. cũ contingat. de fo. compet. circa fin. not. do. Abb. in c. accedentes. col. pe. de reſcrip. Quę regula procedit quando pręſcriptio vel conſuetudo inducitur ſciente & patiente illo, ad quem ſpectat concedere priuilegium, alias ſecus, quia multa poſſunt quæri priuilegio quæ non poſ-
2 ſunt quæri præſcriptione, † & ſic non ſemper priuilegium & conſuetudo ſiue præſcriptio habent eãdem vim ſecundum do. Anto. & Panor. in d. c. accedentes. & eſt gl. not. in cle. j. in verbo limita. de cenſ. & clem. j. in glo. fin. de priuileg. De qua materia dic vt late per Fely. in d. c. accedentes. col. iii. iiii. & v. in verſi. quæſibile priuilegio, qui facit regulam cum iiii. fallen. & eſt glo. magiſtra. in c. catholica. xj. diſtin. vbi Domini. & d. Præpo. col. vlt. tradunt doct. per modum diſtinctionis, & ad ibi plene ſcripta me remitto.

SVMMARIVM.

1 Priuilegium & præſcriptio an poſſint concurrere ſimul & ſemel, & an dicantur contraria.

2 Præſcriptio poteſt cauſari a priuilegio inſufficienti & inualido.

3 Priuilegiatus an poſſit contra tenorem ſui priuilegii vel vltra ibi contente præſcribere.

4 Impetrans priuilegium, an videatur renuntiaſſe præſcriptioni.

1 SECVNDO principaliter q̄ro. † Vtrum priuilegium et pręſcriptio poſsint concurrere ſimul & ſemel, & ſic an dicantur contraria. Hanc quęſtionem mouet glo. in cap. nullus pluribus. de regul. iur. in vj. & concludit per plura ꝙ pręſcriptio & priuilegium non ſunt contraria

a Adde pulchre Bal. in conſil. ccxcij. ſuper eo &c. in iij. volu.

traria in effectu. & ita firmat Bal. in l.j.colum.pen. verſic. item quæritur.C.de ſer.fugi. vbi plus dicit ꝙ præſcriptio poteſt cauſam habere a priuilegio, etiam ſi erretur in iure. Bene facit tex. in cap.cum perſonę. cum ibi nota. per Ioan.Andr. & Gemin.de priuileg.in vj. Subdit Bald.vbi ſupra ꝙ præſcriptio, & ſententia non ſunt contraria, & dicit idem Bald. in l.ſolennibus.C.de fide inſtr.
2 † ꝙ præſcriptio poteſt cauſari a priuilegio inſufficienti & inualido, & ibi ponit, an circa priuilegium cadat prǫſcriptio.
3 † Sed an priuilegiatus poſſit præſcribere contra tenorẽ ſui priuilegij,vel vltra ibi cõtenta,vide per Inno.in cap.ve
4 niens,circa præſcrip.† Et præmiſſa faciunt ad quæſtionem, an impetrans priuilegium videatur renuntiare præſcriptioni,de qua eſt tex.cum glo.in c. veniens.de præſcrip. vbi Pan. poſt alios Cano. col.iii.verſic. circa iſtam materiã tradit doc. diſtinguendo,an priuilegiũ habeat formam contrariam præſcriptioni, vel conuenientem, & an priuilegium impetretur poſt præſcriptionem completam,vel ante, & ibi latius per eum,qui etiam tangit poſt glo. & alios,an ſufficiat ſola impetratio priuilegii ad excluſionẽ præſcriptionis contrariæ, aut priuilegii contrarii,an vero requiratur vſus priuilegii. Dic vt late per omnes,in d. cap.veniens,quod eſt penultimum.

An autem poſsit pręſcribi tenor priuilegii, & qualiter, vide per Imo. in repe.c.ſi.co.ix. de præſcript.

SVMMARIVM.

1 *Actio nondum orta quando eſt in partis facultate illam oriri facere an poſsit præſcribi.*
2 *Præſcriptio an currat in actione hypothecaria ante factam excuſſionem.*
3 *Regula iuris canonici ꝙ præſcriptio non currit cum mala fide quo reſpectu procedere dicatur.*

TERTIO quæro.
1 † Vtrum pręſcribatur actioni nondum ortæ,quando eſt ĩ facultate partis illam[a] oriri facere.Pau.de Caſt.conſi. ccxciiij. ergo Pau. de Caſt.in antiq. determinat, ꝙ ſic,quia qui potuit facere vt poſsit agere, potuiſſe videtur. l.qui poteſt.ff. de regu.iur.per quam regulam,vt ipſe dicit,determinarunt glo. pignoratitiæ actioni poſſe præſcribi,licet ante ſolutionem vel oblationem debiti non ſit orta, cum fuerit in poteſtate debitoris facere eam naſci, offerendo debitum. vt not.gl.in l.cum notiſsimi.§. j.in ſi.C.de præſcript.xxx.an. Bene facit tex.in l.quibus diebus.in prin.cũ ibi not.per Bar. ff.de condi. & demon. & in c. ſi.de elec.& in l. iij.§.quid ergo.ff. de contra. iud.tutel.ibi. & ſi quidem nõ poſtulauerit ſibi

bi imputet &c. quæ iura adducit Pau.de Caſt.in conſi.præall. leg. ſecus eſſet, quando non eſſet in poteſtate partis facere, ꝙ obligatio & actio naſcatur, quia obligatio fuit contracta ſub conditione cauſali vel mixta, tunc enim ante euentũ conditionis præſcriptio non currit. d.l.cum notiſsimi.§.illud, not. Corne. conſi.xliiij.in hac conſultatione,j. col. ij.volu.

Et quod non præſcribatur actioni nondum ortę, puta actioni de euictione, antequam res euincatur, eſt gl.in l.empti.C. de euic. Accedant quæ plene dixi ſupra in j.q.iiij. partis huius v.principalis circa præſcriptionem iuris offerendi.

2 † Ex quo infero ꝙ currit p̄ſcriptio ĩ actione hypotecaria ante factam excuſsionem, cum ſit ĩ poteſtate creditoris illi dare ortum quandocunq; vult ceſſante impedimento facti, licet contrarium conſuluerit Alex. & male, vt late dixi in iiij. parte prin.col.xxxij.& ſeq. Ampliа hanc concluſionem ꝙ pręſcribitur actioni nondum ortæ ſpacio xxx. an. ſecũdum cõem metam ſecundum prædicta, vt procedat nõ ob.mala fide. †Ǝa regula iuris canonici quę habet ꝙ præſcriptio nõ procedit cum mala fide.c. fi.de pręſcri. ꝓcedit reſpectu creditoris, cui actio competit, ſecus ſi non cõpetit, ſed competere poteſt acceptando, vt in legatario, vel hærede. Nam ante aditionem hęreditatis vel acceptationem præſcribitur contra eos. Nec dicitur præſcribens eſſe in mala fide, ita decidit ſingulariter Pet.de Ancha.in c. ſine poſſeſſione.de reg.iur. in vj.quem refert & ſequitur. d.Sozi.conſil. lxiij. in cauſa vertẽte inter dominam Catharinam. colũ.iij. verſi.præterea hanc partem.

Et idem dicendum eſt in pręſenti quæſt. quia eſt eadem ratio, vt ſatis patet. & plenius dixi ſupra in iij.q.ij.partis huius v.principa.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Res prohibita alienari a lege, vel ſtatuto, ſiue in vltima voluntate aut per contractum, an prohibitione valida poſſit præſcribi.*

2 *Deficiente poſſeſſione præſcriptio non procedit.*

3 *Statutum eſt lex.*

4 *Præſcriptio habet vim decreti in rebus quæ nõ poſſunt alienari ſine decreto.*

5 *Bona alienari prohibita fauore publicæ vtilitatis non poſſunt præſcribi.*

6 *Regula ꝙ ea quæ non poſſunt alienari, non poſſunt præſcribi, & econtra an procedat.*

7 *Spurius non poteſt contra patrem præſcribere ex titulo lucratiuo.*

1 QVARTO quæro.† An res prohibita alienari a lege vel ſtatuto ſiue in vltima voluntate, aut per contractũ prohibitione valida

a Vide plura ad hãc qõ. p Bertachin. in reperto. ĩ verbo p̃ſcriptio q̄nto. col. ij. ver. p̃ſcriptio non ꝓcedit, & in verbo p̃ſcriptio ſexto in prin.

lida poſsit p̃ſcribi.[a] Iſtam q. format Bart. in l. filiusfamilias. §. diui. colum. vlti. in pe. qõ. ff. de leg. j. concludens talem rem poſſe prę̨ſcribi per iura quę allegat. Contrariã opi. tenuit ipſe Bal. ſibi in hoc cõtrarius in l. vbi lex, per illũ tex. cnm glo. ff. de vſucap. vbi firmat ꝙ res prohibita alienari per legem vel in vltima, vel in contractu prohibitione valida impediẽte dominij trãſlationem iuxta plene not. per Bar. & omnes in d. §. diui. & in l. qui abſenti. §. j. ff. de acquir. poſſ. non poteſt præſcribi. Alexan. in d. §. diui. col. pe. ver. tetigit hic. Barto. late examinat hunc articulum, tãdem concludit opi. Bart. ibi eſſe veram ꝙ res prohibita alienari præſcribi poſsit, ſumpto fundamento, quia res quę eſt prohibita alienari ſine certa forma vel ſolennitate: ſi interueniente illa ſolennitate eſt alienabilis, præſcribi poteſt vt concludunt Bar. & doc. in l. fi. colum. pen. C. in qui. cau. in integ. reſt. Sed res prohibita alienari per teſtatorẽ eſt alienabilis ſeruata certa forma, ſcilicet interueniente conſenſu illorum, quorum fauore facta eſt prohibitio, l. quoties ab omnibus, C. de fideicõ. Ergo eſt pręſcriptibilis, ſtante prædicto fundamento, quod intelligit verum Alexã. interueniente ſcientia illorum contra quos pręſcribitur, quia ſic videtur tacite conſentire. Alias ſecus per l. alienationis. ff. de verbo. ſignific. vt ibi latius per eũ.

Iſtam qõ. plene explicat Panor. in c. cum non liceat. col. ij. & iij. ver. & circa iſtam primã partem de præſcrip. & concludit diſtinguendo. Quod quãdoq; lex prohibet rem alienari, quia eius cõmercium haberi non poteſt, nec poſſeſsio, vt in rebus ſacris & religioſis ac ſpiritualibus reſpectu laicorũ, & in illis non procedit præſcri-
2 ptio † quia deficiente poſſeſsione, præſcriptio non procedit, vt in c. cauſam. de præſcrip. iũcta regula. l. ſine poſſeſsione. ff. de vſucap. Bene facit not. doct. Io. And. & Gemi. in c. ij. de pręben. in vj. quam refert Fely. in c. cauſamq;. col. j. & in c. accedentes. col. iiij. circa fi. de præſcri. vbi volunt ꝙ ſpacium tanti temporis cuius initij &c. non habilitet incapacem, quia deficit poſſeſsio vel quaſi. Quandoque res prohibetur alienari ſimpliciter fauore ipſius rei, vt in fundo dotali, & tunc prohibitio ipſa impedit præſcriptionẽ inchoari l. ſi fundum. ff. de fundo. no. glo. & Bart. in l. ij. C. de vſucap. pro emp. ſed iã inchoatam non impedit perfici, dato ꝙ ſuperueniat qualitas: ſuper qua fundatur prohibitio legis, vt quia fundus poſt contractũ efficitur dotalis. tex. eſt not. in d. l. ſi fundum. Idem eſt ſecundum Panor. quando res peruenit ad priuilegiatum ſeu habentem priuilegium, vt non poſsit contra eum præſcribi. vt not. Ioan. And. in c. j. de iurepatro. in vj. & intellige ſemper, dicit

Panor.

Panor.ꝑ poſsidens ſit bonę fi-
dei:vt quia ignorabat prohibi-
tionẽ iuris probabiliter. Alias
autem error iuris non iuuaret
in vſucapione. l. nunquam. in
prin.ff.de vſucap.cum concor.
per eum adductis. Quandoq;
res non prohibetur ſimpliciter
alienari:ſed ſine certa ſolenni-
tate.vt in rebus minorũ & ec-
cleſiæ. & tunc data bona fide
& excluſo iuris errore proce-
dit prȩſcriptio ſi habet cõcomĩ
tantia ſua: vt ibi latius per eũ
exemplificantem. Et hæc pro-
cedũt qñ res eſt prohibita alie-
nari per leges vel canones.

Quandoque res eſt prohibi-
ta alienari per defunctũ: & idẽ
dicendum eſt quod in prohibi-
tione legis ſecundum Panor.
vt præſcribi non poſsit ſtante
prohibitione valida per text.
not.cum gloſ. in l.ij.C. de vſu-
cap.pro emp. Et ſic tenet Pa
nor.cum Bart.in d.l. cum lex.
qñ prohibitio ſit in vltima vo-
luntate. Sed contrarium tenet
idem Pan.vbi ſupra qñ prohi-
bitio fieret in contractu.vt ibi
3 latius per eum. †Si vero pro
hibitio fiat per ſtatutum: dicit
idem ꝑ in prohibitione legis:
quia ſtatutum eſt lex in loco.c.
ius ciuile.j.diſt. Et cum opi.
Panor. licet ipſe non allegetĩ
multis cõcordat Bal.in l.j.col.
v.& vj.ver. tertio oppono. C.
4 de ſer.fugi.†vbi dicit plura no
tabilia verba ad propoſitum.et
inter cætera ꝑ præſcriptio ha
bet vim decreti ĩ rebus quę nõ
a poſſunt alienari [a] ſine decreto:
vt in re minoris.l.lex quæ tuto
res.C.de admini.tuto.Et ĩ hoc
tenet cũ Bar.in d.§.diui. & ĩ d.
l.fi.ꝑ qñ res põt alienari:ſerua

ta certa ſolẽnitate:poſsit p̄ſcri
bi:cõtra opi.Pan. ĩ d.c.cũ nõ li
ceat.volẽtis ꝑ nõ poſsit p̄ſcri-
bi res minoris vel eccleſię:niſi
cõcurrẽtibus ſolẽnitatibus req
ſitis.cuius opi. ꝓcedere nõ põt.
qa ſi requiſita interuenerint:de
prȩſcriptione tractandũ nõ eſt:
prȩſuppoſito ꝑ res ſit minoris
vel eccleſię. eſſet.n.trãſlatũ do
miniũ ꝑ cõtractũ ſolennẽ. & ſic
nõ caderet p̄ſcriptio in re ſua.
l.ſequit̃.§.lana. ff.de vſuca. Si
vero res erat aliena:q̄ fuit vẽdi
ta tanq̄ res pupilli vel eccle-
ſię: tũc nõ prȩſcribit̃ cõtra mi-
norẽ vel eccleſiã:ſed cõtra illũ
qui erat dñs. Nõ ob.tex. in l.
ij.C.de vſuca.ꝓ emp. quia ibi
cõcurrit duplex prohibitio.ſ.le
gis & teſtatoris.q̄ eſt potentior
quã ſimplex. iſto etenim caſu
impedit̃ alienatio. ẽt in caſibus
alias ꝑmiſsis.vt eſt tex.no.ĩ.§.
ſanctiſsimas.in auth.de alie.&
emphy.no. Alex.ĩ d.§.diui.co-
lũ.j. Sed Pau. de Caſt.ĩ l. fi.§.
pe.C.cõia dele.in pñti q. diſtin
guit inter p̄ſcriptionẽ longi tẽ-
poris.x.vel xx.an.in qua req-
ritur titulus.l.ij.& l. ſup lõgi.
C.de p̄ſcrip.long.tẽp.vt iſta lo
cũ nõ habeat in re ꝓhibita alie
nari:ꝓhibitione valida qa titu
lus eſt nullus:& hr̃ pro nõ titu-
lo. d.§.diui.cũ ma
teria.& interprȩ
ſcriptionẽ lõgiſsi
mi tp̄is.xxx. vel
xl.an.in qua non
requirit̃ aliquis ti
tulus:ſed currit ne
gligẽtia nõ petẽtis
l. ſi quis emptio-
nis.§.j. l. ſicut. &
l.oẽs.C. de p̄ſcri.
xxx. ann. & illa

a Quod poſ
ſit prȩſcri
bi res mi
nus ſolen
niter alie
nata. ad-
de tex.in
l. ſeruos.
et ibi Bal.
C.ſi vẽ.pi
gno.aga,

poterit habere locum: non obſtante prohibitione in re prohibita alienari:q̃a ibi nõ curatur de titulo ſcd̃m Pau.cuius opin. ſecutus eſt Alex.conſi.lix.atte tis verbis teſtis.iij.col.iij. vol. & Sozi. referens iſtud conſilium Alex.cõſi.cclj.qm̃ in præſenti conſultatione.col. pen. & Petrus Phil.Cor.cõſ.xxxviij. placet.iiij.col in prin.j.vol. & conſi.ccciiij.rem arduam. iiij. col.iij. vo.& Iaſo. in d.§. diui. vlt.col.in j.lec. ſed idem Iaſo. ibi in ij.lec.tenet contra opin. Paul.in primo caſu. quia dato qd venditio nõ valeat propter prohibitionẽ alienationis.tamẽ ex quo emptor habet iuſtã cauſam erroris:quia ignorauit prohibitionem:prout in dubio pręſumitur: talis titulus cauſatus errore iuſto ſufficit ad præſcriptionem:licet inualidus. l. celſus.cum materia.ff. de vſucap. Vnde verior & magis cõis vr opi. Bar.in d.§.diui. ꝙ res prohibita alienari in vltima volũtate vel per contractũ præſcribi poſsit concurrente titulo & bona fide præſcribentis ſpacio lõgi tpis nedũ longiſsimi. Quã opi.firmat Alex. ibi: & Fely.ĩ d.c.nõ liceat. col.iij. ver.inquã tum Abb.referens Alex.& ſequuntur plures: quos ipſi allegant:niſi forte autor eſſet in mala fide:q̃a tunc mala fides eius noceret ſingulari ſucceſſori in præſcriptione lõgi tpis: ſed nõ in longiſsimi. vt quia cõſtaret ipſum habuiſſe notitiã de prohibitione per auth. malę fidei cũ materia ſua.C. de præſcrip. long.temp. Quando aũt eſſet prohibita ſimpliciter alienatio per legẽ vel ſtatutũ ĩ oẽs indifferenter.& ſic prohibitio eſſet perpetua:quia tunc res non dicitur in commercio. vt eſt tex. not. in l. ſine emptione.§.j. ff. de cotnrahen. emptio. ibi morbus ciuitatis in commercio non exiſtunt.quem text.ad hoc allegat Bar.in d.l.filiusfamilias.§.diui.col.iij.ver.quęro an per ſtatutum.teneo ꝙ res ſic prohibita alienari nõ poſsit p̃ſcribi aliquo tpe.excepta præſcriptione centenaria:quæ nunquã cenſetur excluſa: vt infra dicetur in ix. q. Sed ſi ꝓhibitio legis vel ſtatuti non eſſet generalis:ſed ſpecialis:vt q̃a ſtatutũ prohibet bona exiſtẽtia in territorio alienari in forenſes vel in non ſubditũ:dicerẽ ꝙ nõ haberet locũ præſcriptio longi t p̃is:ex quo titulus eſt reprobatus a ſtatuto.Sed bene locũ habebit pręſcrip.xxx.vel xl.an. ſaltẽ data ignorantia ſtatuti in qua nõ curatur de titulo:dũmodo adſit bona fides:quæ ex curſu tãti tpis in dubio pręſumitur licet de titulo non appareat vt vult Bart.in l. cũ quærebatur. in fi.cõmen.C.vnde vi.& dicã plene in l.celſus.in iij.parte.ff. de vſucap.Nã tanto tpe de iure ciuili tollitur omnis actio.& pręſcribitur quęlibet res quantũcunque affecta vitio reali l.j.§. ad hoc.C.de ann.excep.& plene dixi in ij.parte prin.in xij. q. col.xlj.& quia iſto caſu non cẽſetur prohibita alienatio ꝓpter ipſius rei naturã: ex eo qd nõ ſit in cõmercio. vt ĩ re ſacra vel religioſa. Sed potius fauore ciuium: & ſic talis res erit præſcriptibilis ſaltem ſpacio longiſsimi temporis. Iſta doctrina colligitur ex verbis Bar. in d.

In dicta l. fin. col. penult. circa med. C. in quib. cau. in integ. reſtitu. & Bald. & Saly. ibi circa regulam: de qua ſtatim dicam. Et idem quando res eſſet prohibita fauore certe perſonæ: vt in fundo dotali: quia ibi non habebit locum pręſcriptio longi temporis. & ita procedat text. in dicta l. ſi fundus, ff. de fun. dota. qui proprie loquitur de iſta. Nec poteſt intelligi quod loquatur in præſcriptione longiſsimi temporis quę non erat cognita de iure digeſtorum. glo. in l. qui occidit. ff. ad l. aqui. & in l. Iulianus. ff. ex qui. cau. maio. Idem quando res eſt prohibita alienari abſq; certa ſolennitate: vt in re minoris pupilli vel adulti: quia ſi alienetur abſque illa ſolennitate: non præſcribitur: ex quo titulus eſt nullus: ſpacio longi tẽporis. l. non eſt ignotum. C. in qui. cau. ceſſat long. temp. præſcrip. ſed ſpacio. xxx. an. præſcribitur res adulti: ſed non res pupilli. vt not. in d. l. non eſt ignotum. & in l. bonæ fidei. ff. de acqui. re. do. & dicam latius in vj. parte in xxiij. caſu primę partis. Confirmatur iſta conclusio: quia ſtatutum in dubio non intelligitur excludere pręſcriptionem. xxx. an. ſed duntaxat longi temporis: vt dicetur plene infra in ix. qõ. huius partis. Confirmatur ẽt ex his quæ ſequũtur. Et ita reſideo

5 †Addo qd bona alienari prohibita fauore publicę vtilitatis præſcribi non poſſunt. ita Bald. conſi. cxxj. quod nõ poſſit in fine. iiij. vol. Quod verum eſt præſcriptione communi: ſed bene præſcribuntur pręſcriptione centenaria: vel tanto tempore cuius initij &cęt. per ea quæ dixit ſupra in vj. quæſtio. & in ij. limita. & quę dicentur infra in ix. quæſtio.

6 iſtius partis. †Sed quęritur: an procedat regula quod ea quæ non poſſunt alienari: non poſſunt præſcribi: & econtra: vide per gloſ. & Bartol. in dicta l. fina. C. in quib. cau. in integr. reſti. col. pen. circa med. & ibi per Salyc. colum. vlti. perfecte diſtinguentem. & Bal. in vlti. not. qui concludit ꝙ ſi res ſimpliciter & indiſtincte prohibetur alienari: præſcribi non poteſt. Et ſic procedit argumen. non eſt alienabile: ergo non eſt præſcriptibile. Si vero prohibita eſt alienatio cum modificatione vel abſque decreto: non procedit argumentum. & qualiter procedat iſta regula not. Sozi. conſil. cclxxj. in cauſa quæ vertitur. col. xvj. & conſi. lxxxvj. in cauſa communitatis caſtri montis nigri colum. fina. & domi. Petr. Philip. Corne. conſi. ccxciiij. videtur prima facie: colum. pen. verſicu. circa ſecundum. iij. volu. vbi allegat gloſſ. in l. longe. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. & dicit indiſtincte: quod argumentum non proceditur. ſed dic vt ſupra.

Addo Bald. in rub. de præſcrip. colum. fina. verſicu. item ſcias: vbi tradit regulam. quod cuius rei non poteſt quis fieri dominus per traditionem factam à domino: eius rei præ-

7 ſcriptio non procedit. †Ex quo infert quod ſpurius non præſcribit contra patrem ex titulo lucratiuo. per l. nemo.

cum glo.ff.de vſucap.pro lega. Item ꝙ res prohibita alienari a teſtatore non poteſt præſcribi ex titulo habito a tali perſona, De quo dic vt dixi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Res tacite prohibita alienari an alienata præſcribatur.*

2 *Agere non valenti de iure non currit præſcriptio.*

3 *In rebus fideicommiſſo ſubiectis an currat præſcriptio ante euẽtum conditionis.*

1 QVINTO quæro. † Quid de rẽ ꝓhibita alienari nõ prohibitione expreſſa ſed tacita: vt in re ſubiecta fideicõmiſſo cõditionali: quæ eſt tacite prohibita ex mente teſtatoris alienari: pendente conditione. l. fi. .§.ſinautem ſub conditione. C. communia deleg.no.gloſ. in l. cum pater.§.libertis.ff. de leg. ij.an ſi fuerit alienata præſcribatur. Iſtam q.vtilem & quotidianã attingit Paul. de Caſt. in d.l.finã.§.ſinautem ſub conditione. quam legit cum.§. ſed noſtra.col.ſi.ver. adde aliã vtilitatem: vbi concludit in effectu ꝙ non ſolum pendente conditione ceſſat vſucapio vel præſcriptio: quia fideicõmiſſarius

2 adhuc agere non poteſt: † & nõ valenti agere de iure non currit præſcriptio.l.j. in fin. C. de anna.exce.ſed etiam poſtquam conditio extiterit: non poterit emptor incipere: vſucapere vel præſcribere longo tẽpore.quia in reali præſcriptione requiritur titulus.l.nullo.C.de rei vẽdi. Et hic fingitur nunꝙ interueniſſe titulus.quia tex.in d.§. ſinautẽ ſub conditione irritat alienationẽ in euentũ conditionis: vt extunc.bene tamen poterit incipere præſcriptio longiſsimi tẽporis: quia in illa nõ requiritur titulus.ita illũ text. declarat ibi Paul.de Caſt. ſubdens.aduerte tamen ad vnũ: in quo his diebus conſului.nã verum eſt quod illa res non poteſt vſucapi vel præſcribi: quando alienatio facta fuit per perſonã prohibitam alienare: vt eſt ipſe grauatus de reſtituendo: & ita loquitur ille tex. Si autem alius penitus extraneus qui nõ continetur ſub prohibitione: qui forte rem tenebat vt ſuam alienauit: non nomine grauati: ſed ſuo proprio: valeret venditio ſicut de qualibet re aliena in præiudicium ipſius venditoris: & ſic ex ea tribueretur titulus habilis ad vſucapiendum vel præſcribendum contra illũ qui agere poſſet poſt euentum conditionis: vel qñ fideicõmiſſum eſſet purum de præſenti: vel in diem certũ poſt diem. & hoc videtur tenere Bal. ſecundũ Pau.in l.ij.C.de vſucap. ꝓ empto. ita not.concludit Paul. de Caſt.vbi ſuprà. Cuius doctri.late firmat.d.Petrus.Phil. Cor.cõſi.cxvij.licet in hac cõſultatione.j.ij.& iij.col.j.volu. vbi plene explicat intellectum illius.§.ſinautem ſub conditione. Et quod in caſu dicto.§. procedat præſcriptio poſt euentum conditionis: firmat idem

Corne.

Corne. conſi.ccxciiij. videtur prima facie.colum. pen. verſi. circa ſecundum.iij.volumi. & conſi. ccciiij. rem arduam. colum.iiij. vbi etiam late ſequitur prædictam doctrinam Pau. de Caſt.colum.xiiij.per to. iij.
3 volu. & fortius dicit† ꝙ in rebus ſubiectis fideicõmiſſo currit pręſcriptio:etiam ante euentum conditionis: quando poſſeſſor habuit titulum ab alio quam a fideicommiſſario: & refert ita velle Paul.vbi ſupra ſed non eſt verum: quia ipſe dicit:vt ſupra retuli.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Renuntiari an poſſit præſcriptioni: & illi per pactum derogari.*

2 *Præſcriptioni regulariter non poteſt per pactum renũtiari: aut eius curſus impediri.*

3 *Iuri introducto in odium alterius poteſt cum iuramento renuntiari.*

4 *Deſinentia vnius eſt origo alterius.*

5 *Iuri iam quæſito poteſt per pactũ renuntiari:ſed per pactum non poteſt fieri ne præſcriptio currat in futurum.*

6 *Præſcriptio plus poteſt quam pactum.*

1 SEXTO quæro. † An poſſit renuntiari præſcriptioni: & illi per pactum derogari. Hãc q.mouet Bart.in l.nemo poteſt col.pen.verſi.quærit Dy. ff. de leg.j. cõcludens ꝙ præſcriptio per pactum tolli non poteſt: ſiue curſus præſcriptionis impediri motus: quia vſucapio & præſcriptio eſt introducta principaliter propter bonum publicum per l.j.ff.de vſuca. & odio creditorum. Ergo illi renũtiari non poteſt.l.ius publicum.ff. de pac.iuncta.l.tam & ſi. ff. ad maced. Sed Bartol.in d.l.j. aliter ſentit: diſtinguendo inter præſcriptionem odioſam & fauorabilem:vt ibi per eum. Alexan. in d.l. nemo poteſt colũ. penult.poſt relatas varias opi. dicit ꝙ ſuſtentabilior videtur opi. Bar.ibi per rationes ſuas.

Et opi.Bar. firmat Aret. ibi circa fi.cõmen.& do.Præpoſi. qui atteſtatur eam eſſe communem.in c.j.§.præterea. in titu. de capi.corra.& Ang.Are. inſti.de vſuc.in princi.col. ij. in fi. & iij. Eandem opin.ſequitur Panor.in rub.extra de præſcrip.col.fi.vbi Fely. col. pen. & fin.hãc q. diffuſe examinat: & facit regulam ſecundũ opi.
2 Bar.quam dicit communem† ꝙ regulariter præſcriptioni non poſsit per pactum renuntiari: cum vij.fallen. Sed dũ Bart. in d.l.nemo poteſt. dicit ꝙ præſcriptio eſt introducta principaliter in fauorem publicum: nõ bene loquitur. principaliter.n. fuit introducta propter vtilitatẽ priuatã:licet ſecũdario propter bonum publicum:& ita procedit text. in d.l.j.de vſucap. ſecundũ Ang.Imo.& d. Alex.in d.l.nemo poteſt.col.pe. & colligitur ex doctri. Barto. in l.j. colum.iiij.ff.ſolut.matrimo.&

 quãuis

a Vide Rapha. Cu. conſi. xc. viſa copia prece pti.

b Vide Angel. Aret. inſtit. de vſucap. in prin. col. iiij. vbi refert dicta Bart. in d. l. nemo pōt.

quamuis præſuppoſitum Bart. non ſit verum, tamen procedit arg. quia iuri inducto principaliter ob priuatam vtilitatem & ſecundario ꝓpter vtilitatē publicam renuntiari non poteſt, vt per Barto. in l. ius publicum. ff. de pact. & per Ang. Imo. Are. d. Alexan. & Moder. in d. l. nemo poteſt. vbi Iaſ. col. antepenul. Iſtam concluſionem ꝙ per pactum nō poſsit renuntiari prçſcriptioni, ſiue impediri curſus præſcriptionis, ampliat Barto. vbi ſupra procedere nedum in præſcriptione legali, ſed etiam in

a præſcriptione ſtatutaria, [a] ſi ſtatutum dicat, ꝙ debitum præſcribatur decem annis, quia ſecundum Barto. hęc prçſcriptio currit negligentia nō petentis, & ſic dicitur odioſa. l. fin. in ſi. cum gloſſ. C. de edic. di. Adri. not. Dy. in c. poſſeſſor. de regu. iur. in vj. Sed videtur dicendum contrarium, quia illa l. ſi. cum glo. & Dyn. loquuntur in præſcriptione xxx. an. nam illa bene eſt odioſa, quia procedit abſque titulo & bona fide ſola negligentia non petentis, præſcriptio vero decem annorum dicitur mixta, non autem mere odioſa ergo fundamētum Bar. non procedit. Huic motiuo reſpondet Iaſ. in d. l. nemo poteſt. col. antepen. in ij. lectu. ꝙ iſta prçſcriptio ſtatutaria decem annorum eſt ſubrogata in locum præſcriptionis iuris cōmunis triginta annorum. Ideo aſſumit eius naturam & cenſetur odioſa, prout illa, ſecundū Bal. in l. in cōtractibus. in prin. in j no. per illum tex. C. de non numera. pec. & in c. ſi quis per triginta, colū. vlti. in titu. ſi de feu. fue. contro. vbi not. quod præſcriptio ſtatutaria minuens præſcriptionem longioris temporis aſſumit eius naturam, cū concor. adductis per Fely. in c. illud, col. ij. de præſcrip. Aduerte tamen, quia licet Alexā. & Iaſo. in d. l. nemo poteſt poſt alios, ita ſicco pede tranſeant cum hac concluſione Bar. quæ præſupponit valere ſtatutum, quod debitum præſcribatur decem annis, prout latius tenuit ipſe in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. ꝙ hoc non eſt verū, quia tale ſtatutum non valet de iure canonico tanquam nutritiuum peccati propter malam fidem præſcribentis, vt voluit idem Barto. ſibi contrarius in l. omnes populi. in viij. colū. ff.

b de iuſti. & iur. [b] vbi dicit in terminis ꝙ non valet ſtatutum ꝙ qui per decem annos debitum ſuum non petierit, cadat a iure ſuo, & iſta eſt communis opin. & vera, vt plene dixi in iij. parte principali. in xiiij. q.

3 ij. partis ipſius tertię. † Primo prædictam communem cōcluſionem quod per pactum nō poſsit renuntiari præſcriptioni, limitat Alexand. in dicta l. nemo poteſt, vt procedat niſi interueniſſet iuramentum, quia cum iuramento poteſt renuntiari introducto in odium alterius, cap. ſignificante. de pig. & etiam iuri introducto ſecunda-

tio propter publicam vtilita-
tem, cap. cum contingat, cum
ibi plene not. de iureiuran.

Secundo iſtam concluſionem
limitat Bartol. in dicta l. nemo
a poteſt [a] docens cautelam, vt
non procedat quando eſſet fa-
ctum pactum ꝙ finita præſcri-
ptione per lapſum decem an-
norum præfixorum a ſtatuto,
iterum deberi incipiat, & to-
ties incipiat deberi, quoties cō
pleta fuerit præſcriptio, per
tex. nota. in l. ſicut in annos. in
princip. ff. quib. mod. vſusfru.
amit. Et ſequitur Bald. in re-
peti. l. cunctos populos. xl. col.
C. de ſum. trinita. dicens ꝙ il-
lud quod non poteſt fieri per
viam renunciationis, fiet per
viā repetite obligationis: ideo b
poteſt teſtator, poſſunt contra-
hentes dicere. Quoties præ-
ſcriptum fuerit, toties iterum
4 deberi volo, † quia deſinen-
tia vnius eſt origo alterius, ſe-
cundum Bald. in l. ij. C. vt in
poſſeſ. lega. Et ſequitur Cæ-
pol. caute. xciiij. & caute. c. &
cix. Hinc dicit not. Bartol.
in dicta l. ſicut in annos. in fin.
princip. ꝙ ſi in legato vel obli
gatione eſt appōſita dictio quā-
docunque, vt ꝙ quis poſsit pe-
tere quandocunque, præſuppo-
ſito ꝙ currat præſcriptio ſtatu-
taria x. anno. Tamen pro-
pter dictionem quandocunque
intelligitur facta repetitio, &
ſic cenſentur plura legata vel
plures obligationes, & conſe-
quenter impedietur curſus præ
ſcriptionis. Sed iſtam limita
tionem & cautelam reprobat
late Iaſo. in dicta l. nemo po-
teſt. colum. penulti. in ſecunda
lectu, Quia per eam fieret fraus

ſtatuto: vt ibi la-
tius per eum. Et
eandem latius re-
probat Fely. in di
cta rubri. de præ-
ſcrip. col. penulti.
in vij. fallen. vbi
tangit, an per il-
la verba. Promit
to perpetuo vel
omni tempore ob-
ſeruare: vel nul-
lo vnquam tempo
re contrauenire,
& ſimilia, impe-
diatur curſus præ-
ſcriptionis, & qd
ſi quis ꝓmiſit ſol-
uere ſemper, vel
quandocunq;, vel
b omni tempore. [b]
& alleg. text. no-
ta. in l. quod ſi no-
lit. §. ſi quid ita. &
ibi Angel. ff. de
edil edict. & glo.
in l. prima in ver-
bo omni tempore
ff. de concuſ. &
examinat dicta
Bartol. in dicta l.
nemo poteſt. vbi
per Alexand. de
his verbis colū.
ſina. Et tandem
concludit Fely. ꝙ
tales cautelæ, &
talia verba non
operantur in il-
lis præſcriptioni-
bus: qbus expreſ-
ſe renunciari non
poteſt:

a Adde An
gel. ar. in-
ſti. de vſu
cap. in
princ. co-
lum. iiij.
b Per quæ
verba tol
latur præ-
ſcriptio, ſi
ue exclu-
datur, vi-
de p Ber-
tachin. in
reperto.
in verb.
præſcri-
ptio. vj.
columna
iij. in fin.
in verbo.
p̄ſcriptio
cōtra cre
ditores, et
ibi ī ſeq.
ver. vide
an p̄ſcri-
ptio poſ-
ſit impedi
ri per pa-
ctū, & qn̄
quis pro-
miſit per-
petuo attē
dere &c.
vide So-
zi. conſil.
lxxxvj.
col. fi. ver
ſi. ſecūdo
probatur,
& conſil.
clxvj. co-
lū. pe. cir-
ca fi. vbi firmat quod præſcri-
ptioni non poſsit renūtiari, nec
tacite nec expreſſe.

a Vide bal: cōſ.cliiij. iij. volumi.

poteſt, vt eſt regu-
lariter, quia ſi nō
poteſt renunciari
expreſſe, ergo nec
tacite. Contrariā
partem, ꝙ talia verba genera-
lia & indeterminata reſpectu
temporis tollant præſcriptio-
a nem, [a] firmat late Barba.con-
ſil.lj. ſcripſit ſapientiæ fons.co
lum. x. & xj. & dom:.Fabia-
nus in ſuo tracta.de emp.& vē-
di.in iij.quæſtio. vij.q.princ.
Sed propterea non eſt recedē
dum a concluſione Felyn. quæ
eſt vera & magis cōmunis, vt
apparet ex allegatis per eum.
5 †Tertio prædictam commu
nem concluſionem limitat &
declarat Barto, in d.l.nemo po
teſt procedere reſpectu futuræ
præſcriptionis, ſed non reſpe-
ctu præteritæ, quia iuri iā quę-
ſito poteſt per pactum renuntia
ri, ſed non poteſt per pactum fie
ri, ne præſcriptio currat in fu-
turum, vt ibi per Barto. & ſe-
quuntur communiter docto. &
Fely.in dicta rubri.de præſcri.
colum. peuulti. in ſ. fallen. &
Aret. inſtitu.de vſuca.in prin.
col.iij. Sed miror ꝙ tanti pa
tres non aduertant ꝙ iſta.q.vi-
detur hodie ſuperflua ſaltem in
actione perſonali, in qua prin-
cipalis debitor nūquam poteſt
præſcribi propter malam fidē,
nec etiam hæres eius, quia ipſe
tenetur exonerare conſcientiā
defuncti ſecundum communes
concluſiones, vt plene dixi in
iij.parte princ. in xij.q.primæ
partis ipſius tertiæ, & ideo in
obligatione perſonali quæ non
tranſit niſi in hæredem, & non
ſequitur fundum nec ſingularē
ſucceſſorem.l.j.§.ſi hæres.ff.ad
trebel.non expedit quod renū-
tietur præſcriptioni, ex quo nō
currit, nec inchoatur propter
malam fidem. Et pariter nihil
operabuntur illa verba, ꝙ pro-
miſit ſoluere quandocunq; vel
perpetuo & ſimilia ſi præſcri-
ptio non currit, & ideo Bar. in
d.l.ſicut in annos fuit in errore
ſuo ꝙ actioni perſonali pręſcri
beretur cum mala fide, prout
ipſe tenuit in l. ſequitur.§.ſi
viam.ff.de vſuca. Cuius opin.
eſt communiter damnata: vt
alias plene dixi. Poterit er-
go procedere iſta q. in iuribus
ralibus, vt in præſcriptione ſer
uitutum & aliorum iurium rea
liū, prout proprie loquitur Bar.
in d.l.nemo poteſt. Et adhuc
tunc videtur dicendum ꝙ præ-
ſcriptio non procedat, non qui-
dem propter nullitatem pacti,
ſed propter malam fidem paci-
ſcentis, vt conſiderat Felyn.in
d. rub. colum. vlti.ver.poſtre-
mo conſidera. Poſſet etiam
procedere in actione perſonali,
quando quis eſſet obligatus ex
facto ſui procuratoris: quod
ignoraret, quæ ignorantia eſt
tollerabilis.l.quod vulgo.ff.ꝓ
empto. quia tunc diceretur in
bona fide, & præſcriberet etiā
in actione perſonali, vt decla-
rat Butri.in cap.fin.de pręſcri.
& Imo.in l.ſequitur §.ſi viam.
col.iij.de vſuca. & eſt de men-
te Paul.de Caſ.in l.fi.§.j.circa
fin.commen.ff.rem ra. hab.
6 † Ex prædictis videtur in-
ferri ꝙ præſcriptio plus poſsit
quam pactum quia non poteſt
per pactum regulariter tolli vt
ſupra apparet, & ita dicit Are-
ti.in l.iiij.§.catho. colum.v.ff.
de verbo.obliga. quod probat,
quia

quia vnus ex ſocijs poteſt acquirere ſeruitutē fundo cōi per præſcriptionem, ſed nō per pactum, per iura quæ allegat, gl. tm̄ in l.j. in verbo coheredibus ff. fami. herciſ. dicit contrariū ꝙ plus operatur p̄ſcriptio quā pactum, ſed non eſt vera, & reprobatur cōiter per doct. in terminis in qbus loquitur no. Cę-po. in tract. ſerui. vrb. prædi. c. xx. col. iiij. circa prin. Hinc dixit notabiliter Barba. conſil. xl. præclare ſcribitur col. ſi. qđ præſcriptio conuentionalis fortior eſt pręſcriptione legali. alibi tn̄ dixit Bal. in l.j. C. de ſer. & aqua. quod præſcriptio ęquiparatur pacto, & habet vim cōtractus, refert Sozi. cōſil. 86. in cā cōitatis caſtri mōtis. col. ſi. ver. quarto hæc concluſio &c.

Addo Bal. idem dicentem cōſil. clxxxvij. quia conſuetudo iiij. volu. & retuli. in j. parte. col, ix. & x.

SVMMARIVM.

1 Statutum an poſſit præſcriptionem tollere.

2 Sublata præſcriptione ſimplici an intelligatur ſublata conſuetudo.

3 Statutum tollens exceptionem præſcriptionis an comprehendat præſcriptionem iam completam.

4 Præſcriptio ſtatutaria xl. an. non tollit præſcriptionem . x. an. iuris communis imter præſentes cum titulo.

1 SEPTIMO quæro. † An ſtatutum poſſit tollere p̄ſcriptionem. Bal. & Saly. in l. recepticia. C. de conſti. pec. concludūt ꝙ ſic. Bandē concluſionem ſirmant But. & Imo. [a] in c. cū nobis. de præſcri. & ſequitur Fely. in rub. de præſcrip. col. pen. verſi. fallit ſexto, vbi tradit, an ſint patris potentiæ pactum & ſtatutum, de quo per Moder. in repe. l. vt vim. colum. iij. ff. de iuſt. & iur. Addo Barto. in l. cum ſatis, col. j. C. de agric. & cenſib. lib. xj. & Bald. in l. j. C. ne rei domi. vel templo. vbi tradit quando valeat ſtatutum excludens præſcriptionem.

2 † Sed eſt notādum ꝙ ſublata p̄ſcriptione ſimplici nō intelligitur ſublata conſuetudo, quia aliud eſt ꝙ̄ præſcriptio, vt dixi in vlti. qō. quartæ partis huius quintę princ. in j. limi.

3 † Sed dubitatur, an ſtatutum tollens exceptionē pręſcriptionis extendatur ad præterita, vt comprehendat præſcriptionē iā completam. Pau. de Caſtr. conſilio ccxciij. viſo puncto in antiquis. col. ij. verſic. nec obſtat: determinat ꝙ non per plura quæ alle. Sed nun-

a Adde Ange. in authē. vt decete. non ſi. cōmu. ver. et no. colū. v. & no. ꝙ præſcriptio ſtatutaria x. an. contra executionem inſtrumenti nō obſtat agēti via ordinaria vide late Bertachi. in reper. in verbo Guarentigię executio. verſ. xix.

nunquid ſtatutum diſponens ꝙ
res immobilis p̄ſcribatur xx.
annis abſque titulo tollat præ-
ſcriptionem longi temporis cū
titulo a iure communi introdu-
ctā,vide per Pau.conſi.ccxcij.
alias ccxvj.venditio iſta in an
tiq. & per domi. Bertachi. in
reperto. in verbo præſcriptio.
ij.circa fi.iij.colum.vbi refert
quendam d.Marchum de Peru
4 ſio conſuluiſſe † quod præſcri-
ptio ſtatutaria quindecim an-
norum non tollit præſcriptio-
nem decem annorum iuris cō-
munis inter p̄ſentes cum titulo.

SVMMARIVM.

1 *Derogari an poſſit præſcriptioni per priuilegium.*

2 *Princeps poteſt derogare præſcriptioni cum clauſula non obſtante &c. ſed non inferior.*

3 *Contra conceſſionem ſeu priuilegiū papæ factū de plenitudine poteſtatis an præſcribi poſſit.*

1 OCTAVO quæ-
ro. † An p priui-
legium poſſit
præſcriptio tol
li,vel illi dero-
gari. Bartol.
Bald,Sali.Pau.
& cōmuniter omnes in authen.
quas actiones.colum.vlti.C.de
ſacroſan.ecc.poſt gloſſ. ibi con
cludunt ꝙ ſic:dummodo in pri-
uilegio ſit clauſula.non obſtan
te. Alias dicunt ꝙ non valet
priuilegium cōtra præſcriptio-
nem. Quā concluſionem late
firmat Feiyn.in cap.nonnulli.
in princip. colum. xiij. de re-
ſcrip.& vltra eum latiſſime do
mi. Franc.de Aret. conſil xv.
Reuerendiſsimæ pater.colum.
iij. cum duabus ſequen. in toto
ij. dub. vbi plene diſputat, an
ſufficiat clauſula ex certa ſciē-
tia,vel de poteſtatis plenitudi-
ne, pro ſufficienti derogatio-
ne abſq; alia ſpeciali. Eandē
concluſionem tenet Ange. in l.
j. ff. de concuſ. Alexan.conſil.
xvj.in cauſa & lite. colum.vj.
& vij. verſicu. nec ad hoc ob-
ſtat v. volumi. Sozin. conſil.
lxxxvj. in cauſa communita-
tis caſtri montis. colum.fin.&
Iaſ.in dicta authen.quas actio-
nes.colum.vij. verſicu. ſum in
ſexta parte.C. de ſacroſan.ec-
cleſ. Et hanc concluſionem
intelligo procedere reſpectu fu
turæ præſcriptionis. Non autē
reſpectu prēteritæ, illa enim
non poſsit tolli per principem
quia eſſet auferre ius quæſitum
quod eſſet contra naturalem
equitatem, vt in his terminis
dicit Barto. in extrauagan. ad
reprimen. in verbo videbitur.
circa finem.& per ea quę late
notantur in c. quæ in eccleſia-
2 rum.de conſti. † Ex qua con
cluſione correlarie infero quod
princeps poteſt derogare præ-
ſcriptioni cum clauſula, non
obſtante,ſed nō inferior a prin
cipe, quia non poſſet vti tali
clauſula, nec derogare iuri,vt
late per domi.Alexan.& Mo-
der.in l.nemo poteſt.col.j.ff.de
3 lega. j. † Quid autem econ-
tra, an poſsit prēſcribi contra
priuilegium ſeu conceſsionem
Papæ factam de poteſtatis ple-
nitudine. Bald. in l.ij. in.v.q.
C.de ſerui. & aqua. concludit
ꝙ ſic.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Statutum tollens prҿſcriptionem de qua prҿſcriptione ſit intelligendum.*

2 *Prҿſcriptio centum anno. nunquam intelligitur per ſtatutū vel priuilegium excluſa.*

3 *Statutum diſponens quod contra inſtrumēta dotalia non curat præſcriptio non intelligitur de centenaria.*

4 *Actio quæ non tollitur minori ſpacio præſcribi poteſt ſpacio quadraginta annorum.*

5 *Conſuetudo, vel præſcriptio cui lex reſiſtit an ſit valida.*

1 NONO quæro. † Præpoſito qđ ſtatutum vel priuilegium poſſit impediri vel tolli præſcriptio, vt in duabus proximis quæſtionibus concluſum eſt: quæ prҿſcriptio in dubio intel a ligatur eſſe ſublata, [a] & cuius temporis. In hac quæſtione Bal. tradit not. doct. in. §. prҿterea. circa finem, in titu. de cap. Corrad. vbi eſt glo. not. dicens quod pro glo. ibi doct. inclināt ꝙ excluſa præſcriptione per lege vel ſtatutum, in dubio, niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat intelligitur de præſcriptione decem vel viginti annorum in realibus, ſed in perſonalibus intelligitur remota prҿſcriptio longiſsimi temporis triginta annorum, ex quo minor non currit, ſed ſi priuilegium, vel ſtatutum poteſt operari in præſcriptione longa, de illa ſola intelligitur loqui, non de longiſsima, vt minus corrigat ius commune. quam doctrinam ſequuntur communiter doct. in dicto. §. prætere a. maxime do. Prҿpoſi. colum. vlti. Et eam ſequitur & commendat Pan. in c. fin. colum. vij. vel viij. verſi. quæro. quid ſi ſtatuto, de præſcript. & Fely. in rubr. de prҿſcript. colum. vlti. verſicu. conſidera ſecundo. Et vltra eum Areti. pulchre. conſil. xv. Reuerendiſsime pater. colum. penulti. in iij. dubio. Sed contra iſtam doctrinam facit deciſio Bart. in l. cum ſatis. colum. j. C. de agric. & cenſi. lib. xj. vbi vult ꝙ ſi ſtatutum dicat, ꝙ inſtrumenta dotalia mandētur executioni, nulla longi temporis præſcriptione obſtante, intelligitur eſſe ſublata præſcriptio, nedum triginta ſed ēt xl. annorum, quia ſtatutum loquitur ſimpliciter, & ideo ſimpliciter eſt intelligendum. Et tamen tale ſtatutum poterat operari in præſcriptione triginta annorum, ergo non debēt extēdi ad præſcriptionem quadraginta. & propterea Ale. ibi in apoſtil. dicit ꝙ illud dictum Barto. ſibi nunquam placuit. Vnde credo quod nō ꝓcedat, quia eſt contra prædictam

a Vide plē ne do. Bertachi. firma. in reper. i verbo ꝑſcriptio. ij. colū. ij. verſi. præſcriptio. xl. anno. plura allegātem & in verbo ꝑſcriptio. ix. verſi. præſcriptione ſublata.

doctrinam

a Adde Iaſ. in l.j.col. ij.ff. ſolu. matri.

b Adde do. Bal.nouellum ĩ tractat. dotis in vij.parte.col. v.

doctrinam ab omnibus communiter approbatam.
2 † Et nota quod præſcripito centum annorum nũquã intelligitur eſſe excluſa per ſtatutum vel priuilegium, ita probat text.not.cum
glo.in authent. vt decete. commu.non fiant in verbo præſcri
a ptione,[a] & ibi not. Ange.infe-
3 rens † quod ſtatutum diſponens
vt contra inſtrumenta dotalia nulla currat pręſcriptio, non intelligitur de centenaria. & notant Bal. & Ange.in l.j.per glo.ibi. C.ne rei domi.vel templo. & in l. omnes. C. de præſcri.xxx.anno. cum concord. adduc.per Alex.in l.nemo poteſt.col.vlt.ff,de lega.j.& plene no.Fely.in rub. de præſcri. col.vlt.verſi. conſidera ſecundo late confirmans iſtam concluſionem ꝙ præſcriptio centenaria vel tanti temporis cuius initij &c. nunquã cenſetur excluſa per ſtatutum vel priuile-
b gium.[b] Et inter cętera adducit deciſ.Barto. & Ange.in l.ſi quis decurio.la.iij.C.de decur. lib.x. dicentium quod ſi ſtatutum diſponat, vt inſtrumentum exequatur, reiecta exceptione præſcriptionis non intelligitur de prędicta. & vltra Felyn.addo Bald.in l.j.colum. ij.circa medium. C. de annal. except. vbi pulchre dixit ꝙ ſi in noua lege, vel ſtatuto dicatur, nulla pręſcriptione obſtante, vel quod nulla currat præſcriptio, non intelligitur ex[c]luſa præſcriptio centenaria, quinimmo tanto tempore excluditur omnis actio, quia omne quod ſub mandiali machina gubernatur, renouatur in centum annis, quod eſt longiſsimum tempus vitę hominum. l.fina.C.de ſacroſanc.eccleſi. Eandem concluſionem late firmat Areti.in præallegato conſil. xv. Reuerendiſsime pater. colum.penult. in iij. dubio. vbi clare loquitur in præſenti articulo. & in conſilio xxx. viſo themate. colum.iij. domi.Præpo. in dicto.§.præterea.colum.vlti.& Alexan.cõſil.lx.omiſſo multiloquio, circa finem.j.volu. & conſil.xvj. in cauſa & lite. colum. vj. & vij.ver.ſi.nec ad hoc obſtat.v. volumi. vbi fortius refert tenere Angel.in l.cum ſatis. C.de agri.& cenſi.lib.xj.quod nunquam intelligitur excluſa præſcriptio triginta ann. Plus dixit Angel. in l.j. ff. de concuſ. vt refert Alexand. in conſilio proxime allegat.quod non poteſt induci priuilegio, vel ſtatuto, quod nulla præſcriptio currat, ſed non dicit verum, quia licet ſtatutum dicat quod nulla præſcriptio non intelligitur de centenaria, vel tanti temporis, cuius initij &c. ſed de præſcriptione longi, vel lõgiſsimi temporis, iuxta communem doctrinam docto. in in dicto.§. pręterea. de capit. Corradi.quam ſupra retuli.

Et quod poſsit induci ſtatuto quod nulla currat præſcriptio firmat Bal. in dicta.l.i.C. ne rei do. vel templo. Eandem concluſionem tenet Panormita.in d.capi.fina.colum. viij.ver.quæro quid ſi ſtatuto,

de

a de preſcri.[a] dicens quod non intelligitur in dubio excluſa præſcriptio tanti temporis cuius initij &c. Quia eſt alterius naturæ & fortioris potentiæ, cum obtineat vim priuilegij.l. hoc iure.§.ductus aquæ. ff. de aqua quot.& æſti.nam ſatis eſt vt ipſe dicit,ſtatutum poſſe operari reſpectu poſſeſsionis longiſsimæ.

4 † Non ob.ſi contra prędicta opponatur de l.omnes C.de pręſcrip.xxx.an. vbi dicitur ꝙ omnis actio, quæ minori tempore nõ tollitur,præſcribitur ſpacio.xl.ann. Quia illa.l. non procedit quando preſcriptio eſt ſpecialiter prohibita, & in caſibus in quibus eſt ſpecialiter prouiſum, quod nulla pręſcriptio obſtet, quos omnes collegit glo. magiſtra.in l. fi.C.de fun.limit.lib.x.quia illi non includuntur ſub generalitate.d.l.omnes. vt ſentit illa glo.in his tamen caſibus obſtabit pręſcriptio centum ann.ita declarant Bal.& Ang.in d.l.j. C.ne rei domi. vel templo. & in d.l.omnes.col. fina.dicentes quod illa l.fallit in duabus .ll. ſeq.videlicet in caſu l.pręſcriptionem.& l.comperit. eo. tit.

In præcedentibus vero illæ l.dant regulam, ꝙ vbicunque inuenies aliquẽ caſum, in quo per legem ſit ſpecialiter prouiſum quod nulla currat præſcriptio,ibi non ſufficit curſus.xl. ann. & ponunt exemplũ in pluribus.ll.per eos adduc.& videtur eadem lectura vtriuſque.

Sed vbi aliquo excogitato ingenio dici poſsit ꝙ actio nõ extinguitur xxx. annis, tunc perit ſpacio xl.anno. d. l.omnes. Et dicit Bal. vbicunque inuenis non ſuffi-cere tm̃ curſum ꝑ clauſulam derogatoriam, dices ſufficere tempus. centum ann. per ea quæ ipſe no. in l.j.eo.ti.Saluo vbi lex afficiẽs rem,de eius pręſcriptione tractatur prohibet eam pręſcribi tanquam nullo modo præſcriptibilem, neque aptam poſsideri,vt in re ſacra, libero homine,& alijs quæ non ſunt in cõmercio noſtro, vt in l. vſucapio ff.de vſuca. & in his quæ ſunt in vſu publico,ſicut via publica.l.viam publicam. ff.de via publi.quia iſta non præſcribuntur etiam ſpacio centum anno, ita declarat Bal.in d.l.omnes. circa fi. & ſequitur Io. de Pla. referens Ang. in d.l.omnes.& in d.l.j.in l. ſi quis decurio. la iij.C.de decu.lib.x. & concludens ꝙ talia non ſcribuntur ẽt mille annis. per glo. in l.ij.C. de inge.manu. & in l. fin.C.de pręſcri.longi tempo.quæ pro libertate.ſequitur etiam Fel. in d. rub.de præſcri.col.pen.& plenius in c.accedentes.colũ. iiij. circa fi.& ſeq.verſi.fallit ter-

5 tio.de præſcrip. †concludens, ꝙ vbi l.reſiſtit præſcriptioni, vel conſuetudini, nulla valet etiam cuius initij memoria nõ extat, quod declara vt ibi latius per eũ, qui reprobat Pan. in conſil.xxvj. in quęſtio. quę ad præſens vertitur. ad finem. ij. volumi. vbi voluit impræſcriptibilia poſſe præſcribi tãto tempore cuius initij &c. & de his latius dicam infra in ſequen. vltima parte. in primo articu.

a Adde eũdem Pan. cõ.xciiij. videtur primo.j. vol.

SVM-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Lex vel ſtatutum quanto tempore, per non vſum vel per vſum contrarium tollatur.*

1 DECIMO quæro. † Quanto tempore tollatur lex vel ſtatutum per non vſum, vel per vſum contrarium, & ſic quanto tempore pręſcribitur legi, ſtel ſtatuto. Iſtam quæſtionẽ examinãt Cano.in c.j.de treu. & pa.& maxime Panor.& Fely.latiſsime.col.iij.ver.lex noua.cum ſeptem ſeq. col. vſque ad fi.& vide Iaſ.poſt alios in l. rem non nouam.per glo.ibi.C. de iudi. pulchre Aret.conſi.xj. ꝓcedẽdũ eſt.col.ij. Ale. cõſ.vj. viſo themate.j.col.& latius cõſi.cxxxij. viſa facti narratione.j.volu. Barba.inter conſil. Alex.conſi.cxxiiij. ſuper primo.iiij.col.iiij.volu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Lex iniuſta an poſſit præſcribi.*

1 VNDECIMO quæro. † Vtrũ poſsit præſcribi lex iniuſta. glo. in c. inter cætera. xvj.q. iij. dicit quod ſi lex eſt iniuſta nunquam videlicet aliquo temporis curſu. per tex. in c. erit autem lex.iiij.diſtin. Subdit illa glo. ꝙ contra legem præſcribitur ſpacio viginti ann. per text.in l.ij.§.exactis.ff.de origi. iur. de quo dic vt plene habetur in locis in proxi.quæſtio.adductis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Conſuetudo dicitur lex nõ ſcripta & quanto tempore præſcribatur.*

2 *Conſuetudo cõtra ius ſiue pręter ius præſcribitur.x.an. de iure ciuili, concurrentibus extremis requiſitis.*

3 *Extrema requiſita ad inducendam conſuetudinem ſunt octo.*

4 *Conſuetudo vna ſi ſit alteri cõtraria an vna illarũ tollatur.*

5 *Aliud conſiderandum eſt in præſcriptionẽ & aliud in conſuetudine.*

6 *Conſuetudo, & priuilegium equiparantur.*

7 *Conſuetudo quo caſu aſſumat naturam præſcriptionis.*

1 DVODECIMO quæro.† Quanto tempore pręſcribatur conſuetudo, quę dicitur lex non ſcripta.l.de quibus.ff.de leg.& ſic quę dicatur conſuetudo præſcripta. 2 † Breuis eſt concluſio ꝙ de iure ciuili conſuetudo contra ius ſiue præter ius pręſcribitur decem annis, concurrẽtibus extremis requiſitis vt not.glo.Bar. colum.x.& communiter doct. in d.l.de quibus. & in

& in l, j. & ij. C. quæ ſit longa a
conſuetu. Sed de iure canoni
co, ſi ſit contra ius requirun-
tur. xl. ann. Si vero ſit præter
ius: ſufficiunt decem anni, vt
concludunt communiter Cano.
in cap. fina, de conſuetu. vbi la-
te Abb. Panor. colum. vij. ver-
ſic. quantum vero tempus. qui
aſsignat rationem diuerſitatis
inter ius canonicum & ciuile.
3 † & ponit octo extrema requi-
ſita ad inducendam conſuetu-
a dinem. [a] Et not. omnes in d. l.
de quibus. vt domi. Iaſ. colum.
xij. & ſequen. ſuper glo. in ver-
bo inueterata plene ponit, quæ
conſuetudo dicatur pręſcripta,
& quantum tempus requiratur
de vtroque iure, & quod ap-
pellatione conſuetudinis in-
telligi debet de præſcripta. vt
4 ibi latius per eum. † Sed du-
bitatur, an vna conſuetudo cō
traria pręcedenti conſuetudi-
ni tollat eam. glo. eſt ſingula-
ris in l. nemo. §. temporales. ff.
de regul. iur. quę diſtinguit,
quod ſi prima conſuetudo erat
pręſcripta, tunc non tollitur
per aliam conſuetudinem non
præſcriptam. Alias ſic, & ad
illam glo. duas limitationes re-
fert Iaſ. in d. l. de quibus. colū.
xxiij. circa fin. Et vltra eum
addo Panor. d. glo. plenius de-
clarantem. in d. cap. fin. col. x.
circa fin. ver. ſed quęro. de con
ſue. Alex. in l. ij. in fi. prin. ff. ſo
lu. matr. poſt Bar. ibi Roman.
ſingul. incip. conſuetudo. colū.
iiij. & Paul. conſi. xciiij. vide-
tur prima facie ad fin. j. volu.

Et not. ꝙ ſi conſuetudo præ-
ſcripta aliquid cōtra ius cōe in
ducens tollatur per legē ſuper-
uenientem, ſeu per ſtatutū qđ ta-
lis conſuetudo ſe-
men ſublata non
poſſet iterato præ
ſcribi. ita Bal. in
c. j. de cap. Corra.
motus per tex. in
l. iij. §. diuus. ff. de
ſepul. viola. cum
concord. ad hoc
adductis per Iaſ.
in d. l. de quibus.
colum. xxiiij. in
princip. Et cir-
ca differentias in
ter pręſcriptionē,
et conſuetudinem
quas poſui in vlt.
quæſt. primę par-
tis princi. nota. ꝙ
5 † in præſcriptio-
ne conſideratur
ſpeciale ius præ-
ſcribentis, & il-
lius contra quem
pręſcribitur, ſed
in conſuetudine
conſideratur ius
quoddam vniuer-
ſale: quod omni-
bus, & contra
omnes competit
ſecundum Pau. de
Caſtr. in l. cum de
conſuetudine. ff.
de lega. refert de-
ciſ. conſil. cxx-
iiij. viſo puncto,
col.

a Adde ꝙ quantum tempus re-
quiritur ad inducendam con-
ſuetudinem tantum requiritur
ad tollendam. Alexan. in con-
ſi. v. colum. ij. in v. vol. & ideo
ad tollen-
dam con-
ſuetudinē
per eccle
ſiam indu
ctā requi-
rūtur. xl.
an. & ibi
dicit etiā
ꝙ qñ con
ſuetudo ē
cōtra ius
ſcriptum,
requirit
tempus
xxx. an.
per gloſſ.
not. in l.
domini p̄
diorū. C.
de agri. et
cenſi. lib.
xj. ꝙ ita
intelligit
Bal. in c.
j. ī prin. ī
tit. qualit
olim feu.
po. ali. et
illam no.
ad hoc A-
lex. in cō
ſil. lxix. ī
ij. vol. no.
ēt ꝙ qñ ſit
mentio ī
aliqua di
ſpoſitione
de conſue
tudine dʒ
intelligi de legitime p̄ſcripta,
ita no, Alc. in d. cōſ. v. i. ij. col.

colum. vlti. prope fin.& idem
voluit Alex.conſi. cxxiiij. ſu-
per primo quæſito verſicu. alia
ratione.iiij.vo. vbi dicit ꝙ vbi
agitur de exactione facienda
aduerſus omnes de vniuerſita-
te tractandum eſt de conſuetudi
ne, non de prꝗſcriptione vel in
ductione præſumptionis tituli,
vt no. Cy.poſt Pet. in l.ij.ver.
iiij.circa hoc quæritur, & ver.
ſeq. C. quæ ſit longum conſue.
dum tractãt de eo qui vult exi-
gere vel imponere collecta,
vniuerſitati fundans ſe ex vſus
certe hęc eſt proprie conſuetu-
do non præſcriptio, vt ibi per
eos, & ſequuntur Cano. maxi-
me do. Anto.in c. fi.de conſuet.
6 † Addo ꝙ conſuetudo & pri
uilegium ęquiparantur, vt eſt
gloſſ. not.in c. nouit. in verbo
conſuetudine. de iudi. & text.
melior de iure ſecundum Ioan.
And.ibi in c.cum contingat,in
illis verbis ex cõſuetudine vel
indulgentia,de fo.compe.& ad
ad hoc plura cumulat Alex.cõ
ſil.lxxiiij.videtur ij.colũ. iiij.
volu.& ponit multa de viribus
7 cõſuetudinis. † Econtra no.
ꝙ quando vniuerſitas vult ali
quid inducere ex conſuetudine
contra priuatum in quem non
poſſet hoc facere ſtatuendo ex
cauſa, iſta conſuetudo aſſumit
naturam præſcriptionis, & di-
citur præſcriptio potius quam
conſuetudo, ſecundum Bald.in
rub. C.quæ ſit lon.cõſue.refert
Are.conſi.cxxij.col.iij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Executioni reſcripti quã-
to tempore præſcribatur.*

1 Decimo tertio
quęro. †Quan-
to pręſcribatur
executioni re-
ſcripti. Dic
vt in l. falſo,
vbi caſus. C. de diuer.reſcrip.
not. Canoni.in cap.plerunque.
extra eo.titu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Incolatus ſeu domicilium
quanto tempore pręſcribatur.*
2 *Origo licet non præſcribatur
poſſunt tamen originis commo
da pręſcribi.*

1 Decimo quar-
to quęro.†Quã
to tempore præ
ſcribatur inco-
latus ſeu domi-
cilium. Dic ꝙ
per x.an. & ſic longo tempore
quis ſit incola,& pręſumitur cõ
ſtituiſſe domiciliũ vt eſt caſus.
in l.ij.& ibi no.glo.Bar.& do
cto. C. de incol.lib.x. Et ꝙ
poſsit quis præſcribere ciuili-
tatem & priuilegia ciuium ali-
cuius terræ, determinat not.
Bal. in rub.extra de præſcrip.
prope fi.verſi.dubitatur &c.di
2 cens † ꝙ licet origo pręſcribi
non poſsit, tamen bene poſſunt
pręſcribi commoda originis et
erit iſte ſimul ciuis verus & fi-
ctus originarius, vt ibi latius
per eum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Creditor faciens pactum
cum debitore de non petendo*

poſt

poteſt autem .xxx.vel xl. ann. facit alium ſimplex pactum de petendo an vigore ſecundi pacti poſſit petere.

DECIMO quinto quęro. De nō.q. in materia prę-
1 ſcriptionis † Pone aliquis ex cõtractu mutui vł alio erat efficaciter obligatus. creditor facit tali debitori pactum de nõ petendo: & poſt tale pactum tranſiuerunt.xxx.vel xl.anni. Iſtis peractis poſtea debitor fecit creditori pactum ſimpliciter de petendo. quęritur an creditor vigore ſecundi pacti poſsit petere. Iſta eſt ſubtilis.q. quã mouent Ia. de Are. Ray. Albe. Bald. & alij in l. ſi vnus.§.pactus ne lpeteret. ff. de pact. & Bartol. poſt antiquos. in l. pacta nouiſsima. in ij. lect. C. de pac.

Et hanc q. latiſsime examinat Iaſo. in d.§, pactus . colum. xij. ad fin. & per totã ſeq: col.

Et ex ibi not. apparet ꝙ verior videtur opin. Iac. de Are. concludentis ꝙ creditor virtute ſecundi pacti poterit agere primo actione non obſtante pacto de nõn petendo. item nõ obſtante pręſcriptione: quia debitor faciendo pactum de petendo: & ſic conſentiendo quod peti poſsit: intelligitur remiſiſſe omne obſtaculum: nedum pacti negatiui: ſed etiam pręſcriptionis: quia aliter agere non poſſet arg. l. ſi ſtillicidij. ff. quẽadmo. ſer. amit. & pro iſta parte allegatᷣ fortis tex. in l. qđ debitori, ff. de dona, cauſa mor. & mortiua. Iac. de Are. latius proſequere: vt per Iaſo. vbi ſupra.

Et per hęc remanet expedita tota quinta pars principalis huius tractatus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Deſinere non poteſt quod nunquam incipit & præſcriptio quandoque nullo modo currit quandoque autẽ currit ſed per interruptionem.*

2 *Caſus in quibus præſcriptio non currit qui ſunt.*

Contra obedientiam debitam ſuperiori eccleſiaſtico ſiue temporali non præſcribitur.

Laicus non poteſt præſcribere ius decimandi.

3 *Contra matrimoninm nunquã præſcribitur.*

4 *Loca publica iuriſgentium vel alicuius ciuitatis nunquã præſcribuntur.*

5 *Loca dicuntur publica duobus modis.*

6 *Curialis ſeu obnoxius curiæ nõ poteſt curſu temporis a curia eximi.*

7 *Contra autoritatem & iura eccleſiaſticæ diſciplinæ nunquam præſcribi poteſt.*

8 *Dignitas epiſcopalis non poteſt præſcribi.*

9 *Res cuius cõmerciũ nõ habetur nec poteſt præſcribi. & nu. 13*

10 *Fundus dotalis non poteſt lõ-*

go tempore præſcribi.

11 Dos eccleſiæ a principio ſibi conſtituta an ſit inalienabilis.

12 Res affecta vitio reali nō poteſt vſucapi.

14 Contra dotem reſtituendā non currit aliqua præſcriptio durā te matrimonio.

15 Contra filiumfa. durante patria poteſtate non currit præſcriptio ſup bonis aduentitiis.

16 Res ſub conditione debite vel obligationes cōditionales non poteſt ante conditionis euentum præſcribi.

17 Impedimentum iuris vel facti an tollat præſcriptionē inchoatam vel incheandam.

18 Agere non poſſe quot modis quis dicatur.

19 Regula ꝙ non valenti agere non currit præſcriptio quibus caſibus procedat vel non.

20 Prſcriptio nō currit illi qui ſi ageret repelleretur exceptione.

21 Tempus ſiue præſcriptio appellandi cepta contra defunctū qa ſciuit in ſnīam latā an currat contra hæredē ignorantē.

22 Ampliatio regulæ ꝙ impedito impedimento iuris non currat præſcriptio quo caſu limitatur.

23 Impedito potenti remouere impedimentū ſed eſt negligens currit tempus præſcriptionis.

24 Excōmunicato an currat præſcriptio, & an excommunicatus poſſit interrumpere præſcriptionem.

25 Creditori contra tertium poſſeſſorem in actione hypothecaria an & q̄uo currat ꝑſcriptio.

26 Contra impeditum iuſto impedimento an debeat currere præſcriptio.

27 Tempus petendæ reſtitutionis quando currere incipiat, et infra quantū tēpus peti debeat: & ad quantum tēpus detur.

28 Reſtitutio infra quod tempus in iudicio peti debeat.

29 Contra pupillum durante pupillari ætate non currit nec inchoatur præſcriptio.

30 Terminus ſeu præſcriptio conuentionalis procedens ex cōtractu defuncti inchoata cū defuncto an currat cōtra minorem ēt pupillum eius hæredem.

31 Præſcriptio non inchoata cum defuncto ſed ex contractu defuncti an currat contra minorem hæredem.

32 Tēpus appoſitū in vltima uolūtate currit hæredi ēt minori.

33 Legalis præſcriptio inchoata cum defuncto currit cōtra minorem etiam pupillum, ſed datur reſtitutio.

34 Etas pupillaris ſubtrahitur in omni præſcriptione longiſſimi temporis.

35 Præſcriptio cepta in perſona maioris an ſemper currat contra

tra minorem eius heredem etiã pupillum et exiſtentẽ in vtero.

36 Tempus oppo.excep. nõ nu pe cu. contra confeſſionẽ mutui de recepto factam per defunctum currit minori, & compelli poteſt ad ſoluendum.

37 Regula triplex de præſcriptione legali a minore inchoata cõtra minorem currenda.

38 Præſcriptio legalis non cepta cum minore ſed cum defuncto non currit contra minorem ſed reſtituitur.

39 Pupillo & minori non currit præſcriptio x. vel xx. anno fallit in quibuſdam præſcriptionibus.

40 Tempus ſtatutum hæredi ad conficiendum inuentarium currit pupillo & minori, ſaluo reſtitutionis beneficio.

41 Tempus anni & diei prefixũ vaſallo ad petendam inueſtituram currit minori adulto ſed non pupillo, ſalua reſtitutione.

42 Præſcriptiones inductæ per leges & cõſtitutiones nouas, aut per conſuetudinem vel ſtatuta municipalia & cæt. indiſtinctæ currunt minori. ſalua reſtitutione.

43 Præſcriptio ſtatutaria an currat contra minorem.

44 Præſcriptio an currat nondũ natis.

45 Ratihabitio ſeu cõfirmatio rei alienatæ qualiter & quanto tẽpore ſeu ſilentio inducatur.

46 Præſcriptio an currat contra furioſum vel prodigum.

47 Contra hæreditatem iacẽtem ſeu vacantem nõ poteſt inchoari præſcriptio, licet inchoata continuetur.

48 Vſucapio currit contra hæreditatem iacentem ex quo non inducitur propter neglıgẽtiam non petentis ſed fauore poſſeſſoris.

49 Bona omnino vacantia hoc eſt illius qui ſine ſucceſſore deceſſit poſſunt præſcribi.

50 Præſcriptio cõuentionalis currit etiam contra hæreditatem iacentem.

51 Res quæ precario ſeu nomine alterius poſſidetur non poteſt præſcribi contra illum cuius nomine poſſidetur.

52 Emens rem bona fide a colono credens illum eſſe dominum an poterit præſcribere.

53 Iura plura ſunt quæ præſcribi non poſſunt.

54 Rei illius præſcriptio non procedit cuius non poteſt quis dominus fieri per traditionem a domino factam.

55 Præſcribi non poſſunt ea quæ de iure communi non poſſunt poſſideri.

56 Terminus hominis vel ſtatuti an & quando currat.

POSTQVAM ſatis plene vidimus de materia & effectu pſcriptionis: & qualiter procedat & inducat. Sequitur in hac.vj.& vlt. parte pro huius tractatus complemēto videre de quatuor. Primo in quibus caſibus & contra quos præſcriptio non currat.

Secundo quãdo & in quibus caſibus præſcriptio dormiat.

Tertio qualiter et quomodo interrũpatur. Quarto qualiter actio perpetuetur: & ſic diuiditur iſta ſexta pars in quatuor partes. Et ad euidentiam pręmitto.

2 †Quod aliquãdo præſcriptio nullo modo currit: ideſt nũquam inchoatur: eo ꝙ lex reſiſtit initio: ita ꝙ dici non poteſt ꝙ interrumpatur: aut dormiat: quia quod non incipit deſinere non poteſt. l. titio vſufruct. ff. de condi.& demon.& c.ad diſſoluendum.de deſpon.impu. & hoc modo præſcriptio dicitur non currere: hoc eſt nunquam incipit facere curſum. Quandoque vero pręſcriptio iam inchoata dormit: ſeu ceſſat: nõ tamen conquaſſatur præſcriptio: ſed ceſſante impedimento currit:& continuantur præcedentia tempora cum ſequentibus: ſublato de medio tempore impedimenti. & tunc dicitur præſcriptio dormire.& iſta eſt proprie materia.cap. ex tranſmiſſa. de præſcrip. Quandoque præſcriptio currit: ſed per interruptionem tota tella conquaſſatur: ita ꝙ nõ proſunt præcedentia tempora: ſed remanet penitus extincta. & tunc præſcriptio dicitur interrumpi. & iſta eſt materia.c.illud.de præſcrip. & l. naturaliter. ff. de vſucap. Ita declarat Panor. in cap. cum non liceat. colum. ij. de præſcrip.

DIS ITA præmiſſis:

1 † deuenio ad primam partem & quæro: qui ſunt caſus in quibus pſcriptio non currit. Reſpondeo quod aliquos caſus enumerat gloſſ. in.§.res fiſci. inſtitu. de vſuca.& glo.in l.fin.in verbo ceſſante.C.de fun.limit.lib. x.& gloſſ.in cap. clerici in ij. parte gloſſ.xvj. quæſtio. iij. & plenius in cap.cum non liceat. in gloſſ. fina. magna. in verbo obſtante. de præſcript.quæ enumerat viginti tres caſus. Et iſtos caſus latius recitat Praſti. Papi.in forma reſpõſionis rei conuenti. in verbo præſcriptionis. vbi enumerat vigintinouem caſus. & inculcant etiã illos in quibus præſcriptio dormit. Sed ego procedam diſtincte.

PRIMVS Caſus: in quo nunquam currit præſcriptio eſt inobedientia debita ſuperiori eccleſiaſtico ſiue temporali: quia contra obedientiam præſcribi non poteſt. vt quis ſit accephalus hoc eſt ſine capite: ita quod neminem recognoſcat in ſuperiorem.cap. cum non liceat: & ibi plene not. de præſcrip.& c.nulla.xc. diſt. dixi in j.parte.v.prin. in xij. quæſtio.& in iij. parte eiuſdem. in ij.quæſtio.

SECVNDVS. Caſus eſt in

pro-

procuratione ſeu viſitatione: vt plene habetur in cap. cum ex officij.& in cap. accedens]. de præſcri.& idem in his quæ ſunt ordinis epiſcopalis quæ præſcribi non poſſunt.c. quanto.& ibi plene not. de conſue.

Et quæ ſint illa iura quę non præſcribuntur aduerſus epiſcopos pulchre declarat Calde.cõ ſi.ij.ſub rub.de pręſcrip.vbi firmat ꝙ in cathedratico & charitatiuo ſubſidio non currit pręſcriptio. Dixi in j. parte. v. prin.q. xj.xij.& xvj.

Tertivs Caſus eſt in decimis per laicum detētis. Nã laicus non põt præſcribere ius decimandi & poſsidere decimas:quia incapax.c.cauſamq;. & ibi not. Cano. de præſcrip. præcipue Felyn.colum.j. & ij. dixi in vij.q.j. partis. v. principa.col.xiij.cum multis ſeq.

Qvartvs Caſus eſt in tributis & functionibus publicis.l.competit.C. de præſcrip. xxx.an. dixi in j.q. ij. partis. v.prin.col.xl.

3 Qvintvs † Caſus eſt in matrimonio contractu contra interdictum eccleſiæ: ꝙ nulla temporis longinquitate defenditur. & ſic nulla pręſcriptio currit contra matrimonium. c. non debet.circa fin.de conſan. & affini. not. in ſpecie gloſſ. in cap. clerici.in ij. parte glo. xvj.quęſtio.iij. bene facit tex. not. in l. qua in prouincia.§. diuus.ff.de ritu nupt.per quem dixit Bald. in l.j. colum.ij. C. de emancipa. lib.ꝙ nemo pręſcribit matrimonium: quia eſt quid ſacrum. ſic & contra votum nulla currit pręſcriptio. xxxiij.quæſtio. v.c. quod deo pari.& c. ſicut nobis.in fin.de regula. Vnde colligitur generalis concluſio ꝙ in ſpiritualibus: & vbi agitur de peccato: & ſic in concernentibus animam nulla currit pręſcriptio: quia diuturnitas temporis non minuit: ſed auget peccatum. vt dicit text.in d.c. non debet. in fi.& in c.fi. de conſuetu.

4 Sextvs † Caſus eſt in locis publicis iuriſgentium vel alicuius ciuitatis:quę non pręſcribuntur longo vel longiſsimo tempore. l. pręſcriptio. C. de ope.pub.l.vſucapionem. & l.fina.ff.de vſucapio. Pręſcribuntur tamen loca publica iuregentium vel etiam deputata ad vſum publicum ſpacio tanti temporis cuius initij &c. vt dixi in v.parte princip.colum. xliiij. Quam concluſionem limita procedere. quando talia loca ſunt deputata ad vſum publicum: vt platea aut via publica: ſed non procedit in locis quę ſunt in patrimonio populi. Nã illa bene poſſunt præſcribi.ar.in l. ſed & celſus.§.j.

5 ff.de contrahen.emptio. † vbi habetur ꝙ duobus modis loca dicũtur publica: videlicet quia aliqua ſunt in publico vſu: ex quibus nullus percipitur redditus vt forum ſiue platea. aliqua vero non ſunt in vſu publico: ſed in pecunia & redditu populi:vt molendina communia vt ibi dicit gloſſ. vel fundi ciuitatis. & iſta dicuntur proprie bona vniuerſitatis: & poſſunt pręſcribi pręſcriptione communi exceptis quatuor caſibus. de quibus in l.fina.C.de ſacroſanct. eccle. Ita declarat ibi Bald. colum.j. & late dixi

a Facit tex. in l.j.§.fi. ff.de acq. poſ. in iij.parte v.partis princip. Iſtã diſtinctionem locorum publicorũ facit etiam text. cum gloſſ. fin.in §. vniuerſitatis,& ibi Ioan.Fab.& Are.in.ſti.de re.diui.& in l.interdum.§.vniuerſitatis.ff.de rerum diui. & eſt bonus tex.cum gloſſ. in l. inter publica.ff.de verbo. ſignifica.bene facit tex.in l.ꝗ in littore ibi,vt ea quæ in patrimonio populi ſunt. ff. de ac. re.do. [a] Et hanc declarationem ſeu differentiam inter loca publica,quo ad pręſcriptionem facit gloſſ.in l.vſucapionẽ ff.de vſucap. & in l.j.in glo.fi. C.de pręſcri.lon.temp.& ratio diuerſitatis eſt,quia loca deputata ad vſum publicum vt theatrum & ſimilia non dicuntur eſſe in cõmercio,nec poſſunt trãſire in dominium priuati per contractum, & ideo præſcribi non poſſunt, ſed ea quæ ſunt in reddìtu populi ſeu ciuitatis, dicuntur eſſe in cõmercio, vt declarat tex.no.in d.l.ſed celſus. in prin.Nam bona reipublicę, quæ non ſunt ad vſum publicũ deputata vendi poſſunt, vt ibi probatur ſeruata ſolẽnitate, de qua in l. fi.C.de vendi.re.ciui. lib.xj.vel per habentes ad hoc poteſtatem ex ſtatuto vel conſuetudine,vt eſt tex.no.ĩ l.ꝓhibere.§.plane. ff.qđ vi aut clã: et ibi no. Bar.tradens no.cautelam:vt poſsit tute acquiri res ciuitatis ſiue cõmunis. Et not. pulchre Cæpo.plene declarans prædicta in trac.ſer.vrba.prædio. ſub rubri. de.ſer. vie. colum.iij.& iiij.

6 SEPTIMVS † Caſus eſt in curiali ſeu obnoxio curiæ: quia curia non eximitur curſu temporis etiam xl.annorum.l. præſcriptionem.C.de præſcri. xxx. an. Et plures alios caſus: in quibus præſcriptìo. xl. non currit:enumerat gloſ. magiſtra in l.fin.in verbo ceſſante.C.de fun.limi,lib. xj. quam ſequitur Bal.in l.j.col.ij.C. de anna.excep. dicens.& not. oẽs illos caſus:quia verum dicit.

7 OCTAVVS † Caſus eſt contra autoritatem & iura eccleſiaſticę diſciplinæ.c.cum inter. de conſuetu.lib.vj.not. Felyn. in c.accedentes.colũ.iiij.in v. fallen.de præſcrip. licet eo caſu valeret priuilegium.c.vt priuilegia. & ibi not. Ioan. And. de priui.& pariter contra priuilegia libertatis & immunitatis eccleſiaſticæ & ſtatuta generalia: quibus eccleſia regitur: nulla vnquam currit præſcriptio.ſed perpetuo inuiolata permanent.glo.no.in d. cap. accedentes. in gloſ.j. circa princi. de priuile.

8 NONVS † Caſus eſt in dignitate epiſcopali:quæ nõ præſcribitur contra ciuitatem : licet per mille annos non habuerit epiſcopum: ſi ſemel habuit: dũmodo limes dioceſis probari poſsit gl.no.ĩ c.Felix. xvj. q.j.

DECIMVS Caſus eſt in cõfinibus ſeu limitibus parochiarũ ſiue eccleſiarũ: qui nõ p̃ſcribuntur.c.ſuper eo.extra de paro. & c.quicũq;.et ibi bona gl. xvj.q.iij.no.gl.fi. & oẽs cano. in c.quia iudicante.de pręſcri. & ibi Fel.col.ij.verſ.attende. circa gl.fi.qui tradit doctr.poſt do.Cardi.ex mente glo.in d.c. quicũq;.ꝙ fines pędiorũ ẽt eccleſiæ

cleſię ſunt pręſcriptibiles:& tã tomagis priuati:quia ius nõ reſiſtit:concurrentibus in legitimo tẽporis ſpacio & alijs extremis requiſitis. & ita procedit tex.in d.c.quia iudicãte. Fines aũt parochiarũ:diœceſum: prouinciarũ & regionũ & pariter ciuitatum & locorũ & ſimiles pręſcribi non poſſunt ſi de ipſis cõſtat.d.c.ſuper eo.& d.c.quicũq;. ſi vero de ipſis nõ cõſtat: p̃ſcribi poſſunt: vt ſolum proprium:quinimmo etiã ſi de eis conſtat: pręſcribi poſſunt iure proprietatis:nõ iure finium: & ſic limes manens limes nõ præſcribitur:immo q̃ cito pręſcriptus eſt:deſinit eſſe limes:ſecũdum gl.in d.c.quicunque.in fi. & hoc procedit concurrente bona fide. quia dato qđ alias conſtaret ꝙ eſſet limes:id tñ ignorabat qui præſcripſit. alias data ſcientia & mala fide pręſcribentis: non poſſet pręſcribere. c.fi.de pręſcrip. & ratio quare fines publici vt prouinciarum: parochiarũ: regionũ & huiuſmodi nõ pręſcribuntur:eſt propter cõfuſionẽ vitandã.vt dicit tex.in d.c.quicũq;. De qua materia dic vt latius p Panor. & Fely.in d.c.quia iudicãte. poſt gl. & alios. Amplia prędictã cõcluſionẽ:vt ẽt procedat in limitibus regnorũ ſeu dominiorũ ſecularium vt ducatus & comitatus. quia tales limites non p̃ſcribũtur.l.agros.C. de fund. limit.lib.xj.no.Pan.in c.ſuper eo.ad fi.de paro.& conſi. lxxj. quidam clericus. ij.volu. Limita prędictam concluſionẽ: vt per d.Franciſcũ Cur.conſi. lvj. ſuper eo quod ab ordine. colũ. xj.ad fin. vbi cõcludit ꝙ fines & limites epiſcopatuũ pręſcribuntur ſpacio tanti tẽporis:cuius inituj &c. quia præſcriptio tanti tẽporis nunq̃ cẽſetur excluſa:vt plene dixi in ix.q. vltimæ partis quintæ principa.

V N D E C I M V S Caſus eſt in his quæ ſunt mere facultatis per l.viam publicam.ff. de vi: pu. & plene dixi in iiij. parte. v.partis principa.

D V O D E C I M V S Caſus eſt in iure offerendi: & in implemento conditionis poteſtatiue. vt per Bartol. in l. pignori.ff. de pigno. & dixi plene vbi ſupra in ij.q.no.pract. Pap. in forma reſpon.rei conuen.in verbo præſcriptionis.col.x.in xxvj. caſu. qđ dicit eſſe notandũ pro illis qui ſæpe promittunt rem aliquã vendere certo pretio nullo determinato tempore quaſi dicat quod tali conditioni poteſtatiue ſeu facultati & ſic promiſsioni de vendẽdo nullo tempore præſcribitur. de quo late dixi in iiij. parte.v.princi.in iij.quæſt.vbi concluſi. quod promiſsio de vendẽdo ſeu retrouẽdendo pręſcribitur triginta annis ſecundum veram opi.

T E R T I V S D E C I M V S
9 †Caſus eſt in re ſacra religioſa homine libero. & regulariter ĩ omni re cuius cõmerciũ nõ hr. tex.eſt ĩ l.vſucapionẽ.ff.de vſuca.& ille res dicũtur nõ eſſe in cõmercio quæ nõ poſſunt trãſire in dominiũ priuate perſonæ per aliquem cõtractum.vt ſunt ille quas enumerat ibi text. & declarat tex.in l.ſed celſus. in princi.ff.de contrahen. emp.& Pau.de Caſt.in d.l.vſucapionẽ. & ratio eſt elegãs. Quia p̃ſcri-

a Quod prę ſcriptio ī dote currat mulieri, viro vergente ad inopiā vide Cuma.conſi. xcij. viſo ſupraſcripto caſu.

ptiones ſunt inuētę, vt ius creatum in alium transferant: nō vt ius nouum inducant. Ita eleganter no.glo. in c. ſi diligenti. de præſcr.ꝙ idem eſt dicere ꝙ præſcriptiones ſunt ī ductæ, vt aliorum iura & dominia, quæ in rebus habentur pręſcriptionibus mediātibus acquirantur, & in præſcribentem transferantur, vt l. traditionibus. C. de pact. ſed nullum ius habet quiſquam in libero homine immo nec ipſe in ſeipſo. l. liber homo. in prin. ff. ad l. Aquil. ergo &c. Et idem in rebus ſacris & ſimilibus. §. ſacre. inſtitu. de re. diui. iſtam rationem aſsignat Saly. in l. fi. circa med. C. de præſcrip. lon. temp. quæ pro liber. Poteſt ēt aſsignari ratio quia talia poſſideri non poſſunt. l. qui vniuerſas. ff. de acquir. poſ. ergo nec præſcribi. l. ſine poſſeſsione. ff. de vſuca. Et circa hoc tradit Bald. duas no. regulas in rubr. de præſcri. col. fi. ver. itē ſcias, quas retuli in fine huius j. partis. Et dicit Bart. in l. j. per illū tex. ff. de mor. infec. ꝙ res quæ ſui priuilegio præſcribi non poteſt, non præſcribitur ſpacio xxx. vel xl. an. ab eo qui titulo caret. Et adde ꝙ talia non præſcribuntur, etiam per tempus cuius initij &c. ex quo lex afficit rem, ſecundum Bal, in l. oēs. C. de præſcr. xx. an. Et plene declarat Fely. in c. accedentes. col. iiij. circa fi. & ſeq. ver, fallit tertio. de præſcri.

Qvartvs decimvs Caſus eſt in re data præſidi contra legem Iuliam repetundarum. l. ꝙ contra. ff. ad l. iul. repetun.

Qvintvs decimvs Caſus eſt in re pupilli quæ non vſucapitur triennio, nec præſcribitur lōgo tempore. l. bonę fidei. ff. de acqui. re. do. Idem in re adulti durante minori ætate l. non eſt. C. qui. nō ob. lon. tēp. præſcri. de quo qualiter, & qn̄ præſcriptio currat, contra pupillum & minorem tam in perſonali quam in reali, dicetur plenius. infra in xxiij. caſu, dic vt ibi.

10 Sextvs decimvs †Caſus eſt in fundo dotali, qui non poteſt præſcribi longo tempore, ſed ſi fuerit iam inchoata præſcriptio, licet ſuperueniat qualitas dotis non interrumpitur, caſus eſt no. in l. ſi fundum. ff. de fun. dota. dixi in v. parte v. partis prin. in iiij. q. De qua materia, an & quando currat præſcriptio contra maritū vel mulierē in rebus dotalibus vel

a vel in dote, [a] ſcribit pulchre d. Bal. nouel. in ſuo tract. de dote. in vij. parte, col. ij. & v. vbi concludit ꝙ contra mulierem nulla currit pręſcriptio in dote ſeu in rebus dotalibus, conſtante matrimonio, ſeu donec vir incipiat vergere ad inopiam, & ſic quouſq; eſt impedita agere per caſum. in l. in rebus. §. oīs. C. de iu. do. Dicit etiā ꝙ hodie conſtante matrimonio non currit aliqua præſcrip. contra virum in re dotali, cū indiſtincte prohibeatur alienatio, quā concluſionem limitat procedere in præſcri. longi. temporis, ſed bene locū habebit ſaltē pręſcri.

ſcri.longiſsimi temporis maxime xl.anno.per quam indiſtincte præſcribitur hodie omni iuri. l.oẽs in fi.C.de pręſcr.xxx.anno.& forte ſufficeret ſecundum eum præſcriptio xxx.an. per l.ſicut. eo.tit.quia præſcriptio longiſsimi temporis de iure digeſtorum erat incognita, vt dixit glo.in l.qui occidit.§.j.ff.ad l.Aquil.cum concor. vnde res quæ olim erant inuſucapibiles, efficiuntur præſcriptibiles dicta præſcriptione longiſsimi temporis, vt erant res furtiue,res fiſci,& quę erant in patrimonio Cęſaris & ſimiles, & ideo idem videtur dicẽdum in rebus dotalibus,vt prohibitio præſcriptionis inducta a lege,ex quo ſunt inalienabiles. d.l.vbi lex, & l.alienationis. ff.de verbo.ſignifica.non ſe extendat ad præſcriptionem longiſsimi temporis inducta a iure codicis,& maxime xl.annorũ per d.l.omnes.in fi.et ita refert tenere Imo.in cap.cum non liceat,de præſcriptio.licet dicat in contrarium facere not. per Ange.in d.l.omnes,& tandem ſe reſoluit ꝙ opinio Ioan. de Imo. procedat quando tractaretur de præſcribendo contra ipſum maritum, ex quo ſibi non denegatur potentia agendi & recuperandi res dotales, ſecus in muliere quę interim eſt impedita agere conſtante matrimonio, vt l.in rebus.§.omnis. C.de iur.do.& ideo licet ſoluto matrimonio adhuc fundus duret dotalis donec mulier ipſum recuperet, & ſic interim non poſsit alienari, vt l.etiam & l.iij.in fi.cum ſua gloſſ.ff.de fun.do.tamen tunc contra mulierem curreret dicta præſcriptio longiſsimi temporis, licet non curreret ante ſolutum matrimonium, ex quo matrimonio ſoluto non eſt mulier impedita agere, & ſić etiam poteſt dici quod ſi vir vergit ad inopiam, & ſic poteſt mulier agere ad dotem, ſecundum ꝙ habetur in l. ſi conſtante. ff.ſolut. mat.& in l.vbi adhuc.C.de iure do.extunc contra mulierem incipere currere dicta præſcriptio longiſsimi temporis,vt ẽt hoc videtur probari in d.§.omnis, alias viro non vergente ad inopiã etiam ſi matrimonium duraret per centum annos, cõtra mulierem nulla curreret p̃ſcriptio etiam longiſsimi temporis cum ſit impedita agere, facit l.j.in fine. C.de anna.excep.

11 † Et ideo poteſt inferri ꝙ etiam dato ꝙ dos eccleſiæ a principio ſibi conſtituta ſit inalienabilis, tamen quia contra eccleſiam admittitur præſcriptio longiſsimi tẽporis,videlicet xl.an.vt habetur,in authẽ. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle.& in c.de quarta.de pręſcript. cum ſimil. nihilominus fundus dotalis eccleſiæ præſcriberetur dicto lõgiſsimo ſpacio ſicut præſcriberetur dos mulieris dicto ſpacio longiſsimo, quando mulier potuiſſet agere, ita dicit præfatus d. Bald. nouel.in præal.tract.de dote qui refert ſic fuiſſe concluſum per collegium Peruſinum in fauorẽ communitatis Interanenſis.

Decimvs septimvs Caſus eſt in re prohibita alienari per teſtatorem vel per legem aut pacto contrahentium de quo dixi in quinta parte v. prin.

princi.q.iiij.col. lxix. & ſeq.

Decimvs octavvs Caſus eſt in re fiſci quę nō vſucapitur triennio nec pręſcribitur longo tempore.§.reis fiſc. inſti.de vſuca. Sed bene pręſcribitur ſpacio longiſsimi temporis.xl.an. vt dicit ibi gloſ. per l.omnes.C.de pręſcri.xxx.an. & plene dictum eſt in v. parte quinię partis princi. vbi late tractaui de p̄ſcriptione fiſcali.

12 Decimvs nonvs †Caſus eſt in re affecta vitio reali: vt violenta vel furtiua quę nō vſucapitur: vel pręſcribit̃ vſucapione triennij vel pręſcriptione longi tēporis.§.ſed aliquando.& §.furtiue. inſtit. de vſucap. Sed bene pręſcribitur ſpacio.xxx.an. vt ibi dicit gl. per l.j.§.ad hęc.C.de anna.excep. nam tanto tempore purgatur vitium.& plene dictum fuit in ij.parte.iij.partis princi.colum. xlj. Et quæ res poſsint præſcribi & quæ non vide per Hoſtien.in ſumma de præſcri. in.§.quæ non.colum. ij. iij. & iiij. & per Alb. in dictionario in verbo præſcriptio.ver. quæ res. Sed eſt notandum ꝙ in p̄dictis caſibus a decimoquarto incluſiue quamuis non præſcribatur communi ſpacio: videlicet triennio in mobilibus & decem: viginti aut triginta annis in immobilibus: tamen regulariter præſcribitur ſpacio xl.anno.caſus eſt in l. omnes.C.de præſcri.xxx.vel xl. annorū.niſi ſpecialiter ſit prouiſum in lege quod nulla currat præſcriptio. Quia tunc non ſufficit curſus xl. annorum vt declarant Bald.& Ang.in d.l. omnes. circa fi. vbi dant iſtud pro regula: & enumerant plures caſus in quibus lex ſpecialiter prouidet ꝙ nulla currat præſcriptio.quos colligit gloſ. magiſtra in l.fi.C.de fun.limit. lib.xj.quam referunt ita tenere.

3 †Sufficeret tamen tūc ſecundum eos curſus centū ann. ſaluo in his rebus quæ prohibētur præſcribi: quia non ſunt in commercio.vt in re ſacra: libero homine.& ſimilibus de quibus in l.vſucapionem.ff.de vſucap.Nam talia nō præſcribuntur etiam mille annis. vt dicit gloſſ. loquens de libero homine in l.fina.C.de pręſcrip.lon. tempo. quæ pro libe.& in l.ij. C.de inge.manu.& late firmat Salyce.in d.l.fina.vbi concludit quod libertas liberi hominis non præſcribitur aliquo temporis ſpacio etiam interueniente titulo quia nullus titulus poteſt interuenire qui iuſtus dicatur ad pręſcriptionē rei quæ non poteſt eſſe ſub dominio alicuius,vt eſt liber homo: l. inter ſtipulantem.§. ſacram. ff.de verbo. obliga. per quam rationem ſic firmat gloſſ. in l. ſola. ff.de mor. inferen.ſecundum Salyc. ibi latius comprobantem , & dixi plene in vj. quæſtio.ij.partis iiij.princip.

Idem in his quæ ſunt in vſu publico, vt via publica. l. viā. publicam.ff.de via publi. quia iſta nullo tempore præſcribuntur ſecundum Bald. & Angel. in dicta l.omnes.circa fin.quorum verba refert & ſequitur Ioan.de Plat. in l.ſi quis decurio.la ij. C.de decurio. lib.x. Sed non puto quod bene dicāt quo ad iſtud vltimum quia loca publica & iuriſgētium pręſcribuntur

ſcribuntur ſpacio tanti tempo ris cuius initij &c. vt tenent Ange.& Paul.de Caſt.in l.fin. ff. de vſucap. & plene dixi in iiij.parte v. partis principa.in vj.quæſt.colum.lxiij. cum tribus ſequen. Et facit quia tanto tempore præſcribuntur etiã regalia & reſeruata principi, eo quod tantum tempus habet vim priuilegij.c.ſuper quibuſdom.§.præterea. de verb.ſign.

Et de hoc quando lex, vel ſtatutum tollit, vel prohibet præſcriptionem quæ præſcriptio,& cuius temporis cenſeatur eſſe ſublata, dic vt plene dixi in quinta parte quintæ par tis principa.in ix.q.in lxxvj. col.cum duabus ſequen.

14 VIGESIMVS. † Caſus eſt in dote reſtituenda, contra quã non currit aliqua præſcriptio durante matrimonio, ſed incipit currere eo ſoluto, vel poſtquam maritus cepit vergere ad inopiam, caſus eſt in l.in rebus.§.omnis. C. de iure dot. & ibi Bald. late declarat.& vide Pau.de Caſtr. conſi.cccclxiiij. in caſu præmiſſo in antiq.& dixi plene ſupra in xvj. caſu.

VIGESIMVS PRIMVS.

15 † Caſus eſt in filiofamilias cõtra quem durante patria poteſtate non currit præſcriptio ſuper bonis aduenticij, quorum patri quęritur vſusfructus, vt ſi pater vendat rem aduentitiam filii, quia donec viuit pater vel durat patria poteſtas præſcriptio non currit contra filium, cum non valeat agere.l.j.in fi. & authen. niſi tricennale, & ibi not. Bal.C.de bo.mater.& l.quicunque.§.fina. C. de bon. quæ liber. Not. Fely.in cap.j. colum.penult.de præſcript.

Et vltra eum addo Bald.l.ſ. in xxj.oppoſitio. C. qui admi. vbi aſsignat rationem. Amplia iſtam cõcluſionem, vt procedat etiam ſi ſtatutum vniuerſaliter diſponat quod omnibus currat præſcriptio qui ſua debita non exegerint infra decem annos. Adhuc enim non currit præſcriptio contra filiũfamilias. Quia regula quæ habet quod impedito non currit præſcriptio. d.l. j. in fin.C.de bon.mater. & l.j.in fine. C.de annal.exceptio. eſt regula naturalis. Quia vbi non eſt negligentia, ibi non debet eſſe pœna. Et ideo locum habet etiam in ſtatutis. Ita tenet nota. Bald. in d. authent.niſi tricennale, quem refert & ſequitur Petr. de Anchara. in repe. capit. canonum ſtatuta. in xij. quæſtio.verſic.occurrunt aliæ quæſtiones. de conſtitu. Amplia ſecũdo, vt procedat etiam ſi præſcriptio ſit inchoata, quia non currit contra filiumfamilias, ſecundum Panormit. in cap.ex tranſmiſſa, colum.penulti. de præſcript. Limita prædictam concluſionem, vt non procedat in re cuius patri non quæritur vſusfructus, ex quo filiusfamilias potuit agere,& cogere patrem, vt cõſenſum præſtet. Ideo ſibi currit p̃ſcriptio.ita no.determinal Barto.in l.iij.§.vſuras.ff.de cõtra. iud.tutel.

VIGESIMVS ſecundus

16 † Caſus eſt in rebus ſub conditione debitis, vel obligationibus ſub conditione contractis, in quibus pręſcriptio non currit ante conditionis euentum,

[a] Hinc dixit Paul. de Ca. cõſi. cccxcj. viſis dubiis propoſitis. colum. j. verſi. Bal. tamẽ in antiq. ꝙ id quod non eſt in actu & potentia præſcribi nõ poteſt.

[b] Adde Paul. de Caſt. conſil. ccxc. viſis his. col. iij. in antiq.

tum, [a] l. cum notiſsimi. §. illud. C. de pręſcrip. xxx. anno. Nam præſcriptio non currit antequam incipiat actio competere. l. ſicut. in ſi. princi. C. de præſcrip. xxx. anno. Et hos duos vltimos caſus not. ibi glo. magna ſuper verbo ſeruanda, quę etiam no. aliquos alios caſus in quibus præſcriptio non currit, ſiue nõ inchoatur. Et ratio eſt in his tribus caſibus ſupra proxime relatis, vt dicit illa gloſſ. quia actor agere non poteſt. Vnde ſuccedit regula ꝙ non valenti agere non currit præſcriptio, d. l. j. in ſi. C. de anna. excep. Hinc eſt. Quod ante aditam hæreditatem nõ currit pręſcriptio legatarijs in re legata, tertio poſsidēte, ex quo ante non eſt orta actio, ſecundũ Bal. in l. j. col. iij. verſic. quæro an ante aditam. C. com. delega. & ſequitur Corne. conſi. xcvij. late & diffuſe. ij. col. ij. volu.

Ex hac regula infertur ad
17 arduam quæſtionem. † Vtrum impedito impedimento iuris, vel facti currat præſcriptio, & nunquid impedimẽtum tollet præſcriptionem inchoatam, vel inchoandam. Quam quęſtionem late examinat Bar. in l. ſenatus. ff. de offi. præſi. circa medium commen, vbi refert diſtinctionem. Guil. de Cun. ſic diſtinguentis quod aut quis eſt impeditus impedimento iuris, aut impedimento facti. Primo caſu aut impedimentum ſuperuenit ante actionem competentem, aut poſt, niſi ante [b] non valenti agere non currit præſcriptio. d. l. j. in ſi. C. de anna. except. Si vero poſt actionem competentem ſuperueniat impedimentum, tunc currit præſcriptio, ſed datur reſtitutio, vt in caſu. d. l. Senatus. Secundo caſu principali, quando quis eſt impeditus impedimento facti ſubdiſtinguit Bar. poſt Guil. ꝙ aut impedimentum eſt iuſtũ, & præſcriptio currit, ſed datur reſtitutio per l. & Attilicinus. ff. de ſerui. ruſti. prædio. ſi vero non eſt iuſtum impedimentum, tunc præſcriptio currit, nec datur reſtitutio. l. ij. §. ſi quis tamẽ ff. ſi quis caut. Hanc diſtin. Guil. de Cu. tenet Bart. in d. l. Senatus. & defenſat ab impugnationibus Iaco. But. reſpondendo ad illum tex. & ad text. in l. ſi. §. donec. C. de iur. delib. quos tex. in contrarium adducit ipſe Iaco. Et iſtam diſtinctionem refert Pan. c. ex tranſmiſſa. poſt Butr. ibi, qui tranſit cum Bar. de præſcri. Refert etiam aliam diſtinctionem Iaco. Butri. quam ponit Bar. in d. l. Senatus. Et tandem ipſe Panor. aliter diſtinguit ꝙ aut quis directe impeditur, ſiue inhabilitatur a iure ad agendum, & ipſo facto durante impedimento impeditur præſcriptio, ſiue impedimentum acciderit a principio, ſiue poſt præſcriptionem inchoatam. Exemplum ſecundum eum in filiofamilias, durante

durante patria poteſtate.d.l.j.
C.de anna.exce.in fi.& in mu
liere durante matrimonio,quo
ad dotē.d.l. in rebus.§.omnis.
Aut directe quis non inhabili-
tatur ad agendum,ſed extrinſe
cus venit impedimentum , &
tunc licet illud ſit impedimen
tum iuris ſeu iuridicum currit
præſcriptio, ſed datur reſtitu-
tio.Exemplum in ferijs repen-
tinis, vel ſi ſteiit per iudicem,
vt probatur in l.ſed & ſi per p̄
torem.in prin.& in §.ſed & ſi
ferię.ff.ex quib.cau.maio.

Et hoc verum ſecundum Pa
nor.niſi vbi contrarium in iu-
re reperitur expreſſum,ſcilicet
ꝙ præſcriptio non currat,quia
tunc ſeruandum eſt illud ius
expreſſum. Et hanc diſtinct.
Panor.ſequitur Fely.in d.c.ex
tranſmiſſa.colū.vlti.vbi refert
aliam doctrinam Bal. & Ang.
in l.ſicut.ad fi.C. de præſcrip.
xxx.anno. ſentientium ſecun-
dum eum breuem concluſionē,
ꝙ impedito agere de iure non
currit pręſcriptio per l.primā.
ff.de diuer.& tempo.pręſcript.
Sed impedito agere de facto be
ne currit, ſalua reſtitutione.d.
l.& Attilicinus.niſi contrariū
reperiatur aliquando in iure
expreſſum. Et ibi plures deci-
ſiones accumulat Fely.ad pro-
poſitum. Vltra quem addo,
quod eandem doctrinam tra-
dit Bal.in repet. l. fi.col.xiij.
C.de pręſcrip.long.tempo.vbi
dicit ꝙ impedimētum iuris im
pedit præſcriptionem inchoari
ſed non impedit inchoatam, ta
men dabitur ipſi impedito be-
neficium reſtitionis,& Alexā.
in l.fi.§.donec: circa medium.
18 C.de iur.delibe. † Et quot
modis dicatur quis
a non poſſe agere [a]
docet pulchre Bal
dus. in d.l.in re-
bus.co.ij.poſt me
diū.C.de iur.dot.
colligens ſex mo
dos,& dixit not.
Bal.in l.ſicut.co.
j.C.de præſcript.
xxx. anno. & ꝙ
ſufficit actionem
de iure incepiſſe
competere, vnde
impedimentum ſu
perueniens nō at
tenditur,dicens,
hoc eſſe nota.pro
limitatione.l.j.ff.
de diuer.& temp.
pręſcript. & l. &
Attilicinus.ff. de
ſerui.ruſti.prędi.

Dicit etiā ibi
circa principium
ꝙ ſi creditor cum
debitore paciſci-
tur nō petere vſ-
que ad annos, l. lapſis eis agi
poterit,quia non habuit expe-
riendi potentiam, durante con
uentionali delatione,dicēs eſſe
caſum de hoc in l.iij.§.pe.ff.de
preca. Et ad materiam vide
per domi.Pet.Philip.Cor.con
ſi.cxcj.ſatis ſcrupuloſa. ij.col.
iij.vol.& per Pau.de Caſt.con
ſi.ccxc. viſis his.col.v.& con-
ſi.ſeq.in anti.vbi quid ſi impe-
dimentum interuenit ante, vel
poſt ceptam præſcriptionem,
& conſi.ccxcvij. viſis & pon-
deratis. vbi concludit qd præ-
ſcriptio currit in actione per-
ſonali contra abſentem impe-
dimentum & ignorantem. Et
an præſcriptio currat contra
impedi-

a Adde Bal. late in c. cum non liceat. de præſcrip. & ibi ponit quid ſi quis impeditur agere facto ſuo, quia non implet ſi non facit quod debet currit p̄ſcriptio, & dat multa exempla, & Bal.in cōſi.ccxcii. ſuper eo, de quo in iij. volumi.

Impeditum, vide per Barba.
conſil.viij. ſcribitur præclare.
col.iij.verſi. venio nunc ad ſe-
cundum.& conſi.xlj. illud affe
ram.col.xv.verſi.& ſi quiſpiã
j.vol.& Bal.in rep.l.fi.colum.
xiiij.C.de præſcrip.long.tem.
vbi concludit, ꝙ
præſcriptio. xx.
& xxx.ann.cur-
rit in effectu con-
tra abſentem a lo
co ex voluntaria
cauſa vel neceſſa
ria & probabili.
Sed primo caſu
non datur reſtitu-
tio. Secundo ve
ro caſu bene da-
tur propter fauo-
rem iuſtæ abſen-
tiæ & neceſſarię,
vbi nõ eſt abſens
ex delicto, nec
ſui culpa.& dom.
Pet.Phil.Corne.
præal.conſi.cxcj.
ſatis ſcrupuloſa.
ij.col.iiij.vo.vbi
firmat ꝙ curſus
pręſcriptionis nõ
impeditur impe-
dimento facti.
19 † Amplia pri-
mo prædictam re
gulam,quę habet
ꝙ non valẽti age
re non currit præ
ſcriptio, vt proce
dat, nedum in prę
ſcriptione iuris
communis, ſed ẽt
in præſcriptione
ſtatutaria,quia in
his caſibus in qui
bus præſcriptio
iuris communis
non currit de iure communi cõ
tra impeditum agere, non cur-
rit etiam pręſcriptio ſtatutaria
Ita not.conſuluit Panor.conſi.
cxvij.quidam Ioannes de Sen.
j.vol.Sequitur Fely. in d.c.ex
tranſmiſſa.colum.vlt. Vltra
quem addo Bal.in authen. niſi
triennale.circa prin.C. de bo.
mater.vbi no.dicit ꝙ illa regu
la ꝙ impedito agere non cur-
rit præſcriptio, eſt regula na-
turalis,quia vbi non eſt negli-
gentia,nõ debet eſſe pena.Ideo
locum habet etiam in ſtatutis,
quod dictũ retuli ſupra in xxj.
caſu.& Bal.in l.fi.§.donec.C.
de iur.delibe. bene facit quod
no.Bal.in l. in contractibus.in
prin.C. de non nu.pec.per illũ
tex.vbi dicit ꝙ præſcriptio ſta
tutaria ſubrogatur loco præ-
ſcriptionis iuris communis, &
eius naturam imitatur,& idem
dixit Bal.in l.fi.C.de temp.in
integ.reſt.pet.cum concor. ad-
duct.per Fel. in c. illud.col.ij.
20 de præſcri. † Amplia ſecun-
do prædictam regulam ꝙ ſicut
non valenti agere non currit
præſcriptio, ita nec illi qui ſi
ageret repelleretur exceptio-
ne.Ita conſuluit Pet.de Anch.
conſ.v.pro parte nobilis.vltra
med. Refert & ſequitur Fel. in
d.c.ex tranſmiſſa. col. vlt. vbi
dat exemplum, & adducit plu-
ra loca, in quibus traditur de
hac materia. Et vide omni-
no Bal.in l.j.in xxj.oppo.cum
tribus ſeq. C. qui admi. vbi ẽt
tãgit,an & quãdo currat pſcri-
a ptio ignoranti,[a] & an reſtitua-
tur.Et p Iaſ.in.§.rurſus.co.vij.
in anti.impreſ. & col.v.& vj.
21 in noua.inſti.de act. † Et no.
ꝙ tps ſiue præſcriptio appel-
landi

a De hoc
dictũ fuit
l.iiij.par-
te princi.
colũ.lvij.
& vide p
Paul. de
Ca.conſi.
ccxciiij.
ego Pau-
lus, Ber-
tachi. in
repertor.
in verbo,
præſcrip-
tio. vj.co
lum. ij.
ver.præ-
ſcriptio
contra
ignoran-
tem, &
quatuor
verſi.ſeq.
& quãdo
conceda-
tur reſti-
tutio con-
tra præ-
ſcriptio-
nem Ber-
tachi. in
repert. in
verbo re
ſtitutio cõ
tra præ-
ſcriptio-
nem per
totum,

landi cepta contra defunctum, quia ſciuit in ſentẽtiam latam non currit cõtra hæredem ignorantem, nec eo deliberãte, nec hęreditate iacente. Ita not. glo. & doc. in l. fi. C. ſi pend. appel. mors interue. Amplia tertio iſtam regulam ꝙ impedito impedimento iuris non currit pręſcriptio, etiam ſi tale impedimentum proceſſerit culpa, ſeu facto impediti. caſus eſt, quem omnes dicũt ſingula. in c. quia diuerſitatem. de conceſ. prębẽ.

Et quamuis Iaſ. in d. §. rurſus intelligat illum text. loqui de impedimẽto facti. & Alex. cõſ. lviij. viſo & perlecto. circa fin. v. vol. vbi dicit ꝙ per illũ tex. limitatur regula, quæ habet ꝙ impedito impedimẽto facti currit præſcriptio, ſed reſtituitur, ſi impedimẽtum eſt iuſtũ, ſi vero impedimentum non eſt iuſtũ tunc præſcriptio currit & non datur reſtitutio, vt nõ procedat de iure canonico, quia impedito impedimento facti non currit pręſcriptio, quamuis impedimentum ſit iniuſtum, & proceſſerit culpa ſua. & pro hoc dicit eſſe caſum ſingu. in d. c. quia diuerſitatem, quem vt ipſe refert & ponderat Io. de Ana. & plus non dicit. tamen glo. & omnes Cano. in d. c. quia diuerſitatem & Fely. in c. cum inter. col. x. verſi. limita ſecundo. de exce. intelligunt ꝙ loquatur de impedito impedimento iuris, quia loquitur de prælato impedito conferre beneficia per ſententiam ſuſpenſionis, quæ propter eius culpam in eum latã fuerat ꝙ donec durat ſuſpenſio ſibi non currit tempus conferendi ſtatutum in concilio generali.

22 † Primo limita prædictam ampliationem ſeu concluſionẽ, & tex. in d. c. quia diuerſitatẽ, procedere quando illud impedimentum non prouenit ex facto impediti ad hoc tendente et ita propric loquitur ille tex, alias autem impedimentũ procedat ex facto impediti ad hoc ordinato, ſiue ad id tendente non releuat, nec impedit temporis curſum, ita pulchre declarat, & limitat Roman. conſil. ix. quod pars &c. ſequitur Felyn. in cap. j. colum. v. verſi. ſed dum Abb. de præſcrip. vbi dicit quod culpa non nocet, ex qua prouenit impedimentum, quod non fuit ad hoc ordinata, per gloſſ. in cap. ſtatutum. §. cum vero. in verbo non audens de reſcript. in vj. & per no. per Barto. & Docto. in l. ij. §. fi. ff. ſi quis cau. refert. do. Claud. Aquẽ. in l. naturaliter. colum. vij. verſi. ſucceſsiue quærit. ff. de vſuc. dicens benefacere. gl. in c. ne pro defectu. de elec.

23 † Secundo limita vt nõ procedat, quãdo impeditus potuit remouere tale impedimentum: & fuit negligens in remouẽdo, a quia tunc ſibi currit tp̃s, [a] vt p Ro. in præall. conſi. ix. & Fel. in d. c. cũ inter. col. x. ver. vtrũ excommunicatus, de excep. Et eſt bona gl. in d. c. quia diuerſitatem. in verbo ſuſpenſionis, et ibi no. But. & Pan. circa fi. cõmen. dicentes ꝙ quando excõicatus vel ſuſpenſus eſt negligẽs in petenda abſolutione vel relaxatione quod ſibi currit tempus, licet non potuerit agere, nec reſtituitur, quia

a Adde Bal. ĩ cõſ. ccxcij. ſu p eo &c. ĩ iij. vol.

quia paria ſunt, quem non fuiſſe impeditum, vel potuiſſe impedimentum tollere. cap. fin. cum ibi no. de elec. qui enim poteſt facere, vt poſsit, iam videtur poſſe, l. qui poteſt. ff. de reg. iur. Hinc dixit Bal. in cap. j. in fin. de præſcri. ꝙ præſcriptio currit excommunicato, quamuis non potuerit agere, ſi potuit petere abſolutionem & non curauit, & dicit idem Bal. in l. ſed & ſi per prætorem. §. j. per illum tex. ff. ex quib. cau. ma. ꝙ non dicitur impeditus, qui facile potuit impedimentum remouere. Hanc limitationem comprobat per plura Fely. in d. c.

24 ex transmiſſa. col. j. † Nunquid autem excõmunicato currat præſcriptio, tangunt Bald. Panor. & Fely. in d. c. j. de præſcri. vbi Fely. col. v. concludit ꝙ excommunicato etiam iuſtæ non currit præſcriptio, ſi non fuit in mora petendi abſolutionem, per tex. in d. c. quia diuerſitatem, contra Panor. ibi tenẽtem ꝙ iuſte excommunicato pſcriptio ſemper currat, ſiue ſit in mora ſiue non. Et an excommunicatus poſsit interrumpere præſcriptionem, vide per Panor. in c. cum inter. col. iij. cir-

25 ca prin. de excep. † Et per hæc infero quod non eſt vera, ſed aperte falſa deciſio Alexã. in præallega. conſi. lviij. in fin. v. volu. decidentis, quod hodie creditori contra tertium poſſeſſorem in actione hypotecaria non currit præſcriptio niſi a tẽpore factæ excuſsionis, quo fuit principalis debitor excuſſus, et repertus non ſoluendo, quia vt dicit ipſe, ex quo per antea agere non potuit, non debet ſibi currere tempus tanquam impedito impedimento iuris. d. l. j. in ff. de anna. excep. Non obſtat ſecundum Alex. ſi dicatur ꝙ iſtud proceſsit culpa & negligentia creditoris, qui potuit agere contra debitorem & facere excuſsionem. Quia iſtud ſibi obijci non poteſt per tex. in d. c. quia diuerſitatem, vbi non currit tempus impedito, licet impedimentũ ſui culpa præceſſerit. Nam iſta reſponſio nõ valet, nec ex illo tex. poteſt ſumi fundamentum. Quia vt prædictum eſt, ille tex. non procedit data negligentia impediti, & quando potuit impedimentũ remouere. Et ita ibi declarat gloſſ. ſuper verbo ſuſpitionis, quam omnes ſequuntur. Et ſecundum hunc communem intellectum eſt ibi caſus in oppoſitũ iuncta gloſ. Et ſic per præmiſſa apparet iſtam deciſionem nõ eſſe veram. Et eam latius reprobaui. ſupra in iiij. par. prin. col. xxxij. in vj. conclu. Ad quid autem, ſiue ad quantum tẽpus detur reſtitutio impedito dicetur infra. † Succeſsiue pro

26 maiori enucleatione præſentis materiæ & præmiſſorum quæro de tribus quæſtionibus. Primo quia viſum eſt ſupra ꝙ contra impeditum impedimẽto facti currit præſcriptio, ſed datur reſtitutio, & poteſt poni exemplum vtrum prædicta in eo ꝗ abſuit reipublicæ cauſa, vel in capto ab hoſtibus, vel impedito alio iuſto impedimẽto, vt in l. j. in prin. & in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. ff. ex quib. cau. Quæro, ad quid ſit cõcedenda iſta reſtitutio, poſito ꝙ præſcriptio ſit pro maiori parte lapſa

te lapſa durante abſentia vel impedimento: & completa in præſentia: ſeu poſtquã ceſſauit impedimentũ. vtrum reſtitutio ſit concedenda ad totum tẽpus: vel in totũ deneganda. an vero ſit danda reſtitutio: vt ſubducatur tẽpus abſentie & impedimẽti. Iſta eſt q. ardua: & in qua fuit magna controuerſia inter antiquos gloſſatores quorũ opi. late refert glo. in d.l.ab hoſtibus.§. ſed quod ſimpliciter. in glo.magna ſuper verbo reſtitutionis:& ibi latiſsime Bar.per quatuor ſeu quinq; col. & eam plene examinant gloſ.Bart.& omnes doct.maxime Salyce.& Pau.de Caſt.in l. quod tempore.C.de reſtitu.mili.& Scribẽ. in.§.rurſus.vbi Iaſo.col.xv.& xvj.inſtitu.de actio. Et q̃uis magna ſit altercatio inter doct. & Bart. in hoc articulo reperiat ſibi contrarius:tñ cõmunis videtur opin.Bulga. vt atteſtatur Iaſ. vbi ſupra.ſ. ꝙ reſtitutio concedatur: vt ſubducatur tẽpus abſentiæ vel impedimenti de medio. Et iſtam eſſe cõmunẽ opi. atteſtatur Bal.in d.l. ꝙ tempore. circa med. cõmen. & Salyce.ibi dicit ꝙ opi.Bulga.eſt vera: & ꝙ illam tenent doc.& dic vt ample habetur in
27 locis præalleg. †Secũdo quęro:qñ incipiat currere tẽpus petendę reſtitutionis:et infra quãtum tempus peti debeat: & ad quantum tempus detur. Vera eſt cõcluſio ꝙ tẽpus petende reſtitutionis: quod hodie eſt quadriennium dicta l.ſuperuacuã. C.de tempo. in integ.reſti. pe. currit a tempore completę læſionis. completa tamen maiori ætate: vel poſtquam ceſſauit impedimentum & ſic finita pręſcriptione: & non ante currit iſtud quadriennium ſecundum Bartol.& communiter doct.in d.l.ſuperuacuam.circa fi.commen.vbi Bart.circa med.quem omnes ſequuntur ponit not.doctri. circa iſta tempora dicens ꝙ diuerſimode & tripliciter de tempore quęri poteſt. Quia interdum quæritur de tempore ad quod debet peti:vel fieri reſtitutio:& tunc ad tantum tempus quantum fuit illud in quo fuit læſus propter abſentiã vel impedimentum: & non plus:fit reſtitutio.d.l.quod tempore. & l. ſed ſi per prætorem.§. ſed ſi feriæ.&.§.quoties. ff. ex quib.
28 cau.ma. †Interdũ vero quęritur de tempore infra quod debet peti reſtitutio in iudicio. & tunc: ſi læſio ſit cauſata ex curſu temporis ſubdiſtinguit. Aut illud tempus eſt plus quadriennio:vel tantundem:& debet peti infra quadriennium. aut eſt minus quadriennio:& tunc debet de neceſsitate peti reſtitutio infra tantum tempus quantum eſt præſens læſionis:& nõ vltra.ita tenet gloſ.in d.§.quotiens. & in l.diuus.ff. de in integ.reſti.titu.generali: & in l. interdum.ff.de minor. & in d. l.ab hoſtibus.§.& quod ſimpliciter.& hoc firmat ibi Bartol. pen.vel vlti.col.ver. venio ad tertium. Idem etiam firmant Bar.Bal.Ang.Saly. & communiter docto.in d. l. ſuperuacuã: & rationem aſsignat ibi Saly. quia tempus infra quod quis negligit petere reſtitutionem poſt perfectam læſionẽ & ſublatum impedimentum, corrodit tẽpus quod erat reſtituendum:&

ſic per indirectũ excluditur ante quadrienniũ: idem tenet Saly. in d. l. quod tẽpore. colũ. ij. verſi. ſed tunc quæro. & Pau. de Caſt. col. vlti. poſt gl. ibi. Ex quo inferunt ꝙ ſi quis eſt læſus in decem diebus: qui dãtur ad appellandũ finita minori ætate debet peti reſtitutio infra decẽ dies. & idẽ ſi eſſet quis læſus in vna die. Sed inſtantia ſuper hac cauſa reſtitutionis poterit durare quadriennio dummodo fuerit petita reſtitutio infra tẽpus debitũ: vt not. gloſ. in d. l. diuus. ff. de in integ. reſti. Bandẽ rationẽ aſsignat Bald. ante Saly. per alia verba pauciora in d. l. ſuperuacuã: ſcilicet quia tempus negligẽtię poſtꝗ ceſſat impeditũ: abſorbet illud tẽpus quod deberet reſtitui. Si vero quis leditur ex cõtractu vel quaſi vel ex ſentẽtia iſtud tẽpus eſt vniforme ſcilicet quadrienniũ continuũ. d. l. ſuperuacuam.

Aliud eſt tẽpus infra quod reſtitutio in integrũ debet terminari. & illud ſemper eſt vniforme: videlicet quadriennium: vt ibi exceptis duobus caſibus ibi not. per Bart. qui hanc doct. recolligit ex dictis Dyn. & Cyn. refert Bar. ibi & ſequũtur cõiter doct. & eã recitat Iaſ. in d. §. rurſus. col. xix. & xx. Fallit in eccleſia: in qua tẽpus ſemper eſt vniforme videlicet quadriennium continuum a tempore læſionis etiam ſi læſio ſit minus quadriennio ſecundũ Bartol. in d. §. ſed quod ſimpliciter. colum. vlt. verſi. venio ad tertium. per text. in cap. j. de reſtitu. in integ. lib. vj. ſed eſt melior tex. & caſus expreſſus in clemen. j. de reſtitu. in integ. & ibi plene not. gloſſ. quæ tenet opin. contra legiſtas etiã in priuatis perſonis quod tempus petendæ reſtitutionis ſemper ſit vniforme: & duret quadriẽnio. Tamen alia opin. eſt communis apud legiſtas: vt prędixi. et dicit ibi glo. ſuper verbo a tempore quod in hoc differt eccleſia a minore & a maiore: quia minori currit tẽpus petende reſtitutionis in principio vigeſimiſexti anni: ſcilicet cum factus eſt maior. dicta l. ſuperuacuam. maiori autem læſo tempore abſentię currit tẽpus poſt reuerſionem: et ſic ceſſante impedimento. d. l. ab hoſtibus. §. fi. ſed in eccleſia ſemper currit a tẽpore læſionis. vt ibi. Notandum eſt etiam ꝙ illud quadriennium quod datur ad petendam reſtitutionem a tẽpore læſionis vt in d. l. ſuperuacuam. licet ſit continuam in progreſſu tamen eſt vtile in initio. ideo concurrit antequam quis poſſit petere aut probabiliter ignoranti. Vnde ſi quis ſtaret per centum annos: & probabiliter ignoraret læſionem poſſet ſemper petere reſtitutionẽ in integrum. Quia tempus petende reſtitutionis non incipit curſum ſuum niſi a tempore ſcientiæ. & ſic eſt vtile ad ſui principiũ: ita dicit ſingulariter Bal. in l. falſam. C. ſi ex fal. inſtru. Pau. de Caſt. in l. fin. C. de dolo. refert Iaſ. in. §. rurſus. colum. xx. in antiq. impreſ. & col. xvj. in noua. inſtitu. de actio. licet ibi non audeat firmare hoc dictum & ſuper eo relinquat cogitandum dicens eſſe notabiliſsimũ verbum in actu practico ſi eſt verum ſed non eſt dubitandum

de hac

de hac deciſione: quia eſt vera & communiter approbata. vt plene ſcripſi in iiij. parte princi.col.lxj.verſicu. & pro præmiſſorum.

VIGESIMVS TERTIVS

29 †caſus in quo non currit præſcriptio ſiue non inchoatur eſt
a in pupillo [a] durante pupillari ætate: ſiue ſit prçſcriptio longi ſiue longiſsimi temporis.xxx. an.caſus eſt in l.ſicut.C.de prç ſcri.xxx.an.contra vero adultos minores.xxv.ann.non currit præſcriptio longi temporis decem vel viginti annorũ vel minoris.ſed aduerſus eos bene currit præſcriptio longiſsimi temporis triginta annorum ſalua reſtitutione.l.fi.& ibi plene not. glo. Bart. & doc.C. in qui.cau. in integ. reſti.non eſt neceſ.& in l.etiam ei.ff. de mino. Hinc eſt ꝙ res pupilli vel adulti non præſcribitur ſpacio longi temporis.l.bonæ fidei.in prin.ff.de acqui.re.do.iuncta l. non eſt ignotum.C.qui. nõ ob. long.temp.præſ. Et quæ tempora currãt minori: & quç nõ: no.glo.magiſtra. in l. auxiliũ. in princi.in verbo ceſſabit. ff. de mino.& Bald.in d.l. nõ eſt: vbi ponit intellect.d.l.fi. C. in quib. cauſ.& gloſſ. in l. ſi mater.C.de ſtat. defun. & pro habenda perfecta & clara doctrina: an & quando tempus ſiue præſcriptio currat contra minorem: quia eſt materia multum inuoluta & intrincata ex dictis Bartol. Bald.Angel. Saly. & Paul. de Caſt. in dicta l. fi.C. in qui.cau. in integ. reſti. quorũ nullus tradit perfectã doctrinam. excepto Ang. tradẽte quatuor doctrinas ſatis prolixas & confuſas. & Bart. in d. l. ẽt ei.qui tradit ſatis perfectam & ſuccinctam doctrinam. ff. de mino. & meliorem: quã faciat in d.l. fina. facio concluſiones infraſcriptas ad quaſtotam hãc materiam non ſine difficultate per ordinem reduxi.

30 †Prima concluſio eſt quod terminus ſeu præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti inchoata cum defuncto currit cõtra minorem etiã pupillum eius hæredem: ſicut cucurriſſet contra defunctum ſine ſpe reſtitutionis: caſus eſt in l. emilius. ff. de mino. & in l. quæ a patre. C. de reſtitu. mili.not.docto. in d.l.fi.vbi Pau. de Caſt.colum. vlti. aſsignat rationem huius concluſionis.& Bar.in d.l. etiam la vlti. col. j. ff. de mino. dicẽs quod præſcri-

a Quod præſcriptio currat minori & eccleſiæ ſalua reſtitutione. vide per Specu. in titu. de reſtitu. in integ. in ij. parte verſi.hoc autem. & verſi. ſeq. et.§.j.verſicu. in reſtitutione Bal. in l. cum notiſsimi.in princi.C. de p̃ſcri. xxx. an. & qñ prç ſcriptio currat cõtra minorẽ & pupillũ: vide p̃ Aretin. in .§. res fiſci. circa fin. inſtitu.de vſucap. Paul. de Caſt.cõſi. ccxcvij. venditio iſta Bal.ĩ l.non eſt. in ſ.lectu. C.qui. nõ ob. long. temp. prç ſcri. Bertach.ĩ repertorio ĩ verbo prç ſcriptio. ſexto. ỽ. præſcrip. ij. &c.

ptio conuentionalis ſeu tp̄s appoſitū in cōtractu currit minori: qui ſucceſsit maiori: nec datur reſtitutio: quia ſicut nō reſtitueretur aduerſus cōtractū, celebratū per defunctum maiorē: cui ipſe ſucceſsit. d. l. quæ a patre. ita nec reſtituitur aduerſus lapſum temporis appoſiti in dicto contractu. Et pro hac concluſione ꝙ minor non reſtituatur aduerſus præſcriptionē cōuentionalem: eſt gloſ. in l. ſi cū militaribus. C. de reſtit. mili. quam not. Bald. in c. j. in princ. colum. ij. in ti. quo tempo. mil.

Eandem concluſionē firmat Bar. in l. ij. C. ſi aduer. vend. pi-

31 gno. † Amplia primo iſtā cōcluſionē: vt procedat ēt ſi præſcriptio nō fuit inchoata cū defuncto: ſed ex contractu defuncti præſcriptio incipit a minore. vt quia poſt mortē eius qui contraxit euenit conditio appoſita in contractu. & ſic obligatio ceſsit: & venit in perſona minoris hæredis ſui: & in ipſo hærede minore initiū ſumpſit. iuxta. l. j. C. vt actio. ab hære. Nam licet iſto caſu non ſit reperire niſi vnum tantum in perſona defuncti ſcilicet contractū cum quo non fuit inchoata pręſcriptio ante conditionis euentum l. cum notiſsimi. §. illud. C. de præſcrip. xxx. anno. Tamē minor non reſtituitur: ſi pręſcriptio procedit ex eodem actu. i. ex conuentione: quia fundamētum ſuum ex perſona defuncti. d. l. quæ a patre. ita no. ampliat & declarat Bal. in d. l. ſi. C. in

32 qui. cau. † Amplia ſecundo prædictam concluſionem: vt procedat nedum in tēpore ſeu præſcriptione conuentionali: ſed etiam in tempore ſeu termino appoſito in vltima voluntate: quia tempus appoſitum a teſtatore currit minori: licet reſtituatur in integrum: & in hoc differt a præſcriptione cōuentionali aduerſus quā minor nō reſtituitur: vt prędixi. Caſus eſt in l. iij. §. ſi hæres. ff. de mino. no. Bar. in d. l. ſi. col. vlt. Amplia tertio iſtam concluſionem vt procedat nedum contra adultū & pupillum: ſed etiam cōtra nondum natum exiſtentem in vtero: quia contra ipſum currit præſcriptio conuentionalis ſecundum gl. Bar. in d. l. ē et ei. colum. j. in j. oppo. ff. de mino.

Primo limita iſtā concluſionē: vt procedat qn̄ nihil eſt geſtū cū minore: quia tunc non reſtituitur minor aduerſus præſcriptionem conuentionalem. Secus ſi aliquid fuerit geſtum cum eo. nam tunc datur reſtitutio. tex. eſt in d. l. emilius. & ibi declarat Bar. vltra med. cōmē. in ij. oppo. & latius in d. l. fina. in ij. colum. C. in qui. cau. puta ſi minor fuit interpellatus ex contractu defuncti & conſtitutus in mora: quia tūc reſtitutio cauſatur ex eo quod fuit geſtū cum minore. vt in caſu. d. l. emilius. & per Bar. vbi ſupra. Secundo limita: quia licet minor non reſtituatur aduerſus præſcriptionē cōuentionalē quādo nihil eſt geſtum cum eo ex edicto de minoribus quod requirit aliquid eſſe geſtum cum minore vt deē reſtitutio. l. j. & per totū. ff. de mino. pōt tn̄ petere reſtitutionē in integrū aduerſus pręſcriptionem conuentionalē procedentem ex pacto defuncti ex capite ignorātie et ex generali clauſula:

clauſula:ſi qua mihi iuſta cauſa &c.de qua in l.j.in princ. & in.§.j.& in l.iij.§.hæc clauſula.ff.ex quib. cau.ma. quia ex quo ſuccesſit in ius alterius ꝓbabilem habet ignorantie cauſam.l.qui in alterius.ff.de reg. iur.& ſic nedū minor: ſed etiā maior reſtitueretur ex hoc capite iuſte ignorātie. ita limitat & declarat no.Bar.in d.l. emilius:poſt med.commē.in ij. oppo.Mouetur ex not. per glo.& doc.in l.cū filius.§.in hac. ff.de verb.obli.vbi hr̄ ꝙ hæres etiā maior reſtituit̄ ex capite ignorantie aduerſus pœnam & caducitatē procedentē ex cōtractu celebrato cū defuncto propter lapſum tp̄is vt in hærede emphiteote qui nō ſoluit canonē per triennium: quia ignorauit rem emphyteoticā. De quo per Alex.cōſi.lxj.viſo proceſſu.ij.colū.j.volu.& per Iaſo.in tract.iur.emphy.col.xcj. Tertio limita vt prædicta cōcluſio non procedat quo ad reſtitutionē in præſcriptione teſtamentaria:quia licet currat prout conuentionalis etiam contra pupillū:tamen datur reſtitutio vt di-

33 xi.in ſ.ampliatione. †Secūda principalis cōcluſio eſt ꝙ prꝑſcriptio legalis inchoata cum defuncto currit contra minorē ēt pupillū:ſed datur reſtitutio: caſus eſt in l.j.C.ſi aduerſus vſuca.

a ca.[a] Amplia vt ꝓcedat ēt citra nondū natum exiſtentem in vtero:contra quē currit & cōpletur præſcriptio inchoata cū defuncto ſed reſtituitur. caſus eſt in d.l.ēt ei & ibi not.gl. & Bartol.ff.de mino. Fallit in præſcriptione. xxx. ann. quæ ipſo iure non currit contra pupillum durante tēpore pupillaris ætatis licet inchoata cū defuncto:ſed interim dormit.contra adultum vero bene currit: ſed reſtituitur.caſus eſt in d.l.ſicut.C.de præſcri.xxx.ann. & ita declarat ibi Bal.in ſi.j.col. dicens ꝙ prꝑſcri.xxx.an.incipiēs a prꝑdeceſſore cōtinuatur cōtra minorē ſuccedentē excepto tp̄e pupillaris ætatis ſecundū Cyn.& Bal.in d.l.ſi. ad idē allegās gl.in.§.ſi vero expectet in verbo alia.in authē.de reſti.

Subdit Bal.in d.l.ſicut. col. ij.ꝙ prꝑſcri.xxx.an.currit cōtra mulierē contra abſentē contra militē cōtra ignorantē ius. & contra ignorantē factū. Sola igitur pupillaris ætas excluditur. Nō aūt tēpus furoris. qa illud eſt incertū quātum duret: quia interruptio pertinet ad ſolicitudinē curatoris. Sed de hoc vltimo dic vt infra.ī xxv.

34 caſu. †Et dicit idē Bal.in l. cū notiſsimi.in prin.col.j.C.de prꝑſcr. xxx.an.ꝙ in omni præſcriptione longiſsimi temporis ætas pupillaris ſubtrahit̄ de medio. Idem ſecundū eū in præſcriptione īducta per ſtatutum, licet ſit ſecus in præſcriptione longi temporis: quia aduerſus eum currit:ſed reſtituitur. Ex p̄miſsis facio coeluſionē ꝙ quælibet p̄ſcriptio cepta in pſona maioris currit contra minorē eius hæredem ēt pupillum & exiſtentem in vtero

a Quod minor reſtituatur aduerſus p̄ſcriptionē longiſſimi tēporis. vide per Alexan.cōſi. lxxxj.re uocatur ī dubiū.colū. ij. vltra mediū v. vol.

cepta ſola præſcriptione.xxx. anno.quia tanquam odioſa dormit in pupillo. Hanc concluſionem facit gloſſ.not.in l.j.in gl. vnica magna.ad fi.C.ſi aduer. vſuca. Et eam tenent communiter doc. vt atteſtatur Bar.in d. l. fi. in prin. ij. col.in pe.oppo. ſuper tex. C.in qui cau.p tex. not.in l.ſi fundus. ff. de fun.dota. qui probat ꝙ defectus vel priuilegium ſuperueniens non impedit præſcriptionē iam inchoatam. Eandem concluſionem firmant gloſſ.& Barto.in l.etiam ei. ff.de mino. Angel. Salyc. & Paul.in l. ſi intra.C.

35 de non nume. pecu. † Et ex his habetur intellectus ad d.l. fi.C.in quib. cau.in integ.reſti. non eſt neceſ.quia illa l.diſponens ꝙ minor ſeruatur ipſo iure illeſus,ita ꝙ ſibi non currit præſcriptio, nec indiget reſtitutione, procedit vbi quis vult inchoare prǫſcriptionem a perſona minoris, tunc enim præſcriptio legalis non currit contra minorem,ſecus quando prǫſcriptio fuit incboata cum defuncto, quia tunc currit iuxta diſtinctionem prædictam. Et ita intelligunt illam. l.fi. Bar. & omnes ibi maxime Angel. in j.col.& Paul.in vlti.& Bartol.in d.l.etiam ei.ff. de mino. Et late notant Salyc. in d. l.j. circa fi. C.ſi aduer.vſuc.& ibi clare Pau.de Caſt. & Bald.qui aſsignat rationem.Quia in prǫſcriptione inſpicitur initium. l.j.§.& hoc tantummodo. C.de vſuca. transfor. Et ſic remanet incorrecta diſpoſitio.d.l.ſicut.& d.l.j.C.ſi aduer. vſuca. & d. l. etiam ei. ff. de mino. Et ita firmant cōmuniter doc. in d.l. fi. ꝙ per illam prædictæ iura non corriganiur, & Ang. Saly.& Paul. de Caſt.in d.l.ſi intra. C.de non nume. pecu.

36 † Limita prædictam concluſionem quæ habet ꝙ licet præſcriptio legalis inchoata cum defuncto currat minori. Tamē reſtituitur vt non procedat, qn̄ illud tempus legale cucurriſſet ad corroborationem cōtractus celebrati per defunctum, quia tunc currit ſine ſpe reſtitutionis, caſus eſt ſecūdum intellec. Iac.de Are. Angel.& Paul. de Caſt.in d.l.ſi intra, vbi dicitur ꝙ tempus opponendi exceptionem non nu.pecu.contra cōfeſſionem mutui de recepto factā per defunctum currit minori, adeo ꝙ compellitur ad ſoluendum,ergo ſibi non datur reſtitutio, & ſic currit cum effectu, non tm̄ ex eo ꝙ illud tēpus biēnij inceperat currere in perſona defuncti,ſed ex eo ꝙ illud tēpus opponendi exceptionē non nu. pecu. currit ad corroborationem contractus celebrati ꝑ defunctum. Et ſic idem iudicatur,quod de termino conuentionali,qui currit ipſo iure minori abſq; reſtitutione, vt dixi in præcedenti concluſione. Ita tenent & declarant Angel. & Pau. in d.l.ſi intra. poſt Iac.& Are.& idem Pau.in d.l.fi.col. j. C.in qui. cau. Contrariam opin.tenuit gloſſ. ij. in d.l. fin. quam ſequitur ibi Bart. col.ij. ꝙ in caſu. d.l. ſi intra minori detur reſtitutio aduerſus tempo ris lapſum, & iſtam opi.ſequuntur Bal. & Salic.poſt antiquos ibi. & videtur magis cōmunis opinio, & ſequenda in iudicando præſertim propter autorita

tem

tem glo.& Bartol.& quia magis equa. Et rationem diuerſitatis inter præſcriptionem cõuentionalem, & iſtam aſsignat Bald.in d.l.ſi intra, probans ꝙ in caſu illius l. aliquid dicitur eſſe geſtum cum minore, propter quod debet reſtitui, iuxta tex.in d.l.emilius, cum ibi no. per Barto. & doc.ff.de mino.

Tertia cõcluſio eſt, quædam ſunt præſcriptiones quę inchoãtur a minore, in quibus datur talis doctrina, ꝙ vbi olim efficaciter currebant iſtę præſcriptiones contra minorem, currunt pariter hodie. Vbi vero olim non currebant nec hodie. Sed vbi olim currebant, ſed non efficaciter propter opem reſtitutionis, ſeruatur hodie ipſo iure minor illeſus, vt præſcriptio contra eum nõ currat. d.l.fina. Et ex hac doctrina quæ etiam elicitur ex verbis Barto.in dicta l.etiam ei.circa med.commen.ff.de mino.reſultat triplex regula ſecundũ Bal. Angel. & Paul.de Caſtr. in d.
87 l.fina. † Prima eſt quod vbi olim pręſcriptiones legales inchoate a minore efficaciter currebant contra minorem, currunt pariter hodie. Secunda regula eſt. Quod vbi olim non currebant nec hodie. Tertia regula eſt. Quod vbi olim currebant, ſed non efficaciter propter opem reſtitutionis, ſeruatur hodie minor ipſo iure illeſus, vt ſibi non currat pręſcriptio.dicta l.fina.et hos tres caſus exemplificat & declarat gloſ. in dicta l.fin.ſuper verbo conceſſerunt, quam doctor.magis communiter ſequuntur.

Sed difficultas eſt in exemplificando primam regulam, in quibus caſibus olim ante illam l.curreret præſcriptio minori, ſed non daretur reſtitutio. cum in re pupilli & adulti non curreret præſcriptio ipſo iure l.non eſt. C.qui.non ob. long. tempo.pręſcrip. Circa quam difficultatem laborat gloſſ. in d. l.fin.in verbo quęrere, quæ exemplificat in perſonalibus. Sed non eſt bonum exemplum quia non regulariter actio perſonalis p̃ſcribatᷣ ſpacio xxx. ann.l.ſecunda, C.de conſti.pecu. Iſta præſcriptio tricennalis adhuc hodie currit cõtra adultos, & remanet in ſtatu ſuo, vt dicit tex. in dicta l.fin.licet dormiat in pupil. l. ſicut. C.de præſcrip.xxx.an. Vnde poteſt poni melius exemplum primæ regulę in actionibus prætorijs, quæ olim & hodie finiuntur anno. l.in honorarijs.ff.de act.& obli. vel in actionibus conſimilis vite, vt eſt actio quãto minoris, quæ finitur anno, aut breuioris vitæ, vt eſt redhibitoria, quæ non durat niſi ſex menſibus. l.cum ſex. ff.de edi. edic.quia in iſtis actionibus tẽporalibus minoris vitæ præſcriptione longi temporis x. ann. hodie currit præſcriptio contra minores, ſicut olim efficaciter abſq; ſpe reſtitutionis. Ita declarat Pau. de Caſt.in d. l.fin.col.ij. Prædictę tres regulæ procedunt in pręſcriptione x.aut xx. anno. vel breuioris vitæ.Sed præſcriptio.xxx. vel xl. annorum remanet in ſuo antiquo ſtatu, vt dicit text. in d.l. fin. C. in qui.cau.in integ.reſti. & ſic pupillo non curriit niſi poſt pupillarem ætatẽ.

Nec poteſt ab ipſo inchoari durante pupillari ætate. Sed contra adultum bene currit. d.l.ſicut,& ſine ſpe reſtitutionis vbi eſt inchoata cõtra ipſum.Quia cum præſcriptio xxx. anno. inchoari non poſsit a minore niſi poſt pubertatem, perficitur neceſſario poſt xxix. annum & longe excedit illam ętatem, vt perficiatur,& ſic quadrienniū intra quod peti debet reſtitutio poſt xxv.annum. l. ſi ſuperuacuam.C. de tempo. in integ.reſti.peten.non largiuntur amplius tẽpora petendi reſtitutionem ratione ætatis. Ita concludit Bart. in d.l.ſi.col.pen.

Poſsit tamen hoc caſu competere reſtitutio in integrũ ex capite iuſte ignorantię,ſi inter ceſſerit prout cuilibet maiori iuxta not.per Bartol.in l.j §.ſi quis hoc interdicto.ff.de itine. actuq; priuato. dixi plene ſupra in iiij.parte principa. col. lviij. & eo caſu tempus petendi reſtitutionem eſt vtile in initio, quia non currit niſi a die ſcientiæ,vt ibi dixi,& in propoſito ſic declarat Pau.de Caſ. in l.quod tempore. col.penul.

38 C. de reſtitu.mili. † Si vero præſcriptio legalis non cepit cum minore, ſed cum defuncto tunc non currit contra minorẽ, ſed reſtituitur.d.l.ſicut. Ita declarat Bar.in d.l.ſi.colum.vlt. verſ.venio ad vltimam partẽ.

Quod eſt verũ, niſi lęſio fuerit completa in maiori ætate, quia tunc non reſtituitur, nec etiam ſubducuntur tempora de medio. Vt ecce,ſi præſcriptio ſit cepta contra patrem, & inchoata pręſcriptione mortuus eſt pater & relicto filio adulto minore hærede, & fuit continuata præſcriptio contra minorem & perfecta, poſtquam fuit factus maior viginti quinque annis. Nam ex quo læſio completur in maiori ætate, nõ ſubducitur de medio tempus minoris ætatis. Ita no.docto.in d.l. quod tẽpore. Et eſt text.in l.j. iuncta gl.in verbo iudicij.C.ſi aduer.rem iu.quæ dicit ꝙ reſtitutio non conceditur qñ læſio fuit completa in maiori ętate, niſi illud tẽpus eſſet modicum, quam glo. ſequuntur ibi cõiter doct.& ita decidit Pau.de Caſ. in d.l.fin.ante fin.in ver. pone exemplũ &c.C. in quibus cau-

39 ſis. † Prædicta cõcluſio, quæ habet ꝙ pupillo & minori non currit hodie præſcriptio.x. & xx. anno. vel minoris temporis,vt in biennio dato ad opponendum exceptionem non numerate pecuniæ.d.l.ſi. in prin. & l.in contractibus,in prin.C. de non nu.pecu.cum gl.in verbo petituras,primo fallit in p̃ſcriptionibus iudicialibus, vt in tempore triennij, quo durat inſtantia cauſæ principalis, qa illud etiam hodie currit minori,& non datur reſtitutio, niſi in ſubſidium,tutore,vel curatore exiſtente non ſoluendo.l.ꝑperandum.§. pen. & ibi plene not.C.de iu.not. Bar.in d.l.ſi. col.j.in vij.oppo. Idem eſt in inſtantia ſtatutaria, quia illa ſubrogatur loco inſtantiæ iuris communis, & eius naturã imitatur, vt no.Cano. in c.de cauſis.de offi.deleg.Ioã.And.in ti. de appel.§.nunc breuiter.verſ. licet autem Alex.conſi.xlij.in cã & lite vertente inter Chriſtophorum.j.col.iij.vol.& conſi.xxiiij.

§.xxiiij.inſpecto proceſſu.iiij. vol. Idem ēt eſt in tēpore appellationis interponendę,quod eſt decenniū,authē.hodie.C.de appella.& appellationis proſequendæ, quod eſt hodie annus, & ex cā bienniū.c.ex ratione de appel.et auth.ei qui.C.de tēpo.appe.Nā iſta tēpora fatalia ēt hodie currunt ipſo iure minori propter rigorē iuris cōſeruandum,vt habetur in auth.de ap. & infra quæ tēp.no.gl.magiſtra.in l. auxiliū,in princ.in verbo ceſſabit.ff.de mino. Sed datur reſtitutio minori ēt tutore vel curatore exiſtente ſoluēdo,aduerſus hæc tēpora fatalia quia maius in hoc vertitur p̄iudiciū minoris, cum ex toto pereat ius eius quod non eſt in prima inſtantia,& hoc patet in l. j.& ij. C.ſi ſepi. in integ.reſti. poſtu.quę loquitur de tēpore appellandi ꝙ currit minori, & datur reſtitutio,vt ibi & in l.et ſi ſine.§.pen.& fin.ff. de mino. no.Bar.in d.l.ſi.col.j.in vij.oppo.et ibi ēt Bal.in d.l.j.& ij.C. ſi ſepius &c. Et generaliter termini & præſcriptiones iudiciales currunt minori & eccleſiæ, ſalua reſtitutione tex.eſt in c. auditis.iūcta gl. in verbo iure minoris,& ibi not. Pan.in vj. notabili,et ſuper illa gl.col.ij. & iij.& in c. coram.de reſti. in integ.dixi ſupra in v.par.prin. col.xij. Ideo minori currit tēpora dilationū aſsignatarū per iudicem,vel per ſtatutū litigātibus ad ſingulos actus,ſed dabitur reſtitutio vt in dictis iuribus.ita no.Paul.de Caſt.in d.l. ſi.col.ij. poſt Bar. in vij.oppo. col.j.qui dicit idem eadē ratione in omnibus dilationibus datis a iudice, vt d.l. & ſi ſine.§. pe.& not. Bal.in d.l.ij.verſic. opponitur. C. ſi ſepi. in integ. reſti.poſtu.& in l.cum notiſsimi.in princip. C. de præſcrip.

40 xxx. anno. † Secundo fallit prædicta concluſio in tēpore ſtatuto hæredi ad conficiendū inuentarium,vt in l.ſi. C. de iure delibe. quod ſimiliter currit pupillo & minori, ſaluo reſtitutionis beneficio. caſus eſt in §.pupillus,in authen. de hęre. & fal. not.glo.in l. auxilium, in princ. in verbo ceſſabit.ff. de mino.Iaſ.in l.properandum §.ſi.in ij.no. C.de iudi. vbi aliquid tangit de materia. Et licet ipſe alleget gloſſ. pro ſingulari,in d.l.auxilium, tamē caſus eſt in d.§.pupillus. Tertio fallit tempore dato ad opponendum exceptionem non numeratę dotis, quod etiam currit minori, vt in authen.ſi minor.C. de tempo.in integ.reſti. peten.

Quarto fallit in temporibus quæ dantur ad petendam bonorum poſſeſſionem de iure prętorio,vt in §.fina.inſtit.de bono. poſſeſ. quia talia tempora currunt minori ſed reſtituitur, vt per Barto. in d.l.fin. col.vlti. verſi.expeditus de gl.

41 † Quinto fallit in tēpore anni & diei præfixo vaſallo ad petendam inueſtituram,quia illud tempus currit minori adulto, ſed non pupillo,ſalua reſtitutione,tex. eſt in §.præterea ſi quis,iuncta glo.in verbo anni.& ibi plene not. Alua. & domi. Præpo.de prohib. feud. alie. per Fede.& in §.ſi minori.et §.ſequen. ſi de feu. fue. controuer. not. Alexand. conſil.lxxix.circa primum de quo quæritur. vltima col.

a Quod præſcriptio ſtatutaria viginti annorum, cepta contra maiorem currat contra hære-des, licet alter ſit minor, vide per Paul. de Caſt. conſil. ccxj. al's ccxv. col. j. volu. Et quæ tempora currunt minori, & quæ non, & plures ex prædictis caſibus not. gloſ. iſta venditio. in antiq. et ꝙ tēpus qđ currit defuncto ex forma ſtatuti computatur hæredi, etiam minori. not. Bald. in l. fi. C. ſi maior factus. adde Pau. de Ca. cōſ. ccxciij. in antiq. vbi concludit quod pręſcriptio ſtatutaria ſubrogata loco p̄ſcriptionis xxx. annorum, ſapit eandem naturā in omnibus, ideo non currit cō tra pupillum, ſed contra adultū ſic quod currit ignoranti, & impedito vtri præſcriptio iuris communis. no. Bal. in. §. porro, in titu. quali. olim feud. pot. alienari, Bertachi. in repertorio, in verbo præſcriptio ſexto. colum. v. vel præſcriptio ſtatutaria cum tribus verſicu. ſequenti. Item not. quod tempus præfixum a ſtatuto ad adeundum currit pupillo ſecundum Paulum de Caſtro in l. pupillorum. C. de repu. hæredi. refert Bertachi. vbi ſupra, licet non referat ea quæ hic poſui, & an præſcriptio ſtatutaria currat minoribus, & contra rempublicam, uide pulchre per Baldum in l. ſi mater. C. ne de ſtatu defunct. & in l. cum notiſsimi. in prin. C. de præſcrip. triginta annorum, & de præſcriptione ſtatutaria, vide etiā Bal. in c. cum non liceat, in fi. de præſcript.

magiſtra. in l. auxiliū. in prin. in verb. ceſſabit. ff. de minori.

42 † Sexto fallit generaliter in oībus præſcriptionibus īductis poſt d. l. fi. C. in qui. cau. per leges et conſtitutiones nouas, aut per conſuetudinem vel ſtatuta municipalia. Et ſic in præſcriptione ſtatutaria, quia huiuſmodi p̄ſcriptiones indiſtincte currunt minori ſalua reſtitutione. ita no. limitant & declarant d. l. fi. Alua. & d. Præp. in d. §. pręterea ſi quis. vbi cōcludunt qđ ſemper minor reſtituitur licet currat tempus, niſi reperiatur contrarium in iure expreſſum, per glo. no. ibi in verbo anni, quia reſtitutio in integrum nunquam cenſetur excluſa, niſi excludatur expreſſe, ut probat illa glo. & eſt alia vulgo repu. ſingu. in l. poſtquam liti. in glo. fina. quam ibi not. Alexand. & Moder. in vlti. colum. C. de pact. & de hac vltima Fallen. latius dicetur in ſequen. q.

43 † Quæro igitur pro maiori diſcuſsione præcedentis fallentiæ, & refrico in dubium vtrū a præſcriptio ſtatutaria [a] currat contra minorem. Hanc quęſtionem mouet Bar. in l. fin. in vlt. quęſt. ad fin. commen. C. in quib. cau. in integ. reſti. & in l. etiam ei. in vlti. q. ff. de minor. referens opin. Innoc. in c. conſtitutus, vbi in propoſito eſt bonus tex. de reſti. in integ. & diſtinguit Barto. ꝙ aut præſcriptio ſtatutaria aufert minori ius quæſitum, & tunc ſtatutum ſimpliciter loquens reſtringitur ad maiores, nec habebit locum in minoribus, per rationem poſitam in d. l. fi. quia melius eſt itacta iura ſeruare &c.

aut

aut per præſcriptionem ſtatutariam minor amittit lucrum: & ſtatutum non reſtringitur ne minor amittat lucrum licet reſtringatur ne ſentiat damnum. Sed currit præſcriptio contra minorem ratione lucri : conceditur tamen ſibi reſtitutio. Caſus eſt in d. c. conſtitutus. per quod ſe fundat Innocen.ſecundum Bar.in d.l.fin. & in d l.ēt ei.cuius opin.defendit & ſequitur Panor. in d.c. conſtitutus. ij.colum. in vlti.not.& ibi late tractat materiam.d.l.fin.ponēs aliquas ex prædictis concluſionibus. Sed Bal.& Ang.in d.l.fin.colū.j.& Paul.de Caſt. ibi in fin.commen.tenent indiſtinctè opin. Innoc. quod præſcriptio introducta per ſtatuta vel conſuetudines terrarū currit minori:ſiue tractetur de lucro:ſiue de damno per rationes quas aſsignant. Pro qua con cluſione facit ſecundum Bald. Quia ſtatuta & conſuetudines arctant etiam minores:vt probat tex.not.in l.ſi ſine hęrede. §.lucius.ff.de admi. tuto. not. Angel.in l.ſi plures. ff.de pac. Alex.conſi.xxxvij. conſidera tis his.ij.col.iiij.vol. Et pro iſta concluſione eſt bonus tex. in.§.prætetea ſi quis.in titu.de prohi.feud.alie. per Fede. vbi Alua.& d.Prępo. referens plures,qui ſequuntur, tenent hanc opinionem Inno. contra Bart. & ſic apparet ꝙ iſta eſt communis opi. Nec obſtat ſecundum eos text. per quē mouetur Bar.in d.l.ſi.C.in qui.cau.vbi minor ipſo iure ſeruatur illeſus aduerſus curſum temporis abſque beneficio reſtitutionis, qa illa l.tollit ſolū præſcriptiones veteres inductas ante ipſam.l. Non autē tollit præſcriptiones inductas poſt d. l. per leges & conſtitutiones nouas, aut per conſuetudinem vel ſtatuta municipalia ſalua reſtitutione,ita not.limitant & declarant Alua.& do. Præpoſi. in d.§.præterea ſi quis. Et dixi in vlti. fallen. præcedentis concluſionis. Hanc.q.attingit d.Clau. Aquen. poſt Ro.l. naturaliter. vlt.col.ff.de vſuca. dicens, & communis concluſio eſt ꝙ pręſcriptio ſtatutaria currit contra minorem adultum tempore minoris ætatis, & dormit tempore pupillaris,per tex.in d.§. pręterea ſi quis. & ita intelligit dictum Inn.in d.c.conſtitutus. Fallit iſta cōcluſio ſcdm eum, quando pręſcriptio ſtatutaria ſuccederet loco præſcriptionis lōgiſsimi tēporis, quia tunc ſemper dormiret. per tex. in d.l.ſi.C.in qui. cau. Melius allegaſſet tex.in l. ſicut. C. de pręſcrip.xxx.anno.Et ita concludit Bal. vt ipſe refert in c.j. in titu. quo tempore miles, & in c.j.§.porro. in titu. qualiter olim feu. pote. alie. Sed pace ſalua inaduertente loquitur, quia circa præſcriptionem ſtatutariam docto.non faciunt differentiam inter pupillum & adultum qui parificantur de iure communi in pręſcriptione minori xxx. anno.quæ neutri currit, vt late dixi ſupra. Nec eſt verum ꝙ vbi ſubrogatur præſcriptio ſtatutaria loco præſcriptionis longiſsimi tēporis,ſemper dormiat, quia curreret ipſa præſcriptio lōgiſſimi temporis contra adultum licet non contra pupillum.

d.l.

d. l. ſicut. debet igitur attendi in cuius præſcriptionis locum edite a iure communi præſcriptio ſubrogetur, vt eandem ſortiatur naturam. Et ita proprie loquitur Bald. in d. c. j. §. porro. col. ij. verſ. ex his igitur. in tit. qualiter olim feu. po. alie. vbi dicit ꝙ tempus ſtatutum per legem municipalẽ ſuccedit loco temporis ſtatuti a iure communi, & ſortitur eandẽ naturam, & ipſo iure non currit minoribus. Quod intelligi debet, quando ſubrogatur loco minoris pręſcriptionis quã xxx. ann. vt ſortiatur eandem naturam, & in caſibus in quibus olim præſcriptio currebat contra minores quia in his hodie minor ipſo iure ſeruatur illeſus, ſecũdum communem opinionem glo. & doct. in d. l. fin. C. in quib. cau. Et ita ſentit Roma. conſil. xxxviij. in caſu propoſito. circa finem. j. col. referens Bal. in d. c. j. in titu. quo tempore miles, vbi querendo de hoc paſſu dubitabili, an præſcriptio ſtatutaria currat minori, dicit elegãter debere aduerti, in cuius locũ præſcriptionis edite a iure communi ſtatutum ſubroget præſcriptionem illã.

Idem voluit Bal. in l. ſuperuacuam. C. de tempo. in integ. reſti. peten. vbi per illum text. dicit ꝙ pręſcriptio decennij inducta per ſtatutum in locũ præſcriptionis triginta annorum eandem habet naturam, quam illa in cuius locum eſt inducta. Et de hoc dicit Roma. vbi ſupra eſſe tex. in d. l. ſuperuacuã.

44 † Et de iſta materia, quomodo pręſcriptio currat cõtra minores, vide per Pau. de Caſt. cõſi. xvij. col. iij. circa finem, vbi concludit, ꝙ præſcriptio non currit nondum natis. contrariũ tenet Bal. in c. j. in ij. no. de prę ſcript. vbi dicit ꝙ quando quis eſt in vtero, non poteſt eius nomine agi, & tamen currit præſcriptio. Et eſt mirabile ſecundum Bal. quod præſcribitur, & tamen contra neminem præſcribitur, per caſum in l. etiam la picola. ff. de mino. Et non reperitur alibi ſecundum eum. & ſequitur Fel. in d. c. j. col. ij. vltra med. verſ. ſubdit Bald. Poteſt dici ꝙ Pau. de Caſtr. loquitur in nondum natis, nec cõceptis. Bal. vero in eo qui iam eſt conceptus in vtero, qui plerunque habetur pro iam nato. l. qui in vtero. ff. de ſtatu homi. & in hoc dicendum eſt idem quod in pupillo, vt not. glo. & doctor. in dicta l. etiam ei.

45 † Poſtremo circa iſtam materiã, qualiter præſcriptio currat contra minores nota caſum in l. ſi. C. ſi maior. fac. alien. ra. ha. vbi ſi minor factus maior tacuerit per quinque annos cõtinuos poſt maiorem etatem, ꝙ non fuerit conqueſtus aduerſus alienationem rei ſuę vel hypotecam nulliter factam, & abſque decreto ipſo ſciente & patiente, inducitur quædam ratihabitio & confirmatio illius alienationis, quæ ab initio nõ valuit. Si vero res fuerit alienata titulo lucratiuo, requiritur quod taceat per decennium poſt maiorem etatem, vt ibi habetur. De cuius intellectu vide ibi plene per glo. & doct.

Et qualiter pręſcribatur res minoris alienata abſque decreto, vide in l. ſi. C. ſi quis ignorem

rem mino. eſſe &c. vbi dicitur quod non currit præſcriptio minori: niſi poſt maiorem ętatem. &c.

VIGESIMVS QVARTVS

46 †Caſus in quo præſcriptio nõ currit, eſt in furioſo & prodigo quia ſicut contra pupillum non currit pręſcriptio longiſsimi temporis nondum inchoata, & ſi ſit inchoata, dormit tempore pupillaris ætatis quo ad præſcriptionem triginta annorum l. ſicut. C. de pręſcrip. xxx. anno. & late dixi ſupra. Sic etiã non currit, ſed dormit contra

a furioſum & prodigum.[a] Ita determinat Panor. in c. cum non liceat. col. iij. ver. ſecundo quæro. de præſcrip. vbi quo ad furioſum. allegat glo. not. in l. ij. C. de cur. fur. in verbo ad agnatum, quę ſingulariter vult quod priuilegia & beneficia collata minori in pręſcriptionibus & aliis videntur collata furioſo, quam glo. commendat Bal. & dicit nõ eſſe alibi in c. j. col. ij. in tit. de benefi. fratris. & ad illam plura ponit Fel. in c. paſtoralis. col. ij. de iu. Quo vero ad prodigum allegat Panor. vbi ſupra. Io. And. ita dicentem in addi. ad Spe. ſuper rubr. col. ij. Sequitur Fely. in c. j. col. v. circa finem. de pręſcript. Addo ad vtrunque plenius do. Alex. in l. ſi curatorem habens. in ij. nota. C. de in integ. reſt. min. vbi concludit ꝙ priuilegia conceſſa minoribus extenduntur ad furioſos & prodigos, & ꝙ furioſus & prodigus poſſunt petere reſtitutionem in integrum ſicut minores. Et pro iſta equiparatione adducit bona iura, & plures autoritates, maxime Bar. in l. Marcellus. poſt medium. ff. de fideiuſ. & in aliis locis, & Io. And. in loco præallega. vbi diſputat an pręſcriptio triginta annorum quę non currit pupillo, ſed adulto. d. l. ſicut. currat prodigo & tandẽ concludit ꝙ non, quia prodigus magis equiparatur pupillo quam adulto, quod dictũ refert Alex vbi ſupra, & reputat bene notandum, ex quo infertur, quod ſicuti nõ poteſt vſucapi, vel præſcribi res pupilli. l. bonę fidei ff. de acquir. rerũ domi. ita nec res furioſi vel prodigi. Et ad hæc videantur nota. per Alex. & Iaſ. in l. is cui bonis. col. iij. ff. de verb. oblig. Sed an titulus habitus ab eo cui erat interdictum bonis, aut ab eo quem quis ſciuit conſumpturum pretium in aliquos malos vſus præſtet cauſam præſcribẽdi. vide tex. & ibi Bar. late diſtinguentem tam in minore ꝙ̃ in maiore. in l. ſi quis cum ſciret. ff. de vſuc. pro empt. Et ibi etiam ponit quid de titulo habito a ludente.

VIGESIMVS QVINTVS

47 † Caſus eſt in hæreditate iacente contra quam non inchoatur nec currit præſcriptio, donec

[a] Adde Bal. in l. final. col. j. C. in qui. cau. ĩ inte. reſti. Bertac. in repert. in verb. pręſcriptio. ſexto. col. j. ver. præſcriptio. an currat cõtra prodigum, cõtrariã tamen opinionẽ, ꝙ præſcriptio triginta annorũ currat furioſo, tenuit Bal. in l. ſicut. col. ij. C. de pſcrip. xxx. anno.

necvacat licet cō tinuetur iā cepta cōtra ipſam. l.ea quæ in ſi. & ibi not. C.de temp.in integ.reſti.peten. & l.ſi ſeruus hæreditarius. & ibi no. Ang.& Imol. ff.de ſtipu. ſer.iuncta l. ceptam. ff. de vſucap. & ita per iura prędicta concludunt Cyn. Bal. Ang. Pau.de Caſtr.& Alex.in l. licet. ad ſl.commen.C.de iur.de libe. vbi dicunt, ꝙ pręſcriptio legalis, ſiue mere odioſa vt triginta annorum, ſiue mixta vt decem vel viginti, non currit contra hæreditatem iacentem. quia requirit moram ſeu negligentiam non petentis,quę non cadit in hæreditate iacente,vt probatur in iuribus præalleg. Eandem concluſionē firmat Panor.cōtra Spe.[a] & Anto.de Butr. tenentes oppoſitum in c.de quarta. col. j.poſt viij.not.de pręſcrip.& ibi late Fely.col. v.circa finem et ſequē. Vltra quem addo Ange,& Imo, in l.furtum.§.fundi. ff. de vſucapio. Et tres fallentias ad iſtam concluſionem ponit Fe-
48 ly.vbi ſupra. † Primo fallit in vſucapione, quia illa eſt mere fauorabilis, ideo currit contra hæreditatem iacentem ex quo non inducitur propter negligentiam non petentis,ſed mero fauore poſſeſſoris. Et ſic ceſſat ratio prædicta. Pro iſta fallentia allegatur tex.in l. ſed ſi in conditione .§. ſed ſi ſeruus alienus.& ibi Ang.& Imol.ff. de hære. inſti. Iſtam fallentiam ponit Alexan. in dicta l. licet. ad finem. Plus dicunt Ange.& Imo.in d.§.ſed ſi ſeruus. & in d.l. furtum §.fundi, quod etiam pręſcriptio longi temporis,quæ procedit ex titulo & bona fide & poſſeſsione ipſius pręſcribentis, inchoatur hæreditate iacente, ex quo nō currit mera negligentia non petentis. Et ſequitur Alexand. conſil.xxxvj. in cauſa & lite vertente.ij.volu.Sed contrariū communiter tenent doct.in d.l. licet, vt ſupra retuli,& atteſtatur Fely. in loco præallegato.

Secūdo fallit in præſcriptione iam incepta cum defuncto, quia licet non poſsit inchoari pręſcriptio hæreditate iacente poteſt tamen iam cepta perficī ſecundum Ang. & Imo.in d.§. ſed ſi ſeruus.per no.in l.ſi intra vbi eſt glo.& ibi notat Bal.& Saly.C.de non num.pec. Et hanc fallentiam firmat Sozin. conſi.lx.in præſenti cōſultatione. circa ſi.& Alex.in d.conſ. xxxvj.ij.vol.licet in ea Fel.ſe inuoluat in d.c.de quarta. col. vj. & videtur hanc fallentiam
49 deſtruere. †Tertio fallit vbi bona

a Adde qđ iacēte hæreditate currat pręſcriptio: tenuit Sp. in titu. de præſcrip. col.ij. verſic. quid ſi poſſedi, ꝑ text.in l. ad diem. ff.de verbo.oblig. & in l. ſi prędio.ff. de in di. adi. & de hac materia vide late per do. Petr.Phi. Cor. in d. l.licet. & cō. xcvij. viii.colū. ij.volu.& conſil.lx. multū.colum.j.verſi.ꝙ & ꝑſuadetur. iij.vol. & cōſi. lxx. duo veniūt colū. iij. verſi. nec obſtat.iij. vol. Alexan. in l. ſi conſtante.§.ſi exhęredato. poſt gloſ. ff. ſol.matrimo.

bona vacant omnino, id eſt, quãdo quis ſine ſucceſſore decedit. ſecundum Bal. & Sal. in d. l. ſi intra. vbi dicunt quod bona vacantia præſcribuntur, & quod cõtra illa præſcribitur. Eandẽ concluſionem firmant Ang. & Imo. in d. l. furtum. §. fundi. quẽ §. legunt cum l. poteſt pluribus ff. de vſucap. dicentes quod præſcribitur contra bona vacantia, quando quis ſine ſucceſſore decedit, quia tunc nulla eſt hęreditas, & nullius ſperatur futurus dominus. Et de iſta fallentia non meminit Fel. in d.
50 c. de quarta. † Quarto fallit in præſcriptione conuentionali, quia illa bene currit contra hæreditatem iacentem, vt eſt tex. in l. ſi prædio. ff. de in di. adiec. Not. Bal. in d. l. licet, & refert Fel. in d. c. de quarta. co. vj. in iiij. fallẽ. Faciunt quæ plene dixi ſupra in xxiij. caſu. vbi concluſi, quod præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti currit contra pupillum. Eo tamen caſu quo præſcriptio currit contra hęreditatem iacentem datur reſtitutio, vt per Fel. poſt Spe. Panor. & alios in d. c. de quarta. col. vj. verſi. fallit tertio.

VIGESIMVS SEXTVS

51 † Caſus in quo non currit præſcriptio eſt in re quę poſsidetur precario ſeu nomine alterius, quia nunquam præſcribitur aduerſus illum, cuius nomine poſſidetur, vt patet exemplum in colono. l. male agitur. C. de p̃ſcr. xxx. an. & ĩ vſufructuario reſpectu ꝓprietatis. l. neq; vſufructuariũ. C. de vſufr. & ĩ creditore qui non p̃ſcribit pignus ex quo debitoris nomine poſsidet. l. nec creditores. C. de pig. act. & in depoſitario cõmodatario & ſimi. d. l. male agitur, & c. ſi diligenti. de pręſcrip. Et hos omnes caſus no. glo. magiſtra. in c. clerici. in j. parte. xvj. q. iij. & gl. magna in c. cum non licet. vbi Pan. col. iiij. de p̃ſcr.

Et ratio quare non pręſcribitur in pędictis caſibus, eſt in promptu. Quia ex quo ille qui tenet alieno nomine, non habet poſſeſsionem, ſed ille cuius nomine poſsidetur, iuribus pręal. leg. et l. quod meo. in prin. ff. de acqui. poſ. ĩpoſsibile eſt quod ſine poſſeſsione pręſcriptio procedat. l. ſine poſſeſsione. ff. de vſucap. Aliã rationem aſsignat glo. in d. l. male agitur. in gl. ij. quia ex quo ipſe cuius nomine poſsidetur habet poſſeſsionem poſsidenti non currit præſcriptio, & dixi in iiij. parte principalis colum. x. in xj. q̃õ. Limita prædictam concluſionem niſi poſsidens alieno nomine interuertat poſſeſsionem domini, q̃a tunc a die interuerſionis curreret pręſcriptio triginta annorum, vt no. gloſ. pe. in d. l. male agitur, & ibi late per Ange. & doc. quia tanto tẽpore quilibet malę fidei poſſeſſor p̃ſcribit ſaltẽ quo ad ius excipiendi de iure ciuili. l. ſi q̃s emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. an. Sed de iure canonico nullo tẽpore põt pręſcribere propter malã fidẽ.
52 c. ſi. de pręſcri. † Sed dubitatur, quid ſi colonus vendidit alteri, & tradidit rem bona fide emẽti & recipiẽti: nunquid iſte bone fidei emptor habens cãm a colono & credẽs illum dominũ poterit pręſcribere. Iſtam q. plene examinat gl. in l. cum

nemo.

a Adde an filiatio poſsit prę ſcribi. Bal.in ru bri. de p̄ſcri. in fi. nemo.in glo.fi.C. de acquir. poſſeſ. Specu. in titul.de pręſcrip.§.j. ver. pone colonus, & Panormi. in d. c. cũ nõ liceat. col. iiij: Et tandem concluduntur, ꝙ præſcribat cõ currentibus debitis extremis, dummodo non vtatur acceſsione temporis ſui autoris, vt ibi latius habetur.

VIGESIMOSEPTIMO

53 †Addo plures caſus, in quibus præſcriptio non currit, ſeu plura iura quæ præſcribi non poſſunt. Videlicet iura filiationis. a vnde qui non eſt filius, nullo tempore præſcribit filiationem. Iura loci ſacri. Ideo locus prophanus nullo tempore præſcribitur vt ſit locus ſacer. Iura ſacerdotij, ideo qui non eſt ſacerdos, nullo tempore poteſt præſcribere ſe in ſacerdotem, etiam ſi per mille annos faceret officium ſacerdotis argu.l. Herennius modeſtinus. ff.de decur. Iura tabellionatus. Vnde qui non eſt tabellio, nullo tempore præſcribit ſe in tabellione, immo punit de falſo.l.eos.§.qui ſe. ff. de fal. pro quo vltra Bald. in loco de quo infra eſt tex. in l.actuarios. C. de nume.& actua. lib. xij.vbi hoc voluit Bar.qui dicit ita debere limitari.l. Barbarius cum materia.ff.de offi. præto. Hæc omnia ponit Bald. in l.j.col.ij. C.de eman.lib.vbi etiam dicit ꝙ nemo præſcribit matrimonium, quia eſt quid ſacrum. l. qua in prouincia.§. diuus.ff.de ritu nup. Refert & ſequitur d. Andre. Barba. conſil. xxvij. ſcripſit doctiſsimus apud græcos. col.pen.ver.& qui quiſpiã ſ.volu.vbi addit ꝙ contra exiſtentiam ſui hæredis nullo tempore poteſt præſcribi, ſecundũ Bal.in l.j.col.v. verſi.ſecundo quæſtioni reſpondeo ſic.C.quãdo non pet.par. Item nec pręſcribuntur iura limitationis ſecundum Barba.ibi. Allegat gl. quam dicit valde ſingu.in l.nemo.ff.de vſuca. pro legat. quæ voluit ſecundum eum ꝙ ille qui non eſt filius legitimus, ſed inceſtuoſus nullo tẽpore præſcribit iura legitimorum, vnde ẽt ſi per mille milia annorum ſtaret in quaſi poſſeſsione legitimitatis, non propter hoc præſcriberet iura legitimi filij. Quia temporis diſcurſus non poſſet hoc operari, vt latius p Barba. in præallegato conſil. prope fin. Vltra quem addo expreſſe Bald. in l.nullo. in ſ. oppo. verſic.ſed pone. C.de rei ven.vbi dicit. Sed pone ꝙ aliquis per ſpacium xxx. an.putauit ſe legitimum, cum non eſſet, nũquid per hoc pręſcripſit legitimitatem. Dic ꝙ non, immo adhuc opus eſt ꝙ legitimetur a principe per d.l.qua in ꝓuincia.§.diuus. ff. de ritu nup. et pulchre eundem Bal.in rub. extra de pręſcri.ad fi.commẽ. dicentem ꝙ filiatio pręſcribi non poteſt, quia naturę non cõgruit, Nec etiam poteſt vllo tẽporis tractu ſpurius fieri legitimus, quia eſt de reſeruatis princ.et reſeruata pręſcribi nõ poſſunt, ſed neceſſaria eſt diſpẽſatio, vel priuilegium principis, per text. peregrinum, ſecundum Bal.in d.l.qua in prouincia.§.diuus.

VIGE-

VIGESIMOOCTAVO & vltimo not. duas regulas ad ſciendum quę res poſsint præ-
54 ſcribi: vel non. † Prima regula eſt. quod cuius rei non poteſt quis fieri dominus per traditionem factam a domino eius rei præſcriptio non procedit.

Hanc regulam tradit Bal. in d. rub. de præſcri. colum. fina.
55 ver. item ſcias. † Secunda regula eſt ꝙ quædam ſunt quę de iure cōi non poſſunt poſsideri, & illa non poſſunt præſcribi. Fallit ſi talis eſt titulus ex quo ſurgat habilitas poſsidendi & bona fides. vt in c. j. de pręſcri. in vj. & omne quod non poteſt poſsideri niſi a certa qualitate perſonarum puta decime in parochia aliena nō cadit ſub iſta regula. Itē ea quę nō ſunt in cōmercio noſtro: vt res ſacra & liber homo: pſcribi nō poſſunt. ff. de verb. ſig. l. alienationis. ea vero quæ poſſunt poſsideri cum ſuis modis & temporibus: præſcribi poſſunt. & de his nō loquitur. c. j. de pręſcrip. in vj. hęc ſunt verba Bal. vbi ſupra. Adde pro cōplemēto materię.
56 † an & qñ terminus hominis ſtatuti currat vbi diſputatur ſuper aliquo incidenti Bart. not. in l. ij. §. nō ſolū. ff. ad ter. Bal. in l. ſi cū ipſę per illū tex. ff. de excuſ. tu. & per Iaſo. poſt alios in l. contra maiores. ī fi. cō. C. de inoffi. teſt. p illū tex. vbi eſt caſus ꝙ donec pendet qō ſuper falſitate teſtamēti nō currit tp̄s quinquennij datum ad intentādum querelam & pulchre do. Geor. nat. in repe. cle. ſępe. §. & quia. col. ij. de ver. ſig. vbi adducit bonas deciſ. Fely. in l. licet cauſam. col. ix. & x. de proba.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptio quando dicatur dormire. & nu. ſeq.*

3 *Tēpore hoſtilitatis non currit ſed dormit præſcriptio non tamē interrūpitur ita quod finita hoſtilitate tēpus ſequēs cōtinuatur cum præcedenti.*

4 *Caſus quo non obſtante guerra & hoſtilitate currat præſcriptio.*

5 *Tempore vehemētis peſtis dormit præſcriptio.*
Peſtis eſt bellum diuinum.

6 *Defectus iudicis vel rei facit præſcriptionē dormire: ex quo ius non redditur.*

7 *Eccleſia vacante non currit cōtra eam præſcriptio.*

8 *Imperio vacante nō poteſt contra imperium præſcribi.*

9 *Tempore ſciſmatis an præſcriptio currat contra romanam eccleſiam.*

10 *Tempore dato hæredi ad conficiendum inuentarium pendente non currit præſcriptio.*

11 *Præſcriptio. xxx. an. in pupillo tempore pupillaris ætatis tā quā odioſa dormire cenſetur.*

12 *Tēpus appellationis proſequēde an currat durante compromiſſo.*

13 *Actor quibus caſibus & quas præſcriptiones poſſit interrumpere.*

Dd HVNC

NVnc venio ad ſecūdam partē huius ſexte partis principalis. in qua vidēdum eſt quādo pſcri
1 ptio dormiat.† Pro cuius euidētia prǣmitto ꝙ dicitur tūc præſcriptio dormire quando ſemel fuit inchoata, & propter aliqđ ſuperueniens ceſſat:quia nō cōquaſſatur tēpus præcedens. & ſic nō interrūpitur ita ꝙ finito impedimento tēpus ſequēs continuabitur cū pcedenti.& perficitur præſcriptio ſubducto illo tēpore de medio:ꝙ ſecus eſt: quando interrumpitur:quia tūc totum præcedens tps conquaſſatur:vt dicetur in ſequēti parte. & dixi ſupra in prin.huius.vj.partis princ.ita declarat gl.no.in l.ſicut.in glo,mag.in verbo. ſeruāda.C.de præſcr.xxx.anno.dicens ꝙ vbi præſcriptio dormit.& poſtea ſe excitat:cōiungit tēpus ſequens præcedenti:ſed interruptio ex toto rumpit:vt non reintegretur poſtea tēpus.& declarāt Imo.& Paul.de Caſt. in l.naturaliter. colū.vlt.ff.de vſucap. vbi dicunt ꝙ in caſibus in quibus præſcriptio dormit interim nō currit: ſed coniunguntur poſtea tempora:ſubducto illo tempore de medio. & iſtud poteſt eſſe paruum vel magnum ſecūdū diuerſitates caſuum.& Bal.in l.cum notiſsimi.§.immo. col.fi.verſi.attēde tamē.C.de præſcr.xxx.an.vbi dicit ꝙ præſcriptio dormiens proprie non interrumpitur: ſed cōtinuatur ceſſante impedimento primum tempus cōſequenti. Sed interrupta debet de nouo inchoari.

Aliqvos igitur caſus:
2 †in quibus prǣſcriptio dormit enumerat glo.in c. cum non liceat.de præſcri. & in c. prima actione.xvj.q.iij.& practi.Papien.in forma rñſio. rei conuē. in verbo exceptionē præſcriptionis: inculcando caſus in quibus præſcriptio dormit: cū caſibus in quibus non currit.i. non inchoatur. Sed ego diſtincte proſequar tantum caſus in quibus non currit fuerint in pcedēti parte ſeriatim recitati.
3 Primvs †Caſus in quo præſcriptio dormit: eſt ipſe hoſtilitatis.tunc enim præſcriptio nō currit:ſed dormit.non tamē interrumpitur:ita ꝙ finita hoſtilitate tempus ſequens cōtinuabitur cum præcedēti.& ſic perficietur præſcriptio ſubducto illo tempore de medio. Caſus eſt in c.ex tranſmiſſa. & ibi notāt Inno.& cano. maxime Panor. in vlti.not.de præſcri. Et habet locum ſecundum Inno. quē refert Pan. non tantum ſecūdū canones: ſed ēt ſecundum leges & in laicis: ſiue vna die: ſiue pluribus annis hoſtilitas regnauerit:nam ſemper hoc tempore præſcriptio dormitabit. & hoc tempus quandocūque magnum ſiue modicū de medio ſubducetur:& ita firmat Bart. in l. naturaliter.col pen.vel vlti. ver. quæro an iſta vſucapio.ff.de vſucap.dicēs ꝙ licet in alijs caſibus quibus quis impeditur præſcriptio currat contra impeditum: ſed reſtituitur: vt toto tit. ff.ex quib.cau.maxime i l. ſed & ſi per prætorē.in prin. & in .§. ſed ſi feriæ. tñ iſto caſu ipſo iure non currit prǣſcriptio ſed dormit:quod dicit Bar.eſſe notandum.

tandum.addo Pau.de Caſt. con ſi.ccxcj.in quæſtione quæ vertitur.ver.quarto quia.& conſi. ccxc.viſis his.col.iiij. in prin. ver. item poſito.& cõſ.ccxciij. viſo puncto & dubio.colum.ij. ver.nec obſtant. in antiq. not. Bal.in l.cũ notiſsimi.§.imo.ad fi.ij.col. C. de præſcrip. xxx. anno. Alex.conſi.lxxxj. reuocatur in dubium.vlti. col. circa med.v.colũ. Petrus Philip. Cor.conſi.xcij.licet in præmiſſa cõſultatione.ij.col.in fi. iiij. volu. Amplia iſtã concluſionẽ vt procedat.nedũ tẽpore durantis belli:ſed etiam poſt. Nã cõtra populũ hoſtilitate deſtructum non currit pręſcriptio. Ita concludit Bald.conſi. ccclviij. proponitur ꝙ quidã.ver. tertio

4 quęritur.j.volu. †Limitatur iſta cõcluſio:niſi quis poſſet ire ad locũ:in quo redditur ius trã ſeundo per hoſtes cũ ſaluocõductu:quia tunc non obſtãte guerra & hoſtilitate currit præſcriptio:vt late per Fely.in d.c.ex tranſmiſſa.col.ij.ver. quod aũt dictum eſt de hoſtilitate. & in c.accedens.el ij.col.j.& iiij.vt lit.non conteſt. & Aret. conſi. xvj.præſupponitur i facto.vbi plene tradunt de materia ſecuritatis ſeu ſaluicõductus:de qua per Bar.et Imo.ĩ l. is qui reus. col.pe.& vlt.ver.vlterius quidam determinant.ff.de pub. iu. & per Bart. in l.j. ff.ad l. Iul. ma.& vtrobique per Alex. in apoſt.& Iaſ.in l.j.col.iij. in fi. ff.qui ſatiſ.cog. & ibi habetur quid ſit ſecuritas: & quis poſsit illam concedere : & quid operetur. & per Aret.§.præterea: el j.col.vij.inſti.de actio.& latiſsime per domi. Vital. in ſuo tract.clauſu. ſub. clauſula. Nil nouari ſecuritate pendente: & in his locis traditur an aliquo caſu poſsit talis ſecuritas infringi.

5 SECVNDVS †caſus in quo præſcriptio dormit: eſt tempore peſtis:quando eſt tanta quod ius non redditur: quia bonum eſt argumentum de bello ad peſtẽ:quę dr̃ bellum diuinũ: ſcdm Bar.in d.l.naturaliter.col.vlt. ver. idẽ forte.& Bal.in l.cũ notiſsimi.§.imo.col.ij.ad fi.C.de præſcri.xxx.an.Not.Alexan. conſi.lxxxj. reuocat in dubiũ. vlt.col.v.vol.Sequitur Pan.in d.c.ex trãſmiſſa.col.j. qui ampliat iſtã concluſionẽ procedere:ẽt ſi ius reddatur in loco peſtis ſeu mortalitatis : ſi actor erat abſens ꝓpter timorẽ:quia peſtis multum ſeuiebat in loco dicit tñ Panor. ꝙ tunc præſcriptio currit: ſed datur reſtitutio per notata per Bar.in l.de ætate.ff.ad treb. in fin.quam legit cum l. recuſare.§. fina. & ibi late per Alexan. colum. ij. & iij. qui limitat poſt Ioan. And. & alios in cap. cum dilecti. de dolo. & contu. niſi in loco redderetur ius tempore peſtis : vt plerunque fit in romana curia. poſtea refert in contrariũ Pan. vbi ſupra & in d. c. cũ dilecti. vbi Panor.diſtinguit:et eius diſtinctionem ſequitur Alex. de quo dic:vt per Fely.in d. c. ex trãſmiſſa.circa fi.j.col.ver. ad illud.de peſte &c. Et ꝙ ꝓcedat argumentum de bello ad peſtem:& ꝙ æquiparentur: addo Bartol.in l.j.ff. de bo.poſ.quæ ex teſta.mi. Alex. in l. fi. col. ij.C.de teſta.& in l. ij.§. ſi quis in iudicio.circa princ.ff.ſi quis

a No. quod paria ſunt eccleſiæ nullũ habere pręlatum vel inutilem. Adde tex. de hoc in cap. inter corporalia.verſi. ſed neque de trãsla. epi. bene facit glo. not. in l. fi. in glo. ij. C. de plagia.& faciũt plene no.per Ang.Are. in tracta. maleſi. in glo.in ỽ. mẽbrũ.

b Vide p̃ Bertach. in reper. l.verbo p̃ſcriptio ſe ptimo ỽ. præſcripto. ſede vacante.

cau.vbi allg.duas bonas gl.iuris canonici.& in cõſi. xxx. ponderatis narratis.j. colum. v. volu.

6 TERTIVS †caſus eſt ſecundum Inno. in d.c. ex tranſmiſſa. in quo pręſcriptio iã inchoata non currit: ſed dormit: vbi ius non redditur propter defectum iudicis vel rei: per text. in l. ſed & ſi per pręto rem.per to. vſque ad.§. quoties. ff. ex quib. cau. ma.

Limitantur prędictæ cõcluſiones ſeu prædicti tres caſus ſecundũ Inno.in d.c.ex trãſmiſſa.vt procedãt dũmodo actor doceat ſe voluiſſe agere: ſed nõ potuiſſe propter cauſas prædictas vel alteram ipſarum impeditum: vt q̃a ius non reddebatur in loco ꝓpter iudicis defectum non potuit ius ſuũ proſequi. d.l. ſed & ſi per prætorem. Et vtile eſt ſecundum eum quod ſuper hoc impeditus proteſtetur ad formam.l.vt perfectius.C. de anna. excep. Refert & ſequitur Panormi.in dicto cap.ex trãſmiſſa. colum. j. Ex quo infert quod non ſufficit probare impedimentum affuiſſe niſi doceatur quod tale impedimentum fuit cauſa nõ agendi. iuxta not. in l. qui commeatus. in princi. ff. de re mili. & per Bartol.in l.ij.§. quod diximus. ff. ſi quis cau. De quo dic vt ibi late per Alexan. & Iaſo.& latiſsime per Felyn. in dicto cap. ex tranſmiſſa. colũ. ij.& iij. Et ibi habetur de modis probandi impedimentum: de quibus pulchre tradit Bald. in l.j. C. de dila. cum concor. de quibus per Alexan. in d.§. quod diximus. Et prædictam limitationem firmat in terminis.do. Petrus Philip. Corne. conſi.cclxxvij. ad euidẽtiam. vlti.col.iiij. volu.

7 QVARTVS † caſus eſt comprehendens in ſe multos alios: cum eccleſia nullum habet prę latum vel inutilem [a] ad agendum: & ſub iſto comprehenditur tempus vacationis eccleſię: qua vacante nõ currit præſcriptio contra eã.cap.j.c.de quarta.& c.auditis.de præſcri.tempus excõicationis: ſuſpẽſionis: vel captiuitatis ipſius prælati. Tempus prælati dilapidantis ſeu malæ alienantis bona eccleſiæ vt in cap. ſi ſacerdos. xvj.q.iij. Et de his omnibus eſt bona gloſſ. in dicto cap. j. actione.xvj.q.iij. not. Panormi.in d.c.ex tranſmiſſa. circa princi.colũ. ij.verſi.tertius caſus. Et vltra eum ꝙ præſcriptio dormiat contra eccleſiam vacantem: [b] tenet Bart. in d.l. naturaliter.colum. vlti. verſi. item reperio.vbi dicit ꝙ licet eccleſia habeat iconomum: tamen vacare dicitur.Et not. Fely.in d.c.j.colum.j.& ij.de præſcri.

ſcti.qui declarat: quot modis eccleſia dicat̃ vacare: vel quaſi. Amplia iſtam concluſionem ꝙ præſcriptio non currit ſede vacante:vt procedat: nedum in bonis proprijs:quę ſunt de menſa ſedis vel prælati: ſed etiam in bonis cõmunibus præ lato & capitulo. Ita Panor. in cap.de quarta.col.j.de pręſcri.

8 †Amplia ſecundo:vt procedat ẽt in imperio:ſecundũ Bar. vbi ſupra dicentẽ ꝙ vacante imperio præſcriptio non currit contra imperium:licet eccleſia ſeu Papa ĩ adminiſtratione ſuccedat in temporalibus pro tempore quo vacat. c. licet ex ſuſcepto.de fo. compe. & tempus vacationis debet ſubduci de medio.not.Fely.in d.c.j. circa fi.ij.col.& in princ. iij. Hinc infert Bart. cõtra ciuitates Italiæ:quæ prætendunt præſcripſiſſe merum imperium:& regalia contra imperium. De quo vltimo:quomodo talia iura poſſint præſcribi aduerſus imperium:late dixi ſupra in ij. parte.v.partis princi.

9 QVINTVS † caſus eſt tempore ſciſmatis: quia tunc non currit præſcriptio contra eccleſiam romanam.cap.cum nobis. & ibi plene not.Cano. de præſcrip.

SEXTVS caſus eſt vltra Panor.& cano.in d.cap.ex tranſmiſſa tempore tyrãnidis. Quia tunc p̃ſcriptio dormit:ſicut tpe hoſtilitatis:ſecundũ Bar. in tra cta de tyranni. qõ. vij. Refert Alexan.in d.l.naturaliter.in apoſtil.ad Bar.

10 SEPTIMVS † caſus eſt in l fi.§.donec.C.de iur.delibe.videlicet pẽdente tpe dato hæredi ad conficiendum inuẽtariũ. Quia ſicut non tenetur hæres reſpondere creditoribus hæreditarijs: ita ipſis ſi currit interim tempus licet præſcriptio eſſet inchoata per defunctũ: ex quo interea non poſſunt agere: & ibi notant Paul. de Caſt. & domi. Alex. Addit Pau.ibi aliũ caſum.ſ. in ea quæ.in fin.C. de temp.in integ.reſti.peten. vide licet contra hæreditatem iacẽtem. Sed non procedit: vt ibi dicit Alex.Nam tunc præſcriptio impeditur inchoari & ſic non dormit. Et ſi fuerit inchoata cum defuncto: perficitur hæreditate iacente:vt dixi in præcedenti parte.in xxv. caſu.

11 OCTAVVS † Caſus eſt in pupillo quo ad præſcriptionẽ. xxx.annorũ:quæ tanquã odioſa dormit tpe pupillaris ætatis licet inchoata cum defuncto.l. ſicut.C.de præſcri.xxx.anno. Sed alia p̃ſcriptio minoris tp̄is ita currit pupillo: ſicut adulto: ſalua reſtitutione: vt late dixi in p̃cedẽti parte.in xxiij.caſu.

12 QVOSDAM † alios caſus: in quibus p̃ſcriptio dormit:colligit Paul. de Caſt.in d.l.naturaliter.ſed in caſu auth.ſi tamẽ. C.de temp.appel.& in cle. ꝙ̃diu.eo.tit.vbi tempus appellationis proſequende nõn currit durante compromiſſo. item durante pacto facto de non agendo vſque ad certum tempus: vel ſi forte quis impediat̃ agere ad tempus propter inducias a principe conceſſas:vt in caſu.l.quotiens.& ibi no.Cyn.C. de præ ci.impe.offe. Nam tale tempus ſubducitur de medio: & interim præſcriptio dormit:per regu.quod nõ valenti agere &c.

de qua plene dixi in præceden ti parte.in xxij.caſu.

QVATVOR alios caſus ſatis impertinenter addit Panor. in d.c.ex tranſmiſſa,in quibus dicit præſcriptionem dormire, videlicet cum quis de iure impeditur agere, vt in filiofamilias viuente patre. In vxore conſtante matrimonio in pupillo durāte pupillari ætate. Item in rebus quæ dicuntur ſub conditione. Item tempore feriarum repentinarum. Et in abſente reipublicæ cauſa. Et his duobus vltimis caſibus, licet currat præſcriptio, datur tamen\reſtitutio,vt ibi latius per eum. Sed iſti caſus non conueniunt, ſed cadunt potius ſub præcedenti parte quando pręſcriptio non currat.Nam impedito impedimento iuris nunquam currit pręſcriptio,cum non poſſit agere. Et ſic non poteſt dici quod dormiat,ex quo nunquam incepit currere. Impedito autem impedimēto facti bene currit & ſic non dormit, licet detur reſtitutio. Et conſequenter prædicti caſus non adaptantur ad propoſitum excepto in pupillo,vt dixi ſupra & hoc ſenſit aperte Bart.in d.l.naturaliter,colum. vlti.vbi poſt enumeratos aliquos caſus in quibus præſcriptio dormit, ſubdit hęc verba,prædicta omnia quæ dixit,reſpiciunt præſcriptionem iam inceptam. Quę autem impediant præſcriptionē inchoari, hic non examino. Sed in prædictis caſibus impeditur pręſcriptio inchoari,ergo non poteſt dici quod dormiat. Sed potius dicitur non currere, quia non 33inchoata. †Notandum tamē eſt quod in omnibus caſibus in quibus dictum eſt præſcriptionem dormire,poteſt actor,ſi vult interrumpere præſcriptionem.iuxta l.vt perfectius.C.de anna. exce. Et licet hoc non faciat, tamen pręſcriptio dormit in dictis caſibus, donec ceſſet impedimentum, vt per Panormita. poſt Imol.in dicto capit. ex tranſmiſſa.ad fin. commen. Imol.& Rom.in dicta l.naturaliter,colum. vlti. & ibi Mod. colum.viij.

VLTIMO QVAERO. Pro huius materiæ complemento, vt ſciatur quando præſcriptio dormiat an tempus pręſcriptionis ſit vtile vel cōtinuum.

Iſtam quæſtio. plene examinaui ſupra in prima parte iiij. partis principalis. colum. vij. in vj. quæſtio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptio quando & qualiter interrumpi dicatur.*

2 *Interruptio pręſcriptionis principaliter fit duobus modis.*

3 *Præſcriptio quādo dicatur naturaliter interrumpi.*

4 *Præſcriptio qualiter interrumpatur reſpectu poſſeſſionis.quæ ſemper eſt neceſſaria in præſcribendis rebus corporalibus.*

5 *Poſſeſſio multis modis interrumpi ſiue amitti dicitur.*

Amiſsione

6 *Amiſſione poſſeſſionis ciuilis interueniente interrũpitur præſcriptio naturalis.*

7 *Concluſio illa quòd quomodocũque deſinat poſſeſſio interrumpitur præſcriptio quo caſu non procedat.*

8 *Defectus poſſeſſionis non interrumpit præſcriptionem quando modicum tempus ſupereſt ad præſcaiptionem.*

9 *Reſtitutio præſcribendi an detur aduerſus interrumptionem præſcriptionis.*

Contra interruptionem pręſcriptionis quæ fit per inundationem fluminis vel aliter abſque facto & culpa præſcribentis, dabilis eſt reſtitu. in integrum.

10 *Reſtitutio contra interruptionem præſcriptionis vbi non eſt ius quæſitum non datur pro cõſequendo lucro cum iniuria alterius.*

11 *In præſcriptione longiſſimi tẽporis oportet vltimam diem ex toto eſſe completam.*

12 *Præſcriptio inchoata per defectum perficitur per hæreditatem iacentem ſine poſſeſſione.*

Poſſeſſio eſt facti & animi.

13 *Defectus poſſeſſionis licet interrumpat præſcriptionem non tamen interrumpit defectum tituli præcedentis.*

14 *Re poſſeſſa ſub uniuerſitate an interrumpatur præſcriptio.*

EXPEDITA ſecunda parte huius ſextę partis, in qua viſum eſt, in quibus caſibus & quando pręſcriptio dormiat. Venio ad tertiam partem ipſius ſextæ, in qua videndũ eſt qualiter præſcriptio interrũpatur. Iſtã materiã interruptionis valde profundam plene tradunt gl. & oẽs Cano. in c. illud. vbi eſt tex. de p̄ſcri. Ber. & doct. in l. naturaliter, vbi tex. principalior. ff. de vſuca. gl. & doc. in l. cum notiſſimi. in prin. & in §. imo. C. de præſcrip. xxx. an. & in l. ſicut. & ibi gl. ſuper verbo, per executorẽ. eo. ti. Bar. poſt gl. in l. fi. in prin. & ibi late Alex. et Moder. ff. de eo per quem fac. erit. Are. & Iaſ. in §. penales, circa fi. inſti. de ac. cum concor. de q̄bus infra. Et ſubdiuido hanc partem in quatuor partes. In prima videbimus, qualiter pręſcriptio interrumpatur naturaliter. In ſecunda, qualiter interrumpatur ciuiliter. In tertia, qualiter interrumpatur pręſcriptio iurium incorporaliũ, vt ſeruitutis & libertatis. In quarta & vltima, quis ſit interruptionis effectus. Et pro introductione huius materiæ pręmitto. Quod tunc dicitur præ-
1 ſcriptio † interrumpi, quando iam fuit inchoata, & aliquo ex modis de quibus infra deſinit, ita quod totum tempus pręcedens cõquaſſatur, adeo quod

opus eſt illam de nouo inchoari ex integro, & erit neceſſarius idem curſus temporis, qui primo requirebatur, vt infra dicetur, & dixi ſupra in j. et ij. parte poſt Panor. in c. cum non liceat, col. ij. de præſcri. & declarat idem Panor. in c. illud. col. j. eod. tit. quando dicatur pſcriptio non currere, quando dormire, & qñ interrumpi. Et fuit dictũ ſupra in princ. huius ſextę partis. Et declarant Imo. & Pau. de Caſ. in d. l. naturaliter, col. vlti. vbi declarat Imo. quomodo perpetuatio actionis differt ab interruptione. Et dicam infra loco ſuo, & Alex. in l. fi. in prin. col. ij. ff. de eo per quem fac. erit. Bal. in l. cum notiſsimi. §. imo. col. fi. ver. attende. C. de præſcrip. xxx. ann.

1 † Et quod præſcriptio interrupta debeat de nouo inchoari probat tex. in l. ſi edes. §. libertas, & ibi not. Bal. ff. de ſerui. vrb. præd.

2 †Secundo pręmitto ꝙ interruptio prǽſcriptionis fit principaliter duobus modis, ſcilicet naturaliter et ciuiliter, & ſic duplex eſt interruptio naturalis & ciuilis, vt declarat gloſſ. magiſtra. in d. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis, in verbo innouata. & ibi Salyc. legens illum §. cum §. imo. col. ij. verſi. quæro, cum glo. fi.

3 †Naturaliter dicitur præſcriptio interrumpi, quãdo deficit aliquod de requiſitis ad ſubſtantiã præſcriptionis. Nam quandoque in præſcriptione requiruntur tria, vt in vſucapione vel præſcriptione longi temporis poſſeſsio titulus & bona fides. l. j. & ibi not. Barto. C. de vſucap. transfor. Et de iure canonico, vt ibi præſcriptio eſt cõtra ius requiritur titulus bona fides et poſſeſsio quadraginta anno. c. j. de præſcri. in vj. Quãdoque vero requiruntur duo, vt de iure ciuili in præſcriptione longiſsimi temporis xxx. anno. in qua ſufficit poſſeſsio cum bona fide abſque titulo ad acquiſitionem dominij vtilis. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. anno. Et de iure canonico requiritur regulariter tempus quadraginta anno. ſeu poſſeſsio tanti temporis cum bona fide abſque titulo, quando præſcriptio non eſt contra ius. c. de quarta, & c. ſi diligenti, & ibi plene no. de præſcrip.

Quandoque vnum tantum requiritur vt in præſcriptione lõgiſsimi temporis inducta in odium negligentis in qua de iure ciuili ſufficit ſolus curſus tãti temporis in perſonalibus & in realibus ſola poſſeſsio triginta annorum etiam cum mala fide, vt præſcribens ſit tutus exceptione, licet non præſcribat dominium nec habeat actionem ſi cadat de poſſeſsione. d. l. ſi quis emptionis. §. j. & l. cum notiſsimi. C. de præſcri. xxx. ann. Et late declaraui in vj. qõ. ij. partis j. princi. vnde ſi aliquod de requiſitis deficiat dicitur præſcriptio naturaliter interrumpi. Ciuilis interruptio eſt quando præſcriptio interrumpitur per actum ciuilem vt per citationem vel litis conteſtationem, prout declarat gl. in d. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis, & latius dicetur infra.

His præmiſſis quæro primo † qualiter præſcriptio interrũpatur reſpectu poſ- 4

ſeſsionis

ſeſsionis quæ ſemper eſt neceſſaria in præſcribendis rebus corporalibus.l.ſine poſſeſsione ff.de vſuca. & c. ſine poſſeſsione.de regu. iur. in vj. vel quaſi poſſeſsio in iuribus incorporalibus realibus, aut mixtis, vt ibi per Dyn. dixi plene ſupra in iij.parte princip. Reſpondeo breuiter quod ſi deficiat poſſeſsio ſiue interrumpatur ꝙ præſcriptio ipſa eſt interrupta, & iſta appellatur interruptio naturalis. Nam amiſſa poſſeſſione præſcriptio interrũpitur adeo ꝙ tēpora præterita nihil

5 proſunt. † Dicitur autem in

a terrũpi ſiue amitti poſſeſsio.[a] multis modis vt cum quis de poſſeſsione vim deijcitur. Vel alicui res mobilis eripitur, vt dicit tex.in l.naturaliter.ff.de vſucap.vel etiam ſi præſcribēs ſine vi cadat a poſſeſsione. Nã quomodocunque deſinat poſsidere pręſcriptio interrumpitur vt dicit gloſſ.ij.in d.l.naturaliter. Perditur etiam poſſeſsio & ſic interrumpitur præſcriptio per inundationem maris vel fluminis, iuxta text. in l. iij.§.labeo. cum ibi plene not. ff.de acquir.poſſeſsio. Quod limita notabiliter tribus modis, vt ibi per Alexan.& Iaſo. & declara vt pulchre per Felyn. poſt Bald.in dicto cap. illud.colum.j. Idem ſi res efficiatur ſacra vel religioſa, & ſic deſinat eſſe in commercio, quia ex quo tales res non poſſidentur, ſed eo modo poſſeſsio amittitur. l. qui vniuerſas.§.j. ff.de acquiren.poſſeſsio.poſſeſſio interrumpitur.dicta l.naturaliter, & ibi Bartol.circa fin. iij.colum.verſi.quæro an defectus rei, vbi dicit, ꝙ ſiue res deficiat ciuiliter, quia efficiatur ſacra vel religioſa, vel ſeruus fiat liber ſiue deficiat naturaliter, ꝗa extinguatur ſicut poſſeſsio amittitur, ita præſcriptio interrumpitur, vt ibi, & d.l. qui vniuerſas per totam l. & l. pen.ff. pro dona. not.Panor.in d.c. illud. circa fin.

Quod limitat Cuma.in d.l.naturaliter, procedere quando res fit in totum extra commercium noſtrum vt in re ſacra vel religioſa. Secus ſi reuocabiliter, vt ſi res fiat dotalis poſt inchoatã pręſcriptionem quia non ſemper durabit dotalis, & poteſt de facili deſinere illa qualitas. Tunc enim talis defectus ſuperueniens præſcriptionem non interrũpit. vt eſt caſus in l.ſi fundum. ff. de fun.dota. refert domi. Clau.in d.l.naturaliter.colum. v. circa med. Et vltra eos ratio eſt in promptu, quia licet res fiat dotalis non perditur poſſeſsio, & ſic non interpellatur præſcriptio inchoata: non enim reperitur ꝙ res dotalis ſit prohibita

a Adde ꝙ interrupta poſſeſſione non eſt interruptus titulus adeo quod ex veteri titulo et ex noua poſſeſsione etiã ſi noua ceperit cũ mala fide renouatur p̃ſcriptio. caſus eſt not.in l.ſi is qui pro emptore. §.ſi quis bona fide ff. de vſuca. & ibi Bart. not. & ſequitur Bald. in rubri. de p̃ſcri. colũ. pen. circa princip. dicēs quod hoc non reperitur alibi.

ta poſsideri vt eſt in re ſacra, vel religioſa. Et his caſibus dicitur interruptio naturalis, quia deficit vnum de ſubſtantialibus præſcriptionis videlicet poſſeſsio. Et hęc interruptio naturalis propter defectũ poſſeſsionis prodeſt, nedum interrumpenti ſed omnibus. d. l.
6 naturaliter. † Primo limita iſtam concluſionem, vt procedat quando interuenit defectus ſiue amiſsio poſſeſsionis ciuilis, quę ſola cauſat præſcriptionem. vt no. glo. & communiter doct. in l. iij. §. ex contrario. ff. de acqui. poſ. & in l. j. C. de ſer. fugit. Sed defectus poſſeſsionis naturalis tãtum non interrumpit pręſcriptionem. l. qui fundum. in prin. ff. pro empt. l. ſi id quod. §. fin. ff. de acqui. poſſ. ita not. Bar. in d. l. naturaliter. colum. iij. verſ. tertio requiritur. vbi limitat non procedere quã do ſola naturalis ſufficeret ad pręſcriptionem, vt in vſufructuario. Sed in hoc errat Bar. quia licet vſufructuarius non poſsideat fundum niſi naturaliter, tamen ipſum ius vſusfructus poſsidet ciuiliter & naturaliter, vt nota. Barto. & doct. in l. naturaliter. in princi. ff. de acquiren. poſ. & ſic ciuilis ſemper eſt illa quę cauſat pręſcriptionem, vt concludunt Alexan. & communiter docto. in d. §. ex contrario reprehen-
7 dentes Bar. ibi. † Secundo limita prædictam concluſionem vt non procedat quando quis vere deſijt poſsidere fingitur tamen poſsidere vt in capto ab hoſtibus et re peculiari per ſeruum poſſeſſa, quia licet ipſe vere deſinat poſsidere tamen pręſcriptio non interrumpitur ex quo fingitur poſsidere fauore ſui. l. pe. ff. pro dona. & l. ſi is q̃ pro emptore. ff. de vſuca. ſcdm Bar. in d. l. naturaliter. col. iij.

Et ſic prædicta concluſio debet intelligi quando quis priuatur poſſeſsione actu & habitu, alias ſecus, vt in d. l. ſi is quĩ pro emptore, ita dicũt Ang. & Imol. in d. l. naturaliter. col. ij. & hoc eſſe de mente Dy. in c. ſine poſſeſsione. de re. iu. in vj.

8 † Tertio limita vt non procedat quando modicum tẽpus ſupererat ad præſcriptionem, quia tunc defectus poſſeſsionis non interrumpit præſcriptionem. tex. eſt no. in l. rerũ mixtura. §. Labeo. ff. de vſuca. ſcdm Bar. in d. l. naturaliter. col. iij. qui aſsignat rationem, quia ibi modicum tempus ad vſucapionem ſupererat, & quia quis rẽ illam ſub vniuerſitate poſsidebat. Sed Dy. in l. qui fundum §. qui bona fide. ff. pro empto. quem referunt Alex. & doc. in l. iij. §. Labeo. ff. de acqui. poſſ. dicit ꝙ q̃n eſt interrupta præſcriptio amiſsione poſſeſsionis ad cuius perfectionẽ pauci dies reſtabãt, tunc conceditur reſtitutio. Et ſic interrupta eſt præſcriptio quamuis reſtitutio cõcedatur. Et pro iſta opi. eſt bona gl. in l. j. §. qui autem vi. in verbo habiturus. ff. de vi & vi ar. quæ ad hoc allegat bonum tex. in l. ſi fundum. in fi. ibi plane ſi paucisſimi dies reſtabant ff. de fun. dot. vbi vr̃ probari ꝙ præſcriptio inter pauciſsimos dies perficienda habetur pro iam perfecta. Et illum text. ad hoc reputat valde no. Bal. in c. ſi, col. iiij. de præſcri. dicens ꝙ

propter

propter modicum momentum quod reſtabat non vitiatur longi temporis tractus. Sed ille tex. hoc non probat, vt ponderat Iaſ. in d. §. Labeo. qui illũ text. ſibi aſcribit licet allegetur per glo. præallegatam. non etiam videtur probare text, in d. l. rerũ mixtura. §. Labeo, vt late per Alex. poſt Cu. in d. l. iij. §. Labeo. ff. de acq. poſ. plene explicantem intellectum illius tex. vbi poſt longã diſcuſſionem concludit Alexã. hanc opi. Dy. eſſe communem, ꝙ reſtitutio cõcedatur aduerſus interruptionem vbi ſupererant pauci dies puta decẽ ad cõplendam præſcriptionem, a qua in practica dicit non eſſe recedendum quanuis in caſu. d. l. rerum mixtura. §. Labeo. uſucapio habeatur pro completa abſq; reſtitutione quod ad illas res mobiles, de quibus ibi, quia poſſidebantur ſub vniuerſitate ediũ licet deſijſſent particulariter poſſideri per paucos dies ante perfectam vſucapionem, vt ibi
9 latius per eum. † Sed hic quęritur vtrum aduerſus interruptionẽ pręſcriptionis detur reſtitutio præſcribenti vt pręſcriptio nondum cõpleta compleatur ſi forte quis amiſit poſſeſſionem per inundationẽ vel aliter, & ſic fuit interrupta p̄ſcriptio abſq; facto ſuo. Gl. in d. l. iij. §. Labeo. in verbo definere determinat hanc q. & ex ea colliguntur duæ concluſiones.

Prima concluſio eſt ꝙ cõtra interruptionẽ præſcriptionis q̄ fit per inundationem fluminis, vel aliter abſque facto & culpa pręſcribentis & ſic ex iuſta cauſa datur reſti. in integ. vbi agens tractat de dãno, quod eſt quãdo ius eſt iam quęſitũ, vt in caſu. l. j. §. ſi quis autẽ propter ff. de iti. actuq; pri. nam perdere ius quæſitum eſt pati dãnũ, vt ibi dicit gl. or. & gl. in l. ii. §. j. ff. ne quid in lo. pu. no. Bal. Ang. Alex. & alij. in l. non amplius. §. ſi. per gl. ibi. ff. de leg. j.

Hinc eſt ꝙ idem iudicatur de lucro iam quæſito vel radicato quod de damno. glo. no. in l. quæ fideicom. ff. de leg. ij. & in l. Clodius. ff. de acquir. hęre.

10 † Secunda concluſio eſt, ꝙ cõtra interruptionem præſcriptionis vbi non eſt ius quæſitum non datur reſtitutio, pro conſequendo lucro cum iniuria alterius, & ſic vt compleatur præſcriptio non completa ita decidit glo. in d. §. Labeo. per tex. in l. ſciendum. & in l. denique. cum l. ſeq. ff. ex quib. cau. ma. idem tenet gl. in l. ait pretor. §. ſi ei. eo. tit. & in l. j. C. de anna. excep. bene facit tex. in l. ſi is cui commodata. ad ſi. ff. de fur. vbi dicitur, ꝙ intereſſe eſtimatur reſpectu damni, & non reſpectu lucri. & gl. no. in l. ſi quis vxori. §. ſi ſeruus meus. eo. tit. quę dicit ꝙ non habetur ratio lucri, ꝙ eſſet cum iniuria alterius, & ibi no. Bar.

Et hanc ſecũdam concluſionem firmat Bal. in l. j. col. ij. de anna. except. Limitatur iſta ſecunda concluſio, niſi interrupta eſſet præſcriptio, ad cuius perfectionem pauci dies reſtabant, quia tunc conceditur reſtitutio, vt prædictum eſt. Et has concluſiones ſequuntur cõmuniter docto. in d. l. iij. §. Labeo. ff. de acquir. poſſ. & ibi late per Alex. & Mod. & firmat

Bal.

Bal.in l.j.col.ij.C.de anna.ex
ce. vbi dicit ꝙ cõcluſio de qua
ſupra proxime fallit ſolũ, vbi
agitur contra violentum et mo
dici dies ſupererant ad præſcri
bendum, vt no.glo. ſing. ſecun-
dum eum in l.j.§. rectiſsime.ff.
11 de vi & vi arma. † Sublimi
tatur iſta limitatio vt non pro
cedat in præſcriptione longiſsi
mi temporis triginta vel qua-
draginta annorũ, quia cum ſit
mere odioſa non conceditur re
ſtitutio ratione modici tempo-
ris teſtantis, vt perficiatur præ
ſcriptio.ita limitat Ludo. Ro-
ma.in d.l.iij.§.labeo. ff. de ac-
quir.poſ. per id quod in ſimili
vult glo.in l. in vſucapionibus
ff.de diuer.& temp. præſcript.
& glo.in l.iij.§.minorem.ff.de
min. quæ glo. volunt ꝙ in iſta
præſcriptione longiſsimi tem-
poris oportet vltimam diẽ eſſe
ex toto cõpletam, quia eſt odio
ſa, licet in vſucapione & in
alijs præſcriptionibus nõ odio
ſis dies cepta habeatur pro cõ-
pleta.l.in omnibus.ff.de act.&
oblig.& d.l. in vſucapionibus
et in l.vſucapionibus.ff.de vſu
ca. Et iſtam limitationem ſe
quuntur Alex.& Areti.in d.l.
iij.§.labeo.& ibi Iaſ.ad finem
commen. Et has concluſiones
ſequitur Fel.in c.illud.col.vlt.
verſi.octaua concluſio.de præ-
12 ſcri. † Tertio principaliter
limitatur prędicta concluſio,
quæ debet quod ſuperueniens
defectus poſſeſsionis interrum-
pit præſcriptionem; vt non pro
cedat in caſu.l. ceptam. ff. de
vſucap.videlicet in hæreditate
iacente, quia præſcriptio in-
choata per defunctum perfici-
tur per hæreditatem iacentem
ſine poſſeſsione, cum hæreditas
tanquam corpus fictum, & re-
preſentatum carens animo, et
anima non poſsideat, quia poſ-
ſeſsio eſt facti & animi. Ideo
poſſeſsionem non habet, vt di-
cit tex.in l.j.§.Sceuola. ff.ſi q̃s
teſt.li. eſſe iuſ. fu. ſed præſcri-
ptionem non ceptam inchoare
non poteſt.l.fi.§.fi. ff.de vſuca.
Et hoc eſt introductum iurę
ſingulari, quod hęreditas iacẽs
poſsit complere præſcriptionẽ
vt dicit tex. in l.iuſto.§.nondũ
ff.eo.tit. Has tres limitationes
ſuccincte ponit Bar.ĩ d.l.natu-
raliter. col.iij.verſi. tertio re-
13 quiritur. † Quarto principa
liter limita prædictam conclu
ſionem principalem quæ habet
quod defectus poſſeſsionis in-
terrumpit pręſcriptionem, vt
procedat quo ad interruptionẽ
pręſcriptionis, ſed non reſpectu
tituli, quia licet defectus poſſeſ
ſionis interrumpat pręſcriptio-
nem, nõ tamen interrumpit ef-
fectum tituli pręcedentis, adeo
quod poteſt inchoari de nouo
præſcriptio ex illo titulo con-
currentibus bona fide, & alijs
requiſitis, vt eſt glo. not.in l.ſi
is qui pro empto.§.ſi quis bona
fide.vbi Barto.declarat & ap-
probat, & ſequuntur communi
ter doct.ff. de vſuca. & Bar.in
l.cum ſolus.circa medium cõ-
men.ver. ad contraria reſpon-
de.eo.tit. Et ſequuntur Bal.&
Ang.in l. cum notiſsimi.§.im-
mo.C.de pręſcrip.xxx.anno.
allegantes illam glo.pro ſingu
lari & limitant vt procedat re
ſpectu ueri tituli. Secus ratione
putatiui, quia licet non interrũ-
patur titulus verus interrumpi
tur tamen titulus putatiuus. Al

legant pro hoc caſum ſingu. in d.l.cum ſolus. inducẽdo vt per d. Alex.in l. Pomponius.§.ſed et legatário.circa principium. 4 ff.de acqui.poſſ. † Quid autem ſi quis non amiſit ex toto poſſeſsionem,quia res non extinguitur, ſed in aliud corpus transfertur, & ſic deſinit poſsidere rem particulariter & illam poſsidet ſub vniuerſitate, an interrumpatur pręſcriptio, habetur in d.l.rerum mixtura .§.labeo . & per totam. l.ff.de acquiren.rer.domin. Et per hæc remanet expedita prima queſtio qualiter interrumpatur præſcriptio propter ſuperuenientem defectum poſſeſsionis.

SVMMARIVM.

1 ℞ *Defectus bonæ fidei an interrumpat præſcriptionem.*

2 *Præſcriptio an impediatur vbi mala fides incepit in perſona ſucceſſoris, & bona fides erat in perſona autoris.*

3 *Dubitatio ſeu titubatio ſuperueniens de vera poſſeſſione, an interrumpatur præſcriptionẽ.*

4 *Dubitatio ſuperueniens præſcribenti fructus, ſeu partum ancillæ vel alterius rei emptæ antequam pręſcribat interrumpit præſcriptionem.*

5 *Mala fides quo ad vnum ſuperueniens an interrumpat præſcriptionem quo ad plures vel aduerſus illum tantum.*

6 *Mala fide medio tempore ſuperueniente an interrumpatur præſcriptio poſſidentis.*

7 *Repugnante conſcientia poſſidens peccat.*

8 *Scientia rei alienæ etiam ſine mala fide an impediat præſcriptionem.*

SECVNDO principaliter quæro. 1 † An defectus bonæ fidei interrũpat pręſcriptionem.

Istam queſtionẽ format Barto.in d.l.naturaliter.col.ij.verſi. quæro vtrum ſuperueniens. &c. & dicit ꝙ de iure ciuili ſuperueniens mala fides [a] ſimpliciter nunquam interrũpit præſcriptionem, quia de iure ciuili ſufficit bonam fidem adeſſe in initio.l.ſequitur.§.de illo.ff.de vſuc.& l.j.§.hoc tantummodo, C.de vſuc.transfor.Sed de iure canonico quandocunque ſuperueniat mala fides ante completam pręſcriptionem interrumpit illam.c.vigilanti.& c.fi.de pręſcrip.& c.poſſeſſor.cum gl. dę regu.iur.in vj.cui iuri canonico in hoc ſtandum eſt, vt ibi communiter concludunt gl. & Cano. Et ideo ſecundum Cano.bona fides debet eſſe continua & de cõtinua bona fide articulandum eſt, vt dicunt Bal. & Ange.in l.ſuper longi.colum.ij.C.de præſcript. long. tempo. vbi etiam concludunt ꝙ in hoc

a Vide Saly. in l.cũ notiſsimi. .§.immo. col.fi.circa princi. C. de pręſcr.xxx. anno.

a Adde bal. in c. cum non liceat circa fin. de preſcr. vbi dicit, ꝙ preſcriptio non interrumpitur per malam fidem.

hoc ſtandum eſt canoni. quia agitur de peccato.

Sed primo
2 quæro. † Quid ſi mala fides incipit ī perſona ſucceſſoris, & bona fides fuit in perſo
a na a autoris an impediatur præſcriptio ex hac mala fide ſuperueniente. Iſtam quęſtionem mouent Bal. & Ange. in d.l. ſuper longi. col.ij. verſi. ſed ſi mala fides, C. de præſcri. lon. tem. & diſtinguunt an traditio fuerit facta autori vel ſucceſſori, & inter ſucceſſorem vniuerſalem & ſingularem. per text. in l.ij.§.ſi defunctus. & .§.ſi eum. ff. de vſucapio. pro emp. vt ibi latius per eos. Sed de iure canonico ex quo requiritur continua bona fides vt dixi pręcedenti. q. eſt indubitatum, quod mala fides ſuperueniens vel in perſona ſucceſſoris vniuerſalis, vel ſingularis interrumpit & tanto magis ſi habuerit malam fidem ab initio. d. c. poſſeſſor. cum ibi nota. de regul. iuris in vj.

Secundo quæro.
3 † Quid ſi quis ceperit dubitare ſeu titubare, vtrum ad eum res pertineat vel non, & ſic nō habet bonam fidem nec malam, quæ proprie dicitur non bona fides tenens medium. vt not. gl. in l.iij.§.ſi. ff. de acqui. poſſ. & in l.j. C. eod. vtrum talis dubitatio ſeu titubatio interrumpat præſcriptionem. Bar. in d.l. naturaliter, circa finem. ij. col. determinat ꝙ nō, & ita dicit ſentire Inno. in c. ſi. de pręſcrip. & hanc opinionem tenet ibi glo. no. Bal. & Ang. in l. ſuper longi. ver. dixi ſecundo. C. de præſcri. lon. temp. Et iſta opi. eſt communis vt atteſtatur Alex. & Areti. in d.l.iij §.ſi. & ibi late Iaſ. col.ij. & iij. comprobans per plura. ff. de acquir. poſ. not. plene Fely. poſt Panor. in d.c. ſi. col. antepen. circa finem. & pen. verſi. ad illud de eo qui dubitat &c. qui inter cætera pro iſta concluſione allegat dictum Bal. in c. ſi diligenti. de præſc. vbi dicit, ꝙ conſcientia dubia non generat malam fidem, & eſt ibi bona gloſ. ſuper verbo, bona fides. ad finem. & Bal. in c. ſi. col. iij. de conſue. dicentem ꝙ dubius in conſcientia non dicitur facere contra conſcientiā niſi poſtquam ei innotuerit veritas. Et ita intelligit Inno. in c. nouit. de iudi. Et hāc partem firmat Imo. in rep. d. c. fin. de pręſcrip. per rationem, quia nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere. l. illud. ff. de peti. hęre.
4 † Iſtam concluſionē ſingulariter limitat Bald. in l. ancille. col. iij. C. de fur. vt procedat niſi poſsideretur res titulo pro ſuo tantum. Et ideo dicit ꝙ ſi ſuperuenit talis titubatio ſeu dubitatio pręſcribenti fructus ſeu partum ancillæ vel alterius rei emptæ antequam pręſcribat interrūpit præſcriptionem, refert & ſequitur Alex. in apoſt. ad Bar. in d.l. naturaliter. & ibi not. d. Clau. Aquen. col. ij. circa finem. Et no. ꝙ per ſolam petitionem factam in iudicio inducitur titubatio. ſecundum Bal. in l. nemo. ad ſi. C. de acquir. poſſeſ.

Tır.

TERTIO QVAERO
5 †Quid ſi ſuperuenit mala fides quo ad vnum, an interrumpatur præſcriptio quo ad omnes, vel aduerſus illum tantũ. Bar. in d.l.naturaliter, col.iij.verſi. quæro. quid ſi ſuperuenit mala fides, determinat ꝙ non interrumpitur, niſi aduerſus illũ tantum cuius reſpectu ſuperuenit mala fides, per glo. in l. ſi quis fundum. in glo. ff. ff. de acquir. poſſ. quæ vult ꝙ quis poſsit habere bonam fidem reſpectu domini & præſcribere dominiũ & malam fidem reſpectu creditoris & hypotecæ. Et ſic non pręſcribet aduerſus hypotecariam. Idem vult glo. in l. ſicut. in verbo poſsidente. C. de præſcrip. xxx. anno. Et pro hoc videtur caſus ſecundum Bar. in l. qui balneum. ff. qui po. in pi. ha. ſequitur d. Ant. in d.c. illud motus quia bona fides & mala poſſunt referri ad vnum & non ad alium, & reſpectu vnum ita ꝙ non alium. argu. l. Fulcinius. §. quid ſi aduerſus. ff. qui. ex cau. in poſ. ea. Contrariã opi. tenet Panor. ibi in prin. ij. col. motus primo per tex. in c. ſi. de
6 præſcrip. vbi patet † ꝙ poſsidens repugnante conſcientia peccat, ſed iſte credebat rẽ non eſſe ſuam, ergo peccat, & ſic poterit præſcribere. Mouetur ſecundo per text. in c. ſi virgo xxxij. q. ij. vbi dicitur ꝙ tandiu quis dicitur poſſeſſor bonę fidei quãdiu ignorat ſe alienũ poſsidere. Sed iſte credebat rẽ non eſſe ſuam licet putaret eã eſſe illius cuius non erat, ergo erat in mala fide. Sed opinio. Bartol. videtur magis communis licet vtraque ſit bene fundata ſecundum Felyn. in d.c. illud. circa princip. qui nihil firmat. Et opi. Barto. tenent ibi But. & Imo. & Salyc. in l. cum notiſsimi. §. imo. col. penul. vel fin. verſ. ſed tunc quęro. C. de præſcri. xxx. ann. vbi aſsignat rationem cur defectus poſſeſsionis interrumpit quo ad omnes, ſed non ſuperueniens defectus bonæ fidei. Et idem dicit eadẽ ratione in ſuperueniente defectu tituli. & Pet. de Anc. in c. ſi. col. pen. de præſcri. in vj. Are. vero in l. j. §. item acquirimus. colũ. v. & in l. iij. §. Neratius. col. pe. & in l. Pomponius. §. ex facto. ff. de acqui. poſ. dicit dictũ Bar. debere intelligi quãdo bona & mala fides reſpiciunt diuerſa puta dominium & hypothecam: et ita loquuntur glo. & iura quas & quæ Bartol. allegat: ſed mala fides reſpectu vnius iuris quo ad vnum nocet quo ad omnes. ita ꝓcedat opin. Panor. & hoc modo poſſunt cõcordari opi. Et ita declarant expreſſe Bert. Rom. & Cuma. licet Aret. non dicat in d.l. naturaliter. vbi iſtum paſſum late diſcutit domi. Clau. aquen. colum. iij. ad fin. dic vt ibi latius per eum.

7 QVARTO quęro † Quid ſi ſuperuenit mala fides medio tẽpore: quia quis credidit rẽ eſſe alienam deinde melius informatus credidit illam ſuam vel autoris ſui: & ſic depoſuit malam fidem: poſsidendo cogitatione domini: iuxta text. in l. bonæ fidei emptor. ff. de vet. ſig. et in l. apud antiquos. in verbo domini cogitatione. C. de fur. Vtrum talis mala fides incidens & non durans interrumpat

rumpat præſcriptionem, Bart. in d.l.naturaliter.col.iij.determinat ꝙ non poſt Innocen. in cap.fin.de præſcrip.quia ſecundum eũ ad hoc vt ſuperueniens mala fides interrumpat præſcriptionem etiam de iure can. oportet ꝙ ſuperueniat in commutabiliter. Alias remanet incorrectum ius ciuile quo cauetur ſufficere bonam fidem adeſſe in initio v. prædictum eſt,& fuit originalis opi.gloſ. in d.c. fin.contrariam opi.tenent Hoſti.& Panor. ibi. Idcirco de hoc articulo dic vt ibi late per Fely.col.v.verſi.item dum probat referẽtem opiniones & poſtea diſtinguentem & per do. Clau.Aquẽ. in d.l.naturaliter. colum.ij. qui atteſtatur opi.gl. Innoc.& Barto.eſſe communẽ.

Qualiter autem probetur mala fides ponit Bartol. in l. Celſus.colum. iiij.& ibi late dicã.
8 de vſuca. † Et notandum eſt ꝙ ſcientia rei alienæ etiam ſine mala fide impedit præſcriptionem ſecundum Bal.no.in l. nec creditores.C.de pig.ac. Et ponit exemplum in creditore poſsidente pignus . Non enim poſsidet mala fide cum habeat cauſam poſsidendi per traditionem debitoris, tamen ſcit rem eſſe alienam,ideo non præſcribit. l.ſerui nomine. ff. de vſuca. & dicit hoc menti tenendũ, refert & ſequitur Felyn.in d.c.illud. col.j.de præſcri.

SVMMARIVM.

1 *Superueniente defectu tituli an interrumpatur præſcriptio poſſidentis.*

2 *Venditione reſoluta poteſt vẽditor vti acceſſione emptoris & vtriuſque tempora contingere.*

3 *Vſucapio an interpellatur vt non currat ad commodum autoris vbi titulus reuertitnr ad non titulum.*

4 *Fictio idem operatur in caſu ficto ꝙ veritas in caſu vero.*

TERTIO principaliter quæro.
1 † Vtrum ſuperueniẽs defectus tituli interrumpat præſcriptionem. Iſtam q. firmat Bart. in d.l.naturaliter. col.ij. verſi. quæro ergo vtrum ſuperueniens defectus in titulo & loquitur ſatis confuſe, vt dicit Panor. in d.c.illud,colũ.ij. ver. quo ad tertium, qui breuiter diſtinguit ꝙ aut ſuperuenit defectus tituli,quia certior effectus eſt poſſeſſor de illius nullitate & tunc impeditur et interrumpitur præſcriptio, quia talis defectus ſuperueniens conſtituit eum in mala fide, arg. c. veniens. de præſcrip.aut ſuperuenit defectus tituli reſpectu reſolutionis, quia ego poſsidens rem bona fide vendidi tibi rẽ illam ſub pacto vt deficiente conditione appoſita res eſſet inempta, & tunc licet deficiat conditio non tamen eſt interrũpta præſcriptio inchoata contra dominium, ſed poteſt primus poſſeſſor priora tẽpora cũ ſequentibus continuare quia illa pro-

ſa propria dici vẽditio non põt
cũ eſſet reſolubilis in euentum
cõditionis & idẽ in ſimi. Et li
cet Panor. pro hoc nihil alle-
get, eſt tex. in l. Põponius. §. prę
terea. ff. de acqui. poſ. vbi dicit
2 †ꝙ reſoluta vẽditione vẽditor
põt vti acceſsione emptoris &
contingere tpa vtriuſq;. & eſt
a caſus in l. ſi hominẽ.[a] ff. de vſu-
cap. Ang. vero in d. l. natura-
3 liter. ex doctri. Bar. colligit †ꝙ
qñ titulus reuertitur ad non ti-
tulũ nõ interpellatur vſucapio
quin currat ad cõmodum auto-
ris. d. l. ſi hominẽ. Sed ad cõmo-
dum ſui interpellatur qñ ſcit ſe
reſtituturũ, ſecus ſi ignoraret et
iuſte. & ita intelligit text. in l.
quæſitũ. ff. de acquir. re. do. quẽ
allegat ibi Bar. Itẽ ſecus ſi re-
ſtiturus nõ eſſet excẽplũ. Si di
cit ſtatutũ ꝙ oẽs cõtractus facti
a menſe citra ſint nulli tñ poſsi
dẽtes poſsideant nõ interpella-
tur p̃ſcriptio, quia tũc debet in-
ſpici initiũ. l. ſequit. §. de illo. ff.
de vſucapio. Fallit tñ ſcdm
Ang. ſi reductio ad nõ titulũ fin
geret retro vt qa dicit ſtatutũ
quod fingatur cõtractus nunꝙ
4 facti. †Nã cũ idẽ operetur fictio
in caſu ficto, qd veritas in caſu
vero. §. ſi vero cõſtante. cũ glo.
i auth. de ſan. epi. ſicut defectus
tituli a principio ſecundũ veri-
tatẽ impediret prę ſcriptionẽ, ita
& qñ ſecundũ fictionẽ. Et ver
ba Ang. refert Imo. in d. l. natu
raliter. col. ij. et tenet cõtra An
gel. in caſu dicti ſtatuti, dicens
ꝙ non videt effectum huius fal
lentiæ ſi ſtatutum ſubijciat ꝙ
poſsidentes tamen poſsideant.
Nam tunc videtur eſſe de men
te ſtatuti quod poſsidens poſsit
ſe tueri exceptione, & ſic quo
ad illam fictio nõ
operabitur. Præ
terea dicit Imol.
quando ſtatutum
dicit quod cõtra-
ctus facti a menſe
citra ſint nulli ex
quo ipſo iure inua
lidat contractum
in effectu vult cõ
tractum haberi ꝓ
infecto. Sed opi.
Ang. in caſu dicti
ſtatuti & hanc fallen. conatur
ſuſtinere. do. Clau. aquen. in d.
l. naturaliter. colum. j. vt ibi
per eum. Et ſic volunt An-
gel. & Imo. quod ſi deficiat ti-
tulus & prę ſcribẽs ignoret poſ-
ſit prę ſcribere propter illam
ignorantiam, etiam ad opus ſui
& contra eum in cuius fauo-
rem deficit titulus, licet Bar-
tol. videatur velle contrarium
per d. l. quęſitum. Sed poteſt
dici quod dictum Bartol. limi-
tatur ex dictis Ang. & Imo. &
dicta Bart. in d. l. naturaliter.
in effectu ſequitur Salic. in l. cũ
notiſsimi. §. imo. C. de prę ſcri.
xxx. anno. Et not. ad amplia
tionem prędictæ concluſionis,
quam facit Panormi. in dicto
cap. illud. quod ſicut quando
defectus ſeu nullitas tituli ve-
nit ad notitiam prę ſcribentis
interrumpatur propter malam
fidem, ita etiam quando non
deficit titulus vel non eſt nul-
lus tamen prę ſcribẽs putat de-
feciſſe vel eſſe nullum. Nam tũc
impeditur prę ſcriptio. ita ele-
ganter vult Bald. in l. j. co-
lum. prima. C. per quas perſo.
nob. acqui. & ibi ſequitur Sa-
lyce. quos refert Felyn. in d. c.
illud colum. j.

a Vide Saly. in l. cũ notiſsimi. §. ſed & ſi quis colum. iij. circa princi. C. de præſcrip. xxx. anno.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Defectus ſuperueniens in perſona præſcribētis aut in perſona cōtra quē præſcribitur an interrūpat præſcriptionem.*

2 *Interruptio ciuilis quæ dicatur.*

3 *Præſcriptio qualiter interrumpatur ciuiliter.*

4 *Præſcriptio mere odioſa ꝑ ſolā citationem interrumpitur.*

5 *Præſcriptio mixta . i. partim odioſa et partim fauorabilis interrumpitur lit. conteſt. facta coram iudice competenti.*

6 A*ctiones annales ſeu prætorie quomodo interrumpantur.*

7 *Citatio ſola an interrūpat præſcriptionē .xxx.vel xl. anno.cū bona fide ſine tit.per quā acquiritur vtile dominium. & nu.9*

8 *Præſcriptio cepta contra eccleſiam non interrumpitur per citationem ſed requiritur lit. conteſta.*

10 S*tatutaria præſcriptio ſola citatione interrumpitur niſi ſtatutū imponeret per præſcriptionem ſilentium.& nu ſeq.*

Verbū petere ī aliqua clauſula appoſitū ad quē debeat referri.

12 V*erbū qūocunq; vel aliud ſimile adiūctū verbo petere vbi intelligitur de petitione quæ fit ꝑ lit.cōte.an poſſit ēt verificari in extraiudiciali petitione.*

13 S*tatutum de non petendo debitum niſi petitum ſit intra.x.an. quomodo ſit intelligendum.*

14 C*oncluſio ꝙ præſcriptio. xxx. an. interrūpitur ſola citatione an extendatur ad vnicam citationem legitimæ factam.*

Interruptio præſcriptionis quæ pōt ſola citatione fieri pōt ēt fieri ꝑ filiūfa.ſine cōſenſu patris.

15 D*enūtiatio per quēlibet facta dūmodo fiat cū licentia iudicis interrumpit præſcriptionem.*

16 *Caſu quo per citationē interrūpi pōt ꝑſcriptio nō eſt curandū de libello male formato.*

17 *Interruptio præſcriptionis an poſſit fieri per dationem fideiuſſoris.*

18 D*enuntiatio extraiudicialis nunquam interrumpit præſcriptionem niſi in caſibus a iure expreſſis.& nu.ſeq.*

20 *Denuntiatio extraiudicialis facta cum forma legis, vt perfectius.C.de an.except.an interrumpat præſcriptionem.*

21 *Præſcriptio cōuētionalis interrumpitur & perpetuatur ſola extraiudiciali interpellatione.*

22 C*itatio vbi actor qui fecit citari nō cōparet in termino habetur pro non facta:nec interrumpit præſcriptionem.*

23 C*itatio ad hoc vt interrūpat præſcriptionem debet eſſet certa & ſpecialis.*

24 *In cauſa criminali ſola libelli*

oblatio ante citationẽ interrum pit præſcriptionem.

Sola libelli oblatio an ſemper dicatur præſcriptionem interrumpere.

25 Citatio nõ inducit litis pendẽtiam niſi nuntius retulerit iudici vel in actis: & ſic talis citatio eſt nulla nec præſcriptionem interrumpit.

26 Relatio citationis an ſit de ſubſtantia iudicii.

27 Citatio nulla nullam facit præſcriptionis interruptionem.

28 Comparitio ſubſequens an validet citationem nullam.

29 Citatio realis quæ fit per capturam perſone an præſcriptionem interrumpat.

30 Citatio quæ fit per teſtiũ receptionẽ ad eternã rei memoriã lite non conteſtata an interrumpat præſcriptionem.

31 Præſcriptio mere fauorabilis an per lit.cõte.interrũpatur vt pẽdente lite finiatur vſucapio.

32 Præſcriptio mixta interrũpitur per litis cõteſtationẽ:dũmodo ſit facta animo & intẽtione procedendi in lite vſque ad finem.& nu.ſeq.

34 Litis conteſtatio facta coram arbitratore nõ interrumpit præſcriptionem.

35 Litis conteſtatio facta iudice incõpetenti vel non ſuo eſt nulla & ideo non interrumpit præſcriptionem.

36 Mala fides ſupueniens de iure canonico in quacũq; tpis parte interrũpit præſcriptionem.

37 Interruptio præſcriptionis an fiat per iudicium in quo agens ſuccubuit aut per litis conteſt. in eo factam.

38 Præſcriptio an per exceptionẽ ſeu exceptionis obiectum interrumpatur.

39 Præſcriptio an & quomodo poſſit per filiumfa. interrumpi ſine conſenſu patris.

40 Præſcriptio iuriũ incorporaliũ qualiter interrumpatur.

41 Præſcriptio libertatis qualiter interrumpatur.

42 Effectus interruptionis præſcriptionum quis ſit.

43 Litis conteſt.non inducit malã fidem niſi præſumptam.

44 Vitiũ litigioſi & effectus interruptionis præſcrip.inductus per lit.conteſt.an duret perempta inſtantia.& nu.ſeq.

45 Regula ꝗ perempta inſtantia durat effectus præſcriptionis quomodo limitatur.

46 Interruptio præſcriptionis ciuilis an proſit quo ad omnes.

47 Interruptio præſcriptionis facta contra principalem an proſit contra fideiuſſorem ignorantem & non citatum.

48 Interruptio præſcriptionis facta contra vnũ ex pluribus tu-

toribus an & quo caſu aliis præiudicet.

49 *Interpellatio facta contra reũ an perpetuet actionem contra fideiuſſorem.*

50 *Interruptio præſcriptionis facta cõtra unum ex correis pro deſt creditori quo ad alium & nocet alteri correo.*

Interruptio præſcrip. facta contra principalem an interrumpat quo ad fideiuſſorem vel ecõtra.

51 *Interruptio præſcriptionis in uno actu an proſit in altero.*

52 *Completa præſcriptio an poſſit interrumpi.*

53 *Interruptio præſcriptionisq̃uo & quot teſtibus poſſit probari.*

1 QVARTO principaliter† quæro virum ſuperueniens defectus in perſona præſcribẽtis: vt q̃a fiat incapax dñij illius rei quã præſcribit ex aliquo incidenti interrũpat prꝫſcriptionẽ. Hãc q. late examinat Bar. in d. l. naturaliter. col. iij. in fi. & iiij. inferens in ſpecie ad deciſionem no. q. pone: Statuto cauetur ꝙ forenſis nõ poſsit acquirere aliquã rem immobilẽ in territorio contingit ꝙ forenſis ſucceſſit ciui præſcribenti aliquã rẽ: vtrum ex defectu perſonæ præſcribẽtis interrũpatur prꝫſcriptio. & concludit breuiter ꝙ aut forenſis impeditur acquirere ex omni cauſa & p̃ſcriptio extinguitur: aut ex certa cauſa tñ: ita ꝙ ex alijs cauſis poteſt acquirere dñium & nõ impeditur. In principali vero. q. diſtinguit vt ibi latius ꝑ eũ cuius dicta ſequũtur cõiter doc. in d. l. naturaliter. vbi late per do. Clau. aquẽ. col. v. ver. iiij. principaliter et ſeq. et ſequũtur Bal. & Ang. in d. l. cũ nõtiſsimi. §. imo. Defectus aũt ſuperueniẽs in perſona eius cõtra quẽ præſcribitur nõ interrũpit præſcriptionẽ vt ſi prꝫſcriptio erat inchoata cõtra aliquẽ maiorẽ cui ſucceſsit pupillus minor vel eccleſia quia licet vſucapio non poſsit inchoari contra eos: inchoata tñ non extinguitur: vt not. gl. & doc. in l. j. C. ſi aduer. vſucap. & in l. fi. C. in qui. cau. in integ. reſt. nõ eſt neceſ. Fallit in prꝫſcriptione. xxx. ann. quæ cõtra pupillũ nõ currit ſed dormit. l. ſicut. C. de prꝫſcrip. xxx. an. ita dicit Bar. in d. l. naturaliter. col. iiij. circa fin. vbi aſsignat rõnem diuerſitatis inter vnũ caſum et aliũ quare defectus ſuperueniẽs in perſonam eius qui præſcribit interrũpat præſcriptionẽ: & nõ defectus ſuperueniens in perſonã eius contra quẽ p̃ſcribitur: & doc. cõiter ſequuntur Bar. de hoc vltimo late dixi in prꝫcedẽti parte in xxiij. caſu. Et per hæc remanet expedita prima ſpecies interruptionis: quæ dicitur naturalis.

VENIO nunc ad ſecundam
2 ſpeciem† videlicet ad interruptionẽ ciuilẽ: & ſic ad ſecundã partẽ huius ſecũdꝫ partis ſextꝫ principalis: & dr̃ interruptio ciuilis: qñ aliquid de naturalibus & ſubſtãtialibus nõ extinguitur ſeu deficit ſed alias aliquis

quis actus celebratur qui de iure ciuili interrũpit ꝑſcriptionẽ & ea interruptio dicitur ciuilis: quia a iure ciuili inuēta eſt. ita declarat Panor. in d. c. illud. col. ij. ver. venio ad ſecundum principale.

3 QVAERO igit̃ primo. †Qualiter præſcriptio interrũpatur ciuiliter. In hac. q. dat̃ talis doctr. ex dictis Bar. in locis infra allegatis. & Panor. vbi ſupra. Quod quædã eſt præſcriptio mere fauorabilis, vt vſucapio quæ eſt introducta in merũ fauorẽ poſsidentis rẽ mobilem cum titu. & bona fide: vt dicit tex. xvj. q. iij. §. põt. not. Dy. in c. poſſeſſor. de reg. iur. in vj. & Bar. in l. ij. §. ſi rem. ff. pro empto. & in d. l. naturaliter. col. j. & in l. fi. in princi. ff. de eo per quẽ fac. erit: & iſta nõ interrũpitur ẽt per lit. conteſt. niſi in effectu: quia pendente iudicio: currit vſucapio. Et ſi interim cõpletur tẽpus: reus cõdemnabitur ad reſtituendũ vſucapione nõ obſtante. Non tñ pronũtiabitur rẽ eſſe petentis: vt eſt caſus in l. ſi poſt acceptum: & ibi no. glo. & doct. ff. de rei ven. & in l. Iulianus. §. quantum. ff. ad ex-

4 hiben. † Quædã & ſecundo eſt ꝑſcriptio mere odioſa: vt præſcriptio longiſsimi tpis. xxx. vel xl. anno. quæ currit cũ mala fide. & eſt introducta in odiũ & propter negligentiã nõ petẽtis. non aũt aliquatenus in fauorẽ poſsidẽtis, vt declarat Dyn. in d. c. poſſeſſor. Et iſta interrũpitur per ſolam citationẽ: vt eſt tex. in d. §. põt. & in l. cũ notiſſimi. in princi. & §. imo. C. de prẽſcri. xxx. an. Et eſt ratio: quia cũ hęc præſcriptio ſit fundata ſuper odio & negligentia nõ petentis, ceſſat negligentia cũ mittit executorẽ: ſeu nuntiũ. Et ideo interrumpitur prẽſcriptio. Sed præcedẽs quæ eſt mere introducta fauore poſsidentis nõ interrumpitur lit. cõteſt. quia per hoc non tollitur titulus & poſſeſsio præſcribẽtis. Et ſic prẽſcriptio longiſsimi tẽporis interrumpitur regulariter per citationem. Nec ſufficeret ſimplex impetratio delegati abſque citatione, quia illa non interrumpit ꝑſcriptionẽ. gl. eſt no. in auth. de exhi. re. in prin. quam ibi valde not. Angel. Et ſimpliciter refert Fely. in d. c. illud. ad fi. cõmẽ. in vlti. cõclu.

Addo ꝓ iſta cõcluſione tex. expreſ. in l. ſicut. ver. nec ſufficiat. C. de præſcrip. xxx. anno. vbi expreſſe dr̃ ꝙ ſola impetratio reſcripti nõ interrumpit prẽſcriptionẽ, niſi ſecuta citatione. Fallit in actionibus annalibus & prætorijs, vt ibi per gl. ſuper verbo precibus, & ſta-

5 tim dicetur. †Quædam & tertio eſt prẽſcriptio mixta, ideſt partim introducta in fauorẽ prẽſcribentis, & partim in odium negligentis, ideſt præſcriptio. x. vel xx. anno. cum titu. cõtra priuatum quæ appellatur longi temporis. Et hæc interrumpitur litis conteſta. facta corã iudice cõpetenti. vt in d. §. põt. & l. more. C. de rei ven. Et de iſta triplici ſpecie præſcriptionis eſt tex. cum glo. in l. fi. circa fin. C. de edic. di. Adri. & plenius dixi ſupra in ij. parte.

6 prin. in princi. † Et hæc vera in actionibus perpetuis ſeu temporalibus. In annalibus vero & prætorijs, quæ regulari-

ter durant anno. l. in honorarijs. ff. de act. & obliga. fit interruptio lit. conteſta. vel quaſi vt per libellum principi oblatum. l. ij. cum ibi not. C. quando lib. princ. dat. Idem dicendum eſt ſecūdum Bar. in l. ij. §. ſi rem. ff. de vſuca. pro empto. ſi eſſet præſcriptio annalis inducta conſtitutione epiſcopi, ducis, comitis, vel marchionis, quia interrumpitur ſicut in prętorijs, nam ſtatuta ipſorū equiparantur iuri prætorio, vt plene not. Barto. & doct. in l. v. in princ. ff. de verbo. obli. Hæc doc. colligitur ex dictis Bart. in locis præallega. quam doct. communiter ſequuntur & referunt cano. in d. c. illud. maxime Panor. col. ij.
7 † Sed dubitatur, quid de præſcriptione xxx. vel xl. anno. cum bona fide ſine ti. per quam acquiritur vtile dominium. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcript. xxx. an. Et late dixi ſupra in ij. parte principali, an interrūpatur ſola citatione. do. Ant. de But. in d. c. illud, tenet ꝙ interrumpitur per ſolam citationē, ſicut illa quæ inducitur cū mala fide. Et idem dicit ſe putare in præſcriptionibus currentibus contra eccleſiam, vbi nō exigitur titulus, ſed ſufficit tēpus xl. anno. iure non reſiſtente, quia currit mera negligentia non petentis ſecundum eū.

Contrariam opi. tenet ibi Panor. ad fi. ij. col. dicens ſe profecto credere ꝙ in hoc do. Anto. errauit, quia videtur expreſſe locutus cōtra text. in d. §. poteſt xvj. q. iij. vbi dicitur ꝙ præſcri. xxx. anno. ſine titulo cum bona fide equiparatur præſcriptioni x. vel xx. an. cum titulo et ſic vtraque pręſcriptio eſt inducta partim in odium negligētis & partim in fauorem poſſidentis cum bona fide. Nam curſus maioris tēporis ſupplet defectum tituli, & hoc etiam ſatis expreſſe colligitur ſecundū eū in d. l. ſi quis emptionis. §. j.

Hinc eſt ꝙ vtroque caſu acquiritur dominium præſcribenti, ſed in præſcript. xxx. anno. cum mala fide acquiritur ſolū exceptio de iure ciuili, vt ibi & in d. §. pōt. Et ſic vult Panor. ꝙ ad interrumpendam prę ſcrip. xxx. an. cū bona fide requiratur litis conteſtatio, ſicut in præſcriptione longi temporis cum titulo. Et his verbis Panor. d. Fely. in d. c. illud, circa fi. ij. col. & in prin. ſeq. colligit duas concluſiones. Prima concluſio eſt ꝙ iura dicentia ꝑ ſcrip. xxx. an. interrumpi ſola citatione habent locum in præſcriptione cū mala fide ad quā interrumpendam ſufficit diligentia interrumpentis per citationem. Secus in præſcriptione tricenaria cum bona fide in qua non ſufficit citatio propter fauorem qui datur bone fidei, ſicut in præſcript. x. vel xxx. anno. cui illa equiparatur.

8 † Secunda concluſio eſt ꝙ præſcriptio cepta contra eccleſiam non interrumpitur per citationem ſed requiritur litis cōteſtatio, quia cum ibi requiratur bona fides non eſt dicendū ꝙ ſit mere odioſa prælati negligentis inducta, ſed etiā partim fauore præſcribētis propter bonam fidem, vnde opus eſt litis conteſtatione, quod alibi dicit Fely. ſe non legiſſe ita clare, &

commu-

communiter doct. vt ipſe dicit in diſcurſu ſentiunt cōtrarium dicentes præſcriptionem longiſsimi tēporis interrumpi ſola citatione. Nam hoc limitabitur ſecundum Fely. ex dictis Panor. niſi illa ſit cum bona fide. Et ſubdit ꝙ eſt limitatio maximi effectus attento ꝙ hodie etiam in vtroq; foro correcta ſunt iura de mala fide loquētia, vt in c. poſſeſſor cum gloſſ. de reg. iur. in vj. & in c. fin. de præſcrip. & ſic citatio nunquā ſufficiet ad interrumpendam pſcriptionem ex quo hodie nulla pręſcriptio currit cum mala fide & licet Felyn. pungat iſtas duas concluſiones, tādem illas firmat. Addo vltra Fely. Pau. de Caſtr. in l. ſi. §. ſ. ff. rem rat. ha. vbi concludit ꝙ præſcrip. xxx. anno. cum bona fide non eſt mere odioſa, ſed partim fauorabilis, & dix i ſupra in ij. parte prin.

9 † Stat ergo concluſio ꝙ præſcrip. xxx. anno. cum mala fide de iure ciuili interrūpitur ſola citatione. Iſtā concluſionem ampliat & extēdit do. Iaſ. ſeptem modis in l. fin. in princ. colum. ij. & iij. ff. de eo per quem fact. erit ex dictis do. Alexā. ibi pro maiori parte. Ampliatur primo ꝙ p productionem inſtrumenti factam contra præſentem in iudicio ita interrumpitur præſcriptio ſicut per citationem, ita tenet Bald. reputans not. dignum in l. j. ff. de in ius vocan. & in l. j. C. quando lib. princi. dat &c. & refert Iaſ. vbi ſupra. Sed in loco vltimo allegato Bal. hoc non dicit ratio eſt quia tantum operatur præſentia partis in iudicio quantū citatio, vt eſt tex. melior de iure in l. etiā. §. ſi. ibi pręſente vel euocato. ff. de mino. et gl. not. in l. j. ff. de ſer. quę incipit. No. tria quæ vult ꝙ citatio inualida conualidatur per comparitionem ſubſecutam, & ibi no. Bar. & oēs, & in d. l. j. ff. de in ius vo. maxime Alex. & Moder. vbi Iaſ. col. j. refert dictum Bal. ibi ſupra relatum cū pluribus alijs deciſionibus ad propoſitum, eandem concluſionem per plura tenet Fely. in d. c. illud. col. iiij.

10 † Ampliatur ſecundo iſta concluſio, ut procedat ēt in præſcriptione ſtatutaria vt ſi cauetur ſtatuto ꝙ ſi creditor ſteterit per decē annos ꝙ non petierit debitum amplius non audiatur. Nam cum iſta pſcriptio inducatur ſola negligētia creditoris non petētis abſq; facto debitoris cenſetur mere odioſa, & ſic per ſolam citationē interrūpitur, ita tenent Bar. & Ange. in d. l. ij. §. ſi rem. ff. p empto. & in l. in omnibus. in ſi. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. vbi dicunt ꝙ cum tale ſtatutum non requirat titulum aut bonā fidem pręſcribentis cenſetur inducta talis præſcriptio in odiū negligentis, et ſic videtur idem ꝙ in præſcrip. xxx. anno. ſequitur Alex. in d. l. ſi. in princ. col. iij. circa ſi. & ſeq. de eo per quē &c. qui atteſtatur opi. Bar. eſſe cōmunē, & defendit ab impugnatione Imo. tenentis contra Bar. ſequitur etiam Iaſ. ibi. col. ij. aſsignās rationem, quia præſcriptio decennalis inducta per ſtatutum ſuccedit loco pręſcrip. xxx. anno. & ideo ſapit eius naturam ſecundum Bal. in l. ſi. C. de tempo. in integ. reſti. peten. & in l. in contractibus,

in princ. C. de non nu. pecu. & ante ipſum iſtam rationem aſſignat Roma. vt infra. Et hãc concluſionem tanquam commu nem late firmat Fely. in d. c. illud, col. ij. & allegat Ro. ita tenentem & aſsignantem prædictam rationem conſ. xxxix. in quæſtione propoſita, & duo cõſil. Pau. ad comprobationem di
11 ctæ rationis. † Limitatur iſta concluſio quæ habet ꝙ per ſolam citationem interrumpitur præſcriptio ſtatutaria, niſi ſtatutum imponeret per præſcriptionem ſilentium non petenti, vt quia diceret ſi quis non petierit debitum intra decem dies poſtea non audiatur. Nam cum verbum petere intelligatur per litis conteſtationem. l. amplius non peti. ff. rem rat. hab. non dicetur petijſſe qui nõ fuit litem conteſtatus, & ſic eo caſu per ſolam libelli oblationem & partis citationem non fiet interruptio. ita limitat Salyce. in l. fin. C. de præſc. xxx. ann. ſequitur Fely. in d. c. illud, col. ij. contra Bar. in l. cum notiſsimi. in prin. C. de præſcrip. xxx. an. Sed hanc limitationem reprobat & bene præſtantiſsimus doc. d. Clau. Aquen. pceptor meus in d. l. naturaliter, col. pen. reſpondeo ad d. l. amplius non peti, ex ibi not. per Bar. circa princ. dicens ꝙ aliquando verbũ petere refert ad eum cui ex petitione debet acquiri, & tũc verificatur ex ſimplici petitione extraiudicium, vt in l. ſi decẽ cum petiero. ff. de ver. ob. qñq; refertur ad eũ qui ex petitione debet obligari et tunc requiritur litis conteſtatio. & aliter non verificatur niſi ex litis cõteſtatione, & ita procedit tex. in d. l. amplius nõ peti. Et iſta eſt optima reſpõſio quia in caſu prædicti ſtatuti verbum petere refertur ad eũ cui ex petitione debet acquiri.
12 † Subdit vnum incidenter d. Clau. vbi ſupra ad limitationẽ d. l. amplius non peti quod vbicunq; verbum petere intelligitur de petitione quę fit per litis conteſtationẽ ſi adijciatur verbum quomodocunq; vel aliud ſimile verificabitur etiam in extraiudiciali petitione, & ad hoc dicit ſe ponderare gl. a nemine allegatã, in l. qui fidem, in glo. magna circa princ. quæ hoc dicit in terminis. ff. de trãſac. Pondero etiam vltra do. Clau. ꝙ Bart. & doc. vbiq; in terminis dicti ſtatuti expreſſe loquuntur quando ſtatutum vtitur verbo petere, videlicet ꝙ creditor non petens debitum, infra x. annos nõ audiatur &c. et tamen dicunt ꝙ talis præſcriptio in terminis huius ſtatuti interrumpitur ſola citatione, et ꝙ opi. Bar. in hoc eſt communi
15 ter approbata. † Sed quæritur quid ſi ſtatuto caueatur ꝙ debitum peti non poſsit niſi petitum fuerit intra x. annos & executio facta qualiter debet intelligi tale ſtatutũ & quomodo dicetur facta executio vt pſcriptio ſtatutaria dicatur interrupta. Iſtam qõ. examinat pulchre Bar. in l. is qui. ad fin. ver. item no. ff. qui. ex cau. ma. & ibi tractat vtrũ per miſsionẽ in poſſeſsione ex primo decreto dicatur facta executio & interrupta præſcriptio, & clarius Bal. in l. conſentaneum, ad fi. C. quomodo & quãdo iudex.

tra-

tractat etiam eleganter Bar. in d. l. is qui. quando aliquid dicatur eſſe factum. Sed eſt aduertẽdum ꝙ tale ſtatutum ſuper quo fit tanta diſceptatio per doc. in pleriſq; locis regulariter non valet in vtroque foro propter malam fidem præſcribentis & tanquam nutritiuum peccauit, vt vult Bar. in l. omnes populi. viij. col. ff. de iuſti. & iu. quẽ doct. cõiter ſequuntur licet alibi tenuerint contrarium, vt late te concluſi in ij. parte iij. partis
14 princ. q. xiiij. † Ampliatur tertio prædicta concluſio quæ habet ꝙ præſcrip. xxx. an. interrumpitur ſola citatione, etiã ſi ſit vnica citatio & non perẽptoria dũmodo ſit legitime facta ſecundum Ang. in l. ad perẽptorium. ff. de iudi. Ioan. And. & Cano. in c. propoſuiſti. de fo. compe. cum concor. de quibus per Iaſ. in d. l. fi. in princ. circa fi. ij. col cui addo Bald. in l. & poſt edictum. ff. de iud. Fely. in d. c. illud, colũ. iij. vltra med.

Ampliatur quarto ẽt ſi citatio fiat a iudice incompetẽti qñ competentis iudicis copia haberi non poteſt ſecundum Ange. in l. ſi vacantia. C. de bon. vacan. lib. x. Bene facit tex. in l. vbi abſunt. cum ſi. ff. de tu. & cu. da. ab his, ſequitur Iaſ. in d. l. fi. col. fi. in princ. ff. de eo per quem fac. er. Vltra quem addo Bald. conſi. clxvij. proponitur j. vol. vbi dicit ꝙ citatio facta etiam in alio loco quam domicilij interrũpit p̃ſcriptionẽ.

Ampliatur quinto ꝙ ſola citatio interrumpit talẽ præſcriptionem ẽt ſi poſtea non ſequatur alia petitio, & ſic abſque oblatione libelli ſecundũ Bal. in addi. ad Spec. in tit. de execu. ſenten. in verbo pręſcriptio cõtra Spe. ibi ver ſed nunquid, hoc refert Iaſ. vbi ſupra. Vltra quem adduco pro iſta ampliatione ꝙ nõ requiratur oblatio libelli ad interrumpendam p̃ſcriptionem ſed ſufficiat alius actus præcedens bonum tex. in l. ſicut. in ver. nec ſufficiat. C. de præſcri. xxx. an. Ampliatur ſexto ꝙ talis interruptio põt fieri etiam per filiumfamilias ſine conſenſu patris quando ſola citatio ſufficit. Sed non tñ quando requiritur litis cõteſtatio ſecundum Bal. in l. j. col. ij. C. qui admit. & in l. fi. §. ne-
15 ceſsitate. C. de bo. q̃ lib. † Ampliatur ſeptimo quãdo colonus conuentus nominat dominum in iudicio, & denuntiat domino iudicis autoritate litem motam quia talis renuntiatio ita interrumpit pręſcriptionẽ ac ſi nuntius publicus denuntiaſſet, ſecus vbi requireretur litis cõteſtatio, ita tenet no. Bal. in l. ij. col. pe. C. vbi in rem actio. no. plene Panor. in c. quoniam frequẽter. §. quod ſi ſuper. vbi tex. gloſ. & doc. vt lit. non conteſt. Quinimmo denuntiatio facta p quemlibet licet non ſit nuntius dummodo fiat cum licentia iudicis interrũpit, ſecundũ Bald. poſt glo. in d. l. ij. col. fin. refert Alex. in d. l. naturaliter in apo
16 ſti. ad Bar. col. iiij. † Ampliatur octauo vltra Iaſ. etiam data libelli ineptitudine, quia eo caſu quo per citationem interrumpitur præſcriptio non curatur an libellus fuerit male formatus ſecundum Bar. in l. accuſaturus. ff. de adul. & ita intelligit gloſſ. in authen. offeratur

C. de

C.de li.conte.vbi Bal. col.iij.
vel iiij.dicit, ꝙ nullitas actus
qui non eſt de ſubſtantia ad in
terruptionē præſcriptionis nō
impedit effectū interruptionis
quo ad actum qui eſt de ſubſtā.
tia. refert & ſequitur Fely. in
d.c.illud.col.iiij.in ij.declara-
tione. Addo Aret.conſil.xxx.
viſo themate.col.fi. Amplia-
tur nono vltra Iaſ.vt procedat
etiam per miſsionem in poſſeſ-
ſionem ex primo decreto, quia
per eam interrumpitur pręſcri
ptio, quę poteſt per ſolam cita-
tionem interrumpi, ſecundum
Ro.cōſ.xxxviij.& refert Fel.
in d.c.illud.col. pe. circa fi.in
vj.conclu.ſecus dicit ipſe in p̄-
ſcriptione quæ non interrumpi
tur niſi per lit.conteſt. Vltra
quem addo text. in l. miſſo.ff.
pro empto.& in l.ij.in prin.&
ibi Bar.ff.pro hær.& late no.
Alex.poſt glo.& Bar.in l.a di
uo Pio.§.ſi ſuper rebus. col. v.
& vj.ff.de re iudi. Ampliatur
vltimo pędicta concluſio vl-
tra Iaſ.vbi ſupra quod pręſcri
ptio longiſsimi tēporis inter-
rumpitur nedum per citationē,
ſed etiam pluribus alijs modis
quos not.glo. magiſtra. in d.l.
cum notiſsimi.§.ſed & ſi quis.
& ibi Sal.legens illum.§.cū.§.
imo.ad fi.commen.& gl.in c.
placuit, el ij.§.poteſt,in verbo,
interrupta,xvj.q.iij.& in d.c.
illud.& ibi Panor.in prin.iij.
col. reaſſumit iſtos caſus quam
uis aliqui ex illis caſibus ada-
ptentur ad alias ſpecies præ-
ſcriptionum. Et qualiter in-
terrumpatur pręſcriptio per ci
tationem, vide pulchre vltra
prædicta per do. Maria.Sozi.
in ſuo tract.citationū,in xxxj.
17 arti.in x.effectu. † Et in ſpe
cie an per dationē fideiuſſoris
interrumpatur præſcriptio vi-
de per Bart. in l. cum quis.§.ſi
quis pro reo. vbi caſus ſecun-
dum vnam lect.ff.de ſol.no.Sa
ly.poſt glo.in l.cū notiſsimi §.
imo.col.ij.ī ij.q.vbi circa hoc
tradit no.doctrinam.C.de præ
ſcrip.xxx.anno. Nunc limi
tatur prædicta cōcluſio quę ha
bet ꝙ citatio interrumpit præ-
ſcriptionem longiſsimi tempo
18 ris pluribus modis. † Pri-
mo limitatur, vt non habeat lo
cum in denuntiatione extraiu
diciali, quia per eam non inter
rumpitur præſcriptio etiā lon-
giſsimi temporis. text.eſt in l.
alienā.& ibi no.gl.& Bart.ff.
pro empt.tamen tex.ibi loqui
tur de p̄ſcriptione longi tempo
ris, vt apparet ex illis verbis.
diutinam poſſeſsionem, iuncta
l.diutina.C.de p̄ſcr.lon.temp.
& ibi no.Bar. Nam præſcrip.
xxx.anno.non erat cognita de
iure digeſtorum.gl.in l.qui oc-
cidit.ff.ad l.Aqui. Sed gl.in d.
ſi alienam. intelligit illū text.
procedere etiā in præſcriptio-
ne longiſsimi tp̄is ꝙ non inter-
rumpatur per denuntiationem
extraiudicialē niſi interueniat
citatio.& ibi ſequitur Bart.ra
tio eſt, quia licet denūtiatio ab
initio & ante ceptam pręſcri-
ptionem faciat aliquem malæ
fidei poſſeſſorem ſeu conſtituat
in mala fide, vt eſt tex.no.in l.
ſi fundum.C.de rei ven.tamen
denūtiatio facta poſt p̄ſcriptio
nem ceptam non conſtituit quē
in mala fide, ſcd̄m Bart.in d.l.
alienā per illum tex.& in d.l.
naturaliter, circa fi.ij. col.not.
gl.& Inn.in c.dilecti.de ma.&
obe.

ōbē.Bal.& Ang.in l.ſuper lon
gi.col.ij.ver.dixi ſcdo.C.de p̄
ſcri.lō.tēp.Pan. & Cano.in c.
nihil.& ibi late Fel.col.pe.&
vlt.de præſc. Et de intellectu
illius l.ſi fundū. dicetur latius
poſt Bar.in repe.l.Celſus.ī iij.
parte.in illa q.qualiter probe
19 tur mala fides. † Addo ꝙ p̄
a teſtatio ſiue denūtiatio[a] extra-
iudicialis non interrumpit prę
ſcriptionē niſi in caſibus a iu-
re expreſsis ſcd̄m Innoc. in c.
olim cauſam.de cenſi.& refert
Alex.in d.l.naturaliter.co.iij.
in apoſt.ad Bar.ſuper verb.re
ſtat.vbi dicit ēt ꝙ nō reperitur
in re cautū ꝙ interpellatio ex
traiudicialis interrumpat.alle
gat Imo.in l.ſi ſeruum.§.ſequi-
tur.ff.de ver.obl.not. Fel.in d.
c.illud.circa fi.in pe.conclu.li
20 cet non referat Alex. † Pri
mo fallit prędicta concluſio qñ
denūtiatio extraiudicialis fie-
ret ſeruata forma.l. vt perfe-
ctius. C.de anna.exce.& in ca
ſu illius.l.quæ eſt regiſtrata in
§.poteſt.xvj.q.iij.not.Inn.Pa
nor.& Cano.ī d.c.nihil.in iij.
lectu. Et intellectum illius.l.
tradit Fel.in c.cum M. Ferra-
rienſis.col.xiiij.ver. fallit ter
tio.de cōſt. Addo ꝙ illa.l.po
teſt practicari nedum qñ poſſeſ
ſor eſt abſens, vt proprie loqui
tur,ſed ēt quando poſſeſſor non
habet domicilium vt quia va-
gat,nam tunc locum habet re-
mediū illius.l.gl.eſt repu.ſing.
in l.cum hæreditas ex Trebel
liano, q̄ꝫ ibi oēs ſequuntur ma-
xime Pau.de Caſ.ff. ad Treb.
& Bal.in d.l. cum notiſsimi.§.
imo.refert Fel.in d.c.illud.co.
vlt.in vij.conclu. Et talis va-
gabundus poterit coram quo-
cūque iudice con-
ueniri. ſecundum
gl.& doc.in l.hæ
res abſens.§.fi.ff.
de iudi.& gl.in l.
j.in glo.fi. C.vbi
de cri. agi opor.
Secundo fallit
quando in denuntiatione ex-
traiudiciali fuiſſet expreſſum
tale quid, quod inducit ſeu in-
ducere debet malā fidē, infor-
mando conſcientiam partis in
facto, puta per oſtenſionem iu-
rium ſuorum, vt colligitur ex
verbis Fel. poſt Bu.& Pan.in
d.c.illud.col.iiij.ver. tertia de
claratio.& dicam infra ver.cir
ca tertiam ſpeciē.in iii.& iiii.
21 limi. † Tertio fallit no.in p̄-
ſcriptione conuentionali,quia
illa interrumpitur.et perpetua
tur ſola extraiudiciali inter-
pellatione. Caſus eſt no.in l. ſi
mādato Titii §.pe. ff.man.quē
tex.ad hoc expreſſe not.& di-
cit ſingu. Pau. in l.eum qui ita
§.qui ita.el j.circa me.cō.uer.
& adde.ff.de ver.obli. Et ad
materiam vide pulchre.d.Prę
po.in c. ſolicitudinem.colum.
xxiiij.ver.concathenatur alia
quęſtio.de app.vbi ponit regu-
22 lam cum ſex fallen. †Secun
do principaliter limitatur præ
dicta principalis concluſio quę
habet ꝙ pręſcriptio lōgiſsimi
temporis interrumpitur per ci
tationem quando actor qui fe-
cit citari reum non comparuit
in termino. Nam talis citatio
circunducitur, & habetur pro
non facta, & ſic præſcriptionē
non interrūpit.l.& poſt edictū.
§.j.& ibi not.Bal.ff.de iud.&
in d.l.j.in prin.et in alijs locis
relatis per Alex,et Iaſ.in rub.
ff.de

a Adde Alex. in cōſi.89. excellentiſſimi iuriſconſul. in v.vol.

ff.de in ius voc.vbi late ſcribūt de iſta limitatione, & ornant tex.in d.l. & poſt edictum.§.j. aſsignātes rationem poſt Bal. in c.conſuluit.col.ij.de offi.de le.quia actor non comparendo videtur renuntiare tali citatio ni. Item quia actore non comparente, citatio eſt imperfecta cum non conſtet ex ſuis partibus,ideo non interrumpit pręſcriptionem. Iſtam limitationem firmat etiam Fel.in d.c.illud.col.iij.circa fi.verſ prima eſt ꝙ licet citatio &c. & col.
23 pe.in j.conclu. † Tertio limitatur prædicta principalis concluſio, vt procedat quando citatio eſt ſpecialis ad illā cauſam,ſecus ſi ſit generalis ad reſpondendum in iure vel petitio nibus nulla expreſſa cauſa, q̄a quamuis illa citatio generalis valeat, tamen non interrumpit pręſcriptionem.ita limitat no. Bar.in l.fi.ad fi.C.de ann.excep.Nam citatio debet eſſe certa,vt interrumpat pręſcriptionem. ſecundum Bar.ibi. Idē tenent Bal.in addi.ad Spec.in tit.de appel.verſi.quęſtio talis eſt.Old.Laud.conſil.ccliij.refert & ſequitur Iaſ. in d.l.ſi in prin.col.iij. ff. de eo per quem fac.erit. Vltra quem pro iſta limitatione adduco bonū tex. in cle.fi.iuncta glo. vt lit.pen. ubi deciditur ꝙ citatio non inducit litis pendentiam , niſi ſit certa, & in citatione talia ſint expreſſa, per quę plene poſsit inſtrui reus ,ſuper quibus in iu
24 dicio conuenitur. † Quarto limitatur prædicta concluſio, vt procedat in ciuili cauſa nō in criminali,quia in criminali bus ſola libelli oblatio ante citationem interrumpit præſcriptionem,ſecundum Bar.in d.l. naturaliter.circa fi.& in l.mariti.§.quinquēnium.ff.de adul. per illum text. Sed cōmunis opin.eſt in contrarium, vt late per Fel.in d.c.illud.col.vj.ver ſi.dum Abb.& ſeq.concludendo ꝙ nō ſufficit ſola libelli oblatio , ſed requiritur citatio vt interrumpatur præſcriptio in criminalibus. Et ita intelligitur tex in l.miles.§. ſexaginta ff.de adul. ſcilicet ꝙ vbi interuenerit citatio,nam ſola libelli oblatio abſque citatione non eſt de proceſſu nec de actis,nec inducit litis pendentiam, vt late per Fel.vbi ſupra,& per do. Clau.in d.l.naturaliter. circa fin. Et ꝙ ſola libelli oblatio non ſufficiat ad interrumpendā præſcriptionē,adduco tex.expreſſum in l ſicut.ver.nec ſufficiat.C. de præſcrip.xxx.an. ibi . Aut in iudicio poſtulatione depoſita fuerit ſubſecuta p
25 executorē conuentio. † Quinto limitatur prędicta concluſio vt procedat quando de ipſa citatione facta eſt per nuntium relatio iudici vel in actis. Alias ſi nuntius qui citauit nō retulit vel relatio in ſcriptis redacta non fuit , præſcriptio interrupta non dicitur.ita determinat ſingulariter Pet. de Ancha.in cle.ij.vt lit. pend. propter dicta doct.ibi,qui volunt, ꝙ citatio non inducit litis pendentiam niſi nuncius retulerit ꝙ reputat bene notandum . refert & ſequitur d. Alex.in d.l. ſi.ī prin.col.iiij.ver.nec omitto. ff. de eo per quem fac.erit. & ibi Iaſ. col.iij.in v.limit.& d.Fel.in d.c.illud. col.pe.in ij. conclu.

concluſ. Et vltra iſtos cele-
bres Doct. addo Bart. hoc ex-
preſſe decidentem, in l. hæc au-
tem. §. j. per illum tex. ibi con-
ſtare debet liquereq; prætori,
ff. ex qui. cau. in poſ. ea. vbi cõ
cludit ꝙ relatio citationis eſt
adeo neceſſaria ꝙ alias cita-
tio nihil valet, & ꝙ debet fieri
iudici vel notario, quinimmo
& ante diẽ termini, vt valeat,
& ſi fiat poſt citatio redditur
nulla. Idem firmat Bar. in l. ſi
finita. §. Iulianus. col. iij. verſi.
quæro vtrum iſta contumacia
& verſi. ſeq. ff. de dam. infect.

26 † Et quod relatio citationis
ſit de ſubſtantia iudicis late fir
mat d. Præp. ſequens Bar. in lo
cis præalleg. in c. cum parati,
col. viij. & ix. verſi. facta cita
tione. de appel. vbi iſtam con-
cluſionem et dicta Bar. limitat
not. quatuor modis, vt ibi p eũ.

Et quid debet continere re-
latio nũtij, vt ſit valida, & qua
liter ſit facienda, vide ibi per
Præpo. col. ij. in iiij. not. & col.
ix. ver. ſed qualiter. Prædi-
ctam limitationem ſublimita,
niſi pars comparuerit, quia tũc
abſque eo ꝙ conſtet de relatio
ne citationis, relatio fuiſſe fa-
cta præſumitur, & præſcriptio
interrumpitur. ita pulchre de-
terminat Are. de quo non me-
minerunt Fel. & Iaſ. vbi ſupra
conſ. xxx. uiſo themate. col. fi.

27 † Sexto limitatur prædicta
concluſio quæ habet, ꝙ citatio
interrumpit præſcriptionẽ lon
giſsimi temporis, vt non pro-
cedat in citatione nulla aliquo
reſpectu, quia interrumpit. l. ſi
pater. cum gl. & ibi Bal. C. ne
de ſta. defun. puta quia facta ſi-
ne commiſſione iudicis, vt per
Bar. in l. j. per illum tex. C. de
iure do. impe. & plenius in l.
nemini. vbi alij no. C. de exhi.
re. not. Cano. in d. c. cum para-
ti. vbi late do. Præpo. col. vij.
vel quia facta ad diem feria-
tam, iuxta ea quę plene habẽ-
tur per Bar. & doc. in l. j. §. nũ-
ciatio. ff. de ope. no. nun. vel ex
alijs cauſis, puta, qa nõ eſt cer-
ta, iuxta tex. not. in l. aut qui
aliter. in prin. & §. j. & ibi no.
Barto. ff. quod vi aut clam. vel
quia emanauit a iudice incom
petente, & ſic non arctat. Fa-
ciunt no. per Bar. in l. accuſato
rus. per illum tex. ff. de adulte.
vbi dicit ꝙ in præſcriptione
quæ interrumpitur per ſolam
citationem, ſolum inſpicitur,
an citatio ſit bene facta. Et ſuf
ficit illam eſſe legitime factã:
licet libellus ſit male cõceptus
vel lit. conteſt. nulla. Et idem
dixit Bal. in auth. offeratur, cir
ca finem. C. de lit. conteſt. & re
fert Are. cõſ. xxx. viſo thema
te. col. fi. Et faciunt quæ dicen
tur in ſeq. parte. in iij. limit. ꝙ
lit. conteſt. nulla non interrum-
pit præſcriptionem lon. temp.

Comprobatur iſta limitatio
per rationem quia citatio inua
lida nihil operatur. gl. eſt in l.
ſi accuſatoribus. in gl. fi. C. de
accu. quã no. & ſequitur Bal.
in c. in nomine domini. in iiij.
not. de teſti. Item citatio in-
ualida non conſtituit aduerſa-
rium in contumaciam. glo. eſt
in c. de cauſis. in verbo veniſſe
de offi. deleg. bene facit tex. in
c. propoſuiſti. in verb. legitime
citatus, & ibi glo. de fo. comp.

Iſtam limitationem firmant
Ro. & Alex. in d. l. fi. in prin.
col. pe. ad fin. & ibi Iaſ. col. iij.
in vj.

in vj. limi.& late d.Fely.com
probans per plura in d. c.illud
col.iij.& iiij.& Iaſ.in rub.ff.
de in ius voc. & in l.licet.col.
28 ij.C.de procu. † Ampliatur
iſta limitatio,vt procedat, etiã
ſi citatus compareret, quia cõ-
paritio ſubſequens non validat
citationem nullam, ſecundum
Bal.in l.j.§.j.ff.de fer. per gl.
ibi refert Iaſ. in d.l.ſi.in prin.
circa ſi.iij.col.ff.de eo per quẽ
fac.erit.dicens ꝙ Bald.ibi eſt
corruptus cum glo.& docto.di
cant ibi contrarium,ſcilicet ꝙ
citatio nulla conualidatur per
comparitionem ſubſequentem
& ſic erit potius ſublimitatio
ad limitationem , videlicet vt
prędicta limitatio non proce-
dat quãdo poſt citationem nul-
la ſubſequitur cõparitio , quia
per comparitionem ſpontaneã
validatur citatio inualida , &
ſic operabitur interruptionem
per tex.cũ glo.in d.l.j.in prin.
ff.de fer.ſuper verbo ſententia
in ſi. quæ vult ꝙ vbi vocatus
comparet ſponte, purgat defe-
ctus citationis . Et ibi dicit
Bal.in iij.no.ꝙ licet citatio nõ
valeat,valet tamẽ comparitio
& quod ex ea ſequitur. Et ita
late firmat Fel. in d.c.illud.co
lum. iiij. verſi.quarta declara-
tio, adducendo plura ad cõfir-
29 mationem. † Septimo limi-
tatur prædicta concluſio vt ꝓ-
cedat in citatione verbali , ſe-
cus in reali, quæ fit per captu-
ram perſonæ,quia illa non in-
terrumpit præſcriptionem, ita
tenet Bal. in addi.Spe.in ti.de
cita.col. vlt. Sed iſtam limi-
tationem reprobat& bene do.
Iaſ.in d.l.ſi. in prin. circa fin.
iij. col. quia ſi verbalis inter-
rumpit tanto fortius realis cũ
ſit longe efficacior,vt no.glo.
& doct.in l.ij.ff.de iu.om.iud.
licet Fely.ſimpliciter ſequatur
in c.illud.col.iij.verſi.dixit ẽt
30 de præſcrip. † Octauo limi-
tatur vltra Iaſ. vbi ſupra . vt
non procedat in citatione quæ
ſit ad recipiendum teſtes ad æ-
ternam rei memoriam lite nõ
conteſtata propter periculum
imminens iuxta formã. c.quo-
niam frequenter, in prin.vt li-
te non conteſt. quia per talem
receptionem non interrumpi-
tur pręſcriptio . Iſtud fuit ele-
gans dictum Vincentij antiquĩ
Canoniſtæ ibi quod refert , &
ſequitur ibidem Anto. de But.
col.vij.& Fel.in d.c.illud.col.
ſi.circa ſi.in xiij. concluſio.

Nono limitatur vt non pro-
cedat in ſequeſtro,quia per ſe-
queſtrum non interrumpitur
ꝑſcriptio, niſi poſſeſsio ſit trãſ-
lata in ſequeſtrum de conſenſu
partium,iuxta l.intereſſe.ff.de
acqui.poſ. ſecundum do.Card.
in cle.j.in xvij.q. de ſeq.poſſ.
& fruc.refert Fel.in d.c.illud.
prope ſi.in xij.conclu.

Circa ſecundam ſpeciem
pręſcriptionis quæ eſt mere fa
uorabilis vt in vſucapione triẽ
31 nij vera eſt concluſio. †Quod
non interrumpitur etiam per
litis conteſtationem quin pen-
dẽte lite finiatur vſucapio, ſed
ſi poſtea feratur ſententia con
tra reum teneretur rẽ reſtitue-
re,non obſtante vſucapione,vt
eſt caſus in l. ſi poſt acceptum.
vbi Bar.& doc.no.ff.de rei vẽ
di.& eſt text. magis expreſſus
in l.ij.§.ſi.ff.de vſuc. pro emp.
& in l.Iulianus.§.quantũ.ver.
proinde.ff.ad exhi.no.Bal. in
l.j.

l.j.ad fi.C. de vſuca. transfor.
& in l.nec bona.C.de præſcri.
long.temp.

CIRCA tertiam ſpeciem
prę́ſcriptionis mixtæ & ſic de
cem vel viginti annorum,quę
dicitur longi temporis commu
nis opi.Bar.& doc.in locis ſu-
pra alleg.eſt ꝙ interrumpitur
per litis conteſtationem,nō ali
ter.l.more.C.de rei vendic.

32 † Ampliatur primo iſta con
cluſio,vt procedat nō ſolū quā-
do litis conteſtatio eſt facta co
ram iudice ordinario, ſed etiā
ſi ſit facta coram arbitro, quia
litis cōteſtatio facta coram eo,
ita inducit interruptionem prę
ſcriptionis & perpetuationem
actionis ſicut facta coram ordi
nario.l. cum antea.verſi. licet
non ignoramus,& ibi no.Bar.
& alij.C.de arb.not.Panor.in
d. c.illud.col.iij.circa medium
& ratio eſt quia arbitraria
ſunt redacta ad inſtar judicio-
rū.l.j.ff.de arbi. Ampliatur
ſecundo quando ſtat per reum
quominus fiat conteſtatio li-
tis, quia citatus non vult com-
parere nec conteſtari litem,
ſed ſubterfugit.Nam tūc lis ha
betur pro conteſtata quo ad in-
terruptionem præſcriptionis,
& alios effectus, ſcilicet vt a-
ctio quæ alias non erat tranſi-
toria ad hęredes fiat trāſitoria
tex eſt not.in l.ſi eum.§.qui in
iuriarum.in fi ff.ſi quis cau.&
a ibi not.Barto. [a] in vj. nota.di-
cens quod iſtud alibi non repe
ritur.& ſequuntur Pau.de Ca-
ſtro.Alex.& Iaſ.col.iij.in vl-
ti.not. Idem vult Cy.poſt an
tiq.in l.ſicut.C.de præſc.xxx.
anno.& illud eſt quod voluit
dicere tex.ibi.quaſi lite conte
ſtata. Idem tenet Bal.in d.l.
more.C.de rei vendi.& in d.l.
fi.in prin.col.ij.verſi.vnum ta
men eſt.ff. de eo per quem fac.
erit.& ibi late per Alex. col.
iij. dicentem quod ad hoc vt
lis habeatur pro cōteſtata quo
ad prædictos effectus requiri-
tur uera cōtumacia.allegat Io.
Fab.in.§.penales. inſti.de act.
quod dicit eſſe diligenter no-
tandum. Et ſic colligitur con-
cluſio quod paria ſunt litem
fuiſſe conteſtatam, vel haberi
pro conteſtata,& quod tantum
operatur quaſi conteſtatio quo
niam ipſa conteſtatio. Et de
hoc do caſum in terminis, in
l.ij.verſicu.ſi vero poſt. C.vbi
in rem ac. & ibi not. Bald. &
Felyn.in d.cap. illud.col.pen.
in j.conclu. & Iaſ. in d.l.fina.
in princi. vlt.col.ff. de eo per
quem fac.erit.quamuis non al
legent text. in d.l.ij. vbi text.
expreſſe dicit quod lis habe-
tur pro conteſtata propter con
tumaciam rei in non compa-
rendo ad interrumpendam lon
gi temporis præſcriptionem.

Ex quo infero quod in cau-
ſis in quibus proceditur ſine fi-
gura iudicij in quibus lis ha-
betur pro conteſtata eoipſo
quod fit aliquis actus circa me
rita, & operatur effectum litis
conteſtationis quo ad omnia,
vt per Barttol.
in extrauagant.
ad repri. in ver-
bo & ſine figura.
col.ij.Bar.& do-
cto. in l. nihil.&
in l. nulla. C. de
procu.cenſebitur
facta interruptio
per primum actū
contra.

a Adde A-
lexan.ita
firmātem
per illum
tex.in l.ſi
inſulam ī
fi.iij. col.
ff.de ver-
bo.oblig.

contradictorium concernẽtem merita cauſæ ſicut per expreſſam conteſtationem, & ita firmat in terminis Areti. conſil. xxx. viſo themate. colum. fina.

33 † Primo limitatur iſta concluſio quæ habet quod litis cõteſtatio interrũpit præſcriptionem vt procedat quando eſt facta animo & intentione procedendi in lite vſque ad finem dato quod poſtea per caſus fortuitos actor fuerit impeditus tunc illa bene interrumpit præſcriptionem. Secus ſi quis ſimpliciter litem cõteſtaretur & poſtea non procederet vlterius, ita tenuit gl. in c. placuit. §. poteſt. in verbo interrupta. xvj. qõ. iij. per tex. in l. fi. a contrario ſenſu, C. de pręſcri. xxx. an. quam approbat Panor. in d. c. illud, circa fi. & Roma. reputans illam ſing. in l. ſi vero. §. de viro. in xxiiij. fallen. ff. ſolut. mat. Sed iſta limitatio non eſt vera, & in contrarium eſt glo. ordi. in d. l. fi. C. de præſcr. xxx. ann. referens ꝙ prædicta opin. fuit Aldrici glo. antiqui. ſed qđ omnes alij doc. dixerunt contrarium. Et illam gl. ſequuntur ibi Bar. Bal. Saly. & cõmuniter doct. & late Felyn. in d. c. illud, col. v. quaſi per totam illam col.

34 † Secundo limitatur prędicta concluſio vt non ꝓcedat quando litis conteſtatio eſſet facta coram arbitratore, quia nedum litis conteſtatio coram eo facta ſed nec eius laudũ interrumpit præſcriptionem ſecundum Oldra. laudẽ. conſil. cclxxvj. factum tale eſt in vertice cuiuſdam montis &c. quẽ refert & ſequitur Bal. in l. cum antea, colum. pen. C. de arbi. Idem tenet Ioañ. And. in addi. ad Spec. in tit. de litis conteſta. §. effectus. & Panor. in d. c. illud, circa fi. iij. col. ver. iuxta prędicta quæritur vbi aſsignat rationem quia coram eo nõ eſt iudicium, & conſequenter nec litis conteſtatio quæ totius iudicij eſt fundamentum. l. i. & authen. offeratur, cum ibi not. C. de lit. conteſt. ſed laudum arbitratoris habet uim cuiuſdam tranſactionis, vt eſt gloſ. in authen. ſi vero contigerit. C. de iud. & in corp. vnde ſumi. not. Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum, col. ij. ff pro ſo. cũ concor. Iſtam limitationem intelligit Panor. in d. c. illud procedere niſi tale quid ſit dictum vel productum coram arbitratore ꝙ conſtituat partem in mala fide, quia tunc interrumpitur pręſcriptio de iure cano. vt dicetur in ſeq. limitatione. refert Fely. in d. c. illud, ad fin.

35 † Tertio limitatur prædicta concluſio vt non procedat quãdo litis conteſtatio eſſet nulla vt quia facta coram iudice incompetenti vel non ſuo. Nam talis litis conteſtatio habetur pro non facta & non interrumpit præſcriptionem, vt videtur tex. cum glo. in l. pen. in verbo non competentem iudicem. C. ne de ſta. defun. per quem text. ita dixit glo. in d. c. placuit. §. põt, in verbo interrupta. xvj. qõ. iij. & in c. vt debitus. de appel. et in c. ex tuarum, de priui. no. Bar. in l. accuſaturus, per illum tex. ff. de adul. & late Panor. in d. c. illud, col. iij. vbi Felyn. col. iij. adducit ꝙ actus nullus non interrumpit. Addo pro hac limi. tex. cum gloſſ. in authen.

auth. offeratur. in verbo pro nihilo. C. de lit. conteſt. vbi Bal. col. fi. verſi. venio. ad illud tradit not. doctrinam ad ſciendũ: an & quando proceſſus nullus interrumpat pręſcriptionẽ: vndecunque cauſe tur nullitas faciendo tria membra. Et de illa doctri. Bald. meminit Fely. ſed non de gloſ. in d. c. illud. colum. iij. verſi. dixit etiã Bal.

Et ex hoc infert Panor. in d. c. illud. col. iij. ꝙ quẽadmodũ præſcriptio non interrũpitur ꝑ litis conteſtationem factam coram iudice incompetenti: ita nec per citationem factam per iudicem incompetentem: licet alias per legitimam citationẽ fieret interruptio in præſcrip. xxx. an. vt vidimus in præcedenti arti. Reſtringit tamen Pan. poſt But. iſtam limitationẽ procedere: niſi tale quid ſit expreſſum corã iudice incompetenti: quod cõſtituat aduerſariũ in mala fide: vt quia pars informauit in facto conſcientiã ſuã: vel tale quid expreſſit ꝙ informare debuit. arg. text. in l. quod te. ff. ſi cer. peta. & in c. inquiſitioni. de ſentẽ. excõmu. Nam tunc ſecundum Panor. fit interruptio non virtute actus iudicialis: ſed propter malã fidem ſuperuenientem quæ præſumitur ex coniecturis: vt ibi per eum no. Bart. in l. celſus. colum. iiij. circa fin. ff. de vſucap. Et hanc reſtitutionẽ ſeu declarationem ſequitur Felyn. in d. c. illud. colum. iiij. verſi. tertia declaratio referens Panor. ita conſuluiſſe cõſi. cxiiij. quidam habens duos filios.

Et ex ibi no. per Pan. & Fely. colligitur no. limi. ad tex. in l. pen. ff. de vſucap. pro emp. cũ ibi not. per Bart. vbi habetur qd denũtiatio extraiudicialis facta poſt cepiã præſcriptionẽ non conſtituit in mala fide vt non procedat qñ eſſet expreſſum tale quid: quod inducit ſeu inducere debet malam fidem: informando conſcientiam partis in facto: puta per oſtenſionẽ iurium ſuorum: faciunt quæ dicentur in ſeq. limita.

36 † Quarto limitatur prædicta cõcluſio vt non procedat de iure canonico: quia per quẽcunque actum qui cauſet malam fidem circa litis conteſtationem: etiam per ſimplicem citationem: vel aliter præſcriptio interrumpitur. Nã ſuperueniens mala fides de iure canonico in quacunque tẽporis parte interrũpit præſcriptionẽ. c. fi. & ibi plene no. glo. & cano. de præſcrip. ita dicit Bart. in d. l. naturaliter. col. ij. ver. quæro vtrum ſuperueniens defectus bonæ fidei. & firmat Bal. in l. ij. colum. ij. verſi. vlterius quæro. C. de ſer. & aqua. dicens ꝙ de iure canonico omnis præſcriptio interrumpitur per miſſionem executoris: quia ſuperueniens mala fides etiam ſine vllo vitio impedit pręſcriptionẽ de iure canonico. vt no. per Dy. in c. ij. de re iu. in vj. & dixi late ſupra circa interruptionem naturalẽ. Iſta enim proprie dicitur interruptio naturalis: ex quo deficit vnum de ſubſtantialibus. ſ. bona fides vt ibi dictum fuit.

37 † Quinto limitatur prædicta concluſio vt non procedat quo ad iudicium in quo agens ſuccubuit: quia per illud & litis conteſtationẽ in eo factam non interrumpitur

 tur

lut præſcriptio ſecundū Paul. de Caſt.conſi.ccxcix.col.pen. refert & ſequitur Felyn. in d. c.illud.circa fi.in xiiij cōclu.

Sexto limitatur vt procedat dū modo litis conteſtatio ſit facta a vero domino contra quē præſcribitur. Alias aūt ſi ſit facta ab alio q̄ a domino nō interrumpit præſcriptionē:ita limitat Bal.in l.ſicut.col.ij.verſ. ſed nunquid.C. de præſcrip. 38 xxx. anno. †Quæro iuxta prædicta an per exceptionem ſiue exceptionis obiectum interrumpatur præſcriptio: concludo quod non interrumpitur. glo.eſt notabilis in c.ij.in verbo exceptiones.de ord.cog. & ibi per Panor.colum. fin. cum concor.de quibus per Fely. in d.c.illud.colum.pen.verſi. tertia concluſio. Primo limita niſi actio proponatur per modū exceptionis:puta per viam cōpēſationis.vt pulchre per Bar. in l.omnes actiones.ff.de regu. iur. & in l. ſinautem.§.fina.ff. de neg.geſt.not.Alex. remiſsiue in d.l.fina. in princi. ad fin. iiij.col.ff.de eo per quem fac. erit. Et iſtam limitationem firmant Bald. in l.ſicut.§.imo. ad fin.C.de præſcrip.xxx. anno.& do.Fely.vbi ſupra. Secundo limita niſi ꝓpoſitio exceptionis inducat malam fidem per ea quæ dicta ſunt ſupra q̄ de iure canonico ſuperuenientia male fidei interrumpit pręſcriptionem quomodocunq; ſu-
39 perueniat. †Et not.quod pręſcriptio poteſt interrumpi per filiumfamilias ſine conſenſu patris quando ſola citatio ſufficit: non autem vbi requiritur litis conteſtatio ſecundum Bal. in l.j.col.ij. in iij.oppo.C. qui admit. & in l.fina.§.neceſsitatem.col.vlti. ver. item quæro. C.de bo.quæ libe.

Circa quartam ſpeciē præſcriptionis qualiter interrumpatur pręſcriptio in actionibus annalibus vel minoris ætatis: dic q interrūpitur per litis cōteſtationē vel per libellū principi datū quinimmo etiam perpetuantur tales actiones temporales:& fiūt trāſitorie in hæredes.l.j.& ij.& ibi plene no. C. quando libel.prin.dat.no. Bar. & docto.in l.fin.in princ.ff. de eo per quem fac.erit. Et not. quod præſcriptio annalis introducta per cōſtitutionem epiſcopi interrumpitur per litis conteſtationem vel quaſi ſecundū Bar.in l.ij.§.fin.ver.ſed hic videtur contra. ff. de vſucap. pro emp. Et per hæc remanet expedita ſecunda pars huius tertie partis ſexte princi.

Capio tertiam partē huius tertiæ partis ſexte principalis in qua videndum eſt de interruptione præſcriptionis iurium incorpalium.

40 Et primo quęro.†Qualiter interrūpatur præſcriptio iurium incorporalium. Iſtam q.mouet.Bart.in l.naturaliter. colum.vlt.verſi. quæro qualiter.ff.de vſucap.quem referunt But.& Panor.in c. illud. colū. vlt.de præſcri.vbi dicunt quod quædam ſunt iura incorporalia debita fundo vt ſeruitus realis. & in iſtis præſcriptio interrūpitur: perdita poſſeſsione fundi dominantis.l. ſi ædes.§.j.ff. de ſer. vrb. præd. Item interrumpitur quando ille cōtra quem pręſcribitur impedit pręſcribentem

ſcribentem vti ſeruitute. l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. Cum enim in incorporalibus quaſi poſſeſsio nihil aliud ſit quam patientia aduerſarij, l. quoties. ff. de ſerui. ſtatim quod quis deſinit pati interrumpitur quaſi poſſeſsio ſeruitutis: & conſequenter præſcriptio. Idem dicit Bartol. in iuribus incorporalibus non cohærentibus prædio vt in iuriſdictionibus & ſimilibus. Nam ſtatim cum ſit vnus actus: per quem quis prohibetur vti illo iure, videtur interrupta quaſi poſſeſsio & præſcriptio. & de hoc eſt tex. optimus ſecundum Bart. in c. auditis. de præſcri. & ibi plenius per Inno. in vlt. glo. & melius. in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. Qui imo plus ſentit Innoc. in d. c. auditis. quod eoipſo quod is ad quem ſpectat iuriſdictio de iure exercet illam, ſeu vtitur iure ſuo ſaltem vna vice ante completam præſcriptionem, cenſetur interrupta præſcripto. Ex quo infert quod ſi Abb. incipit præſcribere contra epiſcopum iura epiſcopalia, iuxta ea quæ plene dicta ſunt ſupra in xj. q. j. partis. v. princi. ſit interruptio, ſi epiſcopus ſaltem vna vice fuiſſet vſus his iuribus ante completã pręſcriptionem abbatis. Idẽ eſt ſecũdum Inno. ſi prohibuiſſet epiſcopus per violentiã abbatem volentem exercere iuriſditionem quã pręſcribebat, ita quod timore epiſcopi dimiſit illam exercere, vt ibi latius per eum. Sed contra pręcedens dictum Inno. late tenet Panor. in d. cap. auditis. colum. iij. & iiij. dicens ipſummet Inno. ſenſiſſe contrarium in c. cũ olim. eo. tit. vbi tradit quid debet facere epiſcopus, vt interrumpat pręſcriptionem abbatis vel alterius volentis cõtra ſe pręſcribere iura epiſcopalia, vt ibi latius per eũ, qui tandem ſaluat Inno. in vno caſu. Et prędictis modis pręſcriptio ſeruitutis & incorporalium dicitur interrumpi naturaliter.

Sed dubitatur qualiter interrumpatur ciuiliter. Bart. in l. ij. ad fi. commen. C. de ſer. & aqua. diſtinguit: quod ſi quidem iuuatur præſcribens ex titu. requiritur litis cõteſta. ſicut ad interrumpendam pręſcri. long. temp, l. more. C. de rei vendi. ſi vero non habet titulum, tunc interrumpitur per ſolam citationem & executoris miſsionem, quia eſt eadem ratio quę in pręſcrip. xxx. anno. quia currit ſola negligentia non petentis. Ideo miſsio executoris quę facit ceſſare negligentiam habet interrumpere ſecundum Bartol. Et hanc diſtinctionem refert Bald. in dicta l. ij. colum. ij. verſi. alterius quęritur, dicens quod melior eſt ratio, quia cum iſta pręſcriptio non fundetur niſi in bona fide cum non requiratur tit. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſerui. ven. & miſſo executore ceſſet bona fides, merito interrumpitur præſcriptio. Et hanc doctri. Bartol. & Bal. ſequitur. Are. conſi. xxx. viſo themate col. fi. in prin. & Cęp. in trac. ſer. vrb. præd. c. xx. col. iiij. vbi tractat de iſta materia interruptionis incorporalium. Vnde infert Bal. vbi ſupra q̃ de iure

canonico omnis p̄ſcriptio interrumpitur permiſsionē executoris ex quo inducitur mala fides: vt not. Dy. in c. ij. de reg. iur. in vj. de quo tn̄ dic vt dixi ſupra in iij. ſpecie præcedentis ſecundæ partis. in iiij. limita.

41 SECVNDO quæro. † Qualiter interrūpatur præſcriptio libertatis. Bar. in d. l. naturaliter. col. vlt. dicit ꝙ per quēcūq; actū quis vtatur ſeruitute ſeu iure ſeruitutis interrūpitur præſcriptio libertatis. vt in l. arboribus. §. itē conſtat. alias eſt. §. idē tractat. ff. de vſufru. & l. qui fundum. ff. quemad. ſer. amit. vbi dicitur ꝙ ſeruitus retinetur abſq; facto hominis: qn̄ habet cauſam continuam. Vt ſi aqua per riuum ſua ſponte defluxit: ius aque ducende retinetur: & qualitercūque quis vtatur ſeruitute. & ſic interrūpitur præſcriptio libertatis etiā per malæ fidei poſſeſſorem. vt ibi eſt tex. aut per vſum cuiuſcunque alterius vtētis illa ſeruitute nomine meo vel gratia mei: vt eſt tex. in l. vſu retinetur cum ll. ſe. ff. eo. ti. dūmodo quis vtatur iure ſeruitutis ſeu tanq̄ ſeruitute debita fundo: vt in l. fin. illo eo. ti. & ibi declarat Paul. de Caſt. Addo ꝙ in præcedētibus duobus caſibus pōt ēt interrūpi pręſcriptio naturaliter & ciuiliter per modos in pręcedentibus partibus recitatos ſecundū Pan. in d. c. illud. col. fin. & in d. cap. auditis. colum. iij. poſt Innocen.

NVNC capio quartam & vltimam partē huius. iij. partis ſextæ principalis in qua dicendum eſt de effectu interruptionis.

ET PRIMO quæro. Quis ſit 42 † effectus interruptionis: & quantum duret. Dic ꝙ in naturali interruptione tm̄ durat eius effectus quantū impedimētum ſeu defectus ſuperueniēs: ſi enim quis recuperat poſſeſsionē amiſſam vel ſuperuenit bona fides vel ti. poſt defectū incipit poſſeſſor de nouo præſcribere qa ceſſauit cauſa impediēs: & ſuperuenit cauſa confirmās. vt not. in ſimili gl. in c. non firmatur. de re. iu. in vj. tēpora tn̄ pręcedentia non proſunt ſed cōquaſſantur: vt prædixi in prin. huius materiæ. Idē eſt in interruptione ciuili quia oportet eā de nouo inchoari a tpe quo ceſſat effectus interruptionis. Verbi gratia: ſi per lit. conteſt. ſit interrupta præſcriptio noua præſcriptio non incipit ſtatim poſt factā cōteſtationē: ſed poſtquam partes ceſſauerint litigare. ar. l. ſi. C. de præſcri. lō. tēp. ſecundū Inn. & Hoſt. in d. c. illud. Et hæc vera de iure ciuili. ſed de iure cano. dicit glo. no. in c. j. xvj. q. iij. ꝙ ex quo facta eſt ſemel lit. conteſta. nunq̄ poſtea currit pręſcriptio: qa pręſumitur poſsidēs iā habere malā fidem: & de iure ſuo titubare. per l. nemo. C. de acqr. poſ. vnde non præſcribit ad mille an. ar. c. ſi. de præſcri. idē tenet gl. in c. ſine poſſeſsione. de reg. iur. in vj. Et has gl. ſequitur Bu. in d. c. illud. Cōtrariū ſirmat Pan. ibi concludēs ꝙ iterū poſsit inchoari p̄ſcriptio interrupta p lit. conteſta. ita de iure can. ſicut de iure ciuili. Primo mouetur per text. in. §. præſcriptiones, xvj. q. iij. qui non facit in

in hoc differētiā inter ius cano. & ciuile. Scđo mouetur. quia nō reperit ꝙ ius can. ſtatuat cō trariū ergo ſtandū eſt iuri ciuili. Non ob. ſcđm Pan. fundamē tum gl. inquātū ſe fundat ſuper aſſiſtentia malæfidei: quia iura cano. loquuntur de vera mala fide nō prēſumpta. ſicut illa quę præſumitur per lit. cōte. qa cer tū eſt ꝙ illa eſt p̄ſumpta ſeu ficta mala fides & nō vera vt no. in d.l. nemo. C. de acquir. poſ. nā poſſidēs rē & credēs firmiter eā ſuam non mouet firmiter ad credendū cōtrariū ex eo ꝙ alius ſibi īulit quæſtionē alias de facili daretur materia impe diendi perpetuo curſum p̄ſcriptionis: ſufficeret. n. ꝙ quis litē cōteſtaretur abſq; eo ꝙ fidē faceret de aliquo iure ſuo. ita dicit Pan. in d. c. illud. vbi Fely. col. v. & vj. hunc articulū late

43 examinat & firmat † ꝙ lit. con teſt. nō inducit malam fidē niſi præſumptam. Addo ꝙ idem tenet Pau. de Caſt in l. ij. C. de fru. & lit. expē. & Bar. ante oēs in l. illud. ff. de pe. hære. & hoc eſt rationi cōſonū ſecūdū eum. Quod ſi ſum tecū lit. cōteſt. et aliud non ſit actū per hoc non ſit inducta mala fides concedo dicit ipſe ꝙ eſt inducta interru ptio & perpetuatio. l. fina. C. de prēſcri. xxx. vel xl. anno. ſed finito tpe illius perpetuationis nihil vr̄ obſtare quin de iure ca no. poſſit inchoari noua præſcriptio cū bona fide antea nō maculata ex quo. d. l. fi. non eſt ſecđm Canones correcta quicquid dixerim dictę gl. ita dicit Fely. ibi vltra quem addo Saly. ita tenētē. in l. ij. C. de fruc. & lit. expē. quē latius referā in ſeq. q. ſed male intellexit Fely. d. l. fi. quia prēſcriptio non inchoatur de nouo finito tpe perpetuationis. nā ſic opus eſſet ꝙ poſt xl. an. iterū prēſcriptio inchoaretur. quinimo actio quæ alias p̄ſcribebat ſpacio. xxx. an. extenditur vſq; ad xl. an. & hæc præſcriptio quadragenaria inchoatur a die interruptionis ſeu litis cōteſtate vt aperte probat illæ text. cum ibi not. Et de effectu interruptionis vide per Are. conſi. xxx. viſo themate circa fi.

44 SECVNDO quęro. † Vtrū perempta inſtantia duret vitiū litigioſi & effectus interruptionis inductus per lit. conteſta.

Dic breuiter ꝙ cōtra illum contra quem lis eſt conteſtata: durāt effectus. qa eſt actio ppetuata vſque ad xl. an. & nō poſſet ille amplius præſcribere minori tpe vt eſt caſus in l. fin. C. de præſcri. xxx. an. Et quo ad effectus reſpiciētes perſonas ipſorū litigantiū illi durant: ſed non durāt effectus reſpicientes rē quia poſſet res alienari perēpta inſtātia quæ ea durāte alienari nō poterat: & ſic ille tertius in quē fieret alienatio poterit præſcribere lōgo tpe. Caſus eſt no. in l. j. ſecundū vnā lec. C. de præſcri. lon. tēp. & ibi gl. in verbo longi tpis & doc. no. & Bar. in l. j. §. fi. ff. de litigio. et ī l. fi. vbi ēt Saly. C. eo. ti. Nā vitiū litigioſi nō afficit rē ſed ſolū perſonas litigantes. l. j. §. j. vbi gloſ. & Bart. ff. de litigio. Ang. & in auth. de liti. in prin. Et ita procedant not. per Bar. poſt glo. in l. ij. circa med. com mē. C. de fruc. et lit. expē. et per Bar. in l. ij. col. vlt. & ibi not.

doct.maxime Alex.& Iaſ.col.
pen.C.de eden.vbi Bar.dat do
ctrinam ꝙ quidā ſunt effectus
qui reſpiciunt cauſam, & illi
durant perempta inſtantia, vt
ꝙ poſſeſſor efficiatur malæ fi-
dei,& ſic teneatur de fructibus
poſt litem conteſta. l.ex diuer-
ſo.§.j. cum ibi plene no. ff. de
rei vendi.& in l.certum.C.eo.
titu.& ꝙ res ſit litigioſa vel ꝙ
præſcriptio ſit interrupta,tunc
enim etiam perempta inſtantia
durat effectus iam conſumma-
tus.l.cum notiſsimi, per totam
l. maxime in §. ſed & ſi quis.
C.de præſcri.xxx. anno.& l.
fi.eo.tit. Et hoc eſt verum di
cit Bar. in eadē cauſa & inter
eaſdem perſonas, nam in alia
cauſa vel inter alias perſonas
illa conteſtatio ſuum effectum
non produceret. d.l.cum notiſ-
ſimi.§. ſed & ſi quis, & eſt ca-
ſus ſecundum Bar.in l.fiſcus,in
quæſtione.ff.de iure fiſc.ſecun-
dum veram lect. quam ibi te-
net Bar. Hinc eſt ꝙ perempta
inſtantia non durat vitium li-
tigioſi quo ad tertium in quem
ſit alienatio,quia titulus eſt va
lidus & pręſtat cauſam pręſcri
bendi longo tempore. d.l.j.C.
de præſcri.lon.temp.& ita de-
clarat Alex.in d.l.ij.col.v.vel
vj.circa fi.ver.tertia cōcluſio,
& ibi Iaſ.poſt eum, col.penul.
45 C.de eden. † Limitatur prę
dicta concluſio quę habet quod
perempta inſtantia durat effe-
ctus præſcriptionis, niſi eſſet
perempta non lapſu temporis,
ſed per renuntiationem quia
pars in totum renuntiaſſet liti
cauſæ & inſtantiæ, quia tunc
neque citatio neque litis conte
ſtatio interrumpit præſcriptio-
nem,vt per Felyn.in d.c.illud.
col.vj.ver. & ſcias, & per do.
Clau. Aquen. in d.l. naturali-
ter,col.vj. Sed inquantū Bar.
in d.l.ij.C.de fruc. & lit.expē.
cuius verba retuli ſupra, vult
ꝙ duret effectus malæ fidei ēt
perempta inſtantia & ſic ꝙ li-
tis conteſtatio inducat malam
fidem etiam quo ad fructus &
omnes alios effectus But.et Pa-
nor tenent oppoſitum in d.c.il-
lud,col.fi.ꝙ non duret niſi quo
ad interruptionem præſcriptio
nis & perpetuationē actionis,
quia litis conteſtatio ſola non
inducit veram malam fidē ſed
præſumptam tantum vbi non
conſtat de iure agentis,vt dixi
in præcedenti quæſtio. & iſta
fuit opin.gloſſ.reputate ſing.in
d.l.ij.in glo.j.in fi. C.de fruc.
& lit.expen. quæ vult ꝙ perē-
pta inſtantia ceſſet mala fides
inducta per litis conteſtationē
& ſic non cenſebitur amplius
poſſeſſor qui ante litis conteſta
tionem erat bonæ fidei eſſe ma
lę fidei. Et licet Bart. ibi te-
neat contra gloſſ. tamen Saly.
colum.penul.& vlti.tenet cum
glo. per plura motiua reſpon-
dendo ad fundamenta & ratio-
nes Barto. & dicit ꝙ conſulen-
do non recederet a gloſſ. cum
qua petranſibat dominus ſuus
& potiſsime iſta ratione quia
regula eſt ꝙ perempta inſtan-
tia perimit acta.l.cum lite mor
tua.ff.iud.ſol.& per conſequēs
omnia cauſata ab eis,cum effe
ctus iſti non ſint in eſſe produ-
cti & ſeparabiles a ſua cauſa,
& ſic vbi reperies contrarium,
dicit ipſe,vt eſt in præſcriptio-
nis interruptione & perpetua-
tione actionis,illud non eſt ita-

hendum ad omnes. Immo caſus exceptus firmat regulam in nõ exceptis, vt no. in l. in his. ff. de leg. & in l. j. ff. de regul. iur.

Subdit Salyc. hæc verba formalia in verſ. non obſtat ratio Bart. &c. Si enim vt in themate præſupponitur, poſſeſſor eſt bonæ fidei, quomodo eſt poſſibile ꝙ ſola litis cõteſtatio per quam nõ apparet aliquid quod ſcientiam rei alienæ habeat inducere, faciat eum plene & perfecte male fidei poſſeſſorem eſſe non video, dicit ipſe, ſed extunc datur indicium perueniendi ad notitiã ex probabilibus factis, & lata ſententia declaratoria rei alienæ habet tunc plenam notitiam, & hæc notitia trahitur retro ad tẽpus ſui initij, & ſic ad tempus litis conteſtate, & ex hoc apparet ꝙ effectus ſcientiæ rei alienæ nõ fuit ſtatim per litis conteſtationem conſummatus & perfectus & ſic non eſt vera ratio Bartol. ita dicit ibi Salyce. qui in effectu tenet idem quod But. & Panormi. in dicto cap. illud. col. fin. & miror ꝙ Fely. ibi de Salyc. nullam faciat mentionem.

TERTIO QVAERO.

46 † An interruptio ciuilis proſit quo ad omnes, puta ſi quis fuit litem conteſtatus contra vnum, & ſic quo ad illum eſt interrupta præſcriptio, vt prædictum eſt, an talis interruptio operabitur ſuum effectum contra alios. Pariter poteſt poni exemplum in citatione vbi ſola citatio interrumpit. Breuiter communis concluſio eſt ꝙ licet interruptio naturalis interrumpat quo ad omnes. d. l. naturaliter, tamen hæc ciuilis interruptio prodeſt tantum interrumpenti & non alij. Ita tenet glo. or. communiter approbata in d. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis, in verbo innouata. C. de præſcri. xxx. an. p tex. in l. intra quatuor. ff. de diuer. & tẽ. præſcri. & in l. ij. §. fin. ff. ne de ſta. defun. & gl. in c. placuit, el ij. §. poteſt in verbo interrupta. xvj. q. iij. & Bar. in d. l. naturaliter, col. iij. verſic. ſed quæro, adijciens ꝙ non omnis interruptio naturalis interrumpit aduerſus omnes. Sed ſolum illa ꝗ procedit ex amiſsione & defectu poſſeſsionis, illa vero quæ cõtigit ex defectu tituli vel ex defectu bonæ fidei nõ eſt aduerſus omnes. Et ratio diuerſitatis eſt ſecundum Bar. quia titulus poteſt multiplicari & haberi a pluribus & ſic vnus titulus non reſpicit vniformiter oẽs, ſed poſſeſsio vna & eadem eſt quæ vniformiter omnes reſpicit cum non ſit niſi vna tantum ciuilis poſſeſsio quæ pariat præſcriptionẽ. l. iij. §. ex pluribus, & §. ex contrario, cum ibi no. per glo. & doc. ff. de acqui. poſ. Idẽ ſecundũ Bar. in bona & mala fide quę poteſt variari reſpectu diuerſorũ, vt l. fulcinius. §. quid ſi aduerſus. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. et l. ſi quis fundum. ff. de acqui. poſ. merito non poterunt effectũ ſuum aduerſus oẽs, ſed poſſeſsio ſic, ita dicit Bart. ibi quem doc. communiter ſequuntur. Et ſic mala fides ſuperueniens quo ad vnum interrempit quo ad alium.

QVARTO QVAERO.

47 † Vtrum interruptio facta cõtra principalem proſit contra fideiuſſorem ignorãtem & non cita-

a Adde ple ne Bertachi. in repertorio. in verbo p̃ſcriptio interrumpitur, col. vlti. circa fin. verſi. p̃ſcriptio ĩterrupta.

b Et ita debet intelligi text. ĩ d. l. ſi pupillus, ſecũdũ Bartol.

c Et de iſta perpetuatione qd ſit & de eius effectu dicẽ ĩ ſeq. parte.

a citatum. [a] gl. not. in l. cum quis. §. ſi quis ꝓ reo. in gl. iij. ff. de ſol. determinat ꝙ non, & eam ibi ſequitur Bart. & dicit non eſſe alibi col. pe. nulti. late examinãs iſtam concluſ.

Et eandem ſequitur Alex. adducens plures concor. in l. mora rei ff. de verb. obl. ſecus eſt in duobus reis ſecundũ Bartol. in d. §. ſi quis pro reo, quia interruptio facta cõtra vnum prodeſt contra alium, caſus eſt in l. ſi. C. de duob. re. Et ratio diuerſitatis eſt ſecundum Barto. quia duo rei tenẽtur eadem ſpecie obligationis, ſecus in reo & fideiuſſore, nam fideiuſſor obligatur ſemper verbis. l. blanditus. C. de fideiuſſ. Sed reus poteſt alio modo teneri & obligari: videlicet re vel conſenſu.

Item ſemper differunt in hoc ſecundum Barto. quia in reo et fideiuſſore vna obligatio ſemper eſt principalis, & alia acceſſoria, ſed obligationes correorum ſunt coequales. l. ſi reus ff. de duo. re. & l. generaliter.

48 ff. de fideiuſ. † Ex hoc Bar. in d. §. ſi quis pro reo. primo infert ꝙ interruptio facta contra vnum ex pluribus tutoribus præiudicat alijs, ſi contra eum actio erat iam nata, quia tenentur eadem ſpecie obligationis. l. ſi pupillus. cum ibi no. ff. de admi. tuto. Secus dicit in interruptione facta contra vnum tutorem, nam non interrumpit præſcriptionem contra magiſtratum ad quem deuenitur in ſubſidium, quia non tenetur eadem ſpecie obligationis. [b] l. j.

b ff. de magi conueni. Secundo infert Bar. ꝙ interruptione facta contra eum qui tenetur directa, interrumpitur præſcriptio contra eũ qui tenetur vtili. Et econtra, quia actio vtilis & directa vr̃ eadem, vt l. actio. ff. de neg. geſt. & eſt tex. in l. cũ hęre

49 ditas. ff. ad trebel. † Non ob. ſecundum Bar. cõtra primã cõcluſionẽ ſupra factã text. in l. ſi ſeruũ. §. ſequitur. & §. nunc videamus. ff. de ac. & ob. vbi dr̃ ꝙ interpellatio facta cõtra reũ perpetuat actionẽ cõtra fideiuſſorẽ. Quia reſpondet no. Bar. ꝙ quandoq; actio dr̃ perpetuari reſpectu rei quæ eſt in obligatione, vt re perẽpta reus non liberetur, & tũc ſi perpetuatur cõtra principalem perpetuatur ẽt contra fideiuſſorem, quia ad eandem rem tenẽtur. l. ſi ita. ff. de fideiuſ. Quandoq; loquun-

c tur de perpetuanda [c] actione reſpectu ipſius actionis & obligationis, & tunc interruptio facta contra principalẽ non pręiudicat fideiuſſori, qa diuerſis obligationibus & actionibus tenentur, caſus eſt in d. §. ſi qs ꝓ reo, ſecundũ Bar. quẽ ſequitur Fel. in d. c. illud. col. ſi. in x. cõclu. de p̃ſcri. Sed contra primam cõclu. eſt gl. in l. ſi fideiuſſor. §. ſi. ff. man. quæ dicit quod interruptio facta contra principalẽ vr̃ facta contra fideiuſſorẽ, per

l. ſi.

l.ſi.C.de duo. re. Bar.ibi dicit ꝙ gl. alibi tenet contrarium in d.§.ſi quis pro reo. & ꝙ d.l.ſi. loquit̃ in duobus reis,ſed aliud eſt in fideiuſſore, & ita tenet Cy. vt refert Bar.in d.l.ſi.licet illam gl. non allegat Bal. in l. tam mādatori,col.vlt.C.de nō nu.pecu.reducit illas gl.ad cō-cordiam, dicens ꝙ gl.in d.l.ſi. deiuſſor.§.ſi.loquitur in fideiuſſore iudicatum ſolui, alia in fideiuſſore contractus. Quęrit enim ibi Bal.in verſi. ſed quęro quid ſi fideiuſſor præſcripſit & non reus an proſit reo. Verbi gratia, dicit ipſe, fuit interrupta præſcriptio contra reum non contra fideiuſſorem. Reſpondet Bal.quædam glo.dicit ꝙ interruptio nocet fideiuſſo-

a ri. [a] in l. ſi fideiuſſor. ad ſi.ff. man. Alia gl.dicit contrariū, in l.cū quis.§.ſi quis pro reo.ff. de fideiuſ.p quā gl.tene ꝙ p̄ſcriptio fideiuſſoris nō prodeſt reo & interruptio rei non prodeſt fideiuſſori contractus,ſed in fideiuſſore iudicatū ſolui poſſet forte ſuſtineri gl.cōtraria, hęc ſunt verba Bal.in d.l.tam mādatori. Eandē opi. tenuit Angе.in l.grege.§.ēt.ff.de pig.faciens eandē concordiā quā di-

b cit eſſe menti tenendā. [b] †Ex

50 prædictis reſultat duplex concluſio. Prima eſt ꝙ interruptio facta cōtra vnū ex correis prodeſt creditori quo ad aliū, & nocet alteri correo. Secunda eſt ꝙ interruptio facta cōtra principalē nō interrumpit quo ad fideiuſſorē vel econtra. Limitat̃ ſcd̃m Bal.Ang.& Alex. vbi ſupra vt ꝓcedat in fideiuſſore contractus,ſecus in fideiuſſore iudicij ſeu iudicatū ſolui,

a Addo ꝙ iſtam queſtionem an interruptio facta contra principalē noceat fideiuſſori, format Ioan. Andr. in titu. de fideiuſſo. ſuper rubri. in apoſtil. magna in vltima quæſtione ubi refert Vb.de Bobi. tenere opi. quod interruptio facta contra alterum noceat alteri, & loquitur in quæſti.ſtatuti diſponentis quod ſi creditor ſilet per quinquennium non poſsit amplius agere,ſed ſit pręſcriptum ſuæ actioni quod ſi creditor habet debitorem vel fideiuſſorē ſufficit ſibi egiſſe contra alterum,vt alteri noceat. Et ſic interruptio facta contra vnum, prodeſt creditori cōtra alium, cum vnum ſit debitum ex eodem fonte & ex eadem ſcriptura. Et ſic vnus eſt contractus & per id apparet creditorem non neglexiſſe & ſtatuto puniēti negligētiam ſatiſfactum eſt, & opinio Vberti, ſimpliciter ſequitur Ioan.And.ſed communis opinio eſt in contrarium, vt ex præmiſsis apparet.

quia interruptio facta contra principalem intelligitur etiam facta cō tra ipſum, ratio poteſt eſſe quia contra fideiuſſorem iudicij mandatur recta via executioni ſentētia lata cōtra pricipalem, ſecus eſt in fideiuſſore contractus,

b Et ſequitur Alexan. in dicta l. ſi fideiuſſor.§. final.in apoſt. ad Bartol. & de hac materia vide per Cyn. Bald. & Angel. in dicta l. fina.in princip.C.de duo.re.qui tenent opin. Barto. in d.§.ſi quis pro reo.

a Adde d. Alex. cō ſi. cxxxj. in cauſa vertēte coram prætore. ij. co. ij. vol.

b Addo ꝙ idem dixit Spec. in titu. de præſcrip. verſ. quid ſi poſt cō pletam.

tractus, vt plene not. Bar. in l. j. ff. iudi. ſol. & Ang. in d. l. grege. §. etiam. ff. de pig. Nimirum ergo ſi interrūpitur prçſcriptio, ex quo acta & ſententia tātum p̄iudicant fideiuſſori iudicij quātum principali quod non eſt in fideiuſſore cōtra- a ctus, vt per Bar.[a] in d. l. j. Et ſic colligitur duplex differentia inter fideiuſſorem iudicij & fideiuſſorem contractus, videlicet quo ad interruptionem prçſcriptionis & executionem ſententiæ. Et has duas differentias in ſpecie colligit Ang. vbi ſupra.

QVINTO QVAERO.

51 † An interruptio præſcriptionis in vno actu proſit ī altero.

Dic ꝙ non etiam ꝙ omnes iſti actus proueniant ex vno iure, tex. eſt cum gl. in c. auditis circa fi. in verbo interrupta, & ibi not. Inno. Panor. & omnes Cano. & bonus text. in c. cum olim. de præſcri. & in c. cū contingat. de deci. no. Inno. in c. dilectus. de capel. mona. Faciunt quæ plene dixi in ij. par. prin. in. ij. effectu.

SEXTO QVAERO.

52 † Vtrum præſcriptio completa poſsit interrumpi. Dic breuiter ꝙ non, quia interruptio poſt completam præſcriptionē non habet ledere ius ex præſcriptione iam quęſitum. Oportet ergo vt valeat ꝙ fiat intra tēps præſcriptionis, vt eſt text. in c. auditis. verſ. ſi tamē, & ibi no. Pan. in vlt. not. col. iij. de p̄ ſcri. & Fel. in d. c. illud. col. pe. in v. conclu. Faciunt nota. per gl. & Cano. in c. vigilanti. eo. tit. vbi cōmuniter concluditur ꝙ ſuperueniens mala fides poſt completam præſcriptionē non nocet. Ex quo infert Panor. in d. c. auditis. ꝙ præſcriptio iam completa nō tollitur licet poſtea ſtant aliqui actus in cōtrarium. Sed requiritur contraria cōſuetudo. Et hoc ſi iam cōſuetudo eſt corroborata, ſed antequam ſit præſcripta interrumpitur, etiam ſi ſemel in contrarium populus vtatur ex certa ſcientia. Ita gl.[b] no. & ſing. in l. nemo. §. temporales. ff. de reg. iur. quam Bal. commendat in pluribus locis relatis per Iaſ. in l. fi. col. vlt. ff. de conſti. prin. & illam no. Ro. ſing. ſuo. xliiij. fo. j. col. iiij incip. ad hoc & limitat procedere in conſuetudine concernente cauſam petitorij. Secus ſi concernit cauſam poſſeſſorij. Tunc enim ſecunda conſuetudo, licet non ſit præſcripta tollit primam præſcriptam quo ad poſſeſſorium tantum, ſecundum Bal. in cap. j. de feu. cogni. Et fuit originale dictum Io. And. in c. cum eccleſia. de cauſa poſſ. & propri. quod refert Rom. vbi ſupra. & Alex. firmans prædictam concluſionem in l. ij. ad fi. prin. ff. ſolu. matri. & Iaſ. ponens duas limi. ad illam glo. in l. de quibus. col. xxiij. ad fin. & ſeq. ff. de legi. Eandē concluſionem per illam glo. firmat Panor. in c. fi. col. ix. verſi. ſed quæro. de conſue. & conſi. xciiij. videtur prima facie. in fi. j. vol.

POSTRE-

54 POSTREMO noto. † Ad
materiã interruptionis prꝑſcri
a ptionis.[a] ꝙ etiam per vnum te-
ſtẽ: dũmodo omni exceptione
maiorẽ: cum iuramento partis
probatur factam fuiſſe interru-
ptionem: ſecundum Card. cõſ.
cviij. petitur quædam ſententia.
Sequitur Fely. in d. c. illud. col.
pen. in iiij. conclu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Perpetuatio & interruptio præſcriptionis in quo differant.*

2 *Actio qualiter ꝑpetuetur. & quis ſit effectus perpetuationis. Actio perpetuatur per cõteſtationem & quaſi conteſtationẽ.*

3 *Actio perpetuatur per iuramẽti præſtationem litis deciſiui.*

4 *Stante ſtatuto quod ſi creditor ſteterit per x. an. quòd non petierit debitum ſit excluſus an ſi in inſtrumento adſit iuramentum poſſit actio perpetuari ad aliud tempus.*

5 *Actio an poſſit per dationẽ fideiuſſoris perpetuari.*

6 *Actio perpetuatur per apprehenſionem poſſeſſionis rei hypotecate.*

7 *Lex fina. C. de præſcri. xxx. an. an de iure canonico ſit correcta.*

8 *Litis conteſt. an perpetuet præſcriptionem minoris temporis quam xxx. an.*

9 *Officiũ iudicis an recipiat perpetuationem.*

VENIO nũc a ad quartã
et vltimam
partem huius. vj.
partis prin. ĩ qua
videndũ eſt qualiter
actio perpetuetur.

PRIMO igitur
quero. quid ſit ꝑpetuatio
actionis &
quæ ſit differẽtia
inter interruptio-
1 nẽ † & perpetuationem.
Rñdeo
ꝙ aliud eſt ĩterruptio:
et aliud ꝑpetuatio.
Nam interruptio
facit ꝙ
ꝑſcriptio iã ĩchoata
rũpitur, ita ꝙ
de nouo debet inchoari
a tpe interruptionis.
Sed
durat ſecundum
ſuam naturã. Perpetuatio
vero prorogat
vitã actionis,
mediãte litis
conteſtatione, &
facit quod actio
q̃ erat breuis vitę
vł durabat xxx.
annis, aut minori
tempore fiat perpetua
id eſt extẽdatur
vſq; ad xl.
annos. l. fin. C. de
prꝑſcri. xxx. an.
& ĩfra dicet. Ita
declarat gl. no. in
l. cũ notiſsimi. in
prin. in verbo ſolã.
C. de prꝑſcrip.
xxx. an. & Bar.
in l. fin. ff. de eo
b ꝑ quem fa. erit.[b]

a Et multa ad materiã interruptionis præſcriptionis: licet inordinata & abſque allegationibus Moder. vide per Bertachi. in verbo ꝑſcriptio ĩterrumpitur ꝑ plures colũ. Et an excipiens de interruptione videatur fateri præſcriptionem, tangit Pan. in c. illud colũ. j. de præſcrip.

b Et declarãt Imol. et Pau. de ca. in d. l. naturaliẽ co. vl. Iaſ. in l. nã & poſtea. §. ſi is q tpali. in prin. com. ff. de iur. iu. et I l. j. co. pe. C. qñ li. prin. dat.

z Ad idem eſt gloſ.in ſ.ſicut. in verbo per executorem ad fi. C.de præſcri.xxx. anno.No. Bald.in l. j.circa me diũ.j. col. C.eo.titu.

Et melius declarabo in ſeq. vbi dicetur quid eſt perpetuatio.

2 SECVNDO quæro. † Qualiter pperuetur actio & quis ſit effectus pperuationis. Dic ꝙ per lit.conte. & non aliter operat. n. litis conte.duplicem effectum,ſcilicet interruptionem,& perpetuationem, videlicet, ꝙ actio quæ non durabat niſi triginta extenditur ad annos. xl.& ſic adduntur decem anni:vt eſt caſus in l.ſi.C.de præſcrip.xxx. anno.aliæ vero interruptiones ciuiles de quibus dictum eſt ſupra in prcedenti parte vt citatio vel conuentio, citra lit. conte.interrumpunt dumtaxat præſcriptionem,ſed non perpetuant actionem. Eſt ergo perpetuatio proprie extenſio vice actionis, vt ibi prius erat temporalis, extendatur vſque ad xl.annos.d.l.ſi. & l.j.§. exceptio.C.de anna.excep.et c.placuit.el ij.§.poteſt.& §.ꝙ ſi per naturalem. xvj. q.iij. Et ita declarat glo. pręalle. in l.cum notiſsimi.in prin.in verbo ſolam.C.de præſcrip. xxx.ann. quæ dicit,& no. ꝙ cum interrumpitur præſcriptio per executoris conuentionem ſeu citationem,actio extenditur vſque ad triginta annos a tempore conuentionis. Nam per ſolam lit.conte.actio extenditur vſq; ad xl.annos.Et illam gl. ſequitur & commendat ibi Bart.

a Et idem [a] dixit glo. xvj.q. iij.§.poteſt. addẽs ꝙ naturalis interruptio non perpetuat vſque ad xl.annos,licet ſint alij modi perpetuandi, qui habent vim litis conteſtatę,quos infra ſubijciam. Secundus effectus huius ppetuationis eſt ꝙ actiones quæ nõ ſunt tranſitoriæ ad hęredes,vt actio iniuriarum et deſcendentes ex delicto,de quibus in.§.non omnes. inſtitu.de perpe.& tem.actio.per lit.con teſt.fiunt tranſitoriæ & ſic perpetuantur in hæredes.§. penales.inſtit. de act.l. ſi eum.§.qui iniuriarum.ff ſi quis cau.quod non ſit per ſolam conuentionẽ, ſeu citationem,vt ibi late concludit Alex.& idem in l.fin.in prin.col.ij.ad ſi.& iij.ff. de eo per quem fac.erit.contra Bar. & ſequaces. Sed requiritur cõteſtatio vel ꝙ ſtet per reũ quominus litem conteſtetur, quo caſu habetur lis pro conteſtata,ut ibi latius per Alex.Et eo caſu quaſi conteſtatio litis idẽ operabitur,quod vera conteſtatio. Et ita intelligit Alex. tex.in l.cõſtitutionibus.in verbo quaſi conteſtate.ff.de act.& oblig. Ex his colligũtur duo modi perpetuandi actionẽ cũ duplici effectu ipſius perpetuationis. Primus modus eſt per conteſtationem. Secũdus modus eſt per quaſi conteſtationẽ quando ſtat per reum quominus litem conteſtetur. Bene facit tex.in l.ij.C.vbi in rẽ ac.

3 † Tertius modus perpetuandi actionem eſt per præſtationem iuramenti litis deciſiui, quia iuramentum habet vim litis conteſtationis ad perpetuandam actionem,vt eſt caſus in l. nam & poſtea.§. ſi is qui tem-

temporali.' ff. de iureiur. Et
ꝙ iuramentum habeat vim li-
tis conteſtatæ, dicit expreſſe
tex.in l.ſed & ſi reſtituatur. ff.
ex quib.cau.ma. Et hæc con
cluſio procedit tam in iuramē-
to iudiciali quam extraiudi-
ciali ſecundum Bar.& commu
niter doct.in d.§. ſi is qui tem-
porali. Ex quo ſingulariter
infert Bar.ꝙ ſi in inſtrumento
appareret iuramentum eſſe de
latum creditori iuxta practicā
& cautelam, quam tradit ipſe
Bar.in l.ij.ad fi. ff. de iureiur.
tale iuramentum perpetuaret
actionem vſq; ad xl.annos.Et
iſte eſt ſolennis effectus iuramē
ti.& ſequuntur ibi Bal. Ange.
Saly. Alex.& Iaſ.in ij. not.&
communiter omnes. Imo.in d.
4 l.naturaliter. col.vlti. † Ex
hoc ſequitur magnus effectus
in practica ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ
ſi creditor ſteterit per decē an-
nos, quod non petierit debitū
ſit excluſus. Certe ſi in inſtru-
mento adeſſet iuramentum, nō
obſtāte ſtatuto,iuramentū per-
petuaret actionem vſq; ad xl.
annos ſecundum Ange. & Ro.
in d.§.ſi is qui temporali.

Et propter hoc mouet Ang.
notarios ꝙ in inſtrumētis ſem
per apponant iuramentum.

Referunt & ſequūtur Alex.
& Moder.ibi & Cepol.caute.
ſua. xxxv. Sed iſtud hodie
eſt modici effectus cum mala
fides debitoris & eius hęredis
perpetuo impediat pręſcriptio
nem ſecundum communē opin.
& tale ſtatutum non valeat da
ta mala fide, vt late concludūt
Cano.in c.fi.de præſcri. & di-
xi in xiiij.q.ij.partis iij.prin.
5 † Quartus modus perpetuan
di actionem eſt
per dationem fi-
deiuſſoris. Nam
per illam perpe-
tuatur actio ſicut
per litis conteſta
tionem.gl. eſt ſin
a gula.[a] in l. cum
quis.§.ſi quis pro reo.in iiij.ſo
lu.ff.de fideiuſ.quam ibi ſequi-
tur Bar.col.j.circa fi.dicēs mi
rabilem & veriſsimam. Et
limita & declara vt ibi p Bar.

a Et illam glos. dicit ſin.Bal.in l.quot.co. ij. C.de p̄ci. imper. offe.

6 † Quintus modus perpetuan-
di actionem eſt per apprehen-
ſionem poſſeſsionis rei hypote
catę per quam nedum interrū-
pitur pręſcriptio ſed etiam per
petuatur actio in xl.annos, eo
quod talis apprehenſio habet
vim litis conteſtatæ vt eſt ca-
ſus in l.cum notiſsimi.§.immo
& ibi not.Saly.col.ij. ver.nūc
reuertor.C.de præſc. xxx.an.
reprobata opi.glo.ibi.

TERTIO QVAERO.
7 † Vtrum illa l. fi. C.de præſc.
xxx.an.ſit correcta de iure ca
nonico.Gl.no.in c.j.xvj.q.iij.
tenet ꝙ ex quo ſemel facta eſt
litis conteſtatio non currit præ
ſcriptio, quia præſumitur poſ-
ſidens iam habere malam fidē,
& de iure ſuo titubare.l.nemo.
C.de acqui.poſ. vnde non præ
ſcribit ad mille annos.c. fin.cū
ibi no.de pręſcrip.Et idem te-
net gl. in c.ſine poſſeſsione.de
reg.iur. in vj. Iſtud dubium
late examinat Panor.in d.c.il
lud.col.pe.verſi.& ſcias,dicēs
ꝙ iſte articulus eſt dubius. Et
tandem concludit ꝙ pars glo.
eſt tutior & communior, & in
iudicando ſeruaretur. Sed cō
traria opi. videtur verior ſecū
dum Fel.ibi.col.v. & plene di

a Corne.cō ſi.clxxx. multū diffuſe, col. iij. verſi. ſi forte. iij. volumi.

b Sequitur Bal.in authen. ſed hodie, C. de acti. & obli,

xi in iij.q.princ. partis præcedentis in materia interruptionis, vbi concluſi ꝙ ſola litis conteſtatio nō inducit malam fidem veram, ſed fictam. Et ſic remanet cōcluſio ꝙ illa l. hodie nō ſit correcta, vt ibi latius dixi.

8 QVARTO quæro. † Vtrum litis conteſtatio perpetuet nedū præſcriptionem xxx. anno. de qua proprie loquitur tex. in d. l.fi. ſed aliā minoris temporis, vt annalem. Vt eſt dare exemplum in actione iniuriarum, ꝙ eſt annalis.l. ſi non conuicij.C. de iniur. & in alijs prætoriis annalibus, vt l. in honorarijs. ff.de acti. & obli. Concludo ꝙ ſic. Ita tenet gloſſ. in l. fin. in glo. antepen. C. de tempo. in integ. reſti.pe. & glo. in l.fi.C. de dolo, & glo. in d.l.fi. in glo. ij.C.de præſcrip. xxx. anno.

Vnde infertur ꝙ actio cuiuſcunq; temporis non ſolū xxx. ann. per lit. conte. ſemper perpetuatur in xl. annos. Et ſic meta perpetuationis eſt ſemper prorogare vſque ad xl. annos. Et per conſequens perpetuatio actionis aliquādo addit triginta nouem annos, vt quādo actio eſt annalis. Aliquando ſolum decem ſecundum ꝙ erat vita primæ actionis. Ita dicit Iaſ. in l.nam & poſtea.§.ſi is qui temporali. ff. de iureiu. Secundo infertur ꝙ ſi ſtatuto caueatur, ꝙ ſi creditor ſteterit per decē annos, ꝙ non petierit debitū, ſit excluſus certe per lit. conteſta. actio ꝙ erat decennalis, perpetuatur in xl. an. ſecūdum Imo. in d.§.ſi rem, cuius opi. late firmat Alex. in l.fi. in princ. col. iiij. verſi. dicit etiam Ang. ff. de eo per quem fa. erit, & Iaſo. in d. l.nam, & poſtea.§.ſi is qui tēporali, col.j. vbi hoc confirmat ratione, quia actiones temporales anni vel ſimiles facilius pꝑpetuantur ad annos xl. q̄ actiones longioris vitæ, patet, quia ille perpetuātur per ſolam impetrationem reſcripti, mediante ſupplicatione. Alie non. Sed exigitur litis cōteſtatio. l.j. & ij.C. quando libel. prin. dat.

Contrariam tamen partē, ꝙ præſcriptio minor trigenaria non perpetuetur ad xl. annos, ſed adduntur decem tantum, te
a nuit Ang.[a] in l.ij.§.ſi rē. ff. pro emp. & Sal. in l.cum notiſsimi. §.imo. col.fi. ver. ſed quid dicēdum. C. de præſcr. xxx. an. vbi concludit ꝙ pręſcriptio longī temporis non perpetuatur per lit. conteſt. in xxx. annos, ſed dumtaxat in viginti. Et ſic qd addantur alij decem. Sed præcedens opi. eſt communis.

VLTIMO QVAERO.
9 † Vtrum officium iudicis recipiat perpetuationem. Iſtam
b quęſtionem tangit Bar.[b] in l. cū qs.§.ſi qs ꝓ reo. col.fi. ver. item contra prędicta. ff. de fideiuſſo. concludens ꝙ non recipit perpetuationem nec interruptionem. Adde pro complemēto an præſcriptio ſtatutaria decem ann. perpetuetur in xl. ann. Bal. in c.non liceat, circa finem. de pr̄æſcrip. vbi concludit ꝙ non. Adde etiam ꝙ quędam ſunt iura quę afficiūt perſonas,

ſonas, quædam quæ afficiunt res, in quibus præſcriptiones natura, & effectu diſcrepant. Bal.in cap. vigilanti. circa finem.de præſcrip. Et per hæc & omnia pręmiſſa remanet expedita tota ſexta & vltima pars principalis tractatus præſcriptionum, & conſequenter totus ipſe tractatus ad laudem omnipotentis Dei. Amen.

NVNC explicito diffuſo tractatu præſcriptionum, ut nihil deſiti. Plenã & vtilem repetitionem ſolennis l.Celſus.ff.de vſuc. & eius quotidianæ materiæ, quam alias in ſcholis primo lectionũ mearum anno diebus vacantibus publice deſerui pro dicti tractatus cõplemento congruẽter ſubijciendam cenſui, tanquam practicam poſt theoricam, & ſi permixtim vtranq; contineat maturius digeſtam, plenioreq; ſtilo editã, citra eorum repititonem, quę in tractatu prædicto dicta fuere, in quo quidem non recenſui, quę ad peculiarem & propriam .d.l. materiam pertinent, ſed ad eã ſepius remiſsione vſus ſum.

Quam l.Bar.vtiliter commentauit. Poſt eum vero alii pauca ſcripſere, nulluſque modernorum quem viderim, ſuper ea aliquid ſcripſit excepto celebertimo iurium interprete dño Claudio de Seyſello Aquẽſe præceptore meo qui pauca ſuper eadem l.edidit commentaria chartas duas & dimidiã non excedentia, in quibus etiam nõnulla ad propriam materiam.d.l.non pertinentia interſeruit, & longo ſtilo proſecutus eſt quæ miſſa feci. Quanta autem addiderim pręter ordinatam materiam te ipſa intueri licebit.

ET VT CONGRVENTI ordine procedatur, diuido materiam ipſius peculiaris.l. in quatuor partes principales.

In prima parte tractabitur de titu. videlicet qualis titu.requiratur & ſufficiat ad præſcriptionẽ, & ſic de primo extremo requiſito ad præſcriptionem rerum corporalium. In ſecunda parte tractabitur de ſecundo extremo requiſito videlicet de traditione & poſſeſsione. In tertia parte tractabitur de tertio extremo requiſito, videlicet de bona fide, & de eius cõtrario, videlicet de mala fide qualiter probẽtur. In quarta & vltima parte tractabitur poſt Bar.practica deducẽdi & probandi poſſeſsionẽ & eius continuationem et tempus ad præſcriptionem rerum corporalium requiſitum.

AD EVIDENTIAM Præmitto quæ dixi in princi. iij. partis ſuperioris tractatus, videlicet, ꝙ ad pręſcriptionẽ rerum corporalium tria principaliter requiruntur, tit.poſſeſſio, & bona fides.l.j.& ibi colligit Bar.C.de vſuca.transfor. Et plene not.Bald. in rub.extra de præſcrip.col.j. Et circa hęc tria proprie vertatur materia d.l.Celſus. quæ etiam colliguntur.

ligũtur per diſcurſum ſcriptorum. Bar.ſuper eadem l. licet. Pau. de Caſt. ad fi.ipſius l. colligat quinq; neceſſaria ad hæc vt procedat vſucapio vel præſcrip.long.tempo. Et latius no. Bal.& Ange.in l. ſuper longi. in prin.cõ.C.de præſcri.lon.tẽpo. ponentes ſeptem requiſita quæ tamen reducuntur ad prædicta tria. Secundo præmitto, quid ſit titu. quid bona vel mala fides, & quid poſſeſsio.

De quibus late dixi in ſuperiore tractatu in iij. parte principali per totam illam partẽ.

HIS ITA PRAEMISSIS venio ad ipſam l. Celſus et eius materiam explanandam.

SVMMARIVM.

1 Poſſidens titulo putatiuo iuſto errore ductus vſucapit, ſecus ſi iniuſto.

2 Non entis mille ſunt qualitates.

3 Litis eſtimatio quæ dicatur.

4 Ad vſucapionem vel præſcriptionem rerum corporalium requiritur titulus putatiuus iuſto errore cauſatus.

5 Titulus non eſt in præſcriptione ſtatutaria neceſſarius.

Præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris cõmunis, & regulatur vt illa et eius naturam imitatur.

6 Titulus putatiuus iuſto errore cauſatus idem operatur q̃ titulus verus ad vſucapionem vel præſcriptionem.

Iuſtus error habetur pro titulo.

7 Donatio inter patrem & filiũ vel inter virum & vxorẽ quæ a principio non valuit nec morte confirmatur an præbeat cauſam præſcribendi.

8 Titulus putatiuus ſufficit ad vſucapionem, caſu quo ſi ille titulus eſſet verus ſufficeret ad dominii tranſlatiouem.

9 Iuſtus error vel etiam iuſtiſſimus quo caſu vnquã præbeat cauſam vſucapiendi vel præſcribendi.

10 Iuſtus error quo caſu non habeatur pro titulo.

11 Titulus putatiuus iniuſto errore cauſatus quo caſu ſufficiat ad vſucapionem.

12 Error iniuſtus an ſufficiat ad præſcriptionem rerum incorporalium.

13 Error etiam iniuſtus cauſat bonam fidem.

14 Cauſa quælibet licet iniuſta excuſat a dolo, & conſequenter a mala fide.

15 Bona fides iniuſto errore cauſata an proſit ad præſcriptionem longi temporis.

16 Bona fides iniuſta ratione cauſata an ſufficiat ad faciendum fructus ſuos.

17 Error iuris non inducit bonam fidem in vſucapione uel præſcriptione longi temporis.

Titulus

18 Titulus cauſatus errore iuris an cauſet bonam fidem quo ad acquiſitionem fructuum.

19 Error iuris aut titulus illo errore cauſatus nõ prodeſt ſi lex expreſſe reſiſtat.

20 Lex quando dicatur aſſiſtere vel reſiſtere: & quãdo aliquid dicatur cõtra vel præter legẽ.

21 Error iuris quo caſu præſcribentem non iuuet.

22 Error iuris mixtus cum errore facti an ſit ſufficiens ad præſcribendum.

23 Ignorantia ſeu error iuris qualiter probetur.

24 Accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto, & non entis mille ſunt qualitates.

25 Litis eſtimatio comparatur emptioni.

26 Approbare & non improbare paria ſunt.

27 Ad præſcriptionem vltra titulum putatiuum requiritur traditio.

28 Traditio vera tunc requiritur quãdo eſſet talis titulus ex quo ſine traditione non transfertur dominium.

29 Tẽpore traditionis in quocũq; cõtractu requiritur bona fides.

30 Iuſtiſſimus error ſufficit vt proſit traditio putatiua.

31 Argumentum de genere ad ſpeciem procedit negatiue, ſed non affirmatiue.

32 Titulus pro ſuo eſt triplex.

33 Error iuſtus vel iniuſtus quis dicatur. Erroris ſpecies eſt triplex.

34 Error dicitur iniuſtus in facto proprio, nulla aduerſarii ſuaſione interueniente.

35 Ignorantia ſiue error quo caſu etiam in facto proprio ſit tolerabilis.

36 Error iuſtus dicitur qui perſuaſione aduerſarii eſt inductus.

37 Aduerſarii perſuaſione ductus quomodo quis dicatur.

38 Iuſtiſſimus error quot modis cauſetur.

39 Aſſertio procuratoris an cauſet bonam fidem & iuſtiſſimũ errorem, & per conſequens titulum putatiuum.

40 Iuſtiſſimus error cauſatur ꝑ rei euidentiam ſiue ex aſpectu.

41 Iuſtiſſimus error cauſatur per famam & opinionem.

42 Fama & rumor etiam falſus inducunt iuſtam cauſam credendi.

43 Fama quomodo probatur & quæ requirantur vt legitime poſſit dici probata, adeo vt inde reſultet error iuſtiſſimus.

44 Error an dicatur iuſtiſſimus ſi ſit cauſatus ab aſſertione propinquorum vel ſociorum.

45 Iuſtiſſimus error põt ex aſſertione ꝓbi et honeſti viri cauſari.

46 *Honeſtas perſonæ tollit ſiniſtrã præſumptionem, quia præſumitur pro uiro honeſto.*

47 *Poſſeſſio.xx.an ſufficiat ad p̃ſcriptionem abſque titulo.*

48 *Remediũ canonis reintegrãdæ competit cuilibet priori & antiquiori poſſeſſori etiam malæ fidei & ſine titu.qui cecidit de poſſeſſione abſque ſui facto & culpa.*

49 *Titulus pro hærede an habeat locum in ſuis.*

50 *Conſiſtentia in animo poſſunt per iuramentum probari.*

51 *Præſumitur quis ſcire id de quo eſt publica fama ſeu quod eſt publice notum.*

52 *Error toleratur in facto proprio vbi agitur de dãno uitãdo.*

53 *Regula ꝙ translatio dominii & præſcribendi conditio æquiparantur qua cauſa procedat vel non.*

54 *Error ex parte recipiẽtis impedit dominii trãſlationẽ et p̃ſcribendi cõditionem: ſecus ſi error interueniat ex parte tradentis.*

Sequitur l.

CElsvs. Diuiditur iſta ſolennis.l. i tres partes principales ſecũdum Ang. & Imol. hic. In prima ponitur reprehenſio ſententiæ antiquorum ſiue cuiuſdam erroneę opinionis.
In ſecunda ponitur ratio reprehenſionis. In tertia ponitur extenſio. Secunda eſt ibi: quia neque pro legato. Tertia eſt ibi:idem & in litis. Et hoc dicat in ſumma ſecundum Angel.et Imo.qui plenius ſummãt
1 q̃p faciat Bartol. †Poſsidens
titu. putatiuo iuſto errore ductus vſucapit:ſecus ſi iniuſta:reprobata ſententia antiquorum non facientium differentiã inter iuſtum & iniuſtum errorẽ. Hoc dicit cum gloſ. Et iſte intellectus eſt communis ab omnibus approbatus ſecundũ Angel. Vel ſic ſecundum Paul. de Caſt. Titulus putatiuus non ſufficit ad præſcribendum etiã cum bona fide ſi non ſubeſt iuſta cauſa putandi. Si aũt ſubeſt: tunc ſufficit ſicut ſi eſſet verus. Hoc dicat. Vel ſic breuius & tertio ſecundum Paul. Qui non habet titu. nec iuſtam cauſam credendi ſe habere: non poteſt vſucapere vel præſcribere longo tempore. Priuſquam veniam ad notabilia apoſtillabo et declarabo tex. vbi opus erit. In tex.ibi. Celſus.lib.xxxiiij. ad ſabinum: dicit Angel. vide ſupra commu.diui.l.iiij. in fin. Sed non reperio ꝙ ille tex.aliquid faciat. In tex.ibi:& nihil referre. Sabaudit Angel.ſ. exiſtimarũt antiqui:ſed melius abſque ſubauditione iſte infinitiuus refertur ad relatiuũ cum verbo qui exiſtimarent: prout duo præcedentia:& determinatur a verbo principali:ait. In text. ibi: quia neque pro legato. Voluit dicere iureconſultus:
2 †quia non entis non ſunt qualitates.

litates.l.eius qui in prouincia. & ibi not.ſupra ſi cer.pet.& latius dicam infra ideo non poteſt eſſe vſucapio pro legato vbi nullum legatum &c. In text. ibi: ſi nulla donatio &c. Subaudit Ang. neq; ex aliqua cauſa probabili eſtimetur donatione: dotem vel legatũ ſubeſſe ſecundũ veram opinionem: vt videbimus in gloſ. In tex. ibi: idem & in litis exiſtima-
3 tione &c. † quid ſit hæc litis exiſtimatio declarat text.in l. eius rei:& in l.hæc ſi res. & in l.ſi culpa ſupra de rei vendi.& eſt ſimilis emptioni.l. litis infra pro empto.

Primo noto Ex iſto text.
4 ſecundum Bart.& Imo.† ꝙ ad ſucapionẽ vel præſcriptionem rerum corporalium requiritur titulus verus vel putatiuus cau ſatus iuſto errore. Concordat tex.in l.diutina. & in l. ſuper longi.C.de præſcrip.long. tẽp. & in l. nullo.C. de rei vendi.

Primo limita iſtam conclu: vt procedat in vſucapione vel præſcriptione longi temporis. Secus in præſcriptione longiſſimi temporis.xxx.vel xl. annorum quæ currit abſque titu. & bona fide.l. ſicut l. omnes.l. cum notiſsimi. & l. ſi quis emptionis.§.j. vbi tamen reſpectu acquiſitionis dominij ſit diſtinctio inter bone & malæ fidei poſſeſſorem. C. de præſcrip. xxx.vel xl.anno.Rom. conſi. clxvj. viſo diligenter colũ. ij. circa ſi. Et de hoc late dixi in ſuperiori tractatu in ij. parte. iij. princi.in vj.quæſt.vbi late declaraui intel.d.l. ſi quis emptionis.§.j. & quale ius acquirit poſſeſſor ſine titu.cum bona vel mala fide ex præſcriptione longiſsimi temporis:& quis ſit effectus huius præſcriptionis &c. Secũdo limita hanc concluſionẽ: vt procedat de iure ciuili. Sed ſecundum canones procedit præſcriptio quadragenaria contra eccleſiam abſque.tit.cum bona fide. c. de quarta.c.illud. & c. ſi diligenti.& ibi plene not.glo. & Cano.de præſcrip. Dummodo ius commune non reſiſtat præſcribenti: quia tunc requiritur tempus.xl.annorum cum tit.& bona fide: vel ſpacium tanti temporis cuius initij &c.vt eſt caſus in cap.j.de præſcrip.in vj. quam materiam plene declaraui & in ſuperiori trac. vbi ſupra. Et vltra ibi adducta addo Panor.in c.peruenit.colũ.j. in ij.no.de emp.& vẽdi.vbi cõcludit ꝙ nõ requiritur de iure canonico in præſcriptione:niſi qñ eſt cõtra ius: & ꝙ nõ eſt aliqua differẽtia inter ius canonicũ & ciuile niſi in ꝑſcriptione cũ mala fide:quę non currit de iure canonico: & in hoc ſtatur iuri canonico ſcdm Pan. & la-
5 te dixi vbi ſupra. † Tertio limita:vt non procedat in præ-
a ſcriptione ſtatutaria: [a] in qua nõ requiritur ti.ſcdm Bal.no.i l.ij.C.de præſcri. lõg.tẽp.quę ꝓ lib. dicentẽ ꝙ ſi ſtatuto caueatur ꝙ poſſidens rem per x. annos poſtea conueniri non poſsit ſufficit. x. annis bona fide poſſediſſe licet ſine titulo quia ſtatutum non requirit

a Vtrum in præſcriptione ſtatutaria requirat ti. vide per Bertach. in reperto rio.in ver bo ti.verſicu.vj.

a Addo bene facere quod vult Bart. in l. cum ſatis ad fi. C. de agr. & cẽſi. lib. xj. vbi dicit ꝙ ſi ſtatutũ diſponat: quod nulla currat præſcriptio: tũc nõ pręſcribetur actio etiã ſpacio xl. an. vt ſtatutũ aliqd addat iuri cõi. De cuius dicti veritate dixi ĩ pręceden. in tracta. in v. parte. v. princi. in ix q.

titulum: & ſequũtur a hic Roma. & Alex. in apoſt.

Contrarium tenet Rom. in l. prętoris. ff. de damno infec. Refert et ſequitur Fely. in c. ſi diligenti. colum. vij. vltra med. de præſcrip. Pro quo facit ſecundũ eũ. quia præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris cõis & regulatur vt illa & eius naturã imitatur ſecũdum Bald. in l. in cõtractibus. in fi. princi. C. de non nu. pecu. & in. §. item ſi quis p triginta. col. ti. in tit. ſi de feu. fue. contro. cum concor. adduc. per Fely. ĩ c. illud. colũ. ij. de præſcri. dixi plene ĩ ſuperiori tracta. in iiij. parte. iiij. prin. in xxviij. q. col. lvij.

Et vltra Felyn. contra prædictam deci. Bal. videtur tenere Sozi. licet de illa non faciat mentionem conſi. clxvj. in cauſa communitatis. col. iiij. circa fi. vbi determinat ꝙ ſtatutũ diſponens ꝙ poſsidens rem pro ſua ſpacio. xxx. anno. præſcribat debet intelligi ſecundũ ius cõe & ſic cõcurrẽte bona fide. Et retuli ĩ xiiij. q. ij. partis. iij. prin. ſuperioris trac. col. lj. vbi alia plura ad propoſitum adduxit. Sed poſſet reſpõderi ꝙ alia eſt ratio reſpectu tituli. Alia reſpectu bonæ fidei quę eſt magis neceſſaria ꝙ titulus præſertim de iure canonico quod non requirit titulum ſed bonam fidẽ tm̃ vbi ius cõe non reſiſtit. c. ſi diligenti. cum ibi plene no. de præſcri. & in c. j. eo. tit. lib. vj.

Et de iſto dicto Bal. dubitat Roma in l. iij ſupra eodem. per dictum Bart. ibi qui vult quod ſtãte ſtatuto ꝙ per præſcriptionem acquiratur dominium intelligitur de directo vt ſtatutũ operetur vltra ius cõe. Nã dicit Ro. ꝙ ſi dictum Bar. & dictum Bal. procederent concurrerent duo ſpecialia circa idẽ. quia p̄ſcriberetur ſine titulo & acquireretur directum dominiũ per præſcriptionem. Et tamen regulariter non acquiritur niſi vtile. vt ibi per Bar. contra no. in l. j. C. de dot. promiſ. Vnde dicit ipſe quod oportet alterũ eſſe falſum. Non tamen explicat Ro. quod ſit falſum an dictum Bar. an dictum Bald. do. Clau. aquen. hic. col. j. tenet ꝙ ſit verius dictum Bald. quia eo modo minus leditur ius cõmune vt hic latius per eum. Et põt vtrunque dictum ſaluari. reſpõdendo ad fundamentum Rom. ꝙ iſtę due ſpecialitates oriuntur ex diuerſo fonte quo caſu bene admittitur concurſus ſecundũ doctrinã Bart. in l. ſi is qui pro emptore. col. vlt. ſupra eo. Et quicquid hic dicat do. Clau. doc. approbant vtrunque dictum & Bar. & Bal. Nam ꝙ dictũ Bal. ſupra relatum ſit cõmuniter approbatum patet ex præmiſsis. Et pariter dictum Bartol. apparet ex not. per Iaſo. in l. traditionibus. colum. pen.

verſi. ſecundo limita. C. de pac. a & latius per Felyn. in rubri. extra de pręſcri. colum. ij. ver. fallit ſecundo: qui allegat plures concor. præcipue. Bald. in c. cum non liceat. in fi. com. de præſcri. ponentem quędã priuilegia pręſcriptionis ſtatutarie. Et ibi Fely. contra dictũ Bart. in d. l. iij. adducit motiuum: qđ hic facit do. Clau. licet de Fely. mentionem non faciat de. c. cum dilectus. de conſue. & de. l. ij. C. de noxa. vbi habetur qđ a ſtatutum debet interpretari ſecundũ ius commune. Et reſpondet vt ibi per eum tradentē pulchram doctrinã circa hoc. An ſtatutum debeat interpretari ſecundum ius commune: vel vt addat iuri cõmuni. De quo late per Alexã. & doc. poſt glo. in l. fina. §. in computatione. colum. pen. C. de iur delib. & per Bartol. in l. omnes populi. in vj. q. princi. & ibi per Iaſ. in ij. lec. col. vlt. ſupra de iuſti. & iu. & late per Fely. in c. j. colũ. ii. de reſcrip. vbi ponit tam de ſtatuto q̃ de priuilegio an reſtringantur ad ius commune vel debeãt taliter interpretari ꝙ aliquid addant no. Panor. in c. cũ cauſam. colũ. vlt. de re iudi. Et pulchre Alexã. conſi. cij. ſuper eo. de quo quęritur. penul. col. & conſi. cvij. viſo themate ante poſito pen. colũ. iij. volu. & conſi. lxxxiij. viſa facti narratione. ij. col. ij. volu.

6 Secundo noto. † Ex iſto tex. quod titu. putatiuus ſufficit ad præſcriptionē: ſicut verus. Concordat text. in l. quod vulgo infra pro empto. cum concor. de quibus in gloſ. Ex quo infert Angel. hoc quod illud qđ operatur titu. verus ad vſucapionem vel præſcriptionem longi tēporis illud idē operatur titu. putatiuus iuſto errore a cauſatus:[a] ſecus ſi iniuſto. Et de errore iniuſto dicit Angel. intellexerunt antiqui quos propter ea reprehendit hic Celſus & ait errare. & ſic ceſſant cõtraria. glo. ſecundum Angel. & plene no. Imol. in repe. c. fina. col. viij. & ix. ver. qualis autem titu. de præſcrip. no. Bald. & Angel. in l. ſuper longi. col. j. C. de præſcri. long. tempo. Et circa hoc an & quando iuſtus error habeatur pro titu. ſufficienti ad præſcriptionē tradit not. dctri.

a Adde do. Bertachi. in repet. in verbo præſcriptio. el ij col. pen. in verbo præſcriptio cum titu. qui tamen non allegat hęc allegata. Et an iniuſtus tit. cauſam præbeat pręhendi vide Rot. in deciſi. 473. in princip. ſi apparet vbi concludit ꝙ ſic ſi eſt error facti. ſecus ſi error iuris vbi ponit intel. gloſ. in c. de quarta. et aliarum glo. quæ allegantur in propoſito & an tit. putatiuus habeatur pro titu. quo ad alios effectus quam præſcriptionis: vide Alexand. in conſi. 89. excellentiſsimi iuriſconſulti. in ij. colum. circa fin. in v. volumi. & ibi an titu. putatiuus cauſet publicianam & concludit quod ſic & dicit eſſe caſum in l. ſed ſi res. §. eum qui. cum duobus ſeq. ff. de pub.

doctri. Saly.in l. nullo.C.de rei ven.circa fi.vbi etiam no.Bal. & Pau. de Caſt. conſi.cliiij.& Bal.in l.irritam, in iij.opp.C. pro dona. Sozi.conſ.xv.col.fi. ver. poſtremo , vbi firmat per iſtum tex.cum hoc no.per glo. & Bart.& per multa alia ꝙ iuſtus error habetur ꝑ ti.& cauſat præſcriptionem. Et idē Sozi. conſi.xlvij.col.iiij.ver.circa ſecundam,& conſi.cclj.col. pe.ver. ti.autem. Et late no.Felyn.quãuis prædicta non adducat,in c.de quarta,col.vij.ver. ſed ad cognoſcendum quis titu. de præſcri. vbi facit concluſionem quod iuſta credulitas iuridici ti.qui re vera non ſuberat & ſic error facti tantum prodeſt: quantum verus ti.habitus a non domino, quo ad præſcribendum,per gl. ibi,& in c.cura.de iurepa. Et cōprobat per plura.Secus eſt quando credulitas ti. cauſatur ex errore iuris, vt plene dicetur infra.Et declarat Fely. in d. c.de quarta.col. viij.verſi.ij.doctri.et do.Fran. Cur.conſi.vij. princeps defunctus,col.v.in viij.& x.conclu. Ro.conſil. clxvj.viſo diligenter,col.ij.circa fi.& Imo.in d. c.fin.col.ix. Et de hoc dicetur latius infra poſt glo. & Barto.

7 †Amplia primo iſtam cōcluſionem,vt procedat ſiue ti.putatiuus ſit onerosus , ſiue lucratiuus,per tex.in l.fi.infra pro lega.& ſatis probat iſte text. in verſi.et nihil referre,et in ver. quia neq; &c. & voluit Bal.in l.irritā,C.pro dona. vbi vide, an donatio inter patrem & filium vel inter vir.& vxo.quę a principio non valet ſed morte confirmatur , præbeat cauſam præſcribendi,& an vſucapio vel præſcriptio incipiat a die traditionis,ita quod ti.trahatur retro:Dic vt ibi late per eum . Ampliat ſecundo prædictam concluſionem vt procedant in ti.vniuerſali pro hærede , quia quando interuenit error facti iuſtus talis tit.putatiuus,quo quis ſe putat hæredem cum non ſit ſufficit ad præſcribendum long. tempo.videlicet decem annis inter præſentes , & xx. inter abſentes peti. hære. glo. eſt ordi.quæ ita determinat in l. hæreditatem. C. in qui.cau.ceſ.long.temp.præſcr. in gloſſ. magna circa med. ibi dum dicit. In caſu tamen puto præſcribi decennio. Et eam ſequitur Paul. de Caſtr. conſil. ccxxviij. ſuper j.colum. circa

8 princ. †Primo limita iſtam concluſionem dummodo titul. putatiuus ſit talis qui ſi eſſet verus ſufficeret ad dominij trāſlationem ſecundum Pau.de Caſtr.conſi.lxxij.alias lxxiij.ſecūdum numerum meum,incip. quia fruſtra, col. vlti. verſi.breuiter, contrarium in antiq. vbi dicit quod ad hoc vt ti. inualidus præſtat cauſam præſcribendi debet eſſe talis qui ſi eſſet validus ſufficeret ad plenum ius transferendum . Refert & ſequitur Felyn. in c. de quarta , col.vij. ver.ſecundo conſidera.

9 de præſcri. † Secundo limita vt non procedat quando defectu rei vel perſonę non poſſet quis acquirere dominiū vt ꝗa incapax vel eſt res quæ nō eſt in commercio hominum. Vel vbi ti.verus non poteſt aſsiſtere propter impedimentum naturę,quia tunc nullus error iuſtus

ſtus vel iuſtiſsimus vnquam p̄bet cauſam vſucapiēdi vel prę ſcribendi. tex. habemus & exē plum in l. iij. C. pro hære. & in l. ſi is, cum l. ſeq. quæ incipit ne mo, iuncta glo. infra pro lega. Per quæ iura ita limitant Bal. & Ang. in l. ſuper longi. col. ij. C. de pręſcr. long. temp. & Bal. in l. nullo, poſt prin. ver. ſecundo quęro. C. de rei vend. & ibi Saly. in vj. oppo. qui clarius di cit ꝙ vbi perſona eſt incapax vel inhabilis tunc iuſtus error non prodeſt nec habetur ꝓ tit. ſufficienti ad præſcriptionem, quia nec verus ti ſufficeret per d. l. nemo cum glo. quam Bal. dicit ſingu. in d. l. nullo. Facit tex. no. in l. cū ſponſus. §. ſi res ſupra de publici. Quod facit ad q. an ſpurius qui putat ſe legitimum aut ſufficienter & ri te legitimatum iuſto errore du ctus cum tamen legitimatio ſit inualida poſsit præſcribere hę reditatē patris aut ſibi relictū cum ſit incapax. Quam qō. mouent Ange. in d. l. nemo, poſt gl. infra pro lega. Bal. & Saly. in d. l. nullo. Et in ea conſuluit Alex. conſ. lxxiij. circa primū ad fin. iij. vol. Et plene dixi in xiiij. q. iij. partis iiij. princ. pręcedentis trac.

10 † Tertio limita prædictam concluſionem vt iuſtus error habeatur pro titu. quātum ad vſucapionem & p̄ſcriptionē. Sed non habetur ꝓ ti. quantū ad repellendum eum qui agit peti. hære. vel interdicto quorum bonorum, quę iudi cia non dantur regulariter cōtra ti. poſsidentem, l. hęreditatis. C. de peti. hære. & l. hęreditatē cum glo. C. in qui. cau. ceſ. lon. temp. pręſcri. notant plene gloſſ. & doct. in l. fin. circa fin. C. de edic. di. Adri. tol. ita ſingu lariter limitat Barto. in l. j. in princip. verſicu. not. ergo per glo. ibi. ff. quo. bo. licet gloſſ. te nuerit contrarium in l. penul. & fina. infra pro lega. & in d. l. hæreditatem. & ibi Bald. & cum Barto. tenent Iaco. But. & communiter docto. in d. l. j. C. quo. bo. vt refert Alexand. in apoſt. ad Bartol. in d. l. j. infra illo eo. ti. & Bal. ī l. fi. col. viij. in xv. opp. C. de edic. di. Adri. tol. Sed quo ad publicianam indiſtincte tit. putatiuus habetur pro vero quia inducit vſucapiendi conditionem, ergo & publicianam, vt eſt caſus in l. eum qui. in princip. & ibi not. Barto. ſupra de publi. & refert

11 Alexan. vbi ſupra. † Quarto limita prædictam concluſio nem quæ habet ꝙ tit. putatiuus cauſatus iniuſto errore non ſuf ficit vt non procedat quando extaret ſtatutum, ꝙ præſcriptio currat cum tit. putatiuo, nam tunc vt ſtatutum aliquid operatur, debet intelligi etiam ſi ſit cauſatus ex iniuſta cauſa, dummodo colorata, & ſiue ſit error facti ſiue iuris ſecundum Pau. de Caſt. conſi. ccxxvij. ſuper primo dubio videtur dicendum, col. v. in prin. in antiquis, vbi loquitur in pulchra q. Refert & ſequitur do. Clau. hic. col. iij. & faciunt notata per Fely. in rubr. de præſcrip. col. iij.

12 † Quinto limita prædictam concluſionem vt non procedat in incorporalibus, quia in illis ſufficit error iniuſtus. i. ſupinus ſufficiens ad cauſandum bonā fidem, ratio eſt, quia in pręſcriptione incorporalium non requiri-

quiritur ti. ſed ſufficit bona fides.l.j.§.j.& ibi plene no.Bar. ſupra de iti.actuq; priua. & l. ſi quis diuturno.ſupra ſi ſer.vē.

Fallit iſta vltima concluſio, quando tractatur de præſcribēda iuriſdictione in territorio alieno,quia ex quo ius commune reſiſtit vltra bonam fidem requiritur iuſtus tit. & ſic non ſufficeret iniuſtus error, ita limitat & declarat not. Bald. in l.fin. col.viij. circa princip.in xv.op. ver.attende. C. de edi. di. Adria.tol.

TERTIO NOTO Ex iſto tex. in verbo bona fide ſecundum Pau. de Caſt. ꝙ etiam qñ non ſubeſt iuſta cauſa credendi ti.interueniſſe vel ti.valere, ſi tamen quis ita credebat licet perperam dicitur eſſe in bona fide,quod dicit Pau. eſſe perpetuo notandum & tenendum mēti, ex hoc colligitur † quod error licet iniuſtus cauſat bonā fidem. Ratio eſt ſecundū Pau. quia iniuſtus error excuſat a dolo & ſic a mala fide. l.igitur §.poteſt ſupra de libe. cauſa, no.glo.in l.j.in fin.in gloſſ.magna ad ſi.ſupra ſi quis iuſdi.nō obtem. Sed aduerte quia videtur ꝙ Pau.de Caſ. male arguat ſeu inferat ex iſto tex.ad id de quo ſupra. Nam arguit ex verbis narratiuis iureconſulti referentis opi.antiquorum, quam poſtea dānat.Et ex verbis narratiuis legis non licet ſumere argumentum ad deciſionem,vt eſt gl.tepu.ſing.in l.j.in gl.magna ad ſi. C.quando non petē. par. quæ de iure canonico habet conſociam,in c.ij in verbo non tenentis.de do.& contu.in vj.& in cap. auditis, in verbo ex poſtfacto de elec. De quo per Roma. conſi.xcj.ſpectabiles domini, col.j. & plene per Felyn.in cap.j. col.iiij.& v.de conſti. & per Iaſo.in d.l.j.col. x.C.quando non peten.par.per Alex.conſi.xvij.viſis & oportune.ij. volu. Tamen iſta concluſio eſt vera, & eam firmat Bar.hic.col.iiij. verſi.requiritur etiam bona fides, non per hunc text. ſed per text. in d.l. igitur.§.poteſt ſupra de lib.cauſa. Et ſequuntur communiter doc.hic,& infra latius dicetur.

13

14 † Et collige concluſionem ex dictis Paul. de Caſtr. quod quęlibet cauſa licet iniuſta excuſat a dolo,& conſequenter a mala fide, per text.in d.l.igitur.§.poteſt. Addo gloſſ.in l. plagij.C.ad l.fla. de plag.& in l.j. in fin. ff. de abige. Hanc vulgarem regulam ſingulariter limita, vt per Ange. Imo. & Rapha. Cu. in l.ex conſenſu §.fina.infra de appel.quos refert & ſequitur Alex.cōſi.ciij. videretur prima conſideratione dicendum, col penul.verſi. & dato quod comes.j.volumi. vbi dicunt ꝙ hæc regula procedit quando quis nō erraſſet circa ea quæ ſunt iuris naturalis vel quaſi. Alias, licet ſimpliciter nunc allegaret quandam cauſam iniuſtam & diceret,qđ fuit motus propter illā cauſam non ſufficeret, quia oportet ꝙ appareat ꝙ illa fuerit cauſa propter quam tunc motus eſt. Et ſic,ꝙ ſi illa cauſa non interceſſiſſet, non ita feciſſet, ar.l. qui cum vno. in princ. infra de re mili. Ita dicunt præfati docto. Plus dicit Ange. vbi ſupra quod ſicut cauſa quæ a iure na-

re naturæ eſt reprobata, non excuſat a vero dolo. Ita nec cauſa quæ reprobata eſt a iure ciuili notorio & indubitato. Et cum Angel. tenet ibi Ioan. de Imo. colum. penul. & ſequitur Alex. p.ealle. conſi.

QVARTO NOTO ſecun-
15 dum Pau. de Caſt. † quod licet iniuſtus error cauſet bonam fidem vt prædictum eſt, tamen hæc bona fides non prodeſt ad præſcribendum long. temp. vt hic. Sed bene prodeſt hodie de iure canonico ad præſcribendum longiſsimo tempore, vbi olim poterat præſcribi de iure ciuili ſine ti. & bona fide, vt in l. ſi quis emptionis. §. j. C. de pręſcri. xxx. an. Nã hodie de iure canonico poteſt præſcribi ſine tit. ſpacio quadraginta annorũ cum bona fide. Sed abſq; bona fide non poteſt, niſi præſcribẽs habeat ius commune contra ſe, quo caſu exigitur tit. & bona fides, vt in c. j. de præſcri. in vj. & dixi ſupra in j. no. Nec requiritur iſto caſu ꝙ iſta bona fides ſit ita iuſte fundata ſicut requiritur ad præſcribendum lõgo tempore. Et hoc eſt ꝙ voluit glo. ſecundum Pau. in c. de quarta, de præſcrip. quod titulus nullus qui putatur validus errore iuris qui eſt iniuſtus ſufficit ad præſcribendum de iure canonico. Et hoc modo dicit ipſe debet intelligi qđ no. Cy. in l. vẽditioni. C. de vſuc. ꝓ emp. & in l. ſi quis emptionis. §. j. C. de pręſcrip. xxx. anno. vbi vñ plurimum dubitare, vtrũ error iuris cauſet bonam fidem? Sed hic eſt caſus ſecundum Pau. ꝙ ſic. Verum non prodeſt quo ad præſcriptionem longi temporis, vt infra eo. l. nunꝗ̃, in principio. longiſsimi autem ſic. Quod dicit Pau. eſſe mẽti tenendum, quia eſt ſingulare, & refert ſe habuiſſe de facto & interrogaſſe quoſdam magnos Cano. q̃a neſciuerunt ſibi dicere vnum bonum verbum ſuper hoc. Sed allegabant notata, in c. cũ perſone, de priui. in vj. Tandem dicit Pau. tene quod dixi, quia eſt ipſa veritas. Eandem concluſionem firmat Imo. hic, colum. fina. in princip. dicens. Et ex hoc nota limitationem ad hanc l. inquantum requirit errorem iuſtũ, quia procedit vbi agitur de præſcriptione longi temporis quæ non procedit ſine titulo vero vel putatiuo errore iuſto. Sed vbi agitur de præſcriptione longiſsimi tẽporis vbi ſufficit bona fides abſq; titulo ſufficit probare qualemcunq; errorem etiam iniuſtum ad inducendum bonam fidem l. liberis. §. fin. & l. igitur. §. poteſt ſupra de libe. cau. & l. ſi fur. §. fina. cum ibi no. infra eo.
16 hæc ſunt verba. Imo. † Subdit hic Pau. de Caſ. in j. colum. ꝙ prodeſt etiam iſta bona fides non iuſta ratione fundata ad faciendum fructus ſuos, per text. not. in l. ſed ſi lege. §. ſcire ſupra de pet. hæ. Et ex dictis Paul. in hoc iij. not. colligo infraſcriptas concluſio.

17 † Prima concluſio eſt quod error iuris non inducit bonam fidem ſed potius malam in vſucapione vel præſcriptione longi temporis vt probat text. in dicta l. nunquam, in princip. infra eod. quem ita ſummat Paul. de Caſtr. & ibi pulchre hanc concluſionem declarat dicens.

cens. Et ſic not. quod non ſolū dicitur malæ fidei qui ſcit vel ſcire debet rem non eſſe vendentis, ſed etiam qui credit eā eſſe vendentis. Tamen ſcit vel ſcire debet venditionē vel contractum non valere, quia titulus putatiuus non ſufficit non ſubſiſtente iuſta cauſa putandi per hanc l. Et error iuris non eſt iuſta cauſa vt ibi. Idē probatur in l. ſi fur. §. j. infra eo. & in l. irritum. vbi no. Bal. C. pro dona. & late no. Fel. poſt Pan. in d. c. de quarta. col. viij. verſi. ſecunda doctrina. cum quatuor ſeq. vbi facit concluſionē, quod credulitas cum errore iuris non facti ſuadens quod titulus iuriſdicus non ſit iuridicus non prodeſt ad præſcribendum per d. l. nunquam. & eam limitat quinque modis. Et vltra Fely. not. Pan. in c. dudum. in iiij. not. de deci. Rom. conſi. clxvj. viſo diligenter. col. ij. circa fi. Card. in clem. j. §. ſi quis. col. fi. in xj. q. de reb. eccl. non ali. vbi tradit an & quando titulus minus iuſtus ſufficiat ad præſcriptionem &c. Alexan. conſ. lxxiij. viſo themate ante fin. ij. vol. & conſi. xlvj. circa præſentis cōſilij. vlt. col. circa me. ver. & no. iij. vol. & cōſ. cxxj. viſo themate. ante fin. iiij. vol. extēdens iſtud procedere etiā in præſcriptione longiſsimi tēporis. per no. per gl. et doc. i c. ad apoſtolicæ. de dona. ſaltem quando quis vellet præſcribere vigore tituli a iure reprobati. per l. quemadmodum. C. de agri. & cenſi. lib. xj. de quo latius dicā in ſeq. limit. Not. etiā do. Fran. Cur. conſi. lxxj. princeps defunctus, col. v. in viij. concluſione. Primo limitat Fel. iſtam cōcluſionem. in d. c. de quarta. poſt Pan. vt nō procedat quando error iuris cauſaretur ex iure dubio et intricato ſeu multipliciter intelligibili, quia talis dicitur iuſtus error, & equipollet errori facti, ita ꝙ præſtat cauſam præſcribendi, vt probat tex. no. cū gl. in c. cum dilectus. in verbo cōſtitutum. de cōſue. quem ibi ad hoc no. Cano. præſertim Pan. col. iiij. in iij. no. & ē bona gl. in c. j. in verbo de cetero. de poſtu. præla. lib. vj. & comprobat per plura Fel. vbi ſupra declarans quando dicatur ius dubiū Not. Pau. de Caſt. hic. col. j. Panor. in d. cap. de quarta. col. ij. Alex. conſ. xcij. perſpectis his col. vlt. circa fi. j. vol. & d. Frāciſ. Curt. conſil. lxxj. princeps defunctus. col. v. ad finem. & faciunt no. per Bar. & alios in l. cum prolatis. infra de re iu.

Secundo limita prædictā cōcluſionē, vt non procedat quando qualitas perſonæ aliud ſuaderet vt in muliere & ruſtico, qui excuſantur ab ignorātia iuris ſaltē quando non potuerunt conſulere peritiores, vt plene no. omnes in l. iuris ignorātia. C. qui admit. & declara hanc limitationem, vt late per Fely. in d. c. de quarta. col. viij. circa
18 fin. & ſeq. † Tertio limitat Fely. prædictam concluſionem vbi ſupra. vt non procedat reſpectu fructuū, quia titulus cauſatus errore iuris prodeſt, & cauſat bonā fidem, quo ad acquiſitionem fructuum. per tex. not. in d. l. ſed ſi lege. §. ſcire. ff. de pet. hære. quem hic allegat Pau. & vltra eū eſt bonus tex.

cum glo.in l.ꝙ vxor.ſupra de acquir.poſ.& in l.de fructibus ſupra de don.inter vir.& vxo. not.glo.Bart.Ang.Imo.& omnes in l.furtum.§.j.ſupra eo.ti. Bal.in l.venditioni.C.de vſucap.pro empt.& late Fel.in d. c.de quarta.in ij.fallen.& Areti.conſ.xvij.& plene do.Fran. Cur.ſeni.conſi. lxxj.princeps defunctus.col.vj. & ſeq. Addo ꝙ rationem huius concluſionis aſsignat pulchre Bal. in l. irritam.col.ij.ver. modo quæritur.C.pro donato. videlicet, quia in acquiſitione fructuum non requiritur titu. ſed ſufficit qualis,qualis occaſio poſsidendi,vt no.in d.§.ſcire.ſecundum Bald.qui ſubdit, ꝙ quo ad fructus bonæ fidei poſſeſſor loco domini habetur.vt l.qui ſcit.

19 ſupra de vſur. † Iſtã concluſionẽ declarat pulchre Bar. in d.§.ſcire, vt procedat dũmodo tit. vel error iniuſtus non ſit cõtra legem,ſed preter legem,ſeu talis cui lex expreſſe non reſiſtat,quamuis non aſsiſtat,quia ſi lex expreſſe reſiſteret non prodeſſet error iuris ſeu ti.cauſatus tali errore iniuſto , etiam quo ad fructuum acquiſitionẽ. Et tradit ibi Bar. not.intel. ad regulam.c.qui contra iura. de reg.iur.in vj.& l.quemadmodum.C.de agri. & cenſi.li. xj.vbi dicitur ꝙ qui contra iura mercatur bonã fidem præſumitur non habere,p conſequẽs cenſetur malæ fidei,vt illa regula procedat , ſi lex expreſſe

a reſiſtat,ſecus ſi nõ aſsiſtit [a] ſeu expreſſe non reprobat talem titulum,quia tunc illa regula nõ militat. Refert & ſequitur Panor.in c.conſultationibus,circa fi.de iurepa.Et ita etiam declarat Cald.conſ.ij.ſub rub.de præſcrip.Et vide quæ plenius dixi circa iſtã regulam,in.ij. parte.iij.prin.ſuperioris tract. col.ij. & doctrinam Bar. in d. §.ſcire.ſequitur Alex.in d. cõſi.lxxiij.ante fin.ij. vol.& conſi.xxj.uiſo themate.vlt.col.ante fi.iiij. vol. & Panor.in d.c. conſultationibus.col. fin.& in c.grauis.col.pen. de reſti.ſpo. ad declarationem dictorũ Barto.in d.§. ſcire. vide plene domi.Franc.Cur. in præallegato conſ.lxxj.princeps defunctus. col.v.vj.vij.& viij. Et hanc limitationem plenius reſtringe, & declara vt per Felyn: in d.c.de quarta.col.ix.in ij.limita.

20 † Quando autem dicatur lex non aſsiſtere vel reſiſtere declarant docto. in l. non dubium . C. de legi. maxime Bal.col.penul.&Bar.in l.cum lex.col.penul.ſeu vlt.infra de fideiuſſ.in l.j.col.vlt. ver.quæro vtrum pupillus.infra de noua.& ibi ponit quis ſit effectus.

Quãdo vero aliquid dicatur contra legem uel præter.declarat Bar.in l.ſtipulatio iſta.§.alteri.in vj.oppoſi. & ibi Alex. circa med.j.col.infra de verb. obligatio. Quarto limitatur prædicta concluſio,ut non procedat in præſcriptione longiſſimi temporis,triginta vel xl. an. quia in tali præſcriptiõe error iuris circa ti.inualidũ prodeſt ad prẹſcribendũ,& cauſat bonam fidem vel ſaltem excuſat a mala fide,ut vult

a Adde cur. cõſ.lxxj. princeps defunctus col.x.ubi ponit intel.regulẹ d.l.quemadmodũ.

vult hic Pau.de Caſtr. col.j.& retuli ſupra. Quod procedit ſecundum Cano.dummodo contractus non ſit a iure reprobatus,& per hoc dicunt,ꝙ emens rem eccleſiæ ſine ſolennitate a iure requiſita non poteſt illam præſcribere licet crediderit illam non eſſe neceſſariam, & ſic errauerit in iure,quia talis error non excuſat a mala fide, ita vult glo. in c.ij. de his quæ fi.a præla. & in c.apoſtolicæ, de dona. & in c. cura. de iurepa.& firmat Abb.Pan.in c.de quarta.col.ij.verſi. ſed contra hanc ſolutionem glo. de præſcrip.vbi eſt glo.contraria prędictis, quas Panor. concordat ſedere diſtinctionis,ꝙ aut quis errauit in facto circa nullitatem titu. vt quia habens ſolius epiſcopi conceſsionem credidit conſenſum capituli interueniſſe,qui non interuenit,& tūc procedat glo.in d.c. de quarta ꝙ talis error cauſet bonam fidē, quæ ſufficit ad præſcriptionem longiſsimi temporis, aut errauit in iure, quia credidit conceſsionem ſolius epiſcopi ſufficere & non requiri cōſenſum capituli, & tūc talis error iuris non cauſat bonam fidem etiam in præſcriptione longiſſimi temporis, ex quo talis tit. eſt expreſſe a iure reprobatus & ita procedant glo.contrariæ præalleg. Idem tenet Panor.in c.cum non liceat. in princ.iij. col.de præſcript. Et ante eum ſic late declarat,& elegantius d.Card.in cle.j.§.ſi quis. col. fi.in xj.q.de.reb.eccl. nō alie. & videtur fuiſſe de mente Bar. in l.quemadmodum.C.de agr. & cenſi.lib.xj.& in d. l. ſed ſi lege.§.ſcire.ſupra de peti.hær. vbi vult ꝙ quando lex reſiſtit contractui ignorantia iuris nō excuſat a mala fide. Refert & ſequitur hic Pau. de Caſtr. ſed ſecundum hanc diſtinctionem excuſaret error facti, de quo non eſt dubium, vt vidimus in j.nota.non autem error iuris.

Hanc limitationem late examinat Fely. in d.c. de quarta col.viij.ver.ſecunda doctrina. cum quatuor ſeq.maxime.col. xj.verſi.limita tertio.de præſcri. vbi refert ꝙ Imo. firmat hanc limitationem in repet.c. ſi.col iiij.& ſentit ibidem.col. x.de præſrip. allegans But.in c.cura.de iurepat qui hoc expreſſe tenet ibi col.ij.ver. ſecūdum hoc, ergo videtur dicens eſſe caſum in capi.peruenit.de empt.& vend.vbi idem firmat & extollit ipſe But col.j.ver. vnum tamen no.& perpetuo tene menti, vbi dicit ꝙ licet error iuris reſpectu tituli impediat præſcriptionem ad quam requiritur titulus non tamen impedit præſcriptionem ad cuius ſubſtantiam non requiritur titulus, ſed ſola bona fides,vt eſt præſcriptio xxx.& xl.an. tam de iure ciuili quam canonico,vt late dixi in vj.q ij.partis iij.prin tract.præſcr.Et ſic not.ſecundum eum ꝙ licet præſcriptio xxx.annorum nō procedat cum mala fide ſecundum Cano.c.fin.de pręſcrip. tamen procedit cum bona fide etiam ceſſante validitate tituli, alle. etiam text.in l.ſi fur.§.j. ſupra eo.& ibi not.Bar.& hæc dicta But.ſequitur Imo.in d.c.peruenit.col.ij.verſi. item not. quia licet error; idem tenet Roma. conſi.

conſi.cxxiij.circa primum dubium, & Pau.de Ca.conſi.clij. circa pręſentem caſum.iij.col. & conſi.xl.in cauſa quæ vertitur.j.col. & conſi.clxxxv.hæreditas dictæ puellæ ad finem. ſed firmius hoc ponit Paul.de Caſt.in hac l.vt refert Fel.vbi ſupra. Sed ipſe Paul.poſtea ſe reſtringit vt non procedat quã do titulus eſſet reprobatus, vt prædixi & videtur ſequi diſtinctionem Pau.ſupra recitatam.

Cõtrariam partem ꝙ error iuris nunquam cauſet bonam fidem, neque proſit etiam ad pręſcriptionem lõgiſsimi temporis.tenet ſimpliciter Pau.de Caſt.conſi. lxxij. quia fruſtra diſputaretur ad fin.verſi.ij.

Eandem opinionem tenent plures adducti per Fely.in d.c. de quarta.col.xj.in iij.limita. pro hac parte allegantem tex. in c.dudum. de deci.vbi error iuris nõ proficit in pręſcriptione longiſsima inducendo, vt ibi latius per eum, qui conatur reſpondere ad tex.in d. c.peruenit. hanc partem ſentit etiã expreſſe glo. ordi. in d.c.ij.de his quę fi.a præla.& glo.in d. ca.apoſtolicæ. & in d.c.cura. quas vt refert Fel.ſequitur Panor.in d.ca.de quarta.& in d. cap.cum non liceat. & Pau.de Caſt.in hac l.Celſus.col.j. qui videtur ſibi cõtrariari. in ver. Cano.dicunt.Ideo dicit Fel. ꝙ credit potius eſſe additionem Ang.filij ſui,cum Pau.non cõ ſueuerit allegare Abb.Panor. quem allegat hic in duobus locis.Iſtam partẽ firmat Alexã. in conſilijs ſupra allegatis circa prin.huius j. conclu. Et videtur in ea reſiſtere Fel.vbi ſupra,qa refert illã pro vltima.

Concluſiue dico, ꝙ videtur diſtinguendum in hoc articulo vt in pręcedenti limita. ꝙ aut tit.eſt expreſſe reprobatus, q̃a lex reſiſtit,et error iuris interueniens circa talem titulum nõ prodeſt nec cauſat bonam fidẽ, etiam in præſcriptione longiſſima. Aut vero non eſt expreſſe reprobatus, quia lex non reſiſtit expreſſe,ſed non aſsiſtit,& tunc talis error iuris prodeſt.

Et hæc diſtinctio eſt de mente Bar.in d.l.ſed ſi lege §.ſcire & in d. l. quemadmodum. & Alex.in conſi. pręalleg.circa prin.huius primæ conclu.pręſertim conſ.xlvj.circa præſentis conſi.vlt.col. circa me.& ĩ ſi.iij.vol.& Pau.de Caſt.hic.

21 † Quinto limitatur prędicta concluſio, quæ dicit errorem iuris non iuuare præſcribentẽ vt locum habeat,quando erratur in iure per quod titulus quẽ quis putat validum eſt ipſo iure inualidus. Sed vbi titu. a prin.non eſſet inualidus ſed poſtea inualidandus & reſcindendus, tunc error iuris ſufficeret ad præſcriptionem ſecundum opinionem d.Cardi. relati per Fel.in d.c.de quarta. ponentis exemplum, quam limitationẽ reprobat Fely. ibi plura maxime per no. deciſionem Imo.in c.apoſtolicę.col. iij.de donat. vbi dicit ꝙ ille qui habet illum ex contractu inito cum minore vel eccleſia & ſcit ꝙ aduerſus illum titulum peti poteſt reſtitutio in integrum non dicitur habere titulum aptum ad præſcribendum nec eſt in bona fide. Allegat text.in l.in cauſę.la j.cum l.ſeq. ff.de min. vbi

vbi aperte hoc videtur proba-
ri ſecundum Fely. Nam ibi di-
ſtinguitur vtrum quis ſciuerit
poſſe peti reſtitutionem in in-
tegrum vel non. Et ſequitur
Alex. conſi. xlvj. circa præſen
tis conſilij vlti. col. verſic. da-
22 to etiam. iij. vol. Sexto limi
tatur prędicta concluſio, vt nō
procedat quando error iuris eſ
ſet mixtus cum errore facti,
quia tunc eſt ſufficiens ad præ-
ſcriptionem propter mixturā
vbi ſolus error iuris de per ſe
non ſufficeret, per text. in l. ſi
vir vxori. cum glo. & ibi not.
Bar. infra de vſuca. pro dona.
no. Bald. in l. venditioni. circa
finem. vbi rationem aſsignat.
C. de vſucap. pro empt. & in l.
nullo. col. vlt. C. de rei vendi.
& Fely. in d. c. de quarta. col.
xij. circa fi. declarans qualiter
procedat iſta limitatio. Et
vltra eum addo Dyn. in c. poſ-
ſeſſor. col. pe. de reg. iur. in vj.
vbi ad materiā huius l. diſtin-
guit triplicem errorem, vide-
licet iuris tantum vel facti tan
tū vel mixti iuris facti. Pro
hac limitatione faciunt no. per
Bar. & doc. in l. certi cōdictio.
§. quoniam. ſupra ſi cert. peta.
cum concor. de quibus ibi per
Alex. & Moder. vbi Bar. not.
decidit ꝙ ſi ſtatutum diſponat
quod debitum non poſsit pro-
bari per teſtes, poterit tamen
probari per teſtes et inſtrumē-
ta ſimul propter mixturam ſeu
coniunctionem. Sequitur Ale-
xan. conſi. lxviij. viſo proceſ-
ſu. j. col. iij. vol. & conſi. lv. in
pręſenti cauſa. in fi. iiij. vol. &
conſi. xxxvj. viſo proceſſu. v.
vol. Facit etiam text. in l. vim
paſſam. §. pręſcriptione. infra
de adult. cum his quę plene no-
tantur de mixtura per Bartol.
Alex. & omnes in l. ij. in prin.
infra de verb. oblig. & per Fe-
ly. in c. Rodulphus. col. xiij. de
reſcrip. Sed circa hanc limi
tationem aliter dicit Paul. de
Caſt. in d. l. ſi vir. & in l. nun-
quam. in prin. ſupra eo. tit. vbi
videtur reprobare glo. in d. l.
ſi vir. licet Fel. vbi ſupra men-
tionem non faciat. Et hæc
circa errorem iuris. De er-
rore autem facti an & quando
cauſet bonam fidem ſeu iuſtum
titulum, dicetur late infra poſt
23 glo. & Bart. † Qualiter au-
tem probetur ignorātia ſeu er-
ror iuris pro declaratione prę
miſſorum. tradit pulchre Bar.
in l. non fatetur. col. pe. quæro
qualiter probabitur ignorātia
iuris. infra de confeſ. quem ſe-
quitur Alex. conſi. xlvj. circa
præſentis conſilij. pen. col. iij.
vol. Et dicit Bart. ꝙ regulari-
ter non præſumitur, niſi probe
tur per tex. in l. ſi hæres ab eo.
§. fi. ſupra ad Trebel. & ponit
practicam probandi concludē-
do ꝙ error iuris probatur ex
qualitate facti & perſonarum,
vt ibi latius per Bar. cum con
cor. de quibus per Alexan. in
apoſt. & ſequitur d. Petrus Phi
lip. Cor. conſi. cxxxvj. licet fa
tis, col. iij. verſic. & propterea.
ij. vol. vbi dicit, ꝙ qui allegat
iuris ignorantiam ad cauſan-
dum bonam fidem, debet hoc
probare. Alias pręſumitur in
mala. Et late not. do. Franc.
Cur. conſ. lxxj. princeps defun
ctus. col. viij. & ſeq. vbi dicit,
ꝙ probatur error iuris ex con
iecturis & indicijs. & col. ix.
circa me. verſi. verum vt nihil

vbi allegat Bal.in l.j.C. ſi qs igno.rem mi.eſ.dicentem ꝙ ſi eſt perſona fidedigna, probabitur per ſuum ſacramentum.

Et quando error iuris dicatur iuſtus, & præſumatur. vide per Imo. in c. fin. col.ij.& iij. de pręſcript.

QVINTO NOTO Ex ſecũda parte huius l.in ver. quia neque hic probari illam regu-
24 lam, † ꝙ non entis nullæ ſunt qualitates, vel ꝙ non poteſt eſſe accidens ſine ſubiecto. Concordat tex.in l.eius qui in prouincia. verſi. ꝙ ſi ſtipulatus, & ibi notāt omnes, maxime Pau. de Caſt. in prin. vlt. col.& Roman. allegantes multos alios tex. ad hoc Alex. & Iaſ. in ij. col. illius ver. quem legit pro §. in iij. not. ſupra ſi cert. peta. Concordat bonus tex. inter alios. in l. ſi ſeruum. §. fi. ibi. Nõ poteſt exiſtimari bonitas loci quę nõ extat. ſupra de ac. emp.

Hinc dicit Bal. in l. omnium circa med. pen. col. C. de teſta. ꝙ non poteſt quis probare qualitatem niſi primo probet ſubſtantiam, quia impoſsibile eſt intelligere accidentia extra ſubiectum. Referunt Moder. in ſtit. de acti. in prin. et in dicta l. eius. Et vltra allegata in his locis addo bonum text. in l. põponius. §. fi. & ibi hoc notabile colligunt Aret. & Mod. in j. no. ſupra ti.j. Et dicit Are. ꝓ hoc ſe allegare optimum text. in l. neo vlla. §. ſi quis abſentis, quem ibi not. Angel. ſupra de peti. hæredita. Et not. Imol. in l. ſequitur. §. ſi viam. in prin. ſupra eodem, vbi colligit ex illo tex. ꝙ vbi non eſt dare ſubſtantiam non eſt dare qualitatem. Et ad propoſitum dixit Bal. in l.j. circa princ. C. de vſu cap. pro dote ꝙ bona fides eſt quædam qualitas ſiue accidẽs: quod ſine ſubſtantia eſſe nõ poteſt, vt no. gl.j. in l. ſi exiſtimata infra pro dote.

SEXTO ET VLTIMO
25 noto ex vltima parte † ꝙ litis exiſtimatio ſimilis eſt emptioni. Concordat tex. in l. litis, infra pro emp:o. cum concord. de quibus in glo. penul. Et vltra glo. concor. tex. in l. Sed ſi res ſupra de publ. Vbi etiam allegat concor. Addo tex. magiſtralẽ. ĩ l. fi. ff. ex qui. cau. ĩ poſ. ea. qui equiparat emptioni per mutationem, inſolutum dationem, & omnem contractũ procedẽtem ex cauſa onerosa. Ratio autem quare dicatur ſimilis emptioni poteſt aſsignari, quia in ea interuenit pretium ex quo ſoluitur exiſtimatio litis ſeu rei in litem deductæ, vt declarat tex. in l. eius rei, & in l. hæc ſi res. & ſi culpa ſupra de rei vendi. quos tex. ſupra allegaui in apoſtillatione literæ. Et eſt concluſio quod vbicunque interuenit pretium, cenſetur emptio & venditio, vt probat tex. cum glo. in l. fin. in verbo intelligit. & ibi nota. Bal. C. de pręd. curia. lib. x. Et eſt glo. not. in l. cum dotem, in verbo, quis enim. C. de iure dotium. quam Bal. ibi inducit ad notabilem quæſtionem ſtatuti. not. Iaſ. declarans qualiter procedat iſta concluſio in l. ij. in principio. colum. vlti. ſupra ſi certum peta. & in tract. iur. emphyteo. col. viij. Et per hæc remanent expedita textualia.

VENIO

VENIO NVNC AD GL. Et capio gloſſ. magnam quã principaliter diuido in x. partes. In prima ſubaudit ad text. ſiue ipſum declarat. In ſecunda opponit pluribus medijs. In tertia ponit plures ſolutiones. In quarta reſpondet tacite obiectioni. In quinta reſpondet tacite quæſtioni. In ſexta format quæſtionem & reſpondet. In ſeptima format oppoſitionem cui reſpondet. In octaua quærit, & reſpondet. In nona format aliã quæſtionem. In decima & vltima facit illationem ex præmiſſis ad confirmationem tex. Secunda eſt ibi, ſed videtur. Tertia ibi, ſolutio ſecundum Mar. Quarta ibi, in emptione tamẽ. Quinta ibi, in alijs autẽ. Sexta ibi, ſed cur ſufficit. Septima ibi, ſed cum in venditione. Octaua ibi, nunquid ergo. Nona ibi, item quo titu. Decima & vltima ibi, quare bene. Secunda principalis ſubdiuiditur in ſex particulas, prout opponit ſex medijs quæ de ſe patẽt.

Tertia principalis ſubdiuiditur in quinq; particulas, put quinq; ponit ſolutiones. Quarta principalis ſubdiuiditur in duas particulas ſecunda ibi, in alijs. Quinta principalis ſubdiuiditur in tres particulas, ſecunda ibi. vbi vero, tertia ibi: apprehenſio tamen. Sexta principalis ſubdiuiditur in tres particulas, ſecunda ibi, reſpondeo ne plus, tertia ibi. item & quia in traditione. Septima principalis ſubdiuiditur in duas particulas, ſecunda ibi, reſpondeo ſpeciale. Octaua principalis ſubdiuiditur in tres particulas: ſecunda ibi reſpondeo: tertia ibi, non autem dicas. Nona principalis ſubdiuiditur in quatuor particulas: ſecunda ibi, quidam: tertia ibi, tu dic: quarta ibi, nihilominus. Decima et vltima principalis cõtinet pauca verba illatiua.

IN EADEM GLO. Circa
26 prin. † nota concluſionem ex verbis gl. ꝙ Vlpianus iureconſultus, ſimpliciter referendo opi. Celſi, cenſetur illam approbare, quia paria ſunt approbare, vel non improbare, vt vult glo. not. l. quo enim, in prin. infra rem ratam habe. dicens ꝙ non improbare ratihabitioni par eſt. Facit glo. repu. ſing. licet vulgata. in l. qui filium. §. ſabinus, in gl. pe. ſupra ad treb. quæ dicit ꝙ quotieſcunq; iureconſultus refert multas opiniones, videtur vltimam approbare. No. Barto. in l. bona fides ſupra depo. & eſt bonus tex. in l. ſi idem cum eo. §. fi. ſupra de iur. om. iudic. quem ad hoc ibi notant Bal. et Ang. vbi late Iaſ. circa me. commen. limitans hanc concluſionẽ tribmo. No. Alexan. conſil. vij. videretur prima fronte dicendũ, colũ. iij. & conſil. l v. proſpectis his quę in themate narrantur, col. xij. iiij. volu. Et ex tota iſta gloſſ. vt facilius intelligi poſsit, colligo ſeptem concluſiones. Prima concluſio eſt ꝙ ti. putatiuus cauſatus iniuſto errore nõ ſufficit ad præſcriptionem vel vſucapionem. Secunda concluſio eſt ꝙ titulus putatiuus cauſatus iuſto errore in quocunq; titulo regulariter ſufficit ad præſcriptionem, ſicut vetus ti. Quis autem dicatur

error

error iuſtus vel iniuſtus in hac
materia tradit hic late Bar. &
infra videbimus. Tertia con
cluſio eſt ꝙ in tit.emptionis nõ
ſufficit iuſtus error. Sed requi-
ritur iuſtiſsimus.l. iij. infra pro
ſolu. Mouetur glo.ad hoc dicẽ-
dũ ex eo:quia duobus tempori-
bus in tali titu. requiritur bona
fides videlicet tempore cõtra-
ctus & traditionis.l. ij. infra ꝓ
empto.& d.l.iiij. infra pro ſo-
lu. Cũ in alijs ſufficiat bonam
fidẽ adeſſe tpe traditionis vt dr̃
in dictis iuribus. Nõ tñ reperi-
tur hoc bene iure expreſſum ſe
cundum Pau.de Caſt. ꝙ requi-
rat iuſtiſsima cauſa vel error
in titulo putatiuo emptionis.
Ideo eſt gloſ. notanda propter
eius autoritatem vt dicit Paul.
Et de autoritate gloſ. q̃plura
cumulant Moder. repetentes in
repetitione l.vt vim. col. pen.
& vlti. ſupra de iuſtitia & iure
& d.Corſe.in calce ſui reperto
rij ad Panorm. Sed concluſio
gloſ. ſatis colligitur ex iuribus
in ea allegatis, in quibus dici-
tur ꝙ in titulo emptionis non
ſufficit iuſtus error, quia debet
bona fides interuenire duobus
temporibus.ſ.tituli & traditio
nis. Et ſic non poteſt adeſſe bo
na fides tẽpore tituli niſi præce
dat verus titulus ergo nõ ſuffi-
cit iuſtus error. Et ſic requiri-
tur iuſtiſsimus in titulo emptio
nis, vt dicit gl. quam approbãt
27 Bar.& omnes. †Quarta cõ-
cluſio eſt ꝙ ad præſcriptionem
vltra titulum putatiuum requi-
ritur traditio. Et hoc vult glo.
in verſicu. Et erit hoc verum.
Ratio ſecundum gloſ.eſt: quia
etiam vbi interueniſſet verus
titulus: ille per ſe non ſufficeret
abſque traditione ad trãſlatio-
nem dominij.l.ſi ager. ſupra de
rei ven. & l. traditionibus.C.
de pac. & per conſequens nec
ad præſcribendum, per regulã.
l.clauibus ſupra de contrahen.
emp. Non debet ergo plus ope-
rari titulus putatiuus quam ve-
rus.arg.l.filio quẽ pater, cũ ibi
28 no.ſupra de li.& poſt. †Quin-
ta cõcluſio eſt ꝙ tunc requiri-
tur traditio vera quãdo eſſet ta
lis titulus:ex quo ſine traditio-
ne nõ trãsfertur dñium. vt ſunt
regulariter tituli inter viuos d.
l. traditionibus. Nam tũc: ſicut
non acquiritur dominium ſine
traditione, ſi tradens eſt domi-
nus, ita nec vſucapiendi condi-
tio, ſi tradens non eſt dñs. d.l.
clauibus. Et ſicut requirit̃ tra-
ditio qñ ſubeſt verus titulus l.
eum qui.§.fina. ſupra de publi-
cia: ita etiam quando ſubeſt ti-
tulus putatiuus, ne ſit maioris
efficaciæ: quam verus, vt prædi
xi. Si vero ſit talis titulus, ex
quo transfertur dominium ſine
traditione vt in titulo pro hæ-
rede, & titulo pro legato, ſi de-
functus fuiſſet dominus, tunc nõ
requiritur traditio ad vſucapiẽ
dum, ſeu præſcribendum in ve-
ro titulo, vbi defunctus nõ erat
dominus. Sed bene eſt neceſſa-
ria apprehenſio poſſeſsionis, ſi-
ne qua præſcriptio non proce-
dit.l.ſine poſſeſsione ſupra eo.
vt eſt caſus not. in l.pen. infra
pro lega. Ita pariter erit appre
henſio neceſſaria in titulo pu-
tatiuo pro hærede vel pro lega
to iuſto errore cauſato, & illa
ſufficiet ad præſcribendum ſe-
cundum glo. hic. Et hoc, dum-
modo talis apprehenſio fiat ſi-
ne vitio, vt ibi dicitur. Licet,

ſi defunctus fuiſſet dominus ad acquiſitionem dominij non requireretur aliqua apprehenſio poſſeſsionis quia in his titulis tranſit dominium ipſo iure tã in titulo vniuerſali pro hærede l.cum hæredes. in princ. infra de acquirẽ.poſ. quam in titulo particulari pro legato.cum pater.§.ſurdo.ſupra de lega.iij.& l.a titio infra de fur. Ita declarat Pau.de Caſt.hic.col. ij. vltra med. Et in hoc reputatur iſta glo.valde notabilis & ſolet communiter allegari ꝙ in caſibus in quibus ex titulo habito a vero domino transfertur dominium ipſo iure abſque traditione:vt in titulo pro hærede & pro legato: in illis caſibus ſi titulus habeatur a non domino;vel non ſit titulus verus,ſed putatiuus requiritur ſaltem apprehenſio poſſeſsionis abſque vitio quia vacat ad præſcribẽdum.Et in hoc vltimo iſta glo. reputatur ſingu. Nam primum dictum probat aperte text. in
29 d.l.pe. †Sexta concluſio eſt ꝙ licet ſufficiat titulus putatiuus,interueniente iuſto errore. non tamen ſufficit putatiua traditio etiam interueniente iuſto errore,ſed requiritur vera. Ratio ſecundum glo.eſt.Quia tempore traditionis in quocunque contractu requiritur bona fides d.l.ij. infra pro empto.& l. iij. infra pro ſol. quæ non poteſt ſubeſſe: niſi præcedat ipſa traditio.Et hoc vult glo.in verſi. ſed cur ſufficit. Sed meliorem rationem aſsignabo in ſequenti concluſione. Et hanc glo. ſequitur Bald.in l.irritam.col. j.ver.quæro quidam.C.pro dona.vbi per eam diſtinguit:quod aut eſt titulus talis qui exigit traditionem, & tunc non præſcribit,licet putet rem ſibi fuiſſe traditã iuſto errore. Aut nõ exigit traditionem , vt titulus pro legato: pro hærede, & tunc præſcribit.Ita ſubtiliter ſecundum Bal.loquitur glo.in hac l. celſus.Erit tamen tunc neceſſaria apprehenſio,vt vult iſta gl. & dixi in præcedenti conclu-
30 ſione. †Septima concluſio et not.colligitur ex glo. ꝙ iuſtiſſimus error ſufficit vt proſit traditio putatiua quamuis iuſtus non ſufficeret.Et pro hoc dicto glo.Bar.& doc. allegant bonũ tex.in l.iuſto.§.filius.cum glo. & ibi etiam not.Bar. infra eo. & ſequitur Rom.conſi. clxvj. viſo diligenter.col.ij. circa fi. Ratio autem quare ſufficit iuſtus error ad præſcriptionẽ reſpectu tituli & non reſpectu traditionis, & ſic in putatiuo titulo & non in putatiua traditione ſed in ea requiritur iuſtiſsimus vltra glo.eſt ſecundũ Pau. de Caſt.hic,quia titulus eſt cauſa remota acquiſitionis,ſed traditio eſt cauſa proxima & immediata,vt not.gloſ. in l. iij.§. ex pluribus ſupra de acquiren. poſ. Et ideo traditio debet eſſe magis iuſtificata tanꝙ magis influens. Hinc eſt ꝙ regulariter requiritur bona fides tempore traditionis & non tituli excepto titulo emptionis in quo requiritur vtroque tempore vt dictum eſt ſupra. Addo quod iſtam rationem ante Paul. adducit Bald. in dicta l.irritam. colum.j.ver. ſed cur tam varie.C.pro dona. vbi dicit quod ratio quare error iuſtus iuſtificet titulum & non tradi-

traditionem eſt quia titulus eſt cauſa remota obligationis. Sed poſſeſsio eſt cauſa proxima & magis de ſubſtantia. Ideo magis nocet error nõ tradite poſſeſsionis quam non ſubſiſtentis obligationis. Et pro iſta ratione facit. Quia cauſa proxima & immediata dicitur potẽtior quam remota, & probatur in l. ſi mulier. ff. rer. amo. Et ita probat late Bal. in l. ex placito. colum. j. & ij. C. de re. per mu. & in l. ſub prætextu. la. j. C. de tranſac. Octaua & vltima concluſio eſt quod concurrente iuſto errore præſcribitur vel vſucapit ex illo titulo qui putatur ſubeſſe. Et hæ concluſiones cum materia huius gloſ. latius infra declarabuntur.

Nunc venio ad dicta Bar. Et primo dum Bartol. in ij. oppo. dicit reprehendendo anti-
31 quos. † quod ſi in titulo pro ſuo quod eſt genus ſufficit iuſtus error. ergo & in qualibet ſpecie & ſic in quolibet titu. ſpeciali per glo. in l. fina. ſupra de ſup. leg. Illa glo. non videtur facere pro Bart. ſed potius contra, quia bene dicit quod de genere ad ſpeciem procedit argumentum negatiue ſed non affirmatiuæ. Nam remoto genere remouetur quælibet eius ſpecies. Sed poſito genere non ponitur quælibet eius ſpecies. Et ita declarat Bart. dans doctri. in l. iuriſgentium. §. ſed ſi fraudandi ſupra de pact. & in l. ſi quid earum. §. interemptum ſupra de le. iij. Vnde Bartol. non bene allegat illam gloſſ. Sed voluit dicere quod id quod diſponitur in genere cenſetur diſpoſitũ in qualibet eius ſpecie, quia genus eſt aptum comprehendere omnes ſpecies: licet poſitiue nõ comprehendat. Genus enim repreſentatur in qualibet ſua ſpecie, & ſpecies inſunt generi. l. ſemper in generalibus infra de reg. iur. Et ita ſentit Imo. hic.
32 Et not. † ꝙ triplex eſt titu. pro ſuo vt declarat gloſſ. magiſtra. in rub. infra pro ſuo. & Bald. in l. ſi ego. §. partus. ſupra de publi. & Areti. in . §. nouiſsime. verſi. vnum aliud. inſti. eo. vbi declarat: quis dicatur poſsidere pro ſuo. Et pulchre dixit Bald. in l. contractus. colũ. iiij. in iij. quæſt. C. de fi. inſtr. ꝙ ille cui fuit facta traditio ante perfectionem contractus præſcri-
33 bit generali ti. pro ſuo. † Succeſsiue ex dictis Bar. dum tractat quis dicat̃ error iuſtus vel iniuſtus colligo infraſcriptas cõcluſiones. Prima cõcluſio eſt ꝙ triplex eſt ſpecies erroris videlicet error iuſtus: iuſtiſsimus & iniuſtus. vt hic per Bar.
34 † Secũda cõcluſio eſt ꝙ error dicitur iniuſtus ĩ facto proprio nulla aduerſarij ſuaſione interueniente, quia in tali facto non cadit probabilis ignorantia. l. ſi. ff. pro ſuo. & l. ꝗꝗ ſupra ad velle. Et iſta eſt regula. Primo limita niſi ſit factum propriũ antiquũ ſeu de longinquo excedens decẽ annos, quia tũc toleratur error & ignorãtia facti ꝓprij ꝓpter prẽſumptã obliuionẽ ex curſu tãti tpis. Ita volũt Bar. & doc. in l. peregre. in prin. p illũ text. ſupra de acqr. poſ & Bar. ĩ l. ſi qs delegauerit in ſi. infra de noua. & in l. nõ fatetur. col. pe. infra de cõfeſ. et in l. ſi res obligata. ĩ prin. ſupra de le. j. Iſtã limitationẽ reſtringo

trib.mo. Primo modo reſtringitur iſta limitatio vt procedat vbi quis tractat de dam.vi. Secus ſi de lucro capiando: quia tunc in facto proprio quamuis de longinquo non eſt probabilis ignorantia. Ita vult not. Bartol.in l. qui fundum.§. ſeruus meus infra pro emp. Sequũtur & multum cõmẽdant Alex. & Iaſ. in.§.ſi quis agens. colũ. ij.vel iij.inſti.de ac. Secundo modo reſtringitur iſta prima limitatio vt procedat in facto non obligatorio ſecus in facto proprio obligatorio: quia quãuis ſit de antiquo non eſt tolerabilis ignorantia ſecundum Bal.no.in l.j.col.vlti.C.de con feſ.per tex.in l.magnam. in ſi. C.de contrahen.& commit.ſtipu. Tertio modo reſtringitur niſi eſſet factum propriũ notabile & graue quia licet de antiquo non eſſet tolerabilis ignorantia per tex.no.in c. cum illorum.circa ſi. de ſen. excom. notant omnes Cano. præcipue Panor.in c.ab excõicato. col. iiij.de reſcri. Has tres reſtrictiones ſeu ſublimitationes colligit Alex.in l.ſi res obligata.
35 in princ. de leg. j. †Secundo principaliter limita prædictã principalem concluſionem:quę habet:ꝙ in facto proprio dicitur error iniuſtus, vt non procedat quando eſſet factum valde intrincatum ſeu negotium implicitum & inuolutum: qa tunc etiam in facto proprio eſt tolerabilis error ſiue ignorãtia ſecundum Bar.in d.l.ſi quis delegauerit.in ſi.& in d.l.non fatetur.col.pen.et in l.cum fideicõmiſſum.infra de confeſ. Tertio limita vt nõ procedat duobus cõcurrẽtibus, videlicet vbi quis tractat de damno vitando & probat rem aliter ſe habere,quia tunc ẽt in facto proprio error eſt tolerabilis. Sed vbi tractatur de lucro nunꝗ eſt tolerabilis ignorãtia in facto proprio ſecundum Bar. in d.l. non fatetur.col.pen.& Bal.conſi.c. In cauſa nobilium.j.vol.& tũc proprie procedit prædicta regula. Quarto limita qñ quis eſſet ductus perſuaſione aduerſarij ſecundum Bar.hic & in d. l.non fatetur. & dicetur latius infra. Et ad iſtam regulã cũ fallentijs vide Panor. in d. c. ab excommunicato.col.iiij. in gloſ. ſuper verbo de facto ſuo. Are.& Iaſ.in d.§. ſi quis agẽs. col.ij.de actio. Iaſ.in l.error.colum.pen.C.de iur.& fac. igno.

Secũda principalis concluſio elicitur ex dictis Bar. ꝙ error iuris appellatur iniuſtus:& ſic nõ cauſatur ex eo iuſtus titulus ad præſcriptionẽ per l. nunꝗ. in prin.infra eo. Quã cõcluſionẽ late examinat Fely. in c. de quarta.colũ.iiij. cũ quatuor ſeq.de præſcrip. limitans quinque modis. Et de ea plene dixi
36 ſuper tex.ĩ iiij.notab. †Tertia principalis cõcluſio elicitur ex dictis Bar. ꝙ qñ quis fuit ductus perſuaſione aduerſarij appellatur error iuſtus per text. cũ gl.in l.quæſitum in glo.magna ad ſi.infra qñ ſac. de pecu. eſt anna. Eandẽ concluſionẽ firmat Bar.in l.j.in ſi. prin. infra de eo per quẽ fac. erit vbi no.dicit ꝙ ſi quis credidit perſuaſioni aduerſarij:eſt iuſta cauſa concedende reſtitutionis. & confirmo duobus modis. Primo cõfirmo per id qd ſingulariter

riter decidit Bar.ĩ l.error.col. ij.C. de iuris & facti ignoran. vbi dicit ꝙ q̃quis correctio erroris regulariter non admittatur poſt ſententiã vt ibi tamen fallit vbicunque quis fuit ductus perſuaſione aduerſarij. Ex quo infert quod pars põt reuocare reſponſionem datam poſitionibus aduerſarii ẽt poſt ſententiã quę tranſiuiſſet in rẽ iudicatã probato errore, quia poſitio & aſſertio aduerſarij dedit cauſam erroris. Et ibi ſequuntur cõiter doc. & Alex. in l.j.in prin.circa fi.j. col. infra de eo per quem fac.erit & cõſi. xlvij.circa primũ de quo quæritur.col.vlt.ver. & maxime. j.vo. Secundo confirmo prædictã concluſionẽ per not.deciſionẽ Bar.in l.poſt legatum. in prin.vlt.col. verſi.an aduerſarius ſupra de his qui. vt indig. vbi tenet quod ille qui negauit poſitionem aduerſarij põt negationẽ reuocare et ſtare aſſertioni aduerſarij. Et in his locis mouetur per eadẽ iura per quæ

37 hic. †Et dum Bar.ponit exẽplũ qualiter dicatur quis ductus perſuaſione aduerſarij dicens. Puta. Veniſti ad me, & dixiſti. Volo dare talem rem & trado quia tibi ꝓmiſi vel vẽdidi &c. Ego non recordor de hoc, & tamẽ accepi. Licet errẽ in facto proprio, & dicitur iuſtus error quia credidi aſſertioni tue. Colligo aliam incidentem concluſionem quod verba enuntiatiua probata per modũ cauſę vt ſunt illa. Quia donaui &c. probant enunciatum contra proferentẽ quamuis aliter non appareat.

Pro quã concluſione adduco text. expreſſum, quem ita ſummat Bartol. in l. emptor.§.ancilla.ſecundum intellectum gl. ibi.ſupra de rei vẽdi. & firmat Bar.in l.ex hac ſcriptura. col. ij.verſi. venio ad ſecundum ſupra de dona. Limita prædictã principalẽ cõcluſionẽ Bar. niſi eſſet factum de propinquo. Quia tunc etiam interueniente perſuaſione aduerſarij, in facto proprio non cauſaretur iuſtus error. Nam ſupinus eſt, qui facti ſui de propinquo non recordatur, vel quando alia cauſa ſubeſſet, propter quam quis nõ deberet credere aduerſario. Ita dicunt Bal. & Ang. in l. ſuper longi.circa fi.j.col. C. de præſcrip.lon.temp. Quod verum intelligo, qñ eſſet factum valde de propinquo arbitrio iudicis. Nam ſi eſſet factũ longinquum etiam ſi non interueniet aſſertio aduerſarij eſſet tolerabilis error vt dictum eſt ſupra in ij. conclu. Et iſta cõcluſio Bar. redderetur fruſtratoria, quia talis aſſertio nihil operaretur cõtra mentem Bart.hic niſi dicatur ꝙ tunc diceiur iuſtus error propter aſſertionẽ aduerſarij, etiam ſi tractetur de lucro, nedum de damno, quod alias non eſſet, vt dixi in iij.limita. præ-

38 cedẽtis cõclu. †Quarta principalis cõclu.elicitur ex dictis Bar. ꝙ iuſtiſsimus error cauſatur multis modis. Primo modo cauſatur iuſtiſsimus error in facto alieno, iuncta perſuaſione eius a quo factũ dependet. Vt ſi ſeruus vel procurator meus tutor vel negotiorũ geſtor dixerit ſe emiſſe pro me talẽ rẽ cum verũ nõ eſſet & ſic mihi tradidit. Iſtæ.n. dicitur iuſtiſsimus error per l.qđ vulgo vbi caſus

infra pro empto. Quem text. notat Alexan. conſi. lxix. in cauſa & lite.ij.col.iij. volu.ad hoc ꝙ dominus poteſt probabiliter ignorare factum procuratoris ſui. Et notant gloſſ.& doctor. in l. ſi res obligata, in princip. ſupra de lega.j. Mouetur etiam Bar. per text.in l. fina.in fin.infra pro ſuo, & ibi not. Bartol. quod dictum ſerui vel procuratoris mei vel eius cui ſucceſsit,tribuit iuſtam cauſam erroris,& dicit illum tex. no.ad dicta per ſe in hac l.Refert Fely. in c.ſi diligenti. col. iij.circa medi.de pręſcri.Bene facit vulgata regula, quæ habet ꝙ in facto alieno cadit tolerabilis ignorantia, & dicitur probabilis error præſumptione iuris.l.verius ſupra de proba.et c.præſumitur,de reg.iur. in vj. Notant glo.& doct.in l. error. C.de iur. & fac. ign. & ibi Iaſ.col.pe.limitās hanc regulam tribus modis. Et plene tradunt Ale.& Iaſ.in §.ſi quis agēs,col.ij.& iij.inſti.de actio.

19 † Et ex verbis Bart. colligo no. concluſionem ꝙ dictum & aſſertio procuratoris cauſat bonam fidem, & iuſtiſsimum errorem, & per conſequens titulum putatiuum,qui ſufficit ad præſcribendum. Et ſequitur Imo.in repe. c. fin.colum.ij.de præſcrip.& Alexand.in l.j.in prin. colum.ij. ſupra de eo per quem fac.erit.Sed circa prædicta moueo dubium. Quid econtra, an aſſertio procuratoris vēdentis alieno nomine & aſſerētis ſe habere mandatum cauſet iuſtum errorem & bonam fidem, ſi de illo non appareat, & per conſequens titulum putatiuum ad præſcriptionem,ſicut cauſatur iuſtiſsimus error, qn̄ aſſerit ſe emiſſe nomine meo ſecundum Barto. hic. Dicas quod non niſi fuerit perſuaſum emptori ab alijs fidedignis ꝙ habebat mandatum. Alias eſt ſibi imputandum, ſi mandatum non curauit inſpicere, & præſumitur malæ fidei. Ita decidit not. Barto. in l. qui fundum.§. procurator, per illum text.infra pro empto. Et ibi ſequitur Imo. qui poſt Ange.tradit doctrinam, an & quando dolus ſeu malitia procuratoris vendentis noceat emptori, vt impediat vel non dominij tranſlationem. Et idem voluit Bartol.in l. fina.poſt glo. ibi eo.ti. Refert & ſequitur Fely.in c.ſi diligenti. ad fin. ij. colum. de præſcriptio. Et vltra Felyn. addo ꝙ idem ſenſit Barto.in l. cum vir.ad fin. commen.ſupra eo. Sed contrarium ibi tenent Ange.& Imo.circa fin.com.dicentes ꝙ quando cōtraho cum aliquo vt procuratore, qui aſſerit ſe procuratorem fuit ductus iuſto errore etiam ſic videor eſſe in bona fide, & per conſequens habere vſucapiendi potētiam,per notata in hac l.Celſus.Et retuli in ij.par. iij.prin. præcedentis tracta. colū.xxij. circa finem.& ſequen. licet ibi non allegauerim Barto. in d.l. qui fundum.§.procurator.et in d.l.ſi.de quo etiam non meminerunt Ang.& Imo.vbi ſupra.

Et ideo puto dicendum quod vera ſit concluſio, ꝙ ille qui vendidit tanquam procurator alterius ſemper præſumitur in mala fide niſi conſtet de mandato,vt dixit Alexan. in l.qui

in aliena.

in aliena.in princip.colum.iij. verſi.plus dixi ſupra de acqui. hære. ex mente Bartol. in d.l. cum vir. vt retuli vbi ſupra. Niſi ille eſſet homo grauis & ſi dedignus cuius aſſertioni quis credendo excuſatur iuxta glo. not. in l. titio fundus ſupra de condi.& demon.& notata per Bal.in l.indicia, colum.vj. C. de rei vendi. & late dicetur in ſequen. col. Vel niſi fuerit ſibi perſuaſum ab alijs fidedignis ꝙ ille erat verus procurator, & habebat mandatum. Et his duobus caſibus cauſabitur iuſtus error & titulus putatiuus, qui proderit ad præſcriptionē ſecundum prædicta, & hic notata per gloſſ.Barto.& omnes.

Secundo modo cauſatur iuſtiſsimus error ex aſſertione maiorum. Vt ſi maiores noſtri pater vel auus, quibus ſucceſſimus, dixerunt nobis ſe emiſſe eadem ratione, quas quis di xerit in procuratore ſecūdum Barto. Idem dixit Barto. in l. fin.infra pro empto.& ſequuntur Bald. & Ange.in d.l.ſuper longi.circa fi.j.col.per d.l.fin. infra pro ſuo. Quia vt ipſi dicunt debuit credere aſſertioni maiorum de geſtis per eos, per tex.in l.mater.C.de calumnia to. Addo bonum text. in l. qui cum maior.§.fi.& in l.paulus.§.j. ſupra de bo. lib. Per quæ iura ita dicit Bartol. in extraua.ad repri.in verbo per denuntiationem, circa fin.

40 † Tertio modo cauſatur iuſtiſsimus error ſecundum Bar. hic per rei euidentiam ſiue ex aſpectu. Vt ſi pupillus vel adultus apparebat maior ex aſpectu, vel furioſus erat in conſpectu inumbratæ quietis, ita ꝙ credebatur ſanæ mentis. l.ij.§. ſi a pupillo,& §.ſi furioſo, vbi etiam no.Bart. infra pro emp. & l.pignori.§.j.cum glo.ſupra eo.Not.Bal.& Ange.in d.l.ſuper longi. colum.ij.dicentes ꝙ iſte error cauſatur a communi caſu, quia quilibet communiter deceptus fuiſſet. Et addo plures effectus, quos operatur euidentia rei, quos enumerat glo. Ioan.And.in arbore conſan.& affini. quam ponit ante princip. lib. vj. in primis verbis. Et dixit not. Bald. in l. contra negantē. C.ad l.Aquil. & in rubric. C.de proba.& in l.ſi quis teſtibus, in fi.C.de teſtib.& in l.j. C. ſi aduer.liber. quod probatio per rei euidentiam eſt optima & ſuperlatiua omnium probationum.Et ideo nunquam cenſetur excluſa a lege vel ſtatuto, quia nulla legis virtus poteſt illam excludere ſecundum Bald.in d.rub. C.de proba. colum.j.& in l.j. colum.iij.eo.tit.& in l.pen.C. de peri. tuto. & in alijs locis de quibus ſupra. Refert Alex. conſi.cxvj.poſteaquam, in fin. j.volu.& conſi. xxxv.viſo ꝓceſſu cauſę.iij.col.iiij. volu.dicens ꝙ probatio per rei euidētiam eſt tantæ virtutis, vt illi nunquam cenſeatur eſſe derogatum, & præferatur cuicunq; alij probationi,allegando Bal. in prędictis locis.Et plene no. idem Alexand. in l.qui bona. §.qui damni. col.iij.vbi decidit nota. quæſtionem ſupra de

41 dam. infect. † Quarto modo cauſatur iuſtiſsimus error ſecundum Bar.per famam,ſiue ex publica fama & opinione

vicinie vel vulgi. Vt ſi eſt publica fama ꝙ pater meus emit hanc domum, per l. cum quidã. §. quod dicitur ſupra de acquiren. hæredi. Not. Bal. & Ang. in d. l. ſuper longi. circa fin. j. col. & colũ. ij. C. de præſcript. long. tempo. dicentes ꝙ ad credendum & non credendum fama multum inducit, & ſic cauſat iuſtiſsimum errorẽ, per tex. nota. in l. fin. in princip. ſupra de hære. inſti. cum multis alijs iuribus per eos adductis. Et no. gloſ. & Barto. in l. proprietatis C. de probat. & in l. at qui natura. §. cum me abſente, ſupra de negoc. geſto. & Barto. in l. j. §. hoc interdicto, colum. fin. ſupra de iti. actuq; priua. not. Felyn. plura adducens in c. de quarta. colum. vij. de pręſcrip. not. idem & ſequitur Bart. hic in c. veniens, el j. colum. penulti. in princip. de teſti. Confirmo hanc concluſionem ex not. per Bart. in l. ij. circa fi. C. de liber. vel ſer. ad decu. aſpira. lib. x. & Bartol. in l. miles. §. mulier. ff. de adul. vbi dicit ꝙ fama publica præbet iuſtam cauſam credulitatis, & excuſat a calumnia. ſequitur Panormita. in cap. cum contingat, colum. ij. & ibi late not. Felyn. equidẽ, col. ij. de reſcrip. dicens ꝙ per famam cauſatur bona et mala fides, de quo dicetur infra poſt Barto. in iij parte.

42 † Amplia prædictam concluſionem, vt procedat etiam ſi ſubſit ſolus rumor, quia nedum fama, ſed rumor etiam falſus inducit iuſtam cauſam credendi. Ita probat text. nota. in dicta l. final. in princip. & ibi nota. Barto. Imo, & docto. ſupra de hæredi. inſti. licet rumor ſit minus quam fama, ut ibi per Imo. & pulchre per Alexan. conſil. cxv. viſo themate ſupraſcripto. circa fin. verſi. ad hoc etiã optime iiij. volumi. declarantem quæ ſit differentia inter rumorẽ & famam: dicit enim rumor eſt particularis, aſſertio ex incerto autore & ex ſola ſuſpitione prouenięs Nec enim requiritur ꝙ ab omnibus vel a maiori parte cõmuniter & publice dicatur prout exigitur in fama, vt ibi latius per eum allegantem plura loca Et habetur in locis infra proxime alleg. Et ſic rumor eſt minus ꝙ̃ fama, & tamẽ inducit iuſtã cauſam credendi, vt dictum eſt.

43 † Qualiter autem probetur fama, & quæ requirãtur vt poſſit dici legitime probata, adeo ꝙ inde reſultet iuſtiſsimus error ad terminos noſtros, & qualiter habeãt teſtes deponere ad probandam famam, late & vtiliter tradit Bart. in l. de minore. §. plurimum, col. v. ver. quæro qualiter infra de quæſtio. & Alex. cõſ. ccxij. viſis & diſcuſſis ſcripturis, ij. volu. & conſil. lxx in cauſa vertente. ij. col. et conſi. lxxxiij. viſo themate ſupraſcripto. ij. col. iij vol. & cõſil. xx. in cauſa appellationis. iij. col. & conſil. xxv. in cauſa vertente, et conſi. cxvij. viſo ꝓceſſũ cauſæ vertentis. iiij. volu. vbi declarat dicta Barto. in d. §. plurimum. Et vide late Panormi. & Fely. in c. veniens, el j. de teſti. Et omnia hæc dicta Barto. circa materiam iuſti erroris referunt & ſequuntur Imol. in repe. cap. ſi. col. viij. & ix. de præſcrip. vbi recitat oẽs præ-

prędictos modos ex quibus cau
ſatur iuſtus error vel iuſtiſsi-
mus, & practica Papi. in ſuo
opere reſponſionis.conuenit.in
verbo præſcriptionis, col.iiij.
& do. Vital.in ſuo tracta.clau-
ſularum, ſub clauſula non erro
re ductus. colum.j. & ij. char.
xl. Et late no.Fely.plura addu
cens in cap.de quarta. colum.
vij.de præſcript.vbi plene tra
ctat ex quibus cauſetur iuſtus
error,circa titu.& Sozi.conſi.
xlvij. in primo præſentis con-
ſultationis.colum.iiij. verſ.ſed
44 inſtabit. † Alios modos ex
quibus probatur iuſtiſsimus er-
ror vltra Bartol. hic tradunt
Bald.& Ange.in d.l.ſuper lon
gi.colum.j. & ij.dicentes mul-
tæ aliæ circunſtantiæ iuſtiſsi-
mi erroris vltra modos ſupra
relatos contingere poſſunt ſe-
cundum varietates factorum.
Et inter cætera dicunt ꝙ dici-
tur iuſtiſsimus error ſi fuerit
cauſatus ab aſſertione propin-
quorum vel ſociorum olim pa-
tris mei qui mihi aſſeruerunt
patrem meum hanc domum
emiſſe. Debui enim credere
propter coniunctionem et ſocie
tatem. Primum probatur ſe-
cundum eos in l. octaui, ſupra
vnde cogna. & in l. de tutela.
C.de in integ. reſti.mino. vbi
habetur ꝙ coniuncti pręſumun
a tur ſcire facta coniunctorum.[a]
Secundum vt ipſi dicunt pro
batur in authen. hodie.C.de re
pu. Ita enim credendum eſt ſo-
cijs ſicut fratribus, quia ſocie-
tas ius fraternitatis obtinet. l.
verum ſupra pro ſo.ſecundum
Bald.& Angel.in dicta l.ſuper
longi. Facit ad hoc vltimum
tex.not.in l.cum allegas, C.de
caſtren. pecu.lib. a
xj.quæ not.Bald.
in l. parentes.C.
de teſti. vbi dici-
tur ꝙ non modi-
cum affectionis et
amicitiæ tribuit
conuerſatio, &
quod inijcit ma-
ius vinculũ amo-
ris quam fraterni
45 tas. † Et vltra
Barto.& Bald.&
Angel. in dicta l.
ſuper longi. addo
ꝙ iuſtiſsimus er-
ror cauſati poteſt
alio modo, videli
cet ex aſſertione
probi & honeſti
viri ſecundũ Bal.
in l. indicia.colũ.
vlti. verſi.quarto
quæro. C. de rei
vendi. vbi dicit
ꝙ dictum notabi-
lis viri, puta dicẽ
tis patrem meum, cui ſucceſsit
emiſſe talem fundũ inducit iu-
ſtiſsimam credulitatem vt ex
ea cauſari poſsit titulus ſuffi-
ciẽs ad pręſcribendum illũ fun
dum,per glo. not.in l.titio fun-
dus,in verbo actiones, circa fi.
ſupra de condi. & demon. quæ
vult ꝙ non põt imputari mihi
ſi credidi homini fidedigno.Re
fert & ſequitur Alexan. in l.
j.in princip.colũ.ij.ſupra de eo
per quem fac. erit. Et illius
gl.intellectum plene examinat
Felyn. in d. c. cum contingat.
col. ij. de reſcrip. Et ad illam
addo Are. conſil.clv.conſulta-
tio præpoſita ſi vera ſunt bar-
bara, cõſ.xxvij.ſcripſit doctiſ-
ſimus pe. ſeu vlti. colũ. j. volu.
Alex.

De hoc
an coniũ-
cti præſu-
mãtur ſci
re facta
cõiuncto-
rum not.
plene Bar
to.et doc.
in l.j.col.
iij. ſupra
ſi cer. pe.
Alex. cõ-
ſil.lxxx.
examina
to ꝓceſſu
ij.colũ.ij.
vol. & in
l.ſi.quis ĩ
fundi vo-
cabulo.
cir. prin.
ſupra de
leg.j. vbi
limitat et
declarat.

a Adde Bal. in rub. ꝑſcri. colū. pe. vbi cōcludit, ꝙ ſi filius dicat ſe non poſſediſſe, ut filiū ſed vt agnatū & ꝙ habet titulū pro hærede tunc ꝑſcribit. Alex. cōſ. xxvij. viſis & accurate pōderatis. iij. col. j. volu. & in terminis iſtis do. Frāciſ. cur. cōſ. lxxij. princeps defunctus. colum. ix.

Iſtam concluſionem in terminis firmat per plura Fely. in cap. de quarta. col. vj. uerſi. prima doctrina de præſcr. Primo hanc concluſionem firmo per tex. not. in l. ſi a bonæ fidei. in prin. in verbo integræ opinionis. ſupra de rei vend. per quem tex. decidit ibi ſingulariter Ange. ꝙ ſi poteſtas non cuſtodiuit diligenter, ſed curialiter, nobilem ſibi cōmiſſum, qui communiter reputabatur integre æſtimationis & fidei, ſi aufugit, non tenetur. Ex quo non erat veriſimile ꝙ deberet aufugere propter qualitatem perſonæ ſuæ cui credendū erat. Et ita in quæſtione facti dicit ſe defendiſſe quendam poteſtatem. Quod dictum pro valde notabili refert & ſequitur Iaſ. in authen. iubemus, col. ſi. ſexto facit. C. de iudi. faciens regulam, quam per plura comprobat ꝙ propter magnam legalitatem perſonarum licitum eſt recedere a communibus regulis, & idem Iaſ. in repe. l. admonendi. char. xviij. col. j. ſupra de iureiu. & Fely. in d. c. cū
46 contingat. col. iij. † Secundo iſtam concluſionem confirmo per tex. no. in c. niſi eſſent, & ibi no. Pan. col. j. de præben. vbi habetur ꝙ honeſtas perſonæ tollit ſiniſtram præſumptionē, quia prēſumitur ꝓ viro honeſto, vt ꝓbat ille tex. Hinc dicit glo. no. in c. illud. xl. diſt. quod prēſumitur pro nobilibus in his quæ ſpectant ad nobilitatē. Et dicit alia gl. no. in c. omnis vij. q. j. ꝙ eoipſo aliqd præſumitur bonum & iuſtū quod a bona factū eſt. Tertio ꝓ iſta cōcluſione adduco in terminis Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prętorij. in viij. q. i ſi. ſupra de ope. no. nuntia. dicentem ꝙ id quod dicitur a pſonis fidedignis, eſt iuſta cauſa credulitatis. Allegat Cy. ita dicere in l. j. in iiij. qō. C. de ſer. & aqua. Dicit tū gl. no. in c. ſi quis prę poſtera, in verbo videri. l. diſt. ꝙ non tenetur quis ſtatim credere ēt bono viro quia non debet quis eſſe nimis credulus. l. j §. j. ſupra de eo per quem fac. erit. Et ideo iſtam concluſionem limita, & declara, vt late per Fely. in d. c. cum cōtingat. col. iij. & iiij. de reſ. vbi nō re-
47 fert prædictam. † Quinto ex dictis Bar. in hac. j. parte colligitur conſiliū ſeu cautela pro filio, qui ſucceſsit patri, & repetijt in hęreditate aliquam rem quam pater poſſederat decem annis, & ipſe alijs decē. Poſtea
a cecidit a poſſeſsione[a] & nō reperit aliquē titulum per inſtrumenta vel teſtes. Quo remedio ſibi ſuccurratur ad auocādam poſſeſsionem, & a qua cecidit abſq; violētia, qa ſi fuiſſet violenter eiectus, non eſſet dubiū ꝙ haberet interdictū vnde vi. Sed alio non apparente, nō poteſt intentare rei vendicationē vel publicianam. Quia poſſeſſio viginti anno. non ſufficit ad præ-

præſcriptionem abſque titulo, vt hic,& l.nullo.C. de rei ven di.Et ſic ei non competit rei vẽ dicatio tanq̃ domino, nec etiã competit publiciana & quaſi domino. Quia vt competat re- quiritur titulus & traditio a nõ domino.§.ſed iſtæ cum mate- ria.inſti.de actio.Et tit. docere non poteſt, nec poteſt allegare titulum pro hærede.Quia non habet locum in ſuis l. nihil.C. pro hære. & ſic videtur omni remedio deſtitutus. Cautela ergo eſt ſecundum Bar.referen tem ꝙ ita conſulit.in q.facti.ꝙ alleget tit.puta emptionis vel alium, & probet aliquam ex prædictis cauſis,ex quibus cau ſatur titulus putatiuus errore iu ſto, & probet de poſſeſsione de- cem vel viginti annorum. Et hoc ſufficiet ad p̃ſcriptionẽ. Et ſic poterit rem vẽdicare, vt eſt de mente Bart.hic, licet ſe ita late non declaret. Sed in ipſo defuncto, dicit Bar.quia de fa- cto ſuo agitur, non eſſet iuſta cauſa erroris. Addo ꝙ iſtud conſilium & dicta Barto. circa hunc paſſum referunt & ſequun tur Bal.& Ang. in d.l.indicia. vltra medium. in iiij.quæſt.C.
48 de rei vendi. † Et quamuis Scrib. hic circa hoc nihil di- cant, ſed ſimpliciter tranſeant cum Barto. dico, ꝙ erit melius conſultum filio in tali caſu, ꝙ pro recuperanda, & auocanda poſſeſsione rei quam amiſit,& a qua cecidit, pro qua nullum poteſt inuenire tit.intentet vti- liſsimum remedium canonis re integranda.iij.q.j. quod compe tit cuilibet priori & antiquio- ri poſſeſſori, etiam malæ fidei, & ſine tit.qui cecidit de poſſeſ- ſione abſque ſui facto & culpa, etiam contra bona fide & titu. poſsidentem,ad quem poſſeſsio poſtea peruenit,vt late conclu- dunt Cano.præcipue.d.Abb.in c.ſæpe.de reſti.ſpo.not.Bar.in l.ſi coloni per illum text.C.de agric. & cenſi. Et plene tradit Alex. in l. rem quæ nobis.col. iiij.& v. ſupra de acqui.poſ.& ibi latiſsime d.Bar.Soz.in re- pe.illius.l.qui examinat.xij.q. circa iſtud ſalubre & quotidia- num remedium. De quo vide ad ſaturitatem per Alex.conſi. xvij. viſo proceſſu in cauſa & lite,& conſi.ſeq.ij.vol.& conſ. vj. circa proceſſum cauſæ ver- tentis, & conſ lxxviij.clariſsi me doctor & iuſtiſsime domi- ne vicariç.iij.vol.& conſ.xx. requiſitus & breuius dicam. & cõſ.xc.viſo proceſſu cauſç ver tentis.cum duobus conſi.ſeq.v. vol.& per Are. in.§.quadrupl. col.x.& xj.ver.ſeptimo princi paliter.inſt.de act.& per d.Pe. Phil.Cor.conſi.xvij.& conſil. cccxxix.pen.& vlt.col.j.vol.

In quibus locis plene tradi- tur de natura & priuilegijs hu- ius remedij.& d. l.ſi coloni, & an detur malæ fidei poſſeſſori, & contra bonæ fidei poſſeſſorẽ cum ti.Circa quod ſunt opinio- nes.et dic vt late habetur in dĩ ctis locis, quia non eſt de mate
49 ria noſtra. † Et dum Bar.al- leg.l.nihil.C.pro hære.vbi ha betur,ꝙ tit.pro hærede non ha bet locum in ſuis. limita illam l. procedere quando filius ve- nit tanquam ſuus & ex capite liberorum. Secus ſi veniat tan- quam agnatus vel cognatus ad ſucceſsionẽ patris prout poteſt per ſucceſſorium edictum.l.j.§. largius.

ſatgius.et.§.ſciendum.ſupra de ſuc.edic. Nam tunc poſt vti titulo pro herede.Ita limitat no. Alex.in l.j.col.ij.C.qui admi. & in l.in ſuis.col.iiij. ſupra de
50 lib.poſth. † Sexta concluſio elicitur ex dictis Bar.ꝙ ea quę conſiſtunt in animo poſſunt probari per iuramētum. Vt ꝙ quis fuerit motus ex tali cauſa, per glo. not. quæ conſueuit ad hoc communiter allegari. in.§.ſed iſte.in glo. magna. circa med. inſtit.de actio. Et eſt alia gl.expreſsior in c.ſignificaſti.in verbo,ſi eſt ita,& ibi not.Cano.dé homi. Quam concluſionem limita niſi præſumptio eſſet cōtra iurantem,quia tunc non ſtabitur dicto, & iuramento ſuo. glo.eſt not.in c. propoſuiſti,in verbo non probatur. ad finem. lxxxij.diſt. Et ita concludit not.Bar.vbi declarat in l.inter omnes.§.recte.col.vlt.infra de fur.Et ſequitur Alex.adducens plura in l.j.§. per procuratorē. col.ij. ſupra de acquir. poſſ. & Iaſ.in d.§.ſed iſte. char.pe.vbi tradunt duas limitationes ad p̄dictam cōcluſionem.Et de hac materia an & quando ſtetur aſſertioni alicuius cum iuramento,vel ſine,& maxime vbi pręſumptio iuris militat contra eū tradit hic late Do.Clau. Aquē. col.iiij.& v. Et quia non eſt proprie de materia huius l.per
51 tranſeo. † Septima concluſio elicitur ex Bar. ꝙ quis præſumitur ſcire id de quo eſt publica fama, ſeu quod eſt publice notum.per text.not.l.regula.§. & facti.ſupra de iur.et fac.ign. alias diceretur ignorantia ſupina ſecundum Bar.quæ non excuſat.l. nec ſupina. ſupra illo co.tit. Addo glo.not.in l.ſi tutor petitus.in verbo oſtenderis C.de peri.tuto.& in.§.qui autē inſti.de execu tuto.tex.not.cū glo.in c.ꝙ dictis.xvj. diſt.not. Alex.conſi.clxxvij.in hac cauſa.col.ij.in fi.vbi alleg.Bar.in pluribus locis.& conſi.cc. viſo & diſcuſſo.col.ij.verſic. & da-
52 to.ij. vol. † Octaua cōcluſio colligitur ex dictis Bar.dum allegat l. ſed & ſi me putem. in prin.ſupra de condi. inde.ꝙ in facto proprio error tolleratur, vbi agitur de damno vitando. Secus ſi de lucro captando. de quo plene per Bar. in l.non fatetur. col.pen. infra de confeſſ.

Iſtam concluſionem not.limita,vt per Are.cōſi.xxxiij paulo ante fi.ꝙ hic refert d. Clau.
53 † Nona concluſio elicitur ex dictis Bar.ꝙ regula quæ habet ꝙ translatio dominij et pręſcribendi conditio equiparantur.l. clauibus.ſupra de contrah.emptio.procedit aliqua iuſta cauſa interueniente,& ſic titulo vero vel putatiuo cauſato iuſto errore ſiue ex iuſta cauſa,ſecus ſi ex iniuſta. Et hic colligitur una limitatio ſeu declaratio ad regulam d.l.clauibus. Quam ſecundo limita & declara quādo militat eadem ratio vtroq; caſu, alias non fit iſta equiparatio.ſecundum Bar.in l.pōponius.§.qui iuſſu.& ibi per Alexand.circa finem commen.ſupra.de acquiren.poſſeſ. Tertio limita & declara illam regulam.d.l.clauibus.tribus modis.vt per Ange. Are. in.§.ſed iſte.col.ſi.circa finem. inſtit.de act.qui in ſpecie refert & ſeqtur verba Bar.hic circa intell. d.l.& ibi declarat ꝙ illa regula pro-

la ꝓcedit affirmatiue, ſed non negatiue. vt ibi latius per eũ.

Quarto limita & declara dictam regulam, vt per Bar. in l. cum vir. col. ij. in pen. oppo. infra eo. vbi ſubtiliter probat qđ difficilius transfertur dominiũ quam præſcribendi conditio, & ſequitur Aret. vbi ſupra.

Quinto limita & declara prædictam regulã. vt infra in vij. conclusio. ij. partis.

54 † Decima concluſio & vltima quo ad primam partem huius repetitionis elicitur ex Bar. ꝙ ſicut error ex parte recipientis impedit dominij translationem, ita etiam præſcribendi conditionẽ ſecus ſi ĩteruenerit error ex parte tradentis, quia tunc non impedit. per tex. in d. l. ſed et ſi me putem. Et iſta eſt proprie materia. l. iij. §. ſubtilius. ſupra de condi. ob cauſam. & l. j. ſupra de offi. procu. ceſa. vbi late per glo. Bar. & doc. Et ex his remanet expedita prima pars principalis materiæ huius l. cõcernens titulum qualis requiratur ad præſcriptionem, quia requiritur titulus verus vel putatiuus iuſto errore cauſatus, & talis qui eſſet habilis ad dominij translatiõnẽ vt præſtet cauſam præſcribendi vt ex prædictis apparet. Quid autem ſit titulus & quot modis accipiatur, tangit Pau. de Caſt. hic circa fi. & late dixi in præcedẽti tractatu. in j. par. iij. partis principa. col. j. in fi. & ij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus verus aut putatiuus quo pacto ſufficiat ad præſcriptionem.*

2 *Præſcribendi conditio ad hoc vt transferatur, ſufficit quod loco traditionis aliquid habeatur.*

Patientia neceſſaria includit ſcientiam.

3 *Ad præſcribendi conditionem quo caſu non requiratur traditio etiam in tit. putatiuo iuſto errore cauſato.*

4 *Hæredi vel legatario poteſt publiciana competere ſi defuncto competebat.*

5 *Poſſeſſio vacans an abſque vitio poſſit apprehendi.*

6 *Iuſtus error licet ſufficiat circa titulum excepta venditione in qua requiritur iuſtiſſimus, tamen circa traditionem non ſufficit iuſtus, ſed iuſtiſſimus error.*

7 *Præſcribendi conditio ad hoc, vt trãsferatur requiritur ꝙ titulus & traditio procedant ab eodem.*

8 *Traditio poſſ. nõ vacuæ, an ſufficiat ad dominii translationem ſeu præſcriptionem.*

9 *Poſſeſſio illa dicitur vacua, vt cauſet præſcriptionem quando a nemine poſſidetur, nec ciuiliter nec naturaliter.*

10 *Ciuilis poſſeſſio quæ ſit, aut quomodo dicatur.*

11 *Ciuilis poſſeſſio quomodo perdatur.*

Poſſeſſio facilius perditur quã

domi-

dominium.

12 *Dicto dicentis ſe nunquam habuiſſe animum admittendi ciuilem poſ. an ſit ſtandum.*

13 *Naturalis poſſeſſio an ſit de p ſe ſufficiens ad præſcribendum.*

14 *Vſusfructuarius quomodo dicatur ipm ius vſusfructus poſſidere, & quomodo ipſum fundum.*

15 *Debitore obligante omnia bona ſua & conſtituente ſe creditoris nomine poſſidere, ſi poſtea vendet vnam rem & eam pariter conſtituat ſe emptoris nomine poſſidere an in emptorem tranſeat dominium vel præſcribendi conditio.*

16 *Poſſeſſio quæ acquiritur per conſtitutum eſt vera, licet modus transferendæ poſſ. per conſtitutum ſit fictus.*

17 *Poſſeſſio an poſſit per actum fictum transferri.*

18 *Conſtitutum ſimplex vtilius eſt quam cũ clauſula precarii.*

19 *Debitore bona ſua hypotecante creditori poſtea conſtituat ſe poſſidere nomine creditoris, & alienauerit aliqua ex bonis hypotecatis, qualiter ſibi debeat creditor prouidere.*

20 *Conſtitutum quo caſu nullum habeat effectum.*

21 *Fundans ſe ex præſcriptione, habet probare titulum & traditionem.*

NVnc venio ad ſecundã partem principalẽ materiæ huius l. q̃ reſpicit traditionẽ. Etiam ex dictis Bar. ſuper ver. quæro vtrum debeant, vſque ad ver. requiritur etiam bona fides colligo infraſcriptas concluſio-
1 nes. Prima cõcluſio eſt, † ꝙ titulus verus, aut putatiuus cauſatus iuſto errore non ſufficit ad præſcriptionem, niſi interueniat & probetur traditio in caſibus in quibus dominiũ abſque traditione non acquiritur, & tunc debet probari traditio, ſed vbi ſine traditione transfertur dominium, tunc oportet probare apprehenſionem poſſeſsionis ſecundum gloſ. ibi & erit hoc verum vſque ibi. Sed cur quæ eſt notabilis & ſingularis ſecundum Bart. quam latius ſupra declaraui apoſtillando eam. Addo ad Bart. quod non ſufficit ſimplex traditio, niſi fiat virtute illius tituli putatiui ſiue ex illa cauſa quæ putatur ſubeſſe. vt eſt tex. nota. in l. eum qui. §. ſi ſupra de publici. Et declarat hic Paul. de Caſtr. quia ſi hoc procedit in vero titulo tanto magis in putatiuo. vt hic per eum. & dixi ſupra.

2 † Secunda concluſio elicitur ex dictis Barto. quod ad hoc vt transferatur præſcribendi conditio ſufficit aliquid quod loco traditionis habeatur vt dimiſſio rei quãdo res eſt penes partem, prout ſufficit ad dominij translationem. §. interdum. inſti. de rerum diuiſio. & l. qua ratione. §. interdum. ſupra de acquiren. rer. domi. Addo alios plures

plures modos, per quos poſſeſſio transfertur abſque traditione corporali,& qui loco traditionis habentur,de quibus per glo.magiſtram in l.iij.in prin. & ibi plene not. doct. ſupra de acquir.poſſeſſ. Subdit Bar.ꝙ iſta concluſio debet intelligi, dummodo creditor ſciret quod tempore venditionis res eſſet apud emptorem,quia tunc data ſcientia hoc ſufficit loco traditionis.d.§.interdum. per glo.in l.eius rei.ſupra de rei vend.me lius allegaſſet glo. in l.hæc ſi res. Sed miror ꝙ Bar.ad hoc alleget gloſſ. quia iſtud probat aperte text.in d.§.interdum.in verbo, patientia domini pro traditione habetur.Nam patiẽtia neceſſario includit ſcientiã l.quoties.la ij.ſupra de ſeruitu. titu.generali.l.ij. C. de ſeruit. & aqua. cum ibi nota. & l. iij. §.dare. ſupra de vſufruct.

3 † Tertia concluſio elicitur ex dictis Barto.poſt glo.ꝙ vbi eſt talis titulus in quo non requiritur traditio ad dñij tranſlationem,vt in tit.pro hærede. l.cum hæredes.in princi. ſupra de acquir.poſſeſ.vel in tit. pro legato.l.cum pater.§. ſurdo,ſupra de leg.ij.& l.a Titio.infra de furt. Tunc ad præſcribendi conditionem nõ requiritur traditio etiam in titu. putatiuo.iuſto errore cauſato. Sed ſufficit ſola poſſeſsionis apprehenſio, dummodo fiat ſine vitio, per textum cum glo.in l.ſi non traditam.infra pro lega.Et ſic requiritur quod talis apprehenſio ſit iuſta.Et iſtam glo.intelligunt Bald.& Angel. in dicta l. [a] ſuper longi.colum. penult.circa finem. vel vlti. colum. vbi dicunt ſe ita intelligere gl.magnam in hac l. Celſus. quæ dicit ꝙ non requiritur traditio in caſibus, in quibus transfertur dominium ſine traditione, ſed ſola poſſeſsionis apprehenſio ſufficit. Nam debet intelligi ſecundum eos de apprehenſione iuſta, non de iniuſta. Iſtam concluſionem limitat hic Pau. de Caſtr. poſt Dyn. vt procedat quando defunctus non inceperat vſucapere, vel præſcribere, quia tunc requiritur apprehenſio iuſta,vt prędictum eſt.Sed ſi præſcriptio, vel vſucapio iam fuiſſet inchoata in perſona defuncti, nondum vero completa, & ſic defunctus habebat quaſi dominium,& publicianam. Tunc illud ius trã ſit ipſo iure in hęredem, vel legatarium, abſque aliqua apprehenſione, quia ſicut hæreditas iacens poteſt complere præſcriptionẽ ceptam per defunctum.l.ceptam,infra eod.tantomagis poteſt hæres poſt aditam hęreditatem licet non apprehendat corporalem poſſeſſionem illius rei, quam defunctus ceperit pręſcribere. Et idem in legatario, quia in re legata habetur loco hæredis,[a] vt dicit tex. nota. in l.id tempus.§.j. ſupra eo. Sed

a Hoc intelligendum venit ĩproprie, quia ille text. vtitur duabus notis ĩproprietatis.dicitur enim legatarius quodãmodo quaſi hæres eſt. Nam dictio quodammodo eſt nota ĩ. proprietatis gl.in l. j.in princ. ſupra de rer. diuiſ. & in

& in l.ſi me in vacuā. ſupra de acquir.poſ.& ibi no. Ang.allegans plures glo. concordantes & pariter dictio quaſi. l.ſi cum dotem.§.fin.& ibi glo.& doct. ſupra ſol. mat. cum cōcor. & iō d. Alexā. conſi. ix. viſis dicto themate.col. iiij. ver. et etiā nō obſt. ij. vol. dicit ꝙ legatarius; dr̃ hęres improprijſsime ꝑ illū tex.

a Addo vltra Alex. ꝙ hanc concluſionem pulchre firmat Bal. in l.eum qui.§.prætor ait, in j.no. ſupra de publi. vbi no. dicit ꝙ interdum competit publiciana ei qui nunq̃ poſſedit, ꝙ eſt qñ publiciana erat iam formata ſeu in eſſe ꝓducta in perſona autoris,& ſucceſſor p̄tendit cauſam q̃ trahit ſecum ſuum effectum abſq; traditione, vt in legato & donatione cauſa mortis.l.j.§.fin.cum l.ſeq.ff. de pu. Et idem eſt ſecundū Bal. ſi quis agit ex iure ceſſo.Nam ceſsio nō deſiderat rei traditionem ſicut dicimus in reſtitutione ex trebelliano, quæ eſt ceſsio quædam vt l. cū ſponſus.§.his cui. de publ.et l.ſi culpa.ff. de rei vend. ſecundū vnū intelle. Hęc ſunt verba Bald. no.in d.§.prætor ait,

Sed ſi hęres vel legatarius vult inchoare p̄ſcriptionē ex perſona ſua titulo pro hærede vel pro legato, tūc neceſſaria eſt apprehenſio iuſta quia ſine poſſeſsione præcedente titulo vero vel putatiuo pręſcriptio non procedit. Et hoc eſt,quod vult glo. hic ſecundum Pau.de Caſt. Et licet ipſe non referat, iſtam notabilem doctrinam tradit Bar.in l.j.ſupra de publici. dicens quod aliqua ſunt, quæ tranſeunt in hęredem vel legatarium ex ꝑſona defuncti. Et iſta tranſeunt ipſo iure & in ipſis non requirītur traditio vel apprehenſio,et ideo ſi teſtator erat dominus transfertur dominium. Idem et ſi erat quaſi dominus, vt l.cum ſponſus.§.is cui ſupra de publici. Quędam ſunt iura quę a teſtatore non transferuntur. Sed incipiūt in perſona hęredis vel legatarij & ſic acquiruntur hęredi vel legatario ex perſona ſua mediante titulo habito a defuncto, vt quia hæres vel legatarius vult inchoare præſcriptionem pro hęrede vel pro legato, & tunc requiritur traditio vel apprehenſio. Ita vult Bart.ibi quo ad traditionem.

De apprehenſione vero eſt
4 hic gloſſ.ordi. † Hinc infero quod hæredi vel legatario poteſt competere publiciana ſi defuncto competebat, quia erat quaſi dominus quāuis ipſe hæres vel legatarius nunquam apprehenderit poſſeſsionem ex ꝑſona defuncti,licet alias ſi ueniret ex perſona ſua requireretur titulus & traditio. l.j. cum ſeq.ſupra de publi. Ita probat tex.no.in d.l. cum ſponſus.§.is cui,& ibi no.Bar. & doct. illo eod.tit.& no. Alexand.conſil. lxxxviij.eximie domine vicarie in fin.& latius conſil.xc.in cauſa & lite.iij.col. ij. volu.

a Hanc concluſionem [a] glo. & Barto.hic quod non requiratur traditio ſed ſufficiat apprehenſio in titulo habili ad dominij translationem vero vel putatiuo iuſto errore cauſato abſque

traditione

traditione vt in titulo pro hæ-
rede vel pro legato ampliat
Paul.de Caſt.procedere in om-
ni titulo etiam inter viuos ex
quo transfertur dominium ſine
traditione,vt in caſibus de qui-
bus in l.fin.C. de ſacroſan. ec-
cle. Et circa iſtam concluſio-
nem dicit hic Ang.quem refert
Imo.col.ij.ver.extra glo. ꝙ in
caſibus in quibus non requiri-
tur traditio eſt tamē neceſſaria
apprehenſio & proſunt tempo-
re autoris putatiui ad acceſsio
nem faciendam quandocunque
poſtea ipſa poſſeſsio apprehen-
datur dum tamen medio tem-
pore non fuerit per alium ap-
prehenſa ſicut proſunt habenti
verum titulū per l. Pomponius.
§.ſed & legatario ſupra titu.j.
Sed Imo.dicit quod ibi pro-
deſt acceſsio ad vtilitatem eius
ad quem vere ſpectat ſucceſsio
autoris putatiui, vt ibi patet.
Non autem conſequenter pote-
rit prodeſſe huic nō habenti ni-
ſi titulum putatiuū.Vnde opor-
tet ſecundum Imo. quod vſuca-
pio vel p̄ſcriptio incipiat ex
tempore ſuæ apprehenſionis.&
ſic tenet contra Ang. Sed do-
mi.Clau.aquen. hic colum. iij.
defendendo Ang. intelligit ip-
ſum loqui quando præſcriptio
fuit cepta per defunctū vt non
obſtet id quod dicit Imo.& idē
etiam tenuit Dyn.hic vt refert
Pau.de Caſt. per l. ceptā infra
eo. Sed aduerte quia in.§.ſed
& legatario.nō probatur quod
ibi eſſet autor putatiuus. Imo
erat verus autor quia cōſtabat
de vero legato. Id etiam quod
dicit domi. Claud .non vide-
tur bene dictum: quia neceſſa-
rio Angel.loquitur vbi pręſcri
ptio fuit cepta per defunctum:
alias fruſtra de acceſsione tra-
ctaretur. Vnde puto ꝙ Imol.
non bene loquatur quia tantū
debet operari titulus putatiuus
iuſto errore cauſatus quantum
verus quo ad præſcriptionem.
per ea quæ plene notantur hic
per glo.& Bartol.& per multa
5 iura de quibus in gloſſ. †Ex
præmiſsis vltra ſcrip.hic colli
go limitationem et intellectum
ad l.fina.C. vnde vi. vbi habe-
tur quod non poteſt quis appre-
hendere poſſeſsionem rei va-
cantis abſque vitio vt proce-
dat in re aliena in qua quis nō
habet aliquem titulum. Secus
vbi quis habet titulum in re in
quo nō exigitur traditio ad do
minij translationem vel in re
ſua quia licet eam vacantem
apprehendere propria autori-
tate. Ita illam.l. limitat & in-
telligit vbi glo.not. ſuper ver-
bo ignorantiam,quam ſequun-
tur Bartol.& domi. Alexand.
in l.fina.colum.vij.vel viij.&
ibi Bald. in v. quæſtio. C. de
edi.di. adri.tollen. Pro qua
concluſione eſt text. cum gloſ.
in dicta l. penul. infra pro le-
ga. & gloſſ. in l.non dubium.
C.de lega.quæ volunt quod le
gatarius poteſt apprehendere
poſſeſsionem rei legate vacan-
tis propria autoritate. ſecus
vbi non vacaret quia tunc li-
cet habeat titulum ſi apprehen
deret propria autoritate dice-
retur prædo & in mala fide.l.
ſi ex ſtipulatione. & ibi not.
gloſſ. Bartol. & omnes ſupra
de acquiren.poſſeſsio. Et hęc
concluſio videtur ſpecialiter
tantum procedere in titulo ha-
bili ad dominij translationem

abſque traditione vt in titulo pro hærede & pro legato quod tunc ſit licita apprehenſio poſſeſſionis rei vacantis quia ibi non requiritur traditio. Et ſic videtur ſecus in titulo inter viuos vbi regulariter requiritur traditio ad dominij translationem præſcribendi conditionē l. traditionibus. C. de pact. iuncta. l. clauibus ſupra de contrahen. emp. prout expreſſe ſentit. Paul. de Caſt. hic dum ampliat concluſionem glo. hic procedere in titulo inter viuos vbi nō exigitur traditio vt in eccleſia in caſibus no. in d. l. ſi. quaſi dicat, ſecus eſſe in alijs. Et gloſſ. præallegate ſolum loquuntur in re ſua vel legata aut hæreditaria vacante. Contrariam tamen opin. ꝙ iſta concluſio procedat in quouis titulo inter viuos etiam ex quo nō tráſfertur dominium ipſo iure vt liceat apprehendere poſſeſsionē rei vacantis quādo illa re quis habet titulum emptionis vel alium puta quia emit a defuncto & res vendita vacat tempore mortis tenet Bald. in d. l. fina. in v. oppoſi. C. de edic. di. adri. tol. quem ibi ſequitur Alexand. colum. viij. per text. not. in l. fiſtulas. §. fundū ſupra de contrahen. emp. Et ſequitur Iaſo. in d. l. ſi ex ſtipulatione. in iij. limita ſupra de acquiren. poſſeſ. Ex quo infero: quod ſi iſta opin. eſt vera quam Bal. vbi ſupra atteſtatur eſſe communem non procedit concluſio glo. Bartol. & communiter doct. hic ſupra ſæpius repetita. quod vbi non requiritur traditio, vt in legatis ibi ſufficit apprehenſio poſſeſsionis iuſta & ſine vitio, & ſic requiritur quod res ſit vacans: quaſi dicat quod in alijs ſit ſecus. Et in hoc dixit Bartol. illam glo. notabiliter & ſingulariter loqui, quia ſecundum prædictam opin. non erit hoc ſpeciale in caſibus vbi non exigitur traditio quod ibi ſufficiat apprehenſio poſſeſsionis ad dominij translationem vel præſcriptionem. vt dicunt glo. Bartol. & docto. hic ſed erit generale in quouis titulo inter viuos etiam vbi exigitur traditio vt ſufficiat apprehenſio rei vacātis propria autoritate ſicut ſufficit in titulo habili ad dominij translationem abſque traditione vt tranſeat dominiū vel præſcribendi conditio. Et miror quod nullus antiquorum & modernorum hic vel alibi aduertat ad hoc. Sed omnes vbique ſimpliciter tranſeant cum iſta gloſſ. quam in hoc reputant ſingularem & tamen videtur non poſſe procedere ſtante alia concluſione Bald. & communiter docto. in dicta l. fina. C. de edict. diui Adria. tollen.

6 †Quarta concluſio colligitur ex dictis Bartol. poſt gloſſ. quod licet circa titulum regulariter ſufficiat iuſtus error excepta venditione in qua requiritur iuſtiſsimus. Tamen non ſufficit iuſtus circa traditionem ſed requiritur iuſtiſsimus error. Et ſic ꝙ ſufficit traditio putatiua: iuſtiſsimo errore interueniente. Iſtam concluſionem gloſſ. confirmat Bartol. per tex. in l. iuſto. §. filius. infra eod. Et ex notatis in gloſ. infert Bartol, quod ad præſcriptionem quis

quis habet probare titulum verum vel putatiuum iuſto vel iuſtiſsimo errore & probare traditionem vel aliquid quod habeatur loco traditionis aut iuſtiſsimum errorem circa traditionem: & rationem huius concluſionis aſsignat hic Paul. de Caſt. & retuli ſupra in gloſſ. Iſtam concluſionem gloſſ. & Bartol. late examinant Bald. & Angel. in l. ſuper longi. colum. fina. verſicu. incidenter eſt videndum. C. de præſcrip. lon. temp. vbi declarant & limitãt iſtam gloſſ. & allegant aliam gloſſ. in contrarium quam reputant ſingularem. in l. fina. in verbo emiſſe infra pro ſuo. quę aperte dicit secũdum eos quod non ſufficit putare traditam niſi traditio facta ſit. quas gloſſ. ſedere diſtinctionis concordãt dicentes ꝙ aut quis habet titulum verum & tunc ſufficit putatiua traditio errore iuſto, vt quod operatur error circa titulum illud idem operetur circa traditionem, cum quolibet eorum ſit facti. Et ſic intelligunt iſtam gloſſ. & text. in dicto. §. filius. Sed vbi non ſubeſt niſi ſolus titulus putatiuus tunc etiã non ſufficit putatiua traditio quocunque errore etiam iuſtiſsimo. Et iſta ſecundum Bald. & Angel. eſt mens gloſ. in dicta l. fina. pro ſuo relata ad text. & ratio eſt in promptu vt ipſi dicunt. Ne circa idẽ concurrat duplex putatio ex qua inſurgeret duplex fictio: quia fingeretur titulus vbi non eſt, & traditio vbi non eſt: quę duplex fictio reprobatur circa idem l. j. C. de do. promiſ.

Hæc ſunt verba Bald. conferentia ad hanc concluſionem. in dicta l. ſuper longi. quę tranſcribit Angel. ad verbum & totam eius lecturam ſuper illa nihil addito. Quamuis Angel. hic teneat contrariam opinio. vltra medium commen. dicens quod poteſt concurrere titulus putatiuus iuſto errore interueniẽte & putatiua traditio cum iuſtiſsimo errore.

Ex quo infert quod duæ fictiones eo caſu concurrunt. Nã per vnam fingit contractus: vbi non eſt. Per aliam fingitur traditio, vbi nón eſt facta. Et ratio eſt ſecundum eũ, quia originem trahunt a diuerſis fontibus æquitatis quo caſu non eſt inconueniens quod duplex fictio concurrat circa idẽ. vt late per Bartol. in l. ſi is qui pro emptore. in vij. quæſtio. principa. colum. penulti. ſupra eod. Sed profecto verior eſt opin. præcedens & magis communis, quia ſicut fictus titulus & ficta traditio non ſufficiunt ad dominij translationem, vt probat tex. valde difficilis in l. ſi rem aliquam: & ibi notant Bartol. & docto. ſupra titu. j. ita non debent ſufficere ad transferendam pręſcribendi conditionem quæ tendit ad dominij acquiſitionem. Nã hæc duo regulariter parificantur. l. clauibus ſupra de contrahen. emptio. Et negatur quod hoc caſu iſtæ duæ fictiones: ſiue hæc duo ſpecialia oriãtur ex diuerſo fonte æquitatis quinimmo ex eodem ſcilicet bonum publicum. l. j. ſupra eodem.
7 †Quinta concluſio colligitur ex verbis Bar. qđ ad hoc vt transferatur præſcibẽdi cõ-

ditio: requiritur ꝙ titulus & traditio procedant ab eodem: non autem a diuerſis. Item & quod fiat traditio occaſione illius tituli. Non autem ex alia cauſa per textum in l.eum qui. .§.fina.ſupra de publici.de quo tamen Bart.ſe remittit ad ſcripta per eum in l.cum ſolus.quę proxime ſequitur vbi late examinat primam cõcluſionem in vlti.colum.Et eſt proprie materia illius.l. & illam examinãt Bald.& Ang.in d. l. ſuper longi.colum.pen.& vlt. verſi. ſed circa iſtud duo puncta ſubtilia &c. dicentes Bart. in d. l. cum ſolus.ſomniaſſe & dixiſſe de directo contra caſum,cui nõ poteſt reſponderi ſecundũ eos, in l.penul.§.fi.infra pro ſuo: cũ quo concor.tex.in l. iiij. infra pro lega. Et reſpondet Bal. & Ang.ad tex. in d.l. cum ſolus. per quem mouetur Bartol. vt ibi per eos qui hunc articulum latius proſequuntur concludentes ꝙ ſufficit habere titulũ verum vel putatiuum ab vno & poſſeſsionem ab alio ſiue titulus præcedat poſſeſsionem: dũmodo eo nomine ſit tradita poſſeſsio. Secus ſi alio nomine dict. l. eum qui .§. finali. vbi eſt caſus ſupra de publici. ſiue poſſeſsio procedat titulum verum vel putatiuum iuſto errore cauſatum. Et opin.Bartol. etiam late impugnant Ang. & Imol.in d.l. cum ſolus. colum. pen.& fin. concludentes Bart. ibi male dixiſſe & male intellexiſſe illum text.quo ad hoc. Et ſic communis opin. in hoc eſt contra Bar. Ex quo Bald. & Ang.in d.l ſuper longi. col. pen.verſi.ex hoc infero, dicũt ſe inferre vnum mirabile & ſingulare ꝙ vbicunque quis habet titulum putatiuum ab vno & poſſeſsionem ab altero nunquã poſſeſsio autoris putatiui continuatur illi etiam ſi ille a quo habetur poſſeſsio ſit vniuerſalis poſſeſſor. Licet aliud ſit in habente titulum verum. Quia tunc tempora coniunguntur:& fit acceſsio vnius poſſeſsionis ad alteram.l.pomponius. .§.cum quis:vſque quaſi in fi.l. ſupra titu.j.

8 † Sexta concluſio colligitur ex dictis Bartol. circa iſtam materiam traditionis.in iij. col.in ver. procedo. & quæro ꝙ ad dominij trãslationem ſufficit traditio poſſeſsionis non vacue.per tex.repu. ſin.in l. ſi fundũ ſupra de fund. do. Ad quẽ tex.vide Iaſ.poſt Bartol.& alios in l.traditionibus.circa fi.commẽ.C. de pac. Septima concluſio eſt: ꝙ licet ad dominij translationem ſufficiat traditio poſſeſsionis non vacue.d.l. ſi fundum. Tamen ſecus eſt quo ad præſcriptionem: quia ad eam requiritur traditio vacue poſſeſsionis. Quam concluſionem ſequuntur Alex. in l.iij.§. ex contrario.col.vlt.ſupra de acqui.poſ. Are.in rub.illius titu.ad fin.& Iaſ.in d.l. traditionibus. circa fi.ita limitantes illam l. ſi fundum.Vt ꝓcedat quo ad trãslationem dominij: ſed non quo ad præſcribendi conditionem. Et ſic colligitur noua limitatio ad regulam l. clauibus ſupra de contrahen.emp. vltra limitationes ſupra relatas in ix. conclu. j.partis huius repe. Vt nõ procedat reſpectu traditionis. Quia quo ad dominij trãſlationem

lationem non requiritur tradi-
tio vacue poſſeſsionis. Sed bene
requiritur: qd tradatur vacua
poſſeſsio vt cauſetur præſcri-
ptio. Et ſic in hoc non proce-
dunt a pari dominij translatio
9 & præſcribēdi cōditio. †Octa
ua concluſio colligitur ex ver-
bis Bar. in hac ij. parte. ꝙ poſ-
ſeſsio tūc dicitur vacua vt cau
ſet præſcriptionem: quando a
nullo poſsidetur nec ciuiliter
nec naturaliter. Sed ſi alius poſ-
ſideat: ciuiliter & naturaliter
vel ciuiliter tunc quamuis tra-
dens detineat vel naturaliter
poſsideat poſſeſsio non dicitur
vacua ſed plena. Ideo licet ille
cui fuit tradita poſſeſsio poſsi-
deat naturaliter non incipiet
præſcribere: donec alius deſi
nat poſsidere ciuiliter. Et ſic
tunc incipiet curſus ꝑſcriptio-
nis quando erit amiſſa ciuilis
& coniuncta naturali: & non
antea. Ita tenet gloſ. not. in l. j.
in gl. magna. C. de ſer. fugit. ſe-
cundū Bar. Quare tradit cau
telā dicens. ſit ergo cautus ad-
uocatus rei: ſi poteſt probare
alium antea poſſediſſe. & nihil
plus dicit. vt ſi dicat ꝙ tūc non
prodeſt traditio: quaſi non fue-
rit tradita poſſeſsio vacua qa
antiquior poſſeſſor præſumitur
retinuiſſe ciuilem poſſeſsionem
animo vſq; ad x. annos, vt not.
Bartol. & doc. in l. peregre. in
princi. & in l. ſi de eo. §. j. ſupra
10 tit. j. † Ratio huius cōcluſio-
nis eſt, quia ciuilis poſſeſsio eſt
illa quæ cauſat præſcriptionē:
& ſola ſufficit ad præſcriben-
dum abſque naturali ſed natu-
ralis non ſufficit de per ſe. vt
vult gl. no. in d. l. j. in glo. ma-
gna circa fi. C. de ſer. fug. & gl.
magna in l. ſi vt certo. §. ſi duo-
bus vehiculum. & ibi Bal. ſu-
pra cōmo. & glo. ij. in l. ij. C. de
præſcri. xxx. an. Not. Dyn. in
c. ſine poſſeſsione. de reg. iur. in
vj. Et plene no. Bar. poſt glo. in
l. iij. §. ex contrario. colum. ij.
& ibi Alexan. colum. iij. &
idem Alexan. in l. j. §. per ſer-
uum qui in fuga. colum. ij. ſu-
pra tit. j. de acquiren. poſ. vbi
Alex. declarat gl. in d. l. j. C. de
ſer. fug. Ad idem allegatur
glo. in c. cauſam quæ. & ibi no.
Fely. col. fi. verſi. & quamuis.
& in c. vigilanti. col. pen. ver.
limita ſeptimo de præſcri. vbi
firmat concluſionem Bart. hic:
licet non alleget ꝙ curſus præ
ſcriptionis incipit amiſſa ciui-
11 li: & non antea. †Nona con-
cluſio elicitur ex dictis Bar. ꝙ
ciuilis poſſeſsio perditur ani-
mo: vel ex negligentia lōgi tē-
poris. iuxta notata per eum in
d. l. ſi de eo. §. j. vbi Bart. Ang.
Imo. & d. Alex. late examināt
quæ requirantur ad perdendam
ciuilem poſſeſsionem: ſeu qua-
liter perdatur: & quanto tempo
re. Et no. Ang. & Imo. in l. fur-
tum. §. fundi: vbi bonus text. cū
gl. infra eo. & Ang. Aret. in. §.
quod autem. vbi glo. inſti. eod.
& plene Fely. poſt Panor. in c.
vigilanti. colū. pen. & vlti. de
præſcri. diſtinguens quatuor ca
ſus. Et licet Innoc. quem plu-
res ſequuntur. in c. quærelam.
de elect. dixerit quod perdatur
ciuilis poſſeſsio tempore arbi-
trio iudicis: qui debet arbitra-
ri de minori tempore. x. annis
quia facilius debet perdi poſ-
ſeſsio quam dominiū, vt latius
refert Alex. in d. l. ſi de eo. §. ſi
forte. & in cōſilijs infra alleg.

Tamen verior videtur opinio. glo.& Bar quod ciuilis poſſeſſio non perdatur niſi per negligentiam longi temporis : ideſt x.annis,ſecundum Alex. in d. §. ſi forte. Et iſtam opin. tenuit gl.ibi.& in §.quod autem, in verbo per abſentiam. inſti. eo.& gloſſ.j. magna in l. fin.& in l. licet. C.vnde vi. Dyn.in c.ſine poſſeſsione.de regul.iur. in vj. Et hanc opinio. tenent multi. quos refert Felyn. in d. c. vigilanti, col.fin.in iiij.caſu qui videtur reſidere in hac opinio. Vltra quem addo pulchre Alexand.conſi.cxiiij.viſis & ſæpius recenſitis.ij.colū. v.volu.vbi concludit ꝙ iſta eſt communis opinio. glo.& doct. & ꝙ videtur verior per text. in d.l. furtum.§.fundi. in verbo longe. infra eo.a contrario ſenſu. Et ibi eleganter reſpondet ad rationem Innocen.& ſequacium. Eandem opin.ſecutus eſt conſulendo idem Alex. conſil.vj. circa proceſſum col. iij.& conſi. xxxiiij. ponderatis verbis circa fin.iij.vol.vbi concludit ꝙ poſſeſsio ciuilis in dubio præſumitur retenta vſq; ad x. annos per tex. in d.l.furtum.§.fundi, & ibi not.Barto. infra eo.Et per no.per Bart.& doct. in d.l.ſi de eo.§.j. Quod ampliat no.procedere, etiam ſi non viuat ille qui poſsidebat, qui poſsit nunc dicere & declarare ſe animo continuaſſe in retinendo poſſeſsionem. Allegat Rotam ita decidentem ſua deciſio.cxx.incip.item ſi aliquis probet. Et idem firmant Butri.& Panormi.in c.cum ad ſe

12 dē.de reſtitu.ſpol. † Et not. ſingulariter ꝙ ſtandum eſt dicto illius qui dicit ſe nunquam habuiſſe animum amittendi ciuilem niſi contrarium probetur. Iſtud fuit notabile dictum Archid.& Gemi. in c.pontifices. vij. quæſtio.j.quod refert & ſequitur Felyn.in c.vigilanti. colum. vlti. circa medium, & in c.cauſam quæ.circa princip.colum. vltim. de præſcrip.

Et quia Bart.hoc dicit quod requiritur traditio poſſeſsionis vacuæ quæ dicatur vacua poſſeſsio,declarat glo. not.in l.ſinal.in verbo vacuam.C.vnde vi.& in l. improbat, in verbo vacua. C.de acquirend.poſſeſ. gloſ.magiſtra.in §.quod autem el ij.inſti.eo. quæ ponit quę dicatur poſſeſsio plena, ſemiplena & vacua, quam not. Angel. in l. ſi me in vacuam, in fin. princip.ſupra titul. j. dicens ꝙ non habet ſociam,& no.Iaſ.in l.traditionibus, circa fin.C.de

13 pact. †Decima concluſio colligitur ex verbis Bartol. quod ad hoc vt dicatur tradita poſſeſſio vacua quo ad effectum pręſcriptionis, ſatis eſt quod tradens ciuiliter poſsideat quamuis alius ſit in poſſeſsione cauſa rei ſeruandæ quia licet tunc poſſeſsio proprie non dicatur vacua. l.iij.§.j. ſupra de actio. emptio.Tamen ſufficit ad pręſcriptionem. Et pro iſta concluſione Bartol. allegat infraſcripta iura, licet lectura ſit corrupta,videlicet tex.in l.acquiritur, in ſin.ſupra titu.j.debet allegare ſupra titul. ij. de acquiren. rerum domi. & in l. miſſo. infra pro empto.& in l. iuſto.§.non mutat, infra eo. & in l.ij. in princip.infra pro hære re. Sufficit ergo quod tradens

dens transferat ciuilem, quia
ciuilis poſſeſsio, vt prædixi eſt
illa quæ cauſat præſcriptionē.
Naturalis autem de per ſe non
ſufficit ad præſcribendum vt
probant iura præallegata. Et
eſt proprie caſus in d. l. ij. infra
pro hære. & in d. l. miſſo. ꝙ li-
cet alius ſit in poſſeſsione rei
ſeruandę cauſa, qui non poſsi-
det ſed detinet. l. qui legati. in-
fra ex quib. cau. in poſ. ea. & l.
iij. §. genera. ſupra titul. j. non
14 impeditur præſcriptio. †Et
quod ſola ciuilis poſſeſsio ſuffi-
ciat ad præſcribendum, ſed nō
naturalis plene dixi in iiij. &
vlti. parte iij. princip. præce-
dentis tracta. Et vltra ibi al-
legata no. Felyn. adducens plu-
ra in c. cauſam, colum. fin. ver-
ſicu. & quamuis, de præſcripi.
vbi incipit vnum caſum, vide-
licet in præſcribendo vſumfru
ctum quia ibi ſufficit ſola natu-
ralis, vt tenet Barto. in l. iij. §.
ex contrario ſupra eo. quem ſe
quuntur But. & Panor. ibi per
eum relati. Sed hoc non eſt ve
rum quia vſufructuarius ipſum
ius vſusfructus poſsidet ciuili-
ter & naturaliter, licet ipſum
fundum naturaliter tantum poſ
ſideat l. naturaliter, in prin. ſu-
pra de acqui. poſ. vbi plene di-
xi, vbi ſupra. Et ſic de naturali
non curatur in præſcribendo.

Bene facit pro hac cōcluſione
Bar. quod no. vult Bart. in l. in-
terdum. §. fi. ſupra ti. j. vbi dicit
ꝙ per conſtitutum transfertur
poſſeſsio ciuilis, licet illa ſola
ſit penes conſtituentē. Et ibi ſe
quuntur cōiter doct. Et ſic ap-
paret ꝙ poteſt trāsferri ſola ci-
uilis, licet non transferatur na-
turalis. Et idem econtra, ſi
tradens habebat ſolum natura-
lem, vt ibi per Bar.

POSTEA opponit Bar. de
tex. in l. a diuo pio. §. ſi ſuper re
bus, in fin. infra de re iudi. qui
tex. vt dicit Bar. non eſt alibi,
& multum turbat iſtam conclu
ſionem, quia uidetur ille tex. di
cere ꝙ miſsio cauſa rei ſeruan-
dę interrumpit preſcriptionem
iam inchoatam. Ergo fortius
debet impedire inchoandam,
argu. l. patre furioſo, ſupra de
his qui ſunt ſui vel alie. iur. Li
cet Bar. ita clare non deducat,
& non ſoluit, ſed ſe remittit ad
ea quę ibi dicit. Vnde ad illū
text. dici poteſt ꝙ habet qua-
tuor intellectus, vt ibi per gl. &
Bar. Et ſic ex eo non poteſt ſu-
mi argumentum, vt dicit Bart.
in l. in ambiguo, infra de re.
dub. Et de intellectu illius tex.
& pro ſolutione vide ibi late
Alex. col. vij. & viij. qui plene
examinat hunc articulum, &
refert ꝙ opin. Bar. circa illum
tex. eſt communiter damnata.
Dic vt ibi per eum.

SVCCESSIVE BARTO.
format no. quæſtio. circa iſtam
15 partem. † Pone, ꝙ debitor
obligauit omnia bona ſua, &
conſtituit ſe creditoris nomine
poſsidere. Poſtea vendidit vnā
rem, & eam pariter conſtituit
ſe emptoris nomine poſsidere,
an in emptorem tranſeat domi
nium vel præſcribendi condi-
tio, dicit Bartol. videtur quod
non quia poſſeſsio erat plena.
Poſtea diſtinguendo concludit
ꝙ aut debitor conſtituit ſe a
creditore poſsidere precario,
& tunc conſtituendo poſtea ſe
precario poſsidere ab emptore
transfert in eū omnem poſſeſ-

ſionem, & creditorem poſſeſſione priuat.per tex.in l.interdum.§.fin.cũ ibi no.ſupra tit.j. Et quia res non eſt vitioſa propter precarium: ideo tranſit dominium vel præſcribendi conditio. Si vero conſtituit ſe creditoris nomine poſsidere ſimpliciter, vel a creditore conduxit, tunc ipſe creditor omnino poſsidet, Ideo poſtea precario rogando ab emptore, nullam poſſeſsionem transfert in eum, per tex. no. in l. quãuis.§.j.ſupra tit.j. Tamen quia illa poſſeſsio quæ eſt apud creditorem eſt ad commodum debitoris quo ad dominiũ & pręſcribendi conditionem. l. ſerui nomine.cum concor.ſupra eo.trãſiuit dominium vel præſcribẽdi conditio in emptorem ſicut erat apud ipſum debitorem, qa illo reſpectu debitor dicitur poſsidere. Et hoc ſecundum Iacob. Butri. quod dicit Bartol. ſibi placere. Et hæc dicta Bart. refert & ſequitur Pau.de Caſt. in l.quãuis.§.j.ſupra tit.j. Matheſi. in ſuis notabilibus, fol. xxix. colum. iij. Aretin.in §. actionum, col. v.inſti.de actio. & Practi.Papi.in for.reſponſi. rei conuen.in verbo. exceptionem præſcriptionis, col. iiij. verſi. & hæc faciunt ad quotidianam quæſtionem vbi latius declarant verba Bartol. hic.

Hanc eandem q.format Bar. in l.pignoris, ſupra ti.j.vbi ſe remittit ad hæc notata per eũ.

Contrariam opi. tenuit ipſe Bart. ſibi contrarius in hoc in l.creditores.col.ix.ver.ſed pone ꝙ debitor, quẽ ibi ſequitur Saly.C.de pigno. Sed verius eſt quod tenet Bart. hic ſecundum Imo. hic, colum.ij.circa medi.& d. Alex. hic in apoſt. Bar.colum.iij. ſuper hac q.qui allegat multos tenentes etiam opin. Bart.hic præſertim Bal. in pluribus locis & idem Alexand. in dicta l.creditores, in apoſt. ad Bartol. dicit ꝙ opin. 16 Barto.hic eſt communis. † Et pro intellectu huius no. qõ.& dictorum Barto.præſupponendum eſt quod per conſtitutum transfertur omnis poſſeſsio ciuilis & naturalis. l.ꝙ meo. in prin.& ibi not. gloſſ. Barto.& omnes ſupra titu. j. Et quãuis modus transferendæ poſſeſsionis per conſtitutum ſit fictus, tamen poſſeſsio quæ acquiritur per conſtitutum eſt vera & nõ ficta vt concludit not. Bart. in l.ab emptione, circa fin.ſupra de pact.& in l.ſi is qui pro emptore,in vlti.qõ.ſupra eo. Et ex verbis Bar.in hac q.elicio duas concluſiones. Prima cõcluſio eſt ꝙ ſi conſtitutum habet clauſulam precarij vt quia debitor conſtituit ſe precario nomine creditorio poſsidere bona ſua hypothecata pro debito. Deinde vendidit vnam rem tertio cum conſtituto & clauſula precarij tũc priuat creditorem omni poſſeſsione & illam transfert in emptorem. Caſus eſt repu. ſing. in d. l.interdum.§.ſi.ſupra tit.j. Ratio huius dicti eſt quia ille qui poſſidet precario poſsidet naturaliter. l. & habet.§.eum qui. & ibi gloſſ.ſupra de preca. Et ſic habet naturalem quam poteſt transferre in alium. Et trãsferendo illam transfertur etiam ciuilis, quæ erat penes eũ a quo precario poſsidebat, quia illa ciuilis

ciuilis requieſcebat ſupernaturali, ſiue erat illi coniuncta. Et ſic trãsfertur cum naturali. Et amiſſa naturali, amittitur ciuilis ſuper ea requieſcens. Licet ſit ſecus quando ciuilis non requieſcit ſuper naturali, vt vult gl. no. in l. j. §. fi. in gl. magna ſupra vsusf. quemad. caue. Et declarat Alex. in d. l. interdũ. §.
17 fin. † Secunda concluſio eſt ꝙ quando conſtitutum eſt ſimplex ideſt ſine clauſula precarij vel quando debitor primo loco conduxit a creditore per quam conductionem cenſetur translata in eum omnis poſſeſſio ſicut per conſtitutum. l. quędam mulier ſupra de rei vend. tunc quia nulla poſſeſsio naturalis vel ciuilis remãſit penes conſtituentem vel conducentẽ per ſecundum conſtitutum, & ſic per actum fictum non trãſfertur poſſeſsio in alium, nec priuatur primus ſua poſſeſsione. Iſte eſt caſus ſingu. in l. quãuis. §. j. vbi Bart. & alij notant ſupra titu. j. Et ſic patet ratio diuerſitatis inter vnum caſum & alium, quia primo caſu ille qui precario rogauit habet naturalem. Ideo conſtituendo poſtea tenere nomine alterius priuat primum ſua poſſeſsione ciuili requieſcente ſuper naturali & transfert in ſecundum.

Sed ſecundo caſu vbi eſt ſimplex cõſtitutum vel conductio ille qui conſtituit ſe poſsidere alieno nomine, vel conductor nullam retinet poſſeſsionem. dicta l. quod meo. in prin. & d. l. quædam mulier. Et ſic nullam poteſt transferre per ſecũdum conſtitutum quia eſt actus
18 fictus. † Ex quo primo infertur ꝙ vtilius eſt ſimplex cõſtitutum quam cũ clauſula precarij. De quo dic vt per Barto. & doc. in d. l. interdum, in prin. Secundo infertur ꝙ poſsidens in totum alieno nomine reſpectu ciuilis & naturalis non poteſt transferre poſſeſsionem in alterum & priuare illum cuius nomine poſsidet qui proprie dicitur ipſe poſsidere miniſterio illius. l. certe. §. j. ſupra de preca. & d. l. quod meo. & c. cum veniſſent. de reſt. ſpo. ſua poſſeſsione per actum fictũ vt per conſtitutum vel conductionem, vt eſt caſus no. in d. l. quãuis. §. j. Licet ſit ſecus quando is qui poſsidet nomine meo traderet realiter poſſeſsionem alteri, quia per traditionem veram priuat me poſſeſsione mea vt probat tex. in l. iij. §. ꝙ ſi ſeruus, vbi notant Bart. Alex. & doct. ſupra ti. j. & in l. peregre. §. fi. eo. ti. Et tunc competit ei cuius poſſeſsio fuit prodita per eũ qui eius nomine poſsidebat remedium. l. fi. C. de acqui. poſ. ad recuperãdam poſſeſsionem
19 amiſſam. † Circa huiuſmodi q. Bar. not. multum pertinenter vnum quod eſt in practica ſingulare, videlicet quod in terminis huius q. formate per Barto. quando debitor hypotecauit bona ſua creditori, & poſtea conſtituit ſe illa poſsidere nomine creditoris, ſimpliciter vel precario. Si hoc caſu debitor poſtea alienet aliqua ex bonis hypothecatis poſſunt creditores tanquam priuati eorum poſſeſsione agere ad reuocandam poſſeſsionem illorum bonorũ contra extraneos poſſeſſores nulla facta excuſsione principalis

cipalis debitoris per remediū.
d.l.fina.C.de acquiren. poſſeſſ.
Iſtud fuit ſingulare dictum Iac.
Butri.in authen.hoc ſi debitor.
C.de pigno.Et eſt ſingu. limit.
ad illam authen.referunt & ſe
quuntur Angel.Imol. & Alex.
in l.exitus.ſupra titu. j. Bal.in
l.j.col.vlti.verſi. quæro quid ſi
debitor,conſtituit.C de his quę
in fraud.credi. & pulchre Ro-
ma.conſi.clxxxix. ſtante pri-
mo quæſtio.ad finem.vbi nota.
limitat hoc dictum niſi preca-
rium eſſet extinctum per mor-
tem debitoris conſtituentis. An
gel. & Iaſ. in.§. item ſi quis in
fraudum. colum. xxv. in an-
tiq.impreſsio. inſtitu. de actio.
20 † Addo circa prædicta vnū
quod eſt notandum in practica,
videlicet, quod quando quis
allegat traditionem ſibi factam
& poſſeſsionem in ſe fuiſſe
translatam. vigore conſtitu-
ti.iuxta dictam l quod meo. in
principio.& gloſſ.nota.in l.ab
emptione, ſupra de pact. opor-
tet quod deducat & probet, ꝙ
venditor ſiue is a quo cauſam
habet poſsidebat tempore con-
ſtituti, alias tale conſtitutum
non prodeſt, nec operatur effe-
ctum.Ita nota.dicit Ange.in di
cta l. quamuis.§. ſi conductor,
per glo.ibi in verbo retinebit,
ſupra titu.j & per gloſſ.in l.ij.
in verbo tradita. & ibi etiam
not.Ange.C. de acquiren. poſ-
ſeſſ. Sequitur Alexand. in d.l.
quod meo.colum.vj. in princi.
& in d.§.ſi conductor.in fi.com
men. qui allegat concord. di-
cens, hoc dictum eſſe veriſsi-
mum,quia non poteſt quis plus
iuris in alium tráſferre, quam
ipſe habeat.l.traditio.ſupra de
acqui.rer.do. Imperiti tamen
& iuuenes aduocati, vt ipſe di-
cit de facili in hoc deciperen-
tur.Et idem Alexan. conſil.x.
viſo proceſſu cauſæ vertentis.
iiij.volu. & pulchre Matheſil.
in ſuis notabilibus. fol.vij.col.
iiij. in notabili. inci.not.vnam
doctrinam mirabilē. Nam per
ſolum inſtrumentum non pro-
batur traditio poſſeſsionis, li-
cet in eo dicatur. dedit tradidit
l.prædia.& ibi not.Bar.& do-
cto.ſupra titu.j. de acquis. poſ-
ſeſ.notant gloſ.& docto.in d.l.
ij.C.illo eo.titu.& Bal.in l.in
dicia. circa principium com-
men.C. de rei vendi. cum con-
cor.de quibus per Alex, conſ.
præallega.

SECVNDO QVAERIT
21 Bar. † Quia ſupra viſum eſt,
quod ille qui ſe fundat ex præ-
ſcriptione, habet probare titu-
lum et traditionem.Pone quod
quis probat titulum, & probat
eum qui conceſsit titulum poſ-
ſediſſe rem eo tempore,quo vē-
didit. Poſtea probaſſe poſſediſ-
ſe.illo præſente & ſciente, non
tamen probat traditionem, an
hoc ſufficiat. Et cōcludit Bar.
quod terminis ſic ſtātibus,præ-
ſumitur traditio fuiſſe facta ex
illo tit. pręambulo,vt not.glo.
in l.quædā mulier. ſupra de rei
ven.& in l.ij C.de acqui. poſſ.

Sed ſi poſſeſsio fuiſſet tūc pe-
nes alium vel dubitatur, apud
quem erat,quæritur quid iuris.
Bar.ſe remittit ad not.per eum
in l.cum ſolus. infra tit. j. Et
cum hac concluſione Bar.tran-
ſeunt communiter Docto.nihil
addendo, quia iſta eſt doctrina
glo. communiter approbata in
locis præallega.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Bona fides ad præſcriptionem rerum corporalium eſt neceſſaria.*

2 *Bona fides regulariter præſumitur in omni poſſidente. & numero 9.*

3 *Bona fides quãdo præſumatur.*

4 *Concluſio dicens ꝙ bona fides in dubio præſumitur in habente titulum intelligenda eſt dũmodo allegetur.*

5 *Bona fides autoris quo caſu nõ ſit neceſſario alleganda.*

6 *Verbum præſcriptio eſt plenũ, & includit bonam fidem.*

7 *Poſſeſſum tanto tempore cuius initii memo.non ex.præſumitur iuſte poſſeſſum.*

8 *Allegatio bonæ fidei in cauſa poſſeſ.an ſufficiat facta poſt cõclu.in cauſa.*

10 *Poſſidens ſine titulo præſumitur malam fidem habere ſi antiquior poſſeſſor appareat. & numero 12.*

11 *Poſſeſſio longiſſimi tẽporis facit præſumi bonam fidem.*

12 *Poſſidens contra ius non præſumitur bonæ fidei.*

13 *Mala fides poſſeſſoris titulati quot modis probatur.*

14 *Cautela pro illo qui vult vendere, ſed propter alterius denuntiationem non inuenit emptorem.*

15 *Mala fides poſſidentis probari poteſt confeſſione partis dicentis ſe ſciuiſſe rem eſſe alienam.*

16 *Euolat emiſſum irreuocabile verbum.*

17 *Mala fides probatur fama & rumore limitatur.nu.ſeq.*

19 *Modi plures probandi malam fidem poſſeſſoris.*

20 *Scientia rei alienæ etiam ſine mala fide ĩpedit præſcriptionẽ.*

21 *Mala fides quid ſit.*

22 *In facto arduo præſumitur mala fides continuata etiam in quoſcunque ſucceſſores.*

23 *Relatio tertii an reddat poſſeſſorem malæ fidei.*

24 *Bona fides & mala ex quibus præſumantur.*

EXPEDITA SEcũda parte principali materiæ huius l. tranſeamus ad tertiam partem, ſeu ad tertium principale requiſitum ad præſcriptionem corporalium quod eſt bona fides. Et ex verbis Bar. ſuper hac parte, in verſi. requiritur etiam bona fides, elicio infraſcriptas cõ-
1 cluſiones. † Prima concluſio eſt, quod ad præſctiptionem rerum corporalium requiritur bona fides, vt hic. & l.ij. C. de præſcrip. long. tempo. præſertim de iure canonico. cap. vigilanti. & c.fi. de præſcript. & c.poſſeſſor. de reg. iur. in vj.

De

De qua materia plene dixi in ij.parte.iij.prin.præcedentis tract. vbi declaraui, quid ſit bona, & mala fides, & declarat Panor. in c. conſultationibus. vltra medium. verſi.ex his infertur.de iurepatr. Et ibi dictis addo gl.in l.j.in verbo,ſciẽtes.C.de his qui. vt indig.quæ dicit ꝙ ſcientia rei alienæ inducit malam fidem. † Secunda concluſio eſt, ꝙ regulariter præſumitur bona fides in quolibet poſsidente per l. pen. C.de euict. ſi præcedat titulus verus, vel putatiuus,ēt errore iniuſto, ſecũdum Bar.per l. igitur.§.poteſt.ſupra de lib.cau. Nam bona fides poteſt cauſari etiã ex iniuſtis & temerarijs cauſis,vt dicit not.Bal.in l.j.C.vbi cauſa ſtat. Refert & ſequitur hic Alex.in apoſt.ad Bar. col.iiij. Fel.in c.cum contingat, col.ij. de reſcript.& in c. ſi diligenti. col.iij.de præſcri. Licet idem Bal.in d.c.ſi diligenti. ibi relatus per Fel.col.iij.circa mediũ dixerit,quod bona fides præſumitur,vbi cauſatur ex errore facti;Secus,ſi ex errore iuris. Et idem ante eũ voluit Dy. in c.qui contra iura.de reg.iu. in vj. Sed Imol.hic.col.vlti. concludit ꝙ quando agitur de præſcriptione longi temporis, quæ non procedit ſine titulo vero vel putatiuo errore iuſto ſic neceſſe probare errorem iuſtũ ad cauſandam bonam fidem. Sed vbi agitur de præſcriptione longiſsimi temporis in qua ſufficit bona fides abſque titulo tunc ſufficit probare qualencũque errorem ad inducẽdam bonam fidem. Et ita declaratur iſta concluſio.Et plene dixi ſupra in j.parte huius l. col.viij. in iiij.limi. Subdit Bar.ꝙ ex quo iſtud conſiſtit in animo, ſtatur conſcientiæ poſſeſſoris, vt no.glo.magna.in.§. ſed iſte.in.ſtit. de act. quam ad hoc etiam allegat Bar.ſupra in materia tituli. & ibi dixi in vij. conclu.

Hanc concluſionem ꝙ bona fides in dubio pręſumatur in habente titulum verum,vel putatiuum.firmant gl. & Inno.in d. c.ſi diligenti.in verbo,bona fide.de præſcri.quæ excipit quatuor caſibus,quos ibi proſequitur.Panor.col.iiij. & ſeq.verſi. expedita regula. in quibus licet quis habeat titulum,nõ præſumitur bona fides, ſed potius mala.glo.&Cano.in c.ſi.eo.ti. Et tenet glo.inſti.eo.in prin.in verbo qui bona.Bar.in l.communi diuidundo.§.inter prædones.ſupra commu. diuidun.

Et iſtam cõcluſionem firmat Alex.allegans multa conſ.cc. viſo & diſcuſſo proceſſu. col.j. verſi.prætera.ij.vol. & conſi. lxxv.viſis & ponderatis. col. pe.circa finem. & in prin.vlti. iiij.vol.vbi ſequitur Bar.hic.

Et in his locis fit concluſio, ꝙ in dubio quis præſumitur bona fide & iuſte poſsidere quando habet titulum. Et eſt bona glo.in c.dilecto.xv.q iij.quam allegat Panor.in d.c.ſi diligenti.col. iij. Et plura adducit hic Alex.in apoſt.ad Bar.col.iiij.

Eandem concluſionem tenẽt Bal.& Ange. in l.ſuper longi. col.ij.& iij.verſi. dixi ſecundo ꝙ requiritur bona fides. C. de præſcrip.lon.temp. vbi concludunt cum Bar.hic ꝙ bona fides in dubio ſemper præſumitur, niſi ſint aliquæ circunſtantiæ excludentes

cludentes

cludentes hanc præſumptionem de quibus infra dicetur. Iſtā concluſionē quod in dubio præſumatur bona fides, firmat per plura. d. Fran. cur. cōſ. lxxxij. Deus pius. col. ij. Et pulchre dicit Dy. in c. qui contra iura. de reg. iur. in vj. quod ſi allegatur ignorantia facti, in dubio præſumit bona fides. Si vero ignorantia iuris præſumitur mala &c. Quia primo caſu præſumptio iuris non reſiſtit allegatio

3 ni. Secundo vero ſic. † Et circa hoc, an & quando præſumatur bona fides, tradit doctrinā Panor. in c. cōſultationibus, vltra medium com. verſic. ex his infertur. de iurepa. & diſtinguit an quis poſsideat iure reſiſtente, vel non vt ibi per eum ꝙ autoritas iudicis facit pręſumi bonam fidem poſt Inno. qui dicit ꝙ autoritas iudicis facit præſumi bonam fidem, ſi miſsio in poſſeſsionem facta eſt iuris ordine non ſeruato. Alias ſecus. Et ſequitur Alex. conſil. lxxv. viſis & ponderatis. pe. col. iiij. vol. Ex hac concluſione infertur ꝙ non expedit probare bonam fidem. Quia pręſumptio iuris transfert onus probandi in alteram partem. l. ab ea par

4 te. ſupra de prob. † Primo limita prædictam concluſionem, quæ habet ꝙ bona fides in dubio præſumitur in habente titulum, vt procedat, dummodo allegetur. Quia licet nō ſit probanda, eſt tamen de neceſsitate alleganda ſecūdum Bal. & Ange. in d. l. ſuper longi. col. iij. dicentes hæc verba. Illud autem tene fixum cordi ꝙ vbicunque dicimus præſumi bonam fidem intellige ſi allegetur. per tex. in l. ſi adulterium. cum inceſt. §. idem pollioni. ff. de adul. Sit ergo (dicunt ipſi) cautus aduocatus, vt de bona fide ſemper ſaltem articuletur, & deducatur, quamuis non ſit opus probare. Idem tenet Ang. in l. eum qui. §. ſi. ſupra de publi. dicens. Sis tamen cautus in allegando bonam fidem. Alias ſuccumberes, quia bona fides nunquam præſumitur, niſi allegetur, per tex. in d. §. idem pollioni. Eandē concluſionem, quod bona fides ſit neceſſaria alleganda. firmat Bal. in c. ſi quis per triginta. in tit. ſi de feu. fue. contr. Sequitur Aret. in. §. ſed iſte. col. xj. inſti. de act. Cepol. in tract. ſer. vrb. præd. c. xx. col. ij. vbi dicit, ꝙ in hoc vidit multos errare. & late Fel. in c. ſi. col. v. circa finem. & ſeq. verſi. inquantum Abbas. de præſcrip. Iaſ. in l. nō hoc. col. ſi. C. vnde cog. Alex. conſil. lxxvj. in cauſa & lite. circa finem. & conſil. xciiij. in cauſa & lite vertente corā arbitris, col. vlti. & præallegato conſi. cc. j. col. ij. volu. vbi pulchre ſcribit ex quibus pręſumatur bona fides, & ibi dicit vnū notabile verbum ꝙ ille qui deducit ſe poſſediſſe rem pro ſua, & tanquam ſuam diſponendo de ipſam re quemadmodum veri domini facere ſolent ſatis dicitur deduxiſſe bonam fidem, quæ nihil aliud eſt quam poſsidere pro domino ſeu cogitatione domini. l. apud antiquos, in verbo domini cogitatione. C. de fur. dixi plene in ij. par. iij. prin. ſuperioris tract. Et mouentur omnes per tex. ſingu. in d. §. item pollioni. ibi vtique ſi error allegetur. Ex quo tex. colligitur

colligitur regula generalis, & notabilis ꝙ præſumptio iuris ſemper eſt allegãda. Facit gl. not. in cle. appellanti. de appel. quæ vult quod quamuis notorium non indigebat probatione, tamen ſemper indiget allegatione. Et hanc regulã per plura comprobat Fel. in c. cum ordinem. col. vj. cum ſeq. de reſcript. Iaſ. in l. non hoc. col. fin. C. vnde cog. & in l. cum quid. col. pen. ſupra ſi cer. peta. Et vltra eos Alex. conſi. xxxv. in cauſa & lite. circa finem. v. vo. & in l. a diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. col. vj. vel. vij. infra de re iudic. & in l. qui in aliena. in prin. col. pe. ſupra de acqui. hæredi. Confirmatur in ſpecie prædicta concluſio, ꝙ bona fides de neceſsitate debeat allegari, viua ratione, quia præſumptio bonæ fidei iuſurgit ex præſumptione ignorãtię iuris alieni. c. ſi virgo. xxxiij. q. ij. & nota. gl. & Cano. in d. c. ſi diligenti, & plene dixi in ij. part. iij. prin. ꝑcedentis tract. Et licet in facto alieno ꝑſumatur ignorantia. l. verius. ſupra de probatio. & l. ſi. infra pro ſuo. cũ concor. Tamen hoc eſt verum, ſi allegetur. ſecundum Bal. in l. j. colum. vlti. C. de legi. per text. in d. §. idem pollioni. quem ſequitur Alex. in l. qui bona. §. de illo. ſupra de dam. infect.

5 † Secundo limita prædictam concluſionem, vt procedat reſpectu bonæ fidei ipſius poſſeſſoris contendentis in iudicio. Illa enim neceſſario debet allegari. Secus eſt quo ad bonam fidẽ ſui autoris, cuius acceſsione vtitur. iuxta. l. Pomponius. §. cum quis. cum ſua materia; & quaſi per totam l. vſq; in fi. ſupra tit. j. Nam talis bona fides autoris non eſt de neceſsitate allegãda. Ita vult ſingulariter Barto. in l. cum quid, col. vlti. verſic. ex hoc puto ſupra ſi cert. peta. vbi not. limitat prædictam regulã, quæ habet ꝙ præſumptio iuris neceſſario debet allegari vt procedat, quando factum ex quo aliquid præſumitur eſt factum proprium proponentis. Secus ſi pręſumptio inſurgit ex facto tertij. Et hanc nota. doſtrinam ſequũtur communiter docto. in d. l. cum quid, maxime Alex. & Iaſ. col. pen. & Alex. in l. qui in aliena. in princip. in pen. col. ſupra de acqui. hære. Roma. conſi. lxxvij. & Felyn. in d. c. cum ordinem, col. antepen. & pe. verſi. quinta declaratio, & in c. ad hæc, el j. de appel. vbi idem dicit, quando pręſumptio reſultat ex actis. Tũc enim non eſt de neceſsitate allegãda per plura, quę allegat. Et bene faciunt not. per Alex. in l. j. col. ij. C. vt quę deſ. aduo. par. vbi not. concludit ꝙ circa ea quæ reſultant ex actis, iudex ſupplet ex officio, parte non opponente vel allegante.

6 † Tertio limita prædictã cõcluſionem, vt procedat vbi quis ſimpliciter deduceret poſſeſsionẽ & titulum, quia tunc debet etiam allegare bonam fidem. Secus quãdo diceret ſe pręſcripſiſſe, ſiue allegaret pręſcriptionem, quia verbum præſcriptio eſt plenum, & includit bonam fidem, ſine qua præſcriptio non currit, & ſic videtur tacite allegata. Iſta fuit nota. deciſio Panor. in c. ſi. circa vj. vel vij. colum, verſi, ſed quæro an ſit neceſſe

ceſſe.de præſcri. quamuis Fel. ibi col.v.ver. item inquantum &c.videatur tenere oppoſitum per aliqua motiua non multum vrgentia.Fatetur tamẽ quod in practica obtineret opi. Panor. qui mouetur per doctrinam Inno.in c.fraternitatis, de teſti. vbi vult ꝙ ſi quis allegat ſe p̄ſcripſiſſe, videtur deduxiſſe titulum,licet non expreſſerit.Sequitur Bar.in auth.qui ſemel. pe.col.C.de proba.& Barb.cõ ſi.l.illud afferã in mediũ. xiiij. col.j.vol.& refert do.Clau.hic colum.viij.& vlt. Confirmo hãc limitationem ex infraſcriptis. Primo confirmo dictum Panor ex notatis per Bar. in l. nec exemplum. C. de fal. vbi not. dicit ꝙ ſi quis accuſat aliquem de falſo, non eſt neceſſe, quod exprimat in accuſatione ipſum commiſiſſe falſum doloſe, & ſcienter, quia iſtud tacite includitur,cum abſque dolo nõ poſsit dici falsũ,vt ibi eſt tex.

Et hoc dictum refert & ſequitur Alex.in l.nam & poſtea §.ſi damnetur. col. fi. ſupra de iureiur. Secundo confirmo p notabile dictũ Bal. in auth.habita.col.vj.C. ne fil.pro patre. vbi tradit no. regulam ꝙ quando aliqua qualitas tacite ineſt non eſt neceſſe illam exprimi. refert Iaſ.inſtitu.de act.in prin

7 cip.circa.xiiij. col. † Quarto limita prædictam concluſionem, quæ habet, ꝙ bona fides debet allegari vt non procedat in præſcriptione tanti temporis cuius initij memoria nõ exiſtit, quia in tali præſcriptione ſemper præſumitur titulus, & bona fides etiam ſi non allegetur. Nam tanto tempore poſſeſſum præſumitur ab autoribus ſuis iuſte poſſeſſum. Iſtud fuit notabile dictum Inno.in c. ſi dilegenti. quod ibi refert Bal.ad finem commen.de præſcript. Et retuli in ij. parte iij. princi.ſuperioris tracta.col.v.

8 † Et eſt diligenter notandũ, ꝙ licet bona fides & quælibet præſumptio iuris inſurgens ex facto debeat allegari,vt prædictum eſt, ꝙ ſufficit talem allegationem facere etiam poſt cõcluſionem in cauſa, ita not. decidit Alex.in d.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idem pollioni.in apoſt.ad Barto.per notata in c. peruenit. de empt.& vendi.& idem Alex.in l.j.col. ij. C. vt quæ deſ. aduo. & ante ipſum Panor. quem non allegat in c. dudum.col.ij.per illum tex.de elect. Quinimmo plus dixit Alex.in d.l.j.col.ij. ꝙ ſufficiet talem allegationem facere in allegationibus iuris, quamuis non fuerit facta in actis, quod eſt ſingulariter notandum, & refert hic domi.Clau.col. viij.

9 † Tertia habetur concluſio ex doctrina Barto. quod in quo libet poſsidente etiam ſine titulo in dubio præſumitur bona fides niſi alius poſſeſſor antiquior appareat vbi ius commune non contradicit. Hanc cõcluſionem ſequuntur But.&Panor. in c.ſi diligẽti. col.iij.ver ſi.tertio quæritur,de præſcrip. & ibi late Fel.col.ij.qui atteſtatur hanc eſſe communem opin. & pro ea adducit quam plures autoritates. Vltra quas addo ꝙ eandem concluſio. tenent Bal. & Ange. in l. ſuper longi. col. iij.C.de præſcri.lon. temp.Gemi.in c j.col. ij. de præſcrip.in vj.&

a Adde ꝙ eã opi.tenet Bal.ĩ l. eũ qui. §. prętor ait ff. de publi. vj. & Practi. Papi. in forma reſpõ.rei conuen.in verbo exceptionem præſcriptionis, colũ.iiij.cum ſequen.vbi refert quaſi omnia dicta Barto.in hac.l. & ea ſequitur.

Contrariam partem tenent Inno.& Bal.in c.per tuas,de te ſti.dicentes ꝙ in dubio nõ præ a ſumitur bona fi. [a] in præſcribente ſine tit. Et Ioã.de Imo. multum efficaciter impugnans communem in repe. c. ſi.col.v. de præſcri.& hic col.penul.& vlt. firmans ꝙ nullus poſſeſ.pſumitur bonæ fi. niſi probetur de titulo vero vel putatiuo per plura media,et reſpondet ad iura per quæ Bart. mouetur cuius motiua refert Fely.in d.c.ſi diligenti,col.ij.ver. contra communem,de præſcri.& eius opi. reputat ſuſtentabilem de rigore iuris in inchoante præſcriptionem,ſed in ſucceſſore forte procederet ſecundum eũ opi. communis,vt ibi per eum. Sed iudicando & conſulendo a cõmuni opi. recedendum non eſt, ut habetur in locis vulgaribus.

10 † Quarta conclu.elicitur ex verbis Bar.hic & in d.l.ſi.circa ſi. C. vnde vi.ꝙ in poſſeſſore ſine ti.præſumitur mala ſi.ſi appareat antiquior poſſeſſor. Sed iſta præſumptio malę ſi.nõ poteſt opponi niſi per antiquũ dominum vel poſſeſſorẽ, alius vero non poteſt. Ille enim antiquior poſſeſſor bene poteſt facere illã allegationem. Quod tuum nõ erat ſcire debebas ad alium pertinere, de qua loquitur tex.in d.l.fin.quo ad alium vero, dicit Bart.licite & bona fide teneo,ex quo ius commune mihi non contradicit.Et ſequũtur But.& Panor.in c.ſi diligẽti,col.iij.circa med. com.de pſcri.& Alex.conſi. cc.viſo & diſcuſſo.j.col.ij.volu.& conſil. xxxv.viſo proceſſu. iiij.colũ. iiij.volu. & Practi. Papi. vbi ſupra dicens ꝙ nouus poſſeſſor poteſt dicere tertio quo ad te li beras edes habeo. iuxta.l.loci corpus.§.competit ſupra ſi ſeruit.vendi. Idem firmant Bal. & Ang.in d.l.ſuper longi. col. iij.quorum dicta ſtatim referã. Sed contrarium tenet Imo.hic col.pen.& vlt. & in repe. c.ſi. col.iiij.vel v.verſi.ſed aduerte de præſcrip. ꝙ mala fides præſumatur in nouo poſſeſſore,vbi apparet ꝙ per antea alius poſſedit, etiam quo ad tertium, ꝙ quilibet tertius poſſet opponere de mala fide contra nouum poſſeſſorem.Cuius opin.ſequitur Alexan.ſibi contrarius,& refert eius motiua, conſi.cxcij. in cauſa & lite vertente.j.col. ij.vol. Et in hac opi.videtur reſidere Fely.in d.c. ſi diligenti,col.ij.& iij.vltra med.verſi. & dixit Bar.de pręſcrip. Videtur tamen communis opinio Bartol. vt ſupra patet. Iſtam ſuam concluſionem limitat no. Bar.in d.l.ſi. C.vnde vi.circa finem commen.dum vult quod poſſidens ſine titulo præſumatur malæ fidei, ſi antiquior poſ ſeſſor appareat vt pcedat vſq; ad xxx.an.ſed poſtea non,per illam l.in fin.quia præſumptio male fidei,quæ inſurgit contra ingrediẽtem poſſeſsionem ſine titulo purgatur, & tollitur per curſum xxx,annorũ,et extunc

præſu-

præſumitur retro ipſum fuiſſe
poſſeſſorem bonæ fi.& ceſſat il
la l.fin & omnis eius præſum-
ptio ſecundum Bart.ibi:cũ quo
tranſit Saly.col.vlti. Refert &
ſequitur Pan.in d. c. ſi diligen-
ti.col.iij.dicens iſtud dictũ eſſe
ſingulare & ſemper menti te-
nendum. Ad cuius confirma-
tionem & ampliationem addu-
cit aliud ſingulare dictum In-
nocen.in c.ij.de reſti. in integ.
quod eſt in pen.col. de quo di-
cã in ſeq. conclu. Eandẽ opi-
nio.tenuerunt Bald.& Ang.in
d.l.ſuper longi.colum.iij. C.de
præſcri.long.temp. vbi dicunt
quod ſi quis poſſedit rem lon-
giſsimo tempore,etiam ſine ti-
tulo, tanti temporis longitudo
inducit bonæ fidei præſumptio
nem. Et hoc caſu dicunt eſſe
veram opin.Bartol. & hoc vi-
deri de mente Innoc. in c. cum
cauſam.de probatio. Et idẽ di-
cunt, ſi non poſſedit longo tem-
pore vel longiſsimo,ſi non ap-
pareat rem ad alium pertinere
quia nullum dominium præſu-
mitur vacãs.Et ſic in dubio prę
ſumitur eſſe penes ipſum poſsi-
dentem,vt not.glo.in l.ob.ma-
ritorum.C. ne vxor pro mari.

Et præmiſſa ꝓcedunt ſecun-
dũ eos, niſi appareat quod non
licet poſsidenti rem poſsidere:
quia tunc ſemper præſumitur
malę fidei, etiam ſi mille annis
poſſediſſet,niſi oſtendat de titu-
lo iuſto, vt in laico qui reperiẽ
iura ſpiritualia poſsidere:ſecũ-
dũ Innoc.in cap.conſtitutus.de
elec. & in d.c.cum cauſam. de
proba. Quod intelligas pro-
cedere vbi laicus ſolum ſe fun
daret ex tempore.Secus quãdo
allegaret titulũ præſumptũ ſpa
cio tanti tpis,& ſe fundaret ſu-
per eo,quia tunc pręſumitur vt
pulchre declarat Fely.in c. ac-
cedentes.col.iiij.& v.in ij. &
iij.limitẽ.de pręſcr. Quinim-
mo dixit Inno.in d.c. ſi diligen
ti.& ibi refert Bal.ad fi. com.
quod in præſcriptione tanti tẽ-
poris,cuius initij &c. præſumi
tur titulus & bona fides,ẽt ſi nõ
allegetur. qđ dictum retuli. in
iij.tempore.iij.prin. ſuperioris
tractatus. Sed põt dici,ſaluã-
do Bal.& Ang.in d.l.ſuper lon
gi.quod iſtud dictũ procedit,da
ta capacitate, per ea quæ not.
Ioã. And.in c.ij.de præben.in
vj. Et referunt Panor. Fely. in
c.cãm quę.col.j.& in d.c.acce-
dentes.col.iiij.in ij.& iij.limi.
de præſcrip. vbi hr̃ quod poſ-
ſeſsio tanti tẽporis non habili-
tat incapacem. Sed vbi appa
ret rem ad alium pertinere,di-
cunt Bal.& Angel.in d.l.ſuper
longi quod vera eſt opi.Cy.te-
nentis quod poſsidens ſine titu-
lo,ex quo non poſſedit longiſsi
mo tempore:præſumitur in du-
bio mala fide poſsidere.d.l.cũ
quærebatur. Et ſic in effectu
Bal.& Ang.non diſcordant ab
opi.Bar.in d.l.fin. & hic.Licet
d. Clau.hic col.vj.circa fi.alle
get ipſos tenere contra Bartol.
Quod apparet non eſſe verũ re
cte intuenti. Fit ergo conclu-
ſio quod ex curſu tẽporis xxx.
annorum in dubio pręſumitur
bona fides in poſſeſſore ſine ti-
tulo,& tollitur præſumptio ma
læ fidei,quæ inſurgebat ex de-
fectu tituli,ẽt ſi appareat alius
antiquior poſſeſſor, vt voluit
Bart.in d,l.fi. ad fi.C.vnde vi.
Et ſequitur Alex.conſi.xvj. in
cauſa & lite vertente, col. vj.

circa fi.& cõſi.xxiiij. pondera
tis his vlt.col.v.volu. & conſi.
lxxj.videretur prima conſide-
ratione.circa prin.& cõſi.cx.
viſis acutiſsimis.vlt. col.j. vo-
lu.& conſi.lxxvj.in cauſa & li
te.vlt.colum.& conſi. clj. viſo
themate.colum.ij. verſicu. non
omitto.ij. volu.& plene.domi.
Franc. Cur.conſi.lxxxij.Deus
pius. col.ij. vbi firmant. quod
bona fides in dubio præſumi-
tur ex curſu temporis.xxx.an-
norum: etiam nullo apparente
titulo: & contra antiquum do-
minum et poſſeſſorem. Et pro
iſta concluſione ipſe Curtius
vbi ſupra adducit gloſ. in l. ſi
quis emptionis.§.j. in verbo te
neat. C. de præſcrip.xxx. an.

Eandem concluſionem fir-
mat Sozi. conſi.clxxxj. viſis
capitulis tranſactionis.quod eſt
repetitum cõſi. cxxvij. colum.
11 pen. circa fi. vbi dicit † quod
poſſeſsio longiſsimi temporis
facit præſumi bonam fidem.
Eandem tenet do. Petrus Phi.
Corn. ſequens Bart.in d.l.fin.
C.vnde vi.conſi.cxxxvj.licet
fatis. in prin.& colum.iij.ver.
& per hoc.ij.volu.concludens.
quod bona fides præſumitur ex
poſſeſsione.xxx.annorum,ſine
titulo,niſi appareat de mala fi-
de, vel quando ex alio cauſa-
retur. Ex præmiſsis infertur
quod probata poſſeſsione tri-
ginta annorum, remanebit pro
bata præſcriptio abſque titu-
lo contra antiquum dominum
& poſſeſſorem, allegata bona
fide, quæ præſumitur per ſpa-
cium tanti temporis, dummo-
do aliter non conſtet de mala
fide p modos, de quibus ſtatim
dicetur. Et ita concludunt præ-
fati docto. in conſilijs præal-
legatis. Contrariam opinio.
 etiam poſt triginta annos nõ
præſumatur bona fides in poſ-
ſidente abſque titulo reſpectu
antiqui domini & poſſeſſoris
contra Bartol. in l. cum quæ-
rebatur. in fin.C. vnde vi. te-
net plura Ioan.de Imo.hic co-
lum. penul. & vlt. impugnans
vtrumque dictum Bartol.& fir
mans quod nunquam in poſſeſ-
ſione præſumitur bona fides ẽt
per xxx. annos: niſi probetur
de titulo vero vel putatiuo. Et
quod quilibet poteſt opponere
de mala fide, per plura funda-
menta.Et idem Imo.in repe.c.
ſi.colum.iiij.vel v. de præſcri.

Eandem opi. tenet Butri.in
d. cap. fina. colum.v. cum ſeq.
de præſcri.Sequitur Are. in.§.
ſi quis a non domino.inſtitu. de
re.diui.& domi. Hie. Tor. in-
ter conſilia Alexan.cõſi cxcij.
in cauſa & lite vertente.ij. vo-
lu. vbi reſpondet ad motiua &
rationes Bartol. vt refert hic
latius. d. Clau. colum. vij. qui
videtur tenere cum Bartol.cu-
ius opin. videtur eſſe commu-
nis, vt ex prædictis patet. Et
ſic ab ea recedendum non eſt.

Secundo limita prædictã cõ
cluſionem Bartol. quæ habet,
quod non præſumitur bona fi-
des reſpectu antiquioris poſſeſ-
ſoris,niſi probetur curſus xxx.
annorum. Vt non procedat qñ
poſſeſsio eſſet titulata,quia pro
bato titulo præſumitur bona fi-
des, etiam contra antiquiorem
poſſeſſorem,ſecundum Butr. in
c. cum eccleſia. colum. x. de
cauſa poſſ. & proprie. refert
Fely.in d.c.ſi diligenti. col.ij.
12 circa prin. †Quinta conclu-
ſio

ſio colligitur ex dictis Bartol. hic: ꝙ poſſeſſor ſine titulo non præſumitur bonæ fidei, vbi ius commune reſiſtit, dato ꝙ non appareat alius antiquior. Vel etiam quo ad alium, ſi apparet de antiquiori, quia poſsidens contra ius non præſumitur bonæ fidei. Ita dixit ſimpliciter Bartol. hic, vt refert Panor. in d.c. ſi diligenti. colum. ij. circa fi. Limita prædictam concluſionem per ſingulare dictũ Inno. in c. ij. colum. iij. vltra medium. verſi. item not. de reſtit. in integ. Refert, ſequitur & declarat Panor. in d. cap. ſi diligenti. col. iij. Videlicet niſi ſit poſſeſsio longi temporis vel probabilibus rationibus acquiſita & dicetur ſecundum Inno. longum tempus arbitrio iudicis. Pro qua limitatione Pan. adducit tex. in c. cum eccleſia. de cauſa poſ. & proprie. & in c. ad decimas. de reſtit. ſpoliato. in vj. ibi aliquandiu &c. Ex quo dicit Pan. ſe inferre ad dictum Bartol. de quo in præcedenti concluſione. Nã ſi poſsidens longo tempo. iure reſiſtente præſumitur bonæ fidei fortius debet præſumi bona fides ex diuturnitate temporis contra antiquiorem poſſeſſorem. Cum hoc vltimum conſiſtat in facto, & probabiliter ignorari poteſt. Pretendens vero conſiſtat in iure. Iſtud dictum Innoc. refert & ſequitur Imo. in d.c. ij. col. vlti. vbi etiã dixit. ꝙ longa patientia poſſeſſoris iuſtificat poſſeſsionem noui. Et dicit But. in d. cap. cũ eccleſia. col. iij. de cauſa poſſeſ. & propri. ꝙ in poſſeſsione cõtra ius exigitur titulus, aut longum tempus, vt præſumatur bona fides. Et ibi refert & ſequitur illud dictũ Inno. Hęc dicta refert Fely. in d.c. ſi diligenti. colũ. ij. de præſcri. Sed hoc dictũ Inno. reprobat Imo. in repe. c. fin. col. v. de præſcri. per tex. in l. fina. C. vnde vi. & per alias rationes. de quibus ibi per eum. Et refert Fel. ſuccinctę vbi ſupra. Nihilominus iſtud dictum videtur cõmuniter approbatum. Et addo quod illud dictum ſequitur Alexan. cõſi. cx. viſis acutiſsimis. vlt. colum. j. volu. & Panor. in c. conſultationibus. vltra med. verſicu. ex prædictis infertur de iurepatro. Licet contra videatur facere tex. in c. j. de pręſcri. in vi. vbi quando ius reſiſtit poſsidenti requiritur titulus, vel tempus cuius initij &c. Sed dici poteſt quod hoc procedit quo ad præſcriptionem cõplendam. Sed quo ad poſſeſſionem iuſtificandam ſufficit lõgum tempus. Puto tamẽ iſtud dictum debere intelligi, & limitari, vt non procedat data incapacitate poſſeſſoris vt in laico poſsidente decimas quia tunc tempus præſumitur malæ fidei, vt dicunt Bald. & Angel. poſt Innocen. in l. ſuper lõgi. colum. iij. C. de præſcriptioni. longi temporis. Quod declara vt dixi ſupra in j. limi. iij. conclu. proxime præcedentis. Et vt clara in hoc vtili articulo habeatur doctrina facio ex præmiſsis regulam cum fallentijs. Regula eſt. quod quilibet poſſeſſor habens titulum verum vel putatiuum cautum etiam iniuſto errore præſumitur bonæ fidei. Ampliatur

pliatur iſta regula:vt procedat
in quolibet poſsidente etiam ſi
ne titulo. Primo fallit hæc
regula niſi alius antiquior poſ-
ſeſſor appareat: quia reſpectu
illius non præſumitur bona fi-
des niſi conſtet de titulo. Et
ſic procedit iſta regula quo ad
tertium. Limitatur iſta fallē
tia:vt non procedat in poſſeſſo
re.xxx. annorum ſine titulo:
quia per tantum tempus purga-
tur præſumptio malæ fidei in-
ſurgens ex defectu tituli ſecun
dum Bartol.in l.cum quæreba
tur. circa fi. C. vnde vi. Se-
cundo fallit prædicta regula:
niſi poſſeſsio ſit contra ius com
mune: quia tunc non præſumi-
tur bona fides niſi probetur de
titulo vel quod poſſeſsio fuerit
quæſita ex probabilibus ratio
nibus ſeu cauſis vel ſit longin-
qua,vt plene dixi ſupra. Sex
ta concluſio habetur ex dictis
Bartol.quod mala fides poſſeſ-
ſoris titulati probatur multis
modis. Primo probatur ſi fue
rit ſibi denunciatum quod res
erat alterius per text.not.in l.
ſi fundum. C. de rei vendi.

Limita iſtam concluſionem
vt procedat quando talis denū
tiatio fuit facta ante contractū
vt proprie loquitur tex.in d.l.
ſi fundum.Secus ſi poſt contra-
ctum.quia tunc ſimplex denun-
tiatio non cauſat malam fidem
vt probat tex. not. cum glo. in
l.penul.infra pro empto.Et ita
tenet Specu. in titu. de emptio.
& vendi.§.nunc dicendum. el
ij. Sequitur Bald.in d. l.ſi fun-
dum. & firmat Bar.in l. natu-
raliter. circa fin.ij. colū. ſupra
eo.& ſequitur Panor.in c.ſi di-
ligenti.col.iiij.circa fin.& ibi
eſt gl.ſuper verbo bona fide.de
præſcri.& do.Pet.Phili.Corn.
conſi.l. in cauſa vertente inter
Thadeum.vlt.col.ij. volu.not.
plene Imo.in repe.c.fin.de prę
ſcri.in duobus locis: videlicet
colum. v.circa fin.verſi. quali-
ter autem probari poterit: &
ſeq. & colum.ix. in fin. & ſeq.
dicens iſtam diſtinctionem pro
cedere de iure ciuili,ſecundum
quod ſufficit bonam fidem ad-
eſſe in initio.l.j.§.hoc tantum-
modo.C. de vſucap. transfor.
Sed de iure canonico ex quo
bonæ fides requiritur omni tē
pore, et ſic continue vſque ad
completam præſcriptionem d.
c. fina. cum ibi plene notatis
etiam ſi denuntiatio fiat poſt cō
tractum ſi tamen taliter fiat ꝙ
deducatur ad notitiam poſſeſſo
ris rem eſſe alienam ex hoc in-
ducitur mala fides. Et ita ſe-
cundum Imo. videtur limitan-
da.d.l.pen.infra pro emptio.vt
procedat de iure ciuili. Sed nō
de iure canonico per prædicta.

Et hæc concluſio vera ſecun
dum Imo.in d.c.fin.colū. x.in
princ. verſi.& vt dixi videtur
quando per denuntiationē quis
deducitur in notitiam rei alie-
næ. Sed vbi non deduceretur
quis certitudinaliter in notitiā
rei alienæ tunc dicit Imo.poſſe
ſuſtineri diſtinctionem glo. cō-
muniter approbatam per legi-
ſtas.in d.l. penul. Nā ſi aliquis
denuntiat alteri ante contractū
ne talem rem emat a Titio qͣ
eſt ipſius denuntiantis ex quo
fit ante contractum & ab illo
qui habet ius denūtiandi ſi cau
ſa eſt vera videtur imputandū
illi qui ſpernit denuntiationem
& nō inquirit de veritate.Ideo
tunc

tunc in dubio inducit malã fidem in eo cui fit. Et iſte dicit Imo.videtur verus intellectus. d. l. ſi fundum. quem ibi ſequi videntur.Cyn.& Bar.in l. non ſolum.§. morte. ſupra de ope. no. nun. in materia proteſtationis. in ij. ſpecie quando fit proteſtatione aliquid fiat,et ſub illo membro quando fit proteſtatione fiat quod alias erat licitum. Sed vbi fit denuntiatio poſt contractum iam factum & ſic re non integra tunc videtur ſecundum Imo.quod nõ teneatur credere denuntianti ex quo iam proceſſerat ad cõtractum. Et ideo niſi aliter deducat in veram notitiam conſciẽtiæ rei alienæ ex ſola denuntiatione tali quia dicat ipſum emptorẽ emiſſe rem quæ eſt ipſius denũtiantis non induceretur mala fides. Et ita ſecundum Imo.poteſt intelligi & ſaluari glo.no. in d.l. penul. infra pro empto.

Ex his infertur quod in caſu.d. l. ſi fundum. quando quis denuntiat alteri ne emat talem fundum ante contractum quia eſt ipſius denuntiantis vel quia habet ius in eo non tenetur illi facere fidem etiam ſi petat de iure ſuo. Quinimmo ipſe denũtiatus tenetur credere tali denũtiationi & ſe informare & inquirere veritatem. Alias ſibi imputatur. Ita volunt gloſſ & Bal.in d.l.ſi fundum. qui dicit hoc eſſe notandum ad limitationem.l.ſi quis inficiatus ſupra depo. quia illæ text. procedit quando quis denuntiat nomine alieno & ex perſona alterius. Tunc enim debet fidem facere de mandato cle.cauſam. cũ ibi not.de elec.alias nõ tenetur qs ſibi credere. Secus qñ denũtiat ex perſona ſua & nomine proprio vt in caſu.d.l ſi fundũ. Et hũc intellectũ ad d.l.ſi quis inficiatus poſuit Bar.in d.l.nõ ſolũ.§.morte.in materia proteſtationis inhibitorie.colum. viij. ver.quæro an talis proteſtatio. vbi late tractat & in duabus colum.ſeq.an & qñ proteſtãs vel denuntians teneatur aduerſariũ reddere certũ. & ibi in ſpecie. col.x.circa med.& ver.ex prędictis.videt̃ ita intelligere tex. in d.l.ſi fundum.& tex.cũ glo. in d.l.penul. infra pro empto.

Hanc materiã an & qñ denũtiatio extraiudicialis cauſet malam fidem plene tradũt glo. & Cano.Præcipue Pan. & Fely.in d.c. nihil. colum. vlti.de præſci. Vbi Fely. facit regulã qđ denũtiatio extraiudicialis regulariter non cauſet malã fidem cum ſex fallentijs. Sed ibi non refert doctrinã Imo.ſupra recitatã quæ videtur perfecta & vera.Et ibi tangit Fely. an debeat oſtendi cauſa denuntiationis in d.l. ſi fundũ. & ſequitur opin.gl.& Bal.ibi quam ſupra retuli licet alleget Bart. velle cõtrarium in d.§.morte. Tamẽ vt ipſe dicit non loquitur in caſu noſtro. Quinimmo Bar. idẽ ſentit expreſſe qđ glo. & Bald.in præallega. x. colũ.

14 †Cautela ergo erit ꝑ eo qui vult vendere & non reperit emptorem propter denũtiationẽ alterius qui vociferat ſe habere ius in re vel illam ad ſe ſpectare ꝙ agat cõtra ipſum vt edoceat de iure ſuo & petat ſibi præfigi terminum ad agendum ſecũdum formam.l. diffamari. C. de inge. manu. Et ita in

proprio caſu.d.l.ſi fundum cõcludit Alexan.in l.de pupillo. §.ſi is cui.circa med.commen. verſi.quærit vltimo,Bar.ſupra de ope. no.nun. vbi format q. an in caſu , d.l.ſi fundum , ille cui eſt facta præſtatio ſeu denuntiatio emat fundum , quia fundus eſt ipſius proteſtantis poſsit petere coram iudice remiſsionem dctæ proteſtationis ſeu declarari ſibi non competere ius denuntiandi & proieſtandi,et plene proſequitur iſtã qõ. referens varias opin. Hic vt ibi per eum & per Iaſo. ad fin. commen. † Secundo probatur mala fides ſecundũ Bar. per confeſsionem partis ſi coram aliquibus dixerit ſe ſciuiſſe rem eſſe alienam, quia illud præſumitur habuiſſe in mente quod dixit, per tex. in l.labeo. ſupra de ſuppel.lega.vbi dr ꝙ nemo præſumitur dixiſſe niſi quod mẽte agitauerit, Ad quẽ tex.plura cumulat Iaſ. in l.neque profeſsio.col.fi.C.de teſta.

Et vltra eum accedat pulchrum dictum Bal. in c.j.de teſti.vbi dixit ꝙ nullum eſt maius mentis teſtimonium quam qualitas inſpecta verborum,vt inquit Caſsiodorus. Et dicit idem Bald.in ſuo tract.ſciſma. poſito poſt rubri.C. ſi quis aliquẽ teſta. prohib. ꝙ lingua eſt nuntia cordis. Et dixit idem in c.mandatum, de reſcri.quod cor eſt imperator lingue. Iſta dicta refert & ſequitur Alex. conſi.lij. circa hanc dubitationem.ij.col.iiij. vol. Eandem concluſionem ꝙ per confeſsionem partis probetur mala fides firmat Ange. in l.eum qui. §.fin. ſupra de publi. vbi pro hac concluſione adducit gloſſ. no.in l.fulcinius.§.quid ſit latitare,in verbo animus,infra ex quib.cau.in poſſeſ.ea.quę dicit quod animus probatur per verba. Et tradit ibi Ang.modum & practicam articulandi de cõfeſsione extraiudiciali dicens: Sis etiam cautus in probando malam fidem articulare ꝙ dictus emptor varijs diuerſis vicibus & coram pluribus cõfeſſus eſt tempore ſue emptionis & ante ſciuiſſe rem ad alium pertinere. Nam per hanc confeſsionem extraiudicialẽ optime probatur eius intentio per glo.in d.§.quid ſi latitare Et ſequitur Alex. cõſi.clxxxvij.in hac cauſa & lite, col. iij.circa princ. ij. volu. Et ad illam glo. vide Iaſo.in §.omniũ,col. xxiij.inſti. de actio. Confirmatur iſta concluſio,ꝙ mala fides probetur per confeſsionem partis per regulam, quæ habet ꝙ nulla melior eſt probatio ꝙ̃ confeſsio partis. Hæc regula traditur in l. cum te.& ad eam plura cumulant ibi Moder. C. de tranſac. Et facit tex.in l.generaliter.C.de non nu. pecu.& in c.propoſuiſti,de proba. Amplia iſtam concluſionem ꝙ mala fides probetur per confeſsionem partis vt procedat etiam ſi talis cõfeſsio facta fuerit parte abſente. Ita ſenſit expreſſe Bar.hic dum dicit ꝙ probatur mala fides ſi coram aliquibus dixerit ſe ſciuiſſe rem eſſe aliẽnam,et Ange.in d.l.eum qui.§. fin. Pro qua ampliatione adduco no.doctrinam eiuſdẽ Bar. in l. celſum.§. ſi quis abſente, infra de confeſ.vbi dicit ꝙ ille tex.in quo dicitur ꝙ confeſſio

ſio requirit præſentiã partis, debet intelligi in his quæ dependent ex voluntate duorum & ſic vbi confeſsio tendit ad obligandum. Secus in his quæ dependent ex voluntate vnius tantum, vt hæreditatis aditio, ratihabitio, & ſimilia quæ depẽdent ex ſolo animo, quia iſta non exigunt præſentiam partis. Eandem doctrinam tradit Bart. in l. non ſolum. §. liberationis verba, ſupra de lib. leg. ergo idem in mala fide, quę cõſiſtit in animo. Et ita in terminis firmat Alex. præallegato conſil. clxxxvij. in hac cauſa et lite, col. iij. cir. prin. ij. uol. Vltra quem addo Bal. hoc expreſſe dicẽtem in rub. extra de pręſcri. circa prin. vbi dicit ꝙ præſcriptiones hodie multum ex conſcientia dependent, vt in c. vigilanti, & c. fin. de præſcri. & ꝙ difficile eſt probare malam conſcientiã ſeu mala fidem, & ſubdit ꝙ cõſcientia noſtra intra nos eſt, verbum intra nos eſt, donec tranſeat per labia. Poſtea fit alienum iuxta
16 illud. † Euolat emiſſum irreuocabile verbũ, quod maximũ eſt conſcientię teſtimonium, ẽt prolatum corã vicinis vel amicis abſente aduerſario, vt notatur in l. apud Celſum, in princ. ff. de exce. doli. Hæc ſunt ver
17 ba Bald. † Tertio probatur mala fides ſecundum Bar. ſi de hoc erat fama in vicinia, & ipſe erat vicinus, quia pręſumitur ſcire. c. quanto. de præſum.

Hanc concluſionem ſequitur do. Card. conſi. xxxviij. primo rationes, col. j. verſ. ſecũdo qa, vbi dicit ꝙ fama & cõis opinio ſeu notorium inducunt malam fidem in præſcribere volẽte. Et poſſet hæc concluſio cõprobari per plura quæ omitto.

Et faciunt notata per Bart. ſupra col. ij. dum allegat. l. cum quidã. §. quod dicitur ſupra de acqui. hære. iunctis his quę ibi dicta fuerunt quæ non repeto. Idẽ dixit Ange. in d. l. cũ qui. §. ſi. ſupra de publi. vbi ampliat iſtam concluſionem procedere nedum in vicino, ſed etiam ſi emptor erat domeſticus vel cõiunctus emptoris aut eius admĩniſtrator, & allegat iura ad ſingula. Ex his ergo & alijs indicijs prout facit qualitas dictauerit ſecundum Bartol. poterit probari mala fides. Vnde licet in dubio præſumatur quod poſſeſſor fuerit in bona fide poterit tamen probari ꝙ fuit in mala fide, vt dicunt glo. & Cano. in cap. fin. de præſcri. & probabitur per aliquem ex prędictis modis. Hanc doctrinam Bart. circa probationem malæ fidei ſequitur Imo. in repe. d. c. fin. col. v. & vj. de præſcrip. & Practi. Papi. in forma reſponſi. rei conuen. in verbo exceptionem præſcriptionis, colum. v. addens alium caſum, in quo præſumitur mala fides, videlicet quando quis emit ab eo cui ſciebat bonis interdictũ. Nam tunc ex quo mercatur cõtra iura præſumitur in mala fide. l. qui fundum. §. qui ſciens, infra pro empto. Et eſt tex. expreſſus in c. qui contra iura. de reg. iur. in vj. & in l. quemadmodum. C de agri. & cenſi. lib. xj. Et ibi Dyn. ponit aliqua exẽpla, & facit concluſionẽ ꝙ ſi allegatur ignorantia facti in dubio p̃ſumitur bona fides. Si

 igno-

ignorãtia iuris prǽſumitur mala. Et illam regulam vide q̃ dixi in ij. parte iij. princi. præcedentis tract. col. ij. et ſupra in j. parte huius l. in iiij. no. Et vltra iſtum quatuor caſus in quibus præſumitur mala fides non obſtante titulo no. gl. in c. ſi diligenti, ſuper verbo bona fides, de præſcri. quos ibi proſequitur Panor. col. iiij. & ſeq. verſi. expedita regula, vbi videtur reprobare intellec. Bart. quem dat ad regulam. d. c. qui contra iura. in l. ſed ſi lege §. ſcire. ſupra de peti. hæredi. Cuius verba retuli ſupra text. in iiij. no. colum. vij. verſic. iſtam concluſionem. Et ibi dictis adde illum locum Panormi. Et qualiter probetur mala fides, plene not. Ange. ſequens & amplians doctrinam Barto. hic in d. l. eum qui. §. fi. circa fi. ſupra de public. vbi in hac materia pulchre loquitur & tradit varios modos probandi malam fidem & maxime quod articuletur de confeſsione emptoris per modum quem retuli in præcedenti cõcluſione. Item & quod articuletur de magno valore rei & quod tempore emptionis & ante erat notorium vel ſaltem fama ꝙ venditor erat pauper & pauper reputabatur cõiter ab agnoſcentibus eum. Ex hoc enim infertur ꝙ emptor habuit malãm fidem. l. in ciuile. C. de fur. Idem ſi venditor erat ignotus & peregrinus vt ibi ſecundum Ange. Melius ad hoc vltimum facit tex. in l. ciuile eſt. C. illo eodem ti. tu. de furtis.

19 † Limita prædictam concluſionem Bar. dum vult quod mala fides probetur per famam ex pulchre notatis per Bal. in c. vigilanti. de præſcrip. vbi poſt multa dixit autem verbum ꝙ ſi emi ab eo qui habet titulum & poſſedit longiſsimo tempore inconcuſſe tamen eſt publica & generalis fama quod illa res eſt eccleſiæ per hoc non dicor habere malam fidem, quia fama ſepe a veritate diſcordat & magis præſumitnr pro titulo quã pro ipſa. Nec tenetur quid credere niſi quod credit bonus vir ideſt iudex qui in facto alieno non debet credere niſi probationibus. Ideo nec ex vno teſte debeo habere conſcientiam læſam. Et ſubdit ita tenuiſſe magnum iuriſtam. Refert & ſequitur Felyn. in cap. ſi diligenti, colũ. iij. de præſcriptio. vbi addit gloſſ. not. in l. ſi dictum. §. ſi cum poterit ſupra de euict. quæ dicit ꝙ ex ſola relatione tertij inducitur mala fides quam dicit intelligendam vbi non eſt titulus per prædicta. Sed illa gloſſ. dicit contrariam. Et refert hic Alexand. in apoſt. ad Barto. de quo. Fel. mentionem non facit.

20 † Plures alios modos probandi malam fidem refert Felyn. in d. c. ſi diligenti. colum. ſecunda circa fin. & ſequen. ver. modos autem probandi, vbi dicit inter cætera ꝙ ille qui non curauit videre mandatum procuratoris vendentis, nec de illo informari præſumitur in mala fide niſi a fidedignis fuiſſet ei aſſertum de mandato. Ita dicit Bartol. in l. qui fundum. §. final. infra pro empto. & in l. fina. poſt gloſſ. ibi illo eod. titu. Circa quod vide quæ dixi ſupra in j. parte

parte huius. l. circa materiam iuſti erroris, & in ij. parte iij. principa. præcedentis tracta. colum. ij. circa fin. & ſequen.

Refert etiam Felyn. vbi ſupra not. dictum Bald. in l. ſolennibus. C. de rei vendi. vbi dicit quod qui allegat priuilegiũ & dicit ſe præſcripſiſſe præſumitur malæ fidei, per cap. ad decimas. de reſtitutio. ſpoliato. in vj. Fatetur tamen quod ſi titulus non eſſet vſquequaque ſuffi ciens, & eſſet error facti & nõ iuris reciperet ſupplementum a pręſcriptione. Sed idẽ Bal. in l. prima colum. fina. verſicu. item quæritur. C. de furt. dixit quod priuilegiũ poteſt eſſe cau ſa præſcriptionis, etiam ſi erretur in iure, quia autoritas ſuperioris cauſat bonam fidẽ.

Et vltra Felyn. vbi ſupra vide pulchre Bald. in l. ſolennibus. C. de fide inſtru. vbi tradit an circa priuilegium cadat præſcriptio. Et faciunt quę plene dicta fuere ſupra in j. parte huius l. poſt Bartol. & Paul. de Caſt. Et dicit gloſſ. no. in l. j. C. de fide inſtrumen. lib. x. in gloſſ. parua ſuper verbo mala fide relata ad tex. ꝙ ex quo quis non contrahit cum ſolennitatibus requiſitis a iure ciuili vel municipali præſumitur male fidei. not. Barto. in l. j. C. de præd. cu. lib. x. Dixit etiam pulchre Bald. in l. quotiens, ad fin. C. de rei vendi. ꝙ ille qui procurauit habere titulum, poſtquam fuit vocatus in ius vel timens vocari præſumitur male fidei. Et refert ita dixiſſe Oldr. quod dictum ipſe extollit. Et vltra Felyn. addo quod iſtud dictũ refert Alexand. conſil. cxcij. in cauſa & lite, col. ij. circa med. ij. volu. Et idem, licet ipſi non allegent dixit Bal. in d. l. eum qui. §. prętor ait, vltra med. ver. deinde not. ſupra de publi. vbi pulchre loquitur. Et not. ꝙ ſcientia rei alienæ etiam ſine mala fide impedit præſcriptionem. Et ſic quod eſt dare ſcientiam rei alienæ abſque mala fide, vt in creditore poſsidente pignus qui non pręſcribit. l. ſerui. nomine. ſupra eod. gloſſ. eſt no. quã Bal. exclamat in l. nec creditores. C. de pign. act. refert Felyn. in d. cap. ſi diligenti. colum. iij. de præſcri. vbi alia plura ad hoc propoſitum reponit. Et hoc vltimum refert idem Felyn. in cap. illud, colum. j. illo eo. titu. & ante ipſum Alexand. hic in apoſt. ad Barto. Regulariter tamen eoipſo ꝙ probatur ſciẽtia rei alienæ probata eſt mala fides, vt dicunt Bald. & Ange. in l. ſi quis emptionis. C. de pręſcrip. xxx. anno. refert Felyn. in d. c. illud, circa fin. j. colum.

21 † Ratio eſt in promptu, quia mala fides nihil aliud eſt quam conſcientia ſiue ſciẽtia rei aliene, vt dicit text. cum gloſſ. in c. ſi virgo. xxxiij. q. ij. & declarat Panor. in c. conſultationibus, vltra me. com. de iure patr. Plene dixi in ij. parte iij. prin. ſuperioris trac. col. j. Addo bonam gloſſ. in l. j. in verbo ſcientes. C. de his qui. vt indig.

22 † Et no. ſingulariter ꝙ in facto arduo, ſicut eſt occupatio vnius feudi dignitatis pręſumitur mala fides continuata etiã in quoſcunque ſucceſſores. Ita pulchre dixit Panormi. conſil. iij. nitar in præſenti colum. xxiiij.

xxiiij. ver. decimaſexta quæſtio.ij. volu. Refert & ſequitur Fely.in d. c. ſi diligenti, col.ij. vltra me. verſic.pro qua &c.

Et vltra Fely.in locis prçallegatis adde quod ille qui prętendit poſſeſsionem in re aliena,quam ſcit alienam vel ſcire tenetur per legē vel ſtatutū pręſumitur male fidei,quia nō poſſidet cogitatione domini,iuxta text. in l.apud antiquos. C. de fur. Niſi poſsideat titulo cōpetenti, vel interueniente longa patiētia domini. Ita dicit Bal. in l.poſt ſententiam,col.penul. circa ſi.C. de ſenten. Et plures modos probandi bonam & malam fidem late tradit do.Anto. de Butr. in repe.c.peruenit, colū. xviij.verſi.ſecundo dicit glo.de cenſi.& Cępo.in tracta. ſerui.real.c.xx. col.j. & ij.re. ferena doctrinam Bart.hic vbi præcipue tractat, qualiter probetur bona vel mala fides in pręſcriptione iurium incorporalium. De quo paſſu Bart.hic ſe remittit ad notata i l.j.alias ij.C.de ſeruit.& per ſe in l.j.§. hoc interdicto, infra de itin. actuq; pri.vbi plene tradit,colum.pen.& vlt.& vide latiſsime p But.vbi ſupra & per Panor.in d.c.ſi diligenti.col. iiij. ver. venio ad ſecundum membrum principale, & per Bald. in l.eum qui.§.prætor ait.circa me.ſupra de publi. Et quatuor caſus in quibus præſumitur mala fides,licet poſſeſſor ſit titulatus not.gl.in d.c.ſi diligenti.ſuper verbo bona fides. quos ibi proſequitur Pan.col.iiij.verſi.

23 expedita regula. † Multa etiā in materia no.digna refert Alexan.hic & plura ex prædictis dās pluresremiſsiones in apoſt. ad Bartol.in apoſtilla poſita ſuper verbo. ſed qualiter. quam apoſtillam totā tranſcripſit Felyn.eo non relato. in d.c.ſi diligenti.colū. iii. Et inter alia dicit Alexand.ꝙ ex ſola relatione tertij quis non efficitur malæ fidei. per glo.not.in l. ſi dictum.§.ſi cum poſſet ſupra de ędil.edic.licet Felyn.referat illam gloſ. dicere contrarium & malæ in d.c.ſi diligenti.col.iij. vt ſupra retuli.Itē quod mala fides probatur per cōiecturas ſecundum Bal.in l.j.C. de vſuc. transfor.& ſequitur idem Alexan.cōſi.clxxxvij.in hac cauſa & lite.col.iij. circa prin. ij. vol.vbi dicit ꝙ conſcientia rei alienæ & mala fides pōt probari per ſola indicia.l. pen. & ibi not.Bal.C.de euic.& conſi. xlvj. circa præſentis conſilij materiā vlt.col.iij.vol.et Barba.conſi.ix.ſupremi dei & patris dñi noſtri.j.volu. & pleraque alia conſilia adhoc adducit hic.do.Clau.col. viij. circa

24 ſi. † Adde ex quibus præſumitur bona fides & mala fides pulchre Bal.in rub.de præſcri. in penult. colum.vbi dicit ꝙ ſi quis probet iuſtum errorē, qui ſuccedit loco tituli præſumitur bona fides,multum tñ differt ſecundū Bald. iſte iuſtus error a bona fide quia nunꝗ præſumitur niſi probetur cum ſuccedat loco tituli, vnde debet probari ſicut titulus. Itē ſecundum Bal. præſumitur bona fides ex inueterata poſſeſsione.Itē ex decreto iudicis rite interpoſito alias pręſumeret̄ mala fides.per l.iuſte.ff.de acqui.poſ.& l.meminerint.Et ibi in ver,ecōtra. circa med.

med.in pe.col.ponit ex quibus
præſumatur mala fides, & an
denunciatio facta ante contra-
ctum ſeu initium poſſeſsionis
inducat malam fidem, vel poſt
& ponit vnam fallentiam ad l.
alienum pro emptore, videli-
cet in eo qui habet titulum ge-
neralem pro ſuo, quia tunc de-
nunciatio facta poſt conſtituit
in mala fide, & ibi ꝙ ſi contra-
ctatus ſit illicitus, vel vbicũq;
præſumitur dolus vel lata cul-
pa, præſumitur mala fides, &
quæ ſint illa quæ faciunt præſu
mi malam fidem ponit Bald.in
c.diligenti.in ij.col.de præſcr.
Et ibi ꝙ bona fides in longiſsi
mo tempore etiam ſine ti.per l.
ſi quis emptionis.

SVPEREST QVARTA
& vltima pars principalis ma-
teriæ huius l.quę cõcernit quar
tum requiſitum ad pręſcriptio-
nem rerum corporalium, vide-
licet continuationem poſſeſsio
nis, & qualiter probetur poſſeſ-
ſio continuata.

SVMMARIVM.

1 *Titulus, traditio, & bona fides an ſufficiãt ad pſcriptionẽ.*

2 *Poſſeſſio an probetur in ſolutione mercedis quæ ſuccedit loco fructuum.*

3 *Simplici deãbulatione per fundum probata an cenſeatur probata poſſeſſio.*

4 *Detẽtatione poſſ. pbata cẽſetur probata poſſeſſio alio nõ edocto.*

5 *Extremitates probans videtur continuum probare.*

6 *Ex poſſeſſione de præterito præſumitur poſſeſſio in præſens continuata.*

Semel poſſidens an & quomodo dicatur ſemper poſſediſſe.

In pſens pſumitur ex pterito.

7 *Regula quod poſſeſſio de præterito præſumenda eſt vſque in præſens continuata quomodo intelligatur.*

8 *Cõtinuatio poſſeſſionis an in rebus imobilibus præſumatur.*

9 *Articulus ad præſcriptionem probandam qualiter ſit formandus, & qualiter in hoc habeat teſtis deponere.*

Probans ſe ius in re habere, an et quõ pſumatur præſcripſiſſe.

10 *Dictio citra, quid importet in materia poſſeſſionis & præſcriptionis.*

11 *Teſtis dictum quomodo debeat articulari vt concludat in cauſa poſ. aut præſcript.*

12 *Sufficiens & concludens probatio in materia præſcriptionis quid exigat.*

13 *Teſtis deponens cum dictione diminutiua an concludat.*

14 *Teſtis dicẽs aliquem poſſediſſe per x. an. & vltra an illa adiectio aliquid operetur.*

Teſtis habet deponere de certo & ſuper certo.

15 *Dictio plus, vel vltra, a teſte probata non prodeſt in materia præſcriptionis.*

Teſtis

16 *Teſtis obſcure deponens debet per indicem repeti, vt dictum ſuum declaret.*

17 *Teſtis non deponēs per aduerbium, ſed per nomen an plene probet.*

18 *Teſtis allegans præſcriptionem quæ habeat ad eius intētionem probandam articulare.*

19 *Dictum teſtis dubium ad quid debeat referri.*

20 *Dicta teſtium non ſunt cauillanda, ſed interpretanda.*

21 *Articulus an quo modo poſſit ſuum articulum interpretari.*

22 *Dictio per, in materia poſſeſſionis, & præſcriptionis quid importet.*

a Adde Hoſtienſ. in ſumma de præſcrip. §. q̄ ſunt neceſſaria col. ij. circa fi. ver. quinto requiritur, vbi ponit quinq; requiſita ad præſcriptionem rerum corporalium & ponit aliquos caſus: in quibus pficitur pſcriptio, abſque cõtinuatione poſſeſſionis, & interquas pſonas cõtinuetur poſſeſſio.

1 Primo quærit Barto. †Circa iſtā partem, virū præmiſſa ſuffic ãt ad probandam præſcriptionem, videlicet titulus, traditio, & bona fides. Et reſpōdet Bart. ꝙ non, quia oportet probare conti-
2 nuationem [a] poſſeſſionis per tempus a lege diffinitum, l. ij. C, de præſcri. lon. temp. & l. iij. ſupra eo. Operæpretium ergo eſt videre qualiter probabitur iſta continuatio. Et Barto. tradit plures modos notabiles. Ex cuius verbis colligo infraſcriptas cõcluſiones. Prima concluſio eſt, ꝙ ſi quis probat ſe omni anno recollegiſſe fructus per decēnium, aut per xx. vel. xxx. annos ſecundum naturam præſcriptionis, in qua ſe fundat, ex annua fructuū perceptione probatur continuatio poſſeſſionis, per tex. in l. Titia. infra de ſolu. & in l. litibus. circa prin. C. de agri. & cenſi. lib. xj. ibi inueterata fructuum perceptione. Nam tunc probatur poſſeſsio per effectum, vt dicit Bal. loco de quo infra. Nec enim debet ſtare quolibet momento in fundo ſecundum Bar. hic arg. l. ſi quis ita legauerit. la j. ſupra de cond. & dem. Sequitur Bal. in l. iudicia. col. vlt. verſi. quinto quæritur. C. de rei vend. & faciunt not. per eundem Bar. in l. j. col. iij. circa finem. ff. ſo. mat. Ad quam hic ſe remittit, ubi cõcludit ꝙ ſi teſtis dicat, ꝙ vidit Titium poſsidere per triginta annos ſemper, non redarguitur dictum teſtis, licet probetur Titium aliquo tempore fuiſſe abſentem. Et quamuis Titius nõ potuerit ſemper eſſe in fundo, quia poteſt eſſe quod vidit omni anno ſibi reſponderi de fructibus a colono, ꝙ ſatis videtur ſecundum Bar. ad probandam continuam poſſeſsionem. per tex. not. in d. l. litibus. vbi Bar. idem not. Et ſequuntur Panor. in proœ. decre. Rex pacificus, col. iiij. & Fely. colum. vlt.

2 † Hinc eſt, ꝙ in ſolutione mercedis

mercedis, quę ſuccedit loco fructuum probatur poſſeſsio, vt dicit not. Bar. in l. qui vniuerſas §. quod per colonum. ſupra tit. j. vbi limitat hoc procedere. Niſi alius poſsideat, quia tunc non probaretur, quod ille cui ſoluitur merces poſsideat, quã do vere conſtaret alium poſsidere, per tex. not. in l. quamuis §. ſi conductori. eod. tit. vbi idẽ not. Bar. & ibi latius Alex. in vlti. not. dans plures remiſsiones in materia. Et no. Bal. in d. l. indicia. col. j. vbi fortius dicit ꝙ ex ſolutione cenſus præſumitur ꝙ ille cui ſoluitur, ſit proprietarius. Et vide Alex. conſi. cxviij. in cauſa et litevertente, vlt. col. ij. vol. vbi cõcludit ꝙ per locationem non probatur poſſeſsio. c. inter dilectos ad finem. de fi. inſtru. niſi probetur ꝙ locans percipit mercedẽ. iuxta notata per Barto. in d. §. quod per colonum. & eundem Alex. conſ. x. uiſo proceſſu cauſæ. iiij. volu. Et an & quando per ſolutionem mercedis ſiue ꝓ aliam præſtationem probetur poſſeſsio, vel ſubiectio, latiſsime tradit Felyn. in c. cum Bertoldus. poſt glo. & alios Cano. col. x. circa finem. verſi. perceptio penſionis. cum duabus col. ſequen. de re iud. Addo quod ſufficit, ſi quis probet feciſſe alios actus poſſeſſorios tanquã dominus & poſſeſſor. vt probat tex. not. in d. l. Titia. in princ. ibi omnia pro domina egit, & ibi not. Bar. in l. quidam in ſuo in fin. ſupra de condi. inſti.

Et ideo ſufficit ad probandã poſſeſsionem, ꝙ quis probet voluiſſe fundum, vel ſimiles actus feciſſe, quamuis non conſtat de perceptione fructuum. gl. eſt nota. in l. iij in verbo fini atur. & ibi not. Bal. Sal. & Pau. de Ca. C. fin. regun. Pro qua concluſione adduco bonũ tex. in l. arboribus. §. nam & ſi. ſupra de vſufru. vbi not. Bal. quod arando retinetur poſſeſsio, licet qs fructum non percipiat. Et ibi mouet Bal. ad propoſitum quotidianã quæſtionẽ, quid ſi vnus probat ſe araſſe, alius ſe fructũ reportaſſe, quis dicatur melius probare de poſſeſsione. & determinat quod cum vterque actus ſit ſufficiens ad poſsidendum, vt not. in d. l. iij. ille dicitur melius probare qui probat de antiquiori facto. Et ſic ille debet vincere in interdicto retinendę quia poſterior poſſeſsio præſumitur clandeſtina. vt not. Bar. in l. ſi duo. in prin. in vlt. col. infra vti poſ. & eſt tex. in c. licet cauſam, & ibi nota. Canoni. de proba. Quid ſi vnus teſtis dicit ꝙ vidit poſsideri in capite agri. Alius in pede. Vtrum ſit probata poſſeſsio. Bal. in c. ſi diligenti. col. ij. circa fin. de præſcrip. mouet quæſt. & determinat quod ſic. per tex. in l. iij. §. j. ſupra de acquiren. poſſeſſ. & quia ratione incertitudinis, qui poſsidet partem videtur poſsidere totum lege vxori ſuæ, vbi glo. ſingu. ſecundum Bal. ſupra de leg. iij. Limita iſtam concluſionem procedere, niſi probaretur ꝙ alius poſſederit reliquas partes per tex. in l. quod meo. §. fina. cum ibi notatis per docto. ſupra de acquiren. poſſ.

Sed quid ſi ex re nullus percipitur fructus, vt in pratis ſterilibus, qualiter ꝓbabitur poſſeſsio. Ang. hic circa fin. commen.

mē,quem ſequitur Ro. dicit ꝙ tunc ſufficit probare,ꝙ ipſe vel eius familiares, & coloni pro eo ipſis vtebātur, & in illis pratis ad libitum voluntatis inſiſtebant,& ad illa ibāt,& redibāt.

3 † Nunquid autem probando ſimplicem deambulationē per fundum,cenſeatur probata poſſeſsio,vide per Bal.in d.l.indicia.colum.fi.verſi.item per modum.C.de rei vendi.vbi dicit, quod poſſeſsio probatur ꝑ modum,puta per ire & agere. Allegat. l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque. infra de verb. obliga. Et dicit idem Bald. in l.poſt ſententiam.col.pen. verſi.modo quæro.C.de ſen.ꝙ poſſeſsio probatur vſu.Licet Iaco.Butr. in l.incerti.C.de inter. dicat ꝙ ire,& agere non probat poſſeſſionem,ſed perceptio fructuum alio non poſsidente, & refert hic do.Clau.colum.ix. circa finem. Et bene concludo quod poſſeſsio probatur per quemlibet actum ad hoc aptum,etiam citra perceptionem fructuum, quando alius non poſsidet. Vel concurrit voluntas poſſeſſoris, & præcedit cauſa habilis poſsidendi,quo caſu poſſeſsio acquiritur per ſolum ingreſſum, immo & per aſpectum, dummodo quis habeat animum poſsidendi.l.j.§.ſi iuſſerim.& l. ꝙ meo. §.ſi vēditorem.& l.iij.in prin. ci.cum ibi notatis.ſupra de acquir. poſſ. Alias nec per deambulationem nec per ingreſſum vel alios actus ſimiles alio poſſidente quæritur poſſeſsio, vt plene notant docto.in prędictis locis.

4 † Et not.ꝙ probata detētatione cenſetur probata poſſeſsio alio non edocto. gloſſ.eſt not.in c.pontifices. vij. q.j.Et notant Alex.& doct. in l.ſtipulatio iſta.§. hæc quoque. infra de verb.obliga. & idem Alex. conſi.lj.viſo & diſcuſſo proceſſu,vlt.colum.j.volu.vbi etiam tangit,vtrum quando ſimpliciter fit mentio de poſſeſsione in dubio intelligatur de naturali, vel de ciuili. & Fely. in c.cauſam quæ.colum.penul.de præſcript. Et dicit Bal.in l.j.colum.fin.C.de ſer.fugi.ꝙ ex detentatione, & fructuum perceptione preſumitur poſſeſsio ciuilis.

5 † Secunda cōcluſio colligitur ex dictis Barto.ꝙ probādo extremitates,ſcilicet traditionem & initium decennij, & ꝙ in fine poſsideo, videor continue poſſediſſe, & ſic cenſetur probata poſſeſsio continua. arg.text.not.in l.pen.C.de oppo.pu.lib.x. Et vltra Barto. ita voluit per illum tex. gl.nota.in cap.volumus. xvj.quæſt. iiij. dicens, quod probatis extremis poſſeſsionis,media præſumuntur.quam glo.ad hoc allegat Ange.in d.l.pen. circa finem commen. & Alex. hic in apoſt.ad Bart.colum.penult.in apoſt. poſita ſuper verbo, alio modo. Et ante eos Io. Fab. qui idem dicit, quod Bar.hic inſti. de vſucap.in princ.col.j. circa finem & ſeq. Iſtam concluſionem ſequitur Bal. in d.l. indicia.col.fin.verſi.quinto quæritur.C. de rei vendi. dicens, ꝙ probatis extremitatibus probatur poſſeſsio medij temporis vt no. Cyn.in l.ſuper longi.C. de præſcri.long.temp. Et idem Bal.in l.fi.col.vij.in xv.oppo. C.de edic.diui Adri. tol.vbi allegat glo.in d.c.volumus. Hāc

doctr inam

doctrinam Bar. ſequitur etiam et multum commendat Mathe ſil.in ſuis notabilibus.fol.v.colum.ij.in notab.incip.nota mirabilem doctrinam. Referens dicta Barto.& do. Præpo. per illam gl.in.§.ſi quis per triginta.in prin.commen. in tit.ſi de feu.fue.contro.& in c.per tuas. col.ij.de condi.appo.Alex.cõſi.xxxix.viſis ſcripturis.ij.colum.ij.volu. & hic in apoſt.ſuper verbo alio modo. col.pen. qui allegat plures concor.Barba.conſi.xxxvij. ſcribitur ſapienter.col.x.ver.præterea dico rationem.& conſi.xxxv.ſapienter ſcribitur. col.iij.circa finem.ij. vol. faciens regulam per illam gl. quam dicit valde elegantem, ꝙ poſitis & probatis extremis, videntur poſita et probata media. & adducit plura maxime Panor. in c. acce-
6 dentes.de priuileg. † Tertia concluſio colligitur ex verbis Barto. ꝙ non eſt neceſſarium probare de principio & fine, & ſic de extremis, ſed ſufficit probare principium poſſeſsionis, & ꝙ ſit lapſum tempus requiſitum ad præſcriptionem, quia ex poſſeſsione de præterito pręſumitur poſſeſsio in preſens cõtinuata. Nam qui ſemel poſſedit cum de ſuo commodo tractatur, ſi ſe aſſerit poſsidere ſemper præſumitur poſſediſſe, & poſsidere niſi contrarium probetur.ſecundum Bar. per l.ſiue poſsideris. cum ibi notatis. C. de proba.& no.Cy.relatus per Bar.in l.ſuper longi.C.de præſcript.long.tempo.idem voluit Ioan.Fa.inci.de vſuca.in prin. ad finem. j. colũ. Iſtam concluſionem & dicta Bart. ſequitur Mathesil.vbi ſupra. & late Panor.poſt alios Cano.in c. cum ad ſedem.col.v.de reſtitu. ſpolia.& Bal.in d.l.indicia.circa finem.C.de rei vend. vbi dicit ꝙ poſſeſsio continuata præſumitur ad commodum poſſeſſoris.et plene notant Bal.& Saly.in l.non ignorabit.C.ad exhiben. Eandem concluſionem firmat Alex.conſi.xlvij. circa primũ.col. iiij.circa finẽ. & ſequen.j.vol. vbi declarat intellectum regulæ, quod ex præterito præſumitur in præſens. quod eſt repetitum conſi. cij.ij. vol.& conſi.cxxxiij. viſo proceſſu.ij.col.j.vo. & cõſ.lxxix. examinato ꝓceſſu. circa prin. ij.vo.vbi plures allegat cõcor.

Amplia notabiliter iſtam cõcluſionem, vt procedat nedum in ipſo poſſeſſore, ſed etiam in ſucceſſore vniuerſali vel ſingulari. Quia poteſt ſucceſſor vniuerſalis, vel ſingularis allegare fuiſſe continuatam poſſeſsionem defuncti vel autoris ſui a quo cauſam habet, quem cõſtat ſemel poſſediſſe vſque ad mortem, vel vſque ad titulum habitum ab eo & traditionem ſibi factã. Ita tenet pulchre Bar. in l.Pomponius.§.fi.ſupra tit.j. vbi dicit ꝙ ſi probatur poſſeſſio autoris octo annorũ, & mea duorum, vel trium annorum, nec dicitur aliquid an ſit continuata vel non pręſumitur in dubio a continuata. Et ſic uult Bar. ꝙ quãdo probatur de poſſeſsione autoris & ſucceſſoris præſumitur cõtinuata a poſſeſsio de vno ĩ alium,

a Adde Hoſtienſ. in ſumma de præſcrip. §. q̃ ſunt neceſſaria col.fi.ver ſi.ſit autẽ.

a Adde Alex. I cõſ. lxxxix. excellentiſsimi &c. in co lum fi. in v. vol. alium, & eſt ſingulare verbum ſecũdum Areti. ibi, qui circa hoc dictum late inſiſtit circa medi. commen. ver. & aduerte, & videtur tenere cõtra Bar. licet eius opi. ſit communis, vt ibi atteſtatur do. Clau. Aquen. qui reſpondet motiuis Areti.

Adde vltra Aret. & Moder. vbi ſupra ꝙ concluſionẽ Bart. in d.l. Pomponius. §. fi. apertius firmat Panor. in d. c. cum ad ſe dem, col. v. verſic. ex his infertur, de reſti. ſpo. vbi concludit, quod ſi non viuit ille qui poſsidet, præſumitur vſque ad diem mortis poſſediſſe ſiue hęredes hoc aſſerant, ſiue negent, quod eſt plus, quia ipſi non poſſunt declarare animum defuncti, vt notatur in l. Põponius ſcribit ſi frumentum. §. fin. ſupra de rei vendi. & per Bar. in l. inter ſtipulantem §. j. infra de verbo. obliga. Aſſerunt enim hoc caſu ſecundum Panor. præſumptiones ſupra poſitę. Quia mutatio voluntatis tãquam accidens nõ præſumitur nec iactatio rerum ſuarum. Et allegat Panor. ita velle dominos de Rota ſua deciſi. cxx. alias cxxix. vbi dicunt ꝙ ſi probetur aliquem poſſediſſe beneficium in vita ſua, quod præſumitur vſq; ad mortem poſſediſſe, quia mortuus nõ negat, & per alia, de quibus ibi per eum. Quod dictum limita procedere, niſi cõſtaret aliũ poſſediſſe rẽ ſeu occupaſſe poſſeſsionem medio tempore, quia tunc non præſumeretur continuata poſſeſsio vſque ad mortẽ defuncti vel ad tempus tituli et traditionis, niſi probetur de poſteriori poſſeſsione. Ita procedat dictum Bart. in l. fi. colum. vlt. verſi. ſi vero probat titulũ. C. de edic. diui Adri. tol. quod in contrarium allegat Aret. in d.l. Pomponius. §. fi. Et declarat do. Clau. ibi licet Bart. hoc non dicat aperte in d.l. fin. ſed ſimpliciter ꝙ vbi dubitatur an defunctus poſsideret tempore mortis, non debet fieri miſsio ex beneficio illius l. fi. quia hęres non probat id quod eſt cauſa ſuæ intentionis, ſcilicet defunctum poſſediſſe tẽpore mortis. Sed hanc limitationem confirmo ex notatis per Dyn. in c. fine poſſeſsione, colum. ij. verſi. ſed dicas, de regul. iuris, in vj. vbi expreſſe dicit ꝙ ſi ꝑ alium poſſeſsio apprehenderetur, impediretur continuatio poſſeſsionis defuncti in hæredem licet pręfati doc. non referant.

7 † Primo limita prædictam concluſionem quæ habet ꝙ poſſeſsio de præterito pręſumitur vſq; in præſens cõtinua-

a ta [a] vt probat quando ille qui probat ſe olim poſſediſſe puta decem annis elapſis eſt in poſſeſsione de præſenti. Nam tunc præſumitur continuata poſſeſſio. Secus ſi non poſsidet nunc, quia tunc ad probandum poſſeſſionem continuatam certi & limitati temporis neceſſe eſt ꝙ probentur extrema hoc eſt initium & finis illius temporis. Ita pulchre limitat & declarat Matheſil. in ſuis notabilibus. fol. v. colũ. ij. in notabili incip. no. mirabilem doctrinam ꝑ allegato. Refert & ſequitur Alexand, hic in apo. ad Bartol. in apo.

apo. ſuper verbo. alio modo. co-
lum. pen. Et ſatis colligitur ex
mente Bart. hic. Secundo li-
mita vt procedat prædicta con-
cluſio quæ habet quod poſſeſ-
ſio præſumitur continuata ad
commodū illius qui ſemel poſ-
ſedit, ſi ipſe ſic aſſerat, ſcilicet
vſque ad decem annos, & non
vltra. Quia ciuilis poſſeſsio quę
retinetur animo & quę ſola ſuf
ficeret ad præſcriptionem præ
ſumitur durare vſque ad decem
annos & non vltra, niſi appa-
reat de naturali poſſeſsione rei.
Ita expreſſe limitat & decla-
rat Matth. in loco præallega-
to. & ſequitur hic Alexand. in
apoſt. Hanc limitationem ꝙ
poſſeſsio non pręſumatur conti
nuata niſi vſque ad decē annos
& non vltra, quia per decē an-
nos inducitur negligentia &
obliuio, ex qua præſumit' amiſ-
ſa ciuilis, vt eſt glo. ordi. in l. j.
C. de ſer. fug. & notant Bar. &
doc. in l. peregre. in prin. ſupra
tit. j. firmat per plura. d. Franc.
Curt. conſi. xxiiij. ſuper eo qđ
quæritur. col. j. circa fin. & ſeq.
vbi ad hoc allegat Bal. in plu-
ribus locis. Sed non alleg. Mat
thæſi. vbi ſupra. Et vltra ibi
adducta eandem limitationem
firmat Aret. in l. Pomponius. §.
ſi. circa me. commen. ver. tu aūt
ſupra tit. j. Ex quo infertur ꝙ
prædicta concluſio quæ habet
ꝙ poſſeſsio præſumitur conti-
nuata in eo qui ſemel poſſedit,
locum non habet: niſi vbi quis
ſe fundat in præſcriptione lon-
gi temporis. Quia bene præſu-
mitur continuata vſque ad de-
cē annos, & non vltra. Secus
vbi quis ſe fundaret in præſcri
ptione lōgiſsimi tēporis, xxx.
vel xl. anno. Quia tunc oportet
probari de poſſeſsione primo-
rū decē, viginti, triginta & xl.
annorū. Ita declarat Mattheſi.
in præallegato notabili: & ſe-
quitur Alexand. hic in apo. ad
Bart. col. pen. Tertio limita
prędictam concluſionem vt pro
cedat ī rebus immobilibus. Se-
cus vero in rebus mobilibus
8 †quia in illis non pręſumitur
poſſeſsionis continuatio ſecūdū
Spe. in tit. de emp. & vend. §. j.
verſi. ſed quid ſi aga. Sequitur
Are. conſi. cxix. procedendo li
cet contrarium teneat Panor.
poſt But. in cap. cum ad ſedem.
colū. vj. de reſti. ſpoli. quos hic
refert. d. Clau. col. ix. qui ſequi
tur opi. Spe. motus. Quia perſe-
uerantia poſſeſsionis inſurgit
ex continuatione animi quę p̄-
ſumitur poſtq̄ quis ſemel cœ-
pit poſsidere, vt notatur in d. l.
ſiue poſsidetis. & in l. j. in prin.
& in d. l. ſi de eo. §. fin. & in l. ſi
id quod. in fi. ſupra tit. j. Quę ra
tio ceſſat in rebus mobilibus:
in quibus non retinetur ciuilis
poſſeſsio animo, ſed quatenus
ſunt in conſpectu, vel ſub cuſto
dia noſtra. Quia rerū mobiliū
vilis & abiecta eſt poſſeſsio, vt
habetur in l. iij. §. neracius. et. §.
nerua filius. & in l. rem quę no
bis. & in l. ſi rem mobilē. ſupra
tit. j. Tamē pro concordia. di
cit. d. Clau. poſſe diſtingui ꝙ ſi
probantur extrema poſſeſsio-
nis pręſumuntur media etiā in
re mobili, per regulā ſupra tra
ditam quæ eſt generalis, & non
videtur habere dubium. Sed ſi
probatur principium tantum
poſsidendi, procedat opi. Spec.

Quarto limita prędictam cō
cluſionem vt procedat dummo-

do illæ qui olim poſſedit, alleget ſe continuo poſſediſſe, & poſſeſsionē continuaſſe vel poſſidere de præſenti. Nam ita demum præſumitur continuatio poſſeſsionis ad eius cōmodum ſi ipſe hoc alleget vt colligitur ex verbis Bar. hic. colum. pen. dum dicit ꝙ ſemel poſſedit cū de ſuo commodo tractatur ſi ſe aſſerit poſsidere ſemper præſumitur poſsidere, niſi probetur contrarium &c. Et idem voluit Bart. in l. ſiue poſsidetis. ver. quæro quid in poſſeſsione. C. de pba. & ita declarat Areti. in d. l. Pomponius. §. fi. circa med. commen. ſupra titu j. Et eſt ratio in promptu, quia ex quo iſta eſt præſumptio iuris de neceſsitate debet allegari. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem pollioni. infra de adul. & late dixi ſupra in iij. parte huius repe. Quinto limita prædictā concluſionem ꝙ præſumitur cōtinuatio poſſeſsionis in eo qui ſemel poſſedit vt procedat quo ad commodum poſſeſſoris ita aſſerentis: ſed non ad eius incōmodum ſi alius hoc aſſerat & ipſe neget, quia tunc licet probetur ꝙ olim poſſedit non præſumit hodie poſsidere vel poſſeſsionem fuiſſe continuatā ad incommodum ſuum. Iſta limitatio elicitur ex verbis Bartol. hic relatis in præcedenti limit. Et ita concludunt gloſſ. & doc. in d. l. ſiue poſsidetis. vbi Bart. poſt glo. verſi. quæro quid in poſſeſsione tradit doctrinam cum duabus fallen. & ibi notant Bal. colum. j. in vlt. oppo. & Saly. colum. ij. Et plene notant Panor. & Cano. in d. cap. cum ad ſedem. colum. v. de reſti. ſpolia. Et hanc materiam late ponit Bald. in l. non ignorabit. per illum text. C. ad exhib. Not. Aret. præalleg. conſi. cxix. Dic vt in his locis plene habetur. Et ex præmiſsis remanet plene declarata iſta quotidiana materia: an poſſeſsio de præterito præſumatur cōtinuata in præſens.

SECVNDO principaliter circa iſtam quartam & vltimā partē huius repe. † quærit Bar. 7 Qualiter debet formari articulus, & teſtis deponere ad probandum præſcriptionem. Iſta q. fuit neceſſaria. Quia ſi probo me ius habere in re: nunꝗ̄ præſumitur præſcriptū niſi probetur. glo. eſt in l. ſi tibi. quam not. Bald. C. de ſeruit. & aqua. Et alleganti præſcriptionem incumbit onus probandi cum ſit fundamentum ſuæ intentionis. iuxta doctrinam Bar. cōiter approbatam in l. illa infra de verb. ob. & in l. circa fi. infra de excep. Et oportet ꝙ allegans præſcriptionē probet omnia extrema requiſita ad eam inducendam. vt notant Gemi. & do. Philip. Franc. in c. j. per illum text. de præſcrip. in vj. Quare operepretium eſt videre qualiter probetur præſcriptio & poſſeſsio continua in rebus corporalibus. Et ſic quōmodo debent deponere teſtes in iſta materia vt probent. Et Bartol. tradit hic ſingularem & aureā doctrinam ad quam in practica quotidie habetur recurſus: & milies allegatur in anno, & eſt communiter approbata per omnes Scrib. hic: & eam doctr. vbique ſequūtur maxime Bal. in l. indicia. circa fin. C. de rei vendi.

vendi. & in l.fina. colum. vij.
in xv. oppoſi. C. de ædict. di-
ui Adri. tollen. vbi latius tra-
dit qualiter probetur præſcri-
ptio & continua poſſeſsio, &
quid ſit deducendum ad eam
probandam. Et Alexand. in
plerisque conſilijs infra nota-
tis. Vnde ex his verbis Bart.
colligo infraſcriptas peculia-
10 res concluſiones. †Prima cō
cluſio eſt, quod ſi in articulo di-
catur quod talis poſſedit a decē
annis citra, & teſtis deponit cō
tenta in articulo fore vera, vel
per talia verba non eſt proba-
ta poſſeſsio longi tēporis, nec
per conſequens præſcriptio.
Quia potuit vna die poſsidere
& verificata eſt illa propoſitio
ſecundum Hoſtien. quem Bart.
refert Et ſic talis articulus &
probatio non releuat, quia non
concludit. cap. in præſentia. cū
ibi not. de probationi. Pro
qua concluſione adducit Bar-
tol. hic bonum text. in l. j. §.
quod autem infra de aqua quo-
ti. & æſtiua. Bandem conclu
ſionem firmat ipſe in l. ſi poſt
acceptum ſupra de rei vendi.
poſt Hoſtien. Ioan. And. & Ca-
no. in c. licet cauſam. per illum
text. vbi not. Felyn. colum. v.
de proba. & ſequitur Bald. in
d. l. indicia. circa finem. C. de
rei vendi. & in l. falſus. colum.
iij. C. de fur. vbi plene tradit
quid importet iſta dictio citra,
cum concor. de quibus hic per
Alex. in apo. ad Bart. col. vlt. a
ſuper verbo. ſed circa. & per
Iaſo. poſt Bald. in l. tranſigere.
colum. fina. circa finem. C. de
tranſactio. Iſtam concluſionē
firmat Alexan. ſequens doctri-
nam Bartol. hic conſi. cx. viſis
acutiſsimis. cir-
ca fin. j. volu. &
conſi. xlv. viſis
atteſtationibus. co
lum. ij. & conſi.
cviij. in cauſa &
lite. colum. ij. cir-
ca fin. verſi. ſecun
dus teſtis & conſi.
cxviij. in cauſa &
lite vertente. co-
lum. fin. poſt prin-
ci. verſicu. & ſimi
liter. ij. volu. & cō
ſi. xcvij. conſide-
ratis his. circa fi.
v. volu. Limi-
tat Bart. hanc ſuā
concluſionem vt
procedat: niſi te-
ſtis adijciat aliquod verbū im-
portantis temporis continua-
tionem. Vt ſi dicat quod vi-
dit poſsidere a decem annis ci-
tra ſemper vel continuo &c.
& dicetur in ſequentibus con-
clu. Et hanc doctrinam Bar-
tol. & omnia eius dicta hic &
in ſequentibus refert & ſequi-
tur Practi. Papi. in forma re-
ſponſionis rei conuen. in ver-
bo præſcriptionis. colum. v.
verſicu. quid autem ſi teſtis.
vbi poſt Bartol. hic tradit mo
dum articulandi in iſta mate-
ria. Et Angel. Aretin. inſti.
hoc eodem titu. in princi. co-
lum. antepe. circa fin. & ſequēs
Secunda habetur concluſio
ex dictis Bartol. quod ſi teſtis
a deponat quod titius poſſedit a
x. annis & citra reſultat con-
cludens probatio continue poſ-
ſeſsionis quia copula & mul-
tum operatur. Et ſenſus eſt. ꝙ
initium poſſeſsionis fuit iam
ſunt decē anni & ꝙ poſtea huc-

a Adde an
ſufficiat ad
probandū
præſcri-
ptionē te-
ſtimoniū
de auditu.
Bald. in
c. cum no
bis ad fin.
de p̄ſcri.
vbi cōclu
dit ꝙ ſic
in prescri
ptione tā-
ti tempo-
ris cuius
initij &c.

vſque poſſedit vt probatur in c.veniēs.de præſcri.& in c. licet cauſam. circa med. de proba.& ibi notant Hoſtien.& Io. An.in nouel.ſuper verbo.& citra quos hic refert Bart. Iſtā concluſionem ſequitur Bald.in d.l.indicia circa fi. & Practi. Papi.vbi ſupra & Alex.in cō ſilijs adductis in præcedenti cō clu. Et eā ſequūtur dñi de Rota ſua deci.xxxix.incip. item ſi poſſeſſor.in nouis. vbi in ſpecie referunt dicta Bart. hic. & Io. And.in c. licet cauſam. per quæ determināt ꝙ ſi in actis dicitur. Titius appellauit a grauamine ſibi illato a decem diebus citra nō intelligitur appellaſſe infra decenniū:ſed poſt & ſic nulliter. Secus ſi diceretur. A decē diebus & citra,quia per copulam & denotatur cōtinuatio tpis & dierū. Refert Fely. in c. qd ad conſultationē. colū. antepe.ver. tertia cōcluſio, de re iudi. Et vltra eum hanc cō cluſionem ſequitur Lanfrācus de Oriano in repe.c.qm̄ cōtra. col.xxiiij.circa med.verſi.ſuper iſta cōtinuatione.de proba. Idē Felyn.in d.c.licet cauſam. col.v.Iaſ.in l.tranſigere. colū. fin.C.de tranſac. & in l. certū. col.j.C.vnde leg. Et hæc cō cluſio ſingulariter notanda eſt quia quotidiana in actu practico.
81 Tertia concluſio eſt† qd ſi teſtis dicat ꝙ titius poſſedit iſtis decē annis ꝓximis non cō cludit.Nā iſta ꝓpoſitio ſecundū Bar. verificatur ēt ſi vna die dicti tpis poſſederit per tex. in d. l.j.§.quod autem infra de aqua quoti.& æſti. Vt igitur articulus & per conſequens dictum teſtis bene concludat ſic debet articulari ſecundū Bar.ꝙ talis poſſedit a.x.annis citra & per ipſum tēpus. Vel ꝙ poſſedit per tempus.x.annorū proxime prę teritorū.Hæc enim dictio per: ſecundū Bar.profectionē & cō tinuationē totiuſtemporis ſignificat.l.vrbana familia.§.pernoctare infra de verb. ſig. Iſtā not. cōcluſionem ſequitur Bal. in d.l.indicia.circa fi.C.de rei vendi.Practi.Pap.& do. Lanfran.vbi ſupra.Ang. Aret.[in-]ſti.hoc eo.tit.in prin.col. antepen.circa fi.& ſeq.Et do.Clau. iſtos nō allegās hic addit Bar. in l.quinquaginta ſupra de excu.tuto. & in l.illud. ſupra de offic.præſi. vbi tantum dicit ꝙ dictio per:denotat perfectionē.

Addo melius eundem Bart. in l.ſi poſt acceptū.in princ.ſupra de rei vendi.vbi tradit eādem practicā & doctrinam articulādi quam hic & in l. labeo. col.pe.ſupra de ſup.lega.vbi in alia materia ponit ſimilē modū articulandi. Subdit Bar.ꝙ ſi teſtis deponat ꝙ titius poſſedit iam ſunt x.anni.tale dictū concludit ſaltem præſumptiue de poſſeſsione continua: ſed nō de neceſsitate, quia ipſo allegāte: præſumitur cōtinuata poſſeſsio ciuilis, vt ſupra dictum eſt. Et ſequitur Bal.in d.l.fi.col.vij.in xv.oppo. C. de edic. di. adri. tol.licet cōtrarium quo ad hoc tenuerit ipſe Bal.in d.l.indicia circa fi.& nō bene vt hic dicit d.Clau.Plus dicunt Bal. & Angel. ſupra in proœ. digeſto. in princi.ꝙ hoc caſu dictum teſtis probat nedum præſumptiue,vt dicit Bartol. ſed de neceſsitate concludit, prout refert Alexand. hic in apoſt.ad Bar. ſup

12 verbo.ſed circa.in ſi. †Quar
ta habetur concluſio valde no-
tabilis ex dictis Bar. ꝙ ad hoc
reſultet ſufficiens & concludẽs
probatio in iſta matera: opor-
tet ꝙ reus qui inducit præſcri
ptionem formet articulum &
probet ꝙ iſte poſſedit per x.an
nos proxime lapſos finitos in
tali menſe vel die , ita ꝙ inclu
datur tẽpus decurſum ante litis
conteſtationẽ vel ante litẽ mo-
tam. Nam ſi aliter formaretur
articulus & teſtis poſt litẽ con
teſtatam ſimpliciter deponeret
ꝙ talis poſſedit per x.annos ꝓ-
xime lapſos intelligeret a die
redditi teſtimonij.Et ſic inclu-
deretur tempus quod fluxit poſt
litem conteſtatã. Nec eſſet ſuf-
ficienter probata præſcriptio
longi temporis,quia diceretur
interrupta per litis conteſtatio
nẽ:debet ergo articulari & pro
bari de tempore completo ante
litem motam . Eandem con-
cluſionem firmant Bar.& ſcri-
ben.in l.ſi poſt acceptum per il
lum text.ſupra de rei vendi.in
l.more.C.de rei vendi.;& in l.
nec bona.C.de præſcrip. long.
temp.,Bald. & Angel. in l.ſu-
per longi.in ſi.com.C.illo. eo.
titu.& Bald. in d.l. fin. in xv.
oppo.C.deedic.di.adri.tol.vbi
dicit ꝙ teſtes deponentes ſuper
præſcriptione debent aſſerere
tempus eſſe completum. Et eſt
tex.licet ipſe non alleget: in l.
vſucapionibus ſupra eo.cum cõ
cor. ibi ſignatis.& text. in.§.ſi
quis per triginta.& ibi: not. d.
Præpo.in tit.ſi de feu.fue. con-
tro.vbi habetur ꝙ ad præſcri-
ptionem requiritur tempus cõ
pletum. Et hæc dicta Bartol.
refert & ſequitur practi.,Papi.
in loco ſæpius allegato . Aret.
inſti. hoc eod.titu.in princi. co
lum.penul. Alex.conſi.cviij.in
cauſa & lite vertente.col ij.cir
ca princi.ij. volu.domi.Petrus
Philip.Cor.conſi. cxlvij. viſo
proceſſu agitato.pen.col.ij.vo-
lu.& d.Lanfran.in repe. c. quõ
contra.in verb.teſtium. colum.
13 xxiiij.de probatio. †Subdit
Bal.in d.l.fin.in xv.oppo.ꝙ ſi
teſtis deponat cũ aliqua dictio-
ne diminutiua,vtputa fere, vel
quaſi non concludit.Vt ſi dicat
ꝙ titius poſſedit quaſi vel fere
decem annis. Idem eſt ſecun-
dum do.Clau. hic colũ. pen.Si
teſtis deponat per dictionẽ cit-
ca , vt ꝙ titius poſſedit circa
decem annos proxime præte-
ritos ante litẽ inchoatã:ꝙꝙ di
ctio circa importet modicũ tẽ-
pus,vt eſt caſus in c.fin.;& ibi
not.omnes de deſpon. impu.&
not.in auth.de mona. in princ.
Not.Panormi.in c.ex parte. col.
j.de teſti.ſpo.& plenius Alex.
in l.& ſi poſt tres.colũ.ij.ſupra
ſi quis cau. vbi etiã ponit quid
ſi teſtis deponit per dictionem
prope.& conſi.cxx.omiſsis ar-
gumẽtis.circa med.ij. volumi.
Aret.in l.qui romæ.§. duo fra-
tres.colum.vij.infra de verbo-
oblig. Quæ loca refert hic
do. Clau. colum.pen. Et vltra
eum addo ꝙ iſtam concluſionẽ
ꝙ teſtis deponens per dictionẽ
citra, non probet præſcriptio-
nem in terminis firmat d.Lan-
fran.in repe.d.cap.quoniam cõ
tra. colum. xxiiij. circa med.
Et ex hoc infert do. Clau.
hic: quod ſi teſtes deponerent
de longe maiori tempore quam
requiratur ad præſcriptionem,
licet adijciãt aliquam ex præ-

dictis dictionibus, nihilominus concludent, quia detracto modico tempore adhuc remanebit probata intentio articulantis per notata in locis præallega. & per Barto.in l.de ætate,col. v.& vj.ſupra de mino. Et intelligit ipſe ꝙ teſtis deponat de tanto tempore quod excedat tẽpus requiſitum ad præſcriptionem in ſexta parte, vt hic latius per eum,col.pen.qui tamẽ non adducit autoritatem in terminis. Vnde verius puto ꝙ relinquatur arbitrio iudicis vt habeatur in locis præallegatis.

Sed in contrarium facit qđ conſuluit Alex.conſi.cxlix.viſo proceſſu cauſę vertentis,vi. col.v.volu.vbi concludit ꝙ qñ teſtis deponit de tempore per dictionem circa nunquam dicitur concludenter probare,vt probat ſecundum eum tex.not. in d.c.fi.de deſpõ.impu.quẽ ibi notat But.in fi. Sed poteſt reſponderi ꝙ Butr.& Alex. non loquuntur quando teſtis deponeret de magno exceſſu temporis.

14 † Quinta habetur concluſio ex dictis Bart.hic in vlti. col. ꝙ ſi teſtis dicat ꝙ titius poſſedit per decem annos, & vltra,ꝙ illa adiectio nihil operatur in teſte, cum ſit incerta. Ideo non importat tempus litis mote. Reprobata opi.Goffr.& Hoſtien. tenentium oppoſitum, vt hic per Bart. per l.cum furti. ſupra de in lit. iuran. Et propterea Bar. admonet aduocatũ ꝙ ſit cautus aduocatus in formando articulum. Eandẽ concluſionem firmat Bar.in d. l.cum furti.cum concor. ibi adduc.per d. Alex. & in d.l.& ſi poſt tres, col. ij. & iij. ſupra ſi quis cau.vbi late examinat, & tandem poſt relatas varias opinio.Barto.eſſe veram. Et ante Barto. fuit opinio. Guil.de Cun. & Iaco.de Are.licet ipſe non dicat, quos refert & ſequitur Bal. in l. ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter, col.ij. ſupra ex quib.cau.ma. Et iſtã partem dicit communem Panor.in c.litere, vbi bonus tex.de iſta dictione & vltra, & ibi not. Bald. col.j. & ii.de dila. idem Panor. in c.cum cauſa quæ inter iconomũ,de teſti.vbi Bald. illum text.ad hoc notat dicens eſſe ibi magis expreſſum q̃ alibi in iure, & ibi etiam not. Aret.col.j. Iaſ.in l.tranſigere. circa fin.com. C. de tranſact. Et opin.Bart.eſſe veram & cõmunem atteſtatur Iaſ. in d.l.& ſi poſt tres,col.ij.circa fin.pleniſsime examinans iſtum articulum in iij.& iiij. col. & pro communi opi.adducit no.regulam quam tradit Bald. in l.ad probationẽ, la ij. C.de proba. ꝙ probatio nunquam cõcludit per poſsibile,ſed debet concludere per neceſſe & per probabile. Iſtam concluſionem, ꝙ iſte adiectiones vltra plus & ſi miles nihil importent in teſte, firmat Alex.conſil. viij.videtur fortaſſe circa fi. iiij.volu.

Et Bart. hic ſequitur d.Lanfran.in repe. c. quoniã contra. col.xxiiij.circa med. de ꝓba.

Poſſet tamen opi.Gof.& Io. And.cõiter dãnata ſaluari vno caſu ſecundũ do.Clau. hic col. vlti.videlicet quando lis duraſſet modico tẽpore,puta tribus aut quatuor diebus,vel alias arbitrio iudicis, quia tunc iſte adiectiones plus & vltra probate

late a teſte poſſent illud modi-
cũ tẽpus importare per ea quæ
dicta ſunt in præcedẽti conclu.
Et quia ſufficit dictum teſtis cõ
cludere pręſumptiue, vt per plu
ra concludit Alexan. in l. non
hoc. C. vnde cogna. & in l. j.
col. vlt. ſupra ſi cer. pet. & con-
ſil. xc. alias xcij. viſo proceſſu
cauſæ. ij. & iij. col. iij. volu. &
Roma. conſi. xcj. viſis ac percũ
ctatis actis, colũ. ij. Sed hæc
ſaluatio moder. eſt contra men
tem Barto. hic qui dicit quod licet
iſta dictio vltra, referatur ad
modicum tempus, ad l. hęc adie
ctio. Tamen cum ſit incerta in
teſte, nihil operatur, quia red-
dit probationem dubiam. Et
probatio debet de neceſſitate
concludere. c. in præſentia. de
proba. Vult ergo Barto. quod non
concludat nec vere nec præ-
ſumptiue etiam reſpectu modi-
ci temporis propter incertitu-
dinem. Et ita declarat Ale-
xan. poſt Bar. in d. l. cum furti.
circa fin. Addo vltra moder.
quod iſta eorum opi. fuit origina-
liter opi. gl. in terminis, in l. ab
hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter
ſupra ex quib. cau. ma. de qua
ipſi non meminerunt, quæ dicit
quod ſi teſtis deponat de aliquo tẽ
pore cum iſta adiectione plus,
quod probat de modico tempo-
re plus. Sed eã reprobant Guil.
de Cu. & Iac. de Are. quos ibi
refert & ſequitur Bal. col. ij. di-
centes quod teſtis habet deponere
ſuper certo. Ideo iſta adiectio
pluris, nihil operatur in teſte.
Refert etiam Bal. ibi opi. Cyn.
dicentis quod iſta adiectio aliquid
operatur ad arbitrium iudicis,
argu. l. cum filius. §. pater, ſu-
pra de lega. ij. & quod dictum
teſtis debet interpretari in be-
nigniorem partem, quando eſt
dubium. Et diſtinguebat Cyn.
an teſtis loquatur alternatiue
vel copulatiue, vt latius refert
Bald. vbi ſupra qui tandem fir-
mat opi. Guil. Iac. & Bart. hic
licet de Bar mentionem non fa
ciat, contra glo. & Cyn. quod iſta
adiectio nihil operetur etiã in
modico. Et adducit aliam ra-
tionem, quia vbi eſt certum tẽ
pus probandum, debet deponi
clare ſuper tempore, licet ſit ſe
cus, vbi certum tempus non eſt
de ſubſtantia probationis. Glo.
no. in l. ob carmẽ. §. fi. ſupra de
teſti. & latius dicetur in ſeq. cõ
clu. poſt Bart. Et ſic apparet
hanc ſaluationem moder. non
procedere & nõ viderunt Bal.
in d. §. ſed quod ſimpliciter re-
probantem in ſpecie iſtã opin.
quæ fuit gloſſ. licet ipſi non di-
cant. Et iſta eſt communis opi.
vt atteſtatur Iaſo. in d. l. & ſi
poſt tres, colum. iij. circa fin.
15 † Et ſic ſtat concluſio quod di-
ctio plus vel vltra prolata a te
ſte nihil operatur. Sed hæc
concluſio patitur plures limita
tiones. Primo limita iſtam
concluſionem vt procedat quã-
do agitur de probanda pręſcri-
ptione. Secus eſt in interdicto
retinendæ, quia vbi teſtes eſ-
ſent hincinde pares & vterque
probaſſet equaliter de poſſeſ-
ſione paris temporis. Si teſtes
vnius partis deponant cum di-
ctione plus vel vltra dicuntur
melius probare. Et ſic ille
debet obtinere tanquam pro-
bans de longiori & antiquiori
poſſeſſione, cap. licet cauſam,
cum ibi nota. de probatio.
& plene nota. Bartol. in l.

ſi duo.in princip. col.vlt.infra
vti poſsi. Ita decidit pulchre
Bald. in d.l. ab hoſtibus.§.ſed
quod ſimpliciter, col.ij.ibi ſed
in vno caſu operatur &c.ſupra
ex qui.cau. ma. vbi dicit ꝙ li-
cet regulariter iſta adiectio
plus vel vltra, nihil operetur
in teſte. Tamen vno caſu ope-
ratur ſcilicet quando momentū
temporis faceret prçualere ꝓ-
bationē,vt in quæſtione de pun
cto.in l.arethuſa, ſupra de ſta.
homi. & in interdicto vti poſ-
ſidetis vt præualeat antiquior
poſſeſſor, vt in d. c.licet cau-
ſam. Quod dictum refert &
ſequitur Are. in c.cum cā quæ
inter iconomum. col.j.de teſti.
Idem firmat Bal.in d.l.& ſi
poſt tres, in lectu.& in repe.&
ibi refert Iaſ.col.iij.vel iiij.vl
tra me.& Fely.in c.paſtoralis,
col.iij.in prin. de reſcrip. Se-
cundo limita vt non procedat
in caſu.l.ij.C.de reſcin.vendi.
Quando quis vellet reſcindere
venditionē tanꝗ̄ læſus vltra di
midiam iuſti pretij. Quia ſi res
valebat mille & fuit vendita
pro quingentis, & teſtes depo-
nant ꝙ valebat mille & vltra
vel plus tempore venditionis,
erit probatus exceſſus vltra di
midiam, adeo ꝙ erit locus re-
medio,d.l.ij. Ita no.tenet Saly.
in d.l.ij.col.pe.& ſequitur Ale
xan.in d.l.et ſi poſt tres,col.ij.
& latius Iaſ. col.iij.& iiij.qui
opi.Saly.comprobat per plura
reprobata opi.Bal.et Imo.tenē
tium oppoſitum,& Felyn.in d.
c.paſtoralis,col.iij. in prin.de
reſcrip. Et opi.Saly.vr̄ cōis
& vera,quamuis Alex.ſibi cō-
trarius illam impugnet,conſil.
cix.viſo proceſſu cauſæ verten
tis,col.penul.in ij.dub.princ.ſ.
16 volu. † Tertio limita ꝙ li-
cet teſtis quando deponit per
dictionem plus vel vltra, non
probet poterit tamen repeti p̄
iudicem, vt dictū ſuū declaret
ex quo obſcure depoſuit ꝑ regu
lam.§.illud. in authen.de teſti.
& c. cum clamor. de teſti.cum
ibi notatis. Ita no. limitat Ro-
ma.in d.l.& ſi poſt tres, col.ij.
ad fi.Refert et ſequitur Iaſ.ibi.
col.iiij.in iij. limi. Et ex his
habetur notabilis limitatio ſeu
declaratio ad concluſionē Bar.
& doct.hic communiter a doc.
approbatam ꝙ dictio & plus
vel vltra,probata a teſte nihil
importat,quia verum eſt,quan
do agitur de probando aliquid
certū & limitatum. Secus quan
do ſufficeret ꝓbare aliquid in-
certum & indeterminatum, vt
colligitur ex duobus exemplis
ſupra poſitis,videlicet in inter
dicto retinendæ,& in remedio.
d. l. ij. ita limitat & declarat
Iaſ.in d.l.& ſi poſt tres,col.iij.
verſi.ex prædictis &c. Quar-
to limita p̄dictam concluſionē,
vt procedat in dicto teſtis & in
diſpoſitione hominis,& ſic vbi
iſta verba proferuntur ab ho-
mine, ſecus ſi proferantur a le-
ge,& declarat Iaſo.in d.l.& ſi
poſt tres col.iij. referēs Bal. et
aſsignans rationē diuerſitatis.
17 † Quid aūt ſi teſtis non depo
nat per aduerbiū, vt p̄ plus vel
vltra,ſed per nomen, vt ſi di-
cat ꝙ titius poſſedit decē annis
& pluribus.Bal.in d.l.& ſi poſt
tres, col.xj.not. determinat ꝙ
tunc valet depoſitio,& intelli-
gitur probatū de duodecim an-
nis.Quia illud plurale nomē &
pluribus verificatur in duobus

l.vbi

l. vbi numerus ſupra de teſti. & c. pluralis, de regu. iur. in vj. Quod dictum ſimpliciter refert & ſequit ibi Alex. colũ. ij. Sed Iaſ. impugnat, col. iiij. ver. ſecundo limita. & decidit oppoſitum motus per tex. in l. cũ fuerit. ſupra de in lit. iuran. vbi dictio pluris nihil importat. Cui reſpondeo ſuſtinendo opi. Bal. & Alex. ꝙ non procedit argumentum de aduerbio ad nomẽ. Inter quæ Bal. & Alex. in hoc articulo conſtituunt expreſſam differentiam, ideo ex ſeparatis non infertur. Et ratio diuerſitatis eſt, licet ipſi non dicãt. Quia plurale nomen habet de per ſe perfectum & certum ſignificatum, vt numero duorum contineatur, d. l. vbi numerus, & d. c. pluralis. Et in terminis adduco glo. not. in §. & ſæpe. in verbo filiorum, in auth. de tri. & ſemiſ. quã ibi no. Ang. quæ dicit ꝙ dictio pluribus, intelligitur de duobus. Sed dictio pluribus, intelligitur de tribus. Aduerbium vero pluris vel plus, non habet de per ſe propriũ & certum ſignificatum, niſi aliter certificetur, quia poteſt verificari in modico vel minimo indeterminato. d. l. hæc adiectio. infra de verb. ſigni. Et ſic eſt dictio oĩno ambigua.

18 † Sexta elicitur cõcluſio ex dictis Bar. ꝙ ille qui allegat præſcriptionem ad fundandam eius intentionem debet articulare ꝙ poſſedit per decem annos finitos tali tempore vel inchoatos tali tempore, vt ſic ſe ad certum tẽpus referat. Alias ſi teſtes ſimpliciter dicerent ꝙ viderunt ta lem poſsidere per tempus decẽ annorum, & non conſtaret de quibus annis in ſpecie deponãt non probarent. Potuit enim eſſe dicit Bario. ꝙ teſtes ſenſerũt de decem annis, qui ante fuerunt per plures annos. Non de proximis vel quod vnus teſtis ſenſit de aliquibus decẽ annis. Alius de alijs. x. Et ſic ꝓbatio dubia non releuaret. c. in præſenti. de proba. Eſt alia melior ratio, licet Bar. non dicat, ſed eam bene ſentit. Quia niſi teſtes deponant de eodem tempore certo & limitato, dicũtur ſingulares, & ex cõſequenti nõ probant. c. licet cauſam, de proba. Notatur plene in l. teſtiũ. de teſti. cum concor. Et pro iſta concluſione Barto. adduco in terminis glo. not. in l. ob carmen. §. fin. ſupra de teſti. quæ expreſſe dicit ꝙ vbi agitur de probando certo & limitato tẽpore, vt in præſcriptione, teſtes ſingulares non probant. Secus ſi inducantur ad probandũ aliquid non limitatum certo tempore, vt ſi volo probare in genere, ꝙ poſſedit ad altum effectum ꝗ præſcriptionis, vt ibi declarat Bar. approbans illam gloſſ. quam dicit eſſe mirabilẽ. Et idem tenuit Specu. in titul. de teſte. §. j. verſic. item de tempore. Iſtam concluſionẽ Bartol. ſequitur Bal. in l. ſi. in xv. oppo. colum. vij. circa fin. C. de edic. di. Adria. tol. dicens quod teſtes inducti ad probandam præſcriptionem debent deponere de eodem tempore in ſpecie, & non in genere. Vnde ſi dicunt titium poſſediſſe. x. annis, & non dicunt de quibus, non probant, quia ſicut teſtes ſingulares non probant, ita nec ibi qui ita poſſunt eſſe ſingulares,

lates, ſicut conteſtes. Sicut eſt
hic, quia neſcimus, an volue-
rint deponere de eiſdem annis
an de alijs. vt iiij.q.viij.c.ni-
hilominus. Et hoc tenet Bar. ff.
de vſuc.l.Celſus. Hæc ſunt ver-
ba Bal. Eandem doctrinam,
& practicam. Bar.hic & in præ
cedentibus circa modum arti-
culandi & probandi poſſeſsio-
nem continuatam. Sequuntur
Bal.& Ang in l.ſuper lōgi.cir
ca fi.cō.ver.dixi quarto. C.de
præſc.lon.tem. vbi ſimpliciter
ſe remittunt ad Bar.hic dicētes
ꝙ eius doctrina eſt vera, & ꝙ
bñ locutus eſt circa hoc. Hanc
doctrinā refert & ſequitur Pra
cti.Papi.in for.rñ. rei conuen.
in verbo, præſcriptionis, co.v.
vel vj. Are.inſt.de vſuc.in pri.
col.pe. & Bal.in l.indicia.cir-
ca fi.C.de rei ven.licet Cum.et
Ro.hic referant Bal.ibi tenere
contra Bar.& male, vt infra di
cam. Eandem ſequitur Are.in
l.j.§.ſi ſtipulanti.circa fi. cō.in
fra de ver.ob.& Ale.cōſ.lj.vi
ſo & diſcuſſo proceſſu. ad fi. &
conſ.72. inſpecto diligenter ꝓ-
ceſſu circa fi.j.col.j.vo.vbi cō
cludit ꝙ teſtes non probant poſ
ſeſsionem temporis requiſiti ad
complendam præſcriptionem,
niſi ſint cōteſtes de eodē tempo
re initij poſſeſsionis & idempti
tate temporis cōtinuatæ poſſeſ-
ſionis.& idem Alex. conſi.98.
in cauſa & lite.col. fi.in prin.
vbi refert totam doctrinā Bar
to.hic,& conſi.ccij.ſuper cauſa
& lite.circa med.ij. vol. Sed
inquantum Bar. dicit ꝙ poteſt
eſſe ꝙ teſtes ſenſerunt de alijs,
x.annis, & non de proximis;
& ſic vult ꝙ non ſufficit dicere
in articulo, ꝙ talis poſſedit per
xx.annos, niſi dicatur de qui-
bus xx.annis, quia teſtes poſsēt
ſentire de alijs xx.et per conſe
quens dicerentur ſingulares &
non probarent, vt prædictū eſt.
Cuma.& Ro.hic referunt Bal.
tenere contra Bar. in d. l.indi-
cia.in fi. com. quod non eſt ve-
rum, quia Bal.ibi refert & de-
clarat verba Bar. hic prout ſu
pra. Et ſubdit ꝙ dictum Bar.eſt
mirum. Cum in dubio videatur
intelligi de proximis. arg.l.eū
qui calendis. in princ.infra de
verb.obl. Sed non firmat pedē.
Et per iſtud motiuum Bal. Cu-
ma.hic in vltimis verbis tenet
contra Bar. Rom.autem dicit
opiniones poſſe cōcordari hoc
modo, quia aut teſtis eſt inter-
rogatus ſuper articulis partis
cōcernentibus certum tempus,
& tunc procedat opi.Bal.& Cu
ma.quia teſtis deponentis ſim-
pliciter de tempore intelligitur
ſe referre ad tempus, de quo in
articulo per l ſi defenſor.§.qui
interrogatus. & ibi no. Bal.ſu-
pra de inter.actio.aut articulus
ſimpliciter eſt cōpoſitus, & nō
ſe refert ad tempus certū & de-
terminatum, & tunc procedit
opi.Bar.per rationem ſuā. Non
ob.d.l.eū qui calendis.in prin.
quia loquitur in rñſione partis,
non in reſponſione teſtis ſecun-
19 dum Ro. † Et pro iſta diſtin
ctione in primo membro. facit
ſecundum d.Clau.hic: col.vlt.
quia dictum teſtis in dubio de-
bet referri ad articulum ſecun
dum Bal.in l. ſed & ſi poſſeſſo-
ri §.item ſi iurauero. ſupra de
iureiu & Are.in l.ſerui electio-
ne.§.j.circa fi. ſupra de leg.j.

Et ad hoc addo Alex. conſi.
lxxxviij. quoniam omne datū
optimum.

optimum, col.pen.circa princ. v. vol. vbi dicit quod verba teſtis dubia referuntur ad cap. quod eſt clarum & certum, & ſecundum illud interpretantur & declarantur, vt not. Bar.& Bal.in l.ſi quis intentione ambigua.in vl.q. ſupra de iudi. ꝑ d.l.ſi defenſor.§.qui interrogatus. Sed in contrarium adduco deciſi. Bar.in l.j.in prin.ſupra de alleato.dicẽtis ꝙ debet eſſe cautus iudex vt faciat ꝙ teſtis deponat de loco et tempore, de quibus in accuſatione vel inquiſitione, ſuper qua examinatur. Alias ſi ſimpliciter deponat non vr̃ ſe referre ad ibi cõtenta. Sed iſtud dictum Bar. reprobat ibi Alex.in apoſt.allegans Bal.& alios concludentes contrarium. Facit etiam in argumentum ſecundum do. Claud. hic circa fin. commen. quod no. vult Bart.in l.labeo. col.pe.ſupra de ſup. leg. vbi dicit ꝙ in redditione rationis teſtis tempus & locus repetita intelliguntur. Et ibi ſequitur Alexan.in apoſt. adducens plura, & conſil. c. ſuper primo caſu, col.iiij.verſi. & quod tempus.
20 j.vol. † Facit etiam quia dicta teſtium ſunt interpretanda, & non cauillanda. vt eleganter dicit Bal.in c.cauſamque.de reſcri.relatus ꝑ d.Clau. hic in fi.

Vltra quem addo ꝙ idem dixit Bal.in l.de quibus.col.vlt. ſupra de legi. & in alijs pluribus locis addu.per Iaſ.in l.non hoc.col.iij.verſ.ad idem facit. C.vnde leg.vbi dicit quod ratio teſtis eſt coadiuuanda,& nõ calumnianda. debet enim talis fieri interpretatio, vt nihil,vel quominus fieri poſſit, captioſa ſint dicta teſtium. Ita not. dicit Ange.in l.ex militari. in prin. ſupra de teſta.mili. & hanc cõcluſionem comprobat per plura.do.Fran.Cur.in ſuo trac.de teſti.col. pen. conclu.lx.poſito poſt eius ſcripta. Sed contra prædictam concluſionem Bart. quæ habet, quod teſtes non probant præſcriptionem, niſi deponant de eodemmet tempore, & de eiſdemmet annis,quia alias præſumuntur ſingulares, vt ſupra retuli fortiter vrget vltra Moder.hic quod vult Bal.in l. de quibus.col.pen. ſupra de legi. & Pan. in c.cum Ioannes, circa ij.col.de fide inſtr.vbi dicunt ꝙ in dubio teſtes præſumũtur conteſtes, & de eodem actu deponere. Et hoc dictum ſequitur,& comprobat Alex.in l.ij. ad fi.C.de bo poſ. ſecundum tabu. Iſtud etiã colligitur ex ibi notatis per Bal.& idem Alex. conſi. xlvij. abunde per celeberrimos.col.ij.verſi.non omitto.ij.vol. vbi confirmat hoc dictum autoritate Inno. & Spec. quod de directo eſt contra concluſionem Bar. Vnde ſaluando hanc concluſionem Bar.cõmuniter approbatam, dici poteſt ꝙ deciſio in contrarium allegata procedit circa ſingularitatem,quæ reſpicit actum, illa enim non præſumitur in teſtibus. Immo in dubio intelliguntur de eodem actu deponere. Sed concluſio Barto.hic procedit,vbi poteſt reſultare ſingularitas circa tempus,quo caſu teſtes non præſumuntur conteſtes: ſed potius ſingulares, niſi conſtet quod deponant de eodem tempore, vt vult Bart.

Ratio diuerſitatis eſt, quia

primo

primo caſu in dubio non præſumitur pluralitas actuum, vt dicit Alex. in d. l. ij. circa fi. Sed bene præſumitur pluralitas tēporis & annorum ex curſu naturali, cum quotidie currant, et defluant anni more labentis aquæ. Et bene facit in argumentum regula quæ habet ꝙ ille qui ſe fundat ex tempore, debet illud tempus probare in ſpecie, ſiue agat, ſiue excipiat, vt notant gloſ. & doct. in l. cum actum ſupra de neg. geſ. gloſ. & Bal. in l. ij. C. de peti. hære. cum concor. de quibus per Iaſo. in rub. C. qui admit. col. ij. circa fi. & ſeq. Facit etiam text. in l. ſpadonem. §. qui abſolutus, cum ibi notatis ſupra de excu. tuto. vbi habetur ꝙ plura mutantur ex curſu temporis. Sed eſt notandum, ꝙ licet articulus non ſit concludens, tamen ſufficit ꝙ teſtes concludenter deponant. † quia articulus poteſt interpretari ſuum articulum ſecundū probata & depoſita per teſtes. Ita Alex. conſ. cxxxiij. viſo proceſſu. ij. col. ij. volu. hic relatus per d. Clau. Sed re vera iſtud ibi non dicit, & loquitur in aliis terminis, vt apparebit intuenti. Tamen credo iſtud dictum verum alia ratione, q̄a valeret probatio facta abſq; articulis, tātomagis ſi fuerit facta ſuper articulis non concludentibus, per regulam. l. j. in prin. C. de rei vxo. act. & gloſ. in. §. multis. inſtit. de libe. cum concor. addu. per Alex. & Moder. in l. vinum. ſupra ſi cert. pera.

21

Ex præmiſsis habetur modus & practica probandi continuā poſſeſsionem temporis requiſiti ad præſcriptionem. Et pro condimento not. vltra Moder. ꝙ debet eſſe cautus ille qui vult præſcriptionē probare, vt ſemper ſe reſtringat ad tale tempus cōtinuum, quod ſit excluſiuum omnis interruptionis naturalis & ciuilis, alias pręſcriptio non probaretur. Ita dicunt Bald. & Ang. in l. ſuper longi. circa fin. ver. dixi quarto. C. de præſcri. lō. tem. Et propterea. d. Pan. in c. auditis. col. vj. circa fin. de præſcri. dicit ꝙ illa decretalis inſtruit nouos aduocatos ꝙ nō attēdent ſe vel clientulos habentes probare præſcriptionem ſolum ad tēpus præſcriptioni neceſſarium, puta xl. annis cōtra eccleſiam. c. de quarta. & c. illud. de præſcr. quia ſi ſic ſe attēdant, facile inuenietur aliquid interim occurriſſe quod fecit dormire præſcriptionem, puta vacationem eccleſiæ, ſciſma, vel hoſtilitatem, iuxta ea quæ habentur in c. ex tranſmiſſa. de præſcr. & plene dixi in vlt. parte præcedētis tract. col. quo probato, inutilis eſſet hæc ꝓbatio.

Vnde ſecundum Pan. aduocati moderni ſic formant articulos. Articulat Titius, & probare intendit ꝙ poſſedit talem rem quadragınta vel quinquaginta, aut ſexaginta annis, vel plus, & tanto tempore, cuius initij vel contrarij non eſt memoria. & ſic teſtes deponent de ꝙ remoto tempore nouerint ſecūdum Io. And. Et not. Butr. ante eum. in d. c. auditis. colū. xij. & in c. licet cauſam. col. vij. de ꝓba. qui etiam tradit modum & practicam articulandi. & ſequitur dicta Bar. hic. & ibi per Fely. col. v. Et ex doctrina Barto. hic relata in præcedentibus conclu-

concluſionibus adde illa verba continue vel per ipſum tempus vt tollatur omnis dubitatio.

POSTREMO BARTOL. quærit hic in fi. An ſit neceſſe,
22 † ꝙ dicatur in articulo ꝙ poſſedit per x annos continuos. Et reſpondet Bar. ꝙ non, quia præſumuntur cōtinuati, quia dictio per, importat continuationem, vt prædictum eſt. Tamen abundans cautela non nocet. l. teſtamenta omnia. C. de teſta. Sed vnum eſt in calce huius repet. pro complemento huius materiæ bene notandum qd nō ſufficit ad probandam præſcriptionem, ſi teſtes deponāt ꝙ Titius præſcripſit, quia vidimus, niſi dicant ſe vidiſſe poſſidere per tempus a lege requiſitum. Ita dixit pulchre Bal. in l. ſolam. in iij. q. C. de teſti. bene faciunt notata per Bart. in l. qui teſtamento. §. fin. ſupra de teſta. vbi cōcludit ꝙ teſtis ſemper debet teſtificari de eo quod percipit ſenſu. Et ideo ſi deponat ꝙ talis eſt dominus, non probat etiam ſi non fuerit interrogatus de cā, niſi reddat ſufficientem rationem per ſenſum corporis, quia ſic iudicat teſtis. Nec deponit quod ſenſu percipit, vt ibi latius per Barto.

Et p hæc altiſsimo bene fauēte remanet expedita ſatis vtiliter, vt puto ſaltem ad iuuenum nouorumque aduocatorum eruditionem repetitionis huius famoſæ & ſolennis l. Celſus. & conſequenter iuncto præcedenti tractatu, profunda, ac quotidiana omnium pręſcriptionum materia ad laudem omnipotentis Dei, beatiſsimæq; virginis Mariæ, & totius curiæ cęleſtis, In quibus ſi quid minus apte minuſue ſufficienter dictum reperietur id meæ imbecillitati imputetur. Et partim me excuſet cauſarum forenſium quotidianæq; lectionis aſsidua occupatio & temporis anguſtia. Cum hoc opus nondum lapſo biēnio adorſus fuerim, & in eo per aliquas dūtaxat horas quas mihi ſubtraxi vix diebus vacantibus vacare potuerim. Si quid vero boni inueniatur Deo grates referantur, qui me per hoc vaſtum pelagus huius materiæ pręſcriptionum quaſi per medium profundum euntem ad portum vſque ſua benignitate perduxit, quæ omnia maiorum meorum, & cuiuslibet rectius ſentientis iudicio corrigenda ſubijcio.

Explicit profunda & vtiliſſima Repetitio ſolennis. l. Celſus. ff. de vſucapio. edita vna cū præcedēti tractatu præſcriptionum per præclarum vtriuſque iuris Doctorem dominum Ioānem Franciſcum Balbum de Auilliania ciuem Taurini, in florenti. ſtudio Taurinenſi lectionem iuris ciuilis veſpertinam ordinarie interpretantem.

Autoris diſtichon.

Inuidus aut taceat noſtri detractor honoris.
Aut aliud melius, ſi ſapit, edat opus.

Dominici Machanei Mediolanenſis in operis laudem.

Balba gaditanis orientia ſtemmata terris.
Præſcribunt leges condecorantque ſacras.
Inuide quid verſas oculos, linguaque remordes.
Talia componens ringere tunc poteris.

Eiuſdem in dictantes pondus ſolum ſententiarum non verborum ornatum curandum.

Cernimus inſignem duplici diademate librum.
Optimus hic ſenſu eſt optimus eloquio.
Barbara doctorum ignorans & turba faceſſat.
Corrumpens leges perpete barbaria.

Martini Capri Vercellenſis ad lectores in Io. Fran. Balbi Iuriſconſultiſsimi laudem.

Epigramma.

Deſine docta cohors, iam deſine ad aſtra referre.
Scipiadas noſtros, Barbaricoſque duces.
In caſtris proprio qui nomine quemque vocarunt.
Eſſet in his quanquam copia magna virum.
Deſine Romani Cynea oſtentare Senatus.
Nomina, Rex linguas Pontice linque tuas.
Hæc etenim fateor miranda oſtenta fuiſſe.
Sed miranda magis tempora noſtra fuerunt.
Aſpice nunc Balbum quæ ſex vix luſtra peregit.
Viribus Herculeis prodigioſa dare.
Quæ fuerant late per multa volumina ſparſa.
Legum ſenſa, breui ſunt cumulata libro.
Huic igitur multum debes Taurina iuuentus.
Qui te tam facili calle per alta vehit.

Sequuntur dicta do. Hoſtien. in ſumma de præſcript.

SVMMA D. HOSTIEN. SVPER TIT. DE PRAESCRIP.

CVM SVMMARIIS nouiſsimè ſuperadditis.

QVONIAM in huius operis proemio pollicitus ſum, vt antiquitati debitus honor deferatur, in calce eiuſdem operis inſerere ſcripta Reuerēdiſsimi et ſummi vtriuſque cenſuræ Monarcæ domini Henrici olim Hoſtiēſis Epiſcopi & ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalis ſupremi, qui fuit præceptor domini Guilielmi Durādi Speculatoris, vt dicit Io. Ang. in addi. ad Spec. in tit. de offi. iudi. & de quo ſic loquitur ipſe Spe. in proe. ſui operis. col. iij. nouiſsime autē duæ ſtellæ lucidiſsimæ noſtris temporibus mirifice rutilarunt, videlicet ſanctiſsimę recordationis domi. Innoc. Papa quartus pater iuris, & Reuerendus pater dominus meus Hēricus Dei gratia Hoſtienſis Epiſcopus lumen iuris, quorum veneranda memoria fulget vt ſplendor firmamenti perpetui, velut ſtellæ in eternitates perpetuas permāſure cum cunctos incomparabiliter tranſcenderint cuiuſq; magnitudinem maiori excellentia obumbrantes: ſicut eorū opera iudicant euidenter. Quicquid namq; alibi circa iuris theoricam quæritur in eorum ſcriptis perfectiſsime reperitur, hæc ſunt verba Specu.

Qui quidem Hoſtien. oriundus fuit de Secuxia dioceſis Taurinenſis, vt ipſe aperte profitetur in ſumma in tit. de teſti. §. j. col. ij verſi. quid de hermofrodito. Et idem atteſtatur Io. And. in addi. ad Specu. in tit. de reſcri. vt refert domi. Bapti. de Sancto Sene. in tract. de modo ſtuden. col. vj. vltra me. Sequuntur igitur dicta ipſius domini Hoſtien. in ſumma ſub titu. de præſcript.

De præſcriptioni. Rubrica.

EX quo vidimus de exceptionibus in genere dicamus in ſpecie, & ſic apponamus rubricā de præſcriptionibus, & quia præſcriptionum alia vertitur circa res mobiles in ſpeciale nomen trāſiens quæ dicitur vſucap. Alia vero circa res immobiles in nomine generali remanens, & ſic dicitur præſcriptio. ſicut not. infra de cogna. lega. circa princ. Apponamus primo rubricam de prima, ſcilicet de vſucapione dicentes.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Vſucapio quid ſit.*
2 *Vſucapio pro publica utilitate dicitur introducta.*
3 *Vſucapere quis poſſit vel non. Vſucapere non poteſt qui non poteſt poſſidere.*
4 *Vſucapi poſſunt quæcunq; poſſunt poſſidere.*
5 *Res furtiue vel vi poſſeſſe an vſucapiantur.*
6 *Pupilli loco dominorũ habent.*
7 *Seruo ſi ſurripiatur res peculiaris domino ſciente neceſſe eſt & domino ſciente recuperari.*
8 *Res vſucapi propter delictum prohibetur.*
9 *Vſucapio qualiter impedietur. Vbicunque prohibetur alienatio prohibetur & vſucapio.*
10 *Empta bona fide an ſemper vſucapiantur.*
11 *Res mobiles eccleſiæ an poſſint vſucapi.*
12 *Publicæ functiones an vſucapi poſſint.*
13 *Subiectio an vſucapiatur.*
14 *Vſucapioni neceſſaria quæ ſint.*
15 *Vſucapio requirit continuam et bonam fidem alias nihil prodeſt.*
16 *Vſucapio alicuius rei requirit rem ipſam traditam vel quaſi.*
17 *Malæ fidei poſſeſſore alienante rem alienam quanto tempore ſpectetur illius rei præſcriptio.*
18 *Vſucapio requirit continuationem & tempus completum.*
19 *Continuatio poſſeſſionis inter quos habeat fieri.*
20 *Vſucapio alicuius rei requirit titulum verum non putatiuum aut falſum.*

De vſucapionibus. Rubrica.

QVID SIT VSVcapio. Quare fuerit introducta. Quis poſſit vſucapere. Quæ res poſſunt vſucapi. Quę non. Quę ſunt neceſſaria in vſucapione. Quis ſit effectus.

QVID SIT VSVCAPIO:
1 † Adiectio vel acquiſitio dominij per continuationem poſſeſſionis tempore lege diffiniti. ff. de vſucap. l. iij. & ponitur hic vſucapionis nomen tam pro p̄ſcriptione rerum immobilium q̃ vſucapione mobilium, olim etiam res immobiles dicebantur vſucapi. ff. de vſuc. furtum, & l. quam rem. Temporis lege diffiniti, ideo dicit quia licet olim ſpacio vnius anni vſucaperentur res mobiles, immobiles vero in italico ſolo ſpacio biennij, & ideo dicebantur mancipi. in prouinciali vero non procedebat vſucapio quia non erant prouinciales domini cum præſtarent tributa, & ideo dicebantur nec mancipi, tamen hodie ſine differentia mancipi, et nec mancipi in italici &

lici & prouincialis ſoli ſpectatur triennium in rebus mobilibus. In immobilibus vero inter præſentes decennium: inter abſentes vicennium ſecundum l.vt.C.de vſuca. transformanda.l.j.& inſti.de vſuca.reſpon. j.&l.§.j.& eſt vtrunque tempus cõtinuũ.ff.de vſucap. nũq̃.§.j.

QVARE FVIT introducta
2 †pro bono publico.i. vtilitate publ. contra ęquitatẽ naturalẽ ſcdm quã ſunt oĩa cõia.inſti.de iure natu.gen.& ciui.rñ.j. ſicut & ſeruitutes contra eandẽ ęquitatem ſecundum quã ſunt oĩa libera ſunt introducere.,put colligitur.inſti.de ingenuis.§.j. & de libertinis .§.j. Eſt autem vſuca.introductionis duplex ratio.prima ne dñia rerum ſint in incertũ.ff.de vſucap.l.j.inſti.de vſuca.rñ.j. Secunda vt aliquis ſit litiũ finis.ff.pro ſuo.l.vlti.

QVIS POSSIT vſucapere
3 †Et quidẽ paterfa. & filiusfa. & maxime miles,qđ in caſtris acquiſiuit vſucapiet, ſed & pupillus ẽt ſine tutoris autoritate dum tñ habeat animũ poſsidendi.Furioſus ẽt quod ſanus poſſidere incepit vſucapit:licet nõ poſsit durante furore incipere, vt hæc probantur.ff.de vſuc.l.iij.§.j.ij.& iij. Seruus aũt cũ nihil poſsit poſsidere nihil vſucapit.ff.de vſucapioni.ſequitur.§.ſeruus.dñs tñ per ipſum ignorans & ẽt ſi infans ſit vel furioſus quæ peculiariter nactus eſt, ſeruus vſucapit.ff.de vſuca.labeo.ff.pro ſolu.l.ij.ff.de acqui. poſ.l.j.§.acquirimus. quãuis ẽt hæreditate iacente ſiue vacante vſucapio non poſsit incipere cœpta tamen continuatur. ff.de vſucap. vacuum tempus. & l.iuſto.§.nondum. & l. vlti. .§.fina. ad hoc infra ne ſe. vacan.cap.j.

QVAE POSSVNT vſuca
4 pi. † Et breuiter quæcunque poſſunt poſsideri except.prohibitis,ergo incorporalia nõ vſucapiuntur cũ non poſsideantur ff de acqui.re.do. ſeruus.§.incorporales.ff.de vſuc.ſequitur. .§.ſi viam.ſed contra.ff.de vſucap.vſucapionẽ. Dicũt quidã ꝙ aduerbium maxime ibi poſitum ſuperabundat, vel dic ꝙ ſicut incorporalia nõ vere poſſideiur,ſed quaſi.nõ vere tradũtur ſed quaſi vtputa patientiam dñi inducentis me in poſſeſsionem ſeruitutis vię cauentis me ne impediat me venire. ff. de ſerui.ruſti.prędi.l.j.§.vlt.ff. de act.emp.& ven. ratio.§.ſi iter. ff.de ſerui.quoties via. ſic non vere vſucapiũtur ſed quaſi vſu-
a capiuntur. vnde & ſeruitutes habentes continuam cauſam ſicut ſeruitus tigni immittendi altius non tollendi aqueductus ſtillicidij recipiendi,quę ſi ſemper non ſtillat tamẽ cum ex naturali cauſa ſiat ex cœlo aquã capiat non ope humano perpetuo ſtillare intelligitur,tpe acquiritur.ff.de ſer.vr.præ. ſed ſi inter.& l.foramen.C. de ſer.l. ij.ff.de aqua plu. arc.l.ij.§.antepe. Hæ igitur ſeruitutes quę continuam habent cauſam ſpacio decennij inter præſentes, vicennij inter abſentes computandi a tpe illo quo vſucapiẽs incipit vti ſeruitute iure ſerui. nõ vi nõ clã nõ prę. cario vſucapiuntur,

a De pſcriptione ſeruitutis, vide late in ij. parte . iiij.princ. trac. præſcri.

a De pſcri ptione iuriſditionis vide plene ſupra in ij. parte. v. prin. præſcri. in.j. ij.q.
b Dixi late in ij.p. te.iij.pri. trac.præſcri. i xij. quæſt.

tur, vel quaſi. ff. quēad.ſer. amit.l. ſi. Illa uero ſeruitus q̃ itermiſsionē habet nō cām continuam ſicut via, actus, iter nō acquiritur ſpacio tpis ēt xl.ann. acquiritur tñ ſpacio tpis cuius non extat memoria ſecundum Azon.ff. de ſerui. ſeruitutes. iiij. ff. de aqua plu.ar. in ſumma.§.idem labeo. ff. de aqua. quot.& æſti.hoc iure.§. ductus aqua.ſed et ſi iuſta cū allegetur ad aquā probandam inducatur & probatur patientia lōgi tpis iure conſtituta videt.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.ſi.& l.ſi.ff.de vſur. cum de in rem verſo,ff.ſi ſeruitus ven.ſi quis diuturno ſecūdū Azo.& dños legum. ad idem. xviij.q.ij.ſeruitiū.j.q.iij. quartū.ꝙ mihi nō placet ſed dic vt no.infra eo.ſub rub.de pręſcri. rerū immobiliū.§.quæ res. ſub ;§.de quibuſdā. ver. ſed quare nō ſufficit. Sic ergo vſucapiūtur corporalia,quali vſucaptuntur incorporalia,ſicut ius eligēdi inſtituēdi & eccleſiaſtica ſacramēta recipiendi iuriſditio-
a nes[a] quę & per conſue.præſcriptā acquirūtur etiā ſpacio. xl. an.quicquid Azo notauerit. & forte illa eſt ratio,quia a cœlo vñr venire talia ſicut no.in ſeruitute ſtillicidij ſupra eo §.reſponſo.j.vnde in elec. facienda inuocatur ſpiritusſancti gratia. de ele.cū terra.ad fin.& omnis poteſtas & iuriſditio a dño deo eſt,C.de pſcri.lō.tēp.l.vlt. i ſi. infra eo.cū olim.§.vlt.ad hoc ſupra de ele.querelā. & c. cumana.& de cā poſ.& ꝓprie.cū eccleſia ſutrina.& c. cū olim ſupra de fo.cōpe.cū cōtingat infra eo. olim & c.veniēs.C.de emācī.l j.& ſi. ſecus aūt eſt in ſeruitutibus.& quæ ſit rō notaui.infra eo.ſub rub.de pſcri. rerum immobiliū.§. q̃ res ſub.§. de quibuſdā.ver.ſed quare nō ſufficit. ſic licet nō vſocapiātur ſeruitutes per ſe, vſucapiunť tñ cū re cui accedūt vñ vſucapitur dñs vel ager cū ſeruitutibus debitis.ff.de vſu.ſi aliena.§.j.ſed et libertates oīum ſeruitutū vſucapiuntur.C.de pſcri.lō.tēp.l. ſi. ꝓprie tñ ſiue verius loquēdo nō vſucapiuntur, ſed per illius culpā debētur negligētiam amittūtur. vt no.infra eo.ſub rub.de præſcri.rerū immobiliū.§.quę res. ſub.§.de quibuſdā.ver. amittiť aūt ſeruitus. Verū ꝓprie loquēdo vſucapiūtur mobilia vel ſe mouentia,ſed immobilia pręſcribuntur.C. in quibus cauſis ceſ.lon.temp.præſcri.l.ij.

5 QVAE NON. †Et quidē res
b furtiue[b] vel vi poſſeſſe nō vſucapiuntur. inſti.de vſuc.§.furtiue.&.§.ꝙ aūt. qđ intelligas de vi expulſiua ſiue ablatiua: nam aliud eſt in cōpulſiua.C.ꝙ met. cauſa.l.iij.in ſi.ſcđm Azo.imo certe intelligiť vi poſſeſſe quo ad periculū animę ſiue violēter inuadantur ſiue ſciēter mala ſide cōtra cōſcientiā detineantur nec reddūtur,vt ſupra de reſtit. ſpo.ſæpe cōtingit.& de iudi.qa vt infra de teſta.filius xiiij. q. v.ſi quidē inueniſti.& c.multi. xlvij.q.iiij.quicūq;.& ibge qđ no.infra eo.ſub rub.de pſcri.rerū immobi.§.quæ res verſi.ſed nunquid

nunquid actio perimitur. & ſe. Quod aũt dixi furtiuã et vi poſ ſeſſam rẽ vſucapi nõ poſſe intelligas niſi vitiũ purgatũ ſit, & intelligitur purgatum vitiũ ſi res in poteſtatem domini ſcientis non ignorantis reuertatur. ita quod ab eo auelli non poſſit. idem ſi exiſtimationem rei ſcienter recepit. ff. de vſucap. ſequitur. §. tunc poteſtatem. ſed & requiritur ꝙ dominus eam habeat eo modo quo antea habebat, vt patet in his quæ not. infra eod. verſi. verum ſi

6 ſeruus. †Sed & ſi res pupilli ſurripiatur ſufficit quod in domũ ſuã reuertatur ſciente tutore, idẽ in curatore furioſi. ff. de vſuca. ſequitur. §. ſi pupilli res. Et eſt rõ ꝗa tales loco dñorum ſunt. ff. de fur. interdũ §. ꝗ tutelã. hæc niſi tutor ſurripuerit & vendiderit, tunc. n. non ſufficit ſcientia tutoris. imo neceſſe eſt ꝙ in poteſtate pupilli omnino reuertat̃. ff. pro emptore. ꝗ fundũ. §. ſi tutor. idẽ ergo & in prælato eccleſiæ, nã & talis ꝓcurator non eſt dñs infra de dona. fraternitatem. j. q. iij. ſaluator.

Sinautẽ creditori ſurripiatur res obligata, & debitor qui dñs erat ſurripit tũc nõ eſt res furtiua, nõ reuerſa eſt in dñi poteſtatẽ, licet debitor teneat̃ creditori ac furti, ſed & ſi debitor alienam rẽ obligauit & poſtea ſurripuit neceſſe eſt ꝙ reuertatur in poteſtatem creditoris ad hoc vt vitiũ ſit purgatũ. ff. de vſuca. ſequitur. §. ſi rẽ pignori datã. ff. pro emptore. ſi rẽ. Sed ſi alius & nõ debitor ſurripuit rẽ obligatã a vero dño tunc debet reuerti in poteſtatẽ debitoris ꝗ verus eſt dñs. ff. de vſuca. ſequit̃. §. quod aũt. ff. pro ſolut. l. vlt.

7 †Quid ſi ſeruo meo ſurripiatur res peculiaris me ſciente: oportet ꝙ & me ſciente ſeruus rem recuperet. ſi me ignorante & me ignorante poteſt purgari vitium. niſi forte in peculio ipſam eſſe volui, tunc. n. oportet vt ſciã. vbi vero ab extraneo mihi res aliqua ſurripitur, non purgatur vitium niſi me ſciente in poteſtatem meam reuertatur, vel niſi forte ipſam in peculio eſſe volui, tunc enim ſi me etiam ignorante ad ſeruum perueniat purgatur vitium. ff. de vſuc. ſequitur. §. labeo. Verum ſi ſeruus mihi ſurripiat rẽ dominicam, ſtatim eſt furtiua, nõ tamen amitto poſſeſsionem quamdiu apud ipſum ſeruũ eſt ipſa res. & hæc eſt etiam ratio quare ipſum fugitiuum videor poſsidere, nam is quemadmodũ aliarũ rerũ poſſeſsionẽ interuertere non põt, ita nec ſuã. ff. de acquir. poſ. rem quæ. ff. de furt. l. ſerui & filij. inſti. de ob. ꝗ ex deſ. naſ. §. hi qui in parentũ. Exigitur ergo ꝙ purget̃ vitiũ vt ita incipiã rẽ habere quẽadmodũ habebam anteꝗ̃ ſurrepta eſſet ad hoc. C. de reſti. ſpo. piſanis. niſi cũ rẽ ſcirẽ ipſam in peculio ſibi cõceſsi. ff. de vſuc. ſequitur. §. Item ſi eam rem.

Sinautem ſeruus rem peculiarem mihi ſurripiat quamdiu eam retinet nõ mutatur rei cõditio, ſed ſi alij tradiderit: furtum facit & erit res furtiua. ff. de furt. interdum. §. cum autem. & purgabitur vitium ſicut. & ſupra in re dominica. not. verſic. verum ſi ſeruus. Et quod dictum eſt de rebus furtiuis, hoc idẽ intelligas de natis

a De his oībus vide plene ſupra per plures caſus i j. parte vlt.prī. tra. præſcrip. vbi collegi omnes caſus: quibus nō currit prę ſcri. vſq; ad xxvij. & maxime de caſibus hic notatis in xiij.caſu.

b Vide late in ij. pte.v.prin. dicti tracta.

ex eis & in partu
ancille furtiue. de
quo plene not. in-
fra de furtis.§. in-
quantum.verſi. ꝙ
ſi ex re furtiua.
8 † Prohibetur ēt
vſucapi res pro-
pter delictum per
ſonæ, vt eſt i re da
ta præſidi contra
l.iul.repe. hæc.n.
nō vſucapit̃ quo-
uſque in poteſtatē
illius a quo extor
ta eſt vel hæredis
eius reuerſa fuerit
ff.ad l.iul. repe. l.
pen. Dicūt ēt qui-
dam ꝙ res clande
ſtine vel precariū
vſucapi non poſ-
ſunt.ar.C.de præ-
ſcri.xxx. ann. an
malæ agit̃. Quod
non placet Azon.
quia nec l.probatur, quinimmo
precaria cum domini volunta-
te facta iuſta eſt. ff. cōi.diui. l.
condi.§. inter prædones. licet
etiam dicatur clandeſtina poſ-
ſeſsio, non tamen res propter
hoc clandeſtina iudicatur vt
ſubtiliter elici poteſt.ff. de ac-
qui.poſ. l. clam poſsidere nec
litigioſa res quantum ad hoc
dicitur vitioſa.C.de præſcrip.
lon.temp. l.j. ſecundum Azon.
ſed breuiter cum mala ſide nul
lus vſucapit: vt no.infra ſub ru
bric.de præſcri. rerum immo.
.§.quæ exigantur.ſub.§.verum
9 quicquid dicant. † Sed & im-
peditur vſucapio propter natu-
a ram [a] rei quæ non pōt eſſe in
alicuius dn̄io puta in libero ho
mine. Itē propter fauorē reli
gionis vt in rebus ſacris reli-
gioſis, vt inſtitu.de vſuca.§.j.ꝙ
intelligas quantū ad laicos qui
talia poſsidere non poſſunt.vn-
de nec decimas vſucapiūt ſiue
præſcribunt infra eo. cauſam
quæ.ad idē.xvj.q.vij.§.j.c.j.ij.
& iij. ſecus quantum ad cleri-
cos qui ipſas ēt poſsidere & prę
ſcribere poſſunt. vt infra eo. &
xvj.q.iij.quaſi per totū. Fauo
re ēt publici vſus impeditur vt
in campo marcio & theatro &
arena ciuitatis Veron̄. vel alte
rius.ff. de vſuca. vſucapione.
Sed & priuilegio perſonę pu
ta in re minoris.xxv.ann. vel
re dotali regulariter.n. vbicū-
que prohibetur alienatio vſuca
pio ad hoc.C.de fundo dotal.l.
ſi fundū.ff.de admi.tu. lex quæ
tutores.& in quibus cau. reſti.
in integ.non eſt neceſſe.l.fin.&
quibus non cb.long.temp.præ-
ſcri.non eſt.ff.de acqui.rer. do.
bonæ fidei.§.j.ff.de verbo. ſig.
10 alienationis. † Idē pōt dici in
b rebus fiſcalibus: [b] niſi forte bo-
na vacantia delata fuerint fiſco
ſed nondū nuntiata, hic.n. em-
pta bona fide vſucapiuntur.in-
ſti.de vſucap.§.res fiſci. Sed &
ſi ſine titulo incepit qs tales res
poſsidere tueri pōt ſpacio. xx.
anno.ſi cōputet ab illo tp̃e quo
dicta bona cœperunt eſſe vacā-
tia, ſed ſi ab illo tp̃e quo nūtia-
tū fuit fiſco cōputare velit ſuffi
cit quadriennium. ſic intellige.
C.de quadri.præſc.l.j.ff. de iu
re fiſci.l.j.§.diuus.& .§.prę ſcri
ptio.ff.de diuer.& tēp præſcri.
intra quatuor ann.& iūge quod
not. ſub rub.de præſcript. re-
rum immo.§.quę exigātur. ſub
.§. verum quicquid verſic.ego
tamen. & ſequen. Quæ dicta

ſunt

ſunt de rebus fiſcalibus idē pōt
dici de rebus cuiuslibet ciuita
a tis.[a] licet nō ſint in vſu pu.hęc
enim nō vſucapiūtur minori tē
pore.xl.vel centum.ann.C.de
pręſcri.xxx.ann.oēs.C.de ſa-
croſan.eccle.l.fin. Ea vero q̄
ſunt in vſu pu.nullo tpe vſuca-
piūtur.ff.de via pu.l. viam pu.
vnde nec aqueductus vſucapit.
C.de aqueduc.diligēter lib. xj.
& de fundis rei pri.& ſalibus
diuine domus.l. vſus aque. lib.
11 xj. †Quidā ēt voluerūt dice-
b re,ꝙ res mobiles eccleſię [b] nō
vſucapiuntur ſicut nec fiſcales,
vt not.ſupra eo.ver. idē pōt di-
ci.& eſt ar.pro ipſis C. de ſac.
ſan.l.vlt. tu dic nō ſic in rebus
eccleſiaſticis. q̄ ſi mobiles ſint
ſpacio triennij vſucapiūtur.C.
de ſac.ſan. eccle. authen. quas
actiones poſita.xvj.q iij.§.vlt.
alię vero nō minori ſpacio.xl.
an.ēt ſi quis eis eccleſijs lega-
tū vel hęredi.reliquerit xvj.q.
iiij.neque decēnij.ēt ſi impera-
tor dederit rē eccleſię infra de
re.ec.non aliæ.c.j.xij.q.ij.qui-
cūq; militibus.ꝗuis ſi eſſent pri
uati res ab imperatore date ſpa
cio quadriēnij excluderētur ab
omni petitione.C.de quadri.p̄-
c ſcri.bene a zenone.[c] niſi in ca-
ſibus.vt no.infra eo.ſub rub.de
præſcri.rerū immo.§.quæ exi-
12 gantur †Sed nec vſucapiūtur
publicę functiones.xvi.q.iij.§.
prodeſt.ad fi.Nec colonus feu-
dū quē colit vſucapit.C.de præ
ſcri.xxx.an. male agitur. nec
vaſallus feudum. de hoc infra
ſub rub.de pręſcri.rerū immo.
§.quæ exigātur ſub.§.hoc quo
ad res. Nec inſignia a romana
eccle.cōcedenda vſucapiuntur.
xciij.diſt.illud. & c. peruenit.

ſuper quo vide ꝙ
not. ſupra de vſu-
pal.§.& q̄bus die-
bus.ver.& notan-
dū. Nec viſita-
tio per cōſequens
nec ꝓcuratio quæ
occaſione viſita-
tionis debetur in-
fra eo.accedēs. cū
ex officij. ſup quo
vide quod not. ſu-
pra de offi. archi.
.§.ꝙ ſit eius offi-
ciū.ver.quare aūt
contra viſitationē
13 & p̄ceden. †Sic
nec ſubiectio vſu-
capitur infra eo.
cū non liceat. ſed
contra infra eod.
auditis infra de ca
pellis mona. c. ij.
infra de priuil. cū
olim. propter qō-
nes ſupra de except. cū venera
bilis.in fi. So.ſecundum Gof.
ſubiectus per ſe tm̄ nec obediē
tiam nec libertatē pręſcribit cō
tra ſubiectū,ſed & ſi priuilegiū
libertatis concedatur alicui in
enormē læſionē illius cui debe
tur ſubiectio implorare pōt læ-
ſus ꝙ priuilegiū huiuſmodi re-
uocetur:ar.infra. de dona.apo-
ſtolicæ infra de decimis.ſugge-
ſtum infra de verb.ſig.quid per
nouale,hoc tamen ius implorā
di pōt vſucapi a ſubiecto & ad
hanc ſubiectionē accedit.C. de
fundo patri.l.vlt.lib. xi. & de
quadri.pręſcri.l.j.vel licet ſub
ditus nomine proprio non poſ-
ſit hanc libertatem pręſcribe-
re:pōt tm̄ nomine illius cui de-
bitā eſſe prætendit, & cui tāto
tpe ipſam pręſtitit, ſic videtur

a Vide ple-
ne in iij.
parte . v.
prin. in p̄
cedēti tra
cta. & in
j. pte vj.
princi. in
v. qō.

b Vide in
j.parte.v.
prin.dicti
tracta. in
ij.regula.

c Nota li-
mitationē
ad l. bene
a zenone,
& dixi in
ij.parte v.
prin.præ-
dicti. tra-
cta. ī viij.
quæſt.

loqui infra de pri
ui.cū olim, ꝓpter
q̄ones. Pōt etiam
ſubditus aliqua p̄-
ſcribere q̄ ad ſupe
riorē pertinent, vt
patet infra c. de
quarta, et de inte-
patro. cū ſecundū
Gof. ſuper quo vi-
de quod no. infra
de ſepulturis. ſub
§. vetus. §. & quo-
ta ſit, ver. ſed nun-
quid p̄ſcribi pōt.

Licet aūt fines
prędiorū uſucapiā
tur infra eo. quia
indicante xvj. qō.
iiij. volumus ſu-
pra de ꝓba. ex li-
teris, fines tn̄ pro-
uinciarū vel dio-
ceſum vel paro-
chiarum nō vſuca
piuntur, nec q̄ fini
bus ſeu limitibus
adherent ſupra de
proba. cū cauſam
xvj. q. iij. licet in-
fra de parochi. ſu
per eo. & tangitur
ratio infra de de-
cimis, cum ſint ho
mines, in fi. Sed
nec ius pignoris
ſpacio triēnij vſu-
capitur, quod dic
vt no. infra ſub ru
brica de præſcri.
rerum immo. §. fi.
a verſic. quæ eſt ergo ratio.[a]

QVAE SVNT neceſſaria
14 vſucapioni. † & quidē multa.
b Primo requiritur[b] ꝙ res nō
ſit vitioſa, vel quaſi alioquin
non eſſet p̄ſcriptibilis, quod dic
vt plene no. ſupra. §. proximo.

Secundo vtile qui vſucapit
habeat bonā fidē. ſ. ꝙ credat di
ſtrahentē eſſe dominū vel habe
re ius diſtrahendi. ff. de verbo.
ſig. bonę fidei, q̄ bona fides ſem
per p̄ſumitur adeſſe, niſi probe-
tur mala fides ſecundū Azo. ſi-
cut & quilibet p̄ſumitur igno-
rans niſi probetur ſciens. ff. de
ꝓba. verius, & bonus niſi ꝓbe-
tur malus, ſupra de p̄ſum. c. fin.
ideo dolū ex ꝑſpicuis indicijs
ꝓbari oportet. C. de dolo. l. do-
lum ad hoc ſupra de elec. dudū.
j. in fi. Eſt tn̄ contra. ar. ſupra
de ele. innotuit. §. parcentes, ſed
intelligitur ſcdm illam. dudū,
& ſupra de elec. cū terra. in fin.
ſcilicet qn̄ apparet vitium ſeu
defectus & nō adhibuerunt eli-
gentes diligētiā quā potuerūt,
& ideo imputatur & præſumi-
tur contra ipſos. ff. ad mac. l. pe
nul. de hoc tn̄ dic ut no. infra de
p̄ſcrip. rerum immo. §. quę exi-
gantur. ver. bona fides. Pręſu
c mitur ēt mala fides[c] ratione de
nuntiationis factæ ne emat. C.
de rei ven. ſi fundum. Vel q̄a
contra. l. mercatur quis. C. de
agrico. & cenſib. quemadmo-
dum lib. xj. ꝙ in his quæ de iu-
re communi competunt alicui
potiſsime poteſt exemplifica-
ri, vt no. infra ſub rubrica de
præſcrip. rerum immo. §. quæ
exigantur in præſcriptio. ſub
§. hoc quo ad res, ver. vt reſpō.

Vel quia emiſti a procurato
re meo per colluſionem vel q̄a
emiſti a luxurioſo quē ſciebas
protinus expenſurum in ſcorto
pretiū. ff. de vſuca. pro empto.
qui ſciens, & l. ſi quis. Iuris
autem ignorantia non prodeſt
d vt videatur quis[d] bonæ fidei
eſſe.

a De præ-
dictis om
nibus caſi
bus, in q-
bus non
currit p̄-
ſcriptio,
vide ſu-
pra l. j. j.
parte. vj.
prin. tra.
p̄ſcri. & i
locis ibi
remiſsiue
notatis.

b Vide in
iij. parte
prin. p̄di-
cti trac. p
totā illam
partē, q̄ re
quirātur
ad p̄ſcri-
ptionē re-
rū corpo-
raliū. Et
i pri. iiij.
prin. quā
tum tēpus
requirat.

c Vide ple-
ne ſupra i
repe. l. cel
ſus in iij.
parte.

d Vide vbi
ſupra i no
tabilibus
& in iij.
par. repe.

eſſe, vt ff. de vſuca. l. nunquam. ff. de vſucap. pro empto. l. ij. §. ſi a pupillo, ſecundum Azo. ff. de iur. & facti igno. l. iuris ignorantia. j. & ij. quod verum eſt in vſuca. nam in præſcri. prodeſt, vt patet infra de iurepatro. cura ſecundum Gofr. quod mihi non placet, nec ſic illam intelligo decre. quod dic vt no. infra de p̄ſcri. rerũ immo. §. q̃ exigãtur, ſub. §. hoc quo ad res. ver. circa corporalia, ſed contra in eo quod no. infra reſpon. j. pro donato. verſi. Item donatio inter virum. dic vt ibi. Exigitur hic bona fides tẽpore traditionis, non tempore contractus, niſi in emptione vbi & tempore contractus, & tempore traditionis requiritur ſecundũ Azo. quod dic, vt not. infra eo. ſub rubricella tit. pro ſoluto. Sufficit autem ꝙ hic habeatur bona fides in princ. nec interrumpitur ex poſteriore alienæ rei, conſcientia. C. de vſuca. tranſfor. l. vnica. xvj. q̃. iij. §. poteſt hoc quo ad vſucapientem, vel vniuerſalem ſucceſſorem, ſecus in ſingulari. C. de vſucap. pro empto. diuina. ff ꝓ empto. ibi. ij. §. ſi eam, nec dicitur fieri furtum, vel res furtiua ex poſteriore ſcientia propter iuſtũ initiũ quod ſpectatur ſecundum Azo. C. de præſcrip. xxx. an. ſi quis emptionis, & in hoc etiã multi
85 conueniunt canoniſtę. †Mihi videtur, ꝙ continua bona fides requiritur, alioquin quicquid dicant leges vel alia iura, vel doctores vſuca. nõ procedit, vt expreſsim dicit cõcil. ge. infra eo. quoniam omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, cui enim ita bene credã interpretatione peccati ſicut domino Papæ & concilio generali, & ideo lege quod not. ſi pra de offi. archi. §. qd ſit eius officium, verſicu. quare autem, & hoc teneas, quicquid ſupra vel infra notetur, ſaluo qđ not. infra eo. ſub rubri. de præſcri. rerum immo. §. quæ exigãtur, ſub §. hoc quo ad res, verſi. ſecundum. Bona fides vero

a Dixit in ij. parte. iij. princ. præcedẽtis tracta. i xviij. q.

a emẽtis [a] nomine ſuo exigitur, ſi vero nomine alieno emerit, puta procurator vel ſeruus nomine domini. in ſeruo diſ. vtrũ nomine peculiari emerit, & tunc ſiue cum mandato, ſiue ſine mandato, ſcientia & ignorantia ſerui tantum & non domini inſpicitur. ff. de ædil. edicto. cum mancipium. ff. de libera. cauſa. immo. ff. de litigioſis. l. ij. reſpon. j. niſi forte domino præſente & non contradicente ſeruus emerit, tunc enim in præiudicium domini ſcientia ſua inſpicitur. ff. de libe. cauſa. immo. §. plane ſi filius, ſed ſi præſens contradicere non poſſet, non obeſſet ei. ff. de contrahen. emp. huius. Si nauẽ ſeruus non nomine peculiari, ſed nomine domini et mandato ſuo emerit, ſi mandatum de incerto recipit. idem eſt quod ſupra idem eſt & ſi ſine mandato emat domino ſeruum vitioſum. ff. de ædil. edicto, cum mancipium §. circa. Sed ſi decetero mandauit dominus, tunc inſpicitur ſua ſcientia & non ſerui. ff. de libe. cau. immo etiam tunc, & l. in ſeruo. ff. de liti l. ij. reſpon. j. ff. de cõtrahen. emp. et vẽ, ſed et ſi ſeruo. ff. de ędil. edi.

a Vide in ij. parte iij. princ. præcedentis tracta. q.xix.

cum mancipium.
§.ſed et ſi ſeruus.
nec ob. ꝙ ibidē di
cit cæterum incer
tum,quia refertur
ad eum caſum qn̄
emit nomine pecu
liari,& idē dicendū eſt in vſu-
ca.ff.pro empto.l.ij.§.ſi ſeruus,
vſque ad.§. ſi a pupillo. Illud
autem certum eſt , ꝙ quandoq;
qnis emit vt procur. vel nun-
tius,ſcientia vel ignorantia do
mini tantum ſpectanda eſt, ſed
ſicut diſtinxi in ſeruo & filio-
fa.diſtinguendum puto ſecundū
Azo. Quandoq; tamen ſpe-
ciale eſt vt quis cum conſcien-
tia rei alienæ,non dico cū ma-
la conſcientia remurmurante
vſucapiat,vt ſi conuenite noxa
li actione pro ſeruo alieno quē
poſsides & eum mihi pro noxa
a des.ff.de noxa.et generaliter.[a]
ſed certe autoritas iudicialis
hoc facit.ff.de acquiren poſ.iu
ſte poſsidet, ff.ne vis fiat ei qui
in poſ.miſ.eſt l.j.& ij.ff.de mi-
no.ait prætor.ff.quod cum fal-
ſu tu.l.j.xvj.qō.iij.placuit, vt
quicunq; & autoritas iuris,in-
fra e.c.j.xxiiij. q.iiij.qui pec-
cat,& ne maleficia remaneant
impunita, infra de ſentē.excō.
cum voluntate,& bonum iuſti-
tiæ quod eſt ſummum xij. q.ij.
cum deuotiſsimam , vnde pro-
prie loquendo, & ſi ſcientiā rei
alienæ habeat,non tn̄ conſcien
tiam malā ſed bonam,& ſic bo
nam fidem , & iunge quod no.
infra.e.ſub rub. de præſcri. re
rū immo.§.quæ exigantur, ſub
§.hoc quo ad res,ver.quādoq;
16 tamen minori ſpacio. †Ter
tio requiritur ꝙ res tradatur
vel quaſi,puta quia præſumitur
tradita propter pacientiam &
ſcientiam & ſimilia. ff.pro le-
gato.l.pe. C.de acqui. poſ.l.ij.
& not.ſupra de cā poſſeſ.& ꝓ-
prie.§.qualiter acquiratur, idē
eſt & vbi aliquis ſine vitio ſuo
nāciſcitur poſſeſsionē vt ibi ꝓ
derelicto,ēt ſi vſucapiens igno-
ret. ff. pro dereli. id quod pro
derelicto, ergo ſi ſine traditio-
ne vel quaſi non procedit vſu-
ca.quia nec ſine poſſeſsioae.ff.
de vſuca. ſine poſ. ſed nec poſ-
ſeſsio acquiritur ſine traditio-
ne,vel quaſi.C.de pac.traditio
nibus. C. de rei ven.ſeruū em-
ptū.inſti. de reſ.diui.§.per tra-
17 ditionem. †Quarto vt diſtra
hens & tradens bonam fidē ha-
beant,nam ſi malæ fidei poſſeſ
ſor alienauerit rem alienā ſpe-
ctatur præſcriptio. xxx. an. ſi
tamen dominus rei alienationē
factam ignorauit,nam ſi ſciuit
imputetur ei ſi intra ſua tēpora
non fuerit conteſt.vt diſ.in au-
thē.vt ſponſa,lar.§.rurſus.coll.
ix.nec iſtud puto correctū per
concilium,infra eo qm̄,qđ non
loquitur niſi de p̄ſcribente, ſed
in hoc caſu præſumo bonam fi
dem ex quo conſtat de titulo ,
niſi contra probetur , vt ſupra
18 eo.ver.ij. †Quinto requiritē
continuatio poſſeſsionis & tem
poris completi,vt no. ſupra eo.
ver.§.quid ſit vſucapio. ergo ſi
interrumpatur poſſeſsio ſiue na
turaliter puta deſijt vſucapiens
poſsidere ſiue ciuiliter, puta qa
cōuentus eſt coram iudice ſiue
litem conteſta.non poſſunt con
tinuari prima tempora cum ſe-
quentibus,immo requiritur ſpa
cium xxx. an. etiam ſi poſtea
poſſeſsionē nanciſcatur vſuca-
piens,vel xl.poſt lit.conte.niſi
in illo

in illo caſu qñ poſſeſsionem recuperat ſit bonę fidei,tūc enim forte ſtatuto tempore vſucapiet ff.de vſucapi.l.ſi is qui pro emptore.§.ſi quis bona,& l.naturaliter.C.de pręſcrip.xxx.an.l.fi.& C.de anna. excep.l.j.

Quandoque tamen & ſi poſſeſsio non ſit continua perficitur vſucapio. Nam inchoata a defuncto perficitur iacente hæreditate.ff.de vſuca.nunquā.§.vacuum.et l.iuſto.§.nondum,et tamen primo non eſt in hæredi tate.ff.ſi quis in teſtamē. liber eſſe iuſſus fuerit.l.j.§.ſceuo. & eſt ar. ꝙ eccleſia vacans præſcribat ſiue continuet præſcriptionem captam a prælato defuncto, & tamen contra ipſum non præſcribitur, vt no.infra eo.ſub rubrica de præſcri. rerum immo.§.quæ res. verſi. ad hoc autē. & ſeq. Idem eſt in vſuca.regularum,vel colūnarū nam ſi.x.dies ſupereſſent ad eā complendam,ſi aliquis in ædificium ſuum eas conceſſerit nihilominus eas vſucapiet ſi ædificium poſſederit.ff.de vſuc.rerum.§.labeo. & tamen regula vel columna poſita in ædificio minime poſsidetur.ff.de acqui. poſſ.qui vniuerſas.ff.de vſuca. eum qui edes. Idem poteſt aſſignari in debitore, qui rē quā cępit vſucapere pignori dedit & tradidit creditori, vſucapit enim eam debitor & ſi nō ipſe ſed creditor ipſam poſsideat. ff. de acqui. poſ.l.j.§.per ſeruū, & l.qui pignoris.ff. de vſucap. ſerui.ſecūdum Azo. dic vt no. infra de pign.§.qualiter cōtra-

19 hant.ver.ſed quare. †Fit autem continuatio poſſeſsionis inter hæredem & teſtatorem & hæredem & hæreditatē. Itē inter emptorē & venditorem. Itē inter teſtatorem & legatariū. Item inter hæredem legatariū, & conſimiles perſonas,ſed hoc ita demum ſi nullus alius medio tempore poſſederit.ff.de acquiren.poſſeſ.Pomponius,mihi incipit,cum lapides.§.quartum ff.de vſucap. poſſeſsio. & l. id tempus.§.fi. Illud tamen no. eſt ꝙ tempus quo venditor poſſedit anteꝗ̄ rem vēderet & traderet tantum prodeſt emptori, non illud quo poſtea poſſedit.ff. de vſuc.ad tempus. ff.de diuer. & tempo.præſcri.l.pe..§. pen.

Sed & ita demum fit hæc cōtinuatio ſi res vitioſa non ſit, nam nec vitioſa non vitioſę accedit vel econtra. ff.de acquir. poſſ. Pomponius.§.fin. Computatio autem triennij in vſuc. de momento ad momentum nō fit, imo cū prouenit aliquis ad aliquam horam vltimi diei perfecta eſt vſuca.ideoq; qui hora ſexta calendarum ianuarij poſſidere cœpit hora ſexta noctis pridie cal. ian. reuoluto triennio perficiet vſucapionē. ff. de

20 vſuca. in vſucapionibus. †Sexto requiritur titulus verus nō putatiuus non falſus. ff.pro legato.et l.ij.et iij.ſecundū Azo. vſucap.procedit. C. de vſucap. pro hærede.l.vl.in princ.inſti. de vſucap.§.error. ff. de vſuca. Celſus per titulum autem accipe omnem actum per quem ſolet transferri dominium. Pro ſoluto. Pro emptore. Pro tranſacto.Pro hærede. Pro donato. Pro delicto. Pro legato. Pro dote. Pro ſuo de quibus omnibus iam in C. quam in ff. ſpeciales tractatus habentur, & nos

2 Not. ꝙ ſi datio in ſolutum excedat principale debitum vno nummo, vitiatur tota. Barto. & docto. in l. ſi non ſortem. §. ſi centum, per illum textum. ff. de condi. inde. & ibi moder. papi. quod declarat, vt per Alexan. in l. iuſte poſſidet. col. v. vel vj. ff. de acquir. poſſeſſ. & pulchre Bal. conſi. xc. j. volu. Et ideo tunc nõ prẹſtare iuſtam cauſam p̃ſcribendi in prẹſcriptione lõgi tpis, licet ille q accipit putaret titulum validum ex quo errat in iure. l. nunquam in princi. ff. de vſuca. ꝙ declara, vt plene dictum fuit ſupra ĩ l. Celſus ſuper text. in iiij. no.

nos etiam maxime, quia hæc materia vtilis eſt, & Canoniſtis ignota, de his omnibus ſpeciales rubricas ad maiorẽ euidentiam opponamus.

SVMMARIVM.

1 *Titulus pro ſoluto locum habeat.*

2 *Iuſtus error quo caſu titulum det præſcribendi.*

3 *In certis cauſis ſolutionis tẽpus eſt inſpiciendum.*

Titulus pro ſoluto.ᵃ Rubricella.

a

1 ISTE titulus locum habet † vbicunque credo me obligatũ ex quacunque cauſa, & tu ſimiliter putas tibi illud idẽ deberi, & ſi ego, & tu falſum putemus hoc ſiue putẽ me oblig. ad equum album aliẽnũ quem poſſideo, & ideo ipſum tibi trado, ſiue ad certam quantitatem pecuniæ & equum tibi do inſolutum, puta credo me tibi debere decem lib. ex ſtipulatione do tibi equum alienum quem poſſideo in ſolutum pro his x. lib. vtique hunc equum vſucapies. vt ff. cod. l. j. & † ſic 2 iuſtus error dat titulum prẹſcribendi, ſiue vſuca. hoc tamen facit in emptione, nam ſi ex cauſa emptionis, puto me tibi teneri ad traditionem equi, & ideo trado non habet locum vſuca. pro emptore, quia emptio non præceſsit, neque pro ſoluto cũ ex cauſa emptionis tradatur, diuerſitatis cauſa hæc eſt, quia
3 † in cæteris cauſis ſolutionis tempus inſpicitur, nec enim intereſt cum ſtipulator alienum ſciam eſſe, vel non id ꝙ ſtipulor. Sed ſufficit me putare tuũ eſſe cum ſolueris, in emptione autem vtrunque tempus, ſcilicet contractus & ſolutionis inſpicitur. ff. eo. tit. ſi exiſtimans. ff. pro empt. l. ij. reſponſo. j.

SVMMARIVM.

1 *Titulo pro emptore quis poſſit vſucapere.*

2 *Res non empta an & quomodo vſucapiatur.*

3 *Dominium rei non tranſit per emptionem niſi pretio ſoluto.*

Titulus pro empto. Rubricel.

1 HOc titulo vſucapit. † qui in veritate emit rẽ alienã bona fide, & bona fide

ſe recipit vt emit a furioſo quē putabat ſanæ mentis.ff. eo.l.ij.
.§.ſi a pupillo.ff.de vſuca.pign.
.§.j. Item ſi procu.vel ſeruus meus cui mandauerā rē emere perſuaſerit mihi, ꝙ emit & ſic tradiderit vſucapitur, vel pro ſoluto vt dicunt quidā, vel pro emptore ſcd̄m Azo.vt tit. conueniat tñſio Affricani.ff.eo.qd̄ vulgo,& ſic ſimiliter erroneus titulus, dum tamen probabilis ſit dat cauſam vſucapiēdi. In hac tamen vſuca. multa requiruntur, ſcilicet vtroq; tempore bona fides,vt not.ſupra proxi. rubricel. item ꝙ emptio ſit pura non conditionalis. ff.eo.l.ij.
.§.ſi ſub condi.niſi forte conditio extiterit,nec enim ſufficit, ꝙ vſucapiens putet ipſam extitiſſe cum non extiterit, nam is ſimilis eſt ei qui putat ſe emiſſe.ff.eo.l.ij.§.idem eſt. Iten requiritur ad illa ꝙ eadem res q̄ empta eſt tradatur, nam ſi alia pro alia traderetur non vſucaperetur.ff.e.l.ij.§.cū Stichum.

2 † Quandoque tamen vſucapitur res & ſi empta non ſit, vt no.ſupra eo.ver. item ſi procu. item ſi fundum emi & ampliores fines poſſederim bona fide, totam ſimul vſucapiā,quia non ſingulas res, ſed totam vniuerſitatem poſsideo, ff. eo.l.ij.§.ſed ſi fundus. ſi vero ſcienter pars alterius fundi adijceretur non vſucaperetur mala fide impe.

3 dicte.ff.e.qui fundum.§.j. †Itē in emptione non tranſit dominiū, niſi pretio ſoluto vel alias ſatiſfacto, alias tamen contrarium eſt.inſti. de rerum diui.§. venditæ, vnde videtur ꝙ non vſucapiantur niſi de pretio fuerit ſatiſfactum. Item in re immobili aduocato pro ſalario data exigitur ſcriptura.C.de ſuffragio l.unica.alias non videtur ꝙ vſucapi poſsit, ꝙ idem videtur dicendū in alijs caſibus, in quibus exigitur ſcriptura, vt not. ſupra de fide inſtr.§.quid ſi inſtrumentum amiſſum.

a An titulus tranſactionis ſit ſufficiens ad præſcribendum, vide late in v.quæſtio.j.partis. iij. princi. ſuperioris tract. col iij.

SVMMARIVM.

1 *Titulus pro tranſacto quid operetur in vſucapione.*

a Titulus pro tranſacto.[a] Rubricella.

1 ISTO TITVLO vſucapitur †res quæ relinquenti act.& recedēti a lite tranſactionis cauſa a non domino putante ſe dominū traditur,nec enim hoc titu.vſucapitur id ſuper quo trāſigitur, id eſt res de qua litigabatur, ſed id propter quod tranſigitur id eſt res propter quam a lite receditur,vt C.eo. cum ex cauſa.C.de tranſac.ſi pro fundo,et iunge ea quæ not.ſupra de trāſact.§. quid ſit tranſactio.

SVMMARIVM.

1 *Titulus pro hærede an habeat locum ſuis hæredibus.*

Iuſtus

a An intellect.tit.C. pro hære. vide pulchre Ang.in l.eum qui §.in hic.ff.de pul.vbi ponit rationem ad l.nihil.C.eo.ti.quam limita vt per Alex. in l. j.col. penult.C. qui admi. & in l. in ſuis.colũ. iiij. ff. de libe. & poſt. vt procedat, quando filius venit tanquam ſuus,alias ſecus. & dicit glo. in l.j.ff.pro hære.ꝙ præſcript. nunquam facit quem hęredem, qui non eſt. vnde dicit Bal.in l.j.colum.vj. verſic.quarto reuoco. C. quando non pet. per. quod etiam mille annorum poſſeſsio facit non verum hæredem illum qui non eſt nec poſſet conuenire debitores hæreditarios, eo quod prætenderet ſe factum hęredem præſcriptione, refert Felyn. in c.cauſam. col.iiij.verſic.modo in propoſito.& verſ.ſequen.de præſcri. vbi tradit an titulus putatiuus ſufficiat ad præſcribendum bona hæreditaria, ſiue hæreditatem,& concludit ꝙ ſic,reſpondendo ad id quod ſupra dictum eſt.Et vltra eum eſt gloſ.nota. in l.hæreditatem.in gloſſ. magna.circa medium. C.in quib. cau.ceſ.lon. tempo. præſcript. Et dixi ſupra in repe.l.Celſus. co.iij.in ij.amplia. vbi adduxi vnum conſilium Pau.& ibi dictis adde prædictum locum Felyn.

2 *Iuſtus error, ſeu probabilis titulũ, & cauſam dat p̃ſcribendi.*

Bona teſtatoris viuentis, an poſſint pro hærede vſucapi.

3 *Extraneus alienam rem mala fide poſſidens ſi hæredem inſtituat qui non habeat conſcientiam rei alienæ, an talis res poſſit vſucapi pro hærede.*

4 *Vitiorum genera quæ ſint, & quot.*

5 *Vſucapio pro hærede qualiter procedat.*

Titulus ꝓ hr̃de.[a] Rubricella.

1 HIC TITVLVS in ſuis hæredibus †locum nõ habet, nam ſui non vidẽtur habere titul. plusquam pater, vtpote cum eo viuente rerum hæreditariarum, quodammodo domini eſtimentur.ff.eo.l.ij §.filium. C.eo.nihil pro hærede.ff.de libe.& poſthu.in ſuis,& iunge ea quę nota.infra de conſang.§.vſque ad quem gradum.ver.& eſt ratio. Sinautem pater incepiſſet aliquã rẽ pro hærede vſucapere, etiam ipſi filio proficere poſſet vt patet in his quæ nota. ſupra eo.§.quæ ſunt neceſſaria.verſ. quinto & ver.fit autem continuatio. idem eſt ſi filius emancipatus fuerit inſtitutus,quamuis pater non poſſediſſet pro hęrede,nec aliquo alio titu.& in his duobus caſibus poteſt intelligi lex.ff. pro ſuo.l.pe.§. pen. Item non habet locum hoc niſi vbi quis vere eſt hæres, hinc eſt ꝙ ſi inſtitutus hęres nõ habet factionem teſtamẽti,puta perſona indigna eſt. nec poteſt inſtitui non vſucapit pro hærede.

de.ff.eo.l.fi. Item ſi is qui vere eſt hæres, alium quem putat coheredem ſuum cum non ſit pro parte indiuiſa tradat rem non procedit vſucap. niſi forte fiat ex cauſa tranſactionis, ſi vero tradat pro parte diuiſa ꝓcedit forſan vſucap. pro parte, quam vult transferre in cohæredem, licet non pro parte illa quam putat eſſe cohæredis. ff. fami. hercif. cum putarem. ff. de condi. ob cauſ. dat. l. iij. §. ſubtilius. nam cum de vſuc. quæritur verus titu. denotatur. arg. C. e.
2 l. pe. † Veruntamen probabilis ſiue iuſtus error dat cauſam & titulum præſcribendi, nam quis iuſtã cauſam habeat exiſtimandi ſe hæredem vel bonorum poſſeſſorem domino extitiſſe fundum pro hærede poſsidebit & vſucapit. ff. de vſuc. nõ ſolum. §. quod vulgo. Ergo non procedit vſucapio, niſi quis vere ſit hæres, vel ſaltem iuſte, & probabiliter hoc putet, ſecus ſi quæratur vtrum quis poſsit cõueniri petitione hæreditatis, ibi enim ſufficit poſsidere pro hærede, & ſi non hæres ſed prędo ſit. ff. de peti. hære. l. pro hærede. Item ex bonis teſtatoris viuentis, nihil poteſt vſucapi pro hærede, ſed eo mortuo procedit vſuca. quamuis hominis viui ſint bona qui vſucapiũtur, ſic intellige. ff. eo. l. j. vbi dicit pro hærede viui hominis nihil vſucapi poteſt, & ſic poſſeſſor mortui rem fuiſſe exiſtimauerit, quamuis credat ipſum teſta-
3 torem mortuum eſſe. † Sed quid ſi quis extraneus alienam rem mala fide poſsidens me hæredem inſtituit, & ego non habeo conſcientiam rei alienę, nũ quid vſucapiam iſtam rem pro hærede, quidam dicunt ꝙ ſic, ſi ex perſona mea volo incipere vſuca. ſecus ſi vellem vti acceſſione temporis illius cui ſucceſſi. ar. C. de præſcri. lon. temp. l. j. ff. de acqui. poſſ. pomponius.

Hi etiam tali ar. vtuntur, ego ſum hæres vere inſtitutus, & bonæ fidei, nec eſt res vitioſa, ergo vſucapere poſſ m. Ioan. et Azo. contra. quia lex interpretatur hæredẽ ſuccedere in ſcięntiam defuncti. C. de fruct. & lit. expen. l. ii. ff. de diuer. tem. præſcrip. cum hæres. & hęc opinio expreſsim comprobatur. C. eo. l. fi. nam bona fides in initio exigitur, & illa ſufficit. xvj. q. õ. iij. §. quæ ſunt neceſſaria. verſi. ſufficit au. ẽ. & ſi hoc eſt in vna & eadem perſona non ficta, vt ibi, ergo idem debet eſſe in vna eadem perſona ficta, puta in defuncto & in hærede qui duo fictione iuris eadem perſona intelliguntur, vt in aut. de iureiu. ꝙ a moriente præſtatur. rñſi. j. coll. v. & ar. op. ſupra de temp. ordi. c. literas. hoc etiam ſatis comprobatur a deſtructione cõſequentis. ff. de publi. ſi ego. §. idem iul. ibi ex ea cauſa partũ me vſucapere &c. ergo vt ibi innuit, ex quã cauſa non vſucapit quis partum apud ſe conceptum & editum, neque matrem ex illa vſucapione, & ſi furtiua non ſit, ſed ibi hęres non vſucapit partum, ergo nec ex eadem cauſa vſucapiet matrem, & ſi non ſit furtiuã, ſed tunc nõ obſtabit vitium rei, ſed tantum perſonæ, ſcilicet mala fides defuncti, vt ſi hæres nõ vſucapiet quaſi penes eum vitium remaneat, ergo obeſt hęredi mala fi-

des

res defuncti, ad idem, quia dicit lex ꝙ vitium non perſonale ſit purgatum ſit non impedit vſucapi. ff. de vſuca. vbi. §. j. ergo a contrario ſenſu vitium p̄ſonale quãuis ẽt purgatũ ſit im
4 pedit. †De hac tñ materia ſic diſt. Vitiorũ alia ſunt rei: alia perſonæ. Itẽ ſucceſſorum alij iuris, alij ſpecialis. Si quidem ſit vitium rei non diſtinguo vtrum ſit generalis an ſpecialis ſucceſſor, quia in neutro caſu vſucapere poteſt. ff. de pu. ſinautem. §. hæc actio. & l. ſi ego. §. partus. Et hæc vera ſunt ſi vitium rei interuenerit, vt puta res eſt furtiua: clandeſtina vi poſſeſſa. Idem eſt ſi res non ſit vitioſa, eſt tñ quaſi vitioſa, vtputa ſi res fiſci ſit, nã illa nullo tempore vſucapi poteſt, vt C. communia. de vſu iã. pridẽ. & inſti. de vſucap. §. res fiſci. Vel ſi res pupilli ſit vel data præſidi. contra l. iul. repe. vt ff. de acquiren. re. do. bonæ fidei. Sinautem ſit vitium p̄ſonæ, tunc di. vtrum ſit ſpecialis vel gneralis ſucceſſor. Vt ſi ſit generalis nunquam poſſit vſucapere, vt ff. de publi. iudi. ſi ego. §. partus. & ff. de diuer. & temp. pręſcri. cũ hęres.

Sinautem ſit ſpecialis ſucceſſor, refert an velit vti acceſsione ſui autoris, vel non. Si velit vti, & ſic tempora ſui autoris cum ſuis continuare vtatur cum ſua cauſa ſuiſque. vt ff. de acquiren. poſſeſ. cum lapides. §. j. & ij. §. vlti. alias incipit l. pomponius. Sin vero tẽpora continuare nolit nec velit vti acceſsione ſui autoris, ibi p̄ot vſucapere: ꝙuis autor ſuus nõ potuiſſet; vt ff. de pub, ſed & ſi res. §. ĩ hac act. & ff. de diuer. & tẽpo. præſcrip. an vitium. & C. de pręſcri. long. temp. lj. Et hæc vera ſunt quantum ad publicianam vtendam vel vſucap. complendam, verũ quantum ad hoc vt doli exceptio obſit ſucceſſori ſeu obijci poſſit, diſtinguitur an habeat lucratiuam cauſam vel etiã prope lucratiuam ſecundum Ioannem, & tunc obſit ſucceſſori dolus auctoris: an non habeat lucratiuam cauſam nec prope, vt puta emit, tunc enim nõ oberit ſibi dolus autoris ſui niſi acceſsione autoris ſui vti velit tunc enim ei obeſſet ſecundum quod hęc omnia diſtinguuntur ff. de except. doli. apud celſum. §. de actoris dolo. & §. ſi quis autem ex cauſa leg. & ſequen.
5 †Si quęras qualiter procedit hęc vſucapio, ſcilicet pro hęrede, reſpon. vbi defunctus poſsidebat aliquam rem alienam bona fide, ſed titulum non habebat, hic enim extraneus inſtitutus hęres cum hinc titulum, ſcilicet pro hęrede habeat recte vſucapiet pro hęrede, ſi putat rem ex hęredi eſſe. ff. eod. l. penulti. dumtamen res non ſit vitioſa: alioquin contra ſic intellige. C. eodem l. fina. vel intelligitur in ſuis hęredibus, & accipe ſuum illum non qui eſt in poteſtate, extraneum vero illum qui non eſt in poteſtate quantuncunque alias ſit propinquus. vt C. de iure dot. cum quidam. §. ſimili modo. & de rei vxo. act. l. vnica. §. accedit. in fine.

SVMMARIVM.

1 Titulo pro donato quis & qualis poſſit quis uſucapere.

2 Donatio inter uirum & uxorē quo caſu non teneat.

Error iuris non prodeſt in uſucapione.

3 Manumiſſio illa vbi quis cepis ſeruum vſucapere pro donato, & ante vſucapionem completam ſeruum manumiſit, an valeat.

4 Donatio rei alienæ quo caſu teneat.

5 Aliena res donari non poteſt quo ad hoc vt ſtatim dominium transferatur, nec valet talis donatio in præiudiciū veri domini facta.

Titulus ꝑ donato. Rubricel.

1 HVIVS MODI TItulo† vſucapit cui donata eſt res a nō domino & tradita eſt nec ſufficit opinari, immo donatum eſſe oportet bona fide. C. e. l. vlt. & ꝙ donatio de iure teneat, nā & ſi pater filiofa. donauerit, poſtea decedat filius non vſuca. pro donatio. quia donatio non valuit ratione patriæ poteſtatis. ff. eo. l. j. rñ. j. &. §. j. ff. pro hęre. l. ij. §. filium. Sed ſi poſt donationem filium exhæredauerit, & filius hoc ratum habuerit ab eo tempore quo incepit ratam habere donationem, uſucapio procedet ff. eo. ſi pater. ſed & ſi hæres ratam non habeat donationem, & ſi non pro donato ſaltē quaſi pro legato ſecūdum Azo. vel ſaltem pro ſuo ut apparet in his quæ no. infra in rub. ti. pro ſuo. verſ. item titulus iſte vſucapiet donat. tacite confirmata. quod dic vt not. infra. de dona. inter vir. & vxo. ſub rubrica de dona. ſimplicibus. §. qualiter inu-
2 tiles. & ſtatim ſequitur. †Item donatio inter uirum & vxorem facta nō tenet, ſi tenet rem alienam dedit vir vxori putanū donationē valere ex cuius donat. non ſit factus pauperior, vxor vſucapiet pro donato. ff. eodem. ſi vir & vxori. ff. de donat. inter virum, & vxorem. Sed & ſi conſtante, niſi forte tātum vſuca. completa, fiat diuortium. ff. eodem. l. j. §. item ſi vir.

Sed nunquid eſt hic error iuris qui non prodeſt in vſucapione, vt not. ſupra eod. ſub rubri. de vſuca. §. quæ ſunt neceſſaria. ver. iuris autem ignorantia. ad hoc dic ꝙ ſpeciale eſt in hoc caſu, ꝙ error iuris proſit cum nec aliter haberet bonam fidem, credit enim quod vir ſit dominus, & ſic errat in facto, & quod poſſit donare ſic errat in iure, & ideo cum ſit error mixtus non nocet error iuris, argu. de don. inter virum & vxo. ſi ſponſus. §. generaliter. poteſt etiam hic reddi ratio ſpecialitatis hæc, quia donatio inter virum & vxorē generaliter prohibita eſt in caſibus tñ admittitur, & iſte eſt vnus de illis caſibus, quia nō ſit vir pauperior, & hoc eſt quod dicit lex prædicta, ſi vir vxori litera quam quidam libri habent in ſi. quæ talis eſt, quia ea donatio demū

reuocatur

a Adde tex. in l. falſus .§. qui alienum. ff. de fur. & no. per Bart. in l. rem quæ nobis . ff. de acqui. poſ.

reuocatur ex qua is q donat eſt pauperior ſi occaſione rei remaneret, & qui accepit locupletior, fiat aũt pauperior ſi occaſione rei remaneret obligatus, puta cõmodanti vel deponẽti quod tamẽ ignorabat puta habeat aliam rem huic ſimilem credidit dare ſuam & dedit commodatam & hoc caſu non vſucapiet. ff. eo. l. j. §. item
3 ſi vir. † Vbi autem aliquis cępit ſeruum vſucapere pro donato & ante vſucapionem completam ſeruum manumiſit non valet manumiſsio, ſed poſſeſsionem amiſit, & per conſequens vſucapio. ff eo. qui pro donato. Sed & ſi is qui alienam rem dedit peniteat, & etiam rem in iudicio vendicet nihilominus vſuca. currit. ff. eo. ſi is qui alienam. Quod ſi venditio cauſa dona facta ſit non pro emptore, ſed pro donato res vſucapietur
4 ff. eo. l. fin. † Igitur ex præmiſsis apparet donationem rei alienæ tenere quantum ad hoc vt vſucapiendi iuſtus titulus transferatur, nec obſt. ff. de donatio. in ædibus, in fi. vbi dicit donari nõ poteſt, niſi quod eius ſit cui donatur, quia exponi debet niſi quod ſit, ideſt niſi agat quod eius ſit cui donatur, vel quod ad propoſitum donantis. ff. de publiciana, quæcunq;. §. j. in fin. alioquin locum hęc vſucapio non haberet, ſecundum
5 Azo. † Vel ſic aliena res donari non poteſt quo ad hoc vt ſtatim dominium transferatur nec enim valet in præiudicium domini veri facta. C. eo. l. ij. qa quod quis non habet transferre non poteſt. C. de dona. ſi filius. j. qõ. vij. diabertum infra de iurepa. ꝙ autem conſul. ad fi. vel quo ad hoc vt quis ſe de euictione obliget ex quo bona fide fit. ff. de edil. edic. ad res donatas, & ſic intelligas. d. l. edibus, ſed bene poteſt donari quo ad hoc vt vſucapiatur ſicut ſupra plenius cõprobatur, & infra de dona. apoſtolicæ. reſpon. j. ad fi. & infra de iurepa. cura. & C. eo. l. j.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulo pro dereticto quæ res & qualiter vſucapi poſſit.*
2 *Emens rem ab illo qui cepit poſſidere, quo ti. exm vſucapiat.*
3 *Rei partem habere pro derelicto non poteſt cuius inſolidum dominus eſt.*

a Titulus pro derelicto.[a] Rubricella.

TITVLO ISTO
1 † vſucapit̃ res mea ab alio qui credebatur dominus poſſeſſa, & ab eodem ꝓ derelicto habita ab illo qui credebat illum dominum, & credens rem pro derelicto habitã ipſam poſsidere incepit, quãuis ignoret a quo derelicta ſit. ff. eo. ad quod pro derelicto, ſed ſi non habetur pro derelicto, & ſic falſum eſt ꝙ credebat illum

dominum

dominum vſucapio non proce-
dit.ff.eo.nemo poteſt. vnde nec
merces ex naue iactate hoc ti-
tulo vſucapiuntur.ff. eodem l.
pen.licet forte pro ſuo vſuca-
2 perent.vt.ff.pro ſuo.l.ij.†Vbi
vero quis emit eandem rem ab
illo qui eam cœpit poſsidere,
non pro derelicto, ſed pro em-
ptore vſucapit ipſam ſicut & ſi
eandem emiſſet a marito cui
vxor ipſam donauerat.ff. eo.l.
ſi id quod rñ.j. nam quaſi me
volente qui dominus ſum,& rẽ
pro derelicto habeo id fieri vi-
detur vt ibi dicit. res enim pro
derelicto habita quaſi donata
videtur.ff.de ſtipu.ſeruo.ꝙ ſer-
uus.ff.de euic.l.vlti.quod ſi ego
dominus rem propriam pro de-
relicto habeam non vſucapi-
tur, ſed occupanti conceditur
qui ſtatim ex quo rem occupa-
uerit dominus efficitur.ff. eod.
l.j. & l. ſi id quod.§.id quod
quis.ff.de acquir. rerum domi.
qua ratione.§.hoc amplius.in-
ſti.de rerum diui.§.vlti. quam-
uis etiam ego rei proprie pro
derelicto habite ꝙ͂ cito pro de-
relicto habeo ſtatim dominus
eſſe deſinam,tamen nemini ac-
quiritur nec poſſeſsione appre-
3 henſa.ff.eod.l.ij. † Nec poſ-
ſum rei partem habere pro de-
relicto cuius inſolidum domi-
nus ſum, licet hoc poſſem ſi pro
parte tantum ꝙ͂ pro derelicto
habeo dominus exiſtam.ff.eo.
an pars.

SVMMARIVM.

1 ¶ *Titulo ꝓ legato quis poſſit uſucapere.*

2 *Titulo pro legato non pōt uſucapere niſi is cum quo teſtamenti factio eſt.*

3 *Titulus quilibet an iuſto errore interueniente præbeat iuſtã cauſam uſucapiendi.*

Titulus pro legato, Rub.

TITVLO HOC
1 †vſucapit is cui
res aliena bona
fide legata eſt
& nullus.ff.eo.
l.j.& l. alius ꝓ
legato.j.in prin.nec ſufficit opi-
nari,immo neceſſe eſt ꝙ in ve-
ritate legata ſit,licet non iure,
& quamuis legatum ademptum
fuerit nihilominus vſucapio
currit.vt.ff.eod.l. ij. & l. vlti.
Quod intelligas quandocũq;
error probabilis excuſat vſu-
capientem puta credit teſtamẽ-
tum valere, non errando in iu-
re,ſed in facto puta,quia credit
teſtatorem ſane mẽtis eſſe cum
furioſus ſit vel ignorans lega-
tum codicil. ademptum adeſſe.
Idem eſt ſi in nomine proba-
biliter erretur, puta legauit ꝗs
titio,cum duo ſint titij: & qui-
libet de ſe ſenſit cum tamen de
illo non ſenſiſſet teſtator.ff.eo.
pro legato. j. Idem ſi vſuca-
piens putat mortuũ teſtatorem,
ꝗuis in veritate viuat dũmodo
legati noīe res tractata fuerit,
vel ẽt legatarius ſine vitio poſ-
ſeſsionẽ rei legate adeptus ſit.
ff.eo.ea res.& l.ſeq. & l. pen.
2 †Sed nec pōt vſucapere hoc
titulo niſi is cũ quo teſtamẽti fa-
ctio eſt.ff.eo.nemo pōt. Patet
ex p̄miſsis ꝙ titulus putatiuus

et ſi verus non ſit dum m̄ probabilis error excuſet dat iuſtam cauſam vſucapiēdi, vt no. ſupra e. ver. ꝙ intelligas, & ſeq. & in ſuperioribus rubricellis. Nūquid ergo idē eſt vbicunq; ꝓbabilis error excuſet dixit Azo ꝙ nō, quia regula eſt ꝙ ſine vero titulo nō procedit vſucapio, vt no. ſupra §. q̄ ſunt neceſſaria ver. ſexto. cui ſtare vult exceptis caſibus ſupradictis, et ſi qui ſimiles in l. ſcripti reperiantur qui cum ſpeciales ſint, non ſunt trahendi ad cōſequentiā. ff. de regu. iur. quæ pp. & l. contra.

8 †Martinus & alij quidā dicūt hoc ad quēlibet titulum vbicūque iuſtus error iteruenerit extendendū, ꝙ verius puto quātū ad hoc vt inde factū illius qui allegatur ſaltē cōputat titulus pro ſuo, vt apparet in his q̄ no. infra rubricel. tit. pro ſuo. ver. item titulus iſte, q̄a ſemper debet eſſe probabilis ignorantia excuſata. ff. ꝓ ſuo. l. fi. ff. de iur. & fac. ign. plurimū. & l. regula ſupra de or. ab epō qui reſig. epā. c. ij. infra de cle. excō. apoſtolice. & vbi eadē ratio idem ius infra de conſang. & aff. tua. C. de lib. præte. vel exhęre. l. j. quis. n. poſſet in omnibus ſupradictis caſibus & in alijs in iure expreſsis ſpecialitatis reddere rationem et hoc maxime ſcd̄m iura canonica locum habet, q̄a aut fit alienatio in caſu conceſſo, & rite, & tunc non eſt neceſſaria vſucapio aut minus iuſte, & in hoc caſu neceſſe eſt intelligi iura canonica de ꝑſcriptione tractātia, alioquin ſuperflua eſſent & fruſtra occuparentur membra. xix. diſt. ſi Romanorū, ad hoc no. infra eo. rubricella de præſcrip. re. immobi. §. qua exigantur. ſub. §. hoc quo ad res. ver. circa corporalia vero. Nec ob. regula ſupradicta, quia quod dicitur. C. ꝓ hęrede. l. vlti. vſuca. non præcedēte vero titulo nō procedit ſubaudi vel putatiuo errore facti probabili comprobāte, & quod ibi dicit intentio ſubaudi craſſa ſupina erronea non probabilis vel qn̄ res eſt vitioſa vel qn̄ ſuī hæredes & legitimi volūt vſucapere pro hęrede quod eſſe nō poteſt. vt not. ſupra eo. in rub. titu. pro hærede.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus pro dote locū habet ubi res aliena bona fide in dotem datur.*

2 *Res in dotem date ſi ſint inæſtimate quo titulo uſucapiantur.*

3 *Res in dotem date ſi ſint æſtimate an poſſint ante nuptias vſucapi.*

Titulus pro dote. Rub.

1 LOcum habet hic titulus †quādo res aliena bona fide ī dotem datur. vnde & ſi duę filię patri hæredes extiterint & res alienas quas pater bona fide poſsidebat in dotem dederint & ſic a a maritis vſucapiantur ſoluto matrimonio ipſas inter ſe diuident. ff. eo. l. vlti. tamen circa hanc materiam ſic diſt. Cum res in dotem dantur aut
2 æſtimate aut inæſtimate. † Itē ſi inęſtimate aut eo animo vt ſtatim

ſtatim ſiant accipientis:qđ ſemper in dubio præſumendum eſt, vt ff. de iur. dotium dotis fructus. in fin.& l.ſeq.aut non eo animo ſi eo animo ante nupt. habet locum titulus pro ſuo poſt nuptias vero pro dote, vt ff.eod.l.j.hoc ſi de iure & de facto tenuit matrimonium. nam ſi de facto tantum habet locum pro ſuo, vt ff. de iure do. procul. Alij dicunt : ꝙ ſi iuſtus error interuenerit in matrimonio
8 nio habet locum pro dote. †Si vero res eſtimate dentur dicũt quidam ꝙ ante nuptias nõ vſucapiuntur.ar.ff.eo. l. ij. ſecutis nuptijs,vſucapiũtur pro emptore, quia æſtimatio ſimilis eſt emptioni.ff.pro emptore.l.j.& l.litis. Rogerius vero diſtinguit vbi etiam ęſtimate dãtur. vtrum eo animo dentur vt ſtatim ſiant accipientis,& tũc ante nuptias vſucapiantur ꝓ ſuo, ſecutis vero nuptijs.pro emptore, vt ſupra dictũ eſt. Aut eo animo vt ſiant accipientis ſecutis demum nuptijs & tũc ante nuptias nõ vſucapi.vt ff. eo. l.ij.& ff. pro ſuo.l.j. Nec ob. ſi dicas æſtimationem tacitam conditionem habere hanc, ſcilicet ſi matrimonium ſecutum fuerit, quia talis conditio non facit æſtimationem conditionalem.argumen.ff.de condi.& demon. conditiones extrinſecas. Alij dicunt, quod æſtimatio habet tacitam prædictã conditionem.vt.ff. de iure dotium.plurimumque.§.ſi ante.& ideo ante nuptias vſucapi non poteſt tamen cum conditione impendenti ſic,vt ff.pro emptore.§. ſi ſuper condi. ſecundum Bo.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Verba pro ſuo quot modis accipiantur.*
2 *Titulus pro ſuo quomodo dicatur generalis quo ad alios titulos.*
3 *Traditione rei facta cũ bona fide an obſtet falſa cauſa*
4 *Titulus pro ſuoq̃ res & qualiter poſſideri poſſint.*
5 *Natura pronominũ correlatiuorũ meus tuus ſuus noſter & veſter.*
6 *Titulus pro ſuo nunquã dat cauſam præſcribendi niſi aliquis ſuperiorũ prætendat.*
7 *Poſsidens ex conducto quãuis corporaliter teneat nõ tamẽ ſibi ſed domino rei intelligitur poſsidere.*
8 *Effectus uſucapionis quis ſit.*

Titu.pro ſuo. a Rub.

ADEVIDENtiam huius tituli not. debes,
1 †hoc quod dico pro ſuo duobus modis accipit, ſci-

a Ad materiã tituli ꝓ ſuo, vide q̃ dixi in tract. ī j. ꝑte. iij. prin.ī xij. q.& in repe. l. celſus colũ. xiiij. in prin.item no.ꝙlicet quis probet per teſtes ꝙ poſſidet aliquã rẽ ꝓ ſua & tãquã ſuam ꝑ talẽ probationem nõ reſultat ꝓbatio alicuius dñi vt tituli ſecũdũ Bart.ī l. j. circa fin. ff. pro ſuo.et ſequtur Alex. conſi. 89. col.ij.circa med.v. volu.

ſcilicet, vere & ſimilitudinarie vere ſumitur cum dicitur pro ſuo ad differentiam eius: quod alienū eſt. Vnde verus dñs rem propriā & quā ſcit ſuā eſſe nec erat, pro ſuo poſsidet. ſic pōt intelligi. ff. eo. l. ij. & dicitur hoc ad differentiam creditoris vel commodatarij qui non pro ſuo poſsidet, & ſic hoc quod dico pro ſuo non eſt titulus vſucapiē di, alioquin quilibet vſucaperet rem ſuam propriam. Similitudinarie accipitur quando ponitur pro titulo puta cum is qui poſsidet credit ſe dominum eſſe ex aliqua iuſta cauſa cum non ſit & hoc habet fieri duobus modis ſcilicet communiter & ſpecialiter. Communiter accipitur quando concurrit cū alio titulo vt ſtatim exemplificatur infra eo. verſi. titulus iſtę generalis eſt. Specialiter accipitur quando competit alio quolibet titulo deficiēte, vt no. infra eo. ver. liē titulus iſte. &
2 ver. ſi. †Debes ergo ſcire qđ titulus iſte gñalis eſt ad alios titulos ſupradictos: nā & qui pro emptore & qui pro donato. & ſic de alijs poſsidet dūmodo ſe credat dñm & pro ſuo poſsidet & vſucapit ſiue emptum vel donatū ſit. ff. eo. l. j. ſiue non. ff. de vſucap. celſus dūmodo probabilis error excuſet. Sed & ex quacunq; cauſa credat quis ſe dñm & ſibi vel patri ſuo traditū fuiſſe ꝓ ſuo vſucapiet. ff. eo. l. vlt. ff. ꝓ dote. l. j. ver. ante nuptias. auth. ſed & id qđ ex hæreditate ad me peruenit vſucapiā. nam vſucapio pro ſuo procedit in his rebus quę aliena in bonis patris inueniantur. ff. eo.
3 ſi ancillam. §. pe. †Nec obeſt falſa cauſa dūmodo traditio facta ſit. ff. eo. ſi ancilla. §. ſi. et dūmodo bonam fidem habeamus alioquin contra. ff. eo. hominē.

Inde eſt quod ſi ancillam furtiuam bona fide emero partum eius titulo pro ſuo vſucapio ēt ſi ante completam vſuca. ancillam furtiuam eſſe ſciuero: duntamen eius dominum certificauero ſi poſſum. ſi nō poſſum excuſatus ſum. ſed ſi poſſum & nō certifico clam videor poſsidere, & ſic poſsidere titulo pro ſuo. clam non poſſum propter malam fidem per conſequens nec vſucapere. ff. eo. ſi ancillā.

4 † Hoc titulo poſsidetur omnia quæ mari terra, cœloque capimus, aut quæ alluuione fluminū noſtra fiunt, & quæ ex rebus alieno nomine poſſeſsis id eſt ex quibus aliū autorē habemus ſic. ff. de his quæ not. infa. furti. §. ſi quæ nata ſunt poſsidemus, veluti partum ancillæ hæreditarię vel vendite ſimiliter fructus rei venditæ vel donatæ: ad quem cum non extendatur titulus ſpecialis quia qui vendit rem vel donauit nō vendit vel donauit ſpecialiter fructus futuros neceſſe eſt ad hunc titulū recurrere generalem vt omnia hæc probantur. ff. eodem. l. ij.

5 †Et not. quod is qui pro ſuo vſucepit: & ſi per plures poteſt dicere pro meo vſucepi, & ſi per plures ſunt poſſum dicere ꝓ noſtro, vt ſubtiliter probatur. ff. eo. eſt ſpecies ibi pro ſuo. & ibi pro noſtro. & bene poteſt dicere titulo qui dicitur pro ſuo poſsideo, vel vſucepi, vt probatur. ff. eod. l. j. ibi. & pro emptore pro ſuo poſsideo &c. Poteſt dici qđ ibi loquitur Vlpianus

nus magiſtraliter Paulus vero l. ſeq. proprie, nam ſi rem meam dicam ſuam improprie loquor cum eadem res nõ poſſit eſſe duorum dominorum inſolidum.ff.commodati.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum. nam meus & tuus & ſuus noſter & veſter correlatiua ſunt, quorũ hæc eſt natura, quod vnum non eſt reliquum.vt ff.de rerũ permu,l.j. ergo proprie loquendo ſicut ille pro ſuo poſsidet, ſic & tu pro tuo poſsides, ſic & ego pro meo poſsideo. Hic igitur titulus ſicut videtur petitionem hæreditatis non excludet, niſi aliqua alia iuſta cauſa & vera prætendatur.arg.ff.de peti.hæredi.pro hęrede.alias quilibet poſſet dicere pro meo poſsideo. & ſic nunquam magis hæc actio lo
6 cum haberet. †Item titulus iſte nunquam dat cauſam præſcribendi niſi aliquis ſuperiorum prætendatur.ff. de vſucap. celſus. vel aliqua alia iuſta cauſa pone occupationis, puta inuenit quis margaritam alienam ad littus maris, quam credit in nullius bonis eſſe vel alluuionibus vel acceſsionis ad rem emptam vel donatam. ff. eod. l.ij. & l. ſi ancillam. reſpon.j. vel ſtipulationis.ff. eod. hominem, vel diuiſionis rerum hæreditariarum a parte facte: & ſic vicẽ emptionis obtinet. C. communia vtriuſque iudi. l. j. ſic intellige.ff.eod.ſi ancillam. .§. ſi pater.alias contradiceret illi.l.ff.pro dona.l.j.§.ſi pater. poſſet tamen dici quod l. ſcilicet in proxi.§.ſi pater.& ſi deficiat titulus pro donato. habet locum titulus pro ſuo, vt in l. ſi ancillam. ergo ſi ex cauſa diuiſionis ad alterum fratrem perueniat res aliqua vſucapio locum habet, vel ex cauſa ſucceſsionis vel cuiuslibet alterius.ff. eodem.l.vlti. & ſic titulus iſtæ in omnibus iuſtis cauſis poſſeſsionis per quas cõſueuit acquiri dominium deficientibus aliis ſpecialibus titulis locum habet, ſed bene iuſto titulo ſiue cauſa, ſolus temporis curſus non ſufficit. C. de præſcrip.long.tempo. nec petentẽ. & l. præce. alias quilibet & malæ fidei poſſeſſor & ſine titulo vſucaperet dicens, ego credebam rem meam eſſe ſic vſucepi pro meo, quod eſſet abſurdum. arg. inſtitu.vi bo. rap.§. ſed nedum talia & ſupra de reſcrip. nonnulli. infra de accu.
7 qualiter primo. †Illũ autem ſciendum eſt, quod qui ex conducto poſsidet quamuis corporaliter teneat, non tamen ſibi ſed domino rei intelligitur poſſidere ſupra de reſtitu.ſpo.cum veniſſent. ergo nec pro ſuo vſucapiet. C. communia, de vſucap.l.j. Item ſi non fide bona non procedit vſucap.C.communia. de vſucap.l.fina. Nec res vitioſa vel quaſi vſucapitur. C.communia.de vſucap. l. penulti. Nec rem propriam vſucapere poſſumus, quia quod noſtrum eſt nequit iterum noſtrum fieri niſi deſinat eſſe noſtrum.ff.de acquirẽ.poſſeſ. poſſideri.§.ex pluribus.inſtitu. de act.§.ſic itaque diſcretis ſupra de fide inſtrumen.inter di.§.inſtrumentum.verſicu. cæterum. in fin. vnde hæc duo præponens ſcilicet rem ſuam eſſe & vſucepiſſe ſeipſum videtur excludere, vt infra eodem veniẽs.

§.fina. Quid eſt ergo dictum vſucepit pro ſuo hoc quia tanquam ſuum quia hoc credebat legitimo tempore re ſibi tradita & ex iuſta cauſa & probabili quanuis falſa poſſedit & ſic vſucepit. Sed & poteſt dici iuſtus titulus pro iudicato: res enim iudicata ſpacio x. dierum uſucapitur. quod dic vt no. infra de ſen. & re iudi. §. quot ſint. verſi. quo ad temporalia, & ſequen.

QVID SIT EIVS effe-
8 ctus. † Et quidem vſucapionis effectus in rebus mobilibus & ſe mouentibus is eſt ſecundum omnes vt rei vſuceptæ directũ dominium acquiratur. C. de pact. traditionibus. ff. de vſuca. l. j. & iij. ff. pro ſuo. l. fi. de pig. l. prima §. cum prædium. in rebus vero immobilibus diſſentio eſt, vt no. infra eo. ſub rubri. proxi. ſequẽ. §. quis ſit eius effectus.

Ex quo plene expediuimus tractatum præſcriptionis ſiue vſucapionis circa res mobiles & ſe mouentes, in quo etiam aliqua interſeruimus ad res immobiles pertinentia, videamus de præſcriptione rerum immobilium interſerentes etiam aliqua ad res mobiles vel etiam incorporales pertinentia, et ſic apponamus rubricam.

De præſcriptione rerum immobiliũ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio multipliciter diffinitur.*
2 *Species p̃ſcriptionis quot ſint.*
3 *Appellari poteſt infra x. dies in præſcriptione decem dierũ, & ſententiæ arbitri cõtradici.*
4 *Quæſtio mota iudici poſt depoſitum officium infra quantũ tempus ſit terminanda.*
5 *Creditor ſi ſcripſit ſibi ſolutum eſſe & velit contrarium dicere an & infra quod tempus audiendus ſit.*
6 *Bonorum poſſeſſionem petenti quantum tempus ad hoc ſit concedendum.*
7 *Præſcriptionum perpetuarum ſpecies quot ſint.*
8 *Pręſcriptio longi temporis quę requirat.*
9 *Sine titulo non currit longi tẽporis præſcriptio.*
10 *In præſcriptione longi temporis neceſſaria eſt continuatio temporis.*
11 *Præſcriptio longi tẽporis qua de cauſa ceſſare dicatur.*
12 *Longiſſima præſcriptio quibus caſibus ceſſat.*
13 *Tempora interruptionem præcedentia an proſunt præſcribenti.*
14 *Peccata ſint tanto grauiora quanto diutius animam detinẽt alligatam.*
15 *Eccleſia an poſſit ratione peccati leges corrigere aut cauſas audire & diffinire.*
16 *Bona fidem habens an cum*

ſcientia

ſcientia rei alienæ poſſit præſcribere.

17 Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.

18 Rem alienam donare ius eſt principis.

19 Præſcriptionis priuilegium nõ debet reportare ex eo ex quo puniri debeat.

20 Peccatum alicui actui annexum ipſum actum impedire cẽſetur.

21 Imperator an poſſit rem eccleſiæ donare aut in præiudicium illis conſtitutionem facere.

22 Imperator qua ratione poſſit rem alienam donare.

23 Præſcriptio cũ mala fide quo caſu valeat.

24 Res laicorum quo pacto præſcribantur.

25 Res laicorum debent continue & uſq; ad legitimum tempus completum poſſideri ad hoc ut præſcribantur.

26 Eccleſia quãto tẽpore p̃ſcribat contra laicum & nu ſequenti.

28 Contra romanã eccleſiã an et quanto tempore præſcribatur.

29 Triplici ratione titulus requiritur in præſcriptione rerũ eccleſiaſticarum.

30 Inueniẽs aliquid nec reſtituẽs furtum cõmittit vel rapinam.

31 Res aliqua duabus ex cauſis non poteſt inſolidum acquiri.

32 Donatio epiſcopi ſine conſenſu capituli an plenũ ius trãsferat.

33 Bona fides cum præſcriptione xxx ann. an ſufficiat ad poſſidẽdum res temporales laicorum vel patrimoniales clericorum ſine titulo.

34 Subditus laici facilius præſcribitur quàm ſubditus prælati.

35 Res laicorum facilius alienantur quàm eccleſiarum.

36 Titulũ probare qualiter quis non teneatur.

37 Quæ res præſcribi poſſint.

38 Iura canonica nõ habẽt actionem in perſonalibus ſed tantum in realibus locum habent.

39 Eccleſia vacãte an currat eius præſcriptio.

40 Tempora quibus caſibus de præſcriptione ſubducantur de medio.

41 Præſcriptio non currit debitori niſi adueniente die vel conditione exiſtente.

42 Præſcriptio nõ currit vbi agi non poteſt.

43 Actio confeſſoria aut negatoria quæ ſit & nu. ſeq.

45 Fragilitas ſexus vel fauor militię uel abſentia an proſint quo minus non currat præſcriptio.

46 Actiones quæ & an tempore tollantur.

47 Admitti non debet in electione niſi qui ius habeat.

48 In actione fami. herciſ. an currat præſcriptio.

49 *Actio pignoratitia quanto tẽpore tollatur.*

50 *Præſcriptio quot modis interrumpatur.*

51 *Per litis conteſt. ipſo iure interrumpitur præſcriptio.*

52 *Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.*

53 *Præſcribens aliquam rem bona fide xxx. an. an habeat vtilem rei vendica. contra quemlibet poſſeſſorem.*

54 *Mobilia facilius mutãtur quã immobilia.*

55 *Per præſcriptionem acquiritur exceptio quæ omnem exceptionem excludit.*

56 *Cui datur actio multofortius exceptio.*

57 *Natura vſucapionis quæ ſit.*

HIC VIDENdum eſt. Quid ſit pręſcriptio. Quot ſint eius ſpecies. Quæ exigantur in p̃ſcriptione. Quæ res præſcribi poſſunt. Quibus modis interrũpitur præſcriptio. Quis ſit eius effectus.

QVID SIT præſcriptio.

1 †Et quidem ius quoddam ex tẽpore cauſam trahens. i. firmitatẽ capiens ſecundũ da. Alij dicunt, ꝙ præſcriptio eſt ex tẽpore cauſam trahens. Tu dic, p̃ſcriptio eſt exceptio ius quoddã ex tẽpore continue poſſeſsionis rerum immobiliũ. aliqñ dominij vtilis, aliqñ actionis vtilis, aliquãdo legitime exceptionis cauſam tribuens. xvj. q. iij. §. poteſt. C. de præſcrip. xxx. an. ſi quis emptionis, infra eo. c. j. & per totũ, & in his q̃ not. ĩfra eo. §. ſi. plenius apparebit.

QVOT SINT EIVS ſpecies

2 †In primis ſcire debes, ꝙ exceptio quæ circa iudicia plerunque opponitur & ſi dilatoria ſit aliquoties abuſiue vocatur præſcriptio, ſic. C. de teſti. nullum. C. de exce. l. ſi. Pręſcriptionum tamen de quibus ſpecialiter tractare intendimus duæ ſunt ſpecies. omnis enim præſcriptio aut temporalis eſt aut perpetua. Temporalium præſcriptionũ. Alia eſt vnius horę, vt ſi clericus deficiat vna hora ꝙ non interſit diuinis, vt ar. xij. diſt. c. ꝙ tamen qualiter intelligat̃ no. infra de cle. non reſi. vel quando illud apud acta lata ſententia appellandũ eſt, ff. de appel. l. j. §. ſi. & no. infra de appel. §. qualiter. ſub §. vbi vero. Alia vnius diei. nã eo die duntaxat quo iudex tulit ſententiam, ſi quidem defuerit circa fructus acceſsiones vel expenſas ſupplere poteſt. ff. de re iudi. Paul. Alia duorum dierũ ſcilicet olim in cauſa propria. Alia trium dierum olim in aliena cauſa. ij. q̃. vj. §. biduum. Item circa reuocationem erroris aduocati. C. de errore aduocato. l. iij. & ſi iudex recuſetur ſecundum legem antiquam. C. de iud, cum ſpecialis, & ſi quis iuſsit exire religio. poſt pubertatẽ in religione completam, infra de regularibus, ad noſtram. Alia quatuor dierum in examinatione clericorum ordinandorum. xxiiij. diſtinctio. quando, ſed certe ibi non

non loquitur de præſcriptione.
Alia quinq; dierum, infra quos
olim debebant peti apoſtoli. ij.
qõ. vj. ab eo, hodie vero infra
xxx. C. de appel. quoniam. Itẽ
inuenitur præſcriptio quatuor
vel quinque dierum. ff. ſi quis
cautio, & ſi poſt res. Alia ſex
dierum quibus ſcilicet operari
permittitur, ſed ſeptima ceſſan-
dum eſt, ſupra de fer. c. j. & ij.
Alia ſeptem dierum, vt qui ca-
dauer tetigerit ſeptem diebus
immundus erit, de conſecr. di-
ſtin. iiij. nequaq̃. Alia octo die-
rum quibus feſtum dedicatio-
nis eccleſiæ celebratur. de con
ſec. diſtin. j. ſolennitates, & idẽ
intelligas in omni feſto haben-
te ſolẽnes octauas ſupra de fer.
capellanus. Alia eſt nouẽ die-
rum a morte defuncti numeran
dorum infra quos hæres non
poterit conueniri. C. de ſepul.
vio. l. fin. & authen. ibi ſigna.

3 † Alia x. dierum infra quos
hodie appellandum eſt. ij. quę-
ſtio. vj. anteriorum, vel ſenten-
tię arbitri contradicendum. C.
de arbi. l. penul. & in conſtitu-
tione pecu. ff. de con. pecu. pro-
miſſor ſtichi. §. j. item in alio ca
ſu. iij. quæſtio. iij. authen. quod
fieri. Alia vij. alia xiiij. alia
xvj. alia xviij. alia xix. die-
rũ. vt v. q. ij. pñti. Alia xv. die-
rum vltra quos non detinetur
teſtis inuitus. C. de teſtibus. ſi
quando. Alia xx. dierum qui
dantur ad deliberandum iij. q.
iij. offerantur aliquando plus,
aliquando minus, vt no. ſupra
de dila. §. quot ſint dilationum
ſpecies, ver. alię deliberatorię.

4 † Item quæſtio mota iudici
poſt depoſitum officium infra
xx. dies terminanda eſt quãuis
teneatur expectare, per l. vt C.
vt omnes tam ciuilis quã mil.
iudices. l. vnica. §. fi. reſpõ. j. in
auth. vt iu. ſine quoquo ſuffra.
gl. §. neceſsitatem. col. ij. in au-
then. de collatoribus. §. fin. col.
ix. Item habes præſcriptionẽ
xx. dierum, infra de cri. fal. du
ra. §. fi. et de cleri. excom. mi. il
lud. Alia xx. dierum. nam ſi p
tres hebdomadas pręsbyter ab
eccleſia ſua defuerit remouen-
dus eſt. xvij. qõ. j. ſi quis in cle-
ro. Alia xxix. dierum qui dan-
tur antequam exequatur infra
quos niſi occurrerit epiſcopus
accuſatus ſuſpenditur. iiij. qõ.
5 v. quiſquis. † Alia xxx. die-
rum qui dantur antequam exe
quatur ſententia lata a princi-
pe ſuper animaduerſione. xj. q.
iij. cum apud. Item ſi creditor
ſcripſit ſibi ſolutum eſſe & ve-
lit cõtrariũ dicere infra xxx.
dies tantum auditur. C. de non
numera. pecu. in contractibus.
Item apoſtoli infra xxx. dies
petendi ſunt, vt infra de appel.
§. qualiter ſub §. vbi vero per.
iudex autem. Item pœna com-
miſsi pupillo remittetur ſi in-
fra xxx. dies ſoluerit fiſco. ff.
de pu. & vectigal. imperator.
Alia xl. dierum quibus debet
pœnitere is qui a domino com-
pulſus deierauit, cum vij. iamẽ
ſequentibus annis xxij. q. v. c.
j. ad idem, infra de ſponſa. duo-
rum accepiſti, infra de accuſa.
accuſaſti. Alia l. dierum, vt no.
ſupra eo. verſi. Alia xx. ibi. Itẽ
quæſtio mota &c. item contra
tutorem vel curatorem ſe excu
ſare volentem, vt inſti. de excu
ſa. tuto. §. qui autẽ. Alia lx. die-
rum infra quos debet inuenta-
riũ compleri. C. de iure delibe.

ſcimus.§.ſinautem dubius.item
ſi dictum non ſit infra quod tem
pus poſsit redhiberi res empta
ſi diſpliceat.xl.dies datur.ff.de
redhibito.ac.ꝙ ſi nolit.§.pen.
item alibi.iiij. qō.iiij.§.aliquã
6 do. verſi.libellum. † Alia c.
dierum qui dantur petenti bo-
norum poſ.C. qui admit.ad bo
norum poſ.l.ij.Alia vnius men
ſis.iiij.q.v.quiſquis. Alia duo-
rum menſium, vt quando neceſ
ſitas excuſat accuſatum, v.qō,
iij.ſi egrotans. Alia trium men
ſium, vt ibidem, & quando iu-
deus emit ſeruum cauſa merci
monij. liiii.diſtin.fraternitatẽ.
infra de iudeis.c.fin.verſi.ſi in-
fra tres menſes. Alias.iiij.men
ſium infra quos debet in perſo
nalibus ac.executioni mandari
ſententia.ff.de offi. deleg.quæ-
renti.Alia quinque menſium in
fra quos debet electus conſe-
crari.c.diſtinc.quoniam hodie
dantur vj.menſes.ſupra de trãſ
la.epiſcopi, inter corporalia.
.§.ſed neque. quod dic vt no.ſu
pra de elec.§.quo tempore.ver.
hinc non. Alia vj.menſium qui
dantur in redhibit.actione. ff.
de edil.edic.redhibi.& quanto
mino.l. ſciendum.§. fin. & ali-
bi.iij.q.de inducijs. Alia vij.
menſium.ff.de ſta. ho.ſeptimo.
Alia viij.menſium. xviij.diſt.
propter Alia ix.menſium. iij.
q.iij.§.ſpacium. Alia x.menſiũ
in auth.de reſtit.& ea quæ pa.
in x. menſe.§.fin.col.iiij. Alia
vnius anni.lxiij.diſtinc. ſi ſer-
uus.xj.q.iij. rurſus.Alia vnius
anni & diei. xx. q.ij.puella.
Alia vnius anni & dimidij.iij.
q.iij.de inducijs. Alia biennij.
xix.qō.iij. monaſterijs. Alia
triennij.xviij. quæſt. ij. ſi quis
incognitus. Alia quadriennij.
xvj.q.iij. quas auth.C.de qua-
dri. præſcrip. bene a Zenone.
Alia quinquennij.C.ne de ſta-
tu defunc.l.j.& l.ſi pater. Alia
vj.annorum.di.vj.§.j.ibi ſi eme
ris ſeruum &c. Alia vij.an.C.
de iure delibe.ſi infanti. Alia
ix.anno.ff.de ali. & cib.mela.
Alia x.ann. xvj.q.iii.§ poteſt
ij.Alia xj.anno.vt infra de de-
ſpon.impu. ſi puella. Alia xij.
an.in auth.de tempore non ſo-
lutæ pec.ſuper dotem.§.et ſi qd
inter ætatẽ.coll. vij. Alia xiij.
an.C.de ſilẽtiarijs. l. iij.li.xij.
Alia xiiij.anno. infra de deſp.
impu.ex literis. de illis. Alia
xv.anno.C.de operi pu.omnes
qui.xx.q. ij. illud. Alia xvij.
anno.§.tria.ff.de poſtulando.l.
j.§.pueritiam. Alia xviij.ann.
xxviij.diſt.de his. & infra de
regula.quia in illis. Alia.xx.
ann.C.de falſ.querelam. Alia
xxv.anno.C.de in integ.reſt.
mili.ſi minorem.xx.q.j.virgi-
7 nes. Sed perpetuarũ. †Alia
xxx. anno. xvj.q.iij §. poteſt.
Alia xl.anno.infra eo.de quar
ta.xx.q.j.ſanctimonialis. Alia
quinquaginta an. vt l. græca a-
learum ludus. Alia lx.an.xx.
q.j.iuuenculus.Alia c.an.xxj.
q.iij.nemo.infra eo.ad audien-
tiam. cum nobis. ſi diligenti.
in fine.

QVAE EXIGANTVR IN
8 præſcri. † Et quidem ſecun-
dum.l.in præſcrip.lon.tem.bo-
na fides & iuſtus titulus & con
tinua poſſeſsio & ꝙ res ſit præ
ſcriptibilis exiguntur. Bona
fides autem ementis vel ex alio
iuſto titulo accipientis exigi-
tur,vt C.de præſcri. lon. temp.
diuina.& l.ſequen. & l.ſi frau-
de.&

de.& l.penult.et licet proxima lex dicat poſſeſſorem debere probare bonam fidem. A zo.tamen not. quod probatur eoipſo ꝙ non probatur contrarium. argu.C.qui mil.non poſ.l.pen. & no.ſupra ſub rub. de vſuc.§. quæ ſunt neceſſaria. ver.ij.vel dic ꝙ præſumitur contra poſſidentem niſi titulum probet, ſed eo probato præſumitur prçſumptione iuris,et ſic probatur per conſequens bona fides,& ſic potes intelligere d.l.ſicut. ex lectione ipſarum colligi poteſt, & eſt argu. ꝙ in rebus eccleſiaſticis in quibus bona fides requiritur requirendus, & allegandus eſt titu. & probandus, vel melius aut poſsidens ſuſpectus eſt ex aliqua cauſa probabili, & ſic requiritur ꝙ probet titulum, per quem præſumatur bonæ fidei, aut nulla præſumptio eſt contra ipſum, & tunc præſumitur bonæ fidei.& ſic l. pen.C. de præſcript.long.tempo. poteſt intelligi quando præſumitur contra poſsidentem ex aliqua iuſta cauſa, & iunge quod not.infra eo. ſub.§.quartum.& ſeq. Sed neque cõſueuit nocere mala fides tradentis.ff. de diuer. & tempo. præſcri.an vitium. & inſti.de vſucap.§. ꝙ autem. niſi recipiens vti vellet acceſsione malæ fidei poſſeſſoris.vt C.de præſcr. lon.temp.l.j.ff. de acquir.poſſ. pomponius.§. cum quis. Sed hodie malç fidei poſſeſſore alienante ignorante rei domino ſpectatur præſcriptio xxx.annorum,ipſo autem domino ſciẽte ſi non fuerit conteſtatus ſufficiunt x.ann. inter præſentes. xx. inter abſentes, in auth, vt ſpon.lar.§.rurſus.col.ix.& no. ſupra de vſuc.§.quæ ſunt neceſ-
9 ſaria.ſupra.quarto. † Titulus vero requiritur, quia ſine eo non currit longi temporis præſcriptio,vt C.de præſcrip.lon. temp.diutina.& l.nec petente. & l.ſi is niſi in caſu, vt not.ſupra ſub rub.de vſuc.§. quç ſunt neceſſaria.verſi.quandoque ta-
10 men ſpeciale eſt. † In hac etiam præſcriptione longi temporis neceſſaria eſt cõtinuatio longi temporis, ſcilicet decem anno.inter prçſentes,xx.annorum inter abſentes.& intelligitur præſens quo ad hoc pertine qui eſt in eadem prouincia vbicunque res ſita ſit, nam ius vendicationis incorporale eſt, & vbique poteſt exerceri ſicut & quælibet actio perſonalis, ſunt enim actiones quædam diuino motu & animo ſubtiliſsimo cõſtitutæ.C.de p̃ſcri.lon.tẽ.l.vlt.

Quod ſi p̃ſcripſi rem tuã te p̃ſente per v.an.demum te abſente per v.an. nunquid completa eſt præſcriptio,non.immo.ſicut duplicatur decennium vbi nullo tempore fuiſti prçſens, ſic debet quicquid de decennio te abſente currerit duplicari, vt in authen. vt ſpon. lar.§. de præſcriptione. Sinautem præſcriptio fuerit interrupta præſcriptio impeditur.vt not.infra eodem.§.quibus modis. In præſcriptione vero longiſsima,ſcilicet xxx. anno. non requiritur niſi cõtinuatio poſſeſsionis, & habet locum præſcri. ſecundum l. vbicunq; ceſſat præſcri. lon.temp. quod dic vt no.infra ſub.§. verum quicquid & ſe.
11 †Ceſſat aũt p̃ſcri.lon.tẽp.rõne p̃ſone puta minor eſt xxv.ann.

cuius

cuius res præſcribitur. ff.de ac
qui.poſſ.bonæ fidei. C. in qui.
cau.reſtit. in integ. non eſt ne.
l.vlt. Exinde quinquẽnalem
p̄ſcriptionẽ ,quæ tuetur ſtatutũ
defuncti, hæc enim currit con-
tra minorem nec reſtituitur.C.
ne de ſtatu defunc.mater. Itẽ
in dote cauta nõ numerata quã
doque currit minori & reſtitui
tur, quandoque non vt conſue-
uit not.C. de temp. reſti.in in-
teſt.auth.ſi minor . Item ceſ-
ſat propter qualitatem rei , vt
quia religioſa vel eſt ſacra, &
in re vitioſa & deficiente bona
fide vel iuſto titulo, vt patet in
his quæ not.ſupra de vſucap.§.
quæ nõ.&.§ ſeq. Item in om-
nibus perſonalibus act. C. qui-
bus non obijci.lon.tempo.præ.
neque mutui . Item in omni-
bus mobilibus.C. in quib.cau.
ceſſat long.temp.præſcrip.l.ij.
Itẽ in omnibus mixtis actio-
nibus. C. in quib. cau.ceſ.lon.
tempo.præſcrip.l. vnus indiui-
duum excipitur hæreditatis pe
titio, quæ quandoque ſuos exce
dit terminos, quandoque exce-
ditur a ſuis terminis, vt not.C.
de pet.hære.l. hæreditatis peti
tio. Quandoque etiam vere
currit , ſed effectu caret, quod
accidit propter iuſtam & pro-
babilem & neceſſariam perſo-
næ abſentiam reſtitutionem pe
tentis, quod in militibus & eo-
rum vxoribus circa expeditio
nem occupatis, & in medicis ,
& in abſentibus cauſa reipub.
& in captis ab hoſtibus & poſt
liminio reuerſis vel in abſenti-
bus caſu fortuito locum habet.
vt C.qui.non ob. lon.tem.præ-
ſcri.l.i.ii. & iii. & vi.& vlt.ſu
per quo vide qđ no.infra eo.§.
q̄ res.ver.ſed & ſi quis de man
12 dato domini Papę. †In illis
autem caſibus, in quibus ceſſat
lon.temp.præſcrip.vt no.ſupra
eo.ver.ceſſat & ſe. præſcriptio
longiſsima, ſcilicet xxx.ann.
ſuccedit, vnde non reſpuit vi-
tioſam rem.& eſt ratio,qa hęc
præſcriptio longiſsima non in
fauorem præſcribentium , im-
mo in odium non petentium ,
ſed ius ſuum proſequi negligen
tium eſt inducta.C.de anna.ex
cep.l.vlt.in fi.arg.C.de edicto
di.Adri.toll.l.fi.in fi.qđ Ephe-
ſinus legislator primus conſti-
tuit.infra eod.vigilanti. Igi-
tur ſecundum leges quæcunque
ſit actio ſiue in rem ſiue in per-
ſonam ſiue mixta quantumcun
que poſſeſſor habeat malam fi-
dem ſpacio xxx.ann.regulari-
ter concluditur.C.de præſcrip.
xxx.an.ſicut in rẽ. & l. ſi quis
emptionis . xvj. q.iij.§. poteſt.
verſic.ꝙ ſi mala fide.in hac.n.
mẽſura omnes perſonales actio
nes poſitæ ſunt.C. de conſti.pe.
l.ij.C.de præſcr.xxx.an.l.vlt.
quod verum eſt de perpetuis,ſe
cus de temporalibus quæ mino
ri ſpacio temporis concludun-
tur ſicut redhibitoria,& quan-
to minoris & ſimiles.C.e.ſicut
in rem.reſpõ.j.&.§.ſed ſi aqua
&.§.hoc autem.& inſti.de per-
pe.& temp. act. rñ.j. nec dicas
correctas leges quæ volunt , ꝙ
cum mala fide quis poſsit præ-
ſcribere per decre.ĩfra eo.quo-
niam quod enim ibi dicit tam
canonica , quam ciuili exponi
debet,id eſt tam de re ſpeciali,
quam ciuili:eccleſiaſtica tamẽ
ſecundum Ber. quod mihi non
placet,vt no.infra eo.ſub.§.ve-
rum quicquid.quod enim ẽ mor

tale

tale in foro canonico, eſt mortale & in ciuili, & illud intendit remouere & leges ipſum fouentes corrigere, vt patet ibi cum generali &c. & not. ꝙ ibi caute dicit derogandum, quaſi dicat non intendimus leges abrogare, ſed eis inquantum peccatum mortale fouet derogare igitur quantum volunt, ꝙ cum mala fide poſsit quis præſcribere non ſunt tenendæ. Sed quo ad alia in ſua remanent firmitate, vt patet in his quæ not. infra eo. §. ſi. verſi. ſed ſecundum canones, & ſic non obrogantur ſed eis derogatur. ff. de ver. ſig. derogatur oportet autem ꝙ præſcribens rē. xxx. an. cōtinue ipſam poſsideat iure ſuo, nec. n. illos appellari conuenit poſſeſſores, qui ita tenent nō ob. hic ſolitam debeant præſtare mercedem alioqui male ageretur dominis prædiorum, quia cogerētur quod locauerunt amittere, aut vtiles conditiones excludere, aut anno quolibet de ſuo dominio proteſtari. C. de præſcr.
13 xxx. anno. l. ij. † Item oportet ꝙ quis poſsiderit ſine interruptione quod dic vt not. infra eo. §. qui mo. alioquin tempora interruptionem præcedentia nō proſunt. C. de præſcri. lon. tem. l. j. & C. de præſcrip. xxx. ann. cum notiſsimi. reſpon. j. In actione vero vel iure perſonali non requiritur vera poſſeſsio, ſed quaſi poſſeſsio, quia nec aliter dici poteſt. ff. de peti. hære. regulariter & l. etiam. §. vlt.

Verum quicquid dicant legiſtæ & aliqui magiſtri. vt no. ſupra eo. verſi. igitur nullus poteſt per præſcriptionem rē alienam corporalem acquirere, niſi habeat bonam fidem atq; cōtinuam, ſuper quo vide quod nota, infra e. §. quæ res. ſicut. n. cōtinuationem poſſeſsionis requiro ſic bonæ fidei, vt infra eod. vigilanti. xxxiiij. q. ij. ſi virgo & hoc eſt ꝙ expreſſe determinat concilium generale. infra eo. quoniam. quod diuiditur inter partes. In prima parte reddit cauſam conſtitutionis, et corriguntur iura præſcriptionum cum mala fide admittētia in vtroque foro canonico & ciuili, & durat vſque ibi, cū generaliter &c. Ibi vero incipit ſecunda pars, & in illa ſecunda parte reddit rationem quare dicta iura corriguntur, ſcilicet qa ſine peccato mortali ſeruari nō poſſunt, & durat vſque ibi. vnde oportet. &c. In tertia vero parte concludit comprobando principium decre. cui ſtandum eſt ex quo de peccato agitur non obſtantibus legibus cōtrarijs vel opinionibus quibuſcunque. vt patet in his quæ no. ſupra de offi. archi. §. quod ſit eius officium. ver. quare autem & iſtud videtur expreſſe comprobari. in auth. vt eccleſ. Ro. c. an priuilegio gau. poſt medi. ibi, ſed vel ſeruetur innocens, qui reuera innoxius &c.
14 † In hoc concordant Io. & G necob. lapſus temporis immo tanto grauiora ſunt peccata quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. ſupra de conſue. ſupra ſi. infra de eo qui duxit in matri. cum haberet. ī ſi. & c. ſeq. xxxviij. q. v. quod Deo patri. & quod alienū ſcis reddere debes. xiiij. q. v. ſi quod inueniſti. & c multi. alias furtum & rapina committitur,

vt ibi dicit Ang.& Iero.& iunge quod not. ſupra eo.rubri.de vſucap.§. quæ ſunt neceſſaria, verſi.mihi videtur. † Igitur ratione peccati poteſt eccleſia leges corrigere & cauſas audire & diffinire ſupra de iudi.nouit. ſic ſupra de reſti.ſpol.ſæpe contingit,& iunge quod no.infra qui filij ſint legi.§. qualiter & a quo, & ſupra de conſti.§. qualiter conſtitutionibus, niſi inuenias alias remiſsiones, & eſt conſideranda conſcientia p̄ ſcribentis non alienantis, ſicut enim per propriam fidem non per alienam quiſque ſaluatur ex quo ætatem habet,de conſecra.diſt.iiii. cum pro paruulus. ſic p proprīā fidē nō per alienam præſcribit, quia nec debet quis alieno odio prægrauari. C. de inofficio teſta. ſi quis ſuo teſtamento. ff.de dolo.l.j.

16 † Aliquoties etiam præſcribit quis cum rei ſcientia aliena ſed tamen bonam fidem habere debet, vt no. ſupra eo. in rubrica de vſuca.§.quæ ſint neceſſaria, verſ. quandoque tamen. Quid ſi quis dubitat an res ſua ſit,& habet iuſtam cauſam dubitationis adhuc debet habere bonam fidem & videtur fructibus.ff.de vſuris qui ſit.§. bonæ fidei, & ſic præſcribi debet tamē ab alijs inquirere hȩreditatem,vt ſic ad eam perueniat.arg.xxxvij. q. vlti. occidit. Quid ſi prȩlatus[a] habet ſcientiam rei alienæ, ſed eccleſia habet bonam fidem, dicunt quidā ꝙ tenetur denuntiare ei que in credit dūm & ſic purgabit conſcientiā.nec videtur fraudem facere. ar. ff. de nego.geſt.at qui natura.§.cū me abſente.ff.man,quintus, & melius in authē.vt ſpon. lar.§. rurſus.colū. ix. Sed nunquid in hoc caſu tenetur defendere eccleſiā,& dicunt ꝙ ſic. ſed nō obierit confeſsio ſua eccleſiæ. niſi vbi de facto ſuo ageretur. arg.xxvj.qō.ij.poſtꝙ̄ infra de exceſ.prȩlato.inter dilectos.§. prȩterea.ff.de iur.& fac. igno. plurimū. Mihi videtur ꝙ caute faciet ſi habeat conſiliū capituli ſui & aliorum proborū, ſi qui ſunt qui melius nouerint veritatem,quia ab alijs quærēdum eſt.ſupra de iura. cal.in p̄tractādis.ſupra de elec.ſcriptū §.j.ſupra de teſti.licet ex quadā,et ſi habito cōſilio inuenerit ꝙ aliena ſit res ipſam reſtituat. ar.infra de ſymo. tuas.liiij.di. generalis. in ſi.imputandū.n. eſſet ei ſi ſuperuacuam litē exerceret.ff.de admi.tut.quoti.§.ſicut autem,et ſicut per ſe non debet hoc facere,ita nec per aliū arg.infra de pec.cle.c.pe.xlvj. di.ſicut non ſuo. nec debet fraudem adhibere cōtractibus ſuis. īfra de do.per tuas. nec laqueū inijcere.xxvij.q.j.de viduis. ij.nec contra conſcientiam agere.vt no. ſupra eo.§. ſub.§.j.reſpon.j.& ad hoc.C.de aduo.fiſci.l.pe.& de iudi. rem non nouam. Quid ſi prælatus cōſciētiam lȩſam habuerit capitulum vero bonam, dicat prælatus defendatis vos prout melius poteritis.ar.l.proxi.inductȩ.xvj.q. vij.filijs.infra de reb. ecc. non alie.ſi quis presbyterorū. ad ſi. a ſanguine aūi huius cauſȩ volo ꝙ mundȩ ſint manus meȩ.ar. xl.di.

a Vide in ij.par.iij. prin. tra. cta. præſcri. col. liiij.ī xv. quæſt.

17 xl.di. Epheſus. †Sed quid [a] ſi iam cõpleta præſcriptione conſcientiam rei alienæ incipiat habere puta audiuit & pro certo ꝙ hæres, quas præſcripſit, erant Martini, nunquid ipſas debet reddere Martino, theologi dicunt ꝙ ſic, & facit pro eis quia non dimittitur peccatum niſi reſtituaẽ ablatũ. xiij. q. vj. ſi res. infra de vſur. cuncta. §. ſuper his ad fi. & nullus numerus anno. defendit xxxiiij. q. ij. ſi virgo. & nó. ſupra. §. proximo.

Magiſtri canonum cõiter cõtradicunt, q̃a cõpleta p̃ſcriptione tutus eſt, qui p̃ſcripſit ſcd̃m vtrunq; ius. vt infra eod. c. j. & c. de quarta. & c. ad aures. xvj. q. iij. c. j. & ij. & c. dilecto. talis enim iure, ideſt autoritate iuris poſsidet ſi iure, ergo iuſte ſi iuſte, ergo bene ſecundum Ange. xiiij. q. iiij. quid dicam. Alanus volens concordare theologos & magiſtros diſtinxit vtrũ ex cauſa lucratiua is qui præſcrip. cauſam habuerit, & tunc eſt vera ſententia theologorũ. argu. ff. de his quæ in frau. credi. quod autem. §. ſed quod cum pupillo vel ex cauſa oneroſa, & tunc non tenetur reddere, & ſic eſt vera ſententia magiſtrorum. argu. xiiij. q. j. quod debetur. C. de iure delibe. ſancimus. §. ſed ſi legatarij. C. de codicil. l. fin. §. pen. in fin. Hæc opin. reprobatur. C. de præſcript. long. tempo. l. pe. & infra de donа. apoſtolicæ. reſpon. j. ad fin.

Goff. dixit ꝙ ſententia theologorum conſiliũ eſt non neceſſitas, acquieſcere ergo eorũ ſententiæ arbitrarium eſt non neceſſarium. xiiij. q. j. quod præcipitur. ff. mã. l. j. in fi. ſed & quauis non ſit neceſſarium ſequi conſiliũ, ſi tamen conſilio vti volueris minus boni adipiſcẽs, tamen nihil mali perpetrabis xiiij. q. j. quiſquis. Mihi videtur, ꝙ in hac quæſtione conſcientia theologorum eſt nimis angelica ſicut & ſententia legiſtarum in materia qua not. ſupra eo. ſub. §. verum quicquid dicant legiſtæ eſt nimis ſenſualis, vt patet in his quæ not. infra eo. verſi. ſed nunquid maius peccatum. In vtraque ergo dico ſtandum eſſe canonibus ſequentibus rationem, quod dic vt no. infra de clan. deſpon. §. quare prohibeant. nec enim leges, vel legiſtæ poſſunt homines bonę fidei facere, ſi conſciẽtia contraria ſit & ſi contraria eſt edificata ad gehennam. infra eo. c. fi. xxiiii. q. i. §. ex his. ſupra de reſt. ſpo. literas. §. porro. ſupra de ſcru. in or. fa. c. j. et licet erronea ſit tñ ad cõſilium prælati deponenda eſt, ſi tamen deponi non poteſt veniens contra ſententiam periculum non euadit. infra de ſen. exc. inquiſitioni infra de ſymo. per tuas. ii. igitur ſi q̃s credit peccare mortaliter retinendo rem præſcriptam legitimæ, ipſum non theologum iudicio, ſed fraudulosum, cum id timeat, quod nulla ſuſpicione eſt dignum. C. de iure delibe. ſancimus. §. ex omnibus. C. de fide inſtrumentorum. l. vltima. in fi. infra de ſymo. et ſi quęſtiones. circa prin. ſi tamẽ eius conſcientia ratificari non poteſt reddat rem, & ſequatur conſcien-

[a] Iſtam q̃ſtionem, vide plene examinatã. i ix. q. ij. partis. iij. prĩcip. tract. præſcrip.

conſcientiam, nam aliter, vt ſupra proxi. no. periculum non euadet. Ego tamen de illis nõ ſum, quia non video rationem niſi contrariam, nam ex quo ꝑ ſcripſi aliquam rem dominium acquiſiuit, vt not. infra eo. §. qs ſit eius effectus, & hoc autoritate iuris, ꝙ cum eſſent omnia communia, etiam per violentiam ab initio res diuiſit, vt in ſtitu. de iure natu. reſpon. j. §. ius autem gentium, & fecit per certos modos hoc meũ & hoc tuum. viij. diſt. quo iure, & iunge quod no. infra de ſen. & re iudi. §. quot ſint. ſub §. ſed nunquid, hoc eſt ſimpliciter verum quo ad temporalia & ſequentibus nec mireris, ſi acquiritur ius per præſcriptionem longã vel longiſsimam. nam & ſecũdum legem diuinam præſcriptione anni vnius acquiritur res in caſu et omne ius tollitur vt legitur Leuiti. xxv. c. vt dicit ſi non redemerit, et anni circulus fuerit euolutus emptor poſsidebit eam, & poſteri eius imperpetuum & redimi nõ poterit etiam in iubileo, nam ſicut ibi ꝓcedit in anno iubileo, regulariter omnis venditio redibat ad dominum & ad poſſeſſorem priſtinum excipitur domus vendita infra vrbem, quæ ſpacio vnius anni præſcribitur vt prædixi. Nunquid ergo ſi per pręſcriptionem legitimam rem alienam acquiſiui, habeo decetero rei conſcientiam aliene, abſit. immo meæ qa & mea facta eſt vnde & autoritate iuris neceſsitate famis de inſtante poſſum rem alterius occupare ſine pœna furti & comedere infra de fur, ſi quis pro neceſſitate quamuis aliqua pœna imponatur, vt ibi dicit, & equum meum pabulare, vt in conſtit. feu. de pace tuenda. §. vlti. qui incipit, quicunque per terram tranſiens. Sic & ſi princeps mihi rem alienam dederit, non habeo rei alienæ conſcientiam ſed meæ, quia hoc facere poteſt cum ſit mundi dominus. viij. diſtin. quo iure. ff. ad l. rhodi. de iac. de precar. alias incipit domine imperator. ff. de euic. lucius.

18 † Sed nunquid maius peccatum eſt rem alienam cõferre quam ꝙ etiam cum mala fide per xxx. an. præſcribatur conſtituere, reſpon. nec maius nec minus, quia primum nullum peccatum, nam hoc eſt ius principis, quod poteſt rem alienam donare, quia quantumcunque aliena ſit ipſe tamen eſt dominus, vt patet in his quę not. infra eo. ver. item hoc intelligas, & ſupra eo. ver. proxi. & licet aliqui intelligant ꝙ oĩa ſint prĩcipis quo ad iuriſdictionis tuitionem & defenſionem, verius eſt tamen, ꝙ etiam quo ad proprietatem & maius dominium, vt in alium dominiũ poſsit transferre non ſolũ quo ad vtilitatem vel fructuũ perceptionem, ideo potius videtur dare ſuam quam alienam. Item illi cuius res erat, datur regreſſus aduerſus fiſcũ, vt infra eo. ver. ergo imperator, & ſic imputet ſibi ſi non agit, nã princeps hoc habet priuilegium, & ſic nemini facit iniuriam ſi vtitur iure ſuo, ſupra de ele. cũ eccleſia vulterana, per conſequẽs nec recipiens peccat nec fraudem committit, ſed nec intellige quod not. infra qui filij ſint legi.

legi §.qualiter & aquo ſub.§. ſalua reuerentia. ver. q̃uis ergo imperator. & ſeq. ſed qui præſcribit mala fide fraudulenter agit,cum ſciat alienũ quod poſſidet:& ſic conſcientia ſemper remurmurat dũ eſt in præ-
19 ſcribendo. † Ideoque ſi primo anno quo venit ad penitentiã: quod debet facere : quod licet anno ſemel ad minus, vt infra de pœniten.omnis.non denudat hic in pœnitentia nõ vere cõfitetur & ſic quolibet anno mortaliter peccat ſi denudat iniungetur ei:q̀ rẽ reddat : & ſi hoc non facit mortaliter peccat, ſimiliter. ſic ergo ſemper viuit periculoſe & in mortali peccato.vnde cum ex hoc puniri debeat nõ põt ex eodem præſcriptionis priuilegium reportare. ar.infra de dona. inter virum & vxo. & ſi neceſſe. ff. de ne. ge.ſiue hæreditaria. & hoc eſt quod not.iura ſignata,ſupra eo. ſub.§.reſpon.ibi ſicut enim cõtinuationẽ &c. & ver. mihi vr̃
20 q̀ in hac qõne. † Sic dicerẽ & in Papa.q̀ bene poſſet mihi cõferre aliquam eccleſiã alienẽ prouincie ſiue epiſcopatus et ego cum ſana cõſcientia ipſam reciperẽ,& tenerem.ix.qõ.iij. cuncta per mundum.& cap.per principalẽ. vel aliquã eximere,ſed non poſſet facere q̀ aliquam cum mala fide ope exceptionis præſcriberẽ vel eccleſiã alienã propter mortale peccatũ annexum vt dixi,ſecus in perſonalibus actionibus q̀ dic vt not. infra eo. ſub.§.quæres.
21 ver.ſed nunquid. †Ergo imperator põt cõferre rẽ alienam excipe rẽ eccleſiæ quã non põt donare,vt infra de reb.ec. non alie.c.ij. & xvj. q.j.in canonibus. nec in p̃iudicium ipſius conſtitutionẽ facere: vt not. infra de immu.ec. .§.inquantũ.§. ſed nec illã rẽ aũt priuati ſecularis & laico põt donare vt dictũ eſt ſupra verſi. ſic & princeps.& probatur. viij.diſt.quo iure. inſti.de vſuc.§.vl. & pe. C. de præſcrip.quadri. bene a zenone.[a] nã vt ibi dicit, ſiue impera:or: ſiue auguſta:ſiue ,pcurator principis.epiſtalmate tñ interueniẽte.i.ſcriptura cũ ſigno & ſigillo:quo imperator conſueuit vtĩ rẽ alienã quocunque ti.alienationis in aliũ transtulit ipſius eſt. ſ. recipientis licet dñs reĩ poſſit eum pro ęſtimatione reĩ infra quadriennũ cõuenire.ſic intelligitur. C. de quadri. pręſcri.l.j.iij.& iij. ſic corrigit q̀ legit.C.ſi aduerſus fiſcũ edicto. & inſti.de vſuc.§.ſi. Hoc aũt intelligendũ eſt qñ vnam rem alienauit vel plures ſingulares ſicut ſi vniuerſitatẽ puta hęreditatẽ alicuius.ratio.n.eſt conuenitur recipiens a creditoribus hęreditarijs & ẽt a vero hęrepe petitione hęreditatis vtilis. C.de hęre.vel ac.ven.l.j.ff. de peti.hęre.nulla alias incipit ẽt
22 §.item ſi quis a fiſco. †Itẽ hoc intelligas qñ tanq̃ ſuã illa ratione,quia dñs eſt oĩum alienauit.ſecus ſi tanq̃ alienam,quia forte tributa nõ ſoluebãtur.vel qa cẽſus aliarũ functionũ publicarũ.ſ.annuarũ exactionum ſoluta

a Hic tangit Hoſtienſis lec. l. bene a zenone. quẽ vide plene diſcuſſum ĩ tractã . pręſcri. in ij. parte. v. prin. col. iiij.& ſequen. in viij.q.

a Vide plene in prædicto tracta. in iiij. parte. iiij. prin. col. cclij. cum pluribus. q; vbi late examinatur materia præſcriptionis feudalis.

luta nõ ſunt ſiue ĩ
veſtibus ſiue ĩ au-
ro vel argẽto vel
ad refectionẽ pon-
tiũ vel viarũ per-
tinẽtibus cõſiſtãt.
vt ſic omniũ poſsi
dentiũ terras fiat
collatio. pro quo-
rũ ſolutione ſiue
in totũ ſiue in par
tẽ caſſatum fuerit
ꝓcurator fiſci prę
dia vendere põt.
C. ſi propter pu-
blicã functionem
l.j.C. de diſtrac. pig. q̃diu. vn-
de propter reliqua dr̃ fieri ven
ditio. i. ꝓpter illud qđ reſtat ad
ſoluendũ. ſed oĩa ſignificare po
teſt reliquorum præſtatio. ff. de
verb. ſig. cæterorũ. Hic autẽ
neceſſe eſt ꝙ iuſto p̃tio fiat ven
ditio: ꝙ res præconizetur. &
ſubhaſtetur. & ꝙ adſit autori-
tas præſidis. & ꝙ bona fide cõ-
paretur. C. ſi propter publicam
functionẽ. l. ij. & ꝙ interueniat
autoritas tutoris vel curatoris
illius cuius prędiũ diſtrahendũ
eſt. & ſi aliqđ iſtorũ defuerit nõ
tenet cõtractus. C. ſi ꝓpter pub.
fun. l. pen. & fi. ſi quęras quanto
tpe debemus expectare ſoluen-
tẽ antequã diſtractio nõ plene
exprimiť lege. dixit tñ Azo ꝙ
ſatis põt dici vt per biennium
expecteť ſicut dr̃ in ſimplici co
lono priuati. ff. loca. quęro. §.
inter locatorẽ. & in emphyteo
ticario eccleſię. infra de loca.
c. pen. & vlt. Vel põt dici ex
quo infra terminũ ſtatutum nõ
ſoluit, nec poſtea videns diſtra
ctionem imminere anteq̃ fiat
vult morẽ purgare. arg. in pro.
xi. decre. & ff. de iure delib. l.
j. §. ait prætor. ſupra de off. de-
lega. de cauſis. de tranſac. c. fi.
ad fi. & infra de vita & ho. cle
ri. a crapula. in fi. infra de clan
de. deſpon. cũ inhibitio. & ſimi
libus. Hoc ẽt intelligas vbi fi
ſcus non vendidit bona vacan-
tia tanq̃ ſibi delata. tunc enim
diſt. vt not. ſupra rubr. de vſu
§. quæ non. ver. idem poteſt di-
23 ci in rebus fiſcalibus. † Nunqd
ẽt ſi princeps vel Lateran. cõ-
cil. vel tp̃s cuius nõ extat me-
moria mihi cõcedit ꝙ de alie-
no accipiam noĩe pedagij niſi
aliud obuiet habeo rei cõſcien
tiã alienæ nequaq̃ vt infra de
verb. ſig. ſuper quibuſdã. §. præ
terea. Aliquo tñ dicũt ꝙ va-
let p̃ſcriptio ẽt cum mala fide.
& ſi vis hoc fouere potes dice-
re ꝙ valet quo ad exceptionẽ
acquirendã, quã dñs amittit ꝑ
negligentiã ſuã, vt not. ſupra
eo. §. verſi. igitur ſcđm leges &
procedit nõ quo ad actionẽ ac-
quirendã ſi forte acquirendam
quis a poſſeſsione cadat, & ſic
põt intelligi infra eod. quoniã.
ꝙ mihi nõ placet, ſed dic vt no.
infra eo. §. quę res. ver. ſed nun-
24 quid. † Hoc quo ad res lai-
corum in quibus hæc tria tan-
tundem requiro. Primum eſt
qđ bona fide poſsideantur, &
not. ꝙ ſi quis per xxx. an rem
aliquã vt feudũ poſſederit et ſer
uitiũ dño feudi exhibuerit & ſi
inueſtitus nõ fuerit defendetur
tñ præſcriptione, vt in conſti.
feu. ſi de feudo vaſ. ab aliquo
a interpell. fu. c. ſi quis p. xxx. a
an. ſed hodie vr̃ ꝙ nulla obſtet
præſcriptio: vt in conſti. feu. de
feu. non ali. ſine conſenſu ma.
l. imperialem. §. nos autem ſu-
per quo vide quod no. infra de
immu.

Immu.ecc.§. a quibus muneri-
bus. ver. ab angarijs vero. &
25 ſeq. †Scdm exigitur.ſ. ꝙ cõ
tinue poſsideatur vſq; ad legi-
timũ tẽpus completum, vt no.ſu
pra eo.ſub.§.verũ quicquid di-
cant legiſte. aliquo tñ dicũt ꝙ
ſi ante cõpletã pręſcriptionem
habuit q̃s malã fidẽ poſtea in-
cipiat habere bonã, & ſic com
pleat pręſcriptionẽ nõ vr̃ fuiſſe
interrupta pręſcriptio. ar. xj.
q.iij.cui eſt illata, ſed expreſ-
ſim contradicit. infra eo. qm̃.
in fi.ibi:nulla tp̃is parte &c.et
c.pe.ad fi.ibi ſi vero nõdũ &c.
nã vt ibi probatur, & præcedẽ
tibus ſi quis præſcriptionẽ nõ
obeſt poſtea mala fides, ſed ob-
eſt contrarius actus, ſi vero eſt
in præſcribendo ſuperueniente
mala fide præſcribere non põt,
nec põt dici fuiſſe erronea, quia
aut petens probabit ſe dñm: &
ſic nõ errabat in hoc ꝙ rẽ puta
bat alienam, aut non probabit,
& ſic non eſt neceſſaria proba
tio præſcriptionis.C.de rei vẽ-
di.l.vlti. ſic vr̃ ꝙ hęc interru-
ptio naturalis ſit, qa oĩbus pro-
deſt, vt et plene innuit.xxxiiij.
q.ij.ſi virgo. Non tñ intelli-
gas ꝙ p̃ſcribẽs teneatur proba-
a re hanc continuationẽ[a] poſſeſ-
ſionis, quia hoc impoſsibile eſ-
ſet, ſed ſufficit ꝙ probet ſe poſ-
ſediſſe in principio tp̃is medio,
& in fi, ar.C.ne de ſta.defunct.
ſi mater. ad fi.C.de apooc. qui-
cũque.lib.x.ff. de leg. j. ſi ſer-
uus plurium §.ſi numerus.ſecũ-
26 dũ Io. †Tertiũ etiam requi
ritur.ſ. ꝙ res ſit præſcriptibilis
alias cõtra, vt patet in his quę
not.infra ſub rub. de vſuc.§. q̃
non. & idem intelligas in re-
bus patrimonialibus clericorũ

in quibus. xxx.
an.ſufficiunt.xvj.
q.iij.c.j.& ij. pla-
cuit quicũq;.ſecũ-
dũ hoc quod dici-
tur infra eo. ſan-
ctorũ pertinẽtes,
ſubaudi ſpe. infra
de pecu.cleri. per
totum, vel dic per
tinentes ſicut cre-
ditor: puta qa eme
runt clerici a non
dño bona fide: q̃-
uis ipſe qui vendi
derit habuerit ma
lam fidẽ: & tũc ſic
ordinabis literam
pertinentes perpetuo teneantur
ſubaudi ab his fratribus veſtris
a quibus per xxx.ann. &c.&
tunc eſt caſus ꝙ eccleſia præ-
ſcribit contra laicum ſpacio.
xxx.anno.& de hoc not.infra
eo.verſi.proxi.nec mirũ, quia
& laicus contra laicum ſic prę
ſcribit.C.de præſcri. lon. tẽp.
l.j.& auth.ibi ſignato, & in his
caſibus põt intelligi decre. ĩfra
eo.ſanctorũ.q̃ alij dicũt corre-
ctã p illã infra eo. illud vel ali
ter. vt no.ſupra eo.§.qñ cõſtitu
tio.ſub.§.licet aũt.ver.ſi i fauo
rẽ eccleſiarũ.i rebus aũt eccle-
ſiaſticis hæc eadẽ tria q̃ ſupra
pxi.non requiruntur & maius
tẽpus.ſ.centum annorũ ſecundũ
iura antiqua.C.de ſacroſan.ec-
cle.l.fi.in auth.vt ecc.ro.c.an.
habeat præſcriptionẽ.col.ij.ho
die vero præſcriptio.xl. anno.
b currit & obſtat eccleſiæ[b] re-
gulariter, nec minor ſufficit,
maior exigitur quo ad res im-
mobiles. in authen. hæc con-
ſtitutio innouat conſtitutionem
§.j.colũ. viij.& de eccleſiaſti-

a Dixi ple
ne in re-
peti.l.cel
ſus. i iiij.
parte.

b Dixi ple
ne i j. par
te.v. prin
ci. vbi po
nitur ma-
teria præ
ſcriptio-
nis eccle-
ſiaſticæ
& cano-
nicæ.

cis ti. §. pro temporalibus. col.
ix. infra eo. de quarta. & c. ad
aures. & c. illud. & c. auditis.
ſupra de elect. cumana. §. pen. et
ſi ſupra de cau. poſ. cum eccle-
ſia ſutrina. & c. cum olim. infra
27 de cenſi. olim cauſam. †Nun-
quid ergo eccleſia pōt res lai-
corū præſcribere ſpacio. x. an.
inter præſentes: vel xx. inter
abſentes nō videtur quia quod
quiſque iuris &c. ff. quod quiſq;
iuris. l. j. ſupra de conſti. cum
omnes. §. cum igitur. dic cōtra,
quia proprio motu nō per impe
trationē conceſſum eſt hoc pri-
uilegiū, ſicut diſt. ff. quod quiſ-
que iuris. l. iij. & ideo quod fa-
uore &c. C. de leg. quod fauore.
ſic ſola quadrigenaria præſcri
ptio currit eccleſiæ. hæc enim
præſcriptio omne ius extinguit
ſiue priuatum ſiue publicū. C.
de præſcri. xxx. anno. omnes.
Quandoque tamen minori ſpa
cio præſcribitur res eccleſia-
ſtica ēt cum ſciētia rei alienę.
& eſt ratio, vt not. ſub rub. de
vſucap. §. quæ ſunt neceſſaria.
ver. quandoque tamen ſpeciale
eſt. & accidit hoc qñ. ſ. aliquis
prælatus negligēs eſt circa hę-
reſim alicuius loci ſibi cōmiſ-
ſi extirpandam & alius in cu-
ius per prædicationem ipſum
locum ad fidem Chriſti conuer
ſis & trienniū pacifice poſsidē
do dictum locum præſcripſe-
rit. vt infra eo. c. j. ſubaudi. &
vj. menſes. vt xvj. q. iij. placuit
ij. reſpon. j. Item res mobiles
eccleſiæ ſicut & cætere ſpacio
triennij vſucapiuntur: vt not.
ſupra in rub. de vſu. §. quę non.
verſi. quidā etiam. Item pri-
uilegia ſpacio. xxx. an. vel x.
vel actu cōtrario admittunt: qđ
dic vt no. ſupra de conſti. §. qñ
cōſtitutio. ſub. §. licet aūt. et di-
ſtin. ibi ſeq. Itē præſcriptio
annalis currit cōtra eccleſiā. ſu
pra vt lit. non conteſt. qm̄ fre-
quenter. §. in alijs. & ſupra de
reſti. ſinautem. & c. plerunque.
& alia exempla poteris inue-
nire ſupra eo. §. quot ſint eius
ſpecies. Sed & temporales iu-
diciales contra eccleſiam cur-
runt ſupra de excep. paſtora-
lis. iij. q. iii. §. ſpacium. & auth.
offe. Poteſtas etiam eccleſia-
ſtica qñq; minori ſpacio cōclu-
ditur quo ad actum de quo agi-
tur, & ſi hi qui debuerunt elige
re infra tres menſes vel vj. nō
elegerunt ſupra de elec. ne pro
defectu. & de ſup. negli. præla.
c. ij. Sunt & multi alij caſus
canonici in quibus certis ex
cauſis a poteſtate ſua vel ꝑ ius
vel per ſuperiorem ſuſpēditur
quis ad tēpus quos per ſe poteſt
colligere diligens ſtudioſus: ta-
men regulariter non obſtat in
eccleſiaſticis quo ad eccleſias
aliqua præſcriptio minor xl.
an. Hæc autem quadragena-
ria præſcriptio ſpectatur & hy
potecaria præſcriptio. C. eo. cū
notiſsimi. Hic tñ diſt. qa aut
res obligata poſsidetur a debi-
tore vel hærede ſuo vel alio
vniuerſali ſucceſſore: & tunc
ſpectatur præſcriptio ad xl. an.
vt in d. l. cum notiſsimi rñ. j.
Aut ab extraneo, & tūc habet
cauſam a fiſco: & ſic ſpectatur
præſcriptio. iiij. an. C. de qua-
dri. præſcrip. l. j. & ij. Aut ab
executore tributorū, & tūc ſpe
ctatur præſcriptio. vj. menſium.
C. de cenſi. l. vlt. lib. xj. Aut ab
aliquo priuato, & tunc aut ha-
bet bonam fidem: & ſic ſpecta-

tur

tur præſcrip.lon.temp.C.ſi ad.
uer.credi.l.j.& ij. Sed nũquid
hic & in rebus mobilibus lo.
cũ habet & fertur dñm Yr. id
negaſſe do. Azo contra putauit
nec enim neceſſe debuit eſſe p̃.
ſcribẽti cũ minori tp̃e.x.an fa.
ctus ſit dñs.ff. de cap. & poſtli.
reuer.l.in bello.§.ſi quis ſeruũ.
ergo aut titulus & bona fides
vtrinſque concurrunt, & ſic ha
bet locũ pręſcrip.xxx.an lõg.
tempo.vt dictũ eſt, aut alterum
deficit:& ſic ſpectatur præſcri-
ptio lõg.tẽp.xxx.an ſicut in rẽ
ſecundũ.l.C.de pręſcrip. xxx.
an.ſicut in rem.& de præſcri.
long tẽp.l.j.& auth, ibi ſigna.
to. Nec obſt. ff. de vſucap. ſi
quis fundum.§.vlt.vbi videtur
ſufficere longũ tẽpus ẽt ſi mala
ſi. abſit ex parte diſtrahentis,
quia illud intelligitur quo ad
proprietatẽ, non quo ad hypo.
tecariam,& illud ẽt hodie im.
mutatur in auth. ſupra proxi.
allegato. Itẽ non obſt. ff de
dam. infect. cum poſtulaſſet.§.
fin..nam ibi non ſoluitur quæ.
ſtio,ſed mouetur ſecundũ Hoſt.
Bo.& Azo.quicquid dicatur ni
hil cum mala fide præſcribitur
vt not.ſupra eo.ſub.§.quicquid
verũ. Habet ẽt locũ hęc qua.
dragenaria p̃ſcriptio in actio.
nibus, quarũ præſcriptio p̱ lit.
conteſta. eſt interrupta. C. de
28 pręſcri.xxx.an.l.ſi. † Quã.
doque ẽt pręſcriptio vltra. xl.
an.extenditur, puta ſi de cõdi.
tione curialiũ vel exa.tributo.
rũ quęratur. vt.C.de præſcrip.
xxx.an poſſeſsionẽ.& l. cõpe.
tit, niſi quis impetrauerit, vt
dempto canone rẽ poſsideat p̱
priuilegium ſpeciale. vt C. de
fun.patri.l.ſi.lib.xj. Sed & cõ.
tra romanã eccleſiã nõ currit p̃
ſcriptio minor. c. an. vt infra
eo. cũ nobis.& c.ad audientiã.
& c.ſi diligenti.in fin.infra de
cõfir.vti.cũ dilecta.§. q̃a vero.
xvj.qõ.iij.nemo.in auth.vt ro.
ec. c. an. gaudeat priuilegio.
in rubro & nigro.col. ij. & ſic
põt intelligi.C.de ſacroſan.ec.
vt inter diuinum. Res ẽt do-
minicę.i. principis vel reipu.
vel templorum nullo longitudĩ
ne tp̃is præſcriptione obſtante
reſtitui iubentur, ita q̃ nec pre
tium pro eis datum iniquis cõ.
parationibus reſtituetur, licet
de euictione ſibi cauere fece-
rint cũ emerint. cõtra. l. alias
agere poſſent.C.de euic.ſi fun.
dum. nec reſcriptis per obre-
ptionẽ obtentis poterunt te tue-
ri vt oĩa hæc probantur.C. ne
rei dñicæ vel templorum ven.
dicatio tp̃is excep. ſubmouea-
tur in ipſa rub. & l.j. ij. & iij.
Sed nũquid tp̃e illarũ legũ præ
ſcrip.longiſsima ſaltem,xl.an.
prodeſſe poterat, ita videtur.
C.de præſcr. xxx. an. omnes.
ſed alia.l. luſti.exigit.c.an. C.
de ſacroſan.ec.abſurdum enim
eſſet ciuitatẽ de qua ibi loqui-
tur maioris priuilegij eſſe quã
princeps vel tẽplum ſiue eccle-
ſia,vt in eadẽ.l.innuitur. Igi-
tur cũ præſcriptio quæ contra
eccleſias currit ſit in xl.an.co-
artata,vt not.ſupra eo.verſ.in
rebus aũt eccleſiaſticis. multo.
magis & quo ad ciuitatẽ intel-
ligitur coartata ſecundũ Io. &
Azo.romane tñ reipublicæ mĩ
nores præſcriptiones ſiue tem-
porales non currũt. ff. de diuer.
& tẽp.præſcri.in omnibus. Itẽ
eccleſia reſtituitur in integrum
ſicut reſpublica ſed infra qua-

driennium ſm, quod dic vt no.
ſupra de reſt. in inte.§.cui.ver.
itẽ reſtituitur reſpublica & ſe.
vnde cõpleta præſcriptione cõ
tra ec.vr̃ ꝙ infra quadrienniũ
poſsit petere reſtitutionẽ a com
pletę pręſcriptionis tẽpore cõ-
putãdum,qđ dic vt no.ſupra de
reſti.in integ.§.qñq;.ver.vlt.

29 QVARTVM † etiam re
quiritur in præſcriptio-
ne rerũ eccleſiaſticarũ,
ſcilicet titulus vt expreſsim le
gitur infra eo.ſi diligẽti,ad ſi.
infra de decimis.dudũ.§.j.& ſu
pra de proba. licet.§. ex p̃miſ-
ſis,et vr̃ eſſe triplex ratio. Pri
ma eſt,quia tempus non eſt mo-
dus tollendę obligationis.ff.de
actio. & oblig.§.placet. multo
minus inducendæ,cum fauora-
bilius ſit tollere quã inducere,
ſicut abſoluere fauorabilius eſt
quam condemnare. ff.de actio.
& obli: Arrianus,& cui damus
actionẽ multofortius exceptio-
nem. ff. de ſuperficiebus. l. j.§.
quod ait prætor, vnde cenſus
ſine cauſa præſtitus nullus eſt,
infra de cenſi. peruenit. Se-
cunda, quia ſecundum leges
vbicunque requiritur bona fi-
des requiritur & iuſtus titulus,
vt apparet in his quę no.ſupra
eo.§.reſpon.j.& ver.ſequen.&
in rubrica de vſuca.§. quę ſunt
neceſſaria,verſi.ſecũdo, & ver
ſic.ſexto, & in ſequẽ.rubricel.
ſcilicet pro ſoluto,& alijs om-
nibus,ſed ſecundum Can.nulla
præſcriptio valet ſaltem in re-
bus ec.ſine bona fide,ergo ſecũ
dũ l.nec ſine titulo inſpecta na-
tura iuris canonici quem ſaltẽ
in eccleſiaſticis ſequi debemus.
Tertia, quia mala fides præ
ſumitur niſi quis per probatio-
nem tituli releuetur,vt ſatis cõ
uincitur. C. de præſcrip.long.
temp.l.plene quod dic vt no. ſu
pra eo.§.reſp.j. ver. bona fide,
& eſt forte illa rõ,quia oẽs ſci
re debẽt ꝙ ſuum non eſt hoc ad
alios modis oibus pertinere.C.
30 vnde vi.l.ſi. † ideo ſi quid in-
ueniſti reddere debes,alias fur
tum cõmittis vel rapinã,vt no.
ſupra eo.ſub.§.verũ, ſed cõtra,
quia nemo cogitur dicere titu-
lũ ſue poſſeſsionis,niſi cõuenia
tur petitione hæredi. C.de pe.
hær.cog. ij.q.v.§.j. nã & bona
fides quæ ſemper præſumitur,
vt no.ſecũdum Azo, ſupra ſub
rubrica.de vſuca.§.quæ ſunt ne
ceſſaria,verſi.ſecundo cum con
tinuatione tẽporis ſufficere vr̃
vt infra eo.de quarta, & c.vi-
gilanti,& c.qm̃,& quaſi p̃ totũ
in quibus nihil dicitur de titu-
lo ad idem,ſupra de proba. ex
litteris xviij.q.ij. ſeruitiũ.j.q.
iij.quęſitũ.C.de p̃ſcri.xxx.an.
31 cõperit,& quaſi p̃ totũ. †Itẽ
ſi iuſtus titulus requiritur & p̃
batur,ergo nõ eſt locus præſcri
ptioni cum res ex duabus cau-
ſis non poſsit acquiri inſolidũ,
vt patet infra eo. veniẽs.§.vlt.
& no.ſupra eo.ſub rubrica pro
ſuo,ver.nec rem propriã. Prę
terea ſi quis fundet intẽtionem
ſuam,de iure cõi, petens vineã
vel fundum, qui ſitus eſt infra
territoriũ alicuius caſtri quis
probabit qualiter ipſe vel pa-
ter ſuus ipſum acquiſiuit cum
forte non extet memoria, quia
genus ſuum ſemper tenuit,qui-
libet exhæredari poterit hoc
prætextu quod eſſet iniquũ nec
ob.ff.de offic.præfec.vr.l.j §.j.
initio vel ſimilia, quia intelli-
gi poſ-

gi poſſunt non quo ad proprietatem, ſed quo ad iuriſdictionē.

Circa hanc materiam multi multa dixerunt. Io.no.ꝙ circa corporalia non eſt neceſſe titulū allegare, ſupra de cauſa poſſeſ.& proprie, cum eccleſia Sutrina. C. de agric. & cenſi. litibus, lib. xj. ſecundum Ioan. & de hoc not. infra de cenſibus. §. quis cenſus, ver. ſic ergo in cenſibus, ſed hoc videtur reprobari ſupra de elec. conſti. vbi agitur de iure eligēdi, & ſic in corporali, & tamen monachi iuſsi ſunt exprimere titulū et allegauerunt ineptum, vnde ſuccubuerunt, & intellexit Gof. ꝙ illud monaſterium fiſcanum immediate ſubeſſet domino Papæ ſicut apparet in integra, vnde non valuit conceſsio ibi facta ſine conſenſu Papę cū eſſet quaſi quędam ſeruitus, ar. ſupra de reſti. in integ. cum veniſſent, in fi. infra de ſenten. & re iudi. ſuborta, vel illa conceſsio non extendenda ad electionem, quia odioſa eſt, vnde eſt reſtringenda, infra de deci. tua, infra de conſan. & affi. ꝙ dilectio. Neutra ſolutio mihi placet, q̄a hęc non eſt ſeruitus per quam Papę fiat præiudicium, nec eſt odioſa conceſsio, immo fauorabilis ꝙ religioſi ad elec. vocentur, ideo dic ꝙ ibi fiebat conceſsio vt abbates illi de quibus ibi loquitur haberent vocem in capitulo ſubaudi tanquā monachi, ita ꝙ monachi & fratres eius monaſterij rem alienēt contra conſilium, infra de relig. do. c. fi. ver. tn̄ cum præſcriptio completa eis prodeſſe, vt ſupra de elec. cumana, & de cauſa poſ. cū eccleſia, & c. cū olim, ſic vr̄ ꝙ in corporalibus tm̄ faciat vnus cum præſcriptione quantum in incorporalibus titulus cum p̄ſcriptione, & ſic in conſuetudine allegatur vſus loco tituli, et tēpus pro præſcriptione, vnde conſuetudo nil aliud videtur ſonare vel eſſe q̄ vſus præſcriptus, ſecundū hoc intelligi poſſunt iura inducta ſupra in rubrica de vſuca. §. quæ res, ver. illa vero. et ſe. & iunge quod no. ſupra de conſuetudine. §. qualiter probari, ver. ſequitur, in deſcriptione, & ſe. & §. fin. ſub §. extra ſummam, verſi. tertia.

32 † Circa corporalia nō requiritur titulus iuſtus ſecundū Io. & legitimus & verus, ſed putatiuus & erroneus, vt quia epiſcopus dedit ſine conſenſu capituli, quæ donatio non transfert plenum ius, vt infra de dona. paſtoralis, in fi. transfert tn̄ cauſam præſcribendi, vt patet infra de dona. apoſtolicæ. reſpō. j. ad fi. & ſic pōt intelligi infra de iurepa. cura. nam & pōt credi ꝙ epiſcopus conſenſum capituli habeat, infra de his quæ ſi. a pla. ſine conſenſu capi. ea noſcitur, & licet erret in facto nihilominus intelligitur habere bonā fidē. ff. de ver. ſig. bonę fi. & ſic verus ti. q̄uis erroneus dat cauſam pręſcribendi, infra de contrahen. emp. peruenit, & no. ſupra ti. pro legato, vt patet ex præmiſsis, ſed & p̄ſumptus dat cauſam p̄ſcribendi, puta q̄n epiſcopus negligēs eſt circa petitionem quartæ decimarū ſibi debitæ, & ſic pręſumitur ipſam concedere poſsidenti, vnde ex tali titu. præſumptio præſcribitur infra eo. de quarta, ſecundū Io. Idē ſenſit Guil. naſo. vt

no.ſupra de teſti.in integ.§.qñ. verſi.caue tamen tibi. Lau.& Tan. dixerunt ꝙ ſufficit bona fides,nec requiritur titulus niſi quando præſumptio eſt contra poſsidentem, ar.infra de reli. do.c.pe.§.fi.& pe. Gof.hoc idē dicit niſi quis ſponte alleget, infra de deci. dudum, vel niſi pro hęrede vel poſſeſſore poſsi deat.C.de pe.hære.cog. B.dixit ꝙ vbi eſt talis res, quæ de iure cōi poſsideri poteſt ſicut vinea vel fundus ſufficit bona fides,vbi vero talis eſt ꝙ non poteſt poſsideri de iure communi,ſicut eccleſia vel decima detenta a laico quãuis religioſo tunc requiritur titulus,& ſic loquitur,infra de deci.dudum.

Indiſtincte ſuſtineri poteſt et ꝓbabiliter ꝙ in omni pręſcriptione excepta illa cuius non extat memoria,exigitur ſecundum Can.ꝙ allegetur titulus et probetur alioquin poſsidēs cōdēnabitur, vt probant iura inducta,ſupra eo.ver. quãtum,& ſe.vſq; ad ver. ſed contra. nec ob.iura contraria, nemo enim cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſsionis &c.verum eſt ab initio ante litē conte.nec etiã poſt actore non probante, nam reus & ſi nil præſtiterit abſoluetur. C.de rei ven.l. vlt.vj.qō.vlti. actor.porro actore probante intentionem ſuam vel per teſtes vel per violentam & ſufficientem præſumptionē, debet reus niſi titulum allegauerit,et ꝓbauerit condemnari.C.de proba. ſiue. Item non ob.iura quæ nō videntur exigere niſi bonã fidem,quia quod minus dicũt de titulo ſupplendum eſt per alia quæ titulum exigunt & requirunt. ff.de legi.non eſt nouū ꝙ enim primum ius dubie vel ſemiplene dicit ſequens declarat & ſupplet. ff.de publiciana.de pretio.ſupra de conſti.c.fin.ſupra de offi.deleg.ſuper quæſtionum,infra de ſymonia.ꝑ tuas, infra de ſen.excom.inter alia, nec mirum quia & per iudicē ſupplendum eſt.ff.de teſti.quaſi tũ ſcio. Sed nec ob. quod no. ſupra eo.ver.item ſi iuſtus titulus,vt apparet in his quæ not. ſupra eo.ver.circa corporalia.

Nec ob. etiam quod no.ſupra eo.ver. præterea.ſi quis fundũ, quia illud excipitur, vt no. ſupra eo.ver.indiſtincte.Vt tamē non oĩno ab opinionibus maiorum videar recedere ſic vr̃ tenendũ,ꝙ vbicunq; intẽtio actoris de iure communi fundatur in rebus eccleſiaſticis.i. ſpiritualibus, puta epiſcopus petit eccleſiam vel portionem canonicam infra ſuam dioceſim, & exigitur per eum contra quem agitur titulus allegetur, & ꝓbetur ſic.c.di.contra morem,et ſic manifeſte loquitur infra de deci.qm̃,& c.dudum,verſi.non ſponte, ſicut quidam intelligũt fuit titulus allegatus imo præſcriptio.vt patet in §.j.ibi pręſcriptio.allegans no.ꝙ non dicit titulum, ſed præſcri. & ſtatim ſequitur quod Papa mãdauit vt præſcriptionis titulum, quem allegauit probaret,& tamen non allegauerat titulum, vt dixi, vnde potius debuiſſet dicere præſcriptionem,quã allegauerat. Sed ideo dixit caue de titulo, quia alias inutilis eſſet pręſcriptio. vnde quod ibi dicit, allegauit expone.i.tacite præſumitur allegaſſe, & ſic

vt pro-

vt probatum eſt præſcriptio ſi-
ue curſus temporis ſiue titulo
non prodeſt,& eſt ratio,quia in
tali caſu, ſcilicet qñ actor fun-
dat intentionem ſuã de iure cõi
aut pręſcribens ſciebat ius, &
ſic cum malefidei eſſet pręſcri-
bere non potuit, aut ius ignora-
bat & talis ignorantia nõ pro-
fuit,vt no. ſupra in rubrica de
vſucap.§. quæ ſunt neceſſaria,
ver. iuris autem ignorantia,ma
xime in tali iure quod quaſi na
turale eſt,& ꝙ omnes tenentur
ſcire, arg.xciij.diſtin.nulla ra-
tione, infra de pœni. omnis ſi-
cut nec in iure conſimili, alias
excuſat. C.de in ius vo. l.ij.

Et idem vr̄ ſi quis fundet in-
tentionem de conſuetudine, vt
patet, ſupra de offi.archi.c.fin.
reſpon. j. & §.fin. Idem eſt ſi
agatur de rebus temporalibus
eccleſiaſticis & contra poſſidẽ-
tem ex cauſa aliqua præſuma-
tur,& ſic aperte loquitur,infra
eo.ſi diligenti.& ſupra de pro-
ba. licet. Vbi vero nulla ꝓ-
ſumptio eſt contra poſſidentẽ
abſoluitur & ſi nihil præſtite-
rit quod dic vt no. infra vt be
nefi.ecc.§.datur hic & alia re-
33 gula. † In rebus vero tempo-
ralibus laicornm vel patrimo-
nialibus clericorũ etiam ſi de
iure communi petatur res ſuffi-
cit bona fides cum præſcriptio-
ne xxx.an. completa,nec exi-
gitur titulus maxime propter
defectum probationis,ar. C.de
re.credi.& iureiuran. genera-
liter, reſpon.j.alias abſurditas
poſſet ſequi,vt no. ſupra eo.ver
ſi. præterea, ſi quis fundet, ſic
intellige.C.de præſcrip.xxx.
an.omnes,et per totum,& licet
illa iura velint ꝙ cum mala fi-
de poſſit quis præſcribere, ta-
men hoc non eſt eis credendũ,
vt patet in his quæ no.ſupra e.
ſub.§.verum præſcribere quic
quid dicant legiſtę,& ſeq.ſi ve-
ro præſcriptio completa nõ ſit
ſuccumbet poſsidens niſi titulũ
probet. C.de proba. ſiue quan-
tũcunq; habeat bonam fidẽ, vt
patet in his q̃ no.ſupra eo. ver.
j.qui incipit bona fides, & titu-
lus pro ſuo,verſic. item titulus
34 iſtę. † Sic notabis & elicies
ex prædictis ꝙ ſubditus laici
facilius pręſcribitur quã ſubdi
tus pręlati, & eſt ratio quadru-
35 plex. † Prima quia facilius
alienatur res laicorum quam
eccleſiarum, ut patet in his quę
no. infra de re. ecc. non alie.§.
quę ſit forma, vnde & in Leui.
xxv.c. legitur ſic, edes Leuita-
rum quæ in vrbibus ſunt ſem-
per poſſunt redimi,ſecus in do-
mibus laicorum vendit. infra
vrbem quæ ſpacio vnius anni
ſine ſpe recuperationis præſcri
buntur,vt ibi præcedit, & etiã
ibi argu.quod cum conſcientia
rei alienę poſsit quis præſcri-
bere, vt tamen cum mala fide
cũ ibi interueniat autoritas il-
lius qui peccare non poteſt in-
fra de pœni. diſtin. ij.§. chari-
tas,ſuper quo vide quod no. ſu-
pra de vſucap.§.quę ſunt neceſ
ſaria, verſi. quandoq; tñ ſpecia
le eſt,itẽ Leuit.xxvij.c. omne
quod domino conſecratur ſiue
homo fuerit, ſiue animal, ſiue
ager non vendetur,nec redimĩ
poterit quicquid ſemel fuerit
conſecratum, ſanctum ſanctorũ
erit domino,ſecus de poſſeſsio-
nibus laicorum vt ibidem. Se
cunda quia & perſonę laicorũ
facilius alienãtur ꝙ̃ clericorũ.

vt

vt patet infra de parochijs. c.j. ſupra de foro compe.ſignificaſti. Tertia quia ſpiritualia non acquiruntur niſi iuſto titulo interueniente & autoritate epiſcopi regulariter,vt not.infra de cõſtitu.§.qualiter. Quarta quia prælati & clerici nihil propriũ intelliguntur habere. xvj.q.j.q̃m. infra de præbẽ. c. iij.vnde nec ſunt domini infra de dona.fraternitatẽ.& ideo in eo ꝙ poſſident verſatur & cõſideratur vtilitas publica & cõmunis nõ ſic in laicis q̃ propriũ habent, & oĩa priuate vtilitati appropriare intendunt.ideo nõ eſt mirum ſi publica & cõis vtilitas plus habeat priuilegij ꝙ̃ priuata ſupra de poſtula. præla.bone.j. vij.q.j.ſcias.C.de cadu.tol.l.vnica.§.fina.C.de primipil.vtilitas publica.lib. xij. in auth.de teſti.& ea quæ parit in xj. menſe.§.licet ibi, ea enim quæ cõiter &c.colla.iiij. & iunge quod no.infra de cenſibus.§.quis cenſus.& ſupra de conſue.§. & de virtute ipſius. ſub.§.extra ſumma.verſicu.iij.

36 † Sed qualiter non tenetur quis probare titulum quãdo dominus ſecularis fundat intẽtionem ſuam de iure cõi, ſicut qñ fundat epiſcopus intentionem ſuam de iure cõi,vt innuitur ſupra eo. verſi.vt tamen non omnino. & ver.præterea ſi fundet maxime cũ & in ſingularibus videatur titulus requirendus, vt viij.diſtin.quo iure. r̃n. forte fauor religionis & fidei hoc faciat.ar.ff.de relig.& ſum.fune,ſunt perſonæ, & quia ſpiritualia digniora et fortiora ſunt ſupra de transla.epiſcopi.inter corporalia,& quia circa maiora periculum vertitur.xlij. diſtin.quieſcamus.et ne detur materia ingerendi ſe. temporalia enim tota die acquiruntur in multis caſibus iuſte etiam autoritate iudicis ſecularis, non ſic in ſpiritualibus, ad hoc ſupra de elec.qualiter.& de renũtia. admonet cum ſimilibus.imo eſt forte & melior ratio : ſcilicet quia in ipſo quæritur quod facis falſum inducis,nec enim eſt aliquod ius commune ſcriptũ quod regna vel principatus diuidat ſeculares, ergo nõ poteſt ius commune quod non eſt allegari, ſecus in epiſcopalibus & parochijs,vt probatur infra de his quæ fiunt a præla. paſtoralis.xiij.quæſt.j. eccleſiaſticas. vnde nec diuiduntur, nec vſurpantur,quia nec ſine ſuperioris autoritate &c. infra de præbẽ. maioribus.infra de rerum permuta.quæſitum. & ſunt adeo limites eccleſiarum firmi & ſtabiles quod nec p̃ſcribi poſſunt. vt no.ſupra eo.ſub rub.de vſuca.§.quæ non.ver. vlt.ſecus in limitibus ſecularium principũ qui tota die mutantur , & diuidũtur et in feudalibus quicquid prohibeat conſtitutio feudæ.de non ali.feu. ſine cõſenſu maio. d.imperialem.§. præterea.ij.& vſurpantur violenter de iure. inſti. de iur.nat.§.ius autem gẽtium.iij.q.j. nulli dubium.ideo nec iudices eccleſiaſtici debent recurrere ad limites laicorum vt xvj.q.v.poſſeſſio. & ſic intelligitur. infra de reli. do.c.j. Sed viri & limites ac iura eccleſiaſtica dicuntur immutabilia permanere,arg.inſt.de iure na.§.ſed cum naturalia,non eſt ergo mirum ſi ius eccleſiaſticũ

quod

quod in hac parte quaſi immu
tabile eſt requirat titulum, &
non humanum. ar. ij. de ſac. ſa.
ec. vt inter diuinum. & de vete
ri iure enuc. l. ij. §. ſed quia diui
næ. in auth. de non alie. aut per
mu. reb. ec. §. ſi minus. col. ij. ad
hoc. xvj. q. iij. licet in regulis.
&. §. poteſt. & aliter diſtinguit.
iij. q. vj. hæc equipa. ad fi. c. di.
peruenit. xl. di. imperatorum.
& per totum. ad quod pertinet
quod no. ſupra de iureiu. §. quo-
modo. ſub. §. cui. ver. clerici. er-
go & ſe. legiſtæ tamen volunt,
ꝙ ſeculares principes fundent
intentionem ſuam de iure com
muni vtentes quibuſdam arg.
quibus facile eſt reſpondere.

QVAE RES PRAESCRI-
bi poſſunt & quidē iam res cor
porales ꝗ incorporales. ſcd'm
37 † quod no. ſupra in rub. de vſu
ca §. quæ res omnes. etiā actio-
nes ſiue in rem ſiue in perſonā
ſiue mixtæ limitatæ ſunt. vt ſu-
pra ſcilicet infra xxx. vel xl.
annos ad plus regulariter mo-
ueātur. C. de præſc. xxx. an. ſi-
cut in rē. & l. omnes nunquid.
ergo leges illæ corriguntur in-
diſtinct, nunquid ſi debeo tibi.
c. & tu non agis infra tua tpa
amittes ius tuum per negligen-
tiam tuam. & nunquid debes ti
bi imputare in cuius poteſtate
eſt agere. ff. de excep. dol. pure.
§. ſi. & non tamen cum in inui
tum reddatur iudiciū. ff. de ver.
ob. inter ſtipulantem. quid. n. ſi
forte ego ſolui tibi nec recupe-
raui inſtrumentum nec de ſolu-
tione inſtrumentum recepi vel
ipſum forte amiſi, & tu nūc cō
uenis me vel heredem meū ela-
pſis. xxx. vel xl. vel pluribus
annis nunquid iniquum eſſet,
ꝙ bis idem exigeretur. ff. de re.
iu. bonæ fidei. Item quid de ac.
ꝑſonalibus ſicut de dolo quod me
tus cauſa redhibitoria, & quan
to minoris & alijs ſimilibus de
quibus traditur, inſti. de perpe.
& tempo. ac. & ff. de diuer. &
tempora. præſcri. & de act. &
ob. tam in textu quam in gloſ-
ſis nunquid hęc omnia corrigū
tur, non puto. ideo dic ꝙ res im
mobiles non præſcribuntur cū
mala fide, vt not. ſupra eo. ſub
38 §. verum quicquid. † Actio-
nes vero perſonales amittuntur
ſuo tempore & quo ad hoc non
derogatur ll. antiquis. nā & iu-
ra cano. infra eo. vigilāti. & c.
qm̄. xxxiiij. q. ij. ſi virgo nō in
ꝑſonalibus, ſed tm̄ in realibus
locum habent, vt ex ipſorum
lectione patet, vnde in illis. ſ.
realibus conſiderat ius canoni
cum malam fidem rei poſsiden
tis contra conſcientiam rē poſ-
ſeſſam & non negligentiā non
petentis quam leges conſiderāt
non curantes de peccato, vt in-
nuit infra eo. vigilanti, & ideo
propter periculum animæ non
præſcribit in realibus aliquis,
in perſonalibus vero nō poteſt
conſiderari mala fides circa rē
poſſeſſam cum nulla poſsidea-
tur, ſed potius conſideranda eſt
negligentia non agentis, nec
enim mortaliter pecco ſi tibi
non ſoluo dummodo te inuito
non retineam maxime ſi igno-
ro. Et ſic corporalis rem cum
mala fide non præſcribitur.

Sed nunquid actio. perimi-
tur: non, quia connexa ſunt,
ſi enim dominus remaneo non
obſtante tali præſcriptione er-
go & ipſam rem potero vendi-
care. ff. de rei vendi. in rem.

Oppono

Oppono tamen, nam in rea. ſi ac. non eſt perſona obligata quæ tenet ſed tm̃ rõne detentionis conueniri poteſt q̃ poſſidet. ff. de rei ven. officium. ſupra de iud. examinata. in perſonali vero ſicut in emptione, locatione, commodato, & ſimilibus perſona obligata eſt, quare ergo magis tenetur obſeruare reus bonam fidẽ, circa reales ac. quam perſonales maxime cum perſonales pro magna parte bonę fi dei ſunt reales vero ſtricti iuris ſunt, vt patet de ac. §. actionum quare in perſonalibus exuberantior & fides exigitur. C. de ac. emp. & ven. l. ij. rñ. nullus regulariter perſonaliter obligatur niſi cõſenſus interueniat. §. de ac. & ob. ſicut initio. vnde ſi vendis mihi ptetio xl. vel mutuas decem vel ipſas ab initio de conſenſu tuo habeo, & ipſis expenſis non poſſum ipſas contra voluntatem tuam de cetero contractare poſſum etiam de facili tradere obliuioni, ꝙ ipſas tibi debeam & etiam ſi recordor p̄ſumere poſſum ꝙ ex quo ipſas non repetis vel vis donare, vel quia non indiges temporis gratiam facere, ar. infra. de commo. c. vnico. infra de vſur. conſuluit. ſic ergo nec pecco, nec habeo malam fidẽ, & pauci ſunt qui tam longo tempore omittant repetere quod debet, & ſi hoc facit quis merito propter maius periculum, quia poteſt eſſe ꝙ ſolutum ſit ſuæ negligentiæ imputatur, igitur ſi repetitur ſed debitor ſoluere tenuit quamuis forte propter potentiam, vel malitiam ſuam nõ vocetur in iudicium, ſuper quo vide quod no. infra. e. §. quibus ver. item perſonalem imperpetuum non præſcribet, vt patet in his quæ not. ſupra eo. ſub. §. verum verſi. ſed nunquid. quia eadem ratio eſt ergo idem ius ſic bonam fidem conſiderare in omni caſu equũ eſt, vt de act. & ob. bonam fidem, quia graue eſt ipſam fallere. ff. de conſt. pecu. l. j. reſpon. j. ſic non interpellat dies pro homine quo ad peccatum mortale committendum licet hoc faciam quo ad morã, vt patet infra de loc. c. ſi. §. vni co. niſi forte iuramentum interueneris. ſupra de iureiur. debitores c. vnico. Res vere non niſi iuſtis titulis & traditionibus acquiruntur. C. de pac. traditionibus. & pro magna parte ab initio contra dominorum voluntatem vſurpantur. vt patet in his quæ no. ſupra eo. §. p. xi. ver. vlti. vnde & ſi res mobiles tractetur contra voluntatem domini proprie furtum cõmittitur, vt inſt. de obl. quæ ex deli. naſ. §. furtum. & de vſuca. §. quod autem. j. imo vero quo ad ius canonicum propter mortale peccatum vitioſe redduntur, vnde hæc duo equiparãtur ſcienter detinere vel inuadere alienum. ſupra de reſt. ſpo. ſepe contingit, ergo aliena res mala ſi. poſſeſſa tanq̃ vitioſa vſucapi non poteſt. vt no. eo. c. ſub rubri. de vſuc. §. quæ non. rñ. j. & hoc forte reſpiciebãt hi qui dixerunt fundi locive furtũ fieri. q. d. ſicut res mobilis furtiua vſucapi non poteſt, ſic nec immobilis contra voluntatem domini mala fide detenta, & ſic quaſi contracta & ſecundũ hũc intellectum reſuſcitatur per ius canonicum opinio vera q̃ p. ll. alias

alias, abolita reputatur.inſt.de vſuc.§.quod autē.ij. remurmu rat.n.conſcientia ſuper quo vide quod ſupra eo. ſub.§.verum quicquid.ver. ſed nunquid maius peccatum ſic ergo in realibus nullus præſcribit cum rei mala conſcientia, & idem videtur de ac.perſonalibus in eē ſcri.& de mixtis.de quibus habes.inſt.de ac.§.j.& ij.&.§.ſic itaque.diſcretis. & .§. quædam actiones, de quibuſdam tamen ex his tractatur ſpecialiter.infra e.ſub.§. item non currit.&
39 ſub.§.ſeq.dic vt ibi no. †Ad hoc autem vt hæc præſcriptio locum habeat neceſſe eſt quod is cui competit actio ipſam mo
a uere poſſit alioquin nō currit [a] præſcri.ideoque vacante eccleſia non currit pręſcriptio.infra ne ſede vacante.c.j.ij.& iij.ipſa continuat præſcri.a prælato defuncto inceptam, vt no.ſupra eo.ſub rub.de vſuc.§.quæ ſunt neceſſaria.ver.quandoque et ſi poſſeſsio. Vel tempore hoſtilitatis.infra eo. ex tranſmiſſa. xvj.q.iij.prima actiōe.et c.porro. Nec tpe prælati hæretici cō tra quem quis præſcribere intē dit.infra e.c.j. in fi. Vel ſciſmatici.ſupra de ele.quia diligē tia.infra e.cū nobis. Vel ſuſpenſi.infra de conceſ. p̄b.quia
40 diuerſitatem. † In his tñ caſibus ſubducūtur tempora de p̄ſcriptione de medio ita q̄ prima & vltima & alia quæ his ſubductis remanet computētur. ut infra eo.audiṫis.§.q̄ ſi abbas & c.cum nobis.& c.de quarta.

Et adde infra eo. ver.ſed & ſi quis ergo hæc interruptio ſimilis eſt pupillari . de qua dic vt no.infra eo.ſub.§. item non currit.uer.differt a aūt. Vel nullius id eſt qui nil habet non audet viuere vel mori ſecundum dñm Phili. Aquen. Archiep̄m.vnde perinde eſt ac ſi eccleſia nullū haberet ſupra de trāſ.ep̄i inter corporalia. §.ſed nec. arg.ff. de excuſ.tut.nulla differentia nō eſt iñ expreſſum in iure quod tpe talis prælati non currat præſcriptio. Vel in vita prælati male alienantis quo ad rem male alienatam . x.vj. qō.iij.ſi ſacerdotes . Nec tpe minoris ætatis.C.in quib.cau. reſt.in inte. non eſt neceſſaria. l.vlt.ſecundum Goff.tu excipe pupillarem ætatem.C.de p̄ſcr. xxx.an.ſicut in rem. Vel patriæ poteſtatis.C.de bo. q̄ lib. quicunq;.C.de bo.ma.l.j. in fi. et auth.ibi poſita.C.de ann.ex cep.l.j.in fi. Vel tpe matrimonij quo ad vxorem quæ agere nō poteſt.C.de iur. do.in rebus §.non omnis.niſi forte marito vergente ad inopiam. vt ibi.& eo.tit.l. vbi. Sed & ſi quis de mandato domini papæ proficiſcatur vel alias contra ſaracenos ſeu qualitercunq; cauſa rei publicæ ſubducendum eſt de p̄ſcri.tp̄s illud quod in abſentia fluxit ſit primum medium vltimumve & hoc per reſt.in integ. vt ſic non proſit nec obſit quod euenit. ff.ex qui.cau.ma. in inte.reſtituantur.l.j.in prin. et l.videlicet,vnde et ſine pręſentia

a Vide plene in q̄bus caſibus p̄ſcriptio nō currat ab initio, vel dormiat ex poſt facto in j. ij.par. vj. ptis prin. tra.pręſc. ubi diſtincte examinātur omnes caſus hic nota.

ſentia illius qui redijt complea
tur vſucapio adhuc poteſt con-
ſiderari ꝙ ſubdicatur tp̄s quod
in abſentia fluxit et ſi pluribus
vicibus quis abſuerit omnium
abſentiarum tempora ſubducū
tur ſecundum quoſdam quę ſen
tentia equitatem habet & com
probatur.C.de reſti. mil. quod
tempore militiæ. & ff.ex quib.
cau.ma.nec non.§.ſi quis ſepius
C.de tem. reſt.in integ. l.fi. C.
qui.non obijcitur lon. tem.prę
ſcriptio.l.pręſcriptio. Alij di-
cunt tunc demum debere reſti-
tui aliquem et tempora ſubduci
qn̄ in abſentia ſua completa eſt
præſcriptio vel parum poſt re-
uerſionem ſuam, & hoc eliciūt
ex verbis prætoris dicentis.ſi
quid ex bonis abſentis cauſa
reip.præſcriptum fuerit cum is
qui abeſſet poſt ea reſtituā qđ
verbum poſtea ad modicū tp̄s
refertur ſcilicet dū quis poſt re
uerſionē ſuam conducit hoſpi-
cium diſponit ſarcinulas quæ-
rit aduocatum, hæc.n. modica
præſentia pro abſentia reputa-
tur.ff.qui.ex cau.ma.l.ab hoſti
bus.§. ſed quod ſimpliciter. ar.
ff.de ver.ſign.hæc adiectio.ſed
ſcđm Azo.& ſi prior ſn̄ia eqor
ſit vltima tn̄ ſecurior ē ſcđm.l.

Quod autem dixi abſenti cur
rere præſcriptionem intelligas
ex quo veniens non fuit admiſ
ſus vel ſuſpicatus eſt ſe poſſe re
pelli vel alias amiſit poſſeſsio
nem,ſicut no.ſupra de cau.poſ.
§.& qualiter amittatur,nam ſi
adhuc retineret poſſeſsionē nō
curreret. cōtra ipſum p̄ſcriptio
41 ſcđm Azo. † Itē nō currit p̄
ſcriptio debitori,niſi aduenięte
die vel exiſtente condi.debiti.
C.de pręſcri.xxx.ann.cum no
tiſsimi.§. illud autem. Quid
ergo dices in annuis vel menſi-
bus debitis vel alterius tempo-
ris ſingularis, & quidem ſcđm
l.currit præſ.nō ab exordio ob
ligationis,ſed ab initio cuiuſcū
que anni vel menſis vel alte-
rius tp̄is, vt in d.l. cum notiſsi-
mi.§.in his.ꝙ quidam ſic inter
pretantur vt tot oporteat cur-
rere præſcriptiones quot debēt
eſſe ſolutiones, ut ſic quātūcun
que tp̄is fluxerit ſēp remaneāt
xxxix.anni præteriti pro qui-
bus poſsit agi, & ſemper pro fu
turo tp̄e ſcđm M.& P.quibus.
d.l.fauere videtur. Bul.vero in
telligit nullo modo poſſe agi
tranſacti.xxx.an.computādis
ab initio cuiuſcunque temporis
quo erat ſolutio faciēda,ſed ceſ
ſatū eſt in ſolutione. C.de vſu-
ris.eam.reſpon.j. Sed M.re-
ſpondet quod ibi loquitur in ac
ceſſoria obligatione vſurarum
quæ ſolutio ſecundum l. nulla
eſt cum extincta principali ob-
ligatione nihilominus vſura
per ſtipulationem debita peti
poſsit.ff.de eo quod cer.loco.l.
ij.§.item Iulianus.& l.centum.
& bene adaptatur præſcriptio
ſolutioni,quia qui præſcribit ſi
milis eſt ſoluenti.ff.de admini.
tuto.ſi pupillus. & poteſt reddi
illa ratio , quia vt in ſingulos
annos aliquid eſt promiſſum
vna eſt actio. ff.de dona. cauſa
mortis ſenatus.§.fin.nec ob.ff.
de verbo.ob. pluribus.§.j.vlti.
char. quia ibi recitatur op.
Pau.& Van.quæ tenenda non
eſt ſecundum Bul. Vel diſtin
gue vtrum nominentur anni pu
ra cum dicitur annua bina tri-
na die & tunc erunt tot ſtipu-
lationes quot anni, an genera-

liter

ſitet dicatur ſingulis an. & tunc erit vna ſtipulatio, ar.ff. de verb.obli. quod dicitur, & ſupra de ele. in geneſi. hac ergo actione ſemel per præſcriptionem eliſa, præ nimia verecundia ſuæ frontis iam non audet erigere telum, quam rationem multum approbauit. R.

Si quæras quæ eſt ergo dubitatio.ꝓreſpon. magna, nã quia debitor agnouerat debitum putabatur eum decetero contra creditorem præſcribere nõ poſſe, quod falſum eſt. Iob & Azo diſ. inter legata & promiſſa. in legatis enim quia tot ſunt actiones quot debita tot eadem ratione oportet currere pręſcriptiones.ff.de dona.cau.mor.ſe natus.§.fin.ff. de annuis lega.l. cum in annos, ideo tale legatũ non vtendo amitti non poteſt. ff.quib.mod.vſusfruc.amitti.ſi vſusfructus alterius.ff. de nou. oper.nun.de pupillo.§.fin.& l. qui viam.& in his vera eſt ſententia. M.in ſtipulationibus autem vera eſt ſententia Bul.

Quod ſic eſt intelligendum, debes mihi annua legata ſoluiſti per duos annos legata ceſſaſti poſtea per tres.xxx. an.poſtea elapſis legatum tertij anni eſt præſcriptum, adde vnum annum legatum quarti anni eſt præſcriptum, adde alium annum legatum quinti anni eſt præſcriptum, & ſic de ſingulis. Ĩ ſtipulationibus vero aliud eſt, quia ſi per duos vel tres an.x. quæ debebas ex ſtipulatione ſoluiſti, & poſtea ceſſare cepiſti.xxx.ann.elapſis nil poſſum petere, quare, quia vna eſt actio & obligatio quæ ſpacium tanti tẽporis eſt ſublata ſcdm Azo.

Nec ob. l. cum notiſsimi. quæ legata & promiſſa equiparare videtur, dicit enim quantũ ad hoc paria ſunt, quia nõ ab exordio obligationis, ſed ex eo tpe quo ceſſatum eſt currit præſ. vt ſupra no.& probatur.C.de pręſcri.xxx.an.ſi quis emptionis. §.ſi. ergo ſi poteſt agere currit pręſ.ſi non poteſt non currit, vt no.ſupra eo.§.verſi. ad hoc aũt & ſeq. Quamuis autem in ſupradictis domi.B.Iob & Azo. quo ad rigorem iuris ciuilis ſubtilius moueantur.M.tamen & Pla.equius & verius quo ad ius can.ſed in omnibus ſuperioribus & inferioribus puto non eſſe veniendum contra conſciẽtiam, vt patet in his quæ no.ſupra eo.§.verſi.ſed nunquid.nec rigorem iuris ciuilis, ſed veritatem & ſimplicitatem tenendam & ſequendam eſſe, vt ſupra de iudi. dilecti. & de dolo
42 & contuma. capi. j. † Illud etiam teneas quod vbi agi non poteſt non currit præſcriptio. quicquid infra ſequatur. argu. infra de elect.cap.fina.& infra de conceſsio. præben.vel eccl. non vac.quia diuerſitatem.§.ſi tamen.& ſequen. Videtur tamen quod in ac. confeſ. currat præſcrip.& ſi quis nequeat vti ſeruitute, vel agere puta, quia fons exſiccatus eſt, vnde non potuit is cui ſeruitus debebatur aquam ducere. ff.de ſeruit.ruſti.prædio. Atilicinus.ſed forte in ruſticis ſeruitutibus ſpeciale eſt, vt amittantur eoipſo quod quis non vtitur diſtincto, vtrum potuerit vti. vt ff. quemadmodum ſeruitus amittit. ſi partem.§. ſi per fundum, ſecus in vrbanis; vt ff.

de

a De materia cõfeſſorie & negatorie & de preſcriptione ſeruitutum, vide plene in prædicto tract. principa.

de ſerui. vrb.prę. hoc autẽ. Quia vero legere & nõ intelligere negligere eſt, † ſcire debes quid ſit confeſſoria [a] & negatoria act. & quidẽ. cõfeſſoria eſt quędam actio quę datur domino fundi cui ſeruitus debetur. ff. ſi ſeruitus ven. l. ij. §. hoc autem, ſed & nõ domino, puta creditori ſuperficiario, ſed & publice datur ei cui conſtituta eſt ſeruitus a non domino fundi. ff. de rem iſ. l. j. §. idem iulia. ff. de ſuperficiebus. l. j. §. fi. ff. de vſuf. pe. l. j. reſpon. j. item datur contra poſsidentẽ fundum qui ſeruitutem debet. ff. ſi vſuc. l. vti frui. §. vtrũ, vel quaſi poſsidet. ff. ſi vſuf. pe. l. fi.

Negatoria vero datur domino fundi qui negat ſeruitutem deberi, & vtilis datur non domino, puta vſufructuario. ff. ſi ſeruitus vend. l. ij. & l. ſicuti. Ratione etiam poſſeſsionis intentatur contra eum qui rẽ poſſidet ratione vſuf. ff. de acquir. poſ. naturaliter et quia actiones iſtę dantur domino & quaſi domino contra illum qui poſsidet & quaſi poſsidet ſicut rei ven. & publiciana quæ reales ſunt ideo dicuntur in rem eſſe, vt inſti. de ac. §. iſte quoq; actiones.

Datur autem confeſſoria, & ſi nulla fuerit ſeruitus licet Pla. dixerit eam ita demum dari. ſi ſeruitus amiſſa fuerit quę prius fuerat conſtituta, ſed reprobatur. ff. ſi ſeruitus ven. loci §. competit, & l. fiſtulas, ſecũdum Azo. † Dicitur autem ideo actio confeſſoria quia ad hoc datur vt is quo negat ſeruitutem deberi confiteatur ꝙ debetur, negatoria ꝙ negatur, ad hoc inſti. de ac. §. j. ij. & iij. ff. ſi ſeruitus ven. l. ij. Has aũt ſeruitutes dominus fundi cõſtituit & ſi plures ſint vtriuſq; conſenſus requiritur ſed & licet is ꝗ pro ſocio conſtituit mihi ſerui. non poſsit me prohibere vtentem, tamen quouſq; ſocius ſuus mihi conceſsit primo quo conceſsit viuente domino prædij perdurante, non mihi ſeruitus acquiſita, quod ſi is qui primo conceſſerat moriatur vel partẽ ſuã alienauerat antequã ſocius mihi conceſsit requiritur conſenſus hæredis vel illius, cui partem ſuã alienauit alias conceſsio ſocij nihil firmaret, vt hęc ꝓbatur. ff. de ſerui. l. ij. ff. ſerui. prędi. per fundum. ff. communia prædiorum. l. fin.

43

44

Conſtituitur autem pactionibus, ſtipulationibus, & teſtamẽtis, inſti. de ſerui. §. pe. & fi. reꝗritur ẽt expreſſus cõſenſus dñi, alias & ſi nõ cõtradicat ipſum inuitum iudicamus, & ideo ſeruitus non valebit. ff. de ſerui. vr. pręd. inuitũ, nec prodeſt tẽpus quia ſeruitutes nec vſucapiuntur. ff. de ſerui. ſeruitutes. iiij. vt id ꝙ no. ſupra ſub rubr. de vſuca. §. quę res, & infra eo. ſub. §. de quibuſdã, ſi tñ via publica impetu fluminis amittatẽ proximus vicinus viam pręſtare cogitur, ſed et forte cõitas debet iuſtũ pretiũ refundere, ar. ff. de relig. & ſump. fune. ſi quis ſepulchrũ. ff. de incen. rui. nau. neq;. ff. ad ſil. ſe. con. dño. C. ꝓ quib. cau. ſerui. pro pręmi. acci. lib. l. ij. Amittitur autem ſeruitus

nitus ſi nõ habet interualla vel
habet interualla dierum vel no
ctium tm̃ vel breuioris tpis ſpa
cio x. an. inter p̃ſentes.xx.in
ter abſentes.ſi aũt habet inter-
ualla annorum vel menſium tẽ
pus requiritur duplicatum. ff.
quemadmodum ſeruit. amit. ſi
ſic.& hoc dico ꝙ is cui ſerui-
tus debetur amittit ius ſuũ per
negligentiam ſicut not. in per-
ſonalibus actionibus ſupra eo.
.§.reſpon. j. & verſi. ſe. C. de
ſerui.l.vlt. Patet ex prædi
ctis ꝙ illi quæ agere non po-
teſt non currit præſcriptio vbi
autem poteſt aliquis agere; li-
cet difficulter currit præſcri-
ptio, ſed ſi iuſtum ſit impedi-
mentum datur reſtitutio ff. de
offi.præſi.ſe.com.ff. ex quibus
cauſis ma.in integrum reſtitu.
45 l.j.ij.& iij. † Sed nec fragi-
litas ſexus vel fauor militie
vel abſentia prodeſt quo minus
currat præſcriptio.xxx. anno.
excipitur pupillaris ætas: ſiue
præſ. inceperit a prædeceſſore
impuberis ſiue ab impubere
adueniente tamẽ pubertate ſta-
tim incipit currere. & conti-
nuabitur cum tempore præce-
denti. C.de præſcrip.xxx. an-
no. ſicut in rem.§.j.ad fin. C.ſi
maior factus ratam alias ha-
a buit l.fin.[a] Differt autem hęc
interruptio quæ fit per pupilla-
rem ætatem ab alijs interru-
ptionibus. nam ſi alias fiat in-
terruptio nihil confert priori,
vt C.de præſcrip. long. temp.
l.j.ſed in hac contrarium eſt,et
ſic vt alludam vocabulo pro-
prie dicitur hæc interruptio,
ſed alias in medio prorſus rũ-
pit ſic vbi eccleſia vacat vel
prælatus hæreticus eſt vel ex-
cõicatus vel ſuſpẽ
ſus, vt not. ſupra.
eo.§.verſi. ad hoc
aũt.& ſeq. & ver.
46 vel ſuſpẽſi. † De
quibuſdam autem
actionibus dubita
tur quanto tpe tol
latur. puta de ne-
gatoria fami.her-
ciſcũde cõt diuidũ
do pignoratitia.
Videt enim ꝙ
b negatoria[b] ſpacio
xxx.an.tollatur,
vt C.de præſcrip.
xxx.ann. ſicut in
rem. & de annali
excep.l.j.ſed contra,quia ſi iui
per fundũ tuũ per xxx. an. &
poſt xxx.an.me volentem vti
ſeruitute prohibere velis non
potes,ergo videor eam acquiſi
uiſſe ſpacio.xxx.ann. ꝙ ſi eſt
contra dicunt iura quæ volunt
ſeruit.non poſſe acquiri niſi tẽ
pore cuius nõ lextat memoria,
licet ſi aliquis vtatur longo tpe
conſtituta prædicta ex illa cau
ſa quæ prætenditur præceſsiſ-
ſe.ff.de aqua plu.arcen.l. j.§.ſi.
& l.ij.reſpon.j.& .§.j. &.§.idẽ
labeo ait. Ad hoc dicendum
eſt ſeruitutẽ non eſſe quæſitam
ſpacio.xxx.ann. ſed tamen ſtu
propter negligentiam tuam nõ
potes prohibere quo minus ſer
uitute vtar.arg.ff.de ſer. ruſti.
præd.per fundũ ſupra de elect.
bonę me.ma.§.ſi. Vel dic ne
gatoriam poſſe intentari etiam
elapſis.xxx.an. non ex præte-
rita itione. i. ea quæ facta fuit
jam ſunt xxx.ann. ſed ex ſeq.
vel præſentibus nec enim itio
iſta eſt illa vel econtrario. ff.
de verb.ſig.ſic.nec.n.vnius itio

a Dixi plene. in j. parte. v. prin. tracta. præſcrip. in xxiij. caſu colum. xiij. cum pluribus ſeq.

b Dixi in ij. parte. iij.princ. tract.præſcrip. in vij. q.

ad aliã.ff.de ſerui,l. ſerui. iiij.
Hoc aũt aſsignari nõ põt in poſ
ſeſsione rei meæ quã poſſediſti
per xxx.an. ſuper quam nõ es
poſtea cõueniendus, hic vna &
eadem eſt poſſeſsio propter cõ-
tinuationẽ & huic ſcientiæ ni-
hil obijci põt, vt quia mirũ vr̃
quod tot ſint actiones quot ſunt
itiones. Poteſt & illud dici
qđ licet vere plures ſint actio-
nes cauſa tñ minuendarũ litiũ
vna tm̃ põt actio intentari pro
pter diuerſas itiones ſicut & de
pluribus hæreditatibus ſufficit
vna actio. familię herciſcundę.
& in pluribus ſocietatibus vna
actio pro ſocio.ff.fami. herciſ.
hæredes :§: de pluribus. ff. pro
ſocio.cum duobus.§.ſi plures.et
ſcd̃m hoc ſi actio iſta intenta
propter vnam itionem abſolua
ris,& iterum te ex alienatione
conueniam non obſtabit exce-
ptio ſicut & in rei vendicatio-
ne.Nõ obſtat ſi ex vna poſſeſ-
ſione agatur,te prius abſoluto.
quia non poſsidebas.C. ad ex-
hi.neque. Puto cõſideratĩ mẽ
te iuris canonici ſemper poteſt
intentari negatoria cum effe-
ctu niſi forte poſt ıp̃s cuius nõ
extat memoria. nã ibi propter
difficultatẽ pro bonis ſeruitutis
conſtitute aliud iudicarẽ:ſi for
te reus diceret ſeruitutẽ conſti-
tutam fuiſſe a vero domino,ad
quod probandũ induceret patiẽ
tiã temporis, vt probant iura
inducta ſupra eo.verſi. videtur
enim caueat tamẽ ſibi excipiẽs
de conſcientia.vt not. infra de
cenſi..§.quis cẽſus. Sed qua-
re nõ ſufficit ſpaciũ xl.ann. cũ
ſufficiat quo ad ius eligẽdi ac-
quirendum.vt ſupra de electio.
venerabilem.§.penulti.& c.cu

mana.& de cauſa poſſeſ. & pro
prie.cum eccleſia ſutrina. & c.
cum olim.reſpon. multi vtũtur
ſeruitute qui nõ habent ius vtẽ
di nec ſciente nec vidente do-
mino quam res tangit, vel per
violentiam, & ideo nec domi-
nus præſumitur concedere ſer-
uitutum niſi expreſsim conſen-
tiat.vt no.ſupra eo.ver conſti-
tuitur vnde quandiu allegatur
tempus memorie ſemper requĩ
ro probationem propter perĩ-
culum conſcientiæ: quãuis legĩ
ſte dicãt ſufficere lõgũ tempus.
47 † In electione aũt nullus cõſue
uit admitti niſi ius habeat. &
niſi ſcientibus & vidẽtibus his
ad quos ſpectat quare ſen.ꝑ prę
ſumitur conſentire qđ admiſſo
acquiratur ius niſi fiat pro te-
ſtamẽto,& probatˀ qđ de gratia
admittatˀ ſupra de poſtu.p̃la.bo
ne.ij.rñ.j.& arg.ſupra de elec.
cũ vintoñ.& c.cumana.& ideo
ſufficit ꝓbare vſum cũ pręſcri-
ptione cõpleta niſi aliud appo-
natur cũ iam appareat vel ſal-
tẽ pręſumatur ꝓbabiliter de cõ
ſenſu.itẽ qa p̃ſcriptio eſt odioſa
electio fauorabilis ff de lib. &
poſth.cũ quidã. & hęc rõ ad iu
riſditionẽ extenditˀ quę & tpẽ
acquirit ſupra de fo cõpe. cum
cõtingat.et lõge qđ no.ſub rub.
de vſuca.§.quę res ver.ſic ergo
48 vſucapiũtur.& p̃ce.† in act.au
tẽ fami.herc.vel cõi diui.dixit
p̃la.nõ currere p̃ſcrip. interim
dũ ambo dñi ſimul vtuntur &
poſsident & fructus percipiũt.
certe dñs Pla.nec poſt diuiſionẽ
ꝙdiu durauerat rei cõſcientia
alienę. Mar.vero eas dixit na
ſci ex voluntate.i. ex quo vo-
lunt a cõione diſcedere.ff.fami.
herciſ,l.j. Lex.tamẽ dicit eã
naſci

naſci ex quaſi contractu. inſti.
de ob. quæ ex quaſi contractu
naſ. potuit ergo intentari cum
effectu non ob. exceptio a tem-
pore cõmunionis, igitur ab eo
tempore debet currere præſcri
ptio ſecundum Azo C. de an-
na.excep.l.j.§.ad hoc, nec ob.
ꝙ dixit ſecus poſsidere & fru-
ctus percipere quia non pręſcri
bitur domino vel poſſeſsioni
vel diuiſioni ne præiudicium
fiat ſecundum Azo. ſed cer-
te cum neuter in præſcribendo
bonam fidem habeat ſecundũ
ius canon. verior eſt ſententia
Pla quam no.ſupra eo.verſi.in
ac.autem,& idem in commoda
ti ac. cui præſcribitur ex quo
potuit intentari non ita in rei
vendicatione quæ datur contra
commodatarium cui non præ-
ſcribitur interim dũ dominus
retinet per ſe ciuilem & com-
modatarium naturalem poſſeſ-
ſionem ſicut dicitur in colonis
C.de præſcriptio.xxx an.ma-
le. Ideoq; dicit debent in lo-
cati ac. quod dictum eſt in com
modati ac. & rei vendica. &
hæc opinio ſecundum Azo. li-
cet Pla.dixerit non currere ꝓ-
ſcriptionem perſonali actioni
concurrenti rei vendica.et hęc
opinio ſecundum ius cano. ve-
rior eſt propter connexitatem,
vt patet in his quæ not. ſupra
49 eo.ver.ſed nunquid acti. † Pi
gnoratitia vero actio tollitur
a xxx.anno. computandis. [a] ta-
men tempore illo quo nata eſt
potuit intentari, quod tunc de-
mum eſt cum ſoluta eſt pecunia
vel oblata & conſignata & de-
poſita.ff.de pigno.act.ſi rẽ alie
nam.§.omnis. Sed quid ſi de-
bitor ſtetit per xxx.an.ꝙ neq;
obtulit, nunquid
præſcriptũ eſt iu-
ri offerẽdi, dixit.
P. ꝙ nõ ſicut nec
præſcribitur iuri
eundi ad eccleſiã
vel ad ſanctum Ia
cobum vel ꝑ viã
publicã, ar. ff.de
vſuca. ſequitur.§.
ſi viam habeam.
ff.de via pub.ma.
nec ob.C.de præ
ſcri.xxx.an oĩs,
ꝙ enim dicit om-
ne ius tolli ſpacio
xl.an.intelligi de
bet de iure agẽdi
non de iure exci-
piendi, ar. ff. de
excep. doli.pure.
§.fi.et hoc teneas
ſecundum ius ca-
no. quicquid alij dicant. Sed
ſecundum B.ius offerendi tolli
tur quãdo qui poteſt facere nõ
poſsit agere pignoratitia ſoluẽ-
do.ſ iam intelligitur poſſe age-
re.ff.de re iudic. qui poteſt, &
ideo debet ei præſcribi,& ſic ꝓ
ſcribitur creditori ſecundo cõ-
tra primum, vel primo contra
ſecundum. C.de præſcri. xxx.
ann.cũ notiſsimi.§.ſed cũ illud.

QVIBVS MODIS IN-
b terrumpatur [b] præſcrip. † &
50 quidem duobus modis genera
liter,ſcilicet naturaliter & ci-
uiliter,naturaliter interrumpi-
tur per inundationẽ maris vel
fluminis vel qñ aliquis per la-
trones vel alios de poſſeſsione
violenter eijcitur. ff. de bonis
authen.iu.poſ. cum vnius.§.fi.
ff.de acqui.poſſ.qui vniuerſas.
§.item ꝙ labeo. Item ſi quis
long.temp. deſijt poſsidere,ſe-

a De præſcr.pignoratitiæ et iure offerendi dixi plene ĩ iiij.parte v. partis princ. in ij. qõ. tract. præſcrip.

b Materiã interruptionis vide plene in iij. parte vj partis princ. tract. præſcrip.

cundum Io.ff. de vſuca. furtum ad fi.item qualitercunq; amittatur poſſeſsio ſecundum Azo. ꝙ quot modis accidat, vide ſupra de cauſa poſ.§. & qualiter amittatur, & hæc interruptio prodeſt omnibus habẽtibus ius in re.ff.de vſuca. naturaliter.

Eſt & forte quaſi naturalis, ſecundum cano. quãdo ſcilicet præſcribens in aliqua parte tẽporis habuit malam fidem, vt no.ſupra eo.verſi.quæ exigantur, ſub §.hoc quo ad res, verſ. ſecundum. Sed & pupillari ætate interueniente interrumpi tur præſcrip. naturaliter qualiter intelligi debet not. ſupra eo.§.quæ res.ſub §.item nõ currit, ver.ſed nec fragilitas, & ſequen. Sed & naturalis videtur illa de qua no.infra eo.verſi.item ſi is contra quem. Ciuiliter autẽ interrumpitur multis modis. Primo per li. conteſt. C.de præſcrip. long.temp. nec bona. C.de præſcrip.xxx. an.cum notiſsimi.§.immo & illud proculdubio. in fi. xvj.qõ. iij.§.poteſt, verſi. is autem coram ſuo iudice factam quæ de ſtatu defunctorum.l.pe. & tunc perpetuatur actio vſque ad xl. ann. tamen ei tantum prodeſſe videtur qui eo animo conteſtatur lit. vt cauſam ducat vſque ad fi. Sed impeditur propter caſus fortuitos alias non prodeſt vt a contrario ſenſu. C.de præſcri.xxx.an. l.fin. & de anna. excep.l.j §.j.& in authen.de liti.&.§.omnem vero. col.vij.

Secundo per quaſi conteſtationem puta denũtiationem factam colono in iudicio vocato. C.vbi in rẽ ac. l.ij. ſupra vt li. non conteſt. quoniam frequenter.§. ꝙ ſi ſuper rebus vel ſolã executoris cõuentionem. C.de pręſcrip.xxx. an. cum notiſsimi, reſpon.i quę quaſi conteſtatio dicitur.ff.de ac.& obli.cõſtitutionibus, & quaſi interruptio ſed litera eſt voluenda, ſupra de offic. ordi. paſtoralis.§. fin. Item per ſolam precum principi factam obla.& ad eas quod in annalibus & prætoriis actionibus locum habet. ff. q̃n li.prin.da.li.con fa.l.j.& ij.C. de anna. excep. vt perfect us.

Item per ſolam libelli oblã coram quocunque iudice vel ſi non habetur copia iudicis coram perſonis pub. & honeſtis quibuſcunq; factam quando aduerſarium meum conuenire nõ poſſum in quatuor caſibus vel quia infans eſt vel furioſus vel in dignitate conſtitutus, vel qa abſens. C. de anna. exceptio. vt perfectius & videtur requirere hoc l.quod conteſtatio fiat apud domicilium poſsidentis, et idem legitur xvj.quęſtio.iij. §.poteſt, verſicu. is autem.

Idem videtur & in quinto caſu quando ſcilicet vultus aduerſari terribilis eſt non propter dignitatem, ſed propter diuitias ſuas vel aliam potentiam & malitiam qui forte ſtatim interficeret conquerẽtem. ar. infra de ap. ſi iuſtus metus. C.de re. cre.generaliter.§. ſin autem, verſi. ipſe autẽ. C.de his qui propter me. iu.non ap.l.ij. lex tamen videtur velle ꝙ in hoc caſu conteſtetur lis, & ſic perpetuatur vſque ad xl. ann. l.fin. poteſt dici quod & ſi currat actio tamen reſtitutio competit, vt not. ff. eo.§. proxi. ſub.§.item non currit, verſi. vt autem.

autem. nam in tali caſu adeo poſſum timere lit conteſtari, ſicut & proſequi, ergo hoc arbitrabitur bonus iudex, vt patet in his quæ nota. ſupra quod met. cauſa. §. qualiter diſtinguatur. l. ſed hoc a iudice. hunc tamen quintum caſum non notauerunt doctores, ſed eadem videtur ratio, ergo idem ius perſonæ autem coram quibus fit conte. debent eſſe publicæ, & honeſtæ. ſupra de offic. ordi. paſtoralis. §. fina. ergo in ſpiritualibus non erit ad laicos ſed clericos recurrendum. argum. ſupra de elect. maſſana. & de arbitr. contingit. & de iudic. decernimus. & de ordi. cogni. tuam, ſed in ſecularibus poteſt bene haberi recurſus ad epiſcopum. vt C. de annal. except. vt perfectius §. j. C. de epiſcop. audien. epiſcopale iudicium. & authent. ibi poſita. Item fit per ſynodalem proclamationem. infra eodem. ſanctorum. item per ſacrum oraculũ principi oblatum ſecuta poſtmodum conuentione per executorem. C. de præſcrip. triginta annorum. ſicut in rem. Item per debiti agnitionem ſecundam cautionem, & vſurarum ſolutiones. C. de preſcript. triginta annorum. cum notiſsimi. §. ſed &. l. ſi quis emptionis. §. fina.

Item ſi is contra quem præſcribitur rei quæ præſcribitur nanciſcatur poſſeſsionem, & hæc interruptio lit. conteſta. imitatur. C. de præſcript. triginta annorum. cum notiſsimi. §. immo. & illud certe & naturalis videtur, & magis operatur. vt nota. in dicto. §.

51 † Illud not. dignum quod per lit. conteſta. interrumpitur præſcriptio ipſo iure, vt patet ſupra eodem verſic. j. per lit. conteſta. ſecus in vſucap. triennij, quæ nihilominus currit contra actorem, licet iudicis offic. ei probandi intentionem ſuam reſtituatur res vſucapta. ff. de vſu cap. pro emptore. l. ij. §. fina. ff. de rei vendi. ſi poſt acceptum.

In quatuor tamen caſibus interrumpitur vſucapio ipſo iure ſola libelli oblatione, ſcilicet cum reus eſt infans vel furioſus vel in dignitate conſtitutus vel ſecundũ Azonẽ. C. de annali exceptio. l. penult. forte & in quinto ſicut de his caſibus nota. ſupra eodem verſic. item per ſolam. & per eadem iura hoc comprobatur, ſunt & caſus in quibus non currit præſcriptio, ſed dormit, quos not. ſupra eodem. §. quæ res. verſicul. ad hoc autem. & ſequen. Sed & alij ſunt in quibus nunquam currit, quia natura rerum non patitur, quod aliquo tempore præſcribantur, quod dic vt nota. ſupra de vſucap. §. quæ non.

Nec illud omittendum eſt, ꝙ licet naturalis interruptio oĩbus proſit, vt not. ſupra eodem verſicu. item qualitercunque. ciuilis tamen non prodeſt, niſi 2 illi per quem fit. nec obeſt niſi illi contra quem fit, vt ff. de diuer. & temp. præſcri. intra quatuor. & ne de ſtatu defunctorũ. l. ij. §. præſcrip.

QVIS SIT EIVS EFFECTUS.

52 † Et quidem quo ad perſonales actiones iſte eſt effectus vt omnino perimantur elapſo tempore, extinguuntur enim & vltra viuere non poſſunt, ꝙ ſic probatur ſolutione

eius

tius, quod debetur omnis obligatio tollitur, vt inſtitu.quibus modis tollitur obligatio. ſed qui præſcribitur ſimili eſt ſoluenti, ſiue ſatisfacienti, vt ff. de adminiſtra. tut. ſi pupillus. ergo per præſcriptionem ſicut & per ſolutionem extinguitur, quia de ſimilibus idem eſt iudicium. ſupra de præſcriptio. inter cæteras, & non eſt vtendum argumento, quia expreſſum eſt. C. de præſcriptio. triginta annorum.ſicut in rem. & l.omnes. ergo in perpetuum non reuiuiſcunt ſemel extinctæ.ff.de ſolu. qui res.§.aream. hoc autem non ipſo iure intelligas, ſed ope exceptionis coram iudice appoſitæ & probatæ, & innuit lex illa ſicut in rem.poſt principium ibi, ſed ſi qua res &c & argumen. ſupra de præſcript.ſin autem.& capi. plerunque. alioqu n cu libet poſſet agenti illudere & dicere. Reſpondere non teneor iam præſcripſi, & ideo vltra triginta annos non viuunt, ſed extinguuntur, vt dicit l. ſi quis in rem, intelligas quo ad effectum alias tempus non eſt modus tollendæ obligationis. de actio.& obligatio. l.obligationum.§.placet.

53 † Quo autem ad res corporales volunt leges vt ſi quis præſcripſit aliquam rem bona fide triginta ann.habeat vtilem rei vendi. contra quemlibet poſſeſſorem, præterquam contra dominum. & hoc eſt quod innuitur.C.de prę ſcriptio.triginta annorum.l.penultima.§.ſi vero mala fide. ibi ita tamen &c. ſecundum Azonem. licet Pla.contra ſenſerit dicens quod etiam contra dominum datur, & faciant pro ipſa iura inducta. infra eodem verſic.præſcript. ſed opi. Azo. iuuatur.ſupra de ord.cogn.cum dif.§.verum.j. verſi.vnde verſus dominus &c. Si autem mala fide ſecundum eaſdem.ll. habet excep. tantum, & non act. niſi contra eum qui ſibi abſtulit vel ſubripuit,vel niſi contra eum qui propter contumaciam eiuſdem præſcriptoris & poſſeſſoris poſitus eſt in poſſeſſio.cau.rei ſer. tunc enim præſcriptor infra annum ſe offerens, & ſatiſdans iudicio ſiſti poſſeſsionem recuperabit. C. de præſcriptio. triginta annorum.ſi quis emptionis.xvj quę ſtio. iij. præſcriptionum.

Sed ſecundum Cano.quo ad laicos, vel res patrimoniales clericorum effectus tricenariæ præſcriptionis bona fide continuatæ, talis eſt qualis ſecundum l.vt not. ſupra eodem ver ſicul. quo autem ad res, & ſequen. vt tamen intelligas hoc quod dicit de mala fide correctum. ſicut not. ſupra eodem.§. quæ exiguntur. verſicu. igitur ſecundum. l. & ſub.§.verum. quicquid quo autem ad eccleſias & eccleſiaſtica negotia,effectus quadrigenariæ præſcriptionis videtur eſſe talis qualis eſt ſecundum leges effectus lõge præſcriptionis, quia ſicut lex in longa præſcriptione requirit bonam fidem & iuſtum titulum,et quod res præſcriptibilis ſit & cõtinuationem poſſeſsionis, ſic & canones in longiſsima,vt patet in his quæ notan.ſupra eodem.§.quæ exiguntur. ergo effectus is eſt vt acquiratur excep. contra dominum

num rei vel creditorem habentem eandem rem obliga. C. de præſcriptio. triginta annorum. ſi quis empt. in princip. & de actio. & obligat. l. fina. igitur cum exceptio ſit actionis excluſio. ff. de exceptio. l. ij. apparet quod dominus antiquus. ac. habet ergo rem poterit vendicare a quolibet poſſeſſore, præterquam ab illo qui præſcripſit vel ab eo qui ab eodem cauſam habet. & ſic intellige. infra de dona. apoſtolicæ. reſp. j. ad finem. Præſcriptor autem habet vtile dominiũ. C. de bo. mater. l. j. & authen. ibi ſignato. niſi tricennale. quæ elicitur ex authen. de nupt. §. ſi vero ex pectet. in fin. colum. iiij. habet ergo vtilem rei vendi. etiam contra dominum, nam lex dicit per præſcriptionem mutari dominium. ff. de vſucap. eum qui hæredes. & ad idem inſtit. de vſuca. §. j. per quæ iura. M. no. dominium directum acquiri, certe pro ipſo potiora ſunt iura, quia nec in textu, vt puta de vtili dominio ad expreſſe dictum poterit reperire niſi in conſti. feu. de feu. non alie. ſine conſenſu ma. d. in rubro & nigro. & ſecundum hoc ſequentes deficiunt rationes. Sed cum per vſum acquiratur directum dominium, vt not. ſupra in rubrica de vſucap. rerum pro ſuo. §. quis ſit cuius effectus. quare non acquiratur præſcri. long. temporis idem directum dominium, ſed tantum vtile cũ eadem requirantur in long. præſcriptio. quæ in vſucap. &
54 etiam maius tempus. † Reſpon. per vſucap. acquiruntur mobilia per præſcriptionem immobilia, ſed mobilia ſacilius mutantur, & tranſeunt quam immobilia, vt innuit ſignificatio vocabulorum, & probatur. ff. de acquiren. poſſ. ſi rem mo. Quæ eſt ergo ratio quod per præſcriptionem tollitur hypotecaria. C. de præſcrip. xxx. annorum. ſi quis emptio. & non per vſucap. vt ff. de pigno. l. ij. §. cum prædium. j. & de vſuca. iuſto. §. non mutat. & C. de pi-
55 gno. vſucap. reſpon. † quia per præſcriptionem acquiritur exceptio quæ omnem act. excludet. infra eodem. ad aures. ſed per vſucapionem cuius dominij intentio eſt a quæſtione pignoris ſeparata, vt in d. §. cum prædium. ſecundum Iob Azo. ſed certe & per vſucapionem dicitur exceptio acquiri. C. de iure dot. in rebus, §. omnis autem. nec ob. ſi dicas dominium acquiri per vſucapionem, vt not. ſupra. nec enim abſurdum eſt quod ratione proprietatis ac-
56 quiſitæ excipiam. † nam cui damus ac. multo fortius excep. ff. de ſuperfi. l. j. §. quod ait prætor. & ad idem. C. de rei vendi. l. fi. & de proba. ſiue poſsidetis dabitur ergo ratione vſuca. & præſcriptionis legitime act. ſi non poſsideat, & exceptio ſi poſsideat ſicut ait M. & probatur in l. quam alij pro ſe inducunt. C. de præſcrip. xxx. ann. ſi quis empt. ſi dicis qualiter dabitur exceptio domino quæ eſt actionis excluſio, et ſic non vt quod alius cõtra dominum habeat rei ven. re. dic actionis, id eſt intentionis ſecundum. M. vel actionis, ſcilicet, vere vel putatiue quod puto menti iuris canonici cõuenire, ſi quæras ergo quare

quare aliud eſt in vſucapione, & aliud in præſcriptione long. temp. reſpon. prolixius tempus hoc facit, & quod dicit. l. ff. de
57 pig. l. j. † ꝙ queſtio pigno. eſt ab intentione dominij ſeparata, nam ob. q. d. vſucapionis natura hoc eſt vt per ipſam dominium ſiue proprietas rei acquiratur, non ꝙ oblig pig. perimatur, vel quod dicit ſeparata verum eſt in caſu illo de quo ibi loquitur: nec enim ſequitur ꝙ is qui eſt dominus prædij ſit dominus fructuum cõſumptorum nec ꝙ is qui prædium obligatum etiam conſumptos fructus habeat obligatos, & ideo quãuis prædij dominus fructus futuros intendat obligare, tamen non teneat obligatio in cõſumptis ſicut tenetur in prędio, quia nunquam fuerunt ſui ſicut prædium quare creditor nõ poteſt de ipſis referre quęſtionem ſicut de prędio obligato, & iunge quod no. infra de pig. ſub. §. ſi conſtet. §. final. verſic. vſuſf. etiam amittitur, non vtendo & ſequen.

Explicit Summa do. Hoſtien. ſuper titu. de præſcriptionibus cum ſummariis de nouo ſuperadditis.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp.

Omnes ſunt quaterniones, præter Pp quæ eſt duernio.

Tabula per ſe patet.

VENETIIS.
Apud Cominum de Tridino Montisferrati.
M D LXIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE